АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА імя ЯКУБА КОЛАСА

ЛЕКСІЧНЫ АТЛАС беларускіх народных гаворак

у пяці тамах

Том I

РАСЛІННЫ І ЖЫВЁЛЬНЫ СВЕТ

ФОНД ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
КАМІТЭТ ГЕАДЭЗІІ ПРЫ САВЕЦЕ МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
МІНСК 1993

Пад рэдакцыяй М.В. БІРЫЛЫ і Ю.Ф. МАЦКЕВІЧ.
Навуковыя рэдактары тома: Ф.Д. КЛІМЧУК, Я.М. РАМАНОВІЧ, І.Я. ЯШКІН.
Вялікую працу выканаў І.Я. ЯШКІН па арганізацыі і ажыццяўленні выдання тома.
Рэдакцыйная калегія тома: Ф.Д. КЛІМЧУК, А.А. КРЫВІЦКІ, Ю.Ф. МАЦКЕВІЧ, П.А. МІХАЙЛАЎ, Я.М. РАМАНОВІЧ, А.І. ЧАБЯРУК, І.Я. ЯШКІН.
Рэцэнзенты: С. ГЛІНКА (Варшава), А.Ф. МАНАЕНКАВА (Мінск), А.І. ГРЫНАВЕЦКЕНЕ (Вільнюс).

АЎТАРСКІ КАЛЕКТЫЎ

АРАШОНКАВА Г.У., кандыдат філалагічных навук–карты № 41–53, 76, 79, 81–87.

БІРЫЛА М.В., доктар філалагічных навук, акадэмік (сумесна з ЛЕМЦЮГОВАЙ В.П.) –карты № 5, 38–40, 54–57, 60–68, 74.

ГРУЦО А.П., доктар філалагічных навук–карты № 212, 216, 217, 222, 225; Спіс абследаваных населеных пунктаў (сумесна з МІХАЙЛАВЫМ П.А.); Алфавітны паказальнік абследаваных населеных пунктаў (сумесна з МІХАЙЛАВЫМ П.А.); Алфавітны паказальнік абследаваных раёнаў (сумесна з МІХАЙЛАВЫМ П.А.).

ІСАЕНКА У. Ф., кандыдат гістарычных навук–карты № III–VI.

КЛІМЧУК Ф.Д., кандыдат філалагічных навук–карты № VII–XV, XVII–XIX, № 58, 59, 138–168, 170–172, 173 (сумесна з РАМАНОВІЧ Я.М.), 174–179, 203–206, 213, 232, 237, 238, 243, 244, 255, 256, 259, 262, 268, 272, 273, 278.

КРАЎЧАНКА З.Ф., кандыдат філалагічных навук–карты № 214, 215, 218–221, 223, 224, 226, 227.

КРЫВІЦКІ А.А., кандыдат філалагічных навук–карты № 320–339, 345–348, 353–355, 362, 365.

ЛОБАЧ С.Г., малодшы навуковы супрацоўнік–карты № 297, 298, 300–306, 307 (сумесна з ЧАБЯРУК А.І.), 308–313, 315–317, 319, 352, 360, 363, 364, 366–368.

ЛЕМЦЮГОВА В.П., доктар філалагічных навук (сумесна з БІРЫЛАМ М.В.)–карты № 5, 38–40, 54–57, 60–68, 74.

МАЦКЕВІЧ Ю.Ф., доктар філалагічных навук, член-карэспандэнт АН Беларусі–карты № 1–4, 69–73, 75, 77, 78, 80, 88, 91, 228–231, 233–236, 239–242, 245–254, 257, 258, 260, 261, 263–267, 269–271, 274 –277, 299, 314, 318, 349–351; Прадмова; Спіс збіральнікаў; Індэкс.

МІХАЙЛАЎ П.А., кандыдат філалагічных навук –карты № 340–344, 356–359, 361; Спіс абследаваных населеных пунктаў (сумесна з ГРУЦО А.П); Алфавітны паказальнік абследаваных населеных пунктаў (сумесна з ГРУЦО А.П); Алфавітны паказальнік абследаваных раёнаў (сумесна з ГРУЦО А.П.).

РАМАНОВІЧ Я.М., кандыдат філалагічных навук –карты № 6–23, 117–137, 169, 173 (сумесна з КЛІМЧУКОМ Ф.Д.), 180–190.

СТАРЫЧОНАК В.Дз., кандыдат філалагічных навук –карты № 201, 207–211.

ЦІТОЎ В.С., доктар гістарычных навук–карта № XVI.

ЧАБЯРУК А.І., кандыдат філалагічных навук–карты № 24–37, 89, 90, 92–116, 307 (сумесна з ЛОБАЧ С.Г.).

ЯШКІН І.Я., кандыдат філалагічных навук–карты № 191–200, 202, 279 –296.

Вялікую працу па падрыхтоўцы да выдання гэтага тома атласа выканалі малодшыя навуковыя супрацоўнікі БЫКАВА Н.У., ЛОБАЧ С.Г., ТРУХАН Т.М., старшыя лабаранты ІВАНОВА Ж.П., МАРКУШЭЎСКАЯ Г.П.

Выданне атласа фінансавалі: Фонд фундаментальных даследаванняў Рэспублікі Беларусь, Прэзідыум Акадэміі навук Беларусі, Беларускі фонд культуры, Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, Беларуская праваслаўная царква, Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моў, Брэсцкі дзяржаўны пединстытут, выдавецтва „Мастацкая літаратура", Аддзел навуковай інфармацыі па грамадскіх навуках Акадэміі навук Беларусі, Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук Беларусі, Таварыства беларускай мовы, былыя арганізацыі КПБ Акадэміі навук БССР.

Асабісты ўклад у выданне Атласа зрабілі: Г.У. Анцыпаў, П.У. Бондар, А.М. Валяшкевіч, І.М. Валяшкевіч, Э.І. Васільеў, В.В. Высеўка, В.К. Гутарава, С.А. Гутараў, Г.М. Дашкевіч, В. Ермалёнак, А.А. Кавалёў, П.Я. Казіна, В.Ф. Каліноўскі, І.М. Камендаў, А.Я. Каспяровіч, А.Я. Касяк, М.У. Касяк, Л.М. Касяк, Н.М. Касяк, М.П. Клімовіч, Э.Ц. Круцько (Ціханава), М.А. Крыловіч, А.В. Мальдзіс, В.У. Мулярчык, Г.С. Нагорная, Л.А. Пашкун, Г.П. Пашкоў, М.М. Рудзенка, І.В. Саверчанка, З.Санько, Н.Санько, М.А. Саскевіч, В.К. Смалячкоў, У.І. Содаль, П.У. Сцяцко, Л.В. Тарасюк, Д.І. Траццякоў, А.П. Фурс, М.М. Фядзеня, Л.Р. Чуйко, І.П. Чыгрын, В.Я. Яшкін, М.Я. Яшкіна (Паўлоўская), Н.К. Яшкіна.

Падтрымалі выданне Атласа асабістым укладам таксама А. Надсан (Вялікабрытанія) і Э. Смулкова (Польшча).

Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел дадзены на 1 сакавіка 1993 г.

Атлас укладзены і выдадзены на Мінскай картаграфічнай фабрыцы Белгеадэзіі ў 1993 г.

Старшыя рэдактары: І.В. АРЦЮХ, М.П. ЗУБЧАНКА
Рэдактары: А.І. РУЛЬКЕВІЧ, Г.В. ВЕШНЯКОВА, А.В. ТРОІЦКАЯ
Тэхнічныя рэдактары: Н.В. ДАНІЛЕНКАВА, Г.В. ЯКУШАВА

Падпісана да друку 2. 08. 93
Фармат 72×101 Друк. арк. 55,0 Умоўны друк. арк. 74,0
Тыраж 1550 экз. Заказ №2751
Фонд фундаментальных даследаванняў Рэспублікі Беларусь.
220072, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 66/424
Мінская картаграфічная фабрыка Белгеадэзіі
220050, Мінск, вул. Валадарскага, 3.

П Р А Д М О В А

§ 1. Уступныя заўвагі. Новы этап у распрацоўцы дыялекталогіі непасрэдна звязаны з вывучэннем народных гаворак метадамі лінгвістычнай геаграфіі. Вялікі размах гэта работа атрымала ў пасляваенны перыяд, які азнаменаваўся выхадам у свет такіх грунтоўных прац, як «Дыялекталагічны атлас беларускай мовы» (ДАБМ)[1], «Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак»[2], якія былі створаны аб'яднанымі сіламі ўсіх філолагаў нашай рэспублікі.

Лінгвістычныя карты ДАБМ далі магчымасць апісаць фанетычны і марфалагічны ўзроўні беларускіх народных гаворак, абгрунтаваць новы варыянт групоўкі іх, выдзеліць не толькі асноўныя дыялектныя масівы, але і размежаваць іх на групы, абаснаваць занальны падзел беларускай моўнай тэрыторыі, што ўказвае не толькі на ўнутранае арэальнае чляненне ў межах беларускай дыялектнай сістэмы, але і адлюстроўвае гісторыка-генетычныя і кантактныя моўныя сувязі ва ўмовах тэрытарыяльнай сумежнасці.

«Лексічны атлас беларускіх народных гаворак» з'яўляецца працягам Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы[3]

На картах Лексічнага атласа прадстаўлена ў асноўным лексіка розных прадметна-тэматычных груп беларускай дыялектнай мовы. Акрамя таго, яны змяшчаюць новыя цікавыя дадзеныя па фанетыцы (асабліва нерэгулярных фанетычных з'явах), акцэнталогіі, словаўтварэнню і семантыцы.

Графічнымі сродкамі на картах абазначаны структурныя ўзаемаадносіны агульных і прыватных элементаў моўнай сістэмы на лексіка-семантычным і словаўтваральным узроўнях у іх тэрытарыяльнай дыферэнцыяцыі.

Слова як элемент лексічнай сістэмы арганічна звязана з рознымі ўзроўнямі мовы. Велізарная колькасць зафіксаванай і прадстаўленай у атласе лексікі шырока адлюстроўвае фанетычную сістэму, акцэнтныя адрозненні, разнастайнасць словаўтваральных мадэлей, шматлікія семантычныя адценні.

Лексічныя і словаўтваральныя адрозненні выразна лакалізуюцца і нярэдка супадаюць з ізаглосамі фанетычных, марфалагічных і лексічных з'яў ДАБМ, што выдзяляюць паўднёва-заходні, паўночна-ўсходні дыялекты беларускай мовы і палескую групу гаворак. На вялікай колькасці карт акрэсліваюць дыялектныя масівы лексічных з'яў, якія па сваіх маштабах і канфігурацыі супадаюць з арэаламі дыялектных зон у іх супрацьстаўленні: паўднева-ўсходняй, паўночна-заходняй, усходняй, заходняй і сярэдняй зонамі[4]. Такім чынам, карты Лексічнага атласа пацвярджаюць аб'ектыўнасць, правамернасць і навуковую абгрунтаванасць занальнага падзелу беларускіх гаворак, зробленага на аснове ДАБМ. Акрамя вышэй пералічаных макраарэалаў пэўнай лакалізацыі, выдзяляюцца і мікраарэалы — невялічкія астраўкі лексіка-семантычных і словаўтваральных варыянтаў.

У межах картаграфуемай моўнай тэрыторыі выдзяляюцца розных маштабаў і канфігурацый арэалы лексіка-семантычных моўных з'яў. Большасць з іх адносіцца да агульнай усходнеславянскай асновы, некаторыя ж складаюць спецыфіку беларускага моўнага арэалу. Больш дробныя лакальныя асаблівасці, што выдзяляюцца замкнутымі ізаглосамі, абумоўлены, на наш погляд, самымі рознымі прычынамі: неаднароднасцю племяннога саставу на дадзенай тэрыторыі ў мінулым, асіміляцыяй мясцовым насельніцтвам іншамоўных носьбітаў або больш познімі ўплывамі дыялектаў і моў суседніх тэрыторый.

Вывучэнне тэрытарыяльнага вар'іравання лексікі ў плане супастаўлення яе з данымі акаляючых дыялектаў блізкароднасных моў, а таксама ў спалучэнні з гістарычнымі фактамі пісьмовых помнікаў адкрывае перад даследчыкам новую гісторыка-лінгвістычную панараму. Лексічныя матэрыялы атласа дазваляюць вывучаць моўныя з'явы як у сінхронным плане, так і ў іх гістарычным развіцці. Яны з'яўляюцца надзейнай базай для вызначэння адноснай храналогіі многіх дыялектных з'яў, для даследавання гісторыі слоў і розных лексічных пластоў.

Накоплены і адлюстраваны на картах атласа лексічны матэрыял адкрывае шырокія магчымасці для даследаванняў у галіне арэальнай і тыпалагічнай лінгвістыкі, якая з'яўляецца адным з асноўных напрамкаў у сучасным мовазнаўстве.

Лексічны атлас беларускіх народных гаворак у пяці тамах — першы найбольш поўны лінгвістычны атлас у айчынным мовазнаўстве. З ім будзе звязаны новы этап у распрацоўцы беларускай лінгвістычнай геаграфіі, даследаванні дыялектнай лексікі. Навуковае і агульнакультурнае значэнне гэтай працы значна выходзіць за межы мовазнаўства. Матэрыялы атласа могуць служыць навуковай базай для даследчыкаў сумежных навук — гісторыкаў, археолагаў і этнографаў.

Цыкл гістарычных карт, змешчаных у першым томе Лексічнага атласа, можа аказаць важную дапамогу пры інтэрпрытацыі складаных працэсаў развіцця беларускіх народных гаворак у розныя перыяды гісторыі беларускага народа.

За час работы над Лексічным атласам беларускіх народных гаворак (1971—1985 гг.) славянская лінгвістычная геаграфія ўзбагацілася серыяй рэгіянальных і агульнанацыянальных атласаў, у тым ліку і атласаў, звязаных з усходнеславянскай моўнай тэрыторыяй, якія ўносяць вялікі ўклад у тэорыю і практыку лінгвагеаграфіі[1]. Беларуская моўная тэрыторыя прадстаўлена і ў такіх абагульняючых лінгвагеаграфічных выданнях, як Агульнаславянскі лінгвістычны атлас і Лінгвістычны атлас Еўропы, якія адносяцца да трэцяга і чацвёртага пакаленняў лінгвістычных атласаў[2]. Яны прадстаўляюць вышэйшыя ступені дасягненняў у гісторыі развіцця сусветнай лінгвістычнай геаграфіі. І Лексічны атлас як састаўная частка сучаснай агульнаславянскай лінгвістычнай геаграфіі ўносіць новую і цікавую лінгвістычную інфармацыю ў гэту агульную скарбніцу лінгвістычных ведаў.

§ 2. Інструкцыя па збіранню матэрыялаў. Праца над Лексічным атласам беларускіх народных гаворак распачата ў 1971 годзе пасля складання і апублікавання спецыяльнай праграмы[3] і вызначэння для абследавання сеткі населеных пунктаў. Асноўнай крыніцай пры яе складанні паслужыла выдадзеная ў трох выпусках «Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання абласных слоўнікаў беларускай мовы»[4]. Акрамя таго, выяўленне лексічных адпаведнасцей для праграмы праводзілася з выкарыстаннем шматлікіх беларускіх абласных слоўнікаў, матэрыялаў Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа, картатэкі Дыялектнага слоўніка Тураўшчыны[5].

Інструкцыя па збіранню матэрыялаў складаецца з 56 прадметна-тэматычных груп дыялектнай лексікі, а таксама двух невялікіх раздзелаў «Семантыка» і «Словаўтварэнне і націск», усяго 3972 пытанні. Кожная асобная тэма складаецца з раду пытанняў, якія пачынаюцца, як правіла, фармуліроўкай «Я. н. (як называецца) прадмет, з'ява, паняцце». Пасля кожнага пытання прыведзены вядомыя складальнікам праграмы лексічныя і семантычныя адпаведнікі з розных груп беларускіх гаворак.

У канцы прадметна-тэматычнага раздзелу Інструкцыі змешчаны семантычныя пытанні, у якія ўключаны мнагазначныя ў гаворках словы. Пасля кожнага такога слова прыведзены найбольш тыповыя яго значэнні, вядомыя складальнікам праграмы з беларускіх дыялектных слоўнікаў і розных неапублікаваных лексічных збораў. Некаторая колькасць пытанняў ад слова да значэння змешчана і ў прадметна-тэматычным раздзеле Інструкцыі. Гэта зроблена ў тых выпадках, калі «асобныя словы па семантыцы цесна звязаны з тым ці іншым прадметам, паняццем, аб якім ідзе гутарка ў дадзенай тэме, і таму тут лягчэй выявіць іх значэнні»[6].

---

[1] Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Мінск, 1963.— 338 карт; Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Уступныя артыкулы, даведачныя матэрыялы і каментарыі да карт. Мінск, 1963.— 971 с.

[2] Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мінск, 1968.— 318 с.; Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мінск, 1969.— 80 карт.

[3] Аванесаў Р. І. Да тэарэтычных пытанняў лінгвістычнай геаграфіі // Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Уступныя артыкулы. . . Мінск, 1963 .С 5 — 20.

[4] Гл.: Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мінск, 1968 . С 179 — 200; Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мінск, 1969, карты 71 — 75.

---

[1] Диалектологический атлас русского языка (Центр Европейской части СССР). Карты. Вып. 1. Фонетика. М., 1986.— 98 карт; Диалектологический атлас русского языка. Центр Европейской части СССР. В трёх выпусках. Вып. 1. Вступительные статьи. Справочные материалы. Фонетика. М., Наука, 1986.— 215 с.; Атлас української мови. Том перший. Полісся, Середня Наддніпрянщина і суміжні землі. Київ. Наукова думка, 1984.— 498 с.; Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny. Prace Slawistyczne nr 14. Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk Wyd.— PAN, tom 1.1980.— 230s. і інш.

[2] Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. М., Наука, 1971.— 107 с.; Общеславянский лингвистический атлас. Серия лексико-словообразовательная. Вып.1. Животный мир. М., Наука, 1988.— 188с.; Общеславянский лингвистический атлас. Серия фонетико-грамматическая. Вып. 1. Рефлексы * ě. Белград, 1988.— 159с.; Atlas Linguarum Europae, cartes, Volume 1, premier fascicule, Van Gorcum, Assen, Pays-Bas, 1983; Volume 11, 1986; Atlas Linguarum Europae, Volume 1, commentaires, premier fas fascicule, Van Gorcum, Assen, Pays-Bas, 1983; Volume 11, 1986 і інш.

[3] Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання лексічнага атласа беларускай мовы. Мінск, 1971. — 164с.

[4] Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання абласных слоўнікаў беларускай мовы. Вып. І. Мінск, 1959.—128с.; Вып. ІІ . Мінск, 1960.—128с.; Вып. ІІІ. Мінск, 1966.— 171с.

[5] Картатэкі дыялектных матэрыялаў Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа, Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча і Тураўскага слоўніка захоўваюцца ў аддзеле дыялекталогіі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН Беларусі.

[6] Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання лексічнага атласа беларускай мовы. Мінск, 1971. С.4.

У канцы Інструкцыі змешчаны невялікі марфалагічны раздзел, які прызначаны для выяўлення і фіксацыі асаблівасцей словаўтварэння, формаўтварэння і націску ў парадыгмах скланення і спражэння.

Прадметна-тэматычны прынцып пабудовы Інструкцыі дазволіў збіральнікам больш поўна выявіць і занатаваць беларускую дыялектную лексіку, у тым ліку лексіку розных тэрміналагічных груп, а таксама яе разнастайнае семантычнае вар'іраванне. Зразумела, што матэрыялы Інструкцыі, разлічанай на такое глыбокае і ўсебаковае выяўленне асаблівасцей беларускіх народных гаворак, не маглі быць поўнасцю выкарыстаны пры складанні Лексічнага атласа. Таму яе аўтары пытанні, намечаныя для картаграфавання ў атласе, пазначылі вялікай літарай А. Гэтыя пытанні былі абавязковымі для высвятлення ў кожным асобным пункце намечанай сеткі і, як правіла, пракартаграфаваны ў атласе. Усяго такіх пытанняў каля 1700. Дастаткова ж дэталёвая і шырокая распрацоўка разнастайных тэматычных груп лексікі ў Інструкцыі, якая значна выходзіць за межы запланаванага атласа, прадугледжвала адначасова і стварэне неабходных магчымасцей для больш поўнага збору дыялектных матэрыялаў з мэтай выкарыстання яго ў будучым для складання дыялектных слоўнікаў, напісання манаграфічных даследаванняў па беларускаму народнаму словаўтварэнню, прасодыі і іншых моваведчых праблемах.

§ 3. Сетка абследаваных населеных пунктаў. Асноўная сетка Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак уключае 142 населеныя пункты, абследаваныя па спецыяльнай Інструкцыі для складання атласа. Сем дадатковых пунктаў, якія былі вызначаны пазней, у час палявых даследаванняў, не маюць самастойных лічбавых абазначэнняў на карце. Яны пазначаны нумарам аднаго з суседніх населеных пунктаў з літарай а, напрыклад, 25а, 49а, 96а і інш. Сярэдняя нагрузка сеткі — адзін населены пункт на 1600 км² пры сярэдняй адлегласці паміж імі 30-40 км.

Значная колькасць карт сумяшчае сеткі двух атласаў—Лексічнага і Агульнаславянскага. Сярэдняя нагрузка апошняга—адзін населены пункт на 3600 км² пры сярэдняй адлегласці паміж пунктамі 60 км. Абследаваныя населеныя пункты Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа маюць на картах сваю асобную нумарацыю і абазначаны лічбай з ініцыяльнай літарай А, напрыклад, 1А, 15А і г.д.

Агульны спіс абследаваных населеных пунктаў для складання Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак і Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа з неабходнымі фактычнымі данымі (парадкавы нумар, раён, вобласць, звесткі пра час запісаў, збіральнікаў і інфарматараў) змешчаны адразу за прадмовай.

§ 4. Фанетычная транскрыпцыя. Для запісу лексічных матэрыялаў складальнікі Інструкцыі рэкамендавалі сістэму фанетычнай транскрыпцыі, якая была выпрацавана і апрабіравана ў палявых умовах пры збіранні звестак для Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы.

У каментарыях, спісах і індэксах адказаў да карт Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак дыялектны матэрыял падаецца ў арфаграфічным запісу. Мяккасць зычных перад галоснымі перадаецца: а (пры дапамозе галосных літар е, ё, і, ю, я) лес, лён, лісце, людзі месяц ; б) мяккім знакам у сярэдзіне перад зычным і на канцы слова (пальцы, маленькі, конь, цень).

Цвёрдасць зычных перадаецца пры дапамозе галосных а, о, у, ы, э (вада, сонца, ручай, сыны, сэрца).

Пры абследаванні гаворак Брэсцка-Пінскага Палесся Ф. Д. Клімчук для больш дакладнай перадачы гукавога складу занатаванай лексікі дапоўніў прынятую сістэму транскрыпцыйных знакаў яшчэ двума: й абазначае гук сярэдні паміж *і* і *ю* (кйнь), але бліжэйшы да *і*, и абазначае гук *і* пасля цвёрдых зычных (бачимо).[1]

Літара ъ абазначае рэдуцыраваны галосны сярэдняга, а ў некаторых гаворках задняга раду сярэдняга пад'ёму пасля цвёрдых зычных, які вымаўляецца невыразна і можа мець у паасобных гаворках розную рэалізацыю (въда, выда, вада).[2]

У якасці раздзельнага значка пасля мяккага зычнага перад галосным ужываецца мяккі знак (насеньне, смецьё), пасля цвёрдых зычных у той жа пазіцыі — апостраф (п'е, зрэб'е).

Падоўжаныя зычныя перадаюцца падвойным напісаннем адпаведнай літары (насе́нне, ралля́, зацішша).

Націск абазначаецца значком грaвіса (́) над галоснай (мазо́ль, муля́к, сло́та, слата́).

§ 5. Збіранне матэрыялаў. Абследаванне населеных пунктаў па скарочанай Інструкцыі (пытанні з індэксам А) праведзена ў 1971-1975 гг. Запісы дыялектнай лексікі і іншых асаблівасцей народнай мовы праводзіліся часцей за ўсё шляхам разгорнутай гутаркі па вызначаных Інструкцыяй тэмах з элементамі прамога апытвання, а таксама часткова шляхам пасіўнага назірання над мовай мясцовага насельніцтва. Тэрміналагічная лексіка запісвалася звычайна ад асоб, што добра ведаюць тое ці іншае рамяство, якім займаюцца або займаліся ў мінулым самі. Пры збіранні матэрыялаў апытваліся прадстаўнікі старшага і сярэдняга пакаленняў — прыкладна чатыры-шэсць інфарматараў у кожным населеным пункце. У адказах на ўсе пытанні Інструкцыі адзначаўся націск і даваліся граматычныя паметы, у асобных выпадках для больш поўнага раскрыцця значэння слова або яго семантычных адценняў запісваўся адпаведны ілюстрацыйны матэрыял: асобныя сказы і словазлучэнні, некаторыя прыказкі, прымаўкі, фразеалагічныя выразы.

Дыялектныя матэрыялы для складання Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа па спецыяльнай праграме сабраны ў 1964—1974 гг.[1]

§ 6. Агульная характарыстыка сабранага лексічнага матэрыялу. Матэрыял, сабраны для Лексічнага атласа, у асноўным задавальняе тым патрабаванням, якія прад'яўляюцца да картаграфуемых звестак, аб чым сведчаць і лінгвістычныя карты, складзеныя на яго аснове. Аднак частка матэрыялаў, сабраная студэнтамі філалагічных факультэтаў педінстытутаў, мела істотныя недахопы: недакладнасць адказаў, а ў некаторых камплектах — пропуск цэлых раздзелаў, асабліва па назвах траў і семантыцы, што выклікала неабходнасць даабследавання і праверкі такіх матэрыялаў. Для гэтай мэты былі накіраваны экспедыцыі з удзелам супрацоўнікаў сектара дыялекталогіі ў Брэсцкую, Гомельскую і Магілёўскую вобласці. У выніку гэтых праверак былі зроблены неабходныя ўдакладненні і дапаўненні.

У абследаванні населеных пунктаў, акрамя супрацоўнікаў сектара дыялекталогіі і іншых сектароў Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР, прымалі ўдзел члены кафедр мовы і студэнты педагагічных інстытутаў рэспублікі — Брэсцкага, Гродзенскага, Магілёўскага, Мазырскага і Мінскага, а таксама Гомельскага ўніверсітэта. Аказаная значная дапамога з боку выкладчыцкага саставу і студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў забяспечыла выкананне ў сціслы тэрмін вялізнай працы — збор фактычнага матэрыялу экспедыцыйным шляхам у ста сарака дзевяці населеных пунктах, у тым ліку ў сямі дадатковых пунктах да апорнай сеткі.

Дырэкцыя Інстытута мовазнаўства імя Я. Коласа выказвае глыбокую падзяку прафесарска-выкладчыцкаму саставу кафедр мовы ВНУ рэспублікі і асабіста У. В. Анічэнку, В. А. Гуліцкай, Т. С. Янковай (Гомельскі універсітэт), А. П. Груцо, З. Ф. Краўчанка, Г. М. Аляксейчык, К. М. Панюціч (Мінскі педінстытут), Т. Ф. Сцяшковіч (Гродзенскі педінстытут), М. В. Абабурку, С. Я. Кечык (Магілёўскі педінстытут), Р. І. Карлаву, Г. М. Малажай, М. В. Дабрыян, А. Я. Петручуку (Брэсцкі педінстытут), І. М. Клімчуку, Л. А. Кацапаву, А. К. Малюку, Л. В. Анішчанку, В. В. Шуру (Мазырскі педінстытут), а таксама студэнтам указаных устаноў за вялікую дапамогу, аказаную ў зборы і сістэматызацыі дыялектных матэрыялаў для Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак.

§ 7. Лінгвістычная карта. Тэма кожнай карты раскрываецца ў яе назве. Асноўныя ўзроўні карт — лексічны і словаўтваральны. Толькі некаторыя карты адлюстроўваюць выключна фанетычную рэалізацыю лексем, як, напрыклад, асобныя карты, прысвечаныя назвам раслін: верасу, асакі, аеру (№№ 259, 266, 272). На лексічных картах дадаткова ўлічваецца словаўтваральная праблематыка, а таксама лексікалізаваныя і марфалагізаваныя фанетычныя адрозненні.

Размяшчэнне лексіка-словаўтваральных карт у атласе падпарадкавана паслядоўнасці нумарацыі пытанняў Інструкцыі, па якой збіраўся матэрыял для Лексічнага атласа. Карты, складзеныя на аснове матэрыялаў праграмы Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа, уключаны ў адпаведную лексіка-тэматычную групу карт Лексічнага атласа.

Асноўным спосабам лінгвістычнага картаграфавання ў атласе з'яўляюцца геаметрычныя фігуры з розным унутраным напаўненнем. Паслядоўнасць іх выкарыстання ў легендзе наступная: круг, трохвугольнік, квадрат, ромб, прамавугольнік. Астатнія фігуры, пры неабходнасці выкарыстання іх на карце, у легендзе мелі адвольны парадак размяшчэння.

З'явы рэгулярнай фанетыкі на картах Лексічнага атласа не ўлічаны. (Фанетычныя варыянты слоў, у якіх адзначаны розныя тыпы ненаціскнога вакалізму — дысімілятыўнае або моцнае аканне, яканне, оканне, а ў галіне кансанантызму — аглушэнне, вынікі асіміляцыі па мяккасці зычных). Гэта тлумачыцца той акалічнасцю, што карты, на якіх картаграфуецца ўся сукупнасць фанетычных адзнак кожнага слова, трацяць выразнасць, чытанне і разуменне такіх карт ускладняецца. Акрамя таго, сістэмныя фанетычныя супрацьпастаўленні беларускіх гаворак атрымалі даволі поўнае адлюстраванне на картах ДАБМ (карты № 1—64).

Важным кампанентам карты з'яўляецца легенда, у якой раскрываецца значэнне кожнай геаметрычнай фігуры, што адлюстроўвае пашырэнне і супрацьпастаўленне асобных элементаў дыялектнай з'явы. У легендзе кожны з іх абазначаны асобнай фігурай. Расшыфроўка кожнага знака падаецца справа ад яго. У легендах да карт нельга было змясціць усе фанетычныя варыянты картаграфуемых слоў, а таму ўносіўся найбольш пашыраны або зближаны з літаратурнай мовай варыянт слова. Да карт, прысвечаных словаўтварэнню, у легендах пералічваюцца ўсе аднакаранёвыя суфіксальныя дэрываты.

§ 8. Каментарый і даведачныя матэрыялы. Да кожнай карты ў атласе змяшчаецца каментарый, які ўдакладняе і раскрывае змест карты. Ён умоўна падзяляецца на дзве часткі.

Першая частка пачынаецца з літаратурнай назвы тэмы карты, да якой, у асобных выпадках

---

[1] Падрабязней характарыстыку гэтых гукаў і іх рэфлексы ў паасобных гаворках Брэсцка-Пінскага Палесся гл. Клімчук Ф.Д.Гаворкі Заходняга Палесся: Фанетычны нарыс. Мінск: Навука і тэхніка, 1983. — 128с.

[2] Гл. падрабязней: Вайтовіч Н.Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі. Мінск: Навука і тэхніка, 1968, —219 с.

[1] Вопросник Общеславянского лингвистического атласа. М.: Наука, 1965.— 270с.

дададзены лацінскі адпаведнік (напрыклад, для батанічных або заалагічных назваў і інш.). Потым прыводзяцца адно або некалькі пытанняў Інструкцыі ЛАБНГ ці Апытальніка АЛА, на падставе адказаў на якія складзена дадзеная карта. Далей указваюцца дадаткова выкарыстаны матэрыял, аб'ект картаграфавання і графічныя сродкі адлюстравання яго на карце, раскрываюцца некаторыя знакі, якія аб'ядноўваюць два або некалькі блізкіх варыянтаў картаграфуемай з'явы. Тут жа тлумачыцца адвод ад картаграфавання асобных з'яў(не адпавядаюць тэме карты, з'яўляюцца агульнапашыранымі або новымі, запазычанымі з літаратурнай мовы і г.д.).

Другая частка каментарыяў змяшчае фактычны матэрыял у выглядзе спісаў або індэксаў адказаў на адпаведныя пытанні праграм. У спісе адказаў пасля слова ідзе пералік нумароў населеных пунктаў, у якіх занатавана гэта слова. Загаловачнай у спісе з'яўляецца форма, прыведзеная ў легендзе. Астатнія зафіксаваныя дыялектныя формы з рознымі фанетычнымі адрозненнямі рэгулярнага характару, аб'яднаныя пры картаграфаванні ў загаловачнай форме, прыводзяцца ў тым жа гняздзе. Усе дыялектныя з'явы адна ад другой аддзелены кропкай. Кожнае новае гняздо назваў пачынаецца з чырвонага радка. Спіс назваў падаецца ў парадку следавання абагульненых дыялектных форм у легендзе. У канцы спісаў па парадку нумароў населеных пунктаў прыводзяцца адзінкавыя назвы, а таксама адведзены матэрыял і звесткі аб адсутнасці адказаў у асобных пунктах сеткі атласа. У індэксах адказаў фактычны матэрыял падаецца па парадку следавання нумароў населеных пунктаў. Часам да некаторых адказаў у дужках даецца ілюстрацыйны матэрыял, а таксама рознага характару заўвагі да слоў інфарматараў або збіральнікаў, якія заключаюць у сабе цікавую дадатковую інфармацыю. Сустракаюцца і камбініраваныя спосабы прывядзення фактычнага матэрыялу, якія спалучаюць спісы і індэксы: найбольш пашыраныяаднатыпныя адказы падаюцца ў форме спісаў, а тыя, што адрозніваюцца вялікай фанетычнай або марфалагічнай варыятыўнасцю прыводзяцца ў выглядзе індэкса.

§9. Структура атласа. У адпаведнасці са складзеным праспектам Лексічны атлас беларускіх народных гаворак падрыхтаваны ў пяці тамах. Першы том прысвечаны лексіцы расліннага і жывёльнага свету. Змяшчае том 368 лінгвістычных карт, на якіх адлюстравана лексіка дзесяці тэматычных груп: 1. Свойскія жывёлы. 2. Дзікія жывёлы, звяры, грызуны.3.Свойскія і дзікія птушкі.4.Лес.5.Пладовыя дрэвы, ягады.6.Кветкі, травы.7.Грыбы.8.Пчалярства.9.Рыбы і рыбалоўства.10.Гады, ніжэйшыя жывёлы, насякомыя.

Лінгвістычныя карты другога тома ахопліваюць лексіку пятнаццаці тэматычных груп, звязаных з сельскай гаспадаркай, транспартам, атмасферай і рэльефам мясцовасці: 1.Нябесныя свяцілы, час. 2. Надвор'е. 3.Паверхня зямлі. 4.Вадаёмы. 5.Шляхі зносін. 6.Рух, перамяшчэнне ў прасторы. 7.Сельская гаспадарка, поле, глеба. 8.Сяўба, догляд за пасевамі, уборка. 9.Агародніцтва. 10.Бульба. 11.Малацьба і ачыстка збожжа. 12.Сенакос. 13.Кармы. 14.Прылады працы і іх часткі. 15.Воз, сані.

Трэці том прысвячаецца лексіцы дзесяці тэм, згрупаваных вакол агульнай тэмы — чалавек: 1.Назвы асобы па роду заняткаў, прадпрыемства. 2.Маёмасныя адносіны, гандаль. 3.Знешні выгляд і рысы характару чалавека. 4.Арганізм чалавека, хваробы. 5.Моўныя зносіны. 6.Назвы роднасці і сваяцтва. 7.Дзеці. 8.Вытворча-бытавыя святкаванні. 9.Старажытныя вераванні, традыцыйныя і рэлігійныя святкаванні. 10.Гігіена.

Чацвёрты том прысвечаны адзінаццаці лексічным тэмам побыту вясковых людзей: 1.Будаўніцтва, будынкі. 2.Хата. 3.Печ і яе часткі. 4.Агонь, асвятленне. 5.Мэбля. 6.Сядзіба, населеныя пункты, агароджа. 7.Апрацоўка ільну. 8.Ткацтва. 9.Адзенне, упрыгожанні. 10.Шыццё. 11.Абутак.

Пяты том будзе змяшчаць карты па колерах, семантыцы, словаўтварэнню і акцэнтуацыі.

У першым выпуску першага тома Лексічнага атласа акрамя гісторыка-адміністрацыйных і лінгвістычных карт, змяшчаюцца наступныя матэрыялы: спіс абследаваных населеных пунктаў, у якім змешчаны звесткі аб сучасным адміністрацыйным падзеле і ў мінулыя часы, звесткі аб тым, хто і калі збіраў матэрыялы для атласа, спіс раёнаў, каментарыі да карт, аформленыя ў выглядзе індэксаў і спісаў, фактычны матэрыял да лінгвістычных карт.

У канцы апошняга пятага тома будзе змешчана бібліяграфія, звязаная з тэматыкай Лексічнага атласа.

Пасля карт і даведачных матэрыялаў да іх у канцы кожнага тома змяшчаецца алфавітны паказчык картаграфуемых слоў.

На ўсіх лінгвістычных картах не даюцца нумары населеных пунктаў, па якіх у фармулярах адсутнічалі адказы.

З М Е С Т

160 Ліпа
161 Ільм
162 Клён
163 Ясень
164 Таполя
165 Амяла (Viscum album L.)
166 Сукаватае дрэва
167 Драўляны
168 Драўляны (*-н-*, *-нн-* у суфіксе)
169 Макушка дрэва
170 Дрэва
171 Маладняк
172 Гушчар
173 Цень ад дрэў
174 Цень ад чалавека
175 Галіна лісцёвага дрэва
176 Галіна хвойнага дрэва
177 Тонкая галінка
178 Тоўстая галіна
179 Ігліца
180 Нізка лісцяў
181 Старчуковы (галоўны) корань дрэва
182 Бервяно
183 Дупло
184 Дуплаватае (дрэва)
185 Дуплаватая (бручка)
186 Сухастоіна
187 Паворысты
188 Выварацень
189 Хлыст
190 Кругляк
191 Лоўж (куча галля)
192 Высечаны ўчастак лесу
193 Сячы лес (сякерай)
194 Пілаваць дровы
195 Валіць лес (пілой)
196 Пілавінне
197 Хваёвы корч, які выкопваюць на апал
198 Падпал
199 Налоць дровы
200 Выкапаны пень з карэннем
201 Дрывотня
202 Калодка
203 Куст
204 Палянка
205 Кудра
206 Мязга
207 Касцёр дроў
208 Стажок дроў
209 Ахапак дроў
210 Галавешка
211 Касцёр (вогнішча)
212 Прышчапіць
213 Чарэшня
214 Плады дзікай яблыні
215 Рабіна
216 Арэшнік
217 Арэшына
218 Рваць (арэхі)
219 Гронка арэхаў
220 Лузаць (пра арэхі)
221 Шыпшына
222 Ажыны
223 Чорныя парэчкі
224 Буякі
225 Суніцы
226 Журавіны
227 Ягады браць
228 Кветка
229 Васілёк (Centaurea cyanus L.)
230 Лотаць (Caltha palustris L.)
231 Ландыш (Convallaria majalis L.)
232 Незабудка (Myosotis L.)
233 Казялец (Ranunculus acer L.)
234 Святаяннік (Hypericum perforatum L.)
235 Кмен (Carum carvi L.)
236 Драсён (Polygonum hydropiper L.)
237 Гарлянка (Prunella vulgaris L.)
238 Зябер (Galeopsis L.)
239 Чабор (Thymus serpyllum L.)
240 Ваўчкі (Bidens tripartita L.)
241 Крываўнік (Achillea millefolim L.)
242 Піжма (Tanacetum vulgare L.)
243 Малачай (Sonchus L.)
244 Адуванчык (Taraxacum officinale Wigg.)
245 Палын (Artemisia absinthium L.)
246 Канюшына чырвоная (Trifolium pratense L.)
247 Дзяцеліна (Trifolium repens L.)
248 Пырнік (Agropyron repens L.)
249 Брыца (Echinochloa crusgalli L.)
250 Каласоўнік (Bromus mollus L.)
251 Трыпутнік (Plantago major L.)
252 Спарыш (Polygonum aviculare L.)
253 Сівец (Nardus stricta L.)
254 Лопух вялікі (Arctium lappa L.)
255 Асот (Carduus L.; Cirsium Adans)
256 Агатні (Antennaria dioica (L.) Gaertn)
257 Крапіва (Urtica dioica L.)
258 Жыгучка (Urtica urens L.)
259 Верас (Calluna vulgaris (L.) Hill.)
260 Багун (Ledum palustre L.)
261 Шчаўе (Rumex acetosa L.)
262 Снітка (Aegopodium L.)
263 Макрыца (Stellaria media (L.) Cyr.)
264 Свірэпа (Barbarea vulgaris R. Br.)
265 Палявы хвошч (Equisetum arvense L.)
266 Асака (Carex L.)
267 Яджджаль
268 Разак (Stratiotes L.)
269 Бабоўнік (Menyanthes trifoliata L.)
270 Дзедзвель (Sonchus paluster L.)
271 Раска (Lemna minor L.)
272 Аер (Acorus calamus L.)
273 Плюшчай (Sparganium L.)
274 Рагоз (Typha latifolia L.)
275 Катахі рагозу
276 Чарот (Phragmites communis Trin.)
277 Капытнік (Calla palustris L.)
278 Віш
279 Баравік (Boletus edulis Fr.)
280 Смаржок звычайны
281 Смаржок канічны
282 Падасінавік (Leccinum aurantiacum (Fr.) S.F. Gray f. auranti-acumi) і іншыя формы
283 Абабак (Leccinum scabrum (Fr.) S.F. Gray f. scabrum)
284 Масляк (Suillus luteus (Fr.) S.F. Gray, Suillus granulatus (Fr.) O. Kuntze)
285 Ваўнянка (Lactarius torminosus (Fr.) S.F. Gray)
286 Сыраежка (Russula S.F. Gray)
287 Шампіньён [Agaricus campester Fr., Agaricus arvensis (Secr.)]
288 Восеньская і веснавая апенька (Armillariella mellea (Fr.) Karst., Marasmius oreades Fr.)
289 Апенькі растуць шышакамі
290 Порхаўка (Bovista plumbea Pers., Lycoperdon perlatum Pers.)
291 Ядомыя грыбы
292 Неядомыя грыбы
293 Мухамор (Amanita muscaria (Fr.) Hooker)
294 Збіраць грыбы
295 Губа (трутавы грыб)
296 Нізка грыбоў
297 Пчала
298 Дзікія пчолы
299 Джала ў пчалы
300 Ношка на лапках пчалы
301 Мядовая раса
302 Дупло, дзе жывуць пчолы
303 Пчаляр
304 Вулей
305 Круглы ляжачы вулей
306 Круглы стаячы вулей
307 Невялікі вулей на дрэве для прываблівання пчол
308 Ляток
309 Дзверцы ў стаячым вулеі
310 Пчолы-разведчыкі (пры раенні)
311 Шукаць вулей (пры раенні)
312 Памост пад вулей на дрэве
313 Прыстасаванне для лазення на дрэва
314 Раёўня
315 Мёд запячатаны
316 Пчол падглядаць
317 Мёд з сотаў выціскаць
318 Дымар
319 Чмель (Bombus)
320 Шчупак (Esox lucius L.)
321 Мянтуз (Lota lota L.)
322 Ёрш (Acerina cernua L.)
323 Уюн (Misgurnus fossilis L.)
324 Вугор (Anguilla anguilla S.)
325 Жабры
326 Пухір у рыбы
327 Нераст у рыбы; рыба нерастуе
328 Луска ў рыбы
329 Рыбу лавіць
330 Нізка (рыбы)
331 Чысціць (рыбу)
332 Рыбалоўная крыга
333 Венцер
334 Кручок у вудцы
335 Жак
336 Абруч у венцеры
337 Рыбалоўная прылада буч, буча
338 Палатно для рыбалоўных сетак
339 Палонка
340 Гадзюка
341 Гадзюка шыпіць
342 Вуж
343 Яшчарка
344 П'яўка
345 Жаба (Rana)
346 Рапуха (Bufo)
347 Жабурэнне
348 Апалонік
349 Авадзень [Oestridae (Hypodermatinae)]
350 Здрок (Gasterophilidae)
351 Сляпень (Tabanidae)
352 Куслівыя (авадні, мухі)
353 Божая кароўка (Coccinella)
354 Страказа
355 Матылёк
356 Вусень
357 Павуціна
358 Павук снуе
359 Клоп
360 Блыха
361 Лясны клоп
362 Цвыркун
363 Мурашнік
364 Сараканожка (Oniscoidea)
365 Кузуркі
366 Аса
367 Шэршань (Vespa)
368 Вымаўленне слова *паскуства*

1. СПІС АБСЛЕДАВАНЫХ НАСЕЛЕНЫХ ПУНКТАЎ

У спісе назвы населеных пунктаў падаюцца ў чарговасці іх нумарацыі на картах атласа. У першай графе табліцы запісан парадкавы нумар абследаванага населенага пункта. Назва населенага пункта па даных збіральнікаў, а таксама па спісах населеных месц пачатку XX стагоддзя і тапанімічных працах змяшчаюцца ў другой графе. У трэцяй графе ўказваюцца вобласць і раён абследаванага населенага пункта паводле адміністрацыйнага падзелу Беларускай ССР 1971 года. Год абследавання населенага пункта, а таксама ўстанова і яе прадстаўнікі, якія ўдзельнічалі ў збіранні лексічных матэрыялаў для атласа, пададзены ў чацвёртай графе. Пятая графа змяшчае звесткі аб інфарматарах, прозвішчы якіх прыводзяцца звычайна ў алфавітным парадку.

Прынятыя скарачэнні выкарыстаных крыніц для другой графы табліцы

АСКГ — Алфавитный список населённых мест Ковенской губернии. Ковна, 1903.
КТСБ — В.А. Жучкевич. Краткий топонимический словарь Белоруссии. Минск: Изд-во БГУ, 1974.
РапБ — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Брэсцкай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1980.
РапВ — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Віцебскай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1977.
РапГ — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гомельскай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1986.
РапГр — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Гродзенскай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1982.
РапМ — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Мінскай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1981.
РапМг — Я.Н. Рапановіч. Слоўнік назваў населеных пунктаў Магілёўскай вобласці. Мінск: Навука і тэхніка, 1983.
СВГ — Список населённых мест Витебской губернии. Витебск, 1906.
СВилГ — И.И. Гошкевич. Виленская губерния. Полный список населённых мест со статистическими данными о каждом поселении. Вильня, 1905.
СМГ — Список населённых мест Минской губернии. Минск, 1909.
СМгГ — Список населённых мест Могилёвской губернии. Могилёв, 1910.
СНМБ — Список населённых мест БССР (б. Минской губернии). Минск, 1924.
СНМГ — Список населённых мест Гомельского округа. Гомель, 1927.
УГрГ — Указатель населённых мест Гродненской губернии с относящимися к ним необходимыми сведениями. Гродно, 1905.

Нумар на карце	Назва населенага пункта па спісах населеных месц XX ст.	Вобласць, раён	Год абследавання, установа, прозвішча збіральніка	Ад каго запісана
1	2	3	4	5
1	Лісна КТСБ, 240; с. Лисно, СВГ, 170; РапВ, 230	Віцебская, Верхнядзвінскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Гламаздзюк А.А., 1909; Дзянісёнак Н.Н., 1910; Дзянісёнак Н.П., 1909; Зунда Л.В., 1900; Латошка Э.Б., 1924; Марачкоўская Я.І., 1914
1А	Лукшы д. Лукши, АСКГ, 225; РапВ, 234	Віцебская, Браслаўскі	1963, 1967; Інстытут мовазнаўства; Навальчук І.П., Крывіцкі А.А., Шаталава Л.Ф.	
2	Нураполле КТСБ, 191; д. Нурополье, СВилГ, 170; РапВ, 216	Віцебская, Пастаўскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Бароўка М.Н., 1914; Дзеравянка М.М., 1909; Пронька М., 1909; Рожка М.А., 1910; Рожка П.В., 1918; Сарока Г., 1909; Хадкевіч М.М., 1899
2А	Казлы д. Козлы, СВилГ, 177; РапВ, 178	Віцебская, Міёрскі	1963, 1967; Інстытут мовазнаўства; Навальчук І.П., Крывіцкі А.А., Шаталава Л.Ф.	
3	Магуны, Мягуны КТСБ, 218; д. Мягуны, СВилГ, 282; РапВ, 240	Віцебская, Пастаўскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Руткоўскі О.А., 1905; Урбанайць І.Ю., 1907; Урбанайць С.І., 1913
3А	Пялікі д. Пялики, СВилГ, 147; РапВ, 319	Віцебская, Шаркаўшчынскі	1967; Інстытут мовазнаўства; Груцо А.П., Грыгор'ева Л.М., Навальчук І.П., Краўчук Р.У.	
4	Ахрэмаўцы РапВ, 34	Віцебская, Браслаўскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Вітальд А.М., 1911; Мацук А., 1902; Піровіч А.А., 1897; Піровіч Н.Н., 1900; Пятроўская М.В., 1897; Пятроўская С.В., 1918; Шакура І.А., 1935
4А	Якубава им. Якубово, СВГ, 154; Якубова, РапВ, 428	Віцебская, Расонскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г., Шаталава Л.Ф.	Гваздова В.Н., 1919; Марозава А.Н., 1910; Палавэчна В.П., 1919; Палавэчна Х.П., 1925
5	Лугі, Лужкі КТСБ, 211; д. Луги, м. Лужки, СВилГ, 154; РапВ, 233–234	Віцебская, Шаркаўшчынскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А., Цыхун Г.А.	Аніськевіч Г., 1904; Андзілена М.П., 1914; Аніськовіч А.Н., 1910; Аніськовіч Е.С., 1912; Хрол М.П., 1913
5А	Лабуноўшчына д. Лабуновщина, СВГ, 181, РапВ, няма	Віцебская, Полацкі	1967; Інстытут мовазнаўства; Груцо А.П., Грыгор'ева Л.М., Навальчук І.П., Краўчук Р.У.	Ільіных О.Ф., 1907; Малькова А.Ф., 1911; Чарняхоўская П.В., 1902; Коршун Л.Ф., 1913
6	Мярэцкія КТСБ, 229; д. Мерецкіе, СВилГ, 139; РапВ, 271	Віцебская, Глыбоцкі	1971; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Гарачка А.У., 1901; Прытыка П., 1891; Стахоўская І.А., 1898; Фянько Б.В., 1908; Філіторын А.А., 1898

1	2	3	4	5
6А	Бабовікі РапВ, 36	Віцебская, Полацкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Бандарэнка Т.П., Наўрус А.А., Тумас Г.Д.	
7	Сляўшчына КТСБ, 340: РапВ, 374	Віцебская. Расонскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Шаталава Л.Ф.	Карнілава Я.В., 1909; Ніжнікава А.Р., 1896; Парфёнаў Р.Г., 1897; Усцінава А.А., 1892; Чапуль Е.Ц., 1900
7А	Паташня РапВ, 299	Віцебская. Гарадоцкі	1969; Інстытут мовазнаўства; Чэкман В.М., Падлужны А.І.	Ягорава Е.В., 1899; Заяц Р.Д., 1891; Шлаганава Е.Ф., 1910; Ягорава В.А., 1937
8	Валынцы КТСБ, 59; м. Волынцы, СВГ, 168; РапВ, 70	Віцебская, Верхнядзвінскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Вярыга М.І., 1894; Дадзена А., 1899; Наськовіч М.В., 1909; Красоўская Л.І., 1896; Лохан А.А., 1900; Лохан Ф.П., 1903; Малей Т.Н., 1895; Малей І.М., 1906
8А	Дворышча д. Дворище, СВГ, 313; РапВ, 124	Віцебская, Бешанковіцкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Яцук П.В., 1890; Яцук В.М., 1909
8а	Манякова КТСБ, 241; РапВ, 251	Віцебская, Міёрскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Крыўко М.Н.	Аляшкевіч А.С., 1894; Аляшкевіч З.С., 1897; Крыўко П. М., 1872; Крыўко Н.П., 1920; Крыўко В.П., 1928; Зімніцкі С.С., 1904; Мядзелец С.С., 1936
9	Вераб'і КТСБ, 60; д. Воробьи, СВГ 296; РапВ, 76 —77	Віцебская, Полацкі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лучыц-Федарэц І.І.	Бушунова П.Р., 1897; Гваздзёва В.С., 1926; Гваздзёва М.А., 1911; Гваздзёва Н.В., 1922; Гваздзёў В.Т., 1923; Гваздзёў С.А., 1895; Гваздзёў Ф.А., 1896
9А	Загараднае Загарадна, РапВ, 149	Віцебская. Лёзненскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Бондарава А.С., 1898; Дарожкіна А.Ф., 1923; Ігнатовіч А.А., 1898; Конарава М.П., 1911
10	Арэхаўна КТСБ, 272; им. Ореховно, СВГ, 206; РапВ, 28	Віцебская, Ушацкі	1975; Мінскі педінстытут; Панюціч Н.М.	Арцямёнак З., 1919; Кулік М.С., 1922; Міцкевіч А.А., 1911
10А	Прывалкі д. Привалки, УГрГ, 15; Прывалка, РапГр, 199	Гродзенская. Гродзенскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Гапановіч П.М., Груцо А.П., Краўчанка З.Ф.	
11	Вялікія Дольцы РапВ, 90; с. Дольцы Великие. СМГ, 53; РапВ, 90	Віцебская. Ушацкі	1974, 1975; Мінскі педінстытут; Панюціч Н.М.	Абрадэвіч А.П., 1898; Грышкевіч В.А., 1906; Клопава А.М., 1923
11А	Паляцкішкі д. Полецкишки, СВилГ, 185; РапГр, 186	Гродзенская, Воранаўскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Кавальчук І.П., Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Пракаповіч Л.І., 1918; Пракаповіч А.Т., 1923
12	Бярнова РапВ, 66; д. Берново, СВГ, 72, РапВ, 66	Віцебская, Гарадоцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Петрусь М.А., 1907; Петрусь Я.Г., 1910
12А	Груздава с. Груздово. СВилГ, 114; РапВ, 113	Віцебская, Пастаўскі	1967; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Падгайскі І.І., 1897; Падгайская Е.В., 1900; Мацкевіч М.Н., 1898; Крывенька Б.К., 1912; Падгайская Я.А., 1904
13	Грыбна д. Грибно, СВГ, 73; РапВ, 114	Віцебская, Полацкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Канстанцінаў У.А., 1919; Коласаў М.Т., 1900; Юшкова М.Т., 1898; Юшкоў В.А., 1897
13А	Ністанішкі м. Нестанишки, д. Ністанишки. СВилГ, 264; РапГр, няма	Гродзенская, Смаргонскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Кавальчук І.П., Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Кавалеўская Ю.М., 1890; Кавалеўскі Б.М., 1897; Ключнік Г.М., 1913; Радзюш Я.С., 1917
14	Мішневічы КТСБ, 237; с. Мишневичи, СВГ, 86, 399; РапВ, 266	Віцебская, Шумілінскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Іванова В.Л., 1920; Іванова М.В., 1990; Паўлаў І.Ф., Сямёнаў П.Д., Якаўлеў С.Я.
14А	Лоск с. Лосск І-е, с. Лосск 2-е, СВилГ, 233; РапМ, 156	Мінская, Валожынскі	1965; Інстытут мовазнаўства; Кавальчук І.П., Лучыц-Федарэц І.І., Мацкевіч Ю.Ф.	
15	Узрэчча КТСБ, 384; д. Узречье, СВГ, 313; РапВ. 385	Віцебская, Бешанковіцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Яцук В.М., 1900; Яцук П.В., 1890
15А	Асавец д. Осовец, СВилГ, 107, 125; РапМ, 22	Мінская. Вілейскі	1967; Інстытут мовазнаўства; Кавальчук І.П., Рамановіч Я.М.	Барташэвіч О.І., 1908; Мартынава О.Д., 1908

1	2	3	4	5
16	Зайкава КТСБ, 130; РапВ, 152	Віцебская, Гарадоцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Валхонскі А.С., 1890; Герасімава Т.Л.,1927; Кандрацева П.П.,1895; Капусціна М.Я., 1892; Кулакоўская В.М., 1896; Ласьянава М.В.,1910, Ласьянаў М.А., 1907; Лукацёнак А.І., 1926; Насавёнак А.Ф., 1895; Патапенка С.П.; Себрыкава П.М., 1891; Семяноўская А.І.,1889; Себрыкава П.М., 1904; Сілёнак Е.М., 1896; Уласенка Т.Ф., 1896; Уласенка Е.І.,1908; Фаменка Я.Ф.,1913; Яфімаў В.Я., 1913
16А	Валодзькі д. Володьки, СНМБ, 161; д. Володьки, СМГ, 30; РапМ, 45	Мінская, Маладзечанскі	1964; Інстытут мовазнаўства; Вярэніч В.Л., Груцо А.П., Лемцюгова В.П., Вайтовіч Н.Т.	Бакун У.В., 1894; Бальчунас Л.П.,1915; Дварэцкая Г.І.,1942
17	Курына КТСБ, 191; д.Курино, СВГ, 24; РапВ, 217	Віцебская, Віцебскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Бекешава Ф.І.,1889; Карповіч В.П., 1901; Карповіч Е.Я., 1902; Салдаценка М.І., 1915; Фанкевіч В.Я., 1907; Шварноў В.Я.,1897
17А	Адрубак РапВ, 17	Віцебская, Докшыцкі	1967; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Краўчанка З.Ф., Кузьмянкова Т.В., Лемцюгова В.П.	Абымаха Н.Т.,1915; Абымаха Н.С., 1911; Каляга Т.Ф., 1886; Стома Т.І.,1935; Сценік А.І., 1906
18	Быстрыца КТСБ, 42; с. Быстрица, СВилГ, 28; РапГр, 43	Гродзенская, Астравецкі	1975; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Вярбовіч А.А.,1900; Вярбовіч К.А., 1919; Лаўрыновіч І.С.,1911; Сімановіч Б.І., 1912; Сімановіч І.А., 1895
18А	Чарніца д. Черница, СНМБ, 46; д. Черница, СМГ, 215; Чарніцы, РапВ, 404	Віцебская, Лепельскі	1967; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Краўчанка З.Ф., Кузьмянкова Т.В., Лемцюгова В.П.	Домка Е.І., 1912; Садоўская М.І., 1941; Сімака А.П., 1879; Сімака В.П., 1940
19	Граўжышкі КТСБ, 84; с. Гряужишки, СВилГ, 228; РапГр, 73	Гродзенская, Ашмянскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Шукяловіч Т.Т., 1907; Юркойць Г.І., 1930; Юркойць Ю.Б.,1923; Ятрэмская М.Т., 1904; Ятрэмскі А.І., 1893
19А	Рудня д. Рудня, СНМБ, 49; д. Рудня, СМГ, 173; РапМ, 231	Мінская, Лагойскі	1965; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Лемцюгова В.П., Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	
20	Жылі КТСБ, 123; д. Жили, СВилГ, 252; РапГр, 94	Гродзенская, Іўеўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Грынавецкене А.І.	Каржанеўская М.І., 1905; Кульніс М.М.,1932; Міцкевіч Б.М., 1897; Міцкевіч Т.Б., 1943; Міхневіч Л.А., 1920
20А	Стайкі с. Стайки, СНМБ, 68; д. Стайки, СМГ, 191; РапМ, 249	Мінская, Барысаўскі	1965; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Чэкман В.М., Шаталава Л.Ф.	Бабіцкая В.М., 1911; Слайкоўская В.М., 1898; Слайкоўскі К.Н., 1895
21	Брусы КТСБ, 38; д. Брусы, СВилГ, 117; РапМ, 39	Мінская, Мядзельскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Каўрус А.А.	Біцар Я.М., 1884; Валаховіч З.В., 1884; Дрозд А.Ф., 1907; Казак К.І., 1903; Каўрус А.К.,1902; Каўрус В.К.,1900; Каўрус І.В., 1928; Мураўскі А., 1896; Мурза С.С.,1906; Русак С.Р., 1910; Тачыцкая Т.Ф.,1893; Тачыцкая С.Ф.,1895; Тачыцкая Г.М., 1923; Тачыцкі К.В., 1915; Ходзін М.С., 1908; Ходзін П.В., 1910
21А	Лядзінкі д. Лядинки, СМгГ, 177; Лядзенкі, РапВ, 238	Віцебская, Віцебскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Грышанкова М.Ф., 1902; Лядзінкаў І.Р., 1892; Сёмачкін Ф., 1897
22	Жодзішкі КТСБ, 124; м. Жодишки, СВилГ, 270; РапГр, 93	Гродзенская, Смаргонскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Голяк М.А.,1908; Голяк М.А.,1939; Дудзінская А.А., 1913; Дудзінскі А.А., 1897
22А	Абчуга м. Обчуга, СМгГ, 179; РапМ, 14	Мінская, Крупскі	1970; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Лемцюгова В.П., Нажура Н.Ц., Чыкілеўская Т.Ф.	Чайкін А.Н., 1893; Чайкіна Е.Ф., 1903
23	Петрашунцы д. Петрашунцы, СВилГ, 225; РапМ, 212	Мінская, Валожынскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Сухадолец В.А.,1913; Сухадолец Г.Е., 1896
23А	Слатаўшчына д. Слатовщина, СМгГ, 53; РапВ, 356	Віцебская, Дубровенскі	1964, 1968; Інстытут мовазнаўства; Груцо А.П., Сігеда П.І., Шадурскі І.В., Яшкін І.Я.	Брытанава М.К., 1899; Рабцоў С.М., 1916; Ярмошкін М.М., 1893; Ярмошкін М.М., 1937

1	2	3	4	5
24	Саланое НТСБ, 356; д. Солоное, СМГ, 189; РапМ, 237	Мінская, Вілейскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Кур'яновіч І.Н., 1903; Кур'яновіч Ю.В., 1918; Лях М.А., 1883; Лях М.М., 1893
24А	Слабодка с. Слободка, СМгГ, 139; РапМг, 162	Магілёўская, Шклоўскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Тумарава І.Я., 1885; Тумарава А.М., 1931; Тумараў І.Е., 1890; Сімашка М.П., 1902
25	Рыбчына НТСБ, 330; д. Рыбчино, СВилГ, 95; РапМ, 233	Мінская, Вілейскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Гамолка І.І., 1903; Гамолка П., 1887; Дуровіч А.І., 1911; Дуровіч В.І., 1911; Дурэйка В.Сцяп., 1928; Дурэйка І.Стан., 1920; Соніч І.А., 1899; Філістовіч А., 1901; Філістовіч З.Е., 1887; Філістовіч А.С., 1906
25А	Старакожаўка д. Старокожевка, СМгГ, 193; РапМг, 164	Магілёўская, Горацкі	1965; Інстытут мовазнаўства; Груцо А.П., Крывіцкі А.А., Шадурскі І.В.	Аніськава М.Л., 1903; Аніськаў В.С., 1905; Варанцова А.Л., 1889; Данцова Е.Д., 1913; Навалёва Т., 1904; Нотцава Т.С., 1894; Французава Н.Д., 1936; Цішкевіч М., 1893; Цішкевіч П., 1898
25а	Вялікія Нястанавічы НТСБ, 257; д. Нестановичи, СМГ, 133; РапМ, 63	Мінская, Лагойскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Альшэўская Н.М., 1897; Альшэўскі І.І., 1904; Ваньковіч А.І., 1922; Панок А.Г., 1905
26	Гайна НТСБ, 66; м. Гайна, СМГ, 35; РапМ, 65	Мінская, Лагойскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Чабярук А.І.	Бандарук А.А., 1898; Нохан А.І., 1903; Нохан М.І., 1901; Шых Н.А., 1915
26А	Вялікія Баяры д. Бояры, СВилГ, 211; РапГр, 60	Гродзенская, Шчучынскі	1964; Інстытут мовазнаўства; Навальчук І.П., Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Роўба В.В., 1911; Чыжык Р.І., 1941; Чыжык Г.І., 1919; Якімовіч С.І., 1908
27	Вязынка НТСБ, 64; им. Вязынка, СМГ, 34; РапМ, 58	Мінская, Маладзечанскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Бізюк Г.В., 1930; Дзямідчык В.С., 1890; Таролік М.А., 1919
27А	Гостраў д. Острово, УГрГ, 13; Вострава, РапГр, 55	Гродзенская, Мастоўскі	1968; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У., Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Ярэмчык А.С., 1918; Ярэмчык Т.С., 1901; Ярэмчык Ю.В., 1932
28	Беразіно НТСБ, 26; с. Березино, СМГ, 8; РапВ, 52	Віцебская, Докшыцкі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Аўтушка М.П., 1918; Бычок Г.П., 1896; Варановіч У.М.; Захарэвіч М.Я., 1903; Захарэвіч П.Д., 1898; Назлоўская С.Р., 1906; Раслёнак А.А., 1892; Раслёнак М.П., 1893
28А	Альхоўка д. Ольховка, СВилГ, 192; РапГр, 21	Гродзенская, Навагрудскі	1967; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Анацко М.В., 1900; Анацко П.С., 1895; Анацко Я.М., 1885; Жыдок Е.Я., 1899; Сокал Н.Н., 1910; Урбановіч М.А., 1914; Урбановіч С.С., 1907
29	Чэрцы НТСБ, 403; им. Черцы, СВГ, 186; РапВ, 410	Віцебская, Лепельскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Алейнік А.І., 1926; Арлова Е.І., 1889; Банько М.Д., 1909; Дзядко І.Н., 1885; Жарнасек В.П., 1903; Жарнасек Ф.М., 1897; Крачкоўская А.І., 1898; Падасінавік М.А., 1904; Падасінавік Н.А., 1900; Скрабнеўская ВП., 1955; Трубена І.Г., 1881; Шчамялёва А.Г., 1914
29А	Міратычы д. Миратичи, СМГ, 123; РапГр, 163	Гродзенская, Карэліцкі	1968; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	Гурын В.Ф., 1880; Карально З.Л., 1900; Машчэнская В.М., 1912; Машчэнскі Ю.І., 1908
30	Палік НТСБ, 284; РапМ, 204	Мінская, Барысаўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Грышкевіч В.С., 1905; Грышкевіч В.Ц., 1906; Грышкевіч Н.Ц., 1906; Грышкевіч М.С., 1900
30А	Пруды д. Пруды, СВилГ, 241; РапМ, 218	Мінская, Івянецкі	1967; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Босы Р.Ф., 1921; Дошчачка Г.М., 1923
31	Глівін НТСБ, 71; с. Гливин, СМГ, 37; РапМ, 72	Мінская, Барысаўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Вярбіцкі В.В., 1902; Бярозка Г.Е., 1892; Лосік В.Р., 1892; Кот П.М., 1905; Лосік А.І., 1907; Лосік П.М., 1899; Сацукевіч І.Н., 1902
31А	Дзяхань д. Дзехань, СМГ, 52; РапМ, 85	Мінская, Смалявіцкі	1963, 1971; Інстытут мовазнаўства; Міхневіч А.Я., Сігеда П.І., Цыхун Г.А., Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Малахоўскі А., 1904; Сітнік Д.І., 1895

1	2	3	4	5
32	Машканы НТСБ,245; д. Мошканы, СМгГ, 176; РапВ, 259	Віцебская, Сенненскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Дубавец У.С., 1894; Машкей А.Ц., 1904; Уткін П.Ф., 1900
32А	Дудзічы с. Дудичи, СНМБ, 93, СМГ, 58; РапМ, 91	Мінская, Пухавіцкі	1964,1971; Інстытут мовазнаўства; Вярэніч В.Л., Выгонная Л.Ц., Фандзякова Р.М., Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Лыскавец А.П., 1886; Лыскавец Л.С., 1914; Позняк М.А., 1907; Позняк Н.Л., 1908; Сквярнюк Н.Д., 1914; Хадыка М.М., 1903
33	Антаполле НТСБ, 15; им. Антополье, СВГ, 193; РапВ, 25	Віцебская, Чашніцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Дзямешка В.М., 1898; Іванава А.А.,1911; Іванаў С.А., 1908
33А	Гарэлец д. Горелец, СНМБ, 123, СМГ, 44; РапМ, 70	Мінская , Пухавіцкі	1966; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Тумас Г.Д.	Верамейчык М.П., 1900; Марушын Н.І., 1897; Пузіцкая Е.І., 1900; Ясько Д.Д.,1895
34	Прошыка НТСБ, 311; РапМ, 217	Мінская, Крупскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Костачка А.В.,1882; Костачка Р.Ц., 1903
34А	Ванелевічы д. Евангелевичи, СНМБ, 207, СМГ, 59; РапМ, 46	Мінская, Капыльскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Краўчук Р.У., Рамановіч Я.М., Чабярук А.І., Лобач С.Г.	Каротні І.Н., 1902; Лазюк В.Ф., 1911; Лазюк Е.Д., 1899
35	Янава НТСБ, 419; д. Янова, СМгГ,187; РапВ, 429	Віцебская, Талачынскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Ананевіч Е.А., 1909; Ананевіч М.В., 1905; Ананевіч М.Н., 1910; Бярэзіна Е.Я., 1888; Казакевіч М.М., 1903; Пісарэнка С.І., 1914; Царова В.Л., 1905; Цароў І.Х., 1907; Цароў П.Х., 1900; Шаматульскі С.Л.,1925
35А	Карытнае с. Корытно, СНМБ, 14; им. Корытно, СМГ, 92; РапМг, 88	Магілёўская, Асіповіцкі	1967; Інстытут мовазнаўства; Падлужны А.І., Валкавец Л.М.	Каленік А.С., 1905; Савончык П., 1896; Томчык А.П., 1902; Усай А., 1898
36	Гай НТСБ, 65; РапМг, 48	Магілёўская, Круглянскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Канцавая Л., 1909; Міньнукова Х.В.,1904; Хвалевіч Я.Д., 1909; Цішурова А.А., 1909; Цішурова М.В., 1888; Цішурова Д.Ф., 1911; Цішурова П.К., 1902; Цішуроў Г.Е., 1893
36А	Асавец д. Осовец, СМгГ, 18; РапМг, 20	Магілёўская, Бялыніцкі	1967, 1971; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Тумас Е.Д., Крывіцкі А.А.	
37	Ухвала НТСБ, 386; с. Ухвала, СМГ, 207; РапМ, 270	Мінская, Крупскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Лобач С.Г.	Кальніцкая Г.Я., 1920; Мігаль А.П., 1922; Сасноўская Л.М.,1903; Фуфта Ю.Ю., 1903
37А	Рубеж СНМБ, 92; з. Рубеж, СМГ, 172; РапМг, 152	Магілёўская, Клічаўскі	1968; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Маркоўская А.В., 1887; Солтан П.В., 1889; Стукальская Ф.С., 1905
38	Ланькава НТСБ, 195; д. Ланьков, СМгГ, 3; Ланькаў, РапМг, 101	Магілёўская, Бялыніцкі	1972; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Бутылёва Л., 1911; Дазорцава Е.Я., 1913; Сталяроў В.А., 1922
38А	Стайкі д. Стайки, СМгГ, 24; РапМг, 164	Магілёўская, Магілёўскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Грыгор'ева Л.М., Кузьмянкова Т.В.	
39	Зубакі НТСБ, 142; д. Зубки, СМгГ, 123; РапВ, 165	Віцебская, Лёзненскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А. А.	Пацыенка П.Ф., 1915; Пацыенка С.Я., 1910; Шакулоў М.Ц.,1906
39А	Завад-Віравая д. Вировая, СМгГ, 31; РапМг, 70	Магілёўская. Слаўгарадскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П., Яшкін І.Я.	Барадаценка Т.І., 1874; Даніленка І.П., 1883; Узгорскі Ф.Я., 1866
40	Клюкаўка	Віцебская, Аршанскі	1974; Мінскі педінстытут; Груцо А.П.	Мацюк Н.Я.,1894; Мацюк Н.С., 1905; Мацюк Я.С., 1892

1	2	3	4	5
	НТСБ,162; д. Клюковка, СМгГ, 63; РапВ, 199			
40А	Ніжняя Тошчыца д. Нижняя·Тощица, СМгГ,147; РапМг, 124	Магілёўская, Быхаўскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Колас Н.П., Падлужны А.І.	Гадунова Г.Е., 1888; Казлова А.В., 1918; Мартыненка А.Е., 1909; Тамашова М.М., 1913
41	Пішчыкі НТСБ, 291; д.Пищики, СМгГ, 63; РапВ, 306	Віцебская, Дубровенскі	1971; Мінскі педінстытут; Груцо А.П.	
41А	Беражыстае д. Бережистая, СМгГ, 213; РапМг, 28	Магілёўская, Крычаўскі	1965; Інстытут мовазнаўства; Валкавец Л.М., Падлужны А.І., Яшкін І.Я.	Канаплёва У.С., 1897; Канаплёў П.Ф., 1893; Лявонаў А.В., 1889; Пруднікава А.Ф., 1904; Цімашэнка Д.С., 1914; Шаўцова Е.Ф., 1900; Шаўцоў Д.С., 1890
42	Грывец НТСБ, 85; д. Гривец, СМгГ, 57; РапМг, 56	Магілёўская, Горацкі	1973; Мінскі педінстытут; Груцо А.П.	Нікіфарава З.Е., 1901; Пустоў М.З., 1929; Разумоўская В.В., 1920; Разумоўская Н.К., 1955; Разумоўскі К.Я., 1912; Сямёнава Т.М.,1950
42А	Пралетарскае с. Церковище, СМгГ, 72; Пралетарская, РапМг, 143	Магілёўская, Касцюковіцкі	1967; Магілёўскі педінстытут; Клюсаў Г.Н.	Клепава М.І., 1886; Краўчанка У.Н., 1882; Рухманкова, 1892
43	Чэрнеўка НТСБ, 402; им. Черневка, СМгГ, 220; РапМг, 191	Магілёўская, Шклоўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П.	Арлоў А.Ф., 1923; Іванова У.З., 1911; Іваноў Ц.Я., 1911; Раманаў А.Я., 1908; Шкармянкова Е.І., 1914
43А	Дзімітравічы с. Дмитровичи, УГрГ, 76; РапБ,46	Брэсцкая, Камянецкі	1963, 1971; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Чартко І.І., Шаталава Л.Ф., Клімчук Ф.Д., Яшкін І.Я.	Гуцэвіч М.М., 1890; Дземідзюк Н.Ц., 1932; Жыгала А.К., 1932; Казак В.С., 1882; Каленік В.Н., 1912; Карнялюк В.М., 1912; Карнялюк Л.Л., 1909; Мардас А.М., 1950; Мардас І.М., 1921; Кулік М.К., 1888; Кучынскі В.І., 1930; Цабрук Н.К., 1937
44	Старына НТСБ, 359; д. Старина, СМгГ, 101; РапМг, 167	Магілёўская, Мсціслаўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А.	Гурыкаў І.А., 1904; Карабкова А.М., 1903
44А	Навасёлкі д. Новосёлки, УГрГ, 172; РапГр, 170	Гродзенская, Свіслацкі	1968; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Шаталава Л.Ф.	
45	Каробчыцы НТСБ, 175; им. Коробчицы-Новые, УГрГ, 9; РапГр, 115	Гродзенская, Гродзенскі	1971; Гродзенскі педінстытут; Сцяшковіч Т.Ф.	Баталовіч М.І., 1925; Казук Ю.К., 1899; Машук А.С., 1898
45А	Горск д. Горск, УГрГ, 114; РапБ, 41	Брэсцкая, Бярозаўскі	1963, 1971; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Чартко І.І., Шаталава Л.Ф., Шушкевіч М.С.	Еўтуховіч А.В., 1902; Казловіч І.І., 1891; Казловіч М.К., 1899; Казловіч Ю.К., 1896
46	Макараўцы НТСБ, 220; д. Макаровцы, УГрГ, 11; РапГр, 147	Гродзенская, Берастовіцкі	1972; Гродзенскі педінстытут; Сцяшковіч Т.Ф., Панасюк Г.	
46А	Любішчыцы с. Любищицы Церковные, с. Любищицы Заречные, д. Любищицы Подуховные, УГрГ, 144; РапБ, 78	Брэсцкая, Івацэвіцкі	1964, 1971; Інстытут мовазнаўства; Бірыла М.В., Булыка А.М., Падлужны А.І., Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	
47	Бершты НТСБ, 27; с. Бершты, УГрГ, 1; РапГр, 37	Гродзенская, Шчучынскі	1974; Гродзенскі педінстытут; Сцяшковіч Т.Ф., Калацііна В., Парфімчык Г., Трафімовіч А., Маліноўская Л., Корбут Л., Лебядзевіч Л.	Буцько А.А., 1930; Гіль А.М., 1902; Гіль А.М., 1904; Гіль Г.Г., 1914; Гіль Г.Х., 1920; Дарашкевіч Я.М., 1928; Лебядзевіч А.С., 1892; Лебядзевіч М.А.; Паврайка Г.М., 1888
47А	Азарычы с. Озаричи, СМГ, 138; РапБ, 13	Брэсцкая, Пінскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У., Шаталава Л.Ф.	Барысевіч Т.І., 1883; Мельнік А.А., 1894; Чуйко А.Г., 1899

1	2	3	4	5
48	Насцянёва НТСБ, 178; РапГр, 117	Гродзенская, Шчучынскі	1974; Гродзенскі педінстытут; Сцяшковіч Т.Ф., Сарокіна В. І., Бігель М.М., Панкевіч Г.У.	Арабчык В., 1927; Захарка В.В., 1905; Яцевіч Ю.В., 1899
48А	Ляжыткавічы д. Лежитковичи, УГрГ, 99; РапБ, 79	Брэсцкая, Драгічынскі	1968; Інстытут мовазнаўства; Лучыц-Федарэц І.І., Кавальчук І.П.	Дзясюк Ф.Д.,1897; Камлюк М.П., 1924; Каплун В.М., 1923; Лявончык Н.П., 1923; Лясюк П.С., 1888; Марголь А.К.,1909; Марголь К.С., 1913
49	Стральцы НТСБ, 363; д. Стрельцы, УГрГ,17; РапГр, 231	Гродзенская, Гродзенскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М.	Курыловіч П.П., 1898; Рамановіч В.М., 1911; Рамановіч М.А., 1908
49А	Альхоўцы д. Ольховцы, СМГ, 140; РапБ, 14	Брэсцкая, Ляхавіцкі	1969; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Кірыла С.В., 1892; Маслоўская А.І., 1894; Папчэня А.А., 1932; Піліпчык С. А.
49а	Галубы НТСБ, 75; РапГр, 64	Гродзенская, Мастоўскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Валчкевіч Н.Д.; Гідрэвіч І.Л., 1933; Гудзіловіч С.Р., 1911; Мойса В.В., 1911; Мойса Г.Р., 1908; Мойса У.А., 1924; Мойса Ф.С., 1910; Сарвас В.С., 1913
50	Старое Сяло НТСБ, 340; РапГр, 229	Гродзенская, Зэльвенскі	1971; Мінскі педінстытут; Сцяцко П.У.	Гойла Я.П., 1905; Пузач С.Ф., 1892
50А	Дзяніскавічы с. Денисковичи, СМГ, 51; РапБ, 47	Брэсцкая, Ганцавіцкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Дзенісеня В.Н., 1907; Дзенісеня П.Я.,1910; Сташанін А.Г., 1920; Швайко Е.І.
51	Мсцібава, Амсцібава НТСБ, 246; выс. Мстибово, им. Мстибово, УГрГ, 172; РапГр, 166	Гродзенская, Ваўкавыскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Акулінскі Ф.І., 1908; Галась В.Ф., 1895; Галась Л.Ю.,1922; Галась Ю.Ф.,1887; Гуляй Э.І., 1909; Крысян С.Ю., 1929; Сабаткоўская А.В.,1910; Філіповіч М.А., 1910
51А	Вулька ІІ-я д. Вулька, СМГ, 32; РапБ, 31	Брэсцкая, Лунінецкі	1969; Інстытут мовазнаўства; Кузьмянкова Т.В., Напорка А.А.	Гаргун П.М., 1911; Макейчык У., 1893; Паўловіч А.А., 1905; Паўловіч Н., 1898
52	Старыя Смільгіні НТСБ, 352; ок. Смильгини, СВилГ, 199; РапГр, 230	Гродзенская, Воранаўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Насаль П., 1918; Радзевіч Я.А., 1914; Савіцкая Р.Я., 1896; Савіцкая Я.С., 1918; Савіцкі А.Ю., 1914; Сакаловіч Т.А., 1900
52А	Ме́сяцічы ок. Месятичи, СМГ, 130 ; Мяся́цічы, РапБ, 91	Брэсцкая, Пінскі	1968; Інстытут мовазнаўства; Грыгор'ева Л.М., Груцо А.П.	Шпакоўская В.С., 1920; Шпакоўская Н.С., 1907; Шпакоўскі А.А., 1910; Шпакоўскі М.П., 1926
52а	Данудава НТСБ, 104 ; с. Докудово, СВилГ, 191; РапГр, 78	Гродзенская, Лідскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Кудзі А.І, 1927; Манько М.Я., 1903; Сокал І.А., 1906
53	Малыя Вераб'евічы НТСБ, 60; д., ф. Веребьевичи, СМГ, 26; РапГр, 151	Гродзенская, Навагрудскі	1974; Гродзенскі педінстытут; Аляксейчык Г.М.	Гаўрош М.Ф.,1902; Гаўрош П.І., 1900; Даражэй І.С., 1919; Кушаль В.К., 1907; Рамза А.Я., 1901; Сілко П.М., 1900; Тарасевіч П.І., 1887; Рагавец В.Ф., 1904
53А	Я́скавічы д. Ясковичи, СМГ, 224; РапМ, 299	Мінская, Салігорскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А., Яшкін І.Я.	Бойка І.Т., 1969; Круковіч А.М., 1905; Круковіч Д.Г., 1909; Круковіч Д.Ц., 1899; Круковіч Х.Я., 1909
54	Азяраны НТСБ, 266; д. Озераны, СМГ, 138; РапГр, 19	Гродзенская, Дзятлаўскі	1974; Гродзенскі педінстытут; Аляксейчык Г.М., 1979; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М.	Барысевіч У.Д., 1904; Бялятка П.М.,1910; Кухарчык С.М., 1892; Кухта І.К., 1900; Літавар В.А., 1904; Мацієўскі А.С., 1904; Сіневіч В.Л., 1899
54А	Запясочча с. Запесочье, СНМБ, 195; с. Запесочье, СМГ, 71; РапГ, 71	Гомельская, Жыткавіцкі	1966; Інстытут мовазнаўства; Валкавец Л.М., Крывіцкі А.А., Фандзякова Р.М., Цыхун Г.А.	Балбуцкая М.А., 1913; Карась Ф.І., 1907; Швед Х.Г., 1890
55	Парэчча НТСБ, 304; с. Поречье, УГрГ, 150; РапГр, 188	Гродзенская, Слонімскі	1973; Мінскі педінстытут; Сцяцко П.У.	Жывулька Л.В., 1915; Жывулька У.Я.,1913; Скок Н.В., 1924; Сконаў П.А., 1900

1	2	3	4	5
55А	Самковічы	Гомельская, Акцябрскі	1968; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Раговіч Н.С., 1930; Шэйка У.А., 1889
56	Малахоўцы НТСБ, 221; д. Малаховцы, СМГ, 117; РапБ, 81	Брэсцкая, Баранавіцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Бутырчык А.А., 1903; Дурыла І.М., 1899; Лайша І.А., 1905
56А	Бобрык д. Бобрик, СНМБ, 179; д. Бобрик, СМГ, 10; РапГ, 32	Гомельская, Капаткевіцкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г., Шаталава Л.Ф.	Карнейчык Е.М., 1901; Майсюк У.М., 1899; Малышава У.А., 1900; Осіпчык А.А.,1901
57	Баравікоўшчына НТСБ, 33; д. Боровиковщина, СМГ, 14; РапМ, 29	Мінская, Валожынскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Рэвінская Э.І., 1900
57А	Жахавічы д. Жаховичи, СНМБ, 192; д. Жаховичи, СМГ, 61; РапГ, 65	Гомельская, Мазырскі	1966; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Шаталава Л.Ф., Шушкевіч М.С.	
58	Бакшты НТСБ, 16; с. Бакшты, СВилГ, 219; РапГр, 30	Гродзенская, Іўеўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Аўдзевіч Л.П., 1890; Булка Л.М., 1906; Камароўскі К.В.,1906; Кароль З.К., 1890; Комса Л.А., 1932; Комса Г.Н., 1912; Комса В.А.,1933; Русак І.С., 1882; Чэрнік Я.І., 1912
58А	Бутчын	Магілёўская, Бабруйскі	1969; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Багачова А.І., 1929; Парахневіч Г.У., 1910; Парахневіч Н.М., 1910
59	Налібокі НТСБ, 250; Налібакі, РапМ, 188	Мінская, Стаўбцоўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Куніцкая І.Ф., 1903; Куніцкі С.К., 1916; Лойка Ю.С., 1899; Фарботка М.С., 1897
59А	Вязавіца д. Вязовица, СМГ, 34; РапГ, 45	Гомельская, Калінкавіцкі	1968; Інстытут мовазнаўства; Падлужны А.І., Тумас Г.Д.	Варанцова У.,1912; Горбач А., 1917; Міранович П., 1892; Перапечка Л., 1899
60	Лукі НТСБ, 211; д.Луки, СМГ, 111; РапГр, 142	Гродзенская, Карэліцкі	1972; Мінскі педінстытут; Гаўрош Н.В.	Булдык Д.А., 1913; Булдык М.Л., 1915; Забенка Р., 1894; Забенка Ц.Р., 1886; Тананка І.З., 1896
60А	Бяляеўка д. Беляевка, СНМГ, 98; д. Беляевка, СМгГ, 45; РапГ, 36	Гомельская, Чачэрскі	1970; Інстытут мовазнаўства; Кузьмянкова Т.В., Напорка А.А.	Атрошанка М.С., 1904; Атрошанка Н.І., 1892; Іванчанка Г.С., 1913; Шыцікаў П.С., 1881
61	Стары Свержань НТСБ, 335; с. Свержень Старый, СМГ, 178; Стары Свержан, РапМ,253	Мінская, Стаўбцоўскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Прышчэпчык Г.М.	Дрозд С.С., 1897; Здрозд М.К.,1900
61А	Шыхаў д. Шихов, СМгГ, 156; РапГ, 186	Гомельская, Жлобінскі	1970; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Міроеўскі Я.С., 1893; Прылепаў Е.Ф., 1881; Шэметава Т.К.,1920
62	Карцэвічы НТСБ, 156; д. Карцевичи, СМГ, 82; РапМ,128	Мінская, Нясвіжскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Вальчык А.М., 1890; Гаціло С.С., 1915; Грабоўская Г.І., 1894; Грабоўскі А.Ф., 1893
62А	За́спа с. Заспа, СМГ, 73; РапГ, 72	Гомельская, Рэчыцкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Стрыжак А.Н., 1905; Стрыжак Е.М., 1896
63	Крупіца НТСБ, 186; д. Крупица, СМГ, 97; РапМ, 141	Мінская, Мінскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Лагацкая Е.Е., 1892; Лагацкая М.С., 1990; Ламака М.М., 1910
63А	Шарсцін с. Шерстин, СНМГ, 12; м. Шерстин, СМгГ, 48;	Гомельская, Веткаўскі	1970; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Гірынава А.Г., 1911; Клікунова А.Ф., 1897; Полазава М.Д., 1924; Сундукова А.Ф., 1905

1	2	3	4	5
	РапГ, 184			
64	Данілавічы НТСБ, 91; д. Даниловичи, СМГ, 49; РапМ, 81	Мінская, Дзяржынскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Шамко Р.І., 1906; Шамко Т.Д., 1914; Шыбко Н.М., 1890; Шыбко Р.І., 1911
64А	Вялікія Радванічы д. Радваничи Церьковные, д. Радваничи Заречные, УГрГ, 84; Вялікія Радванічы, РапБ, 35	Брэсцкая, Брэсцкі	1966; Інстытут мовазнаўства; Крывіцкі А.А., Цыхун Г.А., Фандзякова Р.М., Валкавец Л.М.	Калішок Д., 1911; Рамановіч М., 1889; Рамановіч П., 1921; Юшчук Л., 1950
65	Нізок НТСБ, 258; д. Низок, СМГ, 134; РапМ, 191	Мінская, Уздзенскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Герасімовіч І.І., 1898; Нісцюк А.Ф., 1900; Шавель А.М., 1903; Шырко Н.А., 1907
65А	Новае Палессе РапГ, 119	Гомельская, Лельчыцкі	1970; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Лісіцкая М.І., 1930; Палын І.Я., 1892; Тушынская А.І., 1921
66	Вецярэвічы д. Ветеревичи, СМГ, 27; РапМ, 50	Мінская, Пухавіцкі	1975; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Гурыновіч М.М., 1908; Гурыновіч Н.І., 1902; Гурыновіч А.Г., 1905; Казючыц Н., 1915; Лапцэвіч З.Р., 1902; Лапцэвіч М.Ц., 1910; Лапцэвіч Ц.Д., 1903; Лапцэвіч Н.І., 1900; Лапцэвіч Н.Я., 1910; Сабан Л.А., 1915; Шашок М.Б., 1930
66А	Тульгавічы с. Тульговичи, СМГ, 202; РапГ, 167–168	Гомельская, Хойніцкі	1966; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Акуленка Е.Д., 1896; Акуленка Н.Я., 1908; Няфёд А.В., 1896; Трасцянок А.І., 1905
67	Амговічы НТСБ, 270; с. Омговичи, СМГ, 140; РапМ, 18	Мінская, Слуцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Коршак В.В., 1908; Коршак М.Л., 1901; Малецкі Г.П., 1924; Пенязь В.С., 1914; Пенязь Н.І., 1912
67А	Шкураты д. Шкураты, СМГ, 218; РапГ, 185	Гомельская, Брагінскі	1970; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г., Шаталава Л.Ф.	Карсак М.А., 1913; Крывянчук А.Е., 1900; Давыдок М.І., 1895; Хвашчанка А.Д., 1900
68	Рудня НТСБ, 327–328; д. Рудня, СМГ, 173; РапМ, 231	Мінская, Чэрвеньскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У.	Вяргун В.Н., 1907; Вяргун П.В., 1903; Вяргун Я.А., 1899; Жыгімонт П.Ф., 1883; Толкач Г.В., 1896
69	Рудня Астравітая Рудня-Астравіты, РапМ, 232	Мінская, Чэрвеньскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Буркун Д.Ф., 1905; Врублеўская Г.В., 1908; Врублеўскі В.А., 1909; Каленік Е., 1906; Краснагіра А.К., 1911; Макейчык П.І., 1908
70	Багушэвічы, Бушавічы НТСБ, 31; с. Богушевичи, СМГ, 11; РапМ, 27	Мінская, Бярэзінскі	1973, 1974; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У.	Забаронак А.І., 1900; Забаронак Н.У., 1926; Забаронак Ф.С., 1890
71	Лапічы НТСБ, 196; с. Лапичи, СМГ, 102; РапМг, 101	Магілёўская, Асіповіцкі	1975; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У.	Канонік В.І., 1902; Усніч Ю.Я., 1903
72	Дараганава НТСБ, 106; пос., ст. Дараганово, СМГ, 49; РапМг, 58	Магілёўская, Асіповіцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Міхадзюк І.Я., 1905; Міхадзюк Т.Я., 1910; Цераш Н.С., 1913
73	Цяхцін НТСБ, 374; д. Техцин, СМгГ, 18; РапМг, 186	Магілёўская, Бялыніцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Канаплёва П.Л., 1913; Матлахаў С.В., 1907; Цапік П.Х., 1925; Цапікаў А.І., 1904; Хрушчоў Б.М., 1925
74	Мачаск Ма́часк, НТСБ, 226; д. Мочески, СМГ, 120; РапМ, 175	Мінская, Бярэзінскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г., 1985; Чабярук А.І.	Ігнатовіч І.Г., 1921; Любецкая Г.А., 1910; Сідаровіч М.В., 1897; Сідаровіч П.А., 1897; Сярмяжка В.М., 1913; Цэдрык М.Ю., 1901; Цэдрык М.М., 1934
75	Кароўчына НТСБ, 176; с. Коровчино, СМгГ, 202; РапМг, 87	Магілёўская, Быхаўскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Баршчэўскі В.А., 1927; Баршчэўскі Р.І., 1928; Гарбылёва П.Н., 1902; Гейсцер В.Г., 1914; Голікава Я.А., 1912; Закрэўская А.П., 1911; Ізгачова В.Л., 1922; Пінчук Л.П., 1893; Пузырова В.П., 1913; Сабалеўская А.Е., 1898; Савіцкі А.В., 1902; Савіцкая Х.Ф., 1910

1	2	3	4	5
76	Любонічы НТСБ, 216; с. Любонічы, СМГ, 114; РапМг, 107	Магілёўская, Кіраўскі	1971; Мінскі педінстытут; Гайдукевіч І.М.	Казека Т.В., 1899; Лазаковіч Г.В., 1896; Рудзінская А.А., 1913; Салановіч І.С., 1905; Салановіч Г.М., 1917; Сцепанец М.М., 1925; Чорны С.Р., 1901; Чорная Е.І., 1902
77	Азяраны НТСБ, 266; с. Озераны, СМгГ, 157; РапГ, 19	Гомельская, Рагачоўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Бондарава С., 1913; Кандратава М., 1908; Маспанаў Р.Т., 1898; Пашка М., 1908; Салдаценка А.А., 1926; Салдаценка І.С., 1888; Янова В.С., 1900
78	Княжыцы НТСБ, 163; М. Княжыцы, СМгГ, 5; РапМг, 92	Магілёўская, Магілёўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П.	Аўчыннікава П.К., 1897; Камяноў С.Р., 1912; Каршунова М.П. 1907; Лапцева А.Д., 1907
79	Дужаўшчына НТСБ, 113; д. Дужевщина, СМгГ 28; Дужаўка, РапМг, 65	Магілёўская, Чавускі	1971, 1972; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П.	Асіпенка В.М., 1927; Жалезнякова А.В., 1884; Макарэнка Я.А., 1901; Мельнічэнка Д.З., 1907; Падбярэзная А., 1880; Падбярэзная К.А., 1908; Падбярэзні А.М., 1882; Падбярэзні В.М., 1904; Трактарава Г.І., 1931
80	Баркалабава НТСБ, 18; с. Баркалабов, СМгГ, 24; РапМг, 25	Магілёўская, Быхаўскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Балашэнка А.І., 1912; Валькоўская В.П., 1926; Валькоўская М.М., 1924; Стральцова М.Л., 1909; Турын П., 1900; Турына Е.М., 1926
81	Бахань НТСБ, 34; с. Бахань 1-я, 2-я, СМгГ, 22; РапМг, 27	Магілёўская, Слаўгарадскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Кавалёў І.С., 1893; Шараметава М.А., 1904; Шараметаў А.І., 1936; Шараметаў І.Ф., 1904
82	Ворнаўка НТСБ, 59; х. Ворновка, СМгГ, 27; РапГ, 42	Гомельская, Кармянскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Арлоўскі К.В., 1908; Бруевіч А.К., 1887; Бруевіч Н.М., 1900; Грыбава В.М., 1907; Грыбава Г.П., 1896; Грыбава Г.Х., 1909; Грыбаў А.І., 1907; Жлоба К.Д., 1889; Несцяровіч М.А., 1919
83	Забалоцце НТСБ, 127; д. Заболотье, СМгГ, 89; Забалацце, РапМг, 69	Магілёўская, Мсціслаўскі	1973; Магілёўскі педінстытут; Нечык С.Я.	Аляксееў Я.С., 1936; Ганчарова Х., 1893; Грашчанкава Е.І., 1906; Данільчанка Л.А., 1887; Іонава Л.І., 1921; Кучукова В.І., 1947; Кучукова Е.І., 1904; Кучукоў І.С., 1900; Лаўрыенка М.І, 1902; Лаўрыенка П.Я., 1894; Лаўрыенка С.К., 1887; Лявонава П.І., 1898; Маторын М.С., 1913; Нініценка Л.Д., 1913; Паўлючэнка Н.М., 1918; Саманкова Х.Ф., 1900; Саўчанка В.М., 1905; Свірыдава Л.В., 1900; Свірыдзенка У.С., 1910; Філіпенка Д.Д., 1891; Шайтарава Х.К., 1920
84	Лобжа НТСБ, 205; д. Лобжа, СМгГ, 80; РапМг, 105	Магілёўская, Клімавіцкі	1975; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Багамолава Г.А., 1899; Багамолаў Ф.М., 1899; Белахвостава Х.Г., 1910; Белахвостаў Г.Ц., 1917; Бераснёў С.Г., 1910; Галалобава А.А., 1905; Курачова П.Ц., 1907; Маскалёва (Манетава) А.А., 1913; Цітова Г.Л., 1905; Цітоў М.К., 1903; Чэпікаў Я.А., 1907
85	Ушакі СМгГ, 219; РапМг, 178	Магілёўская, Чэрыкаўскі	1972; Магілёўскі педінстытут; Нечык С.Я.	Васількова П.С., 1895; Віранькова А. Е., 1890; Карнеенка А.В., 1923; Котава М.С., 1902; Котаў А.Р., 1905; Лосева А.Ф., 1902; Рамянкова Н.П., 1907; Чыркова Г.А., 1887; Яскевіч В.Ф., 1904; Яскевіч Г.І., 1902; Яскевіч І.П., 1902; Яскевіч С. І., 1882; Яскевіч Х.П., 1903
86	Белая Дуброва НТСБ, 112; с. Белая Дуброва, СМгГ, 219; РапМг, 28	Магілёўская, Касцюковіцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Глазоўская Г.С., 1913; Іванюшанка А.С., 1907; Гоманава Г.С., 1914; Баланірава Х.І., 1918; Салаўёва К.Ю., 1906; Салаўёў Л.А., 1936; Сяргеенка Ф.М., 1897; Хлестаноў П.М., 1893; Шаўцова Х.С., 1915
87	Мхінічы НТСБ, 248; с. Мхиничи, СМгГ, 214; РапМг, 122	Магілёўская, Краснапольскі	1974; Магілёўскі педінстытут; Нечык С.Я.	Бажкова Н.М., 1920; Галушка П.К., 1906; Гудзілава А.Ф., 1925; Карнеенка Х.Д., 1896; Кірэенка П.М., 1918; Курыленка А.А., 1896; Марчанка Н.М., 1914; Палевенка М.І., 1882; Піліпенка П.К., 1903; Пуплікава А.І., 1896; Трахімовіч А.А., 1904
88	Мілаславічы НТСБ, 231; с. Милославичи, СМгГ, 74; РапМг, 119	Магілёўская, Клімавіцкі	1975; Магілёўскі педінстытут; Абабурка М.В.	
89	Баханы	Магілёўская, Хоцімскі	1974; Магілёўскі педінстытут; Нечык С.Я.	Зямцова А.М., 1888; Клімкова М.А., 1912; Клімкоў Я.І., 1905; Клюшніка-

1	2	3	4	5
	КТСБ, 34; с. Боханы. СМгГ, 65; РапМг. 27		1977; Інстытут мовазнаўства; Міхайлаў П.А.	ва А.П., 1919; Савасценка Г.К., 1895; Савасценка Я.П., 1893; Сароніна П.С., 1894; Чавусаў Ф.Ф., 1898
90	Камянюкі Каменюки, КТСБ, 153; РапБ, 63	Брэсцкая, Камянецкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Нікіцюк П.А., 1911; Якубовіч К.П., 1898; Венярская С.М., 1889; Венярскі З.І., 1886; Дземянчук Ф.Ф., 1903; Кміта Г.Р., 1909; Мартысюк Н.П., 1903; Якубовіч К.С., 1906
91	Расна КТСБ, 331; м. Расна, УГрГ, 85; РапБ, 110	Брэсцкая, Камянецкі	1972, 1973; Брэсцкі педінстытут; Карлаў Г.І., Петручук А.Я.	Грыцук Г.С., 1887; Семянюк І.М., 1902; Семянюк М.А., 1907; Шаўчук Н.Ф., 1904
92	Прылукі КТСБ, 307; с. Прилуки, УГрГ, 84; РапБ, 106	Брэсцкая, Брэсцкі	1973; Брэсцкі педінстытут; Дабрыян М.В. 1983; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Басацкая В.І., 1940; Басацкая Д.Ф., 1929; Басацкі Р.Ф., 1935; Верамчук В.В., 1922; Данілюк Ф.А., 1910; Дарковіч В.П., 1942; Дарковіч М.І., 1904; Дарковіч М.П., 1934; Дарковіч Т.М., 1966; Задарожнік І.Р., 1925; Зышчук Е.І., 1892; Карнялюк В.У., 1930; Курловіч М.М., 1927; Мазур У.І., 1923; Мартынюк М.Дз., 1930; Паніслюк А.І., 1906; Працук М.Р., 1913; Сівенька Г.Дз., 1932; Сівенька І.М., 1929; Сівенька У.І.; 1952; Трацук А.І., 1896; Трацук В.А., 1909; Трацук І.М., 1888; Трацук М.І., 1902
93	Хвалава д. Хвалово 1, 11, УГрГ, 127; РапБ, 129	Брэсцкая, Пружанскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Лучыц-Федарэц І.І.	Глушко К.П., 1895; Лукша К.П., 1891; Панасюк М.М., 1893; Панасюк Н.К., 1901; Раўнейка В.Д., 1907; Раўнейка М.А., 1908; Раўнейка Р.І., 1906; Селівонец А., 1910; Селівонец В.К., 1907; Селівонец К.Д., 1906; Селівонец Н.К., 1903
94	Сялец КТСБ, 339; м. Селец, УГрГ, 125; РапБ, 123	Брэсцкая, Бярозаўскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д., Яшкін І.Я.	Пейган Г.С., 1894; Гаворка В.Н., 1903; Гаворка М.М., 1908; Панасевіч Г.І., 1909; Панасевіч С.А., 1905; Тарасевіч В.С., 1904; Тарасевіч С.М., 1892
94а	Спорава КТСБ, 358; им. Спорово, УГрГ, 154; РапБ, 119	Брэсцкая, Бярозаўскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Казека М.К., 1894; Ваўчок П.М., 1910; Казека А.А., 1901; Казека В.З., 1914; Казека К.Г., 1906; Круковіч А.І., 1909; Ліпскі В.П., 1904; Лютыч Г.К., 1900; Лютыч М.Р., 1910; Лютыч С.М., 1902; Пашкевіч В.Р., 1943; Пашкевіч К.М., 1906; Пашкевіч М.М., 1929; Равенька В.В., 1919
95	Сіманавічы КТСБ, 343; РапБ, 116	Брэсцкая, Драгічынскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Клімчук А.А., 1912; Клімчук Д.Ф., 1907; Шавялюк М.П., 1880
96	Пяркі КТСБ, 287; д. Перки, УГрГ, 104; РапБ, 107	Брэсцкая, Кобрынскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Майсеюк Е.М., 1908; Бабурчык У.С., 1913; Капыл Дз. Дз., 1899; Бабурчык В.Ц., 1916; Галашка М.М., 1901; Каберская Е.В., 1901; Каберскі Р.М., 1898; Максімук У.К., 1929; Максімук У.У., 1954; Раманюк І.С., 1907; Станчук І.У., 1950
96а	Азяты КТСБ, 266; с. Озяты, УГрГ, 101; РапБ, 13	Брэсцкая, Жабінкаўскі	1974; Брэсцкі педінстытут; Аляхновіч М.М., Бендзерук В.А., Малажай Г.М., Петручук А.Я. 1985; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д., Міхайлаў П.А.	Бычок В.К., 1926; Гапанюк П.К., 1914; Гапанюк П.Н., 1915; Загорская Л.С., 1955; Манец М.Ф., 1907; Міхалюк М.В., 1943; Хамук А.М., 1896
97	Аніскавічы КТСБ, 270; д. Ониськовичи, УГрГ, 102; РапБ, 15	Брэсцкая, Кобрынскі	1975; Брэсцкі педінстытут. 1983, 1984; Інстытут мовазнаўства; Міхайлаў П.А.	Гардзіевіч В.Я., 1908; Гацелюк Е.С., 1905
98	Радастава Радустув, Радустуво, КТСБ, 317; РапБ, 108	Брэсцкая, Драгічынскі	1974; Брэсцкі педінстытут; Сігеда П.І. 1975; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Астапук Р.С., 1906; Марчук Я.П., 1907; Астапук Я.З., 1910; Астапук М.М., 1945; Галавацкая В.Р., 1914; Галавацкая Я.М., 1926; Галавацкі І.Дз., 1928; Галавацкі М.Дз., 1956; Галавацкі М.І., 1948; Дзіцук М.Ф., 1962; Дзмітрук В.Дз., 1896; Дзмітрук Е.А., 1930; Дзмітрук Т.Р., 1960; Навалевіч З.А., 1960; Навалевіч М.А., 1957; Казёл В.А., 1953; Краўчук М.А., 1957; Лаўрэнюк Н.Я.; Сухарэвіч А.Р., 1961; Сухарэвіч Г.Я., 1914

1	2	3	4	5
99	Масілавічы НТСБ. 224; д. Масиловичи, УГрГ, 145; РапГр, 156	Гродзенская, Слонімскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Супрун В.Ф., 1909; Сума Р.Р., 1893
100	Тухавічы НТСБ, 380; д. Туховичи, СМГ, 203; РапБ, 126	Брэсцкая, Ляхавіцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Дубіна А.Р., 1897; Дубіна В.М., 1925; Дубіна Н.С., 1899
101	Козікі НТСБ, 166; д. Козики, УГрГ, 141; РапБ, 68	Брэсцкая, Івацэвіцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Краўчэня І.Н., 1908; Краўчэня Н.Е., 1902; Краўчэня Н.Д., 1902; Куратнік В.І., 1924; Лішко А.М., 1930; Саевец Р.Д., 1896
102	Горталь НТСБ, 82; д. Гортоль, СМГ, 44; РапБ, 42	Брэсцкая, Івацэвіцкі	1971; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д., Яшкін І.Я.	Струнеўская Д.С., 1913; Кнанановіч Г.В., 1902; Кананоніч І.А., 1908; Віктаровіч В.С.,1911; Дзегцярык Е.Ф., 1904; Дзегцярык П.П., 1902; Канановіч В.П., 1902; Канановіч Н.Н., 1923; Канановіч П.І., 1927; Канановіч Я.І., 1938; Струнеўскі С.В., 1950
103	Дружылавічы НТСБ, 110; РапБ, 48	Брэсцкая, Іванаўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.,	Наумавец М.М., 1898; Наумавец Р.С., 1897; Бенда З.Я., 1904; Бутрым М.М., 1924; Казінская Н.Е., 1904; Казінскі Р.І., 1909; Насцюк Г.Н., 1904; Кузюр І.І., 1912 ; Наумавец А.С., 1906; Наумавец Г.Ц., 1897; Наумавец М.І., 1911; Шухрай Н.Е., 1900
104	Сіняўка НТСБ, 344; м. Синявка, СМГ, 183; РапМ, 242	Мінская, Клецкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Гусаноўскі М.М., 1900; Кандрацюк В.Г., 1904; Кулеш В.А., 1906; Талстая Ю.А., 1898; Хмялеўская П.М., 1908; Хоміч С.А.
105	Семяжава НТСБ, 340; м. Семежево, СМГ, 181; РапМ, 240	Мінская, Капыльскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Лянько М.Ф., 1914; Шчэрба В.Р., 1919; Шчэрба Г.Н., 1893
106	Хатынічы НТСБ, 390; с. Хотыничи, СМГ, 211; РапБ, 129	Брэсцкая, Ганцавіцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г. 1983; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М.	Амрэйчык В.Ф.; Амрэйчык Х.Р., 1893; Гацук З.М., 1900; Казак Г.Н., 1900; Канановіч Т.А., 1906; Канановіч Р.Т.; Мінько А.Р., 1893; Наумік В.С., 1927
107	Бастынь НТСБ, 18; с. Бостынь, СМГ, 17; РапБ, 21	Брэсцкая, Лунінецкі	1971; Інстытут мовазнаўства; Шаталава Л.Ф.	Арабей Т.А., 1888; Барысевіч М.Н., 1901; Качановіч Я.А., 1886; Цяльпук Н.Л., 1893; Швед М.А., 1875
108	Сушыцк НТСБ, 369; д. Сушицк, СМГ, 197; РапБ, 123	Брэсцкая, Пінскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Бурван А.Дз., 1910; Лявоцкая В.А., 1915; Бурван А.А., 1932; Бурван М.П., 1888; Бурван П.М., 1910; Дзікавіцкі Н.Н., 1932
109	Ласіцк НТСБ, 196; д. Ласицк, СМГ, 102; РапБ, 74	Брэсцкая, Пінскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Шэндзер Р.І., 1893; Шэндзер М.М., 1905; Жагун Г.Ю., 1908; Пась І.І., 1907; Рамановіч П.В., 1903; Цымбалюк В.Я., 1926; Шаўчук М.П., 1906; Шэндзер І.Р., 1937
110	Ісерна НТСБ, 147; д. Исерно, СМГ, 78; РапМ, 115	Мінская, Слуцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Бялько А.С., 1907; Горбач С.П., 1908
111	Напацэвічы НТСБ, 172; д. Копацевичи, СМГ, 98; РапМ, 125	Мінская, Салігорскі	1972; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П. 1978; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Грыцкевіч Г.М., 1920; Радзёк С.Б., 1909 -
112	Кузьмічы НТСБ, 188; д. Кузьмичи, СМГ, 98; РапМ, 144	Мінская, Любанскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Лемцюгова В.П. 1978; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф.	Благінкова С.П., 1908; Лучыновіч Г.С., 1898; Лучыновіч М.А., 1897; Лучыновіч П.Г., 1904; Маргун М.С., 1905
113	Сінкевічы Сінькевічы, НТСБ, 343; РапБ, 116	Брэсцкая, Лунінецкі	1972; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д. Брэсцкі педінстытут; Міхайлаў П.А.	Матысік В.П., 1917; Цітовіч Н.А., 1910; Клеўжыц А.Я., 1892; Адамец І.І., 1912; Вярэніч У.І., 1898; Гарагляд А.І., 1916; Драздовіч М.А., 1921; Захарэвіч Н.Е., 1920; Канановіч А.Н., 1905; Напліч М.А., 1923; Наўтун В.І., 1903; Клеўжыц П.А., 1915; Марачноўскі П.Ф., 1901; Марачноўскі Ф.Н., 1935; Случак М.В., 1893; Шулякоўскі І.П., 1924
114	Лутні	Брэсцкая, Столінскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Крывіц-	Клімовіч М.А., 1900; Клімовіч М.Ф., 1895; Клімовіч П.А., 1930; Комар Т.І.,

1	2	3	4	5
	Лутко́ва, НТСБ, 213; д. Лутки, СМГ, 112; РапБ, 77		кі А.А., Міхайлаў П.А., Цыхун Г.А., Яшкін І.Я.	1930; Кудласевіч П.В., 1908; Лесько Е.Р., 1935; Лесько Е.Т., 1900; Ракавец С.І., 1911; Стамыкоўская А.А., 1924; Стамыкоўскі А.Н., 1902
115	Пасека НТСБ, 283; д. Пасека, СМГ, 149; РапМ, 207	Мінская, Старадарожскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Арашонкава Г.У.	Русакевіч Д.Е., 1905; Усеня М.І., 1907; Усеня Н.Ф., 1908
116	Бярозаўка НТСБ, 26; д. Берёзовка, СМГ, 8; РапМг, 34	Магілёўская, Глускі	1975; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Малаковіч А.Г., 1900; Малаковіч А.І., 1906; Марціновіч Ф.І., 1900; Марціновіч Х.Н., 1907; Хвалецкая Н.М., 1924; Шумская П.І., 1905
117	Бабунічы НТСБ, 16; д. Бабуничи, СМГ, 5; РапГ, 25	Гомельская, Петрыкаўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г. 1978; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Палтаран Р.П., 1899; Стракач В.Я., 1898
118	Варатынь НТСБ, 60; д. Воротынь, СМГ , 32; РапМг, 36	Магілёўская, Бабруйскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Бабкова М.П., 1922; Бяспалая Д.М., 1895; Галубіцкая Д.П., 1904; Парахневіч Л.П., 1910; Парахневіч Ф.І.,1883; Піменаў Р.Н., 1908; Пракопчык І.Ц., 1905
119	Кароткавічы НТСБ, 176; д. Коротковичи, СМГ, 92; РапГ, 85	Гомельская, Жлобінскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т.	Говар М.А., 1917; Колеснеў Г.Ф., 1885; Колеснеў Х.І., 1904; Кудзіновіч М., 1914; Кудзіновіч П.С., 1912
120	Валосавічы НТСБ, 57; д. Волосовичи, СМГ, 30; РапГ, 38	Гомельская, Акцябрскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Драпеза І.Л., 1891; Драпеза Т.А., 1898; Руцкая Н.М, 1908; Сенько Х.С., 1905
120а	Асташкавічы НТСБ, 277; д. Осташковичи, СМГ, 144; РапГ, 24	Гомельская, Светлагорскі	1984; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Чабярук А. І.	Гвоздзь А.А., 1905; Захарэнка М.М., 1893; Захарэнка П.М., 1902; Навальчук М.М.; Мічай М.Л., 1913; Пінчук А.Ф., 1928; Пінчук І.І.,1957; Пінчук Н.А., 1904; Пунтус М.Н., 1903; Пунтус У.Л., 1910; Пунтус Я.Дз., 1903; Пятрушка Х.Л., 1897
121	Дуброва НТСБ, 112; д. Дуброва, СМГ, 56; РапГ, 63	Гомельская, Рэчыцкі	1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І.	Пракопенка У.М., 1924; Смалян Д.С., 1899; Смалян А.М., 1895; Чырык У.С., 1899
122	Малыя Аўцюкі Аўцюкі, НТСБ, 13; с. Автютевичи-Малые, СМГ, 3; РапГ, 107	Гомельская, Калінкавіцкі	1973,1975; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г., Мацкевіч Ю.Ф. Мазырскі педінстытут; выкладчыкі і студэнты.	Века П.І., 1906; Дулуб Б.С., 1902; Дулуб Е.А., 1901; Дулуб Ф.С., 1889; Есьман А.М., 1935; Есьман У.Я., 1920; Есьман Ф.Н., 1897; Севярын Ф.І., 1915
123	Залессе НТСБ, 132; с. Залесье, СМгГ, 44; РапГ, 70	Гомельская, Чачэрскі	1974; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Аўсейцава Г.Р., 1907; Бяляева Г.Д., 1904; Кашчэеў Р.Я., 1893; Трумкоў Л.А., 1898; Трыбуналава П.Я., 1908; Хрысцін М.В., 1888
124	Смычок НТСБ, 354; д. Смычек, НТСБ, 354; РапГ, 157—158	Гомельская, Буда-Кашалёўскі	1973; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Брэднеў І.С., 1931; Брэднеў У.Ф., 1927; Брэднеў Ф.П., 1896; Журкоў Е.Ф., 1925; Марынчын П.Я., 1905; Марынчына В.І., 1905; Пазнякова М.З., 1912; Пазнякоў С.С., 1910; Пінчукова Д.С., 1902; Пінчукоў С.Д., 1888
125	Бабовічы НТСБ, 29; с. Бобовичи, СМгГ, 38; РапГ, 25	Гомельская, Гомельскі	1972; Гомельскі універсітэт; студэнты. 1984; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	
126	Холмеч НТСБ, 393; м. Холмеч, СМГ, 210; РапГ, 174	Гомельская, Рэчыцкі	1972, 1973; Інстытут мовазнаўства; Рамановіч Я.М., Чабярук А.І. 1972, 1973; Гомельскі універсітэт; Янкова Т.С. і студэнты	Гірач Ф.Я., 1893; Каваленка Ц.М., 1905; Кулік К.Н., 1906
127	Маладуша Маладуш, НТСБ, 221; с. Молодуша, СМГ, 118; РапГ, 106	Гомельская, Рэчыцкі	1974; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Новік Д.Я., 1907; Новік С.І., 1915; Пархомчык М.С., 1887 ; Савянок М.Р., 1900; Савянок У.С., 1915; Савянок Ф.Р., 1898; Сідарэйка Т.С., 1914
128	Хізы НТСБ, 391; д. Хизы, СМгГ, РапГ, 173	Гомельская, Веткаўскі	1978; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Грыбоўская Н.Г., 1896; Запольская Л.Л., 1919; Клімовіч А.Л., 1907; Лапіцкая М.Д., 1922; Лапіцкі М.С., 1896; Лапіцкі Г.А., 1897; Якубовіч І.П ., 1923
129	Дзям'янкі	Гомельская, Добрушскі	1979; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Бандарэнка А.П., 1909; Горава А.А., 1901; Кавалёва Г.М., 1924; Нечан-

1	2	3	4	5
	НТСБ,96; д. Демянки, СМгГ, 34; РапГ, 60			коў В.І., 1899; Купрыянава Е.А., 1908; Купрыянаў С.Б., 1903; Селянкова П.І., 1927; Сілянкова П.І., 1932; Усачэнка Х.Р., 1906; Шаўчыркіна Н.З., 1903
130	Дубраўка НТСБ, 112; с. Дубровка, СМгГ, 40; РапГ, 63	Гомельская, Добрушскі	1975; Гомельскі універсітэт; Анічэнка У.В. і студэнты. 1983; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г. 1984; Інстытут мовазнаўства; Лобач С.Г.	Маскаленка В.П., 1944
131	Хацїслаў НТСБ, 395; с. Хотислав, УГрГ, 88; РапБ, 129	Брэсцкая, Маларыцкі	1975; Брэсцкі педінстытут; Карлаў Р.І., Малажай Г.М., Петручук А.Я. і студэнты. 1978; Інстытут мовазнаўства; Міхайлаў П.А.	
132	Відзібар НТСБ, 50; д. Видибор, СМГ, 27; Відзібор, РапБ, 29	Брэсцкая, Столінскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Шахрай Г.С., 1901; Шахрай С.М., 1902; Лебядзеўская В.Я., 1915; Харавец Е.С., 1896
133	Струга НТСБ, 364; с. Струга, СМГ, 195; РапБ, 121	Брэсцкая, Столінскі	1971; Інстытут мовазнаўства; Бяндэга Л.А., Вярэніч В.Л., Кажура Н.Ц., Крывіцкі А.А., Малько Р.М., Напорка Г.А., Цыхун Г.А., Яшкін І.Я.	
134	Дзяржынск НТСБ, 98; РапГ, 60	Гомельская, Лельчыцкі	1975; Інстытут мовазнаўства; Яшкін І.Я.	Бабовіч А.І., 1928; Бабовіч Е.П., 1938; Бабовіч П.І., 1920; Бабовіч Ф.П., 1910; Бабовіч Ф.Ю., 1936; Лукашэвіч Г.І., 1928; Лукашэвіч Ф.В., 1896; Махновіч Л.Д., 1922; Махновіч П.С., 1923; Мішкевіч Г.Я., 1940; Мішкевіч Н.Ф., 1920; Случыц Ф.Д., 1905; Тароня Ф.А., 1895
135	Махнавічы НТСБ, 226; с. Махновичи, СМГ, 194; РапГ, 110	Гомельская, Мазырскі	1975; Інстытут мовазнаўства; Клімчук Ф.Д.	Дарашук П.Л., 1927; Гуня М.П., 1915; Канопліч Е.А., 1893; Дарашук М.П., 1957; Дарашук Н.С., 1932; Заяц Е.Г., 1910; Канопліч Т.І., 1915
136	Стадолічы НТСБ, 362; с. Стодоличи, СМГ, 194; РапГ, 158	Гомельская, Лельчыцкі	1974; Мазырскі педінстытут; Гурыновіч Л.А., Шур В.В.	Гурыновіч А.Г., 1921; Крупік А.І., 1901; Маркевіч А.М., 1899
137	Маркоўскае НТСБ, 223; с. Марковские, СМГ, 119; РапГ, 108	Гомельская, Лельчыцкі	1974; Мазырскі педінстытут; Кацапаў Л.А. і студэнты. 1983; Інстытут мовазнаўства; Мацкевіч Ю.Ф., Чабярук А.І.	Барысавец М.А., 1932; Маркоўская А.Ф., 1894; Наканечная П.А., 1914; Наканечны В.А., 1910; Сечка П.Т., 1914; Унук Т.К., 1922
138	Засінцы НТСБ, 136; х. Зосинцы, СМГ, 76; РапГ, 72	Гомельская, Ельскі	1974; Мазырскі педінстытут; Паўлючэнка А.М., Стома А.С., Шахнова А.А. 1975; Інстытут мовазнаўства; Вайтовіч Н.Т., Яшкін І.Я.	Яўлаш А.В., 1906; Яўлаш С.С., 1909; Засінец Дз. А., 1891
139	Барысаўшчына НТСБ, 33; д. Борисовщина, СМГ, 13; РапГ, 28	Гомельская, Хойніцкі	1973; Мінскі педінстытут; Краўчанка З.Ф.	Брухавец В.С., 1909; Голуб М.М., 1922; Голуб П.М., 1924; Га́рбар В.С., 1927
140	Вербавічы НТСБ, 47; с. Вербовичи, СМГ, 26; РапГ, 40	Гомельская, Нараўлянскі	1973; Мазырскі педінстытут; Анішчанка А. В., Кацапаў Л.А., Кучук І.М., Малюк А.Н., Нікіценка В.М. 1979; Інстытут мовазнаўства; Старычонак В.Д.	Анішчанка І.В., 1897; Баравік М.А., 1904; Дубянок М.С., 1898; Навальчук М.С., 1923; Намыш І.А., 1898; Мелех С.А., 1896; Рэхцік А.І., 1906; Сямідка М.Р., 1898 Шульга Е.Н., 1903
141	Ручаёўка НТСБ, 330; Ручаёвка, СМГ, 37; РапГ, 148	Гомельская, Лоеўскі	1973; Мінскі педінстытут; Краўчанка З.Ф.	Бернацкая П.Н., 1921; Кацуба А.С., 1905; Кацуба Н.М., 1898; Коўзік В.М., 1933
142	Глухавічы НТСБ, 72; РапГ, 52	Гомельская, Брагінскі	1973; Мінскі педінстытут; Краўчанка З.Ф.	Дземідзенка У.Н., 1894; Жураў А.М., 1903; Зарамік П.П., 1892; Масеенка П.А., 1908

2. АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК АБСЛЕДАВАНЫХ НАСЕЛЕНЫХ ПУНКТАЎ

№№ п/п	Населены пункт	Раён	Вобласць	Нумар на карце
1	2	3	4	5
1	Абчуга	Крупскі	Мінская	22А
2	Адрубак	Докшыцкі	Віцебская	17А
3	Азарычы	Пінскі	Брэсцкая	47А
4	Азяраны	Дзятлаўскі	Гродзенская	54
5	Азяраны	Рагачоўскі	Гомельская	77
6	Азяты	Жабінкаўскі	Брэсцкая	96а
7	Альхоўка	Навагрудскі	Гродзенская	28А
8	Альхоўцы	Ляхавіцкі	Брэсцкая	49А
9	Амговічы	Слуцкі	Мінская	67
10	Аніскавічы	Кобрынскі	Брэсцкая	97
11	Антаполле	Чашніцкі	Віцебская	33
12	Арэхаўка	Ушацкі	—"—	10
13	Асавец	Бялыніцкі	Магілёўская	36А
14	Асавец	Вілейскі	Мінская	15А
15	Асташкавічы	Светлагорскі	Гомельская	120а
16	Ахрэмаўцы	Браслаўскі	Віцебская	4
17	Бабовікі	Полацкі	—"—	6А
18	Бабовічы	Гомельскі	Гомельская	125
19	Бабунічы	Петрыкаўскі	—"—	117
20	Багушэвічы	Бярэзінскі	Мінская	70
21	Бакшты	Іўеўскі	Гродзенская	58
22	Баравікоўшчына	Валожынскі	Мінская	57
23	Баркалабава	Быхаўскі	Магілёўская	80
24	Барысаўшчына	Хойніцкі	Гомельская	139
25	Бастынь	Лунінецкі	Брэсцкая	107
26	Баханы	Хоцімскі	Магілёўская	89
27	Бахань	Слаўгарадскі	—"—	81
28	Белая Дуброва	Насцюковіцкі	—"—	86
29	Беражыстае	Крычаўскі	—"—	41А
30	Беразіно	Докшыцкі	Віцебская	28
31	Бершты	Шчучынскі	Гродзенская	47
32	Бобрыкі	Капаткевіцкі	Гомельская	56А
33	Брусы	Мядзельскі	Мінская	21
34	Бутчын	Бабруйскі	Магілёўская	58А
35	Быстрыца	Астравецкі	Гродзенская	18
36	Бяляеўка	Чачэрскі	Гомельская	60А
37	Бярнова	Гарадоцкі	Віцебская	12
38	Бярозаўка	Глускі	Магілёўская	116
39	Валодзькі	Маладзечанскі	Мінская	16А
40	Валосавічы	Акцябрскі	Гомельская	120
41	Валынцы	Верхнядзвінскі	Віцебская	8
42	Ванелевічы	Капыльскі	Мінская	34А
43	Варатынь	Бабруйскі	Магілёўская	118
44	Вераб'і	Полацкі	Віцебская	9
45	Вербавічы	Нараўлянскі	Гомельская	140
46	Вецярэвічы	Пухавіцкі	Мінская	66
47	Відзібар	Столінскі	Брэсцкая	132
48	Ворнаўка	Кармянскі	Гомельская	82
49	Вулька ІІ-я	Лунінецкі	Брэсцкая	51А
50	Вязавіца	Калінкавіцкі	Гомельская	59А
51	Вязынка	Маладзечанскі	Мінская	27
52	Вялікія Баяры	Шчучынскі	Гродзенская	26А
53	Вялікія Дольцы	Ушацкі	Віцебская	11
54	Вялікія Нястанавічы	Лагойскі	Мінская	25а
55	Вялікія Радванічы	Брэсцкі	Брэсцкая	64А
56	Гай	Круглянскі	Магілёўская	36
57	Гайна	Лагойскі	Мінская	26
58	Галубы	Мастоўскі	Гродзенская	49а
59	Гарэлец	Пухавіцкі	Мінская	33А
60	Глівін	Барысаўскі	—"—	31
61	Глухавічы	Брагінскі	Гомельская	142
62	Горск	Бярозаўскі	Брэсцкая	45А
63	Горталь	Івацэвіцкі	—"—	102
64	Гостраў	Мастоўскі	Гродзенская	27А
65	Граўжышкі	Ашмянскі	—"—	19
66	Груздава	Пастаўскі	Віцебская	12А
67	Грыбна	Полацкі	—"—	13
68	Грывец	Горацкі	Магілёўская	42
69	Дакудава	Лідскі	Гродзенская	52а
70	Данілавічы	Дзяржынскі	Мінская	64
71	Дараганава	Асіповіцкі	Магілёўская	72
72	Дворышча	Бешанковіцкі	Віцебская	8А
73	Дзімітравічы	Камянецкі	Брэсцкая	43А
74	Дзям'янкі	Добрушскі	Гомельская	129

1	2	3	4	5
75	Дзяніскавічы	Ганцавіцкі	Брэсцкая	50A
76	Дзяржынск	Лельчыцкі	Гомельская	134
77	Дзяхань	Смалявіцкі	Мінская	31A
78	Дружылавічы	Іванаўскі	Брэсцкая	103
79	Дубраўка	Добрушскі	Гомельская	130
80	Дуброва	Рэчыцкі	—"—	121
81	Дудзічы	Пухавіцкі	Мінская	32A
82	Дужаўка	Чавускі	Магілёўская	79
83	Жодзішкі	Смаргонскі	Гродзенская	22
84	Жылі	Іўеўскі	—"—	20
85	Жахавічы	Мазырскі	Гомельская	57A
86	Забалоцце	Мсціслаўскі	Магілёўская	83
87	За́вад-Віравая́	Слаўгарадскі	—"—	39A
88	Загараднае	Лёзненскі	Віцебская	9A
89	Зайкава	Гарадоцкі	—"—	16
90	Залессе	Чачэрскі	Гомельская	123
91	Запясочча	Жыткавіцкі	—"—	54A
92	Засінцы	Ельскі	—"—	138
93	Заспа	Рэчыцкі	—"—	62A
94	Зубакі	Лёзненскі	Віцебская	39
95	Ісерна	Слуцкі	Мінская	110
96	Казлы	Міёрскі	Віцебская	2A
97	Камянюкі	Камянецкі	Брэсцкая	90
98	Капацэвічы	Салігорскі	Мінская	111
99	Каробчыцы	Гродзенскі	Гродзенская	45
100	Каротнавічы	Жлобінскі	Гомельская	119
101	Кароўчына	Быхаўскі	Магілёўская	75
102	Карцэвічы	Нясвіжскі	Мінская	62
103	Карытнае	Асіповіцкі	Магілёўская	35A
104	Касцянёва	Шчучынскі	Гродзенская	48
105	Клюкаўка	Аршанскі	Віцебская	40
106	Княжыцы	Магілёўскі	Магілёўская	78
107	Козікі	Івацэвіцкі	Брэсцкая	101
108	Крупіца	Мінскі	Мінская	63
109	Кузьмічы	Любанскі	—"—	112
110	Кураполле	Пастаўскі	Віцебская	2
111	Курына	Віцебскі	—"—	17
112	Лабуноўшчына	Полацкі	—"—	5A
113	Ланькова	Бялыніцкі	Магілёўская	38
114	Лапічы	Асіповіцкі	Магілёўская	71
115	Ласіцк	Пінскі	Брэсцкая	109
116	Лісна	Верхнядзвінскі	Віцебская	1
117	Лобжа	Клімавіцкі	Магілёўская	84

1	2	3	4	5
118	Лоск	Валожынскі	Мінская	14A
119	Лужкі	Шаркоўшчынскі	Віцебская	5
120	Лукі	Карэліцкі	Гродзенская	60
121	Лукшы	Браслаўскі	Віцебская	1A
122	Лутні	Столінскі	Брэсцкая	114
123	Любішчыцы	Івацэвіцкі	—"—	46A
124	Любонічы	Кіраўскі	Магілёўская	76
125	Лядзінкі	Віцебскі	Віцебская	21A
126	Ляжыткавічы	Драгічынскі	Брэсцкая	48A
127	Магуны	Пастаўскі	Віцебская	3
128	Макараўцы	Берастовіцкі	Гродзенская	46
129	Маладуша	Рэчыцкі	Гомельская	127
130	Малахоўцы	Баранавіцкі	Брэсцкая	56
131	Малыя Аўцюкі	Калінкавіцкі	Гомельская	122
132	Малыя Вераб'евічы	Навагрудскі	Гродзенская	53
133	Манякова	Міёрскі	Віцебская	8a
134	Маркоўскае	Лельчыцкі	Гомельская	137
135	Масілавічы	Слонімскі	Гродзенская	99
136	Махнавічы	Мазырскі	Гомельская	135
137	Мачаск	Бярэзінскі	Мінская	74
138	Машканы	Сенненскі	Віцебская	32
139	Месяцічы	Пінскі	Брэсцкая	52A
140	Мілаславічы	Клімавіцкі	Магілёўская	88
141	Міратычы	Карэліцкі	Гродзенская	29A
142	Мішневічы	Шумілінскі	Віцебская	14
143	Мсцібава	Ваўкавыскі	Гродзенская	51
144	Мхінічы	Краснапольскі	Магілёўская	87
145	Мярэцкія	Глыбоцкі	Віцебская	6
146	Навасёлкі	Свіслацкі	Гродзенская	44A
147	Налібокі	Стаўбцоўскі	Мінская	59
148	Ніжняя Тошчыца	Быхаўскі	Магілёўская	40A
149	Нізок	Уздзенскі	Мінская	65
150	Ністанішкі	Смаргонскі	Гродзенская	13A
151	Новае Палессе	Лельчыцкі	Гомельская	65A
152	Палік	Барысаўскі	Мінская	30
153	Паляцкішкі	Воранаўскі	Гродзенская	11A
154	Парэчча	Слонімскі	—"—	55
155	Пасека	Старадарожскі	Мінская	115
156	Паташня	Гарадоцкі	Віцебская	7A
157	Петрашунцы	Валожынскі	Мінская	23
158	Пішчыкі	Дубровенскі	Віцебская	41
159	Пралетарскае	Насцюковіцкі	Магілёўская	42A
160	Прошыка	Крупскі	Мінская	34

1	2	3	4	5
161	Пруды	Івянецкі	Мінская	30А
162	Прывалкі	Гродзенскі	Гродзенская	10А
163	Прылукі	Брэсцкі	Брэсцкая	92
164	Пялікі	Шаркоўшчынскі	Віцебская	3А
165	Пяркі	Кобрынскі	Брэсцкая	96
166	Радастава	Драгічынскі	—"—	98
167	Расна	Камянецкі	—"—	91
168	Рубеж	Клічаўскі	Магілёўская	37А
169	Рудня	Лагойскі	Мінская	19А
170	Рудня	Чэрвенскі	—"—	68
171	Рудня Астравітая	—"—	—"—	69
172	Ручаёўка	Лоеўскі	Гомельская	141
173	Рыбчына	Вілейскі	Мінская	25
174	Саланое	—"—	—"—	24
175	Самковічы	Акцябрскі	Гомельская	55А
176	Семежава	Капыльскі	Мінская	105
177	Сіманавічы	Драгічынскі	Брэсцкая	95
178	Сінкевічы	Лунінецкі	—"—	113
179	Сіняўка	Клецкі	Мінская	104
180	Слабодка	Шклоўскі	Магілёўская	24А
181	Слатаўшчына	Дубровенскі	Віцебская	23А
182	Смычок	Буда-Кашалёўскі	Гомельская	124
183	Спорава	Бярозаўскі	Брэсцкая	94а
184	Стадолічы	Лельчыцкі	Гомельская	136
185	Стайкі	Барысаўскі	Мінская	20А
186	Стайкі	Магілёўскі	Магілёўская	38А
187	Старакожаўка	Горацкі	—"—	25А
188	Старое Сяло	Зельвенскі	Гродзенская	50
189	Старына	Мсціслаўскі	Магілёўская	44
190	Стары Свержань	Стаўбцоўскі	Мінская	61
191	Старыя Смільгіні	Воранаўскі	Гродзенская	52
192	Стральцы	Гродзенскі	—"—	49
193	Струга	Столінскі	Брэсцкая	133
194	Сушыцк	Пінскі	—"—	108
195	Сялец	Бярозаўскі	—"—	94
196	Сяляўшчына	Расонскі	Віцебская	7
197	Тульгавічы	Хойніцкі	Гомельская	66А
198	Тухавічы	Ляхавіцкі	Брэсцкая	100
199	Узрэчча	Бешанковіцкі	Віцебская	15
200	Ухвала	Крупскі	Мінская	37
201	Ушанкі	Чэрыкаўскі	Магілёўская	85
202	Хатынічы	Ганцавіцкі	Брэсцкая	106
203	Хацілаў	Маларыцкі	—"—	131
204	Хвалава	Пружанскі	Брэсцкая	93
205	Хізы	Веткаўскі	Гомельская	128
206	Холмеч	Рэчыцкі	—"—	126
207	Цяхцін	Бялыніцкі	Магілёўская	73
208	Чарніца	Лепельскі	Віцебская	18А
209	Чэрнеўка	Шклоўскі	Магілёўская	43
210	Чэрцы	Лепельскі	Віцебская	29
211	Шарсцін	Веткаўскі	Гомельская	63А
212	Шкураты	Брагінскі	—"—	67А
213	Шыхаў	Жлобінскі	—"—	61А
214	Якубова	Расонскі	Віцебская	4А
215	Янава	Талачынскі	—"—	35
216	Яскавічы	Салігорскі	Мінская	53А

3. АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК АБСЛЕДАВАНЫХ РАЁНАЎ

№№ п/п	Раён	Вобласць	Нумары н. п. на карце
1	2	3	4
1	Акцябрскі	Гомельская	55А, 120
2	Аршанскі	Віцебская	40
3	Асіповіцкі	Магілёўская	35А, 71, 72
4	Астравецкі	Гродзенская	18
5	Ашмянскі	Гродзенская	19
6	Бабруйскі	Магілёўская	58А, 118
7	Баранавіцкі	Брэсцкая	56
8	Барысаўскі	Мінская	20А, 30, 31
9	Берастовіцкі	Гродзенская	46
10	Бешанковіцкі	Віцебская	8А, 15
11	Брагінскі	Гомельская	67А, 142
12	Браслаўскі	Віцебская	1А, 4
13	Брэсцкі	Брэсцкая	64А, 92
14	Буда-Кашалёўскі	Гомельская	124
15	Быхаўскі	Магілёўская	40А, 75, 80
16	Бялыніцкі	Магілёўская	36А, 38, 73
17	Бярозаўскі	Брэсцкая	45А, 94, 94а
18	Бярэзінскі	Мінская	70, 74
19	Валожынскі	Мінская	14А, 23, 57
20	Ваўкавыскі	Гродзенская	51
21	Верхнядзвінскі	Віцебская	1,8
22	Веткаўскі	Гомельская	63А ,128
23	Вілейскі	Мінская	15А,24,25
24	Віцебскі	Віцебская	17,21А
25	Воранаўскі	Гродзенская	11А,52
26	Ганцавіцкі	Брэсцкая	50А, 106
27	Гарадоцкі	Віцебская	7А,12,16
28	Глускі	Магілёўская	116
29	Глыбоцкі	Віцебская	6
30	Гомельскі	Гомельская	125
31	Горацкі	Магілёўская	25А,42
32	Гродзенскі	Гродзенская	10А, 45,49
33	Дзяржынскі	Мінская	64
34	Дзятлаўскі	Гродзенская	54
35	Добрушскі	Гомельская	129,130
36	Докшыцкі	Віцебская	17А,28
37	Драгічынскі	Брэсцкая	48А,95,98
38	Дубровенскі	Віцебская	23А,41
39	Ельскі	Гомельская	138
40	Жабінкаўскі	Брэсцкая	96а
41	Жлобінскі	Гомельская	61А,119
42	Жыткавіцкі	Гомельская	54А
43	Зельвенскі	Гродзенская	50
44	Іванаўскі	Брэсцкая	103
45	Івацэвіцкі	Брэсцкая	46А,101,102
46	Івянецкі	Мінская	30А
47	Іўеўскі	Гродзенская	20,58
48	Калінкавіцкі	Гомельская	59А,122
49	Камянецкі	Брэсцкая	43А,90,91
50	Капаткевіцкі	Гомельская	56А
51	Капыльскі	Мінская	34А,105
52	Кармянскі	Гомельская	82
53	Карэліцкі	Гродзенская	29А,60
54	Касцюковіцкі	Магілёўская	42А, 86
55	Кіраўскі	Магілёўская	76
56	Клецкі	Мінская	104
57	Клімавіцкі	Магілёўская	84,88
58	Клічаўскі	Магілёўская	37А
59	Кобрынскі	Брэсцкая	96,97
60	Краснапольскі	Магілёўская	87
61	Круглянскі	Магілёўская	36
62	Крупскі	Мінская	22А,34,37
63	Крычаўскі	Магілёўская	41А
64	Лагойскі	Мінская	19А,25а,26
65	Лельчыцкі	Гомельская	65А,134,136,137
66	Лепельскі	Віцебская	18А,29
67	Лёзненскі	Віцебская	9А,39
68	Лідскі	Гродзенская	52а
69	Лоеўскі	Гомельская	141
70	Лунінецкі	Брэсцкая	51А,107,113
71	Любанскі	Мінская	112
72	Ляхавіцкі	Брэсцкая	49А,100
73	Магілёўскі	Магілёўская	38А,78
74	Мазырскі	Гомельская	57А,135

1	2	3	4
75	Маладзечанскі	Мінская	16А,27
76	Маларыцкі	Брэсцкая	131
77	Мастоўскі	Гродзенская	27А,49а
78	Міёрскі	Віцебская	2А,8а
79	Мінскі	Мінская	63
80	Мсціслаўскі	Магілёўская	44,83
81	Мядзельскі	Гродзенская	21
82	Навагрудскі	Гродзенская	28А,53
83	Нараўлянскі	Гомельская	140
84	Нясвіжскі	Мінская	62
85	Пастаўскі	Віцебская	2, 3, 12А
86	Петрыкаўскі	Гомельская	117
87	Пінскі	Брэсцкая	47А, 52А, 108, 109
88	Полацкі	Віцебская	5А, 6А, 9, 13
89	Пружанскі	Брэсцкая	93
90	Пухавіцкі	Мінская	32А,33А,66
91	Рагачоўскі	Гомельская	77
92	Расонскі	Віцебская	4А,7
93	Рэчыцкі	Гомельская	62А,121,126,127
94	Салігорскі	Мінская	53А, 111
95	Светлагорскі	Гомельская	120а
96	Свіслацкі	Гродзенская	44А
97	Сенненскі	Віцебская	32
98	Слаўгарадскі	Магілёўская	39А, 81
99	Слонімскі	Гродзенская	55,99
100	Слуцкі	Мінская	67,110
101	Смалявіцкі	Мінская	31А
102	Смаргонскі	Гродзенская	13А,22
103	Старадарожскі	Мінская	115
104	Стаўбцоўскі	Мінская	59,61
105	Столінскі	Брэсцкая	114,132,133
106	Талачынскі	Віцебская	35
107	Уздзенскі	Мінская	65
108	Ушацкі	Віцебская	10,11
109	Хойніцкі	Гомельская	66А,139
110	Хоцімскі	Магілёўская	89
111	Чавускі	Магілёўская	79
112	Чачэрскі	Гомельская	60А, 123
113	Чашніцкі	Віцебская	33
114	Чэрвенскі	Мінская	68, 69
115	Чэрыкаўскі	Магілёўская	85
116	Шаркоўшчынскі	Віцебская	3А, 5
117	Шклоўскі	Магілёўская	24А, 43
118	Шумілінскі	Віцебская	14
119	Шчучынскі	Гродзенская	26А, 47, 48

4. СПІС ЗБІРАЛЬНІКАЎ

№№ п/п	Прозвішча і ініцыялы	Установа	Колькасць абследаваных населеных пунктаў	Нумары абследаваных населеных пунктаў
1	2	3	4	5
1	Абабурка М.В.	Магілёўскі педінстытут	1	88
2	Аляксейчык Г.М.	Мінскі педінстытут	2	53. 54
3	Аляхновіч М.М.	Брэсцкі педінстытут	1	96а
4	Анічэнка У.В.	Гомельскі універсітэт	1	130
5	Аніщчанка А.В.	Мазырскі педінстытут	1	140
6	Арашонкава Г.У.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	6	27А, 47А, 68, 70, 71, 115
7	Бандарэнка Т.П.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	6А
8	Бендзерук В.А.	Брэсцкі педінстытут	1	96а
9	Бігель М.М.	Гродзенскі педінстытут	1	48
10	Бірыла М.В.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	6	17А, 18А, 19А, 22А, 34А, 46А
11	Булыка А.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	46А
12	Бяндэга (Антанюк) Л.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	133
13	Вайтовіч Н.Т.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	18	9А, 16А, 20А, 30А, 32А, 37, 57, 57А, 59. 62А, 63А, 66А, 67, 73, 80, 104, 119, 138
14	Валкавец (Грыгор'ева) Л.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	4	35А, 41А, 54А, 64А
15	Выгонная Л.Ц.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	32А
16	Вярэніч В.Л.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	3	16А, 32А, 133
17	Гайдукевіч І.М.	Мінскі педінстытут	1	76
18	Гапановіч П.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	10А
19	Гаўрош Н.В.	Мінскі педінстытут	1	60
20	Груцо А.П.	Мінскі педінстытут	10	3А, 5А, 10А, 16А, 23А, 25А, 40, 41, 42, 52А
21	Грыгор'ева (Валкавец) Л.М	Інстытут мовазнаўства АН БССР	4	3А, 5А, 38А, 52А
22	Грынавецкене А.І.	Інстытут мовы і літаратуры АН ЛітССР	1	20
23	Гурыновіч Л.А.	Мазырскі педінстытут	1	136
24	Дабрыян М.В.	Брэсцкі педінстытут	1	92
25	Кавальчук І.П.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	8	1А, 2А, 3А, 5А, 13А, 15А, 26А. 48А
26	Кажура Н.Ц.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	22А, 133
27	Калацігіна В.	Гродзенскі педінстытут	1	47
28	Карлаў Р.І.	Брэсцкі педінстытут	2	91, 131
29	Каўрус А.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	6А, 21
30	Кацапаў Л.А.	Мазырскі педінстытут	2	137. 140
31	Кечык С.Я.	Магілёўскі педінстытут	4	83. 85, 87, 89
32	Клімчук Ф.Д.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	17	43А. 86, 90. 92, 94, 94а, 95. 96, 96а, 98, 102, 103, 108, 109, 113. 132, 135
33	Клюсаў Г.Н.	Магілёўскі педінстытут	1	42А
34	Колас Н.П.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	40А
35	Корбут Л.	Гродзенскі педінстытут	1	47
36	Краўчанка З.Ф.	Мінскі педінстытут	6	10А, 17А, 18А. 139, 141, 142
37	Краўчук Р.У.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	3	3А. 5А, 34А
38	Крывіцкі А.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	20	1А, 2А. 5, 8А. 12, 13, 15, 23, 25А, 33, 34, 36А. 38. 39, 44. 53А, 54А, 64А, 114, 133
39	Крыўко М.Н.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	8а
40	Кузьмянкова Т.В.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	5	17А, 18А. 38А, 51А. 60А
41	Кучук І.М.	Мазырскі педінстытут	1	140
42	Лебядзевіч Л.	Гродзенскі педінстытут	1	47
43	Лемцюгова В.П.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	11	16А, 17А, 18А, 19А, 22А, 39А, 43, 78, 79, 111, 112

1	2	3	4	5
44	Лобач С.Г.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	21	4А, 14, 17, 28, 31, 34А, 36, 37, 49а, 56А, 67А, 74, 101, 106, 116, 117, 120, 122, 123, 125, 130
45	Лучыц--Федарэц І.І.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	4	9, 14А, 48А, 93
46	Малажай Г.М.	Брэсцкі педінстытут	2	96а, 131
47	Маліноўская Л.	Гродзенскі педінстытут	1	47
48	Малько (Фандзякова) Р.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	133
49	Малюк А.К.	Мазырскі педінстытут	1	140
50	Мацкевіч Ю.Ф.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	31	1, 2, 4, 6, 8, 11А, 12А, 14А, 19, 20, 24, 25, 26А, 27А, 28А, 29А, 43А, 44А, 45А, 49А, 50А, 51, 52, 58, 66, 69, 77, 112, 120а, 122, 137
51	Міхайлаў П.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	6	89, 96а, 97, 113, 114, 131
52	Міхневіч А.Я.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	31А
53	Напорка А.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	3	51А, 60А, 133
54	Нікіценка В.М.	Мазырскі педінстытут	1	140
55	Падлужны А.І.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	6	7А, 35А, 40А, 41А, 46А, 59А
56	Панасюк Г.	Гродзенскі педінстытут	1	46
57	Панкевіч Г.У.	Гродзенскі педінстытут	1	48
58	Панюціч К.М.	Мінскі педінстытут	2	10, 11
59	Пархімчык Г.	Гродзенскі педінстытут	1	47
60	Паўлючэнка А.М.	Мазырскі педінстытут	1	138
61	Петручук А.Я.	Брэсцкі педінстытут	3	91, 96а, 131
62	Прышчэпчык Г.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	61
63	Рамановіч Я.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	39	3, 15А, 18, 19А, 21А, 22, 24А, 25а, 27, 30, 31А, 32, 33, 33А, 34А, 36А, 37А, 46А, 49, 52а, 54, 55А, 56, 58А, 61А, 63, 64, 65, 65А, 72, 99, 100, 105, 106, 110, 111, 117, 121, 126
64	Сарокіна В.І.	Гродзенскі педінстытут	1	48
65	Сігеда П.І.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	3	23А, 31А, 98
66	Старычонак В.Дз.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	140
67	Стома А.С.	Мазырскі педінстытут	1	138
68	Студэнты	Брэсцкі педінстытут	1	131
		Гомельскі універсітэт	3	125, 126, 130
		Мазырскі педінстытут	1	137
69	Сяцко П.У.	Мінскі педінстытут	2	50, 55
70	Сцяшковіч Т.Ф.	Гродзенскі педінстытут	4	45, 46, 47, 48
71	Трафімовіч А.	Гродзенскі педінстытут	1	47
72	Тумас Г.Д.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	4	6А, 33А, 36А, 59А
73	Фандзякова (Малько) Р.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	3	32А, 54А, 64А
74	Цыхун Г.А.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	6	5, 31А, 54А, 64А, 114, 133
75	Чабярук А.І.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	37	3, 18, 19А, 21А, 22, 24А, 25а, 26, 27, 30, 31А, 32, 33, 34А, 37А, 46А, 52а, 55А, 56, 58А, 61А, 63, 64, 65, 65А, 72, 74, 99, 100, 105, 110, 111, 117, 120а, 121, 126, 137
76	Чартко І.І.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	43А, 45А
77	Чыкілеўская Т.Ф.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	1	22А
78	Чэкман В.М.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	7А, 20А
79	Шадурскі І.В.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	23А, 25А
80	Шаталава Л.Ф.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	20	1А, 2А, 4А, 7, 11А, 12А, 13А, 20А, 26А, 27А, 28А, 29А, 43А, 44А, 45А, 47А, 56А, 57А, 67А, 107
81	Шахнова А.А.	Мазырскі педінстытут	1	138
82	Шур В.В.	Мазырскі педінстытут	1	136
83	Шушкевіч М.С.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	2	45А, 57А
84	Янкова Т.С.	Гомельскі універсітэт	1	126
85	Яшкін І.Я.	Інстытут мовазнаўства АН БССР	30	9А, 16, 23А, 28А, 30А, 32А, 35, 39А, 41А, 43А, 53А, 62, 62А, 63А, 66А, 75, 81, 82, 84, 94, 102, 114, 118, 124, 127, 128, 129, 133, 134, 138

Карта № I

РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ. ПАЛІТЫКА-АДМІНІСТРАЦЫЙНАЯ КАРТА

Карта № II

ЛЯСЫ І БАЛОТНЫЯ МАСІВЫ

Карты №№ III–VI

ЭТНАКУЛЬТУРНЫЯ КАРТЫ СТАРАЖЫТНАЙ БЕЛАРУСІ

Старажытны чалавек (неандэрталец) пранікаў на тэрыторыю Беларусі, відаць, эпізадычна ў часы мусцьерскай эпохі. У некалькіх месцах Падняпроўя выяўлены адзінкавыя крамянёвыя прылады, якія ўзыходзяць да мусцьерскай эпохі. Напярэдадні максімуму апошняга валдайскага (вюрмскага) аледзянення сярод халодных лесастэпаў шырокай прыледніковай (перыгляцыяльнай) зоны былі заснаваны першыя пасяленні — Юравічы ў Калінкавіцкім раёне (26 000 гадоў таму назад) і Бердыж у Чачэрскім раёне (22 000 гадоў таму назад). Максімальнае пахаладанне наступіла 18—17 тысяч гадоў таму назад, калі ляднік наблізіўся да лініі Гродна — Нарач — Лепель — Орша. Люты холад, што панаваў над бязлеснай раўнінай, прымусіў мясцовыя абшчыны краманьёнцаў адкачавацць к поўдню. Магчыма, у рэдкіх выпадках услед за статкамі мамантаў групы паляўнічых пранікалі ў вярхоўі рэк Дняпроўскага басейна, рэчкі якога падступалі да беражка ледавіка і папаўняліся за кошт прыледавіковых азёр. Аднак археалагічных сведчанняў пра гэта няма. У выніку раставання ледніка 14 тысячагоддзяў таму назад ад ільдоў вызвалілася поўнач Беларусі, прынялі былы стан рэкі Балтыйскага басейна. З 9-га тысячагоддзя да нашай эры распаўсюдзіліся суцэльным масівам лясы з сучасным жывёльным светам, пачаўся рост тарфянікаў, плошчы якіх спачатку былі невялікія. Наступіў новы геалагічны перыяд — галацэн. У двух рэгіёнах — на Валыні, верхняй Прыпяці, Нёмане і Вісле і на Левабярэжжы Дняпра склаліся своеасаблівыя мезалітычныя культуры; на захадзе — на аснове свідэрскай. І толькі ў сярэдзіне першай паловы эпохі мезаліту, пранікшы з поўдня, між імі (у нізоўі Прыпяці, Сажа, Беразіны, Пцічы, Гарыні) укараніліся плямёны з мікралітычнай індустрыяй, для якой уласцівы своеасаблівыя дробныя прылады працы (6-ае — 5-ае тысячагоддзі да н. э.). Пачынаючы з гэтага часу, можна гаварыць пра першае аўтахтоннае еўрапеоіднае насельніцтва ў далінах буйных рэк. Вядома 120 пасяленняў. Шырокае выкарыстанне лука і стрэл дазволіла паляваць не толькі на буйных статкавых жывёл, але і на дробных, а таксама на птушак і «лучыць» рыбу. З'явілася многа грубаабабітых крамянёвых сякер, цёслаў і іншых прылад для апрацоўкі дрэва і косці. Дзе-ндзе, пачынаючы з канца 5-га, а ў асноўным з 4-га тысячагоддзя да н. э., наступіла эпоха неаліту (новага каменя). Колькасць пасяленняў павялічылася да 700, склаліся, галоўным чынам на мясцовай аснове, чатыры буйныя культуры: нёманская, днепраданецкая, верхнедняпроўская і нарвенская (карта № 3). Яны адрозніваліся тыпамі вастрадонных гліняных пасудзін, упрыгожаных часам вельмі складанымі геаметрычнымі арнаментамі з адбіткаў грабёнкі і разнастайнымі ямкамі, а таксама складам вытворчага інвентару. Пераўтварэнне культур адбывалася пад уздзеяннем магутнага культурнага імпульсу, які ішоў з бугаднястроўскай вобласці праз Валынь, і ўпершыню пачалося ў паўднёва-заходнім Палессі і на Кіеўшчыне. Відаць, адначасова ажыццяўляўся пераход ад прысвойваючай да вытворчай гаспадаркі. Яму папярэднічаў перыяд узмоцненага прысвойвання — рыбалоўства, калі адбылося авалоданне ганчарнай вытворчасцю, што дало магчымасць захоўваць запасы ежы. Рэгулярнае паступленне дадатковых прадуктаў — а гэта абавязковая ўмова прыкметнага прагрэсу — было забяспечана к сярэдняму неаліту.

Склаліся параўнальна буйныя этнічныя супольнасці, распачалося ўзаемадзеянне паміж імі, абмен вырабамі і ідэямі, склалася ўстойлівая гідранімія, у пачатку другой паловы 3-га тысячагоддзя да н. э. развіццё мясцовых плямён ускладнілася ў сувязі з пранікненнем носьбітаў культур з ямачна-грабенчатай керамікай — угра-фінаў з басейна Дзясны ва ўсходняе Палессе, з Прыбалтыкі ў Беларускае Паазер'е (Скема на Нарачы, Свольна, Бярэшта побач з Лепелям, Немыкары на Дняпры паблізу вытоку Сажа). Адначасова на Валынь і паўднёвы захад Беларусі распаўсюдзіліся ваяўнічыя плямёны культуры лейкападобных кубкаў, а к канцу эпохі — культуры шарападобных амфар. Як першыя, так і другія адносяцца да паўночных еўрапеоідаў, частка з іх, магчыма, прагерманцы. Хаця яны параўнальна хутка асіміляваліся мясцовым насельніцтвам, уплыў культуры лейкападобных кубкаў адчуваецца нават каля вусця Прыпяці.

У час бронзавага веку, які наступіў у другім тысячагоддзі да н. э., распаўсюджваецца хваля плямён, якія выраблялі шнуравую кераміку, трыма патокамі: з паўднёвага ўсходу сярэднедняпроўскай культуры, з захаду — прыбалтыйскай (вісла-нёманскай, жуцаўскай), з паўднёвага захаду — палескай (карта 4). Праз некалькі стагоддзяў мясцовыя культуры або зліліся з прышлымі, або істотна пераўтварыліся. Сярод першых — паўночнабеларуская і тшцінецкая (і яе варыянт — сосніцкая) культура, якая ўпершыню аб'ядноўвала ўсё Палессе, сярод другіх — прыбалтыйская. Калі дапускаць, што носьбіты неалітычных культур былі ў асноўным ужо праіндаеўрапейцамі або старажытным індаеўрапейскім насельніцтвам, то ў асяроддзі расчлянёных плямён бронзавага веку лагічна шукаць продкаў балтаў, славян, германцаў. У 1200—1000 гг. да н. э. на паўднёвым захадзе Палесся з'явіліся пасяленні лужыцкай культуры, але яшчэ не ясна, да якога этнасу іх можна аднесці. Ва ўсякім выпадку вядома, што ў гэты час ужо існавалі абасобленыя індаеўрапейскія мовы і нават была пісьменнасць. На ўсходзе Палесся захавалася тшцінецкая культура ў сваім познім, лебядоўскім варыянце.

Значна большае змяшэнне плямён пачалося ў раннім жалезным веку (пачаўся ў 8—6 стст. да н. э.) — веку патрыярхату, гарадзішч, ваяўнічых набегаў, калі пачалося асваенне ўзбярэжжаў малых рэк і міжрэччаў, звядзенне (высечка) лясных масіваў. У сфарміраваным выглядзе ўяўляецца балцкая гідранімія Беларусі — у межах 100—150 км. К поўначы ад Прыпяці суцэльнай сеткай, а далей к поўдню — у выглядзе абасобленых назваў. Таму менавіта тут, сярод плямён Палесся, спрабуюць шукаць праславян обо нераздзеленае яшчэ балтаславянскае насельніцтва, і прыпісваюць ім мілаградскую і зарубінецкую культуры (карта 5). Сярэдняя і паўночная часткі Беларусі ў асноўным да 8-га ст. бясспрэчна былі заселены балтамі, а крайні паўночны ўсход, магчыма, таксама разрозненымі фінскімі абшчынамі (з тэкстыльнай керамікай). Яўныя славянскія пасяленні паявіліся ў 6—8 стст. на правабярэжжы Прыпяці, а месцамі і к поўначы ад яе. Пранікненне старажытных славян у балцкае асяроддзе рэзка ўзмацніла этнічныя працэсы, выклікала з'яўленне банцараўска-тушамлянскай культуры з мяшанымі рысамі на прасторах ад Случы і Віліі да верхняга Сажа, Сейма, Беразіны. З захаду да гэтай вобласці прымыкалі раёны, занятыя яцвягамі і літоўцамі (карта 6). У 9—11 стст. у Беларусі ўжо жылі вядомыя па летапісах плямёны дрыгавічоў, крывічоў і радзімічаў. Дрыгавічы прасунуліся на поўнач і з'явіліся ў вярхоўях Шчары, Лані, Случы, Нёмана, Беразіны і Друці ў 10—11 стст., крывічы асімілявалі мясцовых балтаў, а бужане, валыняне распаўсюдзіліся і ў Пабужжы, кантактуючы тут з дрыгавічамі. На другое месца па значэнню можна паставіць узаемадзеянне паміж мясцовым старажытным і славяна-балтыйскім насельніцтвам і выхадцамі з вобласці рассялення германскіх плямён (арансбургскімі ў канцы палеаліту, культуры лейкападобных кубкаў, лужыцкай, усходнепаморскай, вельбарскай).

Яно (узаемадзеянне) адбывалася пераважна на паўднёвым захадзе Палесся і Валыні. Гістарычнае развіццё на працягу шэрагу эпох ішло тут з апярэджаннем, а культурныя ўплывы распаўсюджваліся далёка к усходу і к паўночнаму ўсходу.

Час ад часу набегі ваяўнічых стэпавых плямён даходзілі (дакочваліся) да паўднёвых абласцей. Іранамоўныя плямёны — культуры мнагавалікавай керамікі (сярэдзіна 11 тысячагоддзя да н. э.) або скіфскія (6—4 стст. да н. э.) — змяніліся цюркамоўнымі — полаўцамі (11—13 стст.) мангола-татарамі (13 ст., 15—16 ст.). Гэта былі кароткія, алё бязлітасныя эпізоды багатай падзеямі гісторыі Беларусі.

У. Ф. Ісаенка

Карта № VII

ЗАХОДНІЯ ЗЕМЛІ РУСІ ў XI—XIII стст.

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Гісторыя Беларускай ССР. Т. I. Мн., 1972. С. 112—113; Картатэка Гістарычнага слоўніка беларускай мовы (захоўваецца ў аддзеле гісторыі беларускай мовы Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН Беларусі).

Карта № VIII

УКЛЮЧЭННЕ ЗАХОДНЕРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У СКЛАД ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА (XIII—XV стст.)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Гісторыя Беларускай ССР. Т. I. Мн., 1972. С. 128; Любавский М. К. Очерк истории Литовско-Русского государства до Люблинской унии включительно. М., 1915; Пашуто В. Т. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. М., 1950; Атлас БССР. Мн., М., 1958. Карта № 133; Картатэка Гістарычнага слоўніка беларускай мовы.

Карта № IX

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў XIII—пачатку XVI стст. (у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Беларуская Савецкая энцыклапедыя. Т. III. Мн., 1971. С. 232—233 (карта «Вялікае княства Літоўскае»); Любавский М. К. Областное деление и местное управление Литовско-Русского государства ко времени издания первого Литовского статута. М., 1892; Rutkowski H. Polska i Litwa w XV w. (1466 r.) (mapa). // Historia Polski. T. I. Warszawa, 1960; Kosman M. Historia Białorusi. Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk, 1979. S. 92; Картатэка Гістарычнага слоўніка беларускай мовы.

Карта № X

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў сярэдзіне XVI ст. (у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Беларуская Савецкая энцыклапедыя. БССР. Т. 12. Мн., 1972. С. 112—113; (карта «Беларусь у сярэдзіне XVI стагоддзя. Структура феадальнай зямельнай уласнасці»); Картатэка Гістарычнага слоўніка беларускай мовы.

Карта № XI

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ ў 60-х гадах XVIII ст. (у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Гісторыя Беларускай ССР. Т. I. Мн., 1972. С. 360—361 (карта «Эканоміка Беларусі ў другой палове XVIII ст.»). С. 400—401 (карта «Тэрытарыяльна-адміністрацыйны падзел Беларусі ў XVIII ст.»); Беларуская Савецкая энцыклапедыя. БССР. Т. 12. Мн., 1975. С. 112—113 (карта «Тэрытарыяльна-адміністрацыйны падзел і эканоміка Беларусі ў другой палове XVIII ст.»).

Карта № XII

УКЛЮЧЭННЕ БЕЛАРУСІ Ў СКЛАД РАСІЙСКАЙ ІМПЕРЫІ (1772—1807 гг.)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Гісторыя Беларускай ССР. Т. I. Мн., 1972. С. 448; Беларуская ССР. Кароткая энцыклапедыя. Т. I. Мн., 1978. С. 168—169.

Карта № XIII

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў канцы XIX ст. (у складзе Расійскай імперыі)

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Беларуская Савецкая энцыклапедыя. Т. 12. Мн., 1975. С. 112—113.

Карта № XIV

ФАРМІРАВАННЕ ТЭРЫТОРЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Беларуская ССР. Кароткая энцыклапедыя. Т. I. Мн., 1978. С. 56; Крутелевич В. А. Рождение Белорусской Советской республики. Мн., 1979. С. 115—144, 167—205; Документы и материалы по истории Белоруссии. Т. IV. Из установления советской власти в Белоруссии и образование БССР. Мн., 1954. С. 446—447, 462—463; Беларуская Савецкая энцыклапедыя. Т. VIII. Мн., 1975. С. 280—281; История государства и права Белорусской ССР. 1917—1936 гг. Т. I. Мн., 1970. С. 42—73.

Карта № XV

СКЛАД НАСЕЛЬНІЦТВА ПА ВЕРАВЫЗНАННЮ ў сярэдзіне XIX ст.

Карта складзена на падставе наступных крыніц: Атлас народонаселения Западно-Русского края по исповеданиям. Составлен при Министерстве Внутренних дел, в канцелярии заведывающего устройством православных церквей в западных губерниях. Издание второе, исправленное, дополненное. С.-Петербург, 1864; А. М. Сементовский. Этнографический обзор Витебской губернии. СПб, 1872; Атлас народов мира. М., 1964. Карта № 16 (пры супастаўленні карты з данымі перапісу 1897 г. можна ўдакладніць некаторыя месцы рассялення старавераў); Русский язык в Белоруссии. Мн., 1985. С. 222—239 (звесткі пра стараверaў); Janczak J., Ladogorski T. Zarys rozmieszczenia narodowości na Ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej (mapa) // Historia Polski. T. IV. Warszawa, 1966. (на карце мае месца атаясамліванне нацыянальнай прыналежнасці з рэлігійнай).

Карта № XVI

ЭТНАГРАФІЧНЫЯ РЭГІЁНЫ XIX— пач. XX стст.

Праблема выдзялення гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў сельскага насельніцтва Беларусі разглядаецца ў кн.: Титов В. С. Историко-этнографическое районирование материальной культуры белорусов. Мн., 1983 (карта на с. 115).

Карты №№ XVII–XIX

ДЫЯЛЕКТНЫ ПАДЗЕЛ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Карты складзены на падставе працы: Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мн., 1969. Карты № 71—75.

Карта № 1

СТАТАК КАРОЎ

№ 492 «Я. н. статак жывёл аднаго віду: а) кароў: стада, статак, чарада, слабада...»

Картаграфуюцца назвы статка кароў. Варыянты назваў закартаграфаваны асобнымі знакамі. Акрамя названай карты, на пункты б) і в) гэтага пытання складзена яшчэ дзве карты; арэалы *стáда — чарадá* маюць агульныя абрысы і тэрытарыяльна сумяшчаюцца. На гэтых картах захоўваецца аднатыпнасць знакаў. І геаграфію асобных лексем можна параўноўваць на ўсіх картах з тым, каб выявіць агульнасць і адрозненні тэрытарыяльнага пашырэння ў залежнасці ад спалучэння адной і той жа лексемы з назвамі розных відаў жывёл: *стáда (чарадá, табýн) кароў, коней, авечак.*

стáда 1—44, 47—59, 66, 67, 71, 72 (нов.), 73—80, 82—84, 86—89, 100, 104, 111, 116, 118—120, 120а, 125, 127—129. *стáдо* 46, 61, 90, 94а, 96, 96а, 97, 103 (рэдк.), 106, 108, 109, 113, 133, 136, 140.

табýн 25 (трад.), 35, 43, 56 (часцей), 57, 72 (рэдк.), 73, 75, 80—82, 84—86, 94, 98, 99, 101, 103, 104, 109, 123, 127, 134 (нов.). *каровы стабуніліся, сабраліся ў кýчу* 9.

чарадá 36, 60, 63—71, 74, 76, 77, 110, 115—120, 120а, 121, 124, 126, 127, 130, 135, 138—142. *чэрэдá* 91, 94, 106, 108, 109, 114, 134, 136. *чэрадá* 93, 112, 122. *чырэдá* 92. *чырыдá* 96а, 132. *чыродá* 95, 103 (рэдк.). *чэ̂рэ̂дá* 131.

чэрэдь 108, 109.

чаргá 137.

стáтак 53, 62, 111, 126. *стáток* 102. *стáтык* 42.

гурт 45, 81.

грумáда 53. *грумадá* 54.

тавáр 116. *товáр* 107, 117, 137.

Адзінкавыя: *жывіна ідзе с поля* 45. *быдло ідзе* 47—49. *бáнда* 59 (рэдк.). *пагóн* 72. *плóйма* 82. *чаргá* 137.

Карта № 2

ТАБУН КОНЕЙ

№ 492 «Я. н. статак жывёл аднаго віду: ...б) коней: табун...»

Картаграфуюцца назвы табуна коней. Лексема *табýн* пашырана на ўсёй моўнай тэрыторыі. Паралельныя назвы: *табýн — стáда, табýн — чарадá* абазначаны паралельна асобнымі знакамі адпаведнай канфігурацыі каля тых населеных пунктаў, дзе адзначана іх ужыванне.

табýн 4, 7, 8а, 9—14, 16—28, 31, 35, 36, 38, 40—44, 47, 48, 49а — 53, 55, 56 (часцей), 57, 58, 59 (рэдк.), 60—62, 65, 67, 70, 72—89, 91, 93—104, 107—109, 111, 113—117, 119, 121—125, 129—132, 135, 136, 138.

стáда 1, 2, 5, 6, 8, 14, 15, 17, 25а, 29, 32—35, 37, 39—42, 47, 49, 52а, 54, 79, 82, 84, 118, 126—129, 139. *стáдо* 46, 90, 96а, 103 (рэдк.), 106, 110, 112, 114, 133, 136, 140 (рэдк.), 142.

чарадá 63, 64, 66, 68, 69, 105, 110, 120а, 127. *чырэдá* 92. *чырадá* 93. *чыродá* 95 (рэдк.), 103. *чырыдá* 96а, 132. *чэрэдá* 108, 134, 136. *чэ́рэдь* 108, 109.

кýча 49а, 59.

гурт 81, 136. *гуртэ́* 45.

Адзінкавыя: *пагóн* 72. *згон* 114. *плóйма* 82. *багáта кóней* 120.

Карта № 3

СТАТАК АВЕЧАК

№ 492 «Я. н. статак жывёл аднаго віду: в) авечак: чарада, атара...»

Картаграфуюцца варыянты назваў статка авечак. Сінанімічныя назвы закартаграфаваны асобнымі знакамі.

стáда 1—8а, 10, 12—20, 22—24, 25, 25а, 26—30, 32—43, 47—49, 49а, 51—54, 59, 70, 72, 73 (рэдк.), 75—77, 79, 80, 82—84, 86—89, 93, 104, 116, 118—120а. 121 (нов.), 124, 127—129. *стáдо* 46, 90, 92, 96а —98, 103 (рэдк.), 106, 109, 112, 113, 115, 117, 135, 138.

табýн 9, 25, 31, 35, 43, 44, 56 (часцей), 58, 73, 75, 80—82, 84, 85, 86 (рэдк.), 94, 94а, 95 (рэдк.), 99, 100, 102—104, 108, (рэдк.), 111, 114, 123, 132.

чарадá 10, 11, 21, 31, 60—69, 71, 74, 105, 112, 120а, 121 (трад.), 125—127, 139—142. *чэрэдá* 91, 92, 106, 108—110, 133, 136. *чэ̂рэ̂дá* 131. *чырадá* 96, 103. *чыродá* 95, 96. *чырыдá* 96а, 97. *чэродá* 103 (рэдк.). *чэ́рэць* 107. *чэ́рэдь* 108, 109.

гурт 81, 136. *гуртэ́* 45.

атáра 50, 55.

Адзінкавыя: *чаргá, чэргá* 137. *грумáда* 53. *бáнда* 59. *пагóн* 72. *стáтак* 78. *плóйма* 82.

Карта № 4

СТАДА (граматычны род)

№ 494 «Да якога граматычнага роду адносіцца слова стада: адно, маё стада ці адна, мая стада?»

Картаграфуюцца формы ніякага і жаночага роду назоўніка *стада*. У двух пунктах (56, 101) адпаведныя знакі пастаўлены на падставе адказаў на пытанне № 692 «Я. н. сукупнасць птушак аднаго віду: статак, стая, чарада, буй...»

стáда н. р. (маё, адно) 1, 7, 9, 12—17, 28, 30—33, 35—37, 40—44, 48 *(вéлькае стáда кароў)*, 49а, 56, 74—76, 78—81, 82 (н. р. у мове мужчын), 83, 85—89, 93, 94, 104, 111, 120, 125, 128, 129. *стáдо* (маё, адно) 46, 56, 60, 61, 112—117. *моé (однэ) стáдо* 90, 92, 94а, 96, 96а, 97, 98, 102 *(жыраўлей)*, 103 (рэдк.), 107 *(стáдо овэчок)*, 108, 109, 131—137, 138 *(однэ стáдо пошлó на стойло)*, 140.

стáда ж. р. (мая, адна) 2 *(пагнаў стáду кароў)*, 3, 4, 5 *(бальшая стáда)*, 6 *(пусціла ў стáду)*, 8 *(пагнаў у стáду)*, 8а, 10, 11, 18—21, 22 *(маёй стáды німа)*, 23, 24 *(стáда скаціны пашлá)*, 25 *(ганіў стáду)*, 25а *(наша стáда)*, 26, 27 *(пабегла у стáду)*, 28, 29, 34 *(вялікая стáда твая)*, 38, 39, 47 *(цáлу стáду гнаў)*, 49 *(стáду пагнаў)*, 50 *(твая стáда)*, 51 *(пагнаў стáду кароў)*, 52—54, 55 *(стáда прышла)*, 57, 58 *(мая стáда злучылася з другою)*, 59, 62, 66 *(пашла стáда кароў)*, 67 *(бачу адну стáду)*, 69—71, 72 *(стáда вялікая ці малая)*, 73 *(стáда прышла)*, 77, *стаду прыгналі)*, 120а, 121 *(гоняць стáду)*, 122, 124, 126 *(адна стада ідзе)*, 127, 135 *(цэлая стáда пашла)*, 139, 141 *(адна мая стáда)*.

Слова *стáда* не ўжываецца: 45, 63, 64, 68, 91, 95, 99, 101, 105, 110, 123, 130, 142.

Карта № 5

ШЭРСЦЬ

АЛА 207 'волосы, которыми покрыта шкура коровы' шерсть — dlaka — sierść

На карце знакамі паказаны супрацьпастаўленні назваў *шэрсць (шэрсь)* і *поўсць (поўсь)*.

шэрсць 9А—11А, 14А, 21А — 32А. 34А — 50А, 50, 51А, 52А, 54А, 56А, 59А — 61А, 61, 62А — 67А, 70, 111. *шэрсь* 7А, 33А, 53А, 55А, 57А, 58А.

поўсьць 1А — 3А, 12А, 13А, 15А — 18А, 20А, 36А. *поўсь* 4А, 5А.

пóўстка 6А.

Карта № 6

РАБЫ

№ 500 «Я. н. жывёлу (каня, карову, парася): а) рабую: рабáя, рáбая»

На карце паказана месца націску ў слове рабая, рабы: *рабáя, рабы́* і *рáбая, рáбы*. У н. п. 141 знак пастаўлены на аснове прыведзеных спалучэнняў: *чóрна-рáба, крáсна-рáба*.

рабáя 1, 3—6, 8, 10, 11, 18—29, 45—55, 57—59, 61, 62, 64—67, 72, 90. 94—110, 112—116, 120а, 131, 132, 134—137, 139. *рыбáя* 8а. *рабá* 133. *рабы́* 1, 8, 9, 56, 61, 93, 117. *рабы́й* 92, 108, 109, 120, 122. *рабí* 138. *рабóя* 51.

рáбая 1, 7, 29—31, 33, 35—38, 43, 44, 63, 68—71, 73—82, 87, 88, 118, 119, 121, 123, 124, 126—130, 139. *рáбыя* 12, 14—16, 34, 40—42. *ря́бая* 17, 32. *ря́быя* 83—86. *рáба* 142. *рáбы* 34. *рáбый* 7. *ря́бы* 14. *ря́бый* 39, 89. *чóрна-рáба, крáсна-рáба* 141.

Карта № 7

ПЯРЭСТАЯ (карова)

№ 500 «Я. н. жывёлу (каня, карову, парася): б) пярэстую: пярэстая, стракатая...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў стракатай жывёлы. У н. пп. 139 і 141 знакі пастаўлены на аснове прыведзеных словаспалучэнняў: *чóрна-рáба, крáсна-рáба*. Назвы *перапалóсая* і *перапаля́сая* картаграфуюцца як *перапалёсая*. Адводзяцца ад картаграфавання: слова *зязю́лістыя* — азначэнне да слова курыца, і клічкі кароў: *цвятóня, паласáтка, стракáтка, пыры́ня*.

пярэ́стая 26, 31, 52—72, 76, 104. *пярэ́ста* 45—51. 99, 100, 105, 106, 110, 115, 116. *перэ́ста* 111, 112. *пэрэ́ста* 101, 102, 107. *пэры́ста* 90—94, 94а. *пэрíста* 97, 98, 108, 109. *пыры́ста* 132. *пырíста* 95, 96, 103.

рабáя 10, 11, 19, 20, 22, 23, 25, 25а, 27—29, 117, 120, 136, 140. *рабá* 137.

рáбая 35, 36, 39, 73, 82, 119, 121, 123. *ря́бая* 17, 32. *рáба* 142. *ря́быя* 13, 15, 40, 41, 85, 86, 89. *крáсна-рáба, чóрна-рáба* 139, 141.

стракáтая 6, 18, 30, 74. *стрыкáтыя* 9, 15, 33, 42, 86.

паласáтая 127, 128, 129. *пылысáтыя* 8, 9, 16, 124.

паляся́стая 1—4, 21.

піrапялёсыя 84, *перепелёсыя* 86. *перапалóсая* 75, 77. *перапаля́сая* 122, 130.

пёстрая 37, 38, 43, 78, 79, 83, 126.

пасовáтая 114, 134.

пасáстая 138.

Адзінкавыя: *шáрая* 23. *шэ́рая* 34. *вýжыкамі* 118 *(парася́ты)*. *пералáсая* 118 (у палосы). *перапаясы* 135.

Адсутнасць назвы: 5, 24, 68, 80, 87, 88, 113, 120а, 124, 133.

Адведзены: *зязю́лістая* 12, 44. *цвятóня* 14. *паласáтка* 21. *стракáтка* 81. *пыры́ня* 131.

Карта № 8

ПЕРХАЦЬ

№ 504 «Я. н. перхаць у жывёл: луска, кашута, паршы, порхаць...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў перхаці ў жывёл і змяненні націску ў іх.

На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» нанесены назвы *кашутá* ў н. п. 60 (т. 2. С. 449) і *шалашая́* ў н. п. 21 (т. 5. С. 453). Назва *пéрга* картаграфуецца як *пяргá*, назвы *шамяшы́на, самяшы́на* — як *шамяхá*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не маюць адносін да тэмы карты: *лішáй, нэндза, кара*.

пéрхаць 1, 8, 9—11, 30, 32, 37, 60—62, 65—67, 75, 76, 80, 81, 104, 107, 112, 116, 118, 139—141 (часцей). *пéрхыць* 40—42, 44, 85 (трад.), 88, 89. *пéрьхаць* 14, 17. *пéрьхыць* 13. *пэ́рхоць* 113, 133.

пóрхаць 59, 69.

пáршы 95, 97, 103, 106, 108, 127, 136, 137 *(трэ́ба ў нáшае свінні пáршы вýвесці)*, 139. *пáршэ* 96а.

паршы́ 138. *паршá* 141.

пóршы 35 *(пóршы напáлі на парасёнка)*, 71, 75, 81.

пáрхі 91. *пáрхы* 92, 131.

пóрхі 7 *(парасёнка заéлі пóрхі)*. *перхутá* 53. *пурхá* 96. *пархотá* 109.

пяргá 114, 134. *пéрга* 117.

лускá 2 (нов.), 3, 4, 18, 21—23, 26, 27, 29, 35, 36, 38, 43, 45, 57, 63, 64, 67, 72, 73, 78, 79, 81, 82, 85 (рэдк.), 86—88, 105, 110, 111, 115, 120, 120а, 121, 126, 127, 129, 132, 135, 137 *(шкýра ў каня́ пакры́та лускою; лускá звэ́рху, а пáршы — вáйкі такія)*.

шалухá 6 (пераваж.), 19, 29, 57, 58, 128, 129, 140. *шалухá* 31—34, 39, 74, 83. *шолухá* 123.

шылухá 5, 8а, 15.

лушая́ 25, 25а (*лушая́ бывая́ ў като́рай каро́вы з зімы́*).
шалашая́ 2 (*каро́ва шалашава́тая*), 28.
шырлуха́ 12. *шалуя́* 24 (*шалуя́ падняўшыся, рукой пацягнем, дык бярэцца*).
ко́шасць 20 (*апанава́ла ко́шасць недагле́джаную каро́ву*), 47—49, 49а, 52, 52а.
кашута́ 50 (*сыпляцца з грывы кашута́ ў кабылы*), 54—56, 60, 100. *кошута́* 94.
ко́шуць 51.
чашуя́ 93, 99. *чышуя́* 94а, 95 (*чышуя́ дро́бная*) 101, 102. *чэшуя́* 113 (рэдк.).
лупі́ны 90, 96.
лупа́ 98, 130, 135.
пле́ва 12, 16.
шамяха́ 124. *шамяшы́на* 142. *самяшы́на* 77.
Адзінкавыя: *ко́ргі* 84. *шо́лудзі* 122.
Адведзены: *ліша́й* 70. *кара́* 76, 82. *нэ́ндза* 94а.

Карта № 9

УЗДЫХАВІНА (у каровы)

№ 506 «Я. н. бакавая ўпадзіна паміж апошнім рабром і клубам: хлябы, дыхі...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў і змяненні ў націску. Адным знакам картаграфуюцца назвы *здуха́віна, здуха́віна, здухо́віна* і *здухувы́на*, назвы *ды́хліна* і *ды́хля*, назвы *па́хва* і *пахва́*, назвы *хляба, хлябы* і *хлябі*, назвы *хлябіна* і *хлябіны*, назвы *хлябла* і *захлябіна*. Адведзены ад картаграфавання назвы: *клуп, бачы́на, бок, бакаві́на, хрыбе́тнік, парэ́брына*, якія не адносяцца да тэмы дадзенай карты.
уздуха 25, 29. *узду́хі* 2 (*узду́шына*), 3, 5, 6, 10, 11, 18, 21, 22, 28, 29, 33.
узду́хавіна 23, 24, 25а, 27, 31, 37, 38, 57, 59, 61, 63—66, 68, 69, 73—75. *узду́хавіны* 122.
узду́хвіна 82, 86, 89.
уздыхвіна 78, 79, 121.
зду́хавіна 135, 142. *зду́ховіна* 136, 138, 140. *зду́ховына* 95 (*здуховыны́*), 103 (*здуховыны́*), 108, 109. *зду́хвіна* 137. *здухо́віна* 117, 139. *здуховы́на* 132.
здух 96, 97. *здухь* 98. *зду́хы* 96а, 97.
ды́ха 90, 93, 94.
ды́хавіна 45, 46, 51, 99. *ды́ховіна* 100, 106.
ды́хліна 101, 102, 133. *ды́хля* 133. *ды́хлі* 94а.
ды́ховіця 91, 92.
ду́хвына 94а. *ды́хля* 133. *ды́хлі* 94а. *ды́хнявка* 131.
пах 12, 16.
пахві́на 1 (*пахві́ння*), 9, 14, 15, 25, 26, 29 (*пахві́на ў каро́вы, узду́ха ў каня́*), 30, 34—36, 39, 40, 43, 44, 71, 72, 76, 77—81, 83, 85, 87, 88, 111, 112, 115, 116, 118—121, 123, 124, 126, 128, 130. *пахві́ны* 77.
па́хва 13. *пахва́* 17.
хля́ба 20, 47—54 (*хля́ба хля́бу ця́гне* — гавораць пра галодную карову), 55, 56, 104, 113, 114, 133, 134. *хля́бы* 60, 67, 105. *хля́бі* 133.
хля́біна 60, 107. *хля́біны* 67.
хля́бла 107. *захля́біна* 135.
Адзінкавыя: *то́шчы бок* 4, 19. *бок упа́ў* 7. *упа́дзіна* 32. *пусты́я бакі́* 42. *я́мка* 70. *гало́дна я́мка* 110.
Адведзены: *клуп* 8а. *бачы́на* 84. *бок* 127. *бакаві́на* 127. *хрэбе́тнік* 129. *парэ́брына* 142.

Карта № 10

МЫСА (у каровы)

№ 507 «Я. н. непакрытая шэрсцю частка пысы: а) у каровы: мыза, пыса...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў непакрытай поўсцю часткі пысы ў каровы.
На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе паграніччаў» нанесены назвы *мы́за* у н. п. 48 (т. 3, с. 92), *мы́рза* ў н. п. 54 (там жа, с. 93), на аснове матэрыялаў зборніка «Народная лексіка» у н. п. 131 нанесена назва *пры́ха* (с. 84). Назва *пыск* картаграфуецца як *пы́сак*, назва *пры́за* — як *пры́са*, назвы *гмы́за, му́за* — як *мы́за*, назва *мы́сы* як *мы́са*, назвы *мы́рса, мы́льса* — як *мы́рза*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не адносяцца да тэмы дадзенай карты: *лу́па, грыб, лыч, ля́пка*.
пы́са 8а, 26, 31, 37, 38, 43, 44, 68—70, 73—89, 118—121, 123—130.
пы́сак 19, 52. *пыск* 20. *пы́скі* 23, 25 25а, 27, 50, 55, 57, 58.
мы́за 46, 48, 53, 54, 56, 59—67, 71, 72, 93, 99, 100, 104, 105. *гмы́за* 107. *му́за* 115.
мы́са 97, 110, 111. *му́са* 113, 114, 116, 117, 134—142. *му́ся* 112, 115. *мі́са* 133. *мы́сы* 95.
мы́сына 96.
мы́рза 47, 49а, 54. *мы́рса* 45, 46 (*мы́за ў каро́вы, мы́рса ў цяля́ці*), 49. *мы́льса* 51.
хра́па 5, 9, 16, 17, 22, 28, 29, 33, 51, 103, 113, 132.
хра́пы 2, 3, 10—13, 18, 24, 30, 52а, 94.
мо́рда 7, 8а, 9, 14, 16, 34, 39, 40, 91.
пры́са 92. *пры́за* 122.
пры́сы 108, 109, 114, 132, 133.
пры́скі 131.
пры́ха 96а, 101, 102, 106, 131.
пры́хы 94а, 103.
гу́бы 1, 9, 32, 94а.
но́здры 4, 15. *ны́згры* 6.
Адзінкавыя: *ню́шка* 35. *са́пы* 71. *пэ́пка* 98. *мармы́за* 134.
Адведзены: *лу́па, лу́пы* 2 (*ні́жняя лу́па*), 21, 36. *грыб, грыбы́* 8, 36. *лыч* 41. *ля́пка* 96.

Карта № 11

ХРАПА (у каня)

№ 507 «Я. н. непакрытая шэрсцю частка пысы: б) у каня: храпа, прыха, прыхі...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў непакрытай шэрсцю часткі пысы ў каня і змяненне ў родзе слова храпа: *хра́па* і *храп*. Назва *муза* картаграфуецца як *мыза*, назва *му́са* — як *мы́са*, назва *пры́зы* — як *пры́сы*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не адносяцца да тэмы дадзенай карты: *грыбы́, грыб, лу́пы*.
хра́па 5, 6, 9—11, 16, 17, 22, 26, 31—35, 37—39, 43—47 (*кабыла на́тто ш цвёрда на хра́пу*), 49, 50—52, 57—65, 67, 74, 75, 78—84, 86—88, 91—93, 96 (часцей), 96а — 99, 103, 105, 107, 110, 112 (рэдк.), 113, 114, 116—118, 120, 124, 125, 127, 129, 134, 136, 138, 142. *хря́па* 41, 89.
хра́пы 2—4, 12—14, 18—20, 23—25а, 27—30, 49а, 50, 52а, 54, 55, 72, 90, 93, 94, 95, 131, 132. *хра́пі* 133.
храп 81, 85.
мы́за 53, 66, 67, 71, 104.
мы́са 95, 111. *му́са* 112, 113, 116, 134, 135, 137, 140, 141.
мы́сына 96 (рэдк.). *мы́льса* 51.
пы́са 68, 70, 73, 75, 76, 82, 83, 86, 118, 119, 121, 123, 126—130, 141.
мо́рда 7, 8а, 9, 16, 40.
пры́са 134, 139.
пры́сы 95, 108. *пры́зы* 122.
пры́ха 56, 100—102, 106, 109.
пры́хы 94а, 103.
гу́бы 1, 9.
но́здры 15, 19.
Адзінкавыя: *ню́шка* 35. *мармы́за* 134.
Адсутнасць назвы: 48.
Адведзены: *грыбы́, грыб* 8, 36, 77. *лу́пы* 21, 36, 69.

Карта № 12

РУБЦЫ (на рагах)

№ 508 «Я. н. кругі на рагах у каровы, па якіх вызначаюць узрост: шнар, круг, зазубрына...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў кругоў на рагах у каровы і перамяшчэнне націску ў слове зарубка: *зару́бка* і *за́рубка.* Назва *за́рубкі* картаграфуецца як *зару́біна,* назва *ру́бчык* — як *рубе́ц.*

зару́п 47, 52а, 53, 57—59.

зару́біна 27, 62, 63, 67 *(гот — то зару́біна),* 69, 71, 72, 76, 104, 105. *зару́біны* 23, 61. *за́рубні* 49а.

зару́бка 73, 80, 82—89. *зару́пка* 38, 68, 69 *(па гэтых зару́бках пазнаюць ско́лькі каро́ва цялят радзіла),* 70, 135.

за́рупка 24, 25а, 37. *за́рупкі* 25, 74.

рубе́ц 1, 2 *(па іх глядзяць, сколькі рас каро́ва цялі́ўшыся),* 6, 13, 18—20, 22, 26 *(як аце́ліцца каро́ва, так і рубе́ц),* 28 *(рупцы́ на рага́х у каро́вы),* 29, 31, 36, 43, 49, 54, 75, 77, 78, 81, 85, 93 *(колькі рупцо́ў, сто́лькі цяля́т),* 110, 112, 115, 126, 128 — 130. *рубцы́* 111, 141. *рупцы́* 18, 22, 42, 78. *рубцэ́* 56, 93. *ру́пчык 19. рубці́* 132. *ру́бчікі* 117.

ру́бінка 66.

карб 95, 103, 108, 109.

карбе́ж 113 *(карбежі),* 114, 132, 133. *карбі́ж* 97.

карбі́на 131 *(карбыны).*

знак 8, 8а, 9 *(знакі́),* 12 *(знакі́),* 14 *(знакі́),* 15 *(знакі́),* 30, 34 *(знакі́),* 35, 39 *(ско́лькі знако́ў, сто́лькі цялят).*

шрам 3, 5, 7 *(шрамы́),* 21, 32 *(шрамы́),* 33.

шнар 55, 60, 99.

шнур 50.

круг 11, 17, 40, 41, 44, 79, 81, 85—87, 94, 127, 134, 136—140. *крух* 10 *(многа кругоў, старая ўжо карова),* 46 *(кругé),* 100, 101, 106. *кружо́к* 90, 92, 96а, 98, 102.

кальцо́ 16, 88, 140 *(кругі на рагах, хто зове кольца).*

рубе́ш 51. *рубяжы́* 85.

Адзінкавыя: *рады́* 4. *шпа́ра* 45. *рэнця́к* 52. *зазу́брыны* 96. *ліе́товішча* 107. *пале́ток* 114. *па́зык* 132. *бугóр, бугры́* 142.

Карта № 13

НІЖНЯЯ СКІВІЦА (у жывёлы)

№ 510 «Я. н. ніжняя сківіца ў жывёл: санкі, шчэлепы...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў. Назва *пашчэ́нькі* картаграфуецца як *пашчэ́нкі,* назвы *скі́біцы, сківі́цы* картаграфуюцца як *скі́віцы* Адводзіцца ад картаграфавання слова *падбаро́тнік,* якое не адносіцца да тэмы карты

са́нкі 1, 4—17, 22—24 (рэдк.), 29, 32, 33, 35, 36, 39—44, 58—60, 73, 75, 78—89.

са́нькі 21, 25, 38, 58.

санкы́ 96, 96а, 97.

са́ні 34.

шчэ́лепы 26, 37, 67, 114, 119, 120, 125, 126 *(адна́ шчэ́лепіна),* 127, 128, 134, 135 (часцей), 137, 142. *шчэ́ляпы* 70, 71, 74 *(калі адна́ — шчэ́ліпіна),* 77 *(адна́ шчэ́ляпіна),* 121, 122. *шчэ́лепі* 28, 31, 120а, 124, 133 *(шчэ́лепі — ко́сці, дэ зу́бі сэдзя́ць),* 138, 139 *шчэ́ляпі* 30, 66, 68—70, 72 *(адна́ шчэ́ляпіна),* 76, 110. *шчэ́ляпі* 24, 118. *шчэ́лепу* 136.

шчаля́пы 2. *шчале́пы* 46. *ашчалёпы* 73.

скі́віцы 62, 64, 94, 102, 105—107, 111—113, 115, 117, 135 (рэдк.). *скі́вы́цы* 94а. *скыву́ца* 95. *скы́віцы* 103, 108, 109, 132. *скі́біцы* 63, 113. *сківі́цы* 42.

пашчэ́нкі 3, 6, 15, 18—22, 25а, 27, 47, 49—51, 52а — 57, 65, 91, 100, 104. *пашчэ́нькі* 45. *пашчэ́мкі* 48, 52.

па́шчакі 99. *па́шчокі* 98. *па́шчэкі* 93. *па́шчукі* 131. *па́шчыкі* 81 *(пухуда́ў, аж па́шчыкі звяло́;* паведамленне І. Я. Яшкіна).

чэ́люсці 42, 43, 75, 90. *чэ́лесці* 92, 113, 128, 129. *чэ́лясці* 130.

шчэ́лесці 82. *шчэ́люсці* 124. *шчэ́лісці* 74, 123 *(адна́ шчэ́лісь). шчэ́лясці* 140.

Адзінкавыя: *зя́ўны* 4. *падля́п'е* 9. *пыцця́пык* 35. *ля́пайка* 116. *шчэ́мны* 129.

Адведзены: *падбаро́тнік* 141.

Карта № 14

ІКОЛ (у свіней)

№ 511 «Я. н. бакавыя вялікія зубы ў свіней: Адз. лік: ікло, клык...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў і змяненні націску ў іх: *ікло́* і *і́кла, іко́л* і *і́кал.* Назвы *клыкі́, клэкэ́* картаграфуюцца як *клык,* назва *ікла́* — як *і́кла,* назва *і́кал* — як *ікл,* назвы *ікло́, якло́, гыкло́, кла, клэ, клы* картаграфуюцца як *кло.* У н. пп. 51, 54 нанесена назва *ваўчак* (разам з назвай *кло*) без упэўненасці, што яна абазначае *ікол* — збіральнік не дэталізаваў значэнне. Адводзяцца ад картаграфавання словы, якія не адносяцца да тэмы карты: *ба́бкі* — назва каранёвых зубоў, *зу́бы* — агульная назва.

клык 1—19, 21—44, 47, 50, 53, 55, 57—59, 63, 68, 73—76, 78—89, 94 (у старых свіней), 96а, 97, 99—101, 123, 124, 128—130. *клыкі* 67, 111 (нов.), 136. *клэкэ́* 98.

кло 45, 46, 49 *(клы),* 49а *(клы),* 54 *(клэ),* 90 *(кла),* 93 *(іклы́, кла). ікло́* 56, 66 *(і́кла),* 71, 92, 94 *(і́клы, ікло́ ў парася́т),* 94а *(і́кла),* 96 *(і́кла, і́клы),* 102 *(і́кла),* 107 *(і́клы),* 108 *(і́кла),* 109 *(і́кла),* 116 *(і́кла),* 120 *(ікла́),* 120а *(і́клы),* 121 *(ілы),* 132, 135 *(і́клы),* 137 *(і́клы),* 138 *(і́кла),* 140 *(і́клы),* 141 *(і́клы),* 142 *(і́клы). якло́* 98 *(е́кла). гыкло́* 95 *(гы́кла),* 132 *(гы́кла). кла* 91. *клэ* 48 *(ве́льмі вялікія ў майго́ паршука́ клэ).* 51 *(клы ў свіне́й па два ўвярху́ і ўнізу́, як наро́дзіцца, мы зрэ́жам, сціна́ем клы),* 53 *(клэ — вялікія то́ўстыя зу́бы ў свіне́й па бако́х). клы* 131.

і́кла 72 *(і́клы),* 117 *(і́клы). і́кло* 117, 139 *(і́клы). ікла́* 70 *(ікла́ зламалася: іклы),* 124 *(іклы),* 126 *(іклы вырываюць, бо ены́ свінням мешаюць е́сці).*

іко́л 60 *(іклэ́),* 61 *(іклэ́),* 62 *(іклэ́),* 64, 65 *(іклы́),* 69 *(іклы),* 77 *(іклы́),* 104 *(іклы),* 105 *(іклы́),* 106 *(іклы́),* 110 *(і́кла),* 111 *(іклы),* 113 *(іклы́),* 114 *(іклы́),* 124, 126.

ікл 96, 115 *(іклы),* 133 *(іклы). і́кал* 118 *(іклы),* 119 *(іклы),* 127 *(іклы). іко́л* 134 *(іклы). ікыл* 67. *ікъл* 112.

кел 20. *кэл* 52а *(клы)*

іклáч 103 *(іклачі).* *клач* 131 *(клачі, кла́кы).*

ваўча́к 51 *(ваўчаке́ — тонкія чорныя вострыя зубы, яны колюць, іх вырываюць),* 54 *(ваўчаке́ — чо́рныя благія зубэ́, іх патрэ́бна вырыва́ць).*

Адзінкавыя: *ільць* 52 *(ільці).*

Адведзены: *ба́бкі* 88. *зу́бы* 96а.

Карта № 15

РАБРО (у жывёлы)

№ 512 «Я. н. рабро: а) у каня, каровы: рабро, рабрына... б) у свіней, авечак: рабрына, скабка...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў рабра ў жывёл і перасоўванне націску ў слове рабрына: *рабры́на* і *рабрына́.* Назва *пярэ́брына* картаграфуецца як *парэ́брына.*

рабро́ 1, 8, 8а, 9, 15, 26, 28, 29, 31, 33, 35—37, 40, 53, 56, 59, 63, 64, 66—68, 73—76, 78, 80—82, 100, 104, 106, 110, 111, 116—118, 120а, 122, 123, 125—128, 135, 137—140, 142. *рыбро́* 92, 96, 96а, 103, 108, 109. *рэбро́* 90, 91, 93, 94, 97, 98, 101, 113, 114, 131, 136. *рябро́* 12—14, 16, 17, 41, 42, 44, 79, 83, 84, 86—89. *рябрё* 32.

рабрына 7, 35, 37, 50, 55, 59—62, 65—67, 72, 78—81, 99, 105, 111, 112, 115, 118—120а, 124, 127, 128, 130, 135, 137, 138. *рыбрына* 95, 103, 108, 109, 132. *рэбрына* 94, 94а, 101, 107, 133, 134. *рэбрiна* 102. *рiбрына* 85. *рябрына* 39, 40, 42, 43. *рябрiна* 16, 41, 84.

рабрына́ 8а, 10, 11, 30, 34, 38, 69—71, 73, 75—77. *рэбрына́* 9. *рiбрiна́* 12 (у каня, каровы).

жабрына́ 3, 18—20 *(жэ́бры)*, 22 *(жабе́ркi)*, 57.

пары́брына 82, 121, 126, 141. *пяры́брына* 124.

ска́ба 2, 5, 10, 11 (у свiней, авечак), 21, 23, 25, 45—49а, 51, 52, 52а, 54, 57, 58, 63 (у свiней, авечак).

ска́бiна 4 (у свiней, авечак), 6 (у каня, каровы), 8а (у свiней, авечак), 21 (у каня, каровы), 24, 25 (у каня, каровы), 54, 56 (у свiней, авечак), 62 (у свiней, авечак).

ска́бка (у свiней, авечак) 28. *ска́пка* 6, 26, 27, 29, 64.

Адзiнкавыя: *скабуры́на* 54.

Карта № 16

КАПЫТ (у парнакапытных)

№ 513 «Я. н. капыт у парнакапытных жывёл: капыта, капыт, ракопуцень, ракочыца...»

На карце паказаны лексiка-словаўтваральныя адрозненнi назваў капыта. Назва *ко́пыт* картаграфуецца як *капыт*, назва *ра́котнi* як *ракотнi*, назвы *пазюрi*, *пажурi* — як *пазурi*. Не картаграфуецца адказ *пазуры́* (кончыкi капытоў) 52.

капы́т 1—46, 50—89, 99—101, 104, 105, 110, 111, 115, 118, 119, 120а—130. *копы́т* 97, 103, 106, 107. *капу́т* 112, 116, 120, 135—142. *ко́пыт* 68, 85.

капы́то 47, 49. *капы́та* 48. *капы́ты* 49а.

пазуры́ 52 (кончыкi капытоў; *пазу́р*), 94, 131. *пазурi* 90—92, 96. *пазурэ́* 93. *пазуры́* 94а. *пазюрi* 95. *пазюрэ́* 102. *пажуi* 98.

ракотнi 136, 137. *ра́котнi* 134.

ра́потыцы 108, 109, 132.

ра́пыця 96а *(вона́ расхыля́iця, за то́го ïйï называ́ють ра́пыця. ра́коцiца)*. *ра́коцiцы* 113. *рака́тка* 114. *ра́поткi* 133.

Адзiнкавыя: *па́льцi* 90 *(у каро́вы копы́т ра́зом з ного́ю, а одны́ оно́ — пазурi i па́льцi в коровы)*. *ра́ковiны* 94 (у каровы, казы). *па́рожнi* 103 *(па́рожэнь)*.

Карта № 17

РАКАВIНА КАПЫТА

№ 514 «Я. н. прамежнасць мiж капытоў у каровы i iншых парнакапытных жывёл: ракавiна, рала, рало...»

На карце паказаны лексiка-словаўтваральныя адрозненнi назваў ракавiны капыта. Назвы *ра́тыца, ра́пыця* картаграфуюцца як *ра́твiца*, назва *рашчэ́па* — як *рашчэ́п*, назва *шпар* — як *шпа́ра*, назва *мiжкапы́цця* — як *мiж капыта*. Назва *мiжракоцiца, ра́коцiца, междура́коцiца* i *междура́копуцень* картаграфуюцца адным знакам. Адводзяцца ад картаграфавання словы, якiя не адносяцца да тэмы карты: *жыве́ц, перьсьць, шчо́тка, м'якiш*.

ра́кавiна 6—8, 10, 11, 17, 19—21, 23, 25—31, 35, 37, 38, 45, 46, 50, 51, 52а—72, 74—77, 80—82, 86, 93, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115—129, 139—142. *ра́кывiна* 85, 89. *ра́кървiна* 32, 73, 86. *ра́квiна* 84. *ра́ковiна* 94. *ря́кавiна* 88.

рако́уня 33. *ра́кървiшкi* 34. *ра́кавiца* 130. *рако́пыж* 107. *ра́кушкi* 137. *ра́котнi* 137. *ра́коцень* 138.

ра́твiця 97, 98, 131. *ра́тыца* 94а. *ря́пыця* 96.

рапо́цiна 102.

шпа́ра 3, 18, 22, 47—49а, 52, 91, 105. *шпар* 36.

рашчэ́п 4. *рашчэ́па* 15.

межра́коцiца 113. *ра́коцiца* 114. *междура́коцiца* 113 (нов.) *междура́копуцень* 106. *мыз ра́потыцою* 108, 109. *мыж ра́потыцами* 132, 133.

мiш капы́та 24. *мiш капыто́ў* 2. *памiш капы́та* 29. *мiжа капыта́* 16. *меж капыто́ў* 135. *ме́жду капыта́* 16. *ме́жду капыто́ў* 5. *ме́жду капыта́мi* 83. *ме́жда капыто́ў* 1. *мыз капы́тамы* 103. *мiжкапы́цця* 81.

между пазуро́ў 52. *по́мыж пазуря́мы* 95. *ра́капатня, ра́капуцень*. (пярэдняя частка капытоў, дзiрка памiж iмi), *мiз ра́капутня* 112.

Адзiнкавыя: *про́рась* 9. *стрэ́лка* 14. *шчыпа́ны капыт* 15. *шчэ́лiна* 79. *мэ́жы па́льцямы* 90. *руздво́iна* 92.

Адведзены: *жыве́ц* 18. *перьсьць* 41. *шчо́тка* 78. *м'якiш* 134.

Адсутнiчае назва: 12, 13, 39—44, 87, 96а.

Карта № 18

ВЫМЯ

№ 516 «Я. н. вымя: вым'е, лым'я, вымя, ем'е, iм'я...»

На карце паказаны нерэгулярныя фанетычныя i лексiка-словаўтваральныя адрозненнi назваў *вымені*. На аснове матэрыялаў «Слоўнiка беларускiх гаворак паўночна-заходняй Беларусi i яе пагранiчча» нанесена назва *до́йла* ў н. п. 66 (т. 2, с. 78). Назва *ву́м'я* картаграфуецца як *вымя*, назва *вэ́мне* — як *вымне*. назвы *вымыне, выманэ, выменё* картаграфуюцца як *ву́меня*.

вымя 3, 4, 8, 10—14, 16, 17, 19—21, 24, 25а, 29, 31, 32, 37, 40—42, 44, 51, 52, 66, 76—81, 83—89, 115, 116, 119, 125, 130. *выме* 28. *вым'я* 22—25, 26, 27, 30, 52а, 57, 59, 63, 65, 67—72, 96а, 104 (трад.), 105, 110, 111, 118, 121, 123, 124, 126. *вым'е* 61, 62, 96, 96а, 106, 112, 128, 129, 139. *ву́м'я* 100, 127. *ву́м'е* 141. *вым'ё* 18. *ву́м'ё* 99.

выма 5, 6. *вымо* 91, 92, 131. *вымэ* 90.

вiмя 7, 9, 34, 39, 41—43, 73, 75, 82.

вiма 1, 2, 8а, 15, 33 (нов.), 35, 36, 38, 74.

лымя 45—49а, 58.

iмя 122. *iм'я* 117. *iме* 120. *iм'е* 108, 109, 113, 114, 120а, 132, 133, 135—137, 140, 142.

е́м'е 107, 134, 138.

вымне 94, 94а, 95, 97, 101—103. *вэ́мне* 98.

ву́меня 59, 60. *ву́мяня* 54. *ву́мянё* 53, 55 (трад.), 56, 106. *ву́мяно* 50. *вымыне* 92. *выманэ* 93. *выменё* 131.

судно́ 32, 33, 36, 39.

до́йла 64, 66, 67, 104.

Карта № 19

ЦЫЦКА Ў КАРОВЫ

№ 517 «Я. н. сасок у каровы: цыцка, сiська, дойка...»

На карце паказаны лексiчныя адрозненнi назваў саска ў каровы i акцэнталагiчныя варыянты слоў цыцка i сiська: *цы́цка* i *цыцка́, сíська* i *сiська́*.

цы́цка 18, 20, 26—28, 31, 37, 43, 45—48, 49 *(цыцкi)*, 49а—65, 67—69, 72—74, 86, 87, 92—96, 99—112, 114—122, 124—127, 129, 130, 132, 140. *цы́цька* 96, 96а, 131. *цíцька* 90 *(цiцькы́)*, 97 *(цiцкы́)*, 103, 113. *тíтька* 91. *цэ́цка* 98 *(цыцкэ́)*.

цыцка́ 19, 22, 23, 25а, 30, 35, 36, 40—42, 44, 66, 70, 71, 75—79, 81—85, 89, 126, 141, 142.
сіська 5, 13—15, 17, 29, 34, 39.
сіська́ 1, 2, 3 *(ка́жуць і до́йка)*, 4 (трад.), 6—8а, 11, 12, 16, 21, 24, 25.
со́ска 9, 15, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 42, 43, 75, 77 (нов.), 80, 82—85 (нов.), 88, 123, 124, 128—130.
до́йка 3, 4, 18, 29, 84, 86. *ды́йка* 95 (рэдк.), 96 (рэдк.), 124—126, 129. *ді́йка* 96 (рэдк.), 103. *ду́йка* 132.

Карта № 20

ЖВАЧКА

№ 518 «Я. н. жвачка: жуйка, жвака, жвачка...»
На карце паказаны словаўтваральныя адрозненні назвы жвачкі. Назвы *зва́ка, жава́ка, жва́йка* картаграфуюцца як *жва́ка*, назвы *жуя́ка, жувя́ка* — як *жу́йка*.
жва́ка 2—6, 8, 8а, 9, 12, 13, 15, 21—23, 25—28, 30—40, 42, 43 (рэдк.), 57, 59, 61, 63, 64, 67, 69, 70, 72—74, 78, 80, 110, 115, 118, 119, 121, 128, 130, 142. *жвя́ка* 7, 16, 17. *зва́ка* 36. *жава́ка* 120. *жва́йка* 24, 65, 71. 116.
жва́чка 1, 8а, 10, 11, 14, 29, 41, 43, 44, 75—77, 79, 81—89, 111—113, 115, 118, 119. 122—127, 129, 139—141.
жу́йка 18—20, 45—56, 58, 60, 62, 90—109, 113, 114, 131—138. *жуя́ка* 117. *жувя́ка* 122.
жуя́чка 51.
Адзінкавыя: *жма́ка* 68.

Карта № 21

ЖУЕ (жвачку)

№ 519 «Як кажуць: жвачку жуе, жве...»
На карце паказана ўжыванне дзеяслова жаваць у форме 3-яй асобы адзіночнага ліку цяперашняга часу. Дзеясловы *жуве́, жуе́ць, жуве́ць* картаграфуюцца як *жуе́*, дзеясловы *жвець, іжве́, звець* — як *жве*.
жуе 45—56, 59—62, 66—69, 71, 72, 76, 90—121, 126, 127, 129, 131—142. *жуве́* 122, 126. *жуе́ць* 1, 3, 6, 7, 9—13, 16, 17, 28. *жуве́ць* 83.
жве 5, 14, 25—27, 37, 38, 70, 74, 75, 77, 80—82, 123—125, 128—130. *іжве́* 31. *жвець* 2, 4, 8, 8а, 15, 21, 24, 29, 30, 32—36, 39—44, 73, 78, 79, 83—89. *звець* 36.
жваку́е 23, 57, 58. *жваку́я* 63—65, 69.

Карта № 22

ПРАЖЭРЛІВАЯ (карова)

№ 520 «Я. н. прагавітую карову: лапчывая, лапшывая, прагная, жоркая, едкая, ежчая, жыравітая...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні прыметнікаў у значэнні 'прагавітая' (пра карову). На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 2, с. 624) знакі пастаўлены: *лапшы́вая* ў н. пп. 24, 25, 47, 48, 100, 106; *лапчы́вая* ў н. пп. 20, 52а, 68; на аснове матэрыялаў таго ж слоўніка (т. 3, с. 280) нанесена назва *паві́длівая* ў н. п. 74. Пры картаграфаванні прыметнікаў з коранем *жор-* не ўлічваліся суфіксы і прыстаўкі. Адным знакам наносіліся на карту ўтварэнні: *жо́ркая, жо́рлівая, абжо́рлівая, пражо́рлівая, абжо́рыстая, пражо́рыстая, убжо́рыстая.* Таксама адным знакам картаграфаваліся ўтварэнні: *жы́рная, абжы́рная, абжы́рыстая, пражы́рная.* Як *жыраві́тая* картаграфаваўся прыметнік *прыжыраві́тая*, як *прагаві́тая* — *пра́гная, прaго́тная.* Назва *ёткая* картаграфуецца як *едка́я.*
Не нанесены на карту назоўнікавыя ўтварэнні з коранем *жор-, жыр-: пражо́ра* 73, 104, 120а, 125. *прожо́ра* 96, 96а, 109, 113, 114. *абжо́ра* 55, 83, 87, 99, 139. *обжо́ра* 108. *во́бжыр* 50. Адведзены ад картаграфавання словы, якія не маюць адносін да тэмы карты: *шко́дная, збро́длівая, збро́да, злыдзёная, шкідлы́ва.*
-жор-: жо́ркая 2. *жо́рлівая* 122. *абжо́рлівая* 21, 24, 31, 69, 105, 118, 126. *абжо́рлівыя* 12, 14, 16. *абжо́рліва* 50, 51. *обжо́рліва* 90. *абжо́рыстая* 4. *обжо́рыста* 95, 108. *убжо́рыста* 92. *пражо́рлівая* 8, 8а, 9, 17, 23, 29, 30, 33, 37, 39, 58, 61, 67, 73, 76, 77, 79—82, 85, 111, 112, 118, 119, 127, 128, 130. *пражо́рлівыя* 15, 79. *прожо́рлівая* 120. *пряжо́рлівая* 32. *пражо́рліва* 74, 104. *прожо́рліва* 90, 91, 95, 101, 106, 107. *пражо́рліве* 141. *прожо́рліве* 106, 123, 124, 138. *пражо́рыстая* 54. *пражо́рыста* 142.
жы́рная 5, 25а, 26, 52, 52а, 53, 66 *(каро́ва жы́рная, усё яна́ есь)*, 116. *жы́рна* 20 *(жы́рна каро́ва мно́га есць)*, 45, 49 *(жы́рна каро́ва есць што папада́я)*, 49а, 51, 93, 94, 95 (часцей), 96—98, 101—103, 107, 135. *жі́рна* 113, 114, 132. *обжі́рна* 113. *обжы́рыста* 94а. *пражы́рная* 56. *пражы́рна* 110, 115. *прожы́рна* 117, 120.
жыровна́я 109. *жіроўна́* 134.
жыраві́тая 29, 36, 75. *жыраві́тыя* 35. *прыжыраві́тая* 29, 36.
пражы́рлівая 80, 84, 86, 89. *прожы́рлівая* 120.
жырка́я 103. *жараўна́я* 38 *(жараўна́я каро́ва жра́ла п і жра́ла)*. *прожэ́рліва* 137. *прожэ́рна* 102.
лапшы́вая 3, 6, 8а, 24—28, 47, 48, 53, 54, 59, 60, 62, 63, 100 *(лапшы́вая каро́ва што папа́ла есць)*, 106. *лапчы́вая* 2 *(лапчы́вая каро́ва есь аш ло́пнiць)*, 22 52а, 57, 68, 69, 94. *лапчы́ва* 46, 104. *лакчы́вая* 4 *(лакчы́вая каро́ва мно́га есь)*, 19.
е́шчая 1, 4—7, 8а—11, 14, 21 *(е́шчая — до́брая да яды́)*, 24, 29. *е́шчыя* 13, 16, 34, 35, 41—43.
едка́я 88. *ідка́я* 85, 87. *ятка́я* 118.
едові́тая 122.
пра́гная 8а, 18, 65. *пра́гна (пра́гна мая́ каро́ва да се́чкі)* 47. *прагаві́тая* 25, 57. *праго́тная* 22.
жа́дная 70, 129. *жа́дныя* 44, 85.
бра́жная 72 *(бра́жная каро́ва жарэ́ мно́га)*. *бра́жна* 121, 135.
паві́длівая 70, 74.
хырчаві́тая 29. *хырчаві́тыя* 40.
Адзінкавыя: *непераборлівая* 2, 81. *нінасы́тная* 79. *нынасы́тна* 131. *лако́ма* 93 *спа́сная* 132. *до́бро есць* 133.
Адведзены: *шко́дная* 48 *(шко́дная каро́ва, ця́шка па́свіць)*. *збро́длівая* 78. *збро́да* 78. *злыдзёная* 129. *шкідлы́ва* 131.

Карта № 23

ЧЭРАВА

№ 521 «Я. н. чэрава ў жывёлы: бруха, чэрава, трыбух...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў чэрава ў каровы.
трыбу́х 1—5, 8—10 *(трыбу́х вісіць, нае́лася каро́ва)*, 11, 12, 14, 15, 20 *(трыбу́х аш да зямлі)*, 22, 23, 25а, 26, 28, 29, 31, 33, 35—37, 43, 45—51, 52а, 54, 55, 58, 62—64, 68, 70, 71, 94, 99, 101, 102. *трабу́х* 40, 42. *трібу́х* 16. *трябу́х* 17, 39, 44, 84, 88.
бру́ха 5, 6, 8а—10, 21, 24, 25, 27, 30, 34, 35, 37, 42, 43, 57, 70, 73—75, 77—82, 118—120, 123, 124, 126, 141, 142. *брю́ха* 13, 32, 41, 83, 85—87, 89.
брух 18, 19, 52.
чэ́рава 61, 65—67, 72, 100, 110, 120а, 127, 141. *чэ́раво* 53, 54, 56, 59, 60, 62, 93,

104—106, 111, 112, 115—117, 122, 136—138, 140. *чэ́рэво* 94а, 98, 103, 108, 109, 113, 114, 133—135. *чэ́рыво* 90, 91, 95—97, 132. *чэ́рво* 131.
жыво́т 125, 129, 130, 139, 142. *жыві́т* 92.
пу́за 7, 69, 76, 128. *пу́зо* 92.
ковду́н 92, 96а.
тэ́льбух 95 (зневаж., вельмі вялікі), 96.
трубло́ 7. *каўбу́х* 38.

Карта № 24

СТРАЎНІК У СВІННІ

№ 531 «Я. н. страўнік: а) у свіней: кіндзюк, каўбух, коўбік, б) у каровы: трыбух, каўбух, в) у цялят?»

На карце адлюстравана пашырэнне назвы страўніка ў свіней. Паказваюцца толькі асновы, ад якіх утвараюцца гэтыя назвы. У спісе слоў да карты лексема падаецца ў рэгіянальным фанетыка-марфалагічным варыянце.

У некаторых адказах ёсць заўвагі аб тым, што існуе розніца ў назве страўніка як анатамічнай адзінкі і страўніка як стравы. На карту наносіліся абедзве назвы. Магчыма, што і ў іншых пунктах, дзе адзначаны дзве назвы, ёсць такая дыферэнцыяцыя лексем, але яна не ўлічана збіральнікамі.

Аналагічную тэрыторыю пашырэння маюць і назвы страўніка ў каровы і цяляці. Новых лексем для назвы страўніка ў гэтых жывёл не адзначана, за выключэннем лексем *мало́чнік* і *сычу́г* — у цяляці. Аднак, на наш погляд, прыведзеныя лексемы называюць страўнік толькі цяляці, якое яшчэ ссе.

Пасля спіса слоў, якімі называецца страўнік у свінні, падаюцца назвы страўніка ў каровы і цяляці. Тэрытарыяльнае пашырэнне варыянтаў назвы страўніка ў каровы і цяляці некалькі адрозніваецца ад адпаведных назваў у свінні. Звужаецца пашырэнне адных назваў за лік другіх.

На карту не нанесена лексема *жалу́дак*, якую мы лічым познім запазычаннем з рускай мовы.

№ 531 а): *трыбу́х* 2—7, 9, 12, 13, 15, 18, 19, 21—29, 35, 46, 49, 50, 52, 55, 61, 64, 71, 104, 106, 108, 116, 125, 132, 134. *трі́бух* 16. *трабу́х* 42. *трябу́х* 17, 32, 39—41, 44, 83, 86, 89. *трубу́х* 33. *трыбушо́к* 8, 14, 52, 57. *тръбу́х* 8а.
кіндзю́к 10, 11, 20, 32 *(як трябу́х начы́ніш)*, 37, 39 *(з мя́сам)*, 40 *(трябу́х чы́сціць і начыня́юць яго́ мя́сым і тады́ называ́юць кіндзюко́м)*, 45, 46, 51, 52а, 55, 58—60, 63, 65—67, 71, 72, 74, 94, 99—102, 104, 105, 110, 111, 115. *кундзю́к* 47 *(напха́ла два кундзюкі, як свіню закало́лі)*, 48, 52 *(начы́нены мя́сам свіны́ трыбу́х)*, 53, 54. *кіндзю́х* 62, 104, 113. *кэндзю́х* 94а, 95 (зневаж.), 103 *(вылы́кый)*. *кэ́ньдюх* 98. *клундзю́к* 8а. *кэлэ́ндзюх* 97 (ва ўсіх жывёл).
каўбу́х 34, 36—38, 43, 68, 69 (ва ўсіх жывёл), 73—75, 79—82, 85, 86, 88, 124, 128, 129. *каўбу́к* 70. *коўбу́к* 130. *калбу́х* 123. *ко́ўбік* 117, 118, 120, 120а, 126, 127, 135 *(а ра́зам з усімі кішкамі — трыбу́х)*, 136, 137, 141, 142. *ко́ўбык* 76, 77, 122. *ко́ўбак* 126. *куўбушо́к* 44. *ке́ўбух* 119. *ке́льбух* 121. *каўбу́н* 85. *коўб* 137. *коўп* 30, 31.
каўду́н 93. *кавду́н* 90, 96. *ковду́н* 91, 92. *калду́н* 131.
юць 95. *юц* 103 *(ма́лый, бы кышка́ с пырыва́лкамы)*. *ючь* 97.
тэ́льбух 94а *(у ко́жного жывёлы)*. *цяльбу́х* 127.
стра́ўнік 86, 139.
беню́к 133, *біню́к* 112.
Адзінкавыя: *бэ́бух* 12. *кучу́к* 49а. *куты́рь* 84. *кутэ́нь* 96. *га́пка* 107. *бочу́к* 109. *кару́к* 114.
Адведзены: *жалу́дак* 9, 129. *жалу́дык* 87. *жэлу́док* 93 (ва ўсякай скаціны), 94а (нов.).

№ 531 б): *трыбу́х* 1—6, 8, 10—15, 18, 19, 21—29, 31, 34, 35, 45, 46, 49, 50—52, 53 *(трыбу́х — стра́ўнік то́лькі ў жывой каро́вы, не забітай)*, 55, 57—59, 61—66, 70, 71, 79, 91, 92, 96 (рэдк.), 99, 100, 102, 104, 106, 108, 109, 111, 114—116, 118, 119, 125 *(трыбу́х таксама мы́юць і набіва́юць мя́сам)*, 126, 132, 134, 142. *трі́бух* 16, 113. *трабу́х* 40, 42, 43. *трябу́х* 17, 32, 39, 41, 44, 85, 86, 88, 89. *тръбу́х* 8а, 9. *трубу́х* 17, 32, 39, 41, 44. *трыбу́шша* 81. *тырбу́х* 127. *трэ́нбух* 130.
кіндзю́к 60, 67, 72, 105, 110, 120. *кіньдзю́к* 4, 52а. *кіндзю́х* 101, 104. *кіньдзю́х* 114. *кундзю́к* 48, 53, 54. *ке́ндюх* 94а, 95. *кэлэ́ндюх* 97. *кэ́ндюх* 103 *(вылы́кый)*.
каўбу́х 36—38, 68, 69, 73, 75, 80—83, 86, 128, 129. *коўбу́х* 74. *куўбу́х* 78. *ке́ўбух* 119. *ке́льбух* 121. *ко́лбух* 123. *коўп* 30. *ко́ўбак* 126. *ко́ўбык* 76, 77, 122. *ко́ўбік* 117, 135, 136, 141.
каўду́н 46, 93. *кавду́н* 90, 96. *ковду́н* 92. *калду́н* 92, 94, 96, 131.
юць 95, 96. *юц* 103.
тэ́льбух 94а, 96 (рэдк.). *цяльбу́х* 127. *цельбу́х* 130.
стра́ўнік 86, 139.
беню́к 133. *біню́к* 112.
бэ́бух 12. *бэ́бэх* 107.
Адзінкавыя: *кучу́к* 49а. *куты́рь* 84. *сычу́г* 124. *трубло́* 7. *стравіця́ль* 19.
Адведзены: *рубе́ц* 35, 52, 124 (што не з'яўляецца адказам на пытанне). *жалу́дак* 31. *жалу́дык* 87. *жалу́док* 93. *желу́док* 94а.

531 в): *трыбу́х* 2, 3, 6, 9, 12—18, 24, 25а, 27, 28, 34, 45, 49, 50, 55, 61, 64, 91, 92, 102, 109, 111, 114, 116, 125, 132, 134, 135 *(ко́ўбік,* а разам з усімі кішкамі — *трыбу́х)*, 142. *трі́бух* 113. *трабу́х* 32, 40, 42. 43, 79. *трябу́х* 39, 41, 86, 89. *трубу́х* 33. *трыбушо́к* 7, 19, 23, 26, 35, 46, 57—59, 62, 63, 65, 66, 70, 71, 102, 104, 132. *трі́бушок* 44.
кіндзю́к 60, 62, 67, 72, 110, 120. *кіньдзю́к* 52а. *кіндзю́х* 101, 114 *(у мале́нькіх мало́чнікаў)*. *кіндзючо́к* 104. *кундзю́к* 48, 54. *кэ́ндюх* 94а, 103 *(вылы́кай)*. *кэ́ньдюх* 98. *кэ́ндзюх* 95 (зневаж.). *кэлэ́ндюх* 97.
каўбу́х 37, 38, 56, 68, 69, 73, 75, 81, 82, 86, 124, 128, 129. *калбу́х* 123. *коўбу́х* 74. *куўбу́х* 78. *ке́ўбух* 119. *ке́льбух* 121. *ке́ньбух* 138. *каўбушо́к* 37, 73, 80, 82. *кеўбушо́к* 119. *ко́ўбык* 76, 77, 122. *ко́ўбік* 117, 135, 136, 141.
каўду́н 93. *колду́н* 94, 131. *кавду́н* 90. *ковду́н* 92.
юць 95. *юц* 103 *(малы́, бы кышка́ с пырыва́лкамы)*.
тэ́льбух 94а. *це́льбух* 127. *цельбушо́к* 126.
мало́чнік 1, 4, 10, 11, 29, 38 *(мало́чнік кыла куўбука́)*, 57 (у вельмі малога цяляці), 66. *мало́шнік* 35, 82 (асобы). *мле́чнік* 5, 8, 22. *мало́чны пузы́р* 118.
беню́к 133. *біню́к* 112.
бэ́бух 12. *бэ́бэшок* 107.
сычу́г 108. *сычу́х* 115.
Адзінкавыя: *кучу́к* 49а. *кутырёк* 84. *сачо́к* 51.
Адведзены: *жалу́дак* 9, 31, 124. *жалу́дык* 87. *жалу́дычык* 35. *жэлу́док* 93, 94а (нов.).

Карта № 25

ЖЫВЁЛА З ВЯЛІКІМ ЧЭРАВАМ

№ 522 «Я. н. жывёла з вялікім чэравам: брухатая, чараватая, трыбухатая...»

На карце адлюстравана пашырэнне лексічных варыянтаў назвы жывёлы з вялікім чэравам. Акрамя таго, улічаны некаторыя словаўтваральныя варыянты лексем, што распаўсюджаны ў гаворках і ўтвараюць выразна акрэсленыя арэалы. Як *бруха́тая* картаграфуюцца *бурха́та* і *брухла́та*. Як *каўба́тая* картаграфуюцца: *каўбава́тая, каўбуха́тая, каўбухава́тая, каўбіля́стая*. Як *тэльбухава́та* картаграфуецца *тэльба́та*, як *чапава́тая — ача́пістая*.
трыбуха́тая 19, 22, 23, 27, 29, 36, 37, 50, 51, 55, 57—64, 67, 71, 82, 94, 99. *трыбуха́тъя* 15. *трыбуха́тыя* 35, 40, 42, 43, 52а. *трыбуха́та* 20, 46—49а, 94, 101, 102, 104, 106. *трабуха́тая* 82. *трябуха́тая* 88. *трі́буха́тъя* 39, 41. *трі́буха́тыя* 44, 84, 85. *трьбуха́тыя* 79.
трыбухава́тая 1, 2, 4, 6, 8, 10, 11, 21, 24, 25а. *трыбухыва́тая* 7. *трыбухова́тая* 108. *трыбухова́та* 90, 97, 109. *трыбухуўа́тая* 9. *тръбухува́тъя* 8а. *трубухува́тъя* 33. *трябухава́тая* 17.
трыбушы́стая 3, 124. *трыбушы́ста*. *трабушы́стая* 129.

трыбла́тая 14. *трыбла́тъя* 12. *трыбла́та* 107, 133, 134. *трубла́та* 138. *тріблатая* 32. *тріблатъя* 39. *тріблатыя* 16.

бруха́тая 5, 6, 18, 24, 25, 26, 28, 30, 31, 37, 52, 66—68, 73, 77, 80, 81, 111 113, 116, 118, 119, 123, 124, 128, 130, 136, 140—142. *бруха́тъя* 8а, 34. *бруха́тыя* 42 43, 78. *бруха́та* 74, 115. 120, 120а, 121, 135, 137. *бруха́ты* 13, 126. *брюха́тая* 86. *брюха́тъя* 41. *брюха́тыя* 35, 83, 85, 87, 89. *брюха́та* 117. *брухла́та* 133. *бурха́тая* 127.

чарава́тая 53, 54, 57, 72, 100, 124, 127. *чэраватая* 93, 137. *чэрэва́тая* 108, 113. *чарава́та* 49, 56, 61, 104, 105, 110, 112. *чэрава́ты* 65. *чэрэва́та* 94, 94а, 114, 117, 120а, 133, 134. *чэрава́та* 131. *чырыва́та* 132.

каўба́тая 70, 75. *каўбава́тая* 75. *каўбуха́тая* 38. *каўбухава́тая* 81. *каўбухава́тъя* 69. *каўбіля́стая* 30.

тэльбухова́та 96. *тыльбухова́та* 95. *тэльба́та* 98.

чэпава́тая 1, 2. *ача́пістая* 6.

пуза́тая 76, 122. *пуза́та* 91, 96а.

бабаха́тая 58, 59.

Адзінкавыя: *каро́ва з трыбухо́м вялікім* 45. *ковдунова́та* 92. *жываці́стая* 94. *ла́нтух* 94а. *бука́та* (нов.) 94а. *юкла́та* 95. *апу́шчана* 95. *кульбухова́та* 121. *бука́тая* 125. *вантухова́та* 131. *жывата́тая* 139.

Карта № 26

СХУДНЕЛАЯ ЖЫВЁЛА (з упалымі бакамі)

№ 524 «Я. н. жывёла з апаўшымі бакамі: перахлябістая, ахлябшая, тошчая, плоская...»

Картаграфуюцца толькі корані слоў. Для данай групы лексем прыстаўкі, суфіксы і граматычны статус слова не з'яўляюцца дыферэнцыяльнай тэрытарыяльнай адзнакай і таму на карце не адзначаюцца.

хляб-: хля́бістая 54, 56, 60, 62, 67, 113. *хля́біста* 104, 105.

хлябова́та 91. хлябовы́та 95. *хля́бы опусты́лысь* 96. *як хля́ба* 64 *(бакі пустыя, як хля́ба)*.

перахля́бістая 19—22, 25, 37, 51, 52, 52а, 57, 63, 71, 75, 77, 80, 81, 94, 94а, 100, 115, 120а, 124, 126, 127, 129, 139—141. *перахля́біста* 46. *піpахля́бістая* 73. *пірълхя́бістъя* 34. *пяpахля́бістая* 50, 72, 76, 110, 112. *парахля́бістая* 59, 118, 119. *парахля́біста* 93, 138. *пырыхля́біста* 132. *пырыхля́бъиста* 96, 96а. *перэхля́бістая* 114, 136. *пэрэхля́бістая* 108. *пэрэхля́біста* 107. *пэрэхле́біста* 98. *перахля́бленая* 137. *перахля́бляная* 55. *перахля́блена* 47, 117. *перахля́блёна* 103. *перахля́б'яна* 95. *пырыхле́бляна* 97. *піpыхля́бшыя* 35. *прахля́бістая* 58. *пахля́біста* 49. *патхля́біста* 74. *захля́бістая* 61. *ахля́ўшая* 81, 84.

перахля́білася 25, 69, 122. *перахля́білась* 82. *піpахля́білась* 38. *перахля́біліся бакі* 24. *пырыхля́бла* 96. *схля́бла* 90, 96.

тошч-: атышча́ўшыя 41.

то́шчая 6—8, 9—11, 14, 17—19, 25—29, 31—34, 36, 38, 81, 82, 86, 88, 111, 116, 121, 123, 125, 128—130. *то́шчъя* 5, 8а, 12, 15. *то́шчыя* 13, 16, 35, 40—44, 78, 79, 83, 85. *то́шча* 94а, 101, 140. *то́шчы* 1, 4, 66 (конь), 126. *то́шчава коро́ва* 107. *то́шчыя бакі* 24. *ташча́к* 19.

худ-: худа́я 30, 41, 49а, 78, 79, 87, 89, 94а, 97, 106, 111, 115, 127, 129. *худа́* 134, 140.

пад-, паў-: перапа́ўшая 52. *перапа́ўшыся каро́ва* 2. *перапа́ўшымі бакамі* 3. *пэрэпа́ла* 134. *пазапада́лі бакі* 128. *запа́дыста* 109. *запа́ўшая* 23. *каро́ва перапа́лася* 66. *бакі ўпа́ўшы* 24. *бакі запа́дзістыя* 24. *жывёла з апа́ўшымі бака́мі* 53.

Адзінкавыя: *хі́жая* 11. *пло́ская* 22. *бакі ўцягну́ла* 38. *патшчу́пістая* 39. *падга́лы* 45. *здэ́ба* 48. *су́шчава* 49а. *пахві́ніста* 53. *ляда́штая* 65. *пада́лістая* 70. *паджа́рая, падстру́нъватая* 86. *пудця́глая* 92. *плёскла* 95. *сту́ляна, подо́рвана, підсу́кана* 102. *ко́шчава* 106. *подця́глая* 113. *няпе́йна, шчу́пла, хлёстка коро́ва* 120. *дыхавы́ста* 131. *хлёстка коро́ва* 133. *падсу́кана* 135.

Карта № 27

СТРАВАВОД

№ 527 «Я. н. стрававод: горла, еча, яча...»

Карта прысвечана лексічным і словаўтваральным варыянтам назвы стрававода. У матэрыялах прыведзены два тыпы адказаў: слова і словазлучэнне. Апошняе характарызуецца тым, што да адной з лексем, якая называе стрававод, даецца азначэнне. Усе такія словазлучэнні картаграфуюцца тым жа знакам, што і апорная лексема: як *го́рла — пітацельное го́рло, піта́цельна го́рло, піта́цельная го́рла, го́рло піта́цельнэ, ідо́мэ го́рло, го́рло едо́мэе, го́рла вадзяно́я;* як *гарля́к — гарля́к страва́вы*, як *гардзёла — клыкава́я гардзёла*, як *кішка́ — гарлава́я кішка, пішчава́я кішка́, е́жная кішка́*, як *гло́тка — гло́тка пішчыва́я*. Як *гардзёла* картаграфуюцца *гардзёлка, гардзілка, гардзе́ль едавы́*; як *е́ча — ечая*.

Ад картаграфавання адводзяцца лексемы, якія, на нашу думку, называюць іншыя рэаліі: *каўбу́х, кэ́ньдзюх, чараво́*. Акрамя таго, адводзяцца ад картаграфавання лексемы *пішчаво́д* і *пішчаві́к*, якія мы лічым новым запазычаннем.

го́рла 3—5, 7, 10—18, 21, 26, 28—33, 35—37, 39, 49, 49а, 52а, 58, 64, 65, 67, 71—76, 80, 82, 84, 85, 88, 99, 100, 104—106, 111, 116, 118—120а, 122—127, 141, 142. *го́рло* 46, 47, 50, 51, 53—56, 60, 90—92, 94, 94а, 96 (рэдк., нов.), 96а—98, 101—103, 107—110, 114, 115, 132—139. *гырла́* 89. *піта́цельное го́рло* 51. *піта́цельно го́рло* 62. *піта́цельная го́рла* 77. *го́рла піта́целнэ* 113. *го́рла пішчаво́я* 66. *го́рла вадзяно́я* 121. *ідо́мэ го́рло* 95, 132. *го́рло едо́мэе* 113 (трад.).

гарля́к 22, 68, 70. *гарля́к страва́вы* 59.

гарля́нка 63, 74, 77, 117. *гърля́нка* 34. *гырля́нка* 82.

гардзёлка 48. *гардзі́лка* 131. *гардзе́ль едавы́* 19. *клыкова́я гардзёла* 96.

е́ча 6, 23—25а, 27, 41—44, 55 (рэдк.), 86, 141. *яча́я* 69.

кішка́ 4, 8, 20. *кы́шка* 96. *кі́шічка* 90. *гарлава́я кішка́* 1. е́жная кішка́ 9. *пішчава́я кішка́* 54, 93.

гло́тка 38, 78, 112, 118, 141. *гло́тка пішчыва́я* 40.

Адзінкавыя: *чараво́* 2. *е́чнае чараво́* 25. *страваво́д* 45. *стрывае́д* 84.

Адведзены: *пішчаво́д* 61, 79, 86, 129. *пішчаво́т* 83, 93. *пішчаві́к* 77. *каўбу́х* 81, 87. *кэ́ньдюх* 131.

Карта № 28

ПРАМАЯ КІШКА

№ 535 «Я. н. прамая кішка: кутніца, гудзечніца, гузечніца...»

На карце паказана лексічнае супрацьпастаўленне назваў прамой кішкі. Назвы перадаюцца словам і словазлучэннем. Пры картаграфаванні ўлічваецца толькі аснова слова. Аб'яднаны адным знакам: *серава́я кішка́, сра́чная кішка́* 91, 99, *сера́янка* 47, *сяру́ха* 121. Як *гузе́чніца* картаграфуецца *ўздзе́шніца* 9.

ку́тніца 19, 20, 23, 25—27, 30, 31, 46, 49, 49а, 50, 52—54, 55 (рэдк.), 56—63, 65, 67—72, 76, 77, 94, 100—102, 104, 106, 107, 110, 112, 114—119, 120а, 121, 122, 124, 127, 135—139, 141. *ку́тныця* 97. *ку́тныца* 103.

ку́тняя кішка 135. *ку́тня кы́шка* 94а, 95, 108, 109, 132. *кутава́я кішка́* 19. *ку́тня* 134. *ку́тна* 98.

кут 24, 74. *куто́к* 8а, 54. *куть́цніца* 64. *кутэ́нь* 131.

гузе́чніца 9—11, 36, 41. *гузе́шніца* 35, 40. *гузе́тніца* 37, 38, 73. *гудзе́чніца* 32. *гудзе́шніца* 40, 84. *гузёшніца* 43, 85, 89. *гузётніца* 75, 82, 86, 123. *гудзёшніца* 43, 83. *гузённіца* 128. *гужэ́тніца* 29, 33. *уздзе́шніца* 9.

гузе́шная кішка́ 7, 13, 14. *гузе́шнъя* 12. *гузе́шныя* 15, 42. *вузе́шная кішка́* 2.

гузно́ 21.

сярава́я кішка 3. *серава́я кішка́* 5. *сірава́я кішка́* 2, 4, 6. *серама́я кішка́* 18. *сяро́мая* 19. *сра́чная кішка́* 93. *сра́чна кі́шка* 99. *сра́чня кі́шка* 91. *сяра́янка* 47. *сяруха́* 121.

прамáя кішкá 1, 8, 51, 66, 78, 80, 81, 90, 111, 125, 129, 130. *прíмая кішкá* 16, 79, 85, 87. *прамáя кішка* 90, 120. *прамáя кышка* 92.
прахóдная кішка 6, 22, 126. *праходнáя кішкá* 17.
зáдняя кішка 113. *зáднія кішкá* 24. *зáдня кішкá* 90. *зáдня кышка* 96 (часцей).
Адзінкавыя: *кужэ́чніца* 28. *вужэ́ўніца* 30. *прóста кішкá* 90. *тóвста кышка* (радзей) 96. *пляха, кніжэ́тніца* 142.

Карта № 29

ДЫЯФРАГМА (мышачная перагародка)

№ 536 «Я. н. дыяфрагма: плява, плеўка, балона...»
На карце адлюстраваны лексічныя варыянты назвы дыяфрагмы ў жывёлы. Акрамя таго, паказаны суфіксальныя варыянты лексемы плявá. Як *затвóр* картаграфуюцца *затвóры, затвóрыны, затверáлы*, як *запóна — запóня, запóны, перапóна, пэрэпóн, папынка, балóна* картаграфуецца як *балóнь*, як *плявá* картаграфуецца *плéва*.
плявá 22, 24, 25, 27, 36, 45, 47—49, 54, 58, 59, 61—72, 76, 77, 81, 82, 93, 99, 104—106, 110—112, 115, 116, 118—121, 124, 125, 127, 128, 130, 135, 139—142. *плевá* 5, 29, 57, 80, 102, 107, 113, 120а, 126, 133, 137, 138. *плéва* 24, 28. *плівá* 6, 9, 13, 14, 17, 26, 29—31, 33, 34, 37, 38, 40, 43, 44, 73—75, 78, 79, 85, 87, 89, 114. *плíва* 94а—96, 103, 109, 132. *плывá* 108. *плёвá* 129.
плéўка 10, 11, 17, 29, 38, 50, 55, 56, 60, 79, 87—89, 94, 111, 116, 117, 122, 123, 130, 134, 136, 137. *плíўка* 114. *плíвка* 90—92, 96, 96а, 108. *плывка* 97.
плéнка 12. *плéнкі* 14. *плéўра* 46, 124.
затвóр 15, 29, 32, 39. *затвóра* 2. *затвóры* 1, 4 (адзін — *затвóр*), 7, 8. *затвóрына* 40. *затверáлы* 52.
запóна 19. *запóня* 18. *запóны* 3, 19, 20. *перапóна* 51. *пэрэпóн* 101. *папынка* 16.
пірыгарóтка 32, 42. *пірігарóдка* 84. *пірігарóтка* 83. *пырыгарóтка* 95. *пэрэгорóдка* 108. *парагарýтка* 93.
балóна 84. *балóнь* 86.
Адзінкавыя: *вуздýха* 28. *кумóра* 98. *чыпэ́ць* 131.

Карта № 30

ЗНАХОДЗІЦЦА Ў СТАНЕ ЦЕЧКІ (пра карову)

№ 537 «Якімі словамі абазначаецца перыяд цечкі ў жывёл: карова ўзнімаецца, бегае, палюе, карова быкоў, карова за быкамі... Карова пабегалася, адбегалася, папалявала...» АЛА 186 'находится в состоянии течки' (о корове)... диал. бьется — vodi — latuje sii. Матэрыял ЛАБНГ сабраны па рэдкай сетцы абследавання. Як *карóва быкóў* картаграфуюцца *карóві быка нáда* 2А. Адведзена ад картаграфавання спалучэнне *пахадзіла карóва*, таму што яно не адпавядае паняццю, якое занатавана на карце.
бéгая 52, 58, 60—62, 66, 122. *бéгае* 51, 93, 94, 102, 107, 135, 136. *бéгыя* 78, 79. *бíгае* 90, 92, 94а—98, 103, 108, 109, 131, 132. *бéгаіць* 21. *бéгаець* 88.
бéгаецца 54. *бéгыіцца* 87. *пабéгалась* 86.
палюе 45, 109, 114, 133, 135. *палюя* 20, 62, 69.
быдлýе 51.
гуляць 130.
карóва ламáецца 9. *карóва лъмáецца* 8а.
карóва пыднілáся 85. *карóўка ўзнілáся* 79. *знялáся* 58.
узбурылася 58.
карóва быкóў 8а. *карóва на быкóў* 10, 11, 29. *карóва за быкáмі* 83, 85.
карóва паднялáся на быкі 21. *карóва паднялáся пад валы* 26. *карóва на быка ўзнілáся* 8. *карóва ўзнімецца на быкі* 21. *карова ўзнілася пад быкі* 24. *карóва знялáся да быкóў* 58.
зъ быкáмі бéгаіцца 86. *бéгыіць зы быкáмі* 89.
Адзінкавыя: *стадýя* 19. *узбурылася* 58.
АЛА: *бéгае* 10А, 14А, 30А, 34А, 45А — 47А, 50А, 53А, 55А, 57А, 62А, 115. *бéгая* 26А — 29А, 33А, 44А, 49А, 51А, 60А, 50, 61. *бéгыя* 36А. *бíгае* 43А, 48А, 52А, 64А.
бéгаяцца 29А, 70. *бéгаіцца* 37А. *бéгыіцца* 23А.
палюе 10А, 31А, 54А, 57А. *палюя* 11А, 32А, 35А, 39А, 59А.
быдлýе 46А. *быдлýя* 44А.
гуляе 61А.
іграе 66А. *граé* 67А.
паднілáся 17А. *пыднілáся* 25А. *паднялáся* 40А. *узнілáся* 22А. *знімáецца* 65А.
карóва быкóў 24А. *да быкá* 15А. *за быкóм* 6А, 7А. *за быкáмі* 8А, 9А, 21А, 23А, 39А, 41А, 63А. *на быкóў* 18А. *пад быкіі* 19А. *карóві быкá нáда* 2А.
паднілáся быкóў 41А. *паднялáся на быкі* 3А. *узнілáся на быкóў* 4А. *узнілáся на быкі* 5А, 12А, 13А. *паднілáся к быкáм* 58А.
бéгае за быкáмі 20А.
Адзінкавыя: *карóва крýціцца да быкóў* 1А. *захацéла к быкáм* 42А. *бéгаць паднялáся* 55А. *прыгая* 60А.
Адведзена: *пыхадзілася карóва* 9А..

Карта № 31

ДАЧАСНА АЦЯЛІЦЦА

№ 542 «Я. н. дачасны ацёл, апарос, акот: карова, кабыла звергла, скінула...»
Картаграфуюцца дзеясловы, якія абазначаюць дачаснае пазбаўленне ад цяжарнасці каровы і кабылы. Не картаграфуюцца лексемы *абарціравала, абарціравалася*, таму што яны з'яўляюцца неалагізмамі. Зафіксавана адрозненне ў абазначэнні разглядаемага паняцця ў каровы і кабылы: 98 *курóва скэ́нула, кобэ́ла звэ́ргла.* 122, 128 *корóва скінула, кобыла звéргла лашá.* 141 *іскінула цяля, кобыла звéргла лашá.* У 130 нас. пункце адказам з'яўляецца лексема *неданéсла*, якую пры картаграфаванні не ўлічвалі. Як *звéргла* картаграфуецца *звярглá*.
скінула 1, 3—7, 9—12, 18, 21—27, 29, 31, 34, 36—44, 47, 48, 52а, 55, 58, 70, 72, 73, 75, 78—80, 82, 83, 85—89, 99, 106, 107, 112, 116, 119, 120а — 123, 127, 128, 134, 136, 137, 140, 142 (рэдк.). *іскінула* 141. *скінала* 2, 14, 28, 33, 74, 82. *скінъла* 8, 8а, 15. *скіныла* 16, 30, 35, 84. *скынула* 92, 96а, 131. *скэ́нула* 98. *зкінуць* 117.
скінулася 52. *скінулась* 20.
скідала 45, 49.
скідалася 46, 50, 51, 91. *скідаласа* 93. *скыдалась* 90.
звéргла 53, 54, 55 (рэдк.), 56, 57, 59—71, 75—77, 81, 82, 94—96, 100, 102—105, 110—116, 118, 119, 122, 124—129, 135, 137—142. *звэ́ргла* 96а — 98, 101, 107—109, 132, 133. *звярглá* 115.
збрóсіла 17, 36. *сбрóсіла* 32.
Адзінкавыя: *жывацёл* 114.
Адведзена: *неданéсла* 130. *абарціравала* 28. *абарцірывала* 40, 42, 84 (нов.). *абарцірывалася* 35 (нов.), 75, 81, 120. *абарцірървалась* 86. *абарціралася* 123. *сабарціравалася* 142.

Карта № 32

ПЛАЦЭНТА Ў ЖЫВЁЛЫ

№ 544 «Я. н. плацэнта ў жывёлы: места, пасцель, ачыстка... Жывёла ачысцілася, счысцілася...»

Картаграфуюцца адказы на першую палову пытання — назвы плацэнты. Дзеясловы, якія абазначаюць працэс пазбаўлення ад плацэнты пасля родаў, на карце не паказаны. Яны прыводзяцца ніжэй у спісе слоў. Аднак, на карту нанесена лексема схарашылася — аднакарэнная з адным варыянтам назвы плацэнты — хорошыло. У 23 п. плацэнта розных жывёл называецца па-рознаму: *пасцéль* — у каровы, *мех* — у кабылы. Як *пасцéль* картаграфуецца *пасцéлька, пасцéля,* як *паслéт — опослід,* як *мéста — мéсцішча.*

мéста 1, 5, 7, 8 (трад.), 8а — 17, 25, 25а, 28—30, 33—44, 61, 63, 64, 66—69, 71—86, 89, 111, 112, 115, 116, 118—130, 139—142. *мéсто* 60, 62, 94, 102, 105, 107, 110, 113, 114, 117, 134—138. *мéсца* 31, 54, 55, 70. *мéсцо* 50, 53. *мéсцэ* 93, 133. *місцэ* 97, 131. *місьце* 90, 95, 96, 108. *мéсціщча* 2. *мéйсца* 3.

пасцéль 4, 18—20, 22. 23 *(пасцéль у карóвы),* 24, 26, 27, 45—49, 51, 52, 52а, 54 (рэдк.), 56—59, 99, 100, 104. *посцéль* 101, 102, 106. *постіль* 94а, 103, 108, 109, 132. *пасцéля* 6. *пасцéлька* 25.

паслéт 8 (суч.), 25а, 32. *пусліт* 98. *опослід* 91.

хорошыло 95, 96.

Адзінкавыя: *мех* 23 (у кабылы). *гайнó* 87. *шыстыло* 92.

счысцілася 14, 17, 25а, 28, 32, 36, 47, 48, 54. *счысцілася* 137. *счыстылась* 94а, 97. *счыстылася* 96а. *счыстылас* 108. *счыстылаcа* 132. *шчысцілася* 2, 4, 6, 8, 9, 18, 20, 29, 31, 38, 62, 63, 65, 74, 75, 82. *шчысцілася* 93. *шчысцілъся* 83. *шчысцілыся* 40, 78, 85. *шчысцілъсь* 39. *шчысцілысь* 16, 35. *шчыстылась* 91, 92, 95. *шчыстылаcа* 109. *шчэстылася* 98. *ачысцілася* 10, 11, 30, 37, 45, 49, 57—59, 66—68, 70—73, 76, 81, 82, 99, 104, 118—120, 124, 127, 139, 142. *ачысцілаcа* 115—117. *ачысцілъся* 41, 42. *ачысцілыся* 87, 89. *ачысцілаcё* 60. *ачысцілась* 86, 88, 126. *ачысцілысь* 84. *ачысцiцца* 46. *очысцілася* 101, 133. *очысцілаcа* 113—114. *очысцілас* 94, 102. *очысцілос* 107. *очыстылася* 90. *очыстылаcа* 109. *очыстылась* 95 (рэдк.), 103, 131. *очыстылас* 108. *очістілас* 134. *ачышчáецца* 128.

схарашылаcа 115. *схарашылас* 135.

Карта № 33

КАРОВА ПЕРШАГА АЦЁЛУ

№ 547 «Я. н. карова, якая першы раз цялілася: першачка, первацёл, пярвостка, пярвусценка...»

На карце супрацьпастаўлены лексічныя варыянты назвы каровы, якая цялілася першы раз. Картаграфуюцца толькі асновы слоў — простыя і складаныя *(пярвáчка, первацёлка..., першáчка, першацёлка...).* У спісе слоў да карты лексема падаецца ў мясцовых фанетычных і марфалагічных варыянтах. Пры картаграфаванні не ўлічаны лексемы *нéціль* 34, *цёлка* 93, *выпусток* 94, якія называюць іншы стан жывёліны. У 114 пункце назва дыферэнцыруецца ў залежнасці ад таго, на якім годзе цялілася карова: *первацёлка* (на трэцім), *дрóвіцка* (на другім годзе). Відаць, таксама трэба разумець і запіс 38 пункта: *першáчка, траццяк* — першы раз цялілася на трэці год. Апошняя лексема на карце не паказана. Адным знакам аб'яднаны *первацёлка* і *первацёл; першацёлка* і *першацёл; пéршым цéлем* і *пéршым целя́цем (тыля́том).* Як *пярвóсцінка* картаграфуецца *пярёсцінка.*

пярвóсцінка 13, 15, 17, 32, 35, 39—41, 43, 44, 75, 80. *пярвóсценка* 81. *пярвýсцінка* 12, 79, 86, 89, 118. *пярвýсценка* 82, 88, 123. *пярвісцінка* 4. *первісенка* 7. *первысенка* 16. *пярвýсцiнык* 85. *пярёсцінка* 83.

первáчка 1, 8, 126, 127, 141, 142. *первя́чка* 120а.

пярвýшчанка 121, 124, 125, 128. *первýшчанка* 129.

первацёлка 7, 19, 25—27, 31, 37, 42, 48, 51, 53, 57—59, 64, 67, 71, 78, 79, 81, 82, 99, 112, 115—117, 120, 122, 124, 129, 135, 140, 142. *пірвацёлка* 35 (нов.). *первоцёлка* 110, 136, 138, 139. *первотёлка* 134 (нов.). *пэрвоцёлка* 101, 102 (нов.), 113, 114 (на трэцім гóдзе). *пэрвотёлка* 131. *первацёл* 65.

пéрвым цéлям 58. *пéрвым цéлем* 105, 106.

пярвýстка 84. *первечáтка* 119. *первадóйка* 135.

пяршáчка 3, 18, 47, 53, 61, 68—70, 72, 81. *першáчка* 5, 9, 20—22, 28, 29, 36, 52, 74, 75, 81. *піршáчка* 2, 6, 8а, 10, 11, 30, 33, 37, 38, 73. *пэршáчка* 133. *пэршэчка* 98.

пяршáтка 56, 76, 77. *пыршáтка* 90. *пэршáтка* 91, 92.

першынка 108, 109, 132.

першацёлка 9, 23, 24, 52а, 55 (нов.), 63, 111, 142. *першотёлка* 108. *першыцёлка* 14. *першацёл* 62, 104. *пяршацёл* 60.

пéршым цéлем 45, 46, 87. *пéршым целя́цем* 102. *с пéршым цéлям* 50, 55. *пэ́ршым тэля́том* 94, 103. *с пэ́ршым тыля́том* 96. *з пэ́ршым тылéтам* 97. *пэ́ршым цёлам* 94. *пэ́ршым тёлам* 94а, 95, 96 (нов., рэдк.), 103, 108.

дрóўка 75, 130, 136, 137. *дрóвачка* 75. *дрóвіца* 134. *дрóвіцка* 114 (на другім годзе).

лашчáк 53. *лашчачóк* 53. *лашчáчка* 54.

Адзінкавыя: *ярýшачка* 28.

Адведзены: *траццяк* 38 *(першы рас цялілася на трэці год).*

Карта № 34

ВЕСНАВОЕ ЦЯЛЯ

№ 550 «Я. н. цяля гэтага года: сёлетнік, гэтарашне цяля...»

Назвы цяляці на першым годзе жыцця перадаюцца простымі або складанымі словамі. Апошнія ўтвораны пры дапамозе складання асноў. Картаграфуюцца толькі асновы, як простых, так і складаных слоў.

Словы, якія прыводзяцца ў адказах, некалькі адрозніваюцца па сваёй семантыцы. Вылучаецца група слоў, якая аб'яднана значэннем 'той, што нарадзіўся ў гэтым годзе': *сёлетнік, гэтарóчнік, цяпéрашняе* і г. д.; слова *сысýн,* дзе матывацыяй назвы з'яўляецца значэнне 'той, што ссе'; словы *выпустак, гумéнак і кучак* аб'яднанны значэннем 'той, што абмежаваны ў руху'. Такім чынам, асобныя лексемы паказваюць пэўны перыяд жыцця на першым годзе, яго стан, другія гавораць толькі аб тым, што жывёліна нарадзілася ў гэтым годзе.

У 132 п. адказ *гадовэ́е тыля́* разумеем, як *цяля гэтага году.*

Ад картаграфавання адведзены лексема *цяля́-перазімак,* т. я. яна не з'яўляецца адказам на пытанне. Як *сёлетнік* картаграфуецца *сялéтніца,* як *сёлетак — селятóк, сёлетка, сялётка, сялéтка.* Як *сёлешнік* картаграфуецца *сёлешні,* як *сёгорочное — сёгорошок;* як *сёлятняе — сялéтняе,* як *сягóлетак — сегалéтак, сяголéтка сегалéтка, сюголéтак.* Як *гэ́тарашне* картаграфуецца *гэторóчное, гэ́тага рóку, этаўрóчні, рóчно (рíчнэ) цяля́,* як *гэтагóдняе — гэ́тага гóду,* як *гумянóе* картаграфуецца *гумнíшчаваe, гумёначак.* Як *сысýн* картаграфуецца *сусунóк, сысýнчык, сысýнка, сысýначка, сысачка, сыска, атсóсак.* Як *цяля́* картаграфуюцца ўсе словаўтваральныя варыянты з гэтым коранем.

сёлетак 82, 86, 125, 128. *сёлятак* 31. *сёлітак* 73, 75, 76, 81. *сёлітык* 78, 79, 83, 85, 89. *селятóк* 80, 81, 86. *сілятóк* 75, 84. *сёлетка* 30, 118, 119. *сялётка* 18. *сёлітка* 82. *ся́летка* 74.

сёлетнік 29, 35—37, 88, 116, 129. *сёлітнік* 6, 34, 38, 41—44, 87. *сялéтніца* 2.

сёлятняе 23, 28, 57, 111. *сёлятне цялё* 58. *сёлетні* 9, 21, 24, 121. *сёлітні* 8а. *сёлятняя* 25. *сялéтняя (цёлачка)* 2, 3, 18, 24.

сігалéтак 1, 4, 7, 10, 11, 32. *сягалéтак* 14. *сігалéтка* 4, 5, 7, 10—12, 39. *сягóлетак* 77, 123. *сегóлеток* *113.* *сеголéтък* 112. *сягóлетка* 77, 124, 126, 127, 142. *сегóлетка* 126. *сягóлятка* 68. *сягóлітка* 82. *сюгóлеток* 109.

сягóлетнік 122, 141. *сігалéтнік* 13, 15, 16.

сягалéтні 8, 15. *сягóлетне* 112. *сягóлетня* 65, 120. *сягóлетні цялёнак* 127. *сягóлетняе цяля́* 59, 70. *сягóлетняя цялё* 69, 71. *сягóлетне цяля́* 115. *сягóлетны цялёнак* 120а.

сёлешнік 24. *сёлішні бычóк, сёлішняя цялýшка* 24.

сёгорóчнэ тыля́ 96, 96а. *сігорíчня* 91. *сюгорýчнэ* 98. *сёгорíчнэ* 92. *сёгорóшок* 90.

гэ́тарашняя 52а. *гэ́тарашня* 46. *гэтарóшняе цяля́* 93. *гэторóчное теля́* 94. *гэ́торочнэ* 94а, 97, 102, 103. *гэ́торíчнэ* 95, 108. *цяля́ гэ́тага року* 50. *этаўрóчні цялюк* 52. *цяля́ гэ́таго рóку* 50. *рóчно цяля́* 47. *рíчнэ цяля́* 101.

гэтогóдняя целя́ 114. *гэ́тага гóду цяля́* 62, 63. *гэ́того гóду* 101. *у гэ́тым годý родзілаcа* 107. *éтага гóду* 120.

цяпéрашняе цяля́ 104. *цяпéрашне* 105, 138. *цяпéрашнё* 56. *цяпéрашняя цёлка* 136.

сысýн 20, 45, 48, 53—55, 72, 90, 95, 99, 102, 110, 139. *сосýн* 95. *сусýн* 67. *сусунóк* 49. *сысýнчык* 133. *сысýньчык* 49а. *сысýнка* 45. *сысýначка* 49. *атсóсак* 60. *сысачка* 51. *сыска* 51.

вы́пустак 66, 67 (к восені).
гумянно́е 26. *гумні́шчавое* 57. *гуме́начак* 64.
цяля́ 61, 117. *целя́* 135. *цялё* 22, 25а, 27. *тэля́* 134. *цёлка* 124. *цяло́к* 17. *целю́к* 133 *(як по па́жы шчэ нэ ходзі́ў). цялі́цка* 117. *цялёнак* 130.
Адзінкавыя: *агаро́дняя целя́* 59. *адналётак* 69. *первого́дне целя́* 114. *куча́к* 131. *годовэ́е тыля́* 132.
Адведзены: *цялё-пералётак* 19.

Карта № 35

ЦЯЛЯ-ПЕРАЗІМАК

№ 552 «Я. н. цяля, якое перазімавала: перазімак, падцёлак, падцёлка, такрошняе цяля...»
Картаграфуецца назва цяляці, якое нарадзілася ў мінулым годзе. На карце адлюстраваны лексічныя варыянты назвы незалежна ад полу жывёлы. Улічана толькі аснова слова і граматычная катэгорыя (назоўнік — прыметнік). Адведзены ад картаграфавання лексемы *цялёнак, цялу́шка, цёлка,* таму што яны называюць маладую жывёліну незалежна ад таго, калі яна нарадзілася — у гэтым годзе, ці ў мінулым.
Як *пералётак* картаграфуецца *пералётка.* Як *лёташнік* картаграфуюцца: *лёташніца, лёташак, лёташка, літушок, лёташачак,* як *падцёлак — падцёлка.* Як *першапа́шнік* картаграфуецца *цяля́ ў першу па́шу* і *первапа́жа;* як *выпустак — выпу́стак, ву́пустачак.*
перазі́мак 1, 4, 5, 8, 9, 19, 21, 22, 24—27, 29, 37, 57, 59, 73, 116. *пяразі́мак* 3. *перезі́мак* 14. *перьзі́мак* 86. *перязі́мак* 36. *піразі́мак* 75, 84. *піразі́мык* 35, 40—43, 85, 87. *піразі́мък* 8а, 39, 83. *паразі́мак* 119. *паразі́мок* 138. *пэрэзі́мок* 107. *перазі́мачак* 17, 74. *перазі́мка* 18.
пярэ́зімак 20, 25а, 45, 48, 49а —51, 52а —56, 58, 60, 61, 67, 69, 99, 100, 104, 127. *перэ́зімак* 57, 62, 136. *пэрэ́зымок* 109. *піре́зімак* 88. *пэрэ́зымак* 91. *пярэ́зімка* 46, 47, 63. *пярэ́зімачка* 49. *пярэ́зімучка* 45.
перазімо́вак 31.
пырызымо́ванэ 96а. *перэзімова́на* 103. *пырызы́мкуванэ* 95.
зімаві́чка 82.
зімаво́е 74, 141. *зымо́вэе* 132. *зымо́вэ* 131.
перале́так 73, 80, 118. *піралётък* 12. *пералётачак* 28. *пералётка* 126. *пэрэлёток* 113. *пэрэлі́ток* 94а.
пярэ́літак 75. *перэ́летак* 129.
лёташнік 2, 6, 32, 33. *лётышнік* 40. *лёташніца* 2. *лётышніца* 15. *лёташак* 70, 75, 80, 125. *лётъшък* 86. *лёташка* 7, 23, 68, 76, 77, 124, 126, 130, 142. *лёташачак* 123. *літушо́к* 90.
лёташняя 122. *лёташняе* 105, 128. *лёташнёё* 30. *лі́тушнэ* 90.
падцёлак 118. *падцёлык* 42. *падцёлък* 41. *патцёлак* 10, 11, 25, 28. *патцёлык* 44, 78, 79, 89. *патцёлычак* 38. *паццёлак* 29, 81, 127. *паццёлык* 16, 35. *паццёлък* 8а. *паццёлка* 16, 81.
выпустак 64, 65, 67, 71, 72, 122. *выпу́стак* 96. *выпусток* 90, 93 (ад года да двух), 94 (два гады), 95, 97, 107, 108, 131, *ву́пустак* 139. *ву́пусток* 112, 114, 117, 120, 135. *ву́пустачак* 115, 116. *ві́пусток* 102.
пэршопа́шнік 101, 102. *первапа́жа* 116. *цяля́ ў пе́рву па́шу* 106.
елоўчу́к 134, 137.
мякі́ннік 105, 110.
Адзінкавыя: *гадо́вы цялёнак* 4. *пръшлаго́тка* 13. *такро́чні цялю́к* 52. *гадуне́ц* 66. *аднаго́дак* 82. *гыдаві́к* 85. *гадаві́к* 120а. *гадаво́я* 121. *го́да цяля́* 123. *прашлаго́дня цяля́* 136. *другі́ год* 141.
Адведзены: *цялёнак* 5. *цялу́шка* 34. *цёлка* 81.

Карта № 36

АВЕЧКА

№ 556 «Як скажуць: авечка, аўца, гаўца...» АЛА 234 'овечка'.
У 50 пункце адказы ЛАБНГ і АЛА не супадаюць. У матэрыялах АЛА зафіксавана адна форма — *аве́чка.*
На карце супрацьпастаўляюцца словаўтваральныя варыянты назвы авечкі, а таксама наяўнасць пратэтычных *в* і *г* у слове і адпадзенне *а* ў пачатку слова. У 13 пункце знак пастаўлен на падставе формы мн. ліку *аве́чкі.* Як *аўца́* картаграфуецца *ўца́* (39А). Ад картаграфавання адводзіцца адказ у 16А пункце: *аўца́* (гэта па-руску).
аве́чка 1—11, 14, 15, 16 (нов.), 17—31, 33—38, 40, 42, 43 (рэдк.), 45—48, 50 (рэдк., нов.), 51—66, 67 (часцей), 68—89, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115, 116, 118—123, 124 (часцей), 125—130, 135, 137, 139—142. *ове́чка* 117, 134, 136. *овэ́чка* 90, 91, 93—97, 101—109, 113, 114, 131—133. *увэ́чка* 92. *аве́чкі* 13. *аве́цка* 16 (трад.).
гаве́чка 46, 58 (трад.), *говэ́чка* 95, 103.
вове́чка 138.
ве́чка 87. *вэ́чка* 98, 133, 134.
аўца́ 9, 12, 16, 17, 29, 32, 35, 40—44, 46, 49, 50, 55 (рэдк.), 67, 75, 76, 77 (пераважна), 81, 82, 84, 88, 89, 111, 112, 115, 116, 118, 124, 127, 129, 142 (рэдк.).
гаўца́ 50 (рэдк., трад.), 51.
АЛА: *аве́чка* 1А — 8А, 10А — 22А, 24А, 28А — 40А, 42А, 46А, 50А, 53А, 55А, 57А, 58А, 60А — 62А, 63А (без знач. памяншальнасці), 66А, 67А, 50.
ове́чка 52А, 54А, 65А. *авэ́чка* 49А, 51А. *овэ́чка* 43А, 45А, 52А, 64А.
гаве́чка 26А, 28А. *говэ́чка* 48А.
ве́чка 39А, 54А, 57А, *вэ́чка* 47А.
аўца́ 7А, 9А, 10А (гэта па-руску), 23А, 25А, 39А, 41А, 53А, 56А, 59А, 61А, 62А. *оўца́* 22А (рэдк.). *ўца́* 39А.
гаўца́ 27А.
ваўца́ 44А.

Карта № 37

АСЕННЯЕ ЯГНЯ

№ 558 «Я. н. асенняе ягня: асянюк, асяньчук...»
На карце супрацьпастаўляюцца назвы ягняці, якое нарадзілася ўвосень. Назва перадаецца словамі або словазлучэннямі. У склад словазлучэння ўваходзіць прыметнік і назоўнік.
Не картаграфавалася лексема *ягня́* і яе варыянты, якія адзначаны ў 38 *(ягнёнък),* 86 *(ягнёнък),* 88. 128 *(ягнёнак),* 89 *(ягнёнык),* 92 *(ягне́)* пп, лексема *мало́душачка* 49 п., якая называе наогул маладое ягня.
асянчу́к 19, 20, 22, 23, 25а —27, 47, 48, 50—55, 57—72, 110, 112, 115, 116, 118, 127. *асяньчу́к* 99, 104, 105. *асенчу́к* 100. *осенчу́к* 133, 136. *осеньчу́к* 107, 134. *осінчу́к* 103.
осенча́к 109, 114. *осеньча́к* 102, 113.
асяню́к 46. *асе́ньчык* 67. *асе́ннік* 82. *асі́нка* 97.
во́сеньскае ягня́ 31, 73, 74. *во́сеньскае ягнё* 29. *во́сеньскае ягня́тка* 5. *во́сенская ягня́* 119, 124. *во́сенскі ягнёнак* 9. *во́сеньскі ягнёнак* 123, 129. во́сінскі 33. *во́сінскія ягня́ты* 2. *во́сінскі ягнёнак* 6, 75. *во́сінскій ягнёнък* 15, 41, *во́сінскі(й) ягнёнък* 8а. *во́сеньскі ягнёнак* 118. *во́сіньскі* 82. *во́сіньскі ягнёнык* 35, 78, 84. *во́сінскі ягнёнык* 43. *во́сенскія ягня́ты* 42. *во́сенская, во́сеньская* 81. *во́сінскія ягня́ты* 2.
асе́нскія ігня́ты, асе́нскі ягнёнак 4. *осіньскій ягнёнак* 79. *осіньскэ ягне́* 98.
во́сенны ягнёнак 1. *во́сінны ягнёнак* 8, 10, 11. *во́сенный ягнёнак* 7. *во́сінный* 16. *во́сінныя ягня́ты* 12. *о́сенныя ягня́ты* 14.
асе́нная 18. *осы́ннэ ягня́* 90. *осіннэ ягня́* 94а, 96. *осіннэ ягне́* 97. *госіннэ ягня́* 95. *осі́нный ягню́к* 108, 132.
асе́ннія ягня́ты 2, 21. *асе́нні ягню́к* 3. *асе́нній* 16. *асе́нняе ягнёнка* 24. *асе́нняя ягнё* 25, 68, 69. *асе́нняя ягня́* 37, 119. *асе́нні* 32. *асе́нні ягнёнак* 79. *асенё* 56. *асе́ння ягня́* 45, 121. *асе́нній ягнёнык* 40, 85. *асе́ннія ігня́* 87. *осе́нне ягня́* 101. *асе́ння аве́чка* 120а. *асе́нняе ягня́* 93, 132, 141. *асінні ягнёнык* 35. *асе́нія ігня* 87. *асе́нняе егня́* 94. *асе́ннее ягня́* 135. *осі́нне* 91. *осіінне ягня́* 96а. *асе́няе ягня́* 142. *восе́нея ягня́* 122. *восе́нне егня́* 138.
ягня́ асе́нняга ако́ту 76. *ягня́ (ягнёнак) асе́нняга ако́ту* 140.
Адзінкавыя: *я́рочка* 108 *(ове́чэчка чы бара́нчык осі́нный). по́зняя ягня́* 139.

Карта № 38

МАРКА́Ч

АЛА 225 «некастрированный самец овцы баран — ovan — skop»
На карце знакамі (круг і трохкутнік) паказаны супрацьпастаўленні *баран* і *марка́ч (маркаль, мархаль, мархатун, маргаль, смаркач, смаркаль)*. Назвы баран некастрыраваны 10А, баран няложаны 13А, баран нікладзены 15А картаграфуюцца як баран.
Ад картаграфавання адведзены (як памылкова запісаныя) *кно́рыс* 7А. *кно́рэз* 42А.
бара́н 1А, 3А, 6А, 11А, 12А, 14А, 17А — 19А, 22А, 27А, 28А, 34А, 35А, 37А, 40А, 43А, 44А, 49А, 50, 51А, 55А, 58А, 60А, 63А — 65А, 70, 115. *быра́н* 2А — 5А, 9А, 23А — 25А, 36А, 38А, 39А, 41А, *бэра́н* 7А, 8А, 20А, 21А, 42А. *баран некастрыраваны* 10А. баран няложаны 13А. *баран нікла́дзены* 15А.
марка́ч 26А, 28А — 30А, 32А, 45А, 46А, 50А, 53А, 61. *морка́ч* 47А. *мырка́ч* 52А.
марка́ль 31А, 33А, 57А, 59А, 115 (рэдк.).
марха́ль 56А, 61А, 62А, 66А.
мархату́н 54А. *марга́ль* 67А. *смарка́ч* 48А. *смарка́ль* 48А.
Адзінкавыя: *цяк* 16А.
Адведзены: *кно́рыс* 7А. *кно́рэз* 42А.

Карта № 39

БАРАН

АЛА 226 «кастрированный самец овцы баран — ovan — ckop»
На карце супрацьпастаўляюцца назвы *бара́н* і дэрываты ад *скоп- (скапе́ц, шкапе́ц, скоп). Бара́н паклада́ны, бара́н ло́жаны, бара́н кла́дзены, бара́н лягча́ны, бара́н вы́лажаны, бара́н вы́пакладаны* картаграфуецца як *бара́н.*
бара́н 7А, 10А, 17А, 18А, 20А, 26А — 31А, 34А, 35А, 37А, 40А, 44А — 46А, 48А, 50А, 51А, 54А — 66А, 70, 115. *бора́н* 52А. *бъра́н* 42А. *быра́н* 9А, 24А, 25А, 36А, 38А, 39А, 41А. *бара́н ло́жаны* 13А. *бара́н паклада́ны* 14А. *бара́н кла́дзены* 15А. *бара́н вы́лажаны* 15А, 17А. *бара́н вы́пакладаны* 33А, 49А, 50. *быра́н лігча́ный* 23А.
скапе́ц 1А — 6А, 11А, 21А, 22А, 28А.
шкапе́ц 3А, 12А.
скоп 11А, 43А.

Карта № 40

КАЗЛЯНЯ

АЛА 245 ’Детеныш козы’ козленок — jare — koźlę
На карце супрацьпастаўляюцца фігурамі (круг і трохкутнік, квадрат) дэрываты ад *казл — (казляня, казлянё, казлёнак, казлянёнак, казлянятка, казлюк), каз- (казяня, казянё, казянятка)* і *(казёл- (казёлчык, казялюк).*
Назвы з суфіксамі *-ятка, -ётка, (казляня(ё)тка, казянятка), -ок, -ак (казялок, казючок, казьлёнэчэк, казілянёначык), -чык (казёлчык, казельчык),* з’яўляюцца памяншальна-ласкальнымі, але ў сувязі з тым, што ў запісах гэта не адначана, яны картаграфуюцца нейтральнымі назвамі: казлянятка — як і іншыя дэрываты ад *казл- казянятка* — як і іншыя дэрываты ад *каз-, казлёначак, казлянёначак* — як адзінкавыя назвы ад *казл-, казёлчык, казялок* — як дэрываты ад *казёл-.*
У ДАБМ картаграфаваны назвы маладых істот *цяля, парася, ягня* на карце № 84.
казьляня́ 27А, 34А, 35, 55А, 59А, 61, 67А, 115.
казьлянё 14А, 27А, 32А, 33А, 37А, 115.
казьлёнак 3А, 6А, 13А, 19А, 46А, 58А, 60А, 61А, 63А. *казьлёнык* 1А, 9А, 17А, 22А, 23А, 25А, 41А. *казьлёнък* 7А, 18А, 20А, 24А, 38А, 42А. *касьлёнак* 40А.
казьлянёнак 3А. *казьлянёнык* 4А. *казьлянёнэк* 21А. *казьлянёнык* 39А. *кызьлянёнэк* 41А. *кызлянёнык* 9А. *кысьлянёнак* 40А.
казьляня́тка 28А. *казьлянётка* 31А.
казьлю́к 11А, 12А, 52А.
казьля́ 64А. *казьлёнэчэк* 8А. *казьлянёначык* 5А. *казяня́* 29А, 44А, 49А, 50А, 50, 62А, 66А. *казеня́* 47А, 53А, 54А, 57А. *козыня́* 45А. *козеня́* 48А. *козене́* 48А.
казянё 16А, 29А, 30А, 70.
казяня́тка 15А, 26А. *казяня́тко* 29А. *казеня́тка* 26А. *казене́тко* 48А. *козяня́тка* 51А. *козеня́тко* 65А. *козыня́тко* 43А, 45А.
кызянёнык 36А. *казяню́к* 10А. *казючо́к* 52А. *казёлчык* 10А. *казе́льчык* 39А, 42А, 56А. *казе́лчык* 63А. *казяло́к* 12А. *кузяло́к* 2А.

Карта № 41

ЖАРАБЕЦ

АЛА № 156 ’некастрированный самец лошади’ жеребец — pastuh, pastuv — ogier
Картаграфуюцца назвы жарабца і суфіксальныя адрозненні ў назвах.
Адведзены ад картаграфавання словы *жарабёнак, жарабя,* якія з’яўляюцца назвай дзіцяняці каня.
жарабе́ц 1А, 3А, 10А — 12А, 14А — 16А, 20А, 28А — 30А, 32А — 35А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А, 57А, 59А, 61А — 63А, 66А, 67А, 50, 61, 115. *жірібе́ц* 7А. *жырабе́ц* 36А. *жърабе́ц* 38А. *жърябе́ц* 42А. *жырыбэ́ць* 43А, *жэрэбэ́ц* 47А, 52А, 64А, 65А. *жэрэбэ́ц’* 48А. *жарабэ́ц* 50А. *жоробэ́ц* 51А; *жэрэбе́ц* 54А.
жарабо́к 12А, 13А, 17А, 18А, 27А, 28А, 31А, 37А, 40А, 58А, 60А, 70. *жырабо́к* 2А, 5А, 6А, 24А, 39А. *жърабо́к* 8А. *жырябо́к* 9А, 21А, 25А, 41А. *жэрабо́к* 19А. *жырыбо́к* 60А.
во́гер 26А, 44А, 54А, *во́гір* 9А (у выразе *«ходзіць як вогір»*), 39А; *огэр* 45А. *о́гер* 50А, 53А, 62А (толькі ў выразе ’*ходзе вогерам*’ *у знач.* ’сярдзіты’). *во́гар* 51А.

Карта № 42

ГАДУН (аднагадовае жарабя)

№ 561 «Я. н. жарабя аднаго года: гадун, выпуск, адналетак...»
На карце прадстаўлены лексіка-словаўтваральныя варыянты назвы аднагадовага жарабяці. Адрозненні па каранёвай частцы паказаны фігурамі рознай формы. Словаўтваральныя адрозненні паказаны на карце шляхам рознага запаўнення ўнутры фігуры. Картаграфуемыя назвы па словаўтваральнай структуры прадстаўляюць сабой два тыпы: 1) назвы, утвораныя шляхам суфіксацыі, і 2) назвы, утвораныя суфіксальна-прэфіксальным спосабам ці спосабам складання асноў.
Акрамя агульнапашыраных назваў у форме мужчынскага роду, адзначаны формы жаночага роду, якія картаграфаваліся як адпаведныя формы мужчынскага роду (нас. пп. 4, 16, 52а, 99, 104).
Назва *адно́летак* (н. п. 110) картаграфуецца як *аднале́так.* Назва *выпуста́к* (н. п. 136) картаграфуецца як *вы́пустак.*
Памяншальна-ласкальныя формы картаграфуюцца як адпаведныя нейтральныя формы (нас. пп. 19, 31, 43, 51, 83, 116).
Магчыма, не зусім удала сфармулявана пытанне. Сведчаннем гэтаму з’яўляюцца матэрыялы з раду нас. пп., дзе ў якасці адказаў падаюцца словы тыпу *сегале́так, сёлетак, сёлетнік* і пад. Як бачым, у аснове гэтых назваў заключана паняцце ’у гэтым годзе’, ’гэтым летам’, г. зн., прыведзеныя вышэй словы з’яўляюцца назвамі жарабяці, якому няма яшчэ года. Гэту думку падцвярджаюць і некаторыя адказы: 1 *сягале́так; як пера-*

зімўіць — перазімак. 70 *сяголетак, леташак; як перазімўя — выпустак.* 82 *сёлетак* (да года). У сувязі з гэтым словы *сегалетак, сёлетак* і пад. адведзены ад картаграфавання (пп. 1, 5, 14, 18, 32, 40, 70, 73, 80, 82, 86). Падобную ацэнку можна даць і словам *сысун, адсосак*, якія таксама называюць жарабя да года (параўн. адказ з нас. п. 71 *сысун да году звалі).* Гэтыя словы таксама не картаграфаваліся (пп. 6, 29, 42, 71, 100).

Адведзены ад картаграфавання словы *жарабя, жарабё, жарабёнак* і інш., якія з'яўляюцца назвай дэсігната незалежна ад узросту, таксама з паяснялынымі словамі, якія ўказваюць на ўзрост жарабяці (нас. пп. 8а, 13, 15, 17, 22, 23, 25, 26, 28, 30, 33—35, 38, 42, 49, 50, 59, 62, 63, 72, 85, 88, 92, 93, 94, 97, 98, 101, 105, 106—108, 112, 114, 129, 130, 132, 135, 142).

Адведзены ад картаграфавання таксама *касюля, касюлёнак* у нас. пп. 77, 124; *кусюлёк* у нас. п. 131; *цяпёрашняе* ў нас. п. 105.

1 *сягалетак, а як перазімўіць — перазімак.* 2. *гадавік.* 3. *пяразімак.* 4 *перазімка (і жаробачка і жарэпчык).* 5 *сёлетнік.* 6 *сысўн.* 7 *адназімак.* 8 *перазімак.* 8а *жърабёнък аднаго году.* 9 *аднагодак, перазімак.* 10—11 *адналетак.* 12 *піралетък.* 13 *жырябёнък.* 14 *сягалетак.* 15 *жырабёнък.* 16 *адналетка, аднагодык.* 17 *жерябёнак.* 18 *сялетняя, сялетка.* 19 *перазімачак.* 20 *пяръзімак.* 21 *перазімак.* 22—23 *жарабё.* 24 *перазімак.* 25 *гадавоя жарабё.* 25а *пяръзімак, перазімак.* 26 *жарабё.* 27 *перазімак.* 28 *жарабёнак.* 29 *сысўн.* 30 *жырабёнак.* 31 *гадунок.* 32 *сігалетак.* 33 *гъдавы жърябёнаък.* 34 *жърабёнък.* 35 *жырабёнык, аднагодык.* 36 *гадавік.* 37 *адназімак.* 38 *жарабёнък.* 39. 40 *сёлітнік.* 41 *аднагодык.* 42. *жырабёнък, сусўн, съсўн.* 43 *гудунок.* 44 *стрыгўн.* 45 *пяръзімак.* 46 *рачняк, жарабя.* 47 *адназімак.* 48 *жарабок* (Спецыяльнай назвы няма). 49 *жарабя да року.* 49а *аднагодак.* 50 *аднарочно жарабя.* 51 *пяръзімачак.* 52 *пяръзімак, адной зімкі.* 52а *аднаготка.* 53 *аднагодак.* 54 *адналетак, гадўн, пяръзімак.* 55 *гадавік* (рэдк.). 56 *выпустак.* 57 *стрыгўн.* 58 *пяръзімак.* 59 *жарабё, гадўн, гадўнчык.* 60 *адназімак.* 61 *пяръзімак.* 62 *пяръзімак, выпустак, поджарабак.* 63 *жарабё першага года.* 64 *стрыгўн.* 65 *выпустак.* 66 *гадунец.* 67 *выпустак.* 68 *гадўн, гадунок* (памянш.). 69 *гадўн.* 70 *сяголетак, а як перазімўя — леташак, выпустак.* 71 *сысўн да году звалі.* 72 *жарабья.* 73 *сёлітак.* 74 *гадўн.* 75. 76 *выпустак.* 77 *кусюляк, кусюля была ля кабылы.* 78 *стрыгунок.* 79 *гыдавік.* 80 *селяток.* 81 *аднагодак, лашак, лашонак.* 82 *сёлетак* (да года). 83 *стрыгунок.* 84 *піразімык.* 85 *аднагадовый жырябёнык.* 86 *селяток, сёлетак.* 87 *гадўн.* 88 *жарябёнку адзін год.* 89 *адназімык.* 90 *выпусток, жыраб'яты одён ры^у^к.* 91 *рочняк.* 92 *жырэбўк.* 93 *жэраб'я.* 94 *гэторочнэе жэрэбя.* 94а — 95 *рочняк.* 96 *лончяк.* 96а *выпусток, лончак.* 97 *выпусток, адноро́чнэ.* 98 *жэ^а^рэ^а^бле пэ^а^рэ^а^зімованэ^а^.* 99 *жарэбятко аднаготка.* 100 *адсосок.* 101 *жэрэбёнок.* 102 *жэрэб'я рочняк, год жэрэб'яці, адзін рэк.* 103 *рочняк.* 104 *аднагодка.* 105 *цяпёрашняе.* 106 *жэрэбья.* 107 *жэраб'я годовэ.* 108 *жэрэбўк.* 109 *рочняк.* 110 *адно́летак.* 111 *аднагодак.* 112 *жараб'я.* 113 *годўн.* 114 *жэрэбя.* 115 *гадўн.* 116 *вўпустачак.* 117 *вўпустак.* 118—120 *аднагодак.* 120а *гадавік.* 121 *лашонак да трох гадоў, пакуль і ні запрагўць.* 122 *лашаня.* 123 *гадавічок.* 124 *кусюлёначак, кусюлёнак.* 125. 126 *аднагодак (аднагодак гуляе, а тады его абучаюць у санях, уздэчку адзеюць).* 127 *лаша, лашонак.* 128 *леташак.* 129 *аднагадовы жарабёнак.* 130 *жырыбятко.* 131 *кусюлёк.* 132 *годовый жыраб'юк, выпусток.* 133 *годовік.* 134 *вўпусток.* 135 *жараб'я, лаша* (наогул); *лашачок* (м. р.), *лашыцка* (ж. р.). 136 *выпустак.* 137 *лошаня.* 138 *лошак* (жарабя 1-га года). 139 *адназімак.* 140. 141 *лаша.* 142 *каня да года наз. жарэбчыкам, кабы́лу аднаго года наз. лашонак.*

Карта № 43

СТРЫГУН (двухгадовае жарабя)

№ 562 «Я. н. конь ва ўзросце двух год: лашак, стрыгун...»

Карта прысвечана лексіка-словаўтваральным варыянтам назвы двухгадовага каня. Адрозненні па каранёвай частцы паказаны фігурамі рознай формы. Словаўтваральныя адрозненні паказаны на карце шляхам рознага запаўнення ўнутры фігуры. Картаграфуемыя назвы па словаўтваральнай структуры падзяляюцца на два асноўныя тыпы: 1) назвы, утвораныя шляхам суфіксацыі і 2) назвы, утвораныя пры дапамозе складання асноў. У адзінкавых выпадках адзначаны суфіксальна-прэфіксальны спосаб утварэння картаграфуемых назваў. Акрамя агульнапашыраных назваў у форме мужчынскага роду, адзначаны назвы ў форме жаночага роду, якія картаграфаваліся як адпаведныя формы мужчынскага роду (п.п. 16, 19, 23, 67, 81, 99, 105, 110). У п.п. 114, 128 знак пастаўлены на падставе адказу — *лашыца, двухгадовая лашыца.*

У некаторых адказах даюцца назвы двухгадовага каня ў залежнасці ад полу. У такіх выпадках на карту наносілася толькі назва асобіны мужчынскага полу (пп. 15, 21, 34, 39, 44, 95, 104, 108, 113, 114, 118, 128, 133, 135).

Формы з памяншальна-ласкальнымі суфіксамі картаграфаваліся як адпаведныя нейтральныя формы. (пп. 25а, 34, 43).

Як *стрыгўн* картаграфуецца *стрыгўн* у п. 71.

У тых нас. пп., дзе ў адказах указвалася на адсутнасць спецыяльнай назвы, прыводзілася апісальнае тлумачэнне або агульная назва *конь* ці *жарабёнак, лашаня* ставіўся знак — (2, 4, 7—11, 13, 17, 26, 28, 29, 35—37, 49, 50, 52, 52а, 58, 64, 68, 72, 73, 79, 80, 85—87, 90, 94, 94а, 96, 97, 100—103, 107, 109, 112, 115—117, 119, 132, 134, 137, 138, 141).

Калі ў адказах акрамя спецыяльнай назвы прыводзіліся назвы апісальныя або агульная назва *конь*, на карту наносіліся толькі спецыяльныя назвы (пп. 31, 37, 56, 81, 84, 104, 106, 142).

Адведзены ад картаграфавання *гъдавік* у нас. п. 12, *перазімак* у нас. п. 5.

1 *трацяк.* 2 *двухгадовы конік.* 3 *жарабўк.* 4 — ; *два гады жырабёнку.* 5. *перазімак, тръцяк.* 6— (няма назвы, малады конь). 7 *два гады жырабёнку.* 8 *два гады каню.* 8а —. 9—11 *двухгадовы конь.* 12 *гъдавік.* 13 *жырябёнък.* 14 *жэрэбок.* 15 *жырабёнък, жарэпчык, жаропка.* 16 *двухлетка.* 17 *конь.* 18 *двухзімак.* 19 *двуготка.* 20 —. 21 *жарабўк, жаропка.* 22 *жарэпчык, жаробачка.* 23 *стрыгўнка.* 24 *трацяк.* 25—; *малады конь, яшчэ не запрагаюць.* 25а *жарабочак.* 26 *конь.* 27 *паджаробак.* 28 *конь.* 29 *жарабёнак, малады конь.* 30 *двугодні жарабок.* 31 *конь, жарабок.* 32 *конь леташнік.* 33 *жърабок.* 34 *жаробка, жърабочык.* 35 *жырабёнык двухгадовы.* 36 *конь.* 37 *жарабок, конь.* 38 *стрыгўн.* 39 *жарепчык, жарёпка.* 40 *летышнік.* 41—42 *стрыгўн.* 43 *стрыгўн, стрыгунок.* 44 *жарёбка* (кабылка), *жарэбчык* (конік). 45 *двузімак.* 46 *стрыгўн, двулетак* (рэдк.). 47 *двазімак.* 48 *жарабок* (спецыяльнай назвы няма). 49 *малады конь, яму два рокі.* 49а *двухлетак.* 50 *каню два рокі.* 51 *двазімак.* 52 *конь двух гадоў.* 52а *двугодні конік.* 53—. 54 *двухлетак.* 55. *двохгодак.* 56 *малады конь, двазімак.* 57 *паджаробак.* 58 *двохгодні жарабок.* 59 *стрыгўн.* 60 *двалêтак, двухлêтак.* 61. *двухлетак.* 62 *лашак, стрыгўн* (як абстрыгуць грыву). 63 *паджаробак.* 64 *конь.* 65—66 *стрыгўн.* 67 *трацяка (на трэйці год).* 68 *двухлетняя жарабё.* 69 *стрыгўн.* 70 *двухлетак.* 71 *стрыгўль (гот кончыцца — стрыгулём называюць).* 72 *конь, малады конь.* 73 *жарабёнак 2 гады, жарабёнак двухгадовы.* 74 *стрыгўн, жарабок.* 75 *двухлетак, леташак.* 76—. 77 *лашонак.* 78 *стрыгўн.* 79 *двухлетній жырябёнык.* 80 *двухгадовый.* 81 *двухгадовы, двухлетка, лашак.* 82 *леташак.* 83 *стрыгўн.* 84 *лышак (двухгадовый жырябёнык).*85 *двухгадовый, два гады.* 86 *мъладзэ конь, двухгадовый, лошадзь* (нов., рэдк.). 87 *двухгадовый конь.* 88—. 89 *лышак.* 90 *молодый кы^у^нь; два-тры рокы конёвы.* 91 *двулíток.* 92 *жырэбўк.* 93 *ланчак* (як на пашу выпускаеш). 94 *летошнее жэрэбя.* 94а *конюк, два рокы конюк.* 95 *трытяк, трытячка.* 96 *молодый кынь, конюк.* 96а —. 97 *два годы конёвы.* 98 *стрыгўн.* 99 *двухготка.* 100 *двухгадовы.* 101 *кэнь два годы.* 102 *два годы коню.* 103 *молодый кынь; молодняк)* (зборн.). 104 *малады конь, жарабічка* (кабылка), *жарэбчык.* 105 *двухготка.* 106 *конь, жарэбчык.* 107 *жэрэб'я другій гѣэд.* 108 *молодый конык; кобылка, жарэбычка.* 109 *два рокы конык.* 110 *двухгôтка.* 11—. 112 *кôнь два гады.* 113 *жэрэбец* альбо *жаропка, жэрэбіца два годы.* 114 *жэрэбчўк; жэрэбіца, лошыца.* 115 *двух гадоў кобылу купіў.* 116—117 *конь.* 118 *жарабок, лашыца* (яна). 119 *двухгадовы.* 120—120а *лашак.* 121 *лашонак.* 122—123 *лашак.* 124 *лашак, лашонак.* 125 *лашак.* 126 *лашак (лашака нікуды не патрабляюць, только кормяць).* 127 *двугодні лашонак.* 128 *двухгадовая лашыца.* 129 *лашак.* 130 *лашак.* 131—. 132 *кунь; два годы коню.* 133 *лошак; лошыца* (кабыла). 134 *конік.* 135 *лашак* (м. р.), *лашыца* (ж. р.). 136 *жарэбчык, лошак.* 137 *лошаня.* 138 *конь.* 139 *лашак.* 140. 141 *конь.* 142 *конь, лашак.*

Карта № 44

СТРЫЖЭ (конь вушамі)

№ 566 «Я. н. «Конь вушамі стрыжэ, кратае, прадзе...»

Картаграфуюцца дзеясловы, якія маюць значэнне 'паводзіць вушамі, адчуваючы небяспеку (пра каня)'.

Асноўнае супрацьпастаўленне — лексічнае, якое паказана пры дапамозе розных фігур.
Як *прадзе́* картаграфуецца *пражэ́*, як *хло́пае* картаграфуецца *ло́пае*, як *тапы́рыць* картаграфуюцца іншыя граматычныя формы гэтага дзеяслова.
Адведзены ад картаграфавання дзеясловы *уту́льваць, пло́шчыт, прыкладаць*, якія маюць значэнне 'прытульваць'.
стрыжэ́ 19, 20, 23, 25, 25а *(стрыжэ́ вушамі, як чага́ баіцца)*, 27, 31, 37, 38, 43, 46—50, 51 *(стрыжэ́ ушамі, як чу́е во́ўка ці чаго́ баіцца)*, 52—57, 59—63, 65, 67—71, 74—79, 82, 90—92, 94, 96а, 97, 99, 101, 102 *(стрыжэ́ вушамі, як пачуе опасносць, воўка)*, 104, 105, 107, 110, 116, 118, 120а, 125, 128, 136, 137, 139. *стрыжэ̂* 100. *стрыжэ́ць* 1,2 *(стрыжэ́ць — стрык-стрык)*, 3—6, 8—11, 14—16, 18, 21, 22, 24 *(нешта конь вушамі стрыжэ́ць, ці пачу́ў што)*, 26, 28—30, 33—36, 39, 40 *(конь каго-небудзь чу́іць — стрыжэ́ць вушамі)*, 41, 44, 83. *стръжэ́ць* 8а. *стріжэ́ць* 12, 85 *(конь стріжэ́ць вушамі — не́кыга чу́іць)* 88. *стрыге́ць* 7, 17.
стружэ 114. *стрігъіць* 13.
прадзе́ 53, 124. *прадэ́* 94а, 95, 103, 108, 109, 132. *прадэ*[а] 98. *пражэ́* 113.
хло́пае 119, 129, 133. *хло́пая* 121. *хло́пыіць* 85 (трад.). *ло́пае* 73 (больш часта), *ло́пыя* 87. *лыпае* 131.
тро́пае 73, 123. *тро́пая* 80. *трёпъіць* 86.
стрэ́пая 58. *трапе́чыць* 84. *трапе́ча* 117 *трэ́пліць* 89. *траплэе* 142.
кра́тая 72, 127. *кра́таіць* 29.
тапы́ра 77. *нътупу́рыў* 38. *натапы́рыў, нъдыбуры́ў* 42. *натапы́рыў, натупу́рая* 81. *натапы́рвае* 111. *натапу́рыўса* 135.
Адзінкавыя: *пірэбіра́іць вушамі* 32. *махае вушамі, яг нервуецца, баіцца* 45. *хмыліць вушамі* 64. *ворушыць вушамі* 106. *нашарэ́піўся конь, наставіў ву́шы* 112. *ківа́е* 115. *ківае* 119, 120, 138. *мата́е* 122. *паста́віць ву́шы, штось чу́е* 126. *то́ркае* 134. *маха́е* 141.
Адсутнічае матэрыял: 66, 130, 140.
Адведзены: *пло́шчыт ву́шы* 93, *уту́львае* 102, *прыклада́е ву́шы* 135.

Карта № 45

ПУЖЛІВЫ (пра каня)

№ 570 «Я. н. конь, які палохаецца: пужлівы, палахлівы...»
На карце адлюстраваны лексіка-словаўтваральныя адрозненні прыметнікаў, якія абазначаюць палахлівага каня. Фігурамі абазначаны проціпастаўленні па каранёвай частцы. Словаўтваральныя адрозненні паказаны розным запаўненнем фігур. У матэрыялах некаторых населеных пунктаў для абазначэння картаграфуемай з'явы прыводзяцца дзеясловы. Пры адсутнасці прыметнікавай формы картаграфаваліся дзеяслоўныя формы пры дапамозе адпаведнай контурнай фігуры з адсылачным знакам унутры: 97 *наполо́хався*. 101 *боіцца*. 131 *злякався*. Як *пудлівы* картаграфуецца *пу́длівы*, як *палахлівы — полохлівый*, як *пуглівы — пуглівы*.
пужлівы 2—6, 8а, 9—11, 18, 22, 23, 25—31, 34—38, 43, 44, 49, 52а, 53, 54, 57, 58, 63, 65, 71, 73—76, 78, 79, 81, 82, 84, 88, 99, 112, 115, 118, 120а, 122, 124—128, 130, 134, 137—139, 142. *пужлівый* 1, 8а, 14, 16, 17, 39, 40, 42, 80, 83, 85, 86, 89. *пужлівъй* 12, 15, *пужліві* 133. *пужліву* 136.
пуглівы 8, 13, 81, 129. *пуглывый* 108. *пуглівый* 7. *пухлівы* 111.
пудлівы 21, 33, 56, 59, 60, 61, 64, 67—70, 72, 77, 81, 84, 104, 110, 114, 118, 119. *пу́длівы* 66, 123. *пудлівый* 41, 85, 86, 107.
пу́дкі 100, 102, 106, 116, 119, 120, 120а (часцей), 121, 135. *пу́дкый* 109, 132. *пу́ткі* 113. *пу́дкій* 117. *пу́д*[т]*кый* 94а.
страхопу́длывый 103. *страпаху́длывый* 95.
палахлівы 19, 20, 45—48, 49а — 52, 54, 55, 59, 62, 93, 105. *пылахлівы* 87. *пылахлівый* 87. *полохлівый* 90, 91. *полохлівы* 94. *полохлывый* 96. *пуло́хлывый* 96а.
пуло́хуватый 98. *наполо́хався* 97.
баязлівы 24, 93. *бъязлівы* 32. *быязлівы* 87. *быязлівый* 87. *буязлывый* 92. *боязлывый* 96.
боіцца 101.
Адзінкавыя: *злякався* 131.

Карта № 46

НАРАВІСТЫ (пра каня)

№ 568 «Я. н. конь з норавам: наравісты, натурлівы, свірэпы, зацінглівы, анартны...»
На карце адлюстраваны лексіка-словаўтваральныя адрозненні прыметнікаў, якія абазначаюць наравістага каня. Фігурамі на карце абазначана проціпастаўленне па каранёвай частцы. Словаўтваральныя адрозненні паказаны на карце шляхам рознага запаўнення ўнутры фігур.
У нас. п. 107 знак (квадрат) пастаўлены на падставе адказа на пытанне 569. «Конь дыбіцца, становіцца дубка, падымаецца на дыбы...»: *зацеллівый кыэнь стаў дуба.*
Як *зацінглівы* картаграфаваліся *заціндлівы, заце́нглівы.*

наравісты 2—6, 8, 10, 11, 18—22, 24 *(дуба́ стано́віцца)*, 25—29, 31, 37, 45—49, 50 (рэдка, новае), 51—54, 55 (рэдка), 56—67, 68 *(яг знаро́віцца, нізашто́ не паго́ніш)*, 69—72, 74, 81, 93, 104, 110, 111, 115, 118—120а, 126, 127, 142. *нъравісты* 8а, 9. *нъравістый* 8а, 42. *ныравісты* 35, 78, 87. *ныравістый* 79, 85, 87. *нырявістый* 88. *наро́выстый* 96а. *норовісты* 113, 114, 134, 138.
нараўлівый 7.
нату́рысты 37, 81, 94, 101, 102, 106, 112, 113, 116, 117, 133, 135, 136, 141, 142. *нату́рістый* 12, 41, 79. *нату́рыстый* 42, 103, 108, 137.
нату́рлівы 13, 30, 32—36, 38, 43, 73, 75—78, 81, 82, 84, 93, 118, 121—125, 127, 129, 130, 135, 139. *нату́рлівый* 1, 14, 15, 17, 39, 40, 44, 79, 80, 83, 86, 90, 107, 122. *нату́рлывый* 92, 96—98, 131, 132.
нату́рлістый 42.
зацінлівы 57 (упарты, цяжка павярнуць), 105. *зацінълівы* 50, 55. *заце́нлівы* 93. *заты́нлывый* 108 *(затына́ецца)*.
зацінг'лівы 100. *заціндлівы* 99. *зацёнглівы* 113, 133.
зато́нлівъй 12. *зато́нлівый* 16 *(конь з зато́ным)*.
заце́нг'ліваты 54.
зацінiстый 86 *(з зацінкъй, у таго каня зацінка)*. *затына́стый* 109.
зацюллевый 91.
Адзінкавыя: *уро́длівъй* 12. *ганары́сты* 75. *на́ртны* 84. *сьвіре́пый* 89. *свірэ́пы* 111, 142. *упірлівы* 128. *старынува́тый* 131. *уе́дны* 142.

Карта № 47

БАДЛІВАЯ (пра карову)

№ 572 «Я. н. карова, якая бадзецца: бадучая, бадушчая, барушчая, калюшчая...»
На карце прадстаўлены лексіка-словаўтваральныя адрозненні прыметнікаў, якія абазначаюць бадлівую карову. Адрозненні па каранёвай частцы паказаны фігурамі. Супроцьпастаўленні на словаўтваральным узроўні паказаны шляхам рознага запаўнення ўнутры фігуры. У тых нас. пп., дзе замест прыметніка адзначана дзеяслоўная форма, наносілася частка адпаведнага контурнага знака. Калі дзеяслоўная форма адзначана побач з прыметнікам, на карту яна не наносілася: 36, 109, 112, 124, 141.
Адведзены ад картаграфавання прыметнік *урэ́дная*, адзначаны побач з *калючая, гітная.*
Не нанесены на карту назоўнікі, якія ў некаторых нас. п. п. прыводзяцца ў якасці адказаў: 6 *каро́ва-баду́ля*. 25 *бадзюка*. 38 *бадзю́лька*. 37 *калю́чка*. 42 *баду́чка*. 58 *баду́шка*. 83 *баду́н*.
Як *бау́шчая* картаграфуецца *баду́чая*, як *калю́шчая* картаграфуецца *колю́ча, кулю́ча, калю́чыя, калю́чая, колю́чая*, як *бару́шчая* картаграфуецца *бару́чая*.
бадлівая 1, 3—5, 7, 8, 9—11, 14, 19 (дзяцей бадзе), 29, 31, 36, 71, 77, 81, 86 (вельмі рэдка), *бадлівъя* 13, 15, 34, 39. *бадлівыя* 16, 35, 43, 85.

бадýшчая 2, 17, 21, 26, 62, 70. *бадýшчыя* 40, 41, 44, 84. *бадýчыя* 41, 42, 78, 79, 83, 85. *бадýчая* 10, 22, 24, 25, 25а, 28, 30, 37, 38, 68, 73, 75, 80, 88. *будýчъя* 8а, 12. *бадýшча* 23.

бадзéцца 18, 29, 33, 36, 57, 112.

карóва-бадýля 6. *бадзюка* 25. *бадзюлька* 33. *бадýчка* 42. *бадýшка* 58. *бадýн* 83.

калю́шчая 20, 32, 52, 52а, 54, 56, 60, 72, 86, 102, 104, 116, 120а, 123. *калюшча* 47, 48, 49а, 55. *калю́шчыя* 84. *кулю́шча* 92. *колю́шчая* 132. *колю́шча* 95, 96, 97, 103, 106, 117, 132. *колю́ча* 94а, 96а, 101, 109, 133. *кулю́ча* 92. *калю́чыя* 85, 87, 89, 126. *калю́чая* 37, 69, 76, 77, 82, 115, 118, 120, 122, 125, 128—131, 139, 141. *калю́чая* 108, 114, 136.

калю́шчава 90. *калю́шчэва* 91.

кóлкая 119, 121, 124, 127.

кóлецца 74, 98, 141, 142. *кóлэцца* 109. *кóліцца* 124.

калючка 37. *калостая* 123.

барлíвая 67. *барлíва* 51.

барýшчая 50, 66, 67. *борýшчая* 94. *барýшча* 45, 46, 49—51, 93, 99, 105, 110. *борýшча* (якая дужаецца з іншымі каровамі) 96. *бурýшчая* 92. *барýчая* 111.

бóрацца 65.

б'ю́шчая 57, 107. *б'ю́шча* 103.

бóйкая 112, 113, 135, 138.

бíтая 134.

б'éцца 59, 100, 137.

парýшчая 27, 63, 64.

Адзінкавыя: *збрóйная* 19 (другіх кароў бадзе), 53. *бушлíвая* 61. *бýйная* 108.

Адведзены: *гíткая* 98. *урэ́дная* 122.

Карта № 48

БАДЗЕЦЦА

№ 573 «Як гавораць аб бадлівай карове: бадаецца, бадзецца, колецца, порацца, б'ецца... Басці, бадаць, басціся, бадацца...» АЛА 206 'бодает' (корова) бодает — bode — bodzie

Карта складзена на падставе матэрыялаў Лексічнага атласа беларускай мовы і Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа. Пры картаграфаванні не ўлічвалася такая граматычная катэгорыя як стан дзеяслова, таму на карце зваротныя і незваротныя дзеясловы картаграфаваліся адным знакам.

На карце паказана лексічнае проціпастаўленне назваў са значэннем 'бадацца, басціся'.

Не картаграфавалася лексема *б'éцца* ў тых выпадках, калі была заўвага аб тым, што карова *б'éцца нагáмі:* 90, 94а, 95, 109, 132.

бадзéцца 1—19, 21, 23—25а, 28, 29, 31, 33—36, 37—42, 44, 57, 58, 68, 69, 73, 75, 78—81, 83, 88. *бадзéць* 22.

бадáецца 9, 31. *бадáіцца* 129. *быдáйіцца* 43. *бадáіцца* 75. *бадáць* 70. *быдáць* 43, 79. *бъдáць* 83. *быдáцца* 79. *бадáцца* 9, 36. *быдáцца* 35. *бъдáцца* 37.

кóлецца 20, 48, 49а, 52, 67, 70, 74, 82, 86, 88, 94а *(рогáмы),* 104, 106, 107, 113 (трад.), 114, 115, 116, 117, 118—120а, 122, 123, 125—128, 133, 139, 141, 142. *кóліцца* 32, 37, 42, 75, 77, 84, 85, 87, 89, 90. *кóляцца* 47, 52а, 54—56, 60, 69, 71, 72, 76, 101, 102, 112, 121, 124, 129. *кóліцьця* 91. *кóлыцьця* 92, 95 *(рогáмы),* 96, 96а, 97, 131. *кóлеᵃця* 98. *кóлыᵉцца* 103. *кóлэцца* 108, 109. *кóлыцца* 132. *калóць* 130.

б'éцца 26, 29, 54, 57, 59, 60, 62, 103, 104, 108, 113, 114, 120а, 129, 134—138.

бóрацца 30, 45, 46, 49—51, 65, 66, 67 (трад.), 99, 105, 110, 111. *бóрыцьця* 92. *бóрэцца* 93, 94, 107.

пóрацца 54, 62—64. *пóрыцца* 27.

Адзінкавая: *сьценáецца* 53.

АЛА: *бадзéцца* 3А, 14А, 15А, 17А—20А, 23А, 25А, 31А, 36А, 38А, 41А, 64А, 67А. *бадзéца* 1А. *бадзéць* 1А, 2А, 5А—9А, 12А, 13А, 22А, 24А, 41А, 42А, 64А. *бадзé* 39А. *бадзíць* 16А.

бадáіцца 40А. *быдáіць* 4А, 22А. *бъдáіць* 42А. *бадáя* 29А.

кóлецца 26А, 32А, 54А, 63А, 67А, 70, 115. *кóлэцця* 48А. *кóляцца* 49А. *кóлыцця* 52А. *кóліцца* 37А, 60А, 61А. *кóле* 10А, 11А, 30А, 43А, 45А, 47А, 50А, 56А, 57А, 66А, 115. *кóля* 28А, 29А, 35А, 46А, 55А, 50. *кóліць* 21А, 53А, 62А. *кóлэ* 52А.

б'éцца 16А, 51А, 59А, 61. *б'е* 30А, 65А.

бóрацца 34А, 61. *бóра* 27А, 29А, 34А, 44А.

пóрыцца 58А. *пóра* 14А, 33А.

Карта № 49

ШРАМ (на скуры жывёліны)

№ 574 «Я. н. шрам ад рога на скуры ў жывёлы: шнары, шнарэ, пісягі, пісакі...»

Асноўнае проціпастаўленне на карце — лексічнае,— перадаецца пры дапамозе фігур. Словаўтваральныя, марфалагічныя адрозненні адлюстраваны пры дапамозе рознага запаўнення ўнутры фігуры і дадатковых значкоў, размешчаных унутры фігуры.

У некаторых адказах даецца толькі форма множнага ліку. На падставе форм множнага ліку пастаўлены знакі ў наступных нас. пп.: *рубцы́* 14, 78. *шрáмы* 43, 123. *пісакé* 49а, 53. *шпаракí* 59. *шнарэ́* 62, 99. *пісагé* 64. *пісягí* 74, 116, 117, 127, 136. *пíсягі* 82, 139. *шарáмы* 82. *пісýгі* 110. *пісагí* 75, 115.

Як *шпар* картаграфуецца *шпарáк,* як *шрам* картаграфуецца *шырáм.*

Адведзены ад картаграфавання *рáна* і *прабóжына.*

шрам 1—4, 6—8а, 10—12, 15—17, 21, 22, 24—26, 29, 31—34, 36—42, 58, 63, 68—71, 73, 74, 77, 80, 83, 85, 86, 89—94, 96а, 102, 104, 108, 113, 117, 119, 120, 124—126, 130, 132, 134, 137, 141, 142. *шрям* 88. *шырáм* 79, 84. *шрамы́* 1—3, 11, 43, 70, 86, 108, 123. *шрáмы* 7, 10. *шарáмы* 82.

шнар 18, 19, 45—47, 50, 52а, 53, 54 (рэдк.), 55—57. *шнарэ́* 62, 99, 101.

пісáг 64, 66. *пісагí* 75, 115.

пісáга 23, 57, 65.

пісяг 69, 76, 111, 112, 114, 121, 138. *пісягí* 74, 114, 116, 117, 127, 136.

пісяга 44, 118, 119, 120а, 128, 129, 141, 142. *пісягí* 82, 118, 139.

пісýга 105. *пісýгі* 110.

пісáк 47, 49, 49а, 100. *пісакé* 53.

пісю́г 72. *пісýг* 67. *пісóгі* 27. *пісумáны* 35. *пасагí* 81. *пісáр* 60. *пôтпіска* 61.

пас 94а, 95, 98, 103, 106, 109, 122, 135. *пáсы* 94а. *пасы́* 95, 103, 135. *пáска* 107, 132. *пáсак* 21. *пáсок* 131.

паз 92, 94а, 96, 97, 113, 133. *пазы́* 94а, 96.

швáнка 20, 51, 52, 58.

рубéц 5, 9, 13, 124. *рубцы́* 14, 78.

шпар 44, 77. *шпаракí* 59.

Адзінкавыя: *дзюх* 69. *дзя́га* 54. *кальцó* 30. *паласá* 38. *палóса* 62. *сóйка* 48. *шнур* 87.

Адведзены: *прабóжына* 12. *рáна* 129, 130.

Карта № 50

БЯЗРОГАЯ (пра карову)

№ 575 «Я. н. бязрогая карова: галуза, галамоўза, лабатая...»

Асноўная тэма карты — лексічнае супрацьпастаўленне прыметнікаў, якія абазначаюць бязрогую карову. Гэты план супрацьпастаўлення рэалізуецца на карце пры дапамозе фігур. Калі для наймення бязрогай каровы выкарыстоўваюцца назоўнікі, матываваныя прыметнікамі, то на карце ставіўся адпаведны знак з дадатковым значком унутры фігуры (кропка).

Цяжкасці сустрэліся пры вызначэнні граматычнай формы такіх назваў як *галуза* і *галамоўза (галамоза)*, якія адзначаны ў паўднёва-заходніх гаворках. У тых выпадках, калі гэтыя формы адзначаны ў гаворцы, у якой прыметнікі звычайна ўжываюцца ў поўнай форме, на карту наносіўся знак, адпаведны назоўніку. Калі ж у гаворцы бытуюць сцягнутыя формы прыметнікаў тыпу *пагана, шкадліва, калюшча, тоўста* і пад., формы *галуза, галамоза,* картаграфаваліся знакам, які адпавядае прыметніку.

Як *куксатая* картаграфуецца *куцатая.*

лабатая 1—6, 9, 10, 16—19, 21—28, 31, 36, 40, 49а, 57, 58, 64, 65, 70, 71, 73, 75, 80—82, 88, 123. *лыбатая* 7, 30. *лабатыя* 38. *лъбатъя* 8а, 15, 32, 34, 39. *лъбатыя* 13, 42, 83. *лъбатая* 37. *лыбатыя* 35, 43, 84, 85. *лубатая* 86. *лабата* 74, 110, 116. *лабаста* 105.

лабатка 1, 8, 29, 81. *лъбатка* 12. *лыбатка* 33, 35, 78. *лабутка* 21. *лабыр* 6. *лабырка* 10, 11. *лабоня* 14. *лабіца* 136. *лабук 24, 48. лыбан* 42. *лабан* 54. *лэбка* 44. *лабач* 51.

бязрогая 49, 51, 52а, 54, 60—62, 76, 77, 104, 119, 120а, 125, 126, 128—130, 138, 139, 141, 142. *бязрогыя* 41, 44, 78, 79, 83, 87, 89. *базрогая* 59. *безрогая* 113, 120. *бэзрогая* 92, 131. *бізрогыя* 40, *бязрога* 47, 99, 106, 112. *бызрога* 90, 95, 96а, 132. *быэзрога* 97, 103. *беэзрога* 98. безрога 91, 102, 107—109, 114, 116, 133, 134, 135, 138. *бэзрога* 101.

галамоўзая 93, 119. *галамозая* 67.

галамоўза 46, 50, 63, 111. *галамоўза* 72. *голомоўза* 94. *голомоўза* 114, 134. *голомоза* 94а.

галузая 100.

галуза 55, 56, 111.

куксатая 61, 113. *куцатая* 132.

кукса 52, 53, 90, 96.

шутая 117, 118, 119, 120а, 122, 124, 136, 137.

мылатая 66, 68, 69.

буксавата 20.

букса 20, 52, 121.

Адзінкавыя: *кычма* 95. *амола* 115. *манголка* 127. *тоўкач* 138.

Карта № 51

ШКАДЛІВАЯ (жывёліна)

№ 576 «Я. н. збрадлівая жывёла: шкадлівая, памаўзлівая, збродная, збройная, збрадлівая...»

Асноўнае проціпастаўленне на карце — лексічнае,— перадаецца пры дапамозе розных фігур.

На карце атрымалі таксама адлюстраванне суфіксальныя і акцэнталагічныя адрозненні, а таксама частковыя адрозненні ў корані *(зброд- — зброй-).*

У наступных населеных пунктах адзначаны адзінкавыя ўтварэнні ад картаграфуемых кораняў: 86, 124, 130 *брадзячая.*

Як *збрадлівая* картаграфуецца *брадлівая* ў нас. пп. 8а, 124, 127.

Адведзены ад картаграфавання адказы, у якіх прыведзены замест прыметнікавых форм назоўнікі.

шкадлівая 1—3, 6, 31, 46, 81, 86, 120а, 121, 127, 129, 135, 136, 142. *шкадлівыя* 84, 87. *шкодлівая* 94, 134. *шкодліва* 106, 107, 117, 138. *шкадліва* 47, 110, 112, 115, 120. *шкодлыва* 94а, 109. *шкудлева* 98.

шкодлівая 50, 58, 82, 83, 100, 113, 116. *шкудлывая* 132. *шкодліва* 49, 49а, 55, 56, 99, 114, 123. *шкôдліва* 90, 93, 94. *шкудліва* 91. *шкыдлыва* 95. *шкідлыва* 96, 97, 103, 108, 109, 131. *шкыдліва* 101. *шкудлыва* 132.

шкодная 4, 53, 66, 133. *шкêдная* 102.

шкодніца 19, 22, 46.

збрадлівая 7, 9, 14, 17, 31, 32, 37, 68, 69. *збрыдлівая* 6 (адлучаецца ад стада). *збрадлівъя* 12, 13, 39, 81. *збрадлівыя* 15, 16, 40, 42, 87. *збродлівая* 94. *брадлівая* 8а, 124, 127.

збродлівая 21, 23, 26—29, 33, 36, 38, 59, 61, 64, 70—72, 75, 76, 80, 111, 116, 119, 128. *збродлівыя* 34, 35, 43, 44, 78, 79, 83—85, 89. *збрудлівыя* 67. *збродлівая* 67, 105. *збродліва* 74, 77.

збродная 37, 57, 63, 73, 88, 118, 119. *збродныя* 16, 41.

збройная 3, 18, 52, 54. *збройна* 48.

збройлівая 25.

зброд 9, 41, *зброда* 78, 82. *збродзень* 25а.

памаўзлівая 7, 8, 10, 11, 21, 24, 29, 30, 53, 54, 60, 61, 65, 104. *пъмаўзьлівъя* 8а. *памаўза* 10, 11.

Адзінкавыя: *бадзялая* 2. *блудная* 121. *блудзяшчая* 126, 127, 139. *брадзячая* 86, 124, 130. *брадзяга* 125. *валачашчая* 141, 142. *врэдна* 96а. *даходная* 20, 52а. *дурная* 5, 9. *дуронъя* 8а. *ласа* 45, 51. *ліхая* 134. *ліха* 107. *негодная* 53. *нігодная* 62. *нягодная* 30. *пагана* 120. *погана* 94а. *падка* 106. *потягушчая* 92. *пралётная* 4. *прамзельная* 129. *урэдная* 122. *урэдна* 90, 117. *утрауная* 137.

Адведзены: *зладзейка* 5, 8. *зброд* 9, 41. *памаўза* 10, 11. *шкодніца* 19, 22, 46. *збродзень* 25а. *зброда* 78, 82. *брадзяга* 125.

Карта № 52

ПАНАДЗІЦЦА Ў ШКОДУ

№ 577 «Як кажуць: скаціна звыкла хадзіць у шкоду, паваджілася, панадзілася...»

Адказы на гэта пытанне далі разнастайны матэрыял як на лексічным, так і на словаўтваральным узроўні. Лексічныя адрозненні на карце паказаны фігурамі і запаўненнем унутры іх. Што датычыцца словаўтварэння назваў, то тут багата прадстаўлены розныя прыстаўкі: *у-, па-, пры-, за-, з-* і інш. Аднак у сувязі з тым, што тыя ці іншыя словаўтваральныя мадэлі не даюць пэўнай кампактнай тэрыторыі, на карце яны не атрымалі адлюстравання. Па гэтай жа прычыне не паказана на карце і проціпастаўленне дзеясловаў зваротных і незваротных.

У сувязі з тым, што адзіным супроцьпастаўленнем на карце з'яўляецца супроцьпастаўленне каранёвай часткі слова, адпаведныя знакі пастаўлены на падставе дзеепрыметнікавых форм у нас. п.п. 94, 94а і 135.

Як *панадзілася* картаграфуецца *унадзілася* (і фанетычныя варыянты) у нас. п.п.: 12, 15, 19, 25а, 30, 31, 32, 33, 37, 41, 43, 47, 48, 50, 53, 54, 58, 60, 61, 68, 73, 79, 80, 81, 82, 86, 95, 97, 102, 107, 112, 113, 115, 122, 129, 132, 138, 142. *занадзілася* ў нас. п.п. 20, 45, 49, 90, 91, 96а, 133. *абнадзілася* ў нас. п.п. 26, 57, 59, 64, 65. *знадзілася* ў нас. п.п. 35, 84, 114. *спонадзілас* у п. 134. *панадзіла* ў п.п. 24, 38. *занадзіла* ў п. 45.

Як *звыкла* картаграфуецца *прывыкла* ў нас. п.п. 2, 4, 7, 16, 25, 34, 35, 45, 49а, 51, 66, 87, 110, 120, 125, 127.

Як *прыладзілася* картаграфуецца *паладзілася* ў нас. п.п. 3, 8а, 9. *праладзілася* ў п. 18. *уладзілася* ў п. 21. *паладзіла* ў п.п. 6, 8а. *зладзіла* ў п. 8а.

Як *утравілася* картаграфуецца *роствавылаca* ў нас. п. 103. *затраўлёны* ў нас. п. 94а.

1 *павадзілася хадзіць у шкоду.* 2 *прывыкла па шкодах лётаць.* 3 *праладзілася.* 4 *прывыкла, паладзілася хадзіць у шкоду.* 5 *скаціна здурэла* (-панадзілася ў шкоду хадзіць). 6 *паладзіла ў шкоду хадзіць.* 7 *пувадзілася, прывыкла хадзіць у шкоду.* 8 *карова панадзілася хадзіць у шкоду.* 8а *пъладзіла, зладзіла, пъладзілъся, пъвадзілъся хадзіць у шкоду.* 9 *паладзілася хадзіць.* 10 *карова панадзілася хадзіць у шкоду.* 11 *панадзілася хадзіць у шкоду.* 12 *унадзілася ў шкоду.* 13 *пънадзіліся куры у гарот.* 14 *панадзілася карова хадзіць у шкоду.* 15 *унадзіліся ў шкоду.* 16 *прівыкла, пувадзілысь.* 17 *звыкла, панадзілася хадзіць у шкоду.* 18 *праладзілася хадзіць у шкоду.* 19 *унадзілась хадзіць у шкоду.* 20 *панадзіцца, занадзілася.* 21 *карова уладзілася ў авёс.* 22 *упадабала лазіць у шкоду.* 23. 24 *панадзіла моду хадзіць у шкоду, здурэла, панадзілася.* 25 *прывыкла.* 25а *унадзілася.* 26 *абнадзілася хадзіць у шкоду.* 27—29 *панадзілася.* 30 *унадзілася.* 31 *унадзіцца.* 32—34 *унадзілася.* 34 *прывыкла.* 35 *скаціна прывыкла, звыкла, знадзілася хадзіць у шкоду.* 36 *панадзілася хадзіць у шкоду.* 37 *звыкла хадзіць у шкоду, унадзілася.* 38 *панадзіла ў шкоду.* 39 *унадзілъсь.* 40 *пынадзілыся.* 41 *унадзілъся.* 42 *пънадзілысь хадзіць у шкоду.* 43 *унадзілыся.* 44 *спунутрувалыся хадзіць у шкоду.* 45 *распушчана карова, прывыкла па шкодзе хадзіць, занадзіла да шкоды.* 46 *панадзілася хадзіць карова ў шкоду.* 47 *унадзілася лазіць у жыта, ні выпараць аттуль.* 48 *унадзілася.* 49 *занадзілася.* 49а *прывыкла хадзіць у шкоду.* 50 *унадзілася карова ў шкоду.* 51 *карова прывыкла хадзіць у шкоду.* 52—52а *панадзілася хадзіць у шкоду.* 53—54 *скаціна панадзілася, унадзілася ў шкоду.* 55—56 *унадзілася ў шкоду*

хадзіць. 57 *абнáдзілася, абнáдзілася бéгаць — цэлая бядá.* 58 *панáдзілася хадзіць у шкóду; як унáдзіцца хадзіць.* 59 *абнáдзілася.* 60—61 *унáдзілася.* 62—63 *панáдзілася.* 64—65 *абнáдзілася.* 66 *прывыкла хадзіць у шкóду.* 67 *панáдзілася.* 68 *унáдзіцца, унáдзілася свіння ў бýльбу.* 69 *карóва панáдзілася хадзіць у шкóду.* 70—71 *павáдзілася.* 72 *панáдзілася.* 73 *унáдзілася ў шкóду, звыкла хадзіць у жытá.* 74 *скаціна раздурэла і ў шкóду лáзе.* 75 *панáдзілася, звыкла.* 76 *панáдзілася хадзіць у шкóду.* 77 *спанатравáлася бéгаць у шкóду.* 78 *пынáдзілася ў шкóду.* 79 *унáдзілыся.* 80 *унáдзілася, звыкла хадзіць у шкóду.* 81 *панáдзілася, унáдзілася, павáдзілася, звыкла.* 82 *спатвóрылася, унáдзілася.* 83 *пънáдзілъся.* 84 *знáдзілыся.* 85 *пынáдзілыся хадзіць.* 86 *збáлъвалась, унáдзілаъсь.* 87 *павыкла хадзіць у шкóду.* 88 *пунáдзілася.* 89 *пынáдзіцца.* 90—91 *занáдылась.* 92 *пувáдылась.* 93 *затравілася.* 94 *занáджаная.* 94а *звыклы, затрáвлёны ходыты в шкóду.* 95 *звыкла, внáдылась.* 96 *внáдылась* (часцей), *звыкла* (радзей). 96а *понáдылася.* 97 *унáдылася.* 98 *скутэна втравэлася ў шкóду.* 99 *занáдзілася.* 100 *занáдзілася.* 100 *звыкла хадзіць.* 101 *карóва повáдзіласа бéгаці ў шкóду.* 102 *понáдзіласа, улáпіласа.* 103 *рострáвлёна, рострав ыласа корóва; внáдылас, унáдылас.* 104 *панáдзілася.* 105 *панáдзілася.* 106 *корóва звыкла ходзіць у шкóду.* 107 *унáдзіласа.* 108 *звыкла ходыты у шкóду.* 109 *звыкла, втяглáса в шкóду ходыты.* 110 *прывыкла хадзіць у шкóду.* 111 *панáдзілася.* 112—113 *унáдзіласа.* 114 *знáдзіласа, звыкла.* 115 *унáдзіласа.* 116 *карóва панáдзіласа ў авёс хадзіць.* 117 *корóва звýкла ходзіць у шкóду.* 118 *звыкла, панáдзілася.* 119 *панáдзілася.* 120 *прывýкла, панáдзіласа хадзіць у шкóду.* 120а *панáдзілася.* 121 *панáдзілася.* 122 *унáдзілася.* 123 *звыкла па шкóдзе хадзіць.* 124 *панáдзілася.* 125 *прывыкла ў шкóду хадзіць.* 126 *панáдзілася.* 127 *панáдзілася, прывыкла.* 128 *збáлаваная карóва, не даць рáды удзержаць.* 129 *унáдзілась.* 130 *звікла.* 131 *понáдылася.* 132 *звыкла, внáдыласа в шкóду.* 133 *занадзілася.* 134 *спонáдзілас, звýкла, звучілас.* 135 *утрáўлена.* 136 *унáдзілася ў шкóду.* 137 *понáдзіласа ў шкóду.* 138 *унáдзіласа.* 139 *панáдзілася.* 140. 141 *панáдзілася ў шкóду бéгаць* 142 *унáдзілася і хóдзіць у шкóду.*

Карта № 53

ЛАНЦУГ

№ 578 «Я. н. прыстасаванне для навязвання жывёлы: а) з пянькі; лёну: вяроўка, вужышча, б) з жалеза: ланцуг, цэп...»

Карта складзена на матэрыяле адказаў на пункт б. Асноўнае супрацьпастаўленне — лексічнае. У матэрыялах, за выключэннем двух (нас. пп. 13, 43), няма ўказання аб родзе назоўніка *цэп,* таму гэта слова картаграфавалася без уліку яго родавай прыналежнасці.

Назвы *ланцýк, ламцýх,* дэмінутыўная форма *ланцужóк* картаграфуюцца як *ланцýг.* На падставе формы ўскоснага склону пастаўлен знак у нас. п. 128 *на цапі.*

Адведзена ад картаграфавання назва *вярóўка,* якая не адпавядае тэме карты.
ланцýг 5, 37, 40 (мала), 44—48, 57, 59, 61, 67, 75, 81 (трад.), 82—84, 86 (трад., рэдк.), 91, 94, 94а, 96, 101—104, 106—108, 114, 117, 118, 124 (раней, трад.), 127, 132—135, 137, 138, 142. *ланцýх* 3, 4, 6, 8 (трад.), 8а, 14, 16 (трад.), 18—27, 29 (трад.), 30, 33, 35, 38, 41, 42, 49—54, 56—59, 62—66, 68, 69 (стар.), 93, 99, 100, 104, 105, 109—112, 118, 119. *лыньцюг* 92, 96а. *ланцюг 95 (трад.). лінцюг* 90. *лынцюг* 95 (трад.). *ламцýх* 55. *ланцýк* 52. *ланцужóк* 120а.

цэп 1, 7, 8 (суч.), 9—12, 13 (м. р.), 14, 15, 16 (нов.), 17, 28, 29 (нов.), 31, 32, 34—37, 39, 40, 41 (часцей), 42, 43 (м. р.), 44, 69 (цяпер), 70, 71, 73—80, 81 (нов.), 82, 86, 89, 95 (нов.), 96, 97, 102 (нов.), 103 (нов.), 108, 115, 116, 118—123, 124 (нов.), 125, 126, 127 (нов.), 129—131, 135, 139, 141, 142. *цэп* 72, 85, 113, 114 (нов.). *цыэп* 107. *цэап* 98. *на цапі* 128.

цэпка 83, 88.

Адведзена: *вярóўка* 87.

Карта № 54

ГІЗУЮЦЬ (каровы)

№ 580 «Якімі словамі абазначаецца стан узбуджэння жывёлы ў час спёкі, калі паяўляюцца авадні, мухі: каровы гізуюць, гілюють, зікаюць, зыкаюць, стракацяцца, здракуюць...»

Супрацьпастаўляюцца і картаграфіруюцца рознымі фігурамі словы, утвораныя ад *гіз- (гізуюць, гізуюцца; гілазуюць),* ад *строк — (стракуюць, строкаюць, стракочуць, страчацца, строчацца),* ад *гіль- (гілюють),* ад *здрок- (здракуюць, здрочацца, здрачацца),* ад *зык- (зыкаюць, зікуюць, зыкаюць, зыкаюцца, зікаюцца, зыкаюцца),* ад *бзык- (бзыкаюць, бзікаюць),* ад *бег- (бегае).* Слова *здрагуюць* картаграфіруецца як *здракуюць,* словы *зыгуюць, зыкуюцца,* як *зыкуюць.*

Словазлучэнне *здрочыцца тавар* картаграфіруецца як *здрочацца; стракуе жывіна* 45 — як *стракуюць; карова языкуе* 140 — як зыкуюць; строка бігають 95, 103, *люльке бігають* 98 — як *бегаюць.*

Як адзінкавыя словазлучэнні знакам + картаграфіруюцца: *зік нъпаў, гіль хватае, быгуть у здрокы, здрокі напалі, у бзыкалкі пабеглі, кідаецца ад аваднёў.*

Адведзены ад картаграфіравання словазлучэнні апісальнага тыпу: *залупіла хвост і паперла* 105; *дзяруць хвосты* 106, *коровы залупілі хвосты і пабеглі* 107; *каровы бунтуюцца* 108, *корова задрала хвост і пабегла; здрокі напалі і коровы побеглі* 113.

гізýюць 1, 4—11, 23, 52а, 53, 54, 56, 60—64, 66, 72, 81, 104, 126, *гізýяць* 2, *гызýюць* 131. *гізýюцца* 131.

гілазýюць 47, 48

страчáцца 50, *строчáцца* 51, 99. *стракóчуць* 54, *стрóкаюць* 102. *стракýе жывіна* 45. *здракýюць* 120а, 136, 137.

здрыкýюць 65. *здрокýють* 133. *здрагýюць* 120, *здрыкáваць* (інф.) 126, *здрочáцца* 67, 110, 116, 117, 122, 134, 138, 140. *здрачáцца* 114, 120 *здрочыцьця* адз. л. 96. *здрóчуць* 141. *здрочыцца тавар* 135. *быгýть у здрокы* 97.

гілюють 12, 18—20, 22, 49А, 52, 57—59. *гілýюць* 133. *гілюяць* 3. *гілюя* адз. л. 27.

зыкаюць 14, 16, 55, 86, 88, 127. *зыкуюць* 43, 79. *зыкыюць* 44, 78, 83—85, 89. *зыкъюць* 12, 13. *зікуюць* 35, 42. *зыкáюць* 28, 29, *зыкыя* адз. 87.

зыкаюцца 25а, 32, 71. *зыкъюцца* 15, 39. *зікаюцца* 33. *зікыюцца* 35. *зікáюцца* 40, 41. *зыкáюцца* 17, 24.

зыкýюць 30, 31, 34, 36—38, 68—70, 73—75, 77, 80—82, 119, 121, 123—125, 128, 130. *зыкýюцца* зваротн. 25. *зыгуюць* 25.

бзыкаюць 49, 100. *бзыкáють* 90. *бзыкýюць* 76, 118. *бзікають* 94

бéгаюць 106, 111, 112. *бігають* 108, 132. *бэжать* 109. *бегае* адз. л. 129. *бігають строкá* 95.

Адзінкавыя словы: бздрыкýюць 65. *брыкыюць* 83. *бышýюць* 94. *выбрыкують* 97. *вызбрыквают* 101. *гзяцца* 91. *гізяцца* 92. *гілазýюць* 47, 48. *здрогаецця* адз. л. 96А. *злуéцца* адз. л. 87. *наравяцца* 46. *таўкýцца* 142. *чмыхаюць* 46.

Адзінкавыя словазлучэнні: *зік нъпаў* 42. *гіль хватáе* 49а. *бігають строкá* 95. *быгýть у здрокы* 97. *здрокі напáлі* 113. *у бзыкалкі пабеглі* 115. *кідáецца ад аваднёў* 129.

Карта № 55

РАСПАЎСЮДЖАННЕ СЛОВА *ЗДРОК (СТРОК)*

№ 584 «Што абазначае слова строк (здрок): авадзень, вялікая муха...»

Картаграфіруецца распаўсюджанне слоў *здрок, строк* і вытворных ад іх *здракач, здрач, стракач, страка. здрок* 65—67, 72, 90, 100, 104, 105, 107, 110—115, 117, 120—122, 133—140. *здрык* 96, 108, 126. *здрэк* 90. *здракі* мн. л. 116, 120, 140, 141. *здракі* мн. л. 142. *здрокы* мн. л. 97. *строк* 45, 47—51, 54, 55, 60, 71, 76, 92—94, 99, 102. *стрык* 95, 103, 109. *струк* 94А, 132.

Адзінкавыя: *здрач* 98. *здракач* 108. *строкач* 108. *строка* 101. Фасмер *стрёк* звязвае з прыметнікам *стрекастый* (М. Ф. Фасмер. Этимологический словарь русского языка, III, 1971, с. 773). Дакладнае значэнне слоў *здрок, строк* на аснове адказаў устанавіць немагчыма, бо збіральнікамі матэрыялаў даюцца неаднародныя характарыстыкі (па колеру, па велічыні, па падабенству да іншых мух і інш.).

З заўваг збіральнікаў вынікае, што назвы *здрок, строк* абазначаюць разнавіднасці авадня. Строк знешне адрозніваецца ад авадня, ён жаўтаваты, з чорнымі крапінкамі, яго называюць яшчэ *'конскі авадзень'*. У адказах часта ўказваецца, што картаграфіруемае слова не ўжываецца. У многіх выпадках прыводзяцца іншыя назвы мух, якія цяжка суаднесці з картаграфіруемымі назвамі. Няясна — гэта іншыя назвы той жа мухі, якая называецца ў частцы гаворак *здрок, строк,* ці назвы іншых мух, якія паразітуюць на дамашняй жывёле (конях, каровах). Таму прыводзяцца адказы поўнасцю.

1 слова не ўжываецца; *вадзе́нь, вадні.* 2 слова не ўжываецца; *які ава́т сяго́ння.* 3—5 не ўжываецца. 6 не ўжываецца; *гізаўка* (у тым жа значэнні). 7 не ўжываецца. 8 не ўжываецца; *бе́гаюць ад аваднёў.* 8а *авадзе́нь.* 9—10 не ўжываецца; *авадзе́нь.* 11 не ўжываецца; *вадзе́нь, вадні.* 12—15 не ўжываецца. 16 не ўжываецца; *вадзе́нь.* 17—34 не ўжываецца. 35 не ўжываецца; *вадзе́нь.* 36—44 не ўжываецца. 45 *строк напаў на кароў, стро́кі кусаюцца.* 46 *сляпня́к, авадзе́нь.* 47 *строк укусіў каня* (вялікая муха). 48 *строк* — авадзе́нь; *аваднé заўсёды каля жыта больш.* 49 *строк жаўтаваты, хвост закручаны, быстра бегая, двіжыцца.* 49а не ўжываецца; *гіль.* 50 *строк — своеасаблівы авадзень, які кусае кароў.* 51 *строк, ад яго каровы строчацца, кусліва муха.* 52 не ўжываецца. 52а *гіль меншы абадня́.* 53 *авадзён, аваднé.* 54 *строк — муха, якая нападая на коняй.* 55 *строк — авадзе́нь, які кусае кароў.* 56, 57 не ўжываецца. 58 *гіль.* 59 *гіль, авадзе́нь, абадзе́нь* (устар.). 60 *строк — вялікая муха.* 61—62 не ўжываецца. 65 *здрок.* 66 *здрок, здракé нападаюць на коні.* 67 *здрок — муха менша за авадня, кусае коней.* 68—70 не ўжываецца. 71 *строк коням у храпу лезя; авадзе́нь.* 72 *здрок — авадзе́нь.* 73 *вадзе́нь.* 74 не ўжываецца. 75 *вадзе́нь.* 76 *строк надта балюча кусае* (звычайна пад шчэляпамі). 77 *зык, зыкі кусаюцца крэпка.* 78—81 *вадзе́нь.* 82 *зыкаўка.* 83 *авадзе́нь.* 84—89 *вадзе́нь.* 90 *здрэк, здрок — конскі авадзень.* 91 не адзначана. 92 *строк.* 93 *строк — вялікая муха.* 94 *строк — невялікая залацістая муха.* 94а *струк — конскі авадзень.* 95 *стрык — конскі авадзень.* 96 *здрык — від авадня, невялікі, кусучы.* 96а *аво́д.* 97 *здро́кы* — мн. вялікія авадні. 98 *здрач, здрачі.* 99 *строк — як пчала, ад яго каровы строчацца, і конь.* 100 *здрок — вялікая муха.* 101 *строка.* 102 *строк — від авадня.* 103 *стрык — такыі мухы, такыі заядлыі.* 104 *здрок — кусьлівая муха.* 105 *здрок — вяліка муха, кусае кароў.* 106 не ўжываецца. 107 *о́вод, здрок.* 108 *стрoка́ч* (рэдк.) — *конскі авадзень; здрака́ч, здрык* (рэдк.) 109 *стрік.* 110 *здрок — авадзень.* 111 *здрок — заяць такая.* 112 *здрок — муха, падобная на асу.* 113 *здрок — конскі авадзень.* 114 *здрок — тонкая жоўтая муха, якая балюча кусае кароў і коней.* 115 *здрок — авадзень.* 116 *здракі — вялікія мухі; авадні.* 117 *здрок — куслівая вялікая муха.* 118 *авадзень.* 119 *вадзень.* 120 *здракі бальшыя, як мухі.* 120а *здрок — від авадня.* 121 *здрок — вяліка муха.* 122 *здрок рабенькі, чырвонажоўценькія плямкі.* 123 *вадні, сляпні.* 124 *зык.* 125 *ава́д.* 126 *здрык кусае кароў крэпка.* 127 *ава́д, авадзе́нь.* 128 *вадзе́нь.* 129 *авадзе́нь.* 130 не адзначана. 131 *о́вад.* 132 *струк, строкы́, ова́д.* 133 *здрок — мушкі, які моцна кусаюць скаціну.* 134 *здрок.* 135 *здрок — конскі авадзень.* 136 *ава́д* або *здрок.* 137 *здрок пахожы на во́вада.* 138 *здрок — жоўценькая невялікая куслівая муха, якая балюча кусае кароў.* 139 *здрок — жоўты авадзень.* 140 *здрок, здракі, ава́ды.* 141 *здракі пад шкурай у каровах вядуцца.* 142 *напалі здра́кі — авады, сляпні, вялікія мухі.*

Карта № 56

ЗНАЧЭННЕ СЛОВА *ГІЛЬ*

№ 583 «Што абазначае слова гіль: а) птушка, б) авадзень, вялікая муха...»

Картаграфуецца значэнне і пашырэнне слова *гіль.* У запісах, у якіх слова *гіль* зафіксавана ў значэнні 'птушка', ёсць тлумачэнні: 'птушка' 2, 25а, 28, 56, 57, 61, 120; 'птушка з чырвоным брушкам'4, 21, 104; 'зімовая птушка' 51, 93; 'снягір' 5, 10, 11, 29—31, 77. У запісах, дзе слова *гіль* мае значэнне 'авадзень, вялікая муха', ёсць тлумачэнні: 'авадзень' 3, 18, 27, 48, 57; 'вялікі авадзень' 19, 23; 'муха' 22, 49, 59: 'муха, што кусае коней' 26, 52, 52а, 58. 'птушка': 2, 4, 5, 10, 11, 21, 25а, 28, 29—31, 51, 56, 57, 61, 77, 93, 104, 115, 120, 131.

'насякомае': 3, 18, 19, 22, 23, 26, 27, 48, 49, 52, 52а, 57—59.

У іншых значэннях: *гілем птушкі ляцяць, рыба ходзіць гілем* 7; гіль 'драўляны цвік' 60; *гіль* 'прозвішча аднаго жыхара вёскі' 7.

Адсутнасць слова: 1, 6, 9, 12—17, 25, 32—47, 50, 54, 55, 62—76, 78—92, 94—103, 105—114, 116—119, 121—130, 132—142.

Карта № 57

РОЖА (хвароба ў свіней)

№ 598 «Я. н. рожа ў свіней: ружоўка, рожа, сінюха...»

Картаграфуюцца назвы інфекцыйнага захворвання ў свіней.

Паказаны супрацьпастаўленні па каранях і некаторых фанетычных рысах.

ро́жа 1, 7—17, 28—44, 46, 50, 55, 61—65, 67—89, 92, 94—96, 98, 101—104, 106—113, 115—142.

ру́жа 26, 48, 66, 105.

ружы́ца 60.

чырво́нка 2—6, 18—20, 22—25, 27, 45, 47, 49, 51—54, 56—59, 90—94, 96 (нов. рэдк.), 97, 99, 100.

Адзінкавыя: *сіню́ха* 38, *перэло́гі* 114. *пастні́ла* 142.

Карта № 58

ТРУС

№ 590 «Я. н. трус: кролік, трус...»

Картаграфуюцца назвы труса. На карце паказаны адрозненні па каранях, суфіксах і некаторых фанетычных асаблівасцях. Назва *крол* картаграфуецца як *кроль,* назва *коро́лік* — як *каро́ль.* Не картаграфуецца назва *вушка́н* (не адносіцца да тэмы карты).

трус 1—16, 19—38, 41, 42 (часцей), 43, 44, 50, 52а — 68, 70, 72—87, 89, 94, 94а, 99—102, 104—107, 110—120а, 123, 124, 126, 127, 129, 130, 134—138, 141, 142, трюс 88.

трусь 95, 96, 97, 98, 103, 108.

тру́сік 39, 53 (памянш.-ласк.), 69, 86, 96, 103. *тру́сыкь* 98.

кроль 46, 47, 69, 93, 98, 109, 121, 122, 127, 137, 138 (нов.), 139. *кры^{у}ль* 103. *круль* 92, 132, 142. *крол* 126.

каро́ль 48 *(у мяне шмат кароляў ёсць). коро́ль* 90. *коро́лік* 131.

кро́лік 9, 13, 16 (нов.), 17, 18, 29 (нов.), 37 (нов.), 40, 42 (рэдк.), 44, 45, 47, 49, 49а, 51, 52, 69, 83, 85 (нов.), 86—89, 91—93, 96, 96а, 103 (нов.), 107, 113 (нов.), 115, 116, 123, 125, 128—130, 132 (нов.), 133, 134, 138 (нов.), 141.

Адведзены: *вушка́н* 142 (з вялікімі вушамі).

Карта № 59

ТРУСІХА

№ 591 «Я. н. самка труса: труска, трусіха, кральчыха...»

Картаграфуюцца назвы самкі труса. На карце паказаны адрозненні па каранях

і суфіксах. Адзначаны таксама некаторыя фанетычныя асаблівасці. Назва *караліха* картаграфуецца як *краліха*, назва *караліца* — як *краліца*. Не картаграфуюцца назвы *акралілася, са́мка* і *саміца* (не адносяцца да тэмы карты).

трусіха 1, 2, 5, 6, 8а, 9, 13, 29, 41, 42, 44, 50, 54, 55, 72, 76—80, 82, 85 (нов.), 86, 89, 94, 95, 98, 102, 106—108, 111, 113—115, 117, 119, 120а, 123, 124, 126, 127, 130, 134, 136, *трусыха* 94а, 96, 97, 103.

трусіца 3, 7 *(трусіца трусянілася)*, 21, 26, 35, 54, 56, 62—67, 69, 104—106, 110, 112, 118, 135.

тру́ска 4, 8, 8а, 10—16, 19, 20, 22—25а, 27—31, 33—39, 41—43, 52а — 54, 57—61, 68, 70, 73—75, 81—88, 99—101, 116, 120, 129, 138.

краліха 9, 49, 69, 71, 86, 89, 121, 126, 130. *краалі́ха* 122. *кролі́ха* 91, 107, 109, 132, 138. *кролы́ха* 103. *круліха* 98. *королі́ха* 131. *королёха* 90. *королы́ха* 92.

кральчы́ха 17, 40, 44, 49а, 83, 88, 116, 125, 129. *крольчэ́ха* 96а. *крульчэ́ха* 98.

краліца 18, 46, 51, 52, 93, 127, 139, 140, 141, 142. *кролі́ца* 133. *караліца* 47. *королі́ца* 131.

кролічка 108.

Адведзены: *са́мка* 32, 87, 89, 128. *саміца* 45 *(саміца кролікаў, саміца кроліка прывяла кралючкоў, самец кроліка)*, 48 *(саміца сваіх малых у пуху сваём хавая)*. *акралілася* 137.

Карта № 60

УПРАЎЛЯЦЦА З ХАТНЯЙ РАБОТАЙ

№ 603 «Штодзённа даглядаць жывёлу і спраўляцца з хатняй работай: аглядацца, уходжвацца, спраўляцца, упраўляцца...»

Картаграфіруюцца рознымі фігурамі ўтварэнні ад *-праў(в)-, -ход-, -гляд-, -пор-, -бір-*. На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні дзеясловаў са значэннем: 'штодзённы догляд жывёлы' і 'спраўляцца з хатняй работай'.

Адным знакам наносіліся на карту ўтварэнні: *даглядáцца* і *даглядáць, абхóдзіцца* і *абыхóдзіцца, упраўля́цца* і *ўпрáвіцца, стрóіцца* і *стрóівіцца, падбірáцца* і *падабрáцца, прыбірáцца* і *прыбірáць*. У нас. п. 64 знак *(аглядацца)* пастаўлены на аснове матэрыялаў «Народнага слова» (Мн., 1976, с. 24), у нас. пп. 135, 136 знакі пастаўлены на аснове матэрыялаў «Жывога слова» (Мн., 1978, с. 255).

Адводзіцца ад картаграфавання словазлучэнне *даваць товару* (нас. п. 107) са значэннем 'карміць, даць есці'.

упраўля́цца 2, 21, 34, 35, 37, 50 (рэдка, новае), 61, 66 *(упраўляцца ля хатняе работы)*, 68, 69, 71, 75—81, 101 *(упраўляцца з работай)*, 105, 112—125, 128, 129, 133, 138, 140; *упрыўля́цца* 41 *(упрáвілысь з рабóтый, сы скатóм)*, 42, 43, 84—88; *упруўля́цца* 74, 106 *(з роботой управіўся)*, 122; *упраўля́ціса* 93; *упраўля́тыся* 91, 97, 102. *упраўля́тіс* 94 *(упраўлятіс дома)*. *вправля́тыса* 132. *вправля́тысь* 90, 95, 96. *управле́тыся* 97, 98.

спраўля́цца 1, 5, 7 *(пайду спраўля́цца, скот прыбірáць)*, 9—11, 25, 117 *(спраўляцца з работай)*, 28—33, 37, 38 *(я ўжо спрáвілася, магу́ паéхаць)*, 39, 73, 78, 79—81. *справля́тыся* 131. *спраўля́цца* 12—14, 35, 74. *спрыўля́цца* 15, 17, 39, 40, 42, 44, 83, 84, 88, 89.

ухóджвацца 45 *(ухóджвацца каля́ дóму)*, 46, 50, 51 *(ухóджвацца пайду́ — кармíць жывёлу і рабіць усю́ рабóту)*, 53—56, 59, 61, 62, 67, 70, 99, 100, 104, 106, 110, 111. *ухáджваціса* 102 (рэдк.).

ахóджвацца 47—49.

патхóджвацца 53, 60.

ухаджáцца 64, 65, 72 *(ухаджáцца па хазяйству)*. *ухáджваціса* 102 (рэд.).

апхадзіцца 1, 2 *(пакýль усё абóйдзішся — і вéчар)*, 3, 4, 18, 20, 52.

аглядáцца 19, 22, 23 *(пайду́ аглядáцца)*, 27, 45 *(пайду́ аглядáцца з рабóтай)*, 52, 57, 58. *аглідáцца* 8:

даглядáцца 26 *(я даглéдзілася ўжо)*. *даглядáць* 24 *(даглядаць — даглéдзіла скаціну, дала éсці)*, 25, 63, *догляда́ты* 92, 103, 109.

пóрацца 126, 127, 130, 135—137, 139, 141, 142. *упóрацца* 126А.

строіцца 134. *стрóівіцца* 114.

падбірáцца 6 *(з рабóтай падбірáцца)*. *падабрáцца* 24 *(падабрáцца — парабіць усю рабóту)*.

прыбірáцца 16. *прыбірáць* 7.

хозяёваты 108 *(буду хозяёва́ты коло́ до́му)*.

Дадаткова на іншым узроўні (значкамі) на карце паказаны значэнні слова *стаканіцца*. Матэрыялам паслужылі адказы на пытанне № 604 «У якім значэнні ўжываецца слова *стаканіцца:* а) старацца каля жывёлы, б) траціць сілы, намагацца...»

'даглядаць, клапаціцца' 47, 48 *(стаканіцца даво́лі цяшка*, 49 *(стаканіцца — старацца каля жывёлы*, 49а — 51 *стаканіцца — даглядаць, старацца. Хочаш што мець — мусіш стаканіцца)*, 52—52а, 93—94, *(стоконіціса — многа працаваць)* 94а. *(стоконытыся — як много скотыны)*, 95—97, 101.

'траціць сілы, стаміцца' 100, 102 *(стоконіцца — траціць сілы)*, 104 (уст. *стаканілася — стамілася ад працы)*, 105.

'зрабіць маленькі перапынак у рабоце' 54.

'прыгожа ўбірацца, прыгожа адзявацца' 96 *(стоконытысь — прыгожа ўбірацца, адзявацца)*.

Карта № 61

ПАСТУХ

№ 606 «Я. н. галоўны пастух: пастыр, пастух...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў галоўнага пастуха. У нас. п. 53 знак *(пастыр)* пастаўлены на аснове «Матэрыялаў да слоўніка Гродзенскай вобл.» Т. Ф. Сцяшковіч (Мн., 1972), у нас. п. 17 знак *(згоннік)* пастаўлены на аснове матэрыялаў «Народнага слова» (Мн., 1976, с. 99). Назва старшы пастух картаграфуецца як пастух.

пасту́х 1, 8а — 11, 13, 14, 17, 26, 27, 29—37, 40—42, 44—47, 49 *(раней нанімалі пастухá, адзін ён пáсвіў)*, 49а, 50—57, 59—93, 95—101, 103—107, 109—112, 114—127, 129—139, 141, 142. *пусту́х* 33. *стáршы пастух* 94, 113. *стáршый пасту́х* 94а, 102, 108.

пасты́р 2, 3, 18—22, 24, 25, 25а, 28, 48, 122.

пáстыр 4—6, 23, 45, 53, 58. *пастар* 4, 7, 8.

згóннік 15, 17, 32.

прадзяльнік 20, 52а.

Адзінкавыя: *кыгáльнік* 12. *стáднік* 16.

Карта № 62

ПАСТУХА НАНЯЦЬ

№ 610 «Як гавораць аб найме пастуха: наняць, згадзіць, дагаварыць...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні дзеясловаў са значэннем 'наняць пастуха'. Адным знакам наносіліся на карту ўтварэнні: *наня́ць* і *наймáць, згадзіць* і *ізгадзіць, дагаварыць* і *дагавáрыцца*.

наня́ць 3, 4, 10, 11, 20, 21, 23, 28, 29, 31, 33, 37, 45, 47, 49, 50 (нов.), 51—54, 57—59, 67 (часцей), 68, 73—77, 80—82, 104, 111—125, 127, 129, 135—139, 141, 142. *ныня́ць* 7, 8а, 9, 12, 14, 16, 17, 32, 34—36, 38—44, 78, 79, 83—87, 89. *наня́ть* 134. *наймáць* 1, 2, 8, 72, 130. *ныймáць* 15.

найня́ць 101. *найня́ці* 93, 94, 102. *найня́ты* 91, 92, 94а — 96а, 103, 106, 108, 109, 132. *найнéты* 97, 131. *найнéтэ* 98.

згадзіць 4—6, 18—27, 46, 48—50, 52—56, 58—67, 69—71, 99, 100, 102, 104, 105, 110, 111 (радзей), 112 (радзей), 115, 116. *згодзіць* 101, 133. *згоды́ты* 90, 94—96, 97, 108, 109, 132. *згадзіці* 93. *ізгодзіць* 107.

дагаварыць 30, 37, 70, 75, 80, 82, 86, 118, 122, 123, 126, 127, 130. *дыгываруць* 35, 38. *дыгывáрiць* 79, 88, 89. *дыгуварыць* 78. *дугуварiць* 84. *договорыць* 117. *дагаварыцца* 121. *дыгываруцца* 9.
Адзінкавыя: *услóвiць* 31. *змóвiць* 7, 32.

Карта № 63

ПАДПАСАК

№ 611 «Я. н. той, хто памагае пастуху: згонны падпасак, падпасавік, калейнік...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў падпаска. У нас. пп. 47 і 48 знак *(падзёнiк)* пастаўлены на аснове матэрыялаў СП-ЗБ, т. 3 (Мн. С. 307), у нас. п. 45 знак не пастаўлены ў сувязі з заўвагай збіральніка: *Не памагаюць пастуху, няма слова.* Каб не перагружаць карту, адным знакам нанесены словы: *прыпасак* і *прыпасач* (выдзелена прыстаўка *пры-*). Словазлучэнні *памочнiк пастуха, у помачы пастуха* картаграфіраваны як *памочнiк.*
падпáсак 10, 37, 73, 75, 118, 119, 124, 126. *подпáсок* 94, 97. *пыдпáсок* 102. *пудпáсок* 95, 96а. *пыдпáсык* 5, 41, 42, 44, 84, 86—89. *патпасак* 2 *(Патпáсак — пастыру́ памóчнiк),* 4 *(Давáлi патпáска па чарзé)*, 8, 9, 11, 46, 50, 55, 60, 76, 111, 129. *пытпáсык* 8а, 13—17, 29, 30, 34, 35, 39, 79.
падпáсавiч 28, 81, 123. *падпáсывiч* 36, 41. *патпáсавiч* 10 *(трад.)* 26, 27, 31, 61, 63—65, 69, 77. *пытпáсывiч* 35, 38, 40 *(Пытпáсывiч — памóшнiк пастухá)*, 44, 78, 79, 83, 84.
патпáсвiч 53 *(Патпáсвiч — хто памагáе пастуху́)*, 54, 56, 99, 100, 104, 106, 110, 112, 115.
падпáсiч 114, 120—122, 125, 127, 130, 138, 142. *подпáсiч* 135; *патпáсiч* 72, 113, 116, 117. *путпáсiч* 137, 139. *патпáсыч* 62, 66—68, 71.
патпáстак 1. *пытпáстак* 7.
патпáска 74. *пътпáска* 33.
прыпáсач 92. *прыпáсыч* 90.
пасту́х 3 *(Пастухi памагáлi пастыру́)*, 5, 6, 18, 19 *(Пасту́х iдзе ў вочарáць)*, 20—25, 25А, 54, 57—59, 79, 92, 97, 112, 117, 120а, 125, 126, 137, 140. *другый пасту́х* 132.
пастушóк 102, 133.
пытпáстырь 12. *пытпáсывiк* 32. *пътпáсък* 39. *прыпасок* 93. *падпáснiк* 141.
падзённiк 49. *падзёнiк* 47—48, 52. *падзéннiк* 49а *(падзеннiк с пастухóм пасу́ць быдло)*, 52а *(Пасту́х гóнiць кáжды дзень карóў, а яму́ даюць па калéйцы падзéнніка).*
памóчнiк 107. *помóчнык* 94. *памачнiк* 51. *помочнык* 108. *помочнык пастухá* 95. *памóчнiк пастухá* 94а. *помóчнiк пастуху́* 101, 109, 131. *помóчнык пастухá* 96, 98 *(Помóчнык постухá пумагáе пастухóве пастэ́).* *в пóмачы пасту́х* 103. *другый пасту́х* 132.

Карта № 64

ЧАРГА (пасвіць жывёлу)

№ 612 «Я. н. радоўка пастуха: радоўка, калейка, чарга, вочарадзь...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў радоўкі пастуха і націск у слове *калея (калéя і кóлея).* У нас. п. 87 знак *(радóўка)* пастаўлены на аснове матэрыялаў «Краёвага слоўніка Усходняй Магілёўшчыны» (Мн., 1970), у нас. пп. 54 і 58 знак *(рáта)* пастаўлены на аснове матэрыялаў СП-ЗБ т. 4. С 290.
вóчарáць 7 *(прышлá мыя́ вóчарáць у пóля гнаць)*, 47, 50 (рэдк., нов.), 53, 56, 60, 62, 76, 100. *вóчырыць* 8а, 35, 73. *вóчырiць* 13 *(мыя вóчырiць)*, 41. *вóчэрэть* 98. *вóцырiць* 16. *óчарáць* 51 (суч.), 61. *вóчарадзь* 9, 11 (нов.), 14, 29, 36, 37, 67, 75, 77, 82, 112, 116, 119, 122, 124, 125, 127, 129, 130, 138, 141, 142. *вóчарэдзь* 120. *вóчырыдзь* 40, 42, 43, 78, 80, 81. *вóчырiдзь* 44, 79, 83—89. *вóчередзь* 92. *вóчэрэдзь* 136. *вóчярядзь* 17. *óчырыдь* 90, 96. *óчырiць* 39. *óчэрэдзь* 101, 102 (рэдк.), 113. *óчэрэдь* 108 (рэдк., нов.), 109, 132. *óчарадзь* 106 *(цяпéр тóлькi óчарадзь)*. *óчарáць* 19.
почырiдка 91. *чэ́рэдь* 108 (найчасцей).
радóўка 1, 2, 4—6, 10 *(адбылi сваю радóўку)*, 11, 13, 21, 25а — 31, 33 *(пáсцiць радóўку)*, 34, 35, 37, 44, 53, 57—60, 68, 69 *(пасту́х па радóўцы iдзé)*, 70, 71, 74, 75, 81 (больш трад.), 118, 123. *рядóўка* 32, 39, 83—89.
калéйка 3, 20, 22, 24, 45 *(калéйка пáсвiць карóвы, кáжды пасé карóвы па калéйцы)*, 46, 49—51, 52, 52а, 54 (рэдк.), 55, 99. *кóлейка* 18, 90, 92—97, 102 (рэдк.), 103, 106—109, 114, 131, 132, 133.
калéя 21, 25а.
чаргá 23, 63, 67 (трад.), 72, 77, 104, 105, 110—112, 115, 118, 120, 126, 127, 135—137. *чэргá* 114, 134. *черга́* 113. *черьга́* 117.
чаргавiк 139.
чарадá 4 *(нáда пáстара кармiць пáсцiць чараду́)*, 8 *(па чарадзé пáстара кóрмiм)*. *чырыдá* 8а, 15, 42. *чырiдá* 12.
чарадóўка 63. *черядóўка* 17.
рáта 25 *(пасты́р iдзé ў рáту)*, 47 *(атпасу́ сваю рáту)*, 54 *(рáта ў субóту, трэ́ба пáсцiць карóў)*, 58 *(мая́ рáта прас тры нядзéлi)*.
Адзінкавыя: *пэрэ́йма* 94а. *перэпáскi* 102.

Карта № 65

ПАША

№ 615 «Я. н. месца, дзе пасуць жывёлу: паша, пасвіска, пасвішча...» АЛА 133 'негороженное место, на котором пасется скот' пастбище — pašnjak, pasište, ispaša — pastwisko
На карце паказана пашырэнне лексем са значэннем 'месца, дзе пасецца жывёла'. Гэта назва не канкрэтнага ўгоддзя, а агульная назва месца, дзе жывёла можа пасвіцца, скубці траву.
Пры картаграфаванні ўлічаны нерэгулярныя фанетычныя асаблівасці, што маюць акрэслены арэал. Назвы *пáстбiшча, пáсьцьбiшча* картаграфуюцца як *пáзбiшча,* назва *пáства* — як *пáста,* назва *вы́пасы* — як *вы́пас.*
Ад картаграфавання адведзены лексемы, якія называюць пэўнае ўгоддзе: *выган* 'месца каля вёскі, дзе пасецца жывёла', *папар* 'поле, пакінутае на адно лета незасеяным з мэтай паляпшэння глебы пад пасеў', *лог* 'нізіна', *поплаў* 'луг каля ракі ці якога-н. іншага вадаёма'. Па гэтай жа прычыне адведзены ад картаграфавання лексемы: *лес, пóле, балóта, пералóг, пóжня, пагóны, вы́пуск;* а таксама лексема *талóка* з нераскрытым у адказах значэннем: 126 *талока па полi бувае, там жывёлу пасуць.* 130 *кароў пасуць у талоцы, не ў сенажацi.* Не картаграфуецца лексема *пáша* ў значэнні 'трава' — 132 і 135 пп.
пáша 2,4—8, 9—11, 14, 17, 20—25, 26 (трад.), 27, 29, 31, 34, 35, 37, 42, 46, 47, 50, 51 (трад.), 52—56, 59—68, 71, 73, 75—77, 79—85, 86 (рэдк.), 87, 94—97, 100—104, 107, 108, 114, 116, 118, 119, 122, 123, 125, 127—129, 132, 134—139, 141, 142.
пáжа 72, 105, 110, 116, 133.
пáзьбiшча 1, 9, 15, 35, 43, 70, 75, 86, 111, 115, 124, 127, 129, 141. *пáсьбiшча* 1, 7, 8, 21, 28, 32, 41, 42, 51, 57. *пáзбiшчэ* 90, 134, 135 (нов., рэдк.). *пáстбiшча* 32, 142. *пáстбiшчэ* 138 (нов.). *пáсьбiшча* 84.
пáсьвiшча 13, 20, 45 (трад.).
пáзьвiшча 19, 26, 27, 54, 70, 120. *пáзьвiшчэ* 112.
пáтбiшча 34, 78. *пáдбiшча* 118. *пáцьбiшчэ* 140.
пáсвiска 46, 99. *пáсвiско* 93. *пáсвыство* 132. *пáзьвiска* 58.
пасовы́ско 92, 94—96, 131. *пасувéско* 98.
пáзбыско 103.
пáста 30, 74. *пáства* 12.
папáс 88, 114. *пъпáс* 41. *попáс* 102, 106, 108, 109, 113, 132.
пасьбá 57, *попáскы* 103.
Адведзены: *вы́ган* 23, 29, 36, 45, 53, 54, 93, 115. *вы́гон* 90, 91. *вы́гын* 44. *ву́ган* 115, 135.

вýгон 117. *вíгон* 138. *пагóны* 121. *папáр* 3. *пупáр* 33. *папáры* 18, 69. *пар* 6. *пáріна* 17, 39. *пáраніна* 36. *пáрыніна* 80. *пáрініна* 40. *пóля* 4, 15, 29, 44, 82. *пáшня* 16. *пóплаў* 93. *пóжня* 29. *лог* 44. *лух* 29. *балóта* 49. *вы́пуск* 88. *талóка* 126. 130.
АЛА: *пáша* 1А, 4А, 8А, 11А, 17А, 18А, 25А, 27А, 28А, 33А, 36А, 37А, 39А, 44А, 47А — 49А, 50А, 51А, 53А, 54А, 58А, 61А, 62А, 66А.
пáжа 34А, 53А.
пáзьбішча 2А, 6А, 12А, 14А, 15А — 18А, 20А, 23А, 35А, 44А, 63А, 67А. *пáзьбішчэ* 53А, 56А. *пáсьбішча* 13А, 22А, 37А, 46А, 55А.
пáдбішчэ 57А.
пáсьвішча 19А. *пáсьвішчэ* 10А.
пáсвіска 26А.
посовы́ско 45А, 48А, 64А.
пáзьбіско 49А.
пáста 34А. *пáства* 5А.
папáс 23А, 37А. *попáс* 52А. *пупáс* 9А.
вы́пас 65А.
Адведзены: *вы́ган* 14А, 16А, 29А — 31А, 40А, 65А. *вы́гэн* 20а. *вэ́гун* 43А. *папáр* 14А. *попáр* 43А. *пупáр* 2А, 7А. *пэпáр* 5А. *пáріна* 21А. *пырылы́г* 43А. *пóле* 9А, 41А. *пóля* 21А, 24А, 39А, 42А. *талóка* 12А, 130А, 132А, 135А.

Карта № 66

ЗВАНОК (на шыі каровы, авечкі)

№ 618 «Як называецца званок, які чаплялі жывёле на шыі: а) жалезны ці медны: ляпаўка, балабон, бома, б) драўляны: клякотка, нэндза...»
На карце знакамі паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў жалезнага званка (адказы на пункт а) пытання 618).
Адным знакам картаграфаваліся: *балабайка, балабейка, балабэйка, балабоўка, барабайка.*
званóк 2—5, 9, 12, 13, 15, 18, 19, 21, 23, 26—32, 35—37, 40, 43, 46—48, 49а, 50—52, 55—59, 62, 64, 65, 68, 70, 72, 78, 85, 87, 93, 99—102, 104, 110, 111, 115—117, 120—123, 125, 129, 130, 133—142, *звонóк* 94, 95, 97, 98, 103, 106, 109, 114, 132, звунóк 92. *дзвонóк* 90, 131.
званéц 112. *звонéц* 107, 108, 113.
балабóн 31, 73—75, 77, 78, 80—82, 118, 119, 123, 124, 128, 129. *былабóн* 16, 33, 34—37 (трад.) 38—44, 79, 83—88.
балабáйка 8 (*Балабáйку рабілі з бляхі, бáнкі жалéзнай)* 17, 22. *былыбáйка* 29. *балабéйка* 6, 25. *балабэ́йка* 24. *балабóўка* 10, 11. *барабáйка* 8а, 21.
Адказы на пункт б) пытання № 618 у пераважнай большасці матэрыялаў адсутнічаюць. Толькі ў заходняй частцы рэспублікі адзначана слова *клякóтка:* 47—51, 62, 100. *клёкы́тка* 95, 90. *клыкы́тка* 103. *клэкóтка* 109.

Карта № 67

ПІШЧАЦЬ (пра свіней)

№ 621 «Свінні пішчаць, вішчаць, квічаць...»
На карце адлюстраваны дзеясловы, якія абазначаюць 'крычаць віскілвым высокім гукам' (пра свіней).
Ад картаграфавання адведзены словы са значэннем 'утвараць спакойныя гукі' тыпу *рох-рох (рохаць, крохаць, хрукаць* і інш.) і словы *гудуць, равуць (раве).*
пішчáць 1, 2, 4—6, 12—15, 23, 26, 27, 29, 33—38, 41, 43, 82, 83, 85 (часцей парасяты), 88, 89, 117, 119 (часцей), 120, 121, 127, 135. *пішчы́ць* 23, 42. *пышчáть* 92, 108, 109, 132. *пышчéть* 131. *пішчýть* 98. *піскацяць* 49.
вішчáць 10, 11, 15—17, 32, 40, 41 (моцна), 45, 50, 54, 67, 71, 75 (радзей), 79, 81 (ад холаду), 82, 84, 86, 105, 107, 111, 112, 114, 115, 119, 123—126, 128—130, 133, 137—139, 142. *вішчы́ць* 66. *вішчáть* 134. *віжджáць* 35, 117.
квічáць 3, 18—22, 24, 25, 47, 55, 99, 100, 104. *квічя́ць* 96. *квічáт* 93, 94, 101, 102. *квычáт* 90, 91. *квычáть* 92, 94а, 96а. *квычéть* 95, 97, 98, 131. *квычя́ть* 95, 96, 96а, 103. *квішчáць* 135, 136.
крычáць 28, 35, 37, 40, 51, 54, 58, 62, 110, 114, 127. *крічáць* 85.
скугóлюць 35, 41—42. *скігóлюць* 81 (хворая), 84.
скагóчуць 41, 84.
кругíчуць 4. *кругóчаць* 2.
Адзінкавыя: *верашчáць* 46. *скавы́чуць* 50. *мычя́т* 90 (рэдка).
Адведзены: *рóхкаюць* 10—11, 21, 53, 94, 113, 115—116, 127, 135, 137, 140. *рóхчуть* 94. *рóхаюць* 34, 36, 49, 86, 130, 141. *рóхають* 108, 109, 132. *рóхае* 122. *рóхае* 51. *рóгають* 133. *рóхъюць* 15. *рýхыюць* 44 (ціха), 84, 87, 89. *рýхаюць* 9, 31, 33, 38, 88, 139. *рýхъюць* 39. *рыхаюць* 14, 116. *рýхкаюць* 76, 106, 117, 137. *рýхкают* 101, 102.
крóхаяць 2. *крóхають* 98. *крýхаюць* 7.
хрýкаюць 86 (рэдк.).
гудýць 77, 126, 142.
равé 23. *равéць* 30. *равýць* 72.

Карта № 68

ШАЛЁНЫ (пра сабаку)

№ 2745 «Хворы шаленствам (пра жывёлу): шалёны, бешаны, кручаны... Ашалець, збясіцца, скруціцца...» і пытання АЛА 278 «Бешеный» (о собаке)»
Картаграфуецца прыметнік, што абазначае стан жывёлы, хворай шаленствам. Назвы *шалёлый, шáльны́* картаграфуюцца як *шалёны.*
шалёны 2—6, 8, 8а, 10, 11, 14, 17—36, 38, 39, 43, 45—49, 52—54, 57, 58 *(шалёны і чалавек шалея)*, 59, 63—68, 69 (стар.), 70—78, 81—82, 88, 107, 118—120, 123, 129, 134, 139, 141. *шалёный* 1, 7, 16, 40—42, 44, 79—80, 84—87, 132. *шалёнъі* 12. *шэлёны* 117. *шалёлый* 86. *шáльны́й* 89. *шальнэ́й* 89.
крýчаны 50, 51, 55, 56, 60—62, 93, 97, 99—102, 104—106, 110—112, 115—117, 121, 122, 124, 127, 135—142. *крýчаный* 90—92, 95—97, 109. *крýчани* 98. *крýчыны* 35. *крýчыный* 84. *крýчоны* 114. *крýчоный* 103, 108. *крýчэны* 94, 113.
бéшаны 8а, 9, 37, 53, 54, 67, 69 (цяпер), 73 (нов.), 81, 82, 111, 116, 119, 124—130, 135—137, 139—142. *бéшаный* 80. *бéшыны* 35, 89. *бéшыный* 40—43, 84, 85, 89. *бéшоны* 114.
дурны́ 133, 134. *дурны́й* 90, 95, 108.
Адзінкавыя: 84 *шал пытпáў.*
АЛА: *шалёны* 1А — 4А, 10А — 17А, 21А, 26А — 33А, 35А — 36А, 38А, 53А, 58А, 60А, 63А, 70, 115. *шалёный* 5А — 7А, 9А, 25А, 40А — 42А, 52А. *шалёныя сыбака* 23А.
крýчаны 29а, 34А 44А, 46А, 47А, 49А, 50А, 53А, 61А, 62А, 50, 61. *крýчаный* 45А, 57А, 66А, 67А. *крýшаный* 45А. *крýчэны* 64А, 65А. *крýчэный* 48А. *кручóны* 51А.
дурны́ 54А *(іерчýк — сабака)*, 55А.

Карта № 69

САМКА (агульная назва)

№ 649 «Як кажуць: самка, саміца...»
Картаграфуюцца словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў слове *сáмка.*

У некалькіх адказах адзначана, што слова *самка* з'яўляецца новым і рэдка ўжываецца.

са́мка 1, 3—18, 21, 24, 25а — 29, 30—40, 41—44, 47, 49а, 50 (нов.), 53, 54, 55 (нов., рэдк.), 56, 57, 59—61, 63—65, 67—71, 74—92, 94, 95 (нов.), 96—99, 110, 111, 113—115, 118, 119, 120а, 121, 123, 124, 127—132, 134, 135 (рэдк., нов.), 136—139.

саміца 2, 19, 20, 23, 25, 45 *(саміцы лося мнейшыя як самцэ́)*, 48, 51—52а, 58, 62, 64 (трад.), 66, 72, 93, 100, 105, 106, 112, 116—118, 120, 122, 126 *(саміца куніцы не больш самца)*, 133, 140. *самыца* 94 *(самыца і самэ́ц)*, 108, 109. *самыця* 95, 109.

саміха 41. *самычка* 109.

Карта № 70

САМКА ЛАСЯ

№ 650 «Я. н. самка лася: ласіца, лашыца...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў назве самкі лася.

Характар размяшчэння арэалаў *ласіца — ласіха* нагадвае абрысы адпаведных арэалаў *ваўчыца — ваўчыха* (карта № 72).

Не картаграфуюцца назвы: *са́мка* (гэта агульная назва для самак жывёл) і *лось* (агульная назва для самца і самкі).

ласіца 1,—3, 5, 7, 8а, 9, 15—21, 24—29, 31, 34, 35, 37, 39, 51—54, 56, 58, 60, 62—66, 68—70, 72—76, 82, 83, 88, 89, 93, 100, 104, 105, 110, 112, 116, 117, 120, 121, 123, 124, 125 *(ой, я відзіла ласіцу)*, 126 *(ласіцу у лесе бачыла, да яна уцекла)*, 127—130, 141, 142. *лосіца* 101, 102, 106, 122, 133, 137. *лосыца* 103. *лосыця* 90, 92, 97, 131. *лусэ́ця* 98.

ласіха 1, 4, 6, 8, 8а, 10—14, 22, 23, 29, 32, 33, 36—38, 40—44, 46, 47, 48 *(ласіха надта далёка чуе ахотніка)*, 49а, 50, 52а, 54—57, 59, 61, 67, 71, 73, 77—82, 84, 86, 87, 99, 111, 115, 119, 120а, 136, 137, 140. *лосіха* 95, 96, 102, 103 (рэдк.), 108, 109, 132. *лосыха* 90, 92, 94а. *лосэ́ха* 96а.

лашыца 84 *(і пра гладкую жанчыну)*, 118, 138. *лошыца* 107, 114, 122, 133. *лошіца* 113, 134.

ло́ша 30, 57, 59, 85, 102, 106, 114, 135, 139.

лоша́тка 113.

Адзінкавыя: *саміца ло́ся* 45. *ла́ня* 94. *ла́ска* 128.

Адведзены: *са́мка* 113, 139. *лось* 49, 141.

Карта № 71

КУНІЦА

№ 651 «Куніца, куна...»

Картаграфуюцца назвы *куніцы*. Адзначаны словаўтваральныя, акцэнталагічныя і фанетычныя адрозненні.

куніца 1, 2, 4—8, 9—21, 23—44, 47 *(куніцу на каўнярэ білі)*, 49, 49а, 51 *(ёсць зверушка такая)*, 52а, 53, 55—59, 61, 62, 64—68, 69 *(куніцы ядуць куры)*, 70, 71, 73—88, 89 *(у нашым лесі дужа німа куніц)*, 93, 94, 99—102, 104—107, 110—124, 125 *(я бачыла нават кунічку)*, 126 *(куніцы у нас у лясах за Днярпом вадзіліся)*, 127, 128 *(чула, што куніца)*, 129, 130, 133—142.

куныца 94а, 103, 108, 109, 132.

куныця 90, 92, 95, 97, 131.

кунэ́ця 90 (в. Дзмітравічы), 98.

ку́на 20, 46, 92.

куна́ 3, 22, 45, 48, 50, 54, 57, 60, 96, 96а.

Не ведаюць звярка 63.

Карта № 72

САМКА ВАЎКА

№ 652 «Я. н. самка ваўка: ваўчыха, ваўчыца...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў назве самкі ваўка.

Арэалы пашырэння *ваўчыца — ваўчыха* набліжаюцца да арэалаў *ласіца — ласіха* (параўн. карту № 70).

ваўчыца 1, 3—9, 11 *(ваўчыцу з ваўчанятамі злавілі)*, 13—20, 22—28, 30—32, 34, 35, 37—44, 46 *(цэлае ганье, а спераду ваўчыца)*, 47 *(велька, ледво прыцягнулі двайгу на санках)*, 48 *(сваіх дзяцёй ў нары́ хава́я)*, 49, 49а, 51—54, 55 (рэдк.), 56—73, 75, 76, 78, 82—84, 85 *(у дзярэўню ваўчыца была забегла)*, 86—89, 93, 99, 100, 104, 105, 110, 112, 115, 116, 118, 119, 120а, 121, 124, 125 *(ой, і напужала мяне ваўчыца!)*, 126 *(ваўчыцу можна адрозніць ад ваўка)*, 127, 135, 136, 139—142. *воўчыца* 94, 94а, 101—103, 106, 107, 117, 120, 122, 133, 137, 138. *вовчыца* 94, 108, 109, 132. *вовчыця* 95—97, 131, *во̂вчыэця* 90. *вувчыця* 92. *вовчіца* 113. *воўчіца* 134.

ваўчыха 2, 8а, 10, 12, 14, 21, 29, 33, 35—37, 41, 42, 45 *(сівая)*, 50, 55, 75, 77, 79—82, 84 (рэд.), 87, 104 (больш часта), 111, 123, 128—130, *воўчыха* 102, 114, 133, 134. *воўчэ́ха* 96а. *вувчэ́ха* 98. *вовчыха* 91, 95 (радзей), 96, 103, 109.

воўча́рка 134.

Карта № 73

ВАЎЧАНЯ

№ 653 «Я. н. малое ваўчаня: ваўча, ваўчо, ваўчук... Мн. лік: ваўчаты, ваўчаняты, ваўчукі...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў назве дзіцяня ваўка. Знакі ставіліся на падставе формы адзіночнага ліку.

Абрысы арэалаў словаформ *ваўчаня́ — ваўчанё — ваўчанёнак* у асноўным сумяшчаюцца з арэаламі адпаведных форм *цяля́, парася́ — цялё, парасё — цялёнак, парасёнак* (параўн. карты ДАБМ, № 84 і інш.).

ваўчаня́ 46 *(зяць прынёс раз, як сабачонко)*, 47 *(чо глядзіш як ваўчаня з нарэ́!)*, 48, 49а — 51, 53—56, 60—62, 67, 72, 76, 100, 105, 111, 112, 115, 116, 118, 120а, 124, 126, 127, 135, 136, 139, 140. *ваўчыня́* 93, 104. *воўчыня́* 101, 106, 110, 117, 120, 122, 137, 138. *воўчэня́* 94, 102, 107, 114, 134. *вовчаня́* 113. *вовчыня́* 95—96а, 103, 132. *вовчэня́* 91, 94а, 108, 109, 133. *вовчыне́* 131. *вувчыня́* 92. *вувчэне́* 98. *выўчыня́* 33, 87, 89.

ваўчанё 3, 18—32, 37, 49, 52а, 57—59, 63—65, 68—71, 75, 78, 80, 99, 119, 126. *воўчанё* 66.

ваўчанёнак 4, 6, 8, 9—11, 14, 73, 75, 77, 81, 86, 118, 123, 125, 129, 130. *ваўчанёнык* 41, 42, 79, *вуўчанёнак* 5, 8а, 11, 12. *вуўчанёнык* 15, 34, 35, 38, 43, 44, 84. *выўчанёнык* 85. *ваўчанятка* 141, 142. *ваўчэнятко* 55. *вовчынётко* 131.

ваўчано́к 127, 128. *вуўчано́к* 35, 39.

ваўчо́нак 1, 2, 7, 75, 119, 121, 123. *валчо́нык* 16.

ваўчо́к 8а, 29, 36, 54, 61, 75, 81, 82 (большы), 84, 127. *ваўцо́к* 16. *вовчо́к* 97. *воўчо́к* 114, 134.

ваўча́к 45 *(ваўчаке́ малыя ў лесе былі, то прынёс аднаго ваўчака́)*.

ваўчу́к 23, 127. *воўчу́к* 133.

ваўча́т 17. *ваўчаню́к* 52. *ваўчанётка* 74.

Адзінкавае: *шчыня́* 90.

Карта № 74

КАЦЯНЯ

АЛА 282 'детёныш кошки'
Дадзеная карта адносіцца да цыклу карт, на якіх закартаграфаваны назвы маладых істот (гл. карту № 73, а таксама карту 84 ДАБМ).
Адведзены ад картаграфавання словы *кацянятка, каток, коцік,* паколькі яны з'яўляюцца дэмінутыўнымі ўтварэннямі, якія характэрны для беларускіх гаворак.
кацяня 27A, 29A, 35A, 44A, 46A, 49A, 50A, 55A, 58A, 59A, 62A, 65A — 67A, 50, 61, 115. *каценя* 57A. *коценя* 51A, 54A. *коцэнé* 48A. *котыня* 45A, 47A, 64A.
кацянё 10A, 12A — 16A, 28A, 30A — 33A, 37A, 70, 115.
кацянёнак 3A, 5A, 60A. *кацянёнык* 1A, 4A, 17A. *кацянёнък* 21A. *кыцянёнык* 9A, 25A, 36A. *кыцянёнък* 18A, 41A. *къцянёнак* 20A. *къцянёнък* 24A.
кацёнак 6A, 40A, 61A — 63A. *кацёнык* 2A, 22A, 23A. *кацёнък* 7A, 8A, 24A, 38A.
кацюк 11A. *котюк* 52A.
кацянюк 10A. *какацяня* 10A. *кыцянок* 39A. *кысянёнык* 39A. *касеня* 53A.
Адведзены: *каток* 5A, 13A, 19A. *коцік* 5A, 9A, 39A. *кацянятка* 10A, 26A. *каценятко* 34A. *коценятко* 56A. *коцэнятко* 48A. *котэнятко* 45A.

Карта № 75

ЛОГАВА ВАЎКА

№ 659 «Я. н. месца, дзе знаходзіцца воўчы вывадак: гняздо, лагоўе, логава, лагво, лагавішча, логавішча...»
Картаграфуюцца назвы воўчага гнязда. Паказаны словаўтваральныя, некаторыя фанетычныя і акцэнталагічныя адрозненні ў назвах, утвораных ад розных каранёў.
Аб'яднаны знакамі: *логва* і *лагва, лагоўя, лагаўя* і *логаўя.* Тым жа знакам як *логавішча* абазначаны *логвішча* і *логмішча,* як *лагавіска — лыгвіско,* як *кубло — кубыло.*
Не картаграфуюцца азначэнні *воўчы, ваўчыны,* што выступаюць у складаных назвах тыпу *воўча гняздо,* якія вынесены на асобную карту (№ 80).
логава 7, 8a, 10, 11, 13, 14, 21, 29, 31, 35, 36, 38, 41, 54, 56, 59, 63, 65, 67, 68, 111, 119, 129. *логаво* 46, 47, 51 (воўчая), 55, 60, 61, 99 (воўчо), 105, 110, 135. *lôгаво* 53 (рэдк.). *логово* 96, 136, 137. *логува* 16, 78. *логыва* 40 *(йдзе ваўкі атдыхаюць),* 44, 79, 85, 87, 89.
лагво 3, 22, 27, 37, 49, 49a, 66, 70, 73, 74, 112, 115, 116, 118, 119, 120a, 124, 126, 127, 139, 140. *лагва* 141. *лагвы* 22 (мн.).
логва 71, 117. *lôгва* 64. *логаў* 9. *ложыва* 42.
лагоўя 25a. *лагаўя* 39. *логаўя* 81. *лагоўі* 21 (мн.).
логавішча 34, 77, 80, 81, 88, 111, 118. *логывішча* 42. *логавішчэ* 86. *логвішча* 15, 68, 75, 81, 82, 121—123, 126. *логвішчэ* 134, 138. *логмішчэ* 52a.
лагавішча 8, 39, 43, 58. *логовышчэ* 96. *лагвішча* 128 *(ваўкі цягаюць поўсць, галлё, сухую траву).*
логовіло 94. *логовыло* 95, 109 (рэдк.).
лагавіска 19. *логовіско* 94. *лыгвіско* 107.
логаў 9. *лагмо* 45. *(у лесе знайшлі воўча лагмо).* *лагло* 72.
гняздо 4, 5, 12, 16, 20, 23, 26, 30—33, 37, 50 *(знашоў воўча гняздо),* 53, 54, 57, 59, 62, 75, 76, 83, 84, 89, 101, 104, 106, 115, 130. гныздо 90, 91, 96a, 97, 132. гнэздо 94. гны^э^здо 103.
бярлох 20, 53, 58, 69 *(у бярлогі ляжалі).* *барліх* 98. *барлох* 93. *берлог* 122. *берлôг* 114. *бырлох* 132. *бырлыг* 95. *бэрліх* 98, 109. *бэрлих* 108. *бэрлог* 113. *бэрлуг* 94a.
мярлох 7, 10 (трад.), 17, 25a.
бярлога 1, 24, 84.
бярліна 125 *(тут была воўчая бярліна).*
кубло 102, 127, 131, 133, 142. *кубыло* 92.
ваўкаўня 18, 19.
ваўчарня 52.
нара 48 *(ваўчыца сваіх дзяцей у нары хавая).* *нора* 2. *нура* 25. *норы* 28 (мн.).
Адзінкавыя: *лаўжо* 6. *вывараць* 14. *котлішча* 100. *качавішча* 129.
Адсутнасць назвы: 100.

Карта № 76

ПАШЧА ЗВЕРА

№ 661 «Я. н. пашча звера: пасць, пашча, ляпа, зяпа...»
На падставе він. скл. адз. л. картаграфавана *ляпа* ў нас. п.п. 2, 11, 69, 101, *паста* ў нас. п. 13, *горла* ў нас. п.п. 19, 20, 51, 52a, 96, 100, *ляпаўка* ў нас. п. 23, *рот* у нас п.п. 35, 56, 103, 109, *пасць* у нас. п.п. 86, 99, 106, 107, 120, 123.
Назва *пашчы* картаграфуецца як *пашча, паст* — як *пасць, віліца* — як *віліцы, зеўра, зібра* — як *зебра.*
Адведзены ад картаграфавання назвы, якія не адпавядаюць тэме карты: *пашчэнкі, пашчакі, пашчэкы.*
пасць 9, 29, 35, 39—41, 43, 46, 47, 60, 61, 63, 67, 70, 71, 78—81, 83, 84, 86—89, 93, 99, 104, 107, 110, 111, 114, 115, 120, 123, 124, 126—129, 133, 136, 137, 139, 141, 142. *пасть* 96a — 98. *паст* 94a. *пась* 7, 12, 14, 16, 17, 106.
пашча 1, 18, 20, 44—46, 48, 54, 55, 57, 59, 60, 62, 92, 94, 112, 119, 125, 134. *пашчы* 86.
паста 13. *пашч* 54. *пастка* 54, 127.
ляпа 2—6, 8—11, 15, 16, 19, 21, 22, 25—32, 35—37, 46, 49a, 50, 55 (узмацн.), 58, 64—66, 68, 69, 71, 72, 74—77, 101, 116, 118, 119, 121, 122.
ляпка 17. *ляпаўка* 23.
зяпа 33, 35, 37, 38, 44, 73, 79—81.
рот 34, 35, 56, 92, 94a, 103, 108, 109, 113, 120a, 132, 135.
горла 19, 20, 51—52a, 54, 90, 96, 100, 131.
віліцы 106, *вылыці* 95. *вылыцы* 103. *віліца* 102.
зебра 117, 138. *зеўра* 47. *зібра* 142.
цяпа 82, 84, 85.
зява 81. *зявала* 127.
Адзінкавыя: *мяліца* 7. *морда* 9. *хляпа* 24. *мяла* 35. *халіпа* 42. *мыза* 53. *халява* 81. *звягі* 100. *муса* 113.
Адведзены: *пашчэнкі* 49, 91. *пашчакі* 93. *пашчэкы* 131.

Карта № 77

ГАЙНЯ ВАЎКОЎ

№ 662 «Я. н. стада ваўкоў у час цечкі: руйка, руя, гайня...»
Картаграфуюцца назвы зграі ваўкоў у перыяд цечкі. Паказаны адрозненні назваў па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах.
Назва *юра* картаграфуецца як *юр,* назва *юраўшчына* — як *юраўшчына,* назва *воўчая рыскаўня* — як *рыск.*
Не картаграфаваліся азначэнні ў складаных назвах тыпу *воўча (ваўчыная) гайня,* ім прысвечана асобная карта (№ 80).
гайня ваўкоў (воўча, ваўчыная) 10, 11, 31, 47 *(цалу гайню ваўкоў убачыў каля хлява),* 51, 52a, 54, 56, 62, 64, 65, 69, 70, 88, 100, 104, 111, 118, 124, 128 *(гайня ваўкоў баіцца агню ноччу),* 135, 140. *гойня* 114.
гання 27, 63, 68, 115, 116, 118, 119 (і сабак), 120, 120a, 122, 129. *ганьня* 71. *ганья* 45 *(бегла воўча ганья),* 59, 67, 110. *ганье ваўкоў* 46.
гальня 142.
гандля 53, 60, 61, 105.
ганейка 127. воўчая ганейка 121.

свáдзьба (ваўкоў, ваўчыная) 12, 14, 16, 32, 35, 36, 42, 43, 79, 81, 83—86, 123. *свáцьба* 7. *вясéлля* 29, 37, 73, 75, 80, 82, 118. *вóвчэ вэсíля* 98.

цéка 102, 106, 107. *тíка* 95, 103, 108, 132.

цéчка 106, 125 *(хадзіла цéчка ваўкоў)*, 126 *(бачыў — цéчка ваўкоў бегла)*, 127, 136, 138. *цéчка вóўчая* 141. *цéчкі* 88. *тéчка вóўчая* 94 (і сабачая). *тíчка* 109. *цéчкаю ваўкі гайнююць* 137.

тóчка ваўкóў 50. (рэдк.). *тóчка* 99.

юр 101. *юрá* 120а.

юрына ваўкóвая (вóўчая) 19, 20. *вóўчыя юрынá* 58 *(гуртýюцца ваўкі у калядніцу)*. *юроўшчына* 101. *юрáўшчына* 28.

рýя 26, 112 *(вóўчая)*, 114 *(вóўча)*, 115 *(ваўкоў)*, 116, 117, 133, 134. *руйя вóвча* 113. *руíна* 3, 4 *(воўча)*, 48, 49а, 57 (збіраюцца на Філіпаўку на руіны гуляць). *руінá ваўкóў* 52.

рýйка 26.

стáда ваўкóў 5, 6, 8, 8а, 13, 15, 16, 19, 21, 24—25а, 28, 29, 34, 38—40, 44, 49, 87, 89. *стáдо* 90, 96—98, 136.

стáя ваўкóў 2, 9, 15, 17, 43, 92, 96, 123.

рыск ваўкóў 66 *(яны тады выюць, рышчацца ваўкé)*, 72 *(напáла на вóўчы рыск)*. *вóўчая рыскайня* 76.

красы, вóўча красы 2 (яны збіраюцца кучамі). *красы ваўкоў* 21. *ваўчыныя красы* 24. *красы* 28.

табýн ваўкóў 23, 25. *табýн вувківь* 98. *табýн* 131.

зграя 38, 96 (злосныя).

Адзінкавыя назвы і апісальныя канструкцыі: *стáдам ходзяць ваўкі* 1. *тýча ваўкоў* 6. *рой ваўкóў* 18. *калядніх* 22 (яны збіраюцца ў кучы). *ваўкі збіраюцца ў пáры* 30, *тáбар* 33, 34. *гульня* 40 *(воўчыя)*. *грумáда ваўкóў* 55. *гульня* 73. *чарóды* 74. *вóўча паваложжа* 77. *рольля* 94а. *вóўчэ сьвічкэ̂* 98.

Адсутнасць назвы: 41, 91, 93, 130, 139.

Карта № 78

ГАЙНЮЮЦЬ (пра ваўкоў)

№ 663 «Ваўкі гайнююць, гандлююць...»

Картаграфуюцца дзеясловы ў форме трэцяй асобы множнага ліку, якія звязаны з перыядам цечкі ў ваўкоў. На падставе формы трэцяй асобы адзіночнага ліку *(ваўчыца бéгаіцца, цéчка бéгае)* адпаведны знак пастаўлены ў 7 і 106 пп. На падставе назоўнікаў *красы і ганнé* пастаўлены адпаведныя знакі ў 21 і 128 пп.

Як *гандлююць* картаграфуецца *гандзююць*, як *рышчацца — рыскýюцца*.

Не картаграфуюцца словы *свáдзьба, вясéлле*, якія адлюстраваны на асобнай карце, а таксама: *выюць, дабывáюць дáбычу*, не звязаныя з тэмай карты.

1 *ваўкі красýюцца, ваўчыныі красы*. 2. *ваўчыха на красы паднялася, ваўкі табунáмі хóдзяць*. 3 *гуляюць ваўкі*. 4 *ваўкі хóдзюць стáдамы, табунáмы*. 6 *красýюцца ваўкі, ваўчыныя красы, красáмы ваўкі хадзілі*. 7 *ваўчыцца бéгаіцца*. 8 *ваўкі крýцюцца*. 9 *ваўкі гуляюць вяселле, свадзьбу, ваўкі красýюцца*. 10 *гайнююць*. 11 *ваўкі гайнююць*. 13 *свадзьба ваўчынъя*. 14 *гандлююць ваўкі*. 15 *свадзьбу гуляюць*. 16 *у каляды ваўчыныі свадзьбы*. 17 *ваўкі гуляюць*. 18 *ваўкі гуляюць*. 19 *ваўкі юрýюцца*. 20 *ваўкі ганьююць*. 21 *красы ваўкоў, ваўчыныя*. 22 *ваўкі гуляюць*. 23 *табуняцца, збірáюцца ў табун, таўкýцца, гайнююць; сучка таўчэ̂цца*. 24 *ваўкі красýюцца, палююць, юрáць*. 25 *рышчыцца, у калядніцу ваўкі рышчацца, ваўкі юрáць, юр ваўкоў* (пераважна). 25а *гуляюць*. 26 *ваўкі вяселля гуляюць*. 27 *вóўчая вяселля*. 28 *гуляюць ваўкі*. 29 *ваўчыныя вяселля, ваўкі ваўчыныя вяселля гуляюць*. 30 *гуляюць*. 31 *гайнююць ваўкі*. 32 *у ваўкоў свадзьба*. 33 *іграюць*. 35, 36 *ваўкі гуляюць свадзьбу*. 37 *гуляюць вяселля*. 38 *ваўкі жэ̂нюцца, табуняцца*. 39 *ваўчыныя свáдзьба*. 40 *гуляюць*. 41, 42 *воўчыя свадзьба*. 43 *гуляюць свадзьбу*. 46 *дзе па лясах, так бяда: валóчацца ваўкé*. 47 *ваўкі хóдзяць, страшна так, бо яны выюць*. 48 *у асобны час года ваўке хóдзяць руінамі, я ні ведаю, у які месяц* 49 *марцýюць*. 49а *вайке палююць*. 50 *вайке тóчкамі хóдзяць*. 51 *гайня воўча*. 52 *ваўкі ганююць, гайнююць, ваўкі таўкýцца, ваўкі руйняцца*. 52а *гайнююць*. 53 *ваўкі гандлююць*. 54 *палююць*. 55 *вайке хóдзяць грумáдаю*. 56 *ганююць*. 57 *гуляюць на маладыя ваўчаняты*. 58 *ваўкі юрáць у калядніцу (юрыць — інфінітыў)*. 60, 61 *ваўкі гандлююць*. 62 *гандзююць*. 63 *гуляюць*. 64 *палююць*. 65 *гайнююць*. 66 *вайке рышчацца*. 67 *ваўкі гуляюць*. 68 *вяселле гуляюць*. 69 *ваўчыца рыхчыцца*. 70 *гайнююць, на гайню напалі — чуць не разарвалі*. 71 *ганьнююць*. 72 *палююць*. 73, 74 *ваўкі гуляюць*. 75 *ваўкі гуляюць вяселля, свадзьбу*. 76 *ваўкі рыскýюцца*. 77 *ваўкі рышчацца*. 78 *гуляюць*. 79 *ваўкі свадзьбу гуляюць*. 80 *ваўкі гуляюць вяселля, табуняцца, тъбуняцца*. 81 *ваўкі гуляюць свадзьбу*. 82 *ваўкі вяселля вóдзюць*. 83 *бéгыюць*. 84 *ваўкі гуляюць свадзьбу*. 85 *ваўкі гайнююць зімой*. 86 *гуляюць свадзьбу ваўкі*. 87. *гандлююць ваўкі*. 88 *гайнююць*. 89 *ваўкі дыбывáюць дабычу*. 90 *быдлýют*. 92 *вовкы пулюють*. 93 *ваўкі цéкают: ужэ грамніцы, то хутко, мусіць, ваўкі будут цéкаці, ваўкі злые тады, як цéкае ваўчыца*. 94 *воўкі тéчат*. 94а *рольлююць*. 95 *вовкы тікають*. 96 *тікають, полюють*. 96а *вовкэ гуляють зымою*. 97 *полюють*. 98 *на свічках хóдять*. 99 *ваўкі таўчáца*. 100 *ганююць*. 101 *юрáцца воўкі*. 102 *воўкі цéкают*. 103 *тікають*. 104 *гайнююць*. 105 *гандлююць*. 106 *цéчка бéгае, цéкаюць*. 108 *выють*. 109 *тікають* 110 *ганююць*. 111 *гайнююць*. 112 *руюють*. 113 *гойнююць*. 114. *воўкі гойнююць; бéгла воўча гойня*. 115, 116 *ваўкі гайнююць*. 117 *воўкі гонююць, полююць*. 118 *гайнююць*. 119, 120 *воўкі гайнююць, палююць у пілiпаўку*. 120а *ганнююць*. 121—122 *воўкі гальнююць, гайнююць; гальня і гання*. 123 *ваўкі свадзьбу вóдзяць*. 124 *воўчая вяселля, ваўкі гуляюць вяселля*. 125 *ваўкі мардýюцца*. 126 *ваўчыца вóдзіцца, ваўкі вóдзяцца*. 127 *бéгаюць цéчкаю, стáдам, гýртам*. 128 *ганнé ў зімняе урэмя на хрэшчэ̂нне*. 129 *ганнююць, бéгае гання*. 130, 131 *бíгають*. 132. *тíкають*. 133 *воўкі рýяць*. 134 *полюють*. 135 *гайнююць, пачынаюць гайнявáць* 136 *гайлююць*. 137 *ваўкі гайнýюць абычно ўночы*. 138 *воўкі грáюць*. 140 *гайнююць*. 141 *бéгаюць у ганéйку*. 142 *бéгаюць*.

Адсутнасць адпаведнага дзеяслова: 5, 12, 13, 16, 27, 32, 34, 39, 41, 42, 44, 45, 51, 59, 89, 91, 99, 107, 128.

Карта № 79

РАЗЯВІЦЬ ПАШЧУ

№ 661 «Я. н. пашча звера: пасць, пашча, ляпа, зяпа, зяўра... Раскрыць пашчу, зяўрыць...»

Карта складзена на падставе другой часткі пытання, на якое не заўсёды ў матэрыялах даецца адказ. Але нягледзячы на гэта, карта дае магчымасць уявіць лакалізацыю картаграфуемых назваў.

На карце паказаны толькі адзін план супрацьпастаўлення — лексічны. У сувязі з тым, што ў адказах даюцца розныя формы дзеяслова (інфінітыў, формы прошлага і цяперашняга часу, дзеепрыслоўе, зваротная форма), на карце прадстаўлена толькі аснова дзеяслова без уліку яго граматычных форм.

разявіць 4, 45, 54, 56, 65, 120. *раззявіць* 50, 55. *разяўляць* 3, 70. *роззявыты* 90. *рузявлéтэ* 98. *разявáць* 114. *разéвіць* 24. *разіўляць* 24. *роззявіці* 101, 102. *разявіцца* 52. *разяўляя* 122. *разяўляіць* 18. *роззівляе* 113. *роззявлéе* 97. *разявіў* 3, 4, 6, 49, 51, 69, 100, 123, 135. *раззявіў* 20, 46, 93, 117. *рызявіў* 34. *роззявіў* 106, 107. *роззявыв* 90, 92, 94а, 95, 96, 96а 103, 108, 109, 131, 132. *рузьдзявыв* 91.

раскрыць 26, 28, 31, 35, 81, 89, 111, 118. *раскрывáць* 16, 29, 59, 78, 83, 85, 87, 110. *роскрывáті* 94. *раскрыў* 8, 10, 11, 19, 34, 46, 47, 63, 66, 69, 73, 76, 80, 85, 86, 116, 125, 126, 142. *раскрывáе* 49а, 128. *раскрывáя* 52а, 66. *раскрівáе* 113. *раскрываіць* 36. *раскрыўшы* 41.

разінуць 24, 29, 58, 74, 84. *разінъць* 8а, 9. *разінуў* 14, 23, 38, 42, 58, 72, 99, 101. *разінаў* 2.

разняў 9. *рызняў* 7.

Адзінкавыя: *расцяў пáсту* 13, распасцёр ляпу 68. *разяпіць* 118. *зявáць* 129. *зéбра ростáвіў* 138.

Карта № 80

ВОЎЧЫ

Карта складзена на матэрыяле адказаў на некалькі пытанняў: № 659 «Я. н. месца, дзе знаходзіцца воўчы вывадак..», № 662 «Я. н. стада ваўкоў у час цечкі...», № 663 «Ваўкі гайнююць, гандлююць...»

Картаграфуюцца структурныя адрозненні ў асновах адносных прыметнікаў, утвораных ад назоўніка *воўк: воўчы(й) — ваўчы́(н)ный.*

Не картаграфуюцца адрозненні форм у залежнасці ад граматычнага роду і ліку: *во́ўчы, во́ўча, во́ўчая* абазначаны на карце адным знакам. Улічваецца толькі наяўнасць у аснове суфікса *-н(н)-* у адрозненне ад асновы на -ч (ваўчы́ны — во́ўчы).

во́ўчы 18, 25, 44, 45, 48, 50, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 65, 68, 69, 71, 72, 100, 102, 105, 110, 112—115, 117, 121, 124. *во́вчый бэрліх* 95, *во́ўча красы́* 2. *во́ўча руі́на* 4. *во́ўчая юры́на* 20. *во́ўчая це́чка* 94. *во́вчэ, во́вча (вэсіле, сьвічкê)* 98. *во́ўча, во́ўчая (руя́, гайня́)* 102—118, 120—121. *во́ўчая* (гняздо і інш.) 3, 4, 19, 20, 27, 51, 66, 75—77, 125, 127, 138. *во́ўчае вяселля, логаво* і інш. 73, 75, 137, 139—142. *во́ўчыя вяселля, свадзьба* 35, 40, 78, 79, *во́ўчыя грыбы́* 34, 36, 79, 89. *во́вчэ логовіло, кубло* і інш. 90, 93, 95—98, 103, 131, 132, 133—135. *во́вчэ* 102, 107. *во́вчо* 99.

ваўчы́нный мярлох 7, 13. *ваўчы́ныі красы, свадзьба* 1, 16. *ваўчы́нная бярло́га* 1. *ваўчы́ная, ваўчы́ныя (но́ра, но́ры, сва́дзьба)* 2, 5—9, 12, 14, 16, 17, 24, 28, 31, 32, 35—37, 75, 80, 82, 86. *ваўчы́ныя красы́* 21, 24, 29 *(свадзьба)*, 39, 42, 79, 83—85, 87, 89. *ваўчы́нае ло́гавішчэ* 86.

Карта № 81

ТХОР

№ 666 «Я. н. тхор: тхор, смярдзюк, сашок, шашок...» АЛА 24 dъхогјь: хорь, хорек — tvor — tchórz

Лексічныя варыянты назвы тхара на карце паказаны пры дапамозе фігуры. Пры дапамозе перакрэслівання круга паказана адпадзенне пачатковага *т (хор, харок).*

Назва *сашо́к* картаграфуецца як *шашо́к.*

тхор 32—38, 40, 42, 43, 50, 54—56, 61—63, 66, 68—71, 73—78, 80—82, 96, 97, 99, 101, 104, 106, 111, 112, 116, 118, 119, 120а—126, 128, 129, 136—139, 141, 142. *тхôр* 60, 64, 65, 67, 72, 86, 93, 94, 100, 105, 110, 113—115, 127, 133—135. *тхорь* 13, 14, 17, 39, 41, 44, 83—85, 87—89, 117, 120. *тхыр* 95. *тхір* 90—92, 96—98, 103, 108, 109, 131. *тхур* 94а, 132. *тхэр* 102. *тхыэр* 107.

хор 15, 51 *хары́ ку́ры ду́шаць). хорь* 16.

шашо́к 1—11, 13—15, 18—31, 34, 46 *(тры шашке́ як парася́та, і шашы́ца му́сі была́)*, 47—49, 49а, 52, 52а, 53, 54, 57—61, 79. *сашо́к* 35, 45.

шашко́ 12.

Адзінкавыя: *сьмярдзю́к* 53 (рэдка).

АЛА: *тхор* 9А, 22А, 24А, 29А, 31А, 32А, 34А—38А, 49А, 50А—52А, 58А, 60А, 61А, 63А, 65А, 70. *тхôр* 33А, 45А, 46А, 53А—57А, 59А, 62А, 66А, 67А, 50, 61, 115. *тхорь* 7А, 21А, 23А, 25А, 39А—42А. *тхыр* 43А. *тхір* 48А, 64А. *тхэр* 47А.

хор 44А.

харо́к 5А. *харёк* 3А.

шашо́к 1А, 4А, 6А, 8А, 10А—14А, 16А, 18А—20А, 26А—28А, 30А, 31А.

Карта № 82

ЛАСКА

№ 667 «Я. н. ласка: ласка, ласіца, падласіца...» АЛА 25 'ласка' (Mustela nivalis) ласка — lasica — nevestica — łasica.

На карце прадстаўлены словаўтваральныя варыянты назвы дзікага звярка ласкі. Назва *ла́сывіца* картаграфуецца як *ла́сіца,* назва *ла́стка* картаграфуецца як *ла́ска.*

ла́ска 3, 4, 7, 8А, 9, 13, 16—19, 21, 22, 25а, 26, 28—40, 42, 47, 48 *(ла́сак у на́шай ме́снасці нямно́га есць)*, 54, 56, 60, 61, 73, 75, 79, 80—82, 84 (маленькая), 85 *(касу́ зывіва́іць ла́ска ко́нім)*, 86—89, 94, 99, 111, 113 (нов.), 118, 119 (часцей), 123, 125, 128, 129, 134, 136—138, 142 (радзей). *ла́ська* 124.

ла́сачка 1, 3, 8, 24, 46, 77, 86, 93, 125. *ла́сочка* 92, 94а, 95, 96, 96а, 103, 109, 132. *ла́съчка* 15.

пыдла́ска 7.

ла́сіца 2, 5, 6, 14, 20, 23, 25, 27, 40, 41, 42, 48—55, 57—62, 64, 65, 66 *(сплята́я гры́вы ко́ням)*, 67 *(каня́ слако́ча, казыта́е)*, 68 *(ка́жуць, ла́сіца для каро́ў урэ́дная)*, 70—72, 74, 76, 78, 83, 87, 100—102, 104—107, 110, 114—116, 118, 119—121, 126, 127, 133, 137, 138, 139, 141, 142. *ла́сыця* 90, 91, 97, 98, 131. *ла́сыца* 108. *ла́сывіца* 41.

ла́січка 56.

падла́сіца 10, 11, 63, 69, 112, 122, 135. *пыдла́сіца* 43, 79, 84, 85. *пъдла́сіца* 42. *пудла́сіца* 117. *пъдла́сіць* 12.

нала́ска 38.

Адзінкавыя: яздýн 26. *домові́к* 113 (трад.).

АЛА: *ла́ска* 1А—3А, 5А—9А, 12А, 13А, 15А, 16А, 19А—22А, 24А, 31А, 32А, 35А, 36А, 39А, 40А, 42А, 48А, 61А, 63А, 64А, 70, 115.

ла́стка 52А.

ла́сачка 17А, 44А, 61А. *ла́сочка* 48А, 64А.

ла́сіца 1А, 3А, 10А—12А, 16А, 25А—31А, 33А, 34А, 37А, 38А, 41А—47А, 49А—51А, 53А—56А, 59А, 62А, 65А, 67А, 50, 61, 115. *ла́сыця* 43А. *ла́сыца* 45А.

ласі́чка 14А.

пыдла́ска 9А.

падла́сіца 57А. *пыдла́сіца* 23А. *пôдла́сіца* 66А. *пудла́сіца* 66А.

Карта № 83

ВОЖЫК

№ 668 «Я. н. вожык: вожык, вож, ёж, ёжык...» АЛА 27 еж — ježь — jež

На карце паказана наяўнасць розных прыстаўных зычных у картаграфуемых назвах і адрозненні пачатковага галоснага ў корані.

во́жык 2, 3, 4, (суч.), 5, 6, 9—11, 13, 15, 18, 21—31, 34—38, 45 (трад.), 46—48, 49а, 50, 54—57, 59—75, 76 (нов.), 77, 80 *важыня́ты.* 82, 86 (нов.), 87—89, 100, 104, 110, 111, 115, 116, 119—122, 124, 132, 136, 137, 139. *во́жък* 8а. *во́жак* 112. *го́жык* 135.

ёжык 1, 4, 8, 9, 12, 16, 17, 32, 33, 35, 39—44, 45 (маладыя гавораць), 49, 50 (рэд.), 52, 53, 58, 75, 76. 78, 79, 80 *(ежыня́ты)* 81, 84—89, 91, 92, 97, 98, 109, 111, 118, 123, 125, 127, 129, 131, 132, 142. *ёжак* 7. *ёжік* 134, 138.

е́жык 19, 20, 52а, 58, 93, 94, 101—103, 107, 108, 132. *е́жак* 133. *jі́жык* 96а. *jі́жік* 98.

о́жык 105, 106, 117. *ожі́к* 113 (*ожі́ха* — самка).

ёржык 128, *в'ёжык* 141.

ёж 14, 41, 79, 83, 126.

еж 93, 107, 114, 133, 134, 142. *jі́ж* 90, 94а, 95, 96, 109, 131, 132.

АЛА: *во́жык* 1А—3А, 5А, 6А, 8А, 12А, 13А, 15А—18А, 20А, 23А, 26А, 27А, 29А—37А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А, 56А—59А, 61А, 63А, 50, 61, 70, 115.

ёжык 4А, 9А, 14А, 19А, 21А, 22А, 24А, 25А, 38А—43А, 48А, 60А, 62А, 63А. *ёжък* 7А. *ёжік* 10А.

е́жык 11А, 28А, 47А, 51А, 62А, 66А, 67А. *е́жік* 52А.

о́жык 44А, 53А.

ёш 19А, 22А. *ёж* 43А.

еж 45А, 62А, 65А. *ê ж* 54А, 64А. *jі́ж* 48А, 62А.

Адзінкавая: *выжано́к* 39А.

Карта № 84

ЛІСА (самка)

№ 676 «Ліса, лісіца, ліс...». АЛА 17 'лисица — самка' лисица — lisica — lisica
Асноўным матэрыялам для карты паслужылі матэрыялы АЛА. У якасці дадатковага матэрыялу выкарыстаны адказы на 676 пытанне ЛАБНГ, у якіх маецца ўказанне на тое, што назва выкарыстоўваецца для лісы-самкі.

лісá 3А, 5А, 11А, 14А, 17А, 21А, 23А, 24А, 27А, 29А, 30А, 39А, 43А—48А, 53А—56А, 58А, 59А, 61А—63А, 67А, 50, 61.

лісіца 1А—13А, 15А—42А, 44А, 47А, 49А—51А, 57А, 60А, 65А, 66А, 50, 61, 70, 115. *лысыця* 48А.

ліс 33А. *лыс* 52А, 64А.

лісіца 45, 62, 66, 85.

Карта № 85

МЯДЗВЕДЗІЦА

АЛА 21 'самка медведя' медведица — medvedica — mečka — niedźwiedzica
На карце паказана распаўсюджанне назвы самкі мядзведзя.

Асноўнае супрацьпастаўленне на карце — словаўтваральныя варыянты ад асновы *мядзведз-*. Акрамя таго паказаны націскныя варыянты.

На карце не атрымала адлюстравання розніца першага зычнага: *м//в//н.* Як *мядзвéдзіца* картаграфавана *вьдзьмéдзіца, нядзьвéдзіца;* як *мядзвéдзіха — вядзьмéдзіха*, як *медзвядзíха — мідзьвяжыха.*

У нас. пп. 15А, 55А на карце знак не пастаўлены ў сувязі з тым, што ў адказах даецца толькі агульная назва мядзведзя.

мядзвéдзіца 2А—6А, 8А, 11А, 12А, 16А—20А, 22А—25А, 27А, 29А, 31А, 32А, 34А—42А, 50А, 51А, 56А, 58А—61А, 63А, 67А. 50, 70, 115. *мідзвéдзіца* 21А. *медзвéдзіца* 62А, 65А, 66А. *мядзвêдзіца* 46А, 53А, 61. *мэдвéдіца* 47А. *мэдвêдіца* 52А. *медзвêдзіца* 54А, 57А. *мэдвэ́дыця* 64А. *мэ́дьвіца* 47А. *вьдзмéдзіца* 7А. *вядзмéдзіца* 33А. *нядзвéдзіца* 29А.

мідзвядзíца 1А, 39А. *мядзведзíца* 10А. *мядзвядзíца* 44А.

мядзвéдзіха 2А, 6А, 13А, 23А, 26А, 28А—30А, 39А, 41А, 42А (рэдк.), 49А, 50, 115. *мідзвéдзіха* 9А. *мэдвêдіха* 45А. *мэдвêдыха* 45А. *вядзмéдзіха* 26А.

мядзвядзíха 13А. *меадзвядзíха* 14А. *мыдвыдíха* 43А. *мэдвідíха* 48А. *мідзвяжыха* 9А. *мядзвéць* 15А. *мядзвêцьдзь* 55А.

Карта № 86

КАЖАН

№ 671 «Я. н. кажан: лятучая мыш, начнік, вячэрнік...» АЛА 43 'летучая мышь' летучая мышь — šišmiš, slepi miš — nietoperz
На карце паказаны лексічныя адрозненні назвы кажана.

Як *скурáт* картаграфуецца *скурлáт*, як *начніца — нычка*, як *ремéннік — рэмінышя*, як *кажáн — кіжáн*, як *палатнянік — полотняные міші*.

кажáн 1, 2 (*кажáн у галаву даў — бýдзіш малáя*), 3—6, 10, 11, 13, 14, 18, 19 (*кажáн скрыдла мáя*), 21, 22, 25а, 26 (трад.), 27, 36, 38, 46 (*кажáн, кáжуць, вóлас ухóпіць і занясé на рыпýча дзéраво, калі пахіліцца, дык чалавéк памрэ́*). 48 (*кажанэ́ пат страхóю вядýцца*), 49а, 54, 55, 57, 59, 61, 62 (нов.), 64, 65, 66 (*кажанэ́*), 67, 71, 73, 86, 88, 99, 110, 111, 115, 117, 127, 132. *кыжáн* 7, 29, 30, 35, 40, 44, 87, 89. *къжáн* 15, 32, 34, 39, 41. *кожáн* 94, 109, 114. *коажáн* 113.

кóжан 93. *кóжон* 90, 95 (трад.), 96, 96а.

каржáн 69, 112, 129. *коржáн* 94а, 107, 108, 133, 134.

казáн 118. *карзáн* 127. *казанéц* 142.

шкурáт 58 (трад.), 106, 116.

скурáт 52. *скуратóк* 20.

шкурацяная муш 141.

начніца 24 (трад.), *ночніца* 122 (трад.). *нычка* 131.

раме́ннік 101. *рэме́ннік* 102. *рэмінышя* 98.

лятýчая мыш 5, 8, 9, 14, 17, 24 (сучасн.), 25, 26, 28, 29, 31, 36—38, 50, 51, 56, 58, 60—63, 68, 70, 72, 74, 76, 77, 80, 81, 86, 104, 111, 118, 123—125, 127, 128. *лятýча мыш* 20, 23, 45—47, 49, 49а, 52а, 53, 54, 55 (рэд.), 93 (сучасн.), 100, 105, 115, 120а, 121, 139. *лятýчыя мыш* 16, 33, 35, 43, 44, 78, 79, 83—85, 87. *летýча мыш* 137. *летýчая мыш* 102, 122, 126, 129. *лятýчая муш* 120, 127, 141. *лятýчъя мыш* 8а, 12, 15. *літýча мыш* 91, 92, 94а—97, 103, 108, 109 (рэд.). летуча міш 133, 138. *летýча муш* 135. *летýчая мыьш* 113. *летýчая муш* 136. *лятýча муш* 117. *лятýшчыя мышына* 41. *мыш лятáчыя* 42. *лытючa мыш* 132.

Адзінкавыя: *хулáп, кулáп* 119.

АЛА: *кажáн* 12А, 14А, 16А, 17А, 26А, 27А, 32А, 33А, 40А, 50А, 55А, 60А, 61, 115. *кыжáн* 2А, 3А, 9А, 23А, 24А, 25А, 39А. *кожáн* 64А. *къжáн* 8А. *кіжáн* 53А.

кóжан 45А, 46А. *кóжон* 48А.

каржáн 53А, 66А, 115. *коржáн* 54А.

кóржан 51А.

шкурáт 57А.

скурáт 10А, 28А, 30А. *скурлáт* 11А.

лятýчая мыш 2А, 3А, 6А, 11А, 13А, 15А, 17А—20А, 22А, 27А, 30А—32А, 35А, 37А, 38А, 40А, 46А (нов.), 49А, 58А, 59А, 61А—63А, 70. *лятýчыя мыш* 4А, 5А, 9А, 21А, 25А, 36А, 41А, 42А. *лятýча мыш* 27А, 29А, 34А, 44А, 50. *лятýчъя мыш* 7А, 8А. *лятýчая муш* 56А, 67А. *лятýча муш* 66А, 115. *лятýчая мышá* 1А, 12А. *лятýчая мышына* 6А. *лятýчъя мышына* 24А (кажуць маладыя). *літýча мэш* 43А. *летýча мыш* 47А. *летýча муш* 54А. *летýчая мыш* 52А.

палатнянік 53А. *полотняные міші* 65А.

Адзінкавыя: *магазáньчык* 67А.

Карта № 87

КРОТ

АЛА 35 N sg krъtъ//-ica: крот — krtica — kret
Картаграфуюцца лексічныя варыянты назвы крата.

Якасць галоснага ў лексеме *крот* пры картаграфаванні не ўлічвалася.

крот 1А—26А, 28А, 31А—33А, 35А—42А, 44А, 49А, 50А, 52А (радзей), 58А, 60А, 61А, 70. *крôт* 29А, 30А, 34А, 46А, 53А—57А, 59А, 62А, 63А, 65А—67А, 50, 61, 115. *кріт* 48А, 64А, 132. *крэт* 47А. *крэц* 51А.

поўх 27А. *пôўх* 45А. *повх* 43А, 90, 94а, 95, 96, 96а, 103.

точáк 52А.

Карта № 88

ПАЦУК (Rattus)

№ 670 «Я. н. пацук: пацук, пац, бац, крыса, шчур, смалянка...»
Картаграфуюцца назвы пацука, утвораныя ад розных каранёў. Паказаны словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя адрозненні.

У адказах на пытанне побач з формай адзіночнага ліку прыводзяцца і формы множнага ліку, але не паслядоўна. На карце знакі пастаўлены на аснове форм адзіночнага ліку.
У некаторых адказах даюцца тлумачэнні, паводле якіх можна меркаваць, што назва шчур адносіцца да крата, а не да пацука (пп. 92, 102, 108, 109).
Як *пацу́к* картаграфуецца *пуцу́к*, як *смыля́нка — смыльня́нка* і інш.
пацу́к 3—9, 13, 18, 21—28, 29 (трад.), 30, 31, 34—38, 46, 49, 50, 52, 54—56, 62—67, 69, 70, 72—74, 75 (вялікая крыса), 76 (рэдк.), 80. 82 (трад.), 85 (большы), 86 (рэдк.), 87, 88, 100, 102, 104—106, 110—114, 118, 120, 121, 135, 136, 142 *(бальшая муш)*. *пуцу́к* 10, 11. *пацукі* 2 *(карыта абгрызлі)*, 24, 52, 69, 70, 81, 113. *пацуке́* 65. *пацукê* 66.
пац 33, 45 *(пацэ не баяцца коткі, на іх трэба атрута)*, 47 *(усеньку бульбу парыў)*, 57 (большы), 59, 65 (трад.), 68 *(пацá вялікага злавіў кот)*, 69 *(пацы́ бегаюць)*, 71, 113, 134. *пацы́* 4. *пацэ́* 58, 59, 69. *пáці* 113.
пуцáк 1 *(пуцакі сівыя)*, 15.
бацу́к 8, 20, 36, 48 *(бацуке і чалавека пакусаць могуць)*, 49а, 58 *(бацукóў шмат)*, 115, 140. *бацукі* 20, 115.
бац 19 *(шмат бацóў)*, 20, 23, 52а—54, 58, 60, 61. *бацы́* 19, 20. *бацэ́* 52А—54.
кры́са 12, 14, 16, 17, 29 (гарадское), 32, 40—43, 71, 75 (нов.), 76—81 *(бегаюць як пацукі, кошка нараджала сляпых пацуцоў* — у фразеалогіі), 82, 86, 92 (шэрая, жыве ў хлявах, дамах), 94а *(бу́льшая за шчура́)*, 102 *(у хоромах, з доўгім хвастом)*, 108 (по постройках), 109 (в хоромах, довгохвоста), 116, 118, 119, 120а, 122—124, 125 *(прынесла кошка крысу)*, 126 (у хлеве бегаюць, пад полам жывуць), 127, 128 *(крыса — с парасёнка, яе і кот не бярот)*, 129, 130, 135—137, 139, 141, 142. *(крысей поўна кладоўка)* 133. *крíса* 83—85, 87—89, 117.
шчур 51 *(шчуры́ асоба пры свінях вядуцца)*, 90—92 *(чорны, жыве ў полі, у зямлі)*, 93, 94 *(чарнаваты, з вялікім хвастом)*, 94а *(чорный, лычык долговатый)*, 95—97, 98 *(шчурі гунэлися)*, 99, 102 *(на полі, чорны)*, 103, 107, 108, 109 *(в болоты)*, 113 *(шчурі мэншых помэраў)*, 114, 131—133, 138. *шчурэ́* 101.
смыля́нка, 17, 35 *(длінныя і тонкыя)*, 84 (радзей). *смыллья́нка* 39. *смыльгя́нка* 40. *смыльля́нка* 41, 42, 44.
смалячы́ (мн.) 14.

Карта № 89

ДЗІКІЯ ПТУШКІ (агульная назва)

№ 691 «Агульная назва дзікіх птушак: птахі, птухі, птушкі... Адз. лік: птаха, птушка...»
Асноўнай тэмай карты з'яўляецца супрацьпастаўленне лексічных варыянтаў назвы дзікіх птушак. Акрамя таго, паказаны суфіксальныя варыянты слова *пту́шка*.
Знак ставіўся на падставе адказаў у форме адзіночнага ліку. У тых выпадках, калі такі адказ адсутнічае, знак ставіўся на падставе формы множнага ліку. Фармальныя паказальнікі множнага ліку пры картаграфаванні не ўлічваліся. Аб іх гл. ДАБМ, карта № 99.
Лексема *пціца* ўсюды прыведзена як другі варыянт агульнай назвы дзікай птушкі, таму мы схільны лічыць яе познім запазычаннем з рускай мовы.
Як *пціца* картаграфуецца *пцічкі* ў 139 п. і *пцічка* ў 141 п.
пту́шка 1, 3, 4, 7—11, 13, 14, 16—18, 22, 24, 26—33, 35—37, 40—42, 44, 51, 53, 54, 56—59, 61—65, 67, 68, 70—72, 74—77, 79—82, 84—86, 94а, 95, 96, 99, 101, 103, 105, 111, 112, 115, 116, 118, 120, 123—125, 127, 132, 134, 141. *пту́шкі* 1, 2, 4—15, 17, 18, 21, 22, 24—44, 51, 53, 54, 56—89, 97, 99, 101, 105, 110—112, 113 (нов.), 115, 116, 118—120а, 123—125, 127, 130, 134, 137, 140, 141. *птушкі* 94. *птушкы́* 94а—96, 103, 132. *птушкэ́* 96а.
птáшка 20, 23, 49, 50, 52а, 54, 55, 58, 90, 92, 95 (рэдк., экспр., ласк.), 96—98, 101, 102, 103 (рэдк., невялікая, прыгожая), 104, 107—109, 113, 114, 117, 124, 131, 133, 134, 142. *птáшкі* 19, 20, 23, 45—49а, 52, 52а, 62, 83, 89—91, 101, 104, 107, 113, 114, 117, 124, 133, 134, 139, 142. *пташкі* 102, 106. *пташкэ́* 98. *пташкы́* 92, 95 (рэдк., экспр., ласк.), 96а, 103 (рэдк.), 108, 109.
пту́ха 93.
птах 94а, 95 (вялікая і прыгожая птушка), 109 (вялікія), 132 (зборн., рэдк.). *птáхі* 140. *птахы́* 94а.
птáха 49а, 96а.
верабе́й 115, 120, 135. *верабе́йка* 115 (старыя кажуць). *ворабэ́йка* 122. *вераб'і* (кажуць і *вераб'í*) 120, 121, 126, 128, 129, 135. *вороб'í* 138. *варэб'і* 122. *верабе́йкі* 126. *мале́нькіе пту́шкі — воробе́йкі* 117. *дро́бныя пту́шкі — верабе́йкі* 120а. *вераб'е́ — дро́бныя пту́шкі* 137.
гарабéц 100. *гороб'і* 136.
пціца 40, 88, 126. *пцічкі* 139. *пцічка* 141.

Карта № 90

ДЗЮБА

№ 693 «Я. н. дзюба ў птушак: дзюб, дзяўбак, дзюбка...»
На карце адлюстраваны лексічныя варыянты назвы, а таксама словаўтваральныя, граматычныя, акцэнталагічныя і фанетычныя асаблівасці слова.
Як *дзюба́к* картаграфуецца *дзёвба́к* у 95 нас. п. Адным знакам картаграфуюцца *клю́ў* і *клёў*.
дзю́ба 2, 4—6, 10, 13, 14, 18, 19, 21, 23, 24, 25а, 26, 28, 29, 31, 33, 46, 51, 52а, 55—57, 59, 61, 63—68, 71, 72, 75, 76, 80, 84, 99—101, 104—106, 110—112, 115—118, 120, 122, 127, 133, 136—139, 142.
дзюба́ 45, 114, 120а, 135, 141.
дзю́бка 17, 37, 40, 42—44, 73, 75, 77 (суч.), 79—82, 85—87, 119, 120а, 121, 123—126, 130, 134, 140, 142. *дзю́пка* 1, 2, 7—9, 11, 12, 15, 16, 30, 32, 34—36, 38, 39, 41, 49, 74, 78, 118.
дзюб 46—48, 94, 94а, 107—109, 113 (акрамя качак і гусей), 114, 132, 133. *дзюп* 3. 20, 22, 49а, 50, 52, 53, 54, 58, 62.
дзюбáк 60, 90—93, 96, 96а, 97, 98 (малад.), 103, 113 (у качак і гусей), 131. *дзюба́кь* 98 (стар.). *дзёвба́к* 95.
дзю́бень 102. *дзюбло́* 77 (трад.).
глю́га 25 *(у маленькіх птушак — глю́чка)*, 27, 57 *(у каршуна́, варо́ны — у хіжных)*, 68.
клю́ка 70. *клю́нка* 21 (у глушца, качкі).
клю́ў 88. *клёў* 15.

Карта № 91

ЧАРАДА ПТУШАК

№ 692 «Я. н. сукупнасць птушак аднаго віду: стада, стая, чарада, буй...»
Пытанне ў праграме сфармулявана недакладна. Патрэбна было размежаваць пытанне ў залежнасці ад віду свойскіх і дзікіх птушак (стада гусей, качак, курэй, стада шпакоў, варон, дзікіх гусей, качак, жураввоў). Пры такой дыферэнцыяцыі, відаць, атрымалася б больш дакладнае тэрытарыяльнае размежаванне розных назваў. У выніку абагуленасці пытання атрыманы неаднатыпныя адказы, якія нельга групаваць у залежнасці ад палёту і аселасці таго ці іншага віду птушак, што абумовіла картаграфаванне толькі ізаляваных назваў.
ста́да птушак розных відаў 1, 2 *(стадамі цэлымі лётаюць)*, 3—6, 7 *(паляцелі стадам птушкі; стадамі цэлымі лётаюць)*, 8, 8а, 12—16, 18—22, 25а, 26, 28, 30—32, 34—42, 44, 45, 48—49а, 52, 52а, 53, 55, 57, 59, 72—77, 82—84, 87—89, 100, 116, 118—120, 121, 123, 125, 127, 129, 130, 139—142.
ста́до птушо́к розных відаў 56, 90, 94 *(птушо́к)*, 96—97, 101 *(жураўлей)*, 102, 106 *(пташо́к)*, 108, 109, 114, 117, 132, 133 *(буськоў)*, 134, 135, 138.
ста́я пту́шак 9, 10 (вераб'ёў), 17, 27, 29, 31, 33, 35, 41 (пад уплывам рускай літаратурнай мовы), 43, 46, 49—51, 54, 60—63, 67, 70, 77, 78 (варон), 79—82, 84—88, 91, 93 *(а гусі як ляцяць — стая)*, 96, 99, 105, 110, 111, 113, 115, 124, 126, 127, 136, 137.

кýча птушак 5, 6, 23, 24 *(кучамі лётаюць птушкі)* 25, 26, 27 *(у кучы збіраюцца птушкі)*, 58, 65, 73, 94а *(журавлюв, гусей)*, 115. *чарадá гусéй, варон* і інш. 11, 26, 42 *(паляцелі чарадой, адна за адной)*, 47, 52—54, 64, 66, 67, 68 *(жураўлі ляцяць у выраи чародамі)*, 69, 71, 104, 110, 112, 120а, 137, 140. *чырідá* 42, 44. *чырэдá* 92. *чэрэдá* 93, 107, 136. *чырыдá* 96а. *чыродá* 95, 103, 108 (рэдк.), 132. *чэрадá* 122.
чэ́рэдь 109.
табýн варон і інш. 2 *(лётаюць табунамі)*, 38, 81, 86, 94а *(воронув)*, 98, 131 *(пташóк)*.
ключ жураўлёў і інш. 51, 66 *(гусі, жуpавы ключом ляцяць)*, 77 *(ключóм строяцца)*, 93 *(а гусі як ляцяць — ключ)*, 94а, 104.
зграя 95 *(дрэнных птушак)*, 96 *(злосныя ці вельмі многа)*, 103 *(дрэнныя птушкі*, рэдк.*)*.
тýча птушак, варон 8, 54.
гурт 69 *(птушак)*, 104 *(пташак)*.
Адзінкавыя назвы і апісальныя канструкцыі: паляцелі гілем птушкі 7. *пулк* 20 (гусей, качак дзікіх). *хмáра птушóк* 51. *грумадá* 53. *чáта* 54. *вырай* 58 *(цэлая вырай паляцела варонаў)*. *сад* 113 (вельмі многа).

Карта № 92

ПТУШКІ КОРМ ДЗЯЎБУЦЬ

№ 694 «Птушкі корм дзяўбуць, дзяўбаюць, клююць...» АЛА 291 'клюет (о курице)'
Асноўнай тэмай карты з'яўляецца лексічнае супрацьпастаўленне назвы дзеяння пры ядзе дзюбай (пра птушак). Знак ставіўся на падставе формы 3-яй асобы адзіночнага або множнага ліку.
На карце ўлічваецца гукавы склад слова — якасць зычнага *дз' — д*, і галоснага ў корані слова *(дзяўб-, дзюб-)* у лексеме *дзяўбýць*. Як *дзяўбýць* картаграфуецца *дзёўбýць* у 66, 138 пп., *дзёўбýть* 97, *дзёўбýт* 94, 102, *дзёўбаюць* 48, *дзёвбають* 95, *дзёўбае* 48А, 115. Адным знакам картаграфуюцца *дзябáюць* і *дябають* 45, 96а.
У гаворках існуе розніца ў значэнні паміж варыянтамі дзяўбýць, даўбýць і *дзябаюць, дзюбаюць, дзёбаюць:* першыя маюць значэнні 'есці' (пра птушак), другія — 'хапаюць дзюбай у пэўны момант'.
У наступных населеных пунктах не супадаюць адказы па апытальніках ЛАБНГ і АЛА: 70 *дзяўбé* (ЛАБНГ). *клюé* (АЛА), 115 *дзяўбé* (ЛАБНГ), *клюé, дзёўбае* (АЛА).
дзяўбýць 2—4, 6—8, 10—12, 14, 17, 18, 21, 22, 24—31, 33—37, 39, 42—45, 49, 50, 52а—57, 59—65, 67, 68, 69, (суч.), 70—73, 75, 76, 77 (трад.), 78—81, 83 (больш ужыв.), 84—87, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115—120, 124, 126, 127, 129, 137, 139, 140. *дзеўбýць* 107, 114. *дзяўбýт* 93. *дзевбýть* 94а, 113 (востраносыя). *дзяўбéць* 1, 5, 32. *дзіўбéць* 13. *дзяўбé* 23, 38, 51. *дзёўбýць* 66, 138. *дзёўбуть* 97. *дзёўбут* 94, 102. дзеўбáюць 9. *дзіўбáюць* 40, 75. *дзяўбáюць* 118. *деўбáють* 134.
дзёўбаюць 9, 48. *дзёвбають* 95.
дзябáюць 45. *дябають* 96а.
дзюбаюць 4, 19, 20, 46. *дзюбае* 133. *дзюбая* 52, 58.
даўбýць 84, 130. *доўбýт* 102. *довбýть* 95—96а, 108, 109, 131, 132. *довбýт* 90, 92. *дувбýць* 98. *доўбé* 133.
доўбáюць 114, 142. *довбáють* 95 (рэдк.).
клюю́ць 7, 9, 12, 16, 17, 29, 31, 35, 37, 39, 41, 44, 47, 53, 57, 72, 74—76, 77 (суч.), 79—89, 101, 106, 108 (рэдк.), 111, 118, 120а—127, 129, 135, 136, 141, 142. *клюють* 97, 109 (рэдк.), 132, 134. *клюют* 91. *клюéць* 5, 13, 15. *клюé* 38, 133.
глюю́ць 69 (трад.). *глююць* 131.
глёгаюць 131.
АЛА: *дзяўбéць* 1А—4А, 7А, 9А, 12А, 13А, 21А, 23А, 24А, 36А, 41А. *дзяўбé* 16А, 26А, 28А, 29А, 31А—34А, 37А, 38А, 40А, 46А, 49А, 58А, 61А—63А. *дзеўбé* 53А. 56А. *дэўбэ́* 45А. дзяўбáя 29А. *дзеўбáе* 54А. *дзёўбае* 48А, 115.
дзюбае 10А, 11А, 14А, 67А. *дзюбая* 7А, 27А, 44А.
даўбéць 42А. *даўбé* 67А. *даўбэ́* 52А, 64А. *доўбэ́* 45А, 47А. *дуўбэ́* 65А. *двубэ́* 43А.
клюéць 3А—8А, 15А, 17А, 20А, 22А, 23А, 25А, 39А, 41А, 42А, *клюé* 18А—20А, 30А, 32А, 35А, 39А, 45А, 47А, 50А—53А, 55А, 57А, 59А, 60А, 62А, 63А, 66А.
глюé 16А.

Карта № 93

КІПЦЮРЫ Ў ПТУШАК

№ 696 «Я. н. кіпцюры ў птушак: пазуры, капцюры... У драпежных когці... Адз. л. капцюр, когаць, пазур...»
Выкарыстаны адказы, якія пададзены ў множным ліку. Не ва ўсіх адказах зроблена заўвага пра тое, кіпцюры якой птушкі называюцца — драпежнай ці недрапежнай. Таму асноўнай тэмай карты з'яўляецца лексічнае супрацьпастаўленне назвы кіпцюроў птушак незалежна ад таго, да якой птушкі гэта адносіцца (недрапежнай ці драпежнай).
Акрамя лексічнага супрацьпастаўлення на карце паказана форма слова *кіпцюры́*. Структурныя асаблівасці іншых лексем можна знайсці ў спісе слоў да карты.
Як *капцюры́* картаграфуюцца *кабдзюры́* ў 65 і 71 пп., *габдзюры́* ў 25 п. Як *пазуры́* картаграфуецца *пажуры́* ў 98 п. і *пазюрэ́* 62 і інш.
У 23 і 125 пп. знак пастаўлен на падставе формы адзіночнага ліку: 23 *капцю́р*, 125 *кíпець*. Як *кíпці* картаграфуюцца *кéпці* 63, 66 і *кóпці* 142. Адным знакам картаграфуюцца *кнíпці* і *кны́пці* (18, 20). У 140 п. знак пастаўлен на падставе лексемы ў памяншальнай форме — *кíпцікі*.
кіпцюры́ 2 (у ката, сабакі, каршуна), 3, 5, 10, 11, 13 (ва ўсіх птушак), 17, 22, 39, 41, 42, 67, 75, 79, 80, 86—88, 99, 100, 111, 117, 120, 122, 126, 129, 130, 136, 137. *кіпцюрэ́* 53, 59, 102 (рэдк.), 114. *кіптюрí* 108. *кіптіры́* 134. *кіптюрэ́* 96а.
капцюры́ 6, 8, 14, 21, 24 (у драпежных), 25а, 27, 28, 29 (капцюры дóўгія, у зле), 30—34, 36, 52а (часцей), 57, 70, 74, 82 (у савы), 125, 127, 137, 139. *къпцюры́* 9, 15, 37. *кыпцюры* 44, 78. *кыпцюрáмі* 40. *купцюры́* 35, 39, 43, 84. *капдзюры́* 26 (у драпежных). *кабдзюры́* 65, 71. *капцюрэ́* 45 (у шуляка), 46, 50 *(велькія ў шуляка)*, 51 (у драпежных), 53, 54, 59, 60, 62. *капцюрí* 138. *капцю́р* 23. *габдзюры́* 25 (ва ўсіх птушак).
кíпці 1, 2 (у курэй), 4, 5, 7, 8, 12, 15, 21, 29, 38, 60, 61, 64, 67, 72, 73, 77, 78, 81, 82 (у курэй), 105, 110, 112, 114—116, 118—121, 123, 124, 127, 128, 135, 141. *кы́пці* 85. *кéпці* 63, 66, 68, 69. *кóпці* 142. *кíпець* 125. *кíпцікі* 140.
кнíпці 18. *кны́пці* 20.
пазуры́ 18, 19 *(у каршунá пазуры́)*, 20, 49, 51, 52а, 57, 58, 104, 107, 131, 133. пазурэ́ 45 (ва ўсіх птушак), 46—48, 49а, 53—55, 93, 96а, 97, 100 (цяпéр гавóраць пазурэ́), 133. *пазурí* 90, 92, 113. *позуры́* 91. *пазюрí* 94а, 95 (ва ўсіх птушак), 96, 103, 108, 109, 132. *пазюрэ́* 62, 94, 102, 137. *пажурí* 98.
кóхці 10 (у драпежных), 15, 32 *(бальшэ́я)*, 45 *(капцюрэ́ і кóхці — то ўсё адно)*, 56, 76, 79, 89, 106 (нов.), 113 (у вялікіх драпежнікаў), 140 (у савы). *кóгці* 41, 42, 61, 77, 78, 83, 86, 87, 124 (у драпежных), 128. *кóкці* 16, 44 (у драпежных), 81 (у драпежных), 84, 120а, 127, 129. *кóхті* 108 (рэдк., у драпежных), *кыгця́мі* 40.
Адзінкавыя: *гнібуры́* 58 (трад.). *нóхці* 101. *нíгці* 109 (рэдк.). *кóкні* 112 (трад.). *рáпкі* 134 *(у верабéйкі)*.

Карта № 94

ВАЛЛЁ

№ 699 «Я. н. валяк: валлё, вульё, воля, валяк, голя, вуголё...»
Картаграфуюцца акцэнталагічныя і словаўтваральныя варыянты назвы валля ў птушак.

во́ля 19, 20, 31, 37, 38, 42—49а, 52, 52а, 57—59, 65, 68—71, 73—77, 79, 81—89, 99, 101, 102, 106, 118, 119, 120а, 121, 123—130, 139—142, *во́ле* 51, 90, 91—93, 94а, 107, 122, 136. *во́лё* 50, 53, 55, 94а. *во́лья* 54, 104. *во́лье* 61, 62, 137. *го́ля* 100.
во́ло 92, 95, 96, 96а, 97, 103, 108, 109, 131, 132.
валлё 5, 6, 10, 11, 21, 22, 24, 25а, 29, 39, 66, 72, 78. *валё* 2, 4, 7, 9, 17, 28, 30, 32—36, 40—42, 80. вальё 3, 18. вулё 1. *вале́* 112, 120. *вальé* 105, 110, 113. *валлé* 115, 116, 135. *волé* 114, 117, *воллé* 138. *олé* 133, 134. *ольé* 133.
валля́к 29, 111. *волля́к* 96а. *валя́к* 23, 26, 27, 53, 57, 63, 64, 68. *вальяк* 67.
валю́шка 7, 12 (ж. р.), 13—16.
во́лыво 98.
вуго́лё 60. *уго́ле* 94. *уго́лье* 56.

Карта № 95

ПУП (страўнік у птушак)

№700 «Я. н. жалудак у птушак: пуп, пупок, пупро...»
Тэмай карты з'яўляецца адлюстраванне лексічных і словаўтваральных варыянтаў назвы жалудка ў птушак.
Фігурай даюцца лексічныя варыянты. Словаўтваральныя адрозненні паказаны розным запаўненнем фігуры.
Як *пу́пэц* картаграфуюцца *пупэ́ц* у 133 п. і *пы́пэц* у 103 нас. п. У 126 п. знакі пастаўлены на падставе двух абследаванняў.
Як *ко́ўбік* картаграфуецца *ко́ўбык* у 122 п. *ко́ўбічок* 138, *коўбучо́к* у 112 п.
пуп 1—3, 5—15, 17—42, 43 (рэдк.), 44—46, 49а—51, 52а—55, 57—63, 65—94, 96, 96а, 99, 101, 102, 104—107, 110—113, 115—121, 123—131, 134, 137, 139, 141, 142. *пупь* 98.
пупо́к 16, 43, 47, 53, 64, 75, 76, 78, 79, 83, 96а, 97, 107, 125, 126, 141, 142.
пу́пэц 94а, 108, 109, 114, 132. *пу́пэць* 95. *пы́пэц* 103. *пупэ́ц* 133.
пупо́віна 100. *пупро́* 56.
кундзю́к 54. *куньдзю́к, кундзючо́к* 52.
ко́ўбік 136. *ко́ўбык* 122. *коўбучо́к* 112. *ко́ўбічок* 138.
Іншыя назвы: *жо́рны* 4. *жалу́дак* 48, 149. *жалу́дык* 87. *жалу́док* 136. *трыбу́х, трыбушо́к* 49. *каменю́шка* 135.

Карта № 96

КАЧАР

№ 701 «Я. н. самец качак: качар, селязень, вуцяк...» АЛА 314 'самец утки' селезень — patak, plovan — kaczor.
Тэмай карты з'яўляецца лексічнае супрацьпастаўленне назвы самца качкі.
Як *зелязе́нь* картаграфуецца *зе́лезень*, як *сэ́ляг* — *сэ́лёг, сэ́люх.*
ка́чар 3, 4, 18—22, 24—28, 31, 48, 49а, 50 (рэдк.), 51, 52, 53, 54, 56—58, 60, 61, 63—65, 68—71, 74, 99, 100, 109 (рэдк.). *ка́чыр* 52а. *ка́чэр* 93, 94а, 95, 96 (рэдк.), 96а. *ка́чор* 113.
ка́чур 23, 62, 91, 96 (рэдк.), 102, 107, 111 (часцей), 112, 116, 117, 120, 120а, 127, 133—140, 142.
кача́р 47, 55.
качу́р 45, 46, 49, 54, 59, 66, 67, 72, 90, 92, 101, 104—106, 110, 115, 122, 141.
селязе́нь 29, 30, 36, 80—82, 86, 118, 119, 121, 123—127. *сілязе́нь* 1, 7, 8, 11—13, 17, 32, 33 *(ча́шчы)*, 34, 35, 37—40, 41 (адзначаецца шырэй), 42—44, 73, 75, 78, 79, 81, 83—85, 89, 111, 130. *селезе́нь* 126, 128, 135 (рэдк., фалькл.). *сілізе́нь* 14, 16. *сялязе́нь* 76, 77. *салязе́нь* 119. *сылызэ́нь* 132. *сэлёзэнь* 94а (рэдк.).
зелезе́нь 133 (нов.). *зілязе́нь* 15.
се́лезень 88, 102, 109 (у песнях), 113, 115 (рэдк.), 129, 140, 142 (рэдк.). *се́лезнь* 141.
селезён 110, 114.
сэ́ляг 95. *сэ́лях* 131. *сэ́лег* 92. *сэ́лёг* 96, 103, 108, 109. *сэ́лёх* 97. *сэ́люх* 96а, 98 (малад.). *сэ́люхь* 98 (стар.).
вуця́к 5, 9, 33, 34.
вута́к 2, 6.
Іншыя назвы: *саме́ц ка́чкі* 50. *саме́ц ка́чак, само́к* 125.
АЛА: *ка́чар* 11А, 13А—17А, 19А, 26А, 28А, 29А, 31А—35А, 44А, 46А, 50, 61, 70. *ка́чэр* 45А, 48А.
ка́чур 1А, 10А, 47А, 49А—51А, 53А (свойск.), 55А—57А, 59А, 64А, 66А, 67А.
качу́р 27А, 30А—35А, 43А, 115.
селязе́нь 2А, 6А, 12А, 22А, 58А, 63А, 67А. *селезе́нь* 54А, 62А. *сілязе́нь* 3А—5А, 12А, 18А, 23А—25А, 36А, 39А—42А, 60А. *сялязе́нь* 61А. *сілізе́нь* 7А, 21А. *сьлязе́нь* 38А.
зелезе́нь 65А.
се́лязень 37А. *се́лізінь* 9А, 20А, 39А. *се́лезёнь* 53А (дзікі).
зе́лезень 57А.
сэ́ляг 52А.
вуця́к 2А, 5А, 8А.
вута́к 12А.

Карта № 97

САМЕЦ ІГРАЕ (пра птушак)

№ 705 «Як кажуць: самец (пятух, качар, гусак, індык) вяснуе, топча, гуляе...»
У большасці выпадкаў у адказах дзеясловаў прыводзіцца са словам пятух. Значная колькасць адказаў даецца без дачынення да віда птушкі. Толькі ў наступных пунктах адзначана дыферэнцыяцыя назвы ў залежнасці ад віда: 6, 19, 75, 92, 97, 98, 102, 107 126, 127 (гл. спіс). На карце ўлічаны ўсе адказы.
Асноўнай тэмай карты з'яўляецца супрацьпастаўленне лексічных варыянтаў слоў. У наступных пунктах адказ даецца ў зваротнай форме: 92, 97, 98. У 57 і 114 пп. знак пастаўлены на падставе наступных запісаў: 57 *ку́рыца ігра́е с петухо́м.* 114 *ку́ры ігра́юць.*
то́пчыць 2, 5, 6 *(вута́к)*, 10, 11 *(пяту́х)*, 13—17, 22, 29, *(ка́чар)*, 29, 32, 33, 34 *(пяту́х)*, 35, 36 *(пяту́х)*, 39 *(пяту́х)*, 41, 42 *(пяту́х)*, 44, 78, 83 *(саме́ц)*, 86 *(пяту́х)*. то́пчаць 74. то́пча 18 *(саме́ц)*, 19 *(гуса́к)*, 23 *(пяту́х)*, 26, 27, 30, 31 *(ка́чар)*, 37, 38, 47 *(гуса́к)*, 49, 49а, 50 *(пяту́х)*, 54, 55 *(пяту́х, гуса́к* і г. д.), 57 *(пяту́х, ка́чар, гуса́к, інды́к)*, 61 *(саме́ц)*, 63, 65, 72, 73, 75 *(пе́він)*, 76 *(пе́вень)*, 81, 85 *(пяту́х)*, 87 *(саме́ц)*, 88, 91, 99, 100, 105, 120а, 126 *(пяту́х, інды́к, гуса́к)*, 127 *(пе́вень)*, 137, 140. *то́пчэ* 92 *(гуса́к, індзю́к)*, 95, 96, 97 *(сэ́лёг)*, 102 *(енды́к)*, 103 (рэдк., экспр.), 107 *(ка́чэр)*, 113, 131 *(півэнь, сэ́лях, андю́к)*, 135. *таптáць* 45 *(пяту́х)*.
ігра́е 62, 67 *(с кура́мі)*, 69, 70, 90 *(півынь, гуса́к)*, 105, 108, 112, 116 *(ка́чур)*, 117 *(ка́чур, гуса́к, анды́к)*, 133 *(пе́вень)*. *ігра́я* 6 *(пяту́х)*, 19 *(пяту́х)*, 25 *(пяту́х)*, 57 *(с пятухо́м)*, 64, 66 *(пе́вень, качу́р* і *гуса́к)*, 68, 71 *(ка́чар)*, 75 *(гуса́к, сілязе́нь)*, 76 *(пе́вень)*, 110, 111, 119, 127 *(ка́чур)*. *іграець* 9 *(саме́ц)*. *ігра́іць* 4 (пра ўсіх птушак), 8а. *гра́е* 51, 53 *(саме́ц)*, 93, 94а, 96а, 97 *(пі́вэнь)*, 102 *(пе́вень, гуса́к, качу́р)*, 103, 104, 109, 113, 132, 137. *гра́я* 56, 59а, 60 *(пе́вень, ка́чар, гуса́к)*. *гра́юцця* 98 *(гу́сэ, ку́рэ)*. *гра́ецьця* 92 *(пі́вень, качу́р)*.
гуля́е 31, 74, 82, 97, 101 *(качу́р)*, 107 *(інды́к)*, 113, 120, 124 *(селязе́нь)*, 125 *(пяту́х)*, 126 *(пяту́х, інды́к)*, 129, 130, 134, 136, 138, 140. *гуля́я* 25а, 43 *(пяту́х, гуса́к, селя-*

зéнь, індзю́к), 75 (*індзю́к*). 79 (*пяту́х, ка́чыр, гуса́к*). 80, 115, 118, 124, 127 (*гуса́к, інды́к*). *гуля́іць* 3, 35, 83 (*саме́ц*), 84, 86 (пяту́х), 89. *гуля́юць* 21 (*ка́чкі*). *гуля́ць* 1.
вясну́я 20, 48, 52 (*пяту́х*).
шчу́пае 107 (*каба́н*, 'пятух'). *шчу́пая* 122 (*пе́вень*). *шчу́паецца* 97 (*пе́вень*).
Адзінкавыя: *стаду́ець* 9. *ду́шыць* 52а (*пяту́х*). *плэ́шчэ* 97 (*сэлёг*). *пяту́х па ку́рах ла́зіць* 106. *гняце́* 121.

Карта № 98

ПТУШЫНАЕ ГНЯЗДО

№ 706 «Я. н. птушынае гняздо: гняздо, кубло...»
На карце паказаны лексічныя варыянты назвы гнязда і некаторыя нерэгулярныя фанетычныя асаблівасці слоў.
Формы слоў *кубе́лца, кубе́льца* ў 124 і 125, 138 пп. разглядаюцца як памяншальныя ад *кубло́*. *Ку́бэло* картаграфуецца як *ку́пела*. Як *кубло́* картаграфуецца *купло́* і *ку́бло*.
гнязд́о 1—47, 49—52, 53—59, 61—67, 68 (*гнязд́о ў пту́шак, у бу́сла — бусло́ўка*), 69—87, 89, 93, 99, 100, 104—106, 110—112, 115, 118, 119, 123, 124, 129. *гнезд́о* 88, 94, 101, 102, 113. *гнезд́о* — на дрэвах, кустах і г. д. *гнізд́о* 94а, 97, 98, 132. *гнызд́о* 90, 91, 95, 96а, 103, 132.
нызд́о 95.
кубло́ 102 (вельмі рэдка), 103 (рэдк.), 107—109, 113 (*ку́бло — гняздо на паверхні зямлі*), 114, 116, 117, 119—122, 124—127, 129, 130, 132—138 (*кубло́ — вялікае*). 139—142. *купло́* 123. *кубе́лца* 124, 125. *кубе́льцэ* 138.
ку́пяло 53 (*а ў ха́тніх курэ́й гнязд́о заве́цца*). *ку́пало* 60. *ку́бэло* 92.
г'у́шта 52 (*віе́ г'у́шту*).

Карта № 99

ЯЙЦО

№ 709 «Я. н. яйцо: яйка, яйко, яйцо...»
На карце адлюстроўваецца два варыятны слова: з суфіксальнымі *-к-* і *-ц-* — *яйцо́, яйко́*.
Слова *яйцо́* адрозніваецца характарам канцавога галоснага і выпадзеннем *й*. Гэтыя з'явы адпаведна знакамі перадаюцца на карце. Паказан і націск у слова *яйко́ — я́йка*.
Не картаграфуюцца словы з суфіскам *-ечк-*, якія з'яўляюцца, відаць, ацэначнымі і звычайна даюцца разам з нейтральным словам *яйцо́*. Выключэнне складае адказ у 141 пункце, дзе слова *яе́чко* з'яўляецца адзіным адказам.
яйцо́ 1 (суч.), 5, 8 (суч.), 9—17, 23, 24 (суч.), 25—35, 37—44, 46, 49, 50, 51, 54—57, 60—73, 75—89, 93, 99, 100, 104—106, 110—113, 115, 118, 119, 121, 123—130, 139, 140, 142. *ейцо́* 120, 134, 138.
яйцэ́ 94а, 96а, 108, 109, 132, 135, 136. *ейцэ́* 94, 102, 107, 114, 120а, 122, 133, 137, 138. *іійцэ́* 96, 103.
іцэ́ 91, 92, 95, 97, 98, 103, 131. *іце́* 90.
яйко́ 1 (трад.), 2—4, 8 (трад.), 18—23, 45, 47, 48, 49а, 51 (суч.), 52, 52а, 53, 58.
я́йка 4, 5, 11 (радзей), 24 (трад.), 51 (трад.), 54, 59.
Адведзена: *яе́чка* 69, 70, 75, 115, 124, 139, 141. *яі́чка* 142.

Карта № 100

АПЛОДНЕНАЕ ЯЙЦО

№ 710 «Я. н. аплодненае яйцо: зайгранае, найгранае, пэўнае...»
На карце адлюстроўваюцца лексічныя варыянты назвы і іх прэфіксальныя варыянты.
У 49, 94а, 111, 135, 140 пунктах словы адрозніваюцца месцам націску ад асноўных варыянтаў, якія прыведзены ў легендзе: *заі́грано, на́гранэ, наі́гранае, наі́гранэ*.
У 98 пункце не картаграфуецца адказ, які датычыцца дзікіх птушак (*закуло́тянэ* — толькі яйкі дзікіх птушак). Як *захо́длае* картаграфуецца *захо́длівая* ў 4 п.
Ад картаграфавання адводзяцца лексемы *насе́джанае, насе́дак, засе́джанае, засе́дак*, якія называюць іншую рэалію — яйцо, якое было пад курыцай, і з'явіўся зародак у выніку награвання яго.
Адведзены ад картаграфавання і лексемы *свяжу́н, свіжа́к*, т. я. значэнне іх не зусім зразумела.
найгра́ная 22, 26, 27, 30, 63, 65, 66, 68—70, 72, 76, 77, 110, 118. *найгра́нае* 57, 59, 61, 64, 67, 73, 112, 116, 120, 120а, 123, 136. *найгра́ное* 31. *найгря́нае* 88. *найгра́наё* 37, 53, 56. *найгра́ноё* 75. *найгра́нэе* 107, 108, 134. *найгра́на* 74. *найгра́но* 62. *найгра́нэ* 106, 107, 137. *наі́гранае* 111, 140. *наі́гранэ* 135. *наігра́нае* 105. *наігра́ное* 101, 114. *награ́ная* 100. *награ́наё* 60. *награ́но* 55. *награ́нэ* 94а.
зайгра́ная 2, 6, 8, 10, 11, 19, 21, 24, 25. *зъйгра́нъя* 5. *зайгра́нае* 45, 49а, 51, 54. *зайгра́наё* 75. *зайгра́но* 99. *зайгра́нэ* 90, 93. *заігра́ная* 25а. *заі́грано* 49. *загра́ная* 18, 58. *загра́ное* 92, 97. *загра́нэе* 94. *загра́на* 20, 48. *загра́но* 50. *загра́нэ* 95, 96, 98, 102, 103, 109, 132.
гра́ная 7. *погра́нэ* 133.
захо́длая 2, 3. *захо́длівая* 4.
наро́дак 129. *з наро́дкам* 42, 124, 126, 142.
заро́дак 91. *заро́дык* 43 (часцей). *заро́дыш* 43, 83, 87, 88. *зарёдыш* 88. *заро́душ* 79. *з заро́дкам* 82, 86. *з заро́дышым* 87.
пе́ўнае 29, 36. *пе́ўная* 32. *пе́ўнъя* 15. *пе́ўныя* 35, 39.
нагуленае 115. *нагуленая* 81.
Адзінкавыя: *до́брая яйко́* 1. *зача́тае* 46. *пryня́тае* 52. *пакры́тае* 70. *спасо́бныя яйцо́* 84. *кало́чаныя* 117. *харо́шае яйцо́* 125. *жыраво́е яйцо́* 130.
Адведзены: *насе́джанае* 28, 119, 139. *насе́джаная* 110. *насе́жанае* 14. *насе́жуваныя* 16. *насе́джаванае* 17. *насе́джанэ* 138. *насе́дак* 33. *насе́дък* 41. *засе́джанае* 23, 94. *засе́джана* 52а, *засэ́джана* 96а. *засе́док* 94. *свежу́н* 9. *свіжа́к* 13. *закуло́тянэ* 98 (толькі яйкі дзікіх птушак).

Карта № 101

ПЯТКА ЯЙЦА

№ 712 «Я. н. тупы канец яйца: пушка, пуха, пятка...»
На карце супрацьпастаўляюцца лексічныя і словаўтваральныя варыянты назвы тупога канца яйца.
Варыянт *ка́ца* картаграфуецца як *каца́*. *Сра́ка* картаграфуецца як *сра́чка*. Як *пуха́* картаграфуецца *пу́ха*. Як *пя́тка — пята́* і *пя́та*.
пу́шка 1, 4, 7, 9, 12—15, 22, 29, 32, 34, 36, 39, 41—44, 67, 83, 84, 88, 90, 91, 98, 142.
пу́чка 3, 18, 59.
пу́ха 2, 5, 6, 8, 17, 21, 50, 51, 53, 60, 72, 76, 77, 93—97, 103, 106—109, 113, 114, 117—121, 124—127, 130, 132—138, 140, 141. *пу́ха* 97, 139.
пя́тка 10, 11, 16, 19, 23, 24, 25а—28, 31, 35, 37, 38, 40, 45—48. 49а, 52а—54, 57, 58, 63—66, 69—71, 74, 75, 78—80, 93, 111, 122, 123, 129. *п'я́тка* 110, 115.
пята́ 20, 25, 68. *пя́та* 49.

кацá 56, 61, 62, 99—102, 104. *кáца* 105.
срáчка 37 (фам., дзеці гавораць), 38, 73—74, 82, 87, 112. *срáка* 87.
жóпка 33, 42, 75.
дýпка 86, 92. *дýпа* 131.
Адзінкавыя: *пýнка* 52. *кáдка* 81. *кухá* 112. *задóк* 139.

Карта № 102

ШКАРЛУПІНА ЯЙЦА

№ 714 «Я. н. цвёрдая паверхня яйца: скаралюшча, скарлупка, шалупка, шалупінка, лупіна...»

На карце паказаны асновы слоў, ад якіх утвараюцца назвы цвёрдай паверхні яйца. Як *скаралюшч-* картаграфуецца *шкаралюшч-* і *каралюш-*.

лупіна 22, 23, 25, 45, 49а, 53, 54, 57, 58, 60, 63, 65, 93, 104, 111. *лупына* 92, 103, 108 (рэдк.). *лупіны* 27, 52а. *лупавіна* 56. *луповіна* 102. *лупáйка* 107, 114, 115, 133, 139, 140. *лупэ́йка* 122. *лупáйкі* 72. *лупáўка* 106. *лупá* 113.

лушпáйка 62, 110, 117, 120, 137. *лушпáйкі* 72. *лушпéйка* 135. *лушпіна* 54, 60, 66, 112. *лушпóвіна* 102. *лушпáя* 63. *лушупáйка* 120а.

шалупіна 24, 25а. *шулупіна* 35, 64. *шалýпка* 4, 16, 28, 29, 37, 73—75, 121, 128, 129. *шалупáйка* 30, 36, 69, 75 (з аблупленага яйца), 77, 82, 116, 118, 119, 120а, 123, 124, 127, 141. *шалýпа* 36. *шулупá* 33, 35, 83. *шылупá* 42. *шалупáй* 68. *шалупáі* 26. *шалупáйкі* 116. *шалупéйка* 81. *шалупáха* 86. *шулупáха* 84. *шылупáха* 85. *шалупáшка* 83.

шарлýпка 5, 15, 31.

лускá 3, 18—20, 52, 134. *лускó* 52 (па-тутэйшаму).

скаралюшча 45, 49, 59. *скаралюшчо* 50, 55. *скоролюшча* 94. *скаралýшча* 57. *каралюшчо* 47. *шкаралюшча* 94а, 109. *шкоролюшчына* 90. *скалярýшча* 99, 100. *каралюшка* 76.

скарлупá 14, 69, 81, 111, 115. *скырлупá* 40, 70. *скарлýпа* 61. *скарлýпка* 2, 10, 11, 88, 105. *скаралюпа* 51, 95. *скаралюпка* 97.

шкарлупá 5, 75, 88, 128. *шкърлупá* 39, 41. *шкырлупá* 44. *шкурлупá* 43, 87, 91. *шкарлýпіна* 7. *шкарлýпа* 21, 54, 66, 71, 108, 112, 131, 132, 135 (нов.). *шкорлýпа* 101, 113, 131. *шкарлýпка* 32, 34, 53, 75, 79, 80, 126, 139 (рэдк.), 141, 142. *шкорлýпка* 94, 113, 130. *шкарлýпкі* 17. *шкорлупá* 96а. *шкарълýпа* 9. *шкаралюпа* 95—98. *шкаралýпіна* 48, 136. *шкаралюпына* 96 (кавалачак). *шкаралюпка* 131.

шалухá 1, 14, 38. *шылухá* 40, 42. *шулухá* 78. *шалýшка* 7, 125.

Адзінкавыя: *шкурлáціна* 12. *шараýха* 13. *шкýрка* 73. *кóрка* 138.

Карта № 103

БЯЛОК

№ 717 «Я. н. светлая частка яйца: бялок, бялко...» АЛА 1147 'белая часть яйца'

бялóк 1—6, 8—12, 15, 17, 19, 21—47, 49, 50, 52а, 54, 87, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115, 116, 118—130, 139—142. *балóк* 93, 138. *белóк* 51, 88, 94, 97, 102, 106—109, 113, 114, 133—137. *білóк* 91, 94А. *былóк* 90, 92, 95, 96, 103, 131, 132. *бялýк* 48.

бялтóк 7, 13, 14, 16, 18.

бялкó 20, 49а, 54. *білко* 98.

бялткó 52.

АЛА: *бялóк* 2А, 3А, 5А—9А, 12А—16А, 18А—21А, 23А—42А, 44А, 46А, 49А, 50А, 55А, 58А—63А, 67А, 50, 70, 115. *белóк* 17А, 45А, 53А, 54А, 56А, 57А, 64А—66А. *білóк* 22А, 43А, 48А, 52А, *бэлóк* 47А. *балóк* 51А.

бялтóк 1А, 4А.

бялкó 10А.

бялткó 11А.

Карта № 104

ЖАЎТОК

№ 716 «Я. н. жоўтая частка яйца: жаўток, жаўтко...»

На карце адлюстраваны словаўтваральныя і фанетычныя варыянты слова.

жаўтóк 1—15, 17, 19, 21—47, 49—51, 52а—89, 87, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115, 118, 119, 121, 123—130, 135, 139—142. *жоўтóк* 94, 101, 102, 106, 107, 114, 117, 120а, 122, 133, 134, 136—138. *жуўтóк* 48, 108, 109, 132.

жовтóк 90, 94а—97, 103. *жувтóк* 91, 92.

жовтáк 113.

жалтóк 16, 18, 120. *жолтóк* 131.

жаўткó 52.

жалткó 20.

жівуткó 98.

Карта № 105

ДЗЯРУЦЬ ГРАДЫ (пра курэй)

№ 719 «Куры грады капаюць, дзяруць, драпаюць...»

Карта, складзеная на аснове адказаў на названае пытанне, адлюстроўвае лексічнае супрацьпастаўленне дзеясловаў, якія абазначаюць працэс разграбання зямлі курамі. Як *кóшкаюць* картаграфуецца *кóшчаць*. (куры грады *дзярýць* 1, 3—7, 8а, 12—28, 31, 34—36, 37, 38—49а, 50 (узмацн., зласл.), 51, 52а—54, 57, 59, 67—70, 72—74, 77—81, 84, 87—89, 99, 101, 116—118, 123, 125, 127 *(ячмень)*, 129. *дзярýт* 93. *дырýць* 92, 97. *дэрýць* 96а. *сыдрáлі* 83.

капáюць 4, 7, 10, 11, 14, 29, 75, 81, 86, 88, 125, 129, 140. *къпáюць* 8а, 9, 33, 37 (зямлю), 42. *кыпáюць* 16, 30, 32, 35, 40, 84, 89, *капáць* 8. *раскапáлі* 2.

грабýць 50, 53, 55, 56, 58, 60—67, 71, 76, 100, 110—112, 115, 119—121, 126, 135, 138—142. *грэбýт* 90, 91, 94, 102. *грэбýць* 94а, 113, 114, 122, 136, 137. *грэбýть* 98, 108, 109, 133, 134. *грыбýть* 95, 96, 97, 103. *грыбэ́* 131. *угрóбаюць* 127 (грады).

кóсюць 2 *(раскасілі кýры грáды)*, 5 *(курыца ляхý скасіла)*, 7 *(кýры ляхý скасілі)*.

кóшкаюць 22, 52. *кóшчаць* 54 (зямлю).

дрáпаюць 31, 53, 75 (рэдк.), 120а, 124, 128—130. *дрáпыюць* 84.

рыюць 82, 84.

Адзінкавыя: *пъльскáць* 13 *(пóйдуць усе лéхі пълъскáць)*. *клююць* (85), *развaрáчуюць* 95. *вéрнуць* 103 (больш моцна), 108 (моцна).

Карта № 106

СЕДАЛА

№ 720 «Я. н. месца, дзе садзяцца куры нанач: вышкі, седала, курасад, куросадня, курасадня...»

На карце паказаны лексічныя варыянты назвы седала для курэй, адлюстраваны словаўтваральныя і нерэгулярныя фанетычныя асаблівасці слоў. Улічаны таксама націск у слове.

Аб'яднаны адным знакам наступныя групы варыянтаў слоў: *курасáдня* і *куросóдня, курасáднік* і *курóсаднік, красáдня* і *крусóдня, крóсанні.* Як *крашэ́сць* картаграфуюцца *крашэ́сце, крашэ́ссе, курашэ́ль.*

курасáдня 1, 2, 8, 10, 11, 21. *курусáдня* 6, 7, 9, 83, 84. *курясáдня* 88. *курусóдня* 79. *курусáння* 5.

красáдня 32, 85, 86. *крысáдня* 33, 39. *крусáдня* 89. *крусóдня* 44. *крусáння* 15. *крóсанні* 57.

курóсадня 28, 69, 70, 73, 75, 80, 82, 129. *курóсыдня* 40, 41, 43, 78. *курóсадні* 124. *курóсанне* 29, 31, 36, 74. *курóсання* 24, 25а, 26, 30, 37, 68, 81, 123. *курóсыння* 34, 35, 38, 87.

курсáдня 9. *кърсáдня* 14.

курасáднік 22. *курусáднік* 13. *курóсаднік* 19, 25а.

курасáт 3, 4, 18

курóстань 25, 27.

крашэ́сць 12. *крашэ́сь* 16, 17. *крашэ́ссе* 16. *курашэ́сця* 7. *курашэ́ль* 15.

курóсан 23.

сéдала 20, 48, 49а, 52а, 58, 59, 61, 63—67, 71, 72, 76, 77, 116, 118—122, 124—127, 130, 139, 141, 142. *сéдало* 46, 47, 49, 50, 51, 53, 55, 56, 60, 62, 93, 94, 99—101, 105—107, 112, 114, 115, 133—138: *сíдало* 92, 94а, 95, 96—97. *сыдало* 90, 91.

сéдайло 113, 117. *сідайло, сідыйло* 98.

насéдала 111, 139. *насéдало* 102.

Адзінкавыя: *грáдка, грáдкі* 45. *лáкшы* 52 *(куры на лакшах у куратніку). вышкі 53.*

Карта № 107

КУРЫЦА-НЯСУШКА

№ 721 «Я. н. курыца, якая на працягу доўгага перыяду нясецца: нясушчая, нясушка...»

Усе назвы з'яўляюцца аднакарэннымі і адрозніваюцца толькі граматычна: адны з іх маюць статус назоўніка, другія — прыметніка. Такое адрозненне паказваецца рознымі знакамі. Словаўтваральныя варыянты слоў даюцца знакамі ўнутры фігуры.

Пры картаграфаванні не ўлічаны адказы: у 51 п. *дóбра кýрыца,* у 46 — *нясéцца.*

нясýшка 1, 6—14, 17, 26, 29—31, 33, 37, 39, 40, 42, 53, 54, 62, 63, 65—70, 75 (нов.), 76, 77, 82, 88, 93, 94а, 105, 110, 111, 113, 118, 121, 123—125, 139, 141. *несýшка* 120, 122, 136. *нысýшка* 96.

нёска 20, 48.

нясýшчая 1—3, 18, 19, 21—25, 27—29, 32, 34, 35, 37, 38, 52—54, 57—61, 64, 68, 71—73, 75, 80—82, 86, 101, 102, 104, 116, 119, 120а, 126, 127, 129, 130. *несýшчая* 94, 115, 134. *нясýшчыя* 41—43, 78, 79, 83—85, 87. *нясýшчъя* 15. *нясюшчая* 4. *нясюшчыя* 42, 44. *нясýчыя* 41. *нясýшча* 45, 47, 49, 49а, 50, 52а, 55, 56, 74, 99, 100, 106, 112, 142. *несýшча* 107, 114, 117, 135, 137, 138. *нысýшча* 90, 92, 95—97, 103, 132 *(нысýшча(я). нэсýшча* 91, 96а, 98, 108, 109, 131, 133.

нэсýха 109. *нясýша* 36. *нясýшчанка, несýшчанка* 51. *ійцанóска* 35.

Адзінкавыя: *кладýшыя* 16. *дóбра нясéцца* 25а.

Адведзены: *нясéцца* 46. *дóбра кýрыца* 51.

Карта № 108

КУРЫЦУ ЗЛАВІЦЬ

№ 722 «Курыцу лавіць, імаць... Злавіць, пайняць...»

Пытанне патрабуе даць адказы ў дзвюх формах — у форме закончанага і незакончанага трывання. Аднак, часта адказ даецца ў адной форме. Таму пры картаграфаванні трыванне не ўлічана. На карце паказаны ўтвáрэнні ад лексем *лавіць, лапаць, імаць, няць.* Прычым ад двух апошніх дзеясловаў вядомы толькі ў форме закончанага трывання.

Акрамя лексічных супрацьстаўленняў на карце адлюстраваны суфіксальны галосны ў дзеяслове *лавíць (лавíць — лавáць).*

У наступных пунктах зроблены заўвагі збіральнікаў аб ужыванні слоў у гаворках: 41 *улавíць* (часцей), 45 *лапáць* (трад.), 50 *лавíць, злавíць* (трад.), 98 *пуйнéтэ* (рэдк., нов.).

Як *пайня́ць* картаграфуюцца *поня́ты, поня́ў, поня́ць.*

лавíць 1, 3, 5—7, 9—11, 13—19, 21, 22, 24—27, 29—33, 35—37, 39—44, 45 (маладыя гавораць), 46—49а, 50 (трад.), 51, 52а—65, 67—76, 80—82, 86—89, 99, 100, 104, 105, 107, 110—112, 115, 116, 118, 120, 124—126, 128—130. *ловíць* 101, 114, 133—135. *ловíть* 134. *лавíці* 93. *ловíці* 102. *ловíті* 94. *ловы́ты* 90, 94а—97, 103, 108, 109, 131, 132. *лувэ́тэ* 98. *лавíлі* 34. *лóвымо* 96а. *лóвлют* 131. *половíць* 117. *улавíць* 28, 41 (часцей), 42, 68, 85. *улаві* 73. *злавíць* 2—4, 6, 8, 10, 11, 16, 17, 26, 29, 30, 37, 41, 43, 44, 46, 50 (трад.), 52а—54, 56—58, 62—66, 69—71, 74, 76—79, 81—84, 86, 87, 104, 105, 111, 115, 118, 119, 124, 128, 135, 137, 139. *зловíць* 106, 107, 113, 136, 138. *зловíть* 134. *зловíці* 102. *зловíті* 94. *зловы́ты* 90, 94а—96, 103—109, 132. *злувэ́тэ* 98. *злавíла* 12. *злавíў* 23, 51. *злаві* 38.

лавáць 120а, 121, 126, 127, 135. *ловáць* 113, 114. *ловáты* 108. *злавáць* 127. *зловáць* 113, 122. *зловáты* 108.

паймáць 14, 50, 53, 55, 76, 81, 88, 118, 123—125, 127—129, 137, 142. *пыймáць* 7, 16, 41, 79, 89. *поймáць* 114, 134. *спаймáць* 75, 140. *імáць* 49.

пайня́ці 93. *пойня́ці* 102. *пойня́ты* 94а—96, 103, 132. *пуйнéтэ* 98 (рэдк., нов.). *поня́ты* 108, 109. *поня́ў* 133. *поня́ць* 113.

лапáць 18, 20, 45 (трад.), 46. *злапáць* 52. *лапáты* 91, 92. *злáпаты* 92. *влáпаты* 92.

Карта № 109

КУРЫЦУ ШЧУПАЦЬ

№ 723 «Курыцу шчупаць, мацаць...»

На карце адлюстроўваюцца лексічныя варыянты, якія абазначаюць указанае дзеянне. Пры картаграфаванні не ўлічваецца форма дзеяслова, картаграфуецца корань слова. Гэта выклікана тым, што адказы даюцца ў асабовых формах ці інфінітыве.

шчýпаць 1, 3, 6—11, 14, 17, 19—23, 25, 26—32, 36—38, 45, 46, 49—51, 52а—57, 60—65, 67—76, 77 (суч.), 80—82, 86, 88, 99, 101, 105—107, 110—113, 115, 116, 118—120, 125, 126, 129, 139, 141. *шчýпыць* 16, 34, 35, 41, 43, 44, 78, 79, 84, 85, 87. *шчýпъць* 5, 12, 15, 39. *шчýпуць* 33. *шчýпаці* 93, 94. *шчýпаты* 90—92, 94а—96а, 103, 108, 109, 132. *шчýпатэ* 98. *шчýпалі* 18. *шчýпаіць* 100. *пашчýпаць* 2, 4, 24, 52, 66, 123. *пашчýпыць* 40, 83. *пашчýпъць* 13. *пошчýпаці* 102 (рэдк.).

мáцаць 25а, 31, 47, 48, 53, 54, 59, 62, 75, 77 (трад.), 104, 111 (рэдк.), 118, 121, 122, 124, 126, 127, 129, 131, 134, 136, 137, 141, 142. *мáцаты* 97, 103, 109, 133. *мáцаті* 94. *памáцаць* 58, 117, 130. *памáцаці* 102.

глядзéць 120а, 135. *гледзéць* 133, 138. *глядзíты* 103. *погледзéць* 114. *погля́діты* 131.

вéдаць 113.

Карта № 110

РАХМАНАЯ КУРЫЦА

№ 727 «Я. н. небаязлівая курыца: рахманая, ручная...»

Асноўнай тэмай карты з'яўляецца лексічнае супрацьпастаўленне назвы. Акрамя таго, на карце адлюстроўваюцца суфіксальныя варыянты слоў.

У 117 населеным пункце знак пастаўлены на аснове памяншальнай формы — *рахма́ненька.* Як *рахма́ная,* картаграфуецца *рахма́льная* ў 52 пункце. Як *ручна́я* — *ру́шная* ў 80 п. У 1 і 30 пп. лексема *ла́скавая* мае націск на першым складзе. Картаграфуецца як *ласка́вая. Плоха́я* картаграфуецца як *пло́хая.*
ручна́я 3, 5, 10, 12, 13, 17, 29, 31, 33, 36—39, 41, 42, 47, 49, 50, 57, 58, 61, 73, 74, 77, 81, 87, 96а, 101, 108, 123—129, 132, 139. *рушна́я* 34, 35, 43, 44, 75, 76, 78, 82. *ру́шная* 80.
рука́стыя 79, 83, 85, 86.
рахма́ная 23, 53, 56—61, 63—72, 76, 81, 88, 100, 104, 110, 113, 116, 118—121, 126—130, 134, 137, 139, 141. *рахма́нная* 20, 52а. *рыхма́нная* 16. *рохма́ная* 136. *рахма́на* 46, 48, 49а, 54, 55, 99, 105, 107, 109, 112, 114, 115, 122, 131, 135, 142. *рохма́на* 90, 106, 138. *рехма́на* 133. *рохма́ненька* 117. *рахма́льная* 52.
сво́йская 9, 10, 18, 31, 58, 124. *сво́йскыя* 84.
сво́йлівая 15, 32. *сво́йлівыя* 35, 40. *сво́йклівая* 7, 8, 14.
сво́йсклівая 15, 21, 28.
ла́скавая 1. *ласка́вая* 2, 6, 19, 22, 24, 25—27. *ла́скывая* 30.
пло́хая 92, 102. *пло́ха* 46, 94а—98, 103. *плоха́я* 94.
спако́йная 11, 51. *спако́йна* 106, 131. *споко́йна* 96, 108.
Адзінкавыя: *дро́чная* 4. *ці́хая* 11, 88. *ціхма́на* 62. *лаго́дная* 22. *сме́лая* 25. *до́брая ку́рыца* 45. *небаязліва* 46. *непълахлівая* 93.

Карта № 111

ДЗІКЛІВАЯ КУРЫЦА

№ 725 «Я. н. нерахманую курыцу: дзікая, дзіклівая...»
На карце адлюстраваны лексічныя варыянты назвы, а таксама словаўтваральныя і акцэнталагічныя варыянты лексем.
Не картаграфуецца лексема *уе́дная,* якая не з'яўляецца адказам на пытанне.
Як *пудка́я* картаграфуецца *пу́дкая* ў 47 п. Трэба адзначыць, што такі націскны варыянт прымыкае па тэрыторыі пашырэння лексемы *дзіка́я* з націскным канчаткам. Як *пужлі́вая,* картаграфуецца: *пудлівая* 59, *пуглівая* 113.
дзі́кая 9—11, 17, 21, 24—29, 31, 32, 36, 37, 45, 49, 50, 51, 53, 57, 58, 60, 61, 63—71, 73—77, 80, 86, 88, 97, 99—101, 111—114, 116, 118, 120, 122—127, 134, 136, 139, 141. *дзі́кыя* 16, 35, 38, 41—43, 78—80, 84, 85, 87. *дзі́къя* 12, 15, 33, 34, 39, 44. *дзі́ка* 46, 47, 54, 55, 93, 105, 106, 110, 133, 138, 140, 142. *ды́кая* 132. *ды́ка* 90, 91, 95, 96а, 131.
дзіка́я 1, 3, 4, 7, 8, 18—20, 22, 52.
дзіклі́вая 2, 6, 7, 14, 23, 30, 37, 75, 82, 86, 107. *дзіклі́выя* 83. *дзіклі́въя* 5, 13.
дзікля́вая 81, 82, 129, 130.
дзікля́ўка 2. *дзі́чка* 48.
пу́дкая 102, 104, 108, 115, 116, 119, 120а, 121, 132. *пу́ткая* 56, 72. *пу́дка* 103, 106, 109, 117, 135. *пу́тка* 54, 94а, 137. *пудка́я* 47.
пужлі́вая 52а. *пужлі́ва* 62. *пудлі́вая* 59. *пуглі́вая* 113.
Адзінкавыя: *ніру́шная* 78. *быязлі́выя* 83. *боязлы́вая* 92. *полохлі́вая* 94. *пуло́хувата* 98. *бо́йкая* 129. *ліха́я* 134. *шу́страя* 134.
Адведзена: *уе́дная* 142.

Карта № 112

КУРЫ САКОЧУЦЬ

№ 730 «Як гавораць: куры сакочуць, касараць...»
Тэмай карты з'яўляецца супрацьпастаўленне лексічных варыянтаў. Знак на карце ставіўся незалежна ад граматычнай формы дзеяслова.
сако́чыць 1, 2, 4, 7, 21, 24. *соко́чыць* 122. *сако́ча* 19, 20, 23, 25а, 45, 51, 58, 66, 68, 77, 105, 112, 142. *сако́чэ* 133. *сако́чуць* 5, 6, 8—12, 15, 18, 22, 24, 26, 28, 29, 31, 33—38, 40—44, 46—50, 52—56, 58, 59, 61—65, 67, 69—71, 73—89, 104, 115, 116, 118—121, 123—129, 135, 139. *соко́чуць* 106, 107, 110, 111, 113, 114, 117, 137, 138. *соко́чуть* 108, 109, 134. *соко́чут* 102. *сако́чаць* 3, 25, 27, 30, 57, 72, 100, 130. *соко́чаць* 122. *саката́ць* 1, 2, 47, 66, 77.
сакара́т 93. *сокора́т* 90, 94. *сокора́ть* 94а, 97, 108 (звычайна), 109, 132. *сокоря́т* 91. *сокоря́ть* 92, 96, 96а, 103. *сокорэ́ть* 95, 97. *сукуру́ть* 98. *сокоры́т* 94. *сукурэ́ть* 98 (адна). *сэкоры́ть* 131.
таро́чаць 17, 32. *таро́чуць* 39.
како́чуць 99. *коко́чут* 101. *како́цуць* 16.
Адзінкавыя: *шчако́чуць* 13. *страко́чуць* 14. *трэшша́ць* 16.

Карта № 113

ГУСІ ГАГОЧУЦЬ

№ 732 «Гусі гегаюць...» АЛА 305 'гогочет' (гусь)
Тэмай карты з'яўляецца лексічнае супрацьпастаўленне слоў. У асноўным улічваецца і гукавы склад слова. Аб'яднаны адным знакам на карце наступныя лексемы: *гегéчуць і гегéюць, гя́ргаюць* і *гя́ркаюць — з гарга́юць, гяргóчуць — з гаргóчуць.* Як *гра́гаюць* картаграфуюцца *гра́куюць* і *грэ́каюць* як *гéргаюць — гíргыіць,* як *гергéчуць — ергéчыць* і *гаргéчуць.*
Не ўлічваецца якасць зычнага *г,* якое можа быць выбухным, ці фрыкатыўным.
га́гаюць 2, 9, 26, 28, 31, 49, 54, 57, 59, 65, 68, 73. *гага́ють* 96, 97. *га́гыюць* 35. *га́гаюць* 17, 36, 45, 48, 53, 78, 99. *га́гают* 91. *га́гають* 92. *га́гаюць* 43. *га́гая* 19.
гéгаюць 18, 56, 59, 66, 72, 110, 115, 120а, 126—129, 131, 137, 140. *гéгають* 94а, 108, 109, 134. *гéгаюць* 67, 74, 111, 112, 114, 117, 139, 142. *гéгъюць* 34. *гéгають* 96а. *гéгают* 120. *гéгаюць* 10, 11. *гэ́гаюць* 75, 124, 128. *гэ́гаюць* 116, 118.
гаго́чуць 16, 21, 52, 93, 105, 136. *гаго́чуць* 16. *гаго́чуць* 38, 44, 46, 47, 55, 78, 83, 85, 86, 88, 122, 126, 130. *гого́чуць* 136. *гого́чут* 94.
гегéчуць 113. *гегéчуць* 98. *гегéюць* 107.
га́ргаюць 3, 8, 23, 25, 25а. *га́ргъюць* 5. *га́ргаюць* 1. *гя́ргаюць* 24. *гяргуюць* 24. *гяркаюць* 22.
гéргаюць 50, 58. *гéргаюць* 69, 70. *гэ́ргають* 95, 103, 104, 132. *гергяюць* 50. *гэ́ргаюць* 59.
гаргóчуць 46, 76, 77. *гяргóчуць* 87.
гергéчуць 133, 135. *гергéчаць* 100. *гергéчуць* 106, 138. *гергéчут* 102. *гэргóчуць* 101. *гергéць* 8а. *гаргéчуць* 4. *гаргéчуць* 41.
гра́гаюць 32, 59. *гра́гыюць* 35. *гра́гаяць* 27. *гра́гаюць* 80. *гра́гыюць* 42. *гря́гыюць* 39. *гра́каюць, грэ́каюць* 54.
крыча́ць 6, 7, 9, 14, 21, 30, 33, 35, 37, 40, 57, 75, 80—82, 119, 122, 123. *кріча́ць* 12, 39, 84. *крычэ́ть* 97. *крыча́ть* 132.
тэ́ркаюць 60, 61.
Адзінкавыя: *гы́ргъюць* 15. *гéнгаюць* 20. *гíкаюць* 29. *гíгаюць* 37. *гы́гаюць* 79. *кéркаюць* 49а, 64. *гвэ́гаюць* 51. *ква́каюць* 52а, 63. *каркéчуць* 62. *гагаця́ць* 71. *кря́кыюць* 89. *га́кают* 93. *га́каюць* 121. *гагутя́т* 90. *кéкаюць* 125.
АЛА: *га́гае* 43А, 64А. *га́гая* 17А.
гéгае 46А, 53А, 55А, 56А, 62А, 66А, 67А. *гéгая* 7А, 31А, 44А. *гéгаа* 11А. *гéгаюць* 115. *гэ́гае* 57А. *гэ́гая* 33А, 59А. *éгая* 7А, 11А.
гаго́ча 29А, 37А, 38А, 53А, 60А, 50. *гого́чэ* 52А. *гаго́чыць* 9А, 42А, *гого́чэ* 45А. *га́ргаіць* 3А, 15А, 16А. *га́ргыіць* 4А. *га́ргае* 14А.
гéргае 14А, 32А, 47А—49А, 51А. *гéргая* 28А, 29А. *гéргае* 51А. *гíргыіць* 2А. *гаргóчыць* 13А.
гергéчыць 7А, 11А. *гергéча* 61, 70. *ергéчыць* 11А. *гяргéча* 50А. *гíрьгéча* 39А. *гра́гыіць* 23А.

крычыць 1А, 2А, 5А, 6А, 8А, 17А, 19А, 20А, 29А, 30А, 33А, 34А, 35А, 48А, 53А, 61А, 63А, 65А, 50, 61. *крычáць* 24А. *крíчыць* 7А, 21А, 25А.
таркаіць 12А.
Адзінкавыя: *грýнгыіць* 4А. *гергéць* 8А. *гвáгаюць* 10А. *гíгаіць* 22А. *кéркая* 28А, 49А. *гыíгая* 36А. *кáркыіць* 41А. *геўгае* 54А. *гáркая* 58А.

Карта № 114

КАЧКІ КРАКАЮЦЬ

№ 733 «Качкі квакаюць, кракаюць...» АЛА 317 'крякает утка'
Знак ставіўся на аснове адказаў, у якіх дзеяслоў прыводзіцца ў форме 3-яй асобы мн. ліку — ЛАБНГ і ў форме 3-яй асобы адз. ліку, што даюцца ў матэрыялах АЛА.
У 61, 70 і 115 пп. адказы ЛАБНГ і АЛА не супадаюць. У некаторых пунктах указваецца, што назвы ўжываюцца паралельна або абмежавана: 1А, 14А, 28А, 29А, 32А, 39А, 45А, 47А, 48А, 115. 39А *крягае, крякыя вýтка, кряхя сілязéнь*. 98 *квакают, квачуть* (рэдк.).
Як *квáкаюць* картаграфуецца *квóкаюць*, як *квáхаюць* — *квáхкаюць*, як *крáхаюць* — *крáхкаюць*. Адным знакам картаграфуюцца *грáгаюць* і *грáкаюць*.
крáкаюць 10, 11, 19, 25а, 29, 31, 36—38, 43, 47, 48, 56, 65, 67, 68, 71, 72, 75, 76, 80, 81, 100, 104, 106, 111, 114, 118, 119, 122, 124—126, 130, 136, 140, 142. *крáкыіць* 35, 79, 84. *крáкъюць* 34. *крáкуйць* 78. *крáкаяць* 27. *крáкают* 94. *крáкають* 96а—98. *крякаюць* 14, 17, 86, 88. *крякуюць* 33. *крякыюць* 85, 87. *крякъюць* 12, 83, 134.
крáхаюць 6, 7, 9, 69, 70, 74, 82. *крáхъюць* 5, 15. *крáхкаюць* 21.
крáчуць 114, 120а, 123, 134, 142. *крáчыць* 47.
квáкаюць 4, 8, 20, 23, 26, 28, 37, 45, 46, 49—55, 57, 59—63, 71, 73, 75, 77, 88, 99, 101, 104, 110, 113, 116, 121, 125, 126, 132, 133, 139, 141. *квáкыюць* 44, 87. *квáкъюць* 13. *квáкають* 92, 94а—96, 97, 98. *квáкают* 90, 91, 93, 98, 102, 120. *квóкаюць* 3.
квáчуць 98, 109.
квáхаюць 1, 24. *квáхкаюць* 66.
крычáць 22, 61, 71, 115. *крычéть* 131. *крíчáць* 41.
крэ́кчуць 112, 117. *крэ́кчуть* 103.
грáгаюць 32. *грáкаюць* 105.
Адзінкавыя: 2 *гвáгаяць*. 18 *крэ́пкая*. 25 *кáркаюць*. 39 *кéркуюць*. 40 *кáхыюць*. 58 *гáргаюць*. 66 *кáхкаюць*. 89 *крягыюць*. 107 *жыпоюць*. 108 *кáтькають*. 135 *рэ́хчуць*. 138 *квéкчуць*.
АЛА: *крáкая* 11А, 16А, 27А—29А, 37А, 44А, 59А, 61А, 63А, 70. *крáкае* 14А, 40А, 45А, 47А, 52А, 53А, 56А, 62А, 65А—67А, 115. *крáкаіць* 18А, 24А. *крáкъіць* 1А, 12А, 13А. *крáкаюць* 19А. *крякаіць* 21А. *крякыіць* 9А, 25А, 42А. *крякъіць* 7А. *крякая* 39А. *крэкая* 33А.
крáхаіць 1А, 3А, 5А, 6А, 22А. *крáхае* 60А. *крáхыіць* 2А, 4А. *крáхвіць* 8А. *кряхя* 39А. *крáча* 14А. *крáчэ* 45А, 54А, 57А. *крячъ* 39А.
квáкаіць 23А. *квáкая* 29А, 50. *квáкае* 43А, 48А, 64А.
крычыць 30А, 35А, 61. *крычыт* 47А.
грáкая 20А, 26А, 34А, 38А, 50А. *грэ́гае* 32А. *грáгае* 46А.
Адзінкавыя: *свáкае, свáкаюць* 10А. *гéргае* 14А. *гáргаіць* 15А. *кéркае* 28. *гéгае* 31А. *гéргае* 32А. *кáркыіць* 41А. *гéгае* 48А. *кéркая* 49А. *зыпае* 51А. *гéгая* 55А. *кáркая* 58А. *крáгае* 115.

Карта № 115

ГУСЯНЯ

АЛА 303 'птенец гуся'
Картаграфуюцца словаўтваральныя варыянты назвы гусяняці. Фанетычныя варыянты слоў адлюстроўваюць рэгулярныя асаблівасці і паказаны ў спісе слоў да карты.
Як *гусяня* картаграфуецца *гусынé*.
гусяня 26А, 27А, 29А, 43А, 44А, 46А, 49А, 51А, 58А, 59А, 62А, 50, 61, 115. *гусеня* 35А, 37А, 45А, 50А, 53А — 55А, 65А — 67А, *гусыня* 64А. *гусыне* 48А.
гусянё 10А, 13А — 16А, 19А, 28А — 33А, 37А, 70.
гусянятка 10А. *гусенятко* 34А, 45А, 47А, 56А, 57А.
гусёнак 1А, 58А, 61А, 63А. *гусёнык* 1А, 4А, 22А — 24А. *гусёнък* 7А.
гусянёнак 3А, 5А, 6А, 12А, 40А. *гусінёнак* 60А. *гусянёнък* 7А — 9А, 18А, 20А, 21А, 38А, 41А. *гусянёнык* 2А, 17А, 25А, 36А, 39А, 42А.
гусенóк 52А. *гусюк, гусянюк* 11А.

Карта № 116

КАЧАНЯ

АЛА 315 'птенец утки'
Пры картаграфаванні ўлічваліся назвы, якія абазначаюць маладое качаня, незалежна ад полу (самка — самец).
качаня 26А, 27А, 29А, 35А, 44А, 46А, 49А — 51А, 53А, 55А — 57А, 59А, 62А, 65А, 66А, 61, 115. *качыня* 43А. *качэня* 45А. *кычыня* 23А, 64А. *качэне* 48А.
качанё 13А, 14А, 16А, 17А, 19А, 26А, 29А — 33А, 48А, 70.
качанятка 10А, 28А, 29А, 34А, 50. *качэнятко* 47А.
качанюк 10А. *качук* 11А. *качанётка* 16А. *качаранё* 14А. *качаранятка* 28А.
вуцяня 58А, 67А. *вуценя* 54А.
вуцянё 15А, 37А.
вуцёнак 1А, 6А, 7А, 9А, 58А. *вуцёнык* 1А, 4А, 9А, 20А, 22А, 23А. *вуцёнък* 7А. *уцёнък* 21А.
вуцінятка 60А.
вуцянёнык 2А, 9А, 25А, 36А, 39А — 42А. *вуцянёнък* 8А, 18А, 24А, 38А.
вуцёначак 3А. *вуцянёначак* 61А. *вуцячóк* 61А. *утюк* 52А.

Карта № 117

ЖАВАРАНАК (Alauda arvensis)

№ 739 «Я. н. жаўранак: жаўрук, жаўранак, жаваранак, жаваранка...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў жаваранка і змяненне ў родзе *(жáваранак, жáраванак, жáўранак, ςкаўрóнак і жáваранка, жáрванка, жáўранка, скаўрóнка)*. Нанесена на карту назва *жаўрýк* (53) на аснове «Матэрыялаў да слоўніка Гродзенскай вобласці» Т. Ф. Сцяшковіч (с. 160), назва *скаўрóнак* (22) на аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе паграніцца» (т. 4, с. 443). Назвы *жéвурныкъ, жáврынык* картаграфуюцца як *жáваранак*, назва *жáрнаўка* картаграфуецца як *жáрванка*, назва *жаўручóк* — як *жаўрýк*.
жáваранак 1, 4, 17, 23, 25а, 27—29, 31, 45, 47, 48, 51 (нов.), 52а, 53, 56—58, 60—67, 69, 70, 76, 80, 99, 100, 104, 105, 110, 111, 120а, 126, 139, 140, 142. *жáваранок* 93. *жáворонок* 94, 94а, 96, 96а, 97, 101, 102, 106—109, 112—114, 131—133, 136, 138. *жáвуронок* 92. *жáвурунок* 91. *жáвырынык* 44. *жáвъранък* 13, 33, 41. *жяворонок* 90, 95, 96, 103. *жéвурнокъ* 98. *жéвурныкь* 98. *жаврынык* 40.
жáваранка 8, 9, 21, 22, 24, 25, 36, 59, 68, 71, 117. *жáвырынка* 5, 8а, 38.
жáрванак 72, 116, 120. *жáрванок* 135. *жáраванак* 120а.
жáрванка 115. *жáрнаўка* 74.
жáўранак 10, 11, 14, 26, 30, 81, 86, 119, 121, 122, 124, 125, 129, 130, 137. *жáўронок* 134. *жáўрынык* 14, 44, 79, 83—85, 87, 89. *жáўрынък* 43. *жáўрънък* 42. *жáўрянак* 88.
жáўранка 2, 6, 12, 32, 37, 73, 75, 77, 82, 118, 123, 141. *жáўрынка* 15, 34, 35, 39, 78.

жаўрýк 46, 49, 50, 53, 55. *жаўручóк* 46.
жаўрáнік 7. *жаварóнка* 45.
скаўрóнак 3, 18, 20, 22, 51 (пераваж.), 52, 54.
скаўрóнка 19.
целевóз 126, 127.

Карта № 118

БУСЕЛ (Ciconia ciconia)

№ 745 «Я. н. бусел: бусел, боцянь, буцян, буська...» АЛА № 76 'аист' (Ciconia): аист — roda — bocian

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў бусла і перанос націску ў словах буська і бацян: *бýська* і *буськó, баця́н* і *бóцян.* Адводзіцца ад картаграфавання назва *áйстэр* — назва чорнага бусла

бýсел 23, 29, 31, 36, 46, 82, 115, 116, 118 *(буслíха)*, 119—120а, 122, 124—130, 135, 137—142. *бýсял* 25, 45 *(бýсял-калóда, што заўтра бýдзя: дошч ці пагóда?)*, 47, 49—72, 76, 77, 93, 99, 104, 105, 110, 112, 121. *бýсіл* 13, 37, 38, 42, 73—75 (трад.), 78 (нов.), 80, 81, 84, 87, 123.

бýсёл 94, 117, 134, 136.

бýсько 100—102 *(бушчы́ха)*, 103, 106—109, 111, 114, 132—134.

буськó 95.

бýсэнь 94а, 96—98, 131.

бýсён 90—92. *бýсёнь* 90.

бусёк 95 (рэдк.).

бацян 1 *(бацяны́)*, 4 *(бацяны́)*, 6, 8, 18, 19 *(бацяніха)*, 24, 25а — 28, 48, 52 *(бацян кáжуць некатóрыя; буслíца* ж. р.), 53, 54, 57. *быця́н* 5, 7, 8а, 20—22, 29 (трад.), 30.

буця́н 1, 2 *(буцяны́)*, 3, 9—17, 32—37, 39, 39—44, 40, 41—44, 73, 75, 78, 79 *(буцяня́)*, 81, 83—87, 89.

бóцян 46.

áіст 40, 88, 129.

веселéц 134.

АЛА: *бýсел* 30А, 32А, 34А, 53А, 55А, 56А, 62А, 63А, 65А, 66А. *бýсял* 10А, 28А, 29А, 31А, 33А, 35А, 37А, 49А, 58А, 59А, 61А, 67А. *бýсіл* 16А, 20А, 23А, 36А, 40А, 60А.

бýсёл 54А.

бýсько 47А, 50А — 53А, 57А.

буськó 46А, 48А, 54А.

бýсэнь 45А, 64А.

бýсён 43А.

бацян 1А, 3А, 11А — 17А, 30А. *быцян* 2А, 18А, 19А.

буця́н 4А — 9А, 20А — 25А, 38А, 39А, 41А, 42А.

бóцян 10А (рэдк.).

весялóк 34А.

Адведзены: *áйстэр* 132.

Карта № 119

ГНЯЗДО БУСЛА

№ 747 «Я. н. гнязда буслінае, бусловае, буслячае...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назвы гнязда бусла. На основе матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе парганічча» (т. 1, с. 246) нанесены назвы *бусля́нка* (62) і *буслíна* (106). Назва *буслéніца* картаграфуецца як *бусленіца.*

У запісах збіральнікаў, як правіла, назвы гняздó і кубло́ прыводзяцца з прыметнікамі: *буслíнае, бýслава, бацянóва, буськóвэ* і інш.— як было задана ў пытанні «Інструкцыі...». Гэтыя прыметнікі даюцца ў спісе да карты. Гл. таксама карты № 94 «Птушынае гняздо» і № 113 «Бусел».

гняздó 1—66 70—76, 78—89, 99, 104, 105, 110, 116, 118, 119. *гнездó* 93, 94. *гніздó* 94а. *гныздó* 90—92, 95—98, 101.

кубло́ 102, 103, 108, 109, 113, 114, 120а — 130, 132—134, 137—142.

бýслаўка 100, 115.

буслóўка 68, 77, 112, 117, 120, 127, 135, 136.

бусля́нка 62, 67 (часцей), 69, 107, 111, 115.

бусленіца 122. *буслéніца* 139.

буслíна 106. *бýсьнявка* 131.

Адзінкавыя: *бýхлаўка* 106.

Спіс прыметнікаў

гняздó: буслíнае 23, 31, 37, 61, 70, 71, 73, 88, 104, 105, 118, 119, 125, 126, 129, 130. *буслíная* 38, 49а, 52, 53, 67, 75, 76, 80, 82. *буслíныя* 85—87. *буслінаё* 37, 60. *буслíна* 46, 47, 58, 123. *буслíно* 74, 99. *буслíнэ* 132. *бýславая* 26. *бýслава* 25, 49, 50, 51, 52а — 56, 59, 61, 62, 65, 72, 75, 76, 81, 110. *бýсловэ* 113, 137. *буслóвае* 94, 116. *буслóва* 57, 59, 64, 66, 127. *бусля́чая* 53. *бусля́чаё* 62. *бацянóвая* 25а. *бацянóва* 1—4, 6, 8, 18—22, 24, 25а, 27, 28, 48. *быцянóва* 5, 78, 83, 84. *буцянóва* 7, 9—17, 29, 30, 32—36, 39—44. *буцянóе* 89. *буця́ніна* 79. *буцíнае* 40. *бýсьнёвэ* 94а. *бýсьнёва* 90, 92, 96, 97. *бýсьнювэ* 98. *буськóвэ* 95, 101. *бýсіно* 91.

кубло́: буслíнае 125, 126, 128—130, 139—142. *буслíна* 123. *буслíнэ* 138. *бýслава* 121, 122, 124. *бýсловэ* 137. *буслóвае* 120а, 125, 139. *буслóва* 127. *бýськовэ* 102, 103, 108, 109, 113, 114, 132—134.

Карта № 120

КЛЕКАТАЦЬ (пра буслоў)

№ 748 «Буслы клякочуць...»

На карту нанесены дзеясловы са значэннем 'клекатаць'.

1 *ля́паюць дзю́пкамі.* 2 *буця́н клякóчыць — я́йкі маццýіць.* 3 *клякóчаць, клякóчыць буця́н.* 4 *бацяны́ клякóчуць.* 5 *бъця́н дзю́бай ля́пъіць.* 6 *бацяны́ ля́скаюць.* 8 *бацяны́ ля́паюць.* 8а. 9 *ляпаюць дзюпкамі.* 10, 11 *буцяны́ клякóчуць.* 12—14. *буцяны́ клякóчуць, ля́паюць дзю́пкамі.* 15 *ля́скъіць.* 16 *шшóўкыюць, стрíкóцуць, стрíкóчуць.* 17 *буця́ны тарóчаць, ляпаюць дзю́бкамі.* 18 *клякéчуць буслы́.* 19 *клякóча бацян.* 20 *бацяны́ клякóчуць.* 21 *клякóчаць.* 22 *бацяны́ клякóчуць.* 23 *бýсел цэ́ўкі сýша*, г. зн. *ля́пае дзю́бай, інáкш не гавóраць.* 24 *бацяны́ клякóчуць.* 25 *буслы́ клякóчаць.* 26 *буслы́ клякóчуць.* 27 *бацян ля́ская.* 28 *ля́скаюць буслы́ дзю́бамі.* 29 *ля́пыіць.* 30 *трашчы́ць.* 31 *ля́паюць дзю́пкамі.* 32 *ласкóчуць.* 33 *ля́паюць.* 34 *буця́н ля́скыіць.* 35 *буцяны́ стрыкóчуць* (часцей), *сакóчуць, балбóчуць, буркýюць.* 36 *буцяны́, буслы́ ля́паюць.* 37 *ля́паюць.* 38 *клякóча.* 40 *стýкаюць.* 41 *буцяны́ клéкчуць ці клякóчуць.* 42 *клякóчуць.* 43—45, 44. 45 *бусля́ клякóчуць, клякатáць.* 46 *клёкаюць, клякóчуць.* 47 *клякóчуць, клякатáць.* 48—50 *клякóчуць.* 51 *буслы́ клякéчуць.* 52, 52а *буслы́ клякóчуць.* 53 *клякóчуць, бýсял кля́кае.* 54 *бусля́ клякóчуць.* 55 *клякóча бýсял.* 56 *клякéчуць.* 57—63 *буслы́ (-э́) клякóчуць.* 64 *буслы́ кракóчуць,* 65, 66 *клякóчуць.* 67 *пляскóчуць буслы.* 68 *дзю́бай ля́скаюць.* 69 *буслы́ цáхляць.* 70—72 *буслы́ клякóчуць.* 73. 74 *дзю́пкай ля́паюць.* 75 *клякóчуць, цóкаюць, ля́паюць.* 76 *клякóчуць.* 77 *буслы́ кляшчáць.* 78 *клякóчуць.* 79 *буцян клякóча.* 80 *клякóчуць.* 81 *буслы́ // буцяны́ стракóчуць.* 82 *шчакóчуць.* 83 *хлапóчыць бýсіл.* 84 *клякóчуць.* 85 *гóкыюць.* 86 *буслы́ клякóчуць.* 87 *буслы́ ля́пыюць.* 88 *клякóчуць.* 89 *буцяны́ ля́пыюць.* 90 *бýсні клёкочут.* 91 *клюкóчут.* 92 *бусні клыкóчуць.* 93 *клякацят.* 94 *бýслы клекóчут.* 94а *гэргэ́чуть бýсні.* 95 *бýськы клёкочуть.* 96 *бýсні клёкочуть, ляскотя́ть* (рэдк.). 96а *бýсэнь клякоты́ть, кля́кае.* 97 *клякóчуть.* 98 *буснэ́ клэкэ́чуть — бýдэ дошч.* 99 *буслы́ клякóчуць.* 100 *клякéчуць.* 101 *клякóча, трашчы́ць.* 102 *бýські клекэ́чуть.* 103 *бýсьны клыкэ́чуть.* 104 *клякéчуць.* 105 *буслы́ клякóчуць.* 106 *клякéча бýська.* 107. 108 *клекéчуть.* 109 *бýськы клекéчуть.* 110 *ля́скаюць,*

111 *клякóчуць.* 112 *клякéчуць.* 113 *бýсько клéкае, свішчэ.* 114 *буські клекéчуць.* 115, 116 *буслы́ клякéчуць.* 117 *буслы́ клякóчуць.* 118 *бýслы ля́паюць.* 119, 120 *клякóчуць.* 120а *ля́пае (бач, бýсел яéчкі кугýтае, калі ля́пае дзюбай, сакóча.* 121 *курлы́йкая.* 122 *бýсел клякéча.* 123 *буслы́ ля́паюць дзю́пкамі.* 124 *шчакóчуць.* 125 *шчакóча.* 126 *шчакóчуць буслы́, шчабéчуць.* 127 *буслы́ ля́скаюць.* 129 *сакóчуць.* 130 *шчакóчаць.* 131 *клэкóчэ.* 132 *бýськы клыкéчуть.* 133 *бýсько клёкóчэ.* 134 *клéкчуть, ля́скають.* 135 *клы́кають, клíкають, клекóчуць.* 136 *клекóчуць.* 137 *клякóчуць буслы́.* 138 *замскóчуць.* 139 *клéкаюць.* 140 *сакóчуць, лéскоюць.* 141 *крычáць.* 142.

Карта № 121

КНІГАЎКА (Vanellus vanellus)

№ 750 «Я. н. кнігаўка: кнігаўка, кніга, каня, кігічка, чаіца...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў птушкі кнігаўкі. Як *кнігаўка* картаграфуюцца ўтварэнні *кнігалка* і *кнігіўка.* На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 2, с. 490) нанесена назва *кнігаўка* ў н. п. 4.

кнігаўка 1—4, 21, 22, 24 *(кнігаўка п'ець з лісціка),* 25—27, 30, 31, 33, 36, 38, 47 *(кнігаўка над вóзярам лятáя, éнчыць),* 48, 57, 62—66 *(кнігаўка ляціць і кігікая),* 68—75 (рэдк.), 76, 77, 80—82, 88, 115, 118, 119, 129. *кнігыўка* 5—8а, 12, 14, 34, 78, 83, 85, 87, 89. *кнігікъўка* 15. *кнігылка* 16.

кнігавіца 49а.

кніга 45 *(кнігі крычáць: «кні-га!»),* 46, 49, 50, 51, 54—56, 90, 91, 99—102, 104—107, 110—114, 116, 117, 120—122, 124—127, 133—142. *кныга* 92—97, 103, 108, 109, 131, 132. *кнэ́га* 98.

кáня 9—11, 13, 28, 29 *(кáня на пóлі чубáтая, драбнéй за галубá),* 32, 35 *(кáня кігі-кігі на дош крычы́ць),* 37 *(кáня піць-піць крычы́ць),* 74, 87, 129.

канюх 43, 83.

чáіца 41, 42, 44, 79, 84.

чáйка 67 *(чáйка кігікая, чáйка-кнігаўка),* 75, 82, 128 *(чáйка крычы́ць кігі-кігі).*

пігýтка 19 *(пігýтка прóсіць піць).* *пігіца* 20, 58. *пігалка* 23. *пігаўка* 52а, 53, 59.

кібіс 17, 39.

кігікыўка 40. *кігічка* 41.

Адзінкавыя: *пілінéц* 4 *(пілінцы́ калі́ вады́ лётаюць і крычáць кавýр, крычáць кавý-кавý).* *пімпя* 18 *(нéкалі пімпя назывáлі).* *півіка* 52. *кірік* 86. *кугаёк* 123.

Карта № 122

ЧАПЛЯ (Ardea cinerea)

№ 751 «Я. н. чапля: чапля, цапля, чапура...»

На карце паказаны лексічныя адрозненні назваў чаплі. Назвы *ча́пля, чэ́пля* картаграфуюцца як *чáпля,* назва *ця́пля* картаграфуецца як *цáпля,* назва *валавáха* — як *валявáха.* Адводзіцца ад картаграфавання назва *чáпіль* — асобіна муж. р.

чáпля 1—3, 5—8, 10, 13—15, 18—25, 27, 29—31, 34, 38, 40, 41, 44—62, 64—68, 75, 78, 84, 86—90, 92—94а, 96, 97, 99—102, 104—114, 121, 123, 125, 130—134, 137—140. *ча́пля* 95—96а, 103. *чэ́пля* 98.

цáпля 4, 7—9, 11, 12, 16, 17, 26, 28, 31—33, 35—37, 39, 43, 69—77, 79—83, 85, 87, 91, 94, 115—120а, 122, 124—127, 129, 136, 139, 141, 142. *ця́пля* 37 (устар.).

валявáха 119 (устар.). 124 (трад.), 135. *валавáха* 127.

Адсутнасць назвы: 25а, 63.

Адведзены: *чáпіль* 2 *(чáпля* — яна, *чáпіль* — ён. *Худы́, як чáпіль).*

Карта № 123

СТРАКАТАЦЬ (пра сароку)

№ 754 «Сарока стракочыць, крычыць...»

На карце паказаны адрозненні па каранёвай частцы дзеясловаў са значэннем 'стракатаць' (пра сароку)'. Дзеясловы *стракéча, тракóчэ, стрыкаціць* картаграфуюцца як *стракóча,* дзеясловы *чычэ́кае, чычэ́чэ* — як *чычы́каіць,* дзеясловы *шчакéча, шчыкэ́чэ* — як *шчакóча,* дзеясловы *шкергéчэ, шчэргéча, скрыгéчэ, скрыгэ́чэ, скіргíчэ, шкрыгíчэ, скрогáчэ* — як *скергéча,* дзеяслоў *чы́ркая* картаграфуецца як *чыры́кая,* дзеяслоў *чэрыкоты́ть* — як *чэркоты́ть.*

стракóча 24, 25, 27, 31, 37 (трад.), 47, 49а, 50, 52а — 56, 59, 63—65, 67, 70, 75, 76, 87, 92, 93, 99, 110, 115, 127, 139, 140. стракóчэ 92—94. *трокóчэ* 138. *стракóчыць* 28, 29, 35, 44, 125. *стракéча* 20. *стрыкаціць* 78.

шчабéча 23, 26, 38, 57, 58, 68, 73, 74, 76, 79, 80, 118, 119, 120а, 123, 126 *(як сарóка шчабéча, дак кáжуць, што весць прынéсла),* 128—130. *шчабéчыць* 5, 8, 9—11, 13, 30, 33, 83, 86. *шчыбéчыць* 4. *шчэбэ́чэ* 94а, 98, 107. *шчэбэ́ча* 106.

трашчы́ць 8а, 46, 60—62, 71, 87, 101, 104—106, 116, 120, 120а, 122, 136. *трышчы́ть* 90. *трэшчы́ть* 94а, 102, 108. *трэшчэ́ть* 96а, 97.

чыры́кая 19, 25а, 48, 49, 52, 111. *чыры́каіць* 3, 18. *чы́ркая* 51, 100.

чáркаіць 21, 22, 24.

чыркоты́ть 95, 96. *чэрыкоты́ть* 131.

чы́каіць 2, 7, 15.

чыкоты́т 90.

чычы́каіць 6, 7. *чычэ́кае* 95, 103. *чычэ́чэ* 95.

чэ́ркаць 106.

шчакóча 37. *шчакóчыць* 12, 14, 17, 32, 36, 39, 84, 88, 126. *шшакóчыць* 16. *шшакóцыць* 16. *шчыкóчэ* 90. *шчакéча* 66 *(сарóка пачалá шчыкетáть).* *шчыкэ́чэ* 32. *шчыкíча* 72, 82.

сакóча 124, 129, 141. *сакóчэ* 117. *сакóчыць* 1, 34, 40 *(сарóка начынáіць сыкытáць, кагдá кагó замéціць),* 41, 43, 85.

скергéчэ 114, 133. *шкергéчэ* 134. *шчэргéчэ* 137. *скрыгéчэ* 132. *скрыгэ́чэ* 109. *скіргíчэ* 113. *шкрыгíчэ* 135. *скрогáчэ* 113.

крычы́ць 112. *крычы́ть* 132. *крічíть* 89.

Адзінкавыя: *чычы́хыіць* 44. *шчаркуты́т* 91. *кравчы́ть* 92. *смыéцьця* 92 *(сурóка смыéцця — дошч бýдзе).* *крáча* 142.

Карта № 124

ВЕРАБЕЙ (Passer domesticus)

№ 755 «Я. н. верабей: верабей, арабей, гарабец, канаплюк, прасянік...» і № 767 «У якім значэнні ўжываецца слова вераб'і: б) агульная назва дробных птушак...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў вераб'я і ўжыванне слова вераб'і ў значэнні 'агульная назва дробных птушак'. Назва *прасянік* картаграфуецца як *прасянік,* назва *шворабóк* — як *шворáб.*

верабéй 3, 9, 17, 18, 22, 23, 25а, 28, 29, 31, 32, 45, 46, 49а, 58 *(вераб'é),* 59, 61—66 *(вераб'é),* 67, 68, 70, 71, 74, 77, 80, 81, 104, 105 *(вераб'í прóсо выпівáлі),* 110—112, 115, 118, 124, 125, 128—130. вірабéй 1, 2, 4 *(вірабéйчык),* 5—8а, 10, 11, 15, 16, 19, 21, 24—27, 30, 34, 35, 37—39, 57, 73, 75, 78, 85. *вірябéй* 12—14, 40—44, 79, 83, 84, 86—89. *вярабéй* 20, 49—51 *(вярабéйчык),* 52, 52а, 69 *(вярабéйчык, вяраб'í).*

варабéй 36, 48, 76, 82, 119, 120, 123, 138. *воробéй* 114. *вырабéй* 33. *воробíй* 90, 91, 107. *воробэ́й* 96.

воробýх 92 *(воробухы́),* 96а.

гарабéй 50 (рэдк.), 53—56 *(гараб'é),* 60, 99 *(гараб'е),* 100. *горобéй* 101, 102, 106, 133. *горобэ́й* 92, 93 *(гараб'é),* 94 *(гороб'é).*

горобýх 106 *(горобýшок),* 131 *(горобухы́).*

орабушок 94а (*орабушкы*), 102.
верабяк 47. *рабушокь* 98. *рабушчыкь* 98. *оробей* 114.
канаплянік 67 (часцей), 72, 74, 76 (трад.), 110, 112, 116, 118—122, 126, 127, 135, 140—142. *коноплянік* 117.
канаплюк 124, 139.
просянік 134. *просянік* 136.
просянюк 137.
швораб 95 (*шворабы*), 97. *шворабок* 94а (в. Здытовы, 2 км ад в. Спорава — *шворабок*).
сметнік 66 (*сметнікі ўсё па сметніках, там збіраюцца*), 101.
Адзінкавыя: *сяўцы* 105 (*а восенью іх завуць сяўцы*). *серяк* 117.
№ 767: *вераб'і* 'агульная назва дробных птушак': 66 (*вераб'е*), 67, 72 (*паляцелі вераб'і: мо шпакі, мо канаплянікі*), 76 (*вяраб'і*), 117—120, 120а (*часцей верабейкі*), 121, 122, 124—127, 129, 135 (не толькі дробныя), 136—141.

Карта № 125

СІВАГРАК (Coracias garrulus)

№ 757 «Я. н. сіваваронка: сіваваронка, сізаваронка, сіваграк, сіваплечка, краска...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў сівагракa. Нанесены на карту назвы *сіветрак* (87) на аснове матэрыялаў «Краёвага слоўніка Усходняй Магілёўшчыны» І. К. Бялькевіча (с. 404). Назвы *сіваваронька, сівавяронка* картаграфуюцца як *сіваваронка,* назва *сівакрачка* картаграфуецца як *сівакрака.*
Адведзены ад картаграфавання назвы іншых птушак: *сойка, грачок, калкі, пеўнік, сыніца, галка.* Не картаграфуецца назва *вороняка,* якая абазначае агульную назву вароны, галкі, крука, грака, сівагракa.
сіваваронка 6—8, 10, 11, 15, 17, 19, 22—28, 31, 36, 38, 41, 42, 47—50, 52а — 55, 57—59, 67, 68, 70—72, 76, 80, 94, 99—101, 111, 115, 116, 120, 130, 139—142. *сівываронка* 5, 8а, 9. *сіваваронька* 140. *сівавяронка* 18.
сівая варонка 63, 66, 69, 110.
сівая варона 106—108.
сіўка-варонка 29, 30, 32—35, 39, 40.
сіняваронка 20, 21, 64, 65.
сізаваронка 1, 14. *сізываронка* 13.
шараваронка 52.
сіваграк 79, 81—86, 128, 129. *сівыграк* 43, 44. *сіветрак* 87.
сівагрaка 73, 75.
сівакрака 74, 76, 77, 112, 117—119, 120а — 122, 124, 127. *сівакрачка* 37.
сівадрака 137. *сіводрака* 114, 134, 136, 138.
сівадра 137. *сіверака* 135.
Адзінкавыя: *сівашыйка* 60. *сіваплечка* 88, 102. *gpagуш* 90 (*gpagольчык*). *красолька* 96. *сынакратка* 98. *сыноптaшка* 98. *красёха* 131. *сынюга* 132.
Адсутнасць назвы: 2—4, 12, 16, 45, 46, 51, 56, 61, 62, 89, 91—93, 95, 96а, 97, 103—105, 109, 126, 133.
Адведзены: *сойка* 1, 2. *грачок* 4. *калкі* 62. *пеўнік* 93. *сыніца* 94а. *галка* 141. *вороняка* 113.

Карта № 126

ПЛІСКА (Motacilla alba)

№ 758 «Я. н. пліска: пліска, плішка, плісіца, сітаўка, гуска...»
У беларускіх гаворках найбольш распаўсюджанай назвай птушак Motacilla alba і Motacilla flava з'яўляецца *пліска.* На поўдні зафіксавана лексема *валасянка* — назва жоўтай пліскі.
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў пліскі. Назва *плíська* картаграфуецца як *пліска.* На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 4, с. 13) і «Матэрыялаў да слоўніка Гродзенскай вобласці» Т. Ф. Сцяшковіч (с. 375) нанесена назва *пліска* (адпаведна 48 і 52), на аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 1, с. 235) — назва *букаўка* (18, 21), на аснове матэрыялаў «Тураўскага слоўніка» (т. 1, с. 137) — назва *волосянка* (114), на аснове матэрыялаў «Дыялектнага слоўніка Лоеўшчыны» Т. С. Янковай (с. 63) — назва *валасянка* (141).
пліска 2—7, 10, 11, 13, 15, 18, 22—26, 28—32, 34, 37, 38, 41, 42, 47—52, 53—62, 68, 70, 72, 74, 75, 77, 90, 93, 94, 97, 99, 100, 102, 104—107, 111, 125, 130, 134, 140. *пліська* 101. *плыска* 108, 109, 131.
плісіца 12, 14, 16, 17, 33, 35, 36, 39, 40, 43, 44, 73, 79—88, 123, 124, 128, 129.
плісаўка 69, 111.
пліскаха 113. *плісічка* 128. *плісачка* 139.
сітаўка 63—67, 71, 89, 118—120, 126, 140.
сытаўка 76, 116.
сітка 135, 137.
сытка 72, 115, 120а — 122.
сыцінка 117. *снытка* 127.
валасянка 141. *волосянка* 94а — 96а, 103, 108, 114, 132, 133, 141.
букаўка 18—20 (*букавачка*), 21, 22.
богаўка 8. *богъўка* 8а.
трасагуска 100. *трасогуска* 96. *стрыгуска* 1.
Адзінкавыя: *пастушка* 52. *жаўтабрушка* 52а. *цёпка, цёпучка* 98. *абманка* 112. *дохтарка* 118.
Адсутнасць назвы: 9, 45, 46, 91, 142.

Карта № 127

ГОЛУБ (Columba livia)

№ 759 «Я. н. голуб: голуб, галуб, галубец...»
На карце паказаны словаўтваральны варыянт назвы голуб: *голуб, галубец* і акцэнталагічны варыянт слова голуб: *голуб* і *галуб.*
голуб 17, 28, 40, 41, 43, 45, 47, 73, 75, 77, 78, 80, 82, 85, 87, 88, 90—97, 101—104, 106—109, 113—117, 119—127, 129—132, 135—142. *голуп* 1, 13, 15, 26, 31, 36—39, 49—51, 52а — 56, 58, 60—63, 65—72, 74, 76, 98—100, 105, 110—112, 118.
галуп 5—14, 16, 19—27, 29, 30, 32—35, 46, 48, 57, 59, 64.
алуп 18, 49, 52.
галубец 2 (*галупка*), 3 (*галупка*), 4. *голубец* 133, 134. *гулубец* 44. *гылубец* 41, 42, 79, 81, 83, 84, 86, 89.
галубок 4.

Карта № 128

ГАЛКА (Corvus monedula)

№ 761 «Я. н. ґалка: галка, галіца, каўка...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў галкі. Назва *галыца* картаграфуецца як *галіца,* назвы *каўка, калка* картаграфуюцца як *каўка.* На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 2, с. 439) нанесена на карту назва *каўка* ў н. п. 4.

Адводзіцца ад картаграфавання назва *варо́на,* не картаграфуюцца назвы *во́рон, вороня́кі,* апошняя абазначае агульную назву птушак сямейства воранавых — вароны, галкі, крука, грака.
га́лка 1, 4, 5, 7—14, 16, 17, 21, 23, 24, 25а, 26, 28—44, 47, 49а, 51, 53, 56, 59—102, 103 (рэдк., нов.), 104—106, 108—113, 115—142. *ĝа́лка* 8а.
га́ліца 27, 57, 107, 114, 133. *галы́ца* 132.
гале́ц 25.
ка́ўка 2—6, 8а, 15, 19, 20, 22, 47—49, 50, 52—55. *кя́ўка* 18. *ка́лка* 45.
Адведзены: *варо́на* 46 *(зме́ніцца паго́да, напэ́ўна, варо́ны ніско лётаюць).* *во́рон* 95, 103. *вороня́кі* 106.

Карта № 129

ШПАК (Sturnus vulgaris)

№ 753 «Я. н. шпак: шпак, скварэц...» АЛА 74 'скворец' (Sturnus vulgaris): скворец — čvorak — szpak
На карце паказаны лексічныя адрозненні назваў шпака. Адным знакам картаграфуюцца назвы скварэ́ц і шкворэ́ц.
шпак 1—14, 16—39, 41—90, 92, 94—142.
скварэ́ц 15, 83, 125, 129. *скваре́ц* 17, 40—42, 44, 87. *скворэ́ц* 91, 93. *шкворэ́ц* 101, 102.
АЛА: *шпак* 1А — 67А.
скварэ́ц 5А, 8А, 43А, 44А. *скваре́ц* 23А.

Карта № 130

БАКАС (Capella gallinago)

№ 769 «Я. н. бакас: баранчык, пекур...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў бакаса. Назва *пэ́кур* картаграфуецца як *пе́кур,* назва *пэку́н* — як *пе́кун,* назва *бо́жы барне́ц* — як *бо́жы бара́нчык.* Адводзяцца ад картаграфавання назвы *вадзяны́ бык, буга́й, дзярка́ч, вадзяны́ вол, дзерка́ч, кулі́к* — назвы іншых птушак.
бака́с 1, 2, 3 *(бакасы́),* 4 *(бакасы́),* 18—20, 22, 24, 25а, 28, 31, 46, 48—62, 64, 68 *(бакасы́),* 69, 99, 104, 105, 110, 116. *бука́с* 76. *бэка́с* 84.
бека́с 101, 111. *біка́с* 14, 17, 30, 35 (нов.).
бэ́кас 47, 90, 94.
бара́н 10, 11, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 36, 59, 63, 66, 67, 71, 73, 74, 82, 118, 127, 129, 130. быра́н 5—9, 32, 35, 37 *(быра́н бляе́ — вісна́ ныстае́),* 38, 40, 41 *(быра́н траву́ се́іць),* 78—80, 83, 85—88. *бъра́н* 33, 42.
бара́нчык 25 *(бара́нчык марко́ча),* 29, 64, 65, *(бара́нчык крычы́ць бэ-э),* 73, 75, 77, 81, 93, 119 *(бара́нчык бляе́, дзю́ба ў яго́ до́ўгая),* 123, 124, 126, 127. *быра́нчык* 15, 34, 37 *(быра́нчык тру́бя ра́нняй вясно́й: ба-а),* 44, 86, 87.
бо́жы бара́нчык 58, 61. *бо́жы баране́ц* 134.
пе́кур 72, 114, 117, 120—122, 126, 127, 135—139. *пэ́кур* 133.
пе́кун 112. *пэку́н* 107.
бэ́кач 91, 92, 94а, 96, 103, 113.
пэ́кач 95, 98, 102, 106, 108, 109, 132.
Адзінкавыя: *свірбало́ў* 12. *дудо́к* 13. *се́йбіт* 33. *чэ́пік* 38. *пэтэльгу́з* 131.
Адсутнасць назвы: 43, 89, 141, 142.
Адведзены: *вадзяны́ бык* 4. *буга́й* 65. *дзярка́ч* 70. *вадзяны́ вол* 126. *дзерка́ч* 128. *кулі́к* 134.

Карта № 131

СТРЫЖ (Apus apus);

БЕРАГАВАЯ ЛАСТАЎКА (Riparia riparia L.)

№ 763 «Я. н. чорны стрыж: свіргуль, грун, гранок...» № 764 «Я. н. ластаўка: в) берагавая: гарулька, берагулька, берагавулька...»
На карце паказаны лексічныя адрозненні назваў стрыжа́. Адводзяцца ад картаграфавання назвы іншых птушак: *сако́л, шчыго́л, во́рын.*
Таксама нанесены на карту лексічныя адрозненні назваў берагавой ластаўкі.
стрыж 13, 14, 28, 36, 41, 42, 75, 77, 90, 93, 94, 96, 99, 103, 109, 117—119, 126, 130, 132, 135, 136. *стріж* 86—88, 113. *стрыш* 1, 8а, 9, 21, 24, 27, 29, 31, 38, 46, 52а, 76, 93.
чо́рны стрыж 10, 129. *чо́рны стрыш* 35.
грано́к 15, 17, 39, 44, 78, 79, 82, 84, 85, 128, 129. *гряно́к* 123.
свірґу́ль 11, 70, 74, 81.
ла́стаўка 102, 114.
дзі́кая ла́стаўка 127.
Адзінкавыя: *свірчо́к* 50. *рэ́міс* 107. *каршачо́к* 116.
Адсутнасць назвы: 2—8, 12, 16, 18—20, 22, 23, 25а, 26, 30, 32—34, 37, 40, 45, 47—52, 53—69, 71—73, 80, 83, 89, 91, 92, 94а, 95, 96а — 98, 100, 101, 104—106, 108, 110—112, 115, 120а, 121, 122, 124, 125, 133, 134, 137—142.
Адведзены: *сако́л* 4. *шчыго́л* 43. *во́рын* 83.
№ 764: назвы з коранем *бераг-: берагава́я ла́стаўка* 28, 31, 104. *берагава́я ла́стоўка* 136. *бірагава́я ла́стыўка* 37. *бырыгова́я ла́стовка* 103. *бэрэгова́я ла́стовка* 113. *бярагава́я ла́стаўка* 76. *бераж́ная ла́стаўка* 68. *берагавы́ карглачык* 116. *берагавы́ каршачо́к* 116. *берагу́лька* 71. *бірагу́лька* 18. *бярагу́лька* 49, 56. *берагаву́лька* 52а. *бірагаву́лька* 10, 11. *берагару́лька* 73, 75, 80. *берагу́лі* 74. *беража́нка* 24, 53, 82. *бяража́нка* 61.
назвы з коранем *-нор-: нарава́я ла́стаўка* 18. *нурува́я ла́стувка* 98. *нора́тая ла́стоўка* 94. *но́рка* 19. *но́рнічак* 20. *норэ́ц* 108.
назвы з коранем *-печ-: пячу́рка* 82. *пячу́рычка* 126. *пячу́рнік* 133. *пячку́р* 127.
назвы з коранем *-земл-/-зямл-: земляна́я ла́стаўка* 2, 9, 14, 139. *зімліна́я ла́стаўка* 1. *зімліна́я ла́стъўка* 34. *зямляна́я ла́стаўка* 52. *зэмляна́я ла́стовка* 94а. *зямля́нка* 65, 121.
назвы з коранем *-вод-: вадзяна́я ла́стаўка* 9. *водяна́я ла́стовка* 132.
грано́к 17, 82, 124, 129. *гряно́к* 123. *горюно́к* 96.
стрыж 36, 99. *стрыш* 27, 35.
ла́стаўка 8, 16, 29, 48, 50, 57, 59, 70, 134, 135. *ла́стачка* 10, 40. *ла́стъўка* 42. *ла́стовка* 109, 132.
Адзінкавыя: *пяшча́ныя* [ластаўкі] 21. *дзі́кая ла́стаўка* 127.

Карта № 132

КРУМКАЧ (Corvus corax)

№ 772 «Я. н. крумкач: крумкач, крук, груган, воран...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў крумкача. Назвы *кранка́ч, кромка́ч, кроўка́ч* картаграфуюцца як *крумка́ч,* назвы *ĝрумĝа́ч, ĝрунĝа́ч, грунга́ч, грымка́ч* — як *грумка́ч,* назвы *ĝруĝа́н, ĝурĝа́н, ĝру́ĝън* — як *груга́н.*
крумка́ч 1, 3, 8а, 10, 14, 23, 26, 27, 36—38, 49а, 52а — 54, 56—63, 64 *(крумка́ч кру́мкая),* 65—76, 79—82, 84, 86, 87, 89, 100, 104, 105 *(крумка́ч крум крычы́ць),* 106, 107, 110—112, 116—119 (трад.), 120, 120а, 121, 123—126, 135, 136, 139, 141, 142. *кранка́ч* 18. *кромка́ч* 134, 137 *(кромка́ч кра́мкае),* 138. *кроўка́ч* 102.
грумка́ч 28, 31. *грумга́ч* 5, 21. *грунга́ч* 7. *грунга́ч* 2, 8, 9. *грымка́ч* 78.
груга́н 11, 34, 115. *ґруга́н* 6, 24, 25, 25а, 29, 30, 32. *ĝурга́н* 58. *гру́гън* 12.

крук 4, 15, 19, 20, 22, 33, 35, 45—49, 50—52, 53, 55, 57, 90—99, 103, 108, 109, 113, 114, 131—134. *крюк* 39.
грук 21.
воран 31, 81, 101, 119, 122, 127—130, 136. *ворын* 16 *(ворын крукыіць),* 17, 40, 41, 43, 44, 85, 87. *ворън* 13, 39, 42, 83. *ворон* 131, 140. *ворун* 98. *ворян* 88.
Адзінкавыя: *gаврон* 20. *грак* 54, 77.

Карта № 133

КАЧЫНАЕ ПЕР'Е

№ 775 «Пер'е качынае, вуцінае...»
На карце паказаны словаўтваральныя адрозненні прыметнікаў з коранем *кач-* і *вут-*, а таксама адзначана перасоўванне націску ў слове качынае: *качынае* і *каччына.*
качынае 18, 22, 28, 31, 45, 48, 57, 67, 111, 112, 115, 120, 120а, 122, 127, 139. *качыная* 19, 26, 52, 58, 59, 63—65, 72, 104, 105. *качынаё* 53. *качыное* 92, 94, 117. *качыныя* 3, 4. 85. *качінае* 113. *качына* 20, 46, 52а, 106, 107, 121, 140, 142. *качыно* 47, 49—51, 54, 55. *качынэ* 91—93, 102, 108, 109, 114, 132—137. *качэнэ* 96а, 98. *качіне* 138. *качыннэ* 90, 92, 94а. *катчыно* 74.
каччына 27, 66, 69.
качае 61. *качая* 56, 59, *качаё* 53, 60—62. *каччя* 21, 24—25а. *каччэ* 103. *каччая* 71.
качачае 23. *качачо* 99. *качечэ* 131.
вуцінае 9, 31, 36, 70, 73, 80, 116, 123, 127 (нов.), 128—130, 141. *вуціная* 1, 2, 6, 7, 10, 11, 29, 30, 33, 37, 38, 75—77, 81, 110, 118, 119. *вуціныя* 5, 8а, 12, 15, 17, 35, 39—44, 78, 79, 86—89. *вуцінаё* 34. *вуціные* 14, 83, 84. *вуціныі* 13. *вуціна* 121, 142. *вуцінныя* 8. *уціная* 68, 82. *уцінная* 32.
вуцячыя 15. *вуцяцца* 16. *вучынаё* 37 (трад.).

Карта № 134

СКУБЦІ (птушку)

№ 774 «Як кажуць пра ачыстку забітай птушкі ад пер'я: скубці, скубаць, абдзіраць...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні дзеясловаў са значэннем 'скубці птушку' і перамяшчэнне націску ў іх *(скубці і скубці, скубсці і скубсці).* Пры картаграфаванні не ўлічваліся прыстаўкі *а-, аб-, па-, са- (аскубсці, абскубсці, паскубці, паскубаць, саскубаць):* прыведзеныя дзеясловы ўжываюцца з прыстаўкай і без яе. Адным знакам картаграфуюцца дзеясловы *скусць* і *скусь.*
скубці 38, 59, 77, 88, 89, 101, 102, 106, 107, 110—113, 115, 117, 119, 121, 122, 125, 127, 129, 135, 138—142. *скубті* 134. *скубты* 109, 132. *аскубці* 119. *абскубці* 126. *скупці* 21, 50, 53, 55, 60—72, 99, 100, 104, 105. *аскупці* 53. *апскупці* 118.
скубці 76, 114, 120, 120а, 124, 136. *аскубці* 137. *скупці* 54, 56.
скубць 49а. *абскубць* 130.
скубсці 27, 30, 75, 81. *скубсті* 94. *скубсты* 90—92, 95, 96а, 97, 103, 108, 132. *аскубсці* 23. *оскубсты* 131. *абскубсці* 116. *скупсці* 31, 58, 93. *скупстэ* 98. *аскупсці* 26. *апскупсці* 24, 25, 58, 74.
скубсці 11, 13, 15, 28, 32. *скупсці* 1, 5, 7, 25а, 37, 57.
скубсць 36.
скусці 34, 35, 41—43, 73, 80. *аскусці* 73. *абскусці* 85.
скусці 13.
скусць 33, 44, 78, 79, 82, 84, 86, 87, 123. *абскусць* 40, 83, 86. *апскусць* 39. *скусь* 12, 14, 16, 17.
скубаць 1, 3, 5—8а, 10, 22, 45—47, 49, 51, 52, 83, 88, 133. *аскубаць* 2, 4, 6, 19. *абскубаць* 29, 81, 85. *апскубаць* 8, 9, 22, 54.
скупчы 94а.
драць 18, 27, 48, 52а, 54, 111. *абадраць* 19, 20.
абдзіраць 87—89.
опшчыпаты 92.

Карта № 135

ДРАЦЬ (пер'е)

№ 776 «Як кажуць: пер'е на падушкі драць, шарпаць...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні дзеясловаў са значэннем 'драць пер'е на падушку'. Пры картаграфаванні не ўлічваліся прыстаўкі *па-, са- (паскупсці, паскубаць, саскупсці);* прыведзеныя дзеясловы ўжываюцца з прыстаўкай і без яе. Адным знакам картаграфуюцца ўтварэнні *скусць* і *скусь.* Слова *подраць* картаграфуецца як *драць.*
скубці 119, 125, 126, 141. *скупці* 63, 65, 66, 68—71, 74.
скубці 76. *скупці* 7, 21.
скубсці 81. *скубсты* 90, 91, 96, 131. *скупсці* 23—25, 30, 31, 58. *паскупсці* 2. *саскупсці* 26.
скубсці 13. *скупсці* 1, 5, 7.
скусці 13.
скусць 82, 83, 85—87, 123, 128, 129. *скусь* 14, 16, 17.
скубаць 1, 3, 5, 6, 8—10, 22, 45, 46. *паскубаць* 2, 4.
драць 11, 12, 15, 25а, 27—29, 31—45, 47—57, 59—62, 64, 67, 72, 73, 75, 77—81, 83, 84, 86 (нов.), 88, 89, 99—101, 104—107, 110—118, 120, 120а, 121, 124, 127, 129, 130, 133, 135—138, 141, 142. *драть* 134. *драці* 93, 102, 107. *драті* 94 *(пер'е на подушкі драті). драты* 94а — 97, 108, 109, 132. *дратэ* 96а *(дратэ пір'е на подушкэ),* 98. *подраць* 122.
дзерці 140. *дэрты* 92 *(пір'е на подушкы дэрты),* 97, 132.
шарпаць 18—20.

Карта № 136

ЦВЁРДАЯ ЧАСТКА ПЯРА (з крылаў і хваста)

№ 777 «Я. н. цвёрдая частка пяра з крылаў і хваста: лэмбы, пішчыкі, цыбукі... Адз. лік: ламбук, пішчык...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў цвёрдай часткі пяра з крылаў і хваста. Назвы *костачка, касцюлька* картаграфуюцца як *косць,* назва *трубачка* картаграфуецца як *трубка,* назва *цуркі* — як *цурка,* назва *стрыжнык* — як *стрыжань,* назва *пінухі* — як *пнюхі.* На аснове матэрыялаў «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча» (т. 2, с. 615) нанесена назва *ламбук* (у н. п. 104). Адводзіцца ад картаграфавання назва *перо,* якая не адносіцца да тэмы карты.
пішчык 10, 14, 15, 23, 29, 30, 32, 33, 43, 73, 77, 79, 84, 85, 107, 111. *пішчік* 113. *пышчык* 103.
пішч 100, 101, 104.
дудка 90 *(дудкы),* 91, 92 *(дудкы, дуд'е),* 95, 96 *(дудье),* 96а *(дудочка, дудьде),* 131 *(дудкы). дутка* 2, 3, 5, 6, 8а —11, 18, 19, 21, 22, 24—31, 37, 74, 93 *(дудзье),* 98 *(дутка),* 105 *(дуданы).*
дудях 97 *(дудье, дудяхы).*
цыбук 36, 41, 50, 55, 57, 59, 60, 63, 64, 67, 81, 84, 89, 107, 134, 136, 137. *цубук* 125 *(цубойе). цібук* 113 (рэдк.).
цыбіна 139 *(цыб'е).*
косць 12, 14, 16, 17, 34, 39, 40, 80, 89. *кость* 98 *(костэ). костачка* 65. *костъчка* 24. *касцюлька* 128.

костка 1, 4, 7, 8, 119, 142.
касцянец 129, 130.
асён 93, 99. *осён* 102 *(осны)*, 106 *(осны)*, 108 (рэдк., *осцюх* — рэдк., *осны* — рэдк.).
асцянец 118, 126.
остён 109 (осны).
ломп 20 *(ламбы)*, 47, 49, 49а, 51, 55.
ламбук 45, 46, 48, 52—54 *(лэмбы, ламбуке)*, 56, 58, 100, 104.
цырубалка 66, 68—70.
цырубалка 71, 72, 75.
цурпалок 132 *(цурпалкы)*.
цырбун 112 *(цырбуння)*. *цурбун* 114 *(цурбуны)*.
цурка 133, 140. *цуркі* 117 *(цурья з пер'яў)*.
трубка 121, 122, 127. *трубачка* 115.
быліна 35 *(былля)*, 42, 44 *(былля)*.
быстрак 82. *быстрак* 86.
кастрыца 94 *(костры* — без нац.), 94а.
стрыжань 120, 120а. *стрыжнык* 96.
пнюхі 38. *пінухі* 83.
Адзінкавыя: *пень* 13. *разгач* 20 *(разгачы)*. *піч* 61. *цунбурык* 62. *злётка* 76. *тарарака* 110. *шчыткі* 116. *бадуль* 124. *палка* 135. *хвост* 138 *(негодны на подушку)*. *цуголкі* 141.
Адведзены: *перо* 87, 88.

Карта № 137

АДРОСТКІ ПЕР'ЯЎ ПАСЛЯ ЛІНЬКІ: АСНЫ, ПІШПЯНІ...

№ 779 «Я. н. адросткі пер'яў пасля лінькі: асны, пні, шпяні...»
На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў. Назва *панькі* картаграфуецца як *пні*, назвы *пінюхі, пнюхі* картаграфуюцца як *пінухі*, назва *пнушкі* картаграфуецца як *пінушкі*, назва *сны* — як *асны*, назвы *шпані, шпні* — як *шпяне*, назва *кулудучкэ* картаграфуецца як *колудкы*, назва *касцянцы* — як *касценцы*.
пні 1 *(пнеўе)*, 5—7 *(пер'я німа, адно пення)*, 8, 8а *(пнеўе)*, 9 *(пнеўе)*, 10, 11, 13—17, 21 *(пянеўя)*, 24, 25, 25а, 27—29, 32—36, 39—42 *(пянеўе)*, 43, 44, 63, 67, 72—75, 78—81 *(пнеўя)*, 84, 85 *(панеўя)*, 86—89, 116, 120, 120а *(пнеўе)*, 140. *пне* 66. *панькі* 138.
пенчуке 53. *пянчукі* 112. *пеньчуке* 57, 58, 66. *пяньчуке* 60. *пяньчукі* 59.
пінухі 34 *(пенух)*. *пінюхі* 86. *пнюхі* 38.
пінушкі 83. *пнушкі* 33.
пяшкі 16.
асны 23, 46, 47, 49а, 52а, 93, 99, 139. *аснэ* 49, 54. *осны* 94, 94а, 102 *(осён, осцён)*, 106—108 *(осцюх* — адз. л.), 109 *(остён)*, 114, 117, 132—134, 137.
дёсна 94а. *дзясны* 136.
аксны 3, 18—20, 22, 51. *акснэ* 48.
асцы 137.
асцюкі 116, 127, 142.
асценцы 75, 118, 119, 126, 128.
касценцы 76, 77 *(касценчыкі)*, 129. *касцянцы* 130.
стрэлкі 26, 31, 68—71.
пішчы 104. *пішчэ* 100, 101.
пішчыкі 113. *пышчыкы* 95, 103.
ошчукі 113 (рэдк.).
дудкі 37. *дуткі* 105. *дудкі* 91, 99. *дудкы* 90. *дудкы* 96 *(дудьде)*, 96а *(дудьде)*, 97 *(дудях)*.
дуданы 95, 105.
шпяне 50, 55. *шпані* 124. *шпні* 82, 123.
пукі 2, 4.
колудкы 131. *кулудучкэ* 98 *(кулодучка)*.
пупны 64, 65 *(пупно)*.

Адзінкавыя: *акамёлкі* 12. *шпількі* 12. *мяцёлочкі* 45. *сцібіклі* 52. *шпіге* 56. *пічые* 61. *бедзюке* 62. *адросткі пер'яў* 89. *кастрыца* 94а. *лінеўкі* 95 (рэдк.). *рожны* 101. *цеслы* 111 *(цесло)*. *трубкі* 115. *стрыжні* 122. *адгонцы* 125. *палкі* 135.
Адсутнасць назвы: 110, 141.

Карта № 138

ХВОЯ

№ 1382 «Я. н. адно дрэва хвоі: хвоя, хваіна, сасна...» АЛА 381 'сосна' (Pinus silvestris) сосна — bor — sosna.
Картаграфуюцца назвы дрэва хвоі. Пры картаграфаванні паказаны супроцьпастаўленні па каранях, націску, суфіксах. Карані *сосн-* і *сасон-* блізкія па структуры і ўзыходзяць да аднаго кораня, таму яны паказаны блізкімі знакамі.
хвоя 20, 23, 26, 27, 31, 45, 46, 49а, 50, 53, 57, 62—65, 67—71, 74—77, 85, 94, 96а, 100, 101, 102, 104, 106, 107, 111—113, 115—118, 120—124, 126—128, 131, 132, 134—136, 138—142.
хвойка 47—49, 51—54, 56, 58, 66, 69, 93.
хваіна 50, 53, 55, 59—61, 105, 110, 120а. *хвоіна* 90, 94а—96, 97, 103, 108, 109, 132 (рэдк.), 133.
хваіна 10, 11, 22, 57, 70, 83, 99.
хвъя 8а. *хвойна* (на елку, сасонку) 79.
сасна 1, 3—5, 8—11, 14, 18—21, 25, 25а, 28, 30, 31, 36—38, 52а, 57, 61, 72, 80, 86, 88, 111, 112, 119, 120, 125, 127, 129, 130. *сосна* 90, 91, 96, 96а, 107, 109, 117, 131. *сусна* 92. *сысна* 7, 16, 29, 40, 43, 44, 78, 79, 83, 84, 87, 89. *същна* 8а, 13, 15, 17, 32, 33, 34, 39, 41, 42, 73.
сосна 2, 6, 24, 98, 116, 132.
сасонка 7, 8а, 35, 73, 81.
смаліна 114.
АЛА: *хвоя* 11A, 28A, 29A, 31A (трад.), 32A, 35A, 37A, 43A—47A, 49A, 51A, 53A, 55A, 57A, 58A (трад.), 61A, 62A, 65A, 50, 70, 115. *фоя* 64A.
хвойка 26A, 27A, 30A, 33A, 44A, 49A, 50.
хваіна 29A, 50A, 61. *хвоіна* 45A, 48A. *фоіна* 48A.
сасна 1A, 6A, 10A, 14A, 16A—19A, 24A, 29A, 31A (нов.), 34A, 37A, 40A, 46A, 57A, 58A (нов.), 59A, 60A, 62A (нов.), 63A, 66A, 67A, 70, 115. *сосна* 45A, 52A, 54A, 56A. *сысна* 2A, 5A, 9A, 22A, 23A, 25A, 36A, 38A, 39A. *същна* 3A, 7A, 8A, 20A, 21A, 41A, 42A.
сосна 4A, 11A, 12A, 15A.
сасонка 1A, 4A, 12A—14A, 15A (часцей), 27A, 29A, 44A, 50. *сосонка* 47A.

Карта № 139

ХВОЙНІК

№ 1380 «Я. н. маладыя зараснікі хвоі: хвойнік, хвайняк, хвайна, сасоннік, сасняк, соснік...»
Картаграфуюцца назвы маладога хвойніку. На карце паказаны адрозненні назваў па каранях, суфіксах, націску.
Назвы *маладыя хвойнік, хвойніх, хвойнічак*, картаграфуюцца як *хвойнік*, назва *хвайнічок* — як *хвайнік*, назва *маладыя хвайняк* — як *хвайняк*, назвы *хваіна, маладая хваіна, хваінка* — як *хвайна*, назвы *хваінка, молодая хвоіна* — як *хваіна*, назвы *маладыя сасняк, саснячок* — як *сасняк*, назва *сасённік* — як *сасоннік*. Не картаграфуецца назва *сіняк* 18 (не адносіцца да тэмы карты).

хвóйнік 10, 19, 23, 26—28, 47, 48, 49а, 52—63, 65, 67 (трад.), 68—71, 74—77, 86 (рэдк., разам з еллю), 87, 88, 100, 101, 104, 105, 110, 112, 115, 117—124, 126, 134—136, 138—140, 142 (часцей). *хвóйніх* 22. *хвôінік* 106. *хвýйнык* 132. *хвыйнік* 102. *хвэйнік* 107. *малады хвóйнік* 20, 66, 135, 141. *хвóйнічак* 77, 106. *хвыйнічок* 102. *маладыя хвóйнічак* 58. *маладзéнькі хвóйнічак* 142.
хвайнік 13. *хвойнік* 114. *хвойнык* 109. *у хвайнічкý* 45.
хвыйняк 95. *хві(ю)йняк* 103, 108. *хві(ю)йнячок* 103.
хвайня́к 4, 45, 50 (рэдк.), 53, 57, 64, 77, 99, 127, 128. *хвойня́к* 90, 94, 94а, 131, 133. *хвыйня́к* 85. *хвайня́к маладыя* 46.
хвайнá 47, 49, 51—53. *хваінá* 50. *молодáя хвоінá* 103. *хвоінкá* 95, 103.
хвоіна 90, 97. *молодáя хвоіна* 96. *хваінка* 93. *хвуінка* 98.
хвоінняк 109. *хвóйка малóдзенька* 135.
сóснік 1, 5, 8 (пераважна), 10—12, 14, 15, 25а, 34, 35 (трад.). *дрóбнінькій сóснік* 1.
сасня́к 3, 18, 46, 52а, 67, 86, 111, 112, 116, 130, 139. *сосня́к* 91, 96, 96а, 108 (нов., рэдк.), 109, 113, 132. *сысня́к* 7, 81, 83. *съсня́к* 8а, 33. *маладыя сасня́к* 4 (пераважна). *саснячóк* 141. *сыснячóк* 84. *съснячóк* 8а, 9.
сасóннік 6—8а, 16, 17, 21, 24, 25, 29—32, 35—44, 59 (нов., маладыя пасадкі сасны), 61, 72, 73, 78—81, 82 (рэдк., нов.), 84, 86, 87, 89, 111, 124, 125. *сасóнік* 2, 19. *сасённік* 142.
сусóнкі 92. *сосняки* 96. *маладáя саснá* 129.
Адзінкавыя: *кражня́к* 82. *байрачкы* 92. *в соснóвым молодня́ку* 113. *смольнік* 114.
Адведзены: *сіня́к* 18.

Карта № 140

ХВАЁВЫ ЛЕС

АЛА 382 'сосновый лес' сосняк — borovina — las sosnowy № 1382 «У якім значэнні ўжываецца слова хвайна: ...б) хваёвы лес...»

Картаграфуюцца назвы хваёвага лесу. У аснову пакладзены адказы на пытанне АЛА 382. Матэрыял адказаў на пункт б) пытання 1382 няпоўны, таму што згодна з праграмай прыводзіць назву хваёвага лесу пад гэтым пунктам было не абавязкова.

Пры картаграфаванні паказаны адрозненні па каранях, суфіксах, націску. Назва *хвóйнічак* картаграфуецца як *хвóйнік*, назва *хвóняк* — як *хвайня́к*, назва *смалóвы лес* — як *смальня́к*. Не картаграфуецца назва *бор* у п. 41А і 50А (не адносіцца да тэмы карты).

хвóйнік 29А—32А, 35А, 37А, 46А, 56А, 58А, 62А, 65А—67А, 50, 61, 70, 115. *хвэйнік* 47А. *хвóйнічак* 33А.
хвайнік 53А.
хвайня́к 27А. *фойня́к* 64А. *хвóняк* 45А.
хвайнá 26А, 44А.
хваёвы лес 28А, 29А, 31А (трад.), 32А, 50А, 61А. *хваёвый лес* 66А. *хваёвуй лес* 57А. *хвоёвый ліс* 43А. *фоёвый ліс* 48А. *хвóйны лес* 26А, 44А, 51А, 55А.
сóснік 4А, 6А, 8А.
сасня́к 11А, 15А—19А, 33А, 34А, 40А, 46А, 60А, 62А (нов.), 63А, 70. *сосня́к* 52А, 54А. *съсня́к* 3А, 7А, 20А, 21А. *сысня́к* 2А, 22А, 23А, 25А, 36А, 39А.
саснóвы лес 10А, 14А, 24А, 31А (нов.), 46А. *соснóвый лес* 45А. *соснóвуй лес* 57А, 66А. *саснóвы бор* 11А, 18А.
саснóўнік 50.
сасóннік 3А, 5А, 6А, 12А, 13А, 23А, 38А, 39А, 41А, 42А, 44А, 59А, 50, 70. *сасóнік* 1А, 9А, 28А, 29А. *сосённік* 47А.
смольнік 54А. *смолóвы лес* 54А.
крыжня́к 39А.
бор 6А, 41А (хвоя і елка), 50А (месца, дзе расце хвоя).
быравіна 39А.
№ 1382: *хвóйнік* 20, 48, 66, 69, 118, 135, 141. *хві(ю)йнык* 108.
хвайнік 85.
хвайня́к 46, 57, 112. *хвойня́к* 131.
хвайнá 45, 47, 49а, 51, 53, 73, 83, 87. *хвойнá* 113.
хваіна 93. *хвоіна* 96, 134. *хвуіна* 98.
хваінá 11, 20, 75, 124. *хвоінá* 94, 95, 103, 113, 133.
хвóя 27, 81, 127.
хваёвы лес 47, 48, 67, 71, 83. *хваёвый лес* 84. *хвоéвы ліс* 131. *хвоёвый лес* 107. *хвоёвый ліс* 94а, 95, 96а, 97. *хваёвы бор* 68. *хвóйны лес* 129.
сóснік 35.
сасня́к 4, 9, 82. *сосня́к* 90.
саснá 129. *сóсна* 98. *суснá* 98.
саснóвы лес 17, 37. *саснóвый лес* 7, 86. *соснóвы лес* 113. *соснóвый ліс* 132. *саснóвый бор* 1, 86.
сасóннік 16, 35, 40.
сасóнне 86.
смольнік 114. *смалóвы лес* 135. *смолóвый ліс* 109.
кражня́к 82. *крыжня́к* 85.
бур 132.

Карта № 141

ЕЛКА

№ 1384 «Я. н. адно дрэва яліны: яліна, ёлка, елка...» АЛА 386 'ель' (Picea excelsa) ель, елка — smrča, smreka — świerk

Картаграфуюцца назвы дрэва елкі. На карце пры дапамозе рознага запаўнення фігуры (круга) і дадатковых значкоў паказаны супроцьпастаўленні варыянтаў кораня *ел-/ель-/ёл-/ ял-/яль-*, а таксама суфіксаў *-к-, -ін-, -ушк-* і безсуфіксальных утварэнняў.

éлка 3, 6, 19, 20, 22, 24—27, 29, 32, 34, 35, 37, 40—42, 45, 48—49а, 52—54, 56—59, 62—66, 68—77, 81, 82, 88, 93, 100, 102, 104, 118, 119, 120а, 124, 125, 138.
ель 9.
еліна 94, 111. *ельіна* 94а, 108, 109.
ёлка 1, 2, 4, 5, 8, 8а, 10—12, 14—16, 18, 21, 23, 28, 29 *(на Новы год)*, 30, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 42—44, 46, 47, 51, 61, 67, 78—80, 82—87, 89, 92, 96, 96а, 101, 106—108, 110, 113, 115—117, 120, 122, 123, 126—130, 134—136, 140—142.
яліна 13, 17, 35, 43, 46, 53, 55, 60, 61, 67, 78—80, 82—84, 91, 105, 106, 112, 120а, 127, 139. *ялінá* 50, 99. *ялéна* 90. *ялына* 95—97, 103, 132. *ялэна* 98.
елá 107. *ёлá* 90. *ялá* 131.
ялýшка 5, 7, 8а, 9.
АЛА: *éлка* 10А, 14А—16А, 18А—20А, 23А, 25А, 26А, 28А, 30А—33А, 37А, 47А, 49А, 53А, 70, 115.
ель 7А, 17А, 22А.
éля 55А, 56А.
еліна 65А.
ёлка 1А—6А, 8А, 9А *(ёлка на Новы год)*, 12А, 13А, 18А, 21А, 23А—25А, 27А, 34А—36А, 38А—42А, 44А—46А, 48А, 51А—54А, 57А—63А, 66А, 67А, 50, 61.
яліна 9А, 29А, 34А, 43А—45А, 50А, 50, 61. *ялына* 48А, 64А.
ялýшка 4А, 9А.
ял 64А.
ёдла 11А.

Карта № 142

ЕЛЬНІК

№ 1381 «Я. н. маладыя зараснікі елкі: ельнік, яльняк... Маладая яліна...»

Картаграфуюцца назвы маладога ельніку. Паказаны адрозненні па каранёвых частках і суфіксах. Назвы *малады́ е́льнік, е́льнічак* картаграфуюцца як *е́льнік*, назва *молоды́й йі́лнык* — як *е́лнік*, назва *йі́льняк* — як *яльня́к*, назвы *малада́я е́лка, мала́я е́лка, е́лачка* — як *е́лка*, назва *малада́я яліна* — як *ёлка*, назвы *малада́я яліна, ялі́нка, ялына́* — *молодня́к, елы́нка* — як *яліна*, назва *яля́га* — як *яла́га*, назва *еля́жнік* —як *яла́жнік*. Не картаграфуюцца: *ель згушчо́ная, хвайня́к, малада́я за́расля* (не адносяцца да тэмы карты).

е́льнік 2—7, 8 (нов.), 8а, 10—18, 21, 23—44, 46—49, 52—62, 65—89, 93 (нов.), 94, 99—102, 104—107, 111—113, 115—120а, 122—125, 127, 128, 130, 134—136, 138—140, 142. *малады́ е́льнік* 20, 129. *за́раснікі е́льніку* 66. *е́льнічак* 9, 77. *е́льнічык* 84.

е́лнык 109. *молоды́й йі́лнык* 108.

яльня́к 63. *ельня́к* 141. *йі́льняк* 94а.

е́лка 75. *малада́я е́лка* 26, 54, 59, 62, 74, 76, 124. *мылыда́я е́лка* 16, 35. *мълъда́я е́лка* 41. *мала́я е́лка* 119. *е́лачка* 76.

ёлка 11, 30, 31, 110, 117. *малада́я ёлка* 106, 110, 123. *молода́я ёлка* 113. *мылыда́я ёлка* 87.

яліна 35, 75, 91, 93, 104, 106. *малада́я яліна* 46, 61, 67, 105, 127. *мылыда́я яліна* 83. *мъляда́я яліна* 17. *яліна́* 50. *малада́я яліна́* 10, 50. *молода́я еліна* 94. *яле́на* 90. *ялы́на* 92, 97, 131. *молода́я ялы́на* 96, 132. *молода́я ялына́* 95. *ялына́-молодня́к* 103. *ялынка́* 95. *елы́на* 109. *елынка* 108.

яло́вы за́раснік 24. *ело́вая мало́жа* 33. *молодня́к ялыно́вый* 103.

мълада́я ялу́шка 9. *ельніна́* 49а. *е́льніна малада́я* 49а. *ёла́* 90. *ялы́нняк* 95. *ялы́ннячок* 95. *ялынкэ́* 98. *ель малада́я* 116. *ялы́нных* 132.

йі́ла́га 1. *яля́га* 19.

ела́жнік 8 (трад.). *еля́жнік* 22.

Адведзены: *ель згушчо́ная* 28. *хвайня́к* 64. *малада́я за́расля* 142.

Адсутнасць назвы: 114, 121 *(елкі німа)*, 126, 133 *(тут нэ ростэ)*.

Карта № 143

ЯЛОВЫ ЛЕС

АЛА 387 'еловый лес' ельнік — smrčevina — świerczyna

Картаграфуюцца назвы яловага лесу. У аснову пакладзены матэрыялы адказаў на пытанне АЛА 387. Дадаткова выкарыстаны назвы яловага лесу, якія сустрэліся ў матэрыяле адказаў на пытанне № 1381 «Я. н. маладыя зараснікі елкі: ельнік, яльняк... Маладая яліна...» У адказах на гэтае пытанне прыведзены назвы яловага лесу толькі ў асобных пунктах. На карце паказаны наступныя супрацьпастаўленні: 1) па каранёвых частках *ел-/ёл-/ял-* і *еляж-*, 2) па суфіксах, 3) адрозніваюцца простыя і складаныя назвы. Не картаграфуюцца назвы: *бор, хво́йнік* (не адносяцца да тэмы карты).

е́льнік 1А—10А, 13А, 15А, 16А, 18А, 20А, 22А, 23А, 25А, 27А—33А, 35А, 36А, 37А (малады), 38А—42А, 44А, 46А, 47А, 49А—51А, 53А, 55А—63А, 65А—67А, 50, 61, 70, 115.

ёлка 12А.

яліна́ 26А. *елы́на* 52А.

яло́вы лес 7А, 14А, 16А, 17А, 19А, 24А, 26А, 29А, 31А, 34А, 37А, 50А, 61А, 63А. *ялові́й лес* 1А, 2А, 21А, 45А, 66А. *яло́вый ліс* 43А, 48А.

ялі́ннік 27А. *яльні́к* 46А.

Адзінкавыя: *ядло́вы лес* 11А. *яля́шнік* 13А.

Адведзены: *бор* 54А. *хво́йнік* 66А.

Адсутнасць назвы: 64А.

№ 1381: *е́льнік* 20, 58, 130, 135, 140.

е́лка 26, 35, 41, 54, 59, 62, 74, 76, 119, 124, 125.

ёлка 16, 87, 106, 110, 113.

яліна 17, 35, 46, 61, 67, 83, 105, 127. *яліна́* 10, 50. *яле́на* 90. *ялы́на* 92, 96, 97, 103, 131, 132. *ялына́* 95. *еліна* 94. *елына́* 108, 109.

яло́вы лес 45, 51, 77. *яло́вый ліс* 96. *ело́вы лес* 51. *ялыно́вый ліс* 95, 103.

ялу́шка 9. *ель* 28. *е́льніна* 49а. *йі́лнык* 108.

Карта № 144

ДРАЎНІНА ХВОІ

АЛА 383 'древесина сосны' сосна — borovina — sośnina № 1382 «У якім значэнні ўжываецца слова хвайна: а) матэрыял, дравясіна хвоі...»

Картаграфуюцца назвы драўніны хвоі. У аснову пакладзены матэрыялы адказаў на пытанне АЛА 383. Матэрыял адказаў на пункт «а» пытання 1382 няпоўны, таму што па праграме прыводзіць назвы драўніны хвоі па гэтаму пункту не было абавязковым. Пры картаграфаванні паказаны супроцьпастаўленні па каранях і суфіксах. У складаных назвах картаграфуецца толькі азначэнне.

Назва *хво́йка* картаграфуецца як *хво́я*, назва *со́сна* — як *сасна́*, азначэнне *хво́йны* — як *хвае́вы*. Не картаграфуецца лексема *бервяно́* (не адносіцца да тэмы карты).

хво́я 8А, 11А, 31А (трад.), 32А *(стол с хвоі)*, 35А, 37А, 49А *(хата с хвоі)*, 51А, 61А, 62А, 65А, 66А, 50, 115. *хво́йка* 27А.

хваіна 29А, 53А, 61. *хвоіна* 48А. *фоіна* 64А. *фоіна́* 48А.

хвайна́ 26А.

хваёва кало́да 28А. *хваёва кало́тка* 43А. *хваёвае пале́на* 30А. *хваёвая кало́да* 70. *хваёво дзе́рава* 50А. *хваёвы мост* 62А. *хваёвыя до́шкі* 32А. *хваёвыя дро́вы* 16А. хво́йны лес 8А.

сасна́ 6А, 11А, 14А, 17А, 21А, 31А (нов.), 34А, 40А, 46А, 58А—60А, 63А, 115. *сосна́* 45А, 54А, 56А. *сысна́* 2А, 5А, 9А, 22А, 25А, 36А, 38А, 39А. *съсна́* 1А, 7А, 20А, 21А, 41А, 42А. *со́сна* 4А, 15А.

сасні́на 9А. *сосны́на* 52А. *сасніна́* 29А, 39А.

сысня́к 25А.

сасно́ва дзе́рава 10А. *сосно́ва дэрэ́віна* 47А. сасно́ва кало́да 57А, 66А. *сасно́вае бярно́* 19А. *сасно́вы стол* 63А. *сасно́выя дро́вы* 16А, 61А.

сасо́нка 12А, 13А, 15А, 27А, 44А, 50.

смолі́на 54А.

Адведзена: *бярвяно́* 33А.

№ 1382: *хво́я* 27, 81, 127.

хваіна 60, 67, 75. *хвоіна* 95, 108, 133, 134. *хваіна́* 10, 11, 50, 55, 57, 124. *хвоіна́* 94, 103.

хвайна́ 45, 47, 51, 53, 118. *хвойна́* 113.

хваёвая бярве́ння 68. *хвоёвый* 108. *бэрвэно́ хвоёвэ* 107. *хвоёвэ дэ́рыво* 95, 103. *хвоёвэ дэ́рэво* 94а. *хваёвэе дзе́рэво* 135.

сасна́ 18. *сысна́* 7, 16, 40, 84.

сасні́на 16, 86.

сасня́к 82, 84.

сасно́вый 86. *сасно́выя дро́вы, до́шкі* 140. *сосно́вэ* 90, 132. *сосно́вый* 96, 109. *сусно́вэ душкэ́* 98.

со́снік 35.

сасо́нка 7.

сасо́ннік 35.

смало́вое дзе́рэво 135. *смоло́вэ дэ́рэво* 109.

Карта № 145

ДРАЎНІНА ЕЛКІ

АЛА 388 'древесина ели' ель — smrčevina — świerczyna. Дадаткова выкарыстаны назвы драўніны елкі, якія сустрэліся ў матэрыялах адказаў на пытанне № 1384 «Я. н. адно дрэва яліны: яліна, ёлка, елка...»

Картаграфуюцца назвы драўніны елкі. На карце паказаны адрозненні па суфіксах і каранях. Супроцьпастаўлены таксама простыя і складаныя назвы.

ёлка 14А, 15А, 19А, 20А, 31А, 33А, 37А, 49А, 55А, 115.

ёлка 1А—3А, 5А, 6А, 12А, 13А, 24А, 27А, 35А, 36А, 38А, 40А—42А, 58А—61А, 66А, 67А, 50.

яліна 9А, 23А, 26А, 29А, 34А, 39А, 40А, 44А, 50, 61. *еліна* 62А, 65А. *ялына* 48А, 64А.

ёльнік 8А, 9А, 25А, 53А *(хата з ельніку)*.

еля 55А, 56А.

ель 7А, 17А, 22А.

елóва дэрэвіна 47А. *елóва калóда* 57А. *ялóва дзéрава* 10А. *ялóва бервянó* 28А. *ялóвае дрэ́ва* 16А. *ялóвае палéна* 30А, 63А. *ялóвая бервянó* 28А, 61А. *ялóвая бряўнó* 21А. *ялóвая калóда* 70. *ялóво дзéраво* 50А. *ялóвы цэ́бар* 32А. *ялóвые дрóва* 115. *ялóвыя дóскі* 32А. *ялова́ дэ́рво* 43А.

ялўшка 4А.

Адзінкавыя: *ёдла* 11А. *смолóвый лес* 54А.

Адсутнасць назвы: 45А, 51А.

№ 1384. *яліна* 85. *ялына* 95, 96, 132. *ельна* 108.

ёльнік 85.

ялóвэ дэ́рыво 96, 132.

Карта № 146

ЯДЛОВЕЦ

АЛА 394 'можжевельник' (Juniperus communis) можжевельник — smreka, venja, kleka — jałowiec

Картаграфуюцца назвы ядлоўца. Пра картаграфаванні супроцьпастаўлены каранёвыя часткі *ядл-* і *ял-/ел-*, адзначаны суфіксы, націск, наяўнасць прыставак. Не картаграфуюцца назвы *віряснік* і *ўілнык* (не адносяцца да тэмы карты).

Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ, а таксама матэрыялы, дасланыя выкладчыкамі Гомельскага ўніверсітэта, Віцебскага і Мазырскага педінстытутаў.

1А *ядлéніц*. 2А *ялéніц, ядлéніц*. 3А *ядлéніц*. 4А *ялéніц*. 5А *ядлéніц*. 6А *ялéняк*. 7А *ялінец*. 8А—9А *ялéніц*. 10А *ялаўцэ́* (мн.). 11А *ядлавéц*. 12А *ядлéніц*. 13А—14А *ялавéц*. 15А *пад'ялóвяц, пад'ялéнец*. 16А *ядлавéц*. 17А *ядлінец*. 18А *ялéніц*. 19А *пад'ялóвяц*. 20А *ялінец*. 21А *ўілéніц*. 22. 23А—25А *ялéніц*. 26А—27А *ялавéц*. 28А *елавéц*. 29А *елавéц, ялавéц*. 30А *ядлóвец*. 31А—33А *ядлóвяц*. 34А *ядлóвец*. 35А *ядлóвяц*. 36А *ялéніц*. 37А *ялéняц*. 38А *ялéніц*. 39А *ялéніц*. 40А *ялéнік*. 41А—42А *ялéніц*. 43А *морыг, ялувэ́ць*. 44А *ядлавéц*. 45А *ядлóвэц*. 46А *ядлóвяц*. 47А *еліпэ́ц*. 48А *ялóвэць*. 49А—50А *елавéц*. 51А—52А *ялынэ́ц*. 53А *елóвец*. 54А—.55А. 56А *едлóвец*. 57А. 58А—.59А *ядлéц, ядлóўнік*. 60А—63А—.64А *ялóвэць*. 65А—66А—.67А. 50 *ялавéц*. 61 *ядлáвец*, 70 *ядлóвец*. 115 *ялóвец*.

ЛАБНГ: *ядлóвец* 34, 37, 93, 110, 122. *ядлóвэць* 95, 96.

ядлавéц 3. *едлавéц* 51.

ялóвец 110. *елóвец* 114. *елóвэц* 108.

ялавéц 20, 45, 49, 52, 60. *еловэ́ц* 106.

ядлéнец 29. *ядлéніц* 8а.

ялéнец 34. *ялéніц* 44, 81, 85, 86. *ялéнчык* (памянш.) 85.

ялынэ́ц 132.

елéц 114.

Адведзены: *ўілнык* (зараснік) 108.

Матэрыялы, якія даслалі Л. М. Вардамацкі (Віцебскі педінстытут), В. А. Горленка (Гомельскі універсітэт), А. Б. Парукаў (Гомельскі універсітэт), В. В. Шур (Мазырскі педінстытут). Пры падачы матэрыялаў спачатку прыводзіцца назва раёна і вёскі, дзе запісана назва, затым назва ядлоўца, затым нумар пункта на карце, пад якім адпаведная назва картаграфуецца.

Матэрыялы, якія даслаў Л. В. Вардамацкі: Аршанскі р-н, г. Орша, *ялéніц*, 40. Баранавіцкі р-н, в. Іванкавічы, *ялавéц*, 56. г. Браслаў, *ядлéнец*, 4. Верхнядзвінскі р-н, в. Барковічы, *елéнец*, в. Валынцы, *ялéнец, ядлóвец* (рэдк.), 8. Віцебскі р-н, в. Папаратна, *ядлóвец*, 17. Глыбоцкі р-н, *ялéнец*, 6. Горацкі р-н, в. Студзянец, *елéніца*, 42. Гарадоцкі р-н, в. Вайханы, *елéнец*, 12. Докшыцкі р-н, в. Вешняе, *ядлынец*, 28. Міёрскі р-н, в. Язна, *ядлóвіц*, 8а. г. Мядзель, *ядлéнец*, 21. Нараўлянскі р-н, в. Завойць, *ядлóвец*, 140. Пастаўскі р-н, г. Паставы, *елéнец*, 3, в. Лынтупы, *ядлавéц*, 3, в. Крывое, *ядлéнец, ялéніц*, 2. Полацкі р-н, в. Бельчыцы, *ялéнец*, в. Арцюхі, *ялéнец*, 9. Сенненскі р-н, в. Карпавічы, *ядлóвец, елéнец*, в. Слабада, *ялéніц*, 32. Стаўбцоўскі р-н, в. Мікалаеўшчына, *ядлóвец*, 61. Ушацкі р-н, в. Чаравяды, *ялінец*, в. Глыбачка, *ялéнец*, 10, в. Кублічы, *ядлéнец*, 11. Чашніцкі р-н, в. Лазукі, *ядлóвец*, 33. Шаркоўшчынскі р-н, гп. Шаркоўшчына, *ядлóвец, ядлéнец*, 5. Шумілінскі р-н, в. Суроўні, *елéнец*, в. Обаль, *ядлóвец*, 14.

Матэрыялы, якія даслала В. А. Горленка: Брагінскі р-н, в. Перасяцінкі, *ядлóвец*, 142. Валожынскі р-н, в. Гіневічы, *ядлавéц* 57. Гомельскі р-н, в. Міхалькі, *ядлóвец*, 125. Жлобінскі р-н, в. Зломнае, *ядлóвец*, 119. Жыткавіцкі р-н, вв. Перароў, Хільчыцы, *едлóвец*, 114. Светлагорскі р-н, в. Яланы, *е(я)длóвец* 120.

Матэрыялы, якія даслаў А. А. Парукаў: Буда-Кашалёўскі р-н, в. Альхоўка, *ядлóвец*, 124. Бярозаўскі р-н, в. Лукомір, *ядлóвэц*, 94. Веткаўскі р-н, в. Рэчкі, *ядлóвец*, 128. Вілейскі р-н, в. Камена, *пад'ялóвец*, 25. Ганцавіцкі р-н, в. Перадзел, *ядлавéц*, 104. Горацкі р-н, в. Палішэна, *ялінец*, 42. Добрушскі р-н, в. Карма, *ядлóвец, ядлавéц, ялавéц*, 129. Ельскі р-н, в. Рамязы, *ядлóвец*, 135. Жыткавіцкі р-н, в. Перароў, *едлóвец*, 114. Калінкавіцкі р-н, в. Вялікія Аўцюкі, *мажавéйнік*, 122. Клецкі р-н, в. Вароніна, *ядлавéц*, 104. Лунінецкі р-н, в. Вічын, *еловéц*, 107. Ляхавіцкі р-н, в. Галоўшынцы, *ядлавéц*, 100. Навагрудскі р-н, в. Всялюб, *елавéц*, 53. Рагачоўскі р-н, в. Балатня, *ядлóвец*, 82. Слаўгарадскі р-н, в. Кульшыцы, *ялéнец*, 81. Чачэрскі р-н, в. Леніна, *ялéнец*, 82.

Матэрыялы, якія даслаў В. В. Шур: Брагінскі р-н, вв. Рамязы, Хатуча, *ядлóвец*, 142. Браслаўскі р-н, в. Далёкія, *ядлéнец*, 4. Глускі р-н, в. Даколь, *ядлóвец*, 116. Ельскі р-н, в. Пагарэлае, *елéц*, 138. Жыткавіцкі р-н, в. Береазнікі, *ядлóвец*, 114. Іванаўскі р-н, в. Рылавічы, *ялóвыц*, 103. Калінкавіцкі р-н, в. Шычы, *ядлóвец*, 122. Лельчыцкі р-н, в. Буйнавічы, *елéц*, в. Баравое, *ялéніц*, 137. Мазырскі р-н, в. Козенкі, *ядлóвец*, 135. Петрыкаўскі р-н, вв. Вышалад, Конкавічы, Ляскавічы, Шаставічы, *ядлóвец*, в. Навасёлкі, *елéц*, 117. Рэчыцкі р-н, в. Салтанаў, *ядлóвец*, 127. Салігорскі р-н, г. Старобін, *ядлóвец*, 111. Сенненскі р-н, в. Шчытнікі, *ялéніц*, 32. Столінскі р-н, в. Першамайск, *ялэ́ц*, 113.

Матэрыялы, выкарыстаныя з друкаваных прац. У дужках прыводзіцца нумар пункта, пад якім адпаведная назва картаграфуецца. І. К. Бялькевіч. Краёвы слоўнік Усходняй Магілёўшчыны. Мінск, 1970. *ялéнец*, Крыч. (41А), Краснап. (87), Мсцісл. (83). Народная лексіка, Мінск, 1977. *ялавéц*, в. Беражна (60), *вярэснік* — зараснікі ядлоўца, в. Бярнова (12). П. Сцяцко. Дыялектны слоўнік. Мінск, 1970. *елавéц, ялавéц, ядлавéц* (50). Ф. Т. Сцяшковіч. Матэрыялы да слоўніка Гродзенскай вобласці. Мінск, 1972. *ялавéц* (18, 19), *ядлавéц* (51). Л. Ф. Шаталава. Беларускае дыялектнае слова. Мінск, 1975. *ядлавéц* (44А). Г. Ф. Юрчанка. Дыялектны слоўнік. Мінск, 1966. *ялéніц* (83). Ф. Янкоўскі. Дыялектны слоўнік, III, Мінск, 1970. *ялóвец, ядлóвец* (116).

Карта № 147

БЯРОЗА

АЛА 411 berza береза — breza — brzoza № 1386 «Я. н. адно дрэва бярозы: бяроза, бярэзіна...»

У аснову картаграфавання назваў бярозы (аднаго дрэва) пакладзены адказы на

пытанне АЛА 411. Яно арыентавала на выяўленне фанетычных асаблівасцей рэфлексаў праславянскай формы *berza. Аднак супастаўленне адказаў на гэтае пытанне і адказаў на пытанні АЛА 412 'березовая роща', 413 'древесина березы', а таксама даныя аб назвах бярозы і значэннях рэфлексаў слова *berza у беларускіх і іншых славянскіх гаворках даюць падставы лічыць, што ў адказаў на пытанне 411 прыведзены назвы дрэва бярозы. Нельга канкрэтна аб гэтым сцвярджаць толькі адносна назвы *бярэ́зіна* ў п. 1А. Тут гэтая назва картаграфуецца ўмоўна. У выніку таго, што пытанне 411 фанетычнае, матэрыялы аб назвах бярозы ў асобных пунктах могуць быць няпоўныя. Пытанне 1386 не было абавязковым пры выкананні праграмы, таму адказы па ім атрыманы толькі часткова.

На карце адлюстраваны наступныя супрацьпастаўленні ў назвах бярозы: 1) формы *бяроз-* і *бярэз-*, 2) суфікс *-ін-* і яго адсутнасць. Назва *беразіна́* ў п. 27А картаграфуецца як *бярэ́зіна*.

бяро́за 1А — 3А, 5А, 8А, 10А — 20А, 22А — 24А, 26А — 28А, 31А — 33А, 35А — 38А, 40А, 41А, 44А, 49А, 55А, 58А — 63А, 66А, 67А, 70, 115. *беро́за* 53А, 56А, 57А, 66А. *быро́за* 43А. *бэро́за* 47А, 52А. *бярё́за* 6А, 7А, 9А, 21А, 23А, 25А, 39А, 42А.

барэ́за 51А, *берэ́за* 54А. *бэрэ́за* 45А, 65А.

бярэ́зіна 1А, 4А, 12А (тое, што і *бяро́за)*, 19А, 29А, 30А, 34А, 50А, 50, 61. *беразіна́* 27А (тое, што і *бяро́за*)., *бэрэ́зына* 45А, 48А, 64А. *бярэ́зіна́* 46А.

вясёлка, часцей у выразе *«бяроза-вясёлка»* 9А.

№ 1386: *бяро́за* 8а — 11, 19, 45 (нов.), 58, 83, 128, 130, 135. *беро́за* 136, 140. *бярёза* 79, 85—89. *быро́за* 90, 96, 96а, 131, 132. *бэро́за* 93, 107—109, 113, 133. *бяро́ска* (маладая) 9.

бяро́зіна 4, 8а, 78. *быро́зына* 132. *бэро́зына* 109.

бэрэ́за 133.

бярэ́зіна 19, 45, 54, 60, 62. *бірэ́зіна* 34. *бырэ́зына* 92, 95, 96, 103. *бэрэ́зіна* 107, 133. *бэрэ́зына* 97, 98, 108. *бярэ́зіна* 79, 88. *бярэзіна́* 45.

бырэ́зынына (як адно дрэва, адна) 95.

Карта № 148

ДРАЎНІНА БЯРОЗЫ

АЛА 413 'древесина березы' береза — brezovina — brzezina.

Картаграфуюцца назвы драўніны бярозы. Паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах. Выдзелены складаныя назвы. Апошнія (з азначэннем *бяро́завы)* трапілі ў адказы на пытанне АЛА 413 выпадкова толькі часткова. Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ.

бяро́за 1А — 3А, 5А, 11А — 15А, 17А, 18А, 20А, 22А, 24А, 26А — 28А, 31А, 32А, 35А — 40А, 46А, 49А, 55А, 58А — 63А, 67А, 60, 115. *беро́за* 53А, 56А. *бярёза* 6А, 7А, 9А, 21А, 23А.

бярё́зіна 41А. *бэро́зына* 52А.

барэ́за 51А, *берэ́за* 53А.

бярэ́зіна 1А, 12А, 16А, 29А, 33А, 40А. *берэ́зіна* 54А. *бэрэ́зына* 48А. *бярэ́зіна* 42А.

беразіна́ 27А, 44А.

бярэзнік 8А, 62А.

бірізня́к 25А.

бяро́зава дзе́рава 10А. *бяро́завыя дро́вы* 19А. *бяро́зава кало́тка* 29А. *бяро́завае пале́на* 30А, 32А. *быро́зава кало́дка* 43А. *бяро́зава шту́ка* 44А, 50. *бэро́зава дэрэвы́на* 45А. *бэро́зовэ дэ́рэво* 45А. *бэро́зава дэрэ́віна* 47А. *бяро́завае дзе́рава* 50А. *бяро́завая кало́да* 57А. *бяро́зава* (прым.) 63А. *бяро́зава кало́да* 66А, 70.

кало́да бярэ́зіны 4А. *чурба́к бярэ́зіны* 4А. *з бяро́зы* 49А.

ЛАБНГ: *берэ́знік* 81, 85, 86, 87. *бірізня́к* 81, 85, 87. *бірізо́к* 85 (рэдк.). *бырэ́зына* 95.

Карта № 149

БЯРЭЗНІК

№ 1385 «Я. н. маладыя зараснікі бярозы: бярэзнік, беразняк, бярозавец...» АЛА 412 'березовая роща', березняк, березник — brezik — brzeznik

Картаграфуюцца назвы бярэзніку. На карце паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах і націску.

Назвы *малады бярэ́знік, бярэ́зьнічак* картаграфуюцца як *бярэ́знік,* назва *молоды́ бэрэзо́к* — як *берозо́к,* назва *молода́я бырэ́зына* — як *бярэ́зіна,* назва *бырызынка́* — як *беразіна́.*

бярэ́знік 1—3, 5—11, 19—25, 26—28, 30, 31, 33—38, 42, 43, 47—49а, 50 (рэдк.), 52—61, 64, 65, 67—78, 80—82, 99, 100, 104, 105, 110, 112, 115—121, 123, 124, 126—128, 140. *бярэ́знік* 39—41, 44, 45, 79, 83—87, 89. *бірэ́знік* 12, 13, 16, 17, 32. *берэ́знік* 114, 134—136. *берэ́знік* 14. *бэрэ́знік* 101, 102, 107. *бырэ́зньк* 90, 96а. *бэрі́зньк* 109. *бярэ́знік малады́* 139. *бярэ́знічак* 6, 57, 66. *бярэ́знічък* 8а. *малады́ бярэ́знічак* 142.

беразнік 45.

беразня́к 18, 29, 46, 51, 62, 63, 125, 126, 129, 130, 141. *бяразня́к* 112. *бірізня́к* 16, 83, 88. *берэзня́к* 122. *біразня́к* 25а. *бэрэзня́к* 94а, 106, 108. *бырызня́к* 91, 92. *бырызне́к* 97, 131. *бэрэзне́к* 98. *біразня́к мало́ды* 4.

бэрэ́зняк 94, 133. *бырэ́зняк* 132. *бырі́зняк* 95. *бырі́(ю)зняк* 103. *бырі́зня́чок* 95.

бэро́знік 113. *баро́знік* 138.

береза́к 111. *берэза́к* 114. *бэрэза́к молоды́* 113.

бэрэ́зіна 93. *барэ́зіна* 106. *молода́я бырэ́зына* 96.

беразіна́ 50 *(малада́я і стара́я беразіна́).*

бэрэзіна́ 102. *бэрэзына́* 94а, 108. *бырызынка́* 95.

мало́жа бяро́зък 33. *бяро́за* 69. *беразняко́ў за́раснік* 115.

АЛА: *бярэ́знік* 1А — 5А, 10А, 12А — 16А, 18А — 20А, 24А, 27А — 34А, 36А — 38А, 40А, 49А, 50А, 55А, 58А — 63А, 66А, 67А, 50, 61, 71, 115. *барэ́знік* 51А. *берэ́знік* 54А, 56А, 57А. *бэрэ́знік* 47А. *бэрэ́зньк* 45А, 52А. *бярэ́знік* 6А, 9А, 21А, 39А, 42А.

берэзнік 56А.

беразня́к 11А, 17А, 22А, 44А, 50. *бірізня́к* 23А, 25А, 39А, 41А. *бырызня́к* 43А. *бэрызне́к* 48А. *бэрызня́к* 64А. *бяразня́к* 26А, 46А.

бэрі́зняк 48А.

бяро́знік 27А.

береза́к 53А.

бэрэзіна́ 65А.

бярёзъвъя рошчъ 7А. *бярёзывый лес* 23А. *бяро́завая ро́шча* 35А. *бэро́зовый лес* 45А.

Карта № 150

АСІНА

№ 1389 «Я. н. адно дрэва асіны: асіна, асініна...» АЛА 414 'осина' (Populus tremula) — осина — jasika, trepetljika — osika

Картаграфіруюцца назвы дрэва асіны. На карце паказаны адрозненні па каранях, суфіксах, націску.

асі́на 1—15, 17, 19—33, 36, 37, 39—44, 46, 47, 49, 50, 53—55, 57—89, 93, 99, 100, 104, 105, 110, 111, 116, 118—120, 123—130, 135, 139, 141, 142. *вусэ́на* 98. *осі́на* 94, 102, 107, 113, 114, 117, 120а, 133, 134, 136, 138, 140. *осы́на* 94а — 97, 103, 108, 109, 131, 132. *усы́на* 92.

сі́на 84, 89, 122.

асіна́ 18, 45, 51, 52 (в. М. Вербавічы), 56.

асі́ніна 7, 8, 8а, 13, 16, 29, 34, 35, 38, 40, 43, 73, 79 (рэдк.), 81, 83, 85, 118, 120а. *осы́нына* 103.

оса́ 90, 91, 96, 131.

я́вар 112, 115. *я́вор* 107.

АЛА: *асі́на* 1А — 3А, 5А — 42А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А, 57А — 63А, 66А, 67А,

50, 61, 70, 115 (нов., кніжн.). *осіна* 47А, 54А *(осовые дровы)*, 56А. *осына* 45А, 52А, 64А. *осэ́на* 43А. *госэ́на* 48А.
сіна 41А.
асіна́ 50.
асініна 4А, 19А.
оса́ 64А.
осіка 65А.
я́вар 115. *яво́р* 51А.

Карта № 151

АСІННІК

№ 1388 «Я. н. маладыя зараснікі асіны: асіннік, асняк, асавец...»
Картаграфуюцца назвы маладога асінніку. На карце паказаны адрозненні назваў па каранях і суфіксах. Назва *о́снік* картаграфуецца як *аснік,* назва *маладая асіна* — як *асіна.*
асіннік 1—17, 19—21, 23—49а, 52—59, 61—89, 93, 99, 100, 104, 111, 116, 118—121, 123—126, 128—130, 135, 139, 141, 142. *асінік* 47, 127. *осіннік* 101, 102, 107, 113, 117, 133, 136, 138, 140. *осыннык* 90, 97, 108, 131. *усыннык* 92. *асіннічак* 6. *асіннічък* 8а.
сіннік 84, 89, 122.
асіня́к 18. *осінняк* 94. *осыне́к* 97. *осынняк* 94а, 95, 103, 109. *осыннячок* 103.
асіна 22, 49а. *асіна мала́дая* 50. *вусэ́на* 98. *осына* 131. *осына́* 95, 131. *молода́я осына* 90, 96. *молода́я осына́* 95, 103.
аснік 54, 105, 110. *оснік* 113, 114, 134. *осньк* 108, 109. *о́снік* 113.
асня́к 54, 60—62, *осня́к* 91, 132, 133.
асаво́к 28, 87.
асінывый мылыдня́к 40. *осынoвы корчі* 90. *асо́вы маладня́к* 51. *осо́вый ліс* 96.
я́вар 115. *яво́рнік* 112, 115. *евыэ́рнік* 107.

Карта № 152

АЛЕШЫНА

АЛА 418 ольха // olša // (j)elxa // (j)elša ольха — joha — olcha, olsza № 1392 «Я. н. адно дрэва вольхі: вольха, альха...»
Картаграфуюцца назвы дрэва алешыны (вольхі). У аснову пакладзены матэрыял адказаў на пытанне 418. Аднак у выніку таго, што гэта пытанне фанетычнае, магчыма, даныя аб назвах вольхі не зусім поўныя. Пытанне 1392 згодна праграмы не было абавязковым для выканання, таму адказы на яго няпоўныя.
Пры картаграфаванні супрацьпастаўлены каранёвыя часткі *альх-/альш-/ольх-, алех-/алеш-, алёш-/лёш-,* суфіксы, часткова націск.
Назва *але́шчына* картаграфуецца як *але́шына,* назвы *во́льшъна, во́льшніна* — як *альшына,* назвы *алёшка, лёшка* — як *алёшка.*
Не картаграфуюцца назвы *але́шнік* п. 9А, *оле́шнік* п. 51А (не адносяцца да тэмы карты).
але́шына 1А, 5А, 6А, 8А, 28А — 30А, 32А — 35А, 40А, 49А, 53А, 60А, 66А, 61, 70, 115. *але́шчына* 62А. *але́шъна* 7А. *гале́шына* 50А. *оле́шына* 47А. *олешына́* 47А.
альха́ 6А, 9А, 17А — 24А, 31А, 36А, 37А, 42А, 46А, 49А, 53А, 55А, 58А, 59А, 61А, 63А, 66А, 67А, 70, 115. *вольха́* 54А, 56А. *ольха́* 52А. *вульха́* 64А.
во́льха 2А, 10А, 12А — 15А, 25А, 26А, 44А, 57А. *о́льха* 4А, 11А, 16А.
альшына 27А, 50. *альшына́* 27А. *гольшына* 48А. *ольшына* 45А. *ольшэ́на* 43А.
альшэ́віна 19А.
оле́ха 65А.
але́шка 38А, 39А. *алёшка* 39А. *лёшка* 41А.
Адведзены: *але́шнік* 9А. *оле́шнік* 51А.
№ 1392. але́шына 9 (белы алешнік), 54, 58, 60, 62, 69, 73, 79, 142. *олэ́шына* 108.
альха́ 9 (чорная алешына), 10, 11, 69, 78, 79, 83, 85, 87, 89, 128, 140, 142. *вульха́* 92, 96а. *ольха́* 96, 97, 107, 109, 131, 133. *ульха́* 92. *ыльха́* 79.
во́льха 4 (чорная і белая), 8а, 45, 83, 85, 87, 88, 89, 113, 136, 142. *о́льха* 8 (чорная), 19, 93. у́льха 90.
вульшэ́на 98. *гольшына* 95. *голшынына* 95 (рэдка, калі падкрэсліваецца, што дрэва адно, а не больш). *ольшына* 90, 96, 103, 108, 109, 132. *во́льшъна, во́льшніца* 8а.
альшэ́віна 24, 26.
оле́ха 107.

Карта № 153

АЛЕШНІК

№ 1391 «Я. н. маладыя зараснікі алешніку: альшэўнік, алешнік, альхоўнік...»
Картаграфуюцца назвы маладога алешніку. На карце супроцьпастаўлены: 1) каранёвыя часткі *алеш-, алёш-* і *альш-/ольш-, альх-/ольх-,* 2) суфіксы. Адзначана адпадзенне пачатковага *а* і наяўнасць складаных назваў. Назвы *але́шнік маладьі, але́шнік мало́ды, алёшнік, оле́шнікі* картаграфуюцца як *але́шнік,* назвы *молода́я ольшына, гольшынка́* — як *альшына,* назва *альшо́ўнік* — як *альхо́ўнік.*
але́шнік 1, 2, 5—17, 21, 23, 25, 26, 28—41, 43, 44, 47, 49а, 52а — 54, 58—63, 65—89, 100, 105, 110, 112, 115, 118—121, 123, 124, 127, 128, 135, 136, 139—141. *але́шнік маладьі* 20, 46, 129, 142. *але́шнік мало́ды* 4. *гале́шнік* 48. *оле́шнік* 101, 104, 106, 107, 113, 114, 117, 133, 134, 138. *оле́шнікі* 102 *(у оле́шніках)*. *олэ́шнык* 108, 109, 132. *алёшнік* 126.
ле́шнік 87, 122.
але́с 125. *оле́с* 90 *(на болоты)*.
альшэ́ўнік 3, 18, 19, 22, 24, 25а, 27, 57, 64.
альхо́ўнік 8а, 83, 111.
альшыннік 55. *ульшынных* 92. *гульшынных* 92.
альшына 93. *альшына́* 45, 50, 51, 52. *вульшына* 91. *вульшэ́на* 98. *выльшына* 96а. *гольшына́* 95. *ольшына* 131. *молода́я ольшына* 96. *ольшына́* 103. *голышынка́* 95.
ольшынняк 94, 97.
у́льшняк 94а. *ольшне́к* 131.
о́льха 18. *у́льха* 90 *(ны на боло́ты)*.
альха́ 75, 73, 130.
о́льшнік 9. *альша́нік* 9. *альшо́ўнік* 49.
карчэ́ альхо́вые 93. *корчі ольхо́вы* 103. *кусты во́льхі* 27.
су́варата 65.

Карта № 154

ДУБНЯК

№ 1394 «Я. н. маладыя зараснікі дуба: дубняк, дубнік...»
Картаграфуюцца назвы маладога дубніку. На карце адлюстраваны адрозненні па суфіксах. Часткова адзначаны нерэгулярныя фанетычныя змены. Назвы *дубніч́ок, маладьі дубніч́ок, молодьі дубнік, молодьій дубнычо́к* картаграфуецца як *дубнік,* назвы *маладьі дубня́к, дубнячо́к, маладьі дубнячо́к, молодьій дубнячо́к* — як *дубня́к,* назвы *маладьія дубкі, дубо́чкі* — як *дубкі.* Не картаграфуюцца абазначэнні: *зарасці́нь дубніку́, зарослі дубовыя, за́раснікі дубу, дубо́вы зарэ́шнік* (не адносяцца да тэмы карты).
дубня́к 2—4, 6, 8а — 11, 18, 20, 24—32, 36, 37, 40—44, 47, 48, 50—53, 55, 57, 59—62, 64, 65, 67, 68, 71, 74—77, 80, 82, 83, 85, 87, 88, 90—96, 99, 100, 103, 104, 107, 109, 111, 112,

116, 118, 119, 120а, 121, 123—128, 130, 132, 136, 138, 139—141. *дубнéк* 131. *дубнячóк* 98. *малады́ дубня́к* 46, 72. *малады́ дубнячóк* 142. *молодый дубнячóк* 108.
дубня́х 19, 22 *(у дубнягу́)*.
дубнíк 8, 12, 16, 17, 21, 23, 24, 34, 37—39, 49, 54, 64, 69—71, 73, 78—81, 86, 87, 101, 102, 105, 106, 110, 113—115, 117, 133—136, 140. *дубнічóк* 6, 66. *молоды́ дубнíк* 133. *малады́ дубнічóк* 66. *молодый дубнычóк* 108.
ду́бнік 1, 13, 15, 83.
дубіна́ 49а, 50.
дубкы́ 96. *дупкé* 45. *мылады́я дубкí* 89. *дубóчкі* 58.
дубóўнік 14. *дубрóўка* 46. *дубнёх, дубнёг* 57. *дубóўка маладáя* 58. *дубрóва* 120. *дубеня́к* 122.
Адведзены: *дубóвы зарэ́шнік* 129. *зáраснікі ду́бу* 63. *зáрасцінь ду́бніку* 1. *зарóслі дубóвыя* 45. *лесу дубовага нет* 7. *у нас растуць дубінкі, а зарасьнікаў німа* 5, 56. *зараснікаў дуба няма* 33.

Карта № 155

ДУБОВЫ ЛЕС

АЛА 397 'дубовый лес' дубняк, дуброва — hrastik — dębina № 1393 «Я. н. дубовы лес: дубрава, дуброва...»
Картаграфуюцца назвы дубовага лесу. На карце паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах (суфіксах), а таксама выдзелены складаныя назвы. Назва *дубóвая рóшча* картаграфуецца як *дубóвы лес.* Матэрыялы адказаў на пытанне 1393 няпоўныя (пытанне не было абавязковым для выканання).
дубня́к 7А, 9А, 10А, 12А, 13А, 14А (малады дубовы лес), 15А, 16А, 18А (малады дубовы лес), 19А *(дубняк мелкі),* 20А, 22А, 23А, 26А — 34А, 36А, 37А, 39А — 42А, 44А, 45А, 52А, 54А, 58А — 60А, 62А, 63А, 66А, 67А, 50, 70, 115 (малады дубовы лес, наогул няма вялікіх дубовых лясоў).
дубнíк 8А, 9А, 17А, 23А, 38А, 47А, 50А, 51А, 53А, 55А, 56А, 61А.
ду́бнік 4А, 6А.
дубíна 65А. *дубы́на* 64А.
дубрóва 2А, 23А, 27А, 39А, 42А, 48А, 55А, 61А, 62А, 66А.
дубрáва 12А.
дубóвы лес 1А, 11А, 14А, 15А, 18А, 19А, 21А, 24А, 31А, 32А, 47А, 50А. *дубóвуй лес* 57А. *дубóвый лес* 45А, 46А. *дубóвый ліс* 43А, 48А. *дубóвая рóшча* 49А.
Адсутнасць назвы: 5А, 35А.
№ 1393 *дубня́к* 4, 9, 26, 62, 108, 142. *дубня́х* 19.
дубнíк 8, 54, 79, 89, 133. *дубны́к* 108.
дубы́на 96. *дубына́* 95, 103. *дубэ́на* 90.
дубрóва 8а, 60, 78, 85, 92 (рэдк.), 95, 97, 107, 113, 133, 136, 142 (урочышча, там расце і бяроза).
дубрáва 10, 11, 83, 88, 131.
дубóвы лес 7, 8, 10, 11, 45, 87, 93. *дубóві лес* 133. *дубóвый лес* 87, 107. *дубóвы ліс* 98. *дубóвый ліс* 92, 95, 96а, 109, 132.
дубóўка 58. дуб. 90. *дубэ́* 133.

Карта № 156

ДРАЎНІНА ДУБА

АЛА 398 'древесина дуба' дуб — hrastovina, dubovina — dębina
Картаграфуюцца назвы драўніны дуба. Паказаны адрозненні па суфіксах. Выдзелены складаныя назвы. Назва *дубнячóк* картаграфуецца як *дубня́к.*

дуб 14А, 23А *(дуб ны падлóгі ці ны шкындáры),* 25А, 32А, *(стол з ду́бу),* 38А, 40А — 42А, 48А, 54А, 56А, 58А — 61А, 63А *(стол дубóвы, стол з ду́ба),* 65А, 67А, 115. *дуп* 1А, 2А, 4А — 9А, 11А — 15А, 17А — 20А, 22А, 24А, 27А — 29А, 31А, 33А — 37А, 39А, 44А, 46А, 49А, 51А, 53А, 58А, 50, 61.
дубíна 9А, 29А, 39А — 41А, 44А, 54А. *дубіна́* 29А. *дубы́на* 52А, 64А. *дубэ́на* 43А.
дубня́к 25А, 39А. *дубнячóк* 21А.
дубóва дзéрава 10А. *дубóва дэрэвíна* 47А. *дубóва калóда* 28А, 57А. *дубóва колóдка* 43А. *дубóвае* (прым.) 30А. *дубóвае дрэ́ва* 16А. *дубóвая дзéрыва* 2А. *дубóвая дэрэвы́на* 45А. *дубóвая калóда* 61, 70. *дубóвое* (прым.) 66А. *дубóво дзéраво* 44А, 50А. *дубóвыя брóўна* 19А.
дзéрава ду́ба 26А. *дзéраво ду́ба* 49А. *з ду́бу* 66А.

Карта № 157

ЖОЛУД

№ 1395 «Я. н. плады дуба: жалуды, жолудзі... Адз. лік: жалуд, жолуд, жолудзь...» АЛА 400 želodь жолудь — žlud — żołądź
Картаграфуюцца варыянты лексемы *жóлуд.* Паказаны адрозненні па націску і некаторых фанетычных асаблівасцях (нерэгулярныя фанетычныя змены). Назва *жалудзíна* картаграфуецца толькі ў тых выпадках, калі ў адпаведных пунктах іншых назваў для жолуда не адзначана.
жóлуд 10, 11, 44, 53, 67, 73, 75, 77—79, 82—87, 89, 92, 93, 94а, 96, 101, 102, 104, 105, 107, 108, 112, 113, 115, 117, 119—124, 126—129, 134, 136, 138—142. *жóлут* 1, 13, 30, 31, 33, 34, 38, 52а — 54, 56, 58, 60, 62, 66, 69, 71, 72, 74, 76, 99, 100, 106, 110, 111, 118.
жóлод 90, 95, 97, 103.
жóлудзь 9, 41 *(з жалудзёў можна каву рабіць),* 46, 48, 49а, 53, 61, 88, 114, 116. *жóлуць* 49—51, 55, 63. *жóлудь* 109, 131.
жалу́д 5, 9, 14, 17, 28, 36, 37, 39—44, 57, 59, 70, 80, 81, 87. *жалу́т* 2—4, 6, 8, 8а, 12, 15, 16, 18—27, 29, 32, 35, 52, 64, 68, 70. *жэлу́д* 94.
жалудзíна 139. *жолудзíна* 114, 135. *жолуды́на* 132.
жлуд 98.
Адведзена: *жóлудьде* (зб.) 92.
АЛА: *жóлуд* 16А, 23А, 40А, 42А, 43А, 45А, 47А, 51А, 52А, 56А — 67А, 70. *жóлут* 26А, 30А, 31А, 34А — 37А, 49А, 50А, 53А, 55А, 61, 70, 115.
жóлод 48А.
жóлудзь 23А, 32А, 33А, 54А. *жóлуць* 24А, 27А, 32А, 44А, 46А, 50.
жалу́д 10А, 14А, 25А, 38А, 39А. *жалу́т* 1А — 9А, 11А — 13А, 15А, 17А, 18А, 20А, 21А, 28А, 29А.
Адведзена: *жолудье* (зб.) 64А.

Карта № 158

ГРАБ

№ 1397 «Я. н. адно дрэва граба: грабіна, габіна, граб...» АЛА 404 grabrъ граб — grab диал. gabar — grab
Картаграфуюцца назвы граба. Паказаны супрацьпастаўленні па каранях, словаўтваральных элементах, роду. Адзначаны нерэгулярныя фанетычныя змены.
Зона пашырэння граба ў Беларусі акрэслена з поўначы лініяй, якая праходзіць праз Іўеўскі, Стаўбцоўскі, Уздзенскі, Пухавіцкі, Чэрвенскі, Клічаўскі, Быхаўскі, Краснапольскі раёны.
На карце супрацьпастаўлены арэалы, дзе назвы граба адзначаны амаль ва ўсіх на-

селеных пунктах, і дзе яны зафіксаваны толькі спарадычна. Граніца паміж імі прыкладна супадае з паўночнай мяжой пашырэння граба.

граб 10, 11, 14, 17, 28, 36, 37 *(тут німа, чулі)*, 40 *(толькі ў паркых)*, 41, 49а, 57 *(німа іх)*, 59 (ведаюць, але не расце тут), 61, 67, 70, 75, 79 (дрэва няма, назву ведаюць), 81 *(чулі)*, 82, 86, 90, 92, 94—97, 101—104, 106—109, 113, 115—117, 119—129, 132—136, 138, 139, 141, 142. *грап* 2 *(тут не расцець)*, 8а *(мала грабу, але ёсць)*, 9, 10 *(тут мала расцець)*, 20, 24, 26, 31, 32, 46—51, 52а, 54—56, 58, 59, 63—66, 68, 70, 71, 75, 83, 94, 98—100, 105, 110—112, 118, 140. *гряб* 88.

грап 19, 52.

грáбіна 60, 85. *грабíна* 53, 77, 104—107, 118. *грабінá* 62, 94. *грáбына* 97. *грабы́на* 91, 96а, 131. *грабынá* 94а, 103. *гря́біна* 88.

габ 93.

габá 18, 23, 58.

габíна 93.

каб 90 *(тымніша кора, чым на бэ́рысты)*, 94.

Адсутнасць назвы: 1, 3—8, 12, 13, 15, 16, 21—23, 25, 25а, 27, 29, 30, 33—35, 38, 39, 42—45, 69, 72—74, 78, 80, 84, 87, 89, 114, 130.

АЛА: *граб* 10А, 24А, 38А — 40А, 45А, 47А, 48А, 52А, 54А, 56А — 59А, 61А — 67А, 70, 115. *грап* 1А, 2А, 4А, 6А, 11А, 13А, 15А, 16А *(тут не расце)*, 17А, 21А, 22А, 24А, 26А — 28А, 30А — 37А, 44А, 46А, 49А — 51А, 53А, 55А, 50, 61, 70.

грáбіна 29А. *грабэ́на* 43А.

габ 44А.

Адсутнасць назвы: 3А, 5А, 7А — 9А, 12А, 14А, 18А — 20А, 23А, 25А, 41А, 42А, 60А.

Карта № 159

МАЛАДЫ ГРАБНЯК

№ 1396 «Я. н. маладыя зараснікі граба: грабняк...»

Картаграфуюцца назвы маладога зарасніку грабу. На карце паказаны адрозненні па суфіксах. Выдзелены таксама складаныя назвы. Пытанне 1396 не было абавязковым пры выканні праграмы, таму матэрыял аб назвах картаграфуемай рэаліі няпоўны.

Назва *грáбіна* картаграфуецца як *маладая грабіна*, назва *грабы́* — як *грабкі*.

грабня́к 10, 11 (рэдка сустракаецца), 62, 82, 83, 86, 88, 93, 97, 119, 125, 136, 142. *гръбня́к* 8а. *грэбня́к* 107.

грабнíк 54, 60, 67, 75, 83, 85, 102, 110, 113, 115, 117, 136, 139, 140. *грабнíкі* 117. *грабны́к* 132.

грабкы́ 92, 94а, 95, 96, 103, 109, 132. *грабкэ́* 90. *грáбы* 97. *грабы́* 92. *грáбі* 120а.

малады́ граб 104. *малады́ грап* 60, 66, 76. *малады́ ġрап* 19. *молоды́й граб* 94а, 108. *мулудэ́й грап* 98.

молодáя грабы́на 96, 131. *молодáя грабынá* 94а. *молодáя грабэ́на* 90. *грáбіна* 54, 106. *грабы́на* 97.

грабóвы лес 51, 104. *грабóвый ліс* 103.

грабóўнік 94.

Адсутнасць назвы: 1—8, 9 *(адзін грап у саду, а лесу нет)*, 12, 13, 15, 16, 21—23, 25—27, 29, 30, 32—35, 37—39, 42—45, 57, 59, 69, 72—74, 78—81, 84, 87, 89, 114, 130.

Карта № 160

ЛІПА

№ 1400 «Я. н. адно дрэва ліпы: ліпіна, ліпа...» АЛА 407 Nsg lipa липа — lipa — lipa

Картаграфуюцца варыянты назвы дрэва ліпы. Пры картаграфаванні адзначаны словаўтваральны суфікс *-ін-* і некаторыя фанетычныя асаблівасці (цвёрдасць, «паўмяккасць» і мяккасць *л*). Назва *ліпíніна* картаграфуецца як *ліпіна*, назва *лéпа* — як *ліпа*.

лíпа 1—7, 8а — 15, 17, 21—29, 31—33, 36—51, 52а — 56, 58—89, 91, 93, 99—102, 104—107, 110—130, 138—142.

ліпá 18—20, 23, 52, 57, 122.

l'ыпа 109. *l'эпа* 90.

лы́па 92, 94а — 97, 103, 108, 131, 132. *лэ́па* 98.

ліпíна 1, 7—8а, 10, 15, 16, 30, 33—35, 40, 41, 73, 75, 79, 83, 94, 102, 106, 118, 120а, 134, 135. *ліпíніна* 124.

лы́пына 95, 97, 103, 108, 132. *лэ́пына* 98.

l'эпына 90.

АЛА: *лíпа* 1А — 9А, 11А — 13А, 15А — 27А, 29А — 42А, 44А — 47А, 49А — 51А, 53А — 63А, 65А — 67А, 50, 61, 70, 115. *лéпа* 43А.

ліпá 10А, 11А, 14А, 28А.

лы́па 48А, 52А, 64А.

лíпына 45А.

Карта № 161

ІЛЬМ

№ 1398 «Я. н. адно дрэва ільмы: ільм, ільміна, лём, бераст, габіна...»

Картаграфуюцца назвы дрэў сямейства ільмавых або вязавых (ільм, бераст, вяз) — сямейства Ulmaceae род Ulmus L. У адных гаворках гэтыя дрэвы абазначаюцца адной назвай, у другіх — для іх разнавіднасцяў існуюць асобныя назвы. На карту нанесены ўсе назвы, якія абазначаюць дрэвы гэтага сямейства. У адных выпадках яны з'яўляюцца агульнымі назвамі для ўсіх дрэў гэтай групы, у другіх — абазначаюць асобныя разнавідасці.

Пры картаграфаванні на першым плане паказаны супроцьпастаўленні па каранях. Адзначаны таксама суфіксы і варыянты каранёў.

Назва *ельмá* картаграфуецца як *ільмá*, назвы *ільмíніна, яльмéніна*,— як *ільмíна*, назва *яльмáк* — як *ільмáк*, назва *ільмён* — як *ільмíнь*, назва *лёмніна* — як *ляміна*.

Не картаграфуюцца назвы: *бірасклéт* 18, *швíдзіна* 102, *жэсцеры́на* 102, *íва* 142 (не адносяцца да тэмы карты).

1—. 2 *ельмá (яна гіпкая, з яе дугі гнуць)*. 3 *ільмá (цвёрдая крэпкая дрэва, па лясах ільма)*. 4—. 5 *лём*. 6 *ільмíна*. 7—8—. 8а. 9 *вяс*. 10 *не расце*. 11—12—. 13 *йíлім*. 14 *лімíна*. 15 *ільмíна*. 16 *вяс*. 17 *лёмніна*. 18 *бірасклéт*. 19—20—. 21 *йíльма*. 22 *ільма (не расцець у нас)*. 23—. 24 *ільма (адна ільміна)*. 25— *(не расце тут)*. 25а *ільма*. 26—27—. 28 *яльмéніна*. 29 *вяс*. 30 *алюмінь*. 31 *ільмён*. 32 *лём*. 33 *ільмíнь*. 34 *йільмíна*. 35 *ільмíннік, ільмíннік, льмíннік*. 36—. 37 *ільмíна*. 38—. 39 *ільмíна*. 40 *ільма (ільмовыя вяззя ў санках, нет вяза, значыць ільміну ны вяззя ў санкі, із вязыв і дугі гнулі)*. 41—. 42 *ільмíна (можна драць і лапці плесці, такоя як ліпа)*. 43 — (няма дрэва). 44 *ілім, ільмíна*. 45 *йільміца (чула, але ў нас няма йільміцы)*. 46—48—. 49—49а *бéраст*. 50 *бярэ́сціна*. 51 *бéраст*. 52—52а —. 53 *ільма, ільм*. 54 *бéраст, берасціна*. 55 *бярэ́сціна*. 56—57—. 58. 59 *лімінá (вялікае дрэва, ліст падобны на арэшнік)*. 60—61—. 62 *вяс*. 63—. 64 *йільмá*. 65 *йільма*. 66 *ільмáк (рэтка расце)*. 67 *млíна (пахожы на вйаз)*. 68—. 69 *йльмíна*. 70—. 71 *бéраст (дралі бераст на палосья, лапці пплялі; дзет мой казаў: пайду ў ліміння)*. 72—. 73 *ільмíна* (мала ведаюць). 74 *лімíна*. 75 *лём, ільмíннік* (цвёрдае дрэва падобнае на вяз). 76 *бéраст*. 77 *лямíна; лём* (зборн.). 78—80—. 81— (расліна есць, а назвы не ведаюць). 82 *вяз; бéраст* (*брузэ́льнік* 'брызгліна барадаўчатая'). 83 *йільмá*. 84 *ільмáк*. 85 *йільмáк*. 86 *яльмáк (высокій, менш плотная кара, тоўстый), вяз (высокій, более крепкій), бéраст (нізкій)*. 87—. 88 *ільм, ільмá*. 89—*(не расце)*. 90 *в'яз (у сёлах), бэ́рыст (свытліша кора, ны ломыцця)*. 91—. 92 *бэ́рыст, в'яз (в сылі)*. 93 *бэ́раст (як ляшчына, з яго дугі гнут), ялéмнік (падобны да яго, з яго дровы, карою дубілі кажухі, вон такі як сліўка)*. 94 *бэ́рост (на дугу, ствол чырвоны)*. 94а *в'яз*. 95 *в'яз (ростэ в сёлах), бэ́рост (ростэ в лісы, в гаях)*. 96 *в'яз (рімна кора, ростэ в сылі, на усадьбы), бэ́рост (шурпата кора, ростэ в лісы, на горі)*. 96а. 97 *бэ́рост*. 98 *бэ́рэст, в'ез* (іх мала адрозніваюць). 99 *бéраст*. 100 *лямíна*. 101 *лем*. 102 *бэ́рост; жэсцеры́на, швíдзіна (ў швідзіне лісця гла-*

дзенькіе, тонкіе, а на жэсцерыне з зубчыкамі, бы на вішні і тоўсценькіе, кусты, добрэ раны лечыці). 103 *бэ́рост (в лісы), в'яз (похожый до бэроста, в сылі).* 104—. 105 *бéраст.* 106 *лямíнне.* 107—. 108 *в'яз (по сёлах), бэ́рост (па лісах, одна бэростына).* 109 *в'яз (ростэ в лісы і в сэлі), бэ́рост (ростэ в лісы).* 110 *бéраст.* 111 *йільмá.* 112—. 113 *бэ́рэст.* 114—. 115 *бéраст, йімленіна.* 116 *йімльніна, лём, млён.* 117 *бéраст.* 118 *лём, вяз, ляміна.* 119 *лём (пахожы на вяз, расце на пушчы).* 120 *йілім.* 120а —. 121 *лём.* 122 *бéраст.* 123 *лём.* 124 *бéраст, вяз.* 125 *бéраст (да вяза падобны).* 126 *лём.* 127 *бéраст; вяз* (асобнае дрэва). 128—. 129 *лём.* 130—. 131 *бэ́рост, бэ́рэст.* 132 *в'яз, бэ́рост (воны похожы).* 133 *бэ́рост (бы ясэнь высоко ростэ).* 134 *в'яз, ўяз.* 135 адрозніваюць віды: *ўяз (кара моцная), бéраст (не такі высокі, як уяз, кара не моцная), лімень.* 136 *ільм.* 137. 138 *лімáк* (адно дрэва). 139 *бéраст.* 140—. 141 *бéраст (адно дзерава).* 142 *іва (крупная лаза).*

Карта № 162

КЛЁН

АЛА 406 klenъ клен — klen — klon № 1401 «Я. н. адно дрэва клёну: клён, кляніна...»

Картаграфуюцца фанетычныя варыянты слова *клён*, а таксама словаўтваральная мадэль з суфіксам *-ін-*. Агублены *і* (умлаут) абазначаем праз *і(ю)*, «закрыты» *ô* — праз *ё(ю)*. Апошні, відаць, не ўсюды адзначаны (гл. ДАБМ, карта № 35). Пытанне 1401 не было абавязковым пры выкананні праграмы, таму матэрыял адказаў на гэтае пытанне няпоўны.

клён 1А — 28А, 30А — 44А, 49А — 52А, 55А — 67А (62А клён амерыканскі), 50, 70, 115.

клё(ю)н 45А, 46А, 53А, 54А, 61.

клін 48А, 52А.

клен 47А.

кляніна 29А.

№ 1401. *клён* 1, 4, 8а, 10, 11, 19, 26, 45 *(на клёне)*, 54, 69 *(кляннік парос)*, 78, 79, 81, 83, 85, 87, 88, 92, 93, 95, 96 (мн. *клёны)*, 96а — 98, 109, 113, 130, 133, 135, 136, 139, 140.

клё(ю)н 62, 94, 135.

клюн 94а, 132.

клі(ю)н 90, 96, 103, 108.

клін 95, 96, 98, 109.

клен 107. *клэн* 131.

кляніна 9, 60, 79, 81, 83, 88, 89. *клёныина* 103, 108. *кліні́на* 8а.

Карта № 163

ЯСЕНЬ

АЛА 405 (j)asenь // -nъ ясень — jasen — jesion № 1402 «Я. н. адно дрэва ясеня: ясень, ясеніца, сініца...»

Картаграфуюцца нерэгулярныя фанетычныя асаблівасці слова *ясень* і словаўтваральныя формы з суфіксам *-ін-*. Пытанне 1402 не было абавязковым пры выкананні праграмы, таму адказы на яго няпоўныя.

ясень 10А, 11А, 14А, 32А, 34А, 46А, 47А, 51А, 53А — 57А, 59А, 67А, 61, 70, 115. *ésэнь* 48А. *ясінь* 1А — 5А, 7А — 9А, 16А, 18А, 20А — 25А, 29А, 36А, 39А — 41А. *ясынь* 64А. *ясэнь* 52А, 65А. *ясянь* 6А, 15А, 19А, 26А, 27А, 30А, 31А, 33А, 35А, 37А, 44А, 49А, 50А, 55А, 61А.

ясюнь 17А, 38А.

ясен 58А, 62А, 66А. *ясін* 42А, 60А, 63А. *ясэн* 45А.

ясён 43А, 50.

ясеніна 12А, 13А. *ясініна* 28А.

éсінь 9А.

№ 1402. *ясень* 9 *(адна ясень)*, 10, 11, 45 (месн. *на ясені)*, 62, 93, 107, 113, 130, 136, 140. *éсэнь* 98. *ясінь* 4, 8а, 78, 79, 83, 85, 87, 89. *ясынь* 92. *ясэнь* 95 (мн. *ясыні)*, 96 (мн. *ясыны)*, 96а, 97, 103, 108, 109, 131—133. *ясянь* 19, 52, 54, 58, 60, 69 *(ясяно́вая тапарышча)*.

ясён 90.

ясеніна 88. *ясэныина* 108.

ясіна 26. *ясюн* 135.

язвіна 26.

Карта № 164

ТАПОЛЯ

АЛА 415 Nsg topol(j)a-//-lь (genus) тополь — topola — topola

Картаграфуюцца варыянты назваў таполі. У аснову пакладзены адказы на пытанне АЛА 415. Матэрыялы адказаў на пытанне АЛА 416 (Gsg) выкарыстаны для ўстанаўлення роду. Назва *топáль* картаграфуецца як *тапóль*, назва *тóпіліна* — як *тóпіль*. Дадаткова выкарыстаны звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ. Не картаграфуюцца віды таполі.

тапóля ж. 11А, 13А, 37А, 39А, 49А, 53А, 55А, 57А — 59А, 62А, 63А, 66А, 70, 115. *тополя* ж. 54А.

тóпаль м. 6А, 12А, 14А — 20А, 24А, 26А — 29А, 32А, 33А, 35А, 38А, 40А, 46А, 49А, 60А, 61А, 67А, 50, 61, 70. *тóполь* м. 34А, 45А, 47А, 48А, 52А. *тóпуль* м. 56А, 67А. *тóпыль* м. 4А, 9А, 22А, 23А, 25А, 36А, 39А, 43А. *тóпыль* ж. 9А. *тóпъль* м. 7А, 8А, 21А, 42А.

тóпіль м. 1А — 3А, 22А, 23А. *тóпіль* ж. 5А, 41А. *тóпяль* м. 31А. *тóпіліна* ж. 21А.

тóфіль м. 3А.

тапóль м. 28А, 30А, 44А. *топáль* м. 10А. *топіль* 64А.

тóмпель м. 44А. *тóпля* ж. 50А. *топільына* ж. 64А.

бальзáн м. 12А.

Адсутнасць назвы: 51А, 65А.

ЛАБНГ: *тапóля* ж. 62.

тóпаль м. 8а, 44, 60. *тóполь* м. 95, 103, 132.

топіль м. 96.

тóфіль 8а.

Адведзены: *бальзамін, вóсакар, вóсакарань, явар* 60 (віды таполі).

Карта № 165

АМЯЛА (Viscum album L.)

АЛА 370 (j)emela // jьmela омела — imela — jemioła

Картаграфуюцца назвы амялы (кустарнік-паразіт на дрэве). Галоўныя супрацьпастаўленні, адлюстраваныя на карце: назвы *амялá — íмела* — адсутнасць назвы *амялá* і яе фанетычных варыянтаў. Пытанне АЛА 370 фанетычнае, таму матэрыялы адказаў на яго, відаць, няпоўныя. Не картаграфуюцца назвы, якія не адносяцца да тэмы карты (абазначаюць назву травы і інш.). Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ.

амялá 6А, 10А, 26А, 40А, 46А, 49А, 50А, 59А, 66А, 67А, 50. *амелá* 11А, 53А, 57А. *амілá* 4А, 5А. *омелá* 56А. *омэлá* 47А, 64А.

íмела 61. *íмэла* 43А. *йімяла* 30А.

амéла 27А. *імолá* 51А.

Адзінкавыя: *вянóк* 29А. *кýкла* 37А. *ковтýн* 48А. *ябраць* 55А. *калёсы* 62А.

Адведзены: *емялá (па лугу трава вісока расце)* 61А. *помэлó (на хвое ростэ помэло)* 45А.

Адсутнасць назвы: 1А—3А, 7А—9А, 12А—25А, 28А, 31А—36А, 38А, 39А, 42А, 52А, 54А, 58А, 60А, 63А, 65А, 70, 115.

ЛАБНГ: а) кустарнік амялы: *амялá* 49а. *амілá* 8а. *омылá* 95. *омэлá* 132. *гымылá* 132.

йімяло 53, 60. *íмыла* 90.

Адзінкавыя: *зюмазялён* 127. *росá* 132.

б) від травы: *емелá* 119.

Карта № 166

СУКАВАТАЕ ДРЭВА

№ 1417 «Я. н. дрэва з вялікімі бакавымі галінамі: сукаватае, расахатае, разгатае...»

Картаграфуюцца назвы дрэва з вялікімі бакавымі галінамі. Галоўныя супроцьпастаўленні, якія паказаны на карце,— гэта адрозненні па каранях. Адзначаны таксама супроцьпастаўленні па суфіксах і некаторых фанетычных рысах. Не картаграфуецца назва *сукавáтае дрэва* ў тых выпадках, дзе яно мае значэнне 'дрэва з унутранымі сучкамі' (у пэўных гаворках слова сук мае значэнне 'унутраны сучок').

1 *сучлíвая, каркалíстая.* 2 *расахáтая.* 3 *разлажы́стая, рассахáтая, расклáдзістая.* 4 *сукавáтая.* 5 *расхілістая.* 6 *сукувáтая, рагáтая.* 7—8 *сукувáтая.* 8а *сукъвáтъя, ръгатъя, ръзгáлістъя.* 9 *сукувáтае,* 10—11 *сукавáтая.* 12 *сукувáтъя.* 13 *сукувáстъя.* 14 *сукавáтое.* 15 *сукувáтъя.* 16 *рыгáтыя, сукувáтыя.* 17 *вясíстае.* 18 *каранжáк,* 19 *сукавáтая ёлка.* 20 *сукаватáя дравіна.* 21 *расахáстае.* 22 *рассахáтая.* 23 *сукавáтая хвóя.* 24 *бахмáтае.* 25 *расахáтая.* 25а *разлóжыстая.* 26 *сукавáтая.* 27 *вілавáтая.* 28 *сукавáтае.* 29—30 *сукавáтая.* 31 *развíсістае.* 32 *сукувáтъя.* 33 *развéсістая.* 34 *сукувáтъё.* 35 *сукувáтыя.* 36 *сукувáтае.* 37 *сукавáтае.* 38 *сукувáтая сасн́á.* 39 *сукувáтъя.* 40 *сукывáтыя ёлка ці бярёза.* 41 *сукъвáтыя.* 42—43 *сукувáтыя.* 44 *сукувáтыя сысн́á.* 45 *гамлісто дрэ́во, гамлíста хвóя, з разлажы́стым гальлём.* 46 *разгáліста, сукувáта дрэ́ва.* 47 *сукавáто дзéраво папáласо, лéдво распілавáлі.* 48 *сукавáтае дзерава, ніяк не пойдзе на дошкі.* 49 *галíста.* 49а *вілкавáтае.* 50 *разлóжысто.* 51 *рагáтая.* 52 *галэ́ндзістая.* 52а *сукавáта.* 53 *сукавáтаё, каржакавáтаё, карчавáтаё, разгáлістаё.* 54 *гáлістае, сукавáтае.* 55 *сукавáто.* 56 *разгáтоё.* 57 *сукавáтае.* 58 *сукавáтая.* 59 *сукавáтая, лáпістая.* 60 *разгáлістаё.* 61 *развíлістае.* 62 *сукавáтае, пархáтае, ралавáтае.* 63 *сукавáтая, вілавáтая.* 64 *сукáтая.* 65 *разлóжыстая, разгáтая.* 66 *раскáтае (галля шмат і вялікія).* 67 *сукавáтае.* 68 *кунáтая бярóза.* 69 *расахáтая хвóя, карамзáтая* (і інш. дрэвы). 70 *расахáте.* 71 *гальлíстая.* 72 *расамáтае.* 73 *сукувáтае, рагáтае.* 74 *сукавáта.* 75 *сукавáтая, рагазá.* 76 *разгáлістая.* 77 *сукавáтая.* 78 *сукоавáтыя.* 79 *сукувáтыя.* 80 *сукувáтая.* 81 *сукавáтая.* 82 *сукавáтая, кучарáвае.* 83 *сукывáтыя.* 84 *сукувáтыя, рыгызáтыя.* 85 *сукывáтыя, разгáлістыя.* 86 *сукувáтае.* 87 *сукувáтыя.* 88 *сукувáтае.* 89 *кучурáвыя, сукувáтыя. (сысна кучурáвыя).* 90 *байрáк, байраковáтэ.* 91 *голя́стэ.* 92 *рузлóжыстэ, раля́стэ, лахмáтэ, курчы́стэ, лузувáтэ.* 93 *грушы́стэе, рагáта сасн́á, елка, гальйісты лес.* 94 *коркóмазное.* 94а *ралёватэе.* 95 *карачуновáтэ (ны́сько гольлé), раля́стэ.* 96 *голынáстэ, рогáтэ, раля́стэ.* 96а *ракáтэ.* 97 *росохáтнэ.* 98 *кулэ́сэ́стэ.* 99 *кóркамась (дзéраво ні вы́расло высóко, янó раскíдзісто), сукавáто.* 100 *разгáтае.* 101 *роловáта дзеравіна.* 102 *сучковáтэ, гольлíстэ* (радзей). 103 *бапковáтэе, ны́зькэ.* 104 *сукавáта.* 105 *рáліста.* 106 *голля́стое.* 107 *суковáта дзерэ́віна.* 108 *бабковáтэе.* 109 *обрóслэ, ралёвáтэ.* 110 *галяніста.* 111 *разгáтае.* 112 *сукавáтае.* 113 *кучэрáвое.* 114 *кучэрáвэ.* 115 *сукавáтае, карамзáтае* (невялікае, з сучкамі). 116 *сукавáтае.* 117 *роловáтое.* 118—119 *сукавáтая.* 120 *галянáтае.* 120а *сукавáтая, раскáтая.* 121 *раскíдзістая.* 122 *сукавáтае.* 123 *какатлíвае, галля́стае.* 124 *кудлáтая, сукавáтая.* 125 *маркóўнік.* 126 *сукавáтае.* 127 *сукавáтая.* 128. 129 *кашлáтае.* 130 *кучарáвае.* 131 *голяковáтэ, купáтэ.* 132 *раловáтэе.* 133 *карáч.* 134 *ралáтое, рáлістое, рэлáтое.* 135 *карамзавáтэ, гальевáтэ.* 136 *сукавáтэ.* 137. 138 *суковáтэ.* 139 *рáлістае.* 140 *кучарáвае.* 141 *галістае.* 142 *сукавáтае, кудрáвае* (нов.)

Карта № 167

ДРАЎЛЯНЫ

№ 3795 «Драўляны, дзеравяны, дзеравянны...»

Картаграфуюцца формы прыметніка *драўля́ны.* Першы план супроцьпастаўленняў на карце — гэта каранёвыя формы *драў-* і *дзерaў-*. Адзначаны таксама некаторыя фанетычныя асаблівасці і суфіксы. У п. 17 *дзерьвéнны* картаграфуецца як *дзеравя́нны.*

1 *дзіравя́нный.* 2 *драўля́ны, дзіраўля́ны.* 3 *драўля́ны.* 4 *дзераўны́.* 5 *дзіръвя́нны.* 6 *драўля́ны.* 7 *дзірывя́нный.* 8 дзеравянны. 8а *дзіръўля́ны, дзіръўля́ный.* 9 *дзераўя́нный.* 10 *дзірывя́нны.* 11 *дзіравя́нны.* 12 *дзірівя́ннъй.* 13 *дзірівя́нны.* 14 *дзірывя́нный.* 15 *дзіръвя́ннъй.* 16 *дзірьвя́нный.* 17 *дзерьвéнны.* 18. 19 *драўля́нная* ж. 20 *дзеравя́нны.* 21 *дрыўля́ны.* 22—24 *драўля́ны.* 25 *дзеравя́нны.* 25а *драўля́ны, дзеравя́ны.* 26 *дзераўля́ны.* 27 *дзіравя́нны.* 28 *драўля́ны.* 29 *дзеравя́нны.* 30 *дзірыўля́ны.* 31 *драўля́ны, дзеравя́ны.* 32 *дзіравя́нный.* 33 *дзеравя́нны.* 34 *дзірывя́нны.* 35 *дзірвя́нны.* 36 *дзервя́нны.* 37 *дзірывя́нны.* 38 *дзеравя́нны.* 39 *дзеравя́нныя* ж. 40 *дзірывя́нный.* 41 *дзірівя́нный.* 42 *дзірывя́нный.* 43 *дзірывя́нны.* 44 *дзірівя́нный.* 45—47 *дзеравя́ны.* 48 *дзеравя́нны.* 49 *дзеравя́ны.* 49а драўляны, дзеравянны. 50 *дзяравя́ны.* 51 *дзеравя́ны.* 52 *дзеравя́нны.* 52а—53 *драўля́ны, дзеравя́ны.* 54 *драўля́ны, дзеравя́ны, дзеравя́ны.* 55—56 *дзяравя́ны.* 57 *дзеравя́ны, драўля́ны.* 58 *драўля́ны.* 59 *дзеравя́ны, драўля́ны.* 60—61 *дзяравя́ны.* 62—63 *дзеравя́ны.* 64 *дзеравя́нны.* 65—66 *дзеравя́ны.* 67 *драўля́ны, дзераўя́ны.* 68 *дзераўны́.* 69 *дзеравя́нны, дзераўля́ны.* 70—71 *дзеравя́нны.* 72 *дзеравя́ны.* 73 *дзеравя́нны.* 74 *дзеравя́ны.* 75 *дзіравя́нны, дзірвя́нны.* 76 *дзяравя́нны.* 77 *дзеравя́нныя* мн. 78. *дзірывя́нны.* 79 *дзіравя́нны.* 80 *дзіръвя́нный.* 81 *драўля́ны, дзеравя́нны.* 82 *дзервя́нны.* 83 *дзірівя́нны.* 84 *дзірьвя́нный.* 85—86 *дзірівя́нный.* 87 *дрыўля́ный.* 88 *дзеревя́нны, дзеревя́нный.* 89 *дзірівя́нный.* 90 *дырыв'я́ный.* 91 *дырвя́нный.* 92 *дырыв'éный.* 93 *дзеравя́ны.* 94 *дэрэўя́ны.* 94а *дэрэв'я́ный.* 95 *дырывя́нный, дырыв'я́нный* (рэдк.). 96 *дырывя́нный.* 96а *дырывля́ный.* 97 *дэрэвéный.* 98 *дэрэвнéны.* 99 *дзеравя́нны.* 100—101 *дзеравя́нны.* 102 *дзерэўля́ны.* 103 *дырывя́нный, дырыв'я́ный.* 104 *дзеравя́ны.* 105 *дзераўя́ны.* 106 *дзераўля́ны.* 107 *дзерэвя́ный.* 108—109 *дэрэв'я́ный.* 110 *дзераўя́ны.* 111 *дзеравя́ны.* 112 *дзяраўя́ны.* 113—114 *дзерэўя́ны.* 115 *дзераўя́ны.* 116 *дзеравя́нны.* 117 *дзерэўя́ны.* 118 *дзеравя́нны, драўля́ны.* 119 *дзеравя́ны.* 120 *дзераўя́ны.* 120а *дзераўя́ны, дзераўля́ны.* 121 *дзеравя́нны.* 122 *дзеравя́ны.* 123 *дзеравя́нны.* 124 *дзеравя́нны, драўля́ны.* 125—126 *дзеравя́нны.* 127 *дзеравя́ны.* 128 *дзеравя́нны.* 129 *дзервя́нны, дзервя́ны.* 130 *дзеравя́нны.* 131 *дырывлéны.* 132 *дырыв'я́ный.* 133 *дэрэвя́ны.* 134 *дерэўя́ны.* 135—136 *дзерэўя́ны.* 137 *дзераўя́ны, дзероўя́ны.* 138 *дзерэўя́ны.* 139 *дзераўя́ны.* 140 *дзеравя́нны, дзеравя́ны, дзераўя́ны.* 141—142 *дзеравя́ны.*

Карта № 168

ДРАЎЛЯНЫ (*-н-, -нн-* у суфіксе)

№ 3795 «Драўляны, дзеравяны, дзеравянны...» (гл. карту № 167)

Картаграфуецца пашырэнне зычных *-н-* і *-нн-* у суфіксе ў варыянтах прыметніка *драўля́ны.*

Карта № 169

МАКУШКА ДРЭВА

№ 1415 «Я. н. макушка дрэва: вершаліна, верхаліна, верхавіна, вярховіна, макушка, шчык...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў макушкі дрэва і акцэнталагічныя варыянты слоў: *вяршына* і *вершына́*, *верхавіна* і *верхавіна́*.
верх 2, 4, 27, 29, 46, 47, 49, 49а, 51, 52а, 54, 56, 62, 66, 93, 99, 100, 104, 106, 133, 134, 137. *вэрх* 90, 92—94, 95 *(струпо́к — са́мый конэ́ць вырха́)*, 96—98, 103, 107, 108, 113, 131—133.
вяршы́на 1, 18, 23, 25а, 28—31, 34, 37, 40, 47, 48, 52, 53, 59, 61, 67, 71, 73, 77, 80, 82, 119, 120, 128, 129. *вершы́на* 88, 140.
вершына́ 57, 58.
вяршо́к 6, 20, 50, 60, 74, 76, 104, 105, 110, 111. *вершо́к* 114, 138, 140. *вэршо́к* 98, 101—103, 109. *выршо́к* 91, 92, 94а—96а.
вярхýшка 8, 8а, 9, 11, 29, 35, 41 (рэдк.), 72, 77, 84, 89, 125, 130.
верхаві́на 3, 22, 24, 45, 65, 120а, 134, 137. *вярхаві́на* 63, 64. *вірхаві́на* 26, 38.
верхавіна́ 25.
вярша́лка 9. *вірша́лка* 8а.
вершалі́на 21. *вяршалі́на* 19.
макýшка 5, 7, 10, 12—17, 28, 32, 33, 35—37, 39—44, 67—69, 74—76, 78, 79, 81—87, 89, 112, 118, 123, 125—127, 136. *мокýшка* 133.
ма́каўка 50, 53, 55 (рэдк.)
шчык 112, 117, 118, 121, 122, 127, 135.
шчыт 115, 116, 124, 139, 141, 142
шоломо́чэк 133.

Карта № 170

ДРЭВА

№ 1408 «Я. н. адно дрэва (без указання на пароду): дзерава, дзеравіна, дрэва...» АЛА 333 'растущее дерево' дерево — drvo— drzewo.
Картаграфуюцца назвы дрэва (усякай пароды, якое расце). Паказаны адрозненні па каранёвых формах *дрэв-* і *дзерав-/дзерв-*. Не картаграфуюцца назвы *дзеравіна* і *дравіна*, якія паказваюць адзінкавасць. Яны трапілі ў матэрыялы адказаў, відавочна, толькі часткова.
дрэ́ва 2, 3, 6, 8, 9, 15, 21—27, 29, 35, 45, 54, 59, 67 (*дрэва* — калі расце, *дзерава* — матэрыял), 69, 73, 75, 77, 80—82, 111, 118—120а, 124, 127, 130. *дре́ва* 83, 84, 86—89. *дрэ́во* 46, 50, 53, 55, 134.
дзе́рава 4, 7, 8, 9—11, 14, 18, 28—31, 33, 36—38, 48, 52, 52а, 54, 57—59, 63—66, 68—77, 80—82, 100, 104, 116, 118, 119, 121—126, 128—130, 139, 141, 142. *дзе́раво* 47, 49, 49а—51, 53, 55, 56, 60—62, 93, 99, 101, 105, 106, 110, 112, 115, 138. *дзе́ріва* 12, 13, 16, 32, 39, 41, 44, 79, 83—87. *дзе́рэво* 102, 113, 114, 117, 135, 136. *дзе́рыва* 17, 35, 40, 42, 43, 78. *дзе́ръва* 5, 8а, 15, 34. *де́рэво* 134. *дэ́рыво* 90, 92, 95, 96а, 103, 131, 132. *дэ́рэво* 94а, 97, 108, 109, 133.
дэ́рво 90, 91, 94, 96, 97, 133.
Адведзены: *дзеравіна* 1, 24, 82, 99, 101. *дзерэвіна* 107, 135. *дзіравіна* 35. *дзірявіна* 16, 84, 89. *дырывы́на* 132. *дэрэвы́на* 108. *дэрэвэ́на* 98. *дравіна* 20.
АЛА: *дрэ́ва* 3А—6А, 12А—17А, 19А, 20А, 22А, 28А, 30А, 32А, 36А, 37А, 58А, 59А, 61А, 63А, 70. *дрэва* 21А, 23А, 39А, 41А, 42А. *дрэ́во* 27А, 29А, 115. *дрэ́йца (малое)* 9А.
дзе́рава 1А, 10А, 11А, 18А, 19А, 24А, 26А, 30А—33А, 35А, 40А, 55А, 60А, 62А, 63А, 67А, 70. *дзе́раво* 27А, 29А, 34А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А, 56А, 57А, 66А, 50, 61, 115. *дзе́ріва* 7А, 9А, 25А, 39А, 42А. *дзе́рыва* 1А, 2А, 4А, 22А. *дзе́рэво* 51А, 54А. *дзе́ръва* 8А, 38А. *дэ́рэво* 45А, 47А, 52А, 65А.
дэ́рво 43А, 48А, 64А.
Адведзены: *дзеравіна* 29А. *дзерэвіна* 51А.

Карта № 171

МАЛАДНЯК

№ 1379 «Я. н. густы малады лес, які вырас на месцы зрэзанага старога лесу: маложа, маладзіна, обмаладзь, маладняк...»
Картаграфуюцца назвы маладняку. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Назва *во́тмаладзь* картаграфуецца як *во́бмаладзь*, назвы *маланя́к*, *молоднячо́к* — як *маладняк*, назва *малады выцяраб* — як *выцераб*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не адносяцца да тэмы карты: *зараснік, маладню́х*.
маладня́к 1—3, 6, 8, 10, 11, 14, 20, 21, 23, 24, 25а—29, 31, 36, 38, 46, 49—51, 52а—56, 61—72, 74—76, 81, 82, 86, 88, 93, 99, 100, 104, 110—112, 115—123, 125—130, 135, 140, 142. *молодне́к* 97, 131. *молодня́к* 90, 94—96а, 101—103, 106—109, 113, 132—134, 136, 138. *мулудне́к* 98. *мулудня́к* 92. *мъладня́к* 9, 17, 37, 73, 80. *мълъдня́к* 8а, 12, 13, 15, 32, 34, 39, 41. *мыладня́к* 30. *мылыдня́к* 16, 40, 43, 44, 79, 83—85, 87, 89. *малання́к* 59. *мълання́к* 5. *молоднячо́к* 109, 117.
маладня́х 19, 22, 58.
маладні́к 4, 47, 52.
мало́жа 15, 33, 35. *мало́шка* 35.
во́бмаладзь 115. *во́тмолодзь* 114.
малады́ лес 25, 49, 57, 66, 83, 105, 118, 124, 125, 141. *малады́й лес* 7. *маладэ́ лес* 105. *мало́ды лес* 4. *молоды́й ліс* 90, 95, 96, 103, 109, 131, 132. *мулуды́й ліс* 91. *мылады́ лес* 87. *мылады́й лес* 87. *моло́дзенькій лес* 107.
малазьня́к 18.
па́рыснік 42, 78.
по́расля 118.
выцерап 51. *малады́ выцяраб* 45.
кýдра 48, 53.
Адведзены: *за́раснік* 24, 77. *за́рыснік* 84. *маладню́х* (індывідуальнае) 64.

Карта № 172

ГУШЧАР

АЛА 374 'густые заросли в лесу' чаща — čestar, gustara, gušta— gąszcz, gęstwina.
Картаграфуюцца назвы гушчару. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ.
1А *гусця́р*. 2А—3А *гушча́р*. 4А *за́рысцень, гушча́р, гусця́р*. 5А *гусця́р*. 6А *чашчо́ба*. 7А *густэ́й лес*. 8А *гусце́р*. 9А *гýшча*. 10А *густы́ лес*. 11А *зарасня́к*. 12А *гусця́р*. 13А *хмызня́к*. 14А *кушча́рнік, кушча́р, пýшча* (зараслі ў забалочанай мясцовасці). 15А—17А *гушча́р*. 18А. 19А *за́раслі, за́раснік*. 20А *гушча́р*. 21А *за́рась*. 22А *гушча́р*. 23А *за́рысць, мяре́ча*. 24А—25А *гушча́р*. 26А *за́раснікі*. 27А *гушча́р*. 28А *гушча́рня*. 29А *гушча́р, гушчэ́ча, гушча́рня*. 30А—31А *гушча́р*. 32А *за́раснік, гушчэ́р*. 33А *гушча́р*. 34А *за́раснік*. 35А *гушча́р*. 36А *пýшча*. 37А *гушча́р*. 38А *за́рысь*. 39А *чашчо́ба, гушча́р*. 40А *густы́й лес*. 41А *за́ръсцінь*. 42А *за́рысць*. 43А *гушча́р, гушчы́р*. 44А *але́с, зарасліна, гушчара́, гушч*. 45А *гушчэ́вына*. 46А *гушчэ́рнік*. 47А *корчэ́ (от корчэ́, шчо нэ вбы́тіса, убы́тіса)*. 48А *гушчэ́вына*. 49А *за́раснікі*. 50А *гушча́рня*. 51А *гушча́р*. 52А *гýшча*. 53А *часце́ш, часце́р, гушча́р*. 54А *чага́рнік, гýшча*. 55А *гушчэ́ж, гушчэ́ш*. 56А *гушчэ́р*. 57А—58А *гушча́р*. 59А *гусце́жнік*. 60А *гушча́р*. 61А *густы лес*. 62А—63А *гушча́р*. 64А *гушча́вына, гушчэле́вына*. 65А. 66А *гушча́р*. 67А *гусці́р*. 50 *гушчэ́р*. 61 *гушчэ́р, гушчарня́*. 70 *гушча́р, хмызня́к, за́расцень*. 115 *гушча́р*.
ЛАБНГ: 8а *гусця́р*. 95 *гушчя́вына*. 96 *гушчылэ́вына*. 132 *гýшча*.

Карта № 173

ЦЕНЬ АД ДРЭЎ

АЛА 359 'место под деревом, куда не проникает солнце' тень, холодок — hladovina, hlad — cień 951 «Я. н. цень ад будынкаў, дрэў: цень, цянёк...»

Картаграфуюцца назвы ценю ад дрэў. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах. У назве цень адзначаны род. Назва *засцень* картаграфуецца як *сцень*, назва *холодочок* картаграфуецца як *халадок*.

цень м. 1А, 2А, 4А, 11А—19А, 21А, 23А, 25А, 27А, 29А, 31А, 32А, 35А, 37А, 40А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А—58А, 61А—63А, 66А, 67А, 61, 70, 115. *тень* м. 45А. тінь м. 52А. *тэнь* м. 47А.

цень ж. 9А, 10А, 20А, 22А, 24А, 25А, 33А, 34А, 36А, 38А, 39А, 42А, 65А, 50. *тінь* ж. 48А. *тынь* ж. 43А *тэнь* ж. 64А.

цянёк 3А, 5А, 6А, 8А, 26А, 27А, 30А, 59А, 60А, 50, 70. *тенёк* 45А. *тынёк* 52А. *тэнёк* 47А. *ценёк* 54А.

цяня́к 11А, 28А. *ценячо́к* 28А.

падцённіца 39А.

сцень 2А, 39А. *за́сцень* 41А.

за́сень 6А. *за́сінь* 2А. *засён* 30А. *за́сенак* 21А. *за́сенка* 6А, 7А.

халадо́к 11А, 12А, 25А, 29А, 53А, 63А. *холодо́к* 51А. *хъладо́к* 3А, 41А. *хыладо́к* 39А. *холодо́чок* 48А.

Адзінкавыя: *хмаро́к* 30А.

№ 951. *цень* 1, 4, 8а (м.), 9, 11, 19, 23 (м.), 24 (м.), 26, 34 (м.), 38 (м.), 44 (м., ж.), 45 (м., ж.), 46 (м.), 48 (м.), 51 (м.), 54, 57, 58 (м.), 60, 62, 66, 67 (ж.), 68 (м.), 71 (м.), 73 (м.), 77 (м.), 79 *(зрэ́зыла я сваé кляны́, ду́жа ж цень даюць ны гаро́д, нічагéнька ні расцéць пъд іймі)*, 80 (м.), 83, 85, 87—89, 93 (м.), 100 (м.), 110 (м.), 112 (м.), 115 (м.), 122 (м.), 125 (м.), 126 (м.), 128 (м.), 130, 135 (м.). *тін* м. 94а. *тінь* 92 (ж.), 95 (ж.), 96 (ж.), 96а, 98 (м.), 103 (м.), 108, 109 (м.), 132 (м.). *цыэнь* 107 *(цыэнь стоі́йіць, немá со́нейка)*.

цянёк 8а (м.), 10, 11, 53, 60 *(у цяньку́ бывáло пат хáтаю нядзелькаю пасядуць бабы і пра ўсё ўспомняць)*, 77 (м.), 78, 79 *(сядзіць сабé ў цяньку́ цэлый дзень, а мы дурнэйі смáлімся ны жарé)*, 83, 87, 128, 136. *тінёк* 96. *тынёк* 95 *(в тыньку́)*. *тэнёк* 133. *цяно́к* 49.

цяня́к 20, 52.

заты́нок 97.

Карта № 174

ЦЕНЬ АД ЧАЛАВЕКА

№ 950 «Я. н. цень ад чалавека: цень, сцень, цяняк...» АЛА 360 'тень человека' тень — sena, senka —cień.

Картаграфуюцца назвы ценю ад чалавека. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах, родзе. Назва *цянёк* картаграфуецца як *цень* м. Назва *по́стаць* не картаграфуецца (не адносіцца да тэмы карты).

цень 2, 3, 4 (нов.), 5 (м.), 8, 8а (м.), 9, 10 *(цень до́ўгі ў пайдзён)*, 11, 16—18, 19 (м.), 21—23 (м.), 24, 27—30, 32, 33, 34 (м.), 35—37, 38 (м.), 39—43, 44 (м. ж.), 45 (м. ж.), 46 (м.), 48 (м.), 49а, 50, 51 (м.), 52а, 54—56, 57, 58 (м.), 59—65, 66 (ж., *цень вялікая, парá гнаць, нéкалі па сонцы пазнавáлі)*, 67 (ж.), 68 (м.), 69, 70, 71 (м), 72, 73, 74—76, 77 (м.), 78—80 (м.), 81—85, 86 (м.), 87—89, 93 (м.), 94, 99, 100 (м.), 101, 102 (м.), 104—106, 110 (м.), 111, 112—115 (м.), 116—121, 122 (м.), 123, 124, 125 *(ты ўсё сваім цéнём зазасці́ў)*, 126 (м.), 127, 128 *(ідзеш, калі ўбачыш чалавеччы цень, ды перапужаесся)*, 129 *(ко́лькі хадзіць бу́дзяш, за табо́ю цень бу́дзя валачы́цца)*, 130, 133, 135 (м.), 136—138 (ж.), 139, 141, 142. *тень* 134. *тін* (м.) 94а. *тінь* 92 (ж.), 95 (ж.), 96 (ж.), 96а *(вы́сох, як тінь)*, 97, 98 (м.), 103 (м.), 108, 109 (м.), 132 (м.). *тынь* 90, 91, 131. *тэнь* 134. *цен* 49, 94. *цыэнь* 107 *(цыэнь попэ́рэд ідзе, як цыэнь восім шагоў, посту́х коб угэ́ вэчэ́ру кудло́шый)*. цэн 47 (м.). *цянёк* 53, 83.

цяня́к 20, 53.

сцень 1, 4 (м.), 6, 7, 8а (м.), 9 (трад.), 10 *(сцень* — худы чалавек; *сцень* — і міфалагічная істота; *адны́ ко́сці асталіся, ні чалавéк, а сцень стаў; як сцень хо́дзіць, схварэ́ў за зіму́)*, 12—15, 25 (м.).

Адведзена: *по́стаць* (у цемры) 102.

АЛА: *цень* м. 1А—3А, 5А, 6А, 8А, 12А—14А, 16А—19А, 21А, 23А, 25А—27А, 29А—32А, 35А, 37А, 40А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А—63А, 66А, 67А, 61, 70, 115. *тен* м. 45А. *тінь* м. 52А. *тэнь* м. 47А.

цень ж. 7А, 10А, 20А, 22А, 25А, 33А, 34А, 36А, 38А, 42А, 65А, 50. *тінь* ж. 48А. *тынь* ж. 43А. *тэнь* ж. 64А. *цен* 51А.

ценя́к 11А. *цяня́к* 28А.

сцень 4А, 9А, 12А, 15А, 24А, 39А, 41А.

Карта № 175

ГАЛІНА ЛІСЦЁВАГА ДРЭВА

АЛА 358 'ветвь лиственного дерева' ветвь, ветка — grana — gałąź

Картаграфуюцца назвы галіны лісцёвага дрэва. На карце паказаны адрозненні па каранях і суфіксах. Назвы *вéтачка, гáлінка, гуля́чка, сучо́к, лáпка* картаграфуюцца адпаведна як *вéтка, галіна, галя́ка, сук, лáпа*.

Не картаграфуюцца назвы: *галлё, галéйко, вéцце, вішшо́, су́чча, хварасцінка* (не адносяцца да тэмы карты). Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ.

галіна 27А, 29А, 30А, 34А, 39А, 46А, 53А, 55А, 59А, 62А, 63А, 66А, 70, 115. *голіна* 47А, 51А, 54А, 65А. *голына* 48А, 52А. *галінка* 27А—29А, 31А, 32А, 44А, 57А, 63А, 50, 70. *голінка* 45А.

галінá 14А, 17А, 32А, 37А, 58А.

голя́ка 43А, 64А.

галю́ка 60А, 63А (вялікая галіна).

галэ́ндзь 11А. *галя́* 61А.

вéтка 6А, 9А *(на канцы́ сукá)*, 16А, 18А—20А, 22А—25А, 35А, 39А—42А, 62А, 63А, 50, 61. *вéтачка* 12А.

сук 1А, 3А—5А, 7А, 8А, 15А, 26А, 33А, 36А, 40А, 41А. *сучо́к* 12А.

лáпа 30А, 49А, 50А. *лáпка* 2А. *лáп'е* 50А.

Адведзены: *гальé ці бярозавае, ці сасновае* 10А. *гальлé* 67А. *гольé* 56А. *галéйко* 57А. *вéцця* 21А. *су́чча* 38А. *вішшо́ (нáда наламáць вішшá на вéнік)* 13А. *хварасцінка* 44А.

ЛАБНГ: *голына* 95, 108, 109.

голя́ка 96. *гулéка* 98. *гулéчка* 92.

вéтка 8а.

сук 8а.

Карта № 176

ГАЛІНА ХВОЙНАГА ДРЭВА

АЛА 357 'ветвь хвойного дерева' ветвь, ветка — grana — gałąź 1420 «Я. н. галінкі хваёвых дрэў: лапы, лапкі, лапіны... Адз. лік: лапа, лапка, лапіна...»

Картаграфуюцца назвы галіны хвойнага дрэва. Паказаны адрозненні па каранях і суфіксах. Адказы на пытанне 1420 няпоўныя (пытанне не абавязковае для выканання). Назвы *галінка, галя́чка, вéтачка, сучо́к* картаграфуюцца адпаведна як

галіна, галяка, ве́тка, сук. Формы множнага ліку картаграфуюцца як адпаведныя формы адзіночнага ліку. Не картаграфуюцца назвы: *галлё, гале́йко, галя́ччэ, су́чча* (не адносяцца да тэмы карты).
галіна 27А, 30А, 34А, 37А, 39А, 53А, 55А, 59А, 62А, 66А, 50, 115. *голіна* 45А, 47А, 51А, 54А, 65А. *голына* 48А, 52А. *галінка* 19А, 26А—28А, 57А, 50. *голінка* 45А.
галіна́ 14А, 37А, 58А.
голя́ка 43А, 64А.
галю́ка 60А.
галэ́ндзь 11А. *галя́* 61А. го́лька 62А.
ла́па 29А, 30А, 42А, 46А, 49А, 50А, 63А, 70. *ла́піна* 42А.
ла́пка 2А, 3А, 6А, 8А, 9А, 12А, 16А, 19А—21А, 23А, 25А, 29А, 31А, 32А, 35А, 41А, 42А, 44А, 47А, 63А, 70.
ве́тка 18А, 22А, 24А, 39А, 62А, 67А, 61. ве́тачка 12А.
сук 1А, 3А—5А, 7А, 15А, 17А, 33А, 36А, 40А. *сучо́к* 12А, 13А, 28А.
Адведзены: *галье́* 10А. *голье́* 56А. *гале́йко* 57А. *голя́ччэ* 64А. *су́чча* 38А, 40А.
№ 1420. *галіна* 93. *голіна* 133. *голіны* (мн.) 133. *голінка* 113. *голынка* 95, 103. *галінкі* (мн.) 45. *голынкы́* (мн.) 95.
гуле́чка 98. *голля́чкы* (мн.) 90. *гуле́чкэ* (мн.) 98. *гуля́чка* 92.
галлю́чка 130.
ла́па 20, 51, 60, 62, 88, 92. *ла́пы* 20, 51, 54 (вялікія), 60, 62, 88, 92, 96а.
ла́пка 4, 8а, 10, 11, 20, 58, 66, 78, 83, 85, 87, 107, 140, 142. *ла́пкі* (мн.), 4, 8—11, 19, 20, 26, 54, 58, 60, 66, 69, 78, 79, 83, 85, 87, 89, 107, 136, 140, 142. *ла́пкы* 131. *ла́пкэ* 96а.
Адзінкавыя: *хво́я* 9.
Адведзены: *галье́* 93. *голлечко́* 103, 108, 109, 132. *голлічко́* 96.

Карта № 177

ТОНКАЯ ГАЛІНКА

№ 1418 «Я. н. тонкая галінка дрэва: галуза, гук, галіна, ветка...»
Картаграфуюцца назвы тонкай галінкі. На карце паказаны адрозненні па каранях і суфіксах. У назве *галіна* адзначаны націск.
Назвы і формы множнага ліку картаграфуюцца: *галіна, галіны* (мн.) — як *галінка; галяка* — як *галя́чка; галю́чка* — як *галю́ка; го́лечка* — як *го́лька; сук, сучкі* (мн.) — як *сучо́к; гучо́к* — як *гук; ла́пы* (мн.) — як *ла́пка*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не адносяцца да тэмы карты.
ве́тка 5 *(з лістамі)* 7, 9, 11—14, 15 *(з ліста́мі)*, 16, 17, 30 *(на лісцвяной паро́дзе)*, 34, 37, 39—43, 44 (з самымі дробнымі адростачкамі), 73, 75, 76, 78—80, 82 (гнуткая і лісцястая частка сука), 85, 86, 88, 89, 124, 127, 128.
галінка 10, 18, 31, 38, 49, 51, 53, 54, 67, 74—76, 82 *(з бярозы)*, 84, 86, 89, 104, 105, 111, 115, 117, 118, 135, 142. *голінка* 94, 96 *(то́нынька голінка)*, 113, 114, 122, 133. *голы́нка* 94а, 95, 103, 108, 109, 132. *галіна* 9 (нов.), 18, 22, 23, 28 (на бярозе), 29, 30 *(на сасне́ і ёлкі)*, 36, 45 *(галіна то́нка)*, 47—50, 52а, 54, 55, 59, 60, 64, 67 72, 76, 81, 85, 93, 99, 100, 110, 115, 116, 118, 119 *(то́ўстая і то́нкая)*, 120, 121, 123, 124, 127—129, 136. *голіна* 101, 102 *(то́нкая голіна)*, 106, 107, 114. *гулы́на* 27. *галіны* (мн.) 46, 48, 120а.
галіна́ 21, 24, 25, 25а, 53, 57, 65, 71.
галля́ 141, 142.
голля́чка 90, 96, 131. *гуллячка* 91, 92. *голе́чка* 131. *гуле́чка* 98. *голля́ка* 90. *гуля́ка* 92.
галю́ка 120а, 123, 125, 126, 130. *галю́чка* 126.
го́лька 121, 126. го́лечка 140.
галэ́ндзя 52 *(галэ́ндзі це́нкія)*.
сучо́к 1—4, 5 (без лістоў), 6 (на лісцёвых дрэвах), 12, 15, 20, 27, 32—34, 40, 44, 58, 68—70, 86. *сучкі* 19, 68. *сук* (сук тонкі), 2 (тонкі сук), 12, 15, 28, 55, 86 (парастак 2—3 год).
гук 61—63, 71 *(во гукі якія пашлі па я́блыні)*. *гучо́к* 63, 69.
галу́за 19 *(галузы́ на лазе́)*, 20, 83 (тонкая галінка), 134, 138, 140.
ла́пка 6 *(ла́пкі на е́лцы)*, 54, 86. *ла́пы* 77 (у хвойных).
Адзінкавыя: *тэніна́* 8а. *ато́грыш* 66 *(ато́грышы вялікія парасли за ле́та)*. *хлю́ба* 96а. *по́хвіст тонкі* 139.
Адведзены: *смальнячкі* (маладыя пабегі хвоі) 6. *пруто́к, пру́цця* 7. *атуро́стак, атуро́сткі* 8. *атро́стак* 84. *хлуд* (зб.) 9, 87. *галлё* 25. *то́нкэ голье́* 93. *дубе́ц* 35. *дубэ́ц (з лісцястых дрэў, шо і пагіна́ецца)* 93. *ра́ла* (тоўсты сук) 65. *па́растак* (без сучкоў) 75. *ро́скі* (таўсцейшае галлё) 112. *ко́кат* (тоўстая галіна) 123. *ро́зка* 124. *прыро́сток* (з кораня) 133. *політок* (за 1 год) 133.

Карта № 178

ТОЎСТАЯ ГАЛІНА

№ 1419 «Я. н. тоўстая галіна: сук, галуза...»
Картаграфуюцца назвы тоўстай галіны. На карце паказаны адрозненні па каранях і суфіксах. Складаныя назвы картаграфуюцца як адпаведныя простыя без азначэння. У пунктах 49, 51, 53, 72, 90, 93, 95, 110, 114, 119 назва *сук* не картаграфуецца, таму што яна абазначае іншую рэалію.
сук 2, 3, 5—45, 46 (мн. *суке́*), 47, 48, 49 *(сук — адломак ад галіны)*, 49а, 51 *(сук —* зламаная частка, астаецца пры ствале), 52а, 53 *(тоўсты, на дрэві — галіна; сук — кароткі, атсечаны,* мн. *суке́)*, 55—65, 66 *(з лісцем — галіна, а без лісця — сук)*, 67—70, 72 *(галіна абламаецца, астаецца сук)*, 73—75, 77—89, 90 *(сук — ныжня часть голлякы)*, 92 *(як зла́маный)*, 93 *(сук — абламаная галіна)*, 95 *(сук — як зламныцця голына, то остаецця, і в сырэдыны дэрыва сук)*, 100, 101, 104, 106, 107, 110 *(сук — пасохшы, абламаны)*, 114 *(сук — як голіна одломіцца)*, 116—118, 119 *(сук — без галіны, абсечаны)*, 120, 120а, 122—124, 126, 127, 133, 136, 140. *таўсты́ сук* 2, 4, 139. *сук таўсты́й* 1.
гук 25 (мн. *гукі*), 65 (трад.), 69.
галіна 45, 46, 49, 51, 53, 54, 66, 72, 77, 87, 99, 110—112, 115, 119, 121, 126, 128, 135. *голіна* 94, 106, 113, 114. *голына* 94а, 95, 97, 103, 108, 132. *то́ўстая галіна* 87. *голіна то́ўстая* 102. *то́вста голына* 109.
галіна́ 71, 76, 77.
галля́ 142. *галя́* 141. *голля́* 96. *то́вста голля́* 96. *груба́ гуля́* 91.
голля́ка 90, 96, 96а. *гуле́ка* 98. *голе́ка* 131. *то́вста голляка́* 96. *гуля́ка* 92.
галю́ка 125, 129, 130.
гру́ба галэ́ндзя 52.
галуза́ 135, 138, 140. *голу́за* 134.
ла́па 51, 54, 77 (у хвойных).
ра́лья 105.
Адведзены: *галле́* 112. *тоўста галье́* 93.

Карта № 179

ІГЛІЦА

№ 1421 «Я. н. калючкі хвоі: калюкі, шэпка, шыгалле, шакаліны, igліца, пыльнік...» 1422 «Я. н. яловыя калючкі: igліца, калюкі...»
Картаграфуюцца назвы хваёвых і яловых калючак (igліцы). Назвы для яловых калючак і для калючак хвоі на Беларусі пераважна адны і тыя, таму картаграфуюцца яны на адной карце. У тых выпадках, калі адказы на пытанні 1421 і 1422 адрозніваюцца, у індэксе пасля адказа ставіцца нумар адпаведнага пытання. Розныя адказы на пытанні 1421 (igліца хвоі) і 1422 (igліца елкі) могуць быць вынікам наступных прычын: 1) частковае адрозніванне абазначэнняў igліцы хвоі і елкі (напр., *хваёвая igліца і яловая*

ігліца), 2) адрозніванне па каранях (напр., *бадзюкі і калючкі*), 3) адсутнасць елкі ў некаторых месцах, нарэшце, 4) не ўсе назвы для ігліцы елкі або ігліцы хвоі маглі трапіць у адказы.

Пры картаграфаванні паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Назвы *ігліцы, гліцы, гліца* картаграфуюцца як *ігліца*, назвы *гóлкі, гóлачкі, ігóлачкі* — як *ігóлкі*, назвы *калю́чка, калю́шка*, — як *калю́чкі*, назва *шыллё* — як *шы́льнік*, назва *шыпулé* — як *шыпу́лькі*, назва *шы́галь* — як *шы́галле*, назва *шпіллé* — як *шпількі*, назва *шы́пка* — як *шыпата* назва *шыкá* — як *шыкатá*.

1 *чашчá (адна чашчы́на)* (1421), *ялóвая чашчá* (1422), 2 *ігліцы ад сосны, саснóвыя ігліцы; яловыя ігліцы*. 3 *калю́шкі*. 4 *калючкі сасновыя, калючкі яловыя, ігліца*. 5 *ігóлкі*. 6 *саснóвыя калю́чкі, ялóвыя калючкі*. 7 *чáшча, ігóлкі*. 8 *саснóвыя калю́чкі, ялóвыя калючкі*. 8а *ігóлкі*. 9 *ігóлкі* (1421); *калю́чкі, ігóлкі, ялéнец, кóлцы* (1422). 10 *йігóлкі, йігліца* (1421), *йіголкі* (1422). 11 *йігліца, йігóлкі* (1421), *йіголкі* (1422). 12 *чъшчá*. 13 *хвоя́*. 14 *гóлкі*. 15 *чъшчá*. 16 *калю́цкі*. 17—18 *калю́чкі*. 19 *калю́шка на лапках* (1421), *ялóвыя калюшкі* (1422). 20 *шы́льнік*. 21 *іглá, шпíлькі*. 22 *ігліца*. 23 *шы́льнік*. 24 *саснóвыя ігóлкі, ялóвыя іголкі*. 25 *шыллё ад сасны, шыллё ад елкі*. 25а *гóлкі*. 26 *ігліца*. 27 *шы́льнік*. 28 *ігліца*. 29 *калю́чкі*. 30 *гóльнік*. 31 *ігліца*. 32 *калючка, хвой, чашчá*. 33 *калю́чкі, ігліца*. 34 *калю́чкі*. 35 *йігóлкі*. 36 *калю́чкі*. 37 *ігліца*. 38 *ігóлкі, калю́чкі* (1421), *іголкі* (1422). 39 *калю́чкі*. 40 *іглá сасновыя, ігла яловыя*. 41 *ігóлкі; іглá* (зборн.). 42 *ігóлкі*. 43 *хвайнá, йігліцы* (1421), *йігліца* (1422). 44 *ігліца*. 45 *бэ́ткі, бэткі яловыя, бэткі с хвайны (грабяць на потсціл жывіне)*. 46 *калю́чкі (засну́ў і на калючках)* (1421), *калю́чкі, гóлкі* (1422). 47 *ігліца*. 48 *шы́льнік*, 49—49а *кастры́ца*. 50 *гóлкі, калючкé* (рэдк.). 51 *калю́шкі, ігóлкі, гóлкі; кастры́ца (сухія, асыпаныя)* (1421), *гóлкі; кастры́ца (асыпаныя сухія)* (1422). 52 *сцібіклі (на дрэве), шы́льнік (як ападае)*. 52а *шы́льнік*. 53 *шы́льнік, ігліца* (1421), *ігліца, яловы шыльнік* (1422). 54 *кастры́ца, скуё́тнік* (1421), *скуё́тнік* (1422). 55 *гóлкі* (адз. *гóлка*). 56 *шы́льнік (асыпаны, увосень)*. 57 *шы́льнік*. 58 *шы́шальнік (хваёвы, яловы)*. 59—60 *ігліца, йігліца*. 61 *ігліца, гóлкі* (1421), *голкі* (1422). 62 *шы́шкі* 'калючкі', *(каткé на елцы і на хвойцы* 'шышкі'). 63 *калю́чкі; насыпалася многа ёлкі*. 64 *шыпу́лькі*. 65 *шыпулé*. 66 *шыпу́лькі* (адз. *шыпу́лька*) (1421), *яловыя шыпулькі* (1422). 67 *ігліца* (1421), *ігліца, шыпу́лькі* (1422). 68 *гліца*. 69 *бадзю́кі, бадзю́чкі хваёвыя, яловыя* (адз. *бадзюк*), *гліца (на зямлі)*. 70 *ігліца, як асыпляцца, а так — калючка*. 71 *йігліца*. 72—74 *ігліца*. 75 *ігóлкі, шы́галля, ігліца (якое апала з хвоі, елкі)*. 76 *ігліца*. 77 *яловая ігліца і хваёвая ігліца*. 78 *йігліца*. 79 *йігóлкі*. 80 *ігліца, гліца*. 81 *йігóлкі, шы́галля* (1421), *іголкі* (1422). 82 *ігóлкі, калю́чкі*. 83 *калю́чкі, йігліцы* (1421), *йігліцы* (1422). 84 *гліца*. 85 *калю́кі, калю́чкі* (1421), *йігліцы* (1422). 86 *шы́галь, шыгалíна* (зб.), *шыгалíнка (адна)*. 87 *шы́гылля*. 88 *калю́чкі* (1421), *калючкі, ігліца* (1422). 89 *калю́чкі, шы́гулля, шы́гылля* (1421), *ігліца* (1422). 90 *шы́пка*. 91 *шыпутá*. 92 *шыпутá, остякы́*. 93 *шыкатá, шыпатá*. 94 *шпыльé, гóлкі* (1421), *шпыльé* (1422). 94а *колю́чкы*. 95 *шпылькы́* (адз. *шпылька*). 96 *бóдя (зылёны, на дэрывы), шыпотá (жовты, осыпающьця), шыбодá, колю́чка (одна)*. 96а *шыпотá*, 97 *шыбудá, бодякы́* (1421), *колюкы* (1422). 98 *лáсучнык*. 99 *шпільé*. 100 *калю́шкі*. 101 *ободкі*. 102 *колюкі с хвоі, з елкі, хвоёві і елові лічнік, лічнік — як опадзе (лічнік лежыт, лічнік грэбсці)*. 103 *шпылькы́* (адз. *шпылька*). 104—105 *калю́шкі*, 106 *гліцы, ігліца*. 107 *гліца*. 108 *бодькы́* (адз. *бу́чка*). 109 *бодкы́* (адз. *бíдка*). 110 *ігóлкі*. 111 *йігóлкі*. 112 *йігліцы*. 113 *хвоя́* (на дрэве), *ігліца* (рэдка — калі на дрэве, у асноўным — калі ляжыць на зямлі), *ігóлка* (адна). 114 *шыкá* (1421),— (1422). 115—116 *ігліца (хваёва і ялова)*. 117 *гліца*. 118 *гліца* (1421), *ігліца* (1422). 119 *ігóлкі* (радзей), *сасновая і яловая гліца (асыпаная)*. 120 *гліца*. 120а *калю́кі*. 121 *ігліца* (1421),—(1422). 122 *гліца*. 123 *ігóлкі, ігліца*. 124 *шы́галля*. 125 *ігóлкі, ігліца* (1421), *іголкі* (1422). 126 *ігóлкі, ігóлачкі*. 127 *гліца* (1421), *гліца ёлашна* (1422). 128—129 *ігóлкі*. 130 *ігóлкі, ігóлачкі*. 131 *колючкы́*. 132 *шпылькы́*. 133 *ігліца* (1421),—(1422). 134 *гóлочкі, гліца*. 135 *йігліца*. 136 *ігліца*. 137. 138 *гліца*. 139 *гóлкі, гліца* (1421), *голкі* (1422). 140 *калю́чкі, гліцы*. 141 *ігóлкі*. 142 *ігóлкі, калючкі, ігліца (ігліца ападая, насыпалася ігліца)* (1421), *ігліца* (1422).

Карта № 180

НІЗКА ЛІСЦЯЎ

№ 1423 «Я. н. звязка кляновых (дубовых) лісцяў: вітка, вясло, бунт, папуша, папушка...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў нізкі лістоў і акцэнталагічныя варыянты слова *вясла: вя́сла* і *вясло́*. На аснове матэрыялаў «Краёвага слоўніка Усходняй Магілёўшчыны» І. К. Бялькевіча (С. 129) нанесена на карту назва *вясла* ў н. п. 44. Адводзяцца ад картаграфавання назвы ў значэнні 'пук, звязка': *вя́зка, звя́зка, вязáнка, пу́к, пучóк, бунт, пачачóк*, у значэнні 'скрутак (тытуну)': *папу́ша, папу́шка, папу́шына*. Не картаграфуецца таксама назва *май*, што абазначае галінкі з лістамі, якімі ўпрыгожвалі хату на традыцыйнае свята сёмуху (параўн. таксама карту № 296 «Нізка грыбоў»).

вя́нок 14, 18, 22, 25, 25а, 26, 31, 37, 49, 49а, 51, 53, 54, 56, 59—62, 64, 69, 77, 99, 100, 104, 105. *венóк* 101, 102, 106. *вынóк* 90, 96, 96а, 97.

матóк 1—6, 8—11, 15, 16, 24, 28—30, 34, 35, 37, 73, 75.

мату́шка 7.

вя́сла 27, 34, 43, 44, 68, 79—82, 115.

вясло́ 119, 123.

хаму́т 93—95, 98, 103, 107—109, 112—114, 117, 120а, 132—135.

нізка 82, 118, 119, 121, 124, 127, 136—138. *ны́зка* 92. *ніска* 45, 66, 70, 72, 122.

нізо́ўка 111. *нізло́* 110.

вéнцерка 20. *вінцярка* 52а *(ліпу даўнéй дрáлі, сушы́лі, круцілі ў скру́ткі і паніжа цэ́ла вінцярка скру́ткаў)*. *вінцірка* 58.

вірціна 47, 48.

маніста 57, 63, 65.

вітка 31, 48, 74, 89, 116, 120.

вéтка 40—42.

Адзінкавыя: *тузень* 23. *вясёлко* 56. *казёл* 71 *(два казлы́ лісця дубóвых)*. *оборóмок* 94а. *ключ* 131. *вéшала* 133.

Адсутнічае назва: 12, 13, 38, 39, 76, 87, 91.

Адведзены: *вя́зка* 78, 79. *вя́ска* 67. *уя́зка* 141. *вязáначка* 142. *звя́зка* 83, 88, 125. *вязáнка* 16. *пук* 49, 60, 139. *пучóк* 17, 21, 32, 33, 36, 46, 125, 140. *бунт* 55, 99. *пачачóк* 52. *папу́ша* 25, 64, 81, 86, 129, 136. *папу́жа* 19. *папу́шка* 20 *(папу́шка* — скрутак тытуновых лістоў, скручаных у трубку), 29, 53, *(папу́шка — гэто звязка тутня́)*, 84, 85, 98 *(папу́шка малэ́йка, складáють, а ны нэ́жуть)*. *пампу́шка* 50. *папу́шына* 64 *(папу́шына табаку́)*. *май* 5, 14, 15.

Карта № 181

СТАРЧКОВЫ (галоўны) КОРАНЬ ДРЭВА

№ 1424 «Я. н. галоўны корань дрэва; старчак, маціца...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў старчковага кораня дрэва і акцэнталагічныя варыянты слоў: *стрыжань* і *старчовы*. Назва *пастарня́к* картаграфуецца як *пастарнáк*, назва *старцавы́ кóрань* — як *старчавы́ кóрань*, назвы *аснаўны́ кóрань, галóўны кóрань* і *цэнтрáльны кóрань* картаграфуюцца як *аснóўны кóрань*, назвы *дóўгі кóрань, бальшóй кóрань, здарóвы кóрань, тóўсты кóрань* — як *кóрань*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы: *корч, шмаля́к, смаля́к*, якія не маюць адносін да тэмы карты.

старчáк 19, 20, 35, 49а, 50, 52а—56, 58, 60—62, 93, 94, 99, 100, 110—112, 117, 120, 120а, 122. *сторчáк* 90, 92, 96, 96а, 97, 101, 102, 106—109, 132, 134—136, 138. *стырчáк* 40, 41, 44

тарчáк 2. *тарчмáк* 38.

сторчóвый корэнь 94а, 95, 103. *сторчóвы кóрэнь* 133.

старчавы́ кóрань 121, 124, 130, 139. *сторчовы́ кóрэнь* 113. *старцавы́ кóрань* 126.

стрыжань 82. *стрыжынь* 35, 78, 85, 86. *стрыжэнь* 36, 116, 128, 129. *стріжынь* 81, 83. *стрэжань* 14.
стрыжэнь 17, 29.
аснойны коранъ 10, 11. *асноўны коранъ* 9. *глаўны коранъ* 8а, 47, 48. *глаўный коранъ* 42. *цэнтральны коранъ* 30, 33.
ствол 68, 75—77, 79.
ствалавы коранъ 4—6, 23—25. *ствалавый* коранъ 1.
пастарнак 31, 57, 59, 64, 65, 71, 74, 118. *пыстырнак* 37. *пастарняк* 21.
стаяк 66, 115.
коранъ 3, 15, 16, 18, 26 (усторч коранъ ідзе), 34, 43, 45, 70, 84, 89, 119, 125, 131, 137 *(коранъ буракóм, коранъ, як бурак)*. *доўгі коранъ* 7, 142. *бальшой коранъ* 80. *здаровы коранъ* 141. *тоўсты коранъ* 27.
Адзінкавыя: *стацявы коранъ* 22. *штыль* 28. *сцяблавы коранъ* 49. *сыраткóвы коранъ* 51. *мацéчны коранъ* 52. *тоўмак* 67. *сцéбяль* 69. *стаўмаваты коранъ* 72. *сярдзéшнік* 73. *свічка* 98. *свёкло* 105. *свердзёл* 114. *штыляк* 120. *стаяк* 123.

Карта № 182

БЕРВЯНО

№ 1437 «Я. н. павалены і ачышчаны ад сукоў ствол дрэва: калода, хлыст, бервяно, бярно...»
На карце паказаны словаўтваральныя адрозненні назвы ад кораня *бер/в/- // бр-// браў-: бервянó, браўнó, бярнó.*
бервянó 3, 20, 22, 23, 27, 31, 46, 48 *(хату склалі з бервянóў)*, 49, 52—54, 57, 61, 63—70, 74, 80, 86, 100, 104, 105, 112, 117, 118, 121, 122, 127. *берўянó* 107, 114, 133, 134, 137. *бервінó* 66. *бірвянó* 26, 34, 35, 37, 73, 76. *бярвянó* 58, 60, 76 (рэдк.), 111. *бярвінó* 110. *барвінó* 59; *бырвынó* 113, 132 (рэдк.). *бэрванó* 138.
бервянё 19. *бярвянё* 18.
бярнó 2, 6, 7, 8а — 14, 16, 21, 24, 25, 25а, 28—30, 32, 33, 35, 36, 38—44, 72, 75, 78, 79, 81—89, 115, 123, 126, 139.
браўнó 1, 4, 5, 8, 15, 17, 71, 75, 77, 78, 116, 118—120а, 124, 125, 127—130, 140, 141. *брэўнó* 135.
Адсутнасць назвы: 47, 49а, 50, 55, 56, 62, 90, 92, 94а — 99, 102, 103, 106, 108, 109, 136, 142.

Карта № 183

ДУПЛО

№ 1429 «Я. н. дупло: дуплё, дупло...»
На карце паказана проціпастаўленне па цвёрдасці-мяккасці суфікса *-л-* у слове *дупло (дупló, дуплá: дуплé, дупля)* і род слова *дупló: дупló, дуплё, дуплé* — н. р., *дупля, дуплá* — ж. р., *дупéль* — м. р. Назва *дуплá* картаграфуецца як *дупля*.
дупló 2—4, 6—8, 9—11, 20 (нов.), 26—28, 37, 42, 43, 45—48, 50, 51, 53—56, 60—63, 65, 67, 71, 72, 75, 79—81, 88, 90—109, 111—113, 116, 122, 123, 125, 127, 129, 131—142.
дуплё 1, 5, 8, 8а, 12—17, 21, 23—25а, 29—36, 38, 39, 41, 42, 44, 49, 49а, 52, 52а, 57—59, 64, 66, 68—70, 73, 74, 76—78, 80—87, 89, 114, 115, 118, 119, 121, 124, 126, 128, 130.
дуплé 110, 117, 120.
дупля 18, 19. *дуплá* 20 (трад.).
дупéль 22.

Карта № 184

ДУПЛАВАТАЕ (дрэва)

№ 1429 «Дрэва дуплаватае, дуплістае...»
На карце паказаны прыметнікавыя ўтварэнні ад кораня *дупл-*. Як *дуплянае* картаграфуецца *дуплянóе*.
дуплаватае 28, 49а, 67, 88, 99, 100, 111, 112, 116, 139, 141, 142. *дуплаватая* 3, 10, 11, 27, 29, 60, 61, 63, 82. *дуплаватаё* 53. *дупловатое* 94, 134. *дупловатэе* 94а, 108, 113. *дуплуватае* 17. *дуплуватыя* 42, 43, 78, 79, 89. *дуплуватъя* 4. *дуплъватъя* 41. *дуплыватая* 7. *дуплыватыя* 83, 85. *дуплавата* 46, 50, 51, 62, 104. *дуплавато* 55. *дуплована* 107. *дупловатэ* 91, 96, 96а, 133. *дуплыватэ* 109. *дуплована* 98.
*дуплявата*е 18, 106. *дуплявата*я 5, 19, 22, 25, 124. *дуплеватае* 36. *дупліватъя* 33. *дупліватыя* 42. *дуплюватыя* 40, 44, *дуплявато* 56.
*дупляна*тае 120а, 140. *дуплянатая* 58, 65, 69, 71, 76, 77, 126. *дупленатае* 30, 128, 138. *дуплінатае* 31, 37. *дуплінатая* 38, 73, 74, 81, 118. *дуплынатэе* 132. *дупляната* 121. *дуплянато* 110. *дупленатэ* 135.
*дупляня*тае 115, 122, 123. *дупляня*тая 66, 68, 119. *дупліняты*я 84.
дупланаватая 2. *дуплыноватэ* 109.
дуплінаватае 9. *дуплінаватая* 25а, 26. *дуплянаватая* 24.
дуплястае 57, 86. *дуплястая* 14. *дуплястъя* 15, 39. *дуплястэ* 90.
дуплістае 9, 80, 129, 137, 140. *дуплістая* 1, 124. *дуплістое* 134. *дуплістыя* 41, 79, 83, 87.
дуплявая 52, 54. *дуплява* 48, 52а. *дуплява* 47, 49.
дупляная 59, 70. *дуплянóе* 125.
дупнатэ(е) 101—103. *дупнатэ* 95.
Адзінкавыя: *дуплёвыя* 16. *дуплінуваcтыя* 35. *дупластэ* 97. *дупланатая* 127. *дэрэво з дуплóм* 131.

Карта № 185

ДУПЛАВАТАЯ (бручка)

№ 331 «Я. н. бручка з дуплом: дуплявая, дупляна, дуплястая, дуплаватая...»
На карце паказаны прыметнікавыя ўтварэнні жаночага роду ад кораня *дупл-*. Слова *дупляная* картаграфуецца як *дупляная*.
дуплаватая 3, 9, 28, 59, 60, 61, 63, 88, 99, 116, 127. *дупловатая* 108. *дуплаватыя* 83. *дуплуватая* 6, 17, 79, 92. *дуплуватъя* 5. *дуплуватыя* 29, 43, 78. *дуплъватъя* 8а. *дуплъватыя* 41. *дуплавата* 46, 50, 51, 55. *дупловата* 91, 94, 94а, 98, 133, 137.
дупляватая 1, 11, 18, 19, 22, 25, 27, 53, 62, 135. *дуплеватая* 141. *дупліватыя* 33. *дупліватъя* 34. *дуплёватая* 7. *дуплюватая* 10. *дуплюватыя* 32, 87. *дуплявата* 20, 49а, 56. *дуплевата* 107.
дуплянатая 21, 25а, 58, 65, 68, 69, 71, 72, 76, 77, 106, 113, 118, 120, 120а, 122—124, 126, 129. *дупленатая* 30, 128. *дуплінатая* 31, 37, 73—75, 81. *дупляната* 110—112, 115, 121. *дуплената* 138, 140. *дупліната* 117.
дупляняатая 57, 67, 70, 82. *дупліняты*я 85.
дуплястая 9, 36. *дуплястыя* 35, 38, 39, 44, 84, 86.
дуплістая 134. *дуплістыя* 16, 41. *дупліста* 136.
дупляністая 82. *дуплінястая* 80; *дуплюнястыя* 13.
дуплівастая 4. *дуплівастыя* 89. *дуплювастъя* 15.
дупляная 64, 125, 130. *дупляная* 142.
дуплявая 45, 48, 54, 104. *дуплява* 47, 49, 52а.
дуплянаватая 24. *дуплінаватая* 8, 26. *дуплыновата* 109.
дупната 93, 95, 96, 101—103.
дуплата 90, 96а, 97, 132.
дуплеваная 141. *дуплявана* 139.
Адзінкавыя: *дупланаватая* 2. *дупланаста* 105. *з дуплём* 119. *дупласта* 131. *дупляты* 140.

Карта № 186

СУХАСТОІНА

№ 1430 «Я. н. засохшае стаячае дрэва: сухастоіна, сухапастоіна...

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў сухастоіны. Назвы *сухастóіна, сухапастóіна, сухастóй, сухапастóй* абазначаюць усякае сухое стаячае дрэва. Назва *вя́ліца (вéліца)* абазначае толькі сухую хвою. На поўнач ад арэала назвы *сухастóй* 'засохлае стаячае дрэва' гэтая ж назва шырока ўжываецца ў зборным значэнні. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія не адносяцца да тэмы карты: *сухавéрх, сухавéршка, засмóлак.*

сухастóіна 2—11, 13—15, 17, 20—23, 25, 26, 28—35, 37—41, 43—45, 47, 49а — 51, 53, 55—57, 59—66, 70, 72—77, 80—88, 99, 100, 110, 118, 119, 123—130, 135 (рэдк.). *сохостóіна* 97, 103, 133, 134, 137.

сухапастóіна 24, 27, 48, 49, 54, 58, 69. сухопостóіна 103. *сухастой* 67, 93, 104, 105, 111, 112, 115, 116, 120а — 122, 135, 139—142. *сухостóй* 90, 92, 96а, 103, 106, 107, 113, 114, 117, 131, 136, 137, 140. *сухостьíй* 91.

сухастóйка 19, 68.

сухопостóй 94а, 95, 101—103, 108, 132. *сухопостю́й* 96.

сухалíна 1, 16.

сýшка 18, 25, 26, 36, 93.

пастóіна 12. *стоя́к* 94. *пасýшына* 103.

вя́ліца 122 (толькі сасна). *в'я́ліца* 107, 114, 120, 133, 134. *ýя́ліца* 135 (толькі хвоя), *я́ліца* 138 (толькі хвоя). *вéліца* 98.

Адзінкавыя: *чэртя́нка* 109.

Адведзены: *засмóлак* 23. *сухавéрх* 31, 60. *сухавéршка* 57.

Карта № 187

ПАВОРЫСТЫ

№ 1427 «У якім значэнні ўжываецца слова павóрысты (пра дрэва)?»

Слова *павóрысты (навóрысты)* ужываецца ў гаворках Заходняга Палесся і, як правіла, у значэнні 'пахіленае дрэва': п. 93 *навóрысты* — 'ствол пад нахілам': *навóрыста сасна́, дуб, ёлка.* п. 98. *навóристэ.* п. 100 *павóрысты — такі, што клон мае.* п. 106 *повóрыста дзéраво похіленое ў стóрону.* п. 113 *повóрістое — похілое дзéрэво.* У п. 94 слова *павóрысты* мае значэнне круты: *повóрыстое дéрво* — дрэва, драўніна якога не колецца прама, а круціцца.

Карта № 188

ВЫВАРАЦЕНЬ

№ 1433 «Я. н. вывернутае бурай дрэва: выварацень, выварат, выскідзь...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў вываратня. Адведзена ад картаграфавання слова *буралóм* 'дрэва, паламанае бурай'.

вы́варат 45, 47—56, 60—62, 65, 67, 99, 104, 105, 110—112, 116, 121, 129, 130. *вы́ворот* 91, 93, 94а, 101, 103, 106—109, 113, 117, 134, 137. *вýварат* 122, 127. *вэ́вурут* 98. *віворот* 102, 133.

вы́варацень 26, 29, 82, 118, 119, 123, 128, 142. *вы́вьръцінь* 12—14, 16, 17, 41, 42. *вы́вырыцінь* 35, 39, 40, 43, 44, 78, 79, 83—89. *вы́вьрацень* 32. *вы́верацень* 72. *вы́воротэнь* 95—97, 131. *вы́вурутэнь* 92. *вýвороцень* 114, 135, 136, 140. *вýварацень* 115. *вэ́вурутэнь* 98. *віворацень* 138.

вы́варацьь 29, 31, 33, 36—38, 57, 59, 63, 64, 66, 68—71, 73—76, 80, 81. *вы́вырыць* 15, 34, 40.

вы́варацíна 2, 5, 6, 10, 11, 21, 28. *вы́вырацíна* 1, 7—9.

вы́варатка 3, 4, 18, 22, 24—25а, 57.

вы́варатня 19, 20, 23, 27, 58.

вы́варатак 124.

вы́скідзь 85, 120а, 122. *вы́скадзь* 77. *віскідзь* 138. *вýскудзь* 120.

вы́складзь 134.

Адзінкавыя: *ветравáл* 30. *вы́вярнутыя дрэ́ва* 87. *ветровáк* 90. *вы́вырнутэ дэ́рыво* 92. *павáл* 116. *выворáчае вíтёр; выхровáтэ дэ́рыво; выхóр вы́вырнув, злый дух, на постро́йкы нымóжно* 132. *вýваленае дзéраво* 141.

Адведзены: *буралóм* 30, 31, 100, 123, 125, 126, 139. *бурлóм* 131.

Карта № 189

ХЛЫСТ

№ 1437 «Я. н. павалены і ачышчаны ад сукоў ствол дрэва: калода, хлыст, бервяно, бярно...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў хлыста. Назвы *барвінó, браўнó, бярнó, бервянё* картаграфуюцца як *бервянó* (параўн. карту № 168 «Бервяно»).

бервянó 3, 14, 22, 23, 25, 27, 31, 48, 58, 61, 64, 65, 69, 70. *бярвянó* 19, 20, 60, 62, 63, 105. *бірвянó* 15, 41 (рэдк.), 42, 43, 83. *бервінó* 66. *бярвінó* 68. *барвінó* 59. *бервянё* 18.

браўнó 5, 15, 40, 43, 74, 78, 120. *бряўнó* 17, 39, 79.

бярнó 6, 7, 8а, 10, 11, 16, 21, 25, 29, 38, 41, 42, 100.

бярвéнь 52 *(два бярвёны).*

хлыст 9, 12, 13, 24, 25а, 26, 28, 30—38, 44, 67, 70, 72, 73, 75—77, 80—89, 97, 110, 111, 115, 116, 118, 119, 120а, 121, 124, 126—129, 137, 142. *хліст* 138.

калóда 49а, 104, 112, 120, 125, 129, 130, 135, 139, 141, 142. *колóда* 102, 106—108, 114, 117, 122, 132—134, 136.

колóдка 91. *колíдка* 131. *кулíдка* 92. *колýтка* 140. *кулíтка* 98.

дзеравíна 45, 47, 49, 52, 53, 54, 56, 93, 99, 101. *дзяравíна* 50, 51, 52а, 55, 59. *дзеравíна* 113. *дэрэвíна* 94. *дэрэвы́на* 94а, 108, 109. *дырывы́на* 95, 103.

бáлька 1, 2 *(на хáту бáлік нарэ́заў),* 4, 8.

штýка 49, 50, 51, 54.

бар'я́к 96, 96а.

пень 23, 29.

Адзінкавыя: *палéно* 62. *довготён* 90. *краж* 129. *полéно* 140.

Карта № 190

КРУГЛЯК

№ 1441 «Я. н. кароткі адрэзак ствала дрэва: цележ, цяльпук, кругляк, калодка...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў кругляка. Як *чурбáн* картаграфуюцца *цурбáн,* як *чурбáк* картаграфуецца *цурбáк.* Адводзяцца ад картаграфавання назвы *камéль* і *плашчáк,* якія не маюць дачынення да тэмы дадзенай карты.

калóдка 5, 41, 80, 87, 89, 119, 120, 120а, 123, 126, 128, 130. *колóдка* 94, 101, 106, 108, 136. *колýдка* 132. *колíдка* 97, 131. *кулóдка* 91. *калóтка* 3, 4, 8а—11, 13, 15, 18, 19, 21—23, 30, 31, 34, 46—48, 50—52, 53—55, 58—60, 64, 67, 74, 76, 93, 99, 100, 105, 110, 111.

калóда 20, 37, 49, 52а, 56, 63, 104. *колóда* 103, 109.

кругля́к 1, 2, 5, 7—9, 14, 20, 26, 29, 32, 36, 42—44, 48, 51, 53, 55, 57, 59, 62, 73—78, 84—86, 89, 92, 97, 101, 116, 118, 122—124, 127, 139, 141, 142. *круглéк* 98, 131.

цяльпух 33, 35, 38, 75, 79, 81, 83—85, 87, 88, 118, 119, 127. *цельпу́х* 124.
цяльпу́к 10, 11, 43, 44, 115. *цельпу́к* 134, 138.
цельбу́х 129.
цяле́ш 69, 84, 112, 117, 120, 127. целе́ш 102, 113, 137. теле́ш 133—135.
це́леш 82, 86. *це́ліш* 79. *це́ляш* 25, 72.
цяльпе́ш 114, 140.
чурба́н 2, 24, 25а, 65, 66, 68, 69, 125. цурба́н 30.
чурба́к 27. *цурба́к* 16.
валёк 14, 16, 39, 40.
катля́к 38. *кутля́к* 35.
о́труб 95, 96.
полі́но 90, 94а.
Адзінкавыя: *ка́чурь* 6. *цу́рка* 12. *крыж* 17. *чу́рка* 28. *канча́р* 54. *уці́нок* 107 *(од комля́ одрэ́заў уці́нка)*. *кракс* 115.
Адведзены: *каме́ль* 22. *плошча́к* 106.

Карта № 191

ЛОЎЖ (куча галля)

№ 1446 «Я. н. куча галля, складзеная для спальвання пры ачыстцы лесу: лоўж, груд...» № 1445 «Я. н. раскіданае галлё ў лесе: хлуд, хлуз...» № 3213 «Лоўж, лаўжо: а) куча галля, хворасту ў лесе...»

Назва *ло́бж* картаграфуецца як *лоўж; угру́д, вугру́д, вугру́т* — як *груд; ку́чка* — як *ку́ча; гарма́да* — як *грама́да; ку́пка* — як *ку́па; гу́ра, гу́рба* — як *го́рба; ламата́* — як *лом.*

На карце картаграфуюцца карані назваў кучы галля ў лесе. Адведзены ад картаграфавання назвы, якія не адпавядаюць тэме карты: *гальё, патто́па, гуле́ке, гаўякы, ламачча, гурт, су́чча, хмыз, шу́ркі.*

№ 1446: *лоўж* 37 (устар.), 67, 70, 74—77, 115, 116, 118—122, 124, 126, 129, 130, 134, 136, 137, 139, 140—142. *лоўш* 30, 66, 68, 69, 70, 72, 74, 112, 118, 120а, 125, 140. *лôўж* 110, 127, 134, 135. *лôўш* 65, 110. *лаўжы́* 68, 70, 71 *(у лаўжы́ злаўжава́ць)*, 115, 125. *лобж* 128. *лоўжэ* 66. *лоўжэ* 117.

груд 5, 9, 11, 14, 17, 28, 36, 37, 40—44, 73, 78—80, 82, 83, 87—89. *груды* 8, 10, 11, 38. *грут* 6, 7, 8а, 10, 12, 13, 15, 16, 29, 31, 33, 34, 35, 39, 64. *гру́да* 86 *(хво́расту)*. *угру́д* 81, 84, 85, *вугру́д* 85 (трад.). *вугру́т* 1. *грудо́к* 32 *(хварасту́)*.

угру́т 1.

лом 2 *(ламы́)*, 3, 19, 21, 23—25, 25а, 26, 28, 32, 49, 52а, 53, 56—59, 64, 90, 94, 98, 100, 101, 104, 106, 112, 113, 120, 136, 137, 138. *лôм* 49а, 93, 133, 134. *лэм* 102. *ламы́* 19, 57, 100. *ло́мы* 57 *(паскі́двалі ў ло́мы)*. *ламэ́* 58.

ку́ча 4, 6 *(ку́ча хмызы)*, 18, 20, 22, 41, 45 *(ку́ча хварасту́)*, 47, 48, 52, 53, 54, 60, 63, 83, 86, 90, 92, 96, 97, 98, 103, 105, 108, 109 (рэдк.), 111, 113, 129, 131, 132, *ку́чка* 62, 98. *ку́чкі* 38. *ку́чы* 46.

грама́да 94а, 95, 96, 103. *гарма́да* 96а.

ку́па 90, 91, 96. *ку́пка* 131.

го́рба 50 *(го́рба галья́)*, 51 *(хварасту́)*, 53, 54 *(го́рба ло́му)*, 55 *(го́рба галья́)*. *го́рбы* 46. *гу́рба* 108, 109. 132. *гу́ра* 102, 106, 107.

во́рох 114, 126 *(галлё ў воро́хі склада́юць)*.

№ 1445: *лом* 19, 54, 58 *(сукі́ у лом кі́далі і палі́лі)*. *ламэ́* 58. *ламата́* 54.

№ 3213: *лом* 106. *лôўж* 138.

№ 3213: Назва *лоўж* і ад кораня *-лоўж-* у іншых значэннях: 'месца, дзе качаўся конь' *лаўжышча* 8. 'лянівы, неахайны чалавек' *лоўж* 59. 'канава з вадой' *лоўж* 59. 'прымітыўнае жытло' *лоўж* 9. 'воўчае, мядзведжае логава (котлішча)' *лаўжо́* 9. *лаўжы́шча* 8. 'куча зваленых у беспарадку прадметаў, рэчаў' 77. 'дробныя галінкі дрэва, вецце' 98 *(лом — са́мэ гі́ткэе гулэ́)*. 'куча бруднай бялізны' 118, 130, 139.

Адзінкавыя: *рêхта* 98. *рêхточка* 98 *(рэ́хточка мале́йка* — г. зн. маленькая кучка). *гурт* 7. *сці́рта ǧалэндзе́й* 52. *сці́рта шаку́* 52 (параўн. літоўскае šâkas 'го́лле'). *шу́ркі* 123. *голя́кы* 131.

Адведзены: *гальё* 61. *патто́па* 81. *гуле́ке* 98. *лама́чча* 37. *гурт* 7. *су́чча* 37. *хмыз* 92. *шу́ркі* 123.

Карта № 192

ВЫСЕЧАНЫ ЎЧАСТАК ЛЕСУ

№ 1447 «Я. н. высечаны ўчастак лесу: лесасека, пасека, вырубка, ляда, валішча...»

На карце супрацьпастаўляюцца назвы высечанага ўчастка лесу. Назва *ля́да* мае два блізкія значэнні. У гаворках адных населеных пунктаў гэта 'высечаны ўчастак лесу', у другіх — 'высечаны ўчастак лесу пад пасеў (звычайна пасля спальвання голля)'. Часам гэтыя значэнні вельмі збліжаюцца, з'яўляюцца не зусім выразнымі. Назва ж дзялянка або ўжываецца паралельна, або замяняе сабой назву *ля́да*. Параўн.: ужыванне слова *ля́да* ў гаворцы в. Шаламы Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці: *пашлі сеч ля́да, пашлі валі́ць лес на ля́да, пашлі палі́ць ля́да, пашлі маты́чыць ля́да, ны дз'іля́нцы ля́да маты́чылі, на вы́рубцы пыд ля́да кусо́к узматы́чылі, ны ля́дзі про́са се́йілі, а ны пыля́дкых по́слі я́ріцу.* У п. 65 картаграфуецца назва *па́сека*, якую паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва).

Назвы множнага ліку картаграфуюцца як адзіночны: *пасе́кі — пасе́ка, лесасе́кі — лесасе́ка.* Форма м. р. *лесосе́к* картаграфуецца як форма ж. р. *лесасе́ка.*

Картаграфуюцца як *вы́сека* формы *прасе́ка, засе́ка, вы́січка, вы́сіцка, вы́січаный ліс;* як *вы́руб — вы́рубаны лес, вы́рубалы ліс;* як *по́тэрэб — вы́теребены лес, цяро́пка, про́тэрэб.*

па́сека 19, 23, 24 (высечаная дзялянка лесу), 46 (толькі рублены лес), 53, 54, 57, 67 (трад.), 70, 101, 114, 122, 127, 142; *па́сіка* 3, 22, 26 *(высечаны лес і раскарчаваны)*, 27, 28, 41. *па́сяка* 18, 20, 52а, 60, 63, 68, 69 (трад.; *церабі́ць пасеку)*, 71 (як раскарчуюць — *па́сяка)*, 100, 110, 112. *па́сяка* 100.

пасе́ка 44, 136. *пасе́кі* 2.

лесасе́ка 31, 66. *лесасе́кі* 86. *лêсасе́ка* 9. *лесосе́ка* 107. *лісасе́ка* 40, 82, 83, 85, 89. *лесосе́к* 133.

вы́сека 94. *прасе́к* 105. *прасе́ка* 128 *(во, як у лесе места́ вы́сякуць, то е́та прасе́ка у нас заве́цца)*, *засе́ка* 129. *вы́січка* 75. *вы́сіцка* 16. *вы́січаный ліс* 94а.

вы́рубка 41, 44—46, 48, 59, 62, 75, 79, 80, 85, 87, 89, 92, 102—104, 106, 107, 116, 117, 120, 125, 126, 131, 136, 141. *вы́рупка* 7, 16, 39, 49, 62, 111, 125.

па́рубка 104, 107, *пару́бка* 120а. *пару́пка* 61, 65. *пору́бка* 95, 108.

вы́руб 91. *вы́рубаны лес* 45. *вы́рубалы ліс* 94а.

вы́цераб 45, *вы́церап* 51, 55. *вы́цяраб* 45 *(вы́цяраб аста́ўся, адны́ пне́)*. *вы́цярап* 50. *расцяро́б* 81, 126.

по́тэрэб 94. *вы́теребены лес* 94. *цяро́пка* 6. *про́тэрэб* 131.

ля́да 7, 10, 15—17, 35, 36, 37 (даўней; урочышча), 40 *(кыгда́ ўжо́ мо́жна пасе́йіць ячме́нь ці пшані́цу)*, 43, 73 (як капаюць першы раз), 74 (трад.), 78, 82 (дзе сеялі проса), 88, 89, 121 (выкарчаваны лес), 123, 127, 140. *ля́дам* 9 *(у цябе усё ля́дам ляжы́ць* — г. зн. без парадку). *ля́ды* 8а, 9 *(лес вырубаюць, сучча пагало́ўна, запа́люць, усё згарэла, і астаюцца ля́ды, потым сеюць)*, 12.

паля́нка 38, 47, 139. *пыля́на, пыля́нка* 87.

дзяля́нка 5, 21, 24, 25, 49а, 52 *(вы́чышчаная дзяля́нка)*, 56, 64, 67 (нов.), 68 (часцей), 69 (нов.), 70, 71, 72, 74, 76, 77 *(прыбяруць лес і садзяць новы)*, 82, 88, 89, 115, 118, 119 (нов.), 121 (высечаны лес), 124, 129, 139. *дзеля́нка* 66, 101, 113, 135 *(вы́рэзана дзеля́нка)*, 137, 138. *дзіля́нка* 1 (вы́сечаная), 4, 8, 8а, 9, 10 (нов.), 11, 13, 17, 25а, 26 (высечаны лес), 38, 73 *(ля́да — як капаюць першы раз; дзіля́нка — потым называюць)*, 75, 83, 84, 89. *дзіля́нка* 98. *ды^{е}ля́нка* 103 *(вы́рубаная) ды^{е}ля́нка)*. *дыля́нка* 90, 95, 96 *(дыля́нка вы́рубана)*, 132 *(вы́рубана дыля́нка)*. *дэля́нка* 109. *дыле́нка* 97. *чы́ста деля́нка* 109, 134.

Адзінкавыя: *прэгалі́на* 8а. *дзерба́к* 17. *пас* 93 *(цэлы пас вырубалі)*. *дзя́лка* 107. *вы́чышчаны* 102. *пыйдзем на чы́стку* 102.

Адведзены: (уроч. *Пасе́ка* (месца на месцы б. хутара) 41.

Карта № 193

СЯЧЫ ЛЕС (сякерай)

№ 1455 «Лес сякерай: сячы, рубаць, рубіць...» АЛА 868 'рубит' (дерево в лесу)

На карце супрацьпастаўляюцца дзеясловы, якія абазначаюць працэс высякання лесу сякерай. Дадаткова ўнесены звесткі аб дзеясловах *валіць, валя́ць* у нас. пп. 81 і 54 (паведаміў мясцовы жыхар з суседняй вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна Саскевіч М. А.). Назва *ссячы́* картаграфуецца як *сячы, ссеч* — як *сеч,* а *січы* — як *сячы́.* Адведзены ад картаграфавання назвы: *пілюць* (як тоўсты лес), *б'ець (паколькі сякўць), рубáюць, рýбяць, валя́юць лес, дрой рубáці,* якія не адпавядаюць тэме карты. Параўн.: такое ж пашырэнне наогул дзеясловаў *сячы, сéкчы, сéчы, сеч, сéкці* на карце № 179 ДАБМ «Форма інфінітыва дзеясловаў з асновай на *к*", якая складзена на матэрыяле пункта «в» пытання № 116.

сячы́ 4, 7, 8а, 10, 11, 18, 25а, 31, 43, 46, 47, 49, 54, 59, 60, 64, 65, 76, 88, 115, 129. *сечы́* 94. *січы* 94а, 103 *(дрібныңькэ).* *ссячы́* 6.

сеч 1, 2, 4, 5, 7, 8а. 9, 13—15 *(лес сеч* — дробна), 19, 24, 25, 27, 29, 33—35, 37, 38, 42, 44, 57, 62, 68—70, 73, 79, 81—86, 89, 106, 117, 123. *ссеч* 6. *сêч* 60.

сéкчы 3, 21, 26, 50, 55, 58, 61, 67, 75, 80, 104. *сêкчы* 110.

сéкці 72, 76, 100—102, 107, 111—114, 116—119, 120а, 121, 122, 124, 127, 133—135. *сікты* 108, 109, 132. *секць* 130.

сячóм 56. *высякáць* 46, 69 (кусты). *насéч* 66 *(насéч тапаром лесу на плот).*

сякýць 8, 22, 23, 47, 66, 77, 105. *секýць* 137.

рубáць 20, 45, 46, 47, 51, 52, 77, 83, 99, 113 (нов.), 120, 130, 135, 136, 138—140, 142. *рубáты* 90, 92, 95, 96, 97, 103, 108, 131, 132. *рубáці* 94, 102. *рубáть* 133, 134. *рубáтэ* 98.

рубіць 12, 16, 17, 28, 30, 36, 39, 40, 42 (нов.), 53, 77, 78, 80, 82—85, 87, 89, 126 *(на дрóва).* *рубы́ты* 97.

валіць 6, 16, 81, 121, 125, 134.

валя́ць 69, 81, 125.

рэ́заць 38 *(рэ́заць дрóвы ў лéсі),* 141. *рéзыць* 12. *рíзаты* 90.

Адведзены: *сякýць* 8, 22, 23, 47, 66, 77, 105. *рубáюць* 45. *рýбяць* 77. *валя́юць лес* 125. *пілюць* 105 (як тоўсты лес), *б'ець* 4. *кóліць* 4А. *валіць* (пілой) 71. *рубіць* (дровы) 128.

Карта № 194

ПІЛАВАЦЬ ДРОВЫ

№ 1456 «Дровы пілой: рэзаць, пілiць, пілаваць, валіць...», АЛА 869 'пилит' (дерево на дрова)

На карце супрацьпастаўляюцца дзеясловы, якія абазначаюць працэс распілоўвання дрэва на дровы.

Інфінітыў *пілавáць* рэканструяваны на аснове форм 3-яй ас. мн. л. *пілýюць* 8, 22, 23, 45, 47, 65, а таксама на аснове форм 3-й ас. адз. л. па матэрыялах АЛА *пілýя, пілýіць, пілáіць,* а інфінітыў *піліць* — на аснове форм *піліць, піля, піле,* а інфінітыў *рэ́заць* — на аснове форм *рэ́жа, рэ́жыць, рэ́жэ, рэ́жуць, ріжэ, рэжэ, рыжэ, рыжуць.* Назвы *падрэ́зваць, порэ́заць, разрэ́заць* картаграфуюцца як *разрэ́заць,* а *зрэзвая* — як *рэ́жа.*

№ 1456: *пілавáць* 2—4, 18—21, 25, 45, 46, 48, 49, 49а, 50, 51, 52, 52а, 53, 54, 57—60, 66, 69, 70, 71, 77. *пілýюць* 8, 22, 23, 45, 47, 65. *пілывáць* 85, 87. *пілъвáць* 8а.

піліць 15, 16, 25а, 28, 29, 32, 35, 37, 40, 41 *(піліць дóскі),* 42, 53, 59, 73 (нов.), 75, 76, 81, 83, 85, 87, 99, 100, 105, 110, 111, 113 (нов.), 114 (нов.), 116, 118, 125, 127; 142 (нов.). *пілюць* 39. *піліць* 80. *піліці* 101. *пілíть* 133.

пілыты 97.

рэ́заць 1, 5—7, 9—11, 14, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 46, 53, 54, 56, 60, 61, 63, 64, 66, 68, 69, 70, 72, 73 (трад.), 74, 76, 82, 100 (трад.), 106, 107, 112, 114, 115, 118, 119, 121, 123, 126, 128, 129, 135, 136, 138, 139, 140, 142. *рíзаты* 91, 92, 94а, 95—97, 103, 108, 109. *рéзыць* 41, 44, 79, 83, 84. *рэ́зыць* 15, 35, 42, 78. *рéзъць* 12, 13, 85, 88. *рэ́заці* 93, 94, 102. *рэ́зъць* 8а, 43. *рэ́заць* 133, 134. *рэ́жуць* 39. *разрэ́заць* 46 *(пáру скíтаў* 'куча мятровак' *разрэзалі).* *рэ̂заць* 67 (трад.), 104, 113. *рэ́заць* 86. *рыжуть* 96а. *р`ізатэ* 98. *подрэ́зваць* 117. *порэ́заць* 122. *рызаты* 132.

Адведзены: *рубáць* 48 (нарыхтоўваць дровы ў лесе). *спускáць* (зразаць дрэвы пілой) 61, 62. *піляць* 130 (зрэзваць лес пілой). *пыля́ты* 131 (зрэзваць лес пілой).

АЛА 869: *пілýя* 11А, 14А, 26А — 30А, 32А, 33А, 49А, 61А, 70. *пілýе* 14А, 16А, 30А, 50А, 53А. *пілýіць* 1А — 3А, 10А, 12А, 13А, 52А. *пілáіць* 8А.

піліць 7А — 10А, 20А, 22А — 25А, 33А, 41А, 42А, 44А, 53А, 58А, 61А, 62А. *піля* 36А, 38А, 39А, 60А, 63А. *піле* 19А.

рэ́жа 29А, 31А, 33А, 35А, 37А, 38А, 40А, 49А, 55А, 59А. *рэ́жыць* 4А — 7А, 15А, 17А, 18А, 25А, 41А, 42А, 67А. *рэ́жэ* 45А, 47А, 51А, 56А, 66А, 115. *рэ́жуць* 6А, 21А, 22А, 34А. *ріжэ* 48А, 64А. *рэ̂жэ̂* 54А, 65А. *рэ́заць* 20А. *рыжэ* 43А.

Адведзены: *зрэзвая* 44А.

Карта № 195

ВАЛІЦЬ ЛЕС (пілой)

№ 1456 «Лес пілой рэзаць, піліць, пілаваць, валіць...»

На карце супрацьпастаўляюцца дзеясловы, якія абазначаюць пілаваць лес пілой з кораня. Назвы *пілýюць* картаграфуюцца як *пілавáць, рэ́жуць, зразáць, зрэ́заць, зрізуваты, подрэ́зваць* — як *рэ́заць, вáлюць* — як *валіць.* З той жа семантыкай 'сячы лес з кораня (пілой)' наносяцца на карту сло́вы *піля́ць* і *спускáць.*

пілавáць 2—4, 18—21, 25, 47, 49—55, 57—60, 66, 69, 77. *пілýюць* 8, 22, 23, 65. *пілъвáць* 8а. *пілывáць* 85.

піліць 16, 25а, 28, 29, 32, 35, 37, 40—42, 53, 59, 75, 76, 80, 81, 83, 85, 87, 89, 99, 100, 101, 105, 110, 111, 113 (нов.), 114 (нов.), 118, 125, 127, 142 (нов.). *пілыты* 97. *пілíть* 133 (нов.).

піля́ць 130 *(піляць; напіля́ць лесу бензапілой),* 131.

рэ́заць 5—7, 9, 21, 24, 27, 29, 30, 33, 37, 48, 53, 54, 56, 63, 64, 66 (нов.), 67 (трад.), 68, 70, 72, 74—76, 82, 100 (трад.), 106, 107, 112, 114, 118—121, 126, 129, 135, 136, 138, 139, 142. *рíзаты* 91, 92, 94а, 95—97, 103, 108, 109, *рéзыць* 15, 79, 83, 84. *рéзъць* 12, 13, 88. *рэ̂заць* 60, 104, 113, 114. *рéзаць* 14, 17, 86. *рэ́зыць* 35, 42, 78. *рэ́заці* 93, 94, 102. *рэ́зать* 133, 134. *рéзъць* 8а, 43. *рэ́жуць лес* 39. *зразáць* 69. *зрэ́заць* 80. *зрéзыць* 89. *рíзатэ* 98. *зрізуваты* 108. *подрэ́зваць* 117. *рызаты* 132. *рíзаты* 131.

валіць 8а, 10, 11, 29, 32, 35, 41, 42, 71, 75, 81, 84, 85, 87, 94, 118, 127. *вáлюць* 6.

валя́ць 75, 76, 82, 124, 134, 139.

спускáць 61 *(дровы пілой рэ́заць, лес спускáць),* 62.

спускáты 95, 108.

Карта № 196

ПІЛАВІННЕ

№ 1458 «Я. н. апілкі: пілавіны, пілавінне, піловіны, апілкі...»

На карце супрацьпастаўляюцца назоўнікі і іх варыянты, якія абазначаюць *пілавінне.* Назвы *апілавінкі, апілка* картаграфуюцца, як *апілкі,* назва *пільшча* картаграфуецца як *пільшч,* назва *троціна* — як *тырса.*

апілкі 1, 2, 4, 5, 7, 8а, 9—18, 21, 25, 28—31, 33—36, 38—47, 61, 62, 66—69, 71—77 (трад.), 78—80, 81 (нов.), 83, 85, 87—89, 93 (нов.), 97, 104, 112, 114, 116, 118—121, 126, 128, 130, 136, 139, 141. *опілкі* 92, 101, 106, 113, 114, 134. *опылкы* 131, 132 (нов.). *опілкы* 96 (нов.), *апілка* 32. *апілавінкі* 52а.

пілавíнне 8а, 22, 24, 25, 25а, 26, 27, 28, 48, 49, 57, 63, 64, 65, 66, 69, 70. *пыловы́нне* 95, 108. *пілавíня* 99. *пілавéне* 46. *піловене* 94. *піловéнне* 102. *піловéньe* 107. *пілавіне* 23. *палавіння* 6. *піловіння* 110, 111.

пілавіны 3, 19, 20, 49а, 50—55, 58, 59, 100, 104. *пыловы́ны* 94а, 109. *піло́віны* 56, 60.
пілаўня́ 48, 49.
пільсць 81, 105.
пільшч 37 (трад.). *пільшча* 124.
пілаві́на 65. *піловіна* 97. *пылові́на* 103.
рі^{ю}*з* 103. *рыза́* 90, 96. *рэ́за* 96а. *рі́зка* 131.
ты́рса 67 (в. Гарадзішча, паведаміла Граковіч Н. М.), 82, 84, 85, 123, 134. *тырса́* 75, 81, 86, 113. *ты́рша* 122. *трыса́* 77 (нов.). *тріса́* 133 (трад.). *ды́рса* 117. *троціна* 91.
кірса 125, 139, 141. *кірза* 133. *кірса́* 129.
пірса 135, 138. *пірса́* 137. *пы́рса* 120а. *пырса́* 126, 127.
Адзінкавыя: *турыя́* 98. *турые́* 98. *тырые́* 98. *тырыя́* 98. *тур'е́* 98. *тур'я́* (родны склон адз. л.) 98. *турыйі* 98 (родны склон адз. л.). *тырыйі* 98 (родны склон адз. л.).

Карта № 197

ХВАЁВЫ КОРЧ, ЯКІ ВЫКОПВАЮЦЬ НА АПАЛ

№ 1465 «Я. н. хваёвы корч, які выкопваюць на апал: смаляк, асмал...»
Дадаткова выкарыстаны пытанні № 1466 «Я. н. кавалачкі сухога дрэва, трэскі, сукі прызначаныя на падпал: паджога, распал, цёска, падтопа...», № 1467 «Я. н. смалістыя кусочкі дрэва, якімі распальваюць у печы... смоль, смаляк, смальняк...» і № 1464 «Я. н. выкапаны пень з карэннем: корч, курчыга...»
На карце картаграфуюцца назвы смалістых кавалачкаў дрэва, якія выкарыстоўваюцца на апал.
Назвы *смалякі, смалячо́к, смалячкі* картаграфуюцца як *смаля́к,* назвы *смальнік, смальнячо́к* — як *смальня́к,* назвы *осмы́лок, усма́л, смал, смоль* — як *асмо́л,* назвы *смаліна, смалінкі* — як *смаліна́.* Азначэнні *смалякава́ты, осмілюва́ты* не наносіліся на карту. Адведзены ад картаграфавання адказ *пэнь баграко́вый* 91 (№ 1465).
№ 1465: *смаля́к* 1—3, 5, 10, 11, 14, 17—23, 25, 25а, 26, 27, 31, 36, 38, 45—48, 49а, 50 (палена смаляное), 52, 52а, 53, 56, 57, 58, *(смаляк смаляны́),* 59 (дрэва са смалой), 61—63, 65—68, 71, 72, 75—77, 80, 81, 86, 100, 104, 105, 110, 115, 116, 118, 119 (сасновы, са смалой), 121, 123, 124, 126, 127, 129, 131, 142. *смыля́к* 7, 29, 30, 32, 35, 40, 41, 43, 78—80, 82—87, 89. *смоля́к* 92, 94—97, 102, 106 *(смоляк сосно́вы),* 108 (кавалак), 109, 113, 122, 134, 136. *смъля́к* 8а, 12, 13 (і сасна без верху), 15, 33, 34, 37, 73, *смалякі* 88, 115.
смальня́к 46, 49, 51, 54, 55, 99. *смальнік* 6.
смаліна́ 64, 82. *смаліна* 128.
асмо́л 28, 69, 74 (на вярху хвоі), 139. *осмо́л* 101, 113 (кусок смалістай дзеравіны), 114 (смалістая сярэдзіна ў дзераве), 117. *осмэ́л* 102 (зробіцца наверху). *осмо́л* (пакрыты смалой, участак *фо́і)* 137.
асмо́лак 46. *асмо́лык* 40 (пакрыты смалой участак на сасне). *осмы́лок* 107.
смалісты корч 4. *смальнік* 6. *смалава́ты корч* 8, 8а. *смо́лны корч* 20, 70, 105. *смалны́ корч* 24, 33, 41. *смаля́ны корч* 44, 50, 59. *смало́вы корч* 60, 74, 86, 89. *хваёвы корч* 66. *смо́льны пень* 120. *смало́вы корч* 132. *смало́вы пень* 135. *смоловы, сасновы* 133. *смало́вы пень* (на лучыну) 141. *смілный пэнь, сми́лный пынёк* 96. *смюльный пынёк* 96. *смало́вы пенёк* 135. *смёльная дзертышка* 102. *хваёвы корч* 112, 138, 139. *осмюловатый пы*^{е}*нёк* 103. *корні е смольны* 137.
смала́ 82. *смолоку́р* 90 (смалістая частка дрэва). *смоль* 111.
№ 1466: *смаля́к* 24, 67. *смалячо́к* 52. *смалякі* 2, 8 (трад.), 18, 24, 25. *смалячкі* 2, 4, 19, 20, 31, 52, 86. *смалячке́* 53, 58. *смыля́к* 16.
смольня́к 101. *смальнякі* 51. *смальнячо́к* 54.
смалінкі 71.
№ 1467: *смаля́к* 9—11, 26, 62, 88. *смыля́к* 78, 79, 83, 87. *смоля́к* 107, 136. *смъля́к* 8а. *смоляке́* 45. *смоляќы* 131. *смылякі* 85. *смалячкі* 4, 19.
осмо́л 133. *усма́л* 93. *смал* 93. *смоль* 83, 136, 140.
смыла́ 87, 89. *смоля́тына* 97. *пэрэсмі́л* 98 (смалісты пень).
№ 1464: *сму́льный пэнёк* 94а, 137.

Карта № 198

ПАДПАЛ

№ 1466 «Я. н. кавалачкі сухога дрэва, трэскі, сукі, празначаныя на падпал: паджога, распал, цёска, падтопа...»
Дадатковы матэрыял да карты ўзяты з № 1467 «Я. н. смалістыя кусочкі дрэва, якімі распальваюць у печы: смоль, смаляк, смальняк...» і А № 1465 «Я. н. хваёвы корч, які выкопваюць на апал: смаляк, асмол...»
Назвы *пыдпа́лок, пытпа́лкі* картаграфуюцца як *падпа́лка;* назвы *лучы́ны, лучы́нкі, лучы́нка* — як *лучы́на;* назва *ця́сны* картаграфуецца як *цёска;* назвы *трэ́ска, тро́ска, трэ́сочкы, трэсачкі, трасачкі, траскі* — як *трэ́скі;* назва *патпа́лкі* картаграфуецца як *патпа́лка.*
№ 1466: *падпа́лка* 28, 31, 61, 127, 128. *патпа́лка* 21, 25а, 57, 62, 75, 118. *падпа́лка* 117. *пытпа́лка* 82. *патпа́лкі* 53.
падпа́л 99, 104, 135. *подпа́л* 94, 106. *по̂дпа́л* 134. *пудпа́л* 92, 95, 98, 103, 108. *патпа́л* 10 (нов), 60, 72. *пыдпа́лок* 107.
распа́лка 22, 26, 30, 50, 52а, 55, 74, 97, 118. *ръспа́лка* 8а. *роспа́лка* 113.
распа́л 95, 119. *роспа́л* 108, 131 (рэдк.).
падто́па 37, 41, 42, 80, 86, 87. *патто́па* 16, 33, 35, 38, 40, 43, 44, 73, 75, 78 (часцей), 79, 82, 84, 89, 113. *пътто́па* 88.
падто́пка 14. *патто́пка* 1, 7, 10, 11, 29, 32, 34, 124.
расто́па 81, 123.
расто́пка 8а, 76.
паджо́га 5, 7, 8 (нов.), 8а, 9, 10, 12—17, 75, 110, 123, 127, 129. *паджо́га* 60. *поджо́ѓа* 134.
паджо́г 106.
разжо́га 7. *ражжо́га* 82.
лучы́на 49а, 91—93, 97, 111, 112, 114, 116, 120, 120а, 122, 125—127, 131—133, 135, 136, 138, 140—142. *лучы́ны* 3. *лучы́нкі* 77.
дрэ́ўкі 26, 27, 63—66, 69, 77, 127.
загне́т 6, 114 (лазовыя дроўкі), 133. *загню́т* 133.
цёска 48, 93, 105, 111, 120а. *це́ска* 101. *тю́ска* 94а. *ця́сны* 89.
трэ́скі 34, 46, 49, 49а, 53, 54, 56, 59, 63, 64, 68, 70, 71, 74, 77 *(трэ́сак),* 78, 100, 102, 121, 127, 130, 136, 139, 141, 142. *тре́скі* 85, 87. *траскі́* 47. *тро́скі* 120. *траске́* 45. *траскы́* 103, 132. *трэскы́* 96а. *тр'іск'е* 98. *трыскы́* 90, 95, 96, 131. *трасачкі* 47. *трэ́сачкі* 64, 71. *трэсочкы* 109. *тро́ска* 93. *трэ́ска* 68.
Адзінкавыя: *шакалі* 18. *сучкі* 27. *аскалёбкі* 36. *дра́зы* 49а. *скыпкы́* 90. *шчэпуле́* 94. *голлечко́* 102. *лома́ччэ* 102. *хрусць* 102 *(лома́ччэ).* *шчэ́пкі* 139.
№ 1467: *лучы́на* 92, 96а, 133, 138. *лучэ́на* 98. *лучы́нка* 130.
Адзінкавыя: *трэ́скі* 4. *патпа́л* 60. *дрэ́ўкі* 69.
№ 1465: *абчы́г* 40. *скіпкі* 'апал' 90.

Карта № 199

КАЛОЦЬ ДРОВЫ

№ 1469 «Дровы трэба калоць, рубаць, сеч, скіпаць, шчапаць, біць...»
На карце картаграфуюцца назвы, якія абазначаюць расколванне адрэзанага палена на дровы. Прыводзіцца дадатковы матэрыял з № 1455, № 1470 і АЛА № 870. Назвы *пакалоць, ко́люць* картаграфуюцца як *кало́ць,* назвы *нысячы́, насячы́, пасячы́* — як *сячы́,* назва *сяку́ць* — як *сеч, набіць, пабіць* — як *біць,* назвы *нарубаць, рубаюць* — як *руба́ць,* назвы *шчапа́юць, пашчапа́ць* — як *шчапа́ць,* назвы *паскіпа́ць, пыскіпа́ць* — як *скяпа́ць.* Назвы з дадатковых матэрыялаў пашыраны там жа. Матэрыялы паказваюць, што ўсе назвы маюць адно агульнае значэнне 'калоць дровы', але дзеясловы *сячы, се́кчы, сеч, се́кці* ў дзесяцi нас. пп. таксама дадаткова абазначаюць 'сячы ўпоперак дробныя дровы', *шчапа́ць* і *скяпа́ць* у шасці нас. пп. называюць яшчэ 'рабіць трэскі'. У нека-

торых гаворках выяўлена дакладная семантыка назваў, якія абазначаюць 'калоць дровы'. Узаемадзеянне значэнняў назваў адзначаецца, напрыклад, у гаворцы п. 95, дзе *рубáты* абазначае наогул сячы дровы, а *калóты* — толькі расколваць, а *сячы́* — толькі нарыхтаванне дробнага падпалу, дробнай падтопы. Трэба адзначыць, што дзеяслоў *калóць* адчутнічае на паўночным захадзе (па лініі: 8, 5, 28, 25а, 26, 57, 58, 52а, 48, 52), а таксама на паўднёвы захад ад р. Бярэзіны (па лініі: 118, 121, 122, 117, 114, 112, 115, 76). Толькі дзеясловы *калóць* і *сéкчы* пашыраны на тэрыторыі ад Мінска і да Прыпяці (па лініі: 59, 68, 74, 75, 77, 76, 115, 112, 114, 107, 101, 94, 99, 55, 50, 53). У дадатковых матэрыялах адводзіцца ад картаграфавання *рубіць хáту* 39, *хáту рýбя* 77 (№ 1455).

Прыводзіцца ўвесь дадатковы матэрыял з № 1455 «Лес (дровы) сякерай сячы, рубаць, рубіць...», № 1470 «Дровы наколаны, нарубаны, насечаны...», АЛА № 870 «'колет' (распиленное дерево) колет — сера, seče — rąbie».

Адводзіцца ад картаграфавання *дрáць лучы́ну* 49а, бо не адпавядаюць тэме карты.

Даецца, але не картаграфуецца матэрыял з № 1470 і АЛА № 870, бо з дзеепрыметнікаў цяжка ўзнавіць інфінітывы на корань *-сеч-,* а таксама, што гэты матэрыял на карце супадае з матэрыялам №№ 1455, 1469.

№ 1469: *калóць* 8а, 9, 12, 13, 16, 17, 29, 34, 35 (нов.), 42, 47, 49а, 54, 55, 59, 61, 62, 66—68, 73 (нов.), 74—81, 83—89, 93, 104, 112, 113, 118, 119, 124, 125, 127—129, 135, 140, 142. *колóты* 94а, 103, 109, 132. *пакалóць* 51, 53. *колóць* 126, 136. *колóть* 133, 134. *кóлюць* 50 *(кóлюць тóўстыя калóткі* ці *пáлкі). кôлóты* 90. *кулóты* 92. *калóті* 94. *кóлють* 96а, 97 (тоўстыя дровы), *колóты* (толькі, расколваць) 95. *(хвóрост рубáты* і *сíчы). колóты* (толькі расколваць) 96 *(хворост рубаты).*

сячы́ 7, 8а, 10, 11, 56, 64, 76. *сычы́* 90 (дробныя), 103 (дробненькія). *сíчы* 94а (наогул). *сычê* 98 *(дрíбнейкê). нысячы́* 38. *насячы́* 69 (трад.), 76. *пасячы́* 57.

сéкчы 21, 22 (упоперак *цéнькія* — тоненькія), 26, 55 (тонкія), 56 (трад.), 61, 65, 67, 75, 78 (трад.), 104 (упоперак, тонкія), 105, 115. *сêкчы* 110. *пасéкчы* 130. *секчі* 113.

сеч 7, 8а, 9 (тонкія дровы і сукі), 14, 27, 29, 31—33, 34 (упоперак), 41—44, 47 (кароценькіх дроў да пліты), 49, 54 (дробныя), 57, 63, 70, 71, 73 (трад.), 79, 82, 84, 86, 87, 89, 106, 117, 120, 123, 126. *пасéч* 19, 57, 69, 82. *сякýць* 50. *(дрóва сякýць сякéраю, як тóнкія),* 77.

сéкці 72, 100—102, 107, 111, 113, 116, 121, 122, 135. *сíкты* 108, 109, 132 (тонкія). *сéкті* 134 *(сéкті сокéрою), секць* 129.

біць 1, 5, 7, 8 (трад.), 8а, 13, 15, 16, 21, 22, 25а, 29, 30, 31, 33, 35, 40—44, 82, 83, 85. *пабіць* 6, 26, 51, 53, 82. *набіць* 8 *(набíў пічнікóў; пічнікі* — буйныя дровы ў печ).

рубáць 18, 20, 45, 46, 48, 70, 84, 85, 89, 99, 126, 135, 136, 138, 141, 142. *рубáты* 90—92, 95 (аг. н.), 96 (аг. н.), 103, 108, 132 (наогул). *нарубáць* 130. *рубáть* 97. *рубáтэ* 98. *рубáці* 102 (рэдк.). *рубáють* 131.

рубіць 36, 39.

шчапáць 2—4, 20, 22, 24, 25, 26 (дробна), 34 (круглякі), 48, 52, 55 (на трэскі), 57, 58, 75, 82. *шчыпáць* 40 (лучыну), 41 (падтопу і дровы), 89. *шчъпáць* 8а, 73 (трад.). *шчапáюць* 50 *(на шчэ́пкі). пашчапáць* 53, 82.

скіпáць 10 (таней на лучыну), 11 *(лучы́ну на паттóпку),* 37, 41 (падтопу і дровы), 73 (трад.), 80. *ськіпáць* 42 *(лучы́ну* ці *падтóпу),* 43, 81, 83—85, 89. *паскіпáць* 6, 74. *скапáць* 24 (трад.), *пыскіпáць* 87.

Адведзены: *дрáць лучы́ну* 49а.

№ 1455: *калóць* 13, 71, 76. *раскáлваць* 76. *накалóці* 93. *колóть* 134.

сеч 5, 7, 8а, 9 (тонкія дровы і сукі), 15 *(сеч сукі),* 19, 29, 32—35, 38, 41, 42, 57, 62, 63, 70, 71, 73, 79, 82—84, 86, 117. *сêч* 60.

сячы́ 3, 6, 7, 8а, 9—11, 18 *(трэ́ба ў лес ісці дрóвы сячы́),* 25а, 31, 43, 46, 47, 49, 60, 64, 65, 74, 76, 87, 88, 115, 120, 129. *сечы́* 94. *сы^е^чы́* 103 *(сíчы дрíбнынькэ). сíчы* 94а, 103.

сéкчы 21, 26, 49а, 50, 52а, 55, 58, 61, 75, 80, 104. *сêкчы* 110.

сéкці 76, 100—102, 107, 111—113, 116, 118, 122, 124, 126, 127, 129, 130, 134, 135. *сíкты* 108, 109. *секць* 130.

рубáць 18, 77, 83, 99, 113, 130, 135, 136, 139, 140—142. *рубáты* 90, 92, 95, 96, 103, 108, 132. *рубáці* 93, 94, 102. *рубáюць* 51. *рубáють* 96а. *рубáты* 97. *рубáтэ* 98. *рубáть* 134. *нарубáць* 47.

рубíць 16, 30, 36, 39, 40, 42 (нов.), 77 *(хáту рýбя),* 78, 80, 82—85, 87, 124 *(рубіць хáту),* 126, 128.

біць 13, 15, 33, 34.

шчапáць 52а *(шчапáць* 'сячы дровы ў даўжыню').

Адзінкавыя: *загатáўліваць* 125.

Не картаграфуюцца:

1470: *насéчаны* 11, 26, 128. *насéчыны* 78, 79, 89. *насéчаныя* 19, 130. *насêчаны* 60. *насéчыныя* 87. *насéчэные* 107.

накóланы 54, 62, 93, 140. *кóлаты* 54. *накóланыя* 87. *накóлыны* 79, 89. *накóлыты* 83. *накŏлытыя* 85. *накóлъты* 88. *покóлаты* 96а. *накóлены* 97. *пукóланэ* 98. *накóлаты* 133.

нарýбаны 45, 92, 131. *нарýбанэ* 98. *нарýбаные* 138.

нарýбліны 83, 89. *нарýбліныя* 87. *нарýблены* 136.

АЛА 870: *сячэ́* 24А, 29А, 33А, 39А, 40А, 49А, 55А, 58А, 59А, 61А—63А.

сячэ́ць 2А, 6А, 8А, 15А, 17А, 25А. *сíчэ́ць* 21А. *сéкчы* 34А.

сечэ́ 56А. *сэчэ́* 65А.

кóля 27А, 29А, 30А, 32А, 35А, 37А, 38А, 40А, 44А, 50А, 60А, 63А, 70А. *кóліць* 4А, 7А—10А, 13А, 22А, 23А, 41А, 42А, 48А, 52А, 67А. *калóць* 20А. *кóле* 19А, 30А, 43А, 45А, 47А, 53А, 57А, 62А, 64А, 66А, 115. *кóле* (амаль як *і*) 51А, 54А.

рубáе 48А, 65А. *рубáя* 26А.

б'ець 2А, 4А, 7А, 8А, 15А, 18А, 25А, 41А. б'е 14А, 16А. біць 20а.

шчапáіць 12А, 13А. *шчыпáіць* 1А, 3А, 5А. *шчапáя* 11А, 16А, 28А. *шчэ́піць* 17А. *скіпáя* 36А.

Карта № 200

ВЫКАПАНЫ ПЕНЬ З КАРЭННЕМ

№ 1464 «Я. н. выкапаны пень з карэннем: корч, курчыга...», № 1465 «Я. н. хваёвы корч, які выкопваюць на апал: смаляк, асмал...»

На карце картаграфуюцца назвы выкапанага пня з карэннямі.

Назва *курчыжка* картаграфуецца як *карчыга,* назва *пянёк* — як *пень.*

пынёк 95, 96, 103. *пэнёк* 94а, 98, 108, 113 як *пень.*

№ 1464: *корч* 1—8, 8а, 9—15, 17—25, 25а, 26—37, 38 *(у балоці),* 40—49, 49а, 50—52, 52а, 53—64, 66, 68—89, 92, 94 (з куста), 96а, 97, 99, 100, 101, 104—111, 114—116, 118, 121—126, 128, 129, 131—133, 136, 140—142. *кôрч* 65, 67, 134. *курч* 39.

карчы́га 81, 85, 124. *курчы́га* 39. *курчы́жка* 82.

карчавéшка: кърчавéшка 8а. *кырцавéшка* 16.

пень 112, 115, 117, 119, 120, 127, 130, 132, 135, 139 (хмызняк з невялікім ствалом). *пэнь* 91, 93, 94, 96а, 103. *пэнёк* 94а, 98, 108, 113. *пынёк* 95, 96, 103. *пенёк* 109, 135.

смýлный пэнёк 94а.

Адзінкавыя: *віскідзь на лучы́ну,* мн. л. *віскідзі* 138. *лучы́на* (смаловы пень) 112. *дзерты́шка* 102.

№ 1465: *смалíсты корч* 4. *смалавáты корч* 8, 8а. смалякавáты корч 9. *смолны корч* 20, 70, 105. *смалны́ корч* 24, 33, 41. *смаля́ны корч* 44, 50, 59. *смалóвы корч* 60, 74, 86, 89. *смалóвы корч* 132. *хваёвы корч* 112, 138, 139.

смъляны́ пень 34. *карчóвы пень* 118. *смалóвы пень на лучы́ну* 141.

Карта № 201

ДРЫВОТНЯ

№ 1472 «Я. н. месца на двары, дзе сякуць дровы: дрывотня, дрывотнік...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў дрывотні.

Назвы *трывóтнік, дрывáтнік* картаграфуюцца як *дрывóтнік,* назва *двърасéка* картаграфуецца як *двърасéк.*

Адводзяцца ад картаграфавання назвы: *павéць, павéтка, клáдка, шóпка* і *пóводзь,* якія абазначаюць іншыя рэаліі.

дрывóтня 2, 5, 6, 10, 21, 24—25а, 27, 28, 30, 31, 48, 52а, 53, 56, 57, 59, 68, 69, 94, 94а, 95, 99, 100, 105, 110, 112, 126. *дрывутня* 139. *дрывітня* 107. *дравóтня* 51, 64, 135. *дровóтня* 113, 114, 117, 120—122, 124, 127, 133, 134. *дровýтня* 140. *дровітня* 103. *дровю́тня* 90, 103, 108. *друвóтня* 132, 136.

дрывóтнік 3, 19, 20, 22, 23, 26, 36, 37, 45, 47, 50, 52, 54, 55, 61—63, 65—67, 70—72, 74, 104, 106, 116, 120а, 123, 126, 130, 141. *дровóтнік* 138. *дрівóтнік* 88. *дровітнык* 109. *трывóтнік* 65. *дрывáтнік* 49.

дрывасéк 1, 9, 11, 12, 15, 35, 39, 41, 42, 61. *дравасéк* 14, 32. *дръвасéк* 33.

двърасéк 8а. *двърасéка* 13.

дровáрня 94а, 101.

дрыватóння 44, 84.

дрывáльнік 4. *дварасéтнік* 8. *дрыýнік* 18. *дрывóцінь* 49а. *дровільна* 96а. *друвітня* 98.

дрыжнік 34, 38.

траскóўнік 37, 73, 75, 78—82. *трэскóўнік* 129.

трасóчнік 23, 67.

трэ́сьнік 76, 77, 118.

трасóтніца 29. *траскóўя* 43. *трысóтнік* 75. *трусóк* 96.

Адзінкавыя: *шчапавішче* 86.

Адведзены: *клáдка* 41, *павéтка* 83, 118, *павéць* 85, 87, 89, 142. *шóпка* 93, *пóвадзь* 106.

Карта № 202

КАЛОДКА

№ 1473 «Я. н. калодка, на якой рубаюць дровы: калода...» АЛА № 3303 kolda колода — klada — kloda 'ствол срубленного дерева', 'толстое бревно', 'пень срубленного дерева, обрубок, чурбан'; 'предметы, сделанные из ствола дерева: улей, часть воза, корыто, часть ткацкого станка, ступа'; 'груда дров', 'тюрьма'.

На карце картаграфуюцца словы *калóдка* і *калóда.* Матэрыялы з АЛА ўзяты тыя, дзе ўказваецца значэнне 'калодка, на якой сякуць дровы'.

№ 1473: *калóда* 10, 11, 26, 30. *колóда* 131, 133, 136.

калóдка 78, 79, 85, 87, 89, 128, 130, 140. *калóтка* 4, 8а, 9, 19, 45, 54, 62, 83. *колóдка* 96а, 107. 138. *калóтка* 60. *кълóтка* 88. *кулóдка* 92. *колóтка* 98. *колідка* 96а. *колыдка* 97. *кулітка* 98.

АЛА 3303: *калóда* 1А, 2А, 4А, 6А, 15А, 16А, 23А, 29А, 41А, 42А, 49А, 58А—61А, 67А, 61, 70. *колóда* 54А.

калóдка 62А, 63А. *калóтка* 4А, 7А, 8А, 11А, 12А, 14А, 15А, 50. *колэ́дка* 47А. *колідка* 48А.

Карта № 203

КУСТ

АЛА 371 'куст' (о. н.) куст.— zbun, dzbun, grm— krzew, krzak. № 3199 «Корч, карчак: а) куст лазы, алешніку...» № 3208 «Куст: а) куст лазы, арэшніку...»

Картаграфуюцца назвы куста драўняных раслін. У аснову пакладзены адказы на пытанне АЛА 371. Параўнанне гэтых адказаў з адказамі на пытанні ЛАБМ 3199 і 3208 паказвае, што ў іх адсутнічаюць спецыфічныя назвы для куста раслін не драўляных. У выніку таго, што пытанні 3199 і 3208 не арыентавалі на абавязковае высвятленне назвы куста, матэрыял па іх можа быць не зусім поўны. Адводзіцца назва *корчякы́* (абазначае іншую рэалію).

АЛА: *куст* 1А—42А, 44А, 46А, 47А, 49А—51А, 53А, 55А—63А, 66А, 67А, 50, 61, 70, 115.

корч 29А, 43А, 45А, 47А, 48А, 52А, 54А, 56А, 64А, 65А. кэрч 47А.

№ 3199: *куст* 3, 7, 14, 16, 17, 25, 26, 30, 35, 37, 42, 49а, 50, 57, 63, 65—68, 71, 81, 84—86, 88, 89, 105, 114, 117— 119, 122, 123, 125, 129, 130, 136, 140.

корч 26, 29, 30, 45, 48—50, 53—55, 60—62, 67, 75, 82, 90, 92—98, 101, 102, 104, 107—109, 112—116, 119—121, 123—125, 127, 130—132, 134, 135, 137—139, 141, 142.

карчáк 53, 54.

Адведзены: *корчякы́* (невялікія кусты) 95.

№ 3208: *куст.* 1—89, 100, 102, 104—107, 110—112, 114—130, 133, 134, 136, 138. *корч* 90, 92—98, 101, 103, 108, 109, 113, 132, 135.

Карта № 204

ПАЛЯНКА

№ 1452 «Я. н. незаросшае дрэвамі, кустамі месца сярод лесу: гала, гало, галіво, прагаліна, палянка...»

Картаграфуюцца назвы палянкі ў лесе. Паказаны супроцьпастаўленні па каранях, суфіксах, канчатках, некаторых фанетычных асаблівасцях. Назва *палянa* картаграфуецца як *палянка.* назва *прогáль* — як *прагáл.* Не картаграфуюцца назвы, якія не адносяцца да тэмы карты: *пусты́р* 8, *прасéка* 25а, *гáлоё балота* 37, *гал* 38, *прытáліна* 42, 78, *кýдзярачка* 52, *церабéш* 71, *гáло* 115.

1 *прагáліна.* 2 *галіна́ (выганяйця с кустоў на галіну), палянкі (у лесі).* 3 *паляна.* 4 *палянка чыстая.* 5 *пóжня (у лесе).* 6 *чысцяк, палянка.* 7 *прыгáліна.* 8 *пусты́р, палянка, гóлая прагáліна.* 8а *пръгáліна.* 9 *палянка.* 10 *прагáліна (лось выскачыў на прагаліну), прагáл.* 11 *прагáліна (на прагаліну выйшлі).* 12 *пъляна (прасторай), пръгáліна (паласой).* 13 *пълянка.* 14 *палянка.* 15 *пръгáліна.* 16 *прыгáліна, пылянка.* 17—18 *палянка.* 19 *прагáліна (там косяць).* 20 *палянка.* 21 *прагáліна, чысціна, гáла* (трад.). 22 *палянка.* 23 *гáліва, чуў і гáла, галізна* (пусташ у лесе). 24 *палянка* (сярод лесу). 25 *чысціна, прагáліна.* 25а *прасéка.* 26 *палянка, прагáліна.* 27 *палянка (паміж лесу), паляна.* 28 *паляна.* 29 *пылянка, прыгáліна.* 30 *пыляна.* 31 *палянка, лысіна.* 32 *пълянка.* 33 *пръгáліна, пълянка.* 34 *гъляк (на бару), пълянка (на краю леса).* 35 *пылянка, прыгáліна.* 36 *пълянка.* 37 *пълянка, прагáліна, галы́н, гáлоё балóта.* 38 *палянка, гал (на балоце, дзе няма кустоў).* 39 *пъляна.* 40 *прыгáліна.* 41 *прыгáліна, пъляна, пълянка.* 42 *пълянка, прыгáліна; прытáліна.* 43 *гóлыя мéста, гóлыя пылянка.* 44 *пыляна, прыгáліна* (невялікая вузкая палянка). 45 *палянка.* 46 *палянка, прагáліна (на прагаліне трохі атпачылі), прагáл (у лесе, дзе няма дрэў).* 47 *гáло (гало вельмо стало, мусіць пацярабілі).* 48 *паляна.* 49 *прагáліна, галь (голаё место).* 49а *палянка, паляна.* 50 *прагáліна, гáло.* 51 *паляна.* 52 *кýдзярачка (як дзе бывая і вада), гóлая мéйсца.* 52а *гáліва* (месца, дзе расце багун і не растуць дрэвы і кусты, гэта на балоцістым месцы). 53 *прагáліво, гáліво, палянка.* 54 *паляна, прагáліна, прагáлак.* 55 *палянка, прагáлак, гáло.* 56 *гáліво.* 57 *прагáліна, прагáлак.* 58 *гáліва.* 59 *прагáліна (малая прасека, незаросшая паляна), паляна, галь* (вялікая лапіна ў лесе); *галь, гáліна* (высечаны лес); *гóла тут.* 60 *прагáліна, прагáліво, палянка.* 61 *палянка.* 62 *прагáліна.* 63 *палянка.* 64 *прагáліна.* 65 *палянка, прагáліна* (невялікая), *гáла,* (вялікае). 66 *гáла (на галі ягады бралі, там гала несхадзімая, журавіны растуць, там мох, буяке, хвойнічак маленькі).* 67 *палянка (у лесе), гáла (голае месца за лесам або да лесу і голая лапіна ў лесе).* 68 *палянка.* 69 *палянка, гáлая балóта, гóлая балóта (дзе расце багун, мох і маленькі хвойнік).* 70 *палянка.* 71 *церабéш (траву касіў на церабяжы, Папоўскі церабеш, Блінаў церабеш —* урочышчы). 72 *гáла (дзе лысіна без лесу).* 73 *прагáліна, пълянка.* 74 *палянка, прагáліна.* 75 *палянка, гóлая палянка.* 76 *палянка, прагáліна, гáлая (каровы вышлі на гáлая, каровы ходзяць* (пасуцца) *на гáлам).* 77

гала (галы, дзе лес рэдка сядзіць, вышаў на гала), паляна. 78 *прыталіна; пылянка, прыгаліна, голыя мясціна.* 79 *прыгаліна, пылянка.* 80 *прыгаліна, пълянка.* 81 *палянка, гал* (свабодная прастора ў лесе, на балоце). 82 *палянка, гала.* 83 *прыгаліна, пыляна.* 84 *гал, прыгаліна, пыляна.* 85 *пылянка, гал* (трад.), *гала, гальны лес.* 86 *паляна, прагаліна (вузенькая, малюсенькая), палянка, прагалінка.* 87 *пыляна, прыгаліна, гала.* 88 *пълянка, галь.* 89 *прыгаліна, пылянка, галіва.* 90 *гал, галь, прогалок, прогаліна.* 91 *пулянка.* 92 *пругальна.* 93 *галеч, прагаліна (гэта калі малы лес, або там балота, а ты едзеш, і тут зразу павіднее, бо меншыя дрэвы, або іх зусім няма, то гэто прагаліна), галы* (прым.). 94 *поляна, полянка, гало, прогаліна.* 94а *полянка, прогалынка.* 95 *полоня, прогалына.* 96 *прогалына, поляна, полянка, прогаль, прогалле.* 96а *лысуха.* 97 *полянка.* 98 *пругалок, пулонь.* 99 *паляна.* 100 *галіво, голя, галя.* 101 *галеч, полянка.* 102 *круговіна, кругаль, гало.* 103 *прогалына, полоня.* 104 *поляна, галіва, прагаліна, галя.* 105 *галь.* 106 *полонь, острой.* 107 *поляніца, лапік голый; лапістый быэр.* 108 *полянка, прогалына, прогал.* 109 *галявына, чыстэе.* 110 *гало.* 111 *галіна, гала.* 112 *гала, астравок, палянка* (пра разробленыя). 113 *поляна, прогаліна.* 114 *гало.* 115 *палянка, гало (вялікі кусок балота).* 116 *паляна, гала.* 117 *гало, прогаліна.* 118 *гала* (высокае месца без лесу), *палянка* (сярод лесу, дзе могуць і сеяць). 119 *паляна.* 120—121 *гала.* 122 *гала, паляна.* 123 *паляна, прагаліна.* 124 *палянка, гала.* 125 *прагаліна.* 126—127 *палянка.* 128—.129 *прагаліна, паляна.* 130 *ляда.* 131 *полянка, галь.* 132 *прогалок, полоня.* 133 *гало, галь.* 134 *полянка, прогаліна.* 135 *палянка (орана), грудочок (неораны), пеля (велікая неорана), гало, прогаліна.* 136 *гало.* 137—138 *гало, прогаліна.* 139—141 *палянка.* 142 *палянка, гала.*

Карта № 205

КУДРА

№ 112 «У якім значэнні ўжываецца слова кудра: а) азярцо, сажалка, б) малады лес...»

Картаграфуюцца варыянты значэнняў назваў *кудра, кудзярка, кудзяр.* Апелятывы і мікратапонімы абазначаны рознымі фігурамі.

1 *Кудра* — назва поля: *палянку между гор называюць Кудра, у Кудры убіралі авёс* (на адлегласці 4-х км ад в. Лісна). 2 *Кудры* — назва вёскі; прозвішча *Кудра.* 3—18—.19 *кудра, за паншчызнай капаныя для вадапою, а цяпер зарошшы, бальшая кудра, вады было многа, а цяпер высыхая, ёсь крынічная кудра, белая ружа расце на вадзе.* 20 *кудра — азярцо.* 21 *кудра — сасоначак штук пяць-дзесяць-дваццаць, кружок такі.* 22 *кудра — па лесі такая суш, там ягады растуць, там якія кусточкі растуць.* 23 *кудра — пусташ, заросшая кустамі, там нічога не хоча расці.* 24—.25 *кудравыя валасы.* 25а—37—.38 *кудра — жанчына з непрыбранымі валасамі і яшчэ як быццам нейкая трава.* 39—.40 *от дзерыва харошыя, кудравыя, воласы кудравыя.* 41—47—.48 *кудра — малады кудравы лес, во тут нідалёка ад вёскі расце кудра.* 49—.49а *кудра, кудзерка, кудрачка — кусочак лесу сярод поля.* 50—51—.52 *кудра — прыродны вадаём, невялікае азярко, сярод лесу бываюць кудры, там вада і трава расце.* 52а *кудра — малады лясок, які расце кучкамі, мяста кудра, дзе зелень лесавая цененькая.* 53 *кудра — малады лес, кудра — некалькі дрэў на полі.* 54—56—.57 *кудзерка — лясок на ўзгорку і сярод палёў; дзеці на кудзярца.* 58 *кудра лесу стаіць — лапіна лесу харошая.* 59 *кудра, кудзерка — невялікі лясок сярод поля, на сажалку не кажуць.* 60—63—.64 *кудра — астатак лесу сярод поля; кудра лесу сярот поля; кудзерка асталася сярот поля.* 65 *кудра лесу — невялікая плошчадь лесу.* 66—68—.69 *кудзерачка — невялікі лапік лесу; адна кудзерачка лесу і паляначка.* 70—74—.75 *кудра — прыгожыя пышныя валасы ў дзевачкі.* 76—. 77 *кудра ты — хто кучаравы.* 78—103—.104 *Кудра — назва мясцовасці, урочышча* (мікратапонім), *зямля з лесам і азярцо, Папова кудра, кругом княжыцкі лес.* 105—107—.108 *бэроза кудрава.* 109—131—.132 *ох ты кудра — на дівчыну скажуть, як шэ вэльмы молодая, як шэ ныма чого йіты, а вона йдэ.* 133—134—. 135 *дзіця кудравае, кучаравае, бероза, хвоя кудравая, кучаравая.* 136—142—.

Адзначаны іншыя назвы, якія не адносяцца да тэмы карты: *азярцэ* 135 (а). *азірцо* 85. *азярцо* 68 (а), 86 (а), 118 (а), 124 (а). *вазярцо* 75. *возіра* 85. *возірца* 35. *вузэрцэ* 98. *гозырцэ* 95. *зяро* 16 (а). *озырцэ* 103 (а), 132 (а). *озэрце* 90. *озэрцэ* 94а, 108. *озерцо* 107. *озэрэчко* 109.

гаршчок 'маленькае азярцо, гектары два' 86.

сажовка 90, 109. *сажэлка* 113.

балоцітка 4. *балацянка* (забалочанае месца) 129. *выгарка* 7 (а). *купяліна, купеліна* (прыродны вадаём з вадой) 24. *луг* 93. *лух, лугі* (дзе вада стаіць, не высыхае) 51. *тапіла* (забалочанае месца) 129.

чэць, чэч 114.

маложа 35. *падлесак* 55 (б). *порасля* 118 (б).

Выкарыстаны іншыя крыніцы:

1. Матэрыялы картатэкі «Слоўніка беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча». Нумарацыя пунктаў адпавядае нумарацыі на картах атласа. Калі пункт, матэрыяла з якога прыводзяцца вышэй, адсутнічае ў сетцы, пры картаграфаванні знак наносіцца пад бліжэйшым пунктам сеткі.

1 *кудра — забалочанае месца, скот заганяіць,* 2 *кудзяр харошы лесу; многа кудзярбў* ('кустоў'). 4 *от кудра пашла* ('пра кучаравую дзяўчыну'). 20 *у нас па кудрах мох; ідзі ў кудру надзяры моху; была кудра, ялавец рос, кусты; у кудры капалі торф.* 22 (в. Крэва Смарг. р-на) *кудра — еслі лес, бяроскі кругом кудравыя, участак леса такі.* 47 (в. Псярцы Шчуч. р-на) *уперат сенажаць у нас была, на той сенажаці быў лужок* ('вадаём'), *кудра называлі.* 52 *сярод лесу бываюць кудры, там вада і трава расце.* 52а (в. Дакудава Лід. р-на) *мы называлі мяста — кудра, дзе зелень лесавая цененькая.* 54 (в. Пацаўшчына Дзятл. р-на) *кудра паміж поля, лясок такі, кудра лесу стаіць.* 58 *кругом выразалі, адна кудра лесу стаіць, бярозавая кудра і лугавая кудра, у лугавой кудры альха расце, бывая грась.* 70 *лапінка лесу — кудра.* 11А (в. Галоўні Воран. р-на) *кудра* — ('круглы ўчастак аднародных дрэў у лесе'), *кудра — невялікі лясок, гай, дубова кудра.* 26А (в. Кіралі Шчуч. р-на) *кудру лесу купіў, кудра — балота, жураўліны, купчыстая балота, на кудрэ купіны.* 27А (в. Вострава Маст. р-на) *у кудры заўсягда лён мачылі, каменьмі накладалі.* 50А (в. Дзяніскавічы Ганц. р-на) *кудзерка — там лес, трохі балота і лушка.*

2. Матэрыялы з кнігі «Мікратапанімія Беларусі», Мінск, 1974.

8а (в. Навіны Міёрск. р-на) *Кудраўка — урочышча, дзе раньшы кустарнікі былі.* 19 (в. Відэйшы Ашм. р-на) *Кудзярачка — азярцо з крыніцай.* 20 (в. Апіта Іўеў. р-на) *Кудра — балота.* 22 (в. Ходзішкі Смарг. р-на) *Кудра — лес на сухім месцы, дзе многа ягад.* 25 (в. Рогавічы Вілейск. р-на) *Кудзяркі* — урочышча. 52 (в. Курчаўцы Радунск. р-на) *Кудра — зарослае месца на полі.* 52а (в. Сіманы Лідск. р-на) *Кудра* — поле на месцы выкарчаванага кустарніку. 58 (в. Барысаўка Іўеў. р-на) *Кудра* — палянка ў лесе. 59 (вв. Даўнаршчына і Вял. Гуменаўшчына Стаўбц. р-на) *Кудзеркі* — лес сярод поля, (в. Сцяцкі Стаўбц. р-на) *Кудра — поле, дзе расла кудзерка арэшніку, цяпер выцерабілі і расце толькі дзікая трава,* (в. Баханы Стаўбц. р-на) *Кудра — лясок,* (в. Апечкі Стаўбц. р-на) *Кудра — паша.* 60 (в. Бержано Карэліцк. р-на) *Кудра* — урочышча. 61 (в. Горкі Стаўбц. р-на) *Кудзерка* — сенажаць. 30А (в. Курачкі Стаўбц. р-на) *Кудра — поле, дзе расла кудзерка арэшніку, кудра — паша.*

Карта № 206

МЯЗГА

АЛА 348 N sg mězga мезга — mezga — miazga

Картаграфуецца пашырэнне слоў *мязга, мяздра, мезак, мязок,* іх асноўныя фанетычныя варыянты і род. Назва *мазга* (п. 70) картаграфуецца як *мазга,* назва *мязок* — як *мезак.* Як паказваюць заўвагі да адказаў, картаграфуемыя назвы абазначаюць пераважна сакавіты слой пад карою дрэва. Назва *мозк (моск)* не картаграфуецца. (відаць, абазначае іншую рэалію).

мязга 31А, 32А (мякаць пад карою дрэва). 40А, 58А *(пад карой яна),* 61А *(у дрэві мязга; бульбу пераганяюць, астаецца мязга).* 61 (слой дрэва пад карой), 70. *мезга* 70, 115. *мізга* 9А, 17А, 19А, 24А, 39А.

мязга́ 6А *(абдзярэш кару, а далей будзіць мязга́)*, 21А, 22А, 27А, 30А, 32А (мякаць пад карою дрэва), 33А, 44А *(на мязге)*. 49А (вільготная маса паміж карою і драўнінай дрэва), 67А *(у дзераві)*. *мезга́* 54А (мяккі сакавіты слой на дрэве паміж карой і драўнінай), 62А (частка дрэва паміж карой і драўнінай; жом), 115 (пад карою дрэва). *мізга́* 4А, 20А, 39А.

мязка́ 66А. *мяска́* 37А *(йета пат карой у дзерава, мяска салоткая)*. 55А *(канчаецца цякці сок, тады набіраецца мяска, а з яе на следуюшчы гот слядок дзерава)*. *меска́* 115 (пад карою дрэва). *міска́* 36А.

мазга́ 50А (паміж карой і абалонню дрэва, ад чаго павялічваецца таўшчыня дрэва), 57А *(на мазге,* 67А. *мозга́* 45А (забалонь, унутраная слізістая абалонка дрэва). *мэзга́* 47А. *мазга́* 70.

мяздра́ 1А (мяккая сакавітая частка кары), 10А *(за карою, сама сэрца)*, 11А—13А, 15А (толькі ў ліпе, у астатніх дрэвах *абалонь* ці *стрыжань)*, 26А, 28А, 29А. *мездра́* 16А (пад карой дрэва, б. ч. у елкі, сасны). *міздра́* 2А, 3А (пат карой, як кару зрэзаць), 4А, 5А, 7А (клейкае рэчыва пад карою дрэва), 8А, 16А *(пат карой дрэва)*, 18А, 23А, 42а.

ме́зок 56А *(смокчуць тэй мазок)*. *мэ́зок* 51 (слой пад карою дрэва). *мязо́к* 25А *(у мязку́)*.

мязгра́ 14А. *мяздро́* 26А.

Адзінкавыя: *ка́шка* 34А *(пат карой, у ка́шчэ)*. *было́к* 43А *(в дэрвы)*. *абало́на* 46А (у дрэве).

Адсутнасць назваў з асновай *мязг-, мязк-, мазг-, мяздр-, мяз-*: 35А, 38А, 41А, 48А, 52А, 59А, 60А, 63А—65А.

Адведзены: *мозк* 53А *(у мазкве́)*. *моск* 50 *(у моску)*.

Карта № 207

КАСЦЁР ДРОЎ

№ 1474 «Я. н. складзеныя дровы ў доўгую граду: сценка, града, вярста...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў *кастра* (спосаба ўкладкі) дроў. Назва *кастрэ́* (мн. лік) картаграфуецца як *касцёр.*

касьцёр 1, 7, 12—17, 32, 39, 47—50, 52а—55, 64, 65, 93, 99, 104, 105, 108. *косьцёр* 94, 94а, 95, 102, 103, 106, 107, 109. *кастёр* 97, 133. *костёр* 90, 96. кусьцёр 98. *кустёр* 132. *кострэ* 101.

скірда 40, 43, 44, 82, 85, 86, 88, 116, 142. *скірта* 42, 76—79, 81, 82, 121, 126, 127, 140.

скірда́ 73, 75, 80, 87, 124, 139. *скірта́* 36, 38, 73, 74, 78, 89, 120, 120а, 129.

сціpта 20, 26, 27, 52. *сцірда́* 63.

шкірда 84. *скірдачка* 124.

вярста́ 24, 25, 25а, 31, 49а, 66—71, 110, 115. *вірста́* 28.

града́ 10, 11, 19, 30, 34, 58. *грыда́* 29, 35.

гра́тка 33, 35.

гра́дзіна 83.

рад 22, 134. *рат* 23, 57.

радо́к 51.

шу́рка 135, 138, 140 (рэдк.), 141.

клётка 49, 62, 111, 112, 114, 117.

клад 2, 3, 4—6, 8, 9. *клат* 21.

склат 18. *складня́* 37. *кла́дка* 41.

плі́та 72, 119.

пліта́ 77, 118.

сцёнка 83, 136. *стёнка* 92. *сті́нка* 131.

стына́ 96а.

лёнта 122, 123, 125.

Адзінкавыя: *го́рба* 45. *шта́бель* 46. *шарэ́ньга* 56. *шчыт* 59. *стус* 60. *шы́фта* 91. *скёпня* 100. *стажо́к* 104. *шар* 113. *стог* 138.

Карта № 208

СТАЖОК ДРОЎ

№ 1475 «Я. н. зложаныя дровы ў выглядзе стажка: касцёр, скірда...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў стажка дроў.

Назвы *скірта́* картаграфуюцца як *скірда́*, назва *сціpта* як *скі́рда*, назва *стажэк* — як *стажок.*

стог 46, 59, 84, 137 (*у стог* — гавораць мало, толькі пачынаюць складаць). *стох* 2, 4, 7, 8а, 12, 21, 22, 24, 52, 53, 58, 66, 105, 139, 140.

стажо́к 5, 6, 8, 11, 18 (нов.), 19, 20, 25а, 29, 33, 35, 36, 40, 53, 58, 65, 69, 82, 84, 100 (нов.), 104, 110—112, 120, 123, 127, 142. *стожок* 94, 94а, 101, 106, 113, 131, 133, 138. *стужок* 98. *стожэк* 133.

стожо́чок 108.

касьцёр 13, 15, 17 (рэдк.), 32, 39, 50, 52а, 54, 60—64, 83, 89, 97, 99. *косьцёр* 95—96а, 102, 107. *костёр* 103. *кустёр* 92.

касцёр 14, 47, 49а, 51, 57.

костэ́рэц 109.

капа́ 75, 81.

капя́к 68, 69, 71.

ку́ча 48, 93.

скірда́ 28, 31, 37 (рэдк.), 59, 87, 123, 129, 136. *скірта́* 120а. *сьскірта́* 38, 74, 78, 89.

сьскі́рда 43, 44, 67, 83, 85, 88, 116, 128. *скі́рта* 42, 70, 79, 82, 126, 141. *сьці́рта* 115.

сьскі́ртка 76.

вярста́ 25, 115.

коло́дяз 95, 96. *коло́дзіж* 10.

клётка 45, 122. *клі́тка* 109.

Адзінкавыя: *одо́нык* 16. *ко́нус* 86. *го́рба* 93. *я́рус* 94. *во́рох* 117. *гу́рба* 132. *шу́рка* 135.

Адсутнасць назвы: 1, 26, 30, 56, 73, 77, 80, 90, 118, 119, 124, 125, 134.

Карта № 209

АХАПАК ДРОЎ

№ 1476 «Я. н. адзін ахапак дроў: бярэмя, бярэмянё...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назвы ахапка дроў. Назва *бярэ́мане* картаграфуецца як *бярэ́мяне,* назва *бэро́мак* — як *бярэ́мак,* назва *обэро́мак* — як *абярэ́мак.*

бярэ́ма 2—4, 6, 7, 8а, 10, 11, 19—23, 25, 33—38, 40, 42, 43, 63, 73—75, 77, 80—82, 123. *бяре́ма* 13, 15, 41, 44, 83—89. *бірэ́ма* 16. *біре́ма* 17, 39. *бярэ́мо* 60. *бырэ́мо* 92. *бере́мо* 14.

бярэ́мя 26, 45—49а, 51, 52, 52а, 64, 65, 67, 100. *берэ́мя* 116. *бырэ́мя* 96а. *бярэ́мё* 99. *бярэ́м'я* 27, 57, 58, 104, 105, 110. *бэрэ́м'я* 106. *бярэ́м'е* 111, 112. *бэрэ́м'е* 107, 109. *бярэ́м'ё* 56, 61, 62.

бэрэ́мне 94, 94а, 101, 102, 108. *бырэ́мне* 95, 96, 103, 131.

бярэ́мяне 59. *бырэ́мыне* 90. *бярэ́мяня* 54. *бярэ́мянё* 50, 53, 55. *берэ́мане* 93.

бярэ́мак 82 (в. Лужок), 120, 125, 130. *бярэ́мок* 140. *берэ́мок* 134. *барэ́мок* 138. *борэ́мок* 133. *бэрэ́мок* 113. *бырэ́мок* 132. *бэро́мок* 135.

абярэ́мак 118, 128, 129, 142. *аберэ́мок* 126. *абэрэ́мок* 91. *оберэ́мок* 114, 133. *абарэ́мак* 119, 121, 124, 126, 127, 139, 141, 142. *обэро́мак* 136.

пярэ́бярання 69 (даўней: *пярэ́бярання набра́ў дроў)*. *бырэ́мніско* 103. *абарэ́м* 141.

аха́пак 1, 4, 6, 7, 9, 10 (нов.), 11 (часцей), 24, 25а, 31, 58, 64, 70—72, 76, 118, 127. *ахапък* 5, 12, 30, 39. *аха́пык* 29, 78, 79, 84, 89.

ахо́пак 8, 9. *ахо́пък* 8а.

аха́пка 16. *ха́пыцка* 16. *ха́пык* 85. *охапка* 106.

лано́ 66, 117, 120а, 122.

уло́ння 32, 68, 70, 71. *уло́нне* 28.

нару́ччэ 95 (рэдк.), 97. *нару́ч'е* 98.

Адзінкавыя: *но́шка* 85 (трад.).

Карта № 210

ГАЛАВЕШКА

№ 1478 «Я. н. недагарэўшае палена дроў: галавешка, галаўня, агарак, махнытка...» На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назвы недагарэўшага палена дроў. Адзначаецца вялікая колькасць лексічных варыянтаў, што тлумачыцца дыферэнцыяцыяй назвы ў залежнасці ад ступені недагарання, колькасці дыму, тыпу драўніны самой галавешкі, г. зн. рэаліі. Назва *махнатка* картаграфуецца як *махнытка*.

галавешка 1—6, 8—10, 12, 13, 15—17, 19—26, 28—48, 49а, 50, 51, 54—61, 63—80, 82, 83, 85, 87, 89, 92—94а, 96а—98, 100—105, 107, 108, 111, 113, 114, 117—119, 120а, 126, 128, 131—136, 138—140, 142. *головешка* 90, 94а, 96а, 103.

алавешка 18, 52.

галаўня 2, 11, 14, 30, 46, 76, 81, 91, 115, 121, 123—127, 129—130, 133, 141.

галоўня 14, 22.

головенька 107, 109.

галуза 99, 110, 112, 139.

галузка 116.

махнатка 58. *махнытка* 79, 83—89.

махнуша 53. *махнавешка* 53. *махнушка* 58.

карчушка 49, 54.

недагарак 54, 58. *ныдогарок* 94а, 103 (рэдк.). *абгарак* 9. *агарак* 64.

асмалак 54, 60, 62, 96.

Адзінкавыя: *курсьня* 23. *кустравешка* 27. *кудравешка* 49а. *касмушка* 52а. *касмуша* 53. *кацубешка* 54. *курдявэшка* 90. *курячка* 90. *курчавешка* 96.

Карта № 211

КАСЦЁР (вогнішча)

№ 1482 «Я. н. касцёр (вогнішча): агонь, вогнішча, касцёр, цяпло...» АЛА 1019 'костер, горящая куча дров, сучьев'.

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назвы кастра (вогнішча). У сувязі з наступнымі заўвагамі збіральнікаў і інфарматараў адведзены ад картаграфавання назвы: *вогнішча* 71 (як патухла), *огніско* 93 (месца, дзе гарэў касцёр), *вогнішчэ* 98 (места кастра), *огніско* 106 *огонь згорыць, а осталосо огніско*. Не нанесена на карту назва *папялішча* (н. пп. 70, 139), якое таксама абазначае месца, дзе гарэў касцёр.

агонь 2, 5, 6, 8а—13, 15, 17—19, 21—25а, 27, 29, 30, 32, 34, 36, 39—42, 44, 45, 48, 49, 50—53, 55, 56, 58, 60, 61, 64—67, 71, 72, 75, 80, 83, 89, 93, 100, 101, 104, 105, 118, 119, 121—127, 135. *огонь* 90, 91, 94а—96, 102, 103, 106, 108—114, 131, 132, 136, 137. *угонь* 92, 98. *огыэнь* 107. *агонь* 20.

агнішча 2, 4, 8, 22. *агнішчэ* 133.

вогнішча 6, 9—11, 14, 25, 26, 28, 31, 43, 47, 49а, 53, 54, 57, 59, 70, 87, 89, 120, 129, 140—142. *вогнішчо* 60. *вогнішчэ* 94, 117, 134, 136. *огнішча* 20. *огнішчо* 60, 62.

агніска 54. *агніско* 46.

вогніска 53. *вогніско* 99.

гонь 122. *вогонь* 138.

цяпло 1, 5, 8, 9 (трад.), 10, 11 (трад.), 29 (рэдк.), 31, 33, 35, 37, 40—42, 69, 73, 75—79, 81—83, 85 (трад.), 86, 87, 89, 118, 119, 120а, 124, 128, 130. *ціпло* 88.

цяплянішча 36. *цяпелішча* 74. *цяплішча* 86.

касцёр 9, 13, 16, 17, 40, 63, 68, 70, 80, 83, 87, 89, 97, 104, 105, 113 (нов.), 115, 116, 123, 125—127, 129 (нов.), 139. *костёр* 96а, 97. *кустёр* 92.

лом 3.

купайло 103 (экспрэс., рэдк.).

грут 7. *паляніска* 52. *торх* 84.

АЛА: *агонь* 1, 3, 4—7, 10, 11, 14—17, 19, 25, 27, 30, 31, 42, 44, 46, 49, 50 (без а), 53, 55, 57, 61, 62, 65, 66. *огонь* 43, 47, 48, 54. *угонь* 43.

агнішча 13.

вогнішча 9, 21, 34, 35, 63. *вогнішчо* 61 (без а). *огнішчэ* 45.

агніска 26.

гонь 50. *огневыско* 45.

цяпло 2, 5, 18, 20, 23—25, 36, 38, 39, 41, 42, 60, 61.

касцёр 1, 9, 13, 18—22, 28, 29, 32, 33, 50 (без а), 59, 115 (без а). *косцёр* 51, 64. *кусцёр* 43.

костёр 47, 48, 52.

лом 12, 28.

лоўж 35, 40, 58, 59, 61, 65, 70 (без А; *лаўжы*).

купайло 52.

Адведзены: *вогнішча* 71. *огніско* 93. *вогнішчэ* 98. *огніско* 106. *папялішча* 70, 139.

Карта № 212

ПРЫШЧАПІЦЬ

АЛА 483 'scepiti // (s)cepiti (при)щепить — cepitiszczepic' № 1483 «Прышчапіць, ушчапіць...»

Картаграфаваліся супрацьпастаўленыя ў лексічных і словаўтваральных адносінах назвы дзеяння па прышчэпцы пладовых дрэў. Пры адсутнасці зыходнай формы (інфінітыў) адпаведны знак іншы раз ставіўся на аснове занатаваных у адказах скланяемых ці пераважна спрагаемых форм адзіночнага і множнага ліку закончанага і незакончанага трывання картаграфуемых дзеясловаў.

АЛА: *прышчапіць* 1А—9А, 12А, 15А, 17А—22А, 24А, 25А, 30А—41А, 48А, 51А, 53А—55А, 57А—61А, 65А—67А, 61, 70, 115.

ушчапіць 13А, 26А—29А, 43А—47А, 49А, 50А.

шчапіць 10А—13А, 31А, 32А, 62А, 64А.

прывэзтэ (нов.) 43А.

ЛАБНГ: *прышчапіць* 8—11, 78—80, 83, 85, 87—89, 92, 96, 98, 107, 131, 133.

ушчапіць 19, 54, 62.

прывіць 9.

Адзінкавыя: *шчапіць* 11А, *калізаваць* 40А, *сашчапіць* 56А, *солызоваты (очком)* 64А.

Карта № 213

ЧАРЭШНЯ

АЛА 484 čeršьnja черешня — trešnja — czereśnia

Картаграфуюцца фанетычныя варыянты слова чарэшня. Назвы *цырэшня, цярэсня* картаграфуюцца як *цярэшня*. Не картаграфуецца назва *чарэшнік*, якая абазначае зборнасць. Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя пытанні Інструкцыі ЛАБНГ.

чарэшня 1А—3А, 5А, 6А, 11А—20А, 22А, 24А, 26А, 30А—36А, 40А, 46А, 49А, 50А, 57А, 58А, 61А, 63А, 66А, 50, 115. *чарешня* 21А, 39А, 42А. *чырешня* 9А. *чырэшня* 43А, 48А. *чэрэшня* 45А, 47А, 52А, 54А, 62А, 64А.

цярэшня 4А, 27А, 29А, 44А, 51А, 55А, 50, 61. *тярэшня* 59А. *церэшня* 56А. *цырэшня* 43А. *чарэшня* 28А.

Адведзена: *чарэшнік* 61А.

Назвы з матэрыялаў ЛАБНГ:

чарэшня 8а, 11, 45, 54, 85, 110, 119. *чырэшня* 95, 96, 132. *чэрэшня* 108.

цярэшня 26, 49а, 51, 55, 60, 110. *цярешня* 85. *цярэсня* 48.

Карта № 214

ПЛАДЫ ДЗІКАЙ ЯБЛЫНІ

№ 1488 «Я. н. плады, якія растуць на непрывітай яблыні: лясоўкі, дзічкі, паляўкі...»
На карце супрацьпастаўлены назвы пладоў непрывітай (дзікай) яблыні. Назва *дзічкé* картаграфуецца як *дзічкі*, назва *лесавыя яблакі* — як *лесавыя яблыкі*, назва *ліскавыя яблыкі* — як *алёскавыя яблыкі*, назва *польныя яблыкі* — як *пальныя яблыкі*, назвы *пляўкі, плявушкі* картаграфуюцца як *пыляўкі*.

дзічкі 1—3, 5, 7, 9—11, 13, 14, 17—24, 26—28, 31, 35, 37, 40, 46, 47 *(натрасў дзічак с кошык які, іх добро свінні ядўць)*, 48—50, 52, 52а *(дзічка нішчэплена на дзіко)*, 53—57, 59—61, 63—65, 67, 68—75, 78—81, 83, 85—89, 93, 94, 99—102, 104—107, 110, 111 *(грушы)*, 113, 114, 117, 119, 120, 122, 125—130, 133—136, 138, 140—142. *дычкі* 90—92. *дычкы* 103, 108, 109. *дычкы* 94а—96, 97, 131, 132. *дычкэ* 96а, 98 (*дэчка* — адз. л.).

дзікія яблыкі 19, 45, 51, 52 (дзікія яблыкі, ігрушы), 58, 62, 94.

лясоўкі 15, 30, 32, 33, 35, 40, 75, 77—79, 81, 83, 85, 87, 89, 116.

ляскоўкі 16, 76, 82 (з дзікай яблыні і ігрушы), 84, 118.

лясушкі 31, 34.

лясункі 36, 38, 75.

ліснікі 8а, 29.

лесавікі 66 *(а ігрушы — дзічкі)*.

лясныя яблыкі 6, 25.

лесавыя яблыкі 68—70, 135. *лясавыя яблакі* 115 *(тую ябланю вукапаюць і пасадзяць у вагародзе, шчэпляць і тады садавая)*. *лесовіе яблокі* 137.

алёскавыя яблыкі 120а, 121. *ліскавыя яблыкі* 122.

пальныя яблыкі 4. *польныя яблыкі* 18.

пыляўкі 41, 42, 87 (рэдк.). *поляўкі* 94 *(дзікія на полі яблыкі і грушы)*. *пляўкі* 8, 44, 88.

Адзінкавыя: *касцянкі* 93 *(прывітые і непрывітые, або шчэпленыя і няшчэпленыя)*. *кісліцы* 125 (плады, якія растуць на непрывітай яблыні).

Карта № 215

РАБІНА

№ 1492 «Я. н. чырвоная рабіна: рабіна, гарабіна, арабіна, ярабіна, гержабіна...»
На карту нанесены назвы чырвонай рабіны. Словазлучэнні *чырвоная рабіна* і *красная рабіна* картаграфуюцца як *рабіна*, *чырванавата арабіна* картаграфуецца як *арабіна*, *ярабіна* — як *арабіна*, *варабіна* — як *верабіна*.

рабіна 1, 2 (ягады і дрэва), 3, 4 (ягады і дрэва), 5—8, 10—13, 15, 18, 19, 21—31, 34—38, 40, 42, 43, 46 *(рабіна расла тут, высокая ужэ была грабіна)*, 47 *(рабіну снігіры любяць, яна зімою падмерзне, от смашно робіцца)*, 48, 49а, 56—59, 63, 64, 67—82, 102, 104, 106, 112—114, 116, 118—124, 126, 129, 130, 133, 135—137. *рябіна* 14, 16, 17, 32, 33, 39, 41, 44, 83—89, 117, 125. *рабіна красная* 9. *чырвона рабына* 92. *красная рабіна* 141.

рабіна 20, 52.

грабіна 46, 51.

грабэна 98.

арабіна 55, 56, 62, 65, 66, 105, 110—112, 115. *орабіна* 107, 135. *орэбіна* 134. *орабына* 94а, 96, 96а. *оробына* 97. *ярабіна* 61.

аграбіна 55 (рэдк.).

гарабіна 45 *(гарабіну ядзім, яна ад дайлення)*, 50, 52а—54, 60, 93, 94, 99—101. *гарабына* 55, 103 (*гарабыніна* — толькі адна), 108, 109. *горабына* 132.

верабіна 49, 104. *варабіна* 138.

ораб 90. *ороб* 91.

Карта № 216

АРЭШНІК

№ 1494 «Я. н. зараснікі арэшніку: арэшнік, ляшчэўнік... Адно дрэва: арэшына, ляшчына...»
Картаграфуюцца назвы зарасніку арэшніку, для чаго выкарыстаны адказы на першую частку пытання.

арэшнік 1, 7—8а, 10, 11, 26, 27 (нов.), 29—31, 33, 36—38, 40, 42, 43, 45, 57, 60—78, 80—82, 105, 110, 111, 112, 115, 116, 118—120а, 123—130, 135, 139—141. *арешнік* 12—14, 16, 17, 32, 39, 41, 44, 79, 83—89. *орэшнік* 94, 101, 107, 113, 114, 134, 136, 137. *орешнік* 117. *орішнык* 90, 108.

гарэшнік 4, 20, 23, 46, 48, 49а, 50, 52а—56, 58, 59, 99, 100, 104. *горэшнік* 102, 106, 133.

рэшнік 122. *решнік* 84.

орішныкы 96. *урішныкы* 92.

горішныкы 95, 103. *горишныкы* 132.

арэшня 52. *арэхова градка* 133. *аворэшнік* 138 *(на аворэшніку цепер не было ворэх)*. *зараслі арэшніку* 142.

ляшчыннік 2, 3, 6, 8а, 9, 19, 28, 29, 52, 93. *ляшчынік* 18. *лешчыннік* 94.

ляшчэўнік 21, 22, 24, 25, 25а, 27 (трад.), 29 (рэд.), 34, 35, 40, 42 (трад.), 43, 57, 81.

ляшчына 3, 46, 47, 50 (трад.), 55 (часцей), 93. *лешчына* 91, 102, 113. *лішчына* 90. *лышчына* 95, 96, 97, 131, 132. *лэшчына* 109.

ляшчына 49. *лешчына* 51. *лішчына* 94а, *лышчына* 95, 103.

ляхчыннік 5. *ляшчэннік* 22. *лешчыновы лес* 51. *лесок* 102 (дзе расце горэшнік), 134. *лысок* 98.

Адзінкавыя: *лісковы корчі* 90.

Карта № 217

АРЭШЫНА

№ 1494 «Я. н. зараснікі арэшніку: арэшнік, ляшчэўнік... Адно дрэва: арэшына, ляшчына...»
Тэмай карты з'яўляецца назва аднаго дрэва арэшніку. Пры картаграфаванні выкарыстаны адказы на другую частку пытання.

Як *арэшына* картаграфуюцца *варэшына, гарэшына, решына*, як *арэшнік* — *гарэшнік*, як *ляшчыніна* — *ляшчынніна*.

арэшына 1, 8, 8а, 10, 11, 15, 26, 30, 31, 35, 36, 38, 40, 42, 57, 61, 62, 65, 68, 70, 73—76, 78, 82, 102, 110, 116, 118, 120, 123, 125, 129, 135. *арешына* 14, 16, 17, 41, 83, 85, 86—89. *орэшына* 101, 107, 113, 114, 133, 137. *ворэшына* 138. *гарэшына* 4, 23, 47, 49, 49а, 53, 56, 58, 59, 99. *горэшына* 94, 106. *решына* 84. *арэшчына* 119, 120а, 124, 127, 138. *орешчына* 117.

арэшнік 66, 69, 112. *орішнык* 90, 96 (радзей), 96а, 108. *урішнык* 92. *гарэшнік* 50, 55. *горішнык* 95, 103. *горишнык* 132.

Адзінкавыя: *арэшніна* 8а, *арэшкавы куст* 77, *куст арэшніку* 111, *адзін куст арэшніку* 141.

ляшчына 19, 20, 23, 28, 40, 42, 50, 57. *лешчына* 51, 113. *лішчына* 90, 94а. *лышчына* 95, 96, 103, 132. *лэшчына* 109.

ляшчыніна 2, 6, 35. *ляшчынніна* 8а. *лешчыніна* 94.

ляшчэвіна 21, 24.

Адзінкавыя: *ляхчыніна* 5, *корч лышковый* 97, *купка лышчыны* 131.

Карта № 218

РВАЦЬ (арэхі)

№ 1497 «Арэхі рваць, шчыпаць, збіраць...»
На карце супрацьпастаўляюцца дзеясловы са значэннем 'рваць (арэхі)'. Як *рваць*

картаграфуюцца словы *ірваць, нарваць, абрываць, панарываць*, як *збіраць* картаграфуецца слова *сабіраць*, як *шчыпаць* — слова *апшчыпаць, нашчыпаць*. Адводзяцца ад картаграфавання словы *набраць* і *лускаць*.

рваць 2, 4, 7, 18, 19, 21, 22, 25, 27, 28, 32, 33, 45—51, 53—56, 59—65, 67, 71, 72, 76, 82—84, 89, 94, 99, 100, 104, 105, 113, 118, 119, 121, 122, 124—126, 128, 133—139, 142. *рваці* 93, 102. *рваты* 90—92, 94а—97, 103. *рватэ* 98. *ірваць* 8а, 16, 17, 30, 35, 45, 66, 69 (цяпер), 75, 80, 87, 112, 114, 123, 127, 129, 130, 140. *ірваты* 131. *нарваць* 57. *абрываць* 116, 127. *панарываць* 77.

шчыпаць 5, 7, 8а—10, 12, 13, 15, 21, 24, 26, 29, 30, 31, 34, 36, 38—40, 41 *(пъшла къза ў арахі, пашчыпала трі мяхі)*, 42—44, 52, 58, 68, 69 (даўно), 70, 73—75, 78—81, 83, 84, 86—88, 115, 117, 121, 122. *шчэпаць* 17, 120. *шчіпаць* 134. *шчыпаці* 102 (часцей). *апшчыпаць* 77 *(апшчыпуеш)*. *нашчыпаць* 85.

збіраць 3, 6, 8, 8а, 20, 23, 46—49а, 52а, 53, 57, 83, 87. *сабіраць* 14, 28, 61.

Адзінкавыя: *пашоў у арэхі* 24. *арэхі браць* 120а.

Адведзены: *набраць* 1 *(набраў арэхаў поўну торбу)*. *лускаць* 11.

Карта № 219

ГРОНКА АРЭХАЎ

№ 1496 «Я. н. кістка арэхаў: кісцень, гранка, шышак, шыпях...»

На карце супрацьпастаўляюцца назвы кісткі арэхаў. Назвы *граначка, гронка* картаграфуюцца як *гранка*, назва *гроня* картаграфуецца як *граня*, назва *рапёх* — як *рапах*, назва *кечка* — як *кеча*, назва *купка* — як *купа*. Адводзіцца ад картаграфавання слова *спарыш* у значэнні 'зрослыя два арэхі'.

шышка 7, 19, 20, 23, 25—27, 29, 33, 34, 46, 50, 52, 52а, 54—57, 61, 63, 65, 67, 70, 91—93, 97, 99—101, 105, 109, 112, 118, 132. *шішка* 121.

шышак 29, 55, 60, 62, 65, 90, 94, 94а, 96а, 102, 104, 108, 109. *шішак* 113. *шышяк* 95, 96, 103. *шышек* 98.

гранка 7, 8—11, 13, 21, 22, 28, 29, 31—33, 35—38, 44, 48, 68 (па пяць і болей арэхаў), 69, 71—78, 80, 83, 115, 116, 120, 120а, 128 *(на гранцы да шасці арэхаў расце)*, 139. *грянка* 14. *граначка* 1 (па 4—5 арэхаў), 115 (штук пяць). *гронка* 8а.

граня 44. *гроня* 8.

кісць 51 *(кісцікі)*, 79, 81, 83—89, 123 *(арэхаў, арахоў)*, 117 (*кісці*), 124, 125.

кістка 43, 59, 64 *(кістачка)*, 126, 129, 130.

кісцень 49а, 58, 113, 126.

куст 6 *(кусток, арэхі растуць кусткамы)*, 7, 18, 49 *(кусцік арэхаў)*, 66, 110 *(кусьцік)*, 126, 127 *(кусцік)*.

грузно 12 (*груздзі* — мн. л.), 15, 17, 134.

грazно 39, 40 *(грызнамі растуць)*. *грязно* 41. *грузён* 16. *грозінь* 24 *(грозні арэхаў)*.

шып 53 (*шыпок* — ласк.), 133.

шыпак 111, 114. *шупак* 135 *(шупакі орахоў)*. *шупяк* 113.

шыпах 137 *(растуць арэхі шыпахамі)*. *шіпях* 140. *шчіпах* 134.

шыпа 133 (кіста арэхаў).

казёл 4 *(гарэхі растуць казламы — 2—4 гарэхі умесьці)*, 5, 32 *(казлы)*. *козёл* 106 *(козлы)*, 113.

рапах 138 *(екі рапах на етый галузіні)*. *рапёх* 120а.

кеча 2 *(кечамі арэхі растуць)*. *кечка* 3.

купа 101. *купка* 136.

Адзінкавыя: *шапка* 7. *кутлуха* 16 *(кутлуха арехаў* — чуў толькі раз). *ветка* 42. *вясла* 81 *(вясла арахоў)*. *плёнка* 82. *корч* 107 *(корчыстые орэхі)*. *куча* 122 *(куча рэхаў)*. *кукрек* 131.

Адсутнічае назва: 141, 142.

Адведзены: *спарыш* 23 (два), 47 (два арэхі).

Карта № 220

ЛУЗАЦЬ (пра арэхі)

№ 205 «Арэхі з лушпінаў лузаць, лушчыць...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні дзеясловаў са значэннем: 'лушчыць, лузаць арэхі'. Адным знакам наносіліся на карту ўтварэнні: *лушчыць* і *лушчыць, аплушчыць, вылушчываць, вылушчаць, палушчыць; лускаць, лускаць, вылускуваты; лузаць, вылузваць, палузаць, лужуць, лужаць; лузкаць* і *лускаць, лузгаць; лупіць* і *вэлуплюватэ; шчалукаць* і *шчалучаць*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы лексемы *чавіць, ірваць*, якія не адносяцца да тэмы карты.

лушчыць 1, 2, 4—7, 22, 26, 27, 29, 46—50, 52—59, 61—64, 94, 99, 114, 115. 125, 126, 133, 136, 142. *лушчыць* 8а, 9, 12, 13, 15—17, 19, 20, 23, 35, 39—42, 60. *лушчыці* 93, 102. *лушчіть* 134. *лушчыты* 90 (наогул), 91, 92, 95—97, 103, 132. *вылушчаць* 3. *вылушчываць* 51. *аплушчыць* 8. *палушчыць* 24.

лукшча 18.

лузаць 30, 37, 38, 45 (з лупінаў), 61, 65, 66 *(лужам і на печ сыплем, самі лузунэ высыпаецца)*, 68—76, 81, 83, 87, 100, 101, 104, 106, 107, 110—112, 116—122, 124, 126, 127, 129, 137—141. *вылузваць* 120а. *вылузываць* 89. *пылузаць* 85.

лужуць 77. *лужаць* 78.

лузкаць 44, 82—84, 128. *лускаць* 11, 36, 83, 87, 88. *лускаць* 10, 28. *вылускуваты* 131.

лузгаць 43, 86.

лупіць 133, 135. *лупыты* 108. *вэлуплюватэ* 98.

шчалукаць 25 *(вышчалукнуць)*. *шчалучаць* 21.

Адзінкавыя: *цірабіць* 15. *трушчыць* 105.

Адведзены: *чавіць* 138. *ірваць* 141.

Карта № 221

ШЫПШЫНА

№ 1503 «Я. н. шыпшына: дзікая роза, рожа, ружа, шыпшына, шыпоўнік...»

На карце супрацьпастаўляюцца назвы шыпшыны (непрывітай ружы). Назва *шыпчыннік* картаграфуецца як *шыпшыннік*, назва *шчыпшчынік* — як *шчыпчыннік*, назва *шупоўнік* — як *шыпоўнік*, назва *дзікая ружа* (рожа) — як *дзікая роза*, назва *ружа* — як *роза*. Адводзіцца ад картаграфавання назва *шчыпова роза* — прывітая ружа.

шыпшына 3, 20, 23, 29, 37, 45, 46, 48—51, 52а, 54—56, 59, 61—68, 75, 76, 80, 86, 90, 92, 94а—97, 99—103, 105, 106, 109—112, 114—117, 125, 126, 128, 132—134, 139. *шупшына* 26, 60, 70, 77, 104, 118, 119, 120а—122. *шэпшына* 107—108. *шыпсіна* 85. *шіпшіна* 113, 138.

супшына 27, 53, 74, 75, 81, 82, 104, 120, 123, 127.

шыпшыннік 1, 8, 25, 52, 54. *шыпшынік* 52, 69. *шыпчыннік* 5.

чыпчыннік 6, 8а, 9, 21, 22. *чыпчынік* 2 *(чыпчынныя ягады растуць)*, 19 (куст).

шчыпчыннік 35, 84. *шчыпшчынік* 4 (калючы).

шыпоўнік 7, 8, 10—13, 17, 24, 25а, 28, 30—33, 36, 38—44, 71, 75, 79, 80, 83, 85, 86 (рэдк.), 87—89, 94, 124, 130. *шыповнік* 91 (з ягадамі). *шупоўнік* 78.

чыпчына 19. *шупчынка* 73. *супшчынік* 82.

дзікая роза 4, 14—16, 31, 34, 72 113 (рэдк.), 140, 142. *дзікыя роза* 87. *дзіка роза* 47. *дыка роза* 9 (без ягад). *дзікая ружа* 5, 54, 57. *дзікая рожа* 58.

роза 7, 28, 53. *ружа* 18, 53.

пылівая роза 16.

Адзінкавыя: *лешка* 98. *вэпрычкы* 131.

Адведзены: *шчыпова роза* 91 (прывітая).

Карта № 222

АЖЫНЫ

№ 1508 «Я. н. ягады ажыны: ажавіны, жавіны, ажыны...» АЛА 435 'ежевика'

Пры картаграфаванні варыянтаў назваў ягад ажыны формы назоўнага склону адзі-

ночнага і множнага ліку падаюцца адным і тым жа знакам. Назвы *ажына, ожына, жыны, ажыніна* картаграфаваліся як *ажыны; ажэвіны, ажавіна, ажэвіна, ажавініна, аржавіна, яжавіна* — як *ажавіны; жавіна* — як *жавіны; сурбаліна, сырбаліна, сірбалініна, шырбаліны* — як *сербаліны; мыдвэдына, выдмэдына* — як *мядзведзіны; чорныя маліны* — як *чорная маліна.*

ажыны 3, 48, 49, 50, 53, 54, 56, 58, 59, 61, 67, 72, 76, 85, 99, 100, 104, 106, 110, 118, 119, 120, 127, 135. *ажына* 29, 37, 49, 55, 59, 62, 65, 93, 111, 112, 115, 116, 124, 126, 130, 139, 142. *ожыны* 90, 97, 101, 102, 107, 114, 117, 132, 134. *ожына* 94, 114. *ожіна* 113. *ужыны* 96. *жыны* 122.

яжыны 45, 46, 47, 69, 91. *ежыны* 51, 94а, 103, 108, 109.

важыны 136, 138. *вужыны* 133. *гожыны* 95.

ажавіны 5—8, 20, 25а, 28—30, 33, 34, 36, 38, 57, 73. *ажавіна* 9, 20. *ажэвіна* 52а, 66. *ажэвіны* 24, 25, 26, 27, 66, 71. *аржавіны* 2, 4, 10, 11, 29, 34. *яжавіна* 64.

жавіны 1, 15, 31, 40, 41, 43, 44, 68, 70, 74, 75, 77, 79, 80, 83, 88, 125, 129. *жавіна* 75, 81—84, 86, 87, 89, 125, 128. *жавініна* 60, 70.

сербаліны 39. *сурбаліна, сырбаліна* 16. *шырбаліны* 17.

сурмаліны 13, 14. *сурмаліна* 12.

чорная маліна 18. *чэрныя маліны* 50.

мыдвэдыны 96, 96а. *мыдвэдына* 92, 131.

АЛА: *ажына* 26А, 27А, 29А, 30А, 34А, 35А, 40А, 44А, 49А, 50А, 55А, 56А, 59А, 61А, 66А, 67А, 50, 61, 115. *ожына* 45А. *ожэна* 43А. *ожініна* 54А, 65А. *ожыніна* 47А. *ожынына* 45А. *яжына* 46А. *ежына* 52А. *ежынына* 48А.

ажавіна 2А, 18А, 20А, 22А, 36А. *ажэвіна* 14А, 15А, 28А, 31А, 33А. *ажавініна* 1А, 3А—6А. *ежавіна* 57А. *йіжывіна* 21А.

жавіны 23А. *жавіна* 37А—39А. *жавініна* 8А, 25А, 41А, 42А, 60, 70.

сірбаліна 7А. *сірбалініна* 9А.

чорная маліна 12А.

выдмэдына 64А.

Адзінкавыя: *ягада ажэўніка* 19А.

Карта № 223

ЧОРНЫЯ ПАРЭЧКІ

№ 1510 «Я. н. чорныя парэчкі: смародзіна, смуродзіна, сербаліна...»

На карце супрацьпастаўлены лексічныя, словаўтваральныя і некаторыя фанетычныя варыянты найменняў пладоў чорных парэчак.

смародзіна 8, 10, 15, 30, 31, 33, 34, 36—38, 40—42, 73, 74, 76, 78, 80, 81, 83, 86—88, 94, 111, 120а, 125, 126, 136, 139—141. *сморадзіна* 94, 102, 137. *сморадіна* 94а—97, 103, 108, 132, 134. *смородына* 90.

смородыны 109.

смародыня 80, 82.

смуродзіна 2, 5, 6, 21—23, 25, 25а, 26, 28, 44, 49, 49а, 50, 54—60, 62—66, 67 (трад.), 68—72, 80, 83, 89, 99—101, 104, 106, 107, 110, 112, 116, 117, 120, 121, 126, 127, 133, 135 (у лесе), 138. *смуродіна* 91, 92, 98. *смуродына* 131.

смуродзіны 3, 19, 45, 46, 51, 52, 115, 119.

смароднік 8—11.

смуроднік 4, 6, 24.

смарода 1, 7, 9, 13—17, 29, 30, 32, 34, 35, 82, 123, 129, 130, 142.

смырода 39, 42—44, 75, 77, 79, 84, 85, 93, 114, 118.

смуроды 35, 119, 122.

смародзя 12. *смароджына* 34. *смыродзіны* 53. *смыродзіна* 59. *смыроднік* 61. *смурод* 113. *смырода* 124. *самородіна* 131.

парэчкі 18, 50, 105, 121, 125, 128, 135. *порэчкі* 102. *порички* 132. *порічкы* 95. *пурэчкі* 62.

быкé 53, 59 (трад.).

курыны 52а. *воўчые ягады* 107.

Адсутнічае назва: 48.

Карта № 224

БУЯКІ

№ 1513 «Я. н. ягады буякоў: буякі, п'яніцы, дурніцы, лахіны, галубіцы...»

Картаграфуюцца назвы буякоў, іх адрозненні па суфіксацыі. Назва *дурніца* картаграфуецца як *дурніцы, п'яніца* — як *п'яніцы*, назва *лахвачы* — як *лахачы*, назва *лаханэ* — як *лахіны*, назва *круцялé* — як *круцікі*, назва *галубонь* — як *галубоні*, назвы *галубікі, галубіцы, галубіца* — як *галубіка.*

дурніцы 15, 17, 21, 22, 23 (рэдк.), 25, 25а, 26, 30—44, 49а, 50, 55 (рэдк.), 57 (раней называлі *круцікі*), 59, 60, 63, 73, 75, 77—89, 104, 107, 123, 124, 125 *(дурніцы — ягады буякоў, дурніцы нельзя есці)*, 126, 128, 129, 133, 141, 142. *дурныці* 96.

дурыны 24, 28.

буякі 45, 67, 69, 71 *(буякоў многа на балоце)*, 72, 75, 77 (рэдк.), 85, 105, 107, 110—113, 115—117, 119, 122, 125, 127, 134—142. *буекі* 138. *буякé* 66, 76.

буяхі 113, 114.

буяны 118, 127.

п'яніцы 3, 4, 18, 20. *п'яніца* 19.

п'яніцы 1, 2 *(хадзілі ў п'яніцы, п'яніц набяру)* 5, 6, 8 *(п'янеюць ад іх)*, 8а, 12, 13, 16, 52, 85. *п'яніца* 9, 14.

лахачы 102 *(лахач)*, 104, 131. *лахачэ* 93, 100, 101. *лохачэ* 94, 106. *лохачі* 95, 96, 97, 103, 109. *лухачы* 132. *лухачі* 96а *(лохачына)*, 98. *лохвачі* 108.

лахіны 55, 99. *лохіны* 90. *лохыны* 96а. *лухіны* 92. *лаханэ* 56.

галубіка 13. *гылубіка* 83. *галубікі* 67. *галубіца* 14. *гулубіцы* 89.

галубоні 10 *(у галубоні хадзілі)*, 11, 29. *галабоні* 10, 11. *галубонь* 9.

бугаі 64, 68, 70. *бугаé* 61, 65.

сініцы 47, 49, 52а.

круцікі 57, 59. *круцялé* 58.

Адзінкавыя: *сінія галовы* 23. *балабоны* 25. *суніцы* 48. *бугуны* 74. *біцухі* 133.

Адсутнасць назвы: 27 *(у нас німа балот, і гэтыя ягады ні растуць)*, 46, 53, 54, 62, 91, 130.

Карта № 225

СУНІЦЫ

№ 1515 «Я. н. суніцы: пазёмкі, чырвоныя ягады, суніцы...» АЛА 439 'земляніка' (Fragaria) земляника — jagoda — poziomka

Картаграфуюцца назвы суніц. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Адзначаны складаныя назвы. Назва *суніца* картаграфуецца як *суніцы*, назвы *пазёмкі, падзёмкі, пазёмка, пазюмка* — як *пазёмкі*, назва *красныя ягады* — як *чырвоныя ягады.*

суніцы 1, 7, 9—16, 21, 25, 28—43, 49, 49а, 53, 55—57, 59—62, 64—89, 93, 94, 99—102, 104, 106, 107, 110—127, 129, 133—136, 138, 142. *суныцы* 94а, 97, 103, 108, 109, 131, 132. *суныці* 91, 95. *сунэцэ* 98.

шуніцы 23. *сунікі* 39. *сыныцы* 109.

пазёмкі 2—4, 6, 8, 8а, 19, 20, 22, 24—26, 52, 52а, 57, 58. *пазёмкі* 18, 23, 46, 48, 52—53. *позёмкы* 96. *падзёмкі* 47. *позімкы* 90.

земляніцы 45. *зімляніцы* 16, 44.

землянікі 17. *земляніка* 31, 40, 130, 139. *зімляніка* 7, 83, 92.

чырвоныя ягады 27, 50, 51, 54, 55, 60, 62, 63, 125. *красныя ягады* 77, 88, 105.

Адзінкавыя: *ягады* 44.

АЛА: *суніцы* 5А—8А, 15А, 16А, 18А, 20А, 21А, 24А, 25А, 30А—39А, 44А—47А, 49А—56А, 58А, 60А—62А, 65А, 66А, 61, 70, 115. *суніца* 23А, 40А, 59А.

пазёмкі 2А, 3А, 11А, 12А, 16А, 17А, 19А, 26А, 28А. *позёмкы* 64А. *позомкі* 43А. *пазёмкі* 1А, 26А, 28А. *пазёмка* 14А. *позюмка* 48А.

земляніцы 10А.

земляніка 23А, 32А, 63А, 67А. *земленіка* 57А. *зімляніка* 7А.

чырвоныя ягады 16А, 27А, 29А. *чырвоны ягады* 50. *чырвонэ ягодэ* 43А. *красныя ягады* 63А.

Адзінкавыя: *ягады* 9А. *трускаўкі* 45А.

Карта № 226

ЖУРАВІНЫ

№ 1520 «Я. н. журавіны: журавіны, журахвіны, жахавіны, жураўліны...»

На карце паказаны адрозненні па каранях, нерэгулярныя фанетычныя рысы, а таксама формы адзіночнага і множнага ліку ў назве журавіны. Назвы *журафіны, журавіны, журавіны* картаграфуюцца як *журавіны.*

журавіны 1—7, 8 (трад.), 8а—16, 18—46, 48—53, 55, 57, 58, 64—83, 85—89, 107, 110—129, 134—142. *журафіны* 133. *жаравіны* 17. *жыравіны* 84.

журавіна 42, 60, 63, 130.

жураўліны 47, 52а—54, 56, 59, 61, 62, 85, 93, 94, 99, 100, 104—106. *жураўлены* 90.

журахлыны 92, 94а—97, 103, 131. *журахлэнэ* 98.

журахвіны 101, 102. *журахвыны* 108, 109, 132.

клюква 8 (нов.), 14, 17, 40, 83 (нов.), 86 (рэдк.), 139.

Адсутнасць назвы і рэаліі: 91.

Карта № 227

ЯГАДЫ БРАЦЬ

№ 1523 «Ягады браць, збіраць, сабіраць... Набрала, насабірала (ягад)».

Картаграфуюцца дзеясловы са значэннем 'збіраць ягады'.

браць 1, 12, 13, 15, 16, 29, 31, 34, 35, 38—45, 66, 68, 69, 71, 73—82, 84—88, 101, 106, 112, 114, 117—125, 127, 128,135—138, 140, 141. *браці* 102. *брáті* 94, 133, 134. *браты* 90, 92, 94а, 95, 103, 108, 109, 131, 132. *братэ* 98. *набраць* 1, 4, 14, 16—18, 29, 31, 35, 38, 41, 47—49а, 63, 66—68, 71, 73, 76—80, 82, 86, 88, 107, 110, 112, 113, 115, 116, 118, 119, 122, 124—127, 135—137. *нъбраць* 42—44. *ныбраць* 83, 84. *набраці* 93, 102. *набраті* 134. *набраты* 90, 92, 94а, 95, 97, 103, 108, 109, 132. *набратэ* 98.

збіраць 2, 3, 5—8а, 10, 11, 18—28, 30, 36, 41, 45—49, 50—58, 61—65, 69, 70, 83, 85 87, 89, 99, 100, 104, 107, 110, 111, 113, 121, 126, 129, 142. *збіраці* 93. *збыраты* 90—92, 96, 96а, 97. *назбіраць* 4—8а, 10, 11, 23—28, 30, 33, 41, 49, 53—55, 57, 59, 61, 62, 64, 65, 67, 69 (пераважна), 70, 72, 74, 99, 104, 107, 110, 113, 126, 129, 142. *насбіраць* 8а. *назбыраты* 92, 97.

сабіраць 7, 8а, 12, 14, 17, 57, 59, 67, 72, 81, 117. *събіраць* 9, 41. *сыбіраць* 83, 85, 87, 89. *насабіраць* 41. *нъсъбіраць* 9. *нысыбіраць* 83.

рваць 60, 130. *нарваць* 60, 113.

Адведзена: *сабраць* 32.

Карта № 228

КВЕТКА

№ 1525 «Я. н. кветка расліны: кветка, краска, цвет...» АЛА 456 'цветок' цветок — cvet — kwiat.

Выкарыстаны матэрыялы, якія прыведзены ў адказах на пытанні АЛА FP (SM) 457 Nsg kvet — цвет — cvet — kwiat, Sl 458 Npl ад 'цветок'.

Картаграфуюцца назвы кветкі. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і фанетычных асаблівасцях.

Формы множнага ліку перадаюцца тым жа знакам, як і адпаведныя формы адзіночнага ліку. Назва *кветачка* картаграфуецца як *кветка,* назва *квята* — як *квятка,* назва *красачка* — як *краска.*

кветка 2 (даўняе), 3, 4 (трад.), 10, 11 (трад.), 19 *(на ладызя),* 20, 22, 23, 25 (трад.), 27, 46, 47 *(харошая кветка распусцілася на вяргіні),* 48 *(у агародзе расце многа кветак),* 49, 50, 51—57, 58 (сучасн.), 59—63, 65, 69 (пераважна), 74, 83, 86, 99, 102, 104, 124, 126, 138, 140. *квêтка* 135. *кветкі* (мн.) 11, 26, 51, 69 (пераважна), 85, 104. *квэтка* 93. *квêткі* 135. *квэткі* 94 *(садзімо квэток много).*

квітка 90, 92, 94а—98, 103, 108 *(вэлыка),* 109, 131, 132, 137. *квіточка* 103. *квіткэ* 98. *квыткы* 90, 92, 94а, 95, 96, 103, 108, 109, 131, 132. *квыткэ* 98.

квятка 24, 52. *квяткі* 24. *квятке* 46 *(квяток нарвала),* 49. *квяткі* 100, 106. *квята* 25а. *квят* 18, 21, 25а.

цвет 1, 4 (сучасн.), 5, 7—8а, 10 (новае), 11—13, 15—17, 28, 29 (новае), 31, 39—45, 50 *(на цвет ядроныя грушы, а можа грушаў і ні будзя),* 53, 54, 59, 66 (сучасн.), 67, 68, 70, 71, 72 (цяпер), 73—76 (радзей), 77—80, 82 (новае), 83—85, 87—89, 94 (на яблоні), 102 (больш рэдка), 112, 114, 118, 120, 121, 123, 126, 128 (новае), *(распусціўся, дак кажуць — цвет),* 129, 130, 133, 134, 136. *цвêт* 113. *цвэт* 25 (сучасн.). *цвіт* 91, 131.

цвяты 2 (сучасн.), 4, 7 *(на лугу многа цвятоў),* 8 *(цвіцяць),* 42, 59, 66 (сучасн.), 69, 70, 80, 86, 117, 125 *(расцвілі цвяты),* 128 *(разныя цвяты разнымі цвітуць: адны сіненькія, другія красныя, белыя),* 141. *цветы* 141.

цвяток 4, 14, 36, 72, 77 (сучасн.), 86, 101, 119 (у садзе). *цветок* 142. *цвэток* 103 *(малый),* 108. *цвыток* 131. *цвыткы* 103. *цвэткы* 108.

краска 5, 6, 18, 28, 29 (трад.), 30, 33, 34 (палявая кветка), 35, 38, 44 (арх.), 53, 57, 58 (даўней казалі), 64, 65 (трад.), 66 (даўнейшая), 70, 72 (лясная, на полі), 73 (у полі), 74—76, 77 (трад.), 80 (па-даўнейшаму), 81, 82, 84—86, 88, 105, 107, 110, 111, 115, 118, 119 (трад.), 120а, 122, 124, 127, 128, 129, 139. *красачка* 139. *краскі* 26 (трад.), 32, 33, 37 (расцвілі ў полі), 40, 64, 66 (даўн.), 67 *(на ўсе кветкі можна было сказаць краскі),* 69, 70, 72, 80 (краскі распусціліся ў жыці), 107, 115, 116.

Адведзены: *сасньулька* 18 (невялікая краска). *квітте* 95 (зб., рэдка). *квіты* 95 (з паперы).

АЛА: *кветка* 10А, 11А, 14А, 16А, 21А, 26А, 27А, 30А, 32А (радзей), 34А, 44А—46А, 49А, 50А, 58А, 65А, 50, 61. *кветачка* 12, 28А, 29А, *кветка* (457) 1А, 28А, 29А, 31А, 62А.

квітка 43А, 48А, 64А. *квітка* (457) 52А.

квітка 15А.

квят 13А.

цвет 2А, 3А, 5А—7А, 9А, 13А, 17А, 18А, 21А, 22А—25А, 32А (высаджаныя перад домам), 35А, 39А, 40А—42А, 56А, 61А, 63А, 65А—67А, 70. *цвет* (457) 51А, 115.

цвяток 1А, 4А, 8А, 19А, 20А, 22А—24А, 31А, 33А *(рэдка скажуць «цвяток»),* 36А—39А, 41А, 55А, 58А—61А, 70. *цветок* 53А, 54А, 57А. *цвіток* 7А. *цвэток* 47А. *цвіток* (457) 52А.

краска 8А, 33А, 37А, 39А, 42А, 51А, 58А, 62А, 66А, 70, 115. *красачка* 12А. *краскі* (458) 23А.

Карта № 229

ВАСІЛЁК (Centaurea cyanus L.)

№ 1531 «Я. н. васілёк: васілёк, валошка...», АЛА 613 'василек'.

Картаграфуюцца назвы васілька. Паказаны адрозненні па каранях і націску. Пры адсутнасці ў адказах форм адзіночнага ліку адпаведныя знакі ставіліся на падставе форм множнага ліку.

Не картаграфуецца назва *валошка* ў 82 п., бо адносіцца да назвы гатунку пладоў яблыні.

васілёк, васількі мн. л. 3, 8, 9—11, 14, 16—19, 21—37, 41, 43, 44, 45 *(на полі растуць болі разам з жытам),* 47 *(у нас не расце у жыці),* 48 *(з краю жыта расуюць васількі),* 49, 57, 59, 61, 63—65, 68, 69 *(сіненькія),* 70, 71, 73—76, 77 (сучасн.), 78—82, 84—86, 88, 89 *(у жыці растуць),* 102 (нов. і больш рэдк.), 106, 111 (васілёк больш высокі і форма кветкі не такая, як у валошкі, колер аднолькавы), 115—119, 123, 124, 125 *(васількоў багата ў жыці),* 128 *(з васількоў сільна красівыя вянкі плятуць),* 129, 130, 134, 138. *васылêк* 90. *въсілёк, въсількі* 8а, 11—13, 39, 83. *высілёк, высількі* 40, 43, 44, 79, 87, 89 (у жыці растуць). *васылькі* 91.

васілька, васількі 1 (трад.), 4, 6, 8а, 15, 35 (трад.), 58 (у жыці расце). *васілка, васілкі* 2, 7.

васілька, васількі 8 (трад.), 20, 49а, 52.

васілек 5. *васéлікі* 66.
валóшка, валóшкі мн. л. 46 *(у жыці многа валошкі)*, 50, 51, 53—56, 60, 61, 62 *(на ей сіненькі васілёк)*, 67, 72, 77 (трад.), 93, 99, 100, 104, 105, 106 (трад.), 111, 112, 115 *(валошка — сама расліна; як валошка зацьвіла — то васількі)*, 120—122, 135, 139, 141, 142. *волóшка* 94—96, 96а (трад.), 97, 101—103, 107—109, 113, 114, 126 *(волошка ад залатухі ў маленькіх)*, 131—133, 136, 137, 140. *вулóшка* 92, 98.
валы́нка 52а.
Адзінкавыя: *радня́нка* 49.
Адведзена: *валошка* 82 (гатунак яблык).
АЛА: *васілêк* 2А, 4А—9А, 12А, 13А, 15А—22А, 24А, 30А—33А, 35А—42А, 51А, 58А, 60А, 61А, 63А. *высілêк* 23А, 25А. *васылêк* 43А, 52А. *васількí* мн. л. 14А. *васількé* 10А.
васíлька 1А. *вáсілкі* 3А.
васíлька 11А, 26А.
валóшка 27А, 29А, 34А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А, 57А, 59А, 61А, 62А. *волóшка* 45А, 48А, 54А, 56А, 62А, 64А—66А. *волóжка* 45А, 47А. *валóшка* 67А.
валы́нка 28А.

Карта № 230

ЛОТАЦЬ (Caltha palustris L.)

№ 1533 «Я. н. лотаць: лапух, мядзвежа лапка, латаценне, латацень...» № 1575 «Я. н. лопух: а) на балоце (ранняя вясенняя трава з жоўтымі кветкамі): лопух, лапух, лопуцень, лапка, латáць, лотаць, латаценне...».
Картаграфуюцца назвы лотаці. Паказаны адрозненні па каранях, націску, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах.
Назва *лóтасць* картаграфуецца як *лóтаць*, назвы *латáце, латáч, латачы́* — як *лóтач*, назва *жаўтýшнік* — як *жаўтýшкі.*
Адводзіцца ад картаграфавання *лóпух* там, дзе гэта назва, паводле заўваг збіральнікаў, адносіцца да іншай расліны — воднай лілії.
лóпух 3, 15, 21, 23—26, 28—31, 33, 34, 37, 39, 41—43, 48, 49а, 54, 55, 57, 60, 62, 66, 69, 70, 72, 73, 75, 76, 78, 82, 85—87, 100, 105, 108, 110, 116, 118, 119, 121, 124—130, 141, 142.
лапýх 9—11, 19, 22, 32, 41, 47, 54, 83, 88, 94а, 125, 128. *лопýх* 90, 91, 109, 139. *лупýх* 98.
лóпуха 33, 35, 36, 38, 74, 75, 78.
лапухá 1, 4, 7—8а, 9, 15, 17. *лапахá* 12—14. *лупухá* 16. *лыпухá* 16, 40.
лапýшнік 2, 5, 6, 57, 137, 138.
лóпушнік 26. *лóпытнік* 89. *лóпуш* 140. *лапушóк* 71.
лóтаць 45, 46, 49—51, 52а, 56, 58, 59, 61—68, 77, 81, 82, 92, 96а, 100, 101, 106, 107, 111, 114, 115, 117, 119—123, 127, 129, 133, 135, 136, 139, 140, 142. *лóтать* 131, 132. *лóтоць* 102, 113, 137, 138. *лóтыць* 87. *лóтосць* 93. *лáтыць* 85. *лы́тыць* 89.
латáць 20, 86, 88, 90. *латáць* 20, 86, 88. *латáть* 109. *лотáть* 108, *лытáць* 44, 79, 83, 84, 89.
лóтач 97, 112. *латáч* 96. *латачы́* 52. *латачы́на* 96.
лотатá 103, 108.
латацê 53, 55, 99. *латацé* 94. *латáтьте* 103. *лотáця* 104.
латáк 94а.
локáтьте 95. *локнó* 134. *лóкоць* 135.
жаўтýшкі 57. *жаўтýшнік* 27.
Адзінкавыя: *пумпуры́на* 18. *лёнóк зозýлін* 97. *мядзвéжая лáпка* 125. *рóска* 125. *булбýшка* 141.
Адведзены: *лóпух* 80, 81, 114, 119 (назва адносіцца да воднай лілії).

Карта № 231

ЛАНДЫШ (Convallaria majalis L.)

№ 1530 «Я. н. ландыш: гландыш, лантуш, ланушкі, канвалія...»
Картаграфуюцца назвы ландыша. Паказаны лексічныя і нерэгулярныя фанетычныя адрозненні.
лáндыш 2 (сучасн.), 5, 6 (сучасн.), 7, 8 *(белым цвіціць, пахучы дужа)*, 8а, 9 (сучасн.), 10—13, 15—18, 21, 23—25а, 27—35, 37—39, 40 *(лісточкі прыдыгываáцінькіі, цвіціць беленькім)*, 41—44, 45 *(у лесе расцвіў)*, 47 *(у Карцоўцы ландышы раслі, харашэ пахня)*, 48 *(добра пахне)*, 49, 50, 52а—57, 58 *(у лесі расце)*, 59—61, 63—68, 70, 71 *(очань душысты, у леся расце)*, 72, 73, 75, 76, 78—97, 99—124, 125 *(у Бірэзцах многа ландышоў расцвіло)*, 126 *(цвіце раней вясною)*, 127, 128 *(цвітуць белымі кветачкамі)*, 129—139, 141, 142. *лáндышь* 98. *лáндышы* (мн.) 77 *(у лузі растуць)*.
ґлáндыш 36. *глáндыш* 53, 140.
лáндуш 1, 14, 26, 83, 89 *(у нас расцець)*.
лáнтуш 6 (трад.), 35, 120а.
лáндаш 69 (белы). *лáнтышы* (мн.) 127.
канвáлія 2 (даўн.), 3, 4 *(у нас ёсь у лесі)*, 9 (даўн.), 19, 20, 22, 46, 57. *канвáльня* 49а. *конвáлія* 22, 51, 52.
Адзінкавыя: *касáчнік* 3 *(звáлі касáчнік, а пры Пóльшчы стáлі зваць канвáлія)*. *званóчкі* 62.

Карта № 232

НЕЗАБУДКА (Myosotis L.)

АЛА 465 'незабудка' (Myosotis) незабудка — spomenak — niezapominajka.
На карце паказаны адрозненні па каранях, фанетычных асаблівасцях, суфіксах. Назвы *незабýдачка, незабýцька, незаўтка* картаграфуюцца як *незабýдка.* Назва *нізапамінáй* — як *нізапамінáйка,* назвы *сíненькія, сыня́вынькы квыточкы́* — як *сíненькія квéтачкі.* Формы множнага ліку картаграфуюцца як адзіночны лік. Не картаграфуецца назва *пралéска,* паколькі адносіцца да іншай рэаліі. Дадаткова выкарыстаны ўскосныя звесткі з адказаў на розныя іншыя пытанні і інструкцыі ЛАБНГ.
незабýдка 47А, 56А, 57А, 59А, 62А, 63А, 67А. *незабýтка* 14А, 16А, 19А, 27А — 30А, 32А, 35А, 44А, 46А, 49А, 50, 61. *незабýдачка* 6А. *незабýцька* 29А. *незаўтка* 22А. *незабýткі* мн. 34А.
нізабýдка 23А, 25А, 40А — 42А. *нізабýтка* 1А, 2А, 4А, 5А, 8А, 9А, 12А, 17А, 20А, 31А, 36А, 55А, 61А, 70. *нізабýткі* 3А, 24А, 33А, 37А.
нэзабýдка 45А, 47А, 48А, 52А, 64А.
нызабýдка 43А.
незапамінáйка 11А.
нізапамінáйка 13А. *нізапамінáй* 26А.
сíнінькіі 9А. *сíнінькія* 39А.
Адзінкавыя: *галубáя* 29А. *жывáя квéтка* 49А. *мінýшачка* 50А.
Адводзіцца: *пралéска* 12А.
Адсутнасць назвы: 7А, 15А, 18А, 21А, 38А, 51А, 53А, 54А, 58А, 60А, 65А, 66А, 115.
ЛАБНГ: *незабýдка* 102, 113, 135, 136.
нізабýдка 86.
нэзабýдка 94, 98, 103, 108, 109.
нызабýдка 90, 95, 96, 98, 103, 132.
сыня́выньки квыточкы́ 95.

Карта № 233

КАЗЯЛЕЦ (Ranunculus acer L.)

№ 1535 «Я. н. казялец: казялец, кураслеп, курыная слепата, нарыўнік, жаўтушнік...»

Картаграфуюцца назвы казяльцу, утвораныя ад розных каранёў. Паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах.

Назва *курáча (курáчая) слепатá* картаграфуецца як *курынае слепата,* назва *кураслёп* — як *кураслéп,* назва *казéлькі* — як *казéльчыкі.*

Адводзіцца ад картаграфавання назвы *кураслéп, курынае слепатá* ў тых адказах, дзе прыводзіцца тлумачэнне, што яны адносяцца да іншай расліны — ветраніцы — Anemone nemorosa L.

казялéц 28, 30, 45, 71 *(ён высокі, а нізенькі, што сцеліцца — люцік). козелéц* 129, 138.

казéлец 37, 73 (люцік), 123. *казéліц* 32, 34, 35, 38, 39, 41 *(ета высокая трава жоўтым цвіціць),* 42, 44, 75, 79, 81, 82 (люцік ядавітый), 84.

казёл 7, 9, 12, 13.

казлы 1, 5—7, 8 *(скот ня есь гэтай травы),* 9, 14, 22 *(пахож на люцік),* 24, 25а, 26, 29, 30, 33, 68, 69 *(гэтыя краскі жоўтыя, разыгатыя, кусцікам растуць),* 122. *казлэ́* 62.

казякі 2 *(прылажы, дык рану зробіць),* 17.

кóзьлікі 120а, 121, 135.

казéльчыкі 110, 118, 129. *казéлькі* 25.

казятнік 14, 15.

слепатá 52 *(страшне горкая),* 106. *сьляпатá* 100. *слíпотá* 94а. *сьлепытá* 86, 89. *слыпотá* 95, 103. *слэпотá* 108, 109.

курынае слепатá 11, 21, 28, 45 *(жоўтым цветам цвіце, на балоце расце),* 46, 48 *(яна жоўтага цвету),* 50, 54—56, 59 *(жоўтыя кветкі, растуць на выгане, у алешніку),* 60, 65, 80, 93, 116, 125 *(люцік),* 126 *(курынай слепаты багата за ракой, аж жоўта),* 139, 141, 142. *курыныя сьліпатá* 85, 87. *курíная сьлепытá* 86, 89. *курына сьліпотá* 91. *слепотá курынае* 102. *курына слепотá* 107. *курынае слепетá* 127. *курáча сляпатá* 47 *(ядавіта, папрабуй прыкласьці да любой царапіны — апухня так, што і ні прыдумаяш),* 49, 49а, 53, 54, 58. *курáча сьлепатá* 99. *курáча слыпотá* 92. *курáчая сьлепатá* 113. *слыпотá курáча* 132. *курэ́ча сьлепотá* 133.

кураськлёп 8а, 31, 41, 43, 51 (рэдк.), 74, 76, 78, 80 *(жоўтыя цвяткі на лугу),* 83, 85, 87 *(кураслепу нарасло багато на лугу),* 107, 112, 115, 119 *(вісокі, жоўценькі, на пасяцы расце),* 120. *курослíп* 103. *курослéп* 138 *(его ж столькі е, што аж земле важко). курослёп* 117.

сьляпухá 20, 52, 60.

слепáк 136. *слепэ́тка* 101.

люцік 10 *(высокі, жоўценькі),* 67 *(жоўтая кветка),* 77, 82 *(ядавіты),* 83, 87, 88, 111 (жоўты). *люцікі* 140.

жаўтýшнікі 54, 72, 89.

зозýлін лён 90, 94, 95, 96, 109. *зозýлын лён* 96а. *зозýлін лёнóк* 132.

Адзінкавыя: *бліскуны* 4 (кветкі жоўценькія). *ужóйка* 16. *трашкуці* 18. *карóста* 19. *рагýльк* 23. *яскра* 51 (пераважна). *жóўтыя квéткі* 61. *дрыстýшкі* 64. *бліскýшка* 66. *аўсянік* 70. *дзікія Анюціны вóчкі* 85. *цыбáтая квéтка* 104. *кóнік* 114. *жóўтыя крáскі* 124. *гусячы лáпкі* 131. *дерэвянка* 134. *дерэўлянка* 134. *нарыўнік* 137.

Адведзены: *курынае слепатá* 10 *(ніская, бéлым цвіціць; як сáдзяць ціплят — нільзя́ нясці ў хáту курыную сліпатý),* 63 *(бéлыя квéткі, рáзныя лістóчкі, ніхтó іх ня есь). кураськлéп (éтыя пралéскі ў лясý растýць, цвет бéлый, лісця зялёныя, а скот не есць),* 42 *(у лéсі расцéць, бéлым цвéтам цвіціць). кураслéп* 128 (травá, якáя цвіцé бы рамóнкі: *жóўценькая серадзінка і бéлыя лепясткі).*

Карта № 234

СВЯТАЯННІК (Hypericum perforatum L.)

№ 1536 «Я. н. святаяннік: (зверабой): свенціядла, свенціян, свентаянскае зелле, заечая кроў, сямёнава кроў, крывавец, зверабой...»

Картаграфуюцца назвы святаянніку. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах. Назва *сверабóй* картаграфуецца як *зверабóй,* назва *свентаянскія зёлкі* — як *свентаянскае зéлье,* назва *свентыялкі* — як *свентаянка,* назва *Ян-зéлле* — як Ян.

зверабóй 8, 9, 14, 17, 25а, 26, 30, 31, 33, 36—38, 53, 54, 63, 64, 66, 68, 69 (ад жаўтухі п'юць), 70, 71 *(раньша звалі свенціянская лякарства),* 72—74, 77, 80, 86, 91, 105, 111 (па-кніжнаму), 112, 115—118, 119 (новае), 125 (добра ужываць ад розных хвароб), 126 (ад жалудка п'юць), 128 *(зверабой 99 хвароб лечыць),* 129, 130, 139, 141, 142 (сучасн.). *зверабôй* 67. *звероба̂й* 114. *зверобóй* 102. *зверебóй* 120а. *зверабéй* 26. *звірабóй* 7, 12, 16, 32, 34, 35 (новае), 39, 40 *(ён жоўцінькім цвіціць, збіраюць на лікарства),* 41—44, 75, 78, 79, 83, 85, 87—89, 92. *звіробóй* 131. *звірубóй* 98. *зворобóй* 106. *звурабóй* 140. *звыробóй* 96 (новае), 96а, 97, 132 (новае). *звэробóй* 109 (нов.), 136. *звэрэбóй* 107. *зьвэробóй* 133. *зьверабóй* 135. *зьваробóй* 138 *(ето вельмо добро зелле). зварабóй* 13, 76. *свірабóй* 16. *сверабóй* 54. *верабóй* 120, 135. *варэбóй* 122.

перабóй 123.

свентаян 10 (ад паносу). *свентоян* 101. *свентыян* 3. *свінтаян* 11 (ад паносу). *свінтъян* 8а. *свінтыян* 35, 94а. *свиюнтоян* 103. *свенцíян* 25, 47 *(памоцно зеля, памагая шмат ад якіх балезняў),* 49а, 52а, 53, 54, 56, 58, 62, 104. *свянціян* 27. *сценціян* 60. *сенціян* 49, 49а. *сінціян* 22, 23. *сьвянціяннік* 100. *сьвентоянік* 137.

свентыянскія зёлкі 2 (перад Янам збіраюць). *свентаянская зéлья* 19 (перад Янам зацвіце). *свентоянскія зёлкі* 20. *свентаянска зéлле* 45 *(жоўцяныкія цвяты на ём),* 57. *свентыянскае зéля* 48. *свентаянскае зéлье* 51 *(яно ад 99 хвароб памосна). свенціянска зéлля* 52. *свентаянская зéля* 59. *свенціянская зéльё* 61. *свентыянская зéльé* 65. *свенціянская лякáрства* 71 *(раньша звалі). светаяньске зéле* 93. *свентоянское зéлле* 94. *свытыяньске зілле* 96. *сьценціяньскоё зéльё* 99.

свентыянка 1, 4 (яе п'юць ад галавы), 5. *свентыянкі* 18 (мн.). *свінтъянка* 8а. *свентыялкі* 6.

свянціядло 50.

Ян 21, 24 *(насушыла яна).* Ян-зёлля 52.

крываўнік 73, 110, 111 (па-мясцоваму), 124, 126, 127. *кръваўнік* 86.

крывáвец 46 *(на нашым балоце калісці было крываўцу гэтага),* 80, 139, 140, 142 (трад.), *крывавяц* 121, 126.

бóжжа крэ́ўка 28. *бóжжа крóў* 29. *хрістóўская кроў* 17. *хрыстóва кроў* 116, 133. *Івáнава кроў* 82, 90, 119 (трад.). *Сямёнава кроў* 86, 87. *Івáнова головá* 108. *зáячча кроў* 81. *зáіччыя кроў* 84. *зáічча кроў* 87. *зáеччá кроў* 134.

Адзінкавыя: *хрьстъян* 15. *дзéжнік* 55. *язýснік* 59 (жоўтыя кветкі, сушаць для лячэння ад многіх хвароб). *івáнова головá* 108. *подгрýдных* 109. *вышнёвэ зілле* 109. *хрістóснік* 113. *богорóдных* 132.

Карта № 235

КМЕН (Carum carvi L.)

№ 1539 «Я. н. кмен: цмін, цмен, кмін, кмен...»

Картаграфуюцца назвы кмену звычайнага. Паказаны адрозненні па каранях і фанетычныя супроцьпастаўленні (*к — ц, і — е* у корані).

кмін 1, 2 (у *калбасы, у хлеп і у капусту),* 3, 4 *(расьцецъ на пожні),* 5—7, 8 *(у хлеп сыпалі),* 8а — 10, 11 *(у хлеп сыплю троху кміну),* 12—22, 24—25а, 28—30, 32—44, 52, 75, 78—81, 83—89, 91, 96а, 97, 107 *(але яго у нас нема),* 113.

кмінь 105, 132.

тмін 92, 116, 122, 127.

цмін 106, 135, 139, 142. *цьмін* 140.
хмін 85 (рэдка), 127 *(не расце, толькі у аднаго гаспадара ён пасеяны).*
кмен 23, 26, 27, 31, 45 *(у гародзе расце),* 46, 47 *(кмен і да хлеба добра, с кмéнам хлеп укусны, ён і лекавая трава),* 48 *(кмен ложаць у піва),* 49—51, 52а — 59, 62—66, 68—70, 71 *(у хлеп сыплюць, калбасы),* 72, 74—77, 82, 93 *(бы пятрушка, у хлеб кідаюць),* 94, 99, 100, 104, 110, 111, 117, 120, 121, 128 *(пахучы крэпка, у хлеб яго кладуць),* 133, 136, 139. *кмён* 61
укмéн 73, 118, 119 *(цяпер ні сеім).*
цмен 101, 123, 129. *цьмен* 124.
кмень 60. *атмéн* 120а, *цмян* 125. *цьмян* 125. *атмін* 135.
дыка мóрква 90. *дзікая мóрква* 102.
дыкый окріп 95. *дыкій окрип* 108. *дыкый кропэ́ц* 109.
моркувня́к 94а.
Адзінкавыя: *чарну́шка* 112. *га́нуш* 130.
Адсутнасць назвы: 115, 134, 138.

Карта № 236

ДРАСЁН (Polygonum hydropiper L.)

№ 1542 «Я. н. драсён: гарэц, уцэўнік, грачышка, дрост, гарчак, дросень...»
Картаграфуюцца назвы драсёну. На карце паказаны адрозненні па каранёвых марфемах і словаўтваральных элементах. Адзначаны таксама некаторыя фанетычныя асаблівасці.
Назва *дрызён* картаграфуецца як *драсён,* назвы *дрóсян, дрэ́сен* — як *дрóсень,* назва *дріст* — як *дрост.*
драсён 20, 23, 47 *(горкі, яго свіня пашці не ядуць),* 48—50, 51 *(расце у гародзе і на полі),* 53—56, 57 *(рудаваценькі цвет),* 58, 59 *(шышачкі і круп многа, расце на льне, на картоплі),* 60—65, 66 *(палявы драсён і балацяны),* 72, 73, 76, 93 *(бы вірэнь, красны, горкі),* 99 *(у льне найбольш),* 100, 104, 105 *(драсён расце высокі, а вырасце, то у рало пойдзе — дзве-тры рале),* 110—112, 115, 116, 118, 119 *(расце па гародах),* 120, 120а — 122, 126, 135, 139, 140, 142. *дросён* 90, 96а, 109, 117, 132, 138 *(нарэжмо дросёну сьвіне, вон шчэ молодзенькі).* *друсён* 91, 92. *дрызён* 45.
дрóсень 21. *дрóсянь* 22, 27 *(дробненькія лісточкі, на ячменю расце),* 68, 69. *дрóсінь* 24—26 *(па гародах расце).* *дрóсян* 71. *дрэ́сен* 140.
дрóсіль 6. *дрóсель* 28.
дрóсьнік 5, 8а, 9, 10 *(горкі, лісточкі вускія),* 11 *(дужа горкі),* 18 *(пад лазьняй у нас расцецць),* 19.
дрост 33, 35, 36, 39, 41—43, 78, 80 *(дрóсту многа),* 81, 83, 85 *(горкая трава з длінными лісточкамі).* *дрёст* 44, 79, 84, 87, 88. *адріст* 89.
гарчыца 1, 2, 8 *(яе ніхто ня есь),* 12, 16.
гарчычнік 4. *гарчышнік* 14.
гарча́к 29—31, 38, 70, 74, 75, 86, 124, 125 *(многа гарчака́ у полі),* 126 *(хто кажа драсён, хто кажа гарча́к),* 127, 128 *(гарча́к як рвеш, дык рукі горкія потым),* 129, 130, 137, 141, 142. *гырча́к* 13, 34, 37, 83. *гырьча́к* 89. *горча́к* 94, 94а, 101, 106, 107 *(гыркый),* 108, 113, 114, 132—134, 136. *горчя́к* 95, 103. *гурче́к* 98, 131. *бліша́вы горча́к* 102.
гарча́й 82, 123.
гарчышка 17. *гóріц* 32. *гаркуша́* 77. *грячышка* 83.
ру́кці 52 *(рукці балотныя і агародныя).* *драку́ць* 54.
Адзінкавыя: *бяроска* 46.
Адсутнасць назвы: 3, 7, 15, 40, 67, 97.

Карта № 237

ГАРЛЯНКА (Prunella vulgaris L.)

№ 1543 «Я. н. чорнагалоў: брунелька, бурнэлька, гарлянка, гарлянік, дзеравянкі...»
Картаграфуюцца назвы гарлянкі (чарнагалоўкі). На карце паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах. Формы множнага ліку картаграфуюцца як адзіночны лік.
Назва *чарнагалоў* на Беларусі нярэдка ўжываецца для абазначэння розных раслін. Таму, магчыма, у асобных выпадках назвы з каранёвай часткай чарнагалоў-абазначаюць іншую расліну — балотную расліну падвей (Eriophorum latifolium Hoppe).
З другога боку гэтыя назвы могуць абазначаць гарлянку пад уплывам рускай мовы.
чарнагало́ў 19, 30, 38, 50, 75, 76, 81, 88, 100, 110—112 (назва не бурнэлькі, а балотнай травы), 115, 120, 120а, 127. *чорнагало́ў* 78. *чорноголо́ў* 102, 133, 136, 138, 140 *(па балоту расце).* *чорноголóв* 94 96а, 97, 131. *чырныгало́ў* 87. *чырнугóлов* 92. *чэрноголо́ў* 101.
чарнагало́ўка 21, 25а, 26, 49а, 135 (нов.). *чорнагало́ўка* 80 *(у лясу, у балотах).* *чорнагълóўка* 5. *чърнъгало́ўка* 42. *чърнагало́ўка* 43. *чырныгало́ўка* 35. *чарнагало́ўкі* 2, 55, 58, 130. *чорнагало́ўкі* 107. *чарнъгало́ўкі* 15. *чърнагало́ўкі* 12. *чърнъгало́ўкі* 13, 34, 41, 83. *чырнагало́ўкі* 79.
чарнагало́ўнік 4, 11. *чорнагало́ўнік* 10 *(як чомбар, толькі большыя лісточкі, цвітуць сінім),* 18. *чырныгало́ўнік* 16.
чарнагало́вец 124. *чарнагало́вяц* 64.
чарнагало́віца 60. *чарнагало́вік* 62. *чарнагало́ўчык* 82. *чорноголова́* 134.
гарля́нка: 1, 6, 14, 20, 22, 24, 25, 28, 31, 32, 36, 47 *(памоцна ад горла пры ангіня),* 68, 70, 74, 86, 106, 116, 118 *(расце на дзятлавіне),* 122, 123, 125 *(гарлянкай добра мачыць горла),* 142. *горля́нка* 117. *гърля́нка* 8а, 9, 17, 31, 32, 33, 73, 83. *гырля́нка* 7, 87. *гарля́нкі* 6, 8 *(ад горла п'юць),* 24, 25, 77.
бурнэ́лька 45 *(сінім цветам цвіце, высокая, як васілёк),* 49, 51 *(падобна да чабора, але шышка меншая ў чабора),* 57, 61, 65 *(цвятке сінінькія),* 69, 104, 113. *бурне́лька* 100.
брунэ́лька 48, 96, 114.
брунэ́ляк 3. *бурнэ́ляк* 27 *(па гарах расце).*
сэ́рпнык 94а, 95.
дзерэвя́нка 137. *дырывя́нка* 132. *дэрэвля́нка* 98. *дэрэв'я́нка* 109.
Адзінкавыя: *купе́нка* 21. *óрля óчкі* 52. *бі(ю)здоров'е* 90. *гарлада́йка* 121.
Адсутнасць назвы: 23, 39, 46, 54, 91, 103, 108, 139, 140, 141.

Карта № 238

ЗЯБЕР (Galeopsis L.)

№ 1544 «Я. н. зябер: канапелька, жабрэйка, зябер, сырчыкі...»
Картаграфуюцца назвы зяберу. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных асаблівасцях. Назвы з паметай, што яны абазначаюць іншыя расліны, не картаграфуюцца.
У гаворках Беларусі назвы *канапе́лька, канапе́лькі* нярэдка абазначаюць розныя расліны. Таму не выключана, што сярод пракартаграфаваных назваў *канапе́лька, канапе́лькі, канóпля* не ўсе абазначаюць назвы зяберу.
Назвы *жабрэ́йко, жабурэ́йка* картаграфуюцца як *жабрэ́йка,* назва *конóплі* — як *канапля́,* назва *дзікіе конопэ́лькі* — як *канапе́лька,* назва *вы́рачка* — як *вы́рачкі,* назва *вы́тарапак* — як *вы́тарабкі.*
зя́бер 33, 81, 86, 88. *зя́бір* 7, 12, 13, 15, 16, 32, 35, 38—44, 78, 79, 83, 84, 87, 89.
зя́бра 10 *(яна як учэпіцца — ня вывесці з агарода),* 11 *(як макрыца, лісточкі пахожы),* 21, 35, 36.
жабрэ́й 30, 85 (рэдк.), 132, 134. *жабрі́й* 113.
жабрэ́йка 67, 104, 111, 116, 117, 133, 134, 137, 138 *(калючка, шо ўзяцца не можно).* *жабрэ́йко* 105 *(такі калючы, сіненькія цвяткі выплываюць).* *жабурэ́йка* 115 *(у жыце, вельмі колецца).*
жа́брык 85. *зубрэ́й* 126 *(ета канапелькі).* *жа́бор* 133. *зебракі* 135.
мяду́нка 5, 29, 34.
мяду́лькі 81, 82.

медуніца 124.
канопля 48 *(ядуць пташкі)*. *конопля* 131. *кунопля* 91. *конопі* 140.
канапелька 3, 18, 22 *(вузенькая)*, 25а, 26, 28 *(па пожнях)*, 45 *(зярняткі цяжолыя, як камушкі)*, 49, 53, 54, 56 *(на гародзе расце, бывая высокая, пахожа на каноплі)*, 60, 63 *(схожая на каноплю)*, 64 *(палявая, нападобія лябяды)*, 65 *(у вагародзе)*, 67, 68, 70 *(яна колкая, як паспея)*, 71, 72 *(падобна на каноплі)*, 99, 100, 110—112, 119 *(расце у градах, у бульбе, ліст падобны на маладую канаплю, трохі пахне ліст)*, 120а, 126, 139, 142. *канопалька* 93. *конопелька* 106, 134 *(вясною называюць конопелька, летам — жабрэй)*. *конопэлька* 90, 96—97, 101, 103, 113. *кунупэлька* 98. *дзікіе конопэлькі* 102.
канапельцы 3.
вырачкі 102 (адз. *вырачок; як я, кумка до мукі, то вырачкі — до рукі*). *вырачкы* 95. *вырачка* 94.
вытарабкі 57. *выцерабкі* 57. *вытарапак* 61.
Адзінкавыя назвы: *бадзюлі* 57. *смактун* 62. *сысункі* 75. *срібнык* 109. *сы́рчыкі* 128 *(пад плотам растуць)*.

Карта № 239

ЧАБОР (Thymus serpyllum L.)

№ 1546 «Я. н. чабор: чабор, чабёр, чабур, чабрэц, чомбар...»
Картаграфуюцца словаўтваральныя, акцэнталагічныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў назве чабару. Назва *чабйор* картаграфуецца як *чабор*, назвы *чэмбор, чонбыр, чэмбэр, чомбарчык* — як *чомбар*, назва *чубрык* — як *чобрык*, назва *шчабрэц* — як *чыбурэц*.
чабор 2 *(пахучы, чай я люблю піць, як шуміць у галаве)*, 8а, 18, 21—23, 25—27, 29, 30 *(на бару расце)*, 31, 36, 37 *(расце нізка па зямлі, чай заваруюць)*, 38, 39, 40 *(пахніць укусным)*, 41, 42, 44—46, 47 *(ён натто пахне харашэ, у чай кідаюць; мёт і с чабару салоткі)*, 49—50, 51 *(схожа з чабаром мацежанка, але драбнейшыя лісця)*, 52а — 58, 59 *(маленькі, нізка сцеліцца па зямлі, цвіце светлым фіялетаваружовым)*, 60, 62—64, 68, 69 *(выпаравалі гладышы)*, 70, 72, 73, 75—77, 79—81, 83—88, 89 *(пахня)*, 99—101, 104—106, 111, 115—117, 119—121, 123, 125 *(расьце на пяшчаных мястах у Гавельніцы)*, 136, 139 *(палявы і баравы)*. *чабôр* 61, 65, 67, 110. *чобор* 102 *(мацерынка накшталт чобору)*, 117. *чабйор* 140.
чобар 1, 82. *чобър* 43. *чобыр* 78.
чабар 48 *(добра мыць збанкі)*. *чабір* 15. *чабъръ* 32.
чабер 54, 142.
чабур 34. *чобур* 122.
чомбар 4 *(п'юць, як у грудзях баліць)*, 8 (чай завараваюць), 10 *(ён сірэневы)*, 11 *(сірэнівым цьвіціць)*, 14, 17, 20. *чонбар* 28, 33. *чомбарчык* 52. *чомбор* 114. *чомбэр* 132, 133. *чэмбор* 113. *чомбър* 9. *чонбыр* 35. *чэнбэр* 107 *(по горах росьце)*.
чамбор 3, 5, 19, 24, 74. *чымбор* 6.
чаборык 45, 66 *(на узгорках расьце)*, 67 *(кладуць у чай ад прастуды)*, 71, 118, 119 *(купінай расце)*.
чабарок 115, 120а, 124.
чобрык 126 *(пахне харашэ)*, 127, 129, 130 *(гладышы выпарываюць)*. *чубрык* 141.
чабрец 85 (рэдк.), 126. *чабрэц* 46 *(запах як у чабра)*, 53, 128 *(крэпка пахучая трава, ею чай заварваюць)*, 135, 142. *чэбрец* 16. *чэбрэц* 31, 94, 137, 138. *чыбрэць* 90, 92. *чэбрэць* 91, 96а.
шчабрэц 93. *шчабрэць* 98. *шчэбрэц* 94а, 108. *шчэбрэць* 98. *шчыбрэц* 103, 108.
чабурэц 136. *чыбырэць* 95. *чэмбурэць* 131. *шчыбырэць* 96. *шчыбэрэць* 97.
шчэбрушка 109. *чабрэйка* 116. *чомбрак* 133.
Адзінкавыя: *быранкі* 16. *быранчыкі* 16. *бараначкі* 73. *кацерынка* 114 (старое). *мацярынка малая* 124. *лебедка* 134.

Карта № 240

ВАЎЧКІ (Bidens tripartita L.)

№ 1552 «Я. н. чарада: сучкі, сабачкі, ваўчкі, чарада...»
Картаграфуюцца назвы ваўчкоў, утвораныя ад розных каранёў. Паказаны таксама некаторыя словаўтваральныя варыянты.
ваўчкі 1, 2 *(дзяцей купалі ат высапкі)*, 4, 6, 8 *(як налезіць іх у спадніцу — цігаіш іх)*, 19, 20, 22, 25, 25а, 27 *(расьце дудачка, цьвіце дробнымі цьвяточкамі, а потым семена зьверху)*, 31, 36—38, 42, 47 *(на корову ваўчкоў начаплялосо)*, 52а, 57, 58, 67 *(жоўтым цвіце, калюшкі вострыя)*, 68, 70, 71 *(ат праступы добра піць)*, 72, 73, 93, 100, 104, 105, 111, 112, 118, 119 *(калючкі, шышкі бяруцца)*, 120а, 121, 124, 125 *(растуць пад рэчкамі, на балотах многа)*, 126 *(па аптэчнаму чарада)*, 127, 130, 135, 139, 141, 142. *воўчкі* 69 (трад.), 74, 94, 102, 107, 114, 116, 117, 120, 122, 134, 140. *ваўчке* 50, 51, 53, 59 *(жоўценькі цвет, калі атцвіце, калюшкі вельмі бяруцца за убрання)*, 64, 66 *(бяруцца за адзежу)*, 76, 118. *ваўчкê* 49, 60, 61, 65. *вовчкі* 101, 113. *вôвчкй* 90. *вовчкы* 94а, 103, 108, 131.
ваўчакі 115. *вовчакы* 96а, 132.
ваўкі 23, 52, 104. *ваўке* 51, 62. *воўкі* 106, 137, 138 *(набрала на спадніцу столькі воўкоў, да вунь колюцца)*. *вôвкй* 90. *вовкы* 95, 96, 103. *вувкы* 92.
ваўкачэ 49а. *вовчуны* 109. *воўчы колючкі* 133.
сучкі 5, 7, 8а, 9 *(а некаторыя гавораць чарада)*, 10 *(чорненькія, чапляюцца)*, 11 *(апчаплялася сучкамі)*, 12— 15, 17, 28—30, 32—35, 37, 39, 40 *(абы павернішся, яны ужо набяруцца)*, 41. *суцкі* 16.
сабачкі 26, 48 *(на картоплі выраслі сабачкі)*, 75, 77, 80 *(цьвіце жоўтым цветам, потым калючкі прычапляюцца)*, 81, 82, 88, 123, 124, 128 *(сабачкі ета на лугах растуць, за ногі дужа чапляюцца)*, 129, 136. *събачкі* 42, 43, 83. *сыбачкі* 44, 78, 79, 84, 85, 87, 89.
чарада 9, 21, 45, 46 *(калі высахне, то бяруцца калючкі)*, 54—57, 63, 99, 135 (нов.), 139. *чъреда* 86. *чыріда* 83. *чырода* 96 (рэдк.). *чэрэда* 91, 96а.
бадзюкі 24, 69 *(цяпер называюць)*.
прастрэльнік 110, 111.
Адзінкавыя: *клешчык* 3. *калюшкі* 51. *выстрышчка* 92. *стрылкы* 97.

Карта № 241

КРЫВАЎНІК (Achillea millefolim L.)

№ 1555 «Я. н. крываўнік: крываўнік, крывапуск, падбел, белагаловец, серпарэзнік, серпарэз...»
Картаграфуюцца словаўтваральныя і акцэнталагічныя адрозненні ў назвах крываўніку, утвораных ад розных каранёў. На карце не нанесена назва *тысячалісніk*, бо ў адказах адзначаецца, што гэта назва не мясцовая, а кніжная.
крываўнік: 2 *(бабы збіраюць)*, 3, 8 *(беленькім цветам цьвіціць)*, 9, 10 *(у крываўніку галоўка як у гвазду)*, 11, 14, 18, 19, 22 *(лісткі чырвоныя)*, 29, 32, 33 *(краснаваты і цвет красны; прыміняецца ат кровацячэння)*, 48, 51, 53, 54, 56, 57 *(кудлаценькі як ёлачка, расце на балоце, красуе красным, ужываецца для кароў ад крываўкі)*, 59, 61, 65 *(чырвоныя лісточкі)*, 67, 72, 83, 104 *(астанаўлівая кроў, белы цвет, дробненькія лісцікі)*, 110 *(цяпер кажуць «зьверабой»)* 139, 141, 142. *краваўнік* 17. *кръваўнік* 8а. *крывавнік* 131, 133. *крывавнык* 108, 109, 132. *крывоўнік* 49а, 64.
крываўнік 20, 47 *(урэш паляц і прыкладзі — зразу астановіць кроў)*, 50, 52, 52а, 55, 58, 62, 93, 94, 98—100, 102. *крывавнік* 101. *крывоўнік* 106. *крывавнык* 90, 91, 94а, 96—97, 103, 109. *крэвувнэк* 98. *крівавнік* 113.
крываўка 1, 7, 46.
крывацеч 36. *крэўнік* 52 *(беленькі і ружовенькі)*. *Іванава кроў* 83. *Сямёнава кроў* 88.
падбел 5, 12, 13, 15, 21, 23, 25, 25а, 27, 28, 30, 33 *(беленькім цвятком цвіціць)*, 35, 37 *(на межах расце, белая шапка)*, 38, 40 *(ён цьвіціць як кмін)*, 41—44, 45 *(мая лісьця з адной стараны зялёныя, а з другой — белыя)*, 63, 65 *(беленькія цьвяточкі)*, 66, 67

(*цвіце белым ці ружовым*), 68, 69 (*пячэ як ёд, кроў унімаецца, выпалюя*), 70, 71, 73, 74—76, 79, 80 (*цвіце белым дробным цветам*), 81, 83—85, 87, 89, 105, 110, 111, 116, 118, 120, 120а, 121, 126, 128 (*ета трава беленькім цвіце*). *патбе́л* 112. *подбе́л* 113, 114, 138. *пудбе́л* 115. *пыдбе́л* 107.

паре́з 79, 86. *паре́с* 16.

серпарэ́з 31, 73, 118, 130 (*як кроў ідзе, дык патры лісцік і прылажы к рані*), 135, 142. *серпорэ́з* 134. *серпарэ́с* 25. *сірпарэ́з* 78.

серпарэ́знік 24, 119 (*калі парэжуць сярпом — сок прыкладаюць да раны*), 123, 126 (*к ранам прылажваюць*), 129, 136, 139 (*цвіце белым цветам*), 140, 141. *серпорэ́знік* 137. *сярпорэ́знік* 122. *серпарэ́зьнік* 26, 77, 82, 118, 124, 125 (*як зубы у сярпу, такія і у серпарэзьніку лісьця вострыя на від*). *серпаре́зьнік* 117.

сярпо́ўнік 4 (*усюды расьцець, як ёлачка лісток*). *паре́зьнік* 16. *рызу́ха* 92.

пле́шнік 10 (*крываўнік і плешнікам завуць*), 11.

Адзінкавыя: *белагало́вік* 54. *тысічаліснік* 73 (*цвіце белым комам*).

Карта № 242

ПІЖМА (Tanacetum vulgare L.)

№ 1557 «Я. н. піжма: піжма, пізьма, піжмак, рабіннік...»

Картаграфуюцца назвы піжмы. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах.

Не картаграфуецца назва *по́жня*, магчыма, абазначае іншую рэалію.

піжма 1, 2 (*жоўта цвіціць, цэлая кеча расцець, як гузячкі цвяты*), 3, 6, 7 (*як гліснік ад глістоў даюць*), 8, 8а, 9, 10 (*вайной ад глістоў піжмай паілі; у піжмы на версі як гузічкі жоўценькія*), 11 (*ад глістоў*), 13—15, 17, 18, 20, 22, 23, 35, 36, 39—44, 48 (*расце жоўтым цветам*), 49—51, 52а — 54, 56, 57 (*цвіце жоўтым, як пугаўкі; як цытворнае семя ад глістоў*), 58 (*гародняя і палявая*), 59 (*як жоўтая рабіна*), 60—66, 68, 69 (*ад жывата*), 70—75, 77—87, 89, 104, 106, 112, 115—118, 120, 123, 128 (*кустам расце, жоўтымі кветачкамі цвіце*), 130, 136, 137, 140.

пізьма 5, 38, 44, 45 (*расце на гародах, з яе цытвор дзелаюць*), 46 (*ад глістоў*), 49а, 52, 60.

пыжма 76, 97, 118, 119, 124, 125 (*цвяты жоўценькія, сухія*), 126 (*пыжму дразняць «дурман»*), 127, 129 (*такія жоўтыя цвяты*).

чыжма 4 (*п'юць*). *спіж* 37. *піжма́к* 54, 92. *спіжма* 104. *спізьма* 105. *пу́жма* 127.

гліснік 16, 113, 114, 117, 120, 120а, 122, 126, 134, 135, 138, 139, 141, 142. *глістнік* 133. *глэ́сных* 98.

ліснік 93, 94, 101, 102, 135. *лы́сных* 95 (нов.).

рабіннік 19, 21, 47 (*памоцны ад крываўкі, ён ад зямлі невысокі расце*), 88.

цытва́р 94а, 109, 134. *цытво́р* 107.

цэтва́рнык 109.

ко́воротнык 90. *ко́ворот* 95. *коловорі(ю)тнык* 103.

Адзінкавыя: *сырыбрістык* 96. *конскі слепаце́нь* 111.

Адсутнасць назвы: 12, 34, 55, 67, 91, 99, 100, 108, 110, 131.

Адведзена: *по́жня* 139, 141.

Карта № 243

МАЛАЧАЙ (Sonchus L.)

№ 1563 «Я. н. малачай: малочнік, малачай...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назвы малачаю. Назва *малатчай* картаграфуецца як *малачай*, назва *малача́ннік* — як *малача́йнік*, назвы *маладча́к, малачча́к* — як *малача́к*, назва *сот* — як *асо́т*. Як *малачэй* умоўна картаграфуюцца назвы *молоче́й* (97, 131, і *мулуче́й* (98). У гаворках, дзе яны адзначаны, на месцы націскнога *а пасля мяккіх зычных вымаўляецца [е]. Таму ў даным выпадку галосны [е] можа паходзіць з *а. У той жа час не выключана, што гэты [е] «спрадвечны», таму што ў многіх суседніх гаворках, дзе няма адзначанага тыпу пераходу а>е, у разглядаемай пазіцыі ў слове *молочэ́й* вымаўляюцца [е], [э]. Адводзяцца ад картаграфавання назвы, якія абазначаюць іншыя расліны: *за́йцава капу́ста, молочя́йка, отра́н, бу́ськовэ молоко́*. Гл. таксама карту № 244 «Адуванчык».

малача́й 1, 2 (*горкі, цвіціць жоўта*), 3, 18—25а, 26 (*у сярэдзіне малако аш свішча*) 27, 30, 31, 36, 38, 45 (*высока трава, жоўтым цвіце, у яго бела малако, як пухняш, то паляціць пылам*), 46, 47 (*карэня велькія мая, як укараніцца — ні вырвяш*), 48 (*свіні добра ядуць*), 49, 49а, 50, 51 (*жоўтым цветам цвіце, свіня добра ядуць, каровы*), 52—56, 57 (*мяккі, сок белы*), 58, 59 (*мяккія лісты, белы сок — бе́лая мле́ка*), 60, 62—68, 69 (*свіням збіраюць*), 70—76, 80 (*мяккі*), 81, 82, 93, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115 (*яго свіня добра ядуць*), 116, 118, 119 (*мяккі, есці каровам, сок белы*), 120, 123, 125, 128 (*свінні любяць*), 129, 130, 139. *молоча́й* 101, 102 (*тры сорта: 1. огоро́днік — колючы, як осот, 2. мняккэ лісце, 3. вэльмі бліскучы одзін бэк на вэрху*), 106, 107, 113, 114, 134, 136. *молочяй* 95 (Euphorbia L. таксама *«молочя́й»*). *мълача́й* 37 (*як малако са сцябла*), 73, 89. *мълъча́й* 12, 34. *мылыча́й* 44, 78, 79, 85, *малатча́й* 61.

молочэ́й 94, 94а (*бы молочко тэчэ, а осот колючый*), 103, 108, 109, 132, 133 (*свіням даюць*). *молоче́й* 97, 131. *мулучэ́й* 98.

молочі́й 90 (*цвытэ жовтым, молочко выступае*), 91, 96. *мулучы́й 92*.

мало́чнік 4 (*свінні корні ядуць*), 6, 8 (*горкі*), 8а, 9, 10 (*малочніку свінні сабрала*), 11, 14, 16, 28, 29, 33, 42, 85, 88, 142. *мало́цнік* 16.

мало́шнік 5, 7, 13, 15, 17, 32, 35, 39, 40 (*па бульбі*), 41, 83, 84, 86, 89.

малача́к 77, 116, 121, 126. *молоча́к* 138 (*як зломіш молочак, то молоко бажыць белэ*), 137. *малачча́к* 120а, 124, 125 (*малаччак даюць каровам, многа даваць нільзя — малако будзя горкая*), 127. *маладча́к* 125, 126 (*свіням рвуць*).

малач'я́к 135. *молоч'як* 114, 117, 137.

малачня́к 122, 140, 141.

мало́ча 42 (*малочы нарвала*), 43.

мылыча́йнік 87. *малача́ннік* 77.

мало́тнік 16. *малача́ў* 21.

асо́т 124. *сот* 89.

Адзінкавыя: *ляшчэ́й* 133.

Адведзены: (абазначаюць малачай Euphorbia L.): *молочя́йка* 96. *отра́н* 113. *бу́ськово молоко́* 114.

Карта № 244

АДУВАНЧЫК (Taraxacum officinale Wigg.)

АЛА 466 одуванчик — maslačak — mniszek lekarski, mlecz. № 1564 «Я. н. адуванчык: адуванчык, малачай, багатка, зубнік, папкі, пупок, дзед...»

На карце паказаны лексіка-словаўтваральныя адрозненні назваў адуванчыка. Назва *бе́лыя пухо́ўкі* картаграфуецца як *пухо́ўка*.

Па сетцы ЛАБНГ матэрыял няпоўны, таму што пытанне 1564 не было абавязковым пры выкананні праграмы. У адказы на пытанні АЛА 466 і ЛАБНГ 1564 не трапіла пашыраная на Беларусі назва *дмухаве́ц* (*і дзьмухаве́ц*) — гл. А. И. Киселевский. «Латино-русско-белорусский ботанический словарь». (Мн., 1967, стар. 128—129). Гл. таксама карту 243 «Малачай».

адува́нчык 4А—6А, 12А, 15А, 16А, 18А—21А, 24А, 25А, 30А, 32А—38А, 41А, 55А, 56А, 58А, 61А, 63А, 66А, 67А, 70, 115. *одува́нчык* 43А (*гарадское*).

надува́нчык 17А, 28А, 50А.

дува́нчык 63А.

малача́й 11А, 13А, 14А, 26А, 27А, 29А, 31А, 46А, 49А, 53А, 60А, 50, 61. *молоча́й* 47А, 64А. *мылыча́й* 39А.

молочэ́й 45А. *молоче́й* 48А.

молочі́й 43А.

малач'я́к 57А.
мало́чнік 1А.
мало́шнік 3А, 9А, 42А.
малача́к 62А.
пухо́ўка 8А. *бе́лы пухо́ўкі* 7А.
жыдо́к 41А, 54А *(толькі галоўка)*.
Адзінкавыя: *а́рлічык* 2А. *быга́тка* 39А. *дзед і ба́ба* 40А. *кура́ча сра́ка* 44А. *во́ўчо малако́* 51А. *кото́к* 54А. *знахо́рка* 59А. *луда́нчык* 115.
Адсутнасць назвы: 22А, 23А, 52А, 65А.
№ 1564: *адува́нчык* 8а, 9 *(ад вужак варуць і даюць піць або прыкладаюць траву)*, 10, 11, 83, 87, 89, 128, 135. *одува́нчык* 107, 136. *адува́ньчык* 85.
абдува́нчык 87.
малача́й 50, 54, 60, 61. *молочай* 113. *молочя́й* 95.
молочэ́й 94а, 103, 109, 132, 133. *молоче́й* 97, 131. *мулуче́й* 98.
молочі́й 92, 96.
молоч'я́к 135.
мало́чнік 4.
Адзінкавыя: *ячме́нькі* 19 *(як ён цвіце — ячмень пара сеіць)*. *слепота́* 93. *козачкы́* 96. *дзядо́к* 130. *дід* 131. *ба́ба* 131.

Карта № 245

ПАЛЫН (Artemisia absinthium L.)

№ 1559 «Я. н. палын: палын, палынь, палынка, быльнік...» АЛА 468 pelunъ // pelynъ // *polyn*ь полынь — pelin, pelen — piolun.
Картаграфуюцца фанематычныя і парадыгматычныя адрозненні ў назве палыну. У народных беларускіх гаворках (і ў літаратурнай мове) слова *палын* адносіцца да назоўнікаў мужчынскага роду. Аб гэтым сведчаць азначэнні тыпу *горкі палын*, а таксама паметы (муж. р.), якія прыводзяцца ў радзе адказаў.
Адводзіцца ад картаграфавання *піжма* як назва іншай расліны.
палы́н 1, 4 *(ад жывата)*, 5, 6, 8 *(ад жывата п'юць)*, 8а—11 (ён *горкі*), 15—17, 19, 21—37, 39, 40 *(ён вышы кміна расцець)*, 42 *(жалудачная трава)*, 43, 44, 46 *(горкі як палын)*, 47 *(ён горкі, але памоцно зеля)*, 48 *(на ўкус натта горкі)*, 49—51, 52а—67, 68, 69 *(горкі, пякучы)*, 70—74, 75, 76, 78, 79 *(горкыя трава)*, 99, 100, 104, 105, 110, 112, 115, 116, 119 *(горкі, сівы знізу ліст, моцны пах)*, 120а, 123, 124, 129 *(вельмі горкі і едкі)*, 130, 139, 141, 142. *полы́н* 114 (муж. р.), 121, 133. *по̄лы́н* 122.
палы́нь 7, 13, 14, 77, 90, 111 (муж. р.), 117, 125 *(горкі як палынь)*, 128 *(самая горкая трава, якая ёсць)*, 135. *полы́нь* 91, 94—97, 101, 102, 103 (муж. р.), 106, 108 (муж. р.), 109, 113, 114 (муж. р.), 131, 132, 134, 138 *(вунь я наломала веніка з полы́ні)*, 140. *пулы́нь* 92.
пялы́н 2 *(горкі, п'юць, як жывот баліць)*, 45 *(ад паносу і для апяціту)*, 52.
пялу́н 3, 18, 20.
бы́льнік 28, 31. *бу́льнік* 116, 117, 120, 136.
бульня́гча 141.
блі́шнік 98. *блыэ́шнік* 107 *(гырка трова)*.
Адведзена: *піжма* 118.
АЛА: *палы́н* 1А—10А, 12А, 14А—20А, 22А—28А, 30А—37А, 39А—42А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А—63А, 66А, 67А, 50, 61, 70, 115. *полы́н* 65А.
палы́нь 21А, 29А, 37А, 38А. *полы́нь* 43А, 45А, 47А, 48А, 51А—54А, 64А, 61.
пялу́н 11А, 13А.

Карта № 246

КАНЮШЫНА ЧЫРВОНАЯ (Trifolium pratense L.)

№ 1566 «Я. н. канюшына: а) чырвоная (культурная): канюшына, клевер...»
Картаграфуюцца назвы культурнай канюшыны.
Адводзіцца ад картаграфавання назва дзікай канюшыны — *лазо́ўка*.
канюшы́на 1 (трад.), 2—4 *(яна высокая)*, 5, 8, 18—25а, 26 *(чырвоная)*; 27—32, 34, 35 (стар.), 37 *(чырвоная)*, 40, 45, 46, 47 *(у калхозі сеюць)*, 48—69, 70 *(кажуць і так)*, 71, 72, 75—77, 82, 85, 93, 99, 100 *(чырвоная)*, 104—106, 110—112, 115, 118, 120, 124 (трад.), 125, 127, 128 *(падобна на клевер)*, 135, 136, 139 *(красная)*, 142. *конюшы́на* 90, 94, 94а, 95 *(чырвона)*, 96, 96а *(чэрвона)*, 97, 101—103, 106—109, 113 (трад.), 114, 117, 131—134. *кънюшы́на* 8а, 9. *кън́яшы́на* 83. *кунюшы́на* 91, 92.
кле́вер 14, 17, 36, 86, 87, 115, 116, 118, 119, 120а—125, 126 *(кветачкамі краснымі цвіце)*, 128—130, 136—141, 142 (рэдк.). *кле́вір* 1 (сучасн.), 7, 8а—13, 15, 16, 29, 33—35, 38—44, 73—76, 78—81, 83 *(красный)*, 84, 86, 87, 89. *кле́вяр* 70, 71 *(цяпер бальшынство)*, 121, 122, 125 *(цвіце розным цветам: красным, розавым, белым)*. 126.
Адзінкавыя: *е́талына* 98. *е́тэлына* 98. *смокту́шкі* (трад.) 113.
Адведзены: *лазо́ўка* (асобны від канюшыны).

Карта № 247

ДЗЯЦЕЛІНА (Trifolium repens L.)

№ 1566 «Я. н. канюшына: ... б) белая дробная (дзікая): дзяцельнік, дзятліна...»
Картаграфуюцца назвы дзяцеліны. Паказаны суфіксальныя ўтварэнні ад кораня *дзяцел-/дзятл-*.
Азначэнні ў складаных назвах тыпу *бе́лая, чырво́ная канюшы́на* не картаграфуюцца.
дзя́тліна 8, 12—17, 24, 32, 35, 36, 39, 40 *(бытьшынство белыя, буваюць і краснінькія)*, 41—43, 75, 76, 80, 81, 88, 89. *дзя́тліва* 36.
дзя́тлавіна 71, 77, 82, 118, 119, 121, 123, 124, 126. *дзя́тловіна* 106, 113, 117, 133. *дзя́тлывіна* 85 *(белая, дзікая)*, 87. *дзятлъвіна* 83. *дя́тловына* 108, 132. *дзя́тлувіна* 84.
дзя́тлевіна 5. *дзятлівіна* 7, 8а, 9 *(белая і красная)*, 79. *дзяцьлівіна* 6, 8а. *дзяцелівіна* 30.
дзя́тлаўка 1, 126.
дзя́тліца 46. *дзя́тленік* 135. *дзятло́ўнік* 140. *дзя́тлавік* 142.
дзя́целіна 4 *(белая)*, 28, 29, 31, 45 *(канюшына белая)*, 47 *(самаросла, дзіка, яна так расце, ні сеяцца)*, 49а, 51 *(белая і ружовая)*, 52а *(дзікая канюшына)*, 57 *(белая, дробная)*, 61, 62, 99, 102, 104, 107. *дзя́цёліна* 101. *дзя́ціліна* 10, 11, 25а *(белая, дробная)*, 33, 34. *дзя́цяліна* 45 *(расце каля дарогі, белым цветам цвіце)*, 49, 50, 53—55, 60, 68, 69 *(па дарогах, пчолы на яе садзяцца)*.
дзя́цельна 73, 100. *дзя́целна* 107.
дзя́цельнік 3, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 58, 59, 65, 72, 105, 111, 112, 116, 120, 137. *дзя́цяльнік* 18, 19, 22, 53, 65, 115. *дзя́цільнік* 2 *(беленькі)*, 44.
дзя́цяляўнік 67, 110. *дзя́целеўнік* 111.
дзя́цельніца 37, 38, 66, 74. *дзя́цяльніца* 56, 70.
дзя́целевіна 30. *дзя́целіца* 52.
дзя́гцеліна 93. *дзя́хцеліна* 94.
я́тыліна 90. *я́тылына* 95 *(біла)*, 96, 103. *е́тэллина* 98. *е́тылына* 97.
я́тылныця 92.
канюшы́на 94а, 125. *бе́лая канюшы́на* 48, 63, 111, 112, 139. *біла конюшы́на* 96а. *дзі́кая канюшы́на* 135. *дзі́ка конюшы́на* 114. *дыка конюшы́на* 94а (рэдк.), 109.
кле́вер 139. *бе́лы кле́вер* 86, 130, 141. *бе́лы кле́вір* 78. *дзі́кі кле́вер* 140.
мяду́нка 6, 25 *(з ружовымі кветкамі)*.
Адзінкавыя: *пы́рнік* 64. *еловы́на* 97. *смокту́шка* 114. *вя́зель* 122 *(белы і розавы)*.

Карта № 248

ПЫРНІК (Agropyron repens L.)

№ 1567 «Я. н. пырнік: пырай, прэй, пырніца, пыр'як...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя, акцэнталагічныя і некаторыя фанетычныя адрозненні ў назвах пырніку.

Назва *пажняўка* картаграфуецца як *пажнявіца*.

Адведзены ад картаграфавання назвы *дзярно́, дзя́тлавіна, попа́р* (не адносяцца да тэмы карты).

пы́рнік 2, 3—5, 7—29, 31, 33—39, 40 *(яго каровы харашо йідзяць)*, 41—44, 48 *(жыта ўсё ў пырніку)*, 49а, 52, 52а, 53, 56—58, 59 *(ён падобны на авёс)*, 61—66, 67 *(доўгія карэнні)*, 68, 69 *(на полі расце, корнякі белыя)*, 70 *(яго карэньня ні выцягніш)*, 71—79, 81—86, 89 *(бульба зырысла пы́рнікам)*, 100, 104—106, 110—112, 118, 123, 124, 128 *(сільна каранасты)*, 140. *пырні́к* 67 *(доўгія карэнні)*, *пу́рнік* 116, 117. *пурні́к* 140.

пы́рай 46 *(ад яго не збавіцца)*, 47 *(як укараніцца, то яго ні вывядзяш)*, 48, 49, 51, 54, 60, 76, 119 *(расце у гародзе, па полю, карэнні усё забіваюць)*, 120а, 121, 124, 125 *(многа пырая на палях, якія плоха выскараджаны)*, 126 *(харошая трава для худобы)*, 129, 130, 142. *пы́рэй* 80 *(вісокі)*, 93—95, 122, 127, 134. *пы́рей* 85. *пыра́й* 88. *пы́рій* 91, 92. *пы́рый* 96, 97. *пэ́рій* 96а. *пірэ́й* 102. *пу́рэй* 126, 134—136.

пырня́к 53, 127.

пырэ́й 30, 35, 45 *(усё забівая на полі)*, 50, 75, 94а, 101, 109 (рэдк.), 111, 113 *(па-старыннаму)*, 132, 133, 137, 139. *пыре́й* 32. *пыри́й* 131. *пірэ́й* 98, 133, 138. *пыры́й* 90. *пурэ́й* 114, 115 *(астанецца трошку і зноў цягнецца)*, 141. *пурые́й* 107. *прэй* 55, 99.

пы́равіца 52а (памянш.), 53.

пы́рава 53. *пы́рніца* 61.

су́валка 2 *(сухія карэні)*, 6.

су́волока 103, 108, 109, 132.

пажнявіца 6. *пажня́ўка* 2.

каснікі 6. *кыснікі* 84.

Адзінкавыя: *касцерюха́* 120.

Адведзены: *дзярно́* 54. *дзя́тлавіна* 87. *попа́р* 133.

Карта № 249

БРЫЦА (Echinochloa crusgalli L.)

№ 1568 «Я. н. трава з лісточкамі як у пырніка, а мяцёлка падобная да мяцёлкі проса: брыца, пласкуха, плашчуга, плоска...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя адрозненні ў назвах брыцы, утвораных ад розных каранёў.

Назвы *касцяро́ўка, кашчэро́ва, кашторо́ва* картаграфуюцца як *касцяро́ва*, назва *гусінец* — як *гуся́тнік*, назва *плоску́га* — як *плашчуга́*. Адным знакам аб'ядманы *пла́ска, пласка́* і *пло́ска трава́, плашчы́ца*.

пло́ска трава 51, 52.

пласку́ха 19, 22, 23, 87, 125 *(на гародах яе многа расцьвіце)*, 136, 139. *плоску́ха* 96а *(ростэ у картоплях)*. *плыску́ха* 131. *паласку́ха* 8 *(яе сільна скот любіць)*.

пласкуха́ 49, 49а *(караністая)*, 65, 93, 104. *плоскуха́* 90. *плоскуха́* 91. *плускуха́* 92.

пласку́ша 75, 76, 81, 119, 120а, 123, 124, 130 *(расце на градзе, трохі падобна на пырай)*, 141, 142. *пласкуша́* 77, 118, 124, 126 *(расце як кукуруза)*.

плашчуга́ 45 *(кармавая трава на сотках, на картоплі расьце)*, 48 *(на полі ужо зарасавала)*, 54—56, 61, 62, 88, 97, 105 *(у плашчугі къяшы выкідаюцца)*. *плашчу́га* 46. *плашчуха́* 47 *(буракі зараслі плашчухой; плашчуха ні рвецца с корням)*, 57. *пласкуга́* 20, 52а *(трава нізенька, а карэнні трудна вылупіць)*.

плашчы́ца 7. *пла́ска* 52. *пласка́* 52.

бры́ца 17, 28, 31, 36, 37, 44, 57, 59, 60, 63, 64, 66, 68—71, 73, 74, 80—82, 87, 117, 121, 129, 140. *бры́ца* 78, 79, 83, 84, 86, 89 *(усю бульбу запанавала)*.

бры́кса 26.

касьцяро́ва 116. *косьцеро́ва* 102. *косьцерэ́ва* 114. *косьтерэ́ва* 134. *костыро́ва* 95, 97, 103, 132. *костэро́ва* 109. *костэрэ́ва* 94. *кашчэ́рава* 58. *кошторо́ва* 94а. *касцяро́ўка* 67.

касцеру́ха 122. *касьцеруха́* 135. *косьцеруха́* 138. *касьцяруга́* 116.

костырва́ 96 (прамастаячая сцябло, часта ў агародах). *косьцеро́га* 101. *косьцеры́ца* 102. *кассьцяро́віца* 111. *касьцёр* 113 (трава).

мятла́ 21. *мітла́* 8а, 33.

мяцёлка 8а, 106.

мятліца 18, 50, 53.

мятлюк 72. *метлюк* 137.

мятлу́га 85 *(трава з длінными тонкімі лістамі і мяцёлкай, падобнай да проса)*.

прасяніца 4, 25. *прася́ніца* 24.

прасянка 4.

ячменка 2 *(сціснула бульбу; яна як проса)*, 22. *йічме́нка* 1 *(запанавала у гародзі; назва пераважае)*. *ячмянёк* 27 *(падобны да пырніка, толькі расьце кучкамі)*. *ячме́нец* 100.

гуся́тнік 14, 29. *гусініц* 35.

Адзінкавыя: *пшаніца палявая* 1. *яжо́ўнік* 9. *плюшчэ́ўнік* 29. *пырнік* 43. *за́йцувэ жéто* 98. *гірус* 112. *тоўсту́ха* 133. *гарча́к* 139.

Адсутнасць назвы: 6, 12, 13, 15, 16, 34, 38—42, 107, 110, 115, 128.

Карта № 250

КАЛАСОЎНІК (Bromus mollus L.)

№ 1569 «Я. н. каласоўнік: каласоўнік, касцёр, авясец, аўсец, гірса...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя, а таксама некаторыя акцэнталагічныя і фанетычныя адрозненні ў назвах каласоўніку, утвораных ад розных каранёў.

Назва *гірус* картаграфуецца як *гірс*, назва *кірса́* — як *кірза*, назва *стоколо́са* — як *стакало́с*, назва *ку́сьцір* — як *касце́р*.

гірса 18, 20, 21, 22 *(падобна як авёс)*, 25, 26, 45 *(веткамі буйнымі расьце як гавёс)*, 46 *(расьце у жыце)*, 50—55, 57, 58, 59 *(як авёс, толькі многа зярнят)*, 63—65, 66 *(як авёс; на ніскіх мястох расце)*, 69 *(адна гірса у жыці, як вымакня; хлеп сіні ад яе)*, 70, 71 *(у жыця расьце на ніскім месця; жыта вымакла, а гірса парасьце)*, 76, 104 *(надаядала у пшаніцы яе полючы)*, 120.

гірса́ 1, 2 *(гірсьлівая жыта)*, 3, 4 *(як авёс у жыці)*, 5—7, 8 *(яе было сільна многа у жыці)*, 9 *(у жыці)*, 10—14, 24, 28, 29, 31, 61, 62, 72, 74, 75, 99 *(у жыце)*, 100, 117.

гірс 111. *гірус* 67 *(трава як авёс)*.

дзірса́ 9, 47, 49а.

кірза 93 *(у пшаніцы і ў жыці)*, 131. *кырза* 94а, 95, 103, 108, 109, 132. *кі́рза* 90. *кірса́* 107. *кірза́* 96а.

касце́р 15, 37—39, 73, 75, 79, 80, 82 *(у жыці)*. *касьце́р* 33, 34, 35 *(ржаной)*, 40, 42, 79, 81, 84 *(у жыце)*, 124. *касьце́рь* 17, 32, 41, 44. *касьцэ́р* 43. *касцёр* 119 *(у жыце, ля пасеваў)*, 123, 129 *(у жыце другі раз расцець)*, 141, 142 *(у жыце)*. *касцёр* 77 *(як жыта вымакня — касьцяру́ будзя!)*, 86, 93, 118, 121, 126 *(касьцёр выганяе сцябло і выпускае семяно)*. *кассёр* 76. *ку́сьцір* 85.

касцеру́ха 122. *касьцеруха́* 112. *косьце́рюха* 117.

ку́сьцір 85. *кустырэ́ва* 92. *косьцяро́ва* 106.

аўсюг 9, 36, 67, 79, 85, 110, 128 *(ён да аўса падобны)*, 130, 140 *(у жыце)*. *аўсю́х* 25а, 53, 60, 99 *(у аўсе)*, 110. *овсю́г* 91. *авясю́г* 36.

аўсю́к 8а, 16, 27 *(па аўсу расьце, пусты, рудаваты)*, 30, 36, 49, 56, 61, 68 *(у ваўсе ё)*, 71 *(па кустах расьце, на ніскім мейсця)*, 75, 78, 81 *(у аўсе)*, 116.

аўсюга́ 102, 111.
аўся́нка 105 *(па лесе, каровы любяць)*, 125 *(у аўсе многа)*.
гавё̄с 48. *аўсе́ц* 88. *аўсюган* 94. *аўся́ніца* 101. *аўсё̄х* 134. *аўё̄с* 136.
късласо́ўнік 83. *кыласо́ўнік* 89.
стакало́с 135. *стоколо́с* 137. *стоколо́са* 114 *(як проса у жыце)*.
жыце́цъ 114 *(колосамі)*. *жыцец* 120а.
Адзінкавыя: *ю́дрыца* 19. *зайцювэ жэ́то* 98. *дурэ́ц* 113.
Адсутнасць назвы: 97, 115, 127, 133, 138, 139.

Карта № 251

ТРЫПУТНІК (Plantago major L.)

№ 1571 «Я. н. трыпутнік: трыпутнік, трыпуцень, падарожнік, бабка...»
Картаграфуюцца народныя назвы трыпутніку, утвораныя ад розных каранёў. Паказаны словаўтваральныя і акцэнталагічныя адрозненні.
Адводзіцца ад картаграфавання назва *усе́льнік* (мяркуючы па заўвазе збіральнікаў, гэта нейкая іншая расліна).
трыпу́тнік 1, 2 *(у ім бычкі)*, 3, 4 *(ім рану закладаюць)*, 5—7, 8 *(яго прыкладаюць да раны, ён жару атцягаваіць)*, 9 *(ён уталяіць боль, кагда жывот баліць)*, 10 *(трыпутніку нарвала трусам)*, 11 *(шырокі ліст, пры дарозе расцець)*, 12, 13, 15—17, 21, 23—26, 27 *(лісцікі на жылачках, таўкачык выпуская)*, 28—31, 33—40, 42, 43, 57—59, 63—66, 67 *(кладуць да раны)*, 69 *(дайней варылі з крапівой)*, 70—75, 77, 78, 80—82, 86, 111 *(з круглымі вялікімі лістамі)*, 118 (трад.), 122, 123, 125 *(раны зацягвая)*, 127, 128 *(пад плотам расце, лячэбная трава)*. *тръпу́тнік* 8а. *тріпу́тнік* 32, 41, 44, 79, 83—85, 87, 89 *(хырашо прікладывыць ны раны)*.
трыпу́тняк 40 *(лісця сцеліцца па зямлі)*. *тры́патнік* 60. *трэ́пацень* 105.
падаро́жнік 12, 14, 45 *(на абочыне дарогі)*, 46, 52, 61, 68, 76, 85 (нов.), 88, 100, 104, 111 *(з дробнымі лісцямі)*, 112, 115, 116, 118, 119 *(да раны прыкладаюць)*, 120—122, 124, 125, 126 *(пры кравацячэнні п'юць)*, 127, 129 *(шырокае лісце, расцілаецца па дарозе)*, 130, 135, 139, 141, 142. *падаро́жнік* 93, 110. *подоро́жнік* 91, 101, 102, 106, 114, 117, 122, 131, 133, 134, 136, 137, 138 *(подорожнік ногі віпойвае добрэ)*, 140. *подоро́жнык* 108, 109, 132. *по̂доро́жнік* 113. *по̂до̂ро́жнык* 90. *подоріжнык* 96а. *пъдаро́жнік* 42, 83. *пыдаро́жнік* 79, 87. *пудоро́жнік* 92.
прыдоро́жнік 107. *прыдоро́жнык* 109.
ба́пка 18—20, 22, 47 *(некалі ба́пку збіралі і сушылі)*, 48 *(яна памагае затрымаць кроў)*, 49, 49а, 51 *(і бапкі, і псік — стаўбунок)*, 52а—56, 61, 62, 94, 94а, 98, 99, 104 (трад.).
ба́бка 47, 95 (радзей), 97.
ба́бнык 95, 103, 108.
бабо́к 50.
Адзінкавыя: *валаснікі* 52.
Адведзена: *усе́льнік* 133 *(рвуць, ездзяць на лодках, на барках)*.

Карта № 252

СПАРЫШ (Polygonum aviculare L.)

№ 1572 «Я. н. спарыш (расліна з дробнымі лісточкамі, якая расце па сцежках): падарожнік, свінская трава, спарыш...»
Картаграфуюцца назвы спарышу. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтварэнні.
Назвы *му́райка, муро́йка* картаграфуюцца як *му́рава*, назвы *міро́х, му́рог, мору́г, мурог-пляцёнка* — як *муро́г*, назва *свыня́ча трава́* — як *свінская трава*, назва *палзу́ха* — як *пайзу́н*.
падаро́жнік 1, 2, 4, 6, 8 *(скот любіць)*, 8а, 10, 11, 18, 19, 21—25, 25а—31, 37, 38, 46, 47 *(расце усюды каля сцяжок, добра свіня ядуць)*, 48, 49, 49а, 54, 57—59, 63, 64, 66, 67 *(малыя мяккія лісты, расце па дарогах)*, 68—71, 73—79, 80 *(дробныя лісты)*, 82, 86, 104, 111; 112, 118, 119 *(дробныя лісцяйка, расце каля сцежак)*, 120а, 125 *(свіням добра і гусі ядуць)*, 129, 131, 136. *подоро́жнік* 101, 112, 114, 134, 138 (расліна з дробнымі лісточкамі), 140. *подоро́жнык* 95, 103. *подоро́жняк* 94а. *подоріжнык* 96а. *пудуро́жнік* 98. *пъдаро́жнік* 9, 12—15, 32—34, 39, 41, 83. *пъдъро́жнік* 5. *пыдаро́жнік* 16, 44, 78, 79, 89.
прыдаро́жнік 72 (у асноўным назву гэтай травы не ведаюць), 122.
даро́жнік 20. *падаро́жніца* 65. *падаро́жна трава́* 110. *подоро́жняк* 94а. *дро́бны подоро́жнік* 134.
спары́ш 35, 36, 40 *(у нас завуць спарышо́м)*, 42 *(лячэбная трава)*, 45 *(расце па дарогах, гэту траву у аптэкі здаюць)*, 46, 50, 51, 53, 54, 56, 60—62, 73, 81, 93, 115, 128. *спорі́ш* 91. *спо́рыш* 96.
спары́шнік 43. *спару́ш* 88. *спары́шч* 94. *спу́рнык* 94а. *спорэ́ц* 109.
пары́ш 140.
свінская трава́ 3, 7, 59. *свінская тра́ўка* 117. *свінска трава* 52, 52а, 107. *свіная трава́* 54, 120. *свіна́я трава* 99, 104 (трад.). *свінная трава́* 130. *свыня́ча тра́ва* 90.
свінту́ха 52, 52а.
свіна́рка 55.
муро́г 123. *муро̂г* 135. *му́раг* 124. *мору́г* 132. *міро́х* 133. *мурі́х* 92. *муро́г-плецёнка* 137.
му́рава 118. *муро́ва* 106. *мурыва́* 85. *му́раўка* 116, 120. *муро́ўка* 106.
пайзу́н 26. *палзу́ха* 126.
Адзінкавыя: *разбо́й* 17. *скры́пнік* 26. *быра́нчыкі* 84. *тріпу́тнік* 89. *трапні́к* 102. *ла́пкі* 105. *росхо́днік* 113. *плятуха* 118. *пасцілу́ха* 126 *(яе і кукурузные хлоп'е ад почак п'юць)*. *бяро́зка* 127.

Карта № 253

СІВЕЦ (Nardus stricta L.)

э№ 1573 «Я. н. сівец: пясюк, казліная барада, свінцюг, сівец, кушот...»
Картаграфуюцца назвы сіўцу. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.
Назва *пуціха́* картаграфуецца як *апу́ціна*, назва *сухі валасе́нь* — як *валасе́нь*, назва *шарала́* — як *шары́ннік*.
сіве́ц 10, 11, 17, 22, 24 (пераважна), 25—28, 30, 31, 33—36, 37 *(сівая калючая трава, як іголачкі, у лашчынах)*, 38, 40—44, 50, 55, 56 *(на горах, пустой зямлі)*, 57, 59 *(трава на сенакосе)*, 63, 64, 66—68, 69 *(як шэрсьць сьвінная; ён бялея пад восянь, зь вясны толькі зялёненькі)*, 70, 71 *(на высокум сенакосе между куп'яў расце, яго плоха каровы ядуць; авечкам не даюць — наб'ецца у шэрсць)*, 72 *(купінамі сівая трава)*, 73—79, 80 *(жорсткая трава, што дрот, скот ня есць)*, 81—83, 85, 88, 111, 113, 116, 118, 126, 128, 133, 136, 140. *сіві́ц* 38.
сіві́ца 21. *сі́ўчык* 32. *сівуха́* 110.
казі́нец 46 *(сухая кароткая дзікая трава)*, 118. *казіня́ц* 60, 66.
казіна́ 23, 57.
казліная барада́ 67 *(тонкая, калючая, расце шчоткай)*. *казьліная барада́* 18. *казьлі́ныя бырыда́* 85. *казліна барада́* 46. *казіная барада́* 45 *(расьце на палях, дзе нішто не расьце)*. *ко́зія баро́ткі* 51 *(расце купінамі на пяшчаных пустых землях)*.
барадач 53. *Ада́мава барада́* 121.
казьлі́ньнік 65. *козе́лец* 134.
шчы́тнік 49а, 52а, 54, 62. *шчытнік* 104. *шчытня́к* 94.
шчы́тніца 10 *(жосткая трава)*.
шчаці́на 13, 16. *шчоты́на* 94а. *шчадзі́на* 1.
шчаці́ннік 16. *шчадзі́ннік* 1.
шчаці́ньня 12. *шъда́к* 13.
шчо́тка 82, 86, 119 *(сівая тонкая трава)*. *шчі́тка* 92, 109. *шчї́тка* 96, 103, 108. *шчу́тка* 109.
ціпе́ц 113, 117, 120, 120а, 122, 135. *цыпец* 107. *ты́пэць* 95. *тэ́пэць* 98.
сьвіну́ха 4, 5—7, 8 *(ні касой яе ні ўзяць, сухая такая)*, 8а, 14, 15, 29, 32. *сьвінну́ха* 9 *(сівая трава, расцець на песках, яе каса не бярэць)*. *сьвіньню́ха* 39.
свіна́рка 2. *сьвіна́рка* 21.

сьвіньцюг 44. *сьвінéц* 86. *сьвінтýх* 86. *свінýх* 129. *сьвінáя шэрсць* 82.
апýціна 67. *опýціна* 102. *пуціхá* 106.
шарýннік 20, 52. *шаралá* 19.
валасéнь 123. *сухі валасень* 58.
мычка 84, 124. *мýчка* 114, 135, 137.
Адзінкавыя: *бурэ́ц* 24. *грыўка* 25. *ласінец* 67. *вус* 82. *канюхá* 93. *будáк* 99. *круглńк* 101.
Адведзены: *чымярыца* 89, *комыш* 138 (відаць, гэтыя назвы адносяцца да іншых раслін).

Карта № 254

ЛОПУХ ВЯЛІКІ (Arctium lappa L.)

№ 1575 «Я. н. лопух... б) які расце пад плотам: лопух, рапей, рапак, дзяды, брылеўнік...»

Картаграфуюцца назвы лопуху, утвораныя ад розных каранёў. Паказаны словаўтваральныя элементы і некаторыя акцэнталагічныя адрозненні.

Назва *кубáрышнік* картаграфуецца як *кýбар, рэ́пех* — як *рапéх,* назва *рапýй* — як *рапéй,* назва *рэ́пнік* — як *рапнік,* назва *брылёўнік* — як *брылéўнік.*

Не картаграфуюцца назвы, якія абазначаюць пладовыя часткі расліны *(калюкі, шышкі).*

лóпух 51, 53 *(у яго велькія круглыя лісты, на якіх растуць шышкі),* 54, 55, 56 *(пад плотам),* 57 *(каля платоў, на ім ваўчкі бяруцца за адзежу),* 59 (расце пад плотам, каючыя шышкі, вялікія лісты), 63—65, 67 *(шырокія лістэ, калюшкі круглыя),* 68 *(лісця, а дзяды — шышкі),* 69, 86, 87, 89, 99, 100 *(с калючымі шышкамі),* 101, 104 *(шырокія лісты, калючкі — шышкі),* 106, 107, 109, 111—113, 115, 116, 120, 120а, 133, 139, 141, 142.

лапýх 18 *(на ём калючыя дзяды),* 19, 46 *(лапухе роўныя з плотам будуць),* 49, 88, 93, 94. *лопýх* 95, 96, 96а *(коло плота ростэ много лопуху),* 97, 131, 132. *лупýх* 92, 98. *лôпýх* 90, 91.

лапýшнік 135.

дзед 39, 75, 81, 82, 87, 123.

дзяды́ 7, 8а, 9, 25а, 29, 31, 36, 37, 40 *(дзяды колкія),* 42, 44, 68, 70, 74, 81, 82, 84, 85, 87, 89, 125 *(вельмі калючыя),* 129, 130, 140 *(чэпяцца),* 142. *дзеды́* 107.

дзядóўнік 3, 4, 8а, 10 *(сама расліна),* 11, 12, 14—17, 29, 32, 37, 41, 43, 80 *(калючкі есць, вялікія лісты).*

дзядуны́ 72.

рапéй 45 *(лапушысты),* 48 *(у садзе расце),* 52 *(шырокія лісты і шышкі бяруцца),* 60, 85. *рэпéй* 136.

рапéйнік 52а, 58, 59, 77, 122, 124, 127, 142. *ріпéйнік* 12. *рыпéйнік* 78.

рапéшнік 121, 126, 139.

рапéх 126. *рэ́пех* 129.

рапнік 20. *рэ́пнік* 23.

рапóўнік 9 *(чапляецца за адзежу).* *верапéй* 49а. *рэпяшэ́* 117. *рапýй* 140 *(пад плотам).*

шáпашнік 2 *(дауней на ім хлеп пяклі),* 6, 21, 22, 28, 29, 37 *(вялікія лісты, з якіх дзеці робяць шапкі),* 73 *(шырокі ліст).* *шáпышнік* 35. *шáпошнік* 66.

брылéўнік 8, 17, 38, 44. *брылёўнік* 38.

капялюшнік 24, 25. *капелюшнік* 114.

кубáр 76. *кубáрышнік* 119 *(шырокі вялікі ліст, калючыя шышкі, дзеці кідаюцца; лісця тайком і заліваям сокам раны).*

чортополóх 94а, 132.

Адзінкавыя: *бадзюлькі* 1. *шчапá* 62. *гузы́* 83. *ваўкі* 110. *рáнік* 113. *каптýр* 118. *каўтýннік* 137.

Адведзены: *шчаўнік* 53 *(шышак няма, даўжэйшыя лісты).* *дзяды́* 10 *(калючкі),* 11 *(растуць на дзядоўніку).* *шышкі* 27, 69. *калю́чыкі* 47 *(бывало, паўшчапляюцца каню у грыву, ледва выбярам),* 73 *(дзяды́).* *лытáць* 79. *блэ́кот* 108. *калюкі* 115. *колюкі* 133. *колюны́* 107.

Карта № 255

АСОТ (Carduus L.; Cirsium Adans)

№ 1570 «Я. н. асот: асот, будак...» 3164 «Дзед: ... г / асот...»

Картаграфуюцца назвы чартапалоху і бадзяку — Carduus L. Cirsium Adans. У значнай частцы гаворак Беларусі гэтыя дзве расліны абазначаюцца адной назвай і нярэдка ўспрымаюцца як разнавіднасці адной расліны. Акрамя таго, матэрыялы адказаў на пытанні 1570 і 3164-г, якія картаграфуюцца, не ўсюды даюць магчымасць размежаваць назвы Carduus L. і Cirsium Adans.

Таму назвы абедзвюх раслін картаграфуюцца недыферэнцыравана. У адных выпадках пэўная назва абазначае абедзве адзначаныя расліны, у другіх выпадках — адну. Пытанне 1570 арыентавала на выяўленне назваў асоту. Аднак асот у літаратурнай мове абазначае таксама расліну Sonchus L. Пытанне 3164-г ставіла мэту выявіць назвы асоту з коранем *-дзед-.* Іншыя назвы ў адказах на гэтае пытанне трапілі толькі часткова. Таму пытанні ЛАБНГ 1570 і 3164-г далі не зусім поўны матэрыял аб назвах картаграфуемых рэалій. Улічваючы заўвагі да адказаў, а таксама дадатковыя даныя, атрыманыя ад збіральнікаў матэрыялу, сярод адказаў на пытанні 1570 і 3164-г выдзелены тыя назвы, якія адпавядаюць раслінам Carduus L. і Cirsium Adans. На данай карце картаграфуюцца толькі гэтыя назвы. Уключаны таксама тыя з назваў, якія з'яўляюцца агульнымі для адзначаных раслін і для расліны Sonchus L.

Пры картаграфаванні паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах, роду, некаторых фанетычных рысах.

асóт 1, 2 *(многа асóту),* 3, 5—10, 11 *(асóту нарасло ў вагародзі),* 12—39, 40 *(як старый, дык колкій, яго ня возьміш голый рукой),* 41—44, 45 *(праціўнае зелле, калюшчая, па-украінску — будак),* 46, 47 *(калюшчы),* 48, 49, 50—53, 54 *(дзікі асот),* 55, 56, 57 *(калюшчы),* 58 *(калюшчы),* 59 *(калючы, вузкі ліст, фіялетавыя кветкі),* 60, 61, 62 *(некаля́вы асот),* 63—79, 80 *(калючы),* 81—85, 86 *(калючый),* 87, 88, 93, 100, 104, 105, 110—112, 115—120а, 122—124, 125 *(колецца дужа, рукой не ўхопіш),* 126 *(калючы і мякенькі),* 127, 128 *(асот разны бывая, і сінім адзін цвіце, і лісты шырокія у другога),* 129, 130, 135, 139, 141, 142. *осóт* 90, 94, 94а—97 *(колючый),* 103 *(колючый),* 106, 107, 108 *(колючый),* 113 *(колючы),* 114 (руск. *бодяк*), 117, 132 *(колючый),* 133, 134, 136, 140. *усóт* 98. *всот* 98.

асóта 4 *(коліцца),* 129.

оцóт 102. *отцóт* 101.

сот 16, 89.

псот 98.

дзед 77, 87 *(цвіце сірэнівым),* 119 *(дзед — калючы асот),* 121, 128.

дзеды́ 138, 142.

бадзя́к 15. *бодя́к* 109. *будéк* 131.

будякі 91. *будякы́* 92.

бадáк 50.

чартапалóх 53, 59 *(калюшчы, з шырокім лісцем),* *чортополóх* (руск. *чертополох*), 95, 114.

Адзінкавыя: *дурэ́ц* 107.

№ 3164-г: *асóт* 3, 8а, 9, 11, 14, 17, 18, 28, 43, 68, 71, 75, 76, 86 *(калючый),* 89, 104, 127, 135 *(колкі),* 140. *осóт* 94, 94а, 95, 108, 113, 132, 136.

сот 16.

дзед 41, 42; 44, 88, 118, 119, 122 *(калюшчы, корэнь ад пужання),* 123 *(дзед — колкі асот),* 124, 128 *(дзед — гэта асот),* 139 *(дзед — асот с калючкамі).* *дзет* 1, 8, 15, 16, 24, 25, 31, 35, 38, 39, 88.

дзяды́ 2, 7, 37, 40, 44, 69, 116, 125, 128. *дзеды́* 135 *(калейчаго нема, ек дзеды).*

дзядóўнік 8, 24, 25, 35 *(стары асот),* 41, 80.

дзядуны́ 121 *(дзядуны — гэта асот).*

бадзя́к 15, 29.

чартапалóх 1, 8, 77.

Карта № 256

АГАТКІ (Antennaria dioica (L.) Gaertn)

№ 1577 «Я. н. агаткі: агаткі, сухотнік, сухапут, коткі, кацалапкі, кашачая лапка...»

Картаграфуюцца назвы агатак (Antennaria dioika (L.) Gaertn). На карце паказаны адрозненні па каранях, суфіксах, адзначаны таксама складаныя назвы.

Назвы *кашáччыя лáпкі, кашáчая лáпка, кашáчая лáпачка, кашэ́ча лáпка, лáпкі кóшыя, кашы́ныя лáпкі, кашы́ная лáпка, кыцылáпкі* картаграфуюцца як *кашáчыя лáпкі,* назва *сухавéйка* — як *сухавéйкі,* назва *бясмéрнічкі* — як *бяссмéртнік,* назва *загáткі* — як *агáткі,* назва *наўгóткі* — як *нагаткі.*

кóцікі 14, 17, 36, 55, 68, 70, 74, 83, 88, 94, 117, 133. *кóтыкы* 96.

каткі́ 18, 21 *(кідаюць у гуркі),* 28, 57, 59 *(сівыя),* 71, 72 *(па жыця),* 99 *(сівенькія),* 104, 112, 129 *(маленькія, як і на вярбе, каровы ядуць).* коткі 94 *(у жыці трава),* 107.

кóшкі 40 *(ны балоці, цвіцяць белым цветам). кóткі* 87. *каты́* 104 *(растуць у жыце).*

кашáчыя лáпкі 9. *кашáччыя лáпкі* 43, 44. *къшáччыя лáпкі* 12. *кашáчая лáпка* 10, 11, 120, 139, 142. *кашáча лáпка* 31, 116, 135 (нов.). *кышáчыя лáпка* 89. *кышáччыя лáпка* 47 *(мама збірала на лякарство нейко). лáпкі кóшыя* 65. *кашы́ныя лáпкі* 85. *кашы́ная лáпка* 123. *кыцылáпкі* 78.

лáпкі 43, 44.

сухóтнік 22 *(ружовінькія і жоўценькія),* 32, 45, 49, 49а, 50 (рэд.), 67, 101, 110 *(расце у садох, галубянькі),* 111, 140. *сухôтнік* 49а, 60, 93.

сухавéйкі 45 *(жоўцянькія, белыя, ружаватыя, усю зіму стаяць). сухавéйка* 19, 20.

сухóткі 23. *сухавя́нкі* 51 (трад.). *сухалéткі* 58. *сухавéтачкі* 66. *сухапýтнік* 75.

бясмéртнік, бясмéртнікі 1, 4, 8, 38, 77, 122. *бяссмéртнік, бяссмéртнікі* 2, 35 *(жоўтая краска),* 67, 73, 112, 120а *(жоўтыя),* 142. *бессмéртнік* 137. *быссмэ́ртнык* 90, 95, 96, 103, 132. *бэсмéртнык* 93 (нов.).*бэсмэ́ртнык* 98. *бэссмэ́ртнык* 109 (рэд.). *бясмéрнічкі* 106 *(по борочкох ростуць).*

агáткі 8а, 48, 121. *загáткі* 53.

цмен 6, 35 *(белая краска),* 69. *цмін* 9 *(з печані п'юць яго). цмын* 24.

нагаткі 25 (адз. *нагатóк*), 86 (рэд.). *наўгóткі* 41.

Адзінкавыя: *дзет* 13. *мудэ́чкі* 15. *драмýлі* 18. *кóчкі* 50. *нітýбіч* 51. *сабáчкі* 86. *срэ́бнік* 102. *шастуны́* 107. *шастýннікі* 107. *шэвлія* 109. *шэвлійка* 109. *зайцóва капýста* 113. *парaскóк* 123. *грызнік* 130. *пôдбел* 134.

Адсутнасць назвы: 16, 29, 30, 33, 34, 39, 54, 61—64, 76, 80—82, 84, 91, 92, 94а, 105, 108, 114, 115, 124, 125, 127, 128, 131, 141.

Карта № 257

КРАПІВА (Urtica dioica L.)

АЛА 524 kopriva / kropiva крапива — kopriva — pokrzywa ЛАБНГ № 1578 «Я. н. крапіва: крапіва, праківа...» ДАБМ 14 «Які гук вымаўляецца ў другім складзе перад націскам замест этымалагічнага а?... крапіва, кръпіва ці крыпіва...»

Картаграфуюцца асаблівасці словаўтварэння і націску ў назвах крапівы.

Выкарыстаны матэрыялы адказаў на пытанне ЛАБНГ № 1579 у тых выпадках, калі прыводзіцца назва *крапіва* (аб'яднаны з адказамі пытання 1578).

Назва *брокы́вка* картаграфуецца як *браківа.*

АЛА: *крапівá* 10А, 11А, 16А (часцей), 26А, 27А, 29А—32А, 34А, 35А, 37А, 40А, 46А, 47А, 49А—51А, 54А, 57А—60А, 61А, 62А, 65А, 61, 70. *кропівá* 51А.

крапіва 1А—9А, 12А—15А, 16А (радзей), 17А—25А, 28А, 36А, 39А, 41А, 42А, 63А, 66А, 67А. *крапы́ва* 45А. *кропэ́ва* 43А.

проківа 52А. *прокéва* 44А.

страківа 4А—7А.

№ 1578 *крапівá* 19, 20, 23, 27, 51, 54, 57, 58, 60, 62—64, 69, 93, 100, 104, 105, 107, 119.

крапіва 2, 4 *(стрыкучая),* 8 *(стрыкаецца),* 10, 11, 25, 63, 78, 79, 83 *(глухая крапіва і стрыкнатныя),* 85, 87 *(такая злая),* 88, 89 *(абстрыкалася аб крапіву),* 100, 105, 120, 128 *(разная),* 130, 133 *(крапіва коньска),* 136. *кропы́ва* 96—97, 131.

прокывá 94а, 95. *прукывá* 92.

проківа 114. *прокы́ва* 95, 108, 131. *прукéва* 98. *прокы́вка* 95.

пакрывá 20. *пукрэ́ва* 98.

ДАБМ (адказы на пытанне 14 «Праграмы»): *крапівá* 4, 45, 49, 50, 52, 61, 67, 94, 111, 112, 115—117, 122.

крапіва 1, 41, 42, 138.

страківа 4А—7А.

Карта № 258

ЖЫГУЧКА (Urtica urens L.)

№ 1579 «Я. н. крапіва з дробнымі лісточкамі: жыжка, жычка, жэшка, жгучка, жыгучка, пякучка...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя варыянты назвы жыгучкі. Паказаны адрозненні па каранях.

Назвы *свóйская кропіва, малая проківа, дрібна прокы́вка* картаграфуюцца як *крапіва,* назвы *пуркéва, покрывá* — як *брокы́ва.*

жыгýчка 1, 2 *(ей хвошчацца у лазні),* 4 *(курам даюць),* 6, 7, 9 *(яе бралі ў баню),* 11, 22, 29, 30, 41, 42 *(дробнінькыя, а ета проста крапіва),* 43, 44, 79—87, 89, 123, 124, 125 *(жыгучку настайваюць на націранння),* 128, 129. *жугýчка* 22, 40, 44. *жъгýчка* 8а. *джыгýчка* 130. *жыгýшка* 5, 14, 15, 31, 32, 34—36, 37, 38. *жугýшка* 34, 40 *(очынь кусаецца),* 73—75, 120. *жгýчка* 8 *(жгаецца),* 17, 33, 39, 55, 58, 78, 108, 116. *жгýшка* 58.

жы́жка 67, 70, 94 *(пекучая крапіва),* 104, 106, 107, 110, 111, 114, 115, 117, 120а, 126 *(жыжкі ля забора багата і ў гародзе е)* 132 *(маленька прокыва),* 135, 138, 141, 142. *жычка* 25а, 26, 28, 48, 49а, 52а—54, 60, 71, 72, 112. *жышка* 19, 31, 47, 50—53, 56, 59, 61, 62, 65, 68, 69 *(пячэцца),* 76, 93, 101—103, 112, 118, 121, 131, 137, 138 *(положы рыбу ў жышку, дак доўго будзе лежаць),* 139. *жішка* 113. *жíшка* 113.

жэ́шка 45 *(пячэцца, кіпяткам яе апараць і даюць індыкам),* 40 *(рукі папякла жэ́шкаю),* 49.

жыжýха 94а, 96а *(у жыжýхы мэншэ лысте, чым у кропывы). жышкýха* 90.

жаглі́йка 12. *жыглі́йка* 16.

жыгýта 13. *жыгýтка* 18.

жýчка 21, 24.

жывýшка 3 *(такая пяконцая). жыгýшка* 90. *жгýчка* 108. *зы́ска* 77.

жáшкая крапівá 23. *жы́жкая крапівá* 104. *жычкáвая крапіва* 25. *жычкáя крапівá* 63. *жы́шкая крапівá* 27, 62, 100. *жышкáя крапівá* 57, 105. *жы́шкая крапіва* 99. *жэ́шка кропы́ва* 91. *крапівé жы́чкая* 64. *крапіва-жы́шка* 111 *(стрыкучая),* 140. *крôпыва-жышкуха* 90.

пякýчка 10, 46. *пекýчка* 136. *пыкýшка* 109. *прукívá пэкýшчая* 92. *пэкýчая крапівá* 94.

крапівá 88, 20, 119. *кропы́ва* 97. *праківа* 120. *проківа* 114. *прокы́ва* 95, 108. *прокывá* 94а. *прукéва* 98. *броківа* 134. *прокывка* 95. *брокы́вка* 109. *пукрэ́ва* 98. *свóйская кропіва* 133. *малая проківа* 134. *дрібна брокы́вка* 109.

Карта № 259

ВЕРАС (Calluna vulgaris (L.) Hill.)

№ 1583 «Я. н. верас: верас, вераск...» АЛА 455 versъ вереск — vres — wrzos

На карце ў першую чаргу адлюстравана рэалізацыя паслянаціскнога галос-

нага ў слове *вéрас*. Праславянская форма гэтага слова — **версъ*. Паслянацiскны галосны ў ім пазнейшага паходжання. Як паказвае картаграфуемы матэрыял, гэты гук у адных гаворках рэалізаваўся ў *-е-*, у другіх — у *-о-*. У далейшым у большасці беларускіх гаворак, дзякуючы аканню, гэтыя гукі перайшлі ў *-а-* (недысімілятыўнае аканне) або *-ы-*, *-і-*, *-ъ-* (дысімілятыўнае аканне).

Асноўныя формы, якія наказаны на карце: *вéрас* (адлюстраваны пераход *-е-* і *-о-* у адзін гук: *-а-*, *-ы-*, *-і-*, *-ъ-*),*вéрэс* (адлюстравана захаванне *-э-*) і *вéрос* (адлюстравана захаванне *-о-*). Формы *вéрус*, *вэ́рус* картаграфуюцца як *вéрос* (у іх паслянацiскны *-у-* паходзіць з *-о-*), форма *вэ́рыс* у палескіх гаворках картаграфуецца як *вéрэс* (у ёй *-ы-* паходзіць з *-э-*). Выдзелена таксама форма *вéраст* (аб'ядноўвае формы *вéраст*, *вэ́рост*, *вэ́руст*).

вéрас 1—8, 10, 11, 14, 18—33, 37, 38, 45—64, 66—77, 80—82, 93, 99, 100, 104, 110, 111, 115, 116, 118, 119, 120а—126, 128—130, 135, 138, 139, 141, 142. *вêрас* 65, 105. *вéръс* 8а, 9, 15, 34, 43. *вéрыс* 35, 40, 78, 85, 87. *вéріс* 13, 16, 17, 39, 41, 44, 79, 83, 84, 86.

вéрэс 114, 117, 120, 127, 134, 136, 137, 140. *вéрэс* 113, 131. *вэ́рыс* 90—92, 107.

вéрос 101, 112. *вэ́рос* 94—97, 102, 103, 106, 108, 109, 132, 133. *вéрус* 8, 36, 42, 81, 118. *вэ́рус* 98.

вéраст 51. *вэ́рост* 96.

верасён 48. *верасáн* 88. *віряснíк* 89.

АЛА: *вéрас* 3А, 4А, 6А, 10А—21А, 24А, 27А—33А, 35А, 37А, 44А, 46А, 50А, 53А, 55А—63А, 66А, 67А, 50, 61, 70, 115. *вэ́рас* 51А. *вéръс* 8А, 9А. *вéрыс* 1А, 2А, 36А. *вéріс* 7А, 23А, 25А, 39А, 41А, 42А. *вéріс* 7А, 23А, 25А, 39А, 41А, 42А.

вéрэс 54А. *вэ́рэс* 65А.

вэ́рос 45А, 47А, 48А, 64А. *вéрус* 5А, 38А.

вéраст 26А. *вэ́руст* 43А.

вéрась 22А. *вéрасень* 34А. *верасóк* 40А.

Карта № 260

БАГУН (Ledum palustre L.)

№ 1585 «Я. н. багун: багульнік, багун, багон, бахун, багно...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя і акцэнталагічныя адрозненні ў назвах багуну. Назва *бáгань* картаграфуецца як *бáган*, назва *бáгаўнік* — як *багóўнік*, назва *бóгнік* — як *бáгнік*.

багýн 3, 18—20, 22, 23 *(на ройстве багýн расьце)*, 25а, 26—28, 30, 31, 35, 36, 38, 40 *(ны бару, ванючый такій)*, 41, 42 *(ны мхах)*, 43, 44, 47 *(багýн кідаюць у сьвіней, кап у загарадзі йіхней заразы не было)*, 49, 50, 52—56, 57 *(ад яго галава баліць)*, 58, 59 *(расце у амшарах, дзе круцікі і жураўліны)*, 61, 62, 63 *(у леся)*, 64, 65, 66 *(купчастымі цьвітамі цьвіце)*, 68, 69 *(ад яго ташноты, галава баліць; ад задышкі параць)*, 70—79, 80 *(у балоці, у лясу; гълава баліць дужа)*, 81—87, 89, 94а, 95, 99—101, 103—105, 109, 118, 119 *(нанюхалася багуну́)*, 123, 124, 125 *(прымяняюць ат прастуды)*, 126, 128 *(крэпка пахня)*, 129 *(ірвуць у лесе, топяць скаціне)*, 130, 136, 142.

багóн 51, 90, 92, 94, 96а, 112, 114—117, 120, 120а, 121, 127, 132, 133 *(на балоце; турэцкі багóн)*, 133 *(рэдкая лекавая трава ад зрыву)*, 134, 135, 137 *(просты)*, 138 *(од етого багона голова заболела)*, 139—141. *багôн* 93. *богóн* 126 *(богон ужэ адцвій; ён ад молі)*, 127.

багнó 45 *(балотная зелья)*, 90, 96, 97, 98, 113, 131, 132.

бáган 1, 4 *(галава ад яго баліць)*, 5—7, 8 *(кокліш лечылі)*, 17, 32. *бáгън* 8а, 9, 12, 13, 15, 33, 39. *бáгын* 16, 35. *бáгань* 14. *бáгънь* 14. *бáгун* 35.

багýльнік 2, 10 *(ад кашлю багýльнік)*, 11 *(дзе галубоні, там багульнік)*, 24, 25а, 41, 46 *(гаворaць, ад яго галава баліць)*, 48, 88.

багýннік 37 *(белым цвіце у балоце)*, 67 *(дурнеюць ад яго)*. *багýньнік* 41, 74, 75. *багýннык* 108...

багóннік 106. *багóнны́к* 90.

багóўнік 110, 111. *бáгаўнік* 29.

бáгнік 34. *бóгнік* 107.

багýрнік 21. *багýднік* 25. *баговы́ньне* 95 (рэдк.).

Адсутнасць назвы: 91.

Карта № 261

ШЧАЎЕ (Rumex acetosa L.)

№ 1590 «Я. н. шчаўе: шчавель, шчавей, шчавер, шчаўнік, шчава, кісліца...»

Картаграфуюцца словаўтваральныя і акцэнталагічныя адрозненні ў назвах шчаўя. Як *кісліца* картаграфуецца *кіслíцка*, як *шчавýх* — *чявýх*, як *шчáвель* — *шчáбель*.

Адведзены ад картаграфавання: *макры́ца* як памылковы адказ, *шчавýшнік* (конскі шчавель), *кісліца*, дзе указана, што мае іншую форму ліста і расце ў лесе.

шчáвель 5, 14, 17, 28, 36, 67, 74, 75, 77, 81, 85, 86, 88, 115, 116, 118, 119 (свойскі), 120, 122—124, 125 (лугавы і палявы, але палявы — кіслейшы), 126, 127, 128 *(з яго боршч смачны вараць)*, 129, 130, 135, 136, 138 *(тре нарваць на боршч)*, 139 *(свойскі і верабейкаў)*, 140—142. *шчáвіль* 1 (сучасн.), 2, 4, 6, 8, 8а, 10, 11 *(усю вясну шчáвіль варылі)*, 15, 29, 32—35, 37—39, 40 *(па лясу расьцець і па полю)*, 41—44, 73, 78—80, 82—84, 87, 89. *шчáвяль* 72, 105, 110. *шчáбель* 117.

шчавéль 9, 94, 137.

шчáвей 120а.

шчавéй 45 (па балотах і па полі расце), 46 *(раней па шчавéй хадзілі усе)*, 47 *(шчавéй кіслы, вітамінаў мáя)*, 48—56, 60. *шчавэ́й* 93, 94а, 95, 99 101—103, 107 *(по попловы́х росце)*, 108, 132, 133.

шчáўе 23 (ядомае), 26, 30, 31, 57, 61, 62, 100, 104, 112, 120а, 126, 142. *шчáўя* 18, 21, 22, 24—25а, 58, 59, 65, 67, 68, 69 *(па сенакосах расьце)*, 106. *шчав'е* 111. *шчóўе* 63, 64, 66, 69 (трад.). *шчóўя* 27, 58, 59.

шчаўё 19, 20 *(назьбірала шчаўя́)*.

шчавýх 90—92, 96, 131. *шчав'юх* 95 (радзей), 97. *шчавьюх* 98.

шчáвер 114. *шчáвэр* 113.

шчаў 3. *шчаўя́* 106. *шчавéльнік* 115.

кісьлíца 7, 12, 13 *(шчавіль)*, 16, 118.

Адведзены: *зáйцава кісьлíца* 1 *(у лесе расьцець)*. *шчавýшнік* 23 (конскі шчавель). *кісьлéц* 42 *(у лясу расьцець, ліст — тры лапачкі, кіслый як шчавіль)*.

Карта № 262

СНІТКА (Aegopodium L.)

№ 1589 «Я. н. снітка: шнітка, снітка, цнатка...»

Картаграфуюцца назвы сніткі (Aegopodium L.). На карце супрацьпастаўлены назвы па каранях і асноўных фанетычных асаблівасцях. Назва *сны́тачка* картаграфуецца як *сны́тка*. Азначэнні да слова *мóрква* не ўлічваюцца. Адводзяцца ад картаграфавання: *дзя́гіль*, *нюнькі*, *мідуніца*, *мукрэ́ть*, *ляскóтка* (абазначаюць іншыя расліны).

снíтка 20, 26, 27, 30, 45 *(расце па я́лавінах, свіням збіраюць)*, 46 *(для свіней рвуць у садзе)*, 50, 51, 52а—54, 57, 59 *(як хробуст, толькі радзей лісты)*, 62—65, 66 *(такая лапка каля куста расце, яна крохкая, як ірвеш)*, 68—70, 71 *(яе свінням збіраюць з вясны)*, 72, 76, 80, 82, 83, 93 (на балоце), 99, 100, 104 *(старэйшыя кажуць, што раней варылі снітку)*, 113, 115, 120, 124, 126.

сны́тка 36, 37 *(мала хто ведае; худы, як снытка)*, 41, 42, 73 (даюць свіням), 74, 75, 77, 80 (мала ведаюць; *сядзіць, як снытка)*, 81, 84—87, 89, 96, 118, 121, 123, 126, 129. *сны́тачка* 127 *(варылі ў голат)*.

шнíтка 1—3, 4 *(варуць некаторыя)*, 5, 6, 8, 9, 10 *(самай ранняй вясной паяўляецца, ёсць вёска Шнітко)*, 11 *(нарві шнітак свіням)*, 18, 19, 21, 22, 24, 25а, 28, 29, 31, 33, 34, 116.

шніць 7, 12, 14—17, 32.

шны́тка 35, 82.

сныты́ 91.

дзíкая мóрква 102, 135. *ды́ка мóрква* 90, 92, 95, 103. *пулювáя мóркува* 98. *бýськова мóрква* 109.

моркýвняк 94а. *моркóўнік* 106. *морковы́нне* 132. *маркя́нік* 135.

Адзінкавыя: *гаршвá* 52. *смы́чка* 57 (ранняя трава). *смучáй* 114.

Адсутнасць назвы: 13, 23, 38—40, 47—49а, 55, 56, 58, 60, 61, 67, 78, 88, 94, 96а, 97, 101, 105, 107, 108, 110—112, 117, 119, 120а, 125, 128, 130, 131, 133, 134, 136—142.

Адведзены: *дзя́гіль* 25. *нюнькі* 44. *мідуніца* 79. *мукрэ́ть* 92. *лескóтка* 122.

Карта № 263

МАКРЫЦА (Stellaria media (L.) Cyr.)

э№ 1594 «Я. н. макрыца: макрэц, макрыца, цапняк...»

Картаграфуюцца суфіксальныя варыянты назвы макрыцы. Паказаны некаторыя фанетычныя асаблівасці лакальнага характару.

макры́ца 1—3, 4 *(яе рвеш — зноў зацягнута быта мохам)*, 5—10, 11 *(убілася у агарот)*, 14, 15, 17—31, 33—37, 38, 40 *(пляцёнкымі расьцець пад восень)*, 42, 43, 45 *(расце дробнымі лісточкамі, сцеляцца па зямлі)*, 46—58, 59 (даюць свіням), 60—65, 68—78, 80 *(дробненячкімі цвяточкамі цвіце)*, 81, 82, 88, 93, 99, 100, 104, 118, 119 (ядуць свінні), 120а, 121, 123, 124, 125 *(калі яе рвеш, яна як пена)*, 126 *(яе курам рвуць)*, 128 *(яна дужа каранастая)*, 129, 130 *(яна як п'яўка у вадзе: яе рвеш, а яна цягнецца)*, 141, 142. *макрі́ца* 12, 13, 16, 32, 39, 44, 79, 83—87, 89.

макрэ́ц 66, 67, 111, 112, 115, 116, 120, 122, 127, 135, 139. *макрэ́ц* 41. *мокрэ́ц* 94, 103, 108, 109, 113, 114, 117, 134, 136—140. *мокрэ́ц* 133. *мукрэ́ц* 94, 94а, 132.

мôкрэ́ць 90. *мокрэ́ць* 95, 96, 96а *(всі кортоплы заpoслы мокрэцём)*, 97, 131. *мукрэ́ць* 91, 98. *мукрэ́ть* 92.

мôкрэ́з 107.

Карта № 264

СВІРЭПА (Barbarea vulgaris R. Br.)

№ 1596 «Я. н. свірэпа: сурэпка, свірэпка, свірэпа...»

Картаграфуюцца назвы свірэпы, утвораныя ад розных каранёў. Адзначаны лакальныя акцэнталагічныя асаблівасці.

Назва *сварі́па* картаграфуецца як *свірэ́па*, назвы *рыдюха́, рыдчэ́к, рэ́дзечка, рюткі́вка, рэдзькоўка* картаграфуюцца як *рэ́дзька.*

свірэ́па 18—20, 46 (радзей), 47 *(натта бульбу глушыць)*, 49а, 59, 61, 67, 71, 84, 94, 101, 104, 105, 107, 111, 112, 115, 122, 127, 128 *(як зацвіце, дык аж жоўта)*, 129, 130, 133, 135, 136, 139—142. *сьвірэ́па* 58, 63. *свярэ́па* 53—55, 60, 99. *сьвярэ́па* 50, 51. *сьварэ́па* 106. *свіре́па* 83, 117, 138. *свірêпа* 65, 105. *сьвіре́па* 87. *свере́па* 49а, 100, 102. *свыры́па* 92, 95, 96а, 97, 103. *свыри́па* 132. *свэрі́па* 98, 108, 109. *свэри́па* 94а. *сварі́па* 98.

свірэпа́ 137. *свіропа́* 134.

свірэ́пка 2, 3, 5, 8а, 10, 11, 21—26, 30, 31, 36—38, 43, 45 (жоўтым цветам цвіце) 57, 59, 62, 64, 66—68, 69 *(ліст як рэпа, семяно ў стручкох)*, 70, 72—82, 85, 86, 88, 110, 116, 118, 119, 120а, 121, 123, 124, 125 *(калі яна цвіце, то старэя)*, 126 *(сільна густа расце)*, 129, 130. *сверэ́пка* 62. *сьвірэ́пка* 11. *свярэ́пка* 56. *свюрэ́пка* 6. *свіре́пка* 44, 79, 86, 89. *свырі́пка* 96а. *свэрі̂пка* 109.

свірэ́піца 1, 4 *(яна насіваецца)*, 7, 8 *(з яе пчолы мёт бяруць)*, 9, 12—17, 28, 29, 32—35, 48 *(на бульбі многа свірэ́піцы)*, 52а. *свірепіца* 39—42. *свірэ̂піца* 49. *сьвіре́піца* 12—17.

свінарэ́па 52. *свірапе́нь* 82. *свінарэ́пка* 120. *сурэ́па* 136. *сурэ́пка* 136, 142.

рэ́дька 91. *рыдюха́* 90. рыдчек 92. *рэ́дзечка* 93. *рюткі́вка* 96. *рэдзькоўка* 117.

гарчы́ца 27, 52.

горпа́ 113, 114.

гару́пка 93. *гору́бка* 131.

Адведзена: *лебяда́* 46 як назва іншай расліны.

Карта № 265

ПАЛЯВЫ ХВОШЧ (Equisetum arvense L.)

№ 1597 «Я. н. хвошч: а) вясною (у выглядзе стаўбункоў з шышкай): таўкачык, таўкачнік...»

Картаграфуюцца назвы палявога хвашчу ў першай стадыі яго росту вясной у выглядзе стаўбунка. Паказаны адрозненні па каранёвых марфемах, словаўтварэнні і націску.

Адпаведныя знакі пастаўлены на падставе форм адзіночнага і множнага ліку.

Назва *хвішчка* картаграфуецца як *хво́шка*, назвы *гігялёк, гіргéль* — як *гігéль, ёлычка* і іншыя варыянты — як *éлка.*

хвошч 9, 10, 25, 27 (таўкачыкамі палявы), 28, 30, 31, 34, 45 (палявы), 46—48, 52а, 56, 57, 63, 64, 68, 69, 72, 79, 87, 94, 97, 99, 104, *(стаўбунок з шышкай)*, 105 *(вясной і летам)*, 105, 110 *(вясной і летам)*, 112, 113, 115, 117, 120а, 121, 122 *(полевы)*, 124—126, 128, 129 (палявы), 136, 137, 139—142. *хвôшч* 49, 60, 61, 138. *хвэшч* 107 *(полевэй)*. *хвашчэ́* 55.

хво́шчык 67, 73 (вясной), 77 *(вясной шышачка)*, 80 *(с сукаленцамі)*, 119 *(вясной стаўбунчыкам)*, 120, 127.

хвашча́й 52. *хвошчэ́й* 101, 103. *хвышчі́й* 90.

хвашча́йка 50. *хвошча́йка* 109 *(поляная)*. *хвошчэ́йка* 94а. *хвошчя́йка* 95.

хвашча́нка 37 (вясной). *хвошча́нка* 132.

хво́шка 51 (палявая). *хво́шка* 93. *хвы́шка* 91. *хвішчка* 92, 131.

хвашча́р 3. *хвашчэ́ўнік* 22. *хвошчэ́нка* 108.

таўка́чык 11, 17, 27, 36, 53, 54, 57, 82, 83, 88, 116, 123. *тыўка́чык* 85. *таўка́чыкі* 38—40, 57, 58, 59, 65, 66, 70, 71, 74, 75, 100, 118. *тыўка́чыкі* 41, 42, 89. *туўка́чыкі* 32, 35, 43, 44, 84.

таўкачы́ 20. *туўкачы́* 78.

гігéль 5, 12—14, 19, 24. *гіргéль* 8а. *гігялёк* 3, 18. *гігялі́* 1, 2, 7.

гу́гель 4, 9. *гу́гіль* 6, 8. *гу́галь* 21, 25а. *гу́гыль* 15, 33. *гу́кыль* 15.

гугéль 1.

гуго́ль 10 (з самай вясны), 26 (на полі). *гугы́ль* 29.

éлка 57, 62, 102. *ёлачка* 10, 25а. *ёлычка* 89. *ёлачкі* 81. *ёлыцкі* 16.

хво́йка 106.

сосо́нка 97. *сосо̂нка* 96. *сосу́нка* 98. *со́сынка* 92.

Адзінкавыя: *кала́чыкі* 23. *стаўбуно́чык* 49а. *пупя́лькіс* 52. *пупя́лькі* 52. *росо́ха* 108. *дзядо́к* 111. *стырч* 134. *бугайчыкі* 135.

Карта № 266

АСАКА (Carex L.)

№ 1599 «Я. н. асака: асака, асока, сака...»

Картаграфуюцца назвы асакі. Паказаны адрозненні словаўтваральнага і фанетычнага характару.

Не картаграфуюцца назвы: *круглéц* і *сытня́к*, якія адносяцца да іншых відаў раслін. Мы ўлічвалі агульную назву асакі.

асака́ 1, 2 *(рэжыць рукі і ногі)*, 4 *(шырокая, вуская, палявая, вадзяная)*, 5, 6 (другой назвы не ведаюць), 7, 8, 9 *(бываіць цвітушчая і не цвіцець)*, 10, 11 *(асакой паліц парэзала)*, 14, 17, 19—33, 36, 37, 38, 42, 45 *(расце па лугах)*, 47 *(рэска трава, можна руку парэзаць)*, 48, 49а *(не высокая)*, 50, 51, 52а—56, 57 *(пахожа на аер, але рэзкая)*, 58—65, 66 *(яна плятучая, пляцецца за рукі)*, 67, 68, 69 *(балацяная)*, 70—73, 74—77, 80, 82, 93, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115—121, 123, 124, 125 *(яна войстрая як брытва)*, 126, 127, 128 *(у вадзе расце)*, 129, 130, 135, 139—142. *асъка́* 8а, 12, 13. *асыка́* 15, 16, 34, 35, 39, 40 *(можыць парэзаць)*, 41, 85. *ôсôка́* 90 *(сывôвата, скотына̂ ны хочэ ісцы)*. *осока́* 91, 94, 96, 96а, 101, 102, 103 (рэдк.), 106, 107 *(по лугыйх росце)*, 108 (новае, рэдк.). 114, 117, 131—134, 136—138. *усука́* 92 (новае). *вусука́* 98 (новае, рэдк.). *вусока́* 106.

сака́ 81—84, 86. *сока́* 92, 122. *сыка́* 41, 43, 44, 78, 79, 85 (трад.), 87—89.

асянчы́на 8а. *асо́чнік* 54. *аса́чнік* 54. *осо́к* 113.

іксва́ 3 *(па балотах найскарэй расцець)*. *віксва* 18.

раза́к 23 *(войстрая, нядобрая)*, 54, 126 *(больш дэбьёлая)*, 135. *різа́к* 98. *рыза́к* 95, 96 (рэдкае), 97, 101, 132. рэза́к 103, 108, 109.

разака́ 49, 53.

разу́ха 6. *рызу́ха* 90 *(шырока і рызкая, як станыш рваты, то пальці поріжыш)*. *рызуха́* 92.

рэ́ская трава́ 52.

Адведзены: *круглéц* 13. *рі́чка* 92. *сытня́к* 97.

Карта № 267

ЯЖДЖАЛЬ

№ 1600 «Я. н. асака светлазялёнага колеру, якая пачынае расці ранняй вясной (добра ядуць коні, каровы): ляжджай, нюнькі...»

Картаграфуюцца назвы яжджалю. Паказаны адрозненні па каранях і некаторых фанетычных асаблівасцях.

У выніку падабенства асок нярэдка пад адной народнай назвай аб'ядноўваюцца розныя расліны.

У адказы на пытанне № 1600, відаць, трапілі назвы асакі берагавой (Carex riparia), а таксама чароту ляснога (Scirpus sylvaticus), зрэдку асакі чорнай (Carex nigra). Да апошняй, відаць, адносяцца назвы з коранем *сін-* (*сінюха* і інш.), а таксама назвы *чарнагалоў, чарнагалоўка, дуброва.*

Не картаграфуюцца назвы, якія, на наш погляд, адносяцца да нейкіх іншых раслін (*мячэўнік, хвошч* і інш.).

асака́ 8—9, 19, 21, 22, 24, 25а, 50, 51, 53, 55, 57, 60, 61, 63, 66, 67 *(рана вясной праскакае)*, 69, 80, 104, 105 *(гэта асака салатавенька)*, 118, 119 *(маладая, ядуць коні і каровы)*, 130, 139, 141. *осока́* 106—108, 134, 137. *усука́* 98. *асо́чка* 85. *маладая асака́* 125. *мылыдая сыка́* 40, 41, 43. *плаву́ча асака́* 116. *рачна́я асака́* 69. *сіня асака́* 135. *сьветлая асака́* 6. *шыро́кая асака́* 4 *(як пліснік, расце па берагах, ядуць каровы)*. *асъка́* 5, 41. *асыка́* 40.

я́жджар 1, 7, 8 (пераважна), 8а. *я́жджыр* 35. *ко́нські яжджа́р* 14.

я́жджаль 10 *(коні добра ядуць; самая первая трава)*, 11 *(я́жджаль конім даюць)*, 31, 37 (трад.), 73. *я́жджъль* 33. *я́жджыль* 32. *я́жджэль* 117. *я́жэль* 74.

ляжджа́й 47, 49а, 51, 100.

ля́жай 70, 72 *(самы першы вырастая)*, 77.

ляча́й 121 *(расьце ранняй вясной)*, ечэ́й 112. *ля́чай* 127.

ляжджо̂ўнік 49. *хляшча́й* 54. *ляча́й* 106. *лячая* 122. *ляча́* 122.

сінюха́ 93, 94. *сынюга́* 94а, 95 *(до рызаку похожэ)*, 106, 108.

сыня́вка 92. *сіню́шка* 94.

смы́чка 2, 20, 45 *(смычка расьце больш за асаку і мае шырокія сцяблэ)*, 57 *(ранння трава)*, 59 *(мякка асака)*. *смо́чка* 75.

смычаўка 58 *(вылезла с пат сьнегу)*. *смуча́й* 114. *смыча́ль* 124.

раза́к 126, 135. *рыза́к* 132.

разу́ха 138. *рэ̂зуха́* 113. *рэзу́ха* 131. *разуха́* 138.

нюнькі 16 *(осока заячья)*, 17, 39, 42, 44, 71, 79, 81, 83, 84, 86, 88, 89, 123.

чо̂рно̂го̂ло́в 90, 95. *чърнъгало́ў* 15. *чэрноголо́ў* 101. *чарнагало́ўка* 23.

дубро́ва 96, 101.

Адзінкавыя: *іксва́* 3 *(па балотах найскарэй расцець)*. *ячме́нка* 4 *(яна мяккая)*. *куню́тка* 23. *аблаву́ха* 36. *паплаўня́* 38. *цыбу́лька, цыбу́льнік* 54. *ячме́нка* *(первая травіца)* 65, 99. *скоросьпе́йка* 102. *поплаву́ха* 103. *поплаву́шка* 103. *плавуха́* 110. *даўгуне́ц* 111. *молодзіцы* 120. *молодзі́чнік* 120. *поплаву́ха* 132. *бабро́ўнік* 142.

Адсутнасць назвы: 18, 26—30, 34, 46, 48, 52, 64, 68, 76, 91, 96а, 97, 115, 126, 128, 133, 136.

Адведзены: *мя́кацiна* 52а. *плясьня́* 56. *ляпясьню́х* 62. *мячэ́ўнік* 78. *плюшня́к* 82. *хвошч* 87. *тонкону́* 140 *(разам з асакой росце)*.

Карта № 268

РАЗАК (Stratiotes L.)

№ 1605 «Я. н. разак (расце на ціхай вадзе): разак, парэз...»

Картаграфуюцца назвы разаку Stratiotes L. На карце паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах, некаторых фанетычных рысах. Назва *разакі* картаграфуецца як *раза́к*, назвы *мута́рэз, мударэ́з* — як *матарэ́з*, назвы *вадзяны́ асо́т, азёрны асо́т, рачны́ асо́т* — як *асот*, назвы *вадзяна́я асо́та, азірна́я асо́та* — як *асо́та*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы: *маўра́, асака́, асака́-рязу́ха, асака́ дзікая, асака́ рэ́зкая, рэ́зкая трава́, вадзяна́я трава́, плюшча́й, плюсня́к, тро́снік, плаву́шка, бадзя́га* (не адносяцца да тэмы карты).

раза́к 2 *(разакі цягалі, ён як альвас, расце у рацэ)*, 3 *(расце на дне возера, не паднімаецца)*, 19 *(асака дзікая, рукі рэжа, на рудзе расце)*, 21, 23, 24 *(расце у балоці)*, 25 *(падобны да альясу)*, 28, 30, 31, 36, 38, 49а, 50, 52а *(па далінах, па возеры, гострая трава)*, 54 (у в. Харашкі), 59 *(асака рэзкая)*, 61, 65, 67, 74—76, 77 *(у рацэ расце)*, 88, 99, 101, 104, 106, 115, 116, 120, 122, 125, 126 *(разак як і асака, толькі более дэбёлая)*, 128 *(расце у вадзе, сільна рэжа ногі)*, 130, 138 *(до чорта е разаку на балоці)*, 139, 142. *рiза́к* 16, 83. *рыза́к* 8а, 9 *(пальцы рвець, а каровы як язык парэжыць, бальшы такі с лісцямі)*, 40, 73 *(у балоці, парэжам руку, як нажэм)*, 85, 97, 103, 132. *рэза́к* 94, 98, 102, 107, 108, 113.

парэ́з 10, 11, 42, 43, 78. *парэ́з* 10. *паре́з* 79.

матарэ́з 110. *матарэ̂с* 110. *мутарэ́с* 49. *мударэ́с* 55, 58. *мытаре́з* 79, 86.

рэ́знік 68, 69 *(на альяс падобны)*, 118, 124, 129.

серпарэ́знік 123, 140. *сірпарэ́знік* 82.

рязу́ха 14. *різу́ха* 17.

рызы́й 90, 131.

казарэ́с 6. *(казарэ́знік* 6. *разагу́с* 29. *рэ́зка* 119.

асо́т 13. *осо́т* 114. *вадзяны́ асо́т* 1, 51 *(падобны да кактуса)*, 111. *выдзянэ́й асо́т* 16 *(шырсткая трава)*. *азярны́ асо́т* 8, 29. *озірный осо́т* 94а. *рачны́ асо́т* 66 *(калючы, яго свіням не збіралі)*.

асо́та вадна́я 4. *асо́та азірна́я* 4.

Адзінкавыя: *пласку́ха* 93 *(вадзяная)*. *лэшча́й* 94а. *купа́к* 96. *лучэй* 109.

Адсутнасць назвы: 5, 7, 12, 15, 20, 25а, 27, 35, 39, 41, 44, 45, 62, 70, 71, 81, 84, 89, 91, 92, 96а, 120а 127, 133, 134, 141.

Адведзены: *маўра́* 18. *асака́* 48, 57, 117. *асака́-рязу́ха* 117. *асака́ дзікая* 19. *асака рэ́зкая* 37, 80. *асака́ рэ́ская* 59. *рэ́ская трава́* 22, 52. *вадзяна́я трава́* 46. *плюшча́й* 53. *плюсня́к* 60. *тро́снік* 54. *плаву́шка* 105 *(засцеліцца на вадзе, яе коні вельмі любяць)*. *бадзя́га* 139.

Карта № 269

БАБОЎНІК (Menyanthes trifoliata L.)

№ 1601 «Я. н. бабоўнік: бабок, баброўнік, бобрык, бобка, бобік, трылiснік...»

Картаграфуюцца адрозненні па каранёвых марфемах і суфіксах у назвах бабоўніку.

Назвы *бабо́ўнік тавáрачы, бабо́ўнік глухі* і інш. картаграфуюцца як *бабо́ўнік.*

бабо́ўнік 1, 2, 3 *(тры лісты у яго)*, 4 *(горкі, п'юць ад жывата)*, 5—7, 8а, 9 *(кругла лісцейка)*, 10 *(белым цвіціць)*, 11—18, 21, 24 *(дзікі, лугавы)*, 27 *(ліст як у жаўтушкі)*, 28—30, 32, 33 *(у балоці расцець)*, 34—36, 38, 39, 40 *(пу балотах расцець)*, 41—44, 63, 70, 72 *(на балоце расце)*, 73 *(у балоце)*, 75, 77—79, 80 *(тры лісцікі)*, 81—85, 86 *(пахожый на боб)*, 87, 89, 110—112, 115, 118, 120—124, 126 *(на нізах расце)*, 127—129, 130 *(на балоце расце)*, 140. *бобо́ўнік* 113 *(трохлісны)*, 114, 117, 134, 136, 137 *(трохлістовы)*, 138. *бубо́ўнік* 106. *бобызу́нік* 107 *(по лугызь росце)*. *бобі́вныk* 96а, 108, 131, 109 *(балотная расліна)*. *бобу́внык* 132 *(болотня рослiна)*. *бобо́внык* 97. *бубі́внік* 98. *бобэ́внік* 101. *бобэ́ўнік* 102, 103. *бабо́ўнік таварачы* 135 *(тры лісты)*. *бабо́ўнік глухі* 119 *(косяць рагатай худобе)*.

бабо́ўняк 94. *бобі́вняк* 97, 103. *бобу́вняк* 94а (у болоце). *бобы́вняк* 95 *(болотная расліна)*. *бобовнык* 91, 96.

бабо́к 19, 20, 22, 23, 25, 25а, 26, 31, 37, 45 *(расце каля рэчкі ў тры лісточкі кругляньнкія)*, 47 *(лекаво зеле; скаціна, катора бабок есць)*, 49—50, 51 *(калісь курылі мужчыны бабок, як махорка была дарагая)*, 52—56, 57 *(ад сухотаў, ад язвы жалудка)*, 58, 59 *(трохлістовы, расце на балоце)*, 60, 61, 62 *(горкі)*, 64, 66, 67 *(горкі, тры лісты, расце ў твані, лечаць ад сухот)*, 68, 69, 71, 74, 76, 93 *(ад кашля)*, 99, 100, 104 *(горкі, п'юць ад кашлю)*, 105 *(цвяткі беленькія)*. *бабо́к* 94а, 106 *(на болоці)*, 116, 117. *дзікі бабо́к* 65.

бабо́ва трава́ 65. *бо́бок* 90. *бо́бык* 92.

трылíснік (цвіце як кукалькі), 53, 88.

казя́тнік 8, 9 *(на тры лісты)*, 28 *(ад кашлю вараць, горкі што палын)*.

Адзінкавыя: *во́баратнік* 26. *бабро́ўнік* 142.

Карта № 270

ДЗЕДЗВЕЛЬ (Sonchus paluster L.)

№ 1602 «Я. н. расліна, якая расце кустом каля балоцістых месц (з шырокімі зубчастымі лістамі, ужываецца на корм свінням): хробуст, храбуст, дзедзьвіль, дзядзеўнік, асот...»

Картагра́фуюцца назвы бадзяка. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных асаблівасцях.

Назва *грабу́ст* картаграфуецца як *храбуст*, назва *хро́пуст* — як *хро́буст*, назвы *дзя́дзеўнік, дзя́дзельнік* — як *дзядзе́ўнік*, назвы *лясны́ асо́т, бало́тны асо́т* — як *асо́т*.

Не картаграфуюцца назвы, якія, на наш погляд, адносяцца да нейкіх іншых раслін.

хро́буст 20, 27, 50, 52а, 56—58, 60, 61, 64, 65, 77 *(расце у балацянках, у мокрых мястах)*, 100, 105. *хро́пуст* 66 *(ён крохкі, пры бары ў балоце расьце)*, 77 *(расце ў балацянках, у мокрых мястах)*. *хро́баршч* 22 *(па балатах, па крынічках расце, як бацьвінны ліст, рэзаны толькі; халаднік робяць)*. *хро́бушч* 111.

храбу́ст 45 *(расьце на балотах, у мокрум месьці, сьвіням даюць храбуст)*, 46 *(па храбу́ст хадзілі)*, 51 *(расце па лугох, лісьце шыроке, вырэзанэ; свіней каліcь кармілі)*, 53, 54, 59 *(шырокія лісты з зубамі)*, 90, 93, 94. *хробу́ст* 91, 96, 131. *хрубу́ст* 92. *грабу́ст* 52.

храбу́сьнік 20, 27. *храпу́шнік* 121.

хро́пытнік 82. *хро́пасьнік* 116.

дзядзе́ўнік 2, 6, 10, 11, 24, 25а. *дзя́дзельнік* 9. *дзя́дзеўнік* 9 *(вясной на корм ідзець, расьцёць каля берагоў у балоце, цьвіцець белым цветам)*.

дзядо́ўнік 1 *(сьвіням збіралі)*, 7.

дзе́дзьвіль 28—33, 35 *(ліст як у храноўніка)*, 42 *(лісьця длінныя, зубчатыя)*, 74. *дзе́дзьвель* 70. *дзе́дзвіль* 37, 73 *(кармілі свіней)*.

дзе́дзвір 14, 17.

лесавы́я дзяды́ 69. *дзед* 86. *дзяды́* 87. *дзе́дзьва* 68.

дзя́гіль 10. *дзя́гъль* 43. *дзягі́ль* 20.

асо́т 13, 23, 36 *(лісце разное, крохкае, свінням рвуць)*, 48, 49а, 63, 75, 78, 79, 82, 83, 85, 87, 88, 94, 96а, 106, 107, 114, 120, 128, 130, 136, 141, 142. *асо́т азярны́й* 7. *асо́т выдзянэ́й* 16. *лясны́ асо́т* 8 *(яго збіралі і секлі свінням)*. *дзікі асо́т* 9. *сот* 89, 122. *отцо́т* 101.

лагасі 3. *лаге́сь* 3 (адз. л.), 4 *(нарвала лагасёў і накарміла свіней)*.

скрыпе́ль 36 *(разное, крохкае свінням рвуць)*.

Адсутнасць назвы: 5, 12, 15, 18, 19, 25, 26, 34, 39, 44, 55, 67, 71, 72, 76, 80, 81, 84, 95, 97, 99, 104, 110, 112, 113, 115, 119, 123, 125, 129, 134, 137, 140.

Адведзены: *храбу́ст* 19 *(назва другой расліны — баршча)*, *хро́буст* 105 *(у вагародзе расьце, у гурці кладом, сьцеблялец вішневаты, маленькі лісток)*. *гу́скі* 21, 40, 118. *раза́к* 38. *асо́т* 41 *(высокій, калючый, у жыці расьцецъ)*, 128 *(пад плотам расце)*. *осо́т* 126 *(у поле расце)*. *мяду́ніца* 40 *(каля балот расьцецъ)*. *па́раднік* 47. *бу́хвіца* 49. *во́барацень* 53. *бабо́к двайны* 62. *гу́ска* 76. *глуха́я гу́ска* 76. *пары́ла* 72 *(цвет пахучы)*. *куба́ркі* 81. *петушкі* 81. *трылісні́к* 85. *капту́р* 86. *смоктуны́* 94а. *мулуче́й* 98. *молочэ́й* 103, *ля́скаўка* 102. *жывокіст* 108. *лопу́х* 109. *бабо́ўнік* 113. *тру́йнык* 113. *тру́йнык* 132 *(мае тры лісты)*. *гавэ́с* 133. *бабо́ўнік сьвіня́чы* 135. *лапу́пішнік* 138 *(лілія)*. *до́кат* 139. *ла́пкі* 139.

Карта № 271

РАСКА (Lemna minor L.)

№ 1603 «Я. н. раска: раска. жабурэнне, шалягі...»

Картаграфуюцца варыянты назваў раскі. Паказаны ўтварэнні ад розных каранёў, словаўтваральныя і некаторыя акцэнталагічныя адрозненні.

Формы адзіночнага і множнага ліку картаграфуюцца аднолькава. Як *ра́са* картаграфуецца *раса́*, як *каро́ста — вадзяна́я каро́ста*, як *нацíна — вацíна*.

ра́ска 9 *(маленькія лісточкі і маленькі белы цвет, а корні бальшыя; яе сушаць і п'юць жэншчыны)*, 10, 11 *(у вадзе плаваіць)*, 28, 31, 36, 42, 44, 70, 71, 74, 75, 81, 82, 85 *(расце ў рэчцы)*, 88, 116, 119 *(паверх вады плавае)*, 120, 121 *(па канавах расце)*, 122—124, 125 *(у крыніцах было многа, свінням яе давалі)*, 126, 128, 129 *(засцілае ваду ў балоце)*, 130, 132, 139, 140, 142. *ря́ска* 41, 79, 84, 86, 87. *ра́зка* 43.

ра́са 24 *(расцець у вадзе)*, 30. *раса́* 51, 66, 108, 112. *роса́* 109. *ръса́* 73 *(у расу́ уплыў і упутаўся)*.

жабу́р 67. *жабуры́* 52.

жабурэ́нне 45 *(у стаялуй вадзе больш, у азёрах дзе па краях)*, 46, 65, 98, 106, 115, 117. *жабурэ́ньe* 101, 135. *жабурэ́не* 94, 138. *жабурэ́ння* 67, 98, 104, 126, 136, 142. *жабурэ́ня* 54, 59 *(дробная зелень)*. *жабурэ́ннё* 99. *жабурэ́нё* 50, 53, 60, 62. *жабуры́нне* 92, 97, 98. *жабуры́ння* 63, 70. *жабуры́ньe* 107. *жабурызе́нне* 93 *(бы лучка на вадзе)*. *жобуры́нне* 96а. *жабори́нне* 90. *жабурíнне* 97. *жубурíнне* 91. *жаборíнне* 103. *жэбурэ́нне* 137.

жабуры́на 20. *жабурэ́йка* 120.

жа́бернік 53. *жабурны́к* 131.

цíна 1, 2, 4 *(граблямы насцягаюць і свіней кормюць, курам даюць)*, 5—7, 8 *(цíну любюць вуткі, свіням яе даюць)*, 15, 17, 24 *(на паверхні вады)*, 25а, 32, 33, 35, 40 *(яна поверху стаіць на вадзе)*, 68, 69.

ціна́ 13, 14.

нацíна 21. *нацíня* 3 *(качкам збіраюць)*. *вацíна* 26.

пуплаве́нь 34. *плаву́шка* 96. *паплаву́шка* 100. *поплаву́шка* 102. *поплаву́ха* 107. *плавуне́ц* 111. *пла́ўня* 118. *плаўкí* 134.

каро́ста 37, 49а, 58, 75 (трад.), 80. *вадзяна́я каро́ста* 58.

Адзінкавыя: *бусло́ва рэ́па* 47. *зе́ліва* 54. *жа́біна капу́ста* 56. *кракацíнне* 57. *бало́тная цень, жа́біна ікра́* 69. *плесня* 77. *маўра́* 83. *плíсня* 94а. *сачэ́віца* 102. *сачэ́ўка* 102 *(шо плавае)*. *жуко́к* 113. *жучкі* 113. *ра́пчыкі* 118. *ладо́шнік* 141.

Адсутнасць назвы: 8а, 12, 16, 18, 19, 22, 23, 25, 29, 48, 49, 72, 76, 89, 105, 110, 133.

Адведзена: *маўра́* 25 *(расце на дне ракі, доўгія канцы)*. Відаць, нейкая іншая расліна.

Карта № 272

АЕР (Acorus calamus L.)

№ 1606 «Я. н. аер: аер, аір, яер, явар, явер...»

Картаграфуюцца назвы аеру. На карце паказаны адрозненні па каранях асноўных фанетычных рысах і суфіксах. Назвы *аíр, яíр, гае́р* картаграфуюцца як *ае́р*, назва *аві́р* — як *аве́р*, назвы *я́гар, агí р* — як *аге́р*, назва *я́рый* — як *я́рай*, назва *арыннік* — як *арэ́йнік*, назвы *я́рнік, йі́рнік, і́рнік, ве́рнік* — як *е́рнік*, назва *пле́шнік* — як *плíшнік*, назва *сво́йскі плю́шнік* — як *плю́шнік*, назвы *плышня́к свíйськый, плысня́к свы́йськый* — як *плешня́к*, назвы *сво́йская лепеха́, своя́ лепеха́* — як *лепеха́*, назвы *па́нны, па́ны* — як *па́нна*. Адводзіцца назва *я́вар* у п. 110 (абазначае іншую расліну).

ае́р 17, 39, 49, 52а, 53, 55, 56, 61, 62, 100, 107. *а́ер* 4, 19, 20, 25а, 57. *а́яр* 18, 40 *(на сухім не расце, йдзе такое балотца ня топкыя)*, 63. *аíр* 1, 2 *(у аіры бычкі бываюць доўгія, шылаваценькія атожылкі)*, 4, 5, 7—9, 10 *(даўней аір па чыстаму памосту слалі)*, 11 *(аіру на пол наслала)*, 12—15, 21, 22, 29, 32—36, 41, 45, 51 *(пахучы натта)*, 54, 67, 85, 88, 99, 139. *а́ір* 28, 30, 87, 89. *яе́р* 3, 53, 60, 101. *я́ер* 23, 80. *яíр* 37 *(душысты корань, лісты як у касача)*, 79. *ее́р* 102. *гае́р* 48, 94.

я́вер 57 *(душыстыя карэнні)*, 59, 80. *я́вір* 26, 31, 36, 38, 42, 74, 75, 78—81, 82 (нов.), 84.

аве́р 49а, 57. *аві́р* 47 *(на падлогу пасыпалі, кап у хаці пахло харашэ)*. *а́вяр* 130.

я́вар 24, 25, 27, 58, 64, 66 *(духмяны)*, 68, 69 *(кідалі на падлогу)*, 86, 88, 123. *я́вор* 136. *я́вып* 43, 44, 83, 85—87.

аге́р 46 *(агеру накасіў, падсцёл будзя)*, 48. *агí р* 6. *я́гар* 3, 20 (трад.). *я́гар* 3.

я́рай 70, 71, 76, 77, 124, 126, 128 *(на вадзе расце, яго ядуць)*. *я́рый* 125 *(на вокны ставяць перат Тройцай)*.

гарый 94а. *харíй* 96 *(ны цвытэ, на насінне — як палэць, зылёный)*.

арэ́й 104 *(на сёмуху кідаюць на палы)*, 111.

арэ́йнік 72. *арыннік* 116.

е́рнік 117, 120а, 127, 137. *я́рнік* 77, 119 *(духмяны, каля кораня ружовае)*. *йí рнік* 117, 120. *і́рнік* 141. *ве́рнік* 127.

йір 16, 67 *(душысты розавы корань)*, 140.
плюшнік 65 *(аеровы корань, а верх — плюшнік)*, 67, 105, 111, 139, 141, 142. *свóйскі плюшнік* 122 *(сільно пах мая)*.
плі́шнік 66. *плішны́к* 91. *плышны́к* 86а. *плешні́к* 114.
плэшня́к 94а. *плэ́шняк* 132 *(свытлішый за куньськый, хліб пыклы)*. *плышня́к свійськый* 97. *плы́сня́к* 95. *свыйськый плы́сня́к* 95.
плюшня́ 113.
лэ́пэх 103, 109.
лепеха́ 114. *лэпэха́* 131. *лэпэ́ха* 98. *лапэ́ха* 98. *лепеха́ свóйская* 134, *своя́ лепеха́* 134.
па́нна 118. *па́нны* 81. *па́ны* 133. *паху́шча па́нна* 135 *(пахне корэнь, не цвіце)*.
бапкі́ 90. *бабны́к* 92.
пі́шчыкі 93. *пі́каўкі* 102 (адз. *пі́каўка*). *пішчэ́* 106 *(пахнючые)*.
ню́нькі 77 (переважна так называюць), 80 *(найбольш гаворацъ, як тройца, то кідалі па двару, у хатах)*, 82 (трад.).
тата́рнік 133, 137, 138.
Адзінкавыя: *а́лер* 52. *каро́ўкі* 72 *(душысты розавы корань)*. *кардо́ўнік* 87. *кыса́цікі* 89. *рэбрэ́й* 108.
Адсутнасць назвы: 112, 115.
Адведзена: *я́вар* 110 *(расце на бярозя кублом, зялёныя лісточкі)*.

Карта № 273

ПЛЮШЧАЙ (Sparganium L.)

№ 1608 «Я. н. расліна падобная да аера: плюснёг, плюшня, плюшнік...»
У варыянтах назваў плюшчаю на карце паказаны адрозненні па каранях, фанетычных рысах і суфіксах. Азначэнні ў складаных назвах пры картаграфаванні не ўлічваюцца. Назвы *плішнік, плешнік, блюшнік* картаграфуюцца як *плюшнік*, назвы *плюснік, плеснік* — як *плі́снік*, назвы *плэшняк, плюсняк, плышняк жебськый* — як *плісняк*, назва *ядір* — як *я́джыр*, назва *мычэўнік* — як *мячэ́ўнік*, назва *веха* — як *вех*.
Не картаграфуюцца назвы: *блёкат, раса́, трасні́к, ячме́нка, ярэ́й* у п. 93, *рагаза́, рагажа́* (абазначаюць іншыя расліны).
плюшч 1, 46, 84, 86, 89.
плюшча́й 23, 31, 43, 46, 51, 53, 54, 58 *(жоўтым цвіце)*, 59 *(лісце, як касачэ, шышка чырвоная, цёмна-карычневая)*, 61, 63, 64, 69 *(падобны да явара)*, 74, 119 *(як ярнік, корань белы і не пахне)*, 121, *плюшша́й* 76.
плюшчэ́й 70, 73 *(падобны на явір, ад яго вельмі дохлі каровы)*, 74, 75, 77, 79—81.
плю́шнік 11, 28, 36, 38, 65, 82, 83, 88, 110, 115, 116, 120, 122, 123, 125, 138 *(падобны да аеру)*, 140. *плюшні́к* 67 *(падобны на явер)*, 135 *(без запаху, цвіце жоўтым)*, 136. *плюшнык* 92. *ко́нскі плюшнік* 111. *блюшны́к* 90. *плі́шнік* 66. *плышны́к* 96 *(цвытэ жовтым, сывый, в болоты)*, 96а. *плэ́шнык* 108.
плі́снік 37 *(як яір, лісты вузей, няма шышак, корань белы, не пахне)*. *плісні́к* 72, 104. *ко́нскі плі́снік* 31. *пле́снік* 107. *плесні́к* 135. *плюсні́к* 30. *плю́снік* 124.
плюшня́к 82, 118, 126 *(як я́рай, толькі мяккі)*, 127, 128 *(высока расце, пуская краскі, пухоўкамі называюць)*, 130.
плі́сня́к 23. *плысня́к* 95. *кынськый плы́сня́к* 95. *плюсня́к* 60. *плэшня́к* 94а *(ны цвітэ)*. *плы́шняк жéбськый* 97. *ку́ньськый плэ́шняк* 132.
плюха́ 137. *плюха́ боло́тна* 105.
плюшчэ́ўнік 34. *пло́шчай* 47 *(плошчай пашці не адлічыш ад авіра, толькі што плошчай цвіце, а авір — не)*. *плюсня́* 56. *пляснюшо́к* 62. *плюшча́йнік* 71. *плюснёк* 85 *(падобны явару, толькі белыя лісты)*. *плышчына́* 92. *ко́нская плюшня́* 113. *плюс* 120а.
лепеха́ 100. *лэпэ́ха* 98. *лапэ́ха* 98. *ко́ньська лепеха* 114. *кі́ньска лэпэха́* 131. *кі́ньска лэпэха* 98.
ляпаснюх 62. *лепса́* 94. *лепяшня́к* 99. *лэпэшні́к* 133.
глухі́й аéр 17. *а́ір* 87. *глухі́й аір* 14.
ко́нскі я́вар 25 *(расце ў балоце, жоўтым цветам цвіце)*. *ко́ньскі авéр* 49а. *па́нны е́рнік* 117. *па́нны йі́рнік* 117. *ко́нскі е́рнік* 137.
я́джыр 29 (руск. *ежеголовник*). *ядір* 109 *(цвэтэ жовтым цвітом, есця стручкы, на стручках колісця, гэто чортовы грошы)*.
каса́ч 20, 24, 52 *(жоўтым квітня)*.
каса́чнік 2, 22.
каснікі́ 4. *ко́ньськія касакі́* 6.
пі́каўкі́ 101. *кэ́ньськие пі́каўкі* 102 *(бі огурэчкі ростуць зелёные)*.
пішчэ́ ко́ньскіе 106.
мячэ́ўнік 5, 8 *(корні — лякарства ат шалу, маладзіком корань пішчыць)*, 21 *(на ім растуць кіе́ўкі)*, 26. *мычэ́ўнік* 32.
вех 4. *веха́* 120.
Адзінкавыя: *смы́чка* 19. *гры́знік* 27 *(шырокія лісця, корань у вадзе)*. *за́йцовы гуркы́* 103. *смела́* 134.
Адсутнасць назвы: 40, 45, 57.
Адведзены: *блёкат* 4. *раса́* 9 *(як аір, яна ў вадзе, мяхкая, тоненькія лісты, вада яе гоніць; рэчка ўся расою зарасла)*. *трасні́к* 35. *ячме́нка* 50. *ярэ́й* 93 *(бы пух)*. *рагаза́* 129, 142. *рагажа́* 139.

Карта № 274

РАГОЗ (Typha latifolia L.)

№ 1609 «Я. н. болотную расліну з чорнымі шышкамі: кіяшнік, лепеснік, лепеха...»
Картаграфуюцца назвы рагозу. Паказаны адрозненні па каранёвых марфемах, суфіксацыі і некаторых фанетычных рысах.
Назва *кія́ўкі* картаграфуецца як *кіе́ўкі*, назва *кіякі́* — як *кіяхі́*, назвы *кіяшкі́, кія́ш* — як *кіяшэ́*, назвы *чарот, ачарот, чэрэ́т, очэрэ́т* — як *чаро́т*, назвы *траснік, трыснёх, трысцё* — як *трасня́к*, назва *шышка* — як *шышкі*, формы адзіночнага ліку — як формы множнага. Адрозненні па націску не ўлічваліся.
кіе́ўкі 5, 6, 25а, 70. *кіе́ўка* 21. *кіеўкі* 21. *кія́ўкі́* 3. *кія́ўкі* 23.
кіяхі́ 106, 110, 112, 115, 141. *кыяхы́* 108. *кіюхі́* 93. *кыя́х* 108. *бало́тныя кіяхі́* 141. *кіякі́* 72 *(чорныя качалкі* на ім).
кіяшэ́ 47 *(канава сплош кіяша́мі зарасла.)* *кіяшкі* 139, 142. *кія́ш* 66, 111.
кія́шнік 57, 66, 67, 83, 88, 89, 104, 117.
кіёвачнік 2. *кію́шнік* 48. *кіёўнік* 86.
рого́з 114. *рогі́з* 109.
рагаза́ 76, 119 (назву ведаюць толькі старыя людзі), 124, 127, 129. *рогоза́* 102, 107 *(росце по выжэрэ)*. *рого́за* 113, 120.
раго́жа 120а. *рого́жа* 94а, 96, 103, 122, 134, 135, 138. *руго́жа* 98. *рогожа́* 140.
була́ўкі 51, 52. *во́дная була́ўка* 51.
була́ўнік 20, 46 *(чорныя булаўкі на вярху растуць)*, 52а.
бу́лахі 49. *булашні́к* 94.
мячэ́ўнік 7—9. 10 *(лісты як меч і шышкі растуць)*, 11, 24, 29, 30, 33, 36, 37, 40, 43, 68, 73 *(ствалы ўжывалі ў хамутах)*, 74, 75, 77, 79, 81, 82, 118. *мічэ́ўнік* 1. *мычэ́ўнік* 32.
пухо́ўкі 4, 13, 14, 28, 78, 80, 85, 87, 123. *пухо́ўка* 35 *(трысніковыя)*, 125, 130.
пухо́ўнік 37, 74.
пу́шкі 124.
каты́ 69 *(с катоў падушкі рабілі)*. *катэ́* 56, 60.
катахе́ 65. *коцяхі́* 101.
кача́лкі 71. *качэ́лкі* 131.
таўкачэ́ 49а, 54. *таўка́чыкі* 55.
чаро́т 63, 64, 96 (рэдк.), 105, *(на ім къяшы)*. *чоро́т*, 126. *ачаро́т* *(на балоце бывае ш чорнымі шышкамі)*, 125. *чэрэ́т* *(на чэрэту́ вырастае пушок)*, 133. *очэрэ́т* 137. *чырэ́т* 92.
чырытя́нка 90.
трасня́к 17, 18. *тры́снік* 14. *трыснёх* 26. *трасцё* 61.
глухі́ аі́р 15. *глухі́ аéр* 17. *глухе́й аéр* 39. *дзі́кій аі́р* 14.
камы́ш 12. *комі́ш* 137.
шы́шка 31. *шышкы́* 96а *(в Жджары наросло много шышо́к)*.
Адзінкавыя: *ню́нькі* 16. *сьці́на* 19. *ванжэ́ўнік* 22. *сі́тнік* 38. *пералётнік* 45 *(чорныя*

шышкі растуць на чорных стаўбунах). мездрá 52 *(дзе мéздры растуць, натта топка). плывакé* 54. *ляджáй* 58. *плющáй* 59. *пляснюх* 62. *кардóўнік* 84. *гáлкі* 116. *лучэ́й* 132. *авéчачкі* 139.

Карта № 275

КАТАХІ РАГОЗУ

№ 1610 «Я. н. чорныя шышкі на балотнай расліне: катахі, кіяхі...»

Картаграфуюцца назвы катахоў рагозу. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных асаблівасцях.

Назвы *кіякі, кіюхі, кіях, кіюх* картаграфуюцца як *кіяхі*, назвы *кіяшкі, кіяш* — як *кіяшы*, назва *кіеўка* — як *кіеўкі*, назва *пухóўка* — як *пухóўкі*, *пурхóўка* — як *пурхóўкі*, назва *каткі* — як *каты*, назвы *кітяхі, кытяхы, кэ́тяхі, костяхы, кытя́х* — як *кацяхі*, назва *таўкачыкі* — як *таўкачы*, назва *качáлачкі* — як *качáлкі*.

Адводзіцца ад картаграфавання назва *кіехі* (не адносіцца да тэмы карты).

кіяхі 57, 67, 102, 104, 106, 110, 112—113, 115, 117, 120, 120а, 122, 133, 135—137, 141. *кыяхі* 107. *кыяхы* 108, 109, 132. *з кыяхыэў* 107. *кіюхі* 48, 93. *кіякі* 115. *кія́х* 67 *(з кіяхоў рабілі падýшкі, хамуты)*, 102, 116, 135. *кыя́х* 108, 109. *кію́х* 48, 93.

кіяшы 66, 67. *кіяшэ́* 47. *кыяшы* 105. *кіяшкі* 142. *кія́ш* 66, 111. *кыя́ш* 105.

кія́ўкі 23, 25, 57. *кіяўкі* 3.

кіяўкі 22. *кіеўка* 21.

кіёўкі 2, 6, 8а, 24, 25, 25а, 70, 84, 89. *кіёўка* 5, 21, 25а, 86.

кіяшнік 66. *кіёўнік* 68. *кійкі* 83.

пухóўкі 4 *(збіралі на падýшкі)*, 9, 13, 14, 30, 32, 36, 43, 77, 79—83, 87, 123, 124. *пухóўка* 17, 31, 35, 37, 73, 75, 78, 125, 130.

пурхóўкі 1, 8. *пурхóўка* 1.

пушкі 125 *(чорныя шышкі з ачарота)*. *пýшкі* 124.

пухóўнік 28.

каты 119, 121, 126. *катэ́* 59, 62 *(чорныя)*, 64, *катэ̂* 60, 61.

катахі 85 *(чорныя шышкі)*, 100. *катахé* 45, 46 *(коцікі чорныя)*, 65.

кацяхé 98. *коцяхі* 101. *кітяхі* 134. *кытяхы* 103. *кэ́тяхі* 131. *кытя́х* 103. *котяхы* 96.

кóцікі 56, 59, 80, 111, 127, 129.

булáўкі 51, 52 *(як апарыш руку — пушком прысыпаюць, добра гоіць)*, 58. *булáўка* 51, 52, 58.

булáўнік 20, 52а. *бульдóўкі* 82. *булдóўкі* 88.

бýлахі 49. *булашнік* 94.

таўкачы 57, 118. *таўкачэ́* 49а, 54, 55. *таўкáчыкі* 27, 50.

качáлкі 26, 68, 69 *(с катоў)*, 71 *(етымі качалкамі, пухам засыпаюць раны, пух прыкарэў, а тады аблузаяцца і корычка сыходзіць)*. *качалкі* 90. *качáлачкі* 72.

шышкі 8а—10, 12, 18, 32—34, 40 *(на мячэўніку растуць, некаторыя з етых шышык падушкі насыпаюць)*, 42, 63, 137. *шышкы* 96а. *шышка* 11, 17, 33, 127.

гáлкі 116. *гáлкы* 96.

качаны 94а, 97.

мячэ́ўнік 28, 79.

Адзінкавыя: *ваўцкі* 16. сьціна 19. *паннýшкі* 29. *калатóўкі* 70. *бóйкы* 95. цыганы 97. *казакі* 99. *буяхі* 114. *головачэ́* 137. *балáбушкі* 138 *(чорныя шышкі)*. *авечачкі* 139.

Адведзена: *кіехі* 126 *(насенне кукурузы, куры кіехі поклевалі)*.

Карта № 276

ЧАРОТ (Phragmites communis Trin.)

№ 1612 «Я. н. чарот: чарот, трыснёг, трысцё, траснік...»

Картаграфуюцца назвы чароту. Акрамя лексічнага проціпастаўлення *чарот* — *траснік*, на карце паказаны некаторыя фанетычныя рысы: наяўнасць пратэтычных галосных, характар рэалізацыі націскных галосных.

Як *трыснік* картаграфуецца *трóснік*.

чарóт 8а, 10 *(чарот шуміць)* 11 *(насек чарóту)*, 27 *(чулі слова чарот)*, 31, 36, 47 *(возера чаротам зарастая больш і больш)*, 49, 54, 56, 61, 63, 64, 66 *(пры рацэ расце кругом)*, 67 *(крылі хаты)*, 68, 69 *(уверху мяцёлка)*, 70—72, 74—76, 77 *(жалі чарот і крылі крышы)*, 80 *(вялікі, з мяцёлкай як брыца, крылі стрэхі)*, 81, 82, 100, 102 *(чаротóм пошывалі стрэ́ху)*, 104 *(расце дзеля рэчкі)*, 105 *(а на ім мяцёлка)*, 111, 112, 115, 116, 118, 119 *(крылі ім крышы, стаялі па 50 лет)*, 120а, 121—123, 124 *(жыто як стосьць, стаіць чаратом)*, 125 *(і чарóтам крыюць)*, 126, 127, 128 *(чароту колькі хочаш пад рэчкай)*, 135, 136, 139, 141, 142. *чарôт* 65, 93, 110. *чарёт* 86, 87, 89. *чырóт* 95, 96, 97, 103, 132, *чэрóт* 94, 94а, 101, 103, 108, 109, 136. *чярёт* 117. *чорóт* 140.

ачарóт 54, 62, 106, 125, 126 *(высокі, з лапкамі, з асакою умесце расце)*, 130. *очарóт* 138 *(во это очарот порос — з два мэтра будзе)*.

чарэ́т 92. *чірэ́т* 90. *чырэ́т* 92. *чэрэ́т* 107, 113, 114, 133, 134, 137.

очэрэ́т 131.

чырíт 91, 92, 95 (рэдк.). *чірíт* 96а.

чарóта (ж.) 98. *чэрóта* 98. *чэ́рат* 129.

трось 1, 4 *(яго жнуць, карой кормюць)*, 12.

трасцё 53, 60, 61. *трысцё* 21, 24, 50, 59 *(высокую і з мяцёлкай называюць пальмай)*. *трассё* 16.

траснік 5, 6, 8а, 9, 15—17, 25а, 28, 29, 31—36, 37 *(балотная расліна да двух метраў даўжыні)*, 38, 39, 40 *(ён кыла возіра і па берагу, а то пу балоту)*, 41 (слова вядома з песні), 42—44, 45 *(траснікý на балоці нарвалі)*, 46 *(яна с траснікá выскачыла)*, 48 *(тут траснік расце)*, 53, 55, 73, 78, 79, 83 *(расце ў балоце, высокая трава з шырокімі лісцямі)*, 84, 88. *тріснік* 89 *трыснік* 3, 8, 30, 37. *тряснік* 32.

трасня́к 18, 52 *(калісь трасняком пакрыты дамы былі)*. *тріснáк* 52.

трасня́х 19, 23. *трысня́х* 22, 58 *(у балоце расце, крылі страху)*.

траснёх 57. *трыснёх* 25, 26. *трыснягý* (Р. скл.)

тры́снік 2 *(расце вялікі)*, 8 *(ім крышы крылі)*, 14, 20. *трíснік* 85. *трóснік* 52а.

трасцінá 50 (часцéй), 51 *(жалі і крышы пакрывалі)*, 99. *трысціна* 24 *(адна)*.

Карта № 277

КАПЫТНІК (Calla palustris L.)

№ 1615 «Я. н. капытнік: белакапытнік, петушкі, какошнік, вуха...»

Картаграфуюцца назвы балотнай расліны — капытніку. Паказаны ўтварэнні ад розных каранёў.

Як *бабóўнік* картаграфуюцца назвы *балóтны бабóўнік, свіня́чы бабóўнік*.

Адведзены ад картаграфавання назвы *вóдная лілія, рóжа*, бо, відаць, яны абазначаюць іншыя расліны.

капытнік 3, 5, 6, 10, 11, 13, 38, 47 *(расьце на ніскіх мястах, каля Карчоўкі ёсьць, на Грýдзі)*, 50, 57, 61—65, 66 *(на балóце расьцé, яго рвалі сьвіням)*, 67 *(белы цвет, свіней кармілі раней)*, 70, 71, 72 *(сьвіням сабіралі)*, 77, 85, 93 *(у лесе расце)*, 104 *(свіням давалі, ідóм рваць на балóта капытнік)*, 110, 111, 116, 125, 130 *(у капытніка лісце, як капыт, капытнік свіням рвуць)*, 131. *копітнік* 137. *копытнік* 102, 106, 107, 113, 134. *кôпытнік* 113. *кôпытнык* 90. *копытнык* 96, 96а, 103. *капýтнік* 112, 117, 136. *копýтнік* 140.

белакапытнік 18, 40, 46, 88. *белокопытнік* 97.

кóнскія капыцікі 14. *кóньскі капыцік* 17. *чóртавы капыцікі* 14.

петушкі 9, 28, *(як вуха расце)*, 86, 100, 123, 128 *(петушкі на лугах растуць)*. *пітушкі* 41, 42 *(сьвіньні харашо ядуць)*, 43, 79, 81, 83 *(бувала сьвіньням рвалі)*, 84, 85, 87, 89. *пятушкі* 21. *пэтушкі* 107.

пéўнікі 80 *(лісты круглыя як капыт, круглыя шышкі, у балоце расце, на корм свіням)*, 139.

какóшнік 26, 30, 31, 33, 35, 36, 37 *(шышка і белы цвет)*, 68, 74, 78, 92, 120.

бабóўнік 1 *(даўней свіней кармілі бабóўнікам)*, 8, 120а, 122 *(свіня едзяць)*. *бобóўнік*

106 *(рвуць свінням у лузе)*, 126 *(на нізах расце, здаравенныя лісце)*, 137. *бубо́ўнік* 137. *дзікі бабо́ўнік* 2. *свіны́ бабо́ўнік* 2 *(нада зьезьдзіць у бабо́ўнік для свіней)*. *бабо́ўнік сьвіня́чы* 4 *(нягоркі, сьвіням збіралі, добра елі)*, 135. *бабо́ўнік рачны́* 24. *бабо́ўнік свойскі* 119 *(круглы ліст, белы цвяток, на сярэдзіне цвятка шышачка, свіням на корм пацаць)*. *бобі́вник лэсовы́й* 109. *бубо́ўнік* 137.

бабо́к 56, 57 *(збіралі свіням)*, 69, 105.

гу́скі 25, 69, 70, 73, *(гускі свіням давалі)* 75, 77, 82, 124, 129.

гусі́ньнік 114. *гу́сачкі* 118.

ву́ха 49а, 142. *мядзьве́жая ву́ха* 76. *мядзве́чча ву́ха* 123.

ву́шкі 46, 54. *у́шкі* 19. *за́йі́чыя ву́шкі* 15.

Адзінкавыя: *жа́біно мыло* 51. *свіны́я агуркі* 52. *во́ўчыя агуркі* 52. *дзікая капу́ста* 58 *(трэба ехаць па дзікую капусту сьвіням)*. *кубáркі* 81. *качы́ньнік* 94. *чэрэвы́чкы* 94а. *лупу́х* 98. *тро́ўнік* 101. *ра́лнык* 108. *за́йцова горі́лочка* 132. *сырдэ́чнык* 132. *сьвінячэ зе́льве* 138.

Адсутнасць назвы: 12, 16, 23, 25а, 27, 29, 32, 34, 39, 44, 45, 48, 52а, 53, 55, 59, 60, 91, 121, 127, 133, 141.

Карта № 278

ВІШ

№ 1630 «У якім значэнні ўжываецца слова віш (вішар): а) няскошаная трава, б) старая сухая трава...» № 1631 «Вішэць: сохнуць на пні, засыхаць (аб сенажаці, балотнай траве)...»

Картаграфуецца значэнне і пашырэнне назваў з коранем *-віш-* (і *-вех-*). Супроцьпастаўлены назвы са значэннямі: 1) старая трава, 2) назва расліны, 3) засыхаць на пні (пра траву). Пры картаграфаванні назоўнікаў з коранем *-віш-* паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах. Назвы з іншымі каранямі не картаграфуюцца.

Старая няскошаная трава:

віш 11, 56, 69, 72, 100, 106, 107, 111, 113, 114, 122, 133—135, 137, 138, 140. *выш* 108.

віша́ 67, 105, 110, 112.

віша́р 10, 66, 75, 93, 116, 120а, 121, 126, 127, 141, 142. *выша́р* 94а, 103, 108, 109, 132. *вышя́р* 95, 96, 103. *выше́р* 97, 98.

вы́шар 92. *вы́шчар* 96а. *вы́жар* 90.

вішэ́й 99, 101. *віше́й* 133. *вышэ́й* 102, 103, 108. *вышы́й* 131.

вішуга́ 135, 137.

Адведзены: *асянчу́к* 66, 69. *асянчы́на* 24. *асянчэ́ць* 58. *ваўчы́ца* 58. *на́жур* 98. *нэ́жур* 98. *не́кась* 4, 21, 25, 124. *не́кысь* 35, 84, 85. *не́каш* 52. *не́кош* 94, 124, *нэ́кош* 103. *па́суш* 12, 15, 29, 35, 44, 47, 82, 84, 118, 124. *по́суш* 19, 30, 62. *сухалле̑* 16. *сухасто́й* 85. *суш* 39.

Назвы раслін:

вех 1 *(едавітая трава, каля вады расцець, кароў раздуваіць)*, 4 *(трава, якая шкодзіць каровам)*.

віша́р 126 *(на нізкіх местах расце, як ярай, толькі кучкамі)*.

№ 1631 засыхаць на пні (пра траву):

вішэ́ць 46, 62, 99, 100, 101, 104, 105, 107, 112—115, 137. *вішава́ць* 56. *вішы́ць* 106. *вышíты* 108. *вішарава́ць* 116. *вішэ́ть* 134.

Адведзены: *састо́іцца* 25. *пе́трачь* 50. *жары́ты* 90 *(трава пожаріла на пні)*. *гранну́ты* 92.

Карта № 279

БАРАВІК (Boletus edulis Fr.)

№ 1632 «Я. н. баравікі: пашанцэвікі, шчырыя грыбы, дабракі, баравікі, белыя грыбы, справядлівыя грыбы, праўдзівыя грыбы... Адз. лік: баравік, пашанцэвік, шчыры грыб, справядлівы грыб...» АЛА № 450 'белый гриб' (Boletus edulis.) боровик.

На карце супрацьпастаўлены назвы баравіка, белага грыба. Дадаткова выкарыстаны матэрыялы з 1633 і 3312 пытанняў праграмы ЛАБНГ. Адведзены ад картаграфавання, як не адпавядаючыя тэме карты, назвы баравіка, якія абазначаюць яго колер, час і месца росту, таварную якасць, памяншальна-ласкальныя формы тыпу *бэ́русь* 48. *бо́рька* 81, 85 і новую запазычаную назву *бе́лы грыб*.

Назвы *барві́к, барвя́к* картаграфуюцца — як *бараві́к;* назва мн. ліку *до́брыя грыбэ̂* — як *до́бры грыб; праўдзівы* — як *праўдзівы грыб; справядлівыя грыбы́* — як *справядлівы грыб; шчырыя грыбы́, шчыры* — як *шчыры грыб, харо́шы* — як *харо́шы грыб; настоя́шчыя грыбы́* — як *настоя́шчы грыб; бара́вікі* — як *бараві́к;* эліпс *баравы́я* (з *баравы́я баравікі*) — як *бараві́к; до́брыя грыбы́* — як *до́бры грыб*.

№ 1632: *бараві́к* 1—4, 6—8, 10, 11, 17—20, 22—24, 25а, 26, 27, 36, 38, 45, 52, 52а, 53, 57—62 (нов.), 63, 64, 66—72, 75—77, 81, 82, 86, 88, 93, 104, 110—112, 115, 116. 120а, 121—123, 126, 135, 138 (нов.), 139, 142. *быраві́к* 13, 16, 35, 39, 40, 42, 44, 78, 79, 82, 84, 85, 87, 89. *бъраві́к* 5, 8а, 9, 12, 15, 32, 33, 34, 41, 43, 73, 79. *борови́к* 96а, 107, 113, 133, 135 (нов.), 137. *борові́к* 95 (рэдк.), 108, 109, 132. *біраві́к* 25, 82 (трад.). *барвя́к* 21. *бараві́кі* 14, 31, 37, 47, 48, 74, 119, 129. *барві́к* 29. *быраві́кі* 17, 30. *бырыві́кі* 30, 83. *бъраві́кі* 80, 113. *бъръві́кі* 5, 12, 15, 33, 34, 43. *борові́кі* 106, 117, 138. *барві́кі* 6. *бърві́кі* 8а. *баръві́кі* 9.

грыб 90 (трад.), 94а, 95, 102, 103, 108, 109, 114, 127, 132, 134, 135, 140. *грып* 50, 55, 133. *гріб* 113, 138. *грэ̂б* 98. *грыбы́* 141. *грыбу́* 115, 117, 136.

до́бры грыб 93, 126, 127. *до́бры грып* 65, 69. *до́брыя грыбэ̂* 61.

дабра́к 127, 130. *дабракі́* 125, 126, 129.

до́брык 119, 124.

праўдзівы грыб 21, 94, 107. *праўдзівы грып* 4, 53, 99, 105. *праўдзівый грыб* 90. *праўдзівы гріб* 113. *проўдзівы грып* 51, 133. *праўды́вый грыб* 108. *праўдзівыя грыбы́* 51, 77, 104. *праўдзівыя грыбэ́* 54. *праўдзівые грыбэ̂* 55. *праўдзівы* 53, 54, 62 (трад.), 104.

праўдзі́вік 56, 77, 100.

правды́вэць 96, 97.

справядлівы грыб 67, 92, 120а. *справядлівы грып* 110, 111. *справыдлы́вый* 97. *справэдлэ́вы грэб* 98. *справэдлы́вый грыб* 109. *справэдлівый грыб* 91. *са́мы справядлівы* 137. *справядлівыя грыбы́* 49а. *справэдлы́вы грыбы́* 96а. *шчы́ры грып* 49, 60. *шчы́рыя грыбы́* 46.

харо́шы грыб 142. *харо́шы* 127.

настоя́щі грып 133. *настоя́шчыя грыбы́* 93.

Адведзены: *падлі́павікі* 37. *вясёлка* 42. *падду́бнікі* 45. *казяке́* 50. *выплыва́ннік* 54. *расава́льнік* 54. *крушы́навік* 74. *козлякі́* 102. *чарнагало́вікі* 127. *жні́ўнік* 135. *міко́льнік* 135 *(Міко́ла не ся́дзе абе́даць без грыба, міко́льнік — ра́нні грыб)*, 140. *чарнагало́вік* 139.

1633: *бараві́кі* 136.

3312: *бараві́к* 60, 118, 140.

грыб 94, 107 *(гры́ба нашла́ чы́стого, біе́лого)*.

до́бры грыб 118.

дабра́к 118 (трад.).

шчы́ры грыб 140. *шчы́рый грыб* 94, 108.

Адзінкавыя: *бяро́завік* 118. *шчы́рэнькі до́брык* 124.

АЛА 450: *бараві́к* 2А, 3А, 10А—14А, 16А, 17А, 19А, 21А, 26А, 28А. 30А—35А, 37А, 40А, 44А, 46А, 50А, 55А, 59А, 60А, 61А, 65А, 70, 115 (рэдк.). *быраві́к* 1А, 2А, 4А, 5А, 9А, 20А, 23А—25А, 36А, 39А. *бъраві́к* 7А, 8А, 38А, 41А, 42А. *барві́к* 6А, 18А, 20А. *бырыві́к* 22А. *борові́к* 52А, 56А, 65А. *барвя́к* 15А. *бураві́к* 29А. *борові́к* 52А.

грыб 47А, 64А, 51А, 115. *грып* 53А. *гріб* 54А.

до́бры грыб 58А, 61А—63А. *до́брыя грыбы́* 30А.

справэ́длівый грыб 45А. *справедлівый грыб* 48А.

шчы́ры грып 27А, 29А.

настоя́шчый грыб 48А.

Адзінкавыя: *чы́сты грыб* 64А.

Карта № 280

СМАРЖОК ЗВЫЧАЙНЫ

№ 1635 «Я. Н. першыя веснавыя грыбы: б) раскідзістыя: страчкі, храпачы, вясёлкі...» Адз. лік: страчок, храпач, вясёлка...»

На карце картаграфуюцца назвы смаржка звычайнага («сморчка обыкновенного» і «строчка обыкновенного»).

Сярод пашыраных сучасных мясцовых назваў з'яўляецца *вясёлка*. Этымолагі лічаць паходжанне назвы вясёлкі з вясёлы (Этымалагічны слоўнік беларускай мовы», т. 2, В. Мінск, «Навука і тэхніка», 1980. С. 325). А. А. Крывіцкі лічыць, што ўтварылася гэта назва ад * *весённики* праз варыянт * *весельнікі* і пры дапамозе народнай этымалогіі атрымаліся *весёлікі* (А. А. Крывіцкі. Гаворкі вёскі Яскавічы Салігорскага раёна (Слоўнічак і некаторыя асаблівасці будовы слоў).— Народная словатворчасць. Акадэмія навук Беларускай ССР. Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа. Мінск, «Навука і тэхніка», 1979. С. 112). У н. п. 111 картаграфуецца назва *вясёлік* паводле звестак АЛА (нас. п. 53А). Назва *асялок* 125 з'яўляецца зменена ад *весялок*, ад яе ж трансфармавалася, відаць, назва *васілёк* або *глухі васілёк* 121.

Формы множнага ліку картаграфуюцца як формы адзіночнага ліку. Назвы *маршчы, сморкі* картаграфуюцца як *смаршы*. Назва *самарчок* картаграфуецца як *смарчок*.

смаршок 6, 8, 13, 40, 47, 83. *шмаршок* 69, 89. *сморшок* 103. *смаршкі* 1, 3—7, 12, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 24 (разложыстыя), 25, 26, 29, 34, 35, 38, 41, 51, 52, 58, 73, 89, 93. *сморшкі* 101. *смаршкé* 49а, 59. *смаршкê* 60. *сморшкы* 96а, 103, *смáршкі* 52. *смаршы* 12.

смаржок 2, 5, 15, 22, 25, 34, 40, 41, 45, 49, 49а, 58, 75, 79, 80.

смарчок 60, 61, 88, 100, 127. *самарчок* 89. *смарчкі* 39, 52а, 87. *смарчкé* 62.

смаршчок 19, 115. *сморшчок* 91. *смаршчôк* 93. *смаршчкі* 2.

смаршы 12. *маршчы* 77. *смóркі* 101.

страчок 10, 11, 14, 25а, 36, 47, 49а, 50, 55, 67, 74, 81, 116, 123, 124, 142. *строчок* 102, 109, 117. *страчкі* 5, 21, 28, 29, 48, 88, 135 (нов.), *строчкы* 95 (рэдк., нов.), 96 (нов.), *стручкы* 132. *стрычкі* 31, *стрóчкі* 117.

старчок 9, 54, 61, 88. *старчкі* 120. *сторчкі* 134.

тарчок 9, 37. *торчкі* 71.

вясёлка 42, 56, 75—78, 124, 142. *вясёлкі* 82, 119.

весялок 105. *весялкі* 104, 122. *весялкé* 56.

вясёлікі 72. *вясёлікі* 112. *глухі васілёк* 121. *асялок* 125.

глузд 106, 114, 135.

патснéжнікі 12, 82, *сняжкі* 82.

грыбэў цвет 107. *грібôў цвет* 113.

Адзінкавыя: *танканожкі* 46. *бáбіно ýхо* 51. *рáпчыкі* 62. *рапкé* 62. *смаўжкі* 82. *зрачкі* 84. *коўпáк* 136. *вужóвікі* 138, *вужáчкі* 139.

Адсутнасць назваў: 32, 33, 43, 53, 63, 65, 68, 70, 86, 90, 92, 94, 94а, 97, 99, 108, 110, 126, 128, 130, 133, 141.

Карта № 281

СМАРЖОК КАНІЧНЫ

№ 1635 «Я. н. першыя веснавыя грыбы: а) конусападобныя: смаржкі, смарчкі, смаршкі... Адз. лік: смаржок, смарчок, смаршок...»

Назвы адзіночнага ліку ўзнаўляюцца на аснове форм множнага ліку: *смаршок — смаршкі, сморшкы, смаршкé; смаржок — смаржкі, смаржкê; смарчок — смарчкі, смарчкé; смаршчок — смаршчкі; шмаршок — шмаршкі; маршок — маршкі; страчок — страчкі, страчкé, строчкы; старчок — старчкі, старшкі; вясёлка — вясёлкі; весялок —весялкé, весялкі; глузды* як *глузд; самарчок* як *смарчок*. Назва *старшкі* картаграфуецца як *старчок*. Назвы множнага ліку з націскам на аснове картаграфуюцца як назвы з націскам на канчатку (у тым ліку і адноўленыя назвы адзіночнага ліку: *смáршкі — смаршкі* і *смаршок; смóрчкі*, як *смарчкі* і *смарчок*. Назва *грузд* картаграфуецца як *глузд*, якая характэрна для гэтага рэгіёна. Назвы *глухія вясёлкі, глухáя вясёлка* картаграфуюцца як *вясёлка*. Назва *васількі* картаграфуецца, як *вясёлікі*. Назва *смаржок*, відаць, з'яўляецца новай (і агульнапашыранай). Выяўлены традыцыйныя назвы, сярод якіх пашыраны назоўнік *вясёлка*.

смаршок 6, 8, 9, 11, 13, 18, 25а, 32, 36, 40, 47, 68, 71, 74, 86, 88, 99. *смаршкі* 1, 3—5, 7, 8а, 12, 15, 19—23, 25, 26, 29, 31, 34, 35, 38, 41, 42, 51, 52, 57, 58, 83, 89, 90, 110. *сморшок* 94, 102, 103, 108. *сморшкі* 101. *сморшкы* 96а. *смаршкê* 60, 66. *смаршкé* 49а, 50, 55, 64.

смаржок 2, 5, 14, 15, 22, 25, 34, 37, 40, 42—45, 49, 49а, 53, 58, 64, 70, 78, 79, 84. *смаржкі* 28, 41, 67, 75, 82, 120.

смарчок 9, 17, 26, 27, 30, 50, 54, 60, 61, 63, 65, 67, 81, 116, 121, 124, 125а, 127, 129, 142. *сморчок* 92, 109 (нов.), 117. *смарчкі* 39, 48, 52а, 85, 87, 88, 100, 111, 119, 135 (нов.). *сморчкы* 132 (нов.), *сморчкі* 134. *смарчкé* 46, 62. *смóрчкі* 117, 136. *самарчок* 89.

смаршчок 10, 55, 66, 90, 91. *смаршчкі* 2.

шмаршок 69, 89.

маршчок 123. *моршок* 107.

страчок 17, 49а, 93. *страчкі* 5, 44, 80, 85, 87. *строчкы* 92.

старчок 88. *старшкі* 24.

вясёлка 56, 73, 77, 84. *вясёлкі* 75, 82, 111. *глухія вясёлкі* 76. *глухáя вясёлка* 77.

весялок 104. *весялкé, вясялкé* 56. *весялкі* 122.

вясёлікі 115. *вясёлікі* 72. *васількі* 127 (трад.).

глузды 106, 114.

грузд 134.

коўпáк 135, 137.

Адзінкавыя: *труёнцы* 19. *тъўкáчыкі* 37. *танканóшкі* 46. *бáбіно ýхо* 51. *стаўбýнчыкі* 59. *рáпчыкі* 62. *рапкé* 62. *сняжкі* 82. *смаўжкі* 82. *вонючі гріб* 113. *маёвы грыбы* 131. *грыбóвый цвіт* 132. *вужóвікі* 138. *вужáчкі* 139.

Адсутнасць назвы: 16, 94а, 97, 105, 112, 120а, 126, 128, 130, 140, 141.

№ 1653: *смаршкі* 8а, 93.

смарчкі 9.

старчкі 9.

глузды 138.

Адзінкавыя: *пылявыя грібы* 85. *шмаргонцы* 107.

Карта № 282

ПАДАСІНАВІК (Leccinum aurantiacum (Fr.) S. F. Gray f. aurantiacumi) і іншыя формы

№ 1637 «Я. н. падасінавікі: савякі, асавікі, краснагаловікі, падасінавікі, краснюкі... Адз. лік: падасінавік, асавік, краснагаловік, краснюк...»

На карце супрацьпастаўляюцца назвы падасінавіка. Памяншальна-ласкальныя назвы ў адзіночным і множным ліку *подосіннічкі, подосіннічок* картаграфуюцца як *падасіннік; асінавікі, асінавічак, асінавічкі — асінавік; краснагалóвікі, краснагалóўкі, краснагалóўчыкі — краснагалóвік; краснагалóўці — краснагалóвец; краснюкі — краснюк; чырвонагалóвікі — чырвонагалóвік; асавікі — асавік, савякі — савяк*. Формы множнага ліку картаграфуюцца як формы адзіночнага ліку.

падасінавікі 1—4, 6—8, 10, 11, 14, 17—21, 23—28, 31, 36—38, 47, 49а, 57, 63, 64, 66—68, 73—77, 80—82, 86, 88, 104, 112, 118, 119, 121, 123—127, 129, 130, 138, 139, 141, 142. *падасінавік* 1—4, 6—8, 10, 11, 14, 17—19, 20—22, 24, 25, 25а, 27, 28, 31, 36, 37, 47, 49а, 52а, 57—59, 68, 73—77, 80—82, 86, 88, 118, 121, 124, 125, 127, 129. *пыдасінавік* 16, 35, 40, 44, 79, 82, 83, 89. *пыдасінывікі* 16, 35, 40, 42, 78, 85, 87, 89. *пъдасінъвікі* 5, 8а, 12, 13, 34, 39, 41. *пъдасінъвік* 5, 8а, 15, 41, 42. *пъдасінавікі* 9, 32, 33. *пыдасінавік* 29, 30, 78. *пъдасінавік* 9, 32. *пыдасінавікі* 29, 30. *пъдасінывік* 43. *пъдасінавікі* 43. *падасінавікі хрумскія* 58. *пыдасінувік* 84. *пыдасінувікі* 84. *подосіновік* 94 (святлейшага колеру). *подосіновікі* 94. *подосіновікы* 97. *подосінавікі* 122 (нов.). *подасінавікі* 126. *пудосіновікі* 136.

асінавік 116, *асінавікі* 116, 136, *асінавічак* 120. *асінавічкі* 120. *осіновік* 140. *сінавік* 122. *сінавікі* 122.

падасіннік 54, *падасіннікі* 54. *падасінік* 59, *подосіннік* 106. *подосінік* 113. *подосінікі* 113. *подосіннічкі* 117. *подосіннічок* 117.

краснагалóвік 31, 49а, 50, 54, 55, 60, 65, 69, 70, 71, 72, 93, 100, 101, 105, 116, 118, 129, 135. *краснагалóвікі* 31, 49а, 50, 54, 55, 60, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 93, 99, 100, 104, 105, 111, 116, 118, 123, 135. *красноголóвік* 94, 102, 106, 113, 135. *красноголóвікі* 94, 101, 102, 113. *краснагалóўчыкі* 124. *краснагалóўкі* 129.

краснагалóвіц (рэдк.) 82, *красноголóвец* 94а, 95 (рэдк.), 96, 107—109. *красноголóвец* 133. *красноголóўці* 138.

красналóвец 95.

краснюк 90, 91, 94а, 95, 96, 103, 108, 132, 133. *краснюкі* 90, 91, 114, 136, 137. *краснюкы*

92, 95, 96, 96а, 103, 108, 132.
чырвонагало́вік 50. *чырво́нагало́вікі* 46.
чырво́нік 52.
асаві́к 53, 59, 62, 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)). *асавікі* 112.
асо́вік 45, 51. *асо̂вік* 115.
асо́віч 45.
асавя́к 61.
савя́к 56, 110. *савякі* 104 (рэдк., трад.), 111, *савякê* 49, *соўя́к* 134. *соўякі* 137.
Адзінкавыя: *падласо́вік* 48. *казля́к* 53 (грыб з шэрай галоўкай). *маскале́* 54 (в. Кажухоўка Дзятлаўскага раёна, 2 км ад в. Азяраны). *бэрэ́зувэц* 98.

Карта № 283

АБАБАК (Łeccinum scabrum (Fr.) S. F. Gray f. scabrum)

№ 1638 «Я. н. падбярозавікі (бабкі): ба́бкі, абабкі, беразнякі, лапшакі, леднікі... Адз. л.: падбярозавік, абабак, бабка, абабка, беразняк, лапшак...»
На карце супрацьпастаўлены карані назваў абабка. У нас. п. 53 пракартаграфавана назва *чашчэ́вік*, якая пашырана ў пагранічных з Карэліцкім раёнам вёсках Валковічы, Гараві́чы, Агароднікі, Амне́вічы Навагрудскага раёна (паведаміў В. Р. Бурлыка). У нас. п. 80 пракартаграфаваны назвы *аба́бкі* мн. л. і *ляднік* (адз. л. адноўлены паводле мн. л. ледники), якія былі адзначаны ўжо ў мясцовай хроніцы пад 1604 годам у Баркалабаўскім летапісу (л. 168 б) у сяле Баркалабава Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці. На пагранічччы назваў мужчынскага роду *аба́бак, ба́бак, падаба́бак* (паўночны ўсход) і *аба́бка, ба́бка* (паўднёвы захад) з'явілася назва *падаба́бка*.
Адведзены ад картаграфавання назвы *бярозавік* 'падасінавік' 51 н. п., *падбяро́завік* 'баравік' 52 н. п., *подберэ́знік* 'падасінавік' н. п. 94, якія не адпавядаюць тэме карты.
Назвы *ба́бка* і *ба́бкі*, бабкі мн. лік пракартаграфаваны асобна, бо акцэнталагічныя асаблівасці даюць арэалы; формы *падбяро́завік* і *падбяро́завікі* аб'яднаны, бо адрозненняў не маюць. Назва *пыдыба́бычка* картаграфуецца як *падаба́бка*. Формы множнага ліку картаграфуюцца як формы адзіночнага ліку. Пам.-ласк. *ледніч́ок* картафуецца як *ляднік*. Назва *чашчэ́вікі* картаграфуецца як *чашчэ́вік, сушо́нікі — сушо́нік*.
Дадаткова выкарыстаны матэрыял № 1639 «Я. н. бабка белага колеру з белым верхам: падабабак, падбабак...»
№ 1638: *аба́бак* 1, 7—10, 14, 17, 81, 86, 88, 116, 120, 126, 127, 139, *аба́бык* 16, 83. *аба́бък* 12. *ба́бычык* 35. *аба́бачак* 8. *ба́бык* 84.
ба́бка 36, 37, 41, 42, 59, 67, 78, 92, 94, 102, 103, 107—110, 115, 117, 122, 128, 131, 132, 134, 135, 137, 138, 140. *ба́пка* 4, 15, 31—33, 49, 49а, 53, 54, 56, 61, 63, 65, 66, 68—71, 93, 95, 98, 100, 103, 105, 110, 113. *ба́бычка* 35 (з белым верхам).
аба́бка 72, 129. *аба́пка* 11.
падаба́бак 75, 77, 82, 119, 121, 123, 124. *пады́ба́бык* 80. *пъдъба́бык* 43.
падаба́бка 73. *падаба́пка* 74. *пудуба́бка* 78. *пыдыба́бычка* 44.
ба́бкі 7, 36, 37, 41, 42, 57, 59, 67, 78, 84, 87, 89, 93, 94, 101, 102 (рэдк.), 104, 110, 114, 115, 117, 122, 133, 135, 136, 138, 140. *ба́пкі* 4, 29, 31, 32, 39, 49, 49а, 53, 54, 56, 59, 61, 64—66, 68, 70, 71, 83, 95, 100, 105, 110, 112, 113. *ба́бкы* 92, 103.
бабкі 102, 107, 114, 134. *бабкы́* 92, 95, 108, 109, 131, 132. *бапке́* 98. *аба́бкі* 10, 12, 14, 17, 77, 80, 81, 87—89, 116, 120, 125—127, 129, 130, 139, 141, 142. *аба́пкі* 1, 8—11, 13, 16, 72, 83.
падаба́бкі 75, 77, 80, 82, 119, 121, 123, 124. *падаба́пкі* 74. *пады́ба́бкі* 80. *пудуба́бкі* 78. *пыдыба́бкі* 87. *пъдъба́бкі* 43.
падбяро́завік 2, 10, 11, 18, 28, 36, 45, 49а, 52а, 76, 81, 88, 111. *падбірэ́завік* 86 (нов.), *пъдбярё́зъвік* 41. *падбяро́завікі* 46, 47, 59. *пъдбяро́завікі* 9. *падбяро́завікі* 22. *пыдбяро́зывікі* 33, 40, *пыдбярэ́зывікі* 87. *пъдбяро́завікі* 5.
бырызня́к 96. *бырызне́к* 97. *бырызнякы́* 96а.
бяро́завік 51. *бярё́зывік* 85. *пудбэрізняк, подбэрізняк* 94а, *падберё́знік* 17. *бяро́завыя* 46. *бярэ́знік* 49а, *подбярэ́знік* 106.
ляднік 38, 73, 80. *ляннік* 34. *ледніч́ок* 37.
ледаві́к 29 (трад.). *лідня́к* 30.
казя́к 48. *козя́к* 91.

чашчаві́к 24—27.
чашчэ́вік 19, 20, 58, 62, 53, 58, 62. *чашчэ́вікі* 57.
сушо́нік 6, 8а. *сушо́нікі* 5.
грыбо́к 35 (з чорнай шапкай), 42. *грібо́к* 44, 79.
савя́к 50, 55, 60, 99.
Адзінкавыя: *ляпшу́к* 3. *мало́жъвік* 15. *пухля́к* 21. *плюха́* 23. *пахлю́к* 90.
№ 1639: *падаба́бак* 10, 88. *пыдыба́бык* 83, 85, 87. *пыдба́бык* 85, 89.
падаба́пка 11. *падыба́бка* 78.
ба́бка 78, 136. *ба́пка* 4. *ба́пкі* 9. *ба́бка быє́ла* 107. *біла ба́бка* 131. *ба́бка бе́ленька* 133 (*вона́ подо́біе красноголо́вца*), *бабкы́* 92.
аба́бык 87.
чашчэ́вік 19, 62.
грібо́к 79.
Адзінкавыя: *сушо́нік* 8а. *бяля́к* 60. *бе́лый гріп* 83. *йіва́нькі* 87.

Карта № 284

МАСЛЯК (Suillus luteus (Fr.) S. F. Gray, Suillus granulatus (Fr.) O. Kuntze)

№ 1641 «Я. н. маслякі: маслякі, лупякі, казлякі... Адз. лік: масляк, лупяк, казляк...
На карце картаграфуюцца назвы масляка. Формы множнага ліку картаграфуюцца, як формы адзіночнага ліку.
масля́к 48, 49а, 50, 51, 55, 67, 68, 69 (нов.), 70—73, 86, 91, 93, 94, 94а, 96, 101—103, 105, 108—111, 115—117, 120, 132, 133, 139, 141, *мысля́к* 42. *мъсля́к* 8а, 33. *масле́к* 97, 98. *маслякі* 3, 47, 95, 99, 100, 104, 126. *маслякы́* 95, 96а, *масляке́* 54, 55. *маслякê* 98. *мысляки́* 89 (рэдк.).
маслю́к 16, 76, 77, 82 (нов.), 90, 106, 107, 113, 118, 119, 124, 125, 128, 130, 131, 134, 135, 136 (рэдк.), 140. *маслюкі* 49, 91, 114, 121, 126, 129, 137, 138. *маслюкы́* 92. *маслюке́* 76.
масля́нка 38. *мысля́нкі* 32.
маслё́нак 17. *маслё́нък* 41.
масле́нік 66, 126, 127. *масле́нікі* 112. *масле́ннік* 77. *масле́ннікі* 122. *маслё́нікі* 142.
масля́нікі 15. *маслю́ка* 92.
казё́л 5, 6, 8, 10, 11, 27, 29, 34—37, 43, 44, 73—75, 78, 80, 81, 82 (трад.), 84, 86. *казлы́* 13, 15, 30, 39, 40, 79, 83, 85, 87—89, 123. *казьлы́* 88.
казля́к 1, 2, 4, 18—21, 25а, 26, 31, 45, 49а, 52, 57, 59, 61, 62, 65, 68, 69 (трад.). *козля́к* 53, 101. *кызля́к* 7. *казлякі* 7, 9, 22, 23, 63. *козлякі* 136. *казляке́* 45, 46, 53, 59, 62, 64. *казлякê* 60—62, 65. *казлячкі* 46. *казлячке́* 46.
казе́лькі (ранні казляк) 32 (в. Кавалі Сенненскага раёна — наш запіс), *казе́лькі* 36. *казе́лька* 40 (узята з кн. Г. И. Сержанина. И. Я. Яшкин. Грибы. Мн., 1986. С. 108).
казя́к 24, 25, 28, 54. *кыз'я́к* 16 (трад.). *казякі* 49а. *казяке́* 54.
казяло́к 10, 11, 17. *къзяло́к* 12. *къзялкі* 13.
лупе́нік 53, 56.
лупіннік 20. *лу́плянік* 58.
лупя́к 52а. *лупяке́* 54.
Адзінкавыя: *слімáк* 48.

Карта № 285

ВАЎНЯНКА (Lactarius torminosus (Fr.) S. F. Gray)

№ 1646 «Я. н. ваўнянка: валнянка, вовнянка, вовняк, алавянка... Мн. лік: ваўнянкі, вовнянкі...»
На карце картаграфуюцца назвы *ваўня́нкі*, якія ў адказах даюцца ў адзіночным

і множным ліку. Для карты паслужылі назвы адзіночнага ліку. Формы множнага ліку супадаюць з пашырэннем форм назоўнага склону множнага ліку назоўнікаў жаночага роду з асновай на *к*, якія адзначаны на карце № 99 ДАБМ (1963). З націскам на канцы слова зафіксаваны назвы толькі ў раёнах Баранавіч, Дзятлава, Круглага і Барысава, дзе яны (апрача раёна Дзятлава) не адзначаны ў ДАБМ. Таму формы множнага ліку не картаграфуюцца. Дзе ж назвы ў адзіночным ліку адсутнічаюць, ставіцца адпаведны знак для адзіночнага ліку на падставе адказаў множнага ліку. Назвы *рыжо́к* 'ваўнянка' пракартаграфаваны, але адзінкавыя азначэнні пры іх пад увагу не прымаліся. Назва *ваўнёнка* 125 картаграфуецца як *ваўне́нка*, а форма мужчынскага роду *во́внях* 97 — як *во́ўняха*. Як *валня́нка* картаграфуюцца назвы *валня́нкі* 56, 69. *во́лнянка* 117. *воля́нкі* 120. Назва *кабы́лы* 9 картаграфуецца як *кабы́ленка* 107, а *мало́шніца* 78 — як *мало́чнік* 113.

ваўня́нка 2, 3, 9, 18, 19 (чырвоная), 25а, 26, 27, 29. 53 *(ваўня́нке)*, 57, 60—62, 65, 73, 74—77, 81, 82, 99, 104, 110, 118, 124, 125, 129, 130. *вуўня́нка* 13, 34, 35, 44, 79, 91. *въўня́нка* 33, 42. *выўня́нка* 96а. *ваўня́нкі* 38, 59, 119 *(не бя́ром)*. *вуўня́нкі* 40 *(кра́сна-се́рінькія)*, 80.

выўня́нкі 42, 83, 106.

ваўня́к 49. *вовня́к* 122.

ваўну́шка 77. *во̂вну́шка* 90. *ваўну́шкі* 37 (тут *у́* поўнае, працяжнае). *ваўну́шкі* 48 (расце толькі ў лазовым кусце). *во̂вну́шкі* 90.

ваўне́йкі 1, 7.

ваўне́нка 10, 11, 15, 29, 32, 123. *вовне́нка* 14. *ваўне́нкі* 30. *вовне́нкі* 14. *ваўнёнка* 125.

гаўня́нка 70. *гаўня́нкі* 39. *гуўня́нка* 78, 85.

во́ўнянка 47, 49а, 50, 55, 67, 72, 106, 126. *во̂ўнянка* 115. *во́внянка* 96, 132.

во́ўненка 139, 142. *во̂ўнінка* 127. *во́ўненкі* 141. *во́ўнінкі* 12. *во́вненкі* 126.

во́ўнік 51. *во̂ўнікі* 49.

во́вняха 95, 103. *во́внях* 97 (м. р.).

валня́нка 4, 17, 21, 25, 31, 36, 45, 58. *волня́нка* 101, 120. *вэлня́нка* 20. *валня́нкі* 52. *валня́нкі* 56, 69. *во́лнянка* 117. *воля́нкі* 120.

валну́шка 43, 52а, 71, 116. *волну́шка* 92. *валну́шкі* 40, 54, 63, 64, 89 (рэдк.), 93. *волну́шкі* 137. *волну́шкы* 97.

валавя́нка 68, 86, 88. *вылывя́нка* 84. *вылывя́нкі* 85, 87, 89.

во́лянкі 120

валне́йка 16. *валу́шка* 87.

вало́вік 102. *во́ўлянка* 111.

вало́йка 121.

-кароў-: *каро́ўка* 19 (белая). *коро́вяха* 103. *коро́венка* 134.

мачо́нік 8. *мачо́нікі* 5.

мачо́нка 6, 24.

кабы́ленка 107 (кобыленка). *кабы́лы* 9 (сівыя ваўнянкі).

мало́чнік 113. *мало́шніца* 78.

рыжкі 66 *(во́ўчыя рыжке̂)*, 93 *(салда́цкія рыжкі)*, 138 *(тава́рычы рыжкі)*.

Адзінкавыя: *лось* 94 *(ло́сі* мн.). *коза́* 138.

Адсутнасць назвы: 8а, 23, 46, 94а (адносяць да неядомых і не бяруць), 98, 105, 108 (таксама не бяруць), 109 (не бяруць), 112, 128, 131, 133.

Карта № 286

СЫРАЕЖКА (Russula S. F. Gray)

№ 1648 «Я. н. суравежкі: суравежкі, сураежкі...»

На карце супрацьпастаўлены назвы сырае́жка, сырав́ежка і сурае́жка, сураве́жка і іх формы. Формы адзіночнага ліку ўзнаўляюцца на аснове форм множнага ліку. Памяншальна-ласкальныя формы картаграфуюцца як нейтральныя. Адведзены ад картаграфавання адзінкавыя найменні сыраежак па колеру, форме, смаку і месцу, дзе яны пераважна растуць, а іменна: *ку́бак, ку́бачак, жаўцю́шкі, крась́ткі, сіню́шкі, ліпя́нка, сіню́гі, сіню́шкі, ле́плянкі, солоду́ха, горчакі́* (чырвоныя), *грудзя́нка, пры́балотка, пры́болоцянка.*

сураве́жка 45, 73, 82, 126. *сураве́шка* 6, 13, 20, 52, 52а, 58, 59, 63, 67, 69, 118. *сураве̂шка* 49, 60, 65. *сураве́жкі* 14, 36, 37, 41—43, 47, 64, 70, 75, 77, 78, 80, 81, 104, 119, 123—125, 129. *суравежкі* 80. *сураве́шкі* 8а, 17, 22, 23, 25а, 26, 27, 31, 32, 35, 40, 45, 49а, 53—57, 64, 66, 68, 71, 72, 74, 76, 105, 110, 125. *сураве̂шкі* 60—62. *сураве́жачкі* 71.

сураве́жы 35, 37.

сыраве́жка 44, 84, 86. *сыраве́шка* 99. *сыраве́жкі* 41, 79, 87, 130. *сыраве́шкі* 25, 39, 85, 88.

сыраве́жа 25. *сыраве́жы* 87.

сурае́шка 2, 4, 5, 15, 19, 28, 29, 34, 100, 111. *сурае́жкі* 41, 141, 142. *суроє́жкі* 94. *сурае́шкі* 10, 12, 33, 35, 38, 112.

сурае́жа 1, 34. *сурае́жы* 7, 8.

сурае́жына 7, 8.

сырае́жка 48, 107, 122, 127, 135, 139. *сырае́жка* 102, 128, *сырае́шка* 3, 18, 51. *сіроє́жка* 140. *сыройі́жка* 95, 96, 108, 132. *сырае́жкі* 46, 85 (чырвоныя), 87, 115—117, 120, 121, 126, 136. *сыроє́жкі* 101, 106, 138. *сарае́жкі* 137. *сыроє̂жкі* 114. *сырае́шкі* 9, 10, 11, 25, 30, 46, 50, 83, 93 *(сырае́шкі)*. *сырайі́жка* 92. *сыроі́жкы* 92, 131. *сыры́е́жкы* 92, 97. *сіроє́шка* 133. *сіроє̂шкі* 133. *сіроє̂шкі* 113. *сыройі́*шка 96а.

сыры́жка 91. *сыр'я́шка* 90. *сыр'я́шкі* 90.

сырае́жа 24, 25. *сыроє́жы* 102 (толькі чырвоныя), 106. *сыроє́жі* 134. *сыройі́жы* 108. *сыруйі́жа* 98.

сыройі́га 95, 103, 132.

сырогі́жка 109.

Адведзены: *ку́бак, ку́бачак* 10 (мае форму кубка). *жаўцю́шкі, красо́ткі* 16. *сіню́шкі* 16, 89. *сіню́гі* 85 (сінія). *ліпя́нка* 77. *ле́плянка* (жоўтыя сыраежкі). *солоду́ха* 102 *(наподо́біе бурачко́вого цвета)*. *горчакі́* 102 (чырвоныя). *грудзя́нка* 122. *пры́балотка, пры́болоцянка* 140.

Карта № 287

ШАМПІНЬЁН [Agaricus campester Fr., Agaricus arvensis (Secr.)]

№ 1655 «Я. н. шампіньёны: пячурыцы, пячуркі, белякі, пячоркі, пячурніцы, пячорыцы, пячурка, бяляк...»

На карце картаграфуюцца назвы шампіньёна. Форма адзіночнага ліку даецца па форме множнага ліку. Памяншальна-ласкальная форма картаграфуецца як нейтральная. Адведзены ад картаграфавання, як не адпавядаючыя тэме карты, назвы, якія з'яўляюцца агульнымі пры найменні неядомых грыбоў, а іменна: *саба́ччыя, пага́нкі, вужо́ўкі, вужо́вікі, ужо́вікі, вужа́чые грыбы́, вужа́чкі, во́ўчыя грыбы́, во́ўчэнкі.* Не адносяцца да тэмы карты назва *по́рхаўка, апе́нькі.*

шампіньён 36, 86 (нов.). *шампіньёны* 37, 77 (нов.), 122.

шампіён 2, 3, 7, 8, 10, 17, 27, 31, 33, 53, 63, 64, 111. *шампіёны* 4 (не ядуць), 9, 11, 26 (нов.), 28, 65, 71, 75, 80, 100 (нов.), 112, 115, 116, 125. *шъмпіён* 9. *шымпіён* 43, 83. *шымпіёны* 85, 89. *шэмпіёны* 129.

шапіён 66. *шапіёны* 32, 67 (нов.), *шыпіён* 78, 35 (нов.). *шыпіёны* 15, 82 (нов.).

шампінён 50 (нов.). *шъмпінёны* 42. *шымпінён* 88, *шымпінёны* 87.

шпіёны 12, 16 (нов.), 117.

шыпіо́н 29. *шупіо́н* 29. *шапіо́ны* 19, 110, 139 (нов.).

шпіо́ны 14. *шафіо́н* 19. *шуплюёны* 29 (нов.). *шампініён* 37. *шампіньéн* 45. *шампіе́ны* 54. *шымпійны* 87. *шампільёны* 118 (не ядуць).

чампіёны 72. *чъмпіёны 5* (нов.). *чампіво́н* 12.

бяля́к 54, 58 *(«бяля́к му́равам цягня; белякее расту́ць на пагно́йі»)*, 60, 61. *бяляке̂* 60. *беляке* 61. *беля́к* 135. *белякі* 134, 136. *біля́к* 6 («*пад ні́зам ружо́вінькія, йіх ядуць, а ёсць пад нізо́м чо́рныя даўгалы́тыя, тых ні ядуць, гало́ўка як парасо́нік)*, *белячкі* 104.

біля́нкі 81, 82.

пяча́рка 99. *печа́рка* 59. *піча́рка* 51.

пячо́рка 104, 105.

печу́рка 94, 98, 135. *пычу́рка* 91, 95, 96, 97, 103. *пячу́ркі* 46, 85, 104. *пычуркі* 91. *пычу́ркы* 97. *пэчу́рка* 92, 94а, 103, 131. *пэчу́ркы* 96а *(«ростуть на по́плавы»)*, 108. *пэчу́рке̂* 98 (мн. л.), *пэчуркы́* 131. *пячу́рычкі* 104.

печуры́ца 142. *печуры́цы* 114, 126., 139, 141. *почуры́цы* 114. *пычуры́ца* 132 *(«йіх йідя́ть»)*. *пэчуры́ца* 109. *пэчэры́ца* 108. *пячуры́ца* 111. *пячуры́цы* 130 *(«по полю растуть: пячурыц*

мнóга на сцёрні, як жыта сажнёш»). печýрыца 126.
чэрэпіцы 102 *(«по гноé ростýт, воны до воўчых грыбóў»).*
-гн-: пагнóйнікі 20, 49а, 51, 52а. *пагнóйнік* 20. *погнóйка* 45 *(погнóйкі). гнаяўкі* 23. *гнаявік* 25а *(гнаявікі). гныйівікі* 29. *гнаякі* 56. *гнаялкі* 76. *гноянка* 140.
-гамн- / *-гаўн-* (* gov-): *гôмнянка* 90 *(гôмнянкі). гаўнянка* 50. *гаўнянкі* 55. *гаўняныя грыбы* 21.
-сад-: садавікі 49. *садóвы грып* 52.
Адзінкавыя: *сóвы* 22. *сарóка* 24. *пáнскія грыбы* 25. *поплав'янка* 93 *(поплав'янкі). бэцькі* 133.
Адсутнасць назвы: 13, 18, 30, 34, 38—41, 44, 47, 48, 57, 68, 70, 79, 84, 101, 106, 119—121, 123, 124, 127, 128, 137, 138.
Адведзены: *паганкі* 1, 73. *сабáччыя* 5 (палявыя грыбы адносілі раней да *«сабáччых»,* г. зн. да неядомых). *пóрхъўкі* 8а. *пыгáнка* 16 (трад.), 35. *вóўчыя грыбы* 69, 102. *мышакі бéлыя* 73. *вужóўкі* 77. *вóўчэнкі* 107. *вужóвікі* 113. *вужáчіе грыбы* 134. *вужáчкі* 135. *ужóвікі* 137.

Карта № 288

ВОСЕНЬСКАЯ І ВЕСНАВАЯ АПЕНЬКА (Armillariella mellea (Fr.) Karst., Marasmius oreades Fr.)

№ 1658 «Я. н. апенькі, якія растуць увосень: апенькі, апяты...», № 1659 «Я. н. вясновыя апенькі: варушкі, гаварушкі, вяснянкі...», № 1660 «Апенькі растуць шышакамі, карчамі...» Назвы адзіночнага ліку аднаўлены па форме множнага ліку. Памяншальна-ласкальныя формы картаграфуюцца як нейтральныя. Азначэнні тыпу *бярóзавыя* не картаграфуюцца, бо на сэнс карты не ўплываюць. Адводзяцца ад картаграфавання назвы *козлы* 92. *оселкі (рáнніе грыбý — оселкі»)* 85 (№ 1659), якія не адпавядаюць тэме карты. Назвы *опята* 85 і *апяты* 88 не картаграфуюцца як нетрадыцыйныя. Дадатковы матэрыял для веснавой апенькі ўзяты з манаграфіі Г. И. Сержанина, И. Я. Яшкин «Грибы» (Мн., 1986. С. 141—142).

Восеньская апенька

апéнкі 1, 2 (№ 1660), 4 (№№ 1658, 1659, 1660), 5—7 (№ 1660), 8а (№№ 1658, 1659), 10 (№№ 1658, 1659, 1660), 11 (№№ 1659, 1660), 14, 16, 17, 20, 29, 30, 32, 34, 36, 37, 40, 41, 42, 44, 48, 50, 55, 75, 99 (№ 1660), 78, 88 (№ 1658). *апéначка* 2 (№ 1660).
апёнкі 9, 85 (№ 1658). 9 (№№ 1659, 1660).
апéнька 24, 25, 66, 77, 135 (№ 1660).
апéнькі 13, 18 (№ 1660), 19 (№ 1658). 24—26, 28, 31, 33, 38, 43, 45—47, 49а, 51, 52, 53 (№ 1660), 54 (№ 1658), 58 (№ 1660), 60 (№№ 1658, 1659, 1660), 62, 64 (№ 1660), 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)), 66 (№ 1660), 68 (№ 1660), 69 (№№ 1658, 1660), 70—72 (№ 1660), 74, 76, 77 (№ 1660), 79 (№ 1658), 83 (№№ 1658, 1660), 85 (1658), 86 (№ 1660), 87 (№№ 1658, 1660), 89 (№ 1660), 104, 105, 112, 115, 116, 119 (№ 1660), 120а, 121, 123—126 (№ 1660), 130 (№ 1658), 135 (№ 1660), 136, 138 (№ 1658), 139, 141 (№ 1660). *опéнька* 140. *опéнькі* 101, 134, 135, 137, 138, 140. *опэнькі* 91, 102, 106, 107, 113. *опэнькы* 94а, 95, 96, 96а, 109, 132, 133, *ôпэнькы* 90 (№ 1660). *опэнькі* 93, 107, 133, 138 *(порослі опéнькі, каб такіе на робóту, ек на вітрабéнькі.* Частушка). *ôпэнькы* 92, 96, 97, 131 (№ 1658).
пéнькі 62, 87, 89 (№ 1658), 98, 122, 135 (№ 1660). *пэнькэ̂* 98 (№ 1660).
опэнёк 90, 94а, 95, 103, 108, 109, 113, 132.
апéнік 142. *апéнікі* 120. *опéнікі* 117 (№ 1660).
апéнак 86, *апянкі* 3 (№ 1660).

Веснавая апенька

№ 1659: *веснянкі* 107, *веснянкі* 136. *гаварýшкі* 88. *гуварýшкі* 79. *гыварýшкі* 85 *(вясновыя апяты),* 89. *гыварýшычкі* 83. У манаграфіі Г. И. Сержанина, И. Я. Яшкин «Грибы» (Мн., 1986. С. 141—142): *гаварýшка* 39, 44, 78, 79, 81, 82, 86, 88, 89, 128, 129.
варýшкі 78, 87 (№ 1659). У манаграфіі: 15, 27, 29, 32, 36, 40—43, 59, 63—65, 78, 80, 81, 85.
падарóжнік 43, 49а, 52а, 82, 87, 95, 96, 105, 127.
Адсутнасць назвы: 12, 21, 22, 23, 49, 56, 61, 67, 73, 84, 94, 100, 110, 111, 114, 118.
Адведзены: *козлы* 92. *оселкі («ранніе грыбý — оселкі»). вяснóвыя опяты* 85.

Карта № 289

АПЕНЬКІ РАСТУЦЬ ШЫШАКАМІ

№ 1660 «Апенькі растуць шышакамі, карчамі...» На карце картаграфуюцца назвы раслінных асацыяцый апенек. Формы адзіночнага і множнага ліку картаграфуюцца як творны склон множнага ліку: *корч* 102 — *карчáмі; куст* 34, 44, 46 — *кустáмі; шышáк* 96 — *шышакáмі; шышакі* 131 — *шышакáмі; грузнó* 12 — *грузнáмі* (форма *грузнáм* і яе фанетычны варыянт *груздáм* і, відаць, *грýдам* 31 з'яўляюцца дыялектнай формай творнага склону множнага ліку ў правабярэжжы Заходняй Дзвіны); *купá* 93. *кýпыю* 95. *кýпою* 101. *кýпы* 131 — *кýпáмі; чарíнь* 96. *чэрэ́н* 102. *чэрэ́н* 133 — *чаранáмі; чарадóю* 110. *чэродóю* 122 — *чарадáмі.* Памяншальна-ласкальныя формы *кýчкамі* 17, *кýчычкамі* 83 і інш., *кýпкамы* 97. *гóрбачкамі* 99, *шáпычкымі* 83, картаграфуюцца як *кýчамі, кýпамі, гóрбамі, шáпкамі.*
карчáмі 10, 11, 37, 50, 55, 62, 63, 65, 69, 74, 77, 81, 100, 104, 115, 119, 124—127, 129. *карчáмы* 6, 75. *кырчáмі* 87, 89. *корчáмі* 102, 117. *корчáмы* 94а, 108, 132. *къручáмі* 73. *кýрчамі* 92. *корч* 102.
карчкáмі 28. *корчáкі* 114.
кустáмі 8а, 9, 14, 35, 38, 39, 46, 73, 86, 100. *куст* 34, 44, 46.
кýчамі 1, 3, 5, 18—20, 22, 25, 25а, 26, 48, 49а, 54, 58, 59, 70, 71, 76, 80, 110, 138, 141. *кýча* 23, 48, 98, 126, 138. *кýчай* 27. *кýчэю* 98. *кýчкамі* 17, 21, 47, 56, 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)), 115, 122, 130. *кýчкамы* 4, 123. *кýчкымі* 79, 84, 85. *кýчычкамі* 83.
шышкамі 33, 52а, 57, 65, 67, 68, 72, 105, 111, 116. *шышкымі* 83.
шышакáмі 60, 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)), 102, 106. *шышакáмы* 90, 94а, 95, 96а, 108. *шышякáмы* 97. *шышáк* 96, 102. *шышакі* 131.
грудáмі 28, 36, 42. *грýдам* 31.
грузнáм 15, 16. *грузнó* 12.
кýпамі 49, 93, 94. *купáмы* 103, 124. *купá* 93. *кýпыю* 95. *кýпою* 101. *кýпы* 131. *кýпкамы* 97.
гýрбамі 114. *гýрбою* 109. *гóрбачкамі* 99. *гýрой* 107.
чэрэнáмі 102, 135. *чарэ́намы* 108. *чырэ́нёю* 96. *чэрэ́н* 133. *чэрэ́н* 102. *чырінню, чарíнь* 96.
чэрэдáмі 140. *чарадóю* 110. *чэродóю* 122.
шыпáмі 53. *шупакáмі* 135.
шáпкамі 136. *шáпычкымі* 83.
пень апéнък 41, 42. *пень апéнык* 44 (каля пня).
кýпінамі 124. *купынáмы* 103.
Адзінкавыя: *крýшнямі* 21. *камякóм* 69. *тъбунóм* 80. *кучмíстыя.* 82. радóукамі 85. *громáдыю* 95. *гуртáмі* 130. *кýблом* 137. *кýчно опéнькі ростýць* 137.

Карта № 290

ПОРХАЎКА (Bovista plumbea Pers., Lycoperdon perlatum Pers.)

№ 1661 «Я. н. грыб, які пры даспяванні выдзяляе карычневую масу, пыл: порхаўка, пурхоўка, машонка...»
На карце супрацьпастаўлены карані назваў порхаўкі. Наяўнасць дзвюх назваў у некаторых пунктах Брэстчыны абумоўлена адрозненнем узросту порхаўкі. Маладая *пóрхаўка* называецца *бýснеўка,* а спелая — *пурхáўка* (з нас. п. 96, паведамленне П. А. Міхайлава).

Гэтыя дзве назвы — *пурхáўка* і *бýснеўка* — у аднолькавай ступені там жа могуць адносіцца і да маладой і да спелай порхаўкі.

-порх-: пóрхаўка 4, 5, 10, 11, 14, 23—28, 31, 36—38, 46, 49—51, 53—59, 61—68, 69 *(унімая крой, прыкладуюць да раны)*, 70—72, 74—77, 80, 93, 94, 99, 102, 104—106, 110—112, 115 118, 125, 129, 130, 135. *пóрхавка* 94а, 95—97, 108, 113, 131, 132. *пóрхуўка* 13, 15, 34, 44. *пóрхъўка* 8а, 39, 42. *пóрхыўка* 41, 87. *пóрхва* 46. *пырхáўка* 43. *парахавéнька* 59. *пóрхаўкі* 9, 22, 82, 83, 100, 137. *порхаўкí* 51, 69. *пырхáўкі* 83. *пóрхаўкы* 96а.

-пурх-: пурхóўка 1, 7, 16, 17, 81, 82 (в. Лужок, 2 км), *пурхáўка* 12. *пýрхавка* 90, 91, 98, 103 (рэдк.), 109. *пýрхаўка* 2 *(не нада цíскаць — вочы будуць балець)*. *пýрховка* 92. *пýрхоўка 101.*

-пух-: пýхаўка 29. *пухóўка* 32, 35, 73, 124, 127, 130. *пухóўкі* 40, 78.

-пуш-: пýшка 119, 120а, 122, 126 *(пýшкі не едзяць, йены па пóлю растýць)*. *пýшкі* 121, 123. *пушкí* 129, 134. *пушáйка* 138. *пшыкаўка* 30.

-бздз-: бззюшка 19, 20. *бзьдзюшка* 3. *бздзюшка* 52а, *бзьдзюшкі* 18. *бззюшкі* 20. *бздзюк* 45. *бздзюхí* 48. *бздзюхá* 49а, *бзьдзюль* 75. *бздзюль* 89. *бíзьдзюхá* 114. *кубíздзель* 52. *ваўчыныя бзьдзіны* 6.

-бусн-:бýсняўка 95, 96, 103. *бýсляўка* 108. *бýшляўка* 108. *бýськоў сыр* 133. *бýслава гайнó* 58.

-памп-: пампýшка 79, 85, 88. *пампýшкі* 141. *панпýшка* 84, 118. *понпýха, понпýхі* 107.

-сыр-: сыр варонíй 16, 133, *варóны сыр* (малады). *варóні сыр* 60 (малады). *сыркí* 120.

Адзінкавыя: *гýба* 12. *бóмбачка* 36. *курáўкі* (спелы). *шыптýха* 62. *мумáшка* 86. *мьмáшка* 86. *балабéшка* 116. *дымнік* 118. *мешóк* 136.

Карта № 291

ЯДОМЫЯ ГРЫБЫ

№ 1662 «Агульная назва грыбоў (акрамя баравікоў): казлякі, казлы, губякі...» АЛА 447 'Съедобный гриб' (о. н.) гриб — pecurka — gljiva — grzyb

Картаграфуецца агульная назва ядомых грыбоў. Назвы адзіночнага ліку *козля́к* 95. *козьля́к* 113. *гýба* 120а. *губá* 131. *гýбіна* 35, 121 і АЛА: *грыб, грып, гріб, гріп* картаграфуюцца як назвы множнага ліку *казлякí, гýбы, гýбіны, грыбы́*. Таксама картаграфуюцца спалучэнні: *дóбры грыб — грыбы́...* У паўднёва-заходняй частцы Беларусі пашыраны назвы *губ'якí*, казлякí (без баравіка), а ў паўночна-ўсходняй пануе агульная назва *грыбы́* (з баравіком уключна). Назва *гріб бêлы* нас. п. 65А адзведзены ад картаграфавання, бо не адпавядае тэме карты.

грыбы́ 1—6, 11, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 25а, 26, 28—30, 33, 34, 36—38, 40, 42, 43, 48, 49, 51, 52, 52а, 56, 57—59, 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)), 68, 69, 70, 73, 75, 77, 80, 81 (нов.), 82, 88, 91, 99, 104, 119, 122—124, 130. *грíбы́* 12, 13, 16, 39, 44, 79, 84, 87. *грыбэ́* 45, 46, 62, 64, 112. *грыбê* 60, 61, 66. *грíбý* 117. *грыбý* 135 (рэдк.).

казлякí 31, 49а, 67, 136, 142. *казьлякé* 54, 76. *казьлякí* 72, 85, 100, 105, 110, 111, 115, 116, 127, 135, 139. *къзьлякí* 8а, 85. *козьлякí* 94, 102, 107, 113, 114, 133—135, 138, 140. *козлякы́* 94а, 95, 97, 103, 108, 109. *козля́к* 95. *козлякí* 101, 106. *козьля́к* 113. *кузлякы́* 132.

казякí 93. *казякé* 50, 55. *козякы́* 96.

казлы́ 8а, 74, 83, 86.

губякí 129. губ'якí 127, 137. *губ'я́кі* 135.

гýбы 90, 92, 96 (рэдк.), 96а. *гýбэ* 96а, *гýбê* 98. *гýба* 120а, *губá* 131.

гýбіны 121. *гýбіна* 35, 121.

абáбкі 81 (трад.). *абáбачкі* 120.

маслякí 106, 120.

маслюкí 125.

Адзінкавыя: *ядзíмыя грыбы́* 24. *бэ́ткі* 47. *ядóмыя грыбы́* 63. *чóрныя грыбэ́* 66. *несправядлíвыя грыбы́* 111.

АЛА: *грыбы́* 20А, 30А, 115А. *грыб* 10А, 14А, 32А, 40А, 41А, 45А, 51А, 52А, 57А—60А, 62А, 66А, 67А, 70. *грыбý* 53. *грíбý* 54А. *гріб* 23А, 25А, 39А, 42А, 56А. *грып* 1А—6А, 8А, 11А—15А, 17А—19А, 22А, 27А—29А, 31А, 33А—38А, 44А, 46А, 49А, 50А, 55А, 61А, 70. *гріп* 7А, 9А, 21А. *з'ядóмый грып* 6А. *гріп ядóмый* 9А. *дóбры грыб* 16А. *ядóмы грып* 24А. *дóбры грып* 26А. *свíйскій грэ́б* 43А. *грэ́б* 48А. *харóшы грыб* 63. *гріб бêлы* 65А. *гýбы* 64А. *гы́бы* 64А.

Адзінкавыя: *пячýрка* 14А.

Карта № 292

НЕЯДОМЫЯ ГРЫБЫ

№ 1663 «Агульныя назвы неядомых грыбоў: паганкі, воўчыя грыбы, вужы, вужоўкі, машшакі...», АЛА 448 'ядовитый, несъедобный гриб' (о. н.) ядовитый гриб — otrovna gljiva — trujący, psi grzyb

Картаграфуюцца карані назваў неядомых грыбоў. Адведзены аб картаграфавання новыя назвы, сінтаксічныя спалучэнні, а таксама нетэрміналагізаваныя агульныя назвы неядомых грыбоў.

плахія грыбы́ (нас. пп. 40, 79 ЛАБНГ і 22, 24, 57, 63 АЛА), *ядавíтыя грыбы́* (нас. пп. 6, 7, 11, 13, 19, 23, 38, 45, 49, 56, 57, 67 АЛА і 79, 86 ЛАБНГ), *неядóмыя* (нас. п. 81 ЛАБНГ), *ніядзíмыя* (нас. п. 24 ЛАБНГ), *палявы́я грыбы́* (нас. п. 117 ЛАБНГ), *атрайля́ючыя* (нас. п. 40 АЛА), *грыб* (нас. п. 14 *грыбы, што ня можна есці*, 19, 37, 41 АЛА), *неўдóбный* (нас. п. 56 АЛА), *нядóбры грыб* (нас. п. 55 АЛА), *глухія грыбы́* (нас. пп. 65, 137 ЛАБНГ), *дзíкія грыбы́* (нас. пп. 52а, 90, 103, 142 ЛАБНГ і 9, 43 АЛА), *дурны́я грыбы́* (нас. п. 25 АЛА). Адведзены таксама назвы *мухамóра* ў значэнні агульнай назвы неядомых грыбоў: *мухамóр* (нас. п. 43 АЛА), *мухамóра* (нас. пп. 19, 26, 36, 43, 50 АЛА), *мýхаранкі* (нас. п. 47 АЛА), *мухамóрына* (нас. п. АЛА), *махамóры* (нас. п. 99 АЛА).

-воўк»: вóўчыя 37, 46, 48, 60, 127. *ваўчакí* 47 *(мая́ дачкá прынясла́ ваўчакóў, а дóбрых зусíм былó мáла)*, 111. *ваўчакé* 62. *ваўчы́ныя* 75. *вóўчые* 94. *вóвчы* 103, 108, 131. *вóўчэнкі* 107. *вóўчыя грыбы́* 7, 10, 11, 23, 25а, 26, 30, 31, 45, 48, 49, 49а, 51, 57, 59, 63 (як апéнька), 67—72, 74, 78, 80, 93, 99 *(вóўчымі грыбáмі дзяцей стрáшаць, а так мухамóры ні яду́ць)*, 100, 104, 105, 106, 115, 119, 129. *вовчы́ныя грыбы́* 14. *ваўкóвые грыбы́* 17. *ваўчы́ныя грыбы́* 24, 29, 37. *вóўчы грып* 27. *воўчы́ныя грыбы́* 28. *ваўчы́ныйі грыбы́* 39. *вóўчыя казякé* 50, 55. *вóўчыя грыбэ́* 53, 54, 56, 64, 66, 76. *вóўчыя грыбê* 61. *ваўчы́ныя грíбы́* 87. *вóвчы грыбэ́* 96а. *вóвчы грыбы́* 97. *вóвчыя грыбы́* 101. *вóўчые грыбы́* 102. *вóўчыя грыбы́* 110. *вóўчы грыбí* 133. *вóўчіе грыбы́* 134.

-сабак-: сыбáчнікі 5. *сабáчы грып* 18. *сабáчы 'рып* 18. *сабáчыя грыбы́* 2—4, 6, 8, 19, 20, 52, 58. *сыбáччыя грыбы́* 5, 22. *събáчча гръбы* 8а. *сабáчча грыбы́* 21. *сабáчыя грыбэ́* 53, 58.

-мыш-: машакí 33, *мушакí* 34. *мъшакí* 34, 73. *мышакí* 35, 73, 84, 86. *машшакí* 36. *мъшшакí* 41. *мышшакí* 42, 44, 83, 89. *мышы́ныя* 88. *мъшы́ныя грыбы́* 8а, 9. *мышы́ныя грыбы́* 9, 34, 38. *мышáччыйі грíбы* 13. *мышы́нъйі грыбы́* 15. *мышы́ныя грíбы́* 86. *мъшы́ныя грíбы́* 86.

-жаб-: жáбськы 94а, 108. *жабóвікі* 114. *жáбечыя* 142. *жáбськí грыбы́* 92. *жя́бськы грыбы́* 96. *жабы́ны грыбы́* 132. *жабячы грыбí* 133.

-вуж-: вужóўкі 77, 82, 85 (чырвоны мухамор), 112, 124, 125, 129. *вужóвікі* 113, 117. *вужáчкі* 122, 135 *(вужáчкі на гноí ростýць)*, 139, 142. *вужáўкі* 120а, 125, 127 (жоўтага колеру неядомыя грыбы), 130, 141. *вужóвê* грыбê 98. *вужóвы козлякы́* 109. *вужóвыйі козлякы́* 109. *глухíя вужóўкі* 121. *вужáчіе грыбы́* 134. *вужáчые грыбý* 135. *вужóвыя грыбы́* 137. *вужóвіе грыбí* 138.

-пагáн: пагáнка 1, *пагáнкі* 1, 9, 77, 86, 116, 120, 123, 126, 127, 129, 130. *пыгáнкі* 16, 43, 83, 89. *пагáныя* 46, 126. *пóгань* 124. *пъгáный гріп* 8а, 12, 14. *пагáныя грыбы́* 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)). *погáны грыбы́* 91. *пагáные грыбý* 136.

-дрэн-: дрéнныя грíбы́ 79. *дрэ́нныя грыбы́* 80.

-нічог-: нічóгіе 93. *нічóгія* 93. *нечóгы козлякы́* 109. *нечóгыйі козлякы́* 109.

-глух-: глухія грыбы́ 65. *глухíе грыбы́* 137.

-дзік-: дыч 90. *дыкі* 90. *дзíкія* 142. *дзíкія грыбы́* 52а.

-благ-: благія грыбы́ 25.

Адведзены: *жыдóўкі* 77 (неядомыя грыбы). *плахéя* 79. *неядóмыя* 81. *мухамóры* 99 *(вóўчымі грыбáмі дзяцей стрáшаць, а так мухамóры ні яду́ць)*. *ніядзíмыя грыбы́* 24. *плахéя грыбы́* 40. *я(е)давíтыя грыбы́* 86.

АЛА 448: *-воўк-: ваўчы́ный грып* 5А. *ваўчы́ный гріп* 9А. *ваўчы́ны грып* 17А, 18А. *вóўчы грып* 27А—29А, 31А, 33А—35А, 49А, 50, 61А. *вóўчы грыб* 32А, 51А, 58А. *ваўчы́ный гріб* 42А. *вóўча грып* 44А. *вôўчы грып* 46А. *вóўчый грыб* 48А, 52А. *ваўкóвые грыбы́* 17А. *вóўчыйі грыбы́* 20а. *воўчыя грыбы́* 30А, 70. *вóўчэ грыбê* 43А. *вóўчые грыбы́* 50А, 115. *вóўчые губя́кі* 65А.

-сабак-: сабáчы грып 1А. *събáчы грып* 3А. *сабáчча грып* 12А. *грыбы́ сыбáчыя* 2А. *сыбáччыя грыбы́* 24А.

-мыш-: *мышынны грып* 8А. *мышынный гріб* 39А. *мышáк* 42А.
-жаб-: *жéпськый грыб* 48А. *жáбскі грыб* 64А.
-вуж-: *вужóўкі* 52А. *вужóўкі* 60А.
-паган-: *пъгáнка* 8А. *пъгáнкі* 21А. *пагáны грыб* 59А, 62А. *пагáные грыбы́* 66А.
-дзік-: *дзікій гріп* 9А. *дзкі грыбэ̂* 43А.
-благ-: *благі грып* 15А, 16А, 31А. *благі грыб* 16А.
Адведзены: *махамóрына* 4А. *ядавітый* 13А, 56А, 67А. *мухамóра* 19А, 26А, 36А, 50А. *мухомóр* 43А. *мухомóра* 43А. *мýхаранкі* 47А. *грып* 19А, 37А. *грыб* 41А. *атраўляющчыя* 40А. *ядавітый грып* 6А. *йідавітый гріп* 7А. *ядавіты грып* 11А, 49А. *ядовіты грып* 19А. *плахі грып* 22А. *ядавітый гріб* 23А. *плахія грыбы́* 24А. *дурный гріб* 25А. *ядавіты грыб* 38А. *ядовытый грыб* 45А. *нядóбры грып* 55А. *плахій грыб* 57А. *едавітый грыб* 57А. *плахі грыб* 63А. *грыбы, што ня можна йесці* 14А.

Карта № 293

МУХАМОР (Amanita muscaria (Fr.) Hooker)

1664 «Я. н. мухамор: мухамора, мухамор...».
На карце супрацьпастаўлены родавыя адрозненні назвы мухамóра. Форма адзіночнага ліку картаграфуецца па множнаму ліку. Назва *мухамóрына* картаграфуецца як *мухамóра*, а *амхамóр* — як *махамóр*.
мухамóр 2, 3, 4 *(мух труцюць)*, 6—8, 8а, 9—12, 14, 15, 18—20, 22, 26, 27, 29, 30, 31, 37, 39, 41—45, 46 *(а і мухамóр не пашкодзіць, кажуць, яґ дóбра выварыць)*, 47—49, 49а, 50—52, 52а, 53, 55, 61, 62, 65, 68, 70, 72, 74, 75, 78—81, 82 (в. Лужок, 2 км), 83, 85—88, 99. 104, 105, 110, 111, 116, 123—125, 129, 130, 136, 142. *мухамóры* 1, 2, 8, 24, 45, 47, 48, 51, 52, 59, 66, 69, 89, 93, 120, 122, 125 *(гдзе мухамóры, там і хорóшы грып)*. *мухомóр* 91, 94—96, 96а, 97, 103, 109, 113, 126 *(мухомóр ён жа пагáны грыб, его не едяць)*, 131, 132, 135 *(мухомóра берóм для мух)*. *мухомóры* 97, 103. *мухамôр* 60. *мухôмóр* 90. *мухумóр* 98. *мухомóрі* 113. *мухумóр* 92. *мыхамор* 35, 83, 84.
мухамóра 13, 21, 23, 25, 25а, 34, 38, 54 (белы, чырвоны), 56—59, 63, 64, 65 (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)), 66 *(авечка мухамóру есць)*, 67, 69, 71 (чырвоныя), 73, 75, 76, 77 *(бярóм мухáм іх)*, 81, 100, 112, 115, 119, 120а, 121, 122, 124, 126, 127, 135, 139, 141. *мухомóра* 5, 114, 133, 137, 138. *мухамóрына* 1, 135.
махамóр 10, 11, 17, 28, 32, 33, 36, 79, 117. *мыхамóр* 35, 83, 84. *махамóры* 1, 137. *мъхамóр* 12. *амхамор* 16. *мыхамóры* 40 *(пузыркі па йіх бéлыя, прышчынкі па йіх бéлыя; яны бывáюць такія здарóвыя)*. *мохомóр* 140. *мохомóры* 140.
мыхамóра 16. *махамóра* 82. *мохомóра* 134.
мýхаранка 101, 102, 106.
мýхорон 107.
мýхамор 94а.
мухумóрка 92.

Карта № 294

ЗБІРАЦЬ ГРЫБЫ

№ 1668 «Грыбы бяруць, збіраюць...»
На карце супрацьпастаўлены назвы працэсу нарыхтавання грыбоў у лесе. Матэрыял картаграфуецца ў форме інфінітываў. Граматычныя формы дзеясловаў не ўлічваюцца, бо адказы даюцца як у форме асабовых форм, так і ў форме інфінітываў, якія пераважаюць.
брацъ грыбы́ 13, 20, 68, 69, 77, 81, 130, 141. *брацъ грыбý* 114, 120. *брацъ грыбэ̂* 66. *брацъ козьлякі* 140. *брáці грыбы* 93, 102. *бярýць грыбы* 1, 12, 15, 16, 20, 21, 28, 29, 34—40, 42, 43, 67, 70, 71, 73—75, 80, 82 (в. Лужок, 2 км), 86, 92, 101, 105, 112, 115, 118, 119, 120а, 122, 124—127, 129, 133, 139, 142. *бярýць грібы́* 41, 44, 79, 83, 84, 87—89. *бярýць грыбý* 116. *бярýць грыбэ̂* 76. *барýць грыбі* 138. *берýць грыбы* 126, 128, 135. *берýць грыбý* 137. *берýть грыбы* 134. *бырýць грыбы* 95, 103, *бырýт* (грыбы) 90. *набрáлі грыбóў* 46. *набрáць грібóў* 85. *бэрýть грыбы́* 94а, 103, 108, 109. *бэрýть грыбэ̂* 98. *бэрýць грыбы́* 107, 113, 136.
зьбірáць грыбы́ 6, 8, 17, 20, 24, 45—47, 69 (трад.), 81, 111. *зьбірáць казякé* 55. *зьбірáць грыбý* 114. *збырáты грыбы* 96, 131. *збірáюць грыбы* 4, 5, 7, 10, 11, 14, 18—23, 25—27; 29—32, 47—49а, 51—52а, 56—59, 61—65, 69, 78, 82, 99, 100, 104, 106, 110, 121, 123, 125. *зьбірáюць грыбы* 3. *зьбірáюць гръбы* 8а. *зьбірáюць грыбý* 117. *зьбірáюць грыбэ̂* 53, 54. *збірáюць казякé* 50. *збірáють* 95—97. *збірáют грыбы* 91, 93, 94. *збырáют* 90. *назьбірáла грыбóў* 2. *набірáюць грыбóў* 65.
сабірáць грыбы 57. *сабірáюць грыбы* 72. *събірáюць гръбы* 8А, 9. *сыбірáюць грыбы* 40. *нысыбірáюць грібóў* 85. *събрáлі грыбóў* 33.
рвацъ грыбэ̂ 60.

Карта № 295

ГУБА (трутавы грыб)

№ 1666 «Я. н. грыб, які расце на ствале, на пні дрэва; губа, губка, скрыпень...», № 1667 «Які грыб называюць жэгва, жэўга?..», АЛА № 449 'гриб-паразит, растущий на деревьях' трутовик — guba, trud—huba і № 3275 gǫba губа — guba, — ч houba 'гриб, растущий на земле или на дереве'...
На карце картаграфуюцца назвы *гýбы*. Аднаўляецца націск і форма адзіночнага ліку паводле формы множнага ліку па сетцы ЛАБНГ: пп. 10, 11, 92 і па сетцы АЛА: у п. 50. Форма адзіночнага ліку *скрыпéль* даецца па форме мн. ліку *скрыплé* п. 107.
Адводзяцца ад картаграфавання адказы, якія не адпавядаюць тэме карты ў нас. пп. па сетцы ЛАБНГ *апéнкі* 47, бярóзавая чáга 121, *грыбы* 18, *дзяраўянны грып* 105, *мукамóр, мухамóр* 29 і па сетцы АЛА *дзеравáны грыб* 10. Адзінкавыя азначэнні таксама не адзначаны па карце тыпу *бярóсавы* (нас. п. 19 ЛАБНГ) і *бярóзава* (нас. п. 28 АЛА). Адводзіцца ад картаграфавання адказ з нас. п. 46 *(назва грыба, што расце на ствале)*, бо не адпавядае тэме карты з-за адсутнасці самой назвы.
Трэба адзначыць, што паралельна з назвамі *гýба* ці *губá* ўжываюцца ў некаторых нас. пп. нешматлікія назвы *цыр, цэр, цэ́ра, скрыпель* і *скрыпéль, скрыпéнь, курáшка, гарýн*. Звычайна яны абазначаюць ужо сухі бярозавы трут, які выкарыстоўваўся на крэсіва. Апрача таго *скрыпéль* у паўночна-ўсходніх гаворках абазначае грыб, які расце на дубовых пнях. У сувязі з тым, што паметы гэтыя, як правіла, адсутнічаюць у адказах, то ўсе вышэй адзначаныя назвы пракартаграфаваны. Назвы *губ'яка* 113 і *губняк* 116 картаграфуюцца як *губяк*.
Такім чынам, назва *гýба* абазначае розныя віды трутавых грыбоў (не чагу).
№ 1666: *гýба* 2 *(з гýбы агóнь высікáлі)*, 5, 6, 8, 9, 13, 15, 21—25, 27—29, 32, 33, 36, 37, 42, 44, 49—51, 52а, 53, 55—61, 63—65, 66 *(яе старыкê вымóчвалі ў залé)*, 67—71, 72 *(на ўсякіх дзéравах. Гýбу у крэ́сіва брáлі)*, 73, 75, (на бярозе), 76, 77, 80—82, 84 *(ɣýба)*, 86,90, 92, 93, 94а, 95, 96, 98—101, 102 (грыбападобныя нарósты на дрэве), 103, 106, 109, 110, 118—120, 122, 127, 131 *(гýбы гуж'éчыйі)*, 134, 135 *(осінову гýбу кóлісь крэсáлі)*, 136, гýбы 10, 11, 51, 68, 92. *гýбы гýж'ечыйі* 131.
губá 7, 10, 14, 25а, 26, 31, 34, 35, 38, 40 *(нéскылька сартóў)*, 41, 43, 44, 45 *(губý сушылі на крэсіва)*, 62, 78, 89, *(пыглядзі-ка ты, усё дрéва губáй зыраслó)*, 91, 94, 104—106, 111 (на бярозе), 112, 120а, 124, 126, 130 *(на любом дзераве губá расце)*, 133, 137 *(вáрацъ губý, шчо б вонá мякка булá)*, 138 *(зломі губý, да курóдым зробі)*.
гýбка 48 *(калі я булá на бадáнні мне сказáлі лячыцца гýбкай)*, 79, 85, 87, 94, 96а, 108, 109, 114, 141, 142. *губкі* 136. *гýпка* 3, 4 *(яе сушылі і агонь высякалі)*, 8а, 16 (на бярозе), 18—20, 52, 53, 83, 90 (рэдкае), 94, 96, 108.
губя́к (з дуба, бярозы) 125. *губáк* 129, 139. *губ'я́к* 117, 126 *(расцé на берóзавым пнé)*, 135. *губя́к* 74 (на асіне). *губ'яка* 113. *губня́к* 116.
гýбіна 54.
гýбіца 17.
скрыпель 72 *(расьцé на дýбе)*, 74 *(на дубý)*, 75 *(на дубовых пных)*, 111 (на дубе). *скрыпéль* 114 *(гýба, 'чага')*, 132, 136 (калі сухі), 138 (губа з дуба).
скрыпéнь 129. *скрыпéнь* 106. *скрыплé* 107. *скрыпянь* 30.

цыр 102 (вышэйшы сорт губ — *цыр вельмі браўса хўтко горэ́ці, шо пόрох; мáло дзе було́ ёгό найці́; такэ́е горýчэе цыром звáлі),* 115, 138 (для лякарства з бярозы).

цэ́ра 69 *(на бярόзе расьцé цэ́ра). цэ́ра* 65 *(старыя гаварылі цэ́ра; як красілі, вымочвалі ў салітры* (паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва)).

цэр 24 (у сярэдзіне дрэва расце), 74 (на бярозе).

гарýн 1 *(звалі гарунóм). гóран* 7.

трутавік 88. *трут* 16 (на альсе).

Адзінкавыя: *грыбы* 18 *(такія цвёрдыя грыбы на дрэве). бумáк'* 85, *мýмка* 87. *бярóзавая чáга* 121.

Адведзены: *грыбóк* 46 *(калі такі плоскі, што дрэва есць).*

№ 1667: *жэ́гва* 85 (узнікае пасля маланкі на дрэвах). *жáквіна* 107.

гόрах 93 *(бы порэзаны тоўсты, мяккі, бы мóзак, бы здор). óрэх* 93.

АЛА 449: *гýба* 3А, 4А, 6А—8А, 14А—17А, 18А (рэдк.), 20А, 23А, 25А, 27А—32А, 35А—37А, 40А—42А, 44А, 46А, 47А, 49А, 50, 50А (усе грыбы гэтага тыпу; таксама і пры высяканні агню), 52А, 56А, 61, 67А, 70. *гýбы* 50А.

губá 13А, 19А, 22А—26А, 33А, 34А, 38А, 39А, 47А, 51А, 53А—55А, 57А—60А, 62А (для агню), 63А, 65А *(на берéзі, старэ̂,* 115.

гýбка 2А, 48А, 67А; *гýпка* 1А, 9А, 11А, 43А, *гýпкі* 43А.

губáк 66А.

гýбіна 21А, 29А.

скрыпéнь 39А (наша паведамленне), 52А.

цыр 65А *(клубкóм ростэ́, молоды, з рáны).*

жагвá 45А. *жáгва* 45А, 64А, 65А.

гарýн 5А.

трутавік 63А.

курáшка 42А.

Адведзены: *дзеравáны грыб* 10А. *бярóзавы грып* 18А.

АЛА 3275: *гýба* 3А (на дрэве), 4А *(на бярóзі, на бярэ́зі),* 6А *(на бярóзя расьцéць гýба),* 7А, 12А *(на бярóзя расцéць гýба),* 13А *(якая таўстáя гýба расцéць на бярóзя),* 14А, 15А (на дрэве), 16А *(на дрэ́вя расцé, на пні),* 17А (нарост на дзераве; гуз на дзераве), 21А, 22А (на бярозе, асіне), 23А *(ны пнях, па дзéрiвi),* 25А, 27А *(бяразiнé),* 28А (грыб-трутавік), 29А, 30А, 31А *(на дрэве вырастáе),* 32А, 33А (на бярозе), 34А (на дрэве), 36А *(ны бярэ́зіня),* 37А (на дрэве), 38А, 39А (на дрэве), 40А (на пнях), 41А (на дрэве), 42А (на дрэве), 46А, 47А *(на бярóзі ростэ́ гýба, з её выкрáшвалі огóнь),* 50А (на бярэ́зіне, на пні), 50 *(на бярэ́зіні),* 61а (на дрэве), 61, 70. *бярóзава гýба* 28А.

губá 8А (на дрэве), 18А, 19А (нарасць на бярозе), 20А, 24А *(на дзераві),* 30А *(што красілі агонь; грыбам расцé),* 35А (на пні), 45А *(ростэ́ і на дэрэвынэ),* 51А (на дрэве), 52А (на дрэве), 53А (на дрэве мёртвым), 54А (расце на дрэве і выкарыстоўваецца для здабывання агню). 55А, 58А (на дрэвах), 59А (грыб на дрэве), 60А (на дрэве), 62А (на дрэве), 63А *(на дзераві),* 64А, 65А (на дрэве), 67А *(на берозе),* 115 (на дрэве; прымяняецца пры дабыванні агню; *красáліць крэ́сіво).*

гýпка 1А, 7А (на дрэве), 9А, 11А (на бярозе), 43А. *гýбка* 48А (на дрэве). *губáк* 56А (на дрэве). *губáх* 66А *(што на дзéраві, то губáх, а на зямлі грíб).*

Карта № 296

НІЗКА ГРЫБОЎ

№ 1670 «Я. н. вязка грыбоў: маток, вясло, нізка, бунт, вешала, жужма...» На карце супрацьпастаўляюцца назвы вязкі грыбоў.

Назва *вынóчак* 91 картаграфуецца як *вянóк, вэнóчок* 96а — як *вянóк, вянóчак* 51— як *вянóк матóчак* 32 — як *матóк, нíзачка* 125— як *нíзка, нíзачак* 117— як *нíзка.* Адзіночны лік *вя́зка* даецца па форме множнага ліку н. п. 88. Назва *нізя́л грыбóў* 110 картаграфуецца як *нізёлка.* Адводзяцца ад картаграфавання словы *мяшóк* 85, *мяшóчык* 40, якія не адпавядаюць тэме карты.

нíзка 67, 70, 79, 82, 84—87, 89, 114, 116, 119—121, 123—127, 129, 130, 134 (в. Храпунь), 135 *(на нíзку нíжэм грыбý),* 136, 137 *(на нíзку нíжэм грыбý),* 138—142. *нíска* 66 *(крýгла нíска грыбóў),* 69—71 *(цэ́лую нíску баравікóў нанізáла),* 72, 83, 85, 110, 112, 118, 125. *нызка* 92. *нíзачка* 125 *(аднý нíзачку лéтась насушыла).*

нíзочок 117.

нізёлка 110 *(прынесла сýмку нізял грыбôў),* 111.

матóк 1, 2, 3 *(на нíцца),* 4 *(сýшаных грыбóў),* 6—11, 14—16, 24 *(матóк грыбóў начапáў),* 29, 30, 32—35, 37, 38, 42, 44, 73—75, 77, 78, 83. *матóчык* 32.

матýшка 5, 13, 17.

вянóк 2, 19 *(у вянкí зьнíзуюць),* 21, 22, 25 (адна вязка), 25а (нов.; *раней у торбу складалі),* 26, 53, 54, 57 *(вянóк грыбóў купíць),* 62, 104, 106. *вынóк* 90, 95, 96 (адзін маток), 97, 103. *вэнóк* 93 *(вэнóк грыбýў),* 101, 102 *(понізáлі ў вэнóк),* 103. *ванóк* 93. *вянóчак грыбóў* 51. *вынóчак* 91. *вэнóчак* 96а *(нав'язáла грыбкíв у вэнóчок).*

вясло́ 60 *(вясóлко),* 61, 65 *(вясло́ грыбóў, вянóк цыбýлі, манíста кляновых лістóў, тытуню* — паведаміў К. К. Атраховіч (Крапіва), 81, 100, 105 *(вясéлца),* 115.

вя́сла 25 (5—10 вянкоў), 27, 37, 41, 43, 68 (н. род), 79, 82, 89, 105, 122.

вясёлка 56, 60.

вя́ска 12, 18, 31, 32, 49а, 50, 85. *вя́зка* 85, 104, 125, 126. *вя́зкі* 88. *вя́скі* 88. *в'я́ска* 96 (многа маткоў), 97. *в'йéзка* 131.

візáнка 32. 80.

вéшало 94. *вíшало* 94а, 108, 132.

манíста 57 *(знізáць грыбы на манíсту),* 63—65.

нíтка 28, 76, 107, 114, 133, 134. *нытка* 109.

шнур 48, 49, 59. *шнюр* 52 *(двá шнюры́ грібóў).*

шнурóк 20, 47 *(на шнурок нанíжы грыбы),* 58 *(шнурóк грыбóў нанізáла). шнюрóк* 45, 46.

бунт 55, 99.

вíнцярка 52а. *вíнцірка* 58 (трад.).

хамýт 98, 113 (вялікіх памераў).

Адзінкавыя: *ражанóк* 1 *(ражанóк грыбоў на пруточку). плётка* 8а. *тýзень* 23. *пляцёнка* 36. *штáлочка* (невялікая нітка грыбоў) 101. *калáч* 113. *пýта* 136.

Адведзены: *мяшóчык* 40. *мяшóк* 85.

Карта № 297

ПЧАЛА

№ 1673 «Я. н. пчала: пчала, пшчала, бджола»... АЛА 327 bъčela пчела pčela — pszczoła Картаграфуюцца назвы пчалы. Назва *пчóлка* картаграфуецца як *пчалá,* назва *пшчáла* як *пшчóла.*

пчалá 1, 2, 6, 9—11, 14, 21, 23—28, 31, 36—38, 40, 45—47, 49—51, 52а, 53—72, 74—76, 81, 82, 86, 88, 93, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115—130, 136, 139, 141, 142. *пчóлка* 77.

пчолá 90, 94а—97, 101—103, 106, 108, 109, 113, 114, 131—134, 136—138, 140, *пчулá* 91, 92, 98.

пчълá 5, 8а, 12, 32—34, 39, 80.

пчылá 7, 13, 29, 30, 35, 40—44, 73, 78—80, 83—85, 87, 89. *пцылá* 16.

пчэлá 17, 94, 107.

пшчалá 3, 18—20, 22, 45, 48, 52, 52а, 54, 57.

пшчолá 4. *пшчáла* 2.

пчалíна 8, 15. *пчълíна* 8а. *пчылíна* 29.

АЛА *пчалá* 3А, 5А, 6А, 12А—16А, 19А, 26А—35А, 37А, 44А, 46А, 49А, 50А, 53А, 55А, 57А—60А, 61А—63А, 50, 61, 115.

пчолá 43А, 51А, 52А, 65А.

пчълá 7А, 20А, 21А, 41А, 42А, 45А, 47А, 48А.

пчылá 2А, 4А, 9А, 22А—25А, 36А, 38А, 39А, 42А.

пчэлá 8А, 54А, 56А.

пшчалá 10А, 11А. *пшчолá* 64А.

пчэлíна 17А. *пчылíна* 18А.

пшчóла 1А.

Карта № 298

ДЗІКІЯ ПЧОЛЫ

№ 1698 «Я. н. дзікіх пчол: слепатні...»
Картаграфуюцца назвы дзікіх пчол. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.
Азначэнні да назваў *пчолы, пшчолы* не ўлічваюцца пры картаграфаванні. Назвы *слепатні* картаграфуюцца як *слéпатні, слéпаты* — як *слéпяты*. Адводзяцца ад картаграфавання назвы *шчамлі, чмялі, осы,* таму што яны абазначаюць іншыя рэаліі.
пчóлы 91, 99, 105, 141. *дзікія пчóлы* 10, 11, 13, 17, 18, 21, 24, 25а, 26, 28, 31, 40, 42, 43, 44, 47, 48, 49а, 50, 52а, 54, 55, 57—60, 63, 65—67, 73, 74, 77—82, 84—89, 104, 118, 119, 124, 126—130, 139. *дзікіе пчóлы* 62, 111, 113. *дзікіі пчóлы* 13. *дыкі пчóлы* 92, 93. *дыкы пчóлы* 90, 94а—96, 103, 108, 109, 131, 132. *лясныя пчóлы* 2, 45, 51, 66, 69, 125. *ляснэя пчóлы* 35, 79. *лясныі пчóлы* 1, 8, 9. *лісныйі пчóлы* 90. *пылявэя пчóлы* 35. *зімляныя пчóлы* 35, 42. *бортёвыі пчóлы* 90.
дзікія пшчóлы 3, 4. *дзікія пшчóлы* 52. *лясныя пшчóлы* 20.
слéпатні 114. *слепатні* 115, 117, 137. *слéпотні* 102, 113, 136, 138. *слéпетні* 106, 107, 120а. *слéпэтні* 133. *слэпутні* 98.
сляпні 37, 83, 85, 89, 120. *слéпні* 68, 70, 72, 116, 123, 142. *слепні* 127.
слéпяты 76. *слéпаты* 112. *слéпето* 134. *слéпіт* 75. *слéпят* 71, 121. *слéпет* 122, 135.
сляпцы 22. *слéпцы* 140.
барóўкі 56, 93.
Адзінкавыя: *пчэліные осы* 94. *слéткі* 118.
Адсутнасць назвы: 5, 6, 8а, 12, 15, 16, 19, 23, 25, 27, 29, 30, 32—34, 36, 38, 39, 41, 46, 49, 61, 64, 99—101, 110.
Адведзены: *чмель* 7. *óсы* 14. *шчамлі* 14. *чмялé* 53. *чмэлі* 97.

Карта № 299

ДЖАЛА Ў ПЧАЛЫ

№ 1677 «Я. н. жала ў пчалы: джала, джгала, жыгала...»
Картаграфуюцца фанетычныя, акцэнталагічныя і словаўтваральныя адрозненні ў назве джала пчалы.
Назва *жáлца* картаграфуецца як *жáла,* назва *жáдла, жóнгла* — як *жóндла,* назвы *чжгáла, джыгáла* — як *джгáла,* назва *жэрэлó* — як *жэрлó.*
жáла 1, 10—13, 15—17, 25а, 28, 32, 39, 44, 45, 48, 63, 66, 68—71, 73, 75—77, 79—89, 104, 111, 116, 118, 119, 122—126, 128—130, 141. *жáло* 46, 53, 58, 62, 100, 102, 106, 110, 112, 115, 117, 120, 140. *жáльца* 69.
жалó 93, 97, 101, 113, 133—137, 140. *жолó* 114, 138. *жулó* 92, 98 (рэдк.). *жылó* 90, 91, 131. *жилó* 98. *жэлó* 103, 107.
джáла 31, 37, 40, 41, 43, 49а, 52а, 54, 56, 59, 64, 65, 67, 72, 74, 120а, 121. *джáло* 99, 105, 139.
джолó 96, 96а.
жóндла 19, 20. *жáдла* 18. *жóнгла* 19.
жыгáла 2, 4—6, 8—9, 14, 21, 23—27, 29, 30, 35, 38, 57, 61. *жыгáло* 51, 53. *жагáла* 36.
жыгáдла 3, 19, 22, 47. *жыгáдло* 50 (радзей), 55.
жгáла 34, 42.
джгáла 33, 78, 127. *джгáла* 35, 118. *чжгáла* 142. *джыгáла* 141.
жэрлó 94, 94а, 108, 109. *жырлó* 95, 132. *жэрэлó* 134.
Адзінкавыя назвы: *гілóнь* 52. *жыжэ́ль* 60.

Карта № 300

НОШКА НА ЛАПКАХ ПЧАЛЫ

№ 1682 «Я. н. узятак на лапках пчалы (сабраны пылок з кветак): аношка, абношка, обнаш...»
Картаграфуюцца назвы ўзятка на лапках пчалы. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. У н. п. 20, 27, 37, 51, 120 адз. лік устанаўліваецца на падставе мн. ліку.
Назва *пярхá, пырвá* картаграфуюцца як *пергá, узятка* — як *узятак.* Адводзяцца ад картаграфавання назвы *мёд (мэд), вашчыны, дабýча, цветы,* бо яны не адпавядаюць тэме карты.
абнóжка 41, 42, 44, 84, 124—126, 128—130, 140. *абнóшка* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9—13, 15, 18, 23, 25а—36, 38, 40, 47, 49, 49а, 52а, 53, 55—59, 63—81, 85—87, 89, 99—101, 104, 105, 116, 119, 121—123. *обнóшка* 117, 136. *абнóшкі* 20, 37, 51, 93, 120а. *обнóшкі* 120.
нóшка 21, 22, 24, 53.
нóша 6, 25, 137.
óбнож 108, 109, 115, 132. *óбнош* 106.
абнóжжа 142. *абнóжжэ* 139. *обнóж'е* 107.
паднóшка 14, 16, 17.
обнóга 107. *нанóжка* 134. *абнóша* 141.
пылóк 3, 52, 62.
пыліца 21. *пыльцá* 82. *пылéц* 111. *пілéц* 133.
хлеб 48. *хлеп* 50, 54.
пергá 61, 94а, 141. *пыргá* 96. *пэргá* 98, 103, 131. *пэрхá* 91. *пярхá* 54. *пырвá* 60. *узятак* 114, 135. *взяток* 90. *узятка* 138.
Адзінкавыя: *хлабíна* 61. *ржа* 118. *крáска* 127.
Адсутнасць назвы: 8а, 39, 43, 45, 88, 92, 95, 96а, 97, 112.
Адведзены: *мёд* 19. *вашчыны* 46. *цветы* 94. *мэд* 102. *дабýча* 135.

Карта № 301

МЯДОВАЯ РАСА

№ 1689 «Я. н. мядовая (салодкая) раса на лісцях дрэў, траў: ядрасць, мана, мядовая раса, пацейны мёд...»
Картаграфуюцца назвы мядовай расы на лісцях дрэў, траў. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах (назва *мядніца*). Выдзелены складаныя назвы.
Назва *салóдкая расá* картаграфуецца як *расá,* назвы *мідзянáя расá, мідзінáя рысá, мядзьвянáя расá* — як *мядóвая расá, мáнная расá* — як *расá, пядзь, спадзь* — як *падзь, мядóк* — як *мёд, пáдавы мёт, падóвый мэд, пáдаў мёт, апáдлівы мёт, пацéйны мёт* — як *пáдзевы мёд, мідяныця* — як *мядніца, мáна, мáнна, мáнка* — як *мáна, мядóвы сок* — як *сок.*
расá 22, 122. *росá* 109, 114. *рысá* 40. *ръсá* 73. *салóдкыя рысá* 84. *мáнная расá* 120.
мядóвая расá 2, 3, 6, 8, 10, 11, 20, 24, 25, 36, 51, 52, 70, 77, 81, 82, 116, 118, 142. *мядóва расá* 46, 50, 55. *мядóвая росá* 101. *мядóвая рысá* 7. *мядóвъя ръсá* 5, 12, 33. *мядóвыя рысá* 16, 35, 83, 85. *медавáя расá* 4, 9, 19. *медовáя росá* 134, 136. *мідавáя рысá* 29, 37. *мідъвáя ръсá* 15. *мыдóва росá* 94а, 108, 132. *мэдóва росá* 91, 96, 107. *мэдовáя* росá 94а, 108, 131. *мідзянáя расá* 1. *мідзінáя расá* 89. *мыдянáя росá* 132. *мядзьвяная расá* 56. *медвяная расá* 125.
пáдзевая расá 14, 17, 58.
падзь 44, 66, 79, 80, 121, 123, 130, 135, 137, 138, 142. *пацы* 4, 9, 31, 38, 74, 76. *пать* 98. *спадзь* 21. *пядзь* 49а, 69.
мёд 28, 82. *мёт* 39, 63, 64, 112. *мед* 134. *мйод* 115. *мэд* 96, 97, 132. *мядóк* 46, 104.
пáдзявы мёт 25а, 47, 66, 99, 105. *пáдзявы мет* 126. *пáдзевы мёт* 4, 9, 27, 32, 61, 65. *пáдзявы мёд* 45, 87. *пáдзевы мед* 141. *пáдзевы мёд* 93, 123, 125, 129.

пáдзевый мёд 80. *пáд'евы мёд* 133. *пáдавы мёт* 49. *падóвый мэд* 103. *пáдаў мёт* 72. *апáдлівы мёт* 54. *пацéйны мёт* 88.
мядніца 24, 45. *мідяньіця* 90.
мана́ 54, 59, 67, 102, 127, 139, 140. *мáна* 106. *мáнна* 90. *мáнка* 71, 120а.
сок 94, *сык* 95. *мядóвы сок* 86, 117.
вéрамя 75, 118. *вэ́ром'е* 109.
я́дрысьць 85. *я́дрісьць* 83.
Адзінкавыя: *пэрхель* 18. *пот* 29. *нектáр* 60, 111. *клей* 108. *пáтока* 113.
Адсутнасць назвы: 13, 23, 26, 34, 41—43, 48, 49а, 52а, 53, 57, 62, 64, 68, 78, 92, 100, 110, 119, 124, 128.

Карта № 302

ДУПЛО, ДЗЕ ЖЫВУЦЬ ПЧОЛЫ

№ 1699 «Я. н. дупло, дзе жывуць дзікія пчолы: слепацень...»
Картаграфуюцца назвы дупла, дзе жывуць дзікія пчолы. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах, а таксама часткова па фанетычных асаблівасцях.
Назвы *барць, бóрця* картаграфуюцца як *борць, слéпацéнь* — як *слéпецень.*
Адводзяцца ад картаграфавання *пузыры, калóда, дóмікі.*
дуплó 1, 2, 4, 7—9, 11, 14, 17, 25а, 26, 28, 31, 35—37, 40, 43, 45, 46, 49а, 50, 52а, 53, 56, 62, 63, 65, 67, 70, 72, 77, 78, 80, 81, 87—95, 98, 99, 101—103, 106—109, 111—113, 118, 120а, 126, 129—133, 135—139, 141.
дуплё 8, 8а, 16, 19, 20, 23—25, 29, 44, 51, 54, 57—60, 66, 68, 69, 73, 79, 80, 82, 84, 119, 123, 124. *дуплé* 114.
дупля́нка 74, 97, 107, 125.
дýпель 22.
борць 21, 25, 55, 56, 85. *борть* 90. *бóрця* 48, 86. *барць* 52.
слéпета 117. *слéпето* 134.
слéпецень 127, 142. *слéпацень* 118. *слепацéнь* 116.
слéпет 120, 122, 140. *слéпят* 120а, 121. *слéпіт* 75. *слéпец* 127. *сляпáк* 71. *гняздó* 83, 128. *гныздó* 96.
Адзінкавыя: *карéнь, курéнь* 42.
Адсутнасць назвы: 5, 6, 12, 13, 15, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 41, 47, 49, 61, 64, 76, 100, 115.
Адведзены: *пузыры́* 3. *калóда* 10, 111. *дóмікі* 18.

Карта № 303

ПЧАЛЯР

№ 1701 «Я. н. чалавек, які займаўся пчалярствам, меў пчол у лесе: пчаляр, бортнік, зямец...»
Картаграфуюцца назвы чалавека, які займаўся пчалярствам, меў пчол у лесе. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і націску.
Назва *пчэ́льнік* картаграфуецца як *пчóльнік, пшчалавóт* — як *пчалавóд, пшчаля́р* — як *пчаля́р.*
пчаля́р 1, 3, 11, 14, 18, 22, 23, 25а, 27, 31, 45—47, 49а, 53, 57, 59—62, 64, 66, 67, 81—82, 86, 88, 104, 110, 118, 120а, 123, 124, 127, 129, 139, 141, 142. *пчоля́р* 90, 95, 108, 109. *пчъля́р* 8а. *пчыля́р* 7, 29, 43, 44, 73, 79, 83—85, 87, 89, 96. *пчуля́р* 92. *пчэля́р* 93, 94. *пшчаля́р* 3, 19, 51, 52.
пчóляр 50, 55.
пчальнік 5, 8, 12, 15, 29, 34, 36, 82. *пчілны́кь* 98. *пчэльнік* 13.
пчóльнік 50. *пчэ́льнік* 102.
пчалавóд 9, 28, 67, 70, 75, 77, 82, 86, 116, 117, 119, 120, 122, 124, 126, 128, 135, 140, 142. *пчалавóт* 1, 2, 4, 6, 8, 17, 23—25, 38, 52а, 60, 63, 65, 68, 74, 93, 99, 104, 105, 111, 112, 116, 117, 119. *пчоловóд* 90, 95, 96а, 103, 106, 113, 132. *пчулувóт* 98. *пчълавóд* 42. *пчълавóт* 12, 13, 39. *пчылавóд* 40, 44, 73, 78, 87, 89. *пчылавóт, 29, 32.* *пцылавóт* 16. *пчэловóд* 94, 101, 107, 133. *пшчалавóт* 20.
пчалаўнік 69.
зямéц 21, 24, 28—31, 33, 35, 37, 38, 68, 70, 73, 80—82, 84, 85, 88, 89, 118. *земéц* 74.
вóтчыч 119, 127. *вóччыч* 121, 126, 127. *вóччыц* 71.
мяднік 123. *медавік* 82. *мідылáз* 84.
бóртнік 10, 11, 26, 45, 47, 49, 54—56, 61, 66, 67, 72, 83, 85, 89, 93, 97, 100, 102, 106, 107, 113—115, 117, 118, 120а, 133—138, 140, 141. *бóртнык* 90, 94а, 103, 108, 131, 132.
бартнік 20, 104. *бортны́к* 109.
барця́к 48. *барцялáз* 58.
пáсечнік 74. *пáсячнік* 130.
пáсек 74.
Адсутнасць назвы: 41, 91, 125.

Карта № 304

ВУЛЕЙ

№ 1702 «Я. н. вулей: вульё, вуль...»
Картаграфуюцца назвы вулея. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і націску. Азначэнні ў складаных назвах не ўлічваюцца.
Назвы *уллéй, улёй, улíй* картаграфуюцца як *вулéй.*
вýлей 14, 16, 25а, 31, 34, 35, 42, 49а, 61, 62, 65, 67, 73, 82, 87, 100—102, 104, 106, 107, 111—116, 118, 119, 123—125, 127—129, 133—138, 141. *вýллей* 120. *вýлій* 78, 79. *вýлый* 98. *вýлэй* 94а, 108, 109. *вýляй* 26, 45, 46, 49, 50, 55, 56, 64, 66, 68—72, 76, 77, 88, 99, 130. *гýлэй* 95, 103, 132. *ýлей* 9, 17, 28, 90, 94, 97, 117, 120а, 127, 140. *ýлій* 89, 91. *ýлый* 96, 131. *ýлэй* 96, 96а. *ýляй* 51, 60, 105, 110, 122. *калóдашны вýляй* 126. *калóдны вýлей* 142. *рáмачны вýлляй* 121. *рáмачны вýлей* 142.

вулéй 7, 37—39, 44, 47, 57, 59, 75, 80, 85, 139. *улéй* 1, 19, 20, 24, 29, 30, 36, 48, 49а, 52, 52а, 83. *уллéй* 21, 34, 35. *улёй* 93. *улíй* 22. *рáмачны вулéй* 32.
вуль 2—6, 8а, 13, 25, 43, 73—75, 81, 85. *гуль* 18. *уль* 4, 8, 45.
вуллé 10—12, 14, 44, 81, 85, 118. *вульé* 23, 53, 54. *ульё* 58.
вулéнь 40, 41.
вулля́к 79, 86.
вульня́к 84. *ýльнык* 92.
каранік 27, 63.
калóда 15, 42.
Адзінкавыя: *дóмік* 15, 73. *рамóўка* 33.

Карта № 305

КРУГЛЫ ЛЯЖАЧЫ ВУЛЕЙ

№ 1704 «Я. н. круглы вулей для пчол: а) які ляжыць бокам на козлах: ляжак, лежань...»
Картаграфуюцца назвы круглага ляжачага вулея. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Азначэнні ў складаных назвах не ўлічваюцца.
Назва *даўбя́нік ляжáчы* картаграфуецца як *дóўбанік, пянёк* — як *пéнь, вулéнь* —

як *вулей*.
Адводзіцца ад картаграфавання назва *вабік*, таму што азначае іншую рэалію.
ляжак 3, 9, 21, 23—25, 27, 47—50, 52—54, 56, 57, 60, 62, 66, 68—72, 74, 76, 77, 82, 93, 99, 100, 105, 106, 110, 111, 115, 116, 118, 119, 121, 123—130, 139. *лежак* 25а, 45, 59, 67, 94, 102, 113, 117, 120, 133, 134, 136, 137, 140, 142. *ліжак* 1, 2, 4, 7, 8, 8а, 10, 11, 14, 16, 17, 26, 28—38, 41, 42, 44, 72, 73, 75, 78—85, 87, 89, 90. *лыжяк* 103. *лэжак* 94а, 98, 108, 109, 131.
калода-ляжак 22, 45.
лежань 1, 6, 8, 12, 65, 86. *лежынь* 12. *лежънь* 5, 13. *лежэнь* 107, 138.
калода 15, 19, 20, 38, 39, 44, 59, 61, 62, 66, 83, 89, 122. *колода* 95, 96, 96а, 132, 140. *калода ліжачыя* 79. калода лёжача 93.
калодка 91. *калотка* 46, 55, 64. *лежачая калодка* 135. *калотка лежаковая* 58.
каранік 19. *ляжачы каранік* 63.
кадаўб 66. *кадоўб* 101.
доўбанік 82. *даўбянік ляжашчы* 18.
пень 46. *пэнёк* 92.
вулей 112, 114, 141. *гулэй* 132. *калодашны вулей* 127. *лыжячый гулэй* 95. *вулень* 40.
Адсутнасць назвы: 43, 97, 104, 120а, 132.
Адведзена: *вабік* 51.

Карта № 306

КРУГЛЫ СТАЯЧЫ ВУЛЕЙ

№ 1704 «Я. н. круглы вулей для пчол: б) які стаіць вертыкальна: стаяк, стаян...»
Картаграфуюцца назвы круглага стаячага вулея. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах. Назоўнікі ў памяншальнай форме: *калодка (калотка)* — картаграфуюцца як *калода*. Пры картаграфаванні складаных слоў прыметнікавыя і іншыя азначэнні не бяруцца пад увагу. Назва *караднік* картаграфуецца, як *каранік*.
Адводзяцца ад картаграфавання назвы *вабік, пэнёк*, таму што абазначаюць іншыя рэаліі.
стаяк 1, 3, 4, 8, 10, 11, 13, 14, 17, 21, 23, 24, 25а—29, 31, 34, 36—38, 47, 49, 49а, 50, 52—54, 56, 59, 60, 62, 66, 68, 70—76, 80—82, 86, 93, 99, 105, 116, 118—120, 123, 137, 139, 142. *стояк* 94, 107, 117. *стыяк* 7, 16, 30, 35, 41, 42, 44, 78, 83—85.
калода-стаяк 45, 48.
стаян 5, 110, 111, 121, 124, 126, 129. *стоян* 102, 103, 106, 140.
стойнік 89.
стовпак 90, 95.
вулей 112—114, 134, 135, 141. *вуллей* 138. *улэй* 96. *вулэй* 98. *гулэй* 132. *вулей стаячы* 57, 127. *вулей калодашны* 127. *гулэй стоячый* 95. *стоячый вулей* 108, 109.
вулляк 86.
калода 8а, 9, 15, 20, 24, 29, 32, 33, 39, 44, 45, 48, 58, 59, 61, 62, 65—67, 115, 122. *колода* 96, 96а, 131, 132. *колодка* 91. *калодка* 135. *калотка* 46, 55, 64, 65. *калода стаяча* 93. *калода стыячая* 79.
караннік 25, 69. *караднік* 2. *каранік стаячы* 63.
карэнь 40.
кадоўб 101. *кадовб* 94а. *кадаўб стаячы* 100.
даўбак 69. *далбан* 82. *доўбанік* 82.
даўбянік стаяшчы 18.
Адсутнасць назвы: 6, 12, 19, 22, 43, 77, 87, 88, 97, 104, 125, 128, 133, 136.
Адведзены: *вабік* 51. *пэнёк* 92.

Карта № 307

НЕВЯЛІКІ ВУЛЕЙ НА ДРЭВЕ ДЛЯ ПРЫВАБЛІВАННЯ ПЧОЛ

№ 1717 «Я. н. невялікі вулей, які ставяць на дрэве ў лесе для прываблівання раёў: навузнік, вабік, стаўка...» і № 1703 «Я. н. вулей, пастаўлены на дрэве ў лесе: набарцень, навужнік, борць...»
Пры картаграфаванні выкарыстаны адказы абодвух пытанняў, таму што звычайна на дрэва ставіўся вулей без пчол, які запаўняўся прыляцеўшым роем, і ў далейшым мог служыць пастаянным жыллём для пчалінай сям'і. Гэтым і тлумачыцца, відаць, супадзенне назвы двух відаў вулея: вулея для прыманкі, меншага памеру, і вулея звычайнага.
Адказы паказваюць, што для вулея, які ставіўся на дрэве і служыў для засялення пчаліных сямей, у частцы гаворак існуюць спецыяльныя назвы: *стаўка, вабік, лавушка, прыманка, навузнік, раёўня*. Але даволі значнай колькасці гаворак такія назвы невядомы: У гэтых выпадках такі вулей мае назву аднаго з відаў пчалінага вулея: *калода, борць, кадаўб, лежань, стаяк, вулей* і інш. Акрамя таго, трэба адзначыць, што ў некаторых мясцовасцях вулей на дрэве наогул не ставіўся. Адсутнічае рэалія, адсутнічае і назва.
Як *вабік* картаграфуюцца: *бабік, вабнік, прывабнік*. Адным знакам картаграфуюцца назвы: *навузнік, навужнік, навушка*. Як *раёўня* картаграфуецца *райніца*, як *стаяк* — *стыяцок*.
У спісе слоў спачатку даюцца адказы на пытанне 1717, дзе прыводзяцца назвы маленькага вулея для прываблівання пчол, а потым адказы на пытанне 1703, дзе называецца звычайны вулей, які ставіцца на дрэве, і назвы якога супадаюць з агульнай рэгіянальнай назвай вулея.

№ 1717

стаўка 1, 2, 5, 7—8а, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 24, 25, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 42, 52а, 57, 64, 67 (толькі цяпер сталі рабіць стаўкі, а раней былі малыя калоды), 69, 72, 89 (рэдк.), 116, 117, 142.
ставок 131. *ставінь* 29. *устаўка* 9. *натстаўка* 19.
вабік 3, 4, 20, 22, 47—49а, 51, 55, 56, 58, 100. *вабык* 94а. *бабік* 45. *вабнік* 4.
лавушка 7, 9, 11, 31, 54, 60, 65, 79, 80, 83, 85, 93, 96, 98, 101, 102, 111, 128, 140.
прыманка 135. *прыманнык* 108. *падман* 142. *абманка* 112.
навужнік 44. *навузнік* 80, 82—84, 86, 89.
раёўня 9, 14, 105, 126.
Адзінкавыя: *невялікі уляёк* 63. *малы рамавічок* 67. *прыманчавы вулей* 82. *заманчывы вулей* 91. *вулей з натстаўкай* 101. *маленькі яшчык* 130.
дуплянка 16, 25а, 87, 90, 125.
даўбанка 123.
каранік 52. *карэнь* 40. *карані* 81.
калода 46.
кадаўб 127.
стаяк 13. *стыяцок* 16.
лежань 13.
вулей 38, 66, 68, 70, 71, 77, 88, 106, 109, 114, 115, 118—120, 123, 124, 136, 139, 141. *гулэй* 132. *улей* 120а. *вульё* 23. *вулік* 122.
пень 46.

№ 1703

стаўка 1, 5—8, 15, 18, 19, 21, 24, 28, 29, 32, 33, 35, 36.
настаўка 19, 57.
вабік 3, 4, 22, 45, 47—49а, 51, 55, 56, 58. *прывабнік* 62.
лавушка 7, 14, 17, 54, 60, 65, 85, 128.
навузнік 84, 86, 89. *навужнік* 44. *навушка* 83.
раёўня 14. *райніца* 27 (у лесе ставяць толькі райніцы).
Адзінкавыя: *стаўбун* 25, завалочка 59 (завалакаюць на дрэва і паставяць).
дуплянка 16, 25а, 87, 97.
далбянка 71. *доўбынік* 82.
каранік 52. *курэнь* 41.
калода 30, 68, 70, 121, 127, 139. *колода* 90. *колотка* 113.
борць 50, 88, 104, 106, 118, 120а, 127, 133, 136.
стъяк 13, 30, 34. *стайло* 137. *стыячок, стыяцок* 16.
лежынь 13. *лежънь* 12. *лежак* 30.
вулей 37, 38, 46, 67, 102, 106, 107, 134, 138. *вулей* 75. *вуляй* 66, 68, 72, 76, 77, 130, 139. *вулэй* 94а, 108, 109. *вулый* 98. *гулэй* 103, 132. *улей* 94. *улей бортовый* 90. *улій* 91. *улый, улэй* 96. *вуллё* 82 (круглае на дрэвах). *вульё* 23. *вуль* 73 (калодны), 74 (на дрэві), 88. *вулік* 122. *ульёк* 58. *ульнык* 92.
вулей на дрэве не ставіўся: 39, 43, 53, 61, 78, 95, 96а, 110, 129.

Карта № 308

ЛЯТОК

№ 1706 «Я. н. малая адтуліна ў вулеі: лётва, лётка, ляток...»
Картаграфуюцца назвы малой адтуліны ў вулеі. Адтуліна для вылету пчол адрозніваецца ў калодным і рамовых вулеях. У выніку гэтага картаграфуемыя назвы могуць абазначаць рэалію то ў адным, то ў другім вулеі.
На карце паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.
Назвы *летка, улётка, лётачка* картаграфуюцца як *лётка, лётная вока, вочкó, очкó, гочкó, ачкó* — як *вóчка.*
Адводзіцца ад картаграфавання назва *шчарýбіна*, таму што абазначае іншую рэалію.
лётка 1—13, 15, 17, 19—24, 25а—28, 30, 32—34, 39, 41, 42, 48, 49, 52, 53, 57, 59, 73, 78, 80, 81, 83—87, 89, 92, 94, 129, 142. *лéтка* 44. *лётачка* 18. *улётка* 56.
лётва 40, 84, 137.
лятóк 14, 16, 17, 29, 31, 35—38, 43, 45—47, 49а, 50, 52а—55, 58, 60, 61, 63—70, 72—80, 82, 83, 85, 89, 93, 99, 100, 104, 105, 110, 111, 120а, 121, 123—126, 128—130, 139, 141, 142. *летóк* 51, 90, 107, 136, 140. *лётóк* 94а—96, 101, 103, 108, 131, 133. *літóк* 97. *лютóк* 91, 98.
пралéт 47.
вóка 37, 62, 66, 71, 116, 119, 120, 120а, 122, 127. *вóко* 97, 98, 112, 115, 135, 138, 139. *óко* 107, 114, 117, 134, 137. *лётная вóка* 75. *гóко* 95.
вóчка 68, 118. *вóчко* 102. *вочкó* 109. *очкó* 106, 113. *гочкó* 132. *ачкó* 127, 132.
Адзінкавыя: *акнó* 74.
Адведзена: *шчарýбіна* 46.

Карта № 309

ДЗВЕРЦЫ Ў СТАЯЧЫМ ВУЛЕІ

№ 1712 «Я. н. вузкая прадаўгаватая дошка, якой закрывалі бакавы ўваход у стаячы або ляжачы калодачны вулей: снет, снёт, снеціна, плаха...»
У сувязі з тым, што зафіксавана вялікая колькасць назваў з рознымі словаўтваральнымі элементамі, якія не ўтвараюць больш-менш значных арэалаў, картаграфуюцца карані слоў.
Азначэнні не ўлічваюцца. Адводзяцца ад картаграфавання назвы *лётка, борць, борть, борт,* бо абазначаюць іншыя рэаліі. Не адпавядаюць пастаўленаму пытанню, хутчэй за ўсё аднесены памылкова назвы *лýбка, кáдачка.* У н. п. 29, 86 не картаграфуецца назва *крышка*, бо там існуе больш дакладная назва: *пляха* 29, *пляшка* 86.
доўж 9, 73, 80, 82, 85, 114, 117, 134, 135, 137, 140, 142. *доўжь* 134. *доўш* 1, 5, 6, 8, 21, 24, 25, 34, 35, 52, 122. *довж* 113. *удóўж* 129. *даўжá* 28, 33, 47. *дуўжня́* 35, 40. *дыўжня́* 40. *даўжэ́я* 38, 74. *дóўжык* 67, 115, 119. *даўжнíк* 3, 4, 18, 20, 51, 54, 61. *дóўжнік* 66. *дóўжань* 64, 66. *зáдаўж* 126. *зáдаўжань* 70. *зáдаўжнік* 71. *зáдаўжак* 77. *зáдаўжка* 116. *падóўжнік* 48. *прыдаўж* 123.
пляха 7, 10, 11, 29, 51, 98, 106, 107, 109, 131, 136, 139. *пляшка* 29, 49, 49а, 50, 55, 86, 102. *пляхта* 103. *плашчы́на* 2. *прыплáшнык* 90. *плáшачка* 2.
снет 42, 44, 111, 114, 135, 138. *снёт* 75, 115, 126. *сніт* 46, 76, 98. *снетóк* 120, 120а. *снятóк* 69, 72, 118, 121, 124. *снётка* 41. *снéціна* 102.
снэты́на 109. *снéто* 134.
дóска 45. *дóшчачка* 26, 59, 112. *прылётная даскá* 14, 36. *застаўная даскá* 128. *заставная дóска* 91. *застаўная дóска* 60, 65. *зъстъўная дóска* 32. *зыстыўная дыскá* 87. *устаўная дóска* 110.
застáўка 25а. *застóўка* 63. *натстáўка* 19.
засýўка 94. *засóўка* 101.
затвóр 56, 94а, 100. *зáтварка* 37.
плáнка 79, 84.
Адзінкавыя: *задвіжка* 17. *душнíк* 23. *лаўжó* 30. *пры́чынак* 49а. *плоўт, плóўтэс* 52. *ты́льнік* 54. *пятнíк* 57. *днýшка* 68. *гынімóныўская ряшóтка* 83. *шчытóк* 89. *застаўная тыртýця* 96. *прычы́нак* 99. *колýдочка* 132.
Адсутнасць назвы: 8а, 12, 15, 16, 22, 27, 31, 39, 43, 52а, 53, 58, 62, 78, 88, 93, 95, 96а, 97, 104, 105, 125, 127, 130.
Адведзены: *лётка* 13. *крышка* 29, 86. *борць* 81, 133. *борть* 108. *борт* 132. *лýбка* 141. *кáдачка* 141.

Карта № 310

ПЧОЛЫ-РАЗВЕДЧЫКІ (пры раенні)

№ 1719 «Я. н. пчаліная разведка: іск, поіск, скаль...»
Картаграфуюцца назвы пчалінай разведкі. Паказаны супрацьпастаўленні па каранях і словаўтваральных элементах. Назва *зыска* картаграфуецца як *іскá*, назвы *скаля́, скáля, шкаля́* — як *скалá*, назва *скáлля* — як *скалля́.*
іск 1—6, 8—42, 44, 52, 53, 58—60, 63—65, 69—71, 73—75, 78—81, 83—89, 93, 100, 105. *іскá* 107. *зы́ска* 108.
пóіск 7, 57. *пóіска* 114.
скаль 47, 49а, 54, 56, 66, 67, 72, 99, 102, 104, 106, 110—112, 115—117, 135, 136, 138—142.
скалá 49, 49а, 50, 55, 90, 94а. *скаля́* 132. *скáля* 98. *шкаля́* 98.
скалля́ 77, 82, 118, 120а, 123—130, 141. *скáлля* 68, 76, 119—122.
развéдка 79, 86, 93, 97. *развéтка* 45, 51, 62. *розвéдка* 91, 94, 96, 96а
пóходкі 134, 137.
ходкí 97, 103.
ухóд 48. *хíдка* 131.
Адзінкавыя: *шукáты* 92. *почáлы пчóлы лэ́таты* 109. *розвíдують* 109.
Адсутнасць назвы: 43, 46, 61, 95.

Карта № 311

ШУКАЦЬ ВУЛЕЙ (пры раенні)

№ 1720 «Рабіць разведку, пойскаваць...»
Картаграфуюцца дзеясловы са значэннем «вылятаць у пошукі месца для рою». Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.
Назва *зысковáты* картаграфуецца як *іскавáць.*
Назоўнікі *пóіск* і *зы́ска*, якія ўваходзяць у склад словазлучэнняў, картаграфуюцца як *іск, скаля́*, назвы *скаль, шкалá* — як *скалá.*
Адводзіцца ад картаграфавання назва *хíдка*, таму што картаграфуюцца дзеясловы (або словазлучэнні, у склад якіх уваходзяць дзеясловы).
іскавáць 2—4, 6, 8, 17, 18, 20—24, 25а—27, 33, 34, 36, 38, 52, 52а, 59, 64, 65, 69, 70, 73, 75, 80, 83, 85, 107. *іскъвáць* 12, 13, 15, 41. *іскывáць* 44. *іскувáць* 35. *зысковáты* 108.
паіскавáць 4. *пайскавáць* 37, 58. *пóіскаваць* 14, 117. *пóйскаваць* 7, 31, 74. *пойскавáць* 28. *пóйсковаць* 101, 113, 114. *пойсковáць* 133. *пуськувáты* 132. *пыйскывáць* 89.
іскáць 1, 9, 11, 71, 88, 105, 118.
іск прыхóдзіў 5. *іск пашóў* 29, 84. *пыляцéўшы на іск* 16. *іск прылятáя* 19. *іск летáець* 42. *іск ляціць* 86. *прылетíла зыска* 108. *пчóлы пашлí на іск* 81. *у пóіск пашлí* 57.
скалявáць 47, 49, 49а, 54—56, 66, 67, 72, 99, 104, 110, 111, 115, 116, 120—123, 125—130, 139—142. *скалевáць* 135. *скалóвацъ* 138. *сколявáць* 106.
скаліць 77. *скáліць* 106, 128. *скáлліць* 76, 82, 119, 124. *скаллíць* 120а.
політы́ла скалá 90. *скаля́ хóдыть* 98. *скалý посылáють* 94а. *пошлá скаль* 102. *робы́ты шкалý* 96.
развéдуваць 78. *развéдваць* 94. *розвíдуваты* 91, 109.
рабіці развéдку 93. *рабіць развéдку* 10. *рабіць развéтку* 30, 45, 50, 60, 62, 63, 100.

рабíць розвéдку 136. *ляцéць у развéдку* 79. *робы́ты розвэ́дку* 96, 96а.
хóдять ходкы́ 103. *пчóлы пошлí ў пóходкі* 134. *пъляцéлі ў пахóт* 32.
шукáць мéйсца 51. *пашукáць мéйсца* 46.
Адзінкавыя: *пары́скаць* 46.
Адсутнасць назвы: 8а, 25, 39, 40, 43, 48, 53, 61, 68, 87, 92, 95, 97, 112, 137.
Адведзена: *хíдка* 131.

Карта № 312

ПАМОСТ ПАД ВУЛЕЙ НА ДРЭВЕ

№ 1725 «Я. н. падстаўка пад вулей на дрэве: памост, адзёр...»
Картаграфуюцца назвы памоста пад вулей на дрэве. На карце паказаны адрозненні па каранях. Азначэнні не ўлічваюцца.
Адводзяцца ад картаграфавання назвы *сук. галíна, россóхі, рóсуха, гніздó, кóкат.* У даным выпадку вулей ставілі на сукі дрэва, а не на зробленае чалавекам спецыяльнае прыстасаванне.
мост 118. *мастóк* 58. *мóсцік* 2, 46, 62, 65, 105, 135. *памóст* 7, 10, 11, 14, 26, 42, 46, 51, 58, 59, 74, 80, 85, 104, 111, 124, 130, 139, 142. *помóст* 90, 106, 108, 136. *помíст* 131. *памóстка* 82. *падмóстак* 120а. *падмóстка* 89, 99. *падмóсткі* 65.
стáўка 75. *падстáўка* 37, 47, 48, 86, 119, 126, 141. *пъдстáўка* 41. *пыдстáўка* 87. *подстáвка* 97. *пудстáвка* 92. *патстáўка* 33. *пóтстаўка* 60. *пытстáўка* 83, 85. *пудстанóвка* 96. *стáйло* 112. *стíйло* 109.
пóдкур 31, 77, 120, 121, 126. *пóткур* 68—70, 122.
адзёр 61, 67, 72, 88, 115, 117. *одзёр* 101, 102, 106, 107, 114, 136, 137. *одёр* 132, 134.
палáці 76, 82. *пылáці* 35, 84. *палáткі* 19, 23, 24, 31, 66, 71. *палóк* 128. *пол* (нов.) 132. *падстáвашны поліk* 14. *пóлычка* 103.
паткладка 81. *пудклáдка* 138. *клáдкі* 116. *клáткы* 132.
крíставіна 16, 41. *хрíставіна* 79.
под, пóдка 114. *подóк* 109.
Адзінкавыя: *крэсла* 28. *жэртка* 63. *дзéрця* 66. *подпóрка* 94. *крыжовны́ца* 94а. *лагýн, кулóк* 98. *вы́шка* 100. *гніздó* 113. *кóкат* 123. *насціл* 127. *дно* 129. *коровáць* 140.
Адсутнасць назвы: 1, 4—6, 8, 8а, 12, 13, 15, 20, 22, 27, 29, 30, 32, 34, 38, 39, 43, 44, 49, 50, 52, 53—57, 64, 73, 78, 91, 93, 95, 96, 96а, 110, 125.
Адведзены: *сук* 3, 17, 18, 21, 25а, 28, 35, 36, 40, 45, 49а, 52а. *галíна* 9. *россóхі* 94. *рóсуха* 98.

Карта № 313

ПРЫСТАСАВАННЕ ДЛЯ ЛАЗЕННЯ НА ДРЭВА

№ 1729 «Я. н. прыстасаванне для лазення на дрэва: лезіва, лезьво, лазіва...»
Картаграфуюцца назвы прыстасавання для лазення на дрэва. Паказаны адрозненні па каранях. Назва *лéскі* картаграфуецца як *лéска, лéзьво, ладзьвó* — як *лáзіва, пляцёнка* — як *плець, блёк* — як *блок, астравá, астрóўка* — як *астрóва, астрóга* — як *острóг.*
драбíна 2—4, 6, 10, 18—20, 22, 25, 25а, 27, 47, 51, 54, 57, 59, 63, 101. *драбы́на* 90, 94а, 96, 132. *дробíна* 133. *дрэбíна* 93. *драбíны* 46, 52а, 56, 61, 65, 99, 100. *драбíнка* 94. *драбíнькі* 45.
лáзіва 58, 77, 83, 89, 139, 142. *лáзіво* 55. *лéзіва* 49а. *лéзіво* 106, 114. *лéзьво* 107, 135—138. *ладзьвó* 26. *лезéя* 140
лéсвіца 1, 40, 42, 80, 83, 87. *вéсліца* 1.
лéсніца 6, 7, 8, 9, 17, 35, 47, 48, 59, 79, 86, 101, 111, 128, 129.
лéска 49, 60, 72, 75. *лéскі* 105, 110.
плець 37, 73—76, 81, 82, 84, 85, 118, 119, 120а, 122—124, 126, 127. *пляцёнка* 82, 121. *астрóў* 112, 115. *острóў* 106, 107, 114, 117, 120, 134. *óстров* 109. *астрóва* 66, 69. *астравá* 67. *астрывá* 71. *астрóга* 70. *астрóла* 116. *астрóўка* 14, 118. *астравíнá* 36. *острíг* 131. *острóг* 102.
страмы́на 103, 108, 132.
стремя́нка 86. *стром* 123.
лíна 23. *лінь* 74. *лíнка* 52.
гуж 11. *ужы́шча* 35.
блок 103. *блёк* 94а.
Адзінкавыя: *казю́лька* 28. *пры́тяжка* 94а. *нарíжнык* 98. *штыры́* 101. *сохá* 113. *ястэ́бэц* 133. *жэнь* 137.
Адсутнасць назвы: 5, 8а, 12, 13, 15, 16, 21, 24, 29, 30, 33, 34, 38, 39, 41, 43, 44, 50, 53, 62, 64, 68, 78, 91, 92, 95, 96а, 104, 125, 130.

Карта № 314

РАЁЎНЯ

№ 1749 «Я. н. пасудзіна, куды аграбаюць рой: раёўня, лубка, кораб, кашэль...»
Картаграфуюцца назвы раёўні і іншага посуду, які найбольш часта выкарыстоўваўся для змяшчэння рою, адзначаны словаўтваральныя, фанетычныя і акцэнталагічныя варыянты.
З прыведзенага фактычнага матэрыялу і заўваг збіральнікаў вынікае, што раней не было спецыяльнага посуду для аграбання рою. Выкарыстоўваліся розныя рэчы хатняга і гаспадарчага прызначэння тыпу *сíтко, вэдрó, я́шчык, мíска* і многа іншых. Усе назвы прадметаў не было магчымасці адлюстраваць на карце, за выключэннем тых, якія пераважна ўжываліся для гэтай мэты: *лубка, каробка* і некаторыя інш.
Як *лýбка* картаграфуецца *лýбачка*, як *карóбка* — *карóбачка.*
раёўня 2 *(з ліповай кары адаропка зроблена)*, 6, 7, 10, 12, 14, 17, 21, 25а, 26, 31, 32, 37, 38, 43, 47, 53, 56, 61, 65, 66 (сучасн.), 73, 74, 78, 79, 81, 84, 87, 104, 110, 117—119, 123, 125, 127, 130 *(трэба за раёўняй іці, калі рой асядае)*, 142 (купленая). *раёўня* 93. *роёвня* 90, 131. *ройвня* 96. *роювня* 94а (нов.).
раёўня 1, 8 *(раней збіралі ў лупку, цяпер — у раеўню)*, 16, 49, 54, 63, 89, 129, 140 (нов.). *роёўня* 107.
раеўня́ 36, 82. *раіўня́* 35, 75. *раяўня́* 72, 82, 105. *рíівня́* 29. *роеўня́* 107. *ръіўня́* 13. *рыіўня́* 40 *(храніцца ў пчылаводаў)* 41, 44. *руюўня́* 34.
райніца 4, 6, 19, 20, 22, 25, 27, 45, 48, 49а, 52 *(пазней, а раней збіралі ў сявеньку)*, 52а, 59, 77, 100, 104.
раéльня 51, 60.
ройніца 133, 135. *ройны́ця* 91, 97.
раёўка 8а, 9, 24, 28, 33, 35, 36, 68, 80, 119. *ройвка* 103.
райнíк 5, 67 (з лубу), 124. *рóйнік* 125, 124. *рыіўня́к* 85. *раяўніца* 129.
лýбка 43, 57, 84, 86, 92, 125. *лýпка* 8 (даўней), 11, 24, 30, 42, 125. *лýбачка* 3.
лубóк 93 *(такі з ліпы кадôўбец.)* *лубя́нка* 119 (раней).
карóбка 70, 75, 112, 115—118, 120а—123, 126—128, 141, 142. *карóб^{n}ка* 70. *карôбка* 119 (з луцця). *карóпка* 18 (плеценая), 64, 66 (з лубу, даўнейшая), 71, 76, 111, 129. *карóп^{б}ка* 113. *корóбка* 90, 92, 94а, 95, 96а, 106, 109, 132, 134, 136, 139. *карóбачка* 69 (даўн.), 77 (трад.).
кóроб 136—138.
кóзуб 101, 102,
лазьбéнь 114 (спецыяльнай не было). *лазьбéнь* 134 (з ліпы).
кашэ́ль 88, 112. *кошэ́ль* 134 (з дранок), 140 (трад.).
кошóлка 131. *кошíлка* 131. *кушíлка* 98 *(з лэк робляна).*
рэ́шата 19, 23 (спецыяльнай не было), 24, 57, 58 (ранейш.). *рэ́шато* 46, 50, 51, 53, 54 (трад.), 57. *рэшэтó* 94, 94а. *рышытó* 95. *рэ́шатка* 18.
сíтко 50, 55. *сіткó* 62. *сітцó* 18. *сíто* 93.
сíвалка 15, 25а *(перш у сівалкі аграбалі)*. *сявéнька* 23, 52 *(раней збіралі ў сявеньку).* *сэвны́к* 108, 109. *сэлны́к* 108.
Адзінкавыя: *катóмка* 46. *кубáр* 76 (з бярозавай кары ў выглядзе кулька). *чя́шка* 95. *мíска* 112 (і іншыя прадметы). *я́шчік* 113 (нов.). *шáнька* 114 (спецыяльнай не было). *вэдрó* 114. *карзíна* 125.

Карта № 315

МЁД ЗАПЯЧАТАНЫ

№ 1754 «Мёд у сотах забрушаваны, забярэшчаны, запячатаваны...»
Картаграфуюцца назвы працэсу запячатвання мёда ў сотах. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.
Назва *пічáтывыный* картаграфуецца як *печáтаны, заклéпаны* — як *засклéплены, ліṫы* — як *заліṫы.*
запячáтаны 3, 5, 10, 14, 28, 31, 46, 49, 50, 55, 57, 64, 69, 70, 74, 76, 110, 116, 117, 120, 123, 127, 129. *запечáтаны* 8, 66, 93, 113, 122, 135. *запічáтаны* 4, 26, 32—34, 73, 75, 80. *запычáтаны* 90. *запычя́таны* 95, 103. *запэчáтаны* 91, 133. *запічáтаный* 41. *запэчáтаный* 98, 109. *запічáтыный* 89. *запычáтаный* 132. *запічáтын* 83. *зыпічáтаны* 43, 79, 84, 87. *зыпічáтыный* 7, 16, 42.
запячáтаваны 11, 22, 27, 45, 47, 52а, 54, 63, 67, 72, 99, 105, 118, 119, 124. *запечáтаваны* 1, 59. *запечáтованы* 94, 101, 102. *запечáтъваны* 86. *запічáтывыны* 35, 44. *запічáтывыный* 85. *запічáтъвън* 13. *зыпічáтывыны* 29. *запічя́туваны* 96.
печáтаны 17. *пічáтны* 35. *пічáтывыный* 40.
закры́ты 2, 74, 76, 106, 108, 120а, 121, 128, 138. *закры́тый* 107.
кры́ты 37, 38, 71, 75, 76, 77, 82, 90, 106, 114, 115, 123, 126, 130, 134, 138, 140, 142. *кры́тый* 103.
пакры́ты 30, 81, 119, 124, 141, *покры́ты* 102.
забрушавáны 14. *забрушъвáны* 9. *забрушóваный* 94а.
забрусавáны 65, 73, 104. *забрусóван* 83.
засклéплены 18, 19, 52, 54, 59. *заклéплены* 20, 51, 104. *засклёплены* 56. *заклéпаны* 58. *заклеёны* 108. *заклéяный* 109.
заліṫы 113. *ліṫы* 134.
задзéланы 86, 100.
Адзінкавыя: *зашы́ты* 21. *зацукравáны* 24. *заваскавáны* 25. *забярэ́шчаны* 36. *зайня́ты* 93. *замáзаный* 109.
Адсутнасць назвы: 6, 8а, 12, 15, 23, 25а, 39, 48, 53, 60—62, 68, 78, 88, 92, 96а, 97, 111, 112, 125, 131, 136, 137, 139.

Карты № 316

ПЧОЛ ПАДГЛЯДАЦЬ

№ 1755 «Аб працэсе падбору мёду: пчол падладжваць, падглядаць, падбіраць, лазіць пчол, лазіць мёд...»
Картаграфуюцца назвы працэсу падбору мёду. Паказаны адрозненні па каранях.
Адводзяцца ад картаграфавання назвы *выдырáты, выдзірáць, выкáчуваты, падгатáўліваць,* таму што не адносяцца да тэмы карты.
падглядáць 23, 25, 27, 51, 53, 54, 56—60, 62—69, 71, 72, 74, 81, 82, 104, 105, 110, 112, 118, 123, 124, 128, 139. *пъдглядáць* 86. *патглядáць* 111. *падглідáць* 7, 10, 11, 14, 17, 18, 25а, 26, 30, 31, 33, 36—38, 73—75, 80, 83—85, 117—119. *пъдглідáць* 34. *пыдглідáць* 78, 79, 87, 89. *подглядáць* 106. *подгледáць* 102, 113. *падгля́даваць* 65, 77. *підгля́дваць* 133. *падглядзéць* 52а, 122. *паглядзéць* 120, 120а, 135. *падгледзéць* 58, 59, 100. *поглядáць* 1, 40. *глядзéць* 8а, 43, 49, 49а, 50, 55, 76, 115, 118, 127, 133. *глядéть* 134. *глядіṫы* 131. *гледзéць* 107, 136—138. *глідзéць* 120. *нагледáці* 93. *пераглядáць* 61.
падлáдзіць 24, 52а. *падлáджаць* 6. *падлáджваць* 1, 4. *падлáжваць* 25. *пыдлáджывыць* 35. *пыдлáжывыць* 44. *пъдлáжъвъць* 5.
выбірáць 4, 46, 58, 101, 113. *вубірáць* 135. *выбірáці* 94, 100. выбірáты 94а, 98. выбырáты 90—92, 95, 96, 96а, 103, 108, 109, 131. *падбірáць* 19—21, 45, 47, 48, 49а, 57, 99, 116. *падабрáць* 52. *пудбірáты* 92. *подбыráты* 97.
лáзіць 7, 28, 41, 101, 123. *пыдлáзіць* 40. *пъдлáзіць* 42. *падлéзці* 13.
хажáты 108, 132. *ходжáці* 114. *нахóжаць* 133.
падразáць 8. *падрізáць* 12, 39. *пыдрізáць* 16. *пъдрізáць* 12, 39. *вырізáць* 17. *вырізваты* 109. *пудрізáты* 98.
лазбавáць 3, 22.
трасці 4. *вытрасáць* 2.
пасматрэ́ць 70. *пытсматрéць* 32.
Адзінкавыя: *атнімáць* 9. *дыстывáць* 29. *пакупенéць* 52. *лякавáць* 121.
Адсутнасць назвы: 15, 88, 125, 129, 142.
Адведзены: *выдырáты (злóдыйі)* 109. *выдзірáць* 126. *выкáчуваты* 103. *падгатáўліваць* 130.

Карта № 317

МЁД З СОТАЎ ВЫЦІСКАЦЬ

№ 1762 «Аб працэсе выціскання мёду з сотаў: чавіць, давіць...»
Картаграфуюцца назвы працэсу выціскання мёду з сотаў.
Назвы *вы́давіць, выдáўліваць* картаграфуюцца як *давіць, выціскáць, атціскáць* — як *ціснуць, вы́чавіць, вычавля́ты, вычя́влюваты, вучáўваць* — як *чавіць, выдýшваць* — як *душыці, выкáчваць* — як *адкáчваць, аткáтываць, выкáтваць* — як *катáць, выганя́ць, пераганя́ць* — як *гнаць, вы́круціць* — як *выкрýчваць.*
Таксама падаюцца назвы, якія ўказваюць на іншыя спосабы аддзялення мёду.
давіць 5, 10—14, 17, 31, 36, 38, 41, 42, 44, 49а, 57, 59, 67, 73, 74, 82, 83, 85, 87, 88, 92, 99, 116, 119, 120, 121—123, 125, 126, 130, 136. *давіṫы* 97. *вы́давіць* 133. *выдáўліваць* 65, 79, 141. *выдáўлівыць* 84. *выдáўлюваць* 90. *выдáвлюваты* 96.
ціснуць 15, 19, 21, 41, 42, 50, 54, 55, 77, 81, 105, 112, 126, 128, 135. *вуціскáць* 135. *выціскáць* 2, 3, 9, 18, 20, 25а, 28, 32, 40, 52, 52а, 56, 58, 62, 66, 72, 75, 78, 83, 118. *атціскáць* 4. *ацціскáць* 35.
чавіць 101, 102, 107, 117, 127, 137—140. *чавіть* 134. *чавы́ты* 96, 108, 109. *чавéтэ* 98. *вы́чавіць* 133. *вýчавіць* 114. *вычавля́ты* 109. *вычя́влюваты* 95. *вычáвваты* 132. *вучáўваць* 135.
выжымáць 4, 17, 25, 34, 54, 68, 70, 82. *выжымáці* 93.
душыці 93. *душы́ты* 131. *выдýшваць* 54. *выдýшваты* 96а.
адкáчваць 45. *аткáчваць* 27. *выкáчваць* 37, 47, 86, 94. *выкáчуваць* 76. *выкáчуваты* 103. *выкáчываць* 63, 64.
катáць 119. *кътáць* 80. *аткáтываць* 74. *выкáтваць* 31, 110. *выкáтвыць* 89. *выкáтаваць* 129. *выкáтывыць* 29.
гнáць 22, 42, 48, 59. *гоны́ты* 96. *выганя́ць* 60, 111. *выгоня́ты* 91. *пераганя́ць* 67. *піраганя́ць* 26. *пэрэгоня́ць* 113.
выкрýчваць 53, 57, 59, 100, 104. *вы́круціць* 46.
Адзінкавыя: *дъставáць* 43. *выпýшваць* 61. *таптáць* 115. *мыяць* 115.
Іншыя спосабы аддзялення мёду: *мёд адагравалі ў печы і цадзілі праз сіта* 1. *ператаплялі мёд у печы і праз сіта выціскалі* 2. *не выціскалі мёд, а ставілі ў печ, воск падымаўся наверх, а мёд — на ніз, здымалі воск і вылівалі мёд* 6. *цадзіць* 7. *не ціснулі воск, вузу на трапку клалі, у кацялок, ваду лілі, і воск сьцікаў у ваду, як ставілі ў печ* 8. *мёт кладуць, апціскаіць на сіта* 16. *цадзіць мет — гэта кладуць у дзіравую міску мёд з вузаю і ставяць у цёплую печ, ён і выцякае сам* 23. *не выціскалі, а ставілі ў печ і растаплялі* 24. *растаплююць, а патом цэдзяць* 30. *таўчы* 37. *мёт вытаплялі ў печы* 51. *вытопліваюць мёд, калі ставяць у печку* 53. *мёд з сотамі працэджвалі праз сіта, а воск ператаплялі* 69. *вытаплівацъ* (раней) 76. *ны выдавлювалы, в піч становылы в саган, вуск захолодае, а мэд — насподы* 94а. *не давяць, мьялом тойчом у дзежкы* 106. *пэрэтоплялы і цэдылы* 108. *раней таўкачом натаўкалі* 110. *мед з воском складалі в кушін і ростворіцца все* 113. *вытаплівалі ў печы* 114. *мёд выцякаў з сотаў* (даўно) 119. *тут мёд з сотамі растапліваλі, а тады працэджвалі* 124. *топяць воск, чераз трапку давяць* 126. *грийють і з гочок усёй мэд выйдэ, а вуск останэцца* 132.
Адсутнасць назвы: 8а, 33, 39, 49, 71, 120а, 142.

Карта № 318

ДЫМАР

№ 1768 «Я. н. спецыяльнае прыстасаванне, куды ўкладаюць матэрыял для падкурвання пчол: падкурач, чмухала, дымакур, дымар...» Дадаткова выкарыстаны матэрыялы адказаў на пытанне № 1480 «У якім значэнні ўжываецца слова курач: г) сухія гнілушкі, якімі дымяць пчол...»

На аснове адказаў на апошняе пытанне пастаўлены адпаведныя знакі ў пунктах 20—25, 34—37, 40, 42, 50, 52, 57, 66, 71, 80, 81, 83—86, 94, 96, 102, 108, 109, 111, 113, 123—125, 127, 140.

Картаграфуюцца назвы дымара, утвораныя ад розных каранёў, некаторыя словаўтваральныя і фанетычныя адрозненні.

З тлумачэння збіральнікаў вынікае, што раней не было спецыяльнай прылады для падкурвання пчол, карысталіся запаленай анучай, галавешкай, сухімі гнілушкамі і інш. І таму часта адна і тая ж назва абазначае матэрыял для паліва і прыладу, куды ўкладалі матэрыял для падкурвання пчол.

Назвы *дамáр, дымáрь, дымарэ́* картаграфуюцца як *дымáр,* назва *дымя́рка* — як *дымáрка,* назва *окуры́лка* — як *куры́лка,* назвы *куры́лцэ, куры́дло* — як *куры́ла,* назва *курáч* — як *курáш,* назвы *курáшкі, куря́чка* — як *курáшка,* назва *курадымачка* — як *курады́мка.*

курэ́нь 25 (трад.), 25а (асінавы).

курэ́ль 3 *(бляшанка, на яе наложаць шчэпачак і гнілячкоў),* 6 (стар.), 19 (машынка для падкурвання — скручаная запаленая трапка), 20 *(рабілі з трапкі, а потым з гнілячкоў; куралём падпальвалі будынак),* 22, 23, 25 (палена, якое не гарыць, акурыць), 26 (з анучы), 27, 53 (падкурваць пчол), 57 *(скручаная ануча, якой падкурвалі пчол; цяпер куралі куплёныя),* 58 (трад.), 63 (трад., *запальвалі анучу — і курэль).*

курáч 46, 50, 54 (самаробнае прыстасаванне), 55 (трад.), 74 (сухія гнілушкі, якімі дымяць пчол), 83 (гнілушка, якой дымяць пчол), 94 (усё тое, што курыць дымам), 96а (якім дымяць пчол), 99 *(бярэш анучу якую),* 100, 102 *(вігналі бі курачом, і курачом цябе невігоніш;* значэнне слова *курач* дакладна не ведаюць), 104 (раней), 111 *(з трапкі, парахні),* 125 (скручаная запаленая ануча), 140 (скручаная ануча, якой дымяць пчол). *курáш* 113 (нов.; *разводзяць ад камароў порохно вэтловое, вэтла* — вярба).

падкурáч 18 (сучасн.; *дымілі адымáчкай*), 51 (трад.), 56, 142. *падкýрач* 20, 116, 136.

курáшка 34 (запалены пук трапак падкурваць пчол), 35, 36 (прыстасаванне, якім падкурваюць пчол), 37 (гнілушкі, якімі дымяць пчол), 40 *(з дзерава, левай рукой дзержыць, яна не гарыць, а толькі дыміць),* 62, 69 *(з трапкі рабілі даўней),* 80 (скручаная ануча, якой падкурваюць пчол, і гнілушкі, якімі кураць пчол), 81 *(пчол падкурыць),* 95. *куря́шка* 84, 86. *курáшкі* 42. *куря́чка* 96 (усё тое, што дыміць: палка, ануча і інш.).

курáйка 52 (а раней скручаная і запаленая ануча, якой падкурвалі пчол), 59.

куры́ла 71 (даўней). *курыло (з латок)* 90. *куры́дла* 45 *(у курыдла кладуць парахню, паляць яе і кураць пчол). курылцэ* 103.

куры́лка 8 *(у курылку клалі парахню;* трад.), 52а, 61, 116, 123 (вехаць, скручаная ануча). *курілка* 91, 113 (нов.). *окуры́лка* 107.

кýрнік 98. *кýрыво* 109 *(в руці нэсэмо). пóдкур* 127.

курóдым 58 (сучасн.), 64, 69 (пазней), 108, 110 (з ануч, іх палілі), 132 *(трэбо выробыты скрыпля на губу, шоб пчóла подкурыты; губу в руках дыржаць, як подкурвають). курады́м* 2 *(асінавыя гнілякі, гнілоя сэрца утлеецца і дым даець),* 28.

курады́мка 8а, 9, 25 (сучасн.), 99. *курóдымка* 60. *курады́мачка* 6 (сучасная назва).

дымáр 4, 7, 8 (сучасн.), 8а, 9 (сучасн.), 11, 14, 17, 25а (сучасн.), 26, 29—31, 35, 38, 42, 43, 47, 49а, 50, 52—53, 54 (гэта машына), 55, 57, 61, 63 (нов.), 65, 66, 67 (раней і цяпер), 68, 70—76, 77 (пазнейшае), 78, 80—82, 86, 88, 90 (нов.), 92, 93 (цяпер), 94а (нов.), 96, 96а, 97, 98 (рэдк.), 99, 101, 103, 104, 107, 108, 110, 111, 115, 117, 118 (нов.), 119—121, 124—126, 128 *(у дымар кладзецца парахня),* 129—131, 133, 135 (з вечкам, тыпу каробачкі), 136, 139—142. *дымáрь* 13, 16, 32, 40, 41, 44, 79, 83—85, 89. *дамáр* 33. *дымарэ́* 49а.

дымавíк 5. *ды́мка* 52а.

дымакýр 1, 4, 10, 14, 24, 25а, 80, 82, 87, 93 (раней казалі), 95, 119, 124, 132 (нов.), 139, 142. *дымакýрь* 85. *дымокýр* 138.

дымакýрка 12, 71 *(цiпер),* 102.

дымáрка 37 (цяпер), 94а, 105. *дымя́рка* 21, 51 (сучасн.).

зýбель 37 *(раней палачку зацешыш, пашчапаеш, потым у печ, як загарыцца — ідзеш да пчол),* 118 (галавешка з дрэва, вяза). *зýбяль* 77 (трад. *вехаць палілі і падкладалі ў зубяль і ім падкурувалі пчол). зубль* 85 *(дымяць пчол). зубéль* 114, 134, 135 (трохі расколатая у некалькіх месцах галіна з хвоі, яна гарыць і дыміць), 137 (падкурваць пчолы). *зубэ́ль* 106.

зýбленіца 114. *зубля́нка* (трад.) 120а. *зубíла* 119 (устар; падкурваць пчолы: круглае палена, канец рашчапаны).

Адзінкавыя назвы і апісальныя канструкцыі: *адымáчка* 18 *(дымілі адымáчкай). кармýшкі* 48 *(гнілушкі клалі ў кармушкі і падкурвалі пчол). курыць трухлéю, анýчаю* 49. *Закуры́ анýчу, яна курая, гэтаю анучаю кýраюць, як пчол падглядаюць* 66. *гнілýха* 86. *крýжка* 94 *(шо подкурваті пчол). головэ́нька* 107. *порохнó* 109. падкурвалі запаленай анучай 112. *трапкай, губой дымя́ць.* 119 (трад.). *галаўня́* 122. *анýча* 124. *парахня́* 124.

Адведзены: *курáш* 113 (сучасн.; *кураш — касцёр, які разводзяць ад камароў, парахно вэтлавое; вэтла — вярба).*

Карта № 319

ЧМЕЛЬ (Bombus)

№ 1775 «Я. н. чмель: шмель, шчумель, шчамель, джмель...»

Картаграфуюцца фанетычныя варыянты назваў чмяля.

чмель 2, 3, 7, 18—27, 30, 45—47, 49—63, 66—70, 72, 74, 77, 80, 82, 83, 85, 87, 100, 102, 104, 106, 110—112, 114—124, 126—130, 134—136, 138—141.

чмэль 93, 97, 113, 142.

шмель 10—12, 16, 25а, 28, 31—33, 37, 41, 43, 64, 71, 81, 83, 85, 86, 88, 89, 99, 101, 133, 139.

чміль 90—92, 94, 94а, 95, 96а, 98, 103, 131—132.

джмель 48, 65.

шчамéль 4, 6, 8, 9, 13, 15, 17, 29, 34—36, 38—41, 44, 73, 78, 79, 81, 83, 84, 86, 89. *шчумéль* 5. *шчымéль* 1, 14. *шшымéль* 16. *сцымéль* 16.

Адзінкавыя: *бадýн* 86.

Карта № 320

ШЧУПАК (Esox lucius L.)

№ 1776 «Я. н. шчупак наогул: шчупак, шчука, кажушка...» АЛА 100 ščuka (и родст.)

На карце паказана пашырэнне назваў *шчупáк, шчýка (шшýка)* і *кожýшок, кожýшка.* Асноўны матэрыял — адказы на пытанні Інструкцыі ЛАБМ. Пытанне 100 Апытальніка АЛА арыентавала толькі на высвятленне фанетычных асаблівасцей слова *шчýка* і падобных да яго, а не назваў шчупака.

Паводле звестак асноўным адрозненнем з'яўляецца ўжыванне ў гаворках паўночнага захаду рэспублікі ў якасці назвы толькі назоўніка мужчынскага роду *шчупáк,* у той час як у іншых гаворках выступаюць звычайна дзве назвы — назоўнік мужчынскага роду *шчупáк* і жаночага роду — *шчýка.* Пры гэтым, ужыванне назвы мужчынскага або жаночага роду матывуецца ў той ці іншай ступені сапраўднымі або ўяўнымі палавымі прыкметамі рыбін (*шчýка* — з ікрой, а *шчупáк* — малочнік; *шчýка* — вялікая, а *шчупáк* — меншы і інш). У гаворках цэнтральнай часткі Палесся ў якасці назвы шчупака выступае рэгіяналізм *кожýшок.* Адзначаецца ён адначасова з агульнапашыранымі назвамі або адначасова з назоўнікам *шчýка.* Пры гэтым

шчу́ка ў падобных выпадках — вялікі шчупак (самка), а *кажу́шок* — меншы (самец). Адзначаецца таксама і ўжыванне радам з назоўнікам *кажу́шок* назоўніка жаночага роду *кажу́шка* з падобным размежаваннем у іх канкрэтнай прадметнаснай аднесенасці.

Сіне́ўка паводле звестак з іншых крыніц — невялічкі шчупачок (а не агульная назва).

У некаторых выпадках замест адказу на пытанне паведамляецца аб тым, што паблізу няма вадаёма (рэчкі, возера).

шчупа́к 1, 2 (у адказе *шчупа́к, шчупакі́*), 3, 4 (трад.), 5, 6, 8 (чулі і такую назву), 8а, 9 (*шчупа́к* большы, а *шчу́ка* малая), 12 (пра малога), 18, 19, 20 (у адказе *шчупа́к, шчупакі́*), 21—23, 24 (у адказе *шчупа́к, шчупакі́*), 25, 25а, 26, 27, 29 (малая рыбіна), 31, 32, 35 *(шчупа́к пыд ваду́ хо́дзіць)*, 38, 40 (самец, ён меншы), 43 (невялікая рыбіна), 45—49, 49а, 50, 51 (у адказе *шчупа́к, шчупакі́*), 52, 52а, 53 (у адказе *шчупа́к* мн. л. *шчупаке́*), 54—61, 62 (вялікі самец), 63—65, 66 *(шчупа́к, шчупаке́)*, 67—71, 73, 75 (невялікая рыбіна), 77, 79 (невялікая рыбіна), 80, 81 (малая рыбіна, самец), 82 (невялікая рыбіна), 83—85, 86 (малая рыбіна), 90—94, 94а, 95, 96, 96а, 97—100, 102 (*шчупа́к* з малаком), 103—106, 108, 109 (рэдка), 111, 112, 113 *(у шчупака́ — кра)*, 118 (меншая рыбіна), 120а, 124, 126, 127 (меншая рыбіна), 131, 132 (нов.), 135 (рэдк., часам для абазначэння самцоў), 136, 141 (самец), 142 (рэдк.). *шчупачо́к* 70 (меншы), 77.

шчу́ка 7, 8 (пераважна), 9 (*шчупа́к* большы, а *шчу́ка* малая), 10—15, 17, 21, 28, 29 (агульная назва, вялікая рыбіна), 30, 33, 34, 35 *(шчу́ка па ве́рсі хо́дзіць)*, 36—39, 40 *(са́мка, ана́ бо́льшы)*, 41, 42, 43 (большая), 44, 62, (самка), 67, 72—74, 75 (вялікая рыбіна), 79 (вялікая рыбіна), 80, 81 (агульная назва), 82 (вялікая рыбіна), 83, 84 (самец), 85, 86 (вялікая рыбіна), 87, 88, 89 *(у Бе́сідзі шчу́кі ёсць!)*, 90 (рэдк.), 94—96, 96а, 97, 98 (рэдк.), 101, 102 *(шчу́ка з ікро́ю, бальшэ́йша)*, 103, 107, 108 (рэдк.), 109 (вельмі рэдка), 110, 115—117, 118 (вялікая рыбіна), 119, 120, 120а, 122 (нов.), 123—125, 126 *(шчук бага́то ў нас)*, 127 (вялікая рыбіна), 130, 131, 132 (рэдк., нов.), 133 (вялікая рыбіна), 134 (самка), 135—140, 141 (самка), 142 (часцей). *шшу́ка* 16, 76. *шчу́чка* 102 (меншая), 125 *(за цэ́лы дзень тры шчу́чкі)*, 129.

кожу́шок 109, 113 *(у кожу́шка — молоко́)*, 114, 132, 133 (невялікі, сярэдні шчупак), 134 (самец).

кожу́шка 107.

Адведзена: *сіне́ўка* 122 (трад.), 134.

АЛА: **шчупа́к** 3А, 8А — 19А, 22А, 25А (самец), 26А — 32А, 34А, 43А, 44А, 49А, 50А, 52А, 53А, 62А, 64А, 50, 61, 70, 115 (самец). *шчыпа́к* 51А. *шчупачо́к* 49А.

шчу́ка 1А — 10А, 18А, 20А — 25А, 29А, 31А, 32А, 33А, 35А — 43А, 45А — 50А, 53А, 55А — 63А, 65А — 67А, 70, 115 (агульная назва).

кожу́шок 52А, 54А.

кожу́шка 54А.

Карта № 321

МЯНТУЗ (Lota lota L.)

№ 1782 «Я. н. мянтуз: мянтуз, мень, мянёк, калека, балаба...»

На карце паказана пашырэнне ўсіх адзначаных назваў ментуза, за выключэннем назвы *верацёнь*, якая, магчыма, выступае тут як абазначэнне *меньќа* выпадкова (назвамі з такім коранем абазначаюць звычайна лічынак міног і іншую дробную рыбу).

Як *мянту́з* картаграфуецца *манту́с* 52а, *мату́з* 93, як *мяк — мняк* 49а, як *вя́гал — вя́гул* 6, *вя́гіл* 2, *вя́гъла* 5, *вя́гяла* 3.

мянту́з 14, 41, 42, 45 *(мянтузэ́ былі даўне́й у нас, а цяпе́р пазво́дзіліса)*, 46 *(мянтузэ́ ко́шыкам усё лавілі)*, 48, 57, 75, 77 (трад.), 85, 97, 101, 118, 130, 139. *мянту́с* 1 (мн. *мянтузы́*), 3 (нов.), 4, 7, 8 (мн. *мянтузы́*), 8а, 12, 18, 19, 20 (мн. *мянтузы́*), 21, 22, 25, 25а, 26, 27, 30, 31, 39, 40, 49, 51 (мн. *мянтузы́*), 52 (мн. *мянтузы́*), 54, 71 (малая рыбіна), 83. *менту́з* 17, 94, 94а, 102 *(менту́з головаты)*, 107, 109, 113, 122, 138. *менту́с* 62, 140. *мынту́з* 90, 95, 96, 96а, 97. *манту́с* 52а. *мату́з* 93.

мінту́з 44, 91. *мінту́с* 13 *(мінту́с*, р. скл. *мінтуса́)*, 32.

мень 16, 67, 75, 77 (сучасн.), 83—86, 88, 89, 123 *(мяні́ ёсць у нас)*, 124—126, 128 *(мені́ пад карча́мі і ў я́мах во́дзяцца)*, 129, 141.

мянёк 23, 24 *(мянёк, мянькі́)*, 25, 25а, 28, 36, 50, 53 (мн. л. *мяньке́*), 55, 56 *(мяньке́, мянёк)*, 57, 58 *(мянёк, мянькі́)*, 59—61, 63, 64, 66, 67, 68 *(мянёк бяс лускі, касцей мала)*, 69 *(мянькі сядзяць у пячо́рах, рука́мі ло́вяць)*, 70 *(мянькі́* мн. л.*)*, 71 (вялікая рыбіна), 72, 76, 80, 87, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115—120, 120а, 125, 127, *мянёк* 98, 108, 113, 133—136, 137 *(сом з усамі, а менёк без усоў)*. *мынёк* 90, 92, 103, 131, 132.

мінёк 43, 91.

мяк 47 *(мяк — така́я ры́ба, што пішчы́ць на патэ́льні)*, 49а. *мняк* 49а.

кале́ка 10, 11, 15, 25, 29, 33—35, 37, 73, 74, 79, 83, 85, 86, 89.

вя́гал 6 (мн. *вя́галы*). *вя́гул* 6 (мн. *вя́гулы*). *вя́гіл* 2 *(вя́гіл біз лускі)*. *вя́гъла* 5. *вя́гяла* 3 (трад.). *вя́гъл* 9.

Адзінкавыя: *бала́ба* 81. *ро́пуха* 114.

Адведзена: *вірацёнь* 40.

Карта № 322

ЁРШ (Acerina cernua L.)

№ 1785 «Я. н. дробная вельмі слізкая рыба з калючым хібам: а) звычайная: ерш, жгір, ажгур...»

Карта паказвае пашырэнне назваў *ёрш, ёршык, ерш (ірш), ерж, ершу́н, е́ршык (іршык), жэ́ршык* і тэрытарыяльныя адносіны іх да назваў *яжгу́р, яджгу́р, ажгу́р, ужгу́р, аджгі́р, жгір, яжджэ́й, іжджа́, яжту́р, яжга́р*. Паказана таксама лакалізацыя некаторых малапашыраных назваў. Малаверагоднымі назвамі ярша з'яўляюцца словы *курме́ль* і *ваўчо́к* (гэта звычайна назвы дробных рыбак іншых відаў). Нельга таксама лічыць за назву ярша спалучэнне слоў *о́кунь калю́чый*. Гэта, безумоўна, вельмі спрошчанае апісальнае абазначэнне ўяўлення аб яршы. У шэрагу выпадкаў адказы на пытанне не дадзены або дадзены адмоўныя адказы з тлумачэннем аб адсутнасці паблізу вадаёмаў (рэчкі, возера).

Як *ерш* картаграфуецца *ірш* і *ерж*, як *е́ршык — іршык*, як *слю́нька — слюнця́й*.

ёрш 1 (мн. *яршы́*), 7, 8 (мн. *яршы́*), 8а, 9, 12 (зусім малы — *клапо́к*), 13—15, 17, 19, 20 (мн. *яршы́*), 24 (мн. *яршы́*), 25а, 26, 28—31, 32 (нов.), 34—36, 39, 40 (мн. *яршы́*), 43, 44, 46, 47, 50, 52а, 55, 57, 59, 61—64, 66, 67, 70, 72—76, 79—85, 87, 89 *(ёрш ко́ліцца)*, 90—93, 94а, 95, 96, 96а, 97, 99, 100, 104, 105, 109—112, 116, 117, 119, 120, 120а, 123, 124, 126—132, 135, 136, 138—140, 142.

ерш 54, 58 (мн. *яршэ́*), 68, 69 (мн. *яршы́*), 71 *(ерш — плаха́я ры́ба, яе ні аскрэ́пці, такі́ шо́рсткі)*, 92, 94 (мн. *ершы́*), 101—103, 106, 107, 114, 117, 122, 125, 134, 141. *ірш* 49а, 113. *ерж* 51 (мн. *ержы́*).

ёршык 52 (мн. *ёршыкі*), 97, 120а. *ёршыкі* 56.

е́ршык 102. *іршык* 49а.

жэ́ршык 98. *ершу́н* 137.

яжгу́р 3, 4 *(калю́чы, як яжгу́р)*, 6 (мн. *іжгуры́*), 9, 21, 22, 25. *іжгуры́* 33.

яджгу́р 10 *(ні люблю́ чы́сціць яджгуро́ў)*, 11 *(яджгу́р ду́жа калю́чы)*.

яжту́р 2. *ажгу́р* 3. *ужгу́р* 18. *іжджа́* 34. *яжджэ́й* 37. *жгір* 46. *яжга́р* 47. *аджгі́р* 65. *сапліве́ц* 125. *соплі́вец* 133. *саплю́к* 77 (мн. *саплюкі́*). *сопля́к* 137.

слю́нька 85, 86. *слюнця́й* 126.

Адзінкавыя: *пу́ўка* 29 (трад.). *курме́ль* 32 (трад.). *ваўчо́к* 53 *(ваўчо́к,* мн. л. *ваўке́)*. *калю́чык* 54. *калю́чка* 60.

Адведзена: *о́кунь колю́чый* 94 (спарадычна з *ерш*).

Карта № 323

УЮН (Misgurnus fossilis L.)

№ 1787 «Я. н. уюн: уюн, сліж...»

На карце паказана лакалізацыя ўсіх назваў уюна і пашырэнне іх асноўных нерэ-

гулярных фанетычных і словаўтваральных варыянтаў. Некаторае сумненне ў адносінах сапраўднасці такога свайго значэння выклікае назва *сліж (сліш)* і яе варыянт *сліжык*, якая, магчыма, адносіцца да *сліжа* (галеня) і тут з'явілася ў выніку зблытвання яго з уюном.

Як *уюн* картаграфуецца *оюн*, як *юн* — *юнь*.

уюн 1 *(уюн цёмны і многа меншы піскуна)*, 2 *(уюны ў гразі жывуць)*, 4 *(уюн да угорыча падобны)*, 6—8, 8а, 9, 17, 25 *(сучасн.)*, 25а *(уюн называюць піскун яшчэ, яго ловяць, а ён пішчыць)*, 28—31, 33, 36, 37, 43, 46, 50, 52а, 53 (мн. *уюнэ*; *уюн — даўжэйшы і цёмны ў пасачку, а сліш — карэтшы і таўсцейшы*), 54—56, 58, 60, 61—65 *(уюн у гразе жыве)*, 66 *(уюн падобія гадзюкі)*, 67, 68 *(уюны як гадзюкі, пішчаць)*, 69 *(уюн, уюны)*, 71—76, 77 *(уюны чорныя, як вужака, лускі німа)*, 80—83, 85—89, 93, 94, 97, 99, 100, 102 *(уюн прудкі)*, 104, 106, 107, 110—112, 115, 116, 118, 119 (мн. *уюны*), 120, 120а, 123—125, 126 *(уюноў рукамі лавіць можна)*, 127—130, 134, 135, 137, 138 *(багато уюноў накідала ў юшку)*, 139, 140 *(колісь я стольки уюноў ловаў, што свіней корміў)*, 141, 142. *в'юн* 20, 58, 70, 90, 91, 92, 94а, 95 (рэдк.), 96, 96а, 98, 103, 105, 106, 108, 109, 113, 114, 117, 131—133, 136. *вьюн* 14, 18, 45 *(вьюнэ, як гадзіны, у нас пазводзіліса)*, 49а, 101, 117, 131. *оюн* 97.

віюн 3, 19, 22 *(сліжык — маленячкі, а віюн большы, у зямлі)*, 52 *(віюн, віюны)*.

ваюн 79, 82, 84. *вуюн* 79. *выюн* 79.

вілюн 122.

юн 23, 57—59, 95. *юнь* 51 (з пытальнікам).

піскун 1, 5, 7, 10 *(у лужыні піскуны водзяцца, дзеці рукамі лавілі. Піскун уецца, як вужака)*, 11—13, 15, 16, 25а (гл. *уюн*), 33, 35, 39, 62.

піскур 47 *(круціса, як піскур на гарачуй патэльні)*, 49.

піскіш 34. *піскуж* 44. *пішчаль* 24 *(пішчалі, што змія такая рыба)*.

сліж 42, 85. *сліш* 26, 27, 32, 46, 61.

сліжык 21, 22 (гл. *віюн*).

Адзінкавыя: *кроўж* 25 (трад.).

Карта № 324

ВУГОР (Anguilla anguilla S.)

№ 1788 «Я. н. вугор: вугор, вугорыч, вангор...»

Карта паказвае галоўным чынам лакалізацыю лексічных варыянтаў традыцыйнай назвы вугра *(вугор, вугар* і *вугорыч)*, а таксама трансфармацый яго запазычанай назвы *(вангор, вэнгар, выгыр)*. Памылкова трапілі, відаць, у адказы на дадзенае пытанне праграмы назвы *вугрыца, вугрык* (звыч. лічынка рачной міногі), *уклейка, піскун* (відавочна, уюн).

Як *вугорыч* картаграфуецца *угораш*. Адным знакам картаграфуюцца таксама варыянты назвы *вугорыч*, якія адрозніваюцца ў запісах транскрыпцыяй галоснага гука ў суфіксе.

вугор 7, 8а, 18, 25а, 29, 35, 36, 45, 46 *(вугрэ)*, 50, 55—57, 60, 61, 64 *(вугор у нас ні водзіцца)*, 68 (мн. *вугры*), 70, 71, 74—76, 80, 88, 96а, 119, 122 (мн. *вугры*), 123, 126, 130, 136, 138 *(вугроў у нас не едзяць, вельмо воны проціўны)*, 140—142. *угор* 24 (мн. *угры*), 28, 29, 47 *(угра злавіць цяжко, ён слізкі)*, 54, 60, 77, 79, 91, 92, 94а, 97, 101, 103, 107, 115, 116—118, 124, 125 *(угор пахожы на ўюна, такі страшны)*, 127, 128, 131, 135—137. *угорь* 16, 17, 83, 120. *ўугор* 9, 93 (мн. *вугры*). *выгырь* 83.

вугар 10, 11, 31, 37, 59, 67, 73. *угырь* 84. *вугърь* 86, *угар* 126. *вугрь* 85.

вугорыч 4 *(вугорыч жывець у бузе)*. *вугоръч* 8а. *угорач* 6. *вугорач* 6. *угоръч* 5, 12, 13. *угораш* 2. *угоріч* 32. *угорыч* 1, 7, 8 *(угорыч у гарох ходзіць)*, 15. *угореч* 14. *бугор* 82 *(чулі бугор)*.

вангор 3, 19—22, 25, 45, 49а, 52 (мн. *вангоры*). *ангор* 52а. *венгор* 98. *вынгор* 97. *вэнгор* 90, 96, 108, 109, 113. *вэнгер* 133. *вэнгош* 51 (мн. *вэнгожы*).

выгырь 83.

Адзінкавая: *дайгар* 18.

Адводзіцца: *вугрыца* 65 *(вугрыцы нападобіе уюна, патонша)*. *вугрык* 46 *(вугрыкі)*. *уклейка* 43. *піскун* 42.

Карта № 325

ЖАБРЫ

АЛА 103 'жабры рыбы' (Npl)

На карту нанесены асноўныя назвы. Паказана іх адрозненне па корані і некаторыя нерэгулярныя гукавыя асаблівасці.

Зёбры картаграфуюцца як *зібра*, як *вушы* — *вушкі, завушніцы*.

жабры 1А, 4А, 6А, 9А, 10А, 12А, 16А, 18А, 20А, 23А, 25А, 26А, 31А — 36А, 39А, 40А, 42А, 45А, 47А, 49А — 51А, 55А, 56А, 58А, 61А, 63А, 67А, 70. *жабра* 50А, 64А.

жэбры 11А, 14А, 15А, 37А. *жэбра* 7А, 46А.

зябры 4А, 8А, 21А, 22А, 24А, 38А, 39А, 42А *(зябрі)*, 60А — 62А, 115. *зябра* 43А.

зёбры 41А, 70. *зебра* 53А, 59А, 65А, 66А.

зібра 52А, 54А. *зёбры* 27А.

жабракі 57А.

вушы 13А, 17А, 30А, 44А. *вушкі* 29А. *завушніцы* 29А.

Адзінкавыя: *зявы* 10А. *зява* 28А. *шчокі* 3А. *патшчынкі* 5А. *шчэлепі* 19А.

Карта № 326

ПУХІР У РЫБЫ

№ 1793 «Я. н. унутраны паветраны мяшок у рыбы: пузыр, пухір...»

Карта прысвечана паказу тэрытарыяльных адносін да назвы *пузыр (пузырь)* іншых найбольш пашыраных назваў.

Як *пузыр* картаграфуецца *пузырок*, як *пухір* — *паўхір, панхір*, як *таўкач* — *таўкачык*.

пузыр 1—6, 8 (сучаснае), 10, 11, 14, 15, 17, 18, 21, 24, 25а, 27, 28, 30, 31, 33—37, 40, 42, 43, 45, 55, 59, 61, 64, 65, 67—70, 73—77, 80—82, 88, 91, 94, 101, 106, 108, 110, 113, 117, 119, 120, 120а, 123—127, 129—132, 136, 139, 142. *пузырь* 12, 13, 16, 32, 39, 41, 44, 79, 83—87, 89. *пузэр* 46. *пузырок* 94, 96а.

пухір 50, 59, 100, 111. *паўхір* 50. *панхір* 22.

пухло 94а, 109.

дух 19, 20, 47, 49, 49а, 52а, 56, 58, 63, 66, 69, 72, 90, 98, 99, 102 *(дух рыблячы)*, 103, 114, 134.

душок 69, 103.

душа 20 *(душа рыб'я)*, 21, 29, 48, 53, 54, 57, 62, 93, 94а, 104, 105.

душовык 94а.

плавук 51, 95.

плывунок 8 (трад.). *паплаўкэ* 60. *плавок* 96.

таўкач 25, 26. *туўкач* 5, 8а. *талкач* 9. *таўкачык* 22.

капшук 116, 118, 122, 135, 137, 141.

Адзінкавыя: *бінючок* 112. *каўбушок* 82. *коўбічэк* 140 *(коўбічэк у серэдзіне рыбы, як у скоціны)*. *лопуўка* 5. *мудзік* 71. *мэхір* 92. *мяшочак* 115, 138. *пердун* 107. *пляскун* 52. *пукало* 108. *стралок* 65. *стрэлка* 23. *бэнзыль* 97.

Карта № 327

НЕРАСТ У РЫБЫ; РЫБА НЕРАСТУЕ

№ 1797 «Я. н. перыяд, калі рыба пускае ікру і малако: нераст, нораст...» і № 1798 «Рыба пры нерасце трэцца, б'ецца»

Карта адлюстроўвае пашырэнне слова *нераст* у яго варыянтах, а таксама пашырэнне падобных па аснове абазначэнняў адпаведнага дзеяння (паводзін рыбы ў час

адкладвання ікры). Для гэтага выкарыстаны два паралельныя наборы знакаў, якія адрозніваюцца паміж сабой памерам. Наяўнасць іншых дзеясловаў адзначаецца толькі агульным адсылачным знакам.

Як *нэраст* і *нэрастýе* картаграфаваліся ў сувязі з іх гукавой аднастайнасцю формы з нерэгулярным цвёрдым пачатковым зычным у гаворках паўночнага захаду і аналагічныя формы з цвёрдым пачатковым зычным, наяўнасць якога абумоўлена рэгулярнай фанетычнай асаблівасцю заходнепалескіх гаворак.

Акрамя таго, як *нерастýе* картаграфуюцца *нерасцíцца, нерэсцíцца, нераставáя,* як *нэрастýе — нырыстэ́цца,* як *нерасýе — расýя.*

нéраст 6, 9, 10, 11, 20, 22, 23, 25а, 26, 27, 30, 31, 36, 37, 45, 46, 47 *(вяснóю ўсéнка рыба ідзé на нéраст),* 48, 49, 49а, 50—57, 59—61, 63—72, 74—76, 80, 81, 82, 86, 88—89, 93, 99, 101, 102, 110—112, 115, 116, 118—120, 123, 125, 126, 129, 135, 137, 139, 141, 142. *нéрыст* 40, 42, 83, 85. *нéрíст* 41, 44, 79, 85, 89. *нéръст* 35, 43, 73. *нéрост* 102, 106, 126, 138. *нéрэст* 107, 117, 136. *нерêст* 113.

нóраст 2, 4, 7, 14, 21, 28, 29, 32, 33. *нóрьст* 5, 8а, 13, 15, 34. *нóрыст* 12, 16.

нáраст 1, 8, 17. *нáрьст* 13, 39.

нэ́раст 3, 24, 25, 52. *нэ́рост* 90, 94а, 95, 97, 103, 108, 109, 131, 132. *нэ́рыст* 91, 92. *нэ́рэст* 133. *нэ́ᵃруст* 98.

нэ́росць 94, 96, 96а.

нéрас 53, 82, 105, 119, 122. *нéрэс* 134.

рас 62. *нерастóўка* 77. *нераставáння* 124. *нэ́ра* 132 (рэдк.).

Адзінкавыя: *бóйла* 114.

нерастýе 125. *нірастýе* 75, 119. *нерастýя* 66, 68, 69. *нярастýя* 49. *нерастýіць* 45. *нірастýіць* 9. *нерасьцíцца* 135. *нерэсцíцца* 140. *нераставáя* 50.

нарастýя 25. *нарастýіць* 1, 2, 4, 6, 8, 24. *нърастýіць* 8а. *нърьстýіць* 8а.

нэрастýе 19. *нэростýе* 94, 108, 109. *нэᵃрастуеᵃ* 98. *ныростýе* 90, 94а—96, 103. *нырыстэ́цця* 131.

нерасýе 53, 105. *нерасýя, нэросýя* 122. *расýе* 62.

Іншыя назвы: *пускáе нэ́росць* 94. *б'éцца* 10, 11, 83, 88, 114, 127, 136. *трэ́цца* 45, 54, 62, 84, 86, 92, 93, 130, 136. *трéцца* 79, 83, 85, 87, 89, 96а, 107, 133. *цярэ́цца* 84. *гуляя* 82. *ігрáе* 90. *мятáецца* 127. *пляскóчыць* 97. *пускáя íкру* 87, 93.

Карта № 328

ЛУСКА Ў РЫБЫ

АЛА 102 «чешуя рыбы»

На карце паказана супрацьпастаўленне слоў, якія абазначаюць луску ў рыбы, па кораню.

Як *лускá* картаграфуецца *лýска, люскá,* як *лупá — лупына,* як *шалухá — шалýшкі,* як *шкарлупá — лушпáйкі,* як *слíнь — слень, свень.*

лускá 1А—6А, 8А, 11А—20А, 22А, 23А, 26А—33А, 35А—40А, 42А, 43А, 46А, 47А, 49А—51А, 53А, 55А, 56А, 58А, 59А, 61А—67А, 115. *лýска* 52А, 61А. *люскá* 10А.

шулухá 7А, 9А, 29А, 41А. *шылухá* 21А, 25А. *шалýшкі* 9А.

лупá 48А, 51А. *лупына* 48А.

скурлупá 24А. *лушпáйкі* 43А.

слінь 54А. *слень* 60А. *свень* 57А.

Адзінкавая: *корá* 53А.

Карта № 329

РЫБУ ЛАВІЦЬ

№ 1826 «Як кажуць: рыбу трэба лавіць, лаваць, лапаць...»

На карце паказана пашырэнне розных слоў у адзначаным значэнні і варыянтаў дзеяслова з коранем *лов-* у адносінах тэматычнага галоснага.

лавíць 1—8, 8а—11, 13—37, 39—44, 47—49, 49а—51, 52а—57, 59, 60, 62—65, 67—77, 79, 80, 83—89, 93, 98, 100, 101, 104, 105, 110—112, 115, 116, 118—120, 123—126, 128—130, 136, 139, 141, 142. *ловíць* 106, 107, 113, 114, 117, 133—135, 138. *ловíці* 94, 102. *ловыты* 90, 94а—96, 96а, 97, 103, 108, 109, 131, 132. *лувéтэ* 98.

ловáць 113, 120а, 122, 127, 135, 137, 140. *лавáць* 20, 126, *ловáты* 108.

лáпаць 45, 46, 48, 52, 54. *лáпаты* 91, 92.

Карта № 330

НІЗКА (рыбы)

№ 1824 «Я. н. нізка рыбы на шнурку, дубчыку: метка, нізка...»

На карце паказана ўжыванне слоў у адзначаным значэнні, якія маюць найбольш пашыраныя карані. Агульны адсылачны знак указвае на ўжыванне ў дадзеным значэнні слоў з іншымі каранямі.

У некаторых выпадках адказы на пытанне адсутнічаюць і замест іх падаюцца толькі звесткі аб упарадкаванні злоўленай рыбы: 2 на дубец начапаў і панёс, а як многа налавіў — у торбу можна класці. 3 *на вíтку.* 5 *нъчъпáў нъ дубéц.* 18 *на дýпчык наніжа.* 20 *знізáў рыбу на дубéц.* 26 *насіляць рыбу на дубéц ці нíтку.* 46 *ніжуць рыбу на шнюрóк.* 52 *знізáў рыбу на жыльбуць.* 57 *не вяжуць, перакладаюць лістом.* 65 *налыгáлі рыбу на дýпчык.* 96а *на прут нанызáв.*

нíзка 43, 44, 49а, 67, 79, 82—87, 107, 114—116, 119 (любой рыбы), 120, 120а, 122—129, 137, 138, 142. *нíска* 12, 56, 60, 63, 64, 66, 69—72, 74. *нызка* 92, 131.

нізáнка 16. *нізáлка* 99, 137. *нізлó* 111. *нызáло* 97.

вя́зка 14, 37, 82, 104. *вя́ска* 15, 31, 32, 49, 88. *в'я́зка* 108, 137. *уя́ска* 94. *в'я́ска* 90. *вáска* 93.

візáнка 7, 37. *вязáнка* 54, 91. *везёнка* 17. *свя́ска* 35.

вяслó 24, 60, 77, 104. *васлó* 93.

вя́сла 27, 37, 41 (і грыбоў, абаранкаў), 68, 73, 75, 80, 82.

мéтка 98, 101—103, 107, 117, 118, 119 (нанізаныя на дубчык уюны), 133—136, 139—141. *м'ётка* 105.

матóк 7—11, 30, 40. *матýшка* 4 (матушка рыбы), 13. *мэтэ́чка* 94а, 108. *мытэ́чко* 132. *матýха* 8а. *матырка* 8а.

Іншыя назвы: *вíтка* 4 (вітка рыбы). *чоп* 13. *тýзін* 21. *шнурóк* 22, 47, 62. *тýзень* 23. *кукáн* 25. *пýта* 26. *вілачкі* 29. *нацэ́пка* 31. *пачóпка* 32. *бунт* 55, 113. *шнюр* 45. *вінцерка* 52а. *сіля́ўка* 59 *(насіля́ў сіля́ўку рыбы).* *маніста* 63, 64. *нóшка* 89. *ванóк* 93. *вынóк* 96. *вéшалко* 97. *рожóн* 106. *óсылка* 109.

Карта № 331

ЧЫСЦІЦЬ (рыбу)

№ 1834 «Як гавораць: рыбу трэба чысціць, скрэбці, часаць...»

Адзначаныя абазначэнні не зусім суадносныя. Агульнавядомы дзеяслоў *чысціць* мае значэнне працэсу поўнай апрацоўкі свежай рыбы для наступнага прыгатавання ці захавання. Дзеясловы *скрэ́бці (шкрэ́бці), часáць* — гэта абазначэнні аднаго з працэсаў апрацоўкі рыбы, у прыватнасці, працэсу ачысткі яе ад лускі.

Картаграфуюцца найбольш пашыраныя абазначэнні.

чысціць 3—5, 6 (нов.), 7, 8, 8а, 9—13, 15—17, 18 *(спачатку скрабýць, а потым чысцяць),* 19, 20, 22 *(скрабýць луску, потым чысцяць),* 24, 25 *(вытрыбушыць),* 26, 28—37, 39—44, 45 (ачышчыць луску), 46—48, 49 (трыбушыць), 50—52, 52а—57, 58 (здымаць луску), 59—62, 67, 68, 69 (нов.), 70, 73—76, 79, 80, 82, 84—89, 93, 99, 100, 102, 104—107, 110 *(скрапці, а патом чысціць),* 111, 112, 116, 117 (патрашыць), 118, 119 (вычышчаць нутро), 120,

120а, 123—126, 128—130, 132, 133 (выкідаць нутро), 136, 137, 141, 142. *чысціці* 94. *чыстыты* 90—92, 95, 96, 96а—98, 103, 108 (аг. назва), 109, 131.

скрэ́бці 59, 67, 101, 105 *(скрабо́м, а пато́м чысціім)*, 107, 115, 119 *(здымаць луску)*, 136, 137, 142. *скрэ́бті* 134. *скрэ́пці* 53, 63—65, 66 (стар.), 69, 71, 111, 113, 117 (луску). *скрэ́сці* 35. *скрэ́сць* 1, 3, 14, 18 (спачатку скрабуць, потым чысцяць), 22 (скрабуць луску, а патом чысцяць). *скрабці* 49а, 62, 135, 140. *скрапці* 25а (луску здымаць), 27, 54, 110 (здымаць луску). *скрабсці* 83. *скраба́ць* 49 (здымаць луску).

шкрэ́бці 77, 102, 116, 127, 138. *шкрэ́бсці* 81. *шкрэ́псць* 74. *шкрапці* 72. *шкрэбты* 108 (здымаць луску).

скабліць 1, 23 (нов.), 25 (скабліць луску).

чэса́ть 134. *чэса́ць* 133 (здымаць луску). *чэса́ты* 94а.

патрашы́ць 23 (стар.,), 58 (выкідаць нутро), 69 (трыбушыць). *потрошы́ты* 91 (выкідаць вантробы).

перабіра́ць 6, 25 (патрашыць).

Адзінкавыя: *чыніць* 77 (патрашыць), 122. *спраўля́ць* 52а. *дарыня́ць* 52. *поро́ты* 131 (патрашыць). *хорошы́ць* 114.

Адведзены: *плата́ць* 2. *крапа́ць* — начыняць 8.

Карта № 332

РЫБАЛОЎНАЯ КРЫГА

№ 1809 «Я. н. ручная лавушка з сеткі, нацягнутай паміж двума «палазамі»: крыга, кломля, комля...»

На карце адлюстравана пашырэнне назвы *кры́га* і шэрагу іншых назваў падобнай прылады ў іх словаўтваральных і іншых лексічных варыянтах.

Як *ко́мля* картаграфуецца *ко́мяль, ко́мла, кімля.*

кры́га 1, 7, 8а, 9—14, 16, 17, 23, 29, 30, 31, 33—37, 39, 40, 42, 43, 49 (метры тры), 58 *(го́хты* — палазы ў крызе), 63—65, 68, 71—76, 80, 82, 88, 101, 111 *(с палаза́мі)*, 112, 116—118, 119 (ловяць два-тры чалавекі), 120, 120а, 124, 125 (цягаюць трое), 126 (каля берагоў ловяць, сетка паміж двума «палазамі»), 129, 136, 138, 140, 141 (ловяць утрох). *кріга* 32, 83—85. *кры́гіна* 1.

кло́мля 49а, 50, 55, 90, 91, 93, 94, 96, 99, 100, 102, 104, 106, 107. *клу́мля* 141.

кло́мня 92, 94а, 96, 103. *клу́мня* 108, 132.

кло́вня 94а, 95, 98, 113, 131.

ко́мля 67, 105, 111 (на раме), 114, 122, 133, 135. *ко́мла* 110. *кімля* 109. *ко́мяль* 115.

брэ́дзень 25а, 28 (цягаюць утрох), 125 (калі ўдвох). *бре́дзень* 86. *брэ́дзянь* 49 *(брэ́дзянь бо́льшы за кры́гу)*, 54, 60, 69 (на крывых палазах), 126.

бро́дзень 52а. *бро́дзянь* 18, 20 (з палазамі), 25, 47. *бро́дзінь (у бро́дні ёсць карма́ і дзве кукашы́ны — калкі)*.

браднік 86, 123. *броднік* 133 (на палазах сетка, ловяць утрох). *бряднік* 89. *брэднік* 70. *брот* 52а.

трайнік 2 (з двумя *ге́гнямі, ге́гню* выкопваюць у лесе, яна ў выглядзе полаза), 5. *трайча́к* 22 (трое цягалі), 47 (ловяць утрох: два уперадзе, а трэці — ззаду папіхае). *ге́гні* 3 (гл. *трайнік*). 4. *ге́глі* 21.

Адзінкавыя: *двайнік 2* (з адной *гегнюй* у выглядзе полаза). *са́ні* 26, 82. *палазэ́* 48 (ловяць утрох), 53. *крыву́ля* 137. *руге́ля* 134. *пъзвало́ка* 5. *валаку́ша* 28 (цягаюць удвох). *сак* 6 (ловяць удваёх, з палазамі, дзед у канцы), 77. *калы́ска* 93.

Адводзяцца: *буч* 24 (з лазы). *мерожа* 28 (на рацэ ставяць). *падвало́чак* 45 (ручная лавушка з сеткі з адным абручом унутры, лавіў ім адзін чалавек). *трыгу́біца* 28, 57 (сетка, цягаюць два-тры чалавекі). *се́тка* 56 (ловяць удвох, утрох, адзін боўтам заганяе рыбу). *ва́тка* 61. *кош* 66 (малыя ловяць, звычайны кошык). *ко̂ш* 133 (з лазы). *хабатня́* 24. *хабо́тня* 8 (з лазы плятуць хаботню). *падса́ка* 142. *куль* 133 (з ценета). *таптýха* 123.

Карта № 333

ВЕНЦЕР

№ 1810 «Я. н. невялікая стаўная лавушка з сеткі або лазы з вузкім уваходам без крыл: нерат, венцер, яцер...»

Лексічны матэрыял, сабраны ў адпаведнасці з гэтым пытаннем, сведчыць аб двух асноўных рэгіянальна супрацьпастаўленых лексічных тыпах назваў: для паўднёвага захаду характэрна пераважна назва *ве́нцер* (*ве́нцяр* і г. д.), а для паўночнага ўсходу — *не́рат* у разнастайных фанетычных (і лексічных) варыянтах. Гэтыя назвы, відавочна, найбольш адпавядаюць адна адной па прадмету абазначэння.

У адносінах іншых зарэгістраваных назваў трэба сказаць наступнае:

ве́рша (е́рша, ве́ршка) — відавочна, таксама тое ж, што і *не́рат* або *ве́нцер*, або блізкае да іх.

жак — звычайна гэта стаўная лавушка з крыламі.

кош — тое ж, што і *не́рат (ве́нцер)*, але толькі выплецены з дубцоў.

буч (бу́ча) — магчыма таксама тое ж, што і *не́рат (ве́нцер)*.

чуб — звычайна лавушка ў жаку (жак з адным чубам, жак з двума чубамі).

Сумніцельнымі адпаведнікамі да *ве́нцера* з'яўляюцца назвы: *ко́шык, скры́пка, гірка, стру́га, куль, кабе́нь, прутня́, мяро́жа, міро́га, чарпло́, хабо́тня.*

Зусім не суадносяцца па прадмету абазначэння з назвамі *не́рат (ве́нцер):*

са́чык, сак, падса́ка — гэта стаўная лавушка ў выглядзе сачка з кармой, у якую заганяюць рыбу ганцом.

ва́та — стаўная сетка невялікіх памераў.

на́стаўка — прыстасаванне для лоўлі рыбы з лодкі (ці ўброд), падобнае да бочкі без дна; ім накрываюць невялікі ўчастак у вадзе, і рыба аказваецца як бы ўнутры «бочкі», дзе яе палохаюць, пакуль яна не заблытаецца ў сеткавых сценках настаўкі.

рашо́тцы — прылада ў выглядзе рэшата з дзіркай у сярэдзіне для лоўлі рыбы з палонак зімой.

баўту́н — паводле заўвагі ў адказе, ручная лавушка; тое ж, напэўна, і *баўту́ха*. *таптýха* — тое ж, відаць, што і *баўту́ха*

не́раст картаграфуецца, як *не́рат* (апіска?), *няро́ты* картаграфуецца, як *няро́та* (але магчыма, што гэта мн. ад *няро́т), няро́тка* — як *няро́та.*

не́рат 10, 11, 36, 37, 46, 64 (без крыл), 65, 66 (у нераце пасярэдзіне рыла і два абручы), 67 (ставяць на сажалках), 68 (нерат рабілі і з лазы, і з нітак, і з чаго папала), 69 (з абручамі, вока ў нераце, у вока лезе рыба), 75, 76 (з лазы, сеткі), 80—82, 107, 111. 112, 117, 118, 119 (з сеткі або лазы), 125, 126, 128—130, 141. *не́раст* 63. *не́ръът* 43. *не́ріт* 44, 79, 83, 84, 85, 89. *не́рот* 115 *(на плотку ставяць)*. *нэ́рот* 90.

няро́т 116. *няро́д* 120.

неро́та 56, *нэро́та* 108, 109. *няро́тка* 49а.

ме́рет 86 (з нітак). *ме́ріт* 44. *ме́рыт* 87.

но́рат 2 *(го́рла ёсь, як сачо́к)*, 6, 7, 8 (сетка нацягнута на абручы, *журало́ бальшо́я)*, 9, 21, 22 *(нараты́)*, 28, 29 (трад.), 32. но́рыт 39, 40 *(із ні́тык і з лазы́ быва́яць)*. *нърато́к* 8а, 9.

наро́т 1, 13, 33.

ве́нцер 7, 57 (плецены з нітак пянькі, у ім горла, крылы), 59 (устар.), 61, 62, 67 (з крыламі), 74, 100, 104, 106, 111, 120а, 122, 136, 138 (лавушка з сеткі без крыл), 139. *ве́нцяр* 20, 24 *(тры ду́шкі, прыро́блены кры́лля, а па канца́х ко́лікі, адзі́н ззаду ў карме́, а два ў кры́ллях, ро́бяць з пру́цікаў)*, 25 *(кры́ллі і куле́к і мно́га абручо́ў)*, 30 *(ве́нцяр з адны́м крыло́м)*, 50, 52а, 53 *(ве́нцяр абавязкова з крыламі, а се́тка на каблуку́, не з лазы), 54,* 55, 58, 60, 64 (з крыламі), 65 (з крыламі), 71, 99 (з крыламі і заднім крылом), 105, 110 (з крыламі). *ве́нцір* 35, 41. *вэ́нтэр* 90, 94 *(з ніто́к)*, 94а, 103.

вінцір 4. *вінцяр* 18 (з крыламі).

я́тэр 96, 96а.

ве́рша 134. *вэ́рша* 91, 93, 97.

ве́ршка 92. *е́рша* 42.

жак 17, 73, 85 (жак без пол), 98 (рэдк.), 113, 131, 132.

кош 111 (з лазы), 114 (з лазы), 135, 137, 140 *(кош без кры́льей, вон плеце́цца з лозы́, а ў сере́дзіну ўплёетваецца ву́сцьве)*. *кыш* 107.

буч 3, 5, 18 (буч з лазы), 26, 27, 52 (плеценая з дубцоў лавушка).

бýча 47 (бучу ставяць на рыбу ў нераст), 48.
Адзінкавыя: *хабóтня* 5. *мірóга* 7. *чуп* 12. *прутня́* 14. *куль* 23. *кýлік* 23. *сак* 29 (трад.). *чарпло́* 31. *мярóжа* 34. *кабéнь* 42. *нáстаўка* 54. *рашóтцы* 67 (ставяць зімой, б. ч. на ўюноў). *вáта* 72. *скрыпка* 76 (з *сінюхі* — тонкіх дошчачак, надраных з дрэва). *патсáка* 77. *кóшык* 98. *сáчык* 101, 102. *таптýха* 31, 116. *стрýга* 86 (з дубцоў). *баўтýн* 110 (кош, у які заганяюць рыбу, топчачы). *баўтýха* 116, 142. *падсáка* 123. *гірка* 124.

Карта № 334

КРУЧОК У ВУДЦЫ

№ 1802 «Я. н. кручок у вудзе: кручок, гачок, зазубень...»
Матэрыялы па гэтаму пытанню сведчаць аб агульнапашыранасці ў сучасным ужыванні ў беларускіх гаворках назвы *кручóк (крючóк)*. Іншыя назвы кручка ў вудзе, якія былі пашыраны, відаць, у некаторых рэгіёнах раней (паўночны захад, Палессе), адзначаны зараз фактычна толькі як спарадычныя (іншы раз як старыя, напрыклад, 84, 104).
Як *кручóк* картаграфуецца *кручóчак, кручéчок,* як *зáзубэц* — *зазýбчык,* як *гачóк* — *гáчак,* як *вýдка* — *вýдачка, вýда.*
кручóк 1—3, 4 (з *зáзурбам*), 5—8, 8а—13, 15, 17—22, 24, 25, 25а—31, 33—38, 40, 42, 43, 45—49, 49а, 51, 52, 52а, 53—70, 71 (у кручку быў *зáзубень*), 72—82, 88, 90, 93, 94, 94а, 96а, 99—102, 104—107, 110—113, 115—120, 120а, 122—131, 134—139, 140 (на кручкý е *застóй*), 141, 142. *крючóк* 14, 16, 32, 39, 41, 44, 65, 79, 83, 84, 89, 117. *кручóчак* 102. *кручэ́чок* 132.
зáзубень 54, 85 (трад.), 104 (стар.), 114 (стар.). *зáзубэнь* 94а, 103.
зáзубэц 108, 109, 133. *зáзубчык* 133.
гачóк 46, 90—92, 96—98, 102. *гáчак* 46.
вýдка 86. *вýтка* 19. *вýдачка* 23 (малы кручок). *вýдачка* 58 (на дробную рыбу). *вýда* 23 (вялікі). *вýда* 25 (вялікі кручок).
Адзінкавыя: *зачэ́п* 94а.

Карта № 335

ЖАК

№ 1813 «Я. н. нерат з крыламі: жак...»
На карце адлюстроўваецца пашырэнне слова *жак,* а таксама некаторых іншых слоў у падобным значэнні.
Як мярóжа картаграфуецца *мірóжа, мірэ́жа, мярóга, мірóжка, мірóш.*
жак 5, 6, 8 *(с крыльямі, два крылá),* 8а, 14, 16, 32, 36, 39, 43, 47, 73 (крылы з нітак), 74, 75, 77 *(з крылушкамі; у жакáх куль ёсць, сéтка і абручы крýглыя),* 79, 80, 82—84, 86, 87, 89, 90—93, 96, 97, 98, 100, 103, 107, 108 (*двойчáк* — з двума крыламі, *аднокрылец* — з адным крылом), 109, 113, 114, 118—120, 120а, 122—134, 136—142.
вéнцяр, вéнцер 23, 24 *(с крыллямі),* 25 (жак чулі, але тут *вéнцяр*), 25а (з вузкім уваходам і з крыламі), 27, 28, 31, 48, 49а, 52а (аднакрылы і двухкрылы), 54, 64, 65, 68, 71, 72, 99, 104 (с крыламі), 110 (с крыламі), 111, 112, 116, 117, 139. *вэ́нтэр* 94.
мярóжа 12 (с чубамі г. зн. два венцяры на канцах сеткі), 30, 34, 39. *мірóжа* 13 (сетка с двумя чубамі г. зн. венцярамі па канцах), 17, 29. *мерóжа* 94а (два венцяры на адным крыле). *мірэ́жа* 18. *мярóжка* 43. *мярóга* 7. *мірóш* 21.
нéрат 10, 11 (с крыламі), 46, 63, 66 (з нітак, абручы чатыры і горла), 67 (с крыламі). *нéріт* 85.
нарóт 1 (ставілі каля *заéскаў; дýжкі далявыя і крýглыя,* абцягнуты сеткай). *нóрат* 32 (з крыламі).
Адзінкавыя: *крылач* 94а (з адным крылом). *буч* 22. *сáчык* 102 (з прывершнікам).

Карта № 336

АБРУЧ У ВЕНЦЕРЫ

«Я. н. абручы ў жаку, нераце і іншых рыбацкіх прыладах: каблук, камлук, казаблук, калач...»
Матэрыял паказвае супрацьпастаўленне гаворак заходняй часткі Беларусі, якім характэрны назвы *каблýк (закаблýк, камлýк* і інш.) і *лук,* усім іншым гаворкам на тэрыторыі краіны, дзе пашырана ў падобным значэнні слова *абрýч.* У шэрагу выпадкаў картаграфаваліся рэканструяваныя формы адзіночнага ліку назваў на падставе форм у множным ліку.
абрýч 3, 4 *(абручы́ ў вінцяры́),* 6 *(абручы́),* 8 *(абручы́),* 8а, 10, 12—14, 16, 23, 24 *(абручы́),* 25 *(абручы́),* 25а, 27, 31, 33, 35—37, 39, 40 *(абрýч для жáка, абручы́ для нóрыта),* 43, 49а, 57, 67—69 *(абручы́),* 71, 72, 74—76, 77 *(у жаку абручы́ і рэ́бры),* 79, 82—86 *(абручы́),* 89, 90, 91 (жалезны), 99, 104—106, 110, 111, 116, 118—120, 123, 125, 126, 129, 133, 135 (мн. *абручы́*), 139, 141. *абручы́* 5, 11, 17, 18, 22, 26 *(абручы́ ў сачкý),* 32, 34, 44, 63, 65, 66 *(у нéраце два абручы́),* 70, 73, 80, 124. *абручэ́* 61. *обрýч* 94 (мн. *обручі*), 101—103, 117, 131, 132 (мн. *обручы́*), 134, 136, 137 (мн. *обручэ́*). *вобрýч* 138. *обручы́* 107.
бруч 122, 134. *бручы́* 87.
óбруч 133, 140.
каблýк 28, 45, 46, 47 *(каблук гнуць бóльшу часць з ёлкі),* 53, 54, 62, 83, 90 *(каблукі* — мн.), 91 (драўляны), 92 *(каблукы́),* 93, 94 (мн. *каблукі*), 94а (мн. *каблукы́*), 96 (мн. *каблукы́*), 96а, 97, 98 (мн. *каблукé*), 99, 100, 102, 103. *коблýк* 107.
камлýк 18, 50.
закаблýк 48 *(у нéраце за закаблукé зачаплялі сéтку),* 49, 56.
каблýч 108 (мн. *каблучі*), 109 (мн. *каблучі*).
калáч 113, 114 *(калачы́).*
лук 19, 20, 51, 52 (*лучóк* — меншы), 58 (круглы лук). *лукá* 52а (у мн. *лýкі*).
дугá 7, 28, 29.
дýжка 42. *дýшка* 1 (мн. *дýшкі*), 2 (мн. *дýшкі*), 24. *дýшкі* 21, 30.
Адзінкавыя: *кальцó* 7, 54. *кóльцы* 125. *кóльбы* 17.

Карта № 337

РЫБАЛОЎНАЯ ПРЫЛАДА БУЧ, БУЧА

№ 1821 «У якім значэнні ўжываецца слова буч (буча)?»
Карта адлюстроўвае пашырэнне слова *буч (бýча)* у значэнні «рыбалоўная прылада». Ужыванне гэтага слова ў іншых значэннях фіксавалася чамусьці не ўсюды (хаця яно, трэба думаць, з'яўляецца агульнапашыраным).
Як *бýча* картаграфуецца *бýчка.*
буч — 'рыбалоўная прылада' 1 (*буч* робяць з лазы, *усéнак* у бучы, г. зн. горла), 2 (*буч* пахожа на *норат,* к хвасту звужаецца), 3, 4 (*буч* робяць з лазы), 5, 6 (*буч* плялі з лазы ці з ляшчынніку, ставілі на глыбокім месцы), 8а (ручная лавушка з лазы ў выглядзе конуса), 9 (яго плялі з лазы), 18 (*буч* з лазы), 19 (лавушка, плеценая з лазы), 20 (снасць, сплеценая з вітак) 21—23, 24 (плеценая з лазы лавушка), 25а (як невылівайка), 26 (робіцца з лазы), 27 (прыстасаванне для лоўлі рыбы з лазы ці нітак), 40,

46 (буч плецены з дубцоў з двумя днамі, як мухалоўка, туды рыба залезе, а назад — не), 47, 52 (плеценая з *жылбуцёў* лавушка на рыбу, *у бучў два лўкі* — большы і меншы, ставілі зімой), 54 (ручная лавушка ў выглядзе конуса), 57 (лавушка для рыбы, плеценая з лазы, без крыл, мае горла, ставяць на ноч), 65.

бўча — 'рыбалоўная прылада' 7 (буча робіцца з лазы), 25 (рыбалоўная снасць, сплеценая з пруццяў), 45 (буча длінная з лазы плеценая, у яе рыба ўваходзіць, а назад не патрапіць), 48 (сетка-лавушка), 49а (кошык для злоўленай рыбы), 51 (кашэль такі з грубых нітак; загароджваюць раку і ставяць *бўчу*), 55 (мяшок з лазы на жывую рыбу). *бўчка* 49.

бўча — 'сварка, калатэча' 10, 71, 75, 79, 82, 84, 86, 90, 92, 94а, 95, 98, 102, 103, 108, 109, 124, 127, 132, 135, 137—140, 142.

бўча — 'вір, глыбокая завадзь на рацэ' 60.

Карта № 338

ПАЛАТНО ДЛЯ РЫБАЛОЎНЫХ СЕТАК

1816 «Я. н. сеткавае палатно: сятно, ценета...»

З зарэгістраваных назваў лексічнымі адпаведнікамі з'яўляюцца *сець, сётка (сітно, сётнішча), палатнó, цéнета.* Назвы *рэдзь, рэзь, рэж* адносяцца да спецыяльнага сеткавага палатна з буйнымі вочкамі, якое выкарыстоўваецца ў двухслойных або трохслойных сетках.

Як *сётка* картаграфуецца *сётка, ценетó* — як *цéнето, рэ́жа* — як *рэж.*

сець 16, 31, 70, 93, 102, 116, 120а (густая), 123, 132, 138, 141.

сётка 1 *(сётку візáлі),* 2 *(сётку іглíцай вязáлі),* 3, 4 (густая), 5, 6, 8а, 9—12, 18—23, 25—27, 30, 32—34, 43—45, 48, 49, 49а, 52, 54—57, 59, 61, 63—65, 67, 68, 72, 77, 84, 85, 92, 94, 96, 98—101, 104—106, 110, 111, 117, 119, 120, 127, 129—131, 135, 139. *сытка* 91. *сíтка* 90. *сёткa* 89.

сётнішча 13. *сíтно* 60.

палатнó 17, 24 *(палатно на сеткі),* 25а *(сетачнае палатно),* 28, 29, 31, 46 *(сяцяста палатно, палатно для сеткі)* 50, 51, 52а, 53 *(сеткавóё палатно),* 62, 66, 69, 71, 75, 86, 111, 118, 124—126. *пълатнó* 39, 73, 80 *(сéткавае пълатно).* *пылатнó* 79, 82, 83, 87, 89 *(брéдніва пылатно).* полотнó 96, 96а *(сéтково полотно),* 134, 138.

цéнето 107, 114. *тéнето* 103, 108, 109. *цéнято* 47, 113. *цéнета* 116. *ценетó* 133, 136, 137, 140.

редзь 14, 28. *рэдзь* 36, 120а (рэдк.). *рэць* 4 *(рэць* — редкая сетка), 74, 122. *ріць* 96. *рэзь* 31 (з вялікімі вочкамі), 37, 82 (сець з тоўстых вяровачак). 129.

рыж 94а. *рэ́жа* 31 (з вялікімі вочкамі).

Карта № 339

ПАЛОНКА

№ 1828 «Я. н. палонка, прабітая ў лёдзе для лоўлі рыбы: пелька, палонка, пролубка...» № 1827 «У якім значэнні ўжываецца слова пель (пелька): а) прасечаная палонка на рэчцы зімой б) нізкае месца, нізіна сярод поля...»

Зарэгістраваныя дыялектныя назвы з'яўляюцца пераважна дастаткова дакладнымі лексічнымі адпаведнікамі. Але сэнсавы аб'ём большасці назваў, відаць, шырэйшы за значэнне, сфармуляванае ў пытанні. Яны абазначаюць наогул прасечаную палонку або прамыіну ў лёдзе.

Як *прóлуб* картаграфуецца *прóлуба,* як *пáнеўка* — *пáнаўка.*

№ 1828 *палóнка* 25 (нов.), 42, 44, 48, 55, 56, 60—62, 65, 67, 83, 85, 87, 88, 93, 99, 100, 104, 105, 111, 120, 142. *полóнка* 90, 94, 96а, 97, 101, 107, 113, 114, 131, 133, 134, 137, *пулóнка* 92, 98.

палóмка 60.

апалóнка 67. *ополóнка* 96, 108, 109, 132. *ополўнка* 94а.

болóнка 90. *полóнька* 95, 103, 106, *полéнька* 102.

пéлька 44 (рэдк.), 66, 69—72, 75 (нов.), 77, 115—119, 122—127, 129, 130, 135—139, 141, 142.

пéля 122, 140.

прóлубка 40, 42, 44 (палонка, якая ўтваралася натуральна, скрытая пад снегам), 57, 59, 89. *прóлупка* 2, 4, 8а, 10, 11, 18, 20, 23—25, 25а, 32, 50, 68. *прóлапка* 1, 2, 22, 74. *прóлъпка* 5.

прóлуб 9. *прóлуба* 3, 19.

прóлумка 35, 51, *прóламка* 26, 36, 52а, 58, 63.

пралóнка 45.

пралóмка 46, 47, 49а, 53, 54, 64.

прóрупка 26 (нов.), 27, 73, 83, 102.

прóруб 90, 93 (нов.), 136.

лўнка 7, 8, 12, 14—16, 25а, 29—34, 36, 37, 39, 75, 79, 91.

лўнька 28.

прадўха 25. *прóдух* 24. *прадўхвіна* 84. *духí* 80, 110.

пáніўка 84. *пáнеўка* 86. *пáнаўка* 75. *пáныўка* 43. *цюшка* 6, 7,

№ 1827. *пéлька* — «палонка» 44, 69—72, 75 (нов.), 76, 77, 82, 85 *(пель),* 112, 115, 117—119, 122 (і *пéля*), 123—131, 135—137 (і *пéля*), 139, 140 *(пéля),* 141, 142. *пéлька* — «невялікае круглае балотца» 116 *(пель),* 120 *(пéля).* *пéлька* — «пустэча, неўрадлівае поле» 69. *пéлька* — «адтуліна, у прыватнасці, рот, вузкі праход» 96. *пéлька* — «частка ў рыбалоўных прыладах» 80.

Адзначаны іншыя назвы ва ўказаных значэннях: 1 *прóлапка* — прабівалі пешняй у лёдзе. 2 *прóлупка* (знач.?). 3 *прóлуба* — у знач. а, *нізíна* — у знач. б. 4 *прóлупка* — прасякаюць зімой на возеры. 6 *нáда прасячы цюшку* (у знач. а). 7 *лўнка, цюшка* — у знач. а, *лахчына, балацíна* — у знач. б. 8 *лўнка, прóлупка* — у знач. а. 10 *прóлупка* — у знач. а, *лўжок* — у знач. б. 13 *пълъня́* — прамыіна ў лёдзе, рыба *аттушыла.* 14 *лўнка* — у знач. а, *лашчына* — у знач. б. 14 *пълъння́* — прамыіна, *лўнка* — прасечаная пелька (у лёдзе). 16 *лўнка* — у знач. а, *нізíна, лашшына* — у знач. б. 17 *лўнка* — у знач. а, *нізíна, лашчына* — у знач. б. 18 *прóлупка* (знач. ?). 20 *прóлупка* (знач. ?). 21 *лóнка* — прасечаная палонка. 22 *прóлапка* — у знач. а, *нíската* — у знач. б. 24 прасякаюць *прóлапку, прóдуя* (знач. ?). 25 *прóлупка, палóнка* прасечаная — у знач. а. 28 *лўнька* — у знач. а. 29 *лўнка* — у знач. а, *нізíнíа* — у знач. б. 35 *прóлымка, прóлумка* — у знач. а, *лахчына, нізíна* — у знач. б. 37 *лўнка* — у знач. а. 40 *палóнка* — у знач. а. 47 *пралóнка* — у знач. а. 48 *далíна* — у знач. б. 49 — *пралóмка* — у знач. а, *далíна* — у знач. б. 51 *прóлумка,* прасякаюць *прóлумку.* 57 *прóлубка* — у знач. а. 58 *прадўха, прóламка* (у знач. ?). 59 *прóлубка* — у знач. а. 60 *палóнка* — у знач. а. 66 *пéлька* — прасякаюць *пéшняй, як лёт тóўсты.* 67 *апалóнка* — у знач. а, *нізíна* — у знач. б. 68 *прóлупка* — у знач. а, *нізíна* — у знач. б. 75 *пáнаўка* (трад.), *лўнка* — у знач. а, *нізíна, лагчына, вадастой* (нов.). 80 *пáнеўка* (знач. ?). 83 *пáныўка* — у знач. а. 84 *прадўхвіна, пáнюўка* — у знач. а, *балóцьвіна* — у знач. б. 85 *пáніўка* — у знач. а. 86 *пáнеўка* — у знач. а, *лашчына* — у знач. б. 90 *прóруб, полóнка, болóнка* — у знач. а, *долíна, нізíна* — у знач. б. 94 *полóнка* — у знач. а, *лотчына* — у знач. б. 94а *ополўнка* — у знач. а, *луговына, долына* — у знач. б. 95 *палóнка* — у знач. а, *ныз, лошчына* — у знач. б. 98 *пулóнка* — у знач. а. 98 *палóнка* — у знач. а. 102 *полэ́нька* — у знач. а, *долына* — у знач. б. 104. *палóнка* — у знач. а. 107 *палóнка* — у знач. а. 108 *ополóнка* — у знач. а, *лошчына* — у знач. б. 108 *ополóнка* — у знач. а, *долына* — у знач. б. 110 *дух у нас прасякаюць* (у лёдзе). 132 *ополóнка* — у знач. а. 133 *полóнка* — дзірка ў лёдзе.

Карта № 340

ГАДЗЮКА

№ 1838 «Я. н. ядавіты гад: гадзюка, вужака...»

Пры картаграфаванні дыялектнага матэрыялу карнявыя адрозненні на карце супрацьпастаўляюцца фігурамі, а словаўтваральныя — унутраным напаўненнем фігур. У п. 134 адказ *гад* «самец» не картаграфуецца, паколькі не адносіцца да тэмы карты.

Адказ *гадзюк* нанесены тым жа знакам, што і *гадзюка.*
гад 57, 96, 96а, 98, 127. *гат* 8а.
гадзюка 2, 4, 12, 16, 17, 21, 25а, 29, 31, 32, 35 (рэдк.), 38, 40—43, 45, 48, 51, 53, 54, 57, 59—64, 66—78, 80—88, 89 (рэдк.), 93, 96, 99—102, 104—106, 110—130, 135—138, 140—142. *гадзюк* 92. *гадюка* 90, 91, 94а, 95, 97, 98, 103, 108, 109 (рэдк.), 131—134. *гад^{дз}юка* 94.
гáдзіна 2, 3, 18—20, 22, 23, 47, 49а, 52, 52а, 53, 57—59, 66, 69, 107, 135 (рэдк.). *гáдына* 90 (рэдк.), 94а, 95 (рэдк.), 98, 103, 108, 109, 132 (рэдк.).
гадзюга 4, 52.
гáдыня 21, 24, 25.
гáдыўка 16.
змяя 47, 49, 50, 51, 55, 88, 89. *змія* 4, 8а, 9, 12—14, 16, 17, 36, 39, 90 (рэдк., нов.), 98. *змея* 113, 135 (рэдк.).
жмея 51.
вуж 46. *вуш* 33, 54, 56.
вужáка 1, 5—11, 13, 15, 26—31, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 66, 67, 79, 81, 83, 84, 89 (рэдк.), 127, 136.
Адзінкавыя: *вереце́нніца* 14. *кóмля* 139.
Адведзены: *гад* (самец) 134.

Карта № 341

ГАДЗЮКА ШЫПІЦЬ

№ 1841 «Гадзюка шыпіць, сіпіць...»
Адказ *кусáіць* не картаграфавалі, паколькі ён не адносіцца да тэмы карты.
57, 59—65, 67—69, 71, 75, 78—88, 99, 100, 104—107, 110, 112, 115—117, 123—125, 128, 129, 135—139, 142. *шыпы́ць* 92. *шыпíт* 93, 102. *шыпы́т* 91. *шыпы́ть* 95 (рэдк.), 96а, 97, 103, 108, 132. *шыпэ́ть* 131.
сіпíць 4, 7—12, 14—16, 25а, 29, 30, 32—35, 38, 39, 41, 42, 44, 46, 70, 73—77, 81—83, 85, 87, 89, 101, 118—122, 126 *(сіпіць як гусь, пачуеш іздалёку),* 127, 130, 141, 142.
сыпíць 56, 72, 140.
сычы́ць 51. *сычы́т* 90. *сычíт* 94. *сычы́ть* 94а, 95, 96. *сычэ́ть* 98. *сíчіць* 113.
сы́кае 23, 133, 134. *сы́кая* 50—52, 66, 111. *сы́каіць* 1.
шы́кае 103, 107, 109, 114. *шы́кая* 56, 58.
свíшча 19, 52, 58, 64. *свы́шчэ* 109, 133.
Адзінкавыя: *съпíць* 5. *сьніпíць* 18. *шчыкоціць* 107. *жы́кае* 109. *кудáча бы кýра* 122. *пшычэ́ть* 131.
Адведзены: *кусáіць* 7.

Карта № 342

ВУЖ

1842 «Я. н. неядавіты гад: вуж, вужак, гужак...» АЛА 79 Qzь // gQzь уж — диал. guž — wąż.
Супрацьпастаўленне дыялектнага матэрыялу праведзена па гуку, які вымаўляецца ў пачатку слова (в, г, й) і на карце гэта адлюстравана розным напаўненнем унутры фігур. Супрацьпастаўленне па фігурах паказвае словаўтваральныя адрозненні. Адведзены ад картаграфавання як неадпавядаючыя тэме карты адказы *гáдзіна, гадзюкі, гадзюка, ужáха* (саміца).
вуж 10, 11, 14, 35—37, 42—46, 48, 49а, 59, 61, 67, 73, 75, 77—79, 81, 82, 84—88, 92, 94а, 98, 101, 102, 104, 106—109, 113—124, 127—130, 133.142. *вуш* 4—8, 12, 13, 15, 16, 21, 24, 25а, 27, 29, 32, 34, 35, 38, 39, 50 (р. *вужá),* 52а—56, 60—63, 65, 66, 68, 69, 71, 72, 76, 83, 89, 98—100, 105, 111, 112, 125. *ўуж* 9. *вуж^{ш}* 70. *вуш^{ж}* 110.
гуж 47, 59 (трад.), 95, 131—133. *гуш* 23, 49, 53, 58, 64.
уж 17, 90, 91, 93, 94, 96, 96а, 97, 103. *уш* 18, 20, 51.
вужáка 3, 8а, 26, 28, 33, 35, 40, 41, 53, 57, 73, 74, 80, 98, 104, 125, 126, 134, 135.
вужáк 21, 85.
ужáка 25.
ужáк 19.
Адзінкавыя: *заскрóнец* (трад.) 57.
Адведзены: *гáдзіна, гадзюкі* 22. *гадзюка* 40. *ужáха* (саміца) 133.
АЛА: *вуж* 1А, 2А, 4А, 6А—8А, 10А—14А, 17А, 18А, 20А, 23А, 25А—28А, 39А—42А, 47А, 51А, 53А, 54А, 56А, 57А, 59А, 60А — 63А, 65А—67А, 70, 115. *вуж^{ш}* 58А. *вуш* 9А, 21А, 22А, 24А, 29А, 33А, 34А, 36А, 44А, 46А, 49А, 50, 53А, 61А. *вудж* 38А.
гуж 30А, 45А, 48А, 64А. *гуш* 35А, 37А, 50А. *гуш^{ж}* 55А.
уж 43А, 52А.
юж 45А, 64А.
вужáка 3А, 5А, 16А, 20А, 23А, 31А, 32А, 63А, 70. *вуджáка* 38А.
вужáк 14А.
ужáка 19А.

Карта № 343

ЯШЧАРКА

АЛА № 83 'Ящерица' (Lacerta) ящерица — gŭstěr, gŭsterica — jaszczurka.
Для складання карты дадаткова выкарыстаны сабраныя толькі часткова матэрыялы па пытанню ЛАБНГ № 1843 «Яшчарка, яшчурка, яшчарыца...» Запаўненнем унутры круга паказаны словаўтваральныя супрацьпастаўленні картаграфуемых назваў.
я́шчарка 3А, 6А, 11А—20А, 22А, 29А—34А, 37А, 40А, 41А, 46А, 49А, 50, 50А, 51А, 55А—58А, 60А, 61, 61А, 63А, 66А, 67А, 70, 115. *я́шчырка* 1А, 2А, 4А, 5А, 9А, 21А, 23А, 25А, 36А, 38А, 39А, 42А, 52А, 62А. *я́шчэрка* 45А, 47А, 53А, 54А, 59А, 65А. *я́шчурка* 39А, 43А, 50А, 64А. *я́шчърка* 7А, 8А. *е́шчэрка* 48А.
я́шчарыца 22А, 26А, 27А, 29А, 44А, 60А. *я́шчараца* 28А, 50. *я́шчырыца* 10А, 35А.
Адзінкавыя: *я́шчур* 25А.
№ 1843: *я́шчарка* 4, 9—11, 19, 54, 60, 69, 130. *я́шчурка* 83, 92, 96А, 131. *я́шчэрка* 107, 133, 136. *я́шчырка* 78, 79, 83, 85, 87, 89, 93. *я́шчърка* 8а. *е́шчурка* 98.
я́шчарыца 54, 58, 62. 88. *я́шчырíца* 79, 85, 87.

Карта № 344

П'ЯЎКА

№ 1845 «П'яўка, п'явіца, п'яга...»
Фігурамі на карце супрацьпастаўляюцца словаўтваральныя адрозненні, а фанетычныя — унутраным напаўненнем фігур. Словы *упівáлка, апівáлка* і *півáўка* картаграфавалі тым жа знакам, што і *півáлка:* адказы *п'е́ўка* і *п'я́ўкі* на карту наносілі тым жа знакам, што і *п'я́ўка.* Адведзены ад картаграфавання адказ *смоўж,* паколькі не адносіцца да тэмы карты.
п'я́ўка 1—6, 8—16, 18—38, 40—45, 48, 50, 52, 52а, 54, 56—59, 60 (рэдк.), 62—73, 75—87, 89, 93, 94, 88, 100, 102, 104, 105, 107, 110—112, 115—121, 123—130, 135—139, 141, 142. *п'я́вка* 90, 91, 92, 94а, 96, 96а, 97, 107, 131. *п'е́ўка* 122. *п'е́вка* 98. *п'е́ўка* 66 (трад.), 74. *п'я́ўкі* 140.
пля́ўка 53, 61, 106. *пля́вка* 95, 103.
пія́ўка 7, 60, 88.
півáлка 16, 17. *апівáлка, упівáлка* 16. *півáўка* 39.
п'яўгá 133. *п'явгá* 113, 132. *п'еўгá* 114, 134.
п'я́віца 47, 49, 49а, 51, 55, 101, 102.
пля́віца 46. *пля́выца* 109.
Адведзены: *смоўж* 69.

Карта № 345

ЖАБА (Rana)

№ 1846 «Я. н. жаба зялёнага колеру, якая жыве ў вадаёмах: жаба, лягушка, лягуха, люгашка...» АЛА 85 'лягушка' (Rana).

Асноўнае супрацьпастаўленне звязана з ужываннем назваў *жаба* і *лягушка*. Рыскай пад знакам адзначана таксама ўжыванне назвы *жаба* з азначэннем (часцей за ўсё — *зялёная, зялёна, зэлэна;* адзінкавыя — *балотна, болоцяна, вадзяна* і інш.).
Рыскамі ўнутры фігуры адзначаны лексічныя варыянты назвы *лягушка (лягуха, люгашка)*.
З ліку адзінкавых сумніцельнымі з'яўляюцца назвы *курапа* і *рапуха*. У наваколлі яны выступаюць звычайна ў якасці назваў рапухі (варопаўкі).
Як *лягушка* картаграфуецца *лягуха*.
жаба 1, 3, 5, 9, 13, 18, 21—23, 25, 25а 26, 28, 29—31, 34, 37, 43, 44, 45 *(жаба ў лузе жыве, у рэчцы, на сухапуцці не жыве)*, 48 *(жабы квакталі)*, 49, 49а, 50 (часцей), 51, 52а, 54—57, 59, 60—64, 67—71, 74, 76, 77, 81—83, 86, 89, 91, 92, 93 (яны па дзераве поўзаюць), 94, 99—104, 106, 108, 109, 112—115, 117, 118, 119 (на ўсякую жабу), 121, 123, 124 (рачная, азёрная), 125 *(у калдабане за гародамі многа жаб)*, 126—128, 132, 134—137, 139, 140, 142. *жеба* 92, 97, 98.
зялёная жаба 2, 4 (зялёная жаба ў вадзе жывець), 7, 8, 8а, *(і жабіна)*, 19, 20, 24, 27, 50, 52, 53, 65, 66 (зялёная жаба ад трасцы лякарства), 122, 127, 141. *зялёна жаба* 47, 54, 94а, 107, 108, 109 *(на дзераве)*, 113, 132, 135. *зылёна жаба* 90, 95, 96, 103, 131. *зылёна жеба* 131. *зэлёна жаба* 96а. *балацяная жаба* 54. *балотна жаба* 46. *вадзяная жаба* 6, 58, 130 (крумкае слаўна). *сіняя жаба* 82.
лягушка 9 (яны бываюць простыя, абыкнавенныя і зялёныя), 10—17, 29, 31—39, 40 (лягушка зялёная і красная), 41, 43, 46 (рэдка), 53, 61, 72, 73, 75, 78, 80, 81, 83, 85, 86 (новае), 87—89, 105, 108 (нов.), 110, 111, 116, 118, 120, 120а, 129, 133 *(сівенька, зелёна)*, 142. *легушка* 134, 138, 140 (новае). *лягуха* 83.
люгашка 35 (рэдк., руская назва), 37, 44, 77, 118.
Адзінкавыя: *зялёнка* 84. *рапуха* 118. *курапа* 79, 85, 87. *туркач* 65 (жаба шэрага колеру, якая жыве ў невялікіх балотцах, канавах).
АЛА: *жаба* 2А, 4А, 6А, 10А—13А, 14А (маленькая), 15А—19А, 26А—35А, 37А, 39А, 43А—46А, 49А—51А, 53А—56А, 59А, 60А, 62А—65А, 67А, 50, 61, 115. *жеба* 48А.
зялёныя жаба 2А. *зялёна жаба* 28А. *зелёна жаба* 47А. *озерная жаба* 52А.
лягушка 1А, 5А, 7А—10А, 14А (вялікая), 16А—18А, 20А—25А, 33А, 36А, 38А, 40А—42А, 50А, 58А, 61А, 63А, 64А, 66А, 67А, 70 (зялёная). *легушка* 57А. *лягушка* 58А. *лягуха* 2А, 3А.
люгашка 8А, 25А.
Адзінкавыя: *курапа* 39А.

Карта № 346

РАПУХА (Bufo)

№ 1487 «Я. н. палявая жаба: рапуха, жаба, курапа, варопаўка...» АЛА 86 'жаба' Bufo.
Карта адлюстроўвае пашырэнне і супрацьпастаўленне на фоне агульнапашыранай назвы *жаба* яе рэгіянальных адпаведнікаў, у прыватнасці, *рапуха, варопаўка, курапа*.
Як *рапуга* картаграфуецца *рабуха, хропуха, ріпуха,* як *жаба рапуха — жаба рэпаха*.
жаба 1 (сярэдняя, звычайная), 2, 7, 8 (меншая), 8а *(і жабіна)*, 10—12, 14, 15, 17, 18 (невялікая), 31, 32 (караватая такая) 33—36, 38, 44, 50, 54 (сівая), 55, 64 (палявая), 67, 69, 75, 76, 78, 80, 84, 85, 87, 93, 94а, 95, 102, 103 (рэдк.), 104, 106, 108, 109 (рэдк.), 111, 113—115, 118—121, 123, 124 (земляністая), 125—129, 132, 135, 139, 140 (старая), 141, 142.
кърьватъя жаба 12, 13. *земляная жаба* 58. *палявая жаба* 120а, 137 *(рэпатая)*. *рабая жаба* 105, 117. *каравата жаба* 134. *жаба каралевата* 135. *корава жаба* 133. *курава жаба* 107. *каравая жаба* 111. *карава жаба* 74. *подподрубня жаба* 108. *подрубня жаба* 132. *пудрубна жаба* 95, 105, 110, 113. *рэпана жаба* 112, 117, 122, 138. *рэпавая жаба* 101.
рапуха 2 (вялікая, каля будынка жыве), 3—5, 6 (рабая, вялікая), 8, 9, 21, 22, 24, 25, 25а, 26—31, 33, 35, 37, 39, 40, 45—49, 50, 52а, 53, 54, 56—62, 69, 70, 75, 80, 82, 97, 99, 100, 104, 119 (радзей), 120а, 127, 130, 141 (здаровая). *рэпуха* 122. *рупуха* 98. *ропуха* 90, 91, 94—96, 96а, 97, 103, 108, 113, 115 (рэдк.), 131, 132.
рапуга 18 (вялікая, сівая, поўзае каля хат), 20, 52. *рабуха* 19 (паўзе, не скача), 110. *хропуха* 109. *ріпуха* 92.
жаба рапуха 136.
варопайка 23, 63, 65, 75, 77.
вярэпайка 66, 68, 69 (вялікая тоўстая жаба), 71 *(таўстая)*, 72.
варопавіца 46 *(як шапка)*. *варэпша* 75.
курапа 43, 44, 81, 83 (курапы квокчуць — дождж будзе), 86—89. *куряпа* 79.
лягушка 41, 58, 73, 82, 118, 123, 140 (новае), 141.
лягуха 1 (вялікая, каростава, з гузамі).
Адзінкавыя: *чъраўніца* 9. *чърадзейка* 9. *черапаха* 49а. *ведзьма рэпана* 137.
АЛА: *жаба* 1А—5А, 7А—9А, 11А, 12А, 15А, 16А (тоўстая), 19А—23А, 27А—30А, 33А—46А, 49А, 53А, 55А—58А, 60А—63А, 65А—67А, 50, 70, 113.
зялёныя жаба 2А. *жаба зымельна* 52А. *жаба корава* 47А, 51А. *шара жаба* 28А.
рапуха 1А, 6А, 8А, 13А, 17А, 20А, 24А, 26А, 30А, 31А (вялікая жаба), 46А, 49А, 50А, 59А, 61. *рупуха* 64А. *ропуха* 48А. *рэпуха* 70А.
рапуга 10А.
жаба рэпаха 47А.
вярэпайка 32А. *варапаха* 29А, *верапаха* 30А.
курапа 24А, 25А, 39А, 41А, 42А (радзей).
куропа 25А. *курлапа* 25А.
лягушка 14А, 33А, 63А (новае).
люгашка 9А.
Адзінкавыя: *паўзуха* 32А.

Карта № 347

ЖАБУРЭННЕ

№ 1849 «Я. н. жабіная ікра: жабурынне, жабурэнне, жаб'я ікра, лягушачая ікра, кваканне, кракацінне, картавінне...»
Карта вельмі добра адлюстроўвае асноўнае супрацьпастаўленне рэгіянальных назваў жабурэння. Гэта, з аднаго боку, словы, звязаныя па свайму кораню са словам *жаба*, і з другога боку, словы рознай іншай каранёвай структуры.
Як *жабур* картаграфуецца *жабор, жабер,* як *кракавінне — кракавіння*.
жабурынне 71, 74, 92, 96, 107, 115, 141. *жабурыння* 25, 26, 68, 70, 116. *жабурыне* 23, 97. *жабурыня* 59.
жабурэнне 64, 72, 91, 102, 104, 106, 111, 112, 120, 120а, 121, 127, 131, 135, 136. *жабурэння* 27, 52а, 65—67, 69, 110, 122, 126 (рэдк.). *жабурэне* 45, 46, 62, 93, 98. *жабурэнё* 50, 55, 60. *жабурэня* 20, 48, 51, 54, 58, 100. *жабурэнье* 117, 137. *жабурэнья* 105.
жаборэнне 96а. *жаборэне* 94.
жаборынне 94а, 132. *жаборінне* 95, 103.
жабур 113, 126. *жабор* 108. *жабер* 113, 114.
жабурыны 19. *жабернік* 53.
кракавінне 21. *кракавіння* 22. *кракывіння* 35.
крахавінне 9, 74 (найбольш). *крыхавіння* 5, 15, 29, 37.
каркавіння 10, 11.
кракацінне 57. *кракацїння* 30, 76.
кракгавінне 28. *кракгавіння* 24, 25а. *жаб'я кракгавіння* 6.
жабіны кракгавіны 2. *крыхавіны* 8. *кыртавіння* 41. *кракынняя* 35. *крэкат* 14. *крэкът* 32, 39.
каркавіння 10, 11.
харкавіння 88. *хрэхат* 17. *кърхавіння* 42.
квакынне 44, 87, 89.
квокънне 12, 16.
квыктання 44, 83.
квокът 12. *квок* 84. *ныкваха* 89.
ікра 3, 8а, 33, 34, 38, 81, 83, 89, 99, 121 (новае), 138, 140.
жаб'я ікра 1, 7, 10, 49а, 75, 77, 82, 86, 118, 123, 129. *жабіна ікра* 4, 18, 31, 56, 61, 133. *жабіная ікра* 45, 125, 142. *жабеча ікра* 101, 134. *жабіча ікра* 49. *жабяя ікра* 63.

жабная ікра́ 82. *жа́бына ікра́* 108. *жа́бына кра* 109. *жа́бская ікра́* 124. *жа́бечая ікра́* 126. *жа́бяччая ікра́* 130. *лягу́шачча кра* 96, 80. *лягу́шыччыя ікра́* 43, 73. *лягу́шкіна ікра́* 40, 78. *лягу́шыч'я ікра́* 13. *лягу́шач'я ікра́* 129. *кура́п'я ікра́* 86. *кура́пныя ікра́* 79.

Адзінкавыя: *ґра́ґулля, ґра́ґылля, лягу́шкіна дзяру́га* 35. *жа́біны не́раст* 47. *жа́баў я́йкі* 52. *лягу́шкіна пе́р'я* 81. *скаля́, скала́* 108. *жа́б'я во́чкі* 118. *крумкаце́ння* 119. *жа́біна малако́* 139.

Карта № 348

АПАЛОНІК

АЛА 87 'головастик', № 1850. «Я. н. жабіныя малькі з хвастамі: апалонікі, галавасцікі...»

Тэмай карты з'яўляецца тэрытарыяльнае супрацьпастаўленне найбольш пашыраных слоў, тоесных па кораню і па значэнню, у адносінах наяўнасці або адсутнасці пачатковага галоснага [а]. Нанесены таксама рэгіянальныя лексічныя назвы з іншымі каранямі.

Як *апало́нік* картаграфуецца *абало́нік,* як *пало́нік — пало́нічак, пало́нічкі,* як *пало́йнік — пало́йнікі,* як *пало́ннік — пало́днік.*

АЛА: *апало́нік* 11А, 16А, 19А, 26А, 27А, 30А—33А, 35А, 49А, 53А, 55А, 56А, 59А, 62А, 66А, 67А, 115. *опало́нык* 52А. *абало́нік* 115.

апало́нік 50А, 61.

пало́нік 2А, 5А, 8А, 9А, 20А, 21А, 34А, 38А, 40А, 42А, 51А, 54А, 63А, 65А. *пало́нічак* 60А. *пало́нічкі* 3А.

пало́йнік 1А, 4А, 6А, 7А, 58А. *пало́йнікі* 15А (мн.).

пало́ннік 17А, 22А, 23А, 25А, 36А, 39А, 41А, 70. *пало́днік* 24А.

лапо́нік 57А.

пра́чык 43А, 47А, 48А, 64А.

пра́нік 44А, 46А.

пра́ннік 37А.

прач 45А.

галава́ч 12А, 28А, 29А, 50.

крутагало́вік 13А, 14А, 44А.

галаве́нька 13А. *галава́сцік* 18А.

Адзінкавыя: *кія́нка* 10А. *крута́ч* 12А. *жа́бка* 61.

№ 1850:

апало́нікі 10, 11, 62, 65, 69. *ополо́нікі* 107, 133, 136.

пало́нікі 8а, 9. *поло́нікі* 130, 133.

пало́ннікі 78, 79, 83, 87, 88.

пало́йнікі 4, 83, 85, 87.

пра́чыкі 92, 93, 97, 98, 131.

прачі́ 95.

галавачэ́ 54, 60. *галава́сцікі* 11, 54, 60.

крутагало́ўкі 19.

Адзінкавыя: *жабыня́та* 96а.

Карта № 349

АВАДЗЕНЬ
[Oestridae (Hypodermatinae)]

№ 1855 «Я. н. авадзень: авад, авадзень, воўдзень... Мн. лік: авадні, воўдні, вадні...»

Картаграфуюцца назвы авадня. На карце адлюстраваны формы адзіночнага ліку. Улічаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах, некаторых фанетычных рысах (страта галоснага, асобныя выпадкі замены аднаго зычнага другім у каранёвай марфеме) і па месцы націску. Назва *галадзе́н* картаграфуецца як *галадзё̄н.*

авадзе́нь 2—11, 21, 23—25а, 28, 29, 46, 49а, 53, 56—59, 61, 63—65, 66 (авадзень больш за майскага жука), 68—72, 76, 83, 87, 89, 110, 118, 124—126, 130 (*авадзе́нь тоўсты з віду*), 139. *оводзе́нь* 117. *авадні́* 62, 67, 69, 104, 115, 121. *авадне́* 46, 49а, 50, 55, 56, 58, 61, 66, 93, 99.

абадзе́нь 52а, 59 (даўней так называлі).

авадзё̄н 50, 62, 67, 99, 104, 111. *авадзё̄ны* 111.

абадзё̄н 55, 100. *абадні́* 100. *абадне́* 50, 55.

валадзё̄н 54, 62. *валадне́* 54.

галадзё̄н 49. *галадзе́н* 47. *галадне́* 47, 49.

о́вадзень 51, 93, 112, 139. *во́вадзень* 53. *во́вадні* 53.

во́лудзянь 54, 60.

вадзе́нь, мн. *вадні́* 1, 12—17, 30—44, 73—75, 77—86, 88, 119, 123, 128 (*вадзе́нь кусая коней і кароў*), 129.

ава́д 57 (*аваду многа, самы авад удзень*), 115, 116, 120, 120а, 127, 135, 139, 141, 142. *ава́т* 8а, 21 (калі многа), 66, 105. *ова́д* 112, 121, 132, 140. *вова́д* 136.

о́вад 90, 91, 96, 97, 103, 108, 113, 114, 120, 133. *о́вод* 92, 94, 94а, 96а, 101, 102, 106, 107, 131, 137, 140. *во́вад* 109, 138.

ава°ды́ (мн.) 66, 105, 116, 120, 127, 135. *авадэ́* 116. *оввады́* 96, 108, 132. *ôвады́* 90. *овады́* 113. *оводы́* 94, 94а, 101, 102, 106, 107, 117, 140. *оводэ́* 96а. *вовады́* 109. *говады́* 95. *о́воды* 92. *говы́дьде* (зб.) 95. *ова́дьде* 103. *оводы́в* (Р. мн.) 97.

вад 122. *ват* 98. *вады́* 122. *вадэ́* 98. *лад* 134. *ола́д* 134, *лады́* 134. *олады́* 134.

во́дзінь, во́дні 87.

гіль, мн. *гілі́* 3 (па-простаму), 18—20, 27, 48, 52.

бонк, мн. *бо́нкі* 45 (*жывіну тне, жало мае гостро*), 52.

жужа́к, мн. *жужакі́* 68 (*жужака́* — Р. скл.), 69.

Адведзена: *здрок* 111 (*здракі́*). Відаць, назва абазначае іншую муху.

Карта № 350

ЗДРОК (Gasterophilidae),

№ 1857 «Я. н. куслівая муха, якой баяцца коні: здрок, гіль...»

Картаграфуюцца назвы конскага авадня — здрака. Паказаны адрозненні па каранях, словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах. Назва *зы́ґаўка* картаграфуецца як *зы́каўка,* назва *гні́дніца* — як *гні́даўка,* назвы: *ко́нскі авадзе́нь, вадзе́нь, авадзё̄н, абадзё̄н, авадні́* (мн.), *авады́* — як *авадзе́нь,* назва *сляпе́ц* — як *сляпе́нь.*

Адводзяцца ад картаграфавання назвы *асва́, во́сва, шэ́рсьні* (не адносяцца да тэмы карты).

здрок 7, 11, 65—67, 72, 90, 96а (здрок кусаецца), 100, 104, 107, 111, 112, 114, 116, 117, 121, 122, 127, 133, 136 (*конскі*), 137, 138, 139 (здрок — жоўты авадзень), 140—142. *здро́к* 65, 105, 110, 113, 115, 134 (*коньські*), 135. *здрі́к'* 96, 108. *здры́к* 126 (*кусае кароў крэпка*). *здрэк* 90. *здракê* (мн.) 66 (ля храпы каня лётаюць), *здракі́* 110, 111, 115, 120—122. *здрокі́* 107 (*мыцнэ кусаюцца*), 133. *здро^{а}кі* 113. *здрокы́* 108. *здрыкы́* 97.

строк 12, 47, 49 (*быстро двіжыцца, хвост закручаны;* жаўтаватая муха), 50 (*строку баяцца ні адно коні, а боляй каравэ́*), 51, 53, 54, 56 (*строк жаліць каню ў нос*), 71 (*строк коням у храпу залазіць*), 76, 99. *стрôк* 93, 94. *стрік* 109. *стрӥк* 103. *стру́к* 94а, 132. *стрык* 95. *стракі́* (мн.) 51, 71. *страке́* 53.

строка́ 101, 102.

здрач 98. *здрака́н* 108. *здрачі́* 98. *здраканы́* 108.

гіль 3, 18 (авадзень), 22, 23, 26, 27, 45 (*гіль — то вялікая муха, коняй тне*), 49 (*каровы гілююць*), 52а, 57 (*каровы гілююць ад аваднёў*), 58, 59. *гіле́* (мн.) 58

гіз 60, 61. *гіс* 60, 61. *гэз* 92.

гізаўка 6. *гізаўкі* (мн.) 6.

зык 25а, 68—70, 74, 75, 77, 81, 124. *ко́нскі зык* 25 (*сячэ каня*). *зыка́* (Р. скл.) 68. *зік* 41 (*коні, каровы зікаюцца*). *бзык* 118. *зыкі́* (мн.) 68—70, 77. *зы́кі* 125 (*як сядзе, аж гніткі*).

зы́каўка 15, 29, 35, 36, 38, 73 (*гніды торкая каровам, коням*), 81, 82. *зы́куўка* 34, 39, 84. *зы́къўка* 13. *зы́кыўка* 89 (*зы́кыўкі коні больш усяго быяцца*). *зы́ґаўка* 2, 9. *зы́ґъўка* 9. *зы́ґаўкі* (мн.) 2.

бызаўка 1 (*зазьвінела бызаўка*). *бызаўкі* (мн.) 1. *бызъўка* 5, 8а. *бізаўка* 4, 8. *бізаўкі* (мн.) 4.

кручо́к 19—21, 24, 48 *(мой конь не бая́ўся кручко́ў)*, 52, 62. *кручкі́* (мн.) 20, 24, 52.
гні́даўка 16. *гні́дніца* 42.
вадзе́нь 79, 85, 123. *ко́нскі авадзе́нь* 43. *авадзё́н* 111. *абадзё́н* 55. *авадні́* 63. *авады́* 142. *авадзё́ны* 111.
сляпе́нь 14, 123. *сліпе́нь* 17. *сьляпе́нь* 31, 37, 87. *сляпні́* 142. *сляпе́ц* 80.
му́ха 14, 28, 31, 83, 129, 131. *му́ха кусьлі́вая* 46. *по́зьняя му́ха* 86.
Адводзяцца: *асва́* 40. *во́сва* 40. *шэ́рсьні* 106.

Карта № 351

СЛЯПЕНЬ (Tabanidae)

№ 1856 «Я. н. сляпень: сляпень, сляпак...»
Картаграфуюцца назвы сляпня. Паказаны словаўтваральныя, некаторыя акцэнталагічныя і фанетычныя адрозненні. Назва *сле́пецень* картаграфуецца як *слепаце́нь*. Формы множнага ліку пры картаграфаванні не ўлічваліся.
сляпе́нь 14, 15, 21, 24—25а, 42, 57 (маленькі, сівенькі; каня сляпні заядаюць), 80, 88, 89, 104, 119, 123, 125 *(стольк і сляпнё́ў, аж нільзя падысьці к карові)*, 128. *слепе́нь* 139. *сьлепе́нь* 112, 140. *сьляпе́нь* 1, 2, 4, 5, 7—9, 13, 16, 18, 23, 25, 29—31, 33—37, 39—42, 44, 48 *(летам німа спасення ад сьляпнё́ў)*, 58, 63, 64, 66, 68—70, 71 (сьляпе́нь меншы за авадня), 72—79, 81—84, 85 *(прыліп як сьляпе́нь)*, 86—88, 115, 118, 129. *сліпе́нь* 12, 17. *сьліпе́нь* 32. *сляпні́* (мн.) 24—25а. *сьляпні́* 32, 121. *слепні́* 120.
ісьляпе́нь 3, 28. *асьляпні́* (мн.) 3.
сле́пень 116, 121, 126. *сле́пянь* 122, 130. *сле́пні* 122, 126 *(сле́пні як мухі бальшыя, врэдные, конь збро́ю паломіць, калі яны нападуць)*.
сьле́пацянь 65. *сле́пецень* 141.
слепаце́нь 59. *сьлепяце́нь* 126. *сьлепатні́* 59.
сьлепа́к 51, 67, 107, 113, 114, 134, 135, 137 *(е чорные і сівенькіе сьлепакі)*, 138. *слепа́к* 94, 102, 117, 133, 136. *сьлё́па́к* 93. *сліпа́к* 90, 91, 94а. *сьліпа́к* 10, 11, 87. *слыпа́к* 92, 95, 96а, 103, 131, 132. *слэпа́к* 101, 108, 109. *сьляпа́к* 19, 20, 27, 45 *(малы, рабы, зялёны, сівенькі)*, 50, 53, 54, 56, 60, 99, 100, 105, 106, 110, 111, 124. *сляпа́к* 52. *слепакі́* (мн.) 94, 117. *сліпакы́* 94а. *слыпакы́* 97, 103, 131, 132. *слэпакы́* 108. *сьлепакі́* 51, 107, 113, 137. *сьляпакі́* 19, 20. *сляпакі́* 52 *(шэранькія)*. *сьлё́пакэ́* 93. *сьляпакэ́* 56.
сляпня́к 46, 47, 49а, 52а. *сьляпня́к* 49. *сляпнякі́* 49а. *сляпнякэ́* 46.
сляпе́ц 42, 43, 80 *(шэ́ры, падхадзяшчы пад муху)*. *сьляпе́ц* 6, 22, 38, 55, 61, 62. *слепе́ц* 142. *сляпцы́* 104. *сьлепцы́* (нейтр.) 140 *(несеш копу, сьлепцы як уплетуцца — хоць кідай сено, воны крэпко кусаюцца)*. *сьляпцы́* 6, 22.
сьлі́вень 127 *(сляпень)*.

Карта № 352

КУСЛІВЫЯ (авадні, мухі)

№ 1859 «Авадні (мухі) куслівыя, кусашчыя...»
Картаграфуюцца назвы куслівых аваднёў (мух). Паказаны адрозненні па суфіксах.
кусьлі́выя 1, 4, 6—8, 9—11, 17, 19—21, 24, 25а, 29, 32, 35—37, 41—46, 50—52, 55, 58, 60—78, 80—82, 85, 99, 104—106, 110, 112, 115, 116, 118—130, 139, 141, 142. *куслі́вые* 93, 102, 107, 111, 113, 114, 117, 134—138, 140. *куслі́вы* 8а, *кусльі́вые* 96а. *куслэ́вые* 131. *куслі́выі* 13. *куслё́вы* 90. *куслі́вы* 91, 92. *куслэ́ве* 98.
куса́шчыя 2, 9, 15, 21, 23, 26, 27, 32, 34, 39—41, 44, 49а, 52а, 53, 56, 57, 59, 79, 84, 86, 87, 100, 103. *куса́шчые* 102. *куса́шчыі* 5, 12, 83.
куса́чыя 14, 42, 43, 75, 83, 85, 88, 89, 94а, 101, 107, 133.
кусу́шчыя 3, 9, 18, 22, 33, 45, 47—49а, 54. *кусу́шчые* 94. *кусу́шчыі* 109. *кусу́шчы* 90, 95, 132.
кусу́чыі 108. *кусу́чы* 132.
Адзінкавыя: *куса́тыя* 31. *куса́стыя* 123.

Карта № 353

БОЖАЯ КАРОЎКА (Coccinella)

№ 1863 «Я. н. крылаты, чырвоненькі з чорнымі крапінкамі жучок: божая кароўка, андрэйка, бедрык, багоўка, бедронка, бобер, колода, петрык, сідарка, сонейка, яварка, ядзерка...», АЛА 112 'божья коровка'.
Лексіка, якая ўжываецца ў адзначаным значэнні, вельмі разнастайная і стракатая. На карце больш-менш выразна выступае толькі супрацьпастаўленне гаворак паўночна-ўсходняй часткі іншым гаворкам Беларусі. На паўночным усходзе адзначаюцца толькі назвы з апорным словам *каро́ўка (цялу́шка)*. На астатняй тэрыторыі разам з назвай *божая кароўка* адзначаюцца назвы з рознымі іншымі каранямі.
Як *бо́жая каро́ўка* картаграфуецца *бо́гава(-я) каро́ўка*, як *каро́ўка-муро́ўка* — *куро́ўка-муро́ўка*, *каро́ўка-маро́ўка*, як *каро́ўка-багоўка* — *каро́ўка-бугоўка*, як *бядро́нка* — *бядро́шка*, як *я́дзерка* — *я́дзерачка*, як *зазу́лька* — *зоўзу́лька*.
бо́жая каро́ўка 3, 10, 11, 27, 31, 45, 47, 51, 53, 55, 57—61, 64—66, 67 (больш дробная), 69 (сучасная), 71 (сучасная), 72, 88, 99—101, 104, 119, 125, 128, 129, 141, 142. *бо́жыя каро́ўка* 32, 40, 41, 83, 85, 87, 89. *бо́жжая каро́ўка* 29, 73, 75, 81, 82, 86, 124. *бо́жыя каро́ўка* 33, 34, 39, 42—44, 78, 79, 84. *бо́жжъя каро́ўка* 13, 15, 16, *бо́жа каро́ўка* 1, 18, 19, 46, 50, 54, 62, 105, 106, 110, 112, 136. *бо́жа коро́вка* 90, 91, 108, 113, 132 (рэдк.). *бо́жа коро́вка* 94, 140. *бо́жа корэ́ўка* 102. *бо́жжа каро́ўка* 23, 80. *бо́ж'я каро́ўка* 36. *бо́гавая каро́ўка* 22. *бо́гава каро́ўка* 49, 49а, 118.
бо́гава цялу́шка 24.
каро́ўка-муро́ўка 6, 8а. *куро́ўка-муро́ўка* 7, 82, 123, 130. *каро́ўка-маро́ўка* 42.
каро́ўка-баго́ўка 8, 9, 12, 15, 83.
баго́ўка 10, 15, 28.
каро́ўка-буро́ўка 14, 82.
бо́жка-каро́ўка 84. *каро́ўка-буру́шка* 123. *бу́ркуўка-каро́ўка* 35.
каро́ўка 30, 40, 75, 82, 93.
бе́дрык 97, 131.
бедро́нка 20, 51 (па-польску). *бядро́шка* 45.
ве́дрык 95, 103.
пе́трык 90, 101, 116—118, 121, 122, 126, 134—139.
пятро́ 127. *петро́* 98, 109, 134.
пятру́шка 3. *петрачо́к* 71 (трад.). *пе́тра-па́ўла* 4.
хве́дарка 76, 77. *хве́дарко* 115, 120. *хве́дорко* 108 (рэдк.), 132.
хве́дур 98.
андрэ́йка 28, 63, 67 (большая), 68, 69 (трад.), 70, 75.
андрушо́к 24. *бо́жа андрэ́йка* 25а.
я́дзерко 53. *я́дзерка* 54. *я́дзярко* 60.
со́няйко 60. *со́нейко* 108.
зозу́лька 96а. *зоўзу́лька* 114.
кало́да 51, 93. *кало́дачка* 52а.
Адзінкавыя: *про́шка-рябо́шка* 17. *анцю́н-паланцю́н* 21. *барабу́ха* 25. *стрыказа́* 26. *іва́нька* 37. *рачы́шнік* 48. *мура́шка-пумпа́шка* 52. *кандра́цька* 74. *бо́брык* 92. *сы́дорко* 96. *шчо́дрык* 103. *козу́лька* 107. *чэ́ччар* 111. *москалі́к* 133.
АЛА: *бо́жая каро́ўка* 3А, 11А, 13А, 15А, 21А, 22А, 30А, 33А (маленькая без крылаў), 35А, 42А, 52А, 61А, 61, 70 (малая). *бо́жыя каро́ўка* 1А, 2А, 5А, 22А, 23А, 25А. *бо́жжая каро́ўка* 8А—10А, 36А. *бо́жжа каро́ўка* 20А, 38А, 66А. *бо́жжа коро́вка* 64А. *бо́жа каро́ўка* 14А, 27А, 28А, 46А, 49А (маленькая, без кропачак), 61. *бо́гава каро́ўка* 12А, 26А, 42А, 60А.
каро́ўка-муро́ўка 21А, 62А. *ко́ўка-муро́ўка* 24А. *каро́ўка-маро́ўка* 6А, 7А.
каро́ўка-буго́ўка 4А.
каро́ўка-буро́ўка 21А.
баго́ўка 6А.
каро́ўка 41А, 63А, 67А. *коро́ўка* 47А.
пе́трык 45А, 48А, 55А, 57А, 59А, 65А.
пітрачо́к 17А.
хве́дарко 50А, 53А, 117.
хадо́рка 37А.
андрэ́йка 16А, 19А, 31А.

андрэйка-купарэйка 33А. *андрэйка-братка* 70 (вялікая, з чорнымі кропкамі). *ядзерка* 28А, 44А. *ядзерко* 29А. *ядзерка-падзерка* 50. *ядзярачка* 49А (звычайна). *ядранка* 27А. *ядранец* 27А. *едрайко* 27А. *вядронка* 26А. *вядранец* 26А.
калода 28А.
Адзінкавыя: *полік* 10а. *пумпарушка-рыбушка* 11А. *канарэйка-божачка* 18А. *карбячок* 19А. *ляпошычка* 25А. *матрунка* 34А. *цыркун* 39А. *педурка-седурка* 43А. *шчэдрык* 48А. *дзенчак* 49А (называюць так, калі варожаць). *козулька* 51А.

Карта № 354

СТРАКАЗА

№ 1865 «Я. н. страказа: страказа, стрэлка, бабка, швайка, зыкаўка...», АЛА 116 'стрекоза'.
На фоне агульнавядомай назвы *страказа* картаграфуюцца семантычныя мясцовыя адпаведнікі да яе. Сумніцельнай назвай з'яўляецца *аўсянік* і *аўсянка* (звычайна так называюць *падзёнку*).
Як *страла* картаграфуецца *стралец*, як *строк — страк*, як *бабка — бабачка, жалезная баба*, як *конік — боскі конік*, як *зыкаўка — зыкалка*, як *швайка — швэйка*, як *чайка — пчайка, пшайка*, як *каза — козачка*.
стрэлка 1, 2 *(бліскучыя скрылійка)*, 3—6, 8, 8а, 9—17, 19, 21, 22, 25, 29, 30, 33—35, 38, 39, 73, 75, 77, 80, 118.
страла 21. *стралец* 18.
строк 48 *(іншы раз сіня бывае ад стракоў на вадзе)*.
страказа 20, 23, 24, 25а, 36, 45, 46, 48, 49, 49а, 50, 52а, 53, 55, 57, 59—61, 68, 69, 81, 99, 115, 123, 125, 129, 130, 139. *стрыказа* 28, 37, 75. *стріказа* 88. *стрыкыза* 7, 15, 40, 42, 43, 78, 84. *стрікъза* 32, 41, 79, 83, 85, 87, 89. *стрыкоза* 91, 107. *строкоза* 134 (новае), 136. *стреказа* 86. *стрэказа* 126. *стрэкоза* 96а, 101.
бабка 109, 116, 117, 119—121, 124, 126, 137, 140. *бапка* 31, 54, 56, 58, 63—67, 72, 74, 100, 104—106, 110—112. *бабачка* 66, 127. *жалезная баба* 65.
конік 47, 93, 102, 114, 133, 135. *коnык* 90, 92, 95, 97, 98, 103, 132. *боскі конік* 52.
зыкыўка 44, 79.
швайка 76, 122.
чайка 141. *пчайка* 142. *пшайка* 120а.
козлік 94. *козлык* 94а, 96.
коза 108. *козачка* 52.
Адзінкавыя: *аўсянка* 27. *вашка* 51. *аўсянік* 71. *вадзяная курка* 62. *дед* 134.
Адведзены: *матылёк* 53, 138. *цыркун* 113.
АЛА: *стрэлка* 3А—6А, 8А, 12А, 14А. *стрелка* 7А, 9А.
стрэла 1А. *стралец* 21А.
страк 26А.
стрыжка 30А.
страказа 11А, 13А, 27А—29А, 32А—35А, 44А, 46А, 55А, 57А—59А, 66А, 50, 61, 115 (з рус. мовы). *стрыказа* 16А, 17А, 19А, 36А, 40А. *стрыкыза* 2А, 7А, 20А, 22А, 24А, 38А. *стрікыза* 23А, 25А, 41А, 42А, 52А. *стрекоза* 10А. *стрэказа* 37А. *стрыкоза* 43А. *стрэкоза* 45А, 47А.
бапка 31А, 32А (традыцыйнае), 34А, 49А, 50А, 56А, 50, 70. *бабка* 65А. *бабачка* 33А, 53А, 61А.
конік 54А (рыжая страказа). *коnык* 48А, 64А.
зыкалка 60.
пшайка 62А, 67А.
Адзінкавыя: *маскаль* 40А, 63А. *мыскаль* 39А. *сечка* 25А. *лялечка* 54А (сіняя страказа). *мошка* 51А.

Карта № 355

МАТЫЛЁК

№ 1966 «Я. н. матыль (матылёк): мятлік, мятлушка, мяклуша, матылёк, бабачка...», АЛА 113 'бабочка'
Карта паказвае супрацьпастаўленне больш пашыраных рэгіянальных назваў матылька ў іх варыянтах.
Як *матыль* картаграфуецца *мутэль, мотыль*, як *матылёк — мотылык, мэтэлык, мутэлык, мытылчык*, як *матылька — матылка, матылячка*, як *мятлік — мятлічак, мятлічык, мятлачак*, як *мятлушка — мятлышка, мятлюшык*, як *мякліш — мяклыш*.
матыль 20, 21, 24, 25, 25а, 26, 27, 45, 47, 50, 51, 52а, 56—59, 62, 63, 66—69, 76, 77, 99, 104, 110, 112, 115, 118—120, 120а, 122, 124, 125, 127—130, 135, 136, 139, 141, 142 (вялікі). *мотыль* 102, 117, 137, 140. *мутэл* 109. *мотыль* 93 (прыносяць моль).
матылёк 8, 22—24, 49, 49а, 56, 60, 61, 64, 65, 70—72, 76, 80, 82, 86 (на полі), 88, 104, 105, 111, 115—118, 121, 126, 129 (памяншальнае), 137, 141, 142. *мотылёк* 90, 94 (новае), 101. *мутылёк* 91, 92. *мытылёк* 87. *мотылык* 94а. *мэтэлык* 103. *мутэлык* 109. *мытылчык* 108.
матылка 48, 100. *матылька* 45, 46, 52, 54, 55. *мотылька* 106. *матылячка* 46.
мятлік 1, 2, 4—7, 8а, 9—11, 13, 15, 28—31, 33, 34, 36, 37, 73, 74, 75, 83, 85. *мятлічак* 82. *мятлачак* 17. *мятлічык* 2.
мятлушка 32, 35, 39—42, 44, 81, 83, 84, 87, 89, 123. *мятлышка* 38. *мятлюшык* 80.
мятлок 36.
мякліш 12, 14. *мяклыша* 16.
бабка 101, 114, 134.
бабачка 86 (на агародзе), 88. *бабычка* 40, 43, 83, 85. *бабочка* 92, 94 (традыцыйнае), 95, 107, 113, 114, 132, 138.
пырыпілка 96. *пэрэпілка* 96а. *парапілка* 98.
піталішка 3, 18.
Адзінкавыя: *попыльнуха* 97. *папынюх* 131.
Адводзяцца: 9а *мітульга* (з заўвагай: у лёгкіх авечак). 19 *жужла*. 51 *капуснік* (ад матылька).
АЛА: *матыль* 10А—16А, 18А, 19А, 27А, 29А—33А, 35А, 44А, 46А, 49А, 53А, 55А, 58А, 61А, 62А, 65А, 50, 70, 115. *мотыль* 56А.
матылёк 11А, 32А, 34А, 37А, 59А, 67А, 61. *матылік* 50А.
мотылка 48А. *матылка* 26А, 45А. *матэлка* 26А. *мотэлка* 43А, *матылька* 26А, 28А.
мятлік 1А—3А, 5А, 6А, 17А, 18А, 20А, 22А, 38А. *мятлічка* 8А.
мятлушка 9А, 23А—25А, 36А, 39А, 41А, 42А, 60А.
мяклыш 7А.
бабка 47А, 51А, 52А, 57А, 66А.
бабачка 13А, 63А, 66А. *бабычка* 21А, 22А, 24А. *бабочка* 47А, 54А.
пэрэпілка 64А.

Карта № 356

ВУСЕНЬ

№ 1868 «Я. н. вусень матыля: чарвяк, гусеніца, вусень...» АЛА 114 Qsenica // Qsěnica // gǫsenica // gǫsěnica гусеница // guseniсa // gąsenica
Пры картаграфаванні матэрыялу дадзенай карты не ўлічаны розныя азначэнні да назоўніка *чарвяк* (*капусны, капусцяны, зялёны* і інш.), паколькі яны не ўтвараюць выразных арэалаў і з'яўляюцца, відавочна, дадатковым удакладненнем паасобных інфарматараў у сувязі з больш шырокім і нейтральным значэннем яго ў агульнанароднай мове, каб больш дакладна акрэсліць спецыфічнасць ужывання гэтай назвы. Адказы ў форме множнага ліку *(вусеніцы, гусеніцы, чарвяке, рабаке* і інш.), а таксама зборны назоўнік *чэрві* і інш. рэканструіраваліся ў форму адзіночнага ліку, якая і наносілася на карту. Адказы з пп. 69, 77 картаграфавалі тым жа знакам, што і *вусень*, хоць словы ў дадзеным выпадку ўжываецца толькі ў зборным значэнні.
вусень 45, 59, 61, 62, 81, 82, 104, 108, 109, 112, 114—120, 123, 124, 127, 128, 134, 136, 138—142. *вусянь* 56, 63—68, 69 (зборн., няма адз. і мн. л.), 71, 72, 77 (зборн.), 100, 105, 110, 121, 122, 130. *вусінь* 10, 11, 44, 79. *вусьнь* 75.
вусеніца 126. *вусяніца* 52а, 55, 60. *вусініца* 20. *вусэныца* 109. *вусэныця* 98. *вусеніцы* 45.
вусельніца 126. *вусяльніца* 54, 58.
гусень 101, 102, 106, 107, 113, 135, 137. *гусінь* 81. *гусэнь* 132.
гусеніца 28, 31, 46, 57, 80, 86, 93, 97, 125. *гусенніца* 9. *гусініца* 32 (нов.), 40, 43, 78, 83, 85, 89. *гусяніца* 47, 111. *гусаныца* 94а. *гусыныца* 103. *гусэныца* 132. *гусеніцы* 8.

вýса 76. *осэ́ныцця* 95. *óсэнь, гóсэнь* 133. *усяніца* 18.
чарвя́к 1—3, 6, 21—27, 30, 31, 36—38, 46, 48—50, 61, 69, 70, 74, 81, 99, 104 (часцей), 111, 124, 129. *чэрвя́к* 14, 17, 32, 94, 96а. *чъpвя́к* 5, 8а, 9, 12, 13, 15, 33, 34, 73. *чырьвя́к* 83. *чырвя́к* 35, 39, 41, 87, 90, 92, 96, 131. *чярвя́к* 88. *чярвéк* 97. *чэр'я́к* 107. *цырьвя́к* 16. *чарвя́к капýсны* 4. *чырвяк капýсны* 35. *капýсный цырьвя́к* 16. *чарвя́к зялёны* 29. *капýсныя чарвякí* 7. *капýсныя чэ́рві* 8. *чэ́рьві капýсныя* 84. *чырвякí* 40. *чэ́рві* 51. *чэ́рвы* 91.
рабáк 52, 62. *робáк* 94 (рэдк.).
Адзінкавыя: *капýсьнік* 19. *выласéнь* 42.
АЛА: *вýсень* 30А, 35А, 50А, 54А—57А, 61А, 62А, 67А, 115 *вýсянь* 31А, 33А, 34А, 37А, 49А, 50А, 58А, 59А, 61А. *вýсінь* 23А, 24А, 39А, 41А, 42А, 60А. *вýсэнь* 47А.
вýсеніца 29А. *вýсяніца* 44А. *вýсініца* 9А, 28А.
вýшальніца 44А.
гýсень 53А, 66А. *гýсянь* 51А. *гýсэнь* 47А.
гýсеніца 10А, 32А. *гýсініца* 22А, 25А, 52А. *гýсъніца* 7А.
госэ́ныцця 48А. *юсяніца* 50.
чарвя́к 3А, 6А, 14А, 18А, 26А, 70. *чъpвя́к* 8А. *чырвя́к* 2А, 36А. *чэрвя́к* 17А, 63А, 64А. *чэрýяк, чэр'я́к* 45А. *чырьвя́к* 42А. *чірьвя́к* 21А. *капýсны чарвяк* 12А, 13А. *капýсный чырвя́к* 4А, 5А. *чырьвя́к капýсны* 25А. *чарвякé* 27А. *чэ́рві* 16А, 19А, 20А, 40А. *чырьвякí кіпусьця́ныя* 1А.
рыбáк, рыбáк капýсьні 11А. *рабакé* 10А.
Адзінкавыя: *смэрть* 43А. *гуся́нка* 46А. *мóшка* 50.

Карта № 357

ПАВУЦІНА

№ 1870 «Я. н. сетка, якую пляце павук: павуцінне, павучынне, павуціна, павучына...»
Супроцьпастаўленне картаграфуемага дыялектнага матэрыялу праведзена па гуку, які вымаўляецца ў корані слова (ц//ч) і на карце гэта адлюстравана рознымі фігурамі. Адказы *павýцьё* і *павýцця* нанесены на карту тым жа знакам, што і *павуцьё, павýта* — тым жа знакам, што і *павутá, павучы́ня* — тым жа знакам, што і *павучы́на, павучэ́нне* — тым жа знакам, што і *павучы́нне*. Адведзена ад картаграфавання назва *павуты́нына*, якая абазначае адну нітку ў сетцы, сплеценай павуком, і такім чынам не адносіцца да тэмы карты.
павуці́на 8, 9—11, 17, 25а—27, 31, 36, 37, 46, 47, 49а, 50, 52а—54, 59, 61—63, 65, 71, 75—77, 79—81, 86 (нов., рэдк.), 88, 94 (нов., зборн.), 99, 104, 111, 112, 115, 118, 123, 124, 126—129, 141. *пъвуці́на* 5, 41. *пувуці́на* 12, 34, 43, 78. *пывуці́на* 40, 83, 88. *пáўвуці́на* 82. *пауці́на* 4, 18, 32, 45, 52. *пауці́ня* 105. *павуты́на* 96, 108, 109, 132.
павуці́нне 115, 125, 130, 139, 142. *павуці́ння* 11, 66, 67, 72, 77, 86, 121, 122. *пувуці́ння* 7, 68—70, 85. *пывуці́ння* 83, 87. *повуці́нне* 138. *повуці́ньe* 114, 140. *павуці́не* 23. *павуці́ня* 59 (зборн.). *павуты́нне* 90, 94а, 95, 96, 103, 109, 131. *повуты́нне* 97. *павутэ́нне* 96а. *павутэ́не* 98. *паутэ́нне* 91.
павуцéнне 48, 101, 106, 116, 120, 136. *павуцéння* 54, 104, 119. *павуцêння* 67. *павуцêнне* 94. *повуцéнне* 102. *павуцéне* 93, 100. *павуцêнё* 113. *павуцéнё* 50, 53, 55, 60. *павуцéня* 51, 58. *павуцéнье* 133, 135, 137. *повуцéнье* 107. *павутéнье* 134. *пауцéне* 56. *пауцéня* 20, 49, 110. *пауцéнье* 117. *паýцéня* 54.
павутá 108, 132. *паутá* 92. *павýта* 96а.
павýцьё 64. *павýцьё* 53. *павýцця* 82.
павучы́на 1, 24, 28—30, 33, 38, 75, 80. *пувучы́на* 13, 16, 35, 39, 44, 78, 84, 87. *пывучы́на* 83. *павучы́ня* 2.
павучы́нне 14, 21, 57, 74. *павучы́ння* 6, 22, 25, 29, 73, 75, 80. *пъвучы́ння* 8а. *пувучы́ння* 15. *пывучы́ння* 83. *паучы́ння* 3. *павучэ́нне* 71. *пувуцы́ння* 16.
Адзінкавыя: *паенчы́на* 20. *сы́то* 109. *сíто* 134.
Адведзены: *павуты́нына* 103 (адна нітка ў сетцы).

Карта № 358

ПАВУК СНУЕ

№ 1871 «Павук павучыну уе, тчэ, пляце...»
Супроцьпастаўленне назваў па каранях на карце адлюстравана фігурамі. Унутранае напаўненне выкарыстана толькі для больш яркага выдзялення паасобных цікавых арэалаў. Адказы *сплёў* і *спляцé* картаграфаваліся, як і *пляцé, віéць* і *ýё* — як *уé, наснавáў* — як *снуé, ччэць крóсны* — як *тчэ, нацягаваіць, ныця́гывыіць, нацягуя, зацягуя* і *цігáйць* — як *цягне, навóдзіць, завóдзіць* і *навёў* — як *вядзé, напускáя* і *напускáў* — як *пускáе, начáпаець* — як *чапáе*. Адведзены ад картаграфавання адказ *вя́жа*, паколькі ён не адносіцца да тэмы карты.
пляцé 23, 27, 36, 48, 53—56, 59—62, 64, 67, 74—76, 81, 93, 101, 105, 117—119, 121, 123—125, 139. *пляцéць* 13, 21, 25а, 26, 34, 35, 40, 41, 78, 79, 83. *пліцéць* 12, 16. *плецé* 102, 107, 126, 140. *плітэ́* 91. *плетэ́* 94 (рэдк.). *плетé* 134. *плэтэ́* 108. *плытэ́* 96а, 131, 132. *спляцé* 66. *сплёў* 46.
уé 10, 18, 31, 49а, 63, 69, 72, 77, 80, 85, 110, 120, 127, 142. *уéць* 5, 32, 33, 38, 39, 73, 83. *ýé* 11, 43, 45, 50, 65, 81, 82, 84, 102, 111, 112, 118. *ýець* 8а, 15, 84. *в'е* 47, 49, 90, 95, 96, 96а, 109, 113, 142. *в'ець* 7. *віéць* 3. *ýё* 53.
снуé 20, 25, 49а, 51, 57, 62, 70, 76, 98, 99, 103, 115, 116, 130, 133, 135, 137, 138. *снуéць* 22, 86, 89. *наснавáў* 8, 104, 141.
тчэ 37, 52а, 53, 67, 96а, 106, 111, 128, 129, 136. *тчэць* 30, 78. *ткець* 83, 88. *ччэ* 50, 58, 74, 87, 100. *ччэць* 28. *ччэць крóсны* 24. *іччэ́* 68.
рóбіць 114, 122. *рóбыць* 92. *рóбыть* 94а, 96. *рóбыт* 90.
матáя 66. *мотáе* 94, 95 (рэдк.), 96а, 97.
ця́гнець 9. *ця́гніць* 8а. *цігáйць* 1. *зацягуя* 19. *нацягаваіць* 4, 6. *ныця́гывыіць* 29. *нацягуя* 71.
вядзéць 29. *навёў* 2. *навóдзіць* 24. *завóдзіць* 52.
пускáіць 17. *напускáя* 122. *напускáў* 119.
чъпáіць 33. *начáпаець* 30.
Адзінкавыя: *крýціць* 14.
Адведзены: *вя́жа* 54.

Карта № 359

КЛОП

№ 1874 «Я. н. клоп: блыха, блашчыца, клоп...» АЛА 122 'клоп — насекомое-паразит с неприятным запахом' Cimex lectularius клоп — stenica — pluskwa
Карта складзена на падставе пытанняў ЛАБНГ і АЛА. Лексемы *блашчы́ца, блýска, плýска, плю́ска, плю́сква* картаграфуюцца адным знакам з розным унутраным напаўненнем, паколькі ўсе яны — этымалагічна аднакарэнныя (гл.: М. Фасмер. Этимологический словарь русского языка, т. 1. М., 1964. С. 176—177). Адказы *чырвóныя блóхі* і *чырвóна блыхá* на карту нанесены тым жа знакам, што і *блыхá, клапы́, клопá, клопý* — тым жа знакам, што і *клоп, блашчы́цы* — тым жа знакам, што і *блашчыца, плускы́* — тым жа знакам, што і *плýска, плю́скі* — тым жа знакам, што і *плю́ска*.
клоп 1, 2, 4—17, 21, 23, 24, 25а—39, 41—44, 54, 57, 58, 63, 64, 66, 68—71, 73—89, 112, 116, 118—130, 138, 139, 140 (нов.), 141, 142. *клопá* 101 (ж. р.). *клапы́* 40. *клопý* 117.
калóп 25. *клап* 114.
блашчы́ца 20, 46—48, 49а, 50, 52, 52а, 53, 55, 59, 72, 93, 99, 112 (трад.), 115, 116, 135. *блошчы́ца* 94, 94а, 101—103, 106—109, 114, 120, 132, 133, 136—138, 140 (трад.). *блошчіца* 113, 134. *блышчы́ца* 54. *блушчы́ца* 117. *блошчы́ця* 95. *блашчы́цы* 49.
блýска 90, 91, 96, 97, 98.
плýска 96а. *плускы́* 92, 131.
плю́ска 18, 45, 51, 54, 60, 62, 104. *плю́скі* 100.
плю́сква 3, 20.
блыхá 22, 56, 65, 67, 87, 89, 105, 110. *блахá* 46, 61, 111. *блохá* 136. *чырвóныя блóхі* 100.
АЛА: *клоп* 1А—9А, 12А, 14А—24А, 31А—33А, 35А—42А, 58А—63А, 65А, 67А, 70.

клу́оп 39А.
блашчы́ца 10А, 11А, 27А, 28А, 30А, 44А, 46А, 47А, 50, 53А, 55А, 57А, 66А, 115. *блошчы́ца* 45А, 51А, 52А, 54А, 56А. *блышчы́ца* 26А. *блосцы́ца* 48А.
блу́ска 43А.
плу́ска 64А.
плю́ска 29А.
блыха́ 10А, 13А. *блаха́* 49А, 61А. *чырво́на блыха́* 50А.

Карта № 360

БЛЫХА

№ 1876 «Я. н. блыха: скочка, блыха...»
Картаграфуюцца назвы блыхі. Паказаны адрозненні па каранях і суфіксах.
Адводзіцца ад картаграфавання назва *бло́шчыца,* таму што не адпавядае тэме карты.
блыха́ 2, 3, 7, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 23—27, 29—31, 33, 35, 39—45, 47, 48, 49а—51, 52а—55, 57, 59, 63, 66, 69, 71, 72, 74—80, 82—85, 87—89, 99, 115—121, 124, 126, 127, 130, 139, 141, 142. *блаха́* 1, 4, 8, 9, 20, 28, 37, 38, 46, 49, 52, 62, 68, 70, 81, 82, 93, 104, 112, 123, 125, 128—130, 135. *блоха́* 92, 94—97, 101, 102, 106, 107—109, 113, 114, 131—134, 136, 138, 140. *блъха́* 5, 12, 15, 32, 34, 36, 73, 86.
блох 6, 8а, 16, 18, 21, 58, 90, 91, 95 (ж. р.), 96, 103, 108, 109, 132. *блохь* 98.
бло́шына 8а.
ско́чка (трад.) 54, 56, 58, 67, 100, 105, 110, 111.
скачы́ха 61, 64, 65.
Адзінкавыя: *скі́чка* 22. *скацу́к* 60.
Адведзена: *блошчыца* 122.

Карта № 361

ЛЯСНЫ КЛОП

А 1875 «Я. н. лясны клоп: клоп, блыха-ванючка, палявы клоп...»
Карнявыя адрозненні супрацьпастаўляюцца на карце фігурамі, а словаўтваральныя — напаўненнем. Адказ з пункта № 121 на карце нанесены знакам квадрата.
1. *палявы́ клоп.* 2. *лясны́ клоп сьмяржзю́чы.* 3. *по́льны клоп.* 4 *пальны́ клоп.* 5 *пъляві́ клоп.* 6. *палявы́ клоп.* 7 *палявы́й клоп, ваню́чый клоп.* 8 *паля́вы клоп.* 9 *лясно́й клоп.* 10 *палявы́ клоп.* 11 *палявы́ клоп, ваню́чка.* 12. *клоп пъляве́й.* 13—14 *лясны́ клоп.* 15 *бзьжзю́л.* 16 *пылявэ́й клоп.* 17 *лесны́й клоп.* 18 *лясна́я плю́ска.* 19—20 *по́льная плю́сква, блашчы́ца.* 21. *клоп.* 22. *палява́я блыха́.* 23 *клоп.* 24 *палявы́ клоп.* 25. *палявы́ кало́п.* 25а *бздзюха́.* 26 *смердзюха́.* 27 *бзьдзюха́.* 28 *лесавы́ клоп.* 29 *палявы́ клоп.* 30 *клоп.* 31 *клоп ваню́чы.* 32—35 *бзьдзю́ль.* 36 *лесавы́ клоп.* 37—39 *бзьдзю́ль.* 40 *лясны́я кляшчы́ (кляшчы́ зышчыпа́лі мяне́).* 41 *лясны́й, пылявы́й клоп.* 42 *бздзі́ль.* 43. *клешч.* 44 *бзьдзю́ль.* 45. *плю́ска палява́я (плю́ска палява́я сі́вая, сьмярдзі́ць, як разду́шыш у рука́х).* 46 *блаха́ лясна́я.* 47. *палява́я блашчы́ца (вунь ско́лько зе́тых палявы́х блашчы́ц назьбі́раласо).* 48 *блашчы́ца (лясны́я блашчы́цы на́тта сьмярдзю́чыя).* 49. *сьмярдзю́шка.* 49а *сьмярдзю́чча блашчы́ца.* 50 *клешч (набра́ўсё кляшчо́ў у ле́сі, куса́юцца).* 51 *лісна́я плю́ска.* 52 *лясна́я блашчы́ца.* 52а *блашчы́ца, бзьдзюха́* (трад.). 54 *сьмярдзюха́, смыро́дніца.* 55 *клешч.* 56 *ско́чка.* 57 *бздзю́ха.* 58 *клоп палявы́.* 59 *смярдзюха́.* 60 *клёшч.* 61 *блаха́, ваню́чка.* 62 *сьмярдзю́ча блаха́.* 63 *бзьдзюхі́.* 64 *сьмярдзю́хайка.* 65 *бзьдзюха́.* 66 *бзьдзюха́ зеленкава́тая.* 67 *блыха́ смярдзю́чая.* 68 *бзду́ха.* 69 *бзьдзю́ха ў ле́сі.* 70 *клоп (клоп ваню́чы такі́).* 71 *бзьдзю́ха.* 72 *сьмярдзю́чка.* 73 *бздзю́ль.* 74 *клоп, смярдзю́чка, бзду́ль.* 75 *бзьдзю́ль.* 76 *бзду́ха.* 77 *бзьдзю́ха.* 78 *пылявы́ клоп.* 79—82 *бзьдзю́ль.* 83 *лясны́й клоп.* 84 *бзьдзю́ль.* 85 *пылявы́й клоп.* 86 *клоп, бзьдзю́ля.* 87 *лясны́й клоп, ваню́чка.* 89 *клешч.* 90 *смырдюха́, бздюха́.* 92 *плу́ска.* 93. *сьмэрдзюха, сьмэрдзячка.* 94 *смэрдзя́чка.* 94а *лісова́я блошчы́ца, ды́ка блошчы́ца.* 95 *смырдю́шка.* 96. *смырдюха́.* 96а *клоп.* 97 *полева́я блу́ска.* 98 *блу́ска лісна́я.* 99 *сьмярдзюха́.* 100 *кло̂п.* 101 *лесова́я блошчы́ца.* 102 *бздзюха́.* 103 *смырдю́ха.* 104—105 *бзьдзюха́.* 106 *бі́зьдзюха́.* 107 *воню́ха.* 108 *поляна́я блошчы́ца.* 109 *бзьдзюха́.* 110 *блыха́ лясава́я.* 111 *блаха́.* 112 *блашчы́ца лясава́я.* 113 *бі́зьдзюха́, сьмэрдзюха́.* 114 *лесова́ блошчы́ца.* 115 *лесава́я блашчы́ца.* 116 *смердзюха́, блашчы́ца лесава́я.* 117 *блушчы́ца воню́ча.* 118 *бздзю́лька, бздзюха́.* 119 *смярджу́ха.* 120 *ваню́ха.* 121 *пі́кша, бікзды́кша.* 122 *бзьдзюха́.* 123 *клоп-ваню́чка.* 124 *бздзю́ха.* 125 *блыха́-ваню́чка, лясны́ клоп.* 126—127 *бздзюха́.* 129 *ваню́чы клоп.* 130 *кляшчы́.* 131 *плускы́.* 132 *поляна́я блошчы́ца.* 133 *полева́я блошчы́ца.* 134 *блошчі́ца лесна́я.* 135 *сьмярдзюха́, бзьдзюха́.* 136 *лесныя блошчыцы.* 138 *сьмярдзюха́.* 139 сьмярдзючка. 140 *сьмердзюха́.* 142 *палявы клоп, бздзюха́.*

Карта № 362

ЦВЫРКУН

№ 1878 «Я. н. цвыркун: цвурок, цвяркун, цыркун, свіркун, свярчок...» АЛА 130 svьrč // = ьk
На карце адлюстравана пашырэнне найбольш часта ўжывальных назваў цвыркуна ў іх лексічных варыянтах.
Як *цвыркýн* картаграфуецца *цвіркýн, цвыргýн, цвыркýль, цваркýн,* як *чвыркýн — швыркýн,* як *цыркýн — цуркýн, ціркýн, цургýн, цырыкýн,* як *свярчóк — свірчóк, сцверчóк,* як *свяршчóк — свіршчóк,* як *свіргýн — своргýн, свэргýнчык,* як *свіркýн — свяркýн,* як *турчóк — турчáк, тýрчык,* як *свірóк — свіркала.*
цвыркýн 1, 2, 5, 8, 9—11, 13, 29—31, 34, 63, 65, 66, 67 (за печкай), 69 *(цвыркýн цвы́ркае),* 70, 73—77, 105, 110, 124, 125 (цы́ркае), 127. *цвіркýн* 16, 22, 37, 39, 53, 62, 71. *цвыркýль* 6. *цвыргýн* 64.
чвыркýн 4 *(чвыркýн. чвырчы́ць).* *швыркýн* 12.
цвырóк 75.
цыркýн 7, 15, 21, 24, 28, 32, 33, 35, 36, 38, 40—44, 72, 78, 80—87, 107, 112, 114, 115, 117—120, 120а, 121—123, 126, 129, 130, 134—137, 138 (цы́ркае), 140—142. *цуркýн* 35, 82. *ціркýн* 113.
свярчóк 14, 48 (свярчкі стракóчуць), 50, 56, 59, 85, 88, 89, 129. *сверчóк* 94а. *свырчóк* 91, 96, 101. *сверчóк* 126, 136. *свірчóк* 25а.
свяршчóк 3, 46, 47, 49, 51, 52а, 57 (у хаце), 59, 61, 99, 104. *свэршчóк* 94а, 108, 109. *свяршчóк* 90, 96, 96а, 103, 131.
свэ́ршчык 97, 103. *свіршчык* 54.
свэршч 98. *свіршч* 51.
свыршóк 95, 132. *свэршóк* 94.
свіргýн 23, 58 *(свіргýн свіргае, цы́ргае),* 133, *свыргýн* 132.
свіркýн 17, 68, 102 *(цвіры́ча).* *свяркýн* 20.
свэрстýн, свырстýн 92. *свірóк* 9. *свіркала* 14.
кóнік 25, 45 *(кóнік у хáці трашчы́ць),* 49а, 53—55, 60, 62, 100, 111, 112, 116.
Адзінкавыя: *цыркóнік* 106. *скачóк* 79.
Адводзіцца: *туркáч* (жыве ў зямлі па нізінах) 21.
АЛА: *цвыркýн* 2А, 3А, 5А, 18А, 31А—34А, 36А, 37А, 58А, 61, 70. *цваркýн* 4А. *цвіркýн* 2А, 20А.
цвурóк 4А.
чвіркýн 54А.
цыркýн 6А, 8А, 22А—25А, 35А, 36А, 38А—42А, 51А, 53А, 55А—57А, 61А—63А, 66А, 67А, 115. *цыркýн* 22А, 42А. *цыргýн* 30А. *цырыкýн* 50А.
свярчóк 1А, 11А, 22А, 50. *свірчóк* 22А. *сцверчóк* 47А.
свяршчóк 15А, 26А—29А, 44А, 49А, 50. *свіршчóк* 46А, 52А. *сверщóк* 43А. *свэршчóк* 45А, 47А. *свыршчóк* 43А, 48А. *свыршóк* 43А.
своргýн 64А. *свэргýн* 47А. *свэргýнчык* 47А.
свіркýн 2А, 7А, 9А, 19А, 54А.
сверкáч 10А.
кóнік 65А.
турчóк 1А, 12А. *турчáк* 13А, 14А. *тýрчык* 16А.
Адзінкавыя: *къзялóк* 8А. *стракóчак* 11А. *казёл* 21А. *свісцёлык* 48А. *сы́лень* 51А. *шáшаль* 59А.
Адведзена: *чарвя́к* 60А.

Карта № 363

МУРАШНІК

№ 1883 «Я. н. мурашнік: мурашнік, муравейнік, мураваннік, мураўё...»

Картаграфуюцца назвы мурашніку. Паказаны адрозненні па каранях і суфіксах. Назва *мо́раўе* картаграфуецца як *мураўё, ко́пчык* — як *капе́ц*.

мураве́йнік 1, 2, 5, 8а, 9, 15, 16, 21, 23, 25а—34, 37—44, 47, 49а, 53, 56, 57, 59—61, 63—66, 68—72, 76—86, 88, 89, 99, 100, 112, 124—126, 128, 129, 136, 139—142. *мурове́йнік* 137, 138, 140.

мураве́льнік 12, 18, 19, 35, 49, 54, 67, 110, 111, 114, 135. *мурове́льнік* 140.

мураве́ннік 6, 8, 13, 14, 17, 22, 24, 25, 35, 36, 38, 39, 73—75. *мураве́нік* 4. *мураве́нняк* 7.

мураўё 50, 53—55, 62, 82, 117—119, 123. *мураўе́* 120, 120а. *муроўе́* 122. *муравье́* 133.

мура́ўнік 114. *мура́вньк* 132.

муравны́к 92.

мураве́й 43, 58, 81, 84, 87, 115, 116. *мурове́й* 102.

муравэ́ль 103. *мура́ўль* 106. *муравлі́в гу́рба* 109. *муравінец* 113. *му́раў* 114. *мураўля́* 134.

мура́шнік 3, 10, 11, 20, 21, 46, 48, 51, 52, 53, 76, 83, 85, 93, 101, 104, 129, 130. *муря́шнык* 108.

мурашні́к 54, 94. *муражні́к* 45. *мурашны́к* 90, 91, 96, 131.

му́рашнык 94а, 95, 97, 98.

мурашэ́чнік 52а. *мура́шачнік* 123.

мурахаўе́ 121. *мурахаўё* 127

капе́ц 66, 105. *копе́ц* 107. *ко́пчык* 140.

Карта № 364

САРАКАНОЖКА (Oniscoidea)

№ 1884 «Я. н. казюлька, якая мае многа ножак: станога, сараканожка...»

Картаграфуюцца назвы сараканожкі. Паказаны адрозненні па каранях і словаўтваральных элементах.

Назва *стагно́шка* картаграфуецца як *стано́жка.*

Адводзяцца ад картаграфавання назвы *казу́лька, чэрва́к.*

стано́жка 47, 48, 59, 83, 104. *стано́шка* 18, 20, 21, 23, 27, 45, 49а, 52а, 57, 58, 65. *стоно́жка* 134. *стоно́шка* 3, 19, 52, 97. *стагно́шка* 49.

стано́га 64, 93, 135, 140, 141. *стоно́га* 90, 92, 94а—96а, 102, 103, 107—109, 113, 114, 131—133.

стоно́г 94, 137.

саракано́жка 17, 36, 37, 67, 70, 73, 75, 80—82, 86, 115, 116, 118—121, 123, 124, 126—129, 139, 142. *сороконо́жка* 91, 101, 106, 138. *сырыкано́жка* 40, 44, 78, 79, 84, 87. *сърълкано́жка* 41—43, 83. *сараканошка* 4, 9—11, 24—26, 28, 31, 38, 46, 50, 54—56, 60, 62, 68, 69, 71, 72, 74, 76, 88, 93, 100, 111, 112, 120а, 125. *сараканушка* 105. *сарканошка* 6. *сыраканошка* 25а. *сырыканошка* 16, 29, 30, 35, 89. *сыръканошка* 39. *съръканошка* 5, 8а, 15, 33, 34. *сорокножка* 136.

сараканога 115.

шастаношка 22. *станогая казяўка* 66. *тонканожка* 117. *стокног* 132.

стаган 51, 61, 99.

макрыца 1, 7, 12, 63. *макрі́ца* 13. *макрэ́ц* 105. *макру́ш* 2, 12. *макру́ша* 14. *макру́шка* 8. *макру́ха* 77. *макруха́* 122. *мъкря́нка* 32.

Адзінкавыя: *мархво́тка* 130.

Адвердзены: *казу́лька* 53. *чэрва́к* 98.

Карта № 365

КУЗУРКІ

№ 1885 «Агульная назва маленькіх жучкоў: кузуркі, гузакі, казюлькі... Адз. лік: гузака, казюлька, кузурка...»

Карта паказвае галоўным чынам пашырэнне найбольш распаўсюджаных назваў *кузурак* з коранем *куз-* і *каз-* у іх варыянтах. Паказана таксама і размяшчэнне іншых назваў.

У легендзе да карты назвы пададзены ў форме множнага ліку, хаця ў некаторых адказах яны прыводзяцца толькі ў форме адзіночнага ліку. Варыянты назваў з памяншальнымі суфіксамі закартаграфаваны, як іх назвы без указаных суфіксаў.

Пры складанні індэкса некалькі адказаў дыскваліфікавана. Гэта адказы не адпавядаюць зместу пытання, што зусім выразна было відаць з прыкладаў і тлумачэнняў. Сярод іх цікавы адказ *гмозь (гмозь заеда́е тава́р)* 107. Гэта малавядомая назва машкары.

Як *каза́кі* картаграфуецца *казу́кі*, як *казя́ўкі — казя́вачкі*, як *кузя́кі — кузя́вкі, гуза́вкы*, як *кузы́ркі — кузу́рна*, як *жучкі́ — жукі́.*

каза́к, каза́кі 45 *(быва́юць і каза́кі, што пла́ваюць па вадзе́).*

казу́кі 115.

казя́ўка, казя́ўкі 1, 27, 49а, 60, 65, 68, 69, 71, 72, 74—76, 82, 116, 119, 120, 121, 124, 126, 127, 135, 142. *казёўка, казёўкі* 63, 66. *казя́ўкі* 9, 37, 81, 129, 130, 136, 139. *козя́ўка* 114. *козя́ўка, козя́ўкі* 101. *козя́ўкі* 133. *късзя́ўка* 12, 13. *късзя́ўкі* 15, 73, 80. *късзя́ўка, късзя́ўкі* 33, 86. *кызя́ўка, кызя́ўкі* 16, 17, 31, 35, 36, 38, 78, 84. *кызя́ўкі* 7, 30, 42, 79. казя́вачка, казя́вачкі 118. *късзя́въчкі* 32. *кызя́вычка, кызя́вычкі* 29.

казя́рка, казя́ркі 59.

казю́рка, казю́ркі 29. *казю́ркі* 7.

казю́лька 85. *козю́лька* 114. *казю́лька, казю́лькі* 2, 47, 60, 67, 83, 104, 134, 135. *казю́лькі* 34, 39, 52а, 53, 54, 88, 110, 115.

казю́ля, казю́лі 112.

куза́к, куза́кі 102. *куза́ка, куза́кі* 46. *куза́ка, куза́кы* 103. *куза́ка* 56. *куза́кы* 96а, 131. *куза́ка, куза́ке* 98. *куза́ка, куза́кі* 50, 51, 55, 90, 93, 94а, 95, 96, 106. *куза́вкы* 92. *гуза́вкы* 97.

кузя́ка, кузя́кі 62.

куза́чка, куза́чкы 132.

кузу́рка, кузу́ркі 8а, 9—11, 25, 26, 28, 57, 99.

кузу́ркі 21, 24, 25а. *кузу́рка* 5. *кузу́ръна* 8а.

кузу́лька, кузу́лькі 100.

жучо́к, жучкі́ 6, 8, 40, 83. *жучо́к, жучкы́* 106, 109. *жучкі́* 4, 14, 22, 41, 43, 89, 91, 105, 137, 138, 140. *жучке́* 48 *(жучке́ з вясны́ па даро́зе по́ўзаюць).* *жукі́* 77, 87, 122. *жук, жукі́* 19.

жу́жла, жу́жлы 18, 20, 58. *жу́жла* 23.

Адзінкавыя: *бруса́к, брусакі́* 125. *кука́вкы* 92. *камашке* 49. *бужа́к, бужачо́к, бужакі́, бужа́чкі* 52.

Адвердзены: *машкара́* 3 *(по́ўзаіць машкара́)* 3. *гмозь* 107 *(гмозь заеда́е тава́р)* 107. *паску́дства* 117. *мальга́* 141 *(мальга́ напа́ла* — так скажуць на дробязь) 141.

Карта № 366

АСА

№ 1891 «Я. н. аса: аса, асва, аксва, высва, восва, воспа...»

Картаграфуюцца назвы асы. Паказаны адрозненні па словаўтваральных элементах і некаторых фанетычных рысах.

аса́ 5, 7, 8а, 11, 16, 20, 28, 29, 31—33, 38, 40, 43—54, 58—76, 78—83, 85—89, 93, 99, 100, 104, 105, 110—112, 115, 116, 118—121, 123—130, 135, 139, 141, 142. *оса́* 90, 91, 94—97, 101—103, 106—109, 113, 114, 117, 122, 131—134, 137, 140. *воса́* 136, 138. *уса́* 92.

вусá 98.
вóса 55, 69, 74, 77.
асвá 1, 2, 4, 6, 8—10, 13, 15, 17, 19, 22, 26, 28, 29, 34, 35, 39, 56—57.
вóсва 23, 25а, 26, 30, 37, 40—42, 82, 83. *óсва* 14.
асвіна 5, 13.
васлá 24. *вóсла* 25, 36. *вóсял* 27.
вóспа 12, 44, 73, 79, 84, 89.
вóсына 16. *вапсвá* 18. *асвя́нка* 21.
Адзінкавыя: *аксна́* 3. *шу́ршала* 52.

Карта № 367

ШЭРШАНЬ (Vespa)

№ 1890 «Я. н. шэршань, шарсцень, шэрсцень, шаршэнь...»
Картаграфуюцца назвы шэршня. Паказаны фанетыка-марфалагічныя адрозненні.
шэ́ршань 10, 11, 18, 45, 46, 49—52, 55, 56, 60—62, 65—67, 72, 76, 77, 82, 86, 88, 99—101, 105, 106, 110—112, 115—117, 120—122, 124—130, 135, 138—142. *шэ́ршынь* 79, 84, 87, 89, 90, 92, 97, 131. *шэ́ршэнь* 93—96, 98, 102, 103, 107—109, 113, 114, 132—134, 136, 137.
шэршэ́нь 1, 12, 14, 16, 19, 24, 31, 37, 68, 69, 71, 74, 75, 85, 118, 119.
шэ́рсцень 59, 80, 81. *шэ́рсцінь* 34, 44. *шэ́рсцянь* 27, 53, 54, 64. *шэ́рсянь* 63, 70.
шарсцéнь 2—6, 8, 8а, 9, 15, 17, 21, 23, 25, 26, 28—30, 32, 33, 35, 36, 39—41, 43, 57, 58, 73, 78, 83, 104. *шэрсцéнь* 80, 81, 123. *шарсéнь* 25а, 38, 42, 52а.
шаршóн 20, 47, 48.
шыршу́ль 52.
Адведзены: *шчамéль* 7. *чміль* 91.

Карта № 368

ВЫМАЎЛЕННЕ СЛОВА *ПАСКУСТВА*

№ 1888 «Як вымаўляюць: паскуства, пашкуства...»
Картаграфуюцца фанетычныя варыянты слова паскуства.
Адводзяцца ад картаграфавання назвы: *пашку́днік, гáдысь, брут, паску́да, пóскудзь, плюгáвство,* бо не адпавядаюць тэме карты.
паску́ства 1, 3—8а, 10, 11, 14—20, 24—37, 40, 41, 43, 48, 57—59, 64—66, 69, 70, 72—76, 78, 81, 85, 87, 89, 99, 104, 111, 112, 116, 118—120а, 123, 125—127, 129, 135. *паску́ство* 53, 54—56, 60, 61, 94—96а, 108—110, 113, 132, 133, 137, 138. *поску́ство* 101, 106, 114, 136.
паску́тства 23, 63. *паску́тство* 98. *поску́тство* 97. *паску́дства* 42, 44, 67, 77, 84, 86, 122, 124, 130, 139, 142. *паску́дство* 51, 90, 102, 103, 117, 134. *поску́дства* 140. *поску́дство* 92. *паску́дзство* 93. *пачку́ство* 131.
паску́цтва 9, 21, 22, 46, 59, 68, 71, 80, 83, 91.
пашку́ства 26, 45, 47, 49а, 52, 52а, 100, 105, 115. *пашку́ство* 50, 53.
Адведзены: *пашку́днік* 2. *гáдысь* 38. *брут* 49. *паску́да* 82. *пóскудзь* 88, 121. *плюгáвство* 94а.

ІНДЭКС

З БІБЛІЯГРАФІІ ПА БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯЛЕНТАЛОГІІ, ЛІНГВАГЕАГРАФІІ І ДЫЯЛЕНТНАЙ ЛЕНСІНАГРАФІІ

Беларускае мовазнаўства. Бібліяграфічны паказальнік (1966–1975). Мн.: Навука і тэхніка, 1980. 252 с.

Беларускае мовазнаўства. Бібліяграфічны ўказальнік (1825–1965). Мн.: Навука і тэхніка, 1967. 416 с.

Бузук П.А. Да характарыстыкі дыялектаў паўднёвабеларускіх і пераходных да ўкраінскіх//Беларуская лінгвістыка. Вып. 40. Мн.: Навука і тэхніка, 1993. С. 3–12.

Бузук П. Спроба лінгвістычнае географіі Беларусі. Ч. І. Фонэтыка і морфолёгія. Вып. 1-ы. Гаворкі Цэнтральнае і Усходняе Беларусі і суседніх мясцовасцяй Украіны і Вялікарасіі ў першай чвэрці XX в. У Менску. 1928. VIII+113 с., 20 карт.

Бялькевіч І.К. Краёвы слоўнік Магілёўшчыны. Мн.: Навука і тэхніка, 1970. 512 с.

Варлыга А. Краёвы слоўнік Лагойшчыны. Нью-Йорк: Заранка, 1970. 172 с.

Ганцов В. Діалектологічна класифікація українських говорів (з картою). Київ: Вид-во Української АН, 1923. 67 с., карта.

Добровольский В.Н. Смоленский областной словарь. Смоленск, 1914. IV–1022 с.

Дурново Н.Н., Соколов Н.Н., Ушаков Д.Н. Диалектологическая карта русского языка в Европе. Петроград, 1914.

Дурново Н.Н., Соколов Н.Н., Ушаков Д.Н. Опыт диалектологической карты русского языка в Европе с приложением очерка русской диалектологии //Русский филологический вестник. Т. 34, № 4. 1915. С. 211–314.

Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Мн.: Выд-ва АН БССР, 1963. 971 с., VIII + 338 карт.

Дыялектны слоўнік Брэстчыны. Мн.: Навука і тэхніка, 1989. 294 с.

Жывое народнае слова. Дыялекталагічны зборнік. Мн.: Навука і тэхніка, 1992. 272 с.

Жывое слова. Мн.: Навука і тэхніка, 1978. 288 с.

Захарова К.Ф., Орлова В.Г. Диалектное членение русского языка. М.: Просвещение, 1970.

З народнага слоўніка. Мн.: Навука і тэхніка, 1975. 352 с.

Карский Е.Ф. Белорусы. Т. I. Введение в изучение языка и народной словесности с приложением двух карт. Варшава, 1903. X+466 с., 2 карты.

Карский Е.Ф. Этнографическая карта белорусского племени //Труды комиссии по изучению племенного состава населения России. Вып. 2. Петроград, 1917. 32 с., карта.

Касьяровіч М.І. Віцебскі краёвы слоўнік. Віцебск, 1927. XIX–371 с.

Клімчук Ф.Д. Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс. Мн.: Навука і тэхніка, 1983. 128с.

Лексіка Палесся ў прасторы і часе. Мн.: Навука і тэхніка, 1971. 216 с.

Лексика Полесья. Материалы для полесского диалектного словаря. М.: Наука, 1968. 476 с.

Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак. Мн.: Навука і тэхніка, 1968. 320 с.; 1969. 80 карт.

Матэрыялы да абласнога слоўніка Магілёўшчыны. Мн.: Навука і тэхніка, 1981. 128 с.

Матэрыялы да дыялектнага слоўніка Гомельшчыны//Беларуская мова і мовазнаўства. Мн.: Выд-ва БДУ. Вып. 3, 1975. С. 161–260.; Вып. 4, 1976. С. 134–272. Беларуская мова. Мн.: Выд-ва БДУ. Вып. 5, 1977. С. 38–181.; Вып. 6, 1978. С. 120–236.; Вып. 7, 1980. С. 138–175.; Вып. 8, 1980. С. 120–186.; Вып. 9, 1981. С. 107–175.; Вып. 10, 1982. С. 110–159.

Матэрыялы для слоўніка. Мн.: Выд-ва БДУ, 1960. 200 с.

Матэрыялы для слоўніка мінска-маладзечанскіх гаворак. Мн.: Выд-ва БДУ, 1970. 172 с.; 1974. 192 с.; 1977. 143 с.

Мацкевіч Ю.Ф. Марфалогія дзеяслова ў беларускай мове. Мн.: Выд-ва АН БССР, 1959. 292 с.

Назарова Т.В. Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. Київ: Наукова думка, 1985. 136 с. (на с. 26–133 карти 1–107).

Народнае слова. Мн.: Навука і тэхніка, 1976. 260 с.

Народная лексіка. Мн.: Навука і тэхніка, 1977. 288 с.

Народная слАватворчасць. Мн.: Навука і тэхніка, 1979. 336 с.

Общеславянский лингвистический атлас. Серия лексико-словообразовательная. Выпуск I. Животный мир. М.: Наука, 1988. 190 с. (на с. 26–121 карты 1–48).

Полесье (Лингвистика. Археология. Топонимика). М.: Наука, 1968. 304 с.

Расторгуев П.А. Говоры на территории Смоленщины. М.: Изд-во АН СССР, 1960. 208 с.

Расторгуев П.А. Северско-белорусский говор. Исследование в области диалектологии и истории белорусских говоров. Л., 1927. 224 с., карта.

Расторгуев П.А. Словарь народных говоров Западной Брянщины (Материалы для истории словарного состава говоров). Мн.: Наука и техника, 1973. 296 с.

Русская диалектология. М.: Наука, 1965. 304 с., 2 карты.

Славянское языкознание. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР. М.: Изд-во АН СССР. Ч.1 (1918–1955), 1963. 342 с.; Ч. 2. (1956–1960), 1963. 450 с.

Славянское языкознание. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР(1961–1965гг. с дополнениями за предыдущие годы). М.:Наука, 1969. 466 с.

Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча. Мн.: Навука і тэхніка. Т. 1, 1979. 512 с.; Т. 2, 1980. 728 с.; Т. 3, 1982. 536 с.; Т. 4, 1984. 616 с.; Т. 5, 1986. 563 с.

Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі. Т. 1. Мн.: Універсітэцкае, 1990.

Сцяцко П.У. Дыялектны слоўнік (З гаворак Зэльвеншчыны). Мн.: Выд-ва БДУ, 1970. 184 с.

Сцяцко П.У. Народная лексіка. Мн.: Навука і тэхніка, 1970. 176 с.

Сцяшковіч Т.Ф. Гаворкі Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці Беларускай ССР. Гродна, 1959. 130 с.

Сцяшковіч Т.Ф. Матэрыялы да слоўніка Гродзенскай вобласці. Мн.:Навука і тэхніка, 1972. 620 с.

Сцяшковіч Т.Ф. Слоўнік Гродзенскай вобласці. Мн.: Навука і тэхніка, 1983. 671 с.

Толстой Н.И. Славянская географическая терминология. Семасиологические этюды. М.: Наука, 1969. 264 с.

Тураўскі слоўнік. Мн.: Навука і тэхніка. Т. 1, 1982. 255 с.; Т. 2, 1982. 271 с.; Т.3, 1984. 311 с.; Т. 4, 1985. 360 с.; Т. 5, 1987. 423 с.

Шаталава Л.Ф. Беларускае дыялектнае слова. Мн.: Навука і тэхніка, 1975. 208 с.

Шатэрнік М. Краёвы слоўнік Чэрвеньшчыны. Мінск, 1929. 323 с.

Юрчанка Г.Ф. Дыялектны слоўнік (З гаворак Мсціслаўшчыны). Мн.: Навука і тэхніка, 1966. 228 с.

Юрчанка Г.Ф. Народнае вытворнае слова. З гаворкі Мсціслаўшчыны. Мн.: Навука і тэхніка, 1981. 280 с.

Юрчанка Г.Ф. Народнае вытворнае слова. З гаворкі Мсціслаўшчыны. Мн.:Навука і тэхніка, 1983. 304 с.

Юрчанка Г.Ф. Народная сінаніміка. Мн.: Навука і тэхніка, 1969. 280 с.

Юрчанка Г.Ф. Сучаснае народнае слова. З гаворкі Мсціслаўшчыны. Мн.:Навука і тэхніка, 1988. 256 с.

Янкова Т.С. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны. Мн.: Навука і тэхніка, 1982. 432 с.

Янкоўскі Ф. Дыялектны слоўнік. Мн.: Выд-ва АН БССР. Вып. 1, 1959. 230 с.; Вып. 2, 1960. 236 с. Мн.: Навука і тэхніка. Вып. 3, 1970. 172 с.

Яўсееў Р.М. Маці казала так... З гаворкі Бялыніцкага раёна. Мн.: Навука і тэхніка, 1978. 112 с.

Яшкін І.Я. Беларускія геаграфічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія. Мн.: Навука і тэхніка, 1971. 256 с.

Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny. T. 1.// Prace Slawistyczne, nr 14. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1980. 230s. (na s. 114–205 mapy I–VII, 1–42). T. 2.//Prace Slawistyczne, nr. 17. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź, 1989. 217 s. (na s. 12–211 mapy 43–142).

Atlas Linguarum Europae I. 1: Cartes et Commentaires. Assen, 1983.

Atlas Linguarum Europae I. 2: Cartes et Commentaires. Assen, Maastricht, 1986.

Atlas Linguarum Europae I. 3: Cartes et Commentaires. Assen, Maastricht, 1988.

Atlas Linguarum Europae I. 4: Cartes et Commentaires. Assen, Maastricht, 1990.

Ossowski L. Studia Slavityczne. Wrocław–Warszawa–Kraków: Ossolineum, 1992. 198 s.

Tarnacki J. Podział językowy Polesia na podstawie faktów leksykalnych. Warszawa, 1936. 10 s., 1 mapa.

Tarnacki J. Studia porównawcze nad geografią wyrazów (Polesie–Mazowsze). Warszawa, 1939. 111s., 186 map, Tablica pokrewieństwa językowego.

АДМІНІСТРАЦЫЙНА-ТЭРЫТАРЫЯЛЬНАЕ ДЗЯЛЕННЕ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Сталіца— горад-герой Мінск (1687 тыс.)

Тэрыторыя 207,6 тыс. км^2

Насельніцтва—10 346 тыс. жыхароў, у тым ліку:

гарадское—7026 тыс. жыхароў

сельскае—3 320 тыс. жыхароў

Колькасць жыхароў на 1 км^2—49,8

Адміністрацыйна-тэрытарыяльнае дзяленне дадзена на 1.03.1993 г.:

КОЛЬКАСЦЬ АДМІНІСТРАЦЫЙНА-ТЭРЫТАРЫЯЛЬНЫХ АДЗІНАК

абласцей 6, раёнаў 118, гарадоў 102

у тым ліку гарадоў:

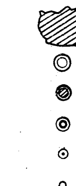
рэспубліканскага падначалення—1

абласнога падначалення—37

раённага падначалення—64

пасёлкаў гарадскога тыпу—109

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ

больш за 1 500 000 жыхароў

ад 500 000 да 1 000 000 жыхароў

ад 100 000 да 500 000 жыхароў

ад 50 000 да 100 000 жыхароў

ад 10 000 да 50 000 жыхароў

менш за 10 000 жыхароў

МІНСК — Сталіцы дзяржаў

ГОМЕЛЬ — Цэнтры абласцей

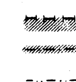
ЖОДЗІНА — Гарады

Івянец — Пасёлкі гарадскога тыпу

Сосны — Населеныя пункты сельскага тыпу

Заўвага. Сталіца, цэнтры абласцей і раёнаў Рэспублікі Беларусь выдзелены чорным колерам

МЕЖЫ

дзяржаўныя

абласцей

раёнаў

ШЛЯХІ ЗНОСІН

Чыгуначныя дарогі

магістральныя

іншыя

Аўтамабільныя дарогі

магістральныя

галоўныя

іншыя

Суднаходныя каналы

Рачныя порты і прыстані

Маштаб 1:3 000 000

Граніцы тарфяна-балотных абласцей

Тарфяна-балотныя вобласці

А Паўночная (вобласць верхавых тарфяных балот узгоркава-азёрнага ландшафту)

Б Заходняя (вобласць нізінных тарфяных балот заходняга канечна-марэннага ландшафту)

В Цэнтральная (вобласць вялікіх верхавых і нізінных тарфяных балот пакатахвалістай абляцыйнай раўніны)

Г Усходняя (вобласць невялікіх верхавых і нізінных тарфяных балот ва ўмовах шырокага распаўсюджання лёсападобных парод)

Д Паўднёвая (вобласць вялікіх нізінных тарфяных балот палескага ландшафту)

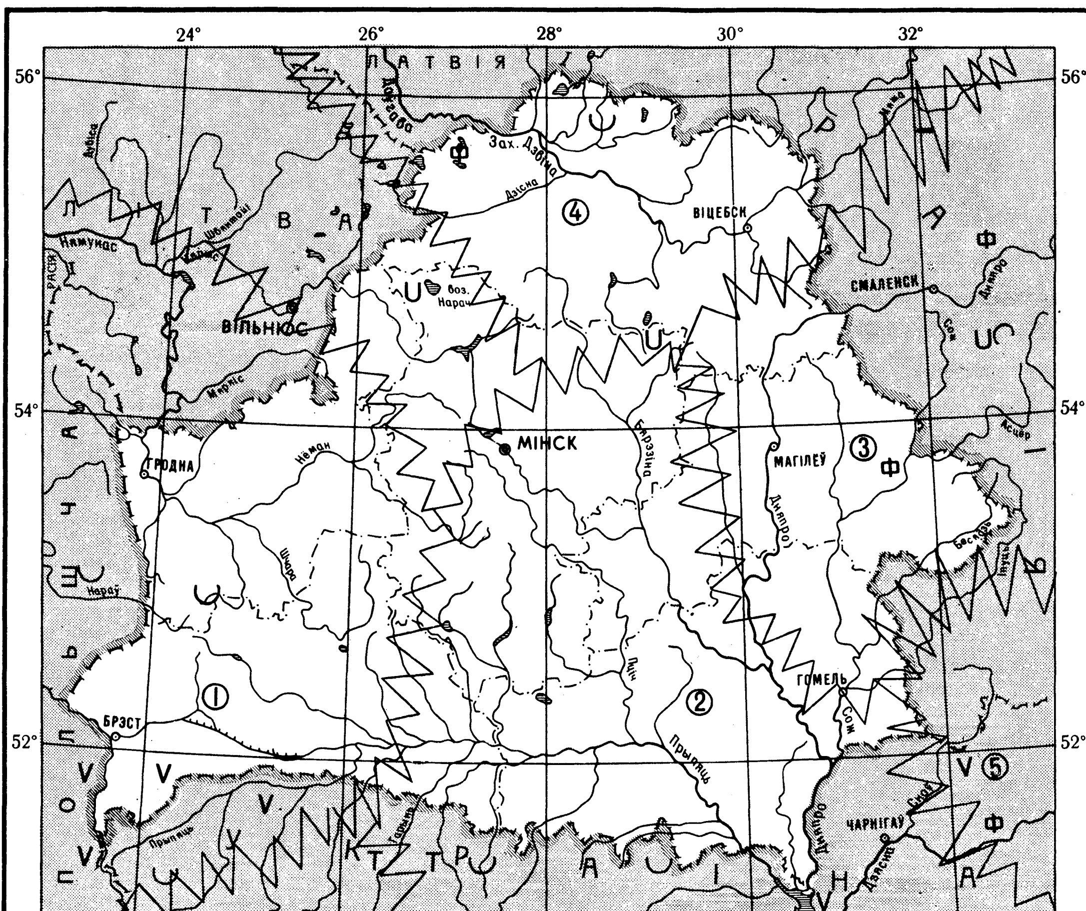
Жары Назвы балот

Лічбамі на карце абазначаны тарфяныя балоты:

1. Парэцкі Мох, 2. Шчыткавіцкія Лугі, 3. Суціна, 4. Заялоўе, 5. Падвялікі Мох, 6. Пустэча-Дабралукскае, 7. Чайкава-Гніліка, 8. Хварашчанскае, 9. Селішчанскае, 10. Гарадзішчанскае, 11. Тапілаўскае, 12. Камарынскае

Лясы

Маштаб 1 : 3 000 000

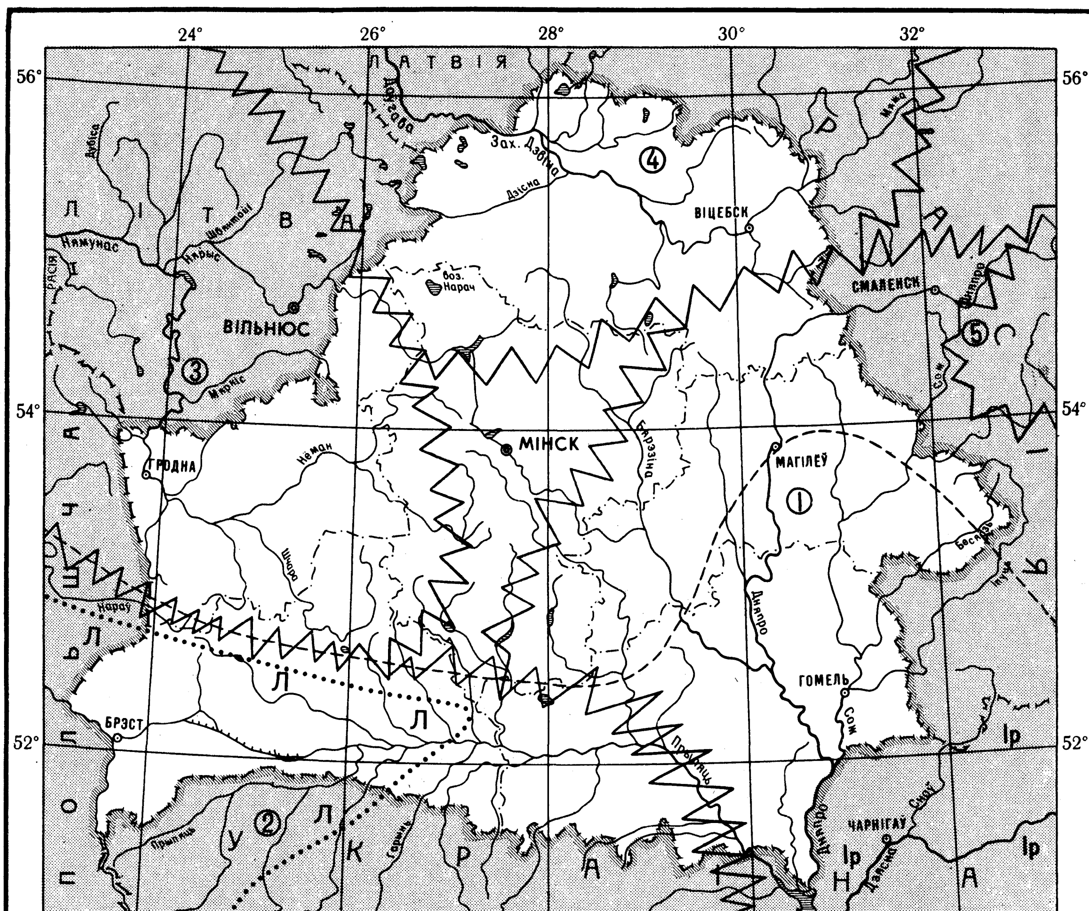

①	Нёманская культура (V— II тыс. да н.э.)
②	Днепра-данецкая культура (V— III тыс. да н.э.)
③	Верхнедняпроўская культура (IV— III тыс. да н.э.)
④	Нарвенская культура сітаватай керамікі (IV— II тыс. да н.э.)
⑤	Дзяснінская культура ямачна-грабенчатай керамікі (IV— III тыс. да н.э.)
V	Помнікі культуры лейкападобных кубкаў (2500— 2200 гг. да н.э.)
◡	Помнікі культуры шарападобных амфар (2200 — 2000 гг. да н.э.)
U	Помнікі культуры тыповаи (прыбалтыйскай) грабенчата-ямачнай керамікі (2500—2200 гг. да н.э.)
T	Помнікі трыпольскай культуры (III тыс. да н.э.)
ф	Фінскія гідронімы

Маштаб 1: 5 000 000

КУЛЬТУРЫ БРОНЗАВАГА ВЕКУ

Карта № IV

① Сярэднедняпроўская культура (шнуровай керамікі) (2000—1400 гг. да н.э.)

② Культура шнуровай керамікі Палесся (стшыжаўская) (1800—1500 гг. да н.э.)

③ Прыбалтыйская (вісла-нёманская, жуцаўская) культура (2000—1500 гг. да н.э.)

④ Паўночнабеларуская культура (шнуровай керамікі) (2000—1500 гг. да н э.)

⑤ Фаццянаўская культура (2000–1500 гг. да н.э.)

– – – – Паўночная мяжа тшцынецкай і сасніцкай(варыянт) культур (1500–1000 гг. да н.э.)

Л — Помнікі лужыцкай культуры ранняга і позняга этапаў(1200—700—400 гг. да н.э.)

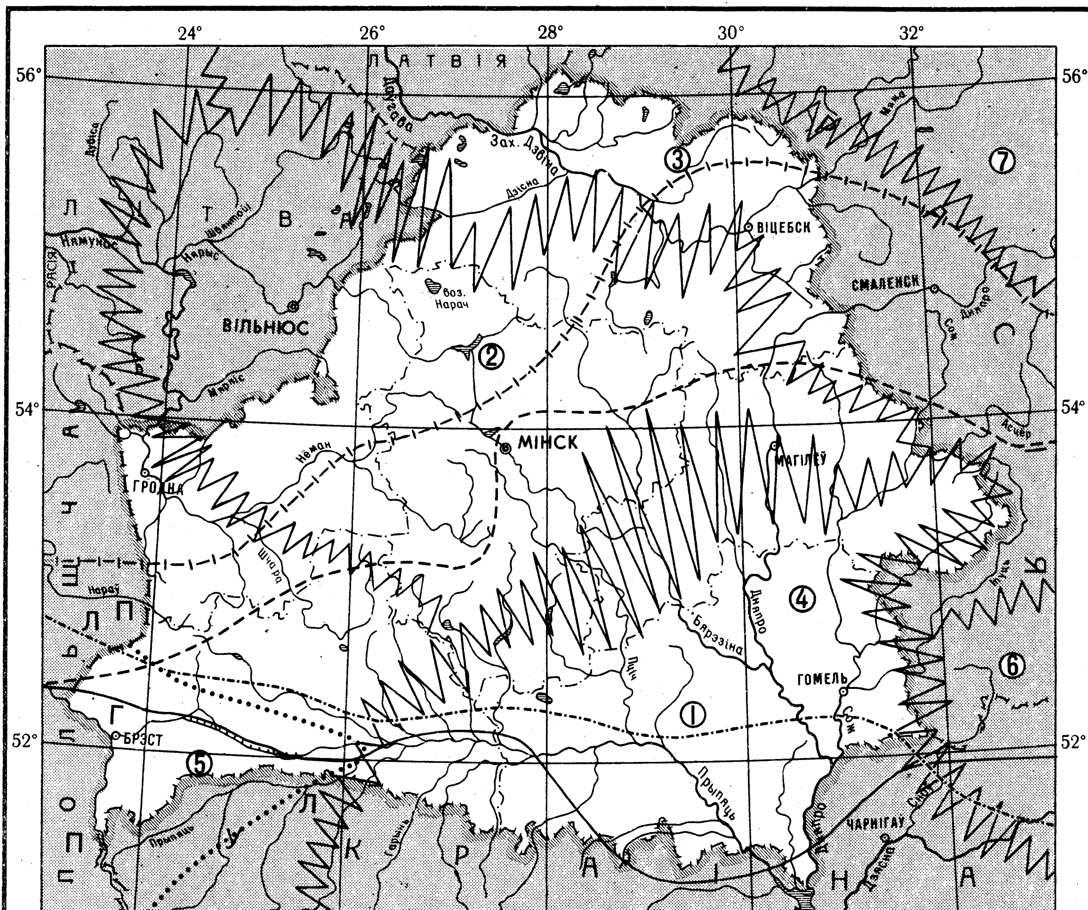
• • • • • • • Мяжа лужыцкай культуры

Ір — Іранскія гідронімы

Маштаб 1: 5 000 000

КУЛЬТУРЫ РАННЯГА ЖАЛЕЗНАГА ВЕКУ

Карта № V

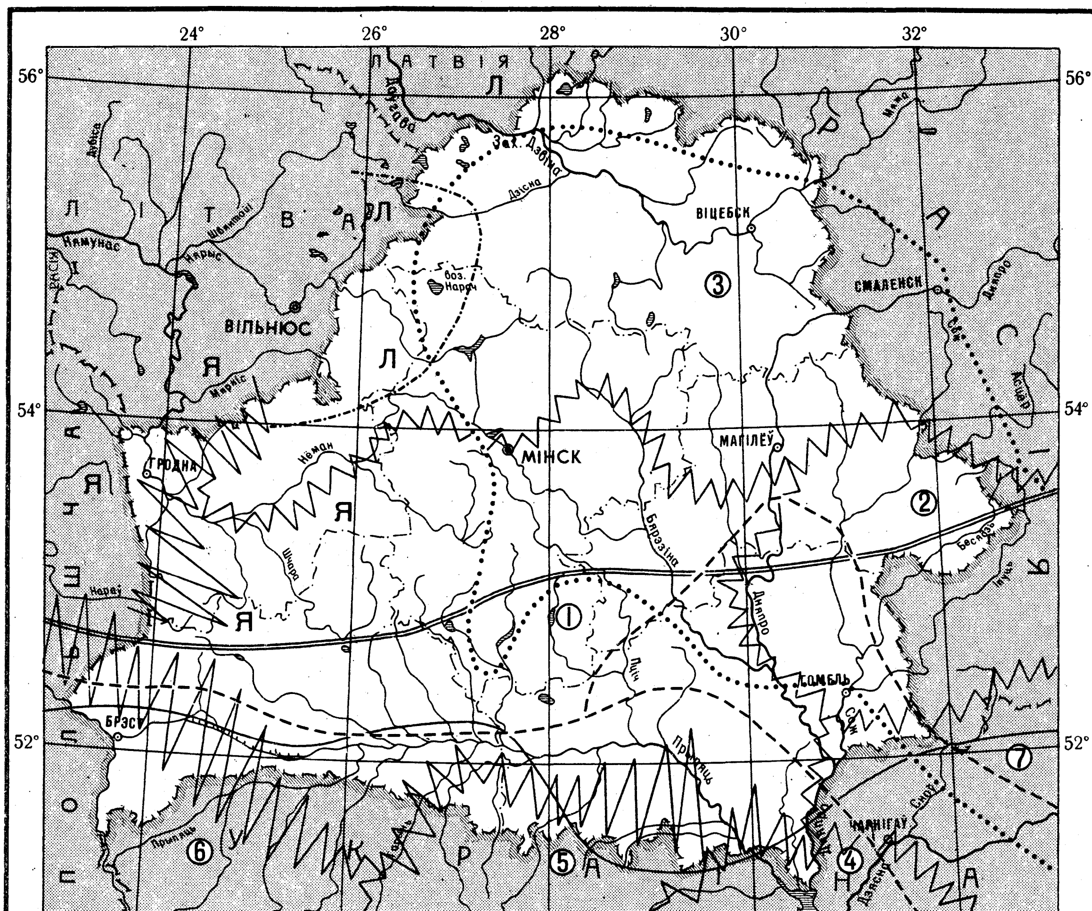

①	Мілаградская і падгорцаўская культуры (VIII–III ст ст. да н.э.)	······	Мяжа паморскай (усходнепаморскай) культуры
②	Культура штрыхаванай керамікі (VIII ст. да н.э.–V ст. н.э.)	Г	Вельбарская культура (помнікі тыпу Брэст–Трышын, гоцкая) (II–IV ст ст.)
③	Днепра-дзвінская культура (VIII ст. да н.э.–V ст. н.э.)	⑥	Юхнаўскія гарадзішчы
④	Зарубінецкая культура (III–I ст ст. да н.э.–II–V ст ст. н.э.)	П	Помнікі пшэворскай культуры (II ст. да н.э.–IV ст. н.э.)
	Мяжа зарубінецкай культуры на раннім этапе (III ст. да н.э.–II ст. н.э.) — — — па Траццякову -·-·-·- па Сядову, Кухарэнку	Л	Помнікі лужыцкай культуры (познія этапы)
-I-I-I	Мяжа зарубінецкай культуры на познім этапе (II–V ст ст. н.э.)	⑦	Дзякаўскія гарадзішчы
⑤	Паморская (усходняя група) культура падклёшавых пахаванняў (VI–I ст ст. н.э.)	——	Паўднёвая мяжа балцкай гідраніміі (разрозненай і суцэльнай)

Маштаб 1:5 000 000

УСХОДНЕСЛАВЯНСКІЯ ПЛЯМЁНЫ І БАЛТЫ

Карта № VI

① Дрыгавічы

② Радзімічы

③ Крывічы, палачане

④ Паляне

⑤ Драўляне

⑥ Бужане, валыняне (дулебы)

⑦ Севяране

- - - - Паўночная мяжа пашырэння помнікаў старажытных славян, паводле розных аўтараў (VI–IX ст ст.)

······ Мяжа банцараўска-тушамлянскай культуры (V–VIII ст ст.)

—— Паўднёвая мяжа разрозненай балцкай гідраніміі

═══ Паўднёвая мяжа суцэльнай балцкай гідраніміі

Л Літва (лета-літоўцы, усходнія балты)

Я Яцвягі (заходнія балты)

-·-·-·- Мяжа пашырэння ўсходнелітоўскіх курганаў

Маштаб 1: 5 000 000

ЗАХОДНІЯ ЗЕМЛІ РУСІ Ў XI—XIII ст ст. **Карта №VII**

24° 26° 28° 30° 32°

56° 54° 52°

НОЎГАРАДСКАЯ ЗЯМЛЯ
Я Ц В Я Г І
Л І Т В А
Д Р А Г І Ч Ы Н
Дубіса
Нямунас
Шаркова
Нярыс
Нёман
Ліцы
Дзвіна
Зах. Дзвіна
Браслаўль
Дзісна
ПОЛАЦЕСК
Віцьбеск
воз. Нарач
Лукомль
СМАЛЕНЕСК
Днепр
Рша
Сож
Друцеск
Лагожаск
Барысаў
Копыса
Ізяслаўль
Бярэзіна
Менеск
Мсціслаўль
Магілёў
Асцёр
Крэчут
Горадзень
Новагародак
Турыйск
Шчара
Пруцкой, Прапошаск
Ваўкавыск
Нясвіж
Капыль
Васлонім
Рагачоў
Нараў
Клечаск
Лучын
Случаск
Чычэрск
Іпуць
Беседзь
Каменец
Гомій (Гом'е)
Пціч
Кобрынь
Рэчыца
Берасце
Здзітаў
ПІНЕСК
ТУРАЎ
Давыд-Гарадок
Мазыр
Прыпяць
Брагін
Дубровіца
Гарынь
ЧАРНІГАЎ
Дзясна
Снов

⊙ ТУРАЎ — Цэнтры княстваў

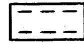
○ *Мазыр* — Іншыя гарады

—·—·— Межы княстваў

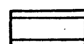

Полацкае княства

Смаленскае княства

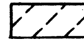

Землі, якія да пачатку XII ст. належалі Полацкаму княству

Чорная Русь

Уладзіміра-Валынскае княства (землі „Берасцейскія“, якія з канца XI да сярэдзіны XII ст ст. знаходзіліся ў складзе Турава-Пінскага княства

Турава-Пінскае княства

Чарнігаўскае княства

Кіеўскае княства

Маштаб 1: 5 000 000

УКЛЮЧЭННЕ ЗАХОДНЕРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У СКЛАД ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА (XIII–XV cm cm.)

Карта №VIII

24° 26° 28° 30° 32°
56° 54° 52°

Дубіса
Нямунас
Нарыс
Швянтоі
Мярыс
ВІЛЬНЯ
ТРОКІ
Зах. Дзвіна
Браслаўль
Дзісна
Полацеск
Віцебск
воз. Нарач
Мёжа
Смаленск
Дняпро
Сож
Мсціслаўль
Асцёр
Менск
Горадзень
Нёман
НОВАГАРАДОК
Шчара
Нараў
Бярэзіна
Рагачоў
Случаск
Бесядзь
Іпуць
Пціч
Гомей (Гом'е)
Здзітаў
Берасце
Пінск
Прыпяць
Мазыр
Чарнігаў
Снов
Гарынь
Дзясна

Сталіцы Вялікага княства Літоўскага: Новагарадок (XIII cm.), Трокі (першая чвэрць XIV cm.), Вільня (прыблізна з 1323 г.)

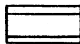

Іншыя гарады

Заходнерускія землі, якія ўваходзілі у склад Вялікага княства Літоўскага у перыяд яго фарміравання

Заходнерускія землі, уключаныя ў склад Вялікага княства Літоўскага ў XIV–XV cm cm.:

у 1307–1341 гг.

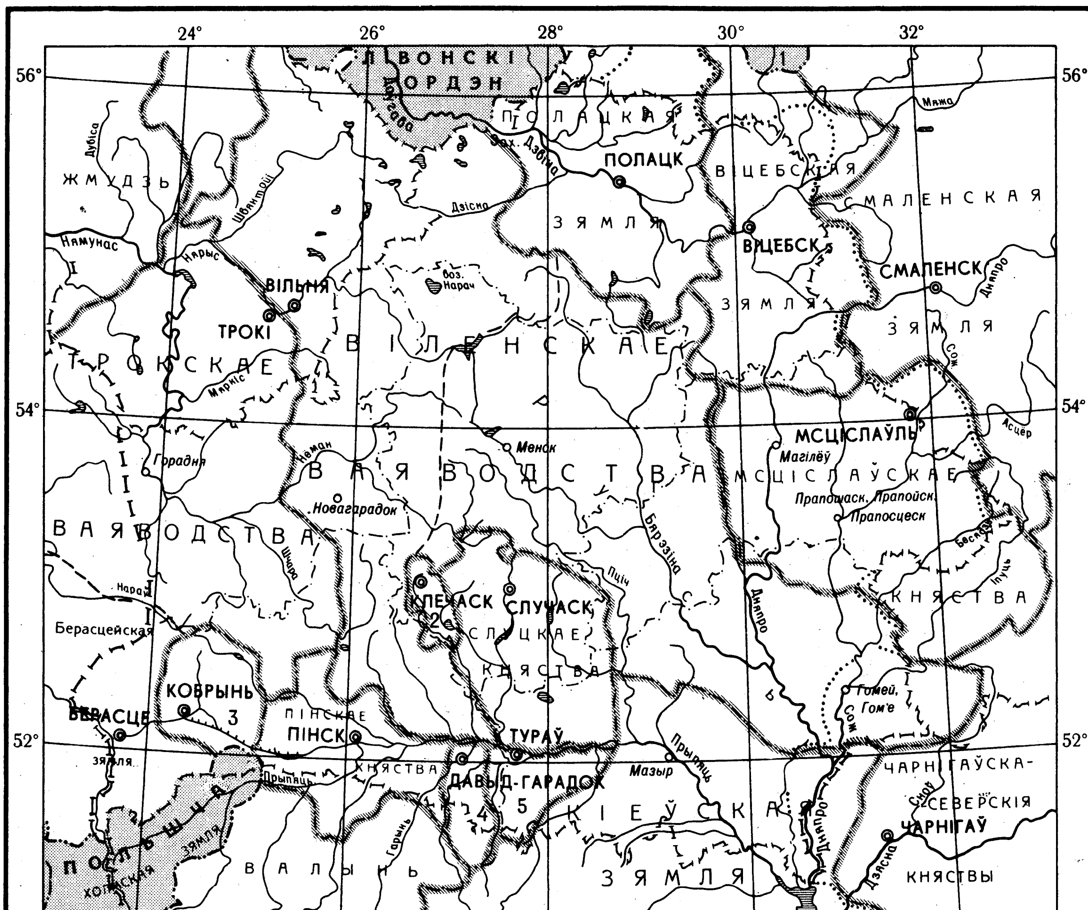

у 1342–1377 гг.

у 1378–1430 гг.

Маштаб 1: 5 000 000

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў XIII– пачатку XVI ст ст. (у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта № IX

◎ **ВІЦЕБСК** Сталіцы дзяржаў, княстваў, ваяводстваў, зямель

○ *Мазыр* Іншыя гарады

Межы

–··–··– дзяржаў

▬▬▬ княстваў, ваяводстваў, зямель

·········· Рускай дзяржавы ў XVI ст.

– – – – зямель у складзе Віленскага і Трокскага ваяводстваў, якія характарызаваліся некаторымі прававымі асаблівасцямі (Русь, Берасцейская зямля)

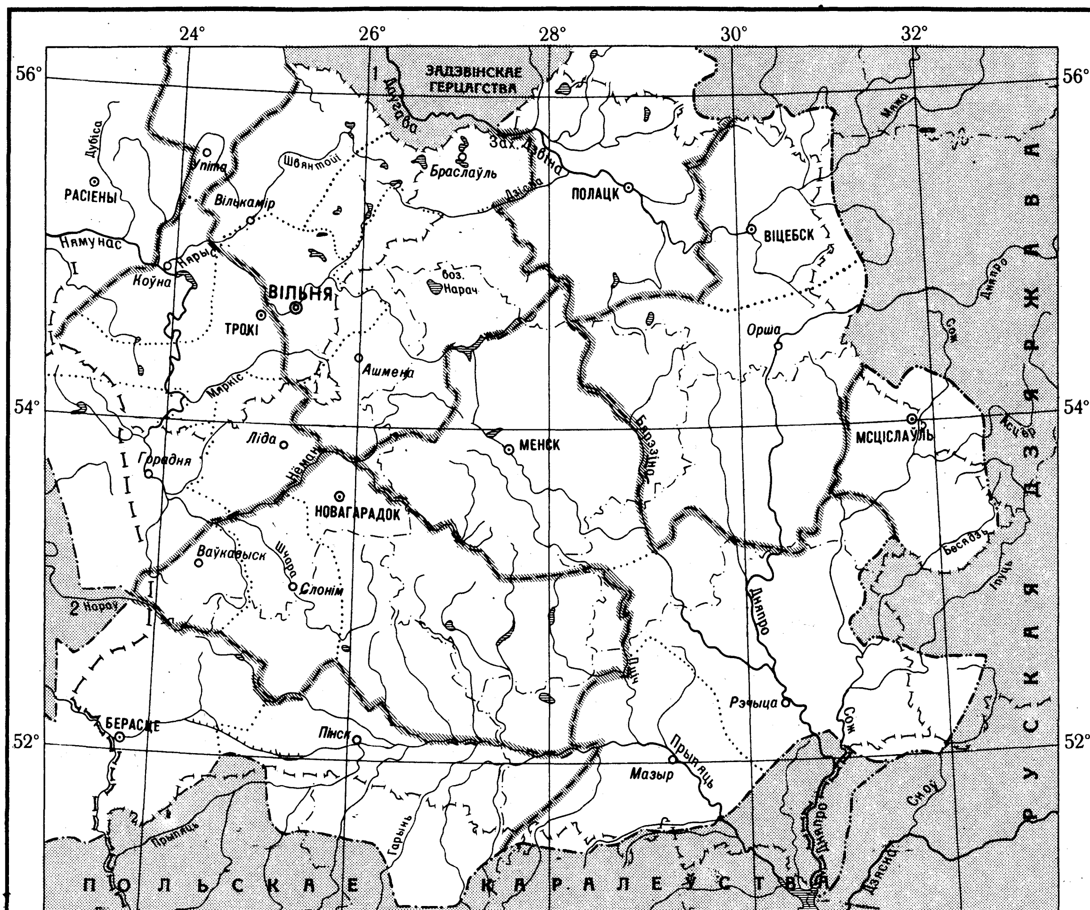
Лічбамі на карце абазначаны:

1. Ноўгарадская зямля; 2. Клецкае княства; 3. Кобрынскае княства;
4. Гарадоцкае княства; 5. Тураўскае княства

Маштаб 1: 5 000 000

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў сярэдзіне XVI ст. (у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта № X

ВІЛЬНЯ — Сталіца Вялікага княства Літоўскага

МЕНСК — Цэнтры ваяводстваў

Горадня — Цэнтры паветаў

Межы ў 1569 г.

- дзяржаў
- Вялікага княства Літоўскага і Польскага каралеўства (у складзе Рэчы Паспалітай)
- ваяводстваў
- паветаў

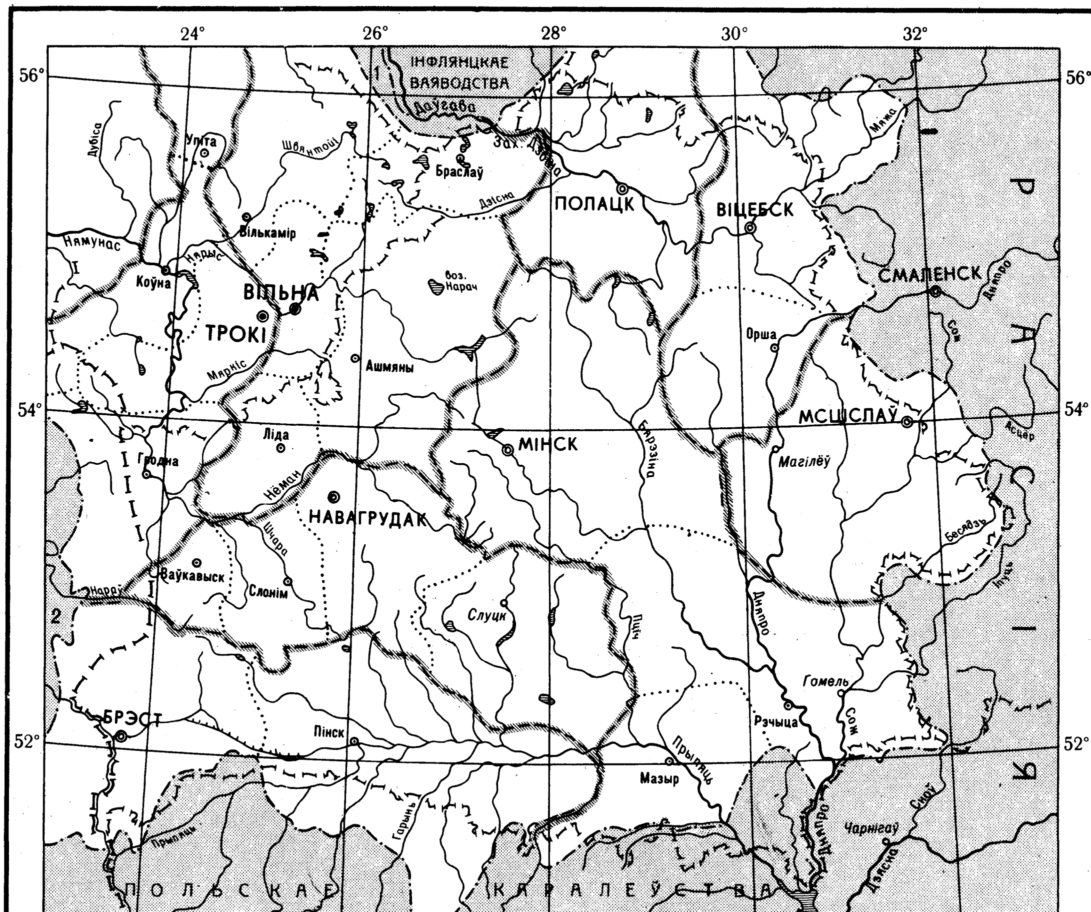
Лічбамі на карце абазначаны:

1. Курляндскае і Земгальскае герцагствы
2. Польскае каралеўства

Маштаб 1:5 000 000

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ ў 60-х гадах XVIII ст.
(у складзе Вялікага княства Літоўскага)

Карта № XI

ВІЛЬНА Сталіцы дзяржаў

МІНСК Цэнтры ваяводстваў

Пінск — Цэнтры паветаў

Слуцк — Іншыя гарады

Межы

— · — · — Вялікага княства Літоўскага

ваяводстваў

.... паветаў і Слуцкага княства

Лічбамі на карце абазначаны

1. Курляндыя
2. Польскае каралеўства

Маштаб 1 : 5 000 000

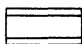
УКЛЮЧЭННЕ БЕЛАРУСІ Ў СКЛАД РАСІЙСКАЙ ІМПЕРЫІ (1772–1807 гг.)

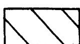
Карта № XII

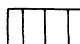
24° 26° 28° 30° 32°
56° 54° 52°

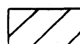
Дубіса
Нямунас
Нярыс
Швянтойі
Дзвіна
Даўгава
Зах. Дзвіна
Полацк
Віцебск
Мяжа
Смаленск
Дняпро
Сож
Вільня
воз. Нарач
Маркіс
Барысаў
Мінск
Бярэзіна
Мсціслаў
Магілёў
Іпуць
Бесядзь
Асцёр
Гродна
Нёман
Навагрудак
Шчара
Нараў
Слуцк
Птыч
Дняпро
Гомель
Сож
Брэст
Пінск
Прыпяць
Мазыр
Прыпяць
Гарынь
Дняпро
Чарнігаў
Снов
Дзясна
ВЯЛІКАЕ ГЕРЦАГСТВА ВАРШАЎСКАЕ
ВЯЛІКАЕ ГЕРЦАГСТВА ВАРШАЎСКАЕ
Р А С І Я

Гады далучэння беларускіх зямель да Расіі: па I-му, 2-му, 3-му падзелах Рэчы Паспалітай і па Тыльзіцкаму міру

1772

1793

1795

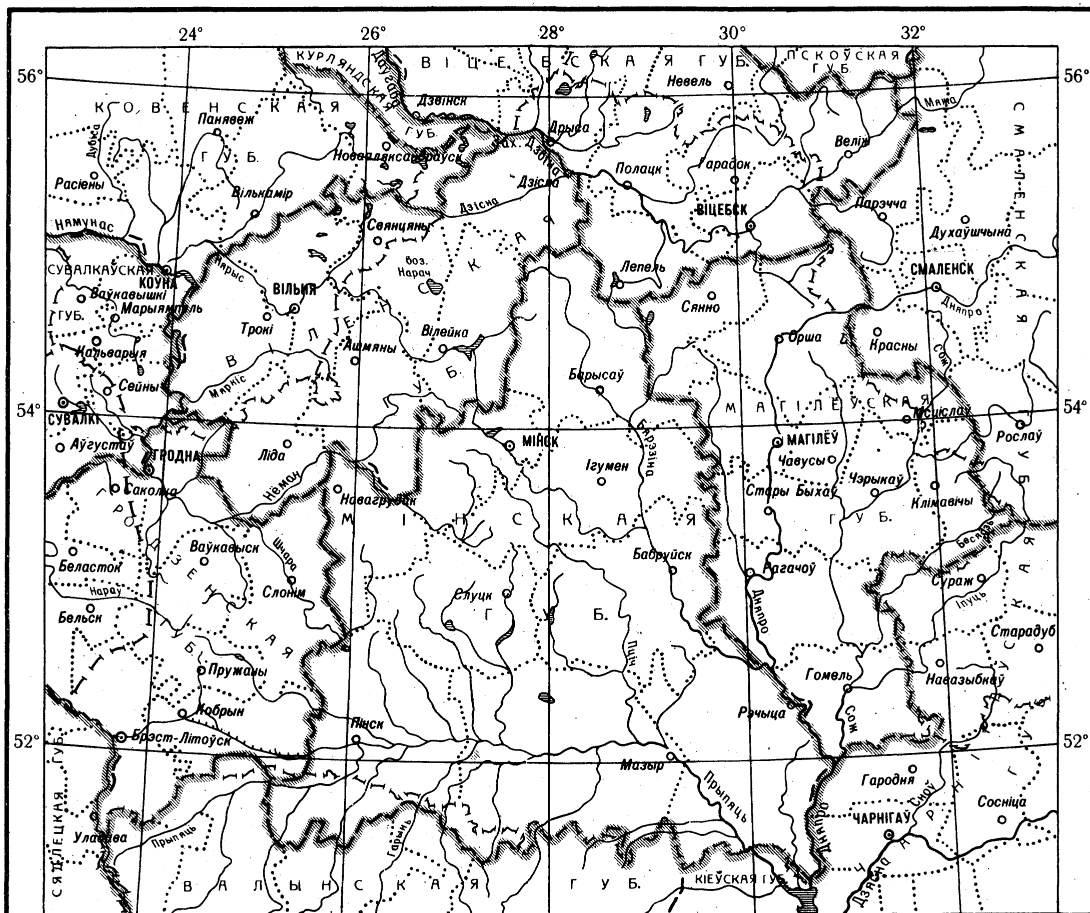

1807

–·–·–·–·– Мяжа Рэчы Паспалітай і Расіі да 1772 г.

Маштаб 1: 5 000 000

БЕЛАРУСКІЯ ЗЕМЛІ І СУМЕЖНЫЯ ТЭРЫТОРЫІ ў канцы XIX ст. (у складзе Расійскай імперыі)

Карта № XIII

⊙ **МІНСК** Цэнтры губерняў

○ *Пінск* Цэнтры паветаў

Межы губерняў

Межы паветаў

Маштаб 1 : 5 000 000

ФАРМІРАВАННЕ ТЭРЫТОРЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Карта №XIV

24° 26° 28° 30° 32°

56° 54° 52°

ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
ПОЛЬШЧА
РАСІЯ
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
УКРАІНА
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.

Полацк
Віцебск
Смаленск
Вільнюс
Маладзечна
МІНСК
Магілёў
Гродна
Баранавічы
Бабруйск
Гомель
Брэст
Пінск
Мазыр
Чарнігаў

Зах. Дзвіна
Дзісна
Дубіса
Нямунас
Швянтой
Нярыс
Вяліс
Воз. Нарач
Нёман
Шчара
Нараў
Бярэзіна
Дняпро
Сож
Асцёр
Бесядзь
Іпуць
Пціч
Прыпяць
Прыпяць
Гарынь
Дзясна

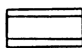
◉ МІНСК Сталіца Беларускай ССР, якая ўтворана 1 студзеня 1919 г.

○ *Брэст* Іншыя гарады

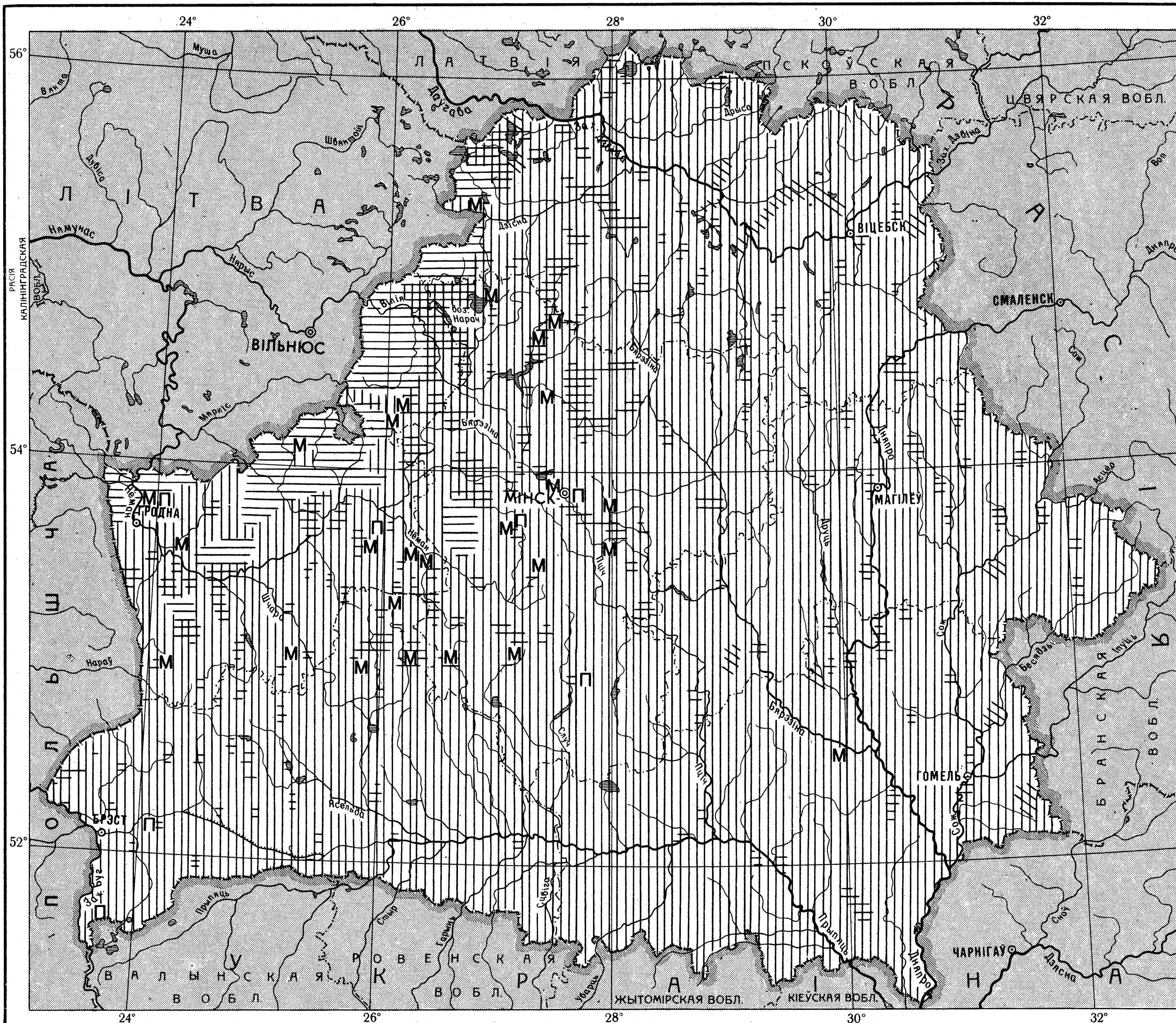

Тэрыторыя Беларускай ССР пасля заключэння Рыжскага мірнага дагавору паміж Савецкай Расіяй і Польшчай 18 сакавіка 1921 г.

Тэрыторыя, якая адышла да БССР згодна з пастановай Усерасійскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта ад 3 сакавіка 1924 г.

Тэрыторыя Гомельскага і Рэчыцкага паветаў, якая адышла да БССР згодна з пастановай УЦВК ад 6 снежня 1926 г.

Тэрыторыя заходніх абласцей Беларусі, уз'яднаная з БССР у лістападзе 1939 г. (заходнія граніцы якой удакладнены ў 1944 г.)

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

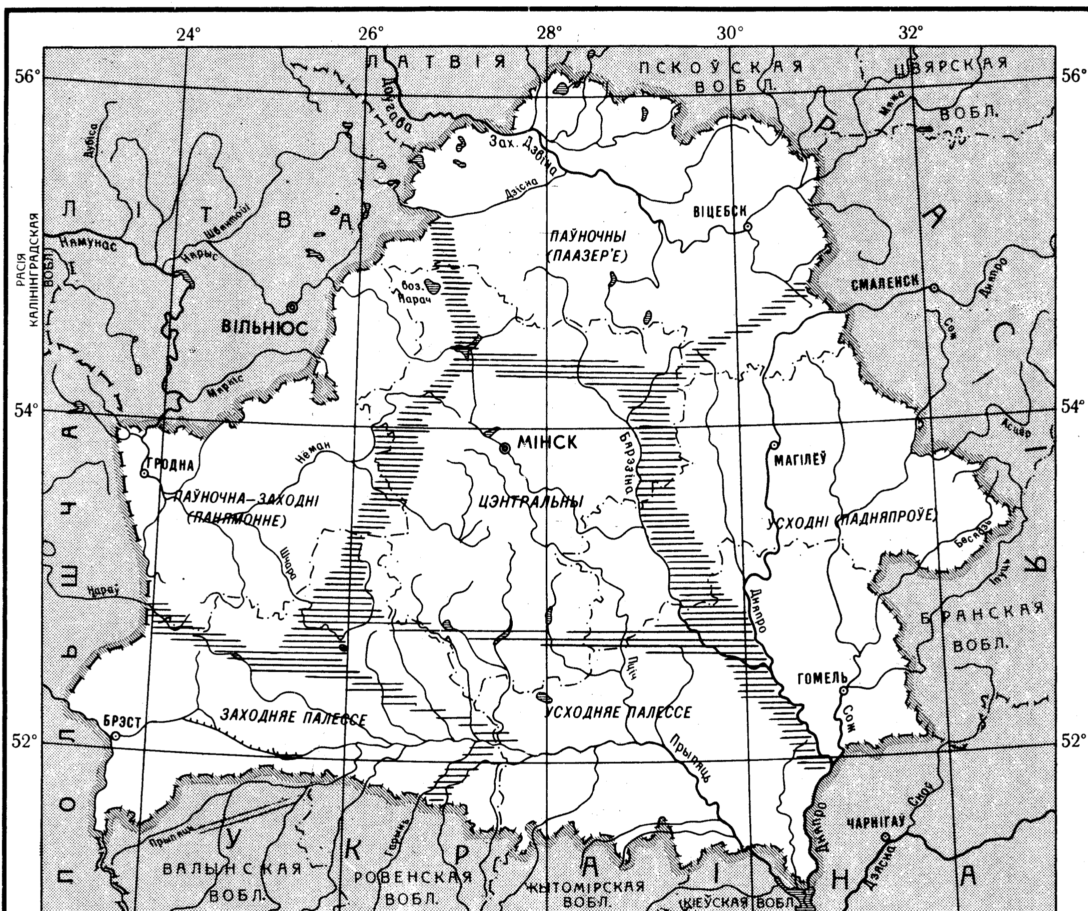
Склад насельніцтва па веравызнанню ў сярэдзіне XIX ст.

- Праваслаўныя
- Католікі
- Стараверы
- П — Пратэстанты
- М — Мусульмане

Заўвага. Людзі іудзейскага веравызнання (яўрэі) жылі па ўсёй Беларусі, пераважна ў мястэчках і гарадах.

ЭТНАГРАФІЧНЫЯ РЭГІЁНЫ XIX—пач. XX ст ст.

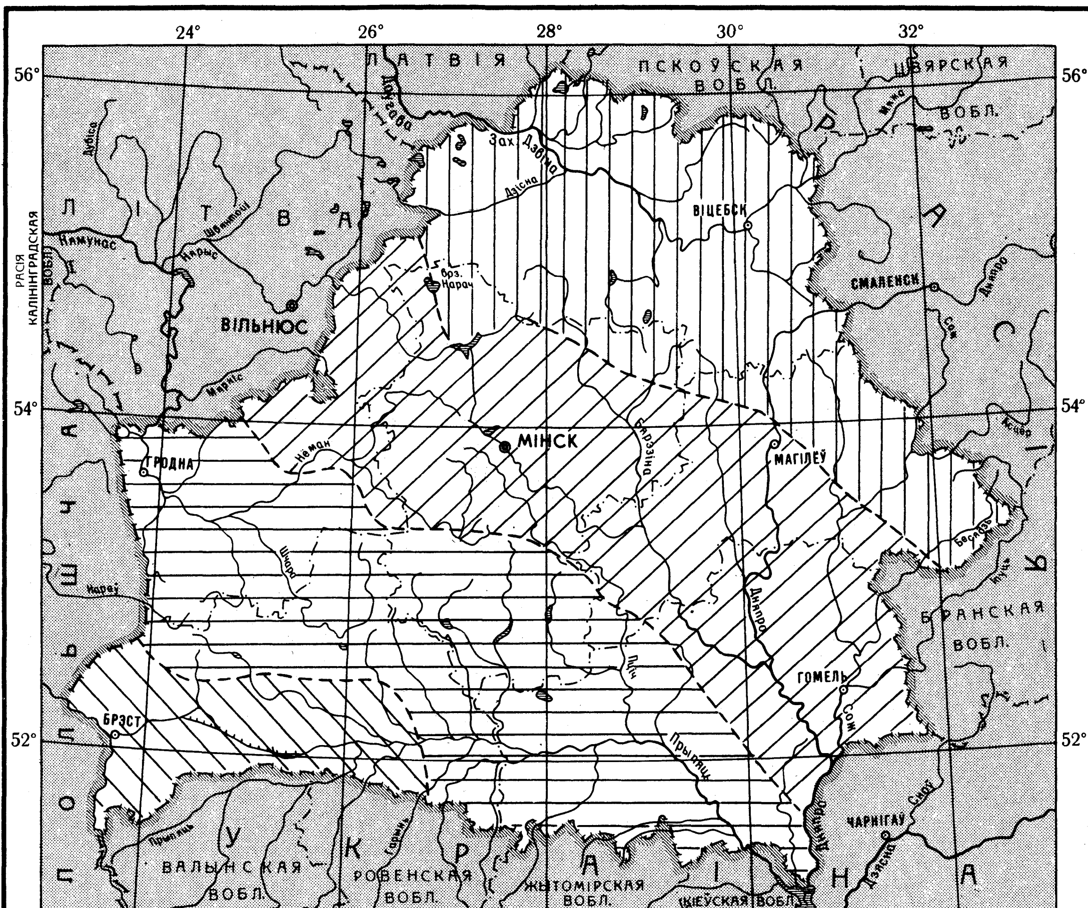
Карта №XVI

Маштаб 1: 5 000 000

ГРУПОЎКА ГАВОРАК

Карта №XVII

Паўночна-ўсходні дыялект

Сярэднебеларускія гаворкі

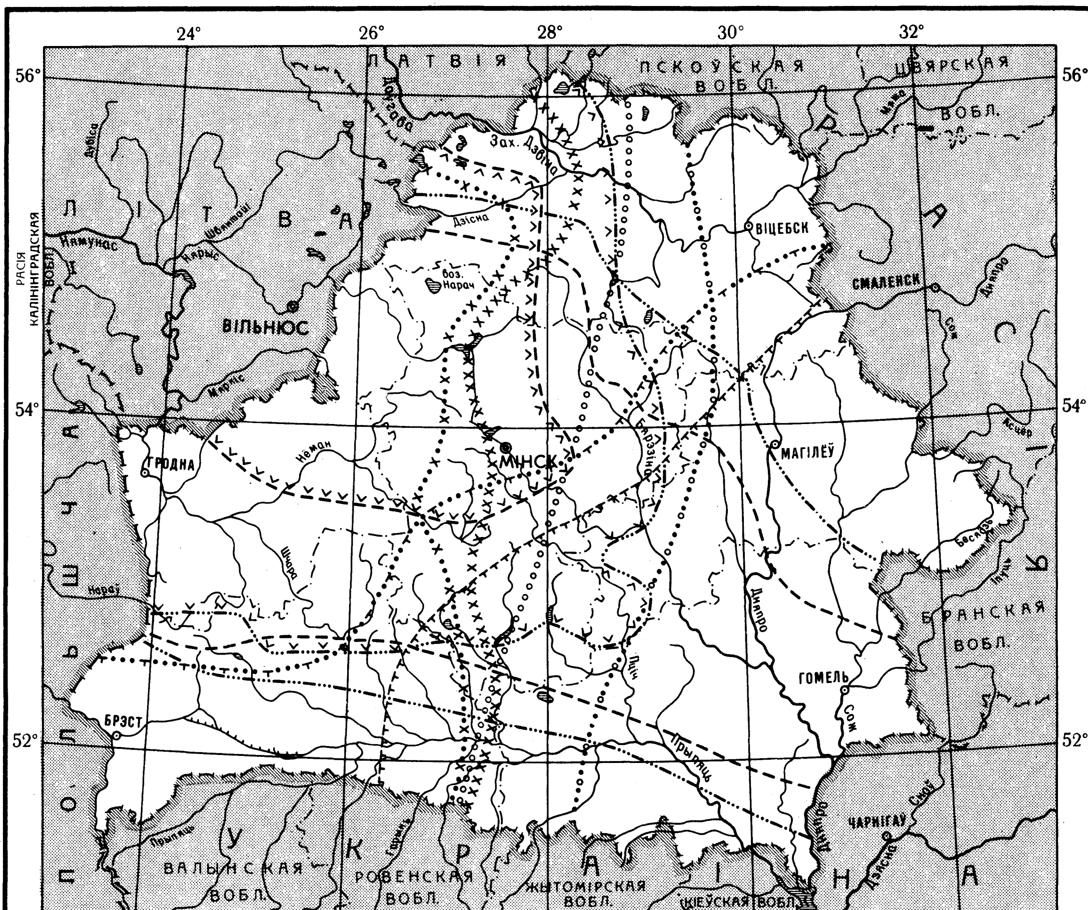
Паўднёва-заходні дыялект

Заходнепалескія (брэсцка-пінскія) гаворкі

Маштаб 1: 5 000 000

ДЫЯЛЕКТНЫЯ ЗОНЫ

Карта № XVIII

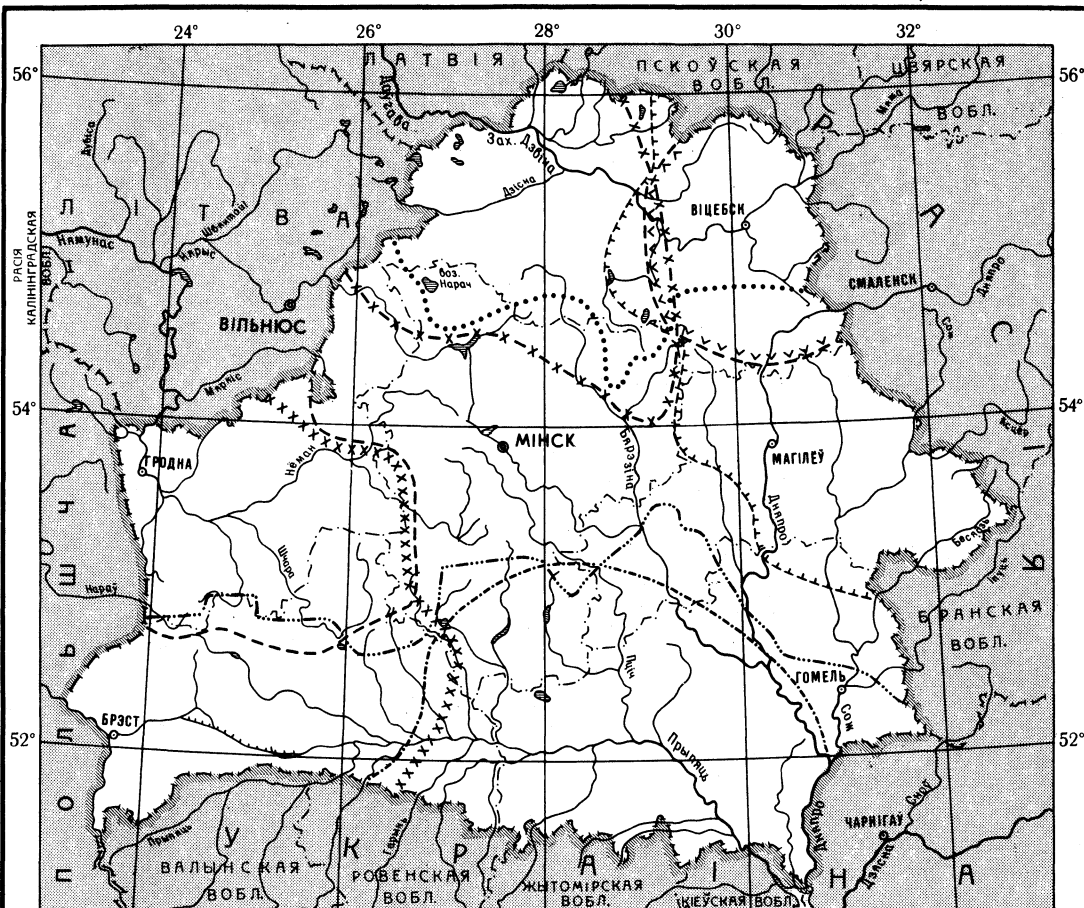
Межы дыялектных зон

ттттттт	Паўднёва-ўсходняй	·—·—·—	Перыферыі сярэдняй
т•••т•••т	Перыферыі паўднёва-ўсходняй	xxxxxxxx	Усходняй
⌄⌄⌄⌄⌄⌄	Паўночна-заходняй	x•••x•••x•••	Перыферыі ўсходняй
⌄…⌄…⌄…⌄	Перыферыі паўночна-заходняй	oooooooooo	Заходняй
– – – – –	Сярэдняй	o•••••o••••	Перыферыі заходняй

Маштаб 1:5 000 000

ГРУПЫ І ПАДГРУПЫ ГАВОРАК

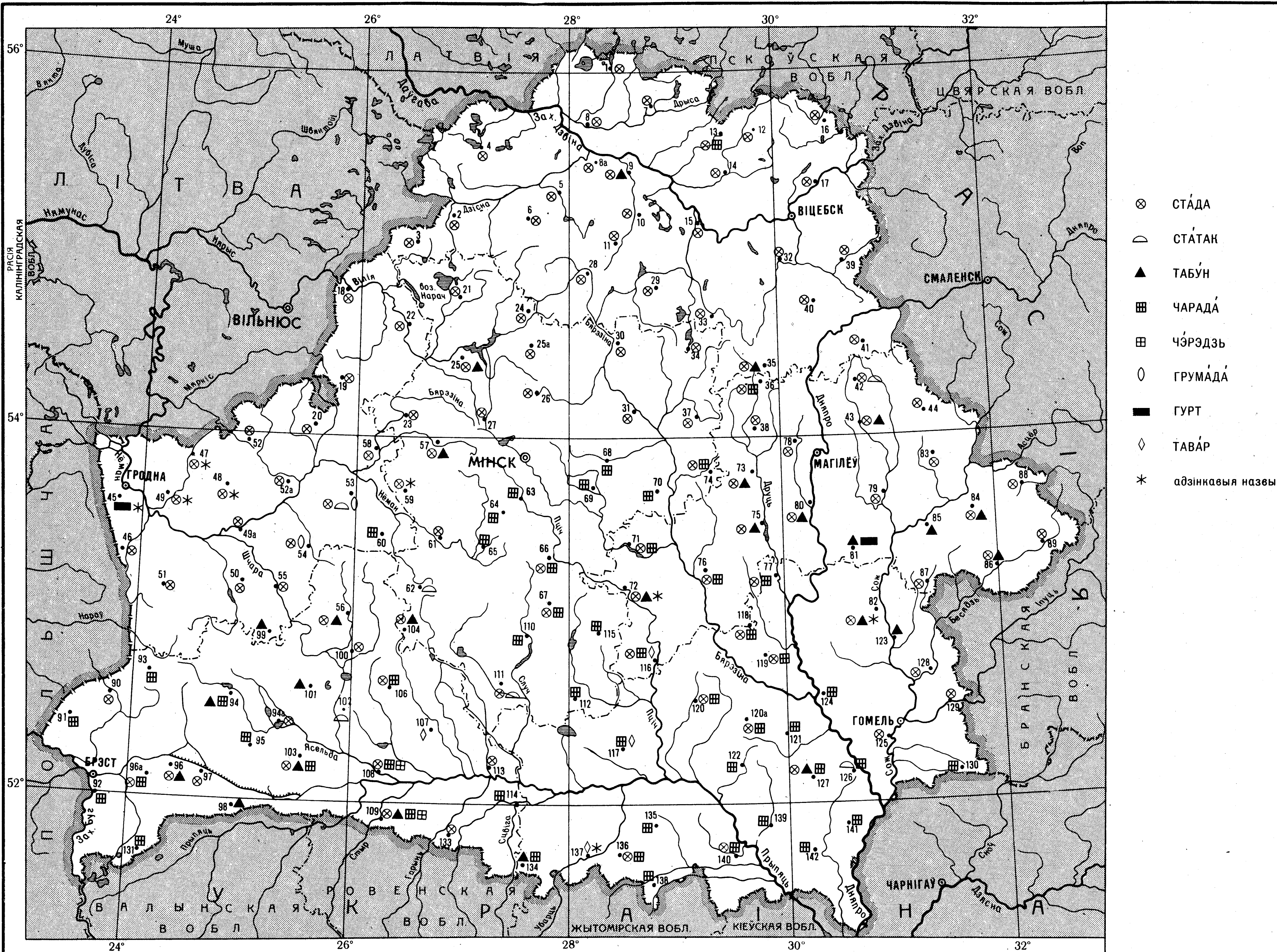
Карта № XIX

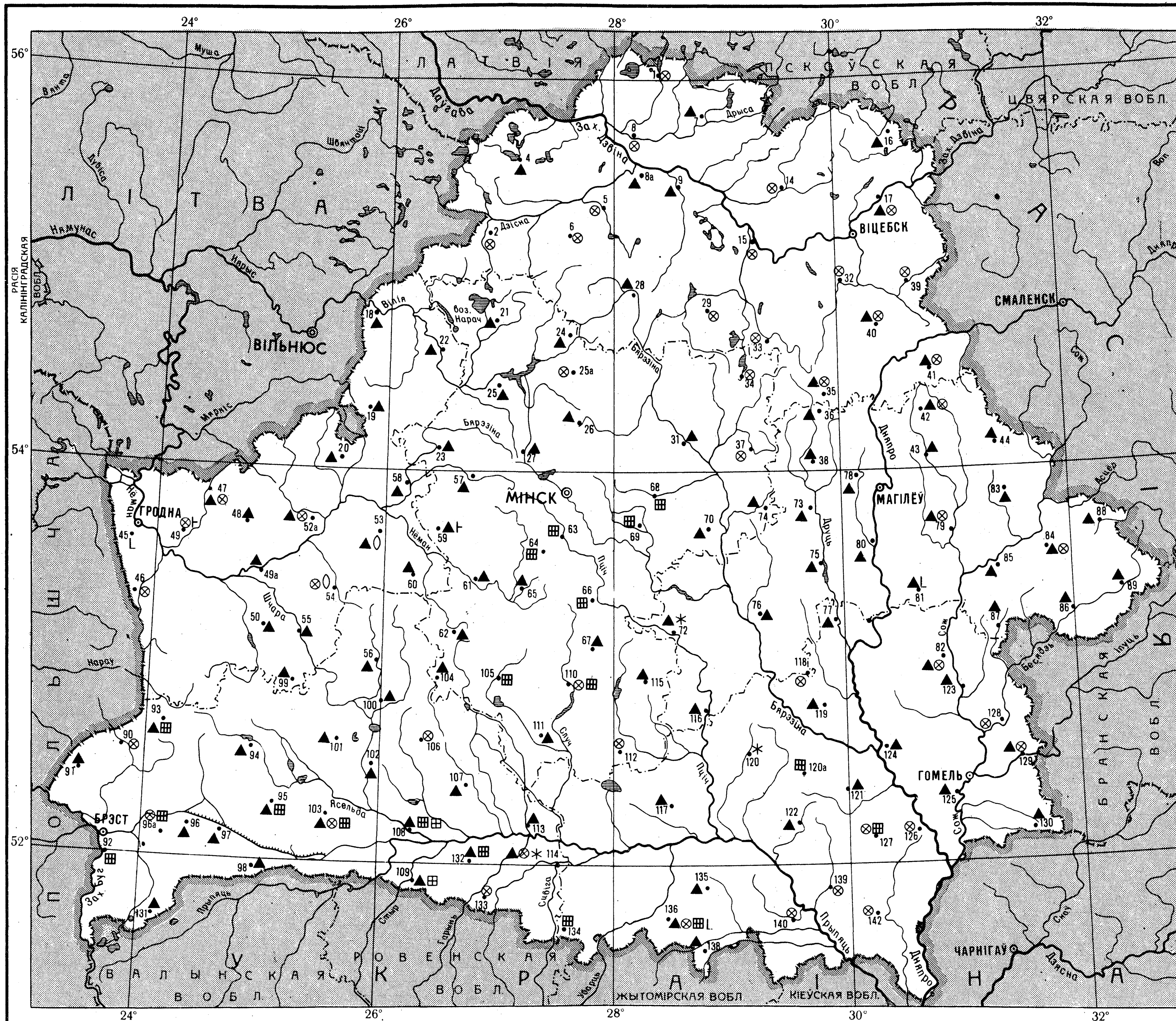
Межы груп і падгруп гаворак

х—х—х—х—х—	Полацкай
⊥⊥⊥⊥⊥⊥⊥⊥⊥⊥	Віцебска-магілёўскай
∨∨∨∨∨∨∨∨∨	Віцебскай
хххххххххх	Заходняй
— — — — — —	Паўночна-заходняй
—·—·—·—·—·—	Мазырскай
··············	Паўночнай
—··—··—··—	Паўднёвай

Маштаб 1:5 000 000

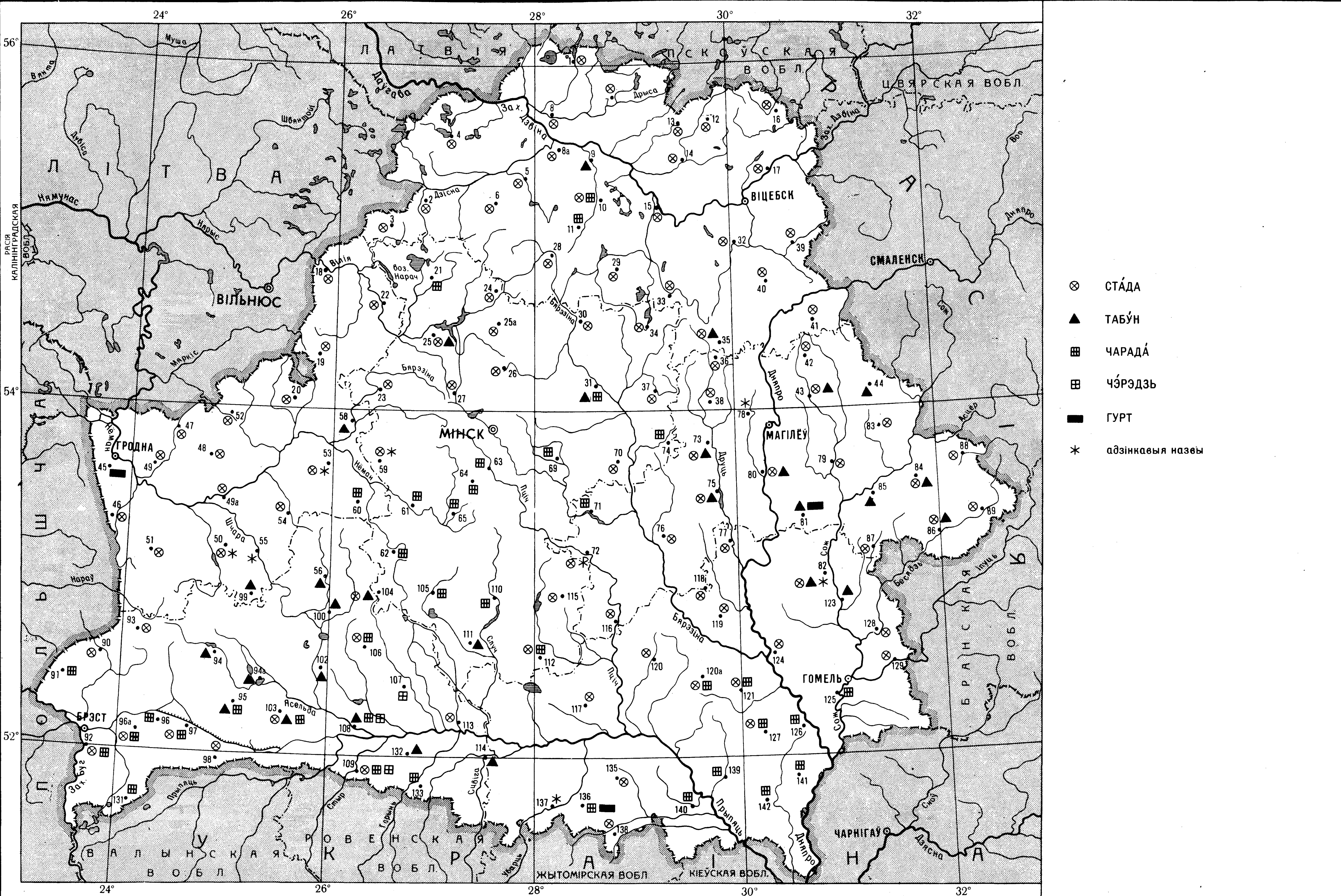

Маштаб 1 : 3 000 000

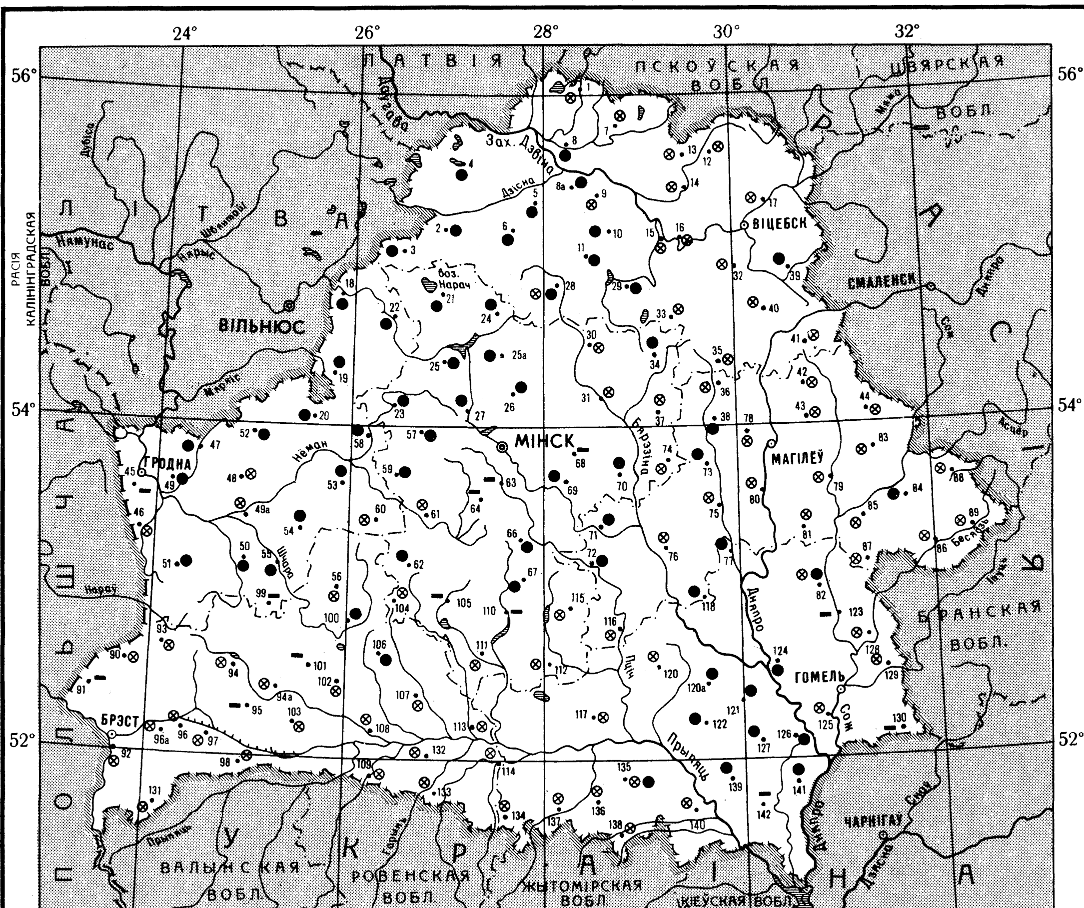

▲ ТАБУ́Н
⊗ СТА́ДА
▦ ЧАРАДА́
⊞ ЧЭ́РЭДЗЬ
0 ГРАМАДА́
⊦ КУ́ЧА
L ГУРТ
✳ адзінкавыя назвы

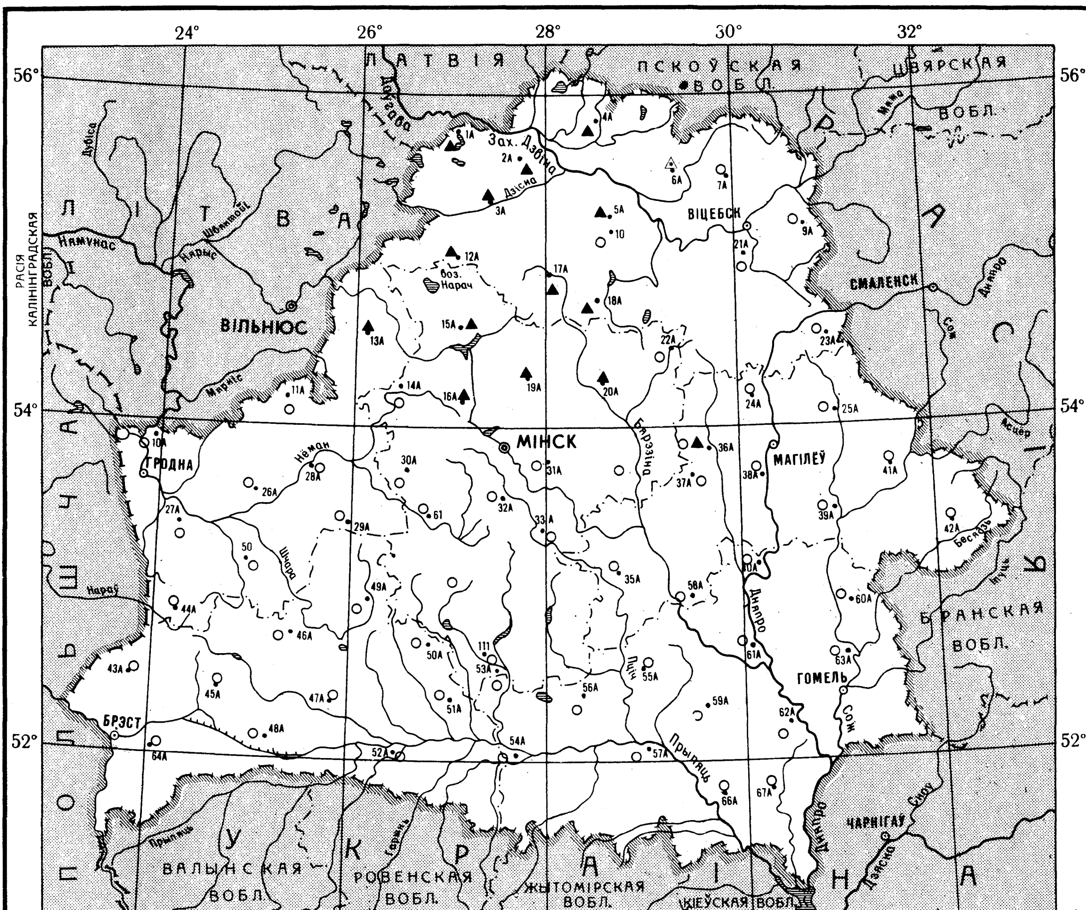
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

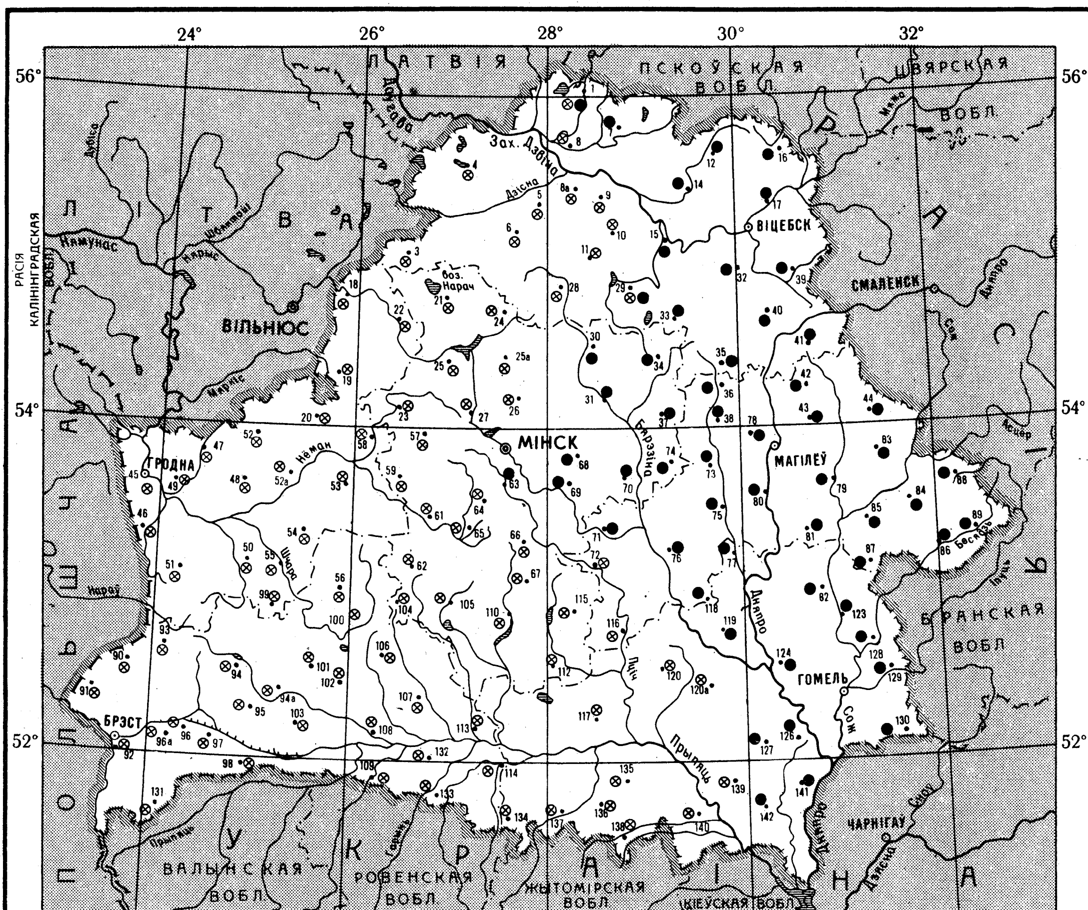
Маштаб 1: 5 000 000

○ ШЭРСЦЬ

▲ ПОЎСЦЬ

△ ПО́ЎСТКА

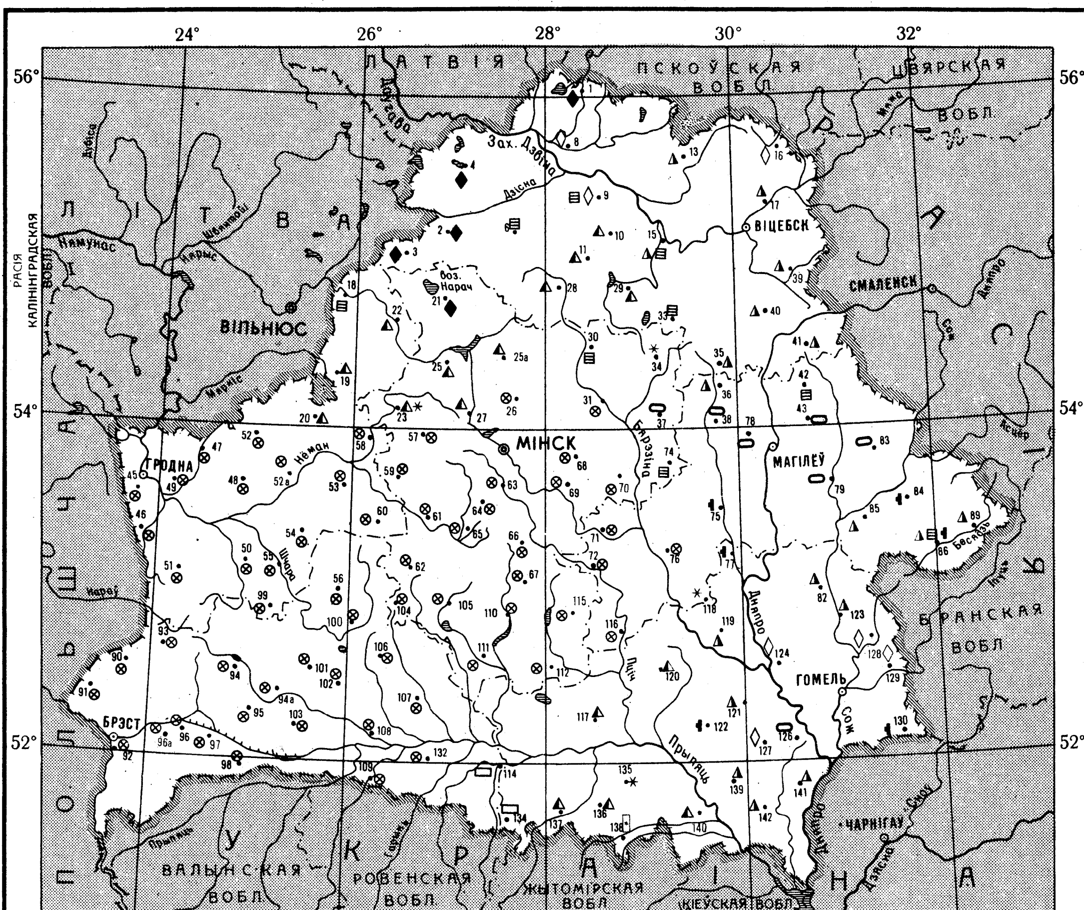
⊗ РАБА́Я

● РА́БАЯ

Маштаб 1: 5 000 000

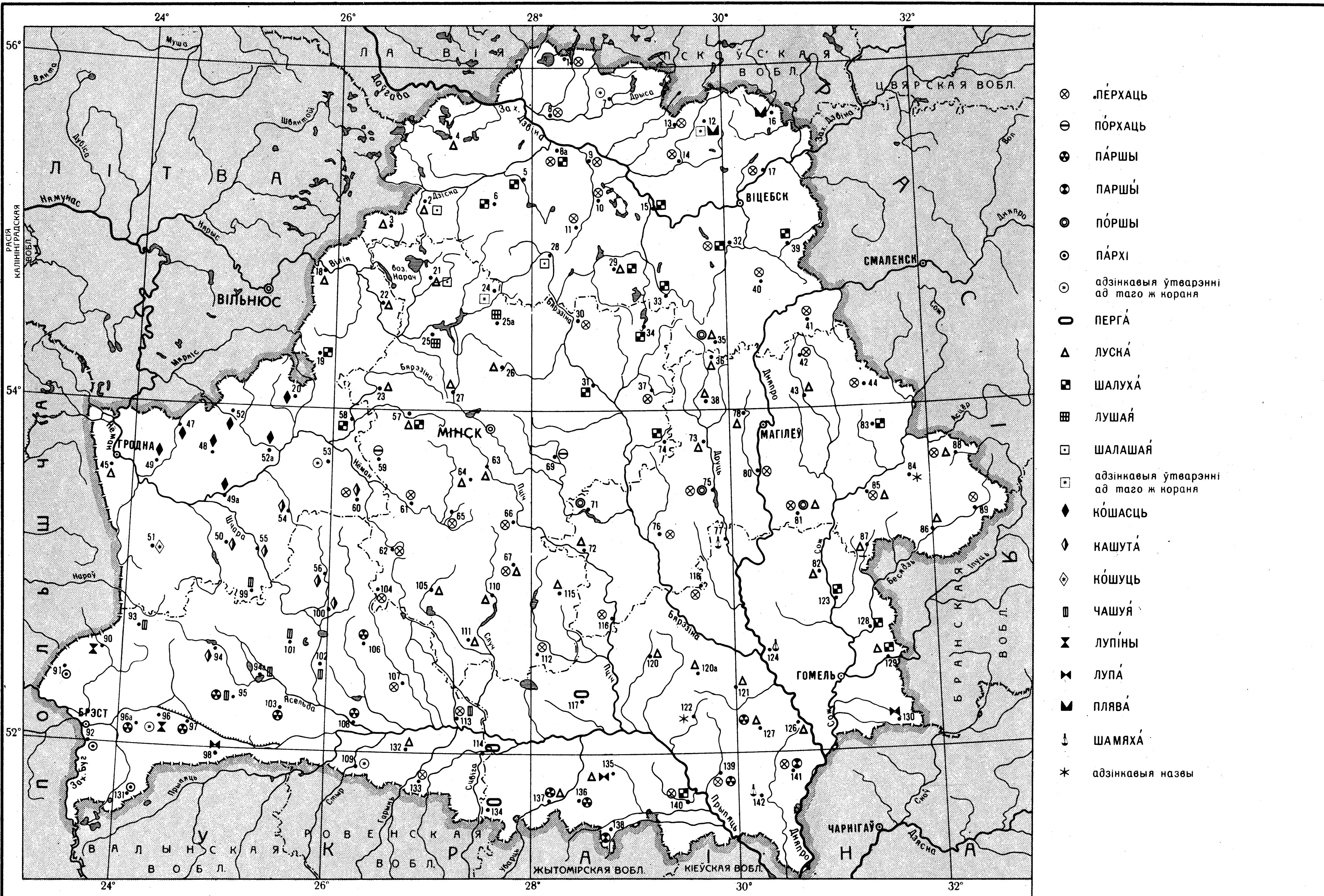
ПЯРЭСТАЯ (карова)

Карта № 7

- ⊗ ПЯРЭ́СТАЯ
- РАБА́Я
- РА́БАЯ
- СТРАКА́ТАЯ
- ◊ ПАЛАСА́ТАЯ
- ◆ ПАЛАСЯ́СТАЯ
- ПЕРАПЯЛЁСАЯ
- ПЁСТРАЯ
- ПАСАВА́ТАЯ
- ПАСА́СТАЯ
- ✳ адзінкавыя назвы

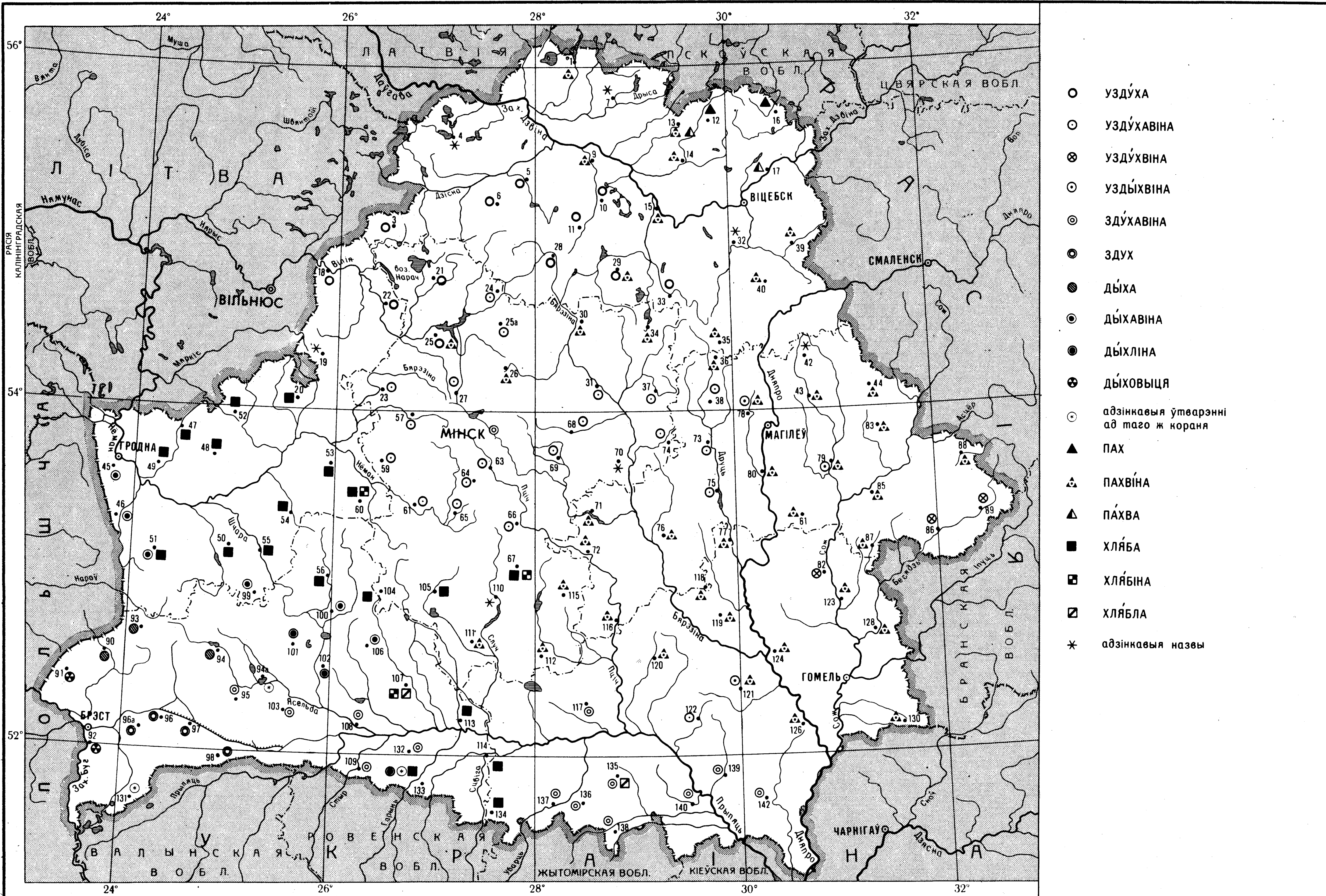
Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

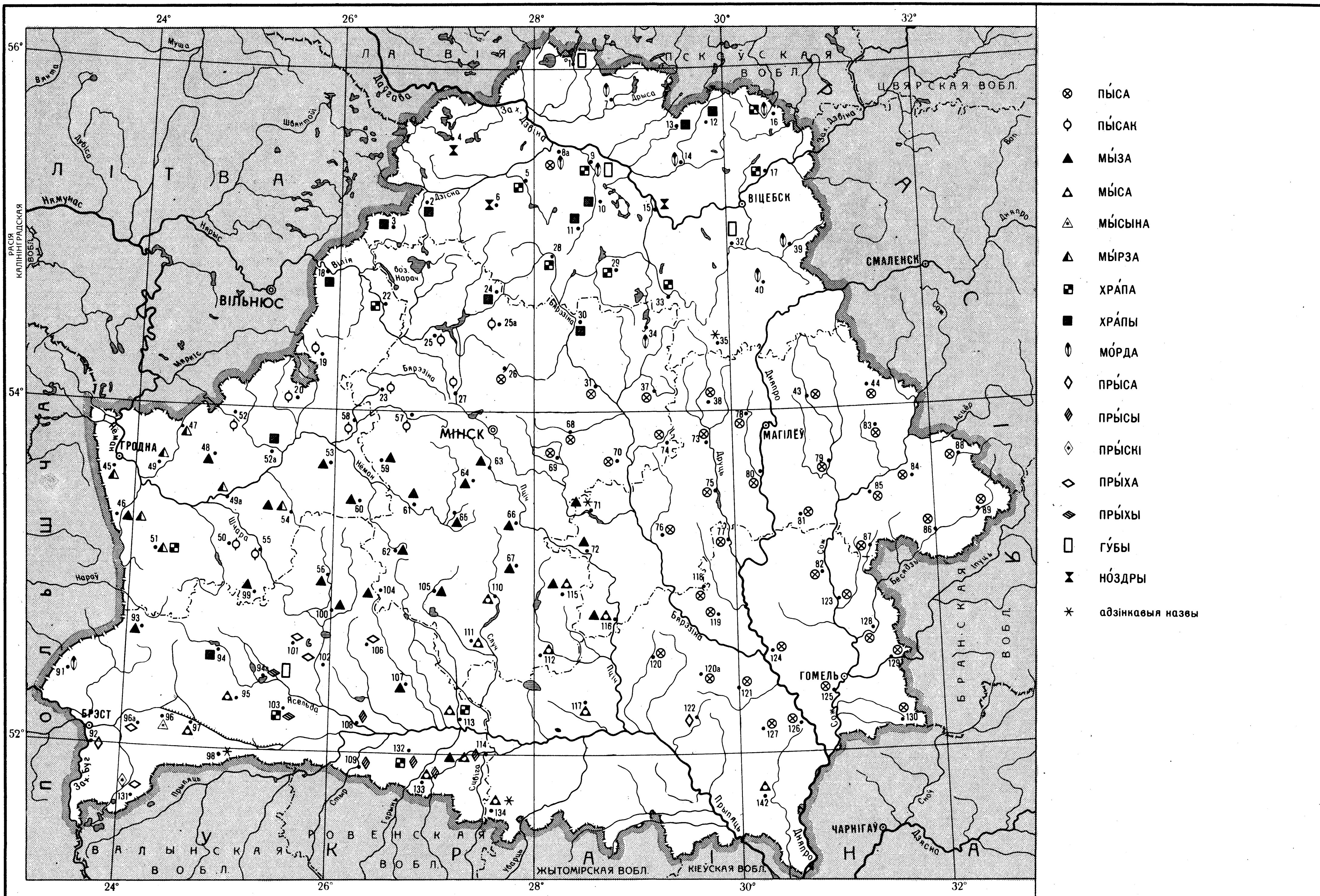
УЗДЫХАВІНА (у каровы)

Карта № 9

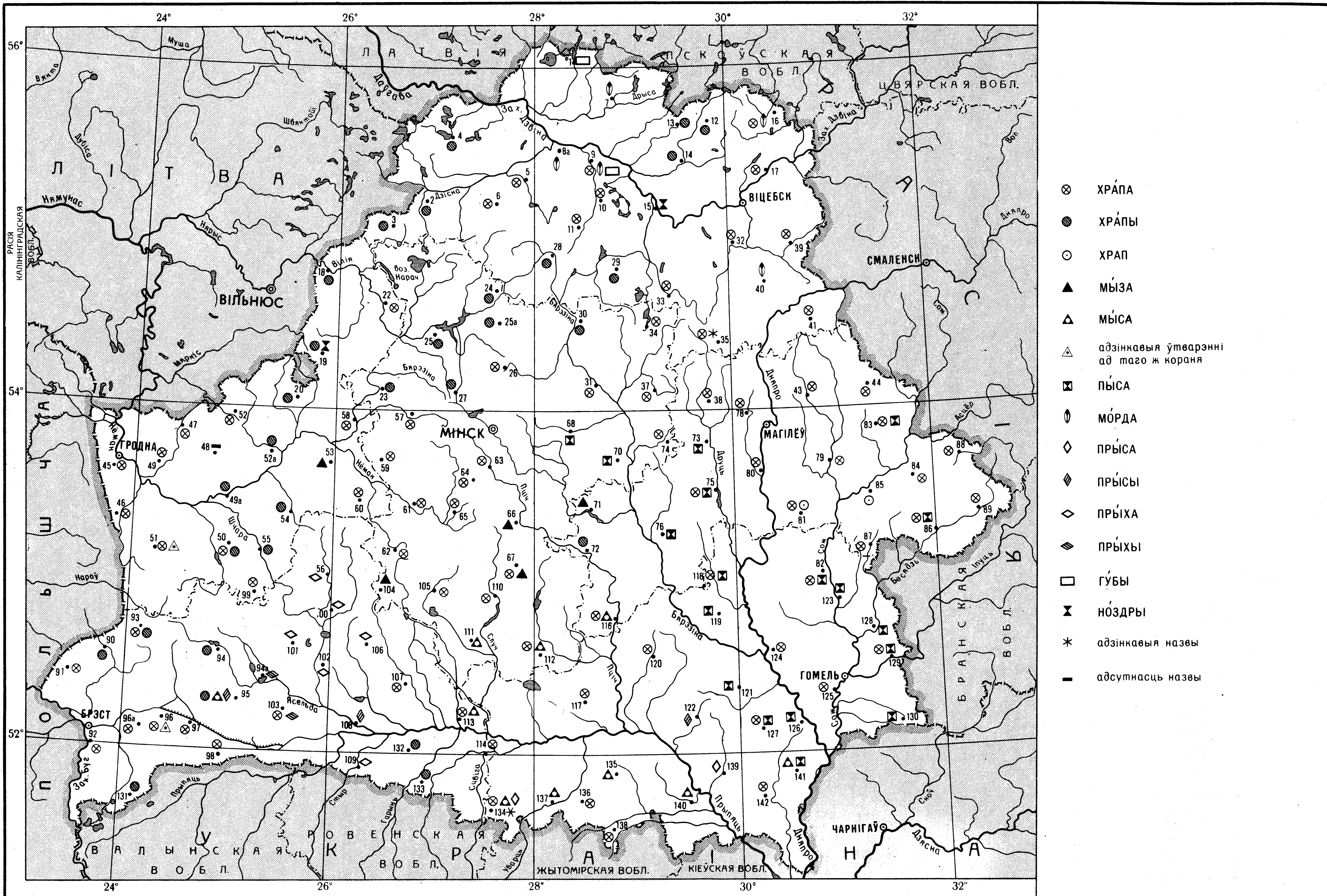

Маштаб 1 : 3 000 000

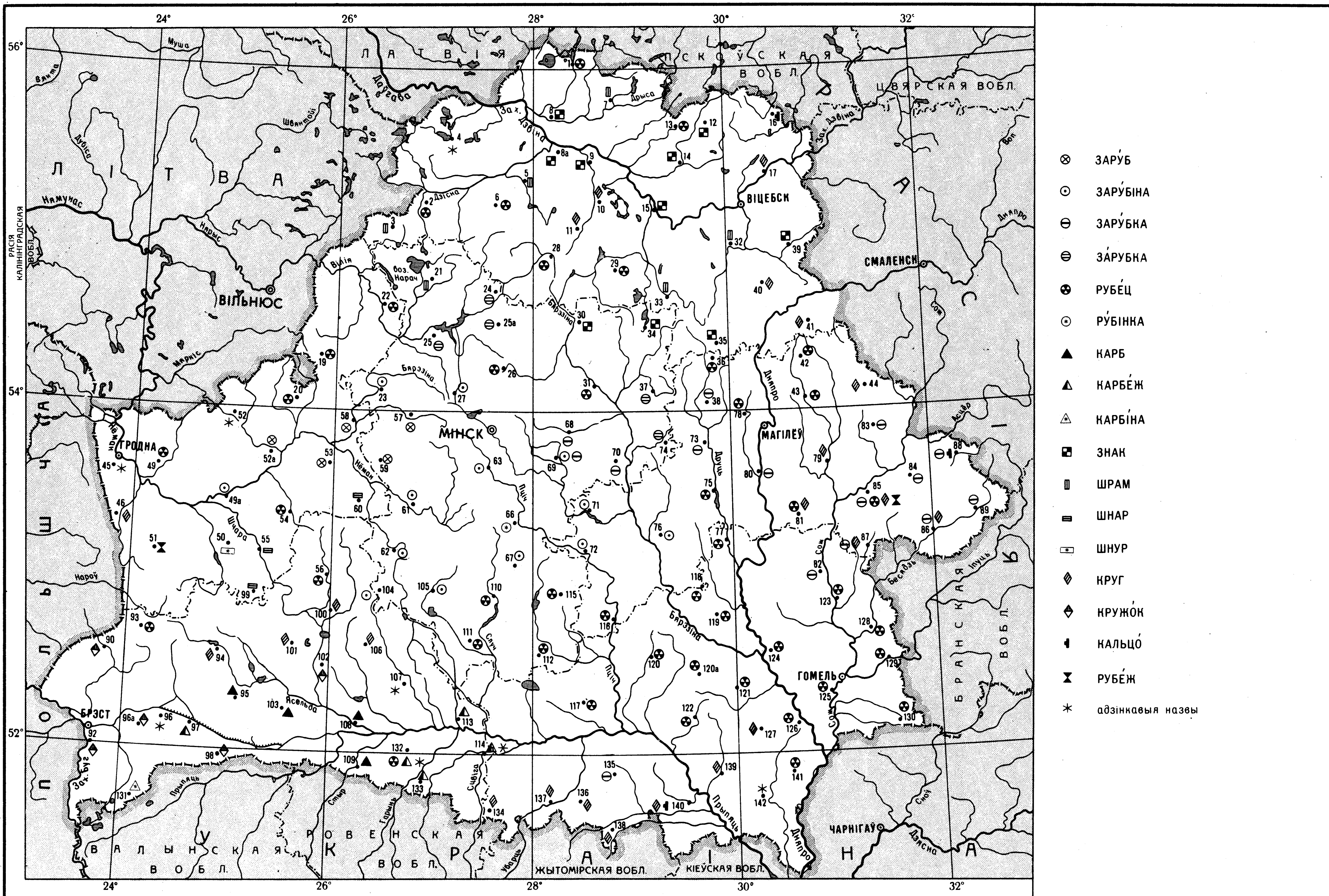
МЫСА (у каровы) Карта № 10

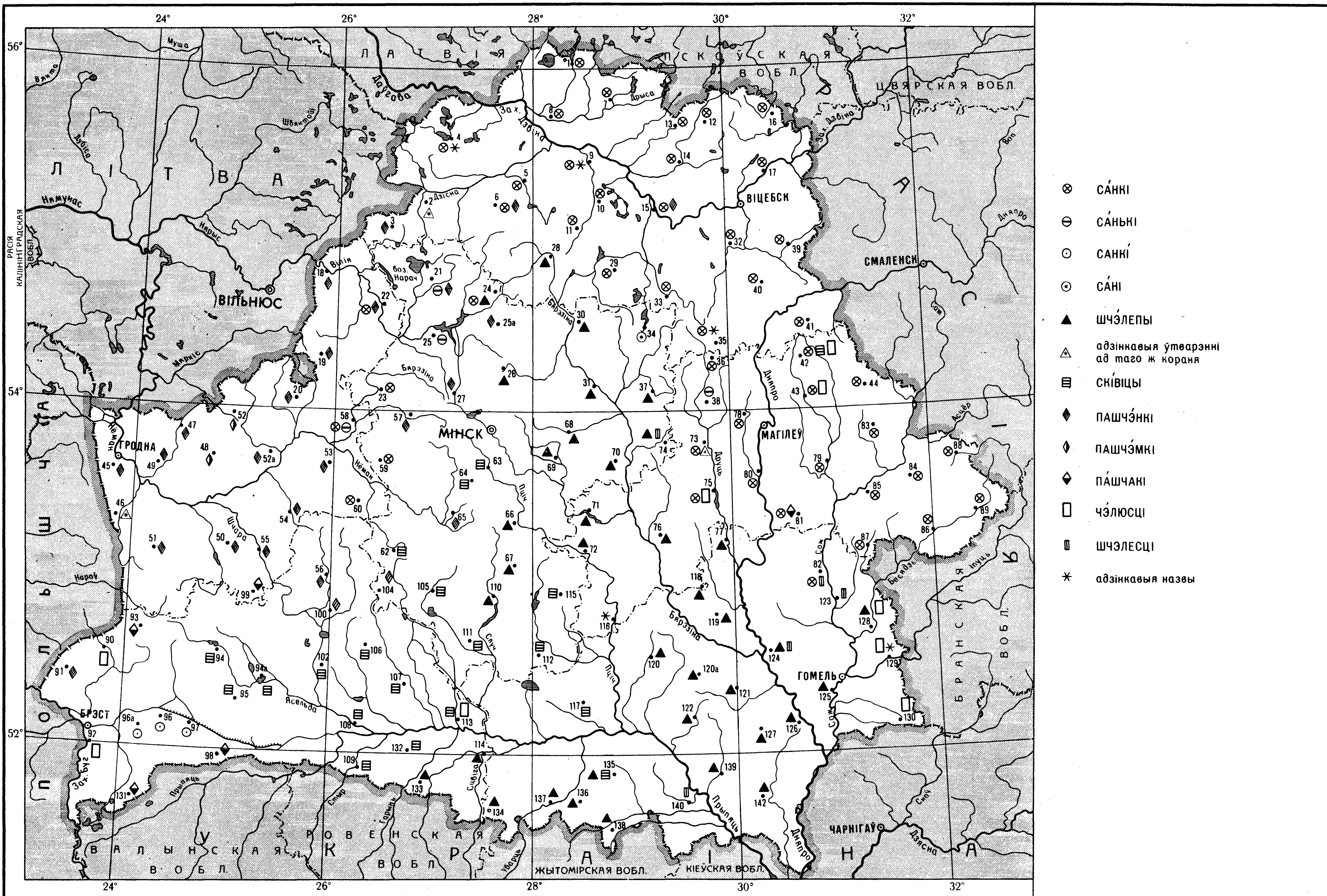

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

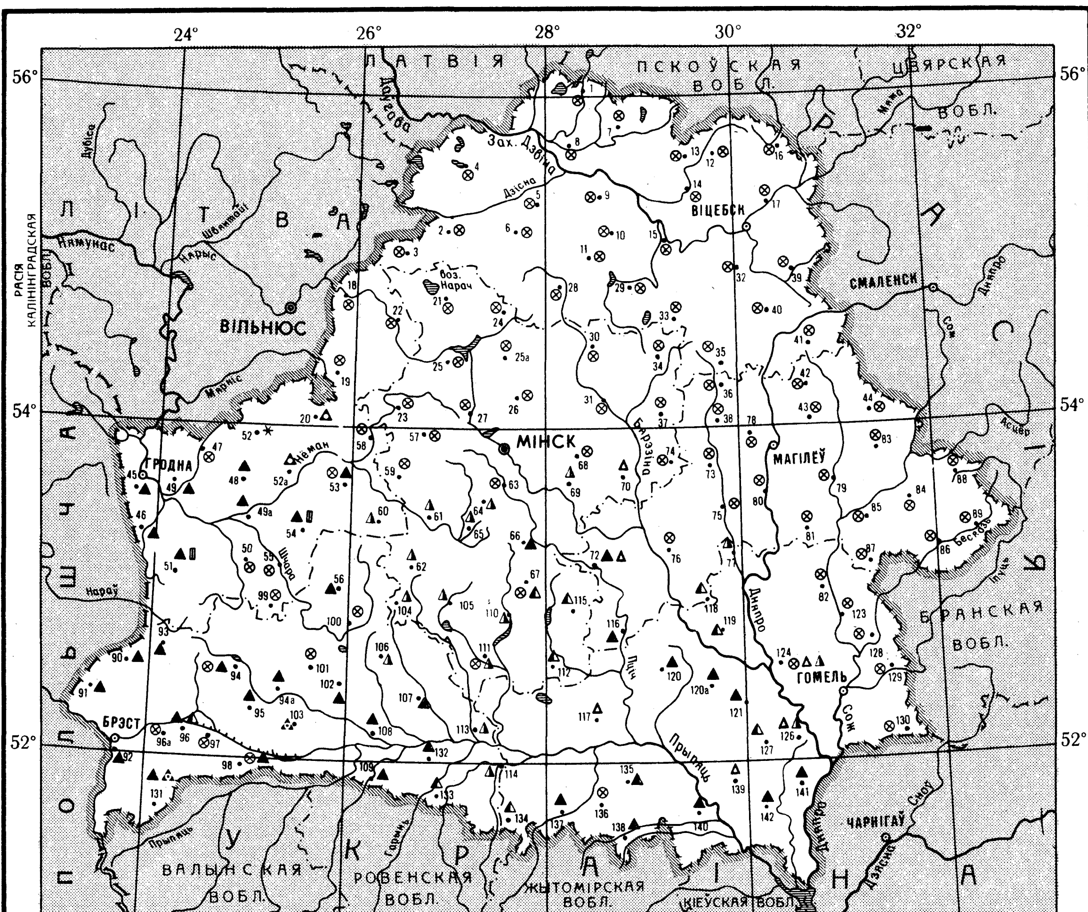

ЗАРУ́Б
ЗАРУ́БІНА
ЗАРУ́БКА
ЗА́РУБКА
РУБЕ́Ц
РУ́БІНКА
КАРБ
КАРБЕ́Ж
КАРБІ́НА
ЗНАК
ШРАМ
ШНАР
ШНУР
КРУГ
КРУЖО́К
КАЛЬЦО́
РУБЕ́Ж
адзінкавыя назвы
ВІЦЕБСК
МІНСК
МАГІЛЁЎ
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ГРОДНА
ВІЛЬНЮС
СМАЛЕНСК
ЧАРНІГАЎ
ЛАТВІЯ
ЛІТВА
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ІКОЛ (у свіней)

Карта №14

⊗ КЛЫК

▲ КЛО

△ ІКЛА́

△ ІКО́Л

△ ІКЛ

△ КЕЛ

△ ІКЛА́Ч

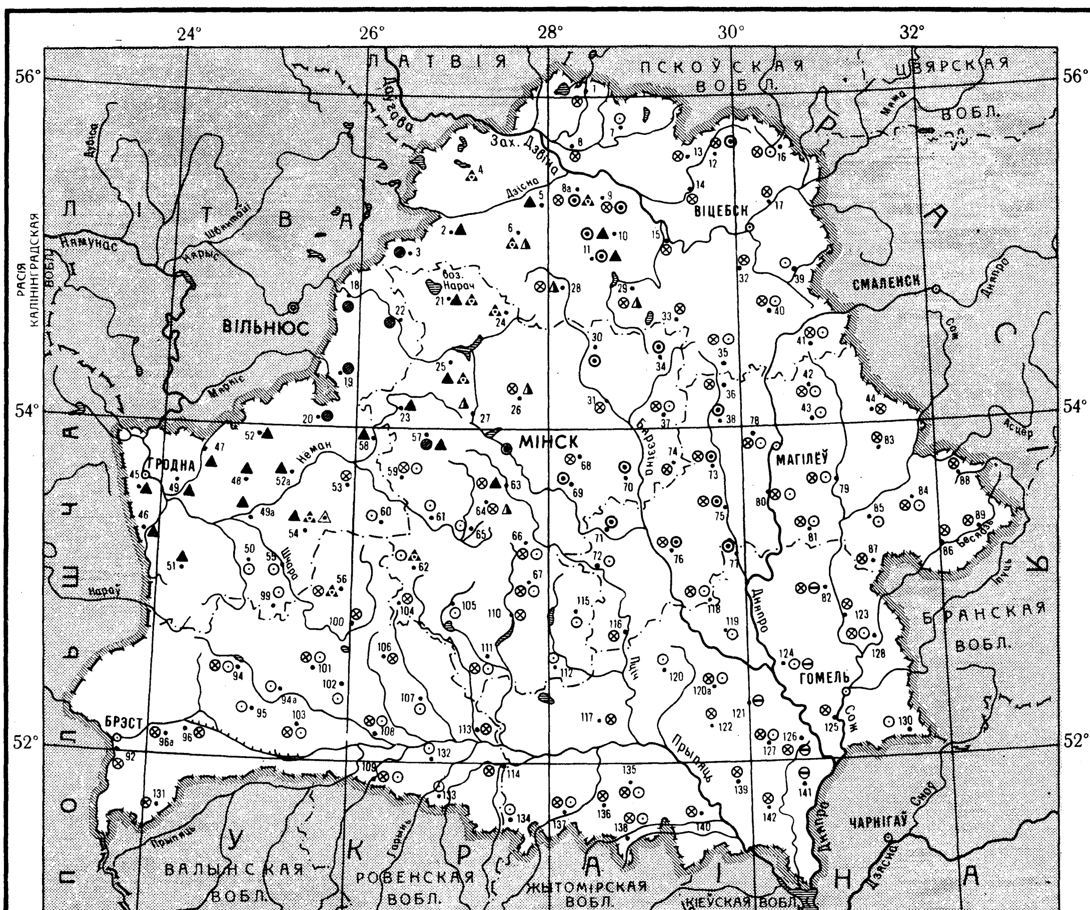
▯ ВАЎЧА́К

∗ ІЛЬЦЬ

Маштаб 1: 5 000 000

РАБРО (у жывёлы)

Карта №15

РАБРО́

РАБРЫ́НА

РАБРЫНА́

ЖАБРЫНА́

ПЯРЭ́БРЫНА

СКА́БА

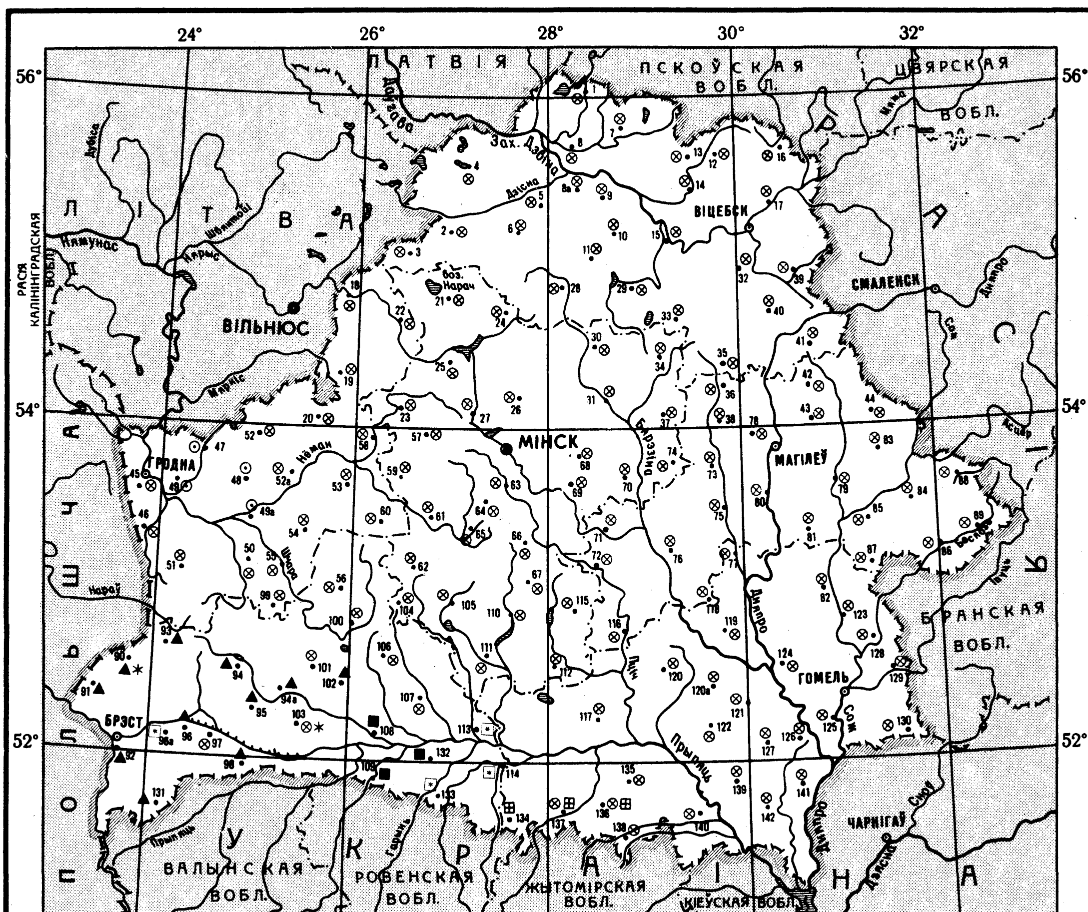
СКА́БІНА

СКА́БКА

СКАБУРЫ́НА

Маштаб 1: 5 000 000

КАПЫТ (у парнакапытных)

⊗ КАПЫТ

⊙ КАПЫТО

▲ ПАЗУРЫ

⊞ РАКАТНІ

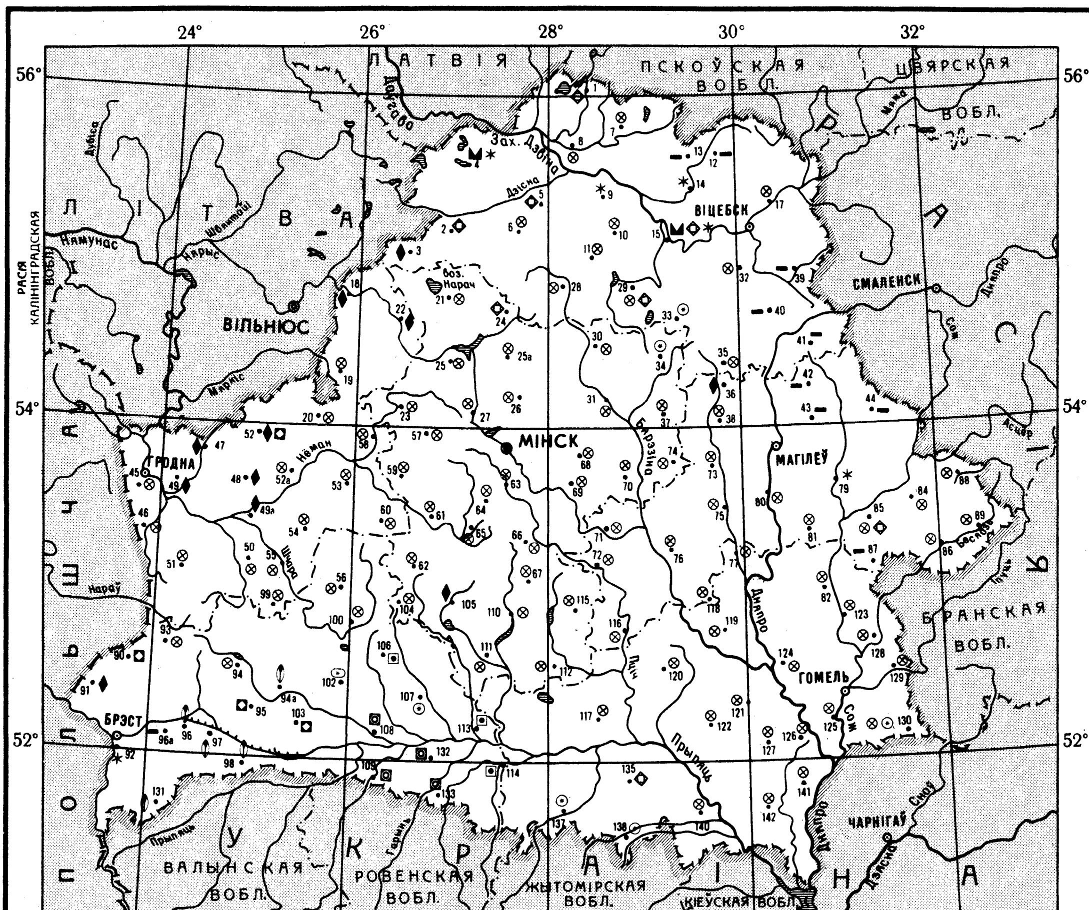
■ РАПАЦІЦЫ

⊡ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

∗ адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 5 000 000

РАКАВІНА КАПЫТА́

⊗ РА́КАВІНА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

РА́ТВІЦА

РА́ПАЦІНА

♦ ШПА́РА

РАШЧЭ́П

МІЖРА́КАЦІЦА

МІЖ РА́ПАЦІЦАЮ

МІЖ КАПЫТА́

МІЖ ПАЗУРА́МІ

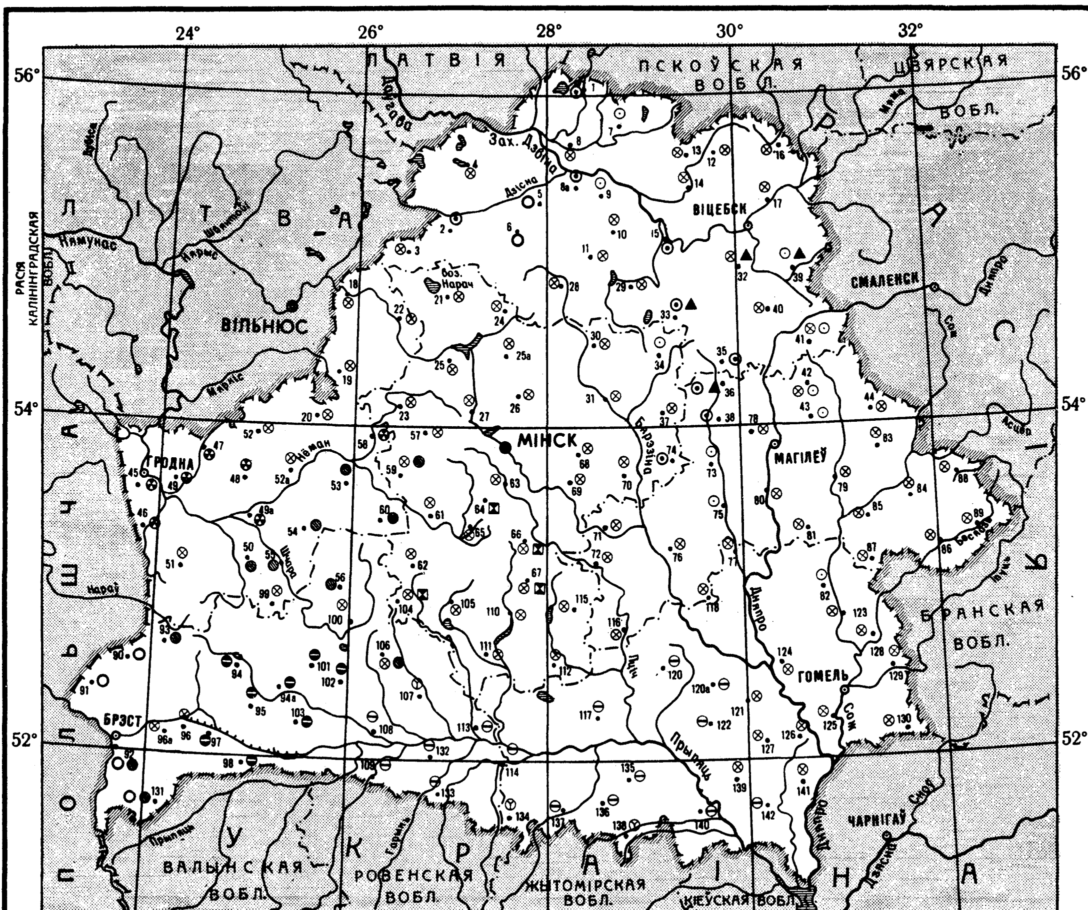
* адзінкавыя назвы

— адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ВЫМЯ

Карта №18

́ ⊗ ВЫ́МЯ

○ ВЫ́МА

⊙ ВІ́МЯ

◉ ВІ́МА

⊛ ЛЫ́МЯ

⊖ І́МЯ

Е́М'Е

ВЫ́МНЕ

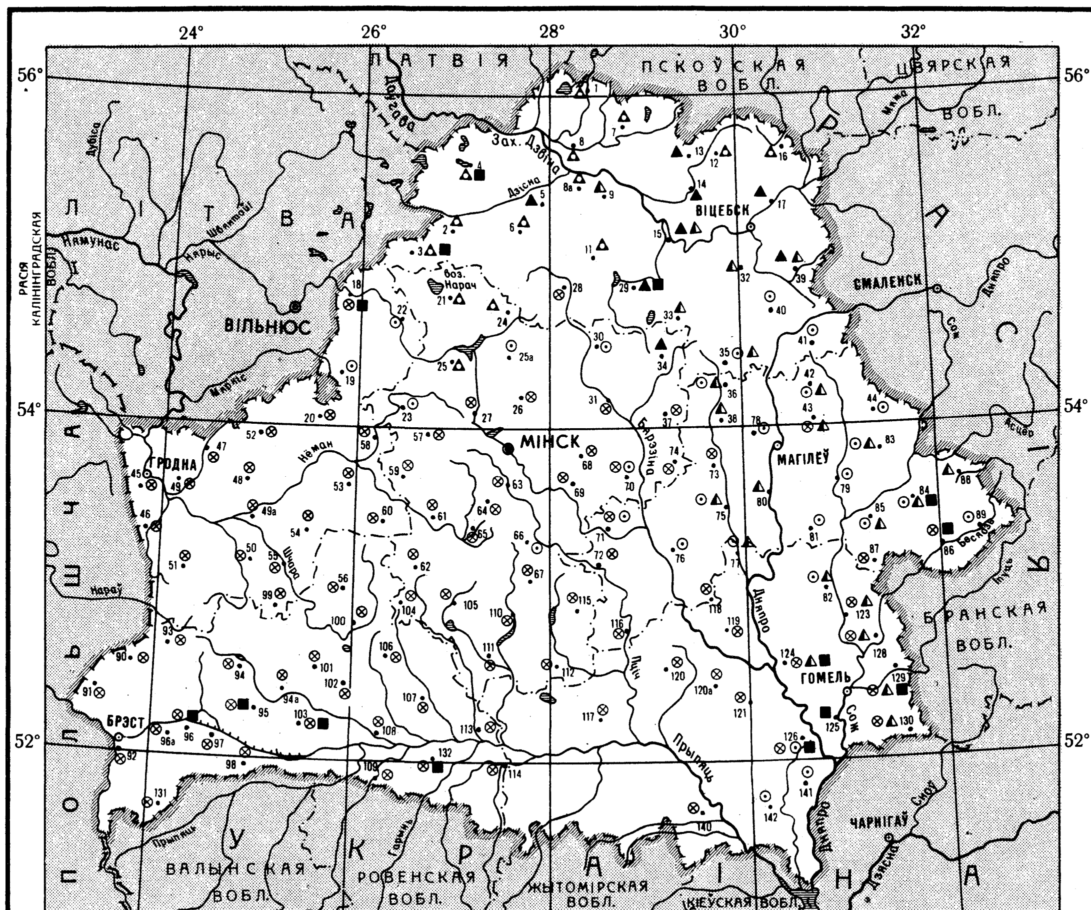
ВУ́МЕНЯ

▲ СУДНО́

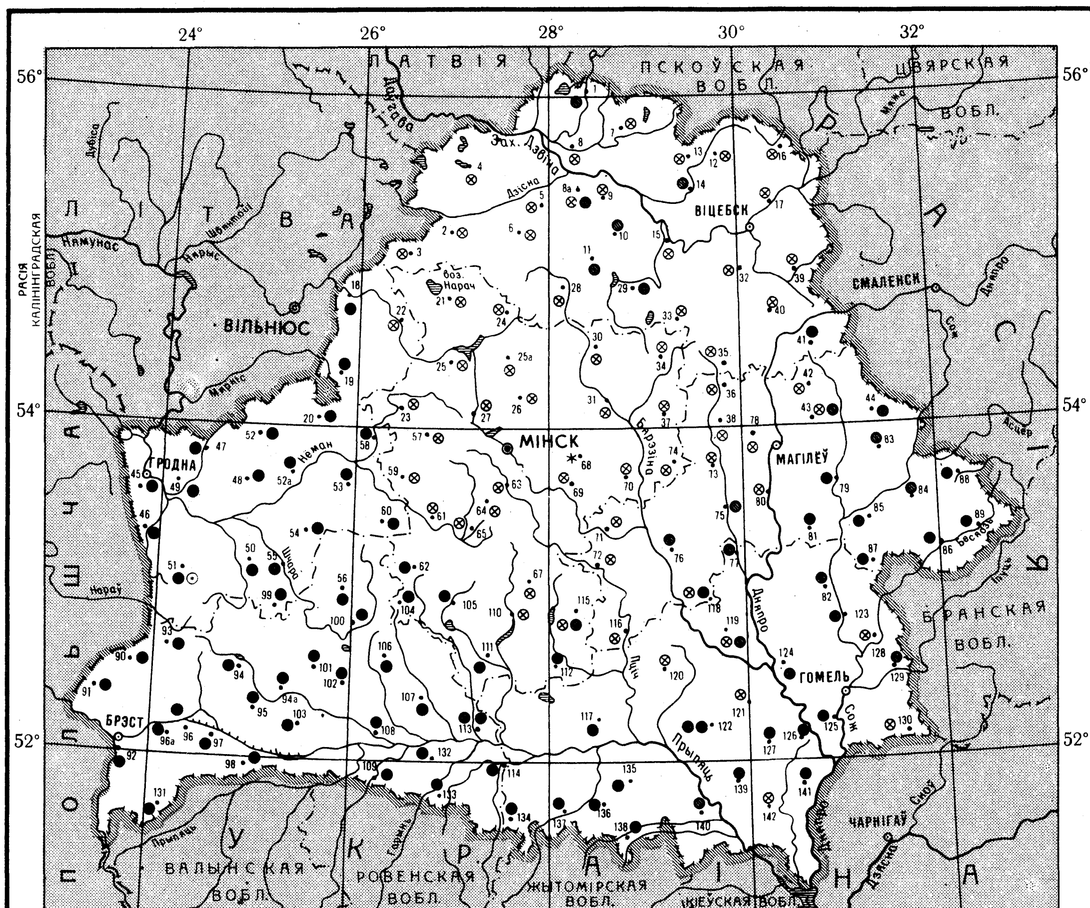
ДО́ЙЛА

Маштаб 1: 5 000 000

ЦЫЦКА Ў КАРОВЫ

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ ЖВА́КА

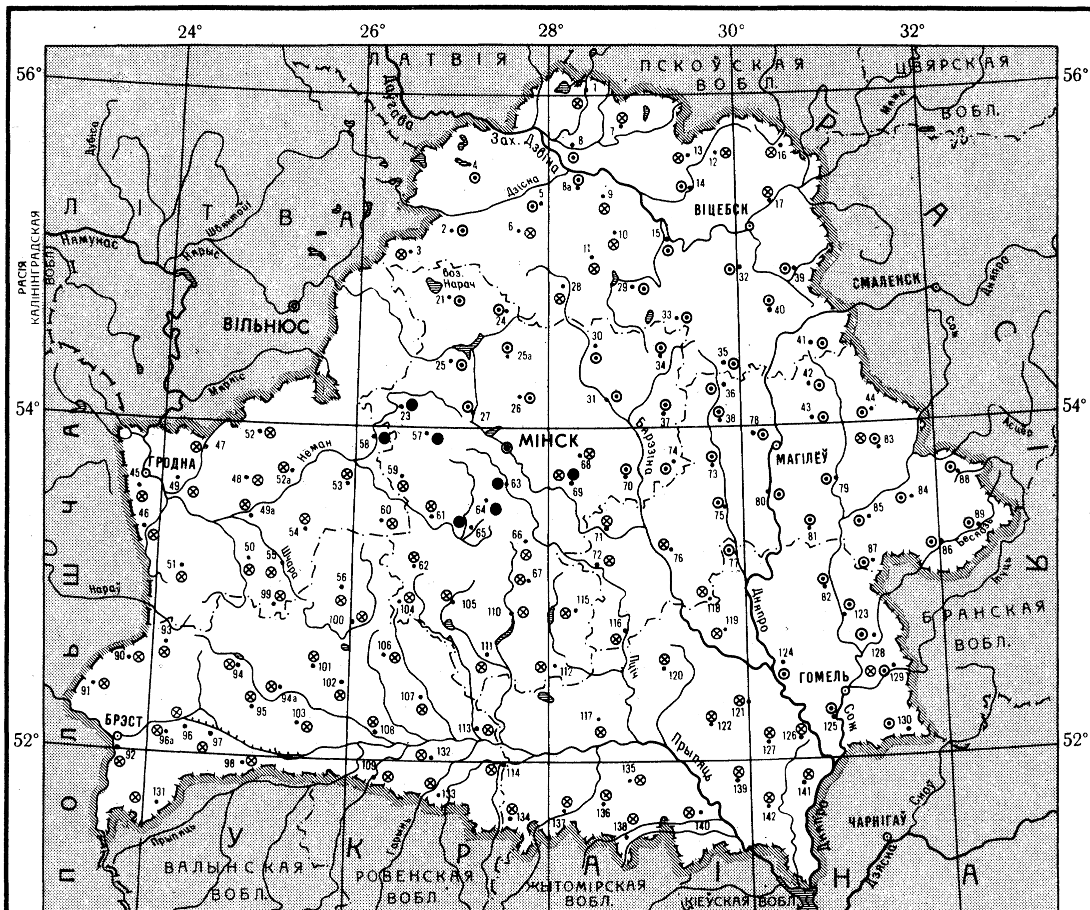
● ЖВА́ЧКА

● ЖУ́ЙКА

⊙ ЖУЯ́ЧКА

* ЖМА́КА

Маштаб 1: 5 000 000

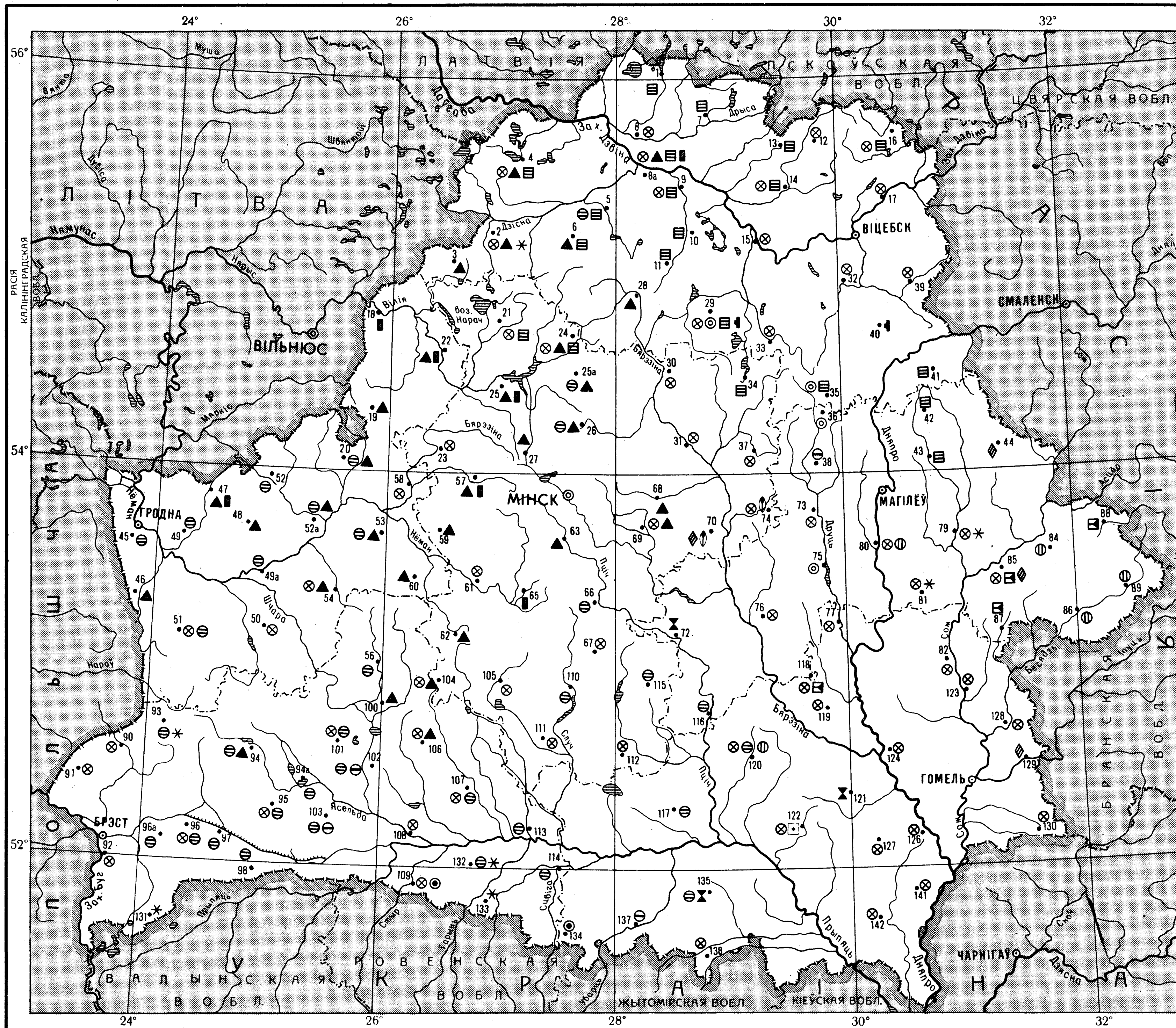

⊗ ЖУЕ́

⊙ ЖВЕ

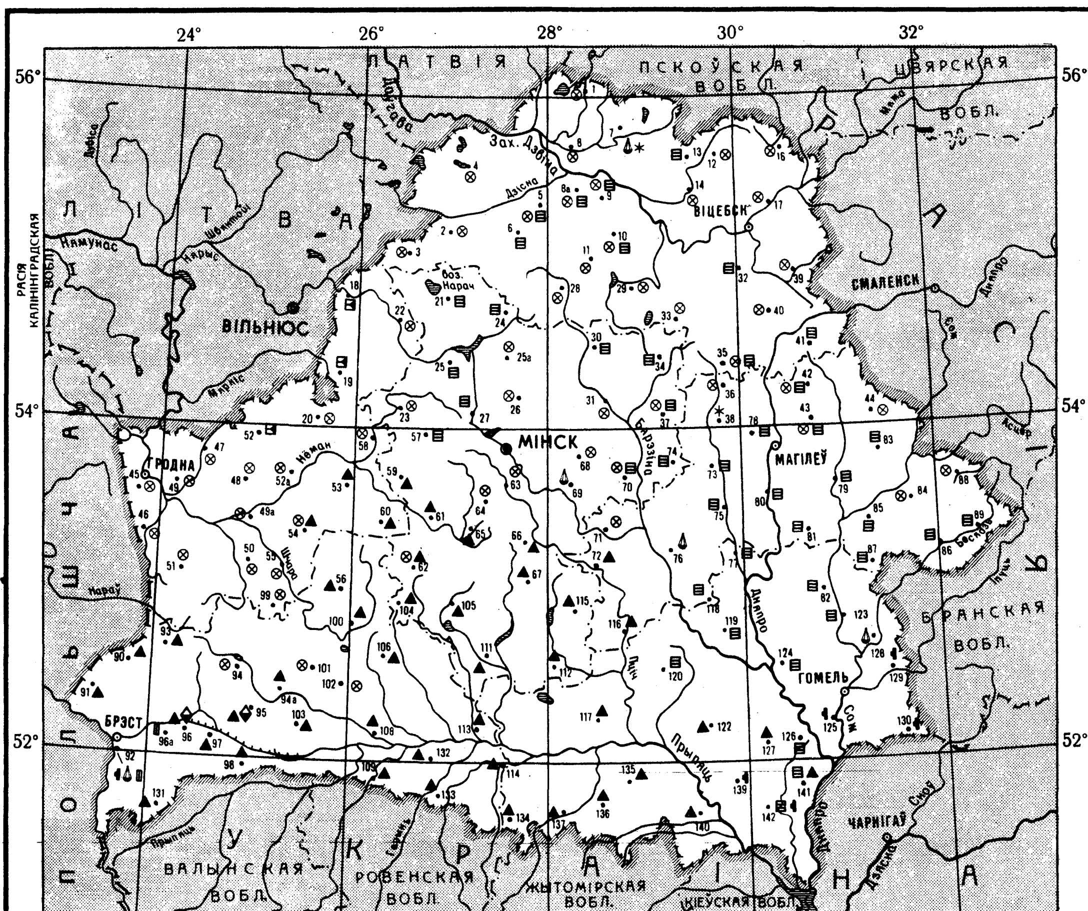
● ЖВАКУ́Е

Маштаб 1: 5 000 000

- ⊗ -ЖОР-
- ⊖ ЖЫ́РНАЯ
- ◉ ЖЫРАЎНА́Я
- ◎ ЖЫРАВІ́ТАЯ
- ⦶ ПРАЖЫ́РЛІВАЯ
- ⊖ ЖЫРКА́Я
- ▲ ЛАПШЫ́ВАЯ
- ▤ Е́ШЧАЯ
- ЯДКА́Я
- ЕДОВІ́ТАЯ
- ПРА́ГНАЯ
- ЖА́ДНАЯ
- БРА́ЖНАЯ
- ПАВІ́ДЛІВАЯ
- ХАРЧАВІ́ТАЯ
- * адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

ТРЫБУ́Х

БРУ́ХА

БРУХ

ЧЭ́РАВА

ЖЫВО́Т

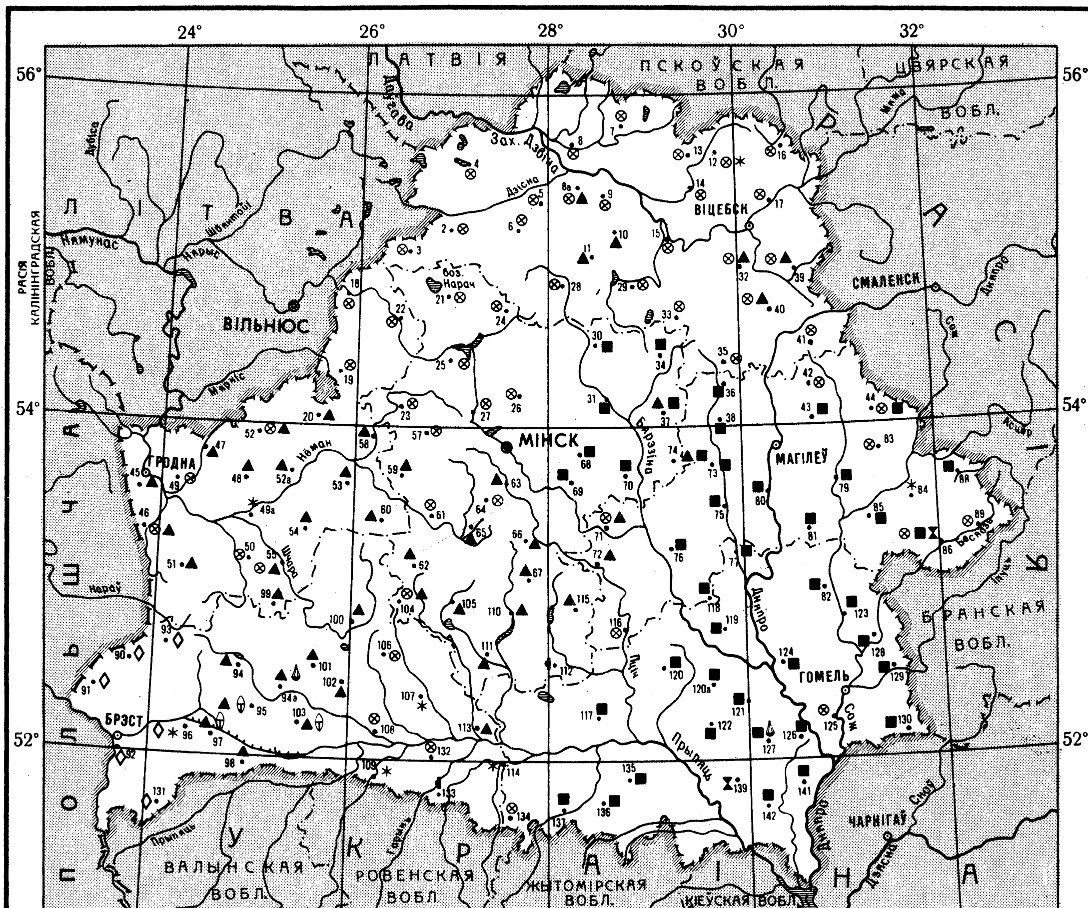
ПУ́ЗА

КОВДУ́Н

ТЭ́ЛЬБУХ

адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ ТРЫБУ́Х

▲ КІНДЗЮ́К

■ КАЎБУ́Х

◇ КАЎДУ́Н

ЮЦЬ

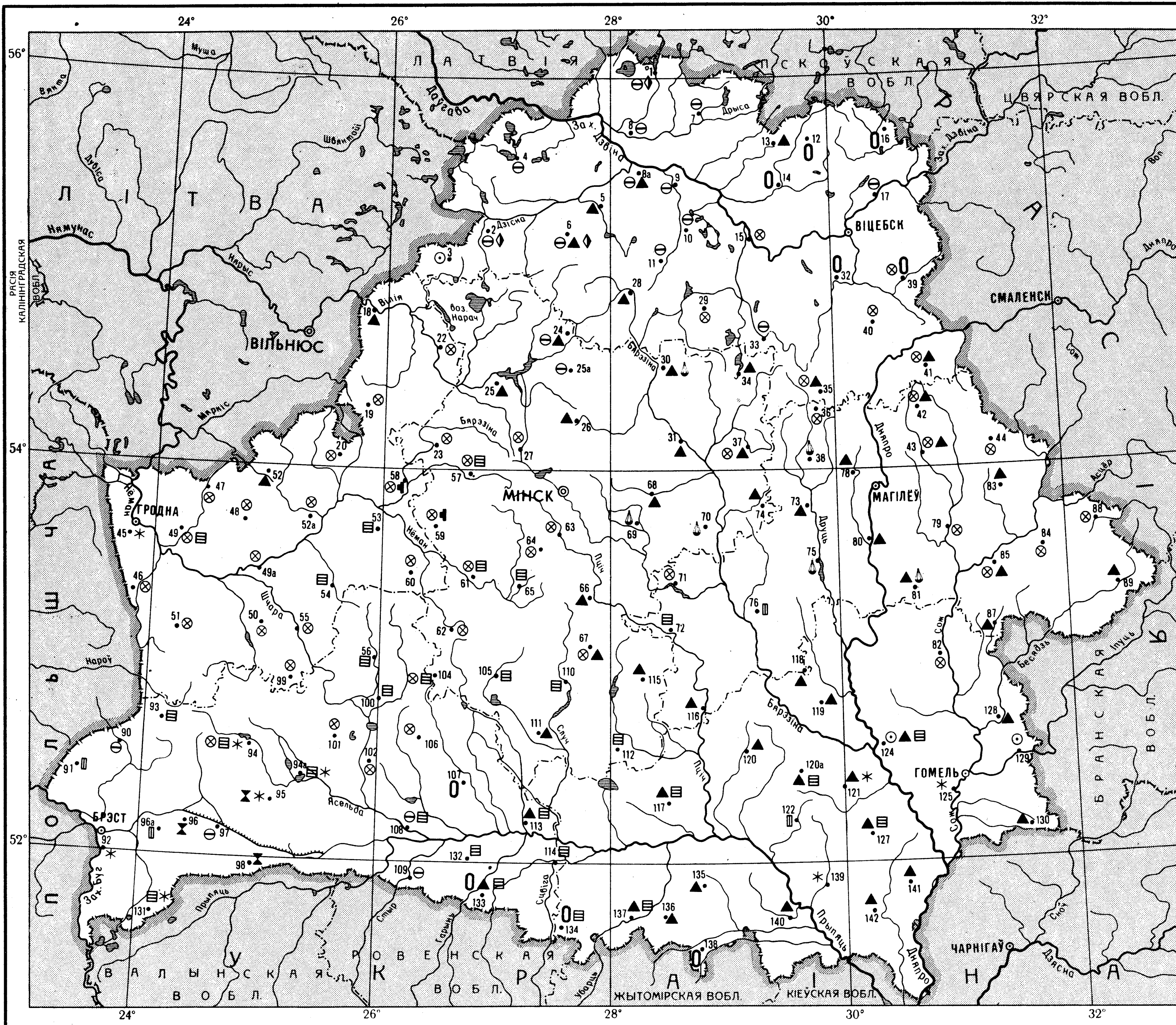
ТЭ́ЛЬБУХ

⧗ СТРА́ЎНІК

БЕНЮ́К

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

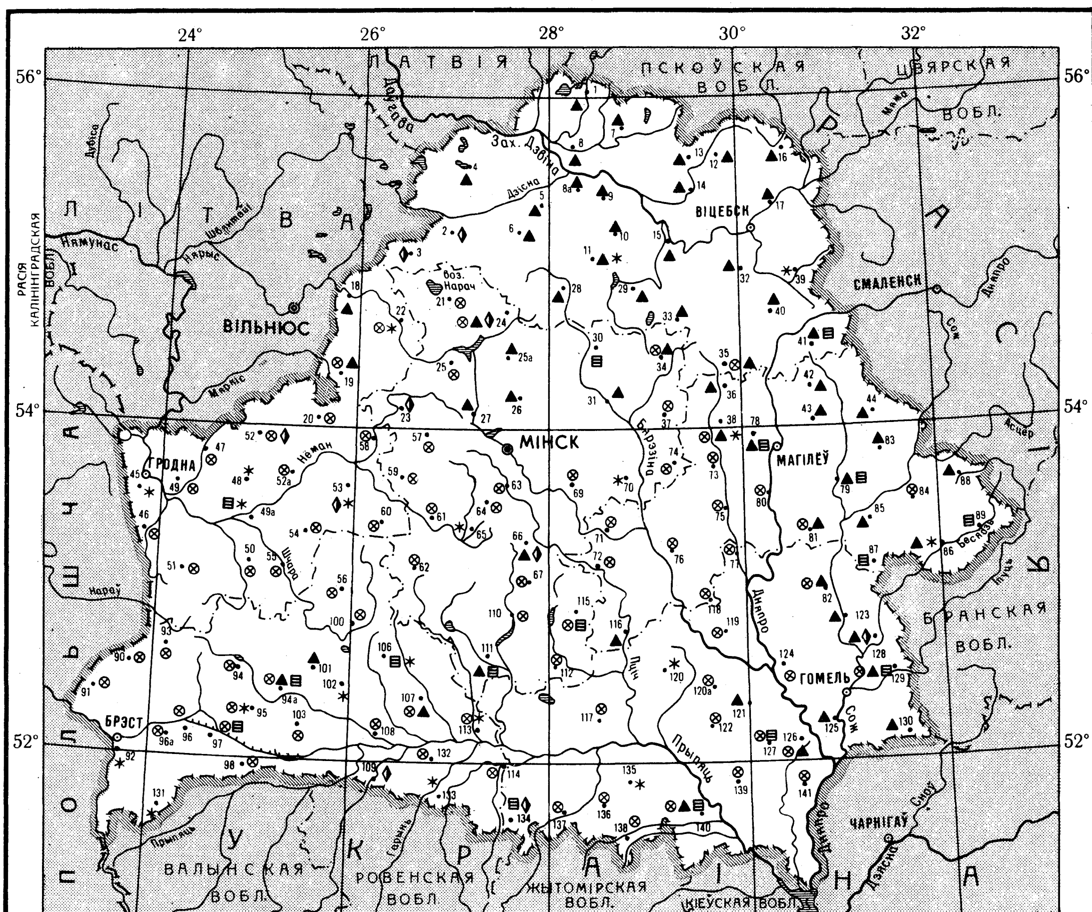

ТРЫБУХАТАЯ
ТРЫБУХАВАТАЯ
ТРЫБУШЫСТАЯ
ТРЫБЛАТАЯ
БРУХАТАЯ
ЧАРАВАТАЯ
КАЎБАТАЯ
ТЭЛЬБУХАВАТАЯ
ЧАПАВАТАЯ
ПУЗАТАЯ
БАБАХАТАЯ
адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

СХУДНЕЛАЯ ЖЫВЁЛА (з упалымі бакамі)

Карта №26

⊗ ПЕРАХЛЯ́БІСТАЯ

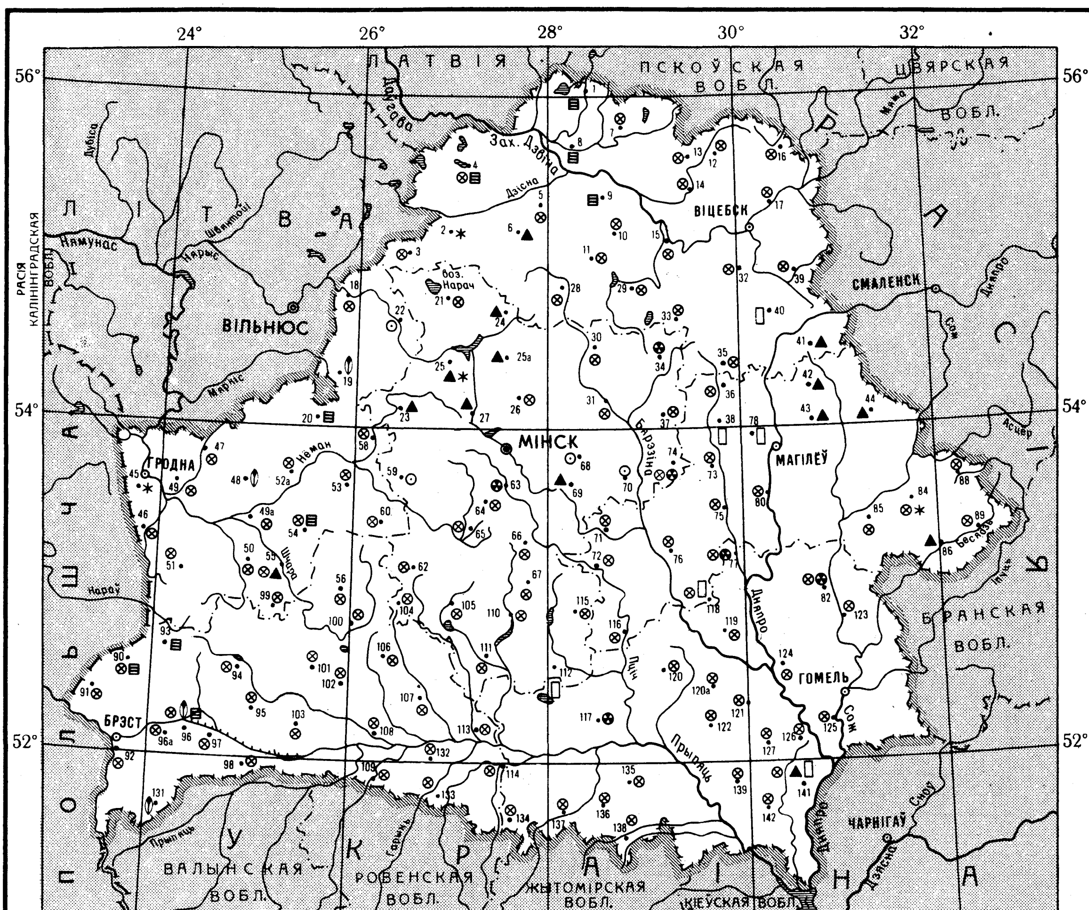
▲ ТО́ШЧАЯ

▤ ХУДА́Я

◊ ПЕРАПА́ЎШАЯ

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ГО́РЛА

ГАРЛЯ́К

ГАРЛЯ́НКА

ГАРДЗЁЛКА

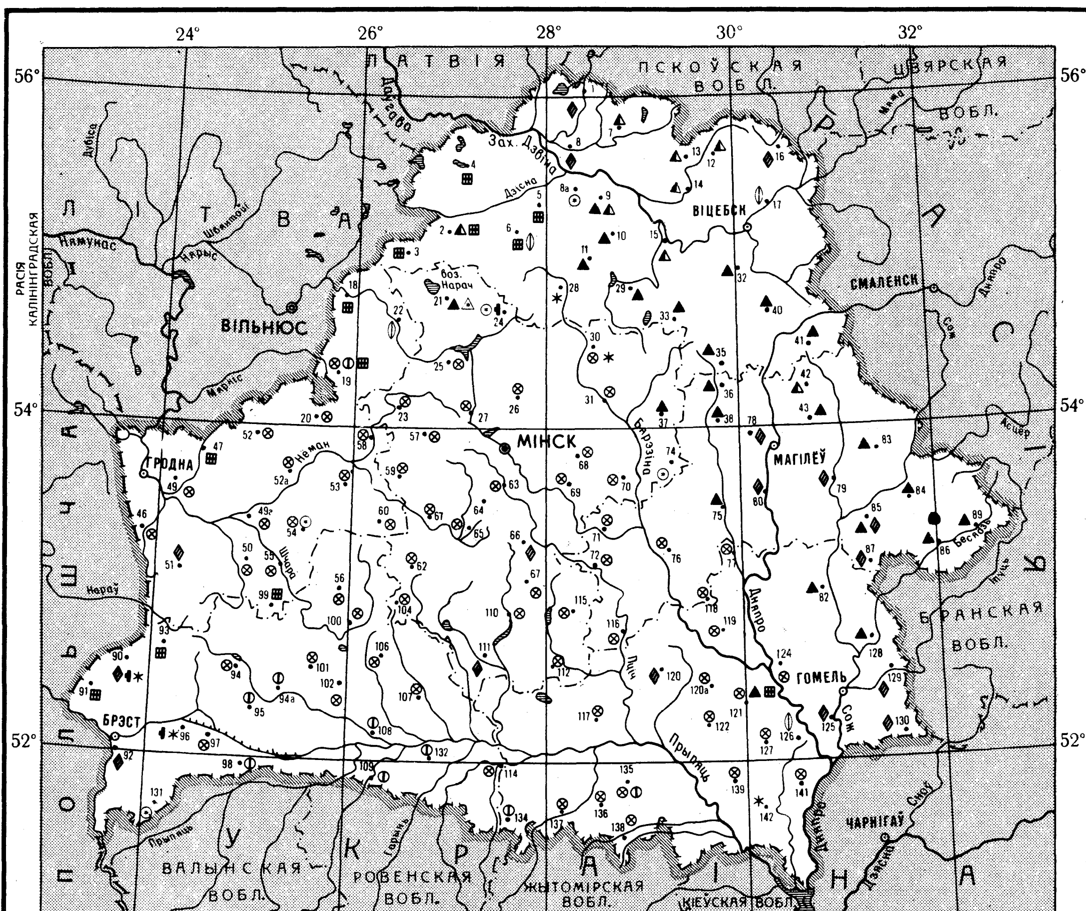
Е́ЧА

КІШКА́

ГЛО́ТКА

адзінкавыя назвы

Маштаб 1:5 000 000

⊗ КУ́ТНІЦА

⦶ КУ́ТНЯЯ КІ́ШКА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ГУЗЕ́ЧНІЦА

◭ ГУЗЕ́ШНАЯ КІ́ШКА

△ ГУЗНО́

⊞ СЯРАВАЯ КІ́ШКА

◆ ПРАМА́Я КІШКА́

⦷ ПРАХОДНАЯ КІШКА́

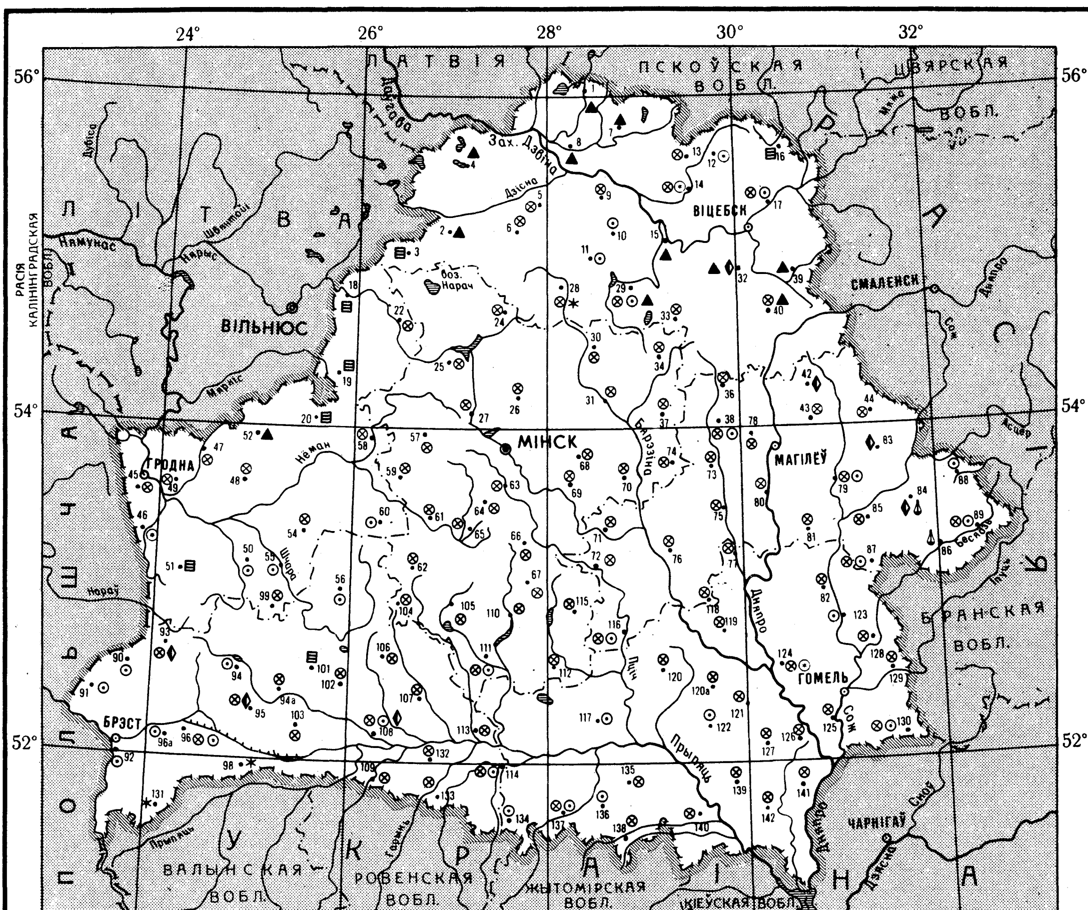
◖ ЗАДНЯЯ КІШКА́

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ДЫЯФРАГМА (мышачная перагародка)

Карта №29

⊗ ПЛЯВА́

⊙ ПЛЕЎКА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ЗАТВО́Р

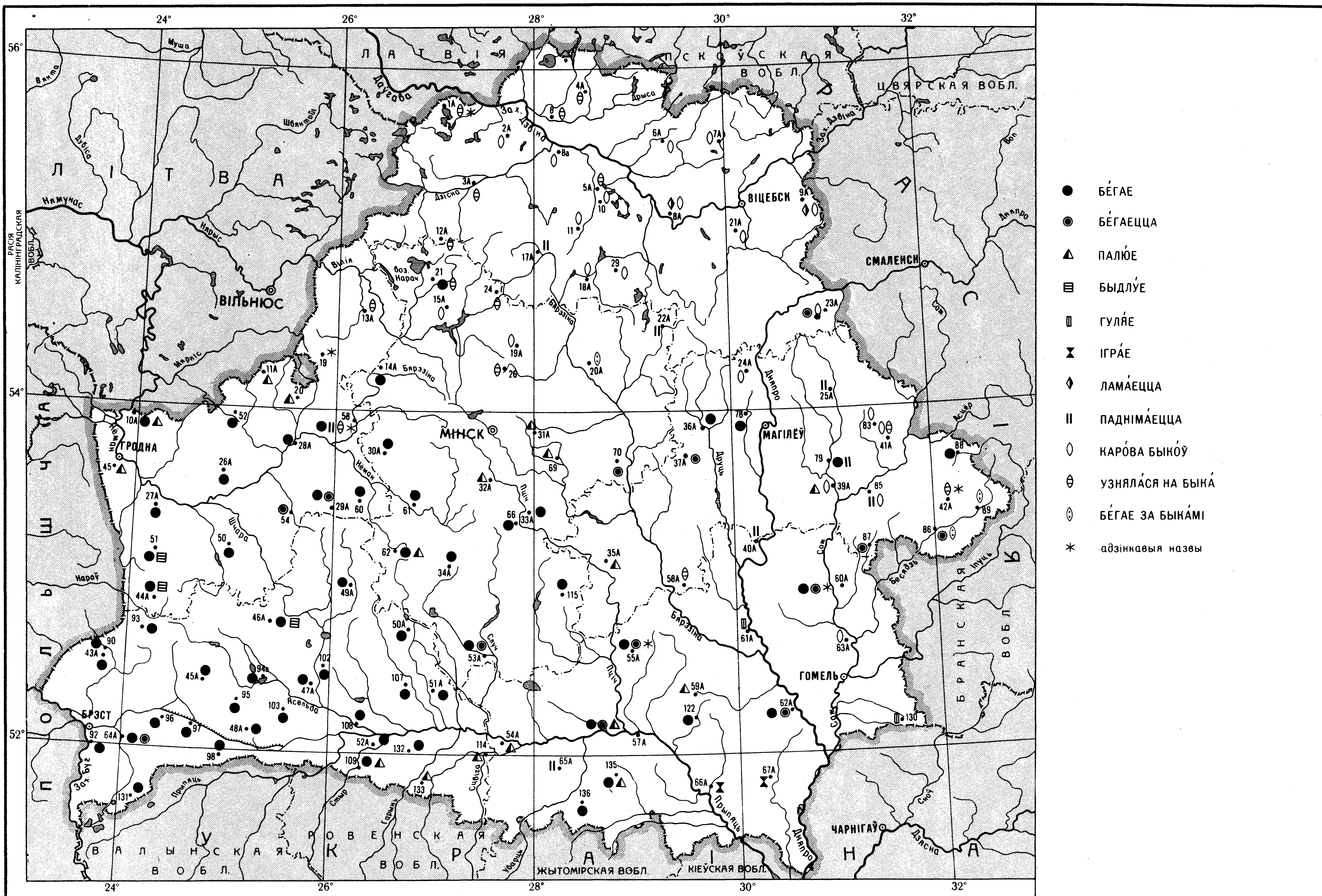
⊟ ЗАПО́НА

◊ ПЕРАГАРО́ДКА

♁ БАЛО́НА

* адзінкавыя назвы

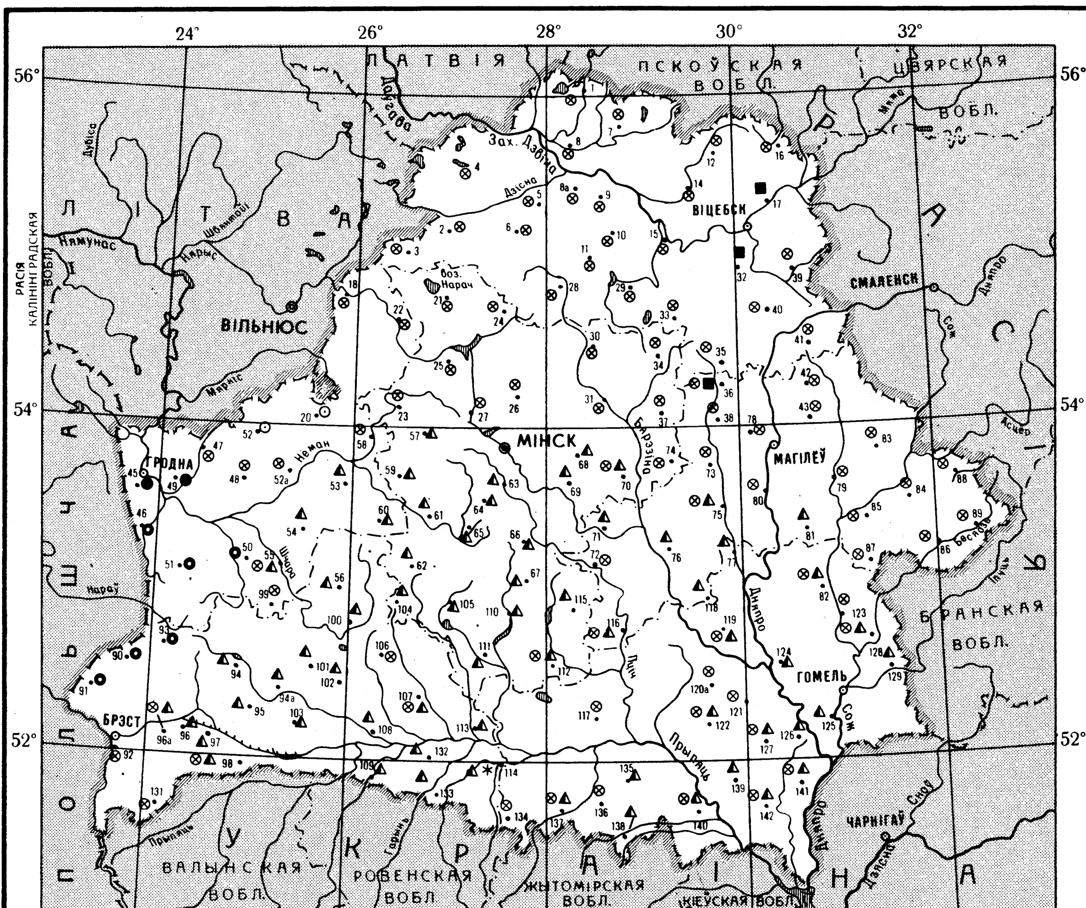
Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ДАЧАСНА АЦЯЛІЦЦА

Карта №31

⊗ СКІНУЛА

⊙ СКІНУЛАСЯ

● СКІДАЛА

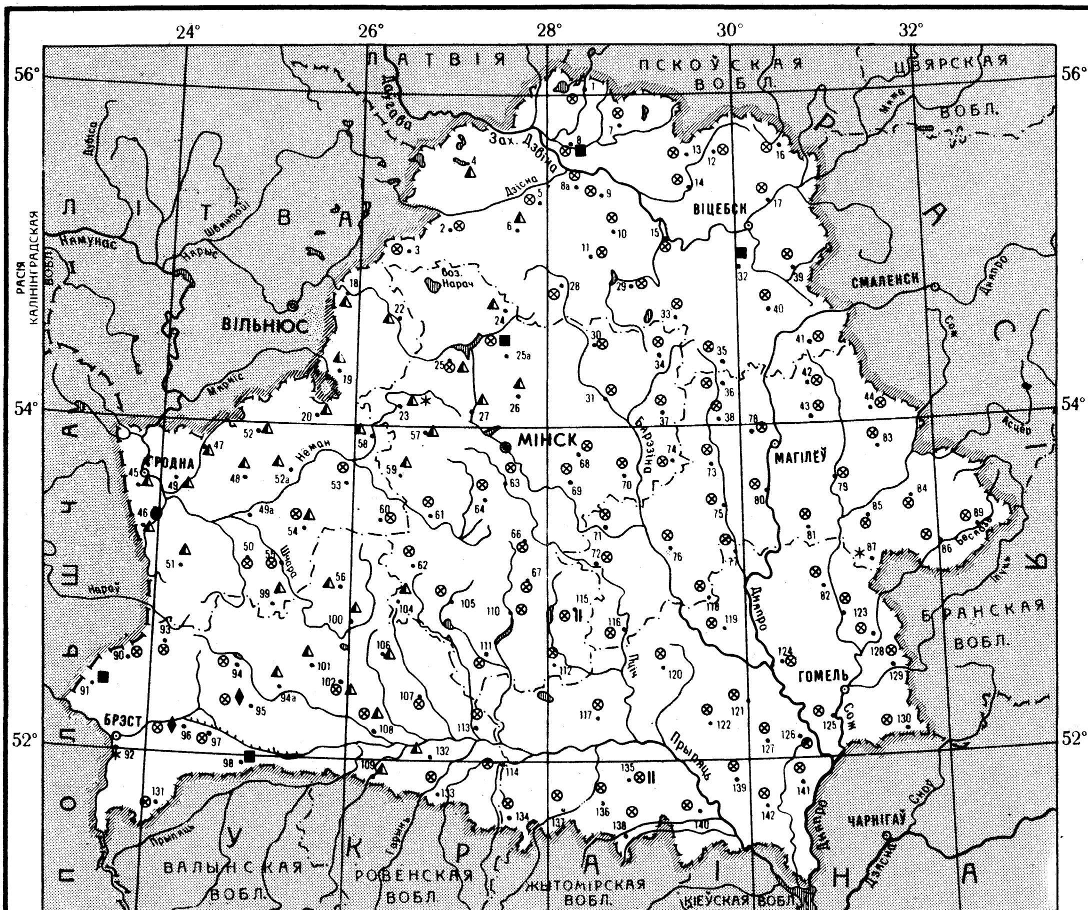
◉ СКІДАЛАСЯ

▲ ЗВЕРГЛА

■ ЗБРОСІЛА

* ЖЫВАЦЁЛ

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ МЕ́СТА

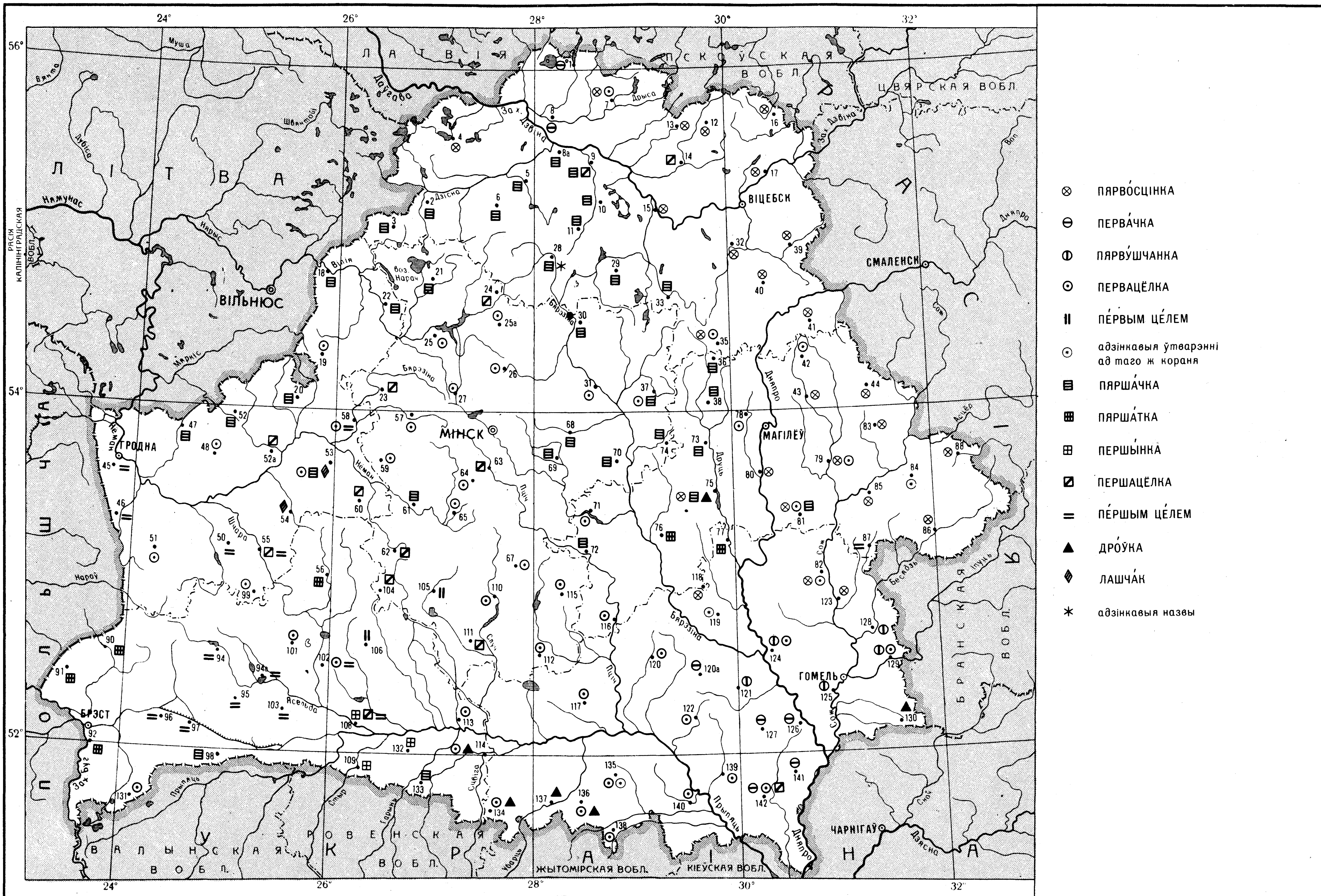
▲ ПАСЦЕ́ЛЬ

■ ПАСЛЕ́Т

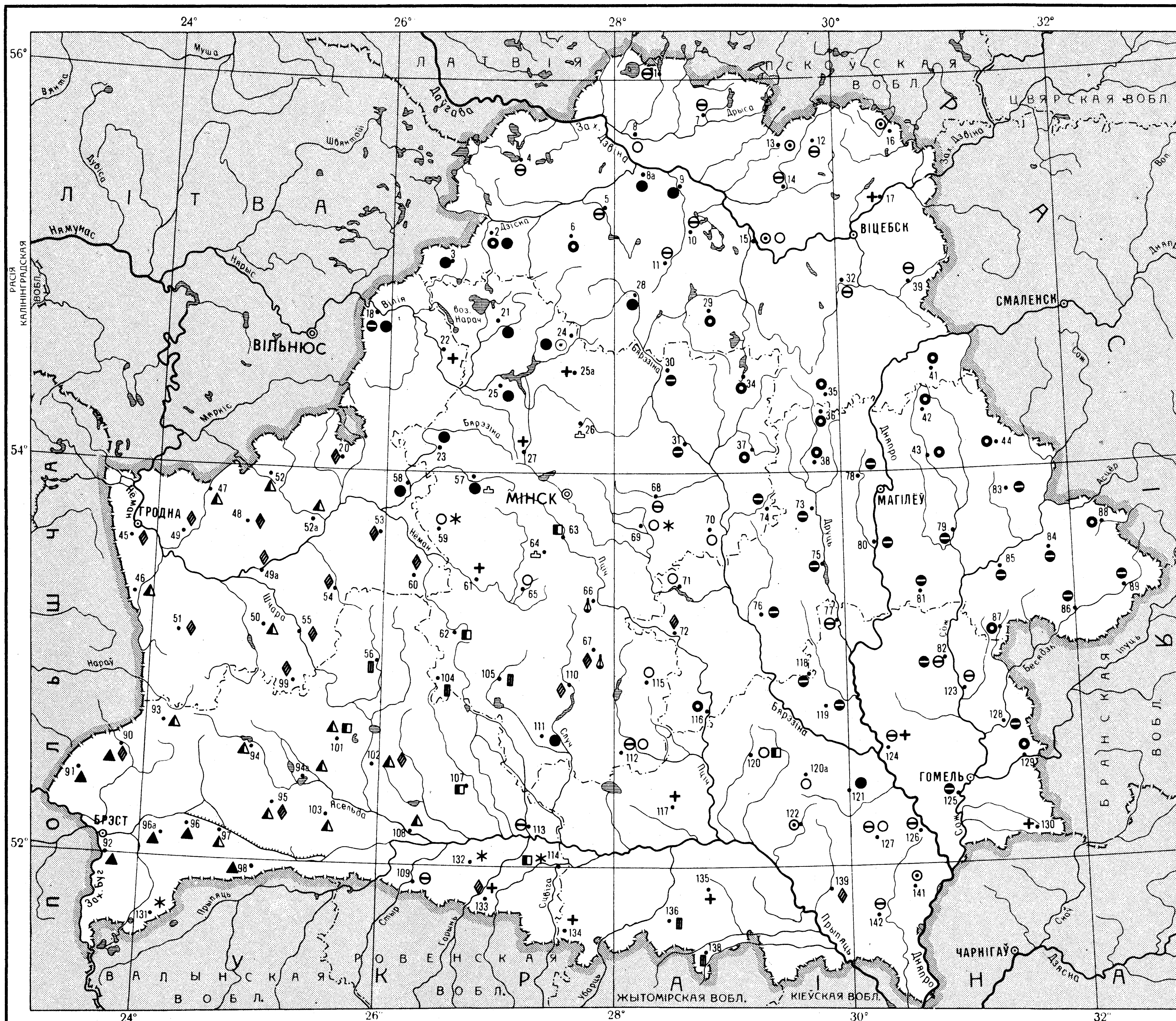
♦ ХОРОШЫ́ЛО

✱ адзінкавыя назвы

II СХАРАШЫ́ЦЦА (вызваліцца ад плацэнты)

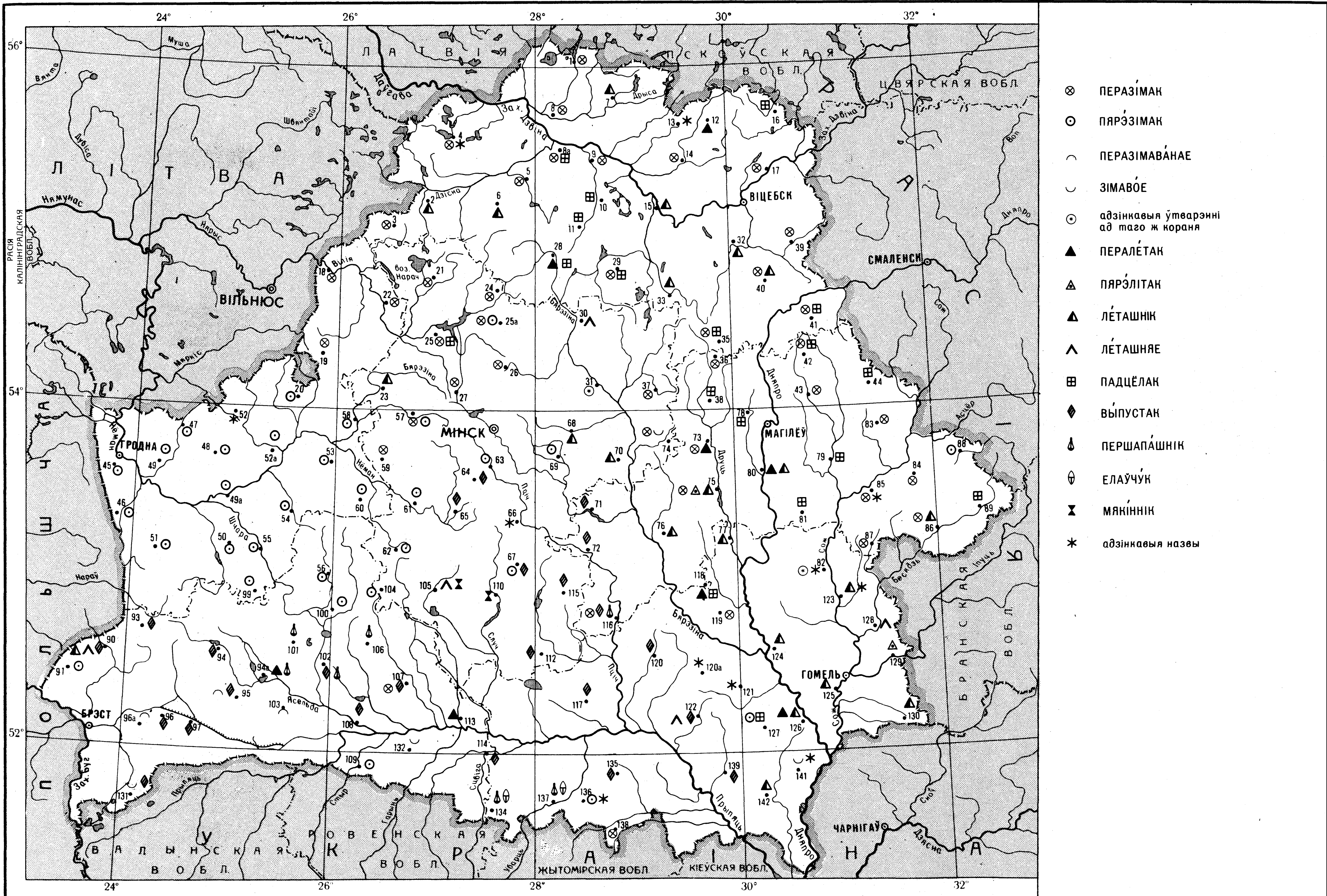

Маштаб 1 : 3 000 000

⊖	СЁЛЕТАК
⊙	СЁЛЕТНІК
●	СЁЛЯТНЯЕ
⊖	СЯГО́ЛЕТАК
⊙	СЯГО́ЛЕТНІК
○	СЯГО́ЛЕТНЯЕ
⊙	СЁЛЕШНІК
▲	СЁГОРО́ЧНАЕ
△	ГЭ́ТАРАШНЯЕ
◧	ГЭТАГО́ДНЯЕ
▯	ЦЯПЕ́РАШНЯЕ
◆	СЫСУ́Н
▴	ВЫ́ПУСТАК
⌂	ГУМЯННО́Е
+	ЦЯЛЯ́
*	адзінкавыя назвы

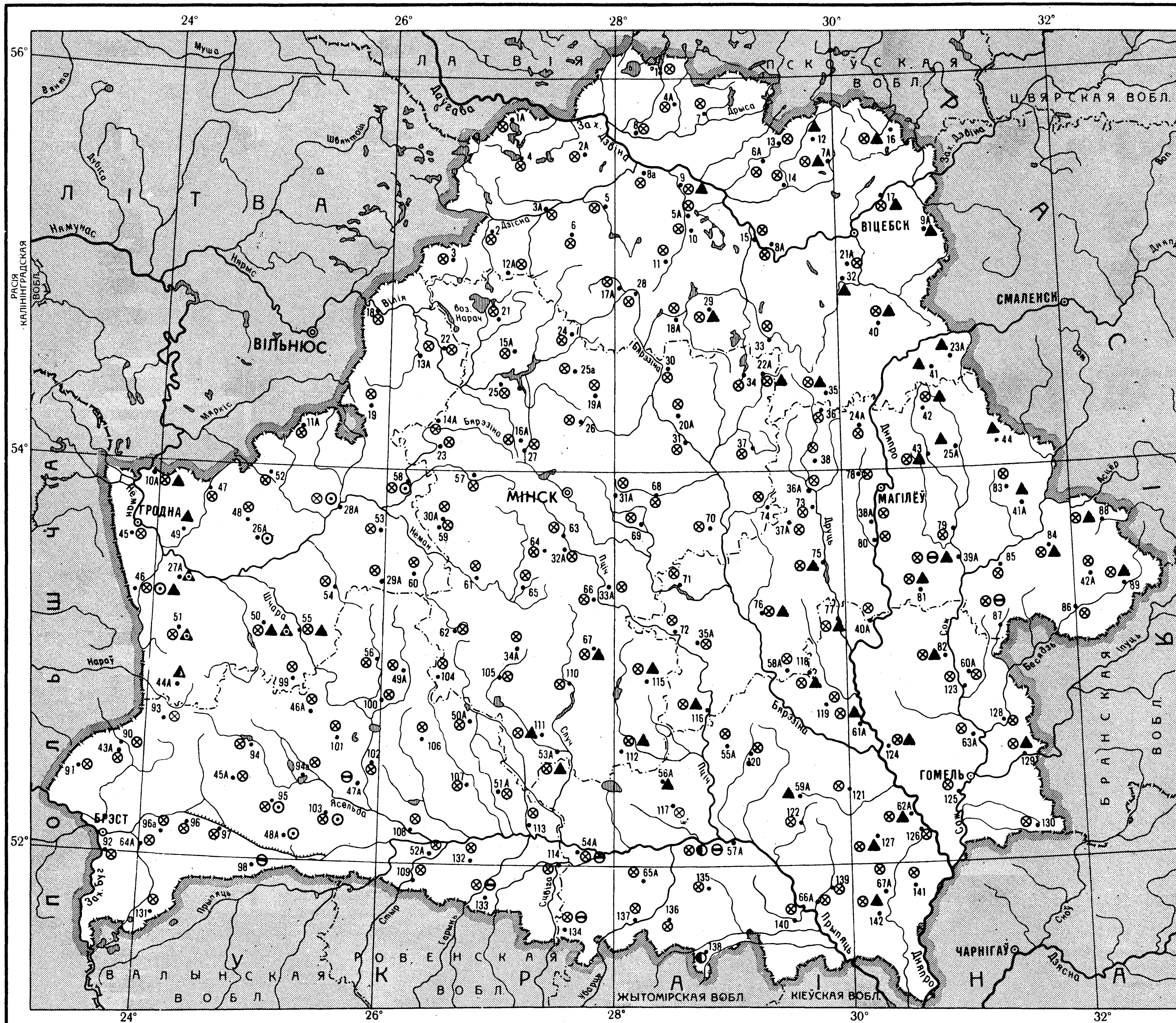
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

АВЕЧКА

Карта № 36

⊗ АВЕ́ЧКА

⊙ ГАВЕ́ЧКА

◐ ВАВЕ́ЧКА

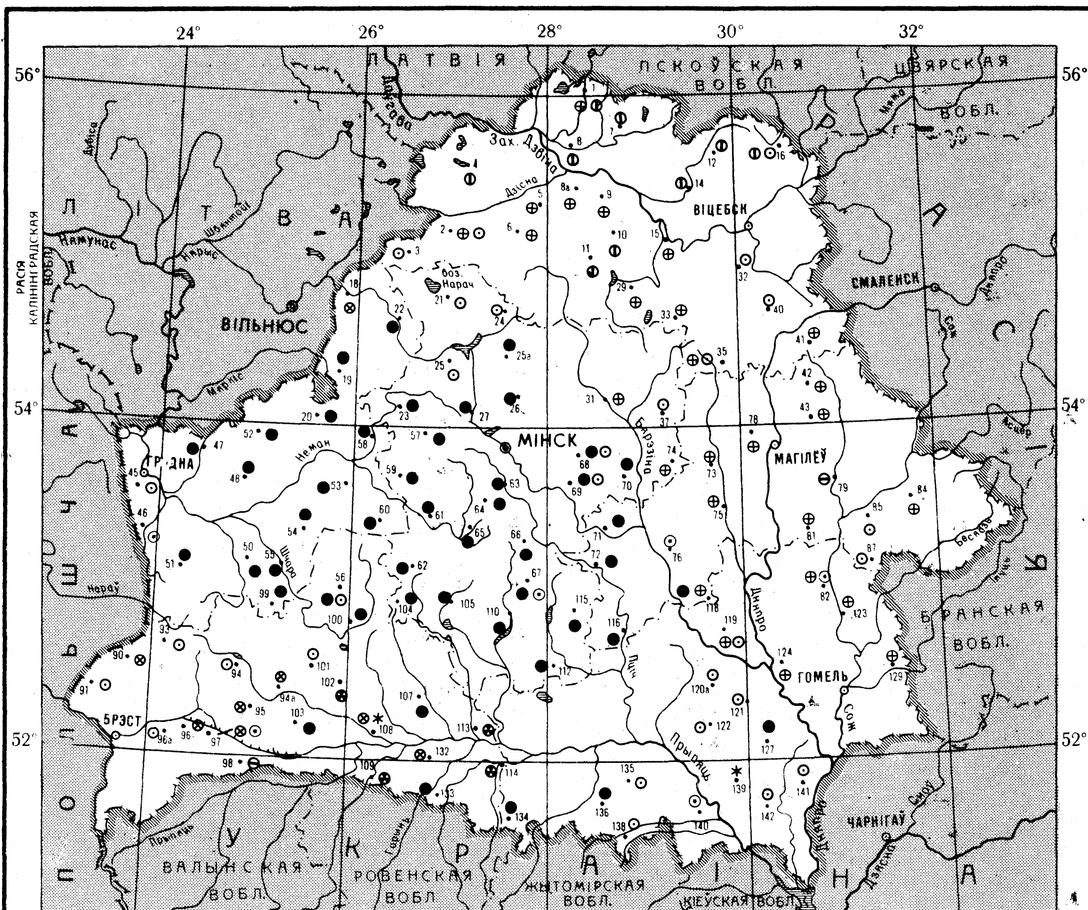
⊖ ВЕ́ЧКА

▲ АЎЦА́

ГАЎЦА́

ВАЎЦА́

Маштаб 1 : 3 000 000

● АСЯНЬЧУ́К

⊗ ОСЕНЬЧА́К

⊕ ВО́СЕНЬСКАЕ ЯГНЯ

⊖ АСЕ́НСКАЕ ЯГНЯ

Φ ВО́СЕННАЕ ЯГНЯ

⊗ АСЕ́ННАЕ ЯГНЯ

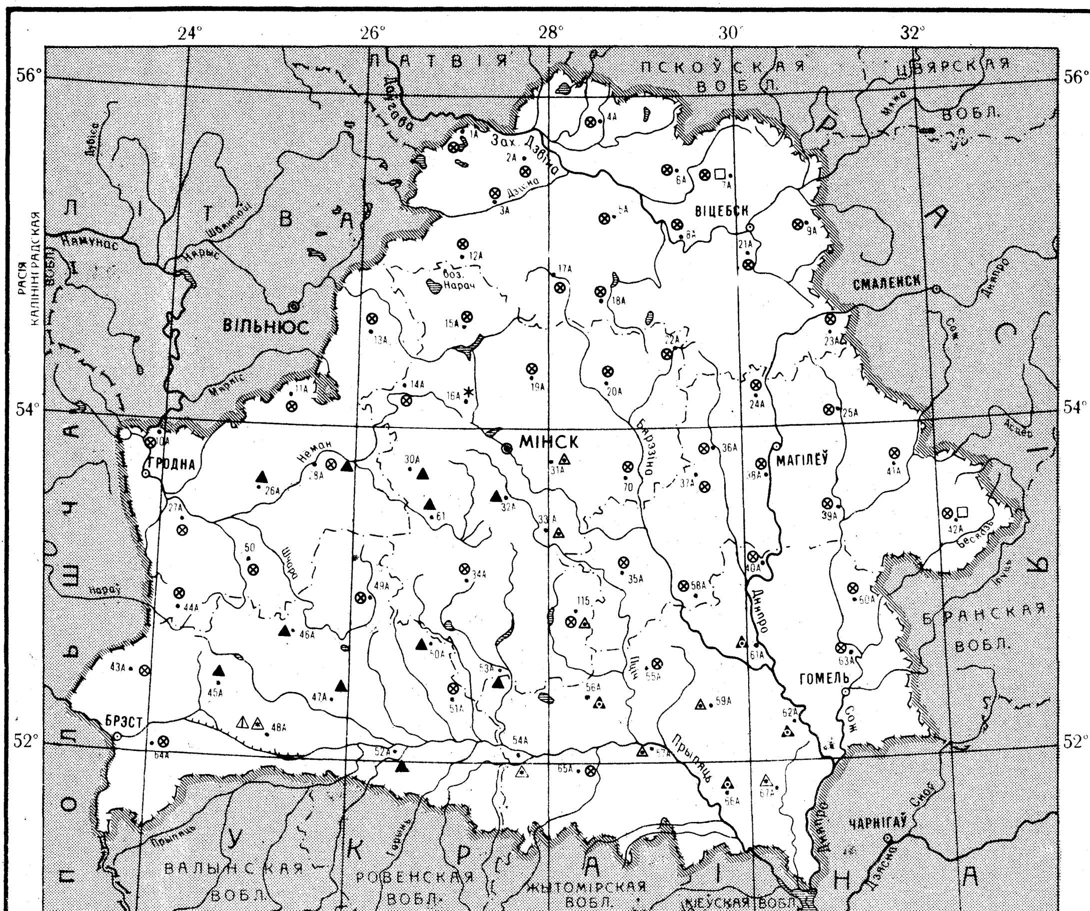
⊙ АСЕ́ННЯЕ ЯГНЯ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

МАРКАЧ

⊗ БАРА́Н

▲ МАРКА́Ч

МАРКА́ЛЬ

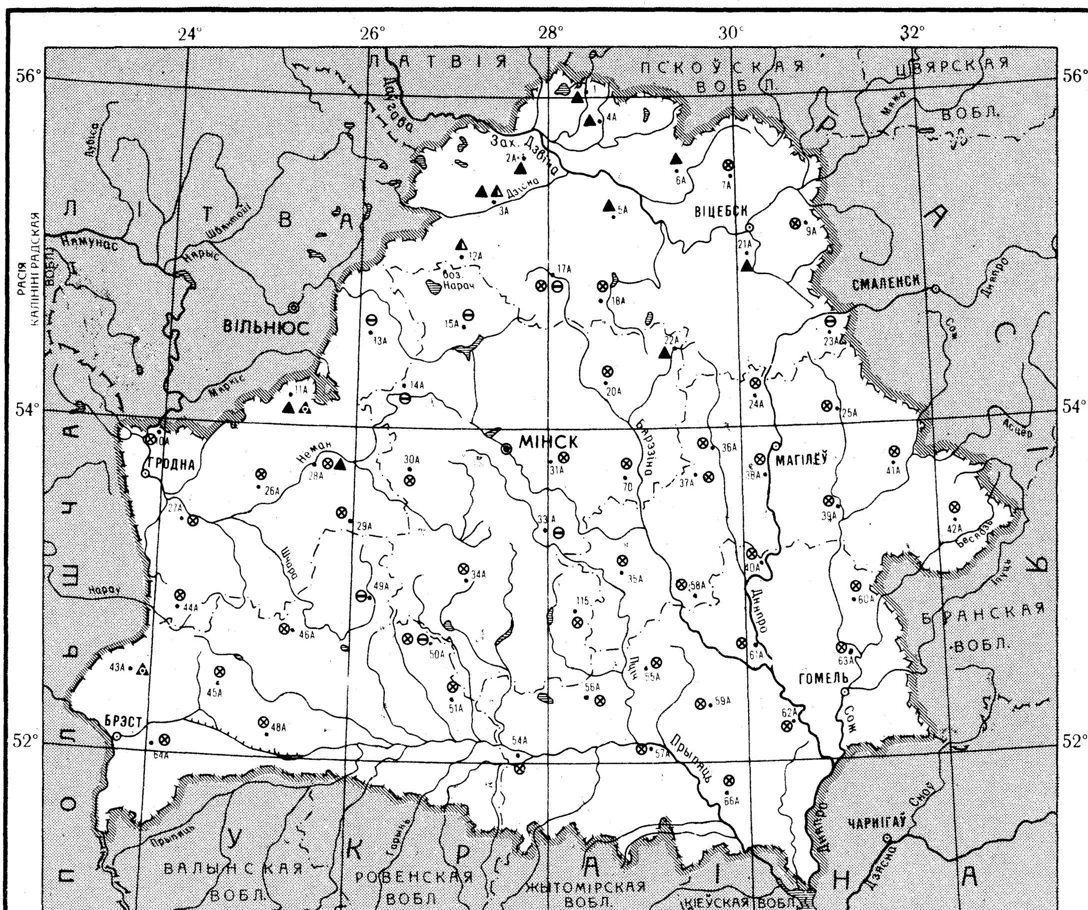
МАРХА́ЛЬ

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

□ КНО́РАЗ

* ЦЯК

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ БАРА́Н

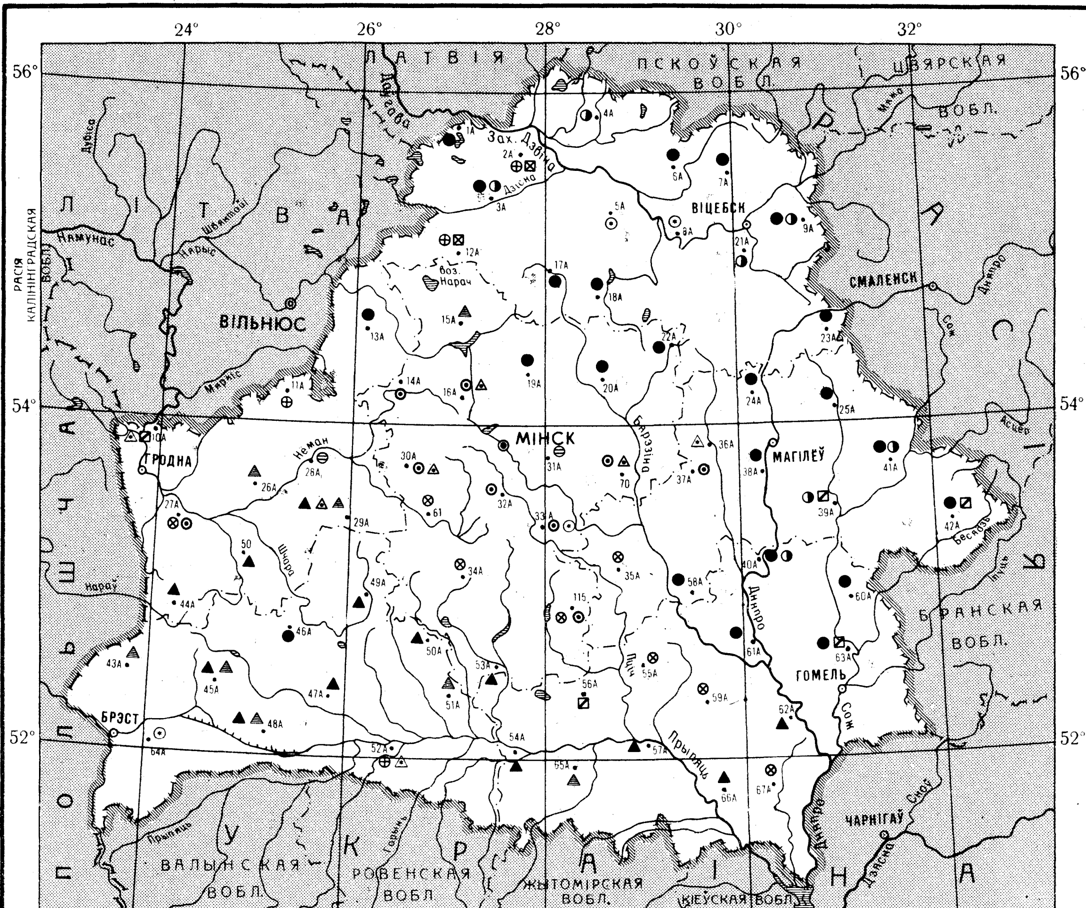
⊖ БАРА́Н з азначэннем

▲ СКАПЕ́Ц

◭ ШКАПЕ́Ц

△ СКОП

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ КАЗЛЯНЯ́

◎ КАЗЛЯНЁ

● КАЗЛЁНАК

◑ КАЗЛЯНЁНАК

⊖ КАЗЛЯНЯ́ТКА

⊕ КАЗЛЮ́К

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ КАЗЯНЯ́

△ КАЗЯНЁ

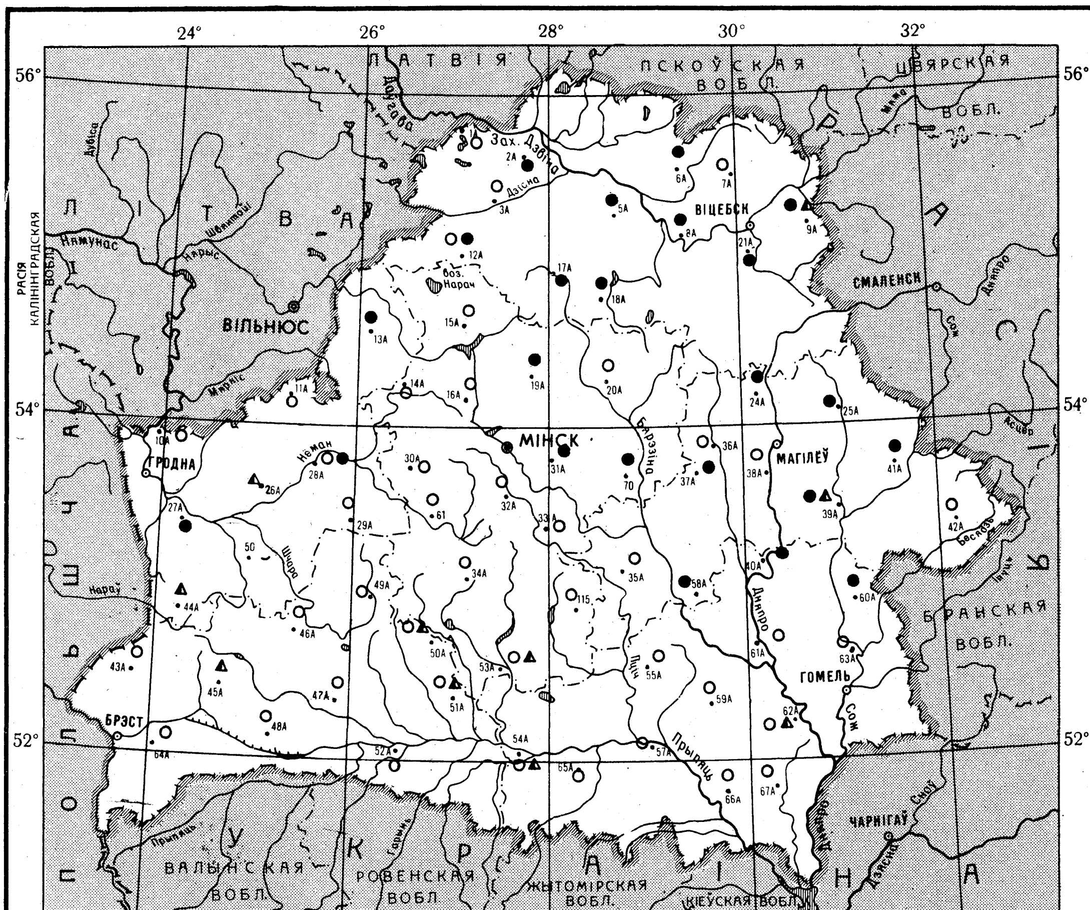
▲ КАЗЯНЯ́ТКА

△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

◪ КАЗЁЛЧЫК

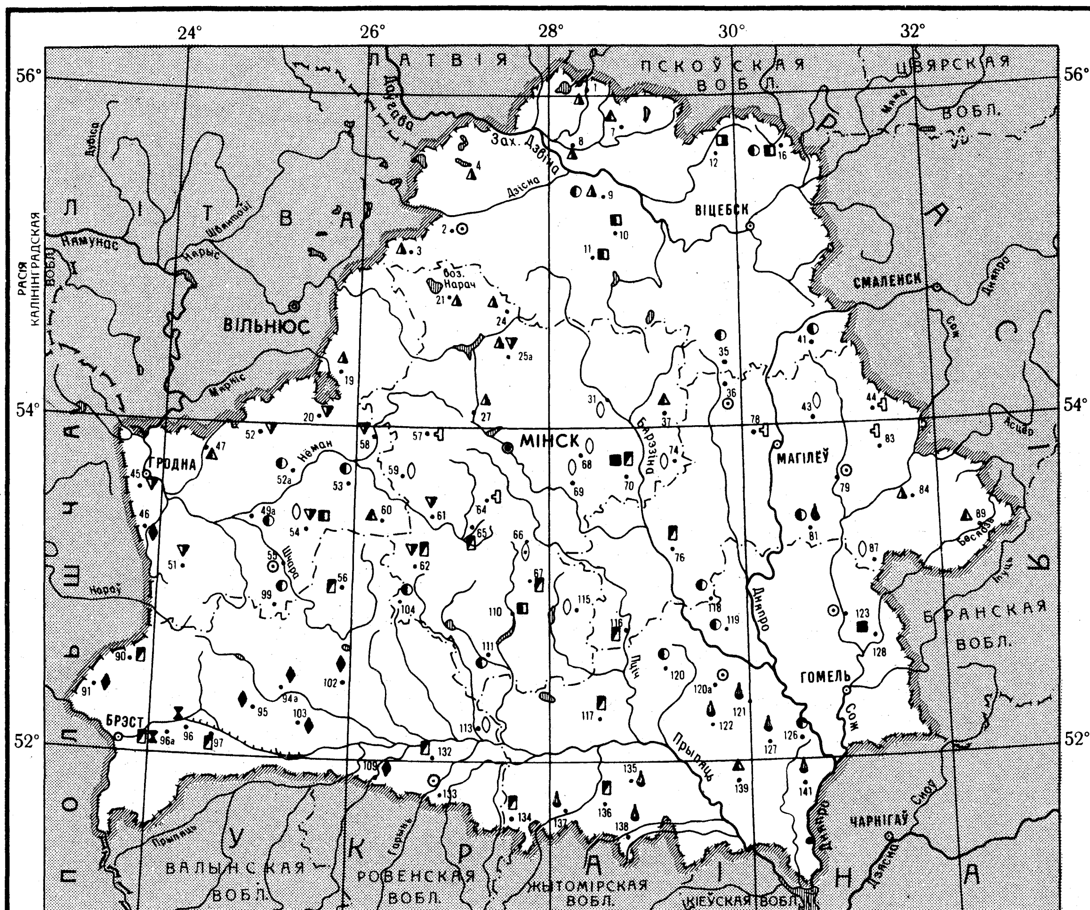
⊠ КАЗЯЛО́К

Маштаб 1: 5 000 000

ЖАРАБЕ́Ц
ЖАРАБО́К
ВО́ГЕР

ГАДУН (аднагадовае жарабя)

ГАДАВІК

АДНАГОДАК

ГАДУН

ГАДУНЕЦ

АДНАЗІМАК

ПЕРАЗІМАК

ПЯРЭЗІМАК

АДНАЛЕТАК

ПЕРАЛЕТАК

ЛЕТАШАК

РАЧНЯК

ВЫПУСТАК

назвы з коранем -ЛАШ-

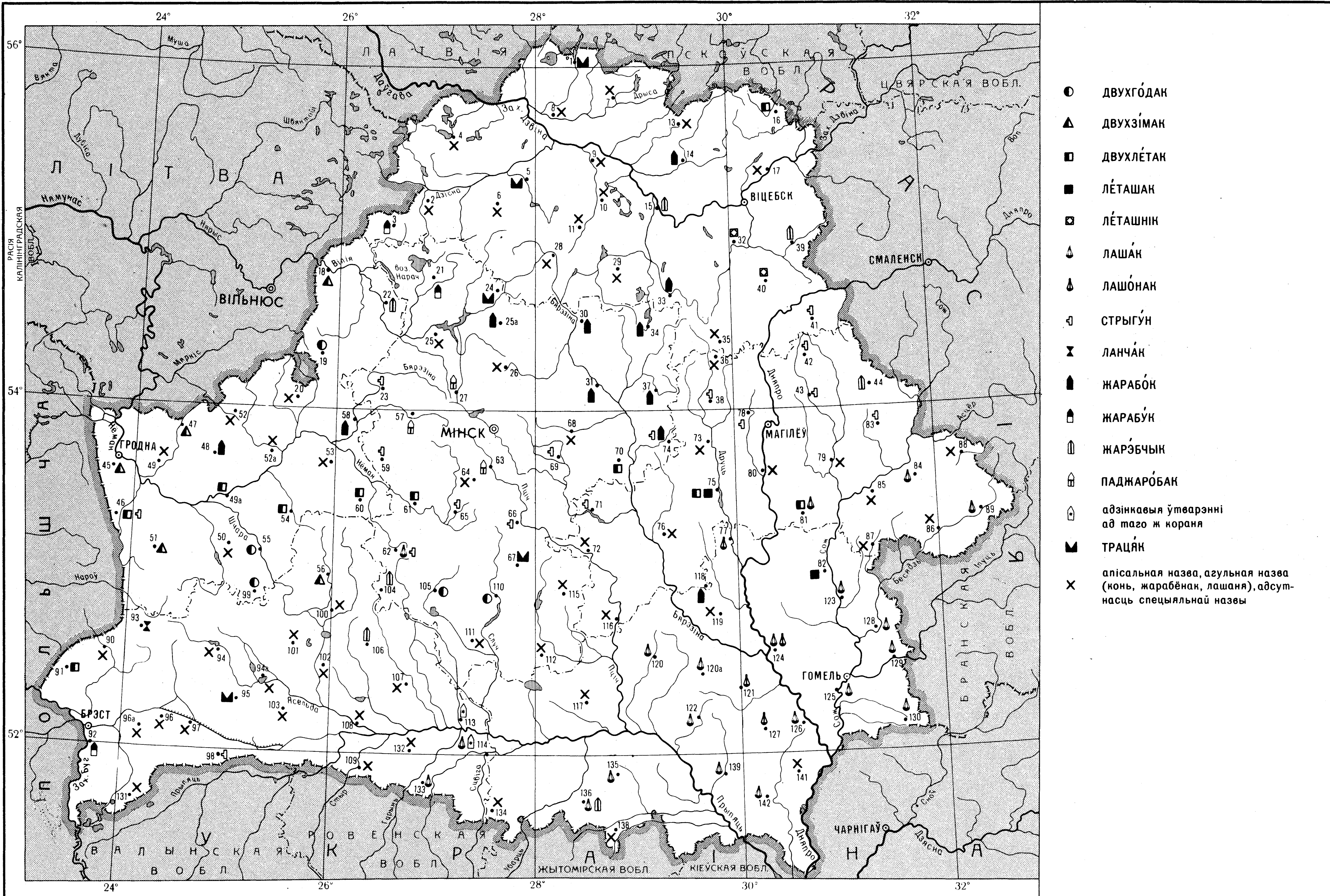
СТРЫГУН

ЛАНЧАК

Маштаб 1: 5 000 000

СТРЫГУН (двухгадовае жарабя)

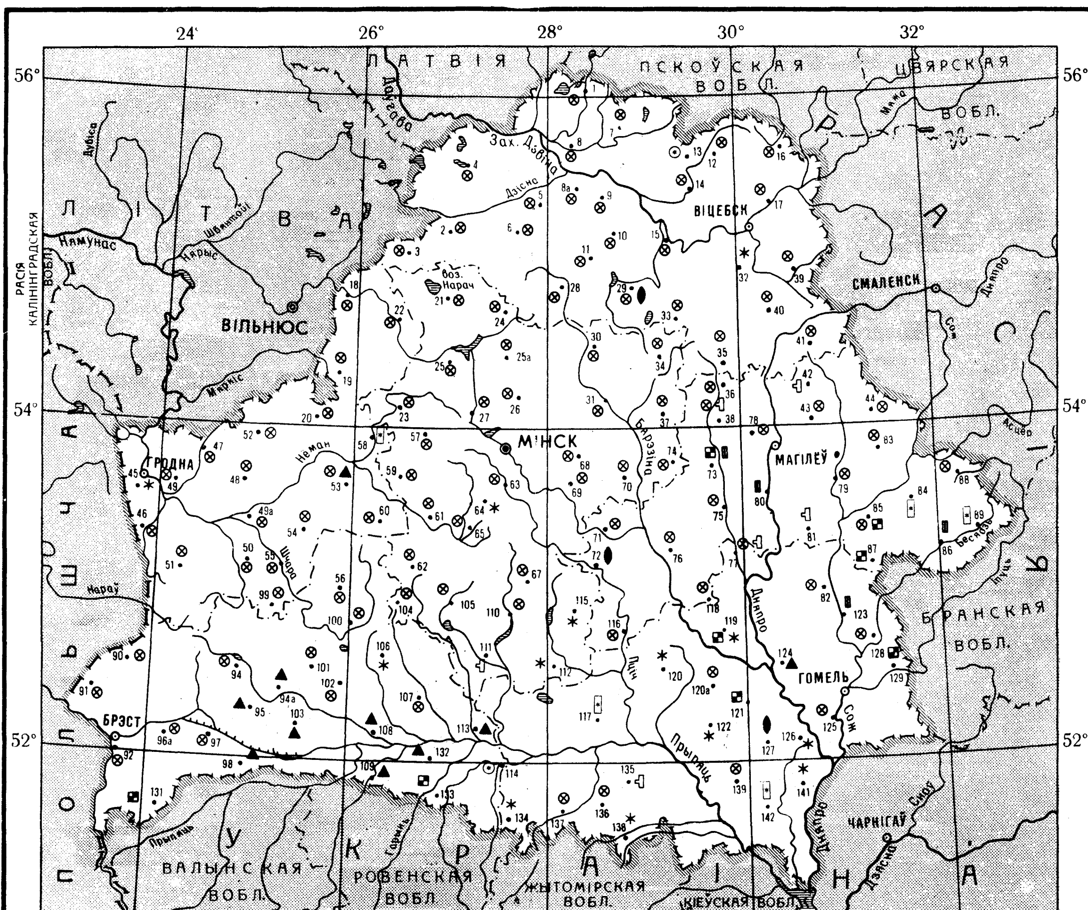
Карта № 43

Маштаб 1 : 3 000 000

СТРЫЖЭ (конь вушамі)

Карта №44

⊗ СТРЫЖЭ́

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ПРАДЗЕ́

ХЛО́ПАЕ

ТРО́ПАЕ

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

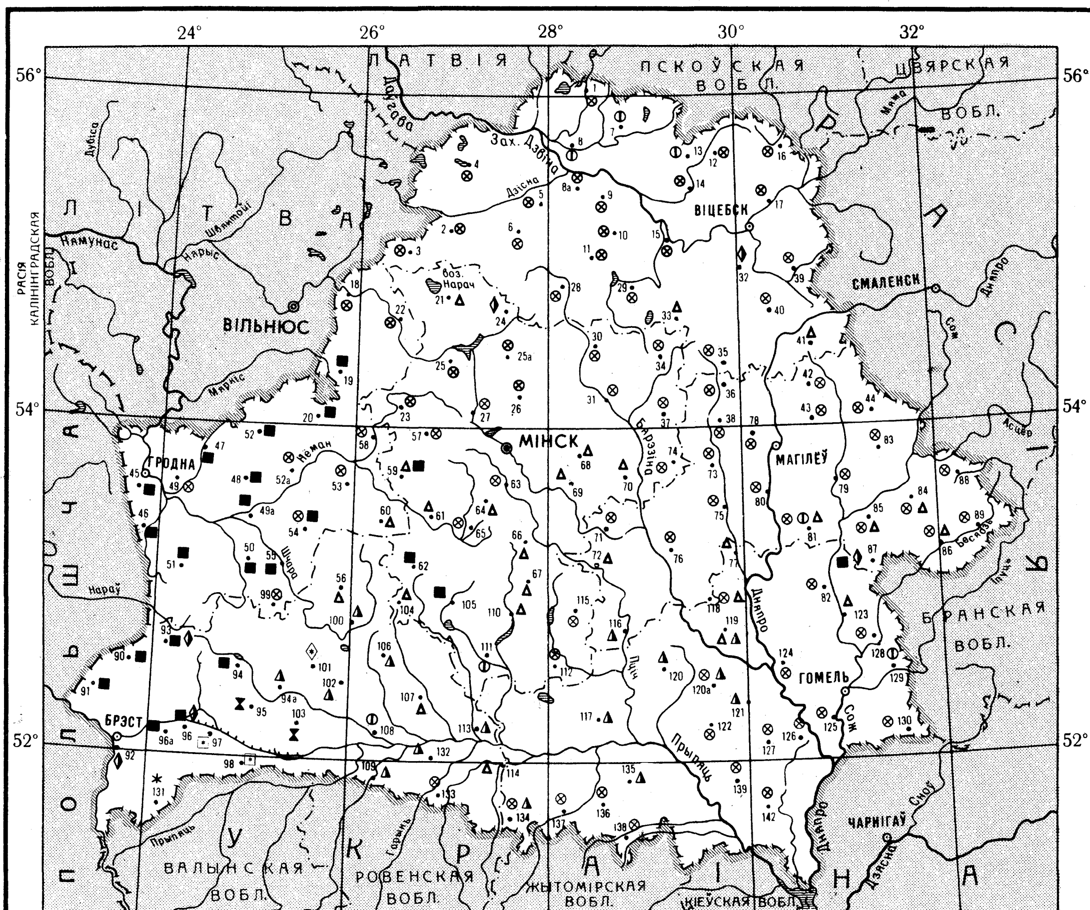
КРА́ТАЕ

ТАПЫ́РЫЦЬ

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ПУЖЛІВЫ (пра каня) **Карта №45**

⊗ ПУЖЛІВЫ

■ ПАЛАХЛІВЫ

Ф ПУГЛІВЫ

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Δ ПУДЛІВЫ

БАЯЗЛІВЫ

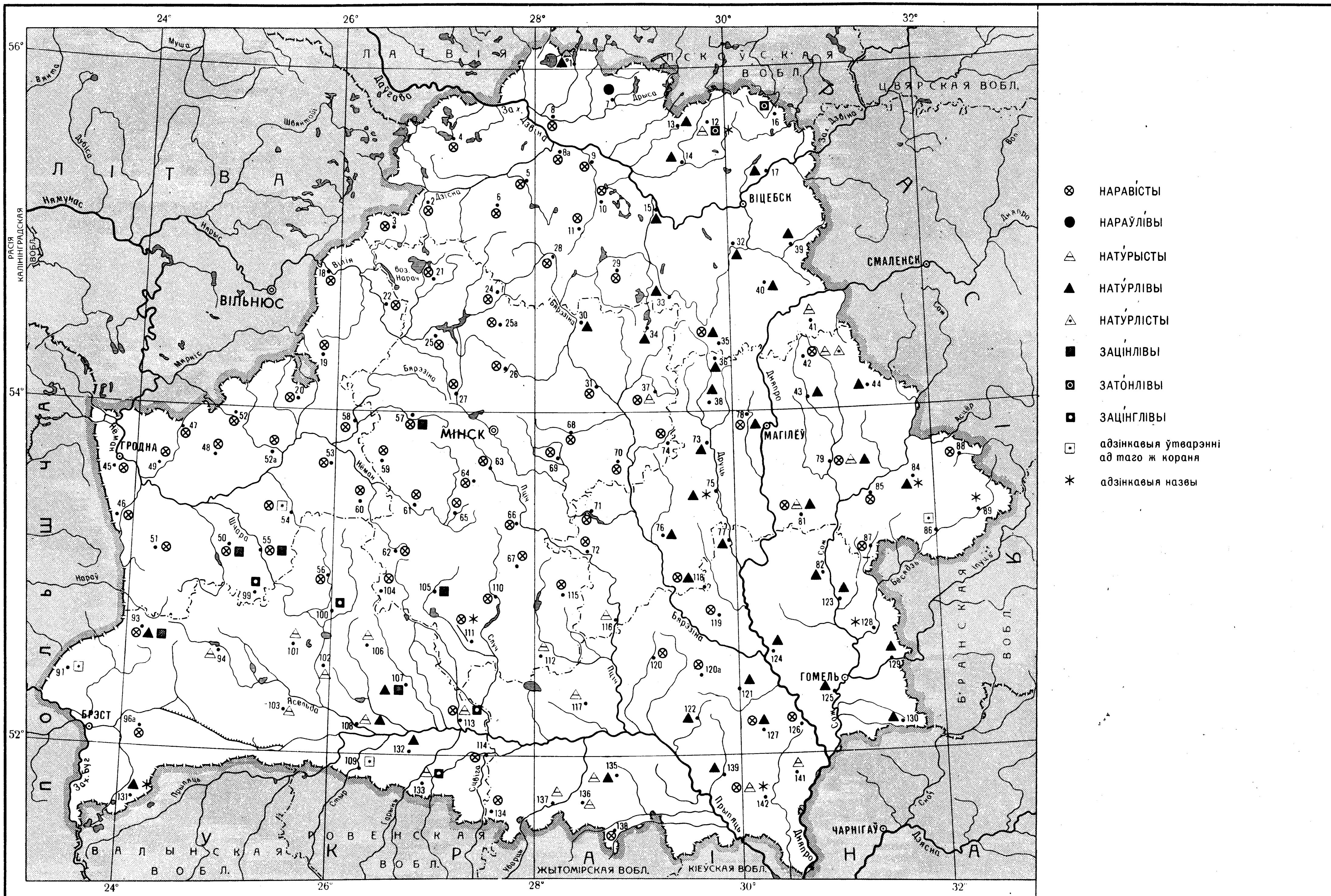
Δ ПУДКІ

БАІЦЦА

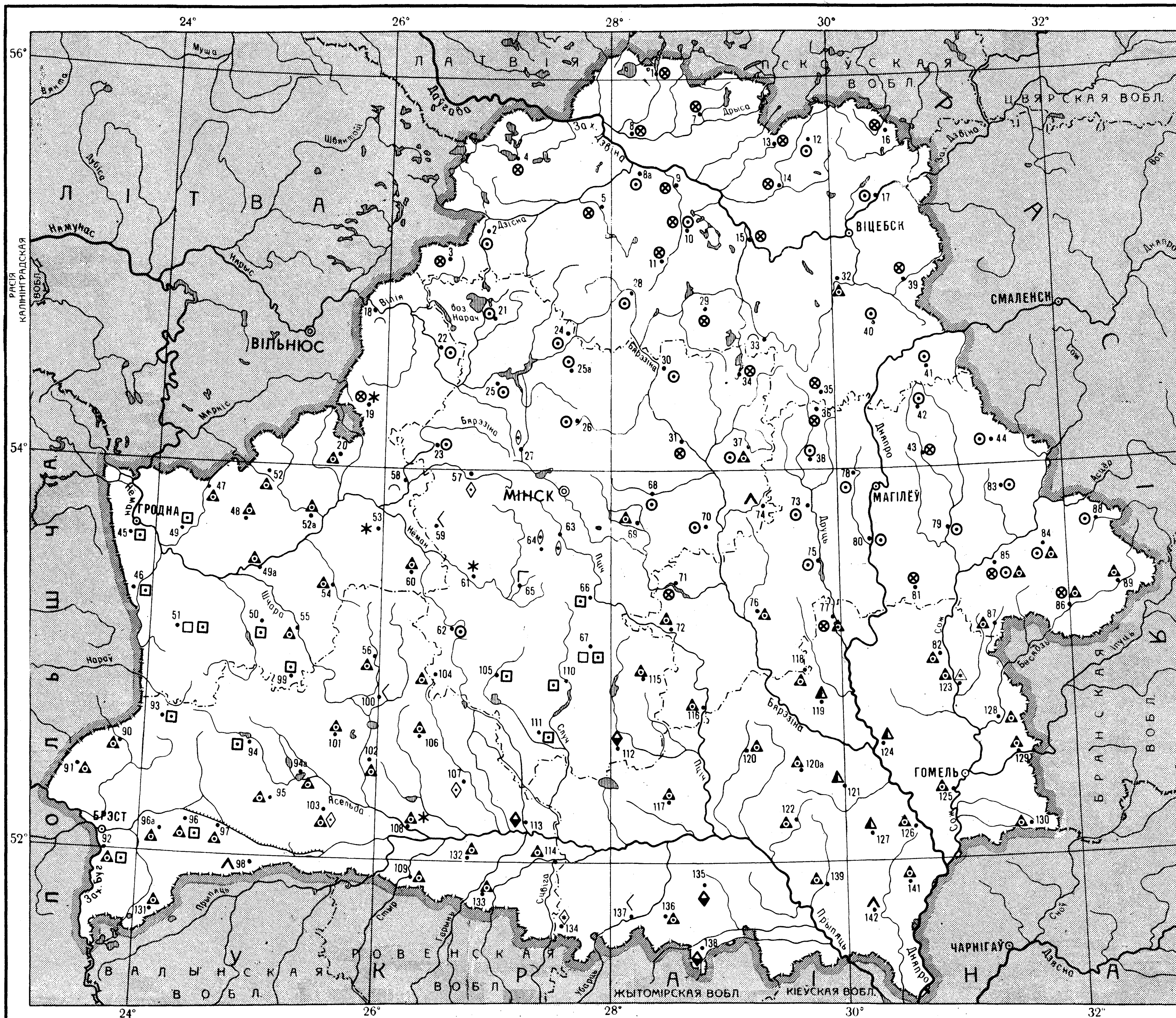
⧗ СТРАХАПУДЛІВЫ

* ЗЛЯКАВСЯ

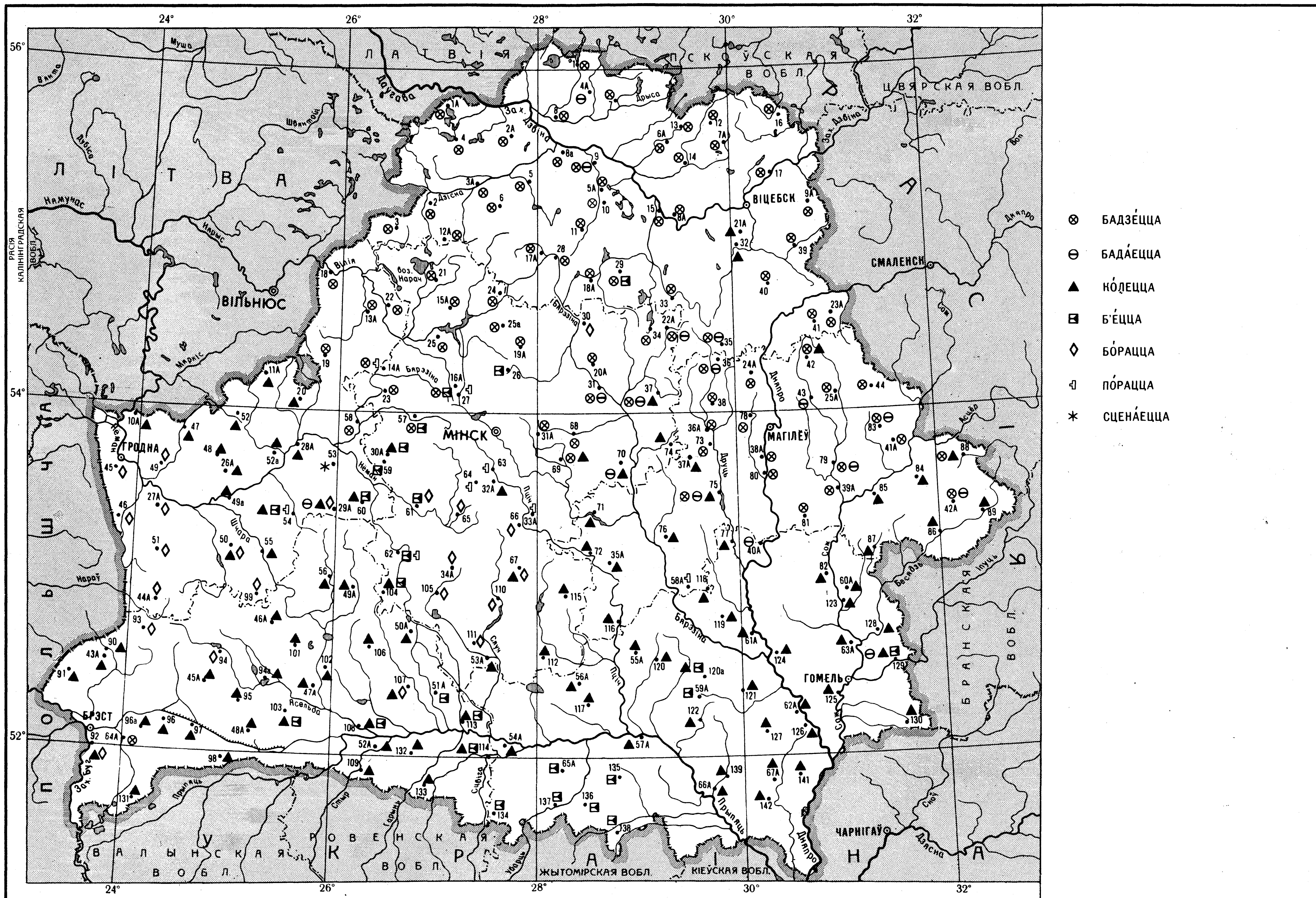
Маштаб 1: 5 000 000

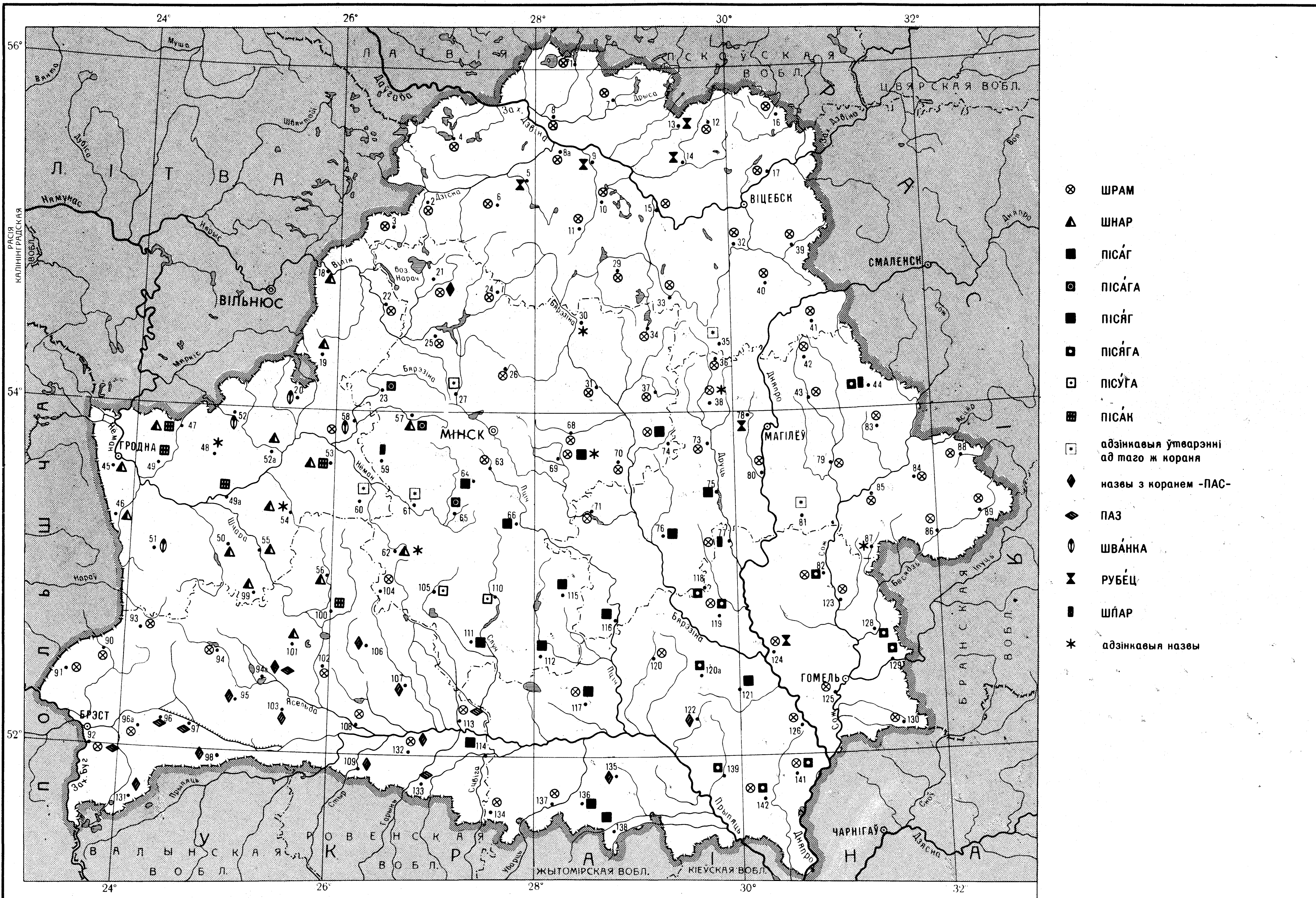
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

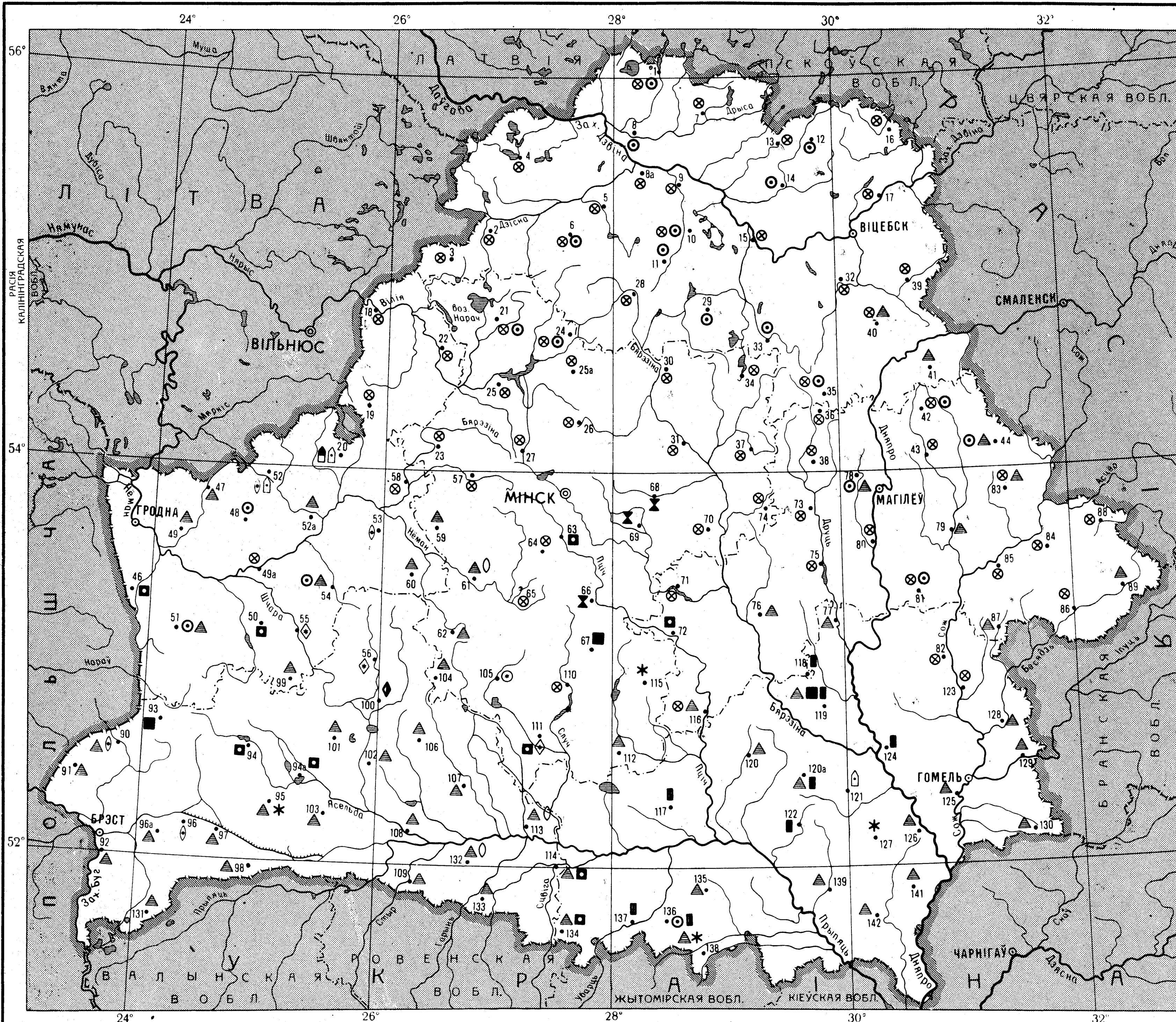

Маштаб 1 : 3 000 000

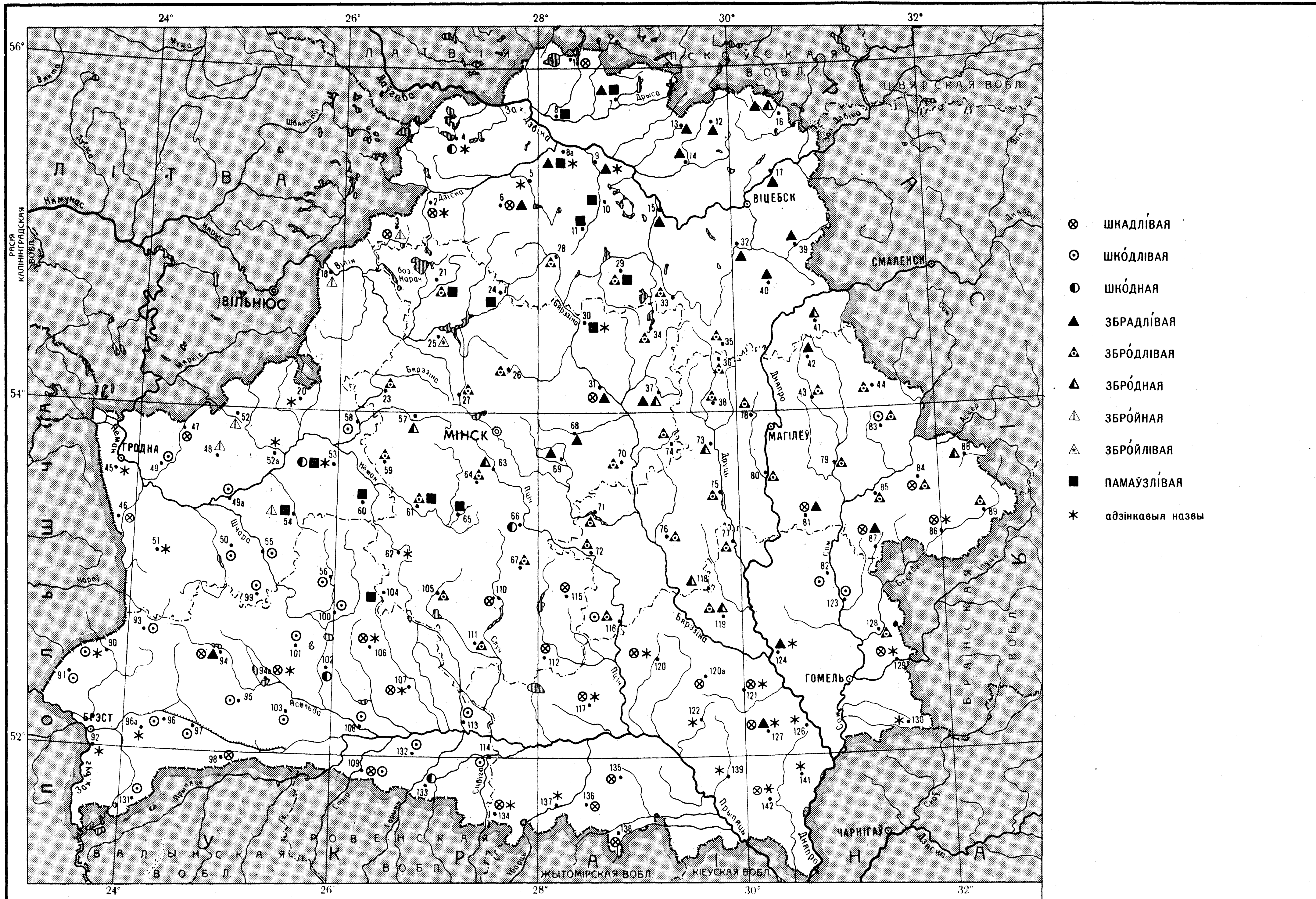

Маштаб 1 : 3 000 000

БЯЗРОГАЯ (пра карову)

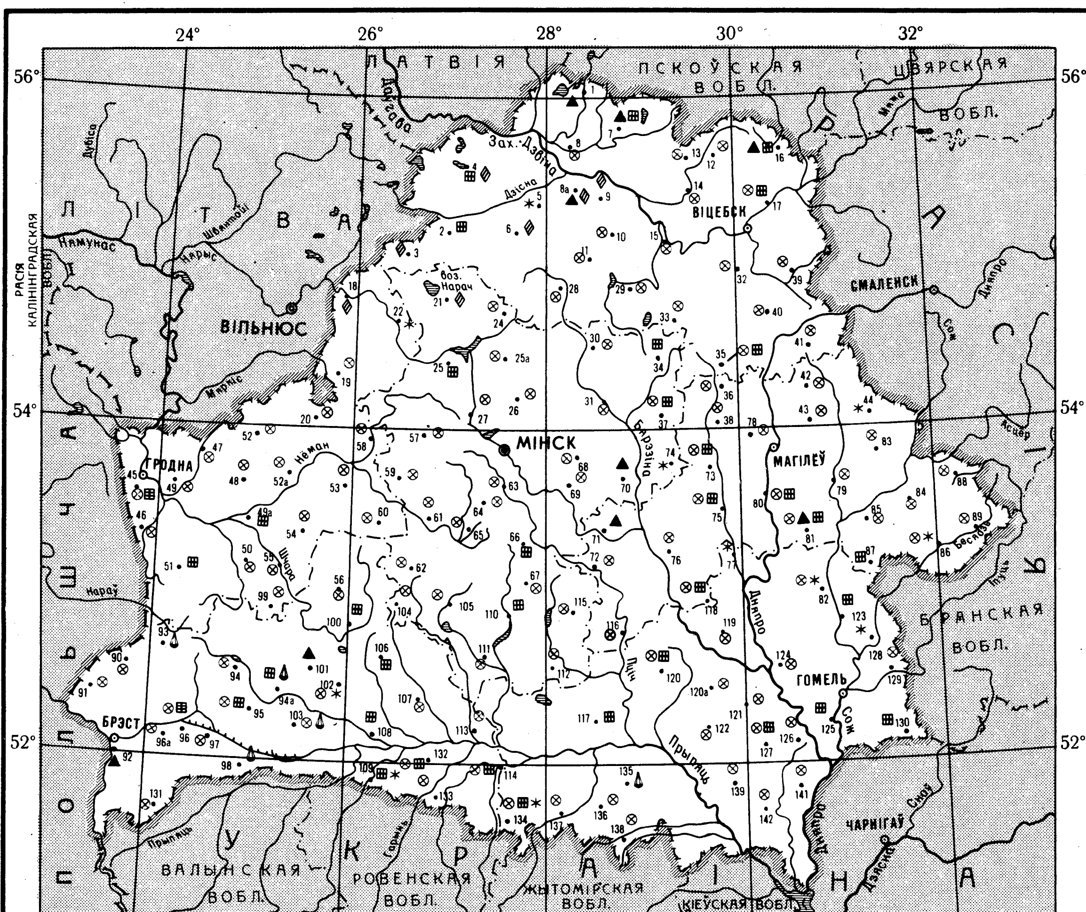
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ПАНАДЗІЦЦА Ў ШКОДУ

Карта №52

⊗ ПАНА́ДЗІЛАСЯ

▲ ПАВА́ДЗІЛАСЯ

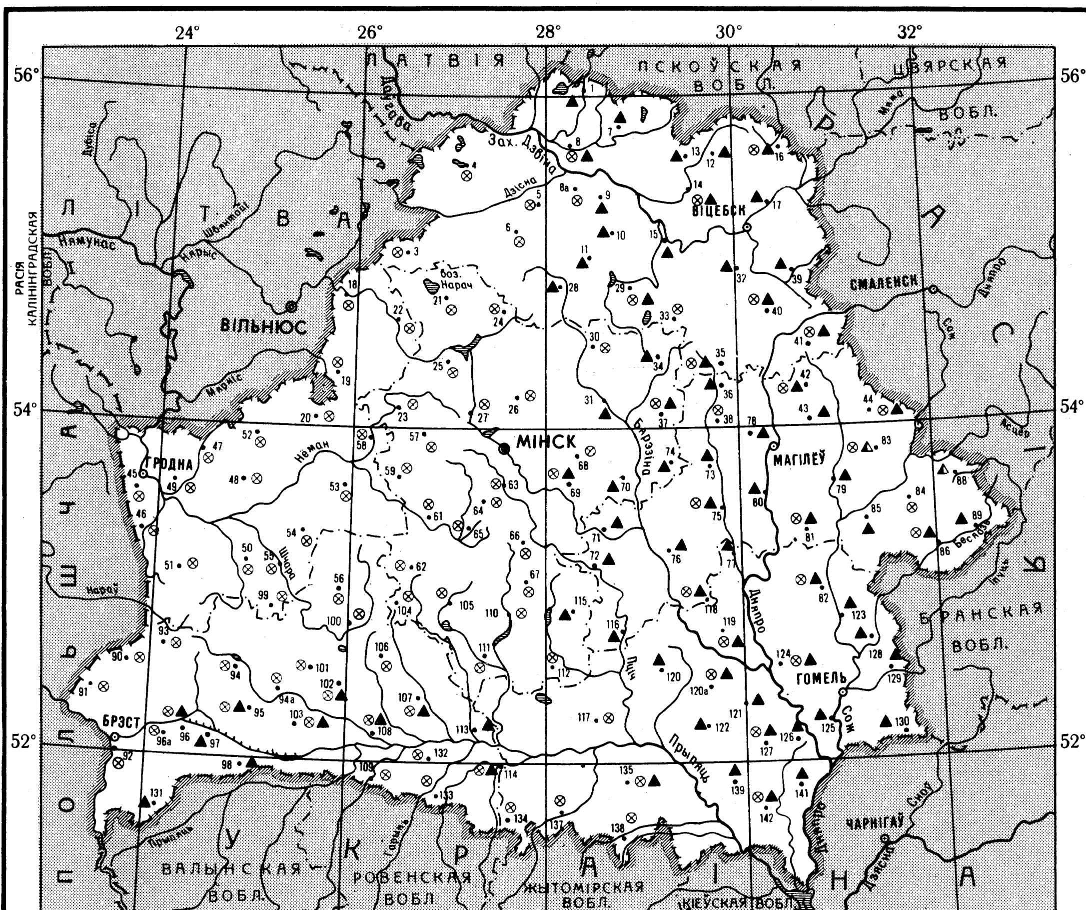
⊞ ЗВЫ́КЛА

⊘ ПРЫЛА́ДЗІЛАСЯ

ṓ УТРАВІ́ЛАСЯ

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

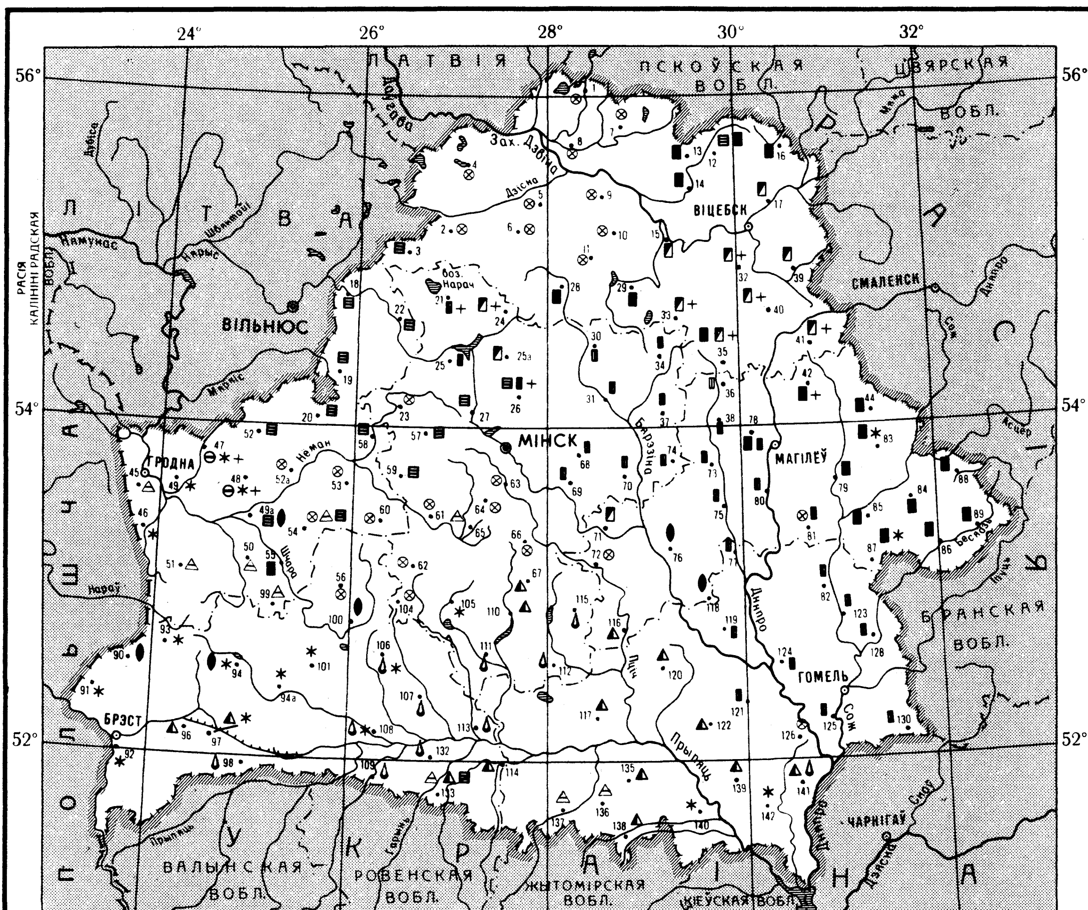
ⓧ ЛАНЦУ́Г

▲ ЦЭП

◭ ЦЭ́ПКА

ГІЗУЮЦЬ (каровы)

Карта №54

⊗ ГІЗУ́ЮЦЬ

⊖ ГІЛАЗУ́ЮЦЬ

△ назвы ад СТРОК-

▲ назвы ад ЗДРОК-

▤ ГІЛЮ́ЮЦЬ

■ ЗЫ́КАЮЦЬ

◪ ЗЫ́КАЮЦЦА

▮ ЗЫКУ́ЮЦЬ

⬮ БЗЫ́КАЮЦЬ

💧 БЕ́ГАЮЦЬ

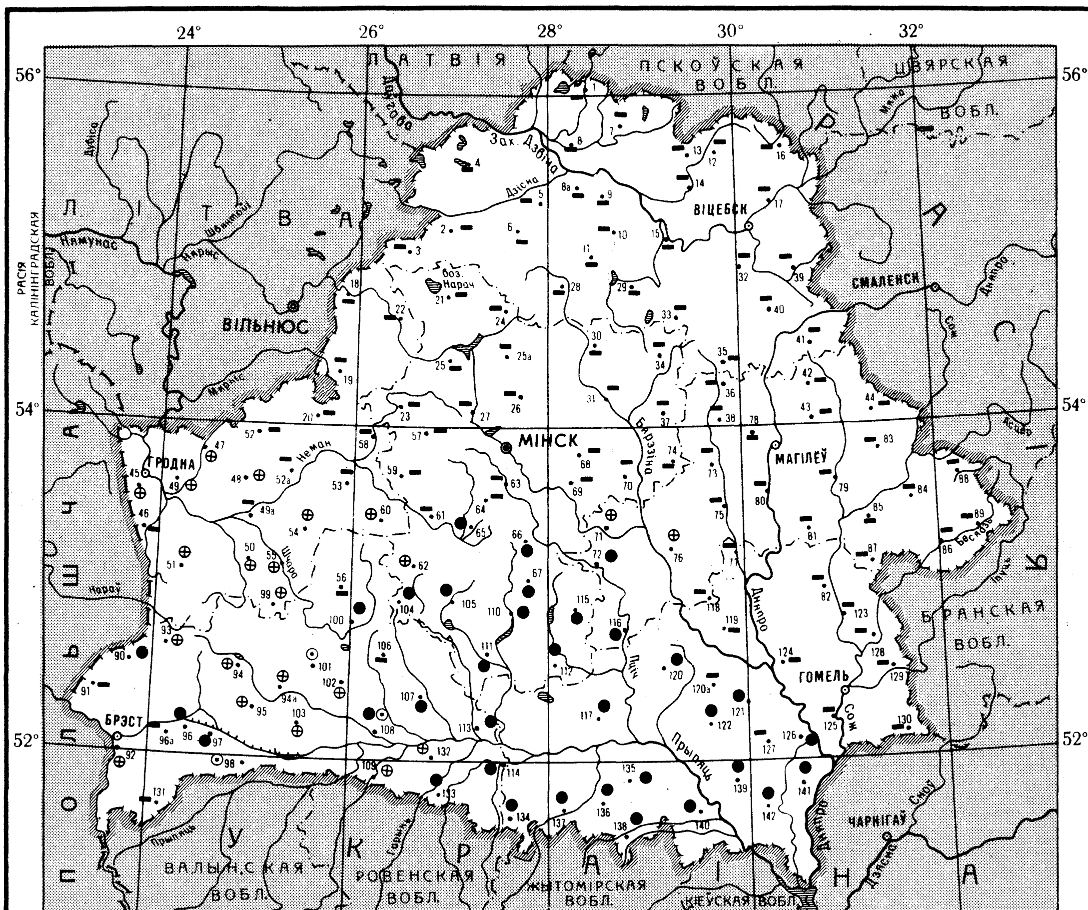
✳ адзінкавыя словы

\+ адзінкавыя словазлучэнні

Маштаб 1: 5 000 000

РАСПАЎСЮДЖАННЕ СЛОВА *ЗДРОК (СТРОК)*

Карта №55

ЗДРОК

СТРОК

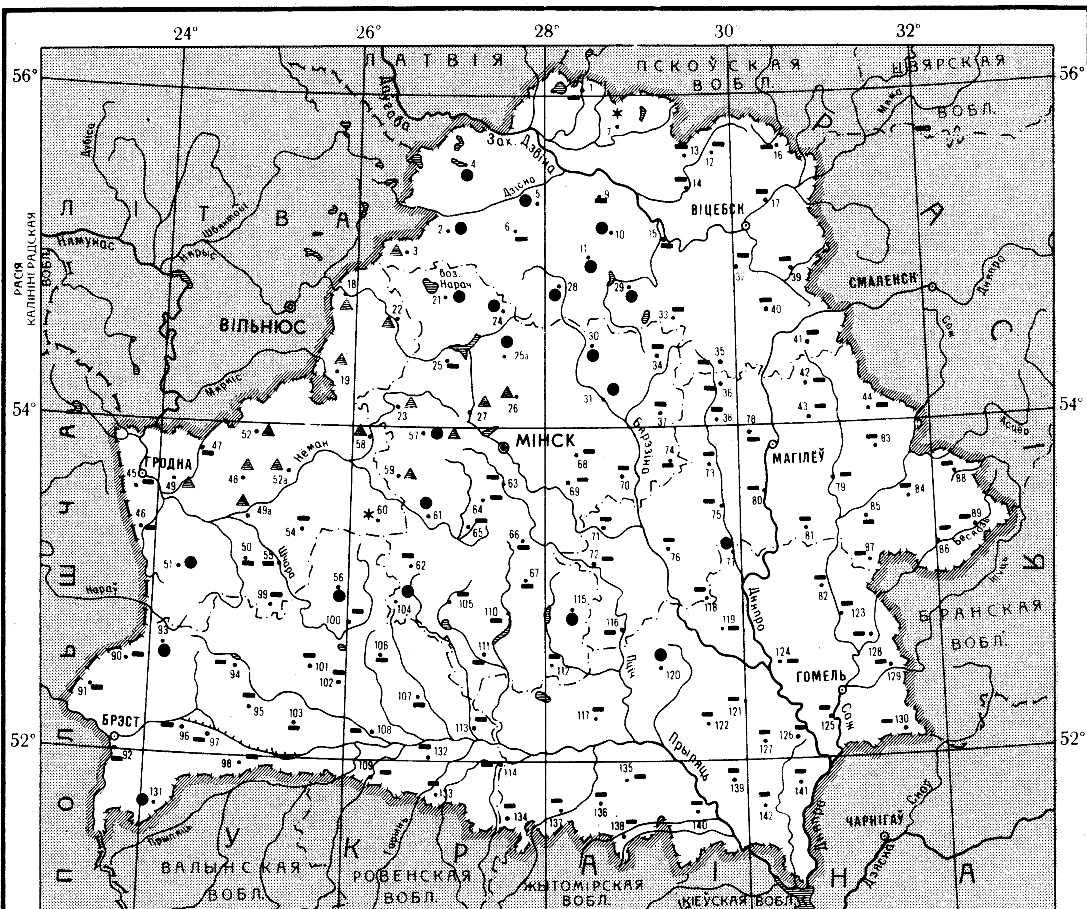
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

адсутнасць слова

Маштаб 1: 5 000 000

ЗНАЧЭННЕ СЛОВА *ГІЛЬ*

Карта №56

ПТУШКА

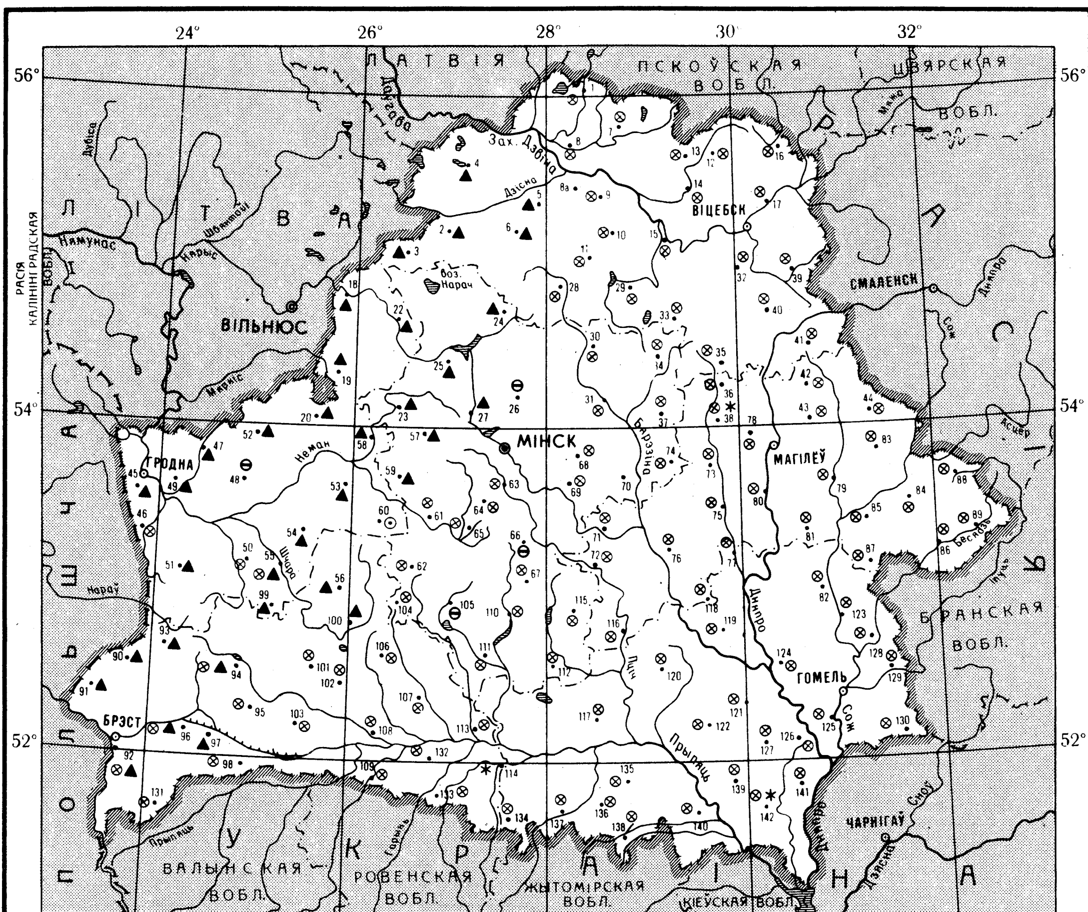
НАСЯКОМАЕ

адзінкавыя значэнні

адсутнасць слова

Маштаб 1: 5 000 000

РОЖА (хвароба ў свіней) **Карта №57**

⊗ РО́ЖА

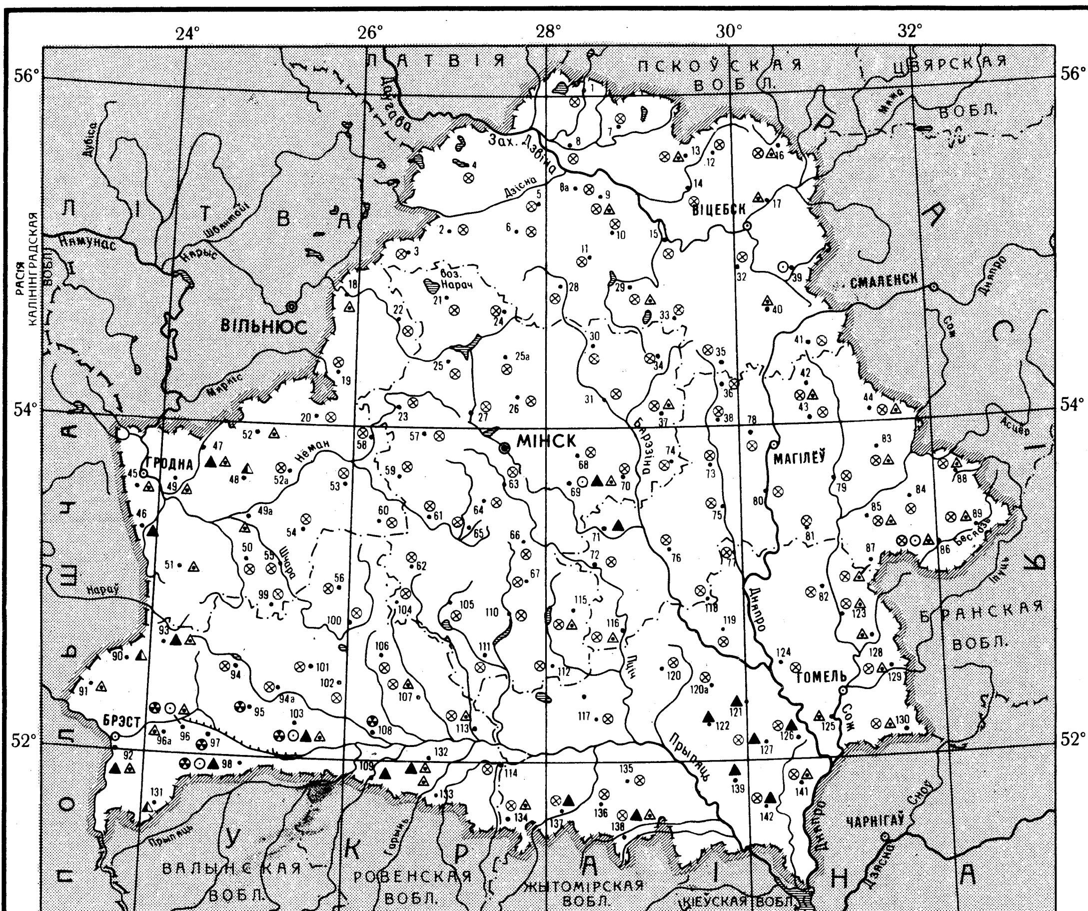
⊖ РУ́ЖА

⊙ РУЖЫ́ЦА

▲ ЧЫРВО́НКА

✶ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ТРУС

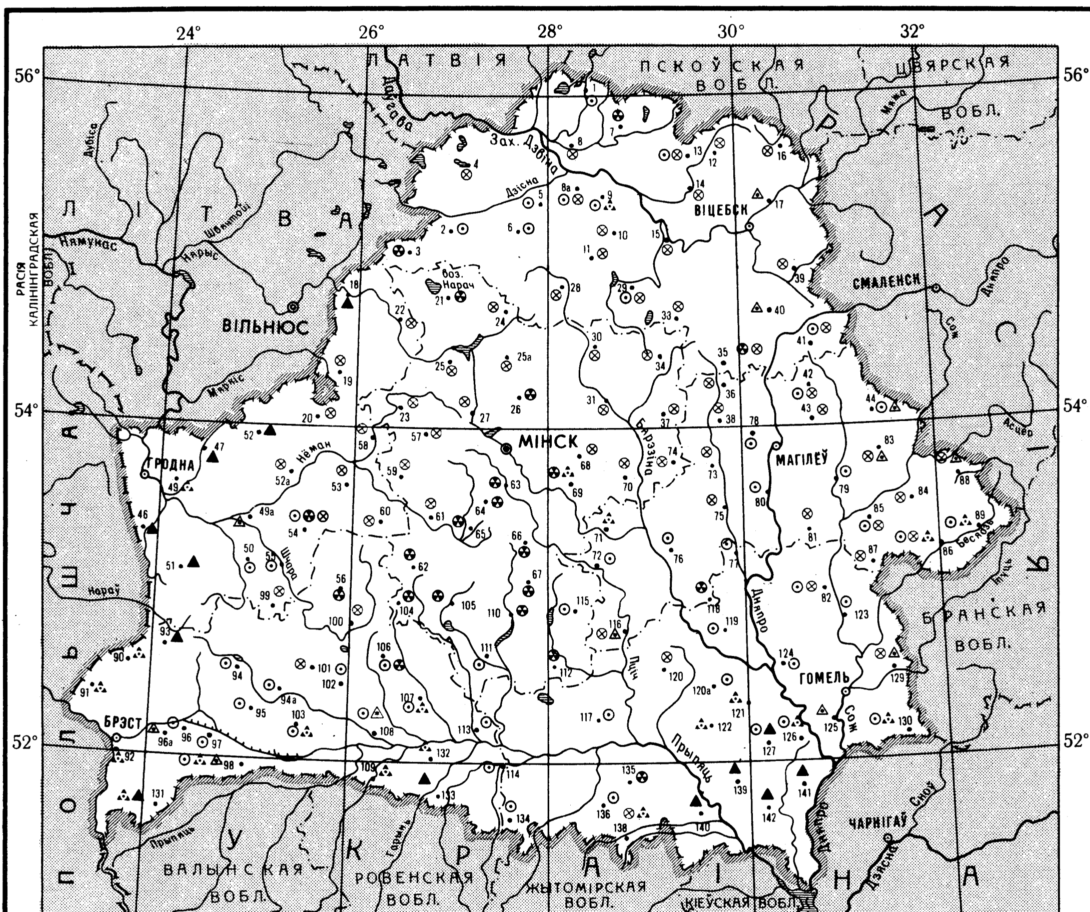
ТРУСЬ

ТРУ́СІК

КРОЛЬ

КАРО́ЛЬ

КРО́ЛІК

ТРУСІ́ХА

ТРУСІ́ЦА

ТРУ́СКА

КРАЛІ́ХА

КРАЛЬЧЫ́ХА

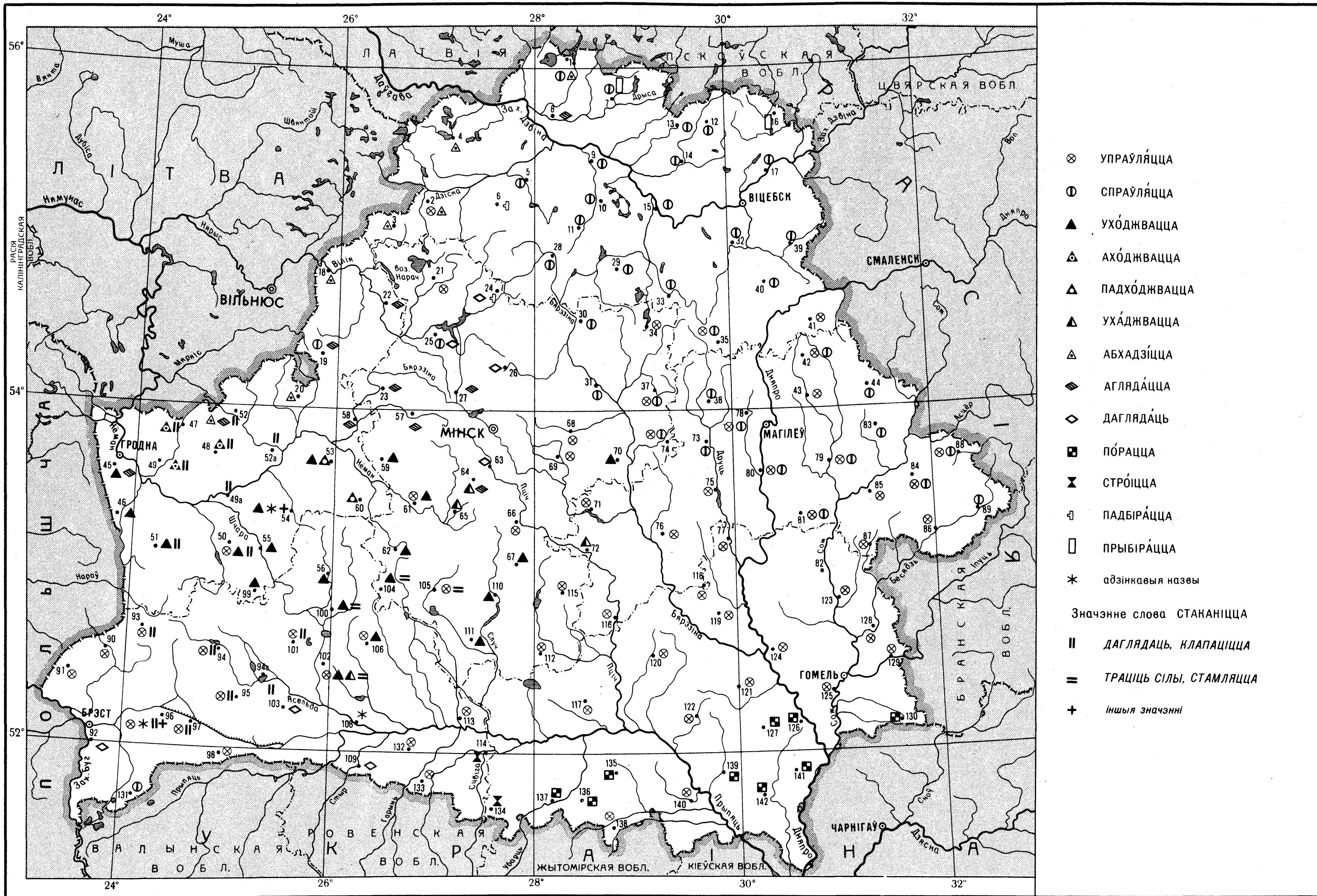
КРАЛІ́ЦА

КРОЛІ́ЧКА

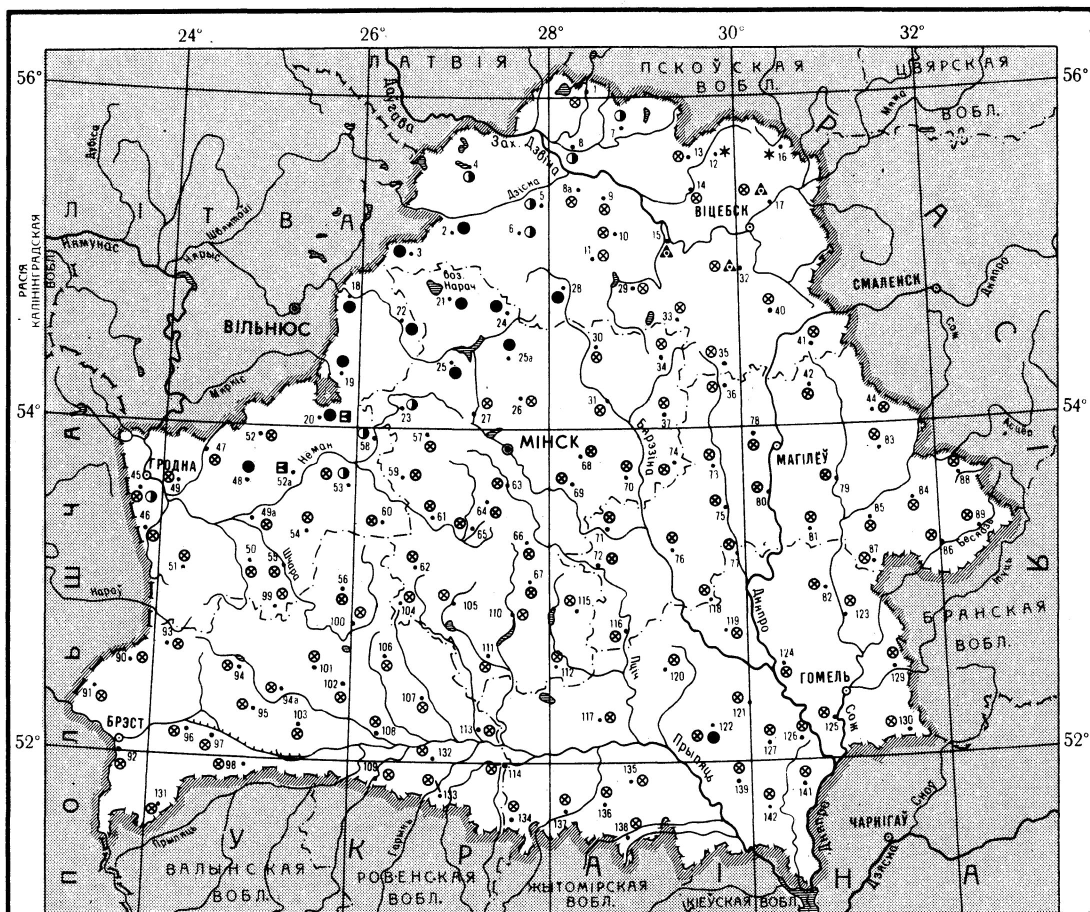
Маштаб 1: 5 000 000

УПРАЎЛЯЦЦА З ХАТНЯЙ РАБОТАЙ

Карта № 60

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ПАСТУ́Х

● ПАСТЫ́Р

◑ ПА́СТЫР

△ ЗГО́ННІК

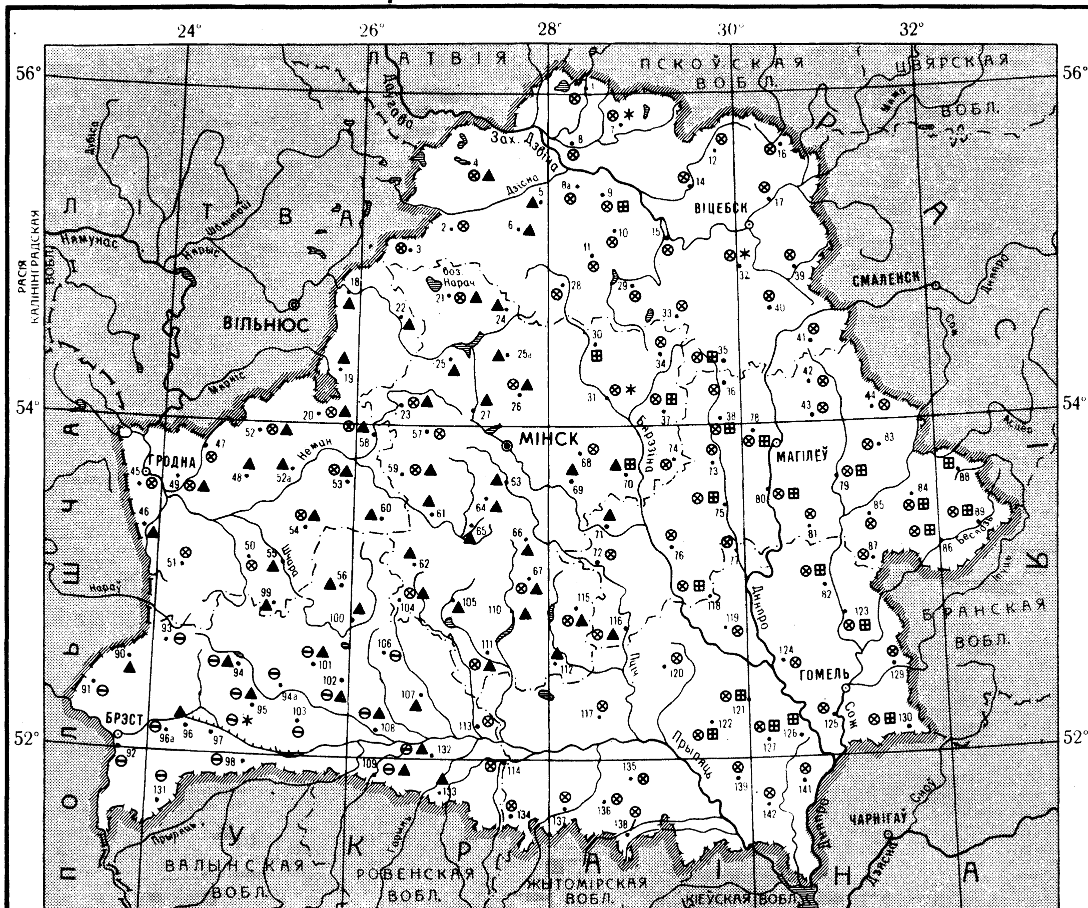
⊟ ПРАДЗЯЛЬНІ́К

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 5 000 000

ПАСТУХА НАНЯЦЬ

Карта №62

⊗ НАНЯЦЬ

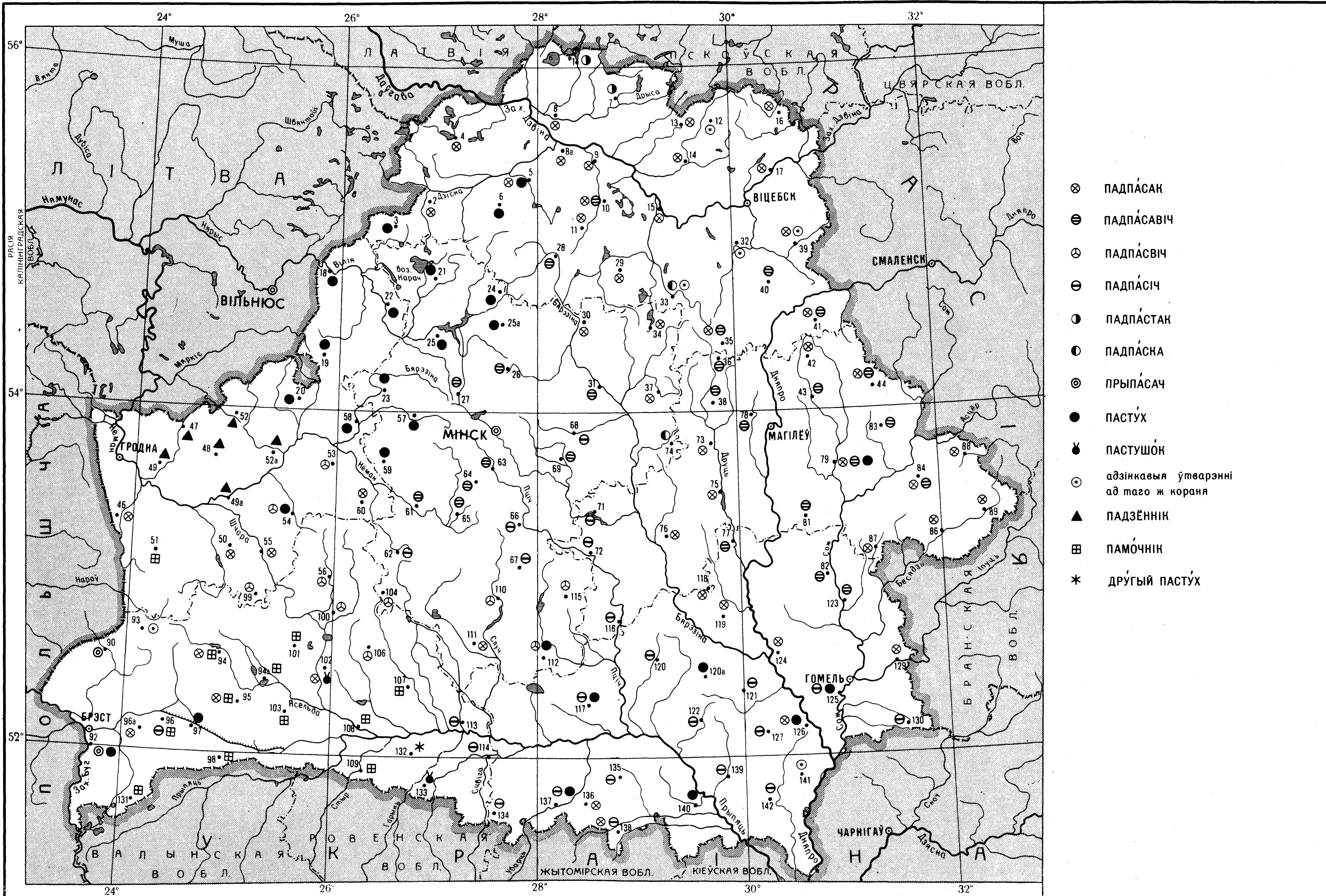
⊖ НАЙНЯЦЬ

▲ ЗГАДЗІЦЬ

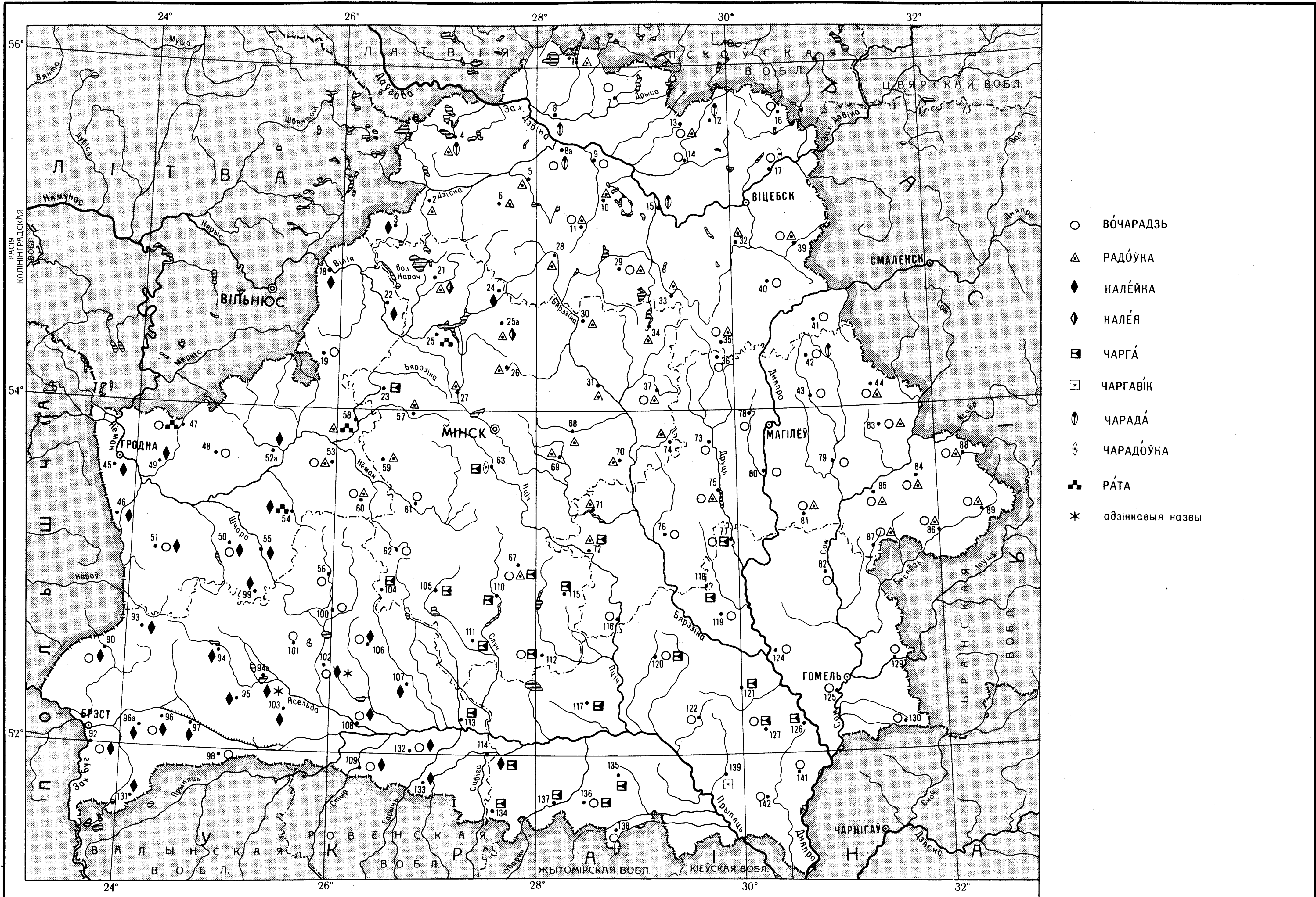
⊞ ДАГАВАРЫЦЬ

∗ адзінкавыя назвы

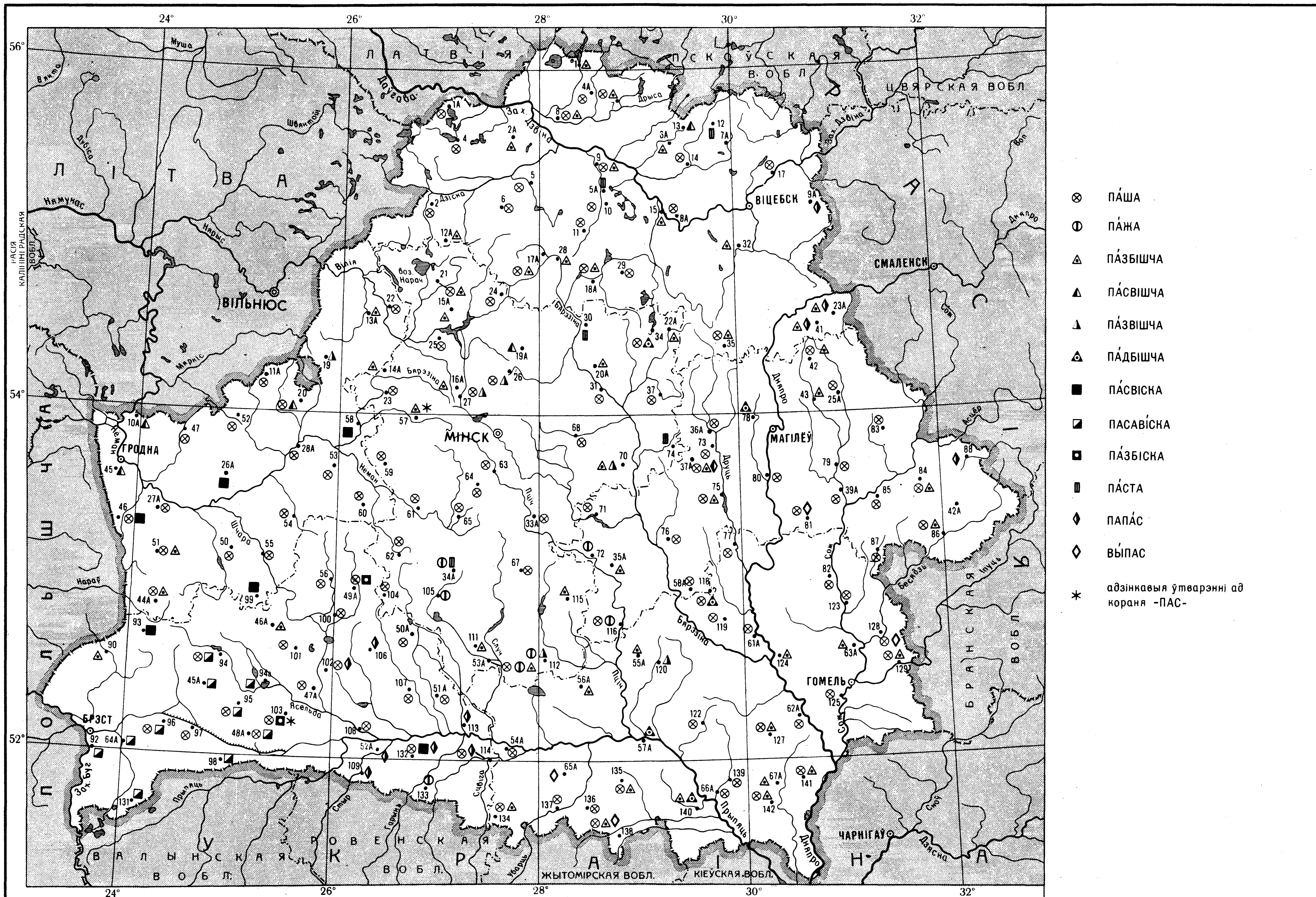
Маштаб 1 : 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

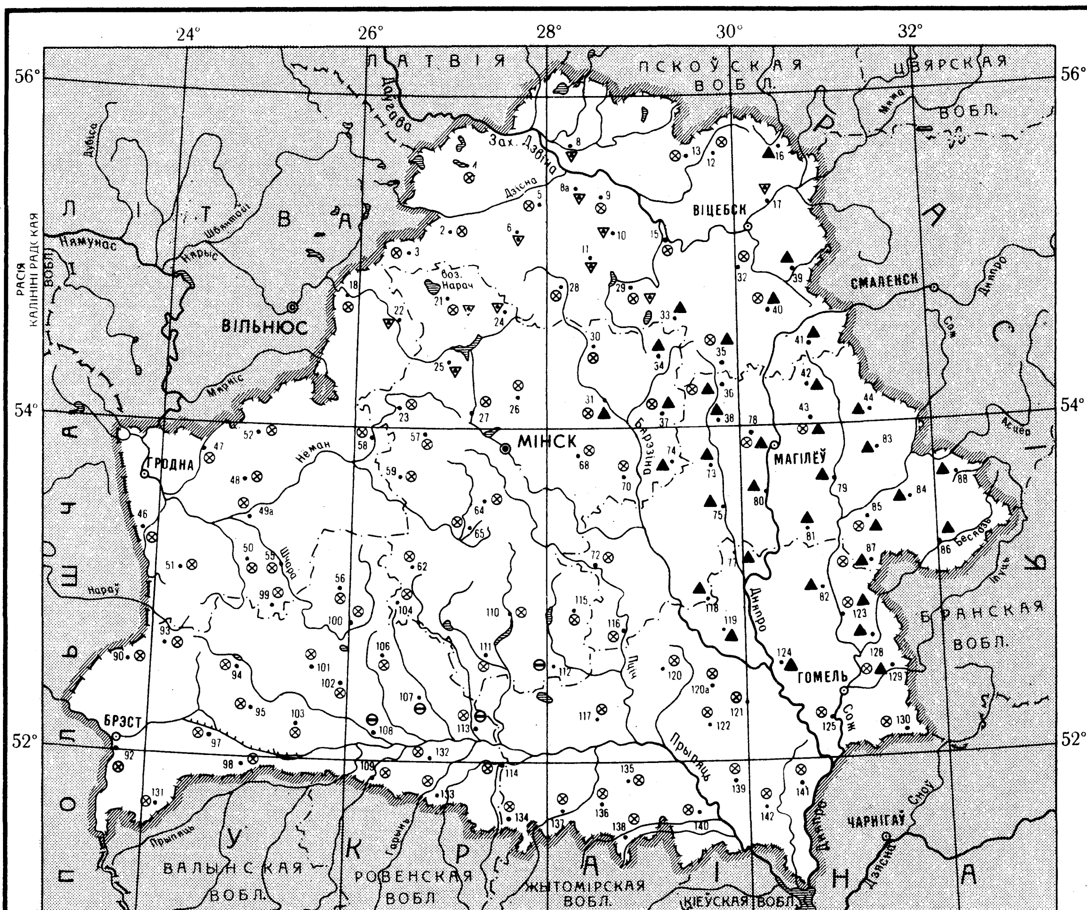

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ЗВАНОК (на шыі каровы, авечкі) Карта №66

⊗ ЗВАНО́К

⊖ ЗВАНЕ́Ц

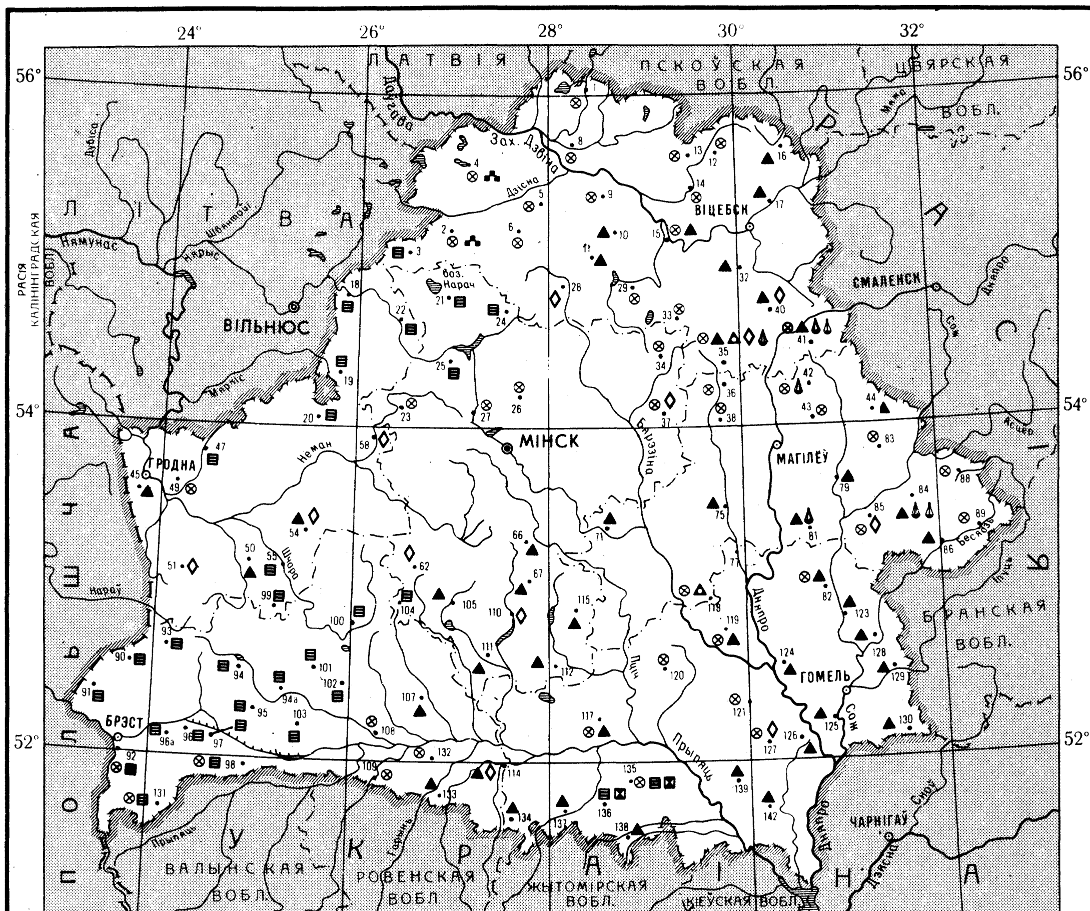
▲ БАЛАБО́Н

▽ БАЛАБА́ЙКА

Маштаб 1: 5 000 000

ПІШЧАЦЬ (пра свіней)

Карта №67

⊗ ПІШЧАЦЬ

▲ ВІШЧАЦЬ

△ ВІЖДЖАЦЬ

КВІЧАЦЬ

КВІШЧАЦЬ

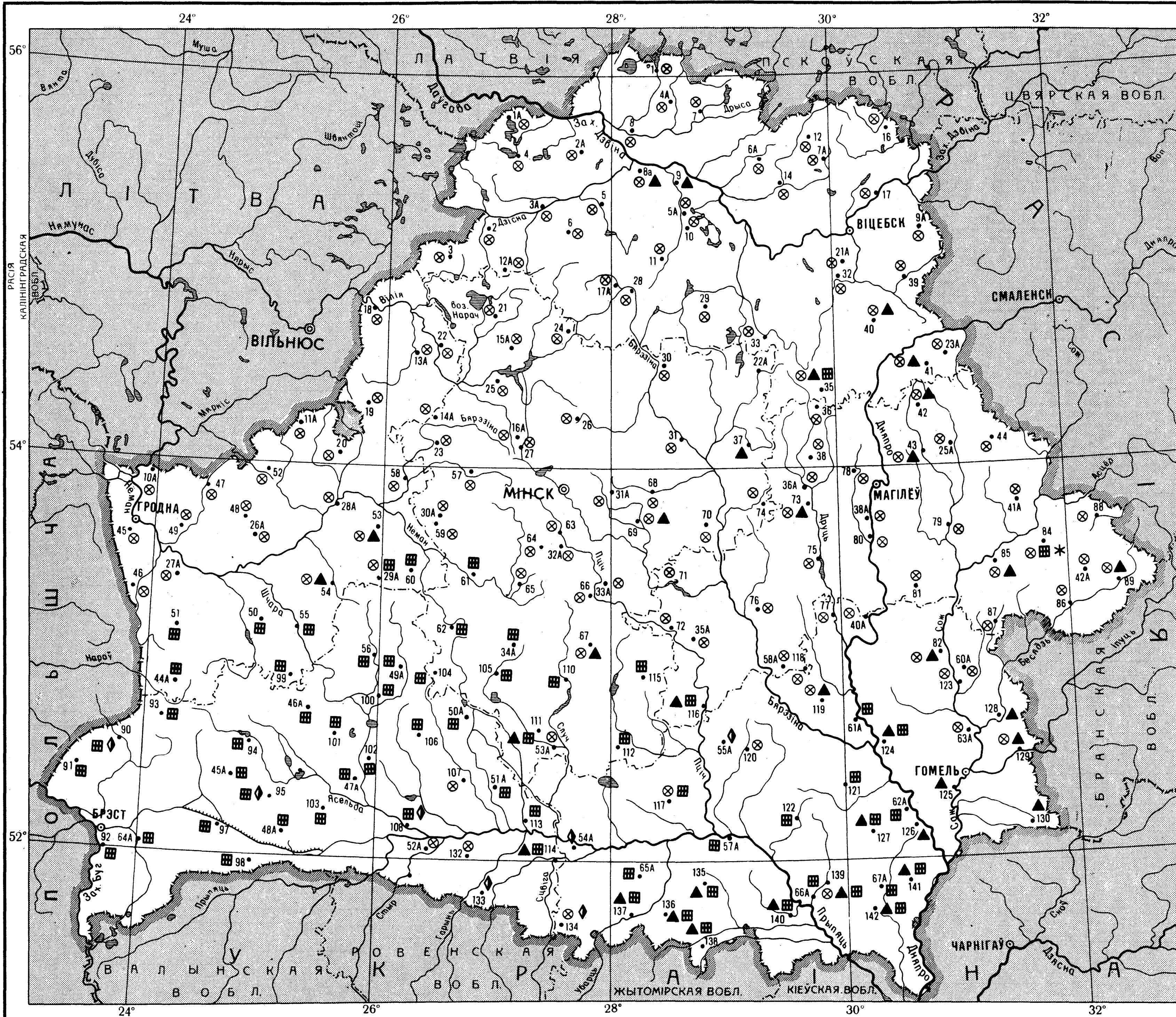
◇ КРЫЧАЦЬ

СКУГОЛЮЦЬ

СКАГОЧУЦЬ

КРУГІЧУЦЬ

Маштаб 1: 5 000 000

ШАЛЁНЫ

БЕ́ШАНЫ

КРУ́ЧАНЫ

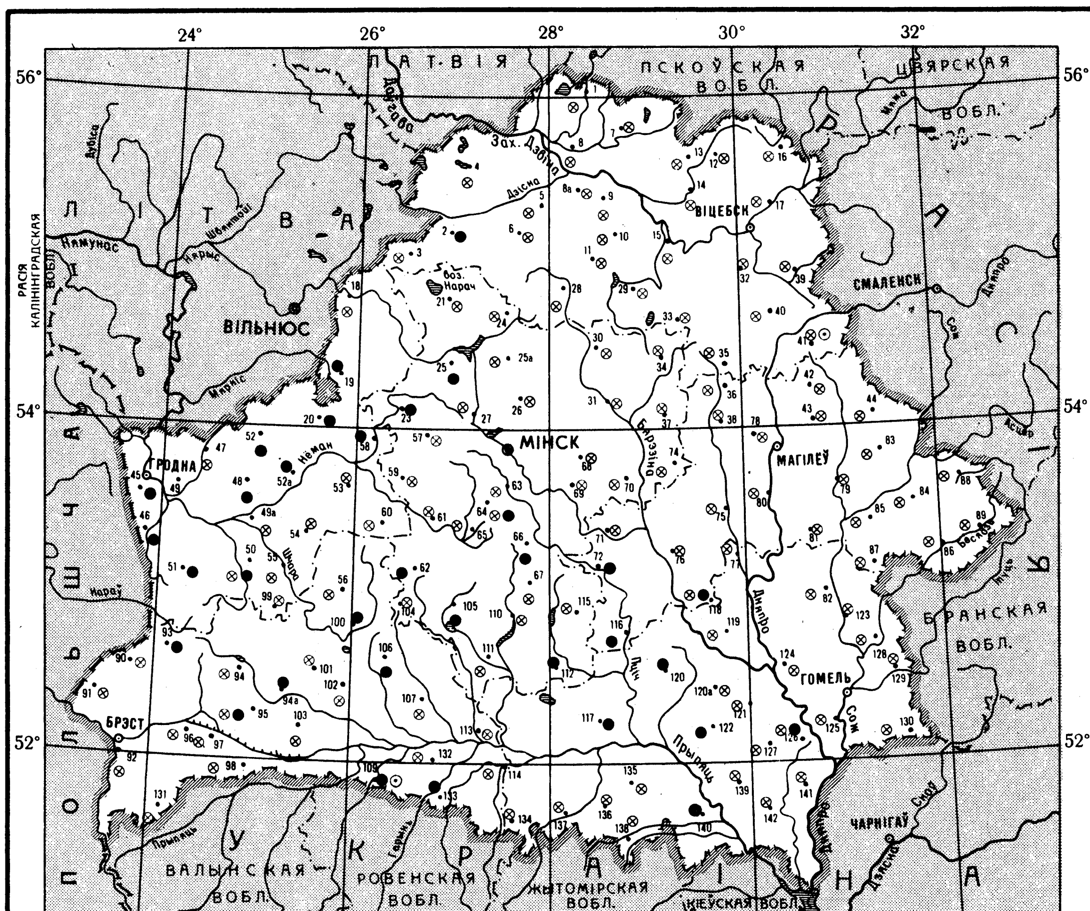
ДУРНЫ́

ШАЛ ПЫТПА́Ў

Маштаб 1 : 3 000 000

САМКА (агульная назва)

Карта №69

⊗ СА́МКА

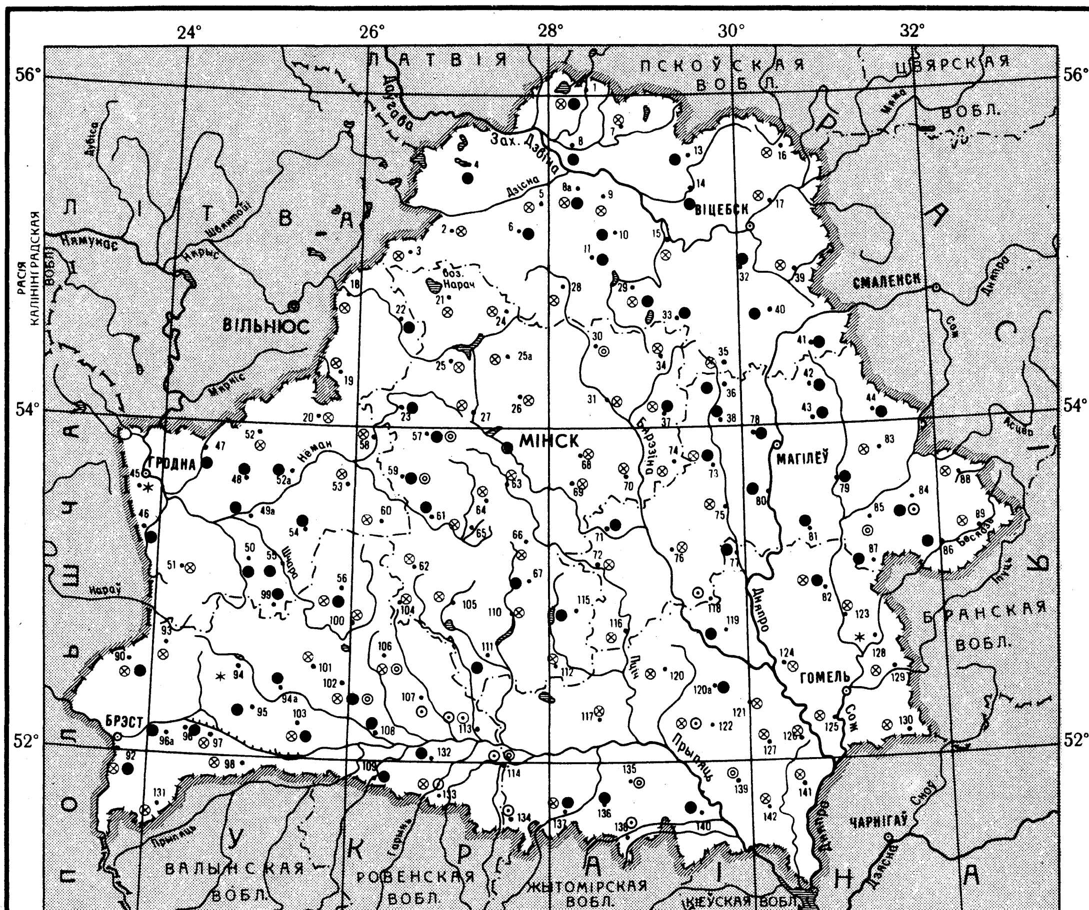
● САМІ́ЦА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

САМКА ЛАСЯ

Карта №70

ЛАСІЦА

ЛАСІХА

ЛАШЫЦА

ЛОША

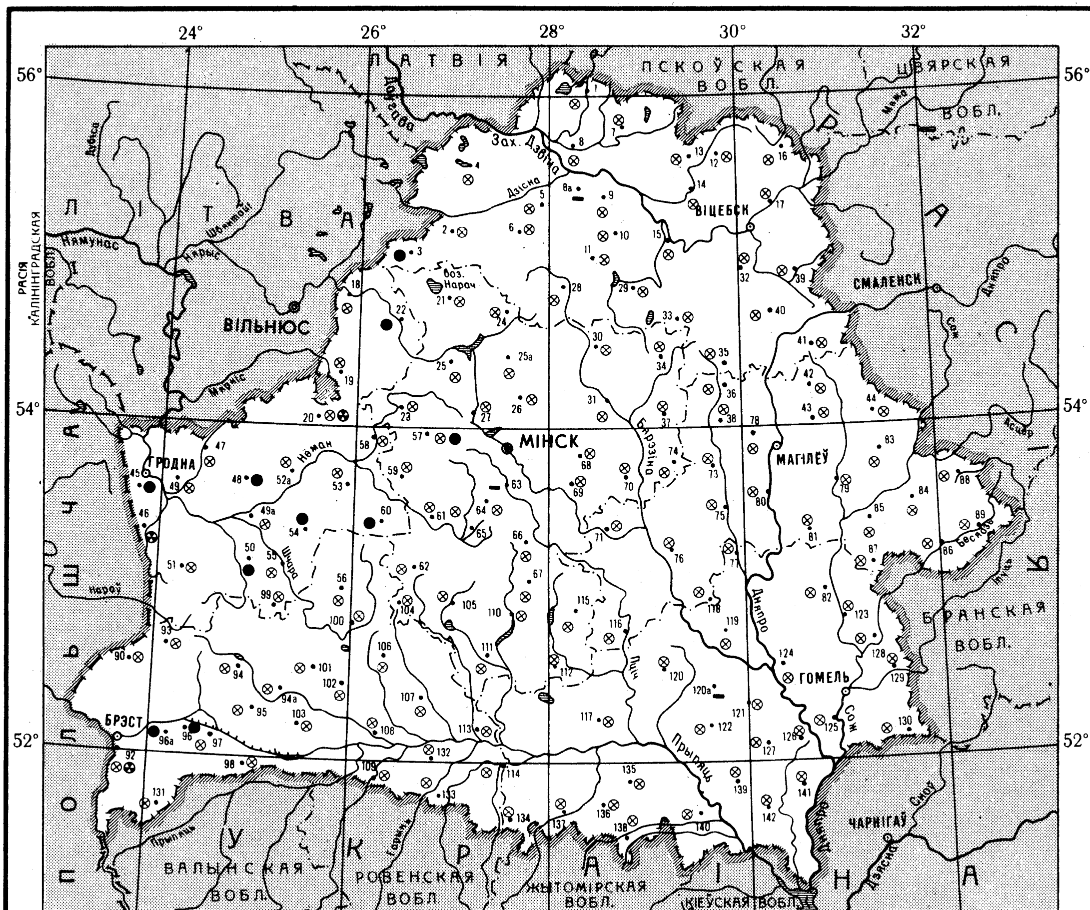
ЛОШАТКА

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1:5 000 000

КУНІЦА

Карта №71

⊗ КУНІЦА

⊕ КУ́НА

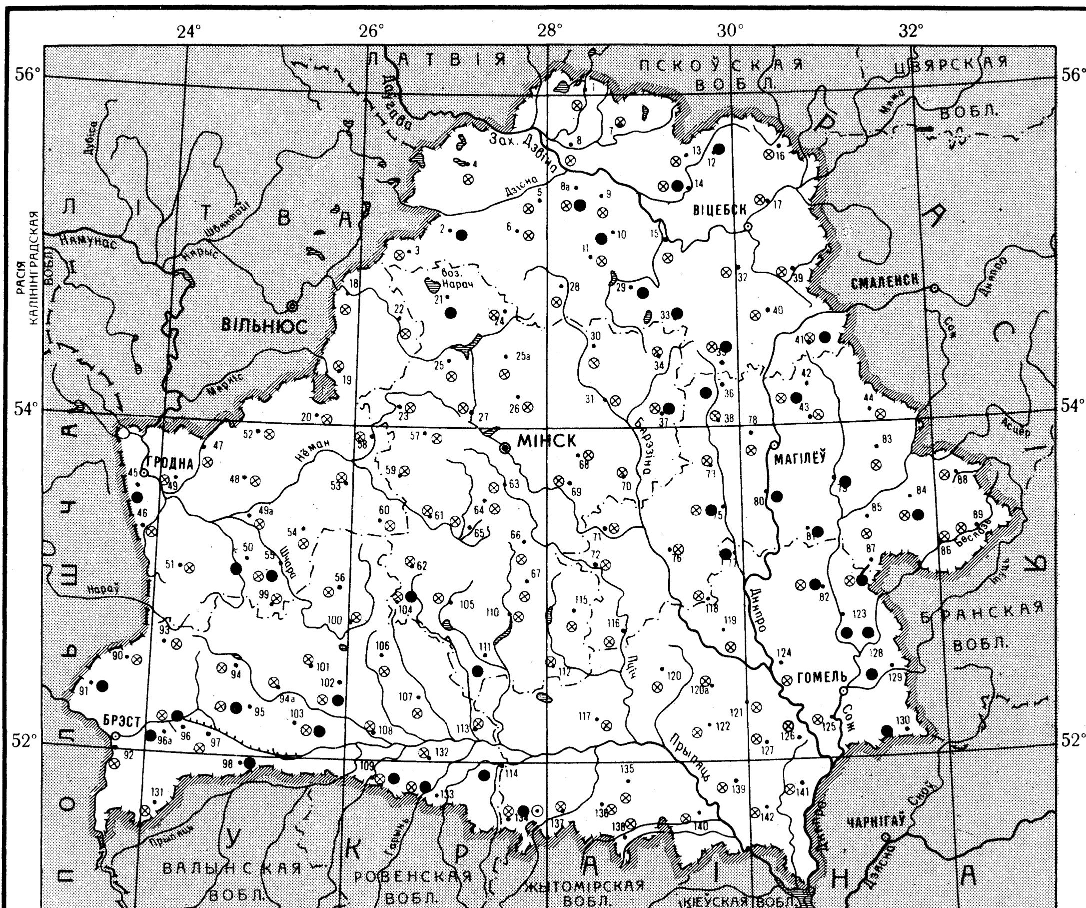
● КУНА́

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

САМКА ВАЎКА

Карта №72

⊗ ВАЎЧЫЦА

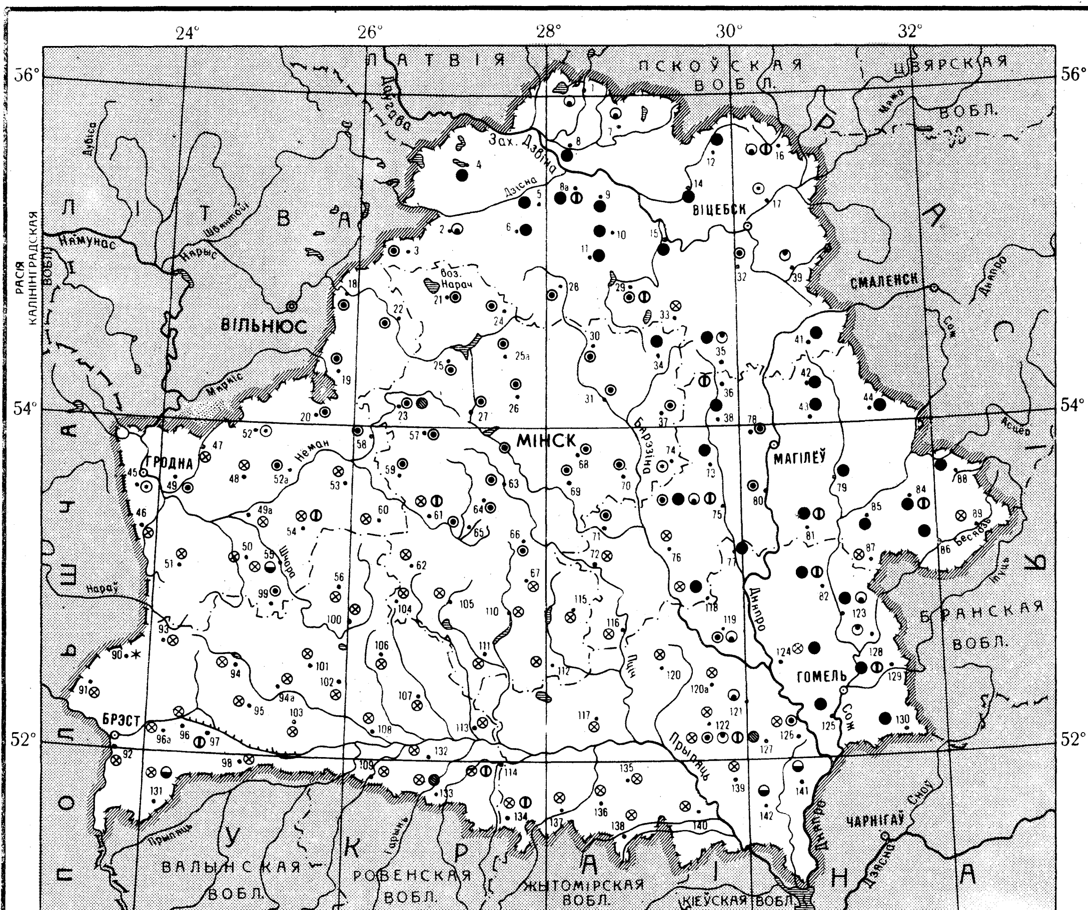
● ВАЎЧЫХА

⊙ ВОЎЧАРКА

Маштаб 1: 5 000 000

ВАЎЧАНЯ

Карта №73

⊗ ВАЎЧАНЯ́

◉ ВАЎЧАНЁ

● ВАЎЧАНЁНАК

◒ ВАЎЧАНЯТКА

ВАЎЧАНО́К

ВАЎЧО́НАК

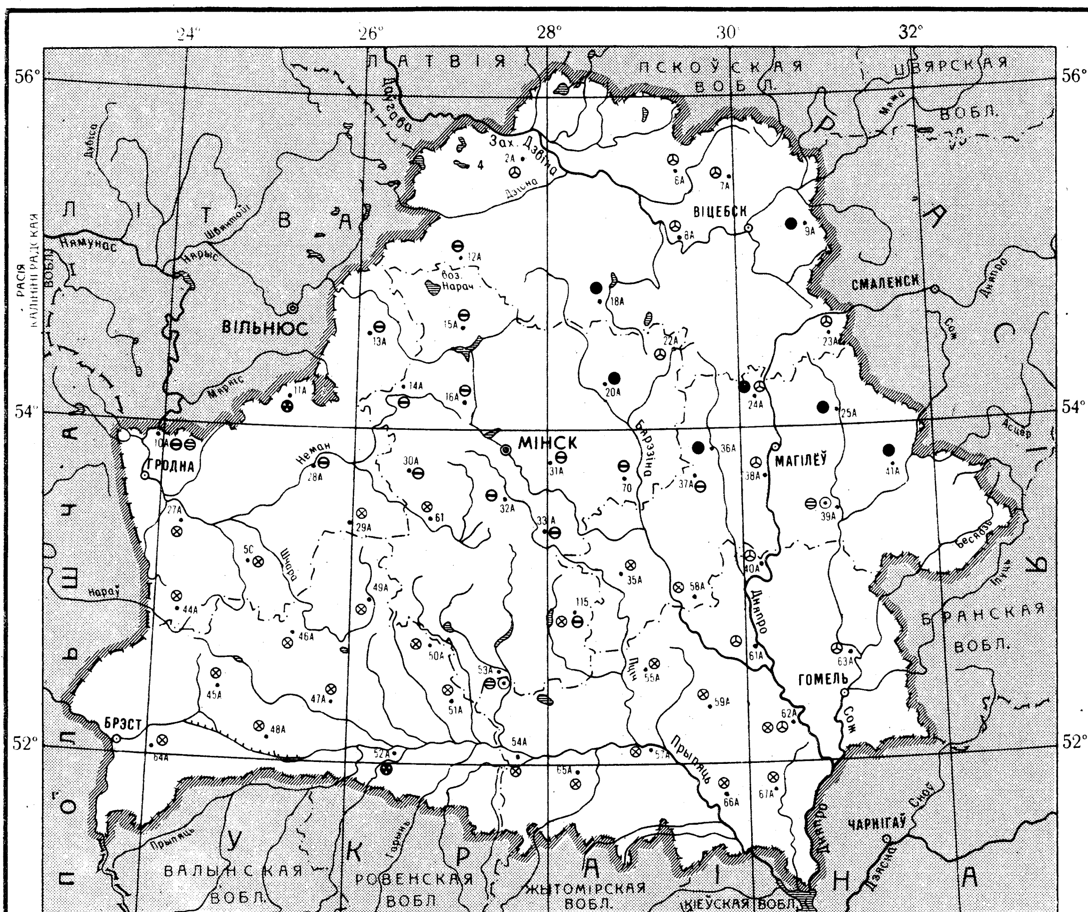
Ф ВАЎЧО́К

● ВАЎЧУ́К

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* ШЧАНЯ́

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ КАЦЯНЯ́

⊖ КАЦЯНЁ

● КАЦЯНЁНАК

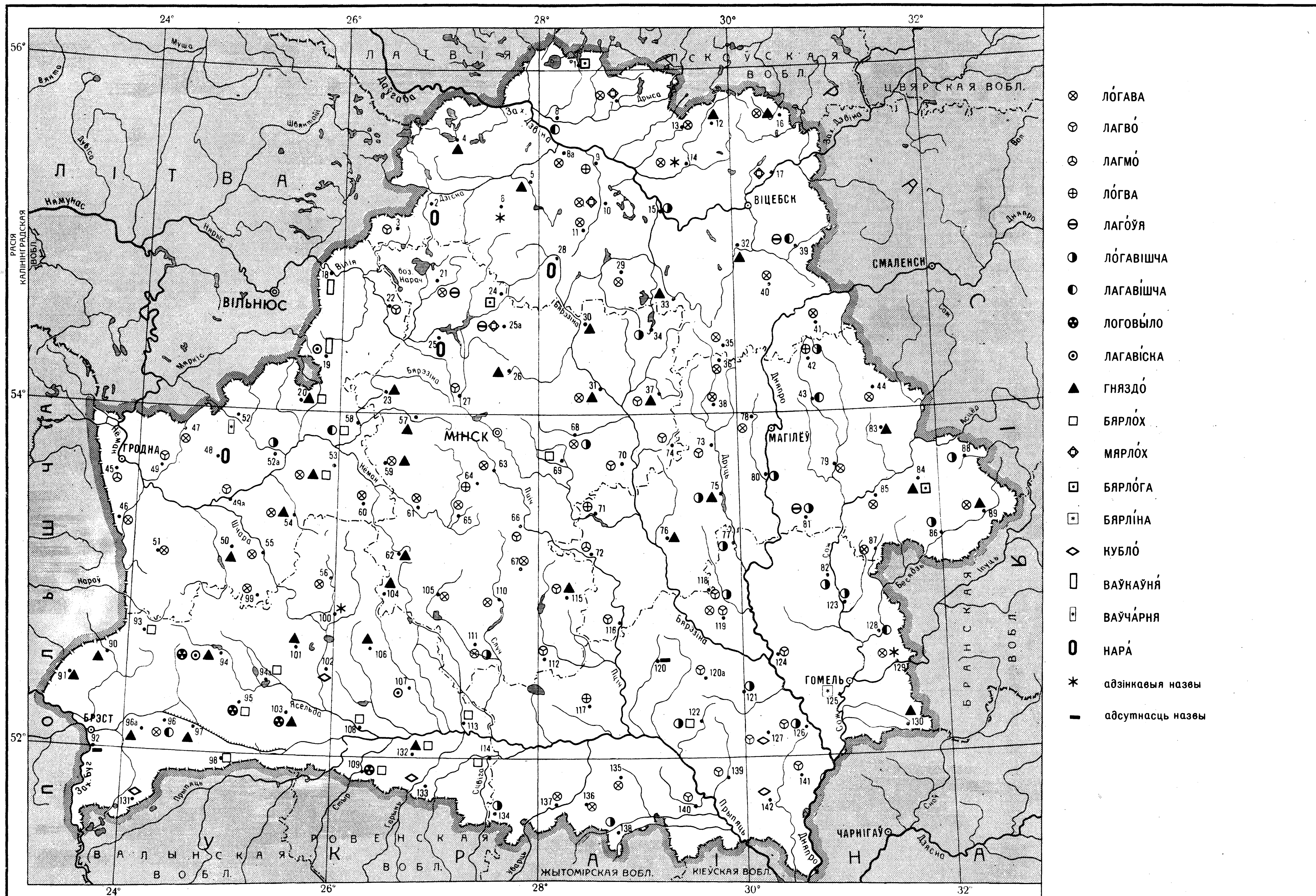
КАЦЮ́К

КАЦЯНЮ́К

КАЦЁНАК

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

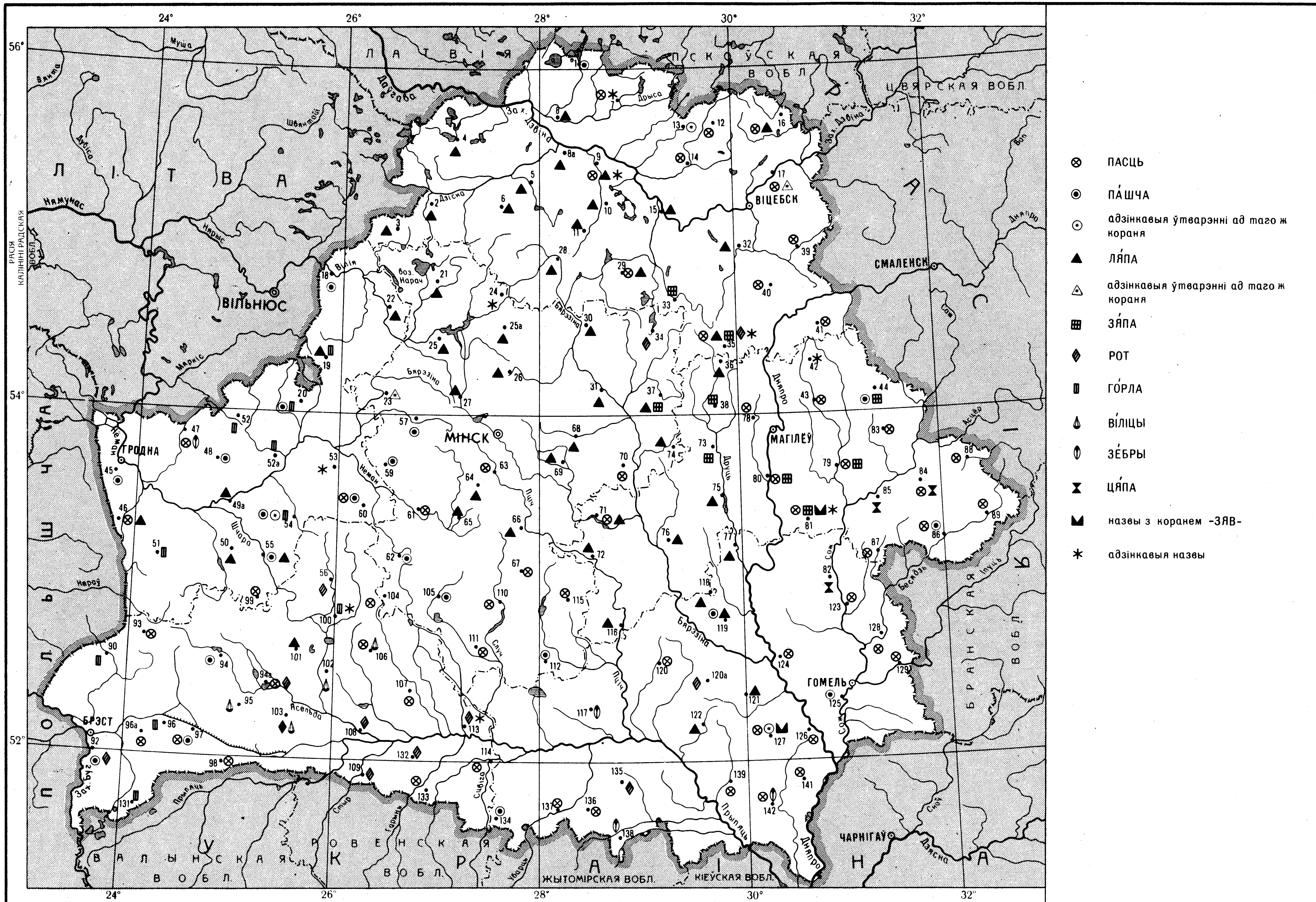
Маштаб 1: 5 000 000

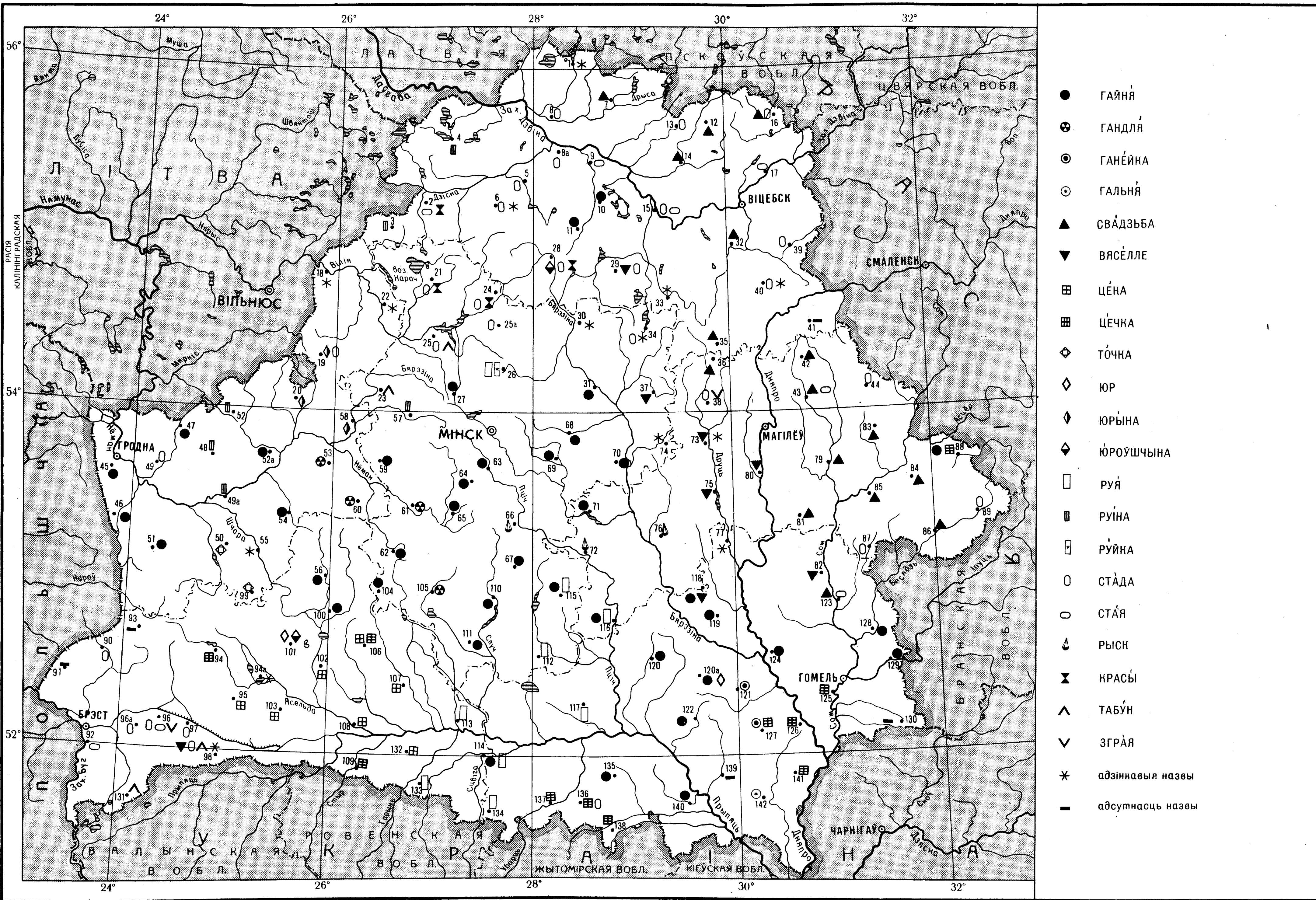
Маштаб 1 : 3 000 000

ПАШЧА ЗВЕРА

Карта № 76

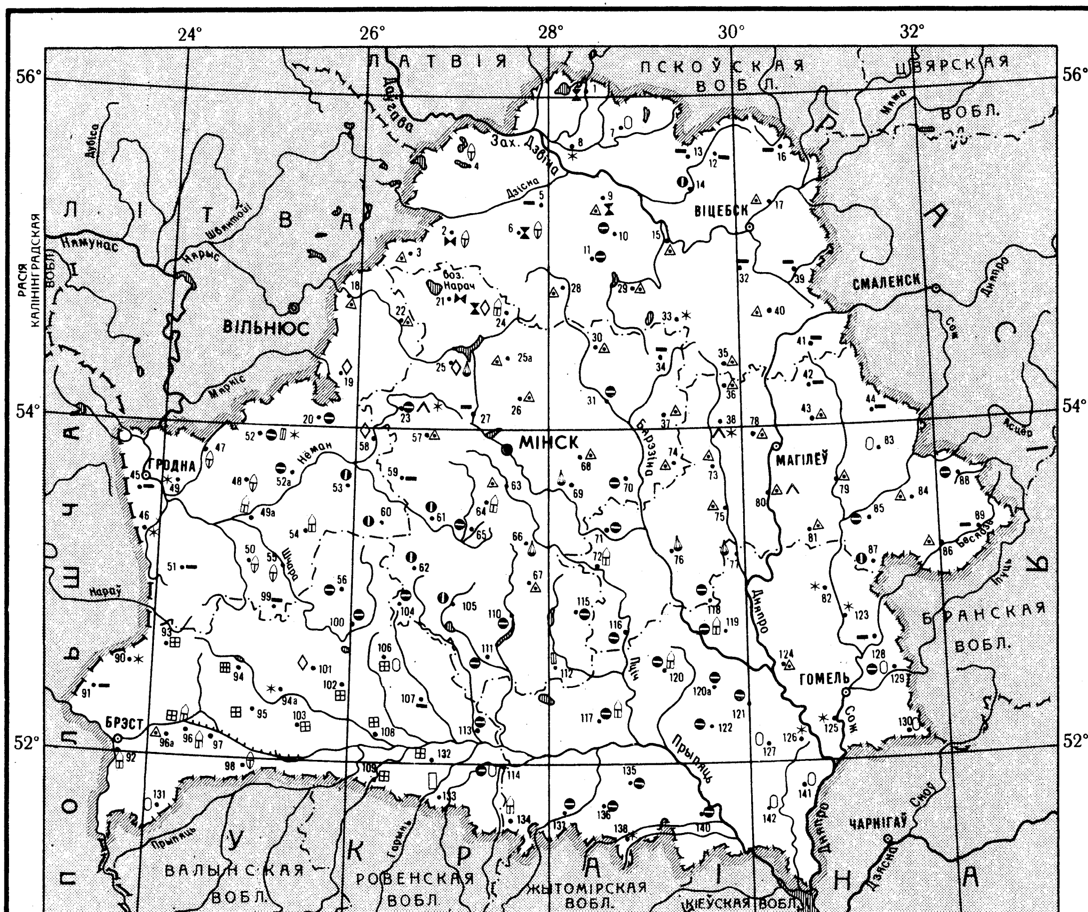
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ГАЙНЮЮЦЬ (пра ваўкоў)

Карта № 78

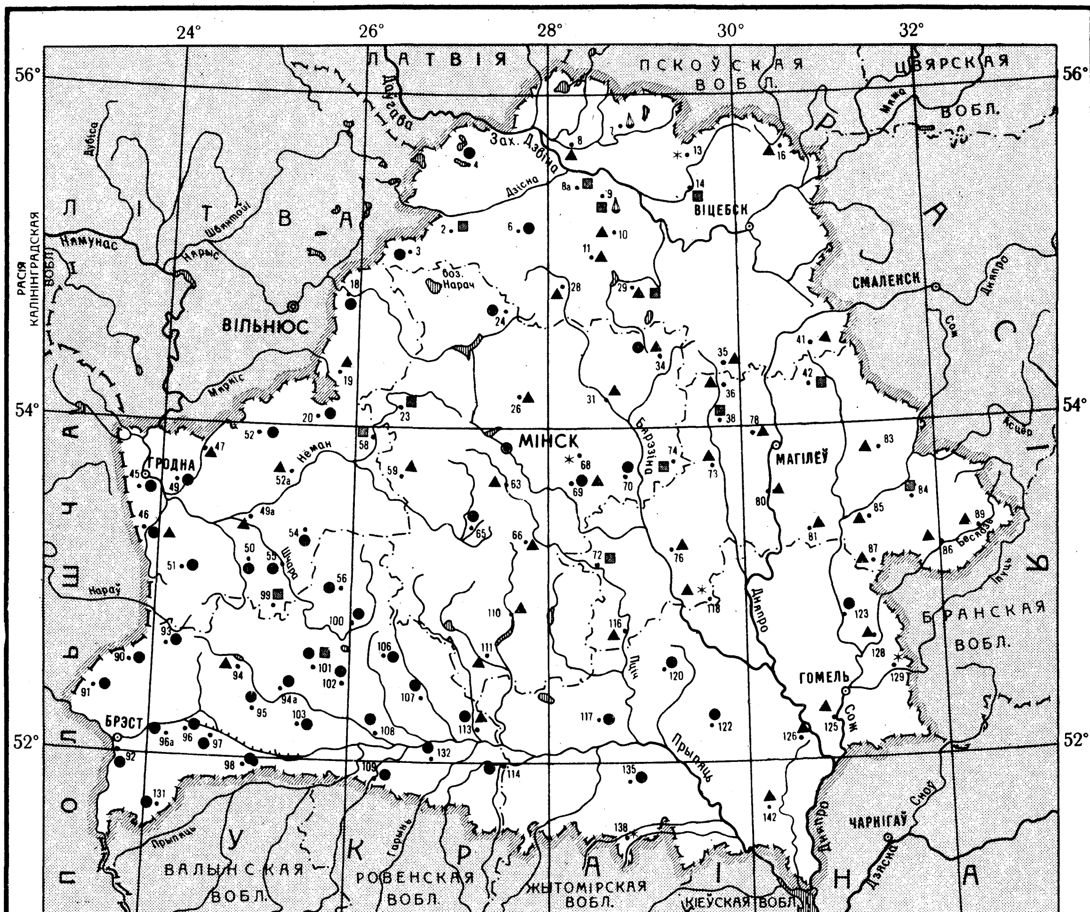

⊖	ГАЙНЮЮЦЬ	▯	РУЙНЯЦЬ
◐	ГАНДЛЮЮЦЬ	▲	РЫШЧАЦЦА
△	ГУЛЯЮЦЬ	⌂	ПАЛЮЮЦЬ
⊞	ЦЕКАЮЦЬ	O	БЕГАЮЦЬ
⊞	ЦЕЧАЦЬ	⊕	ХОДЗЯЦЬ (руінамі, стадам, грумадою)
⧗	КРАСУЮЦЦА	Λ	ТАБУНЯЦЦА
⋈	ПАДНЯЛАСЯ НА КРАСЫ	*	іншыя сінонімы
◇	ЮРАЦЬ (ЮРАЦЦА)	—	адсутнасць дзеяслоўнай формы
▯	РУЯЦЬ		

Маштаб 1:5 000 000

РАЗЯВІЦЬ ПАШЧУ

Карта №79

● РАЗЯ́ВІЦЬ

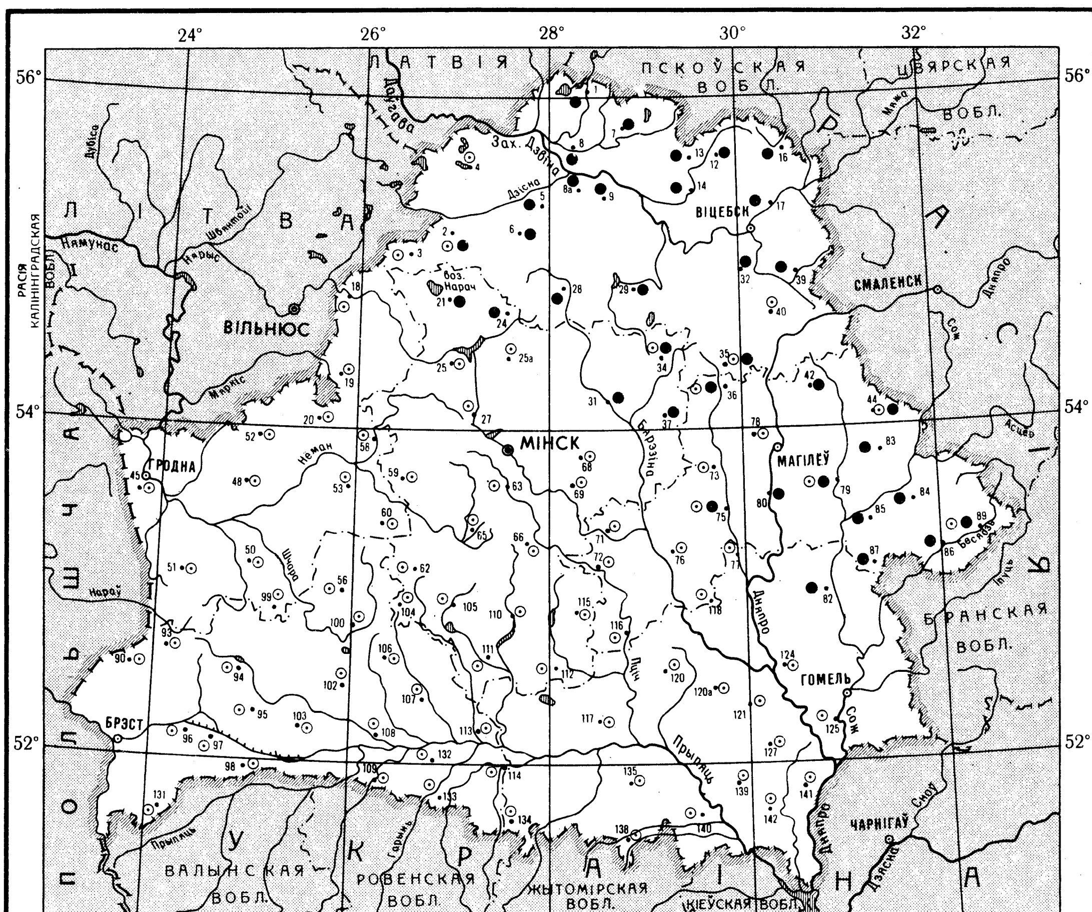
▲ РАСКРЫ́ЦЬ

■ РАЗІ́НУЦЬ

△ РАЗНЯ́ЦЬ

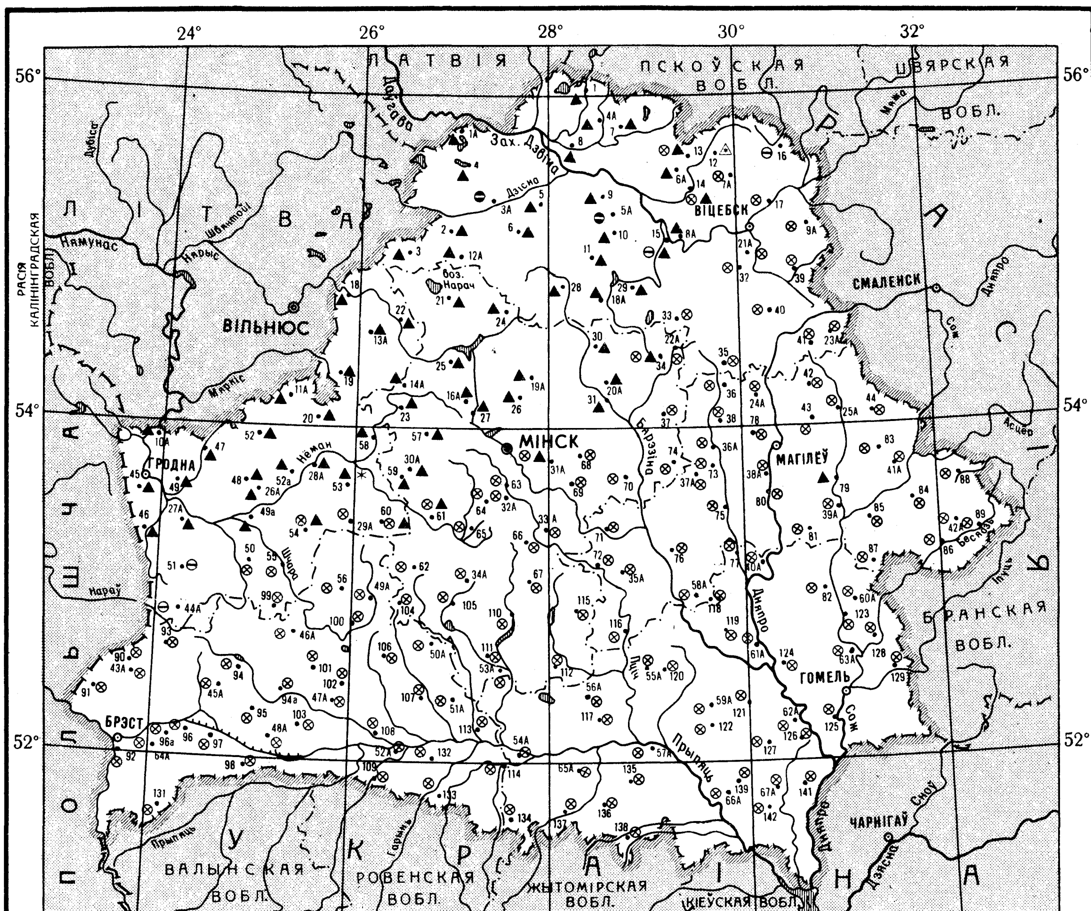
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ВОЎЧЫ

ВАЎЧЫНЫ

ТХОР

ХОР

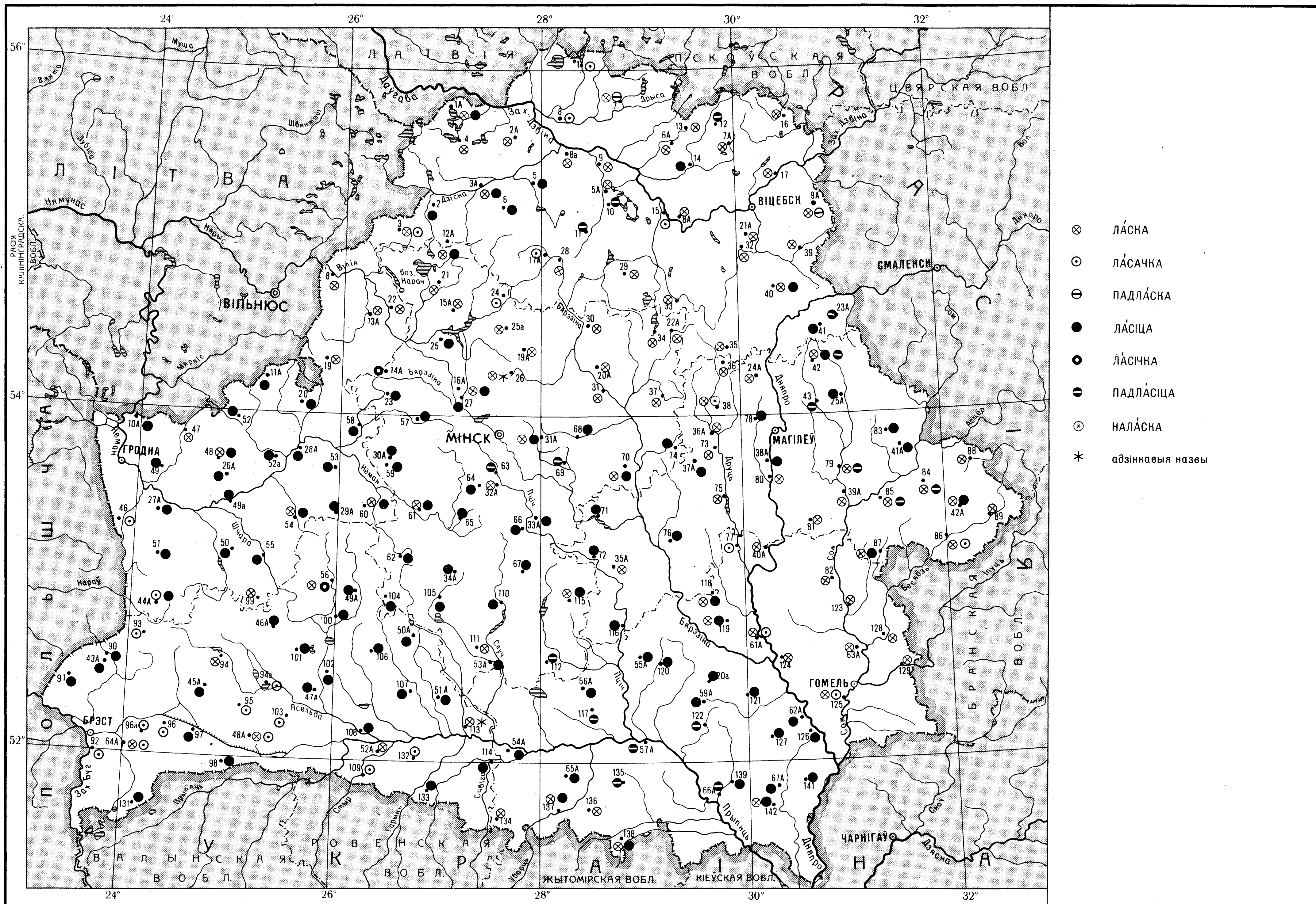
ХАРО́К

ШАШО́К

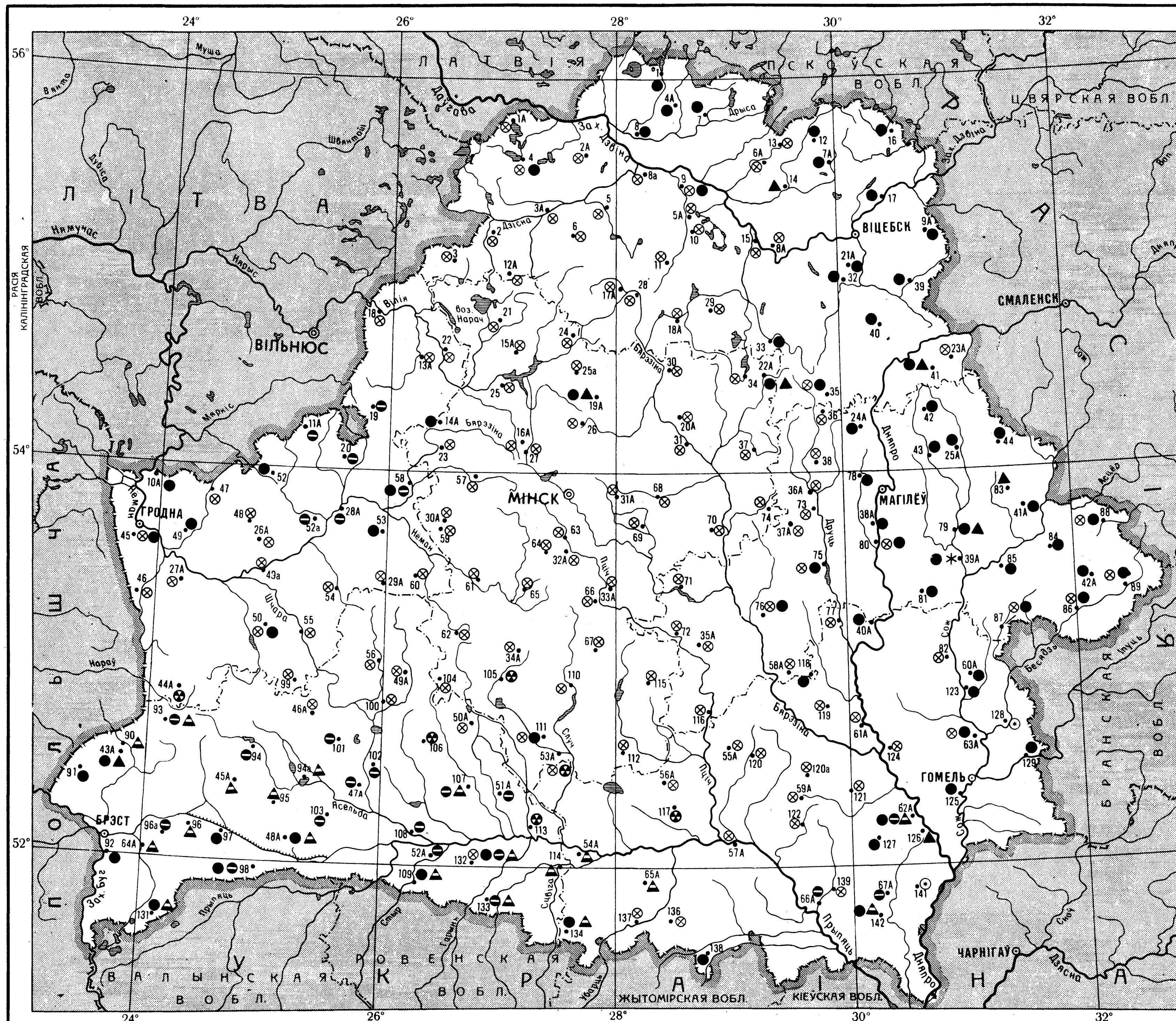
ШАШКО́

СМЯРДЗЮ́К

Маштаб 1: 5 000 000

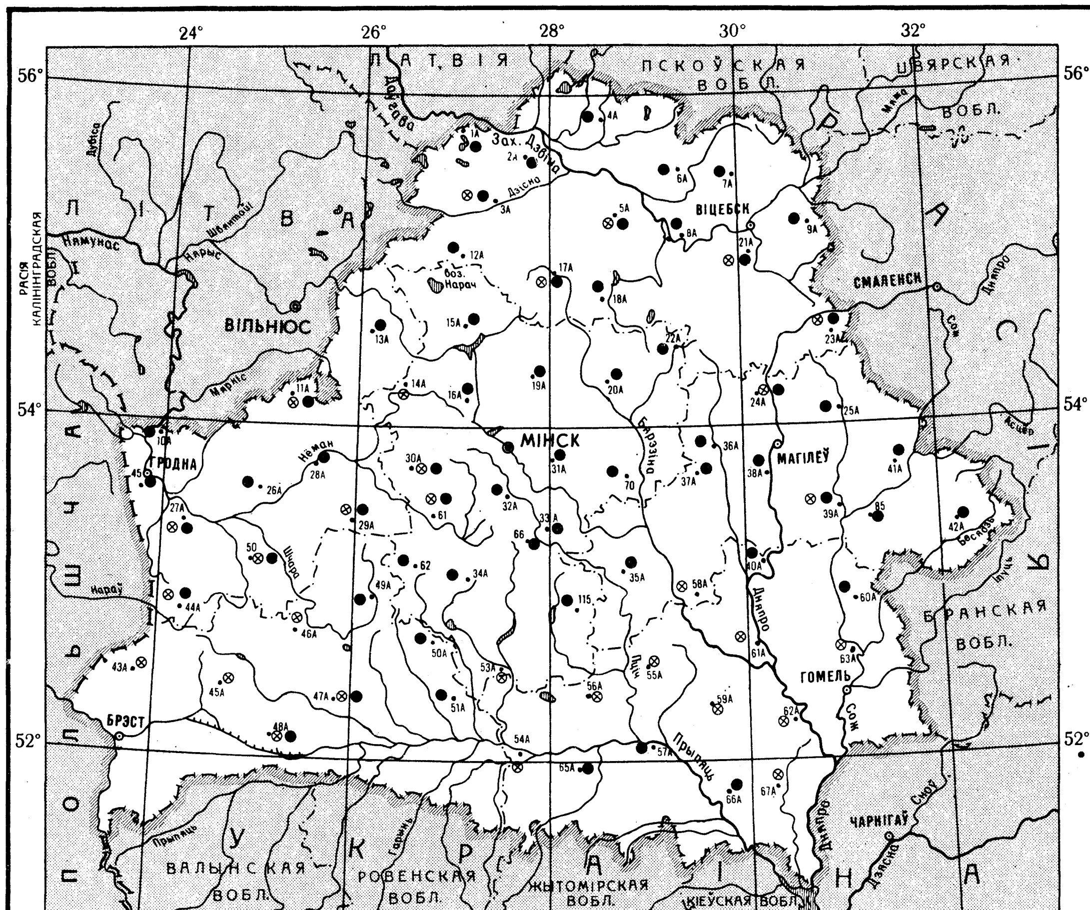

Маштаб 1 : 3 000 000

- ⊗ во́жык
- ● ёжык
- ⊖ ё́жык
- ☢ о́жык
- ⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад той жа асновы
- ▲ ёж
- △ еж
- ✱ выжано́к

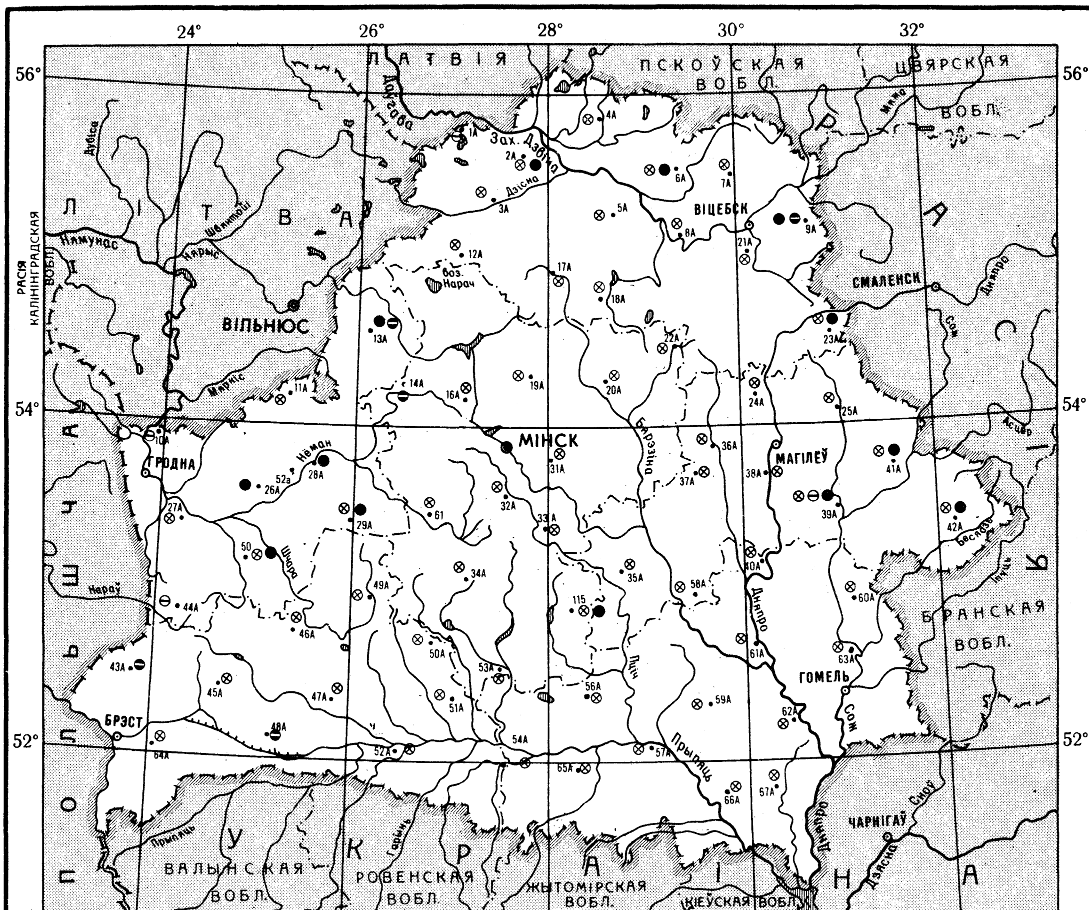
Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ЛІСА́

● ЛІСІ́ЦА

Маштаб 1 : 5 000 000

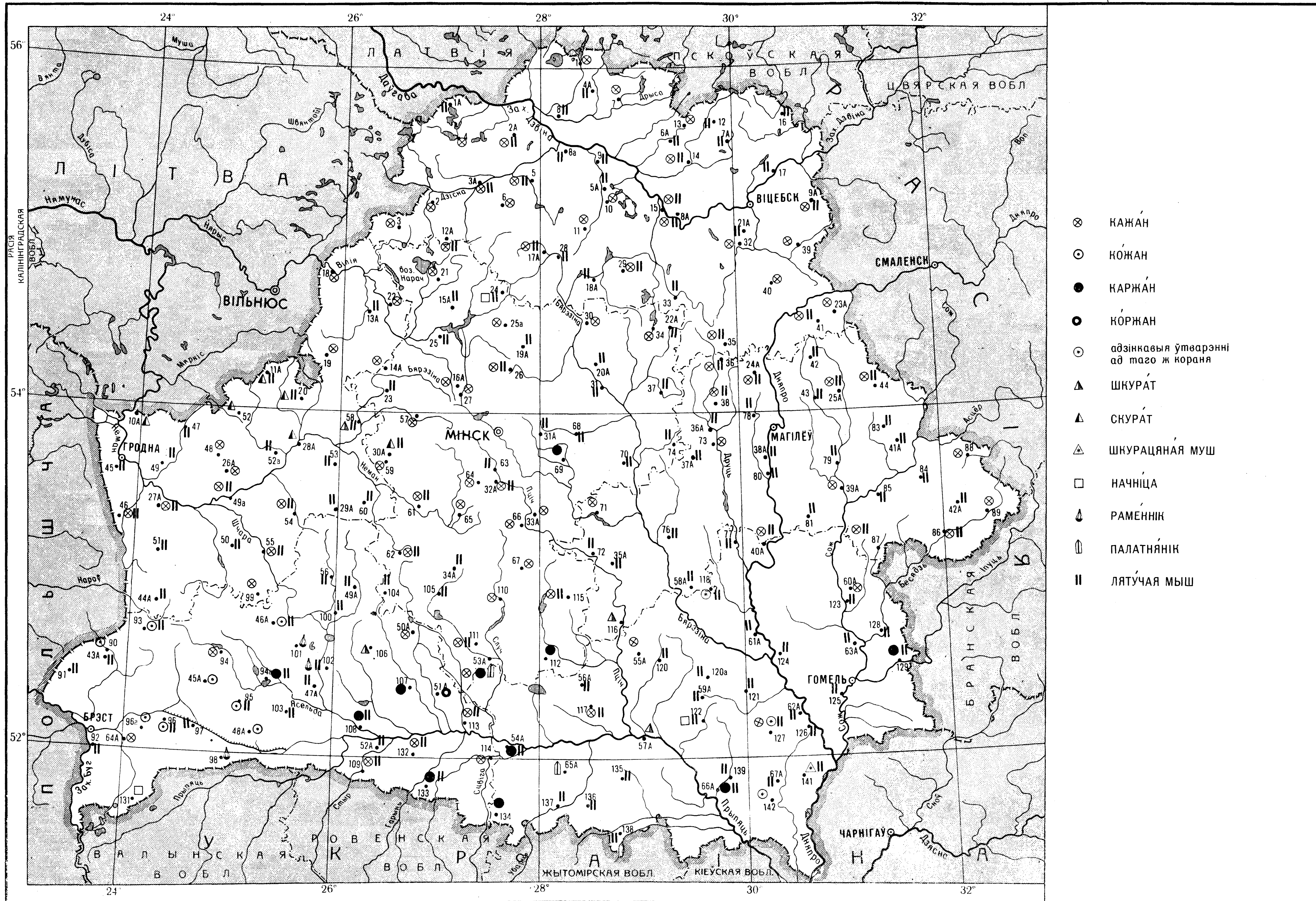
⊗ МЯДЗВЕ́ДЗІЦА

⊖ МЕДЗВЯДЗІ́ЦА

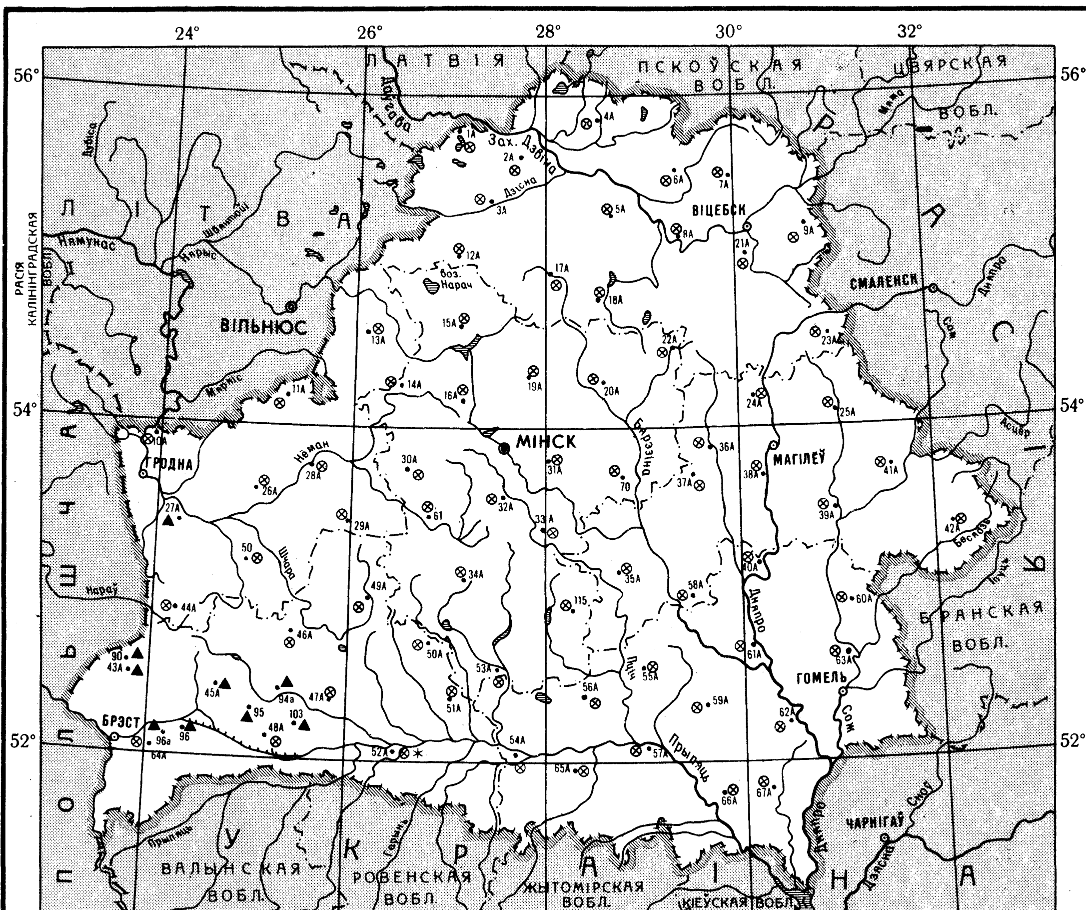
● МЯДЗВЕ́ДЗІХА

⊖ МЕДЗВЯДЗІ́ХА

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

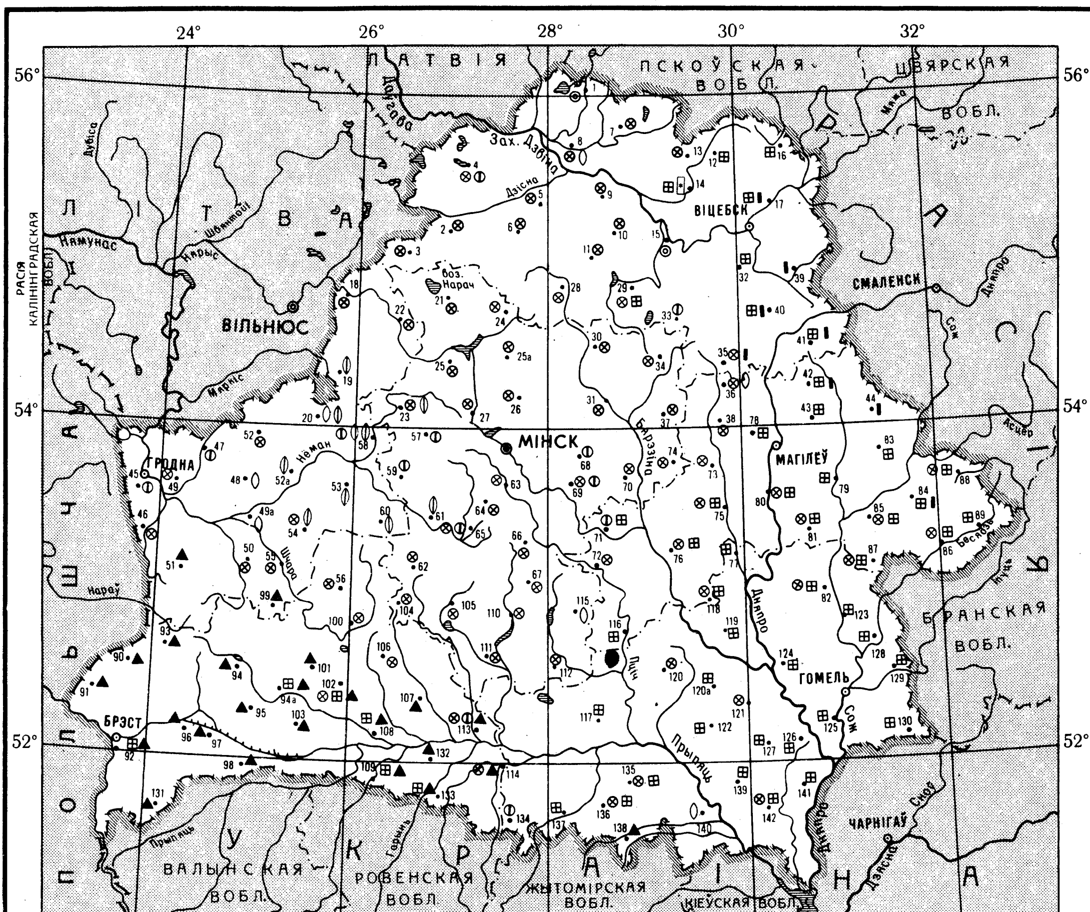

⊗ КРОТ

▲ ПОЎХ

∗ ТАЧАК

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ ПАЦУК

ПАЦ

ПУЦАК

БАЦУК

БАЦ

КРЫСА

▲ ШЧУР

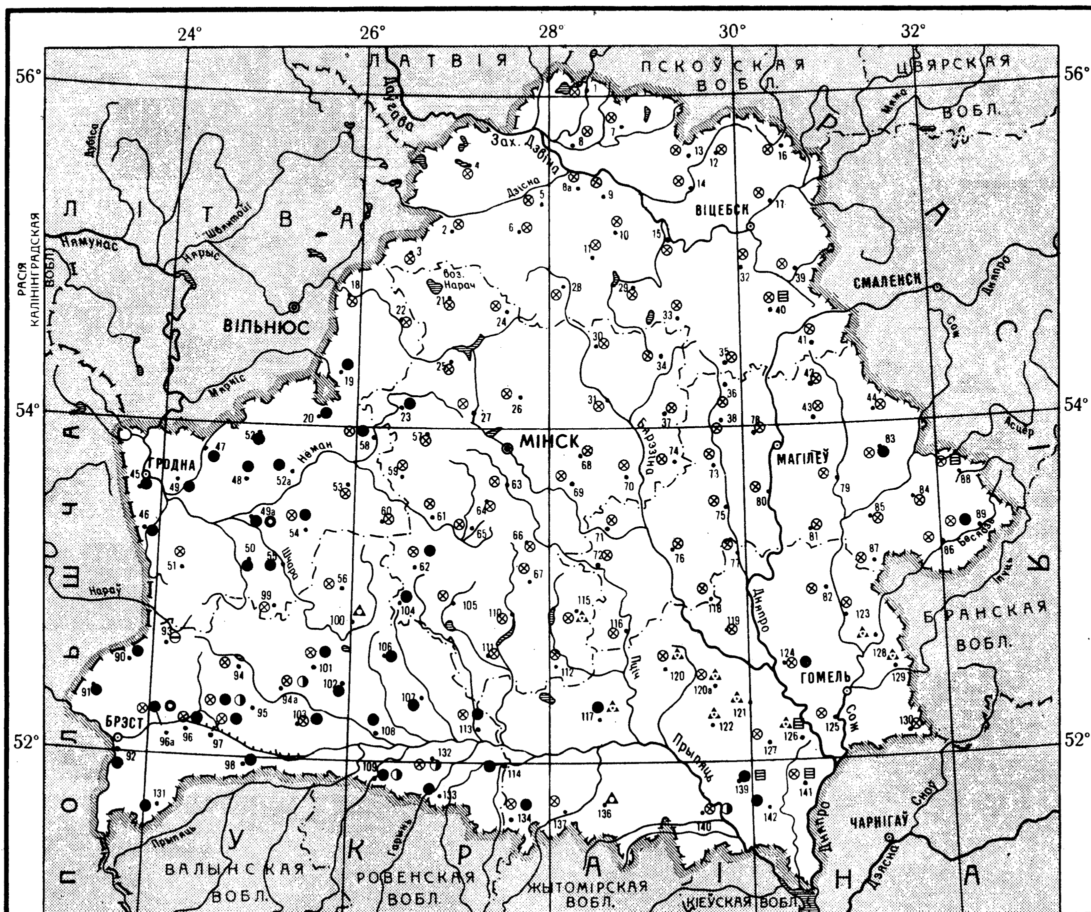
СМЫЛЯНКА

СМАЛЯЧЫ

Маштаб 1 : 5 000 000

ДЗІКІЯ ПТУШКІ (агульная назва)

Карта №89

⊗ ПТУ́ШКА

● ПТА́ШКА

⊖ ПТУ́ХА

◑ ПТАХ

○ ПТА́ХА

△ ВЕРАБЕ́Й

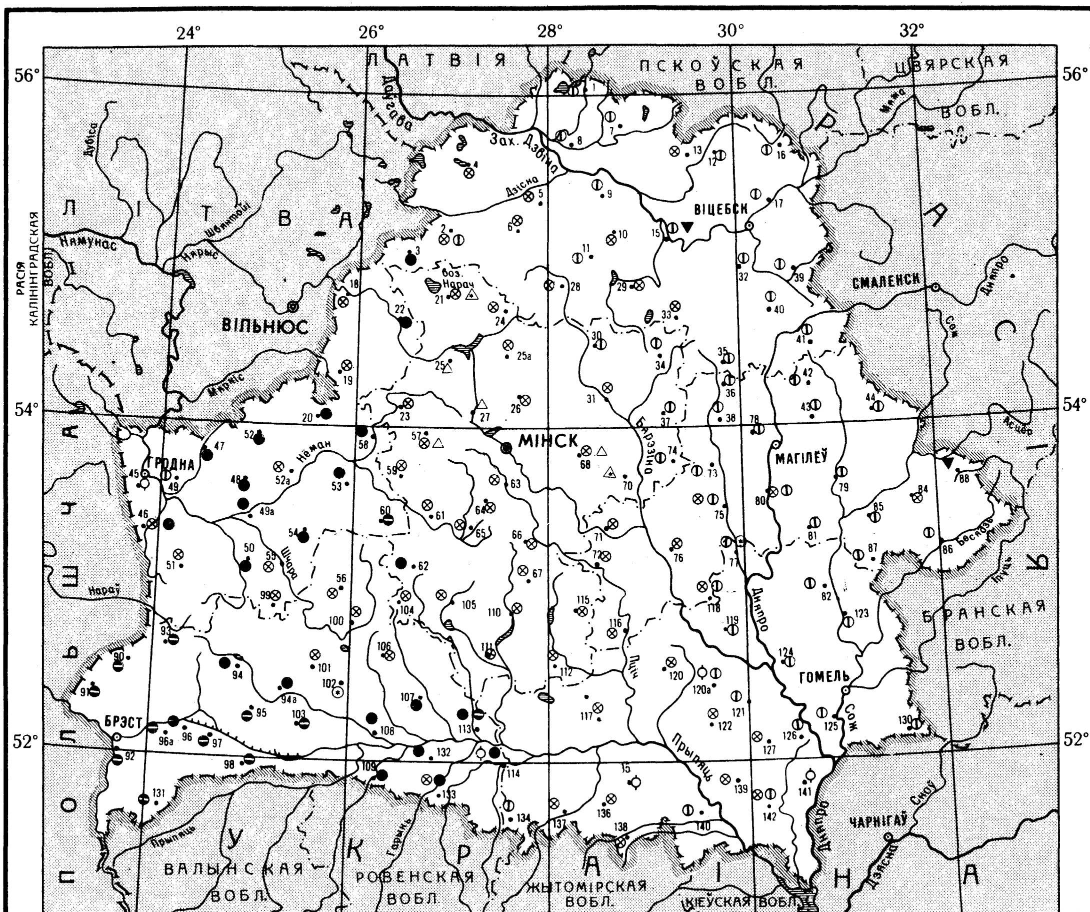
△ ГАРАБЕ́Ц

⊟ ПЦІ́ЦА

Маштаб 1 : 5 000 000

ДЗЮБА

Карта №90

ДЗЮБА

ДЗЮБА́

ДЗЮ́БКА

ДЗЮБ

ДЗЮБА́К

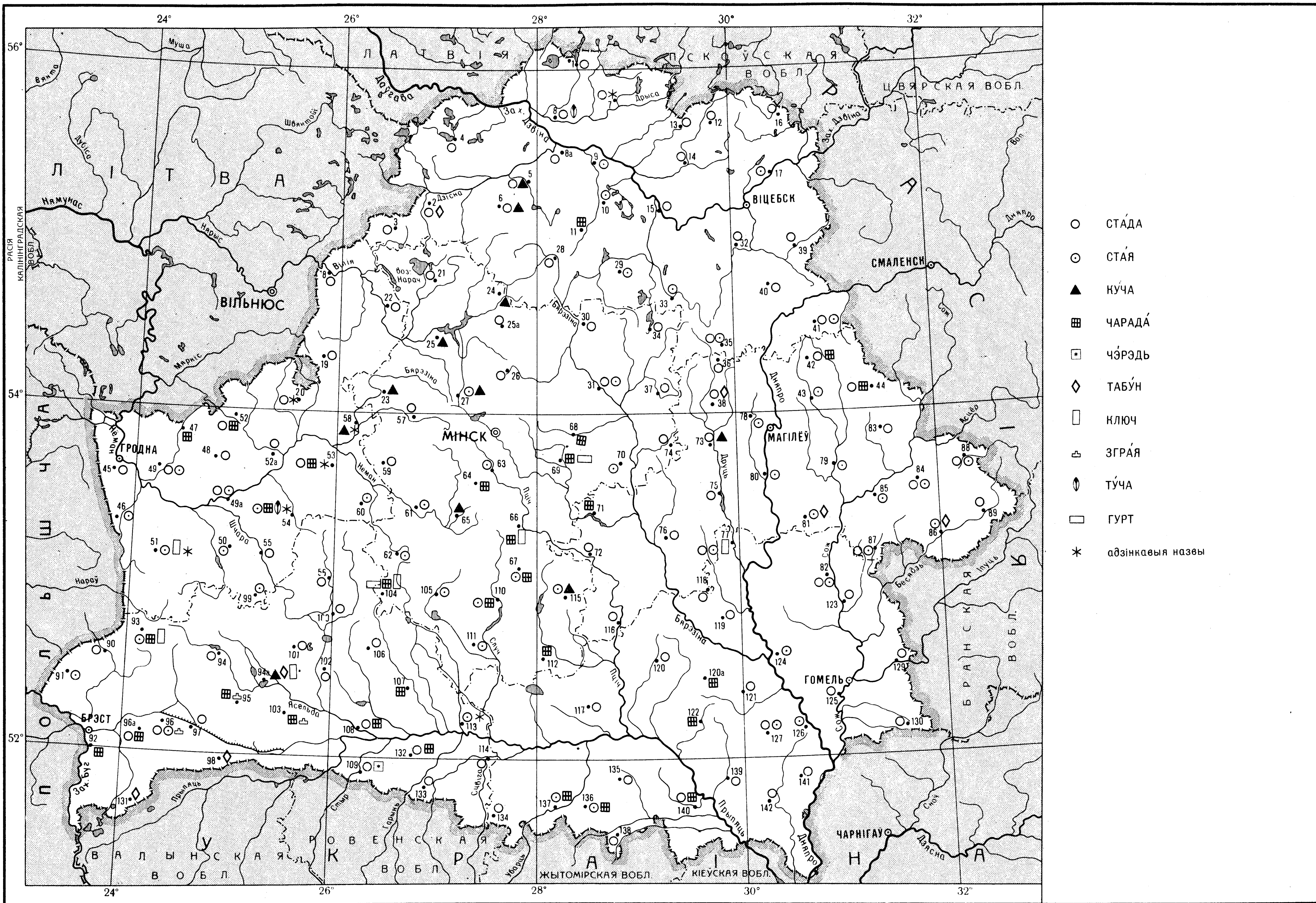
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

КЛЮЎ

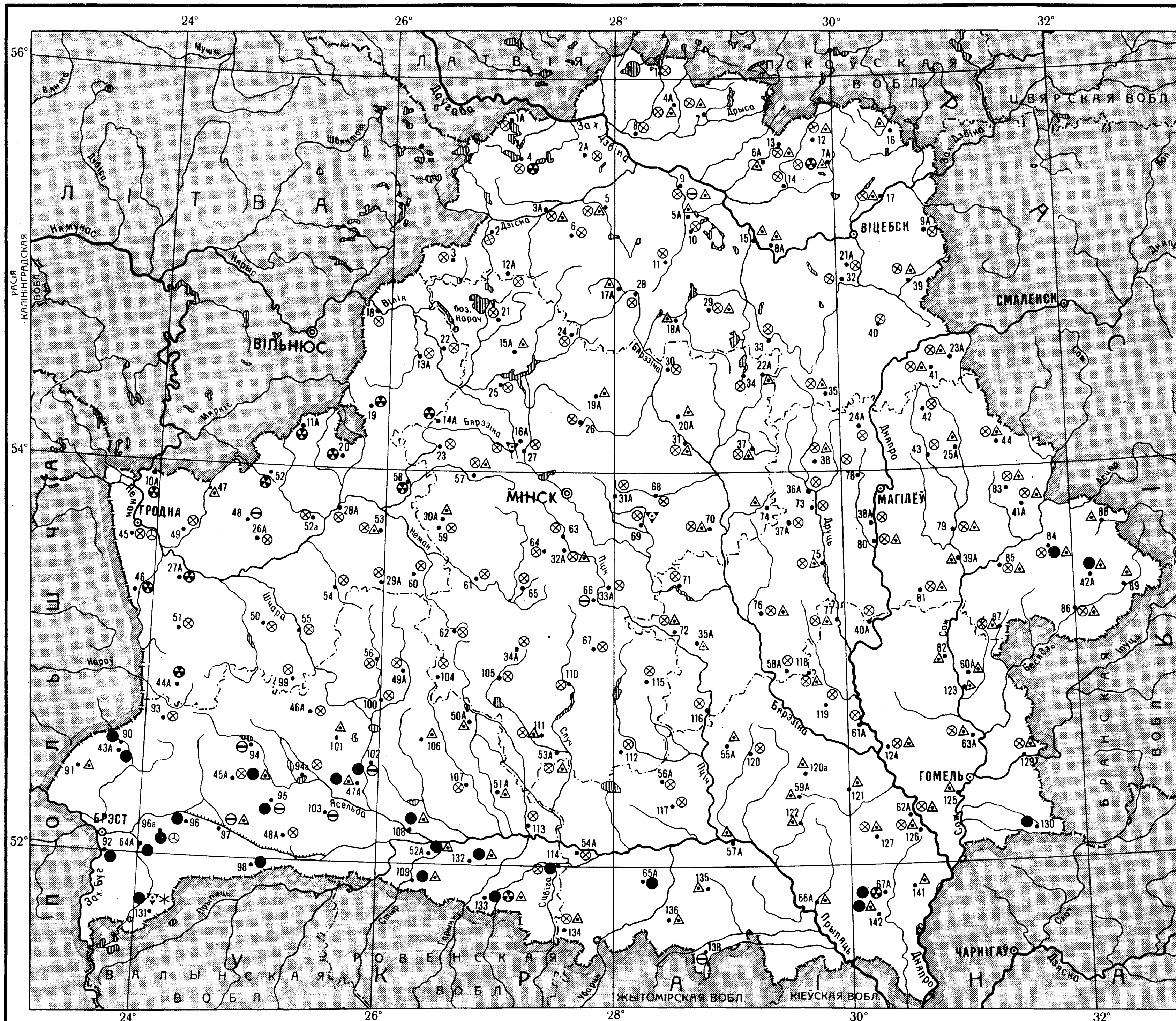
ГЛЮГА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ДЗЯЎБУ́ЦЬ

● ДАЎБУ́ЦЬ

◔ ДЗЯ́БАЮЦЬ

☢ ДЗЮ́БАЮЦЬ

⊖ ДЗЁЎБУ́ЦЬ

△ КЛЮ́ЮЦЬ

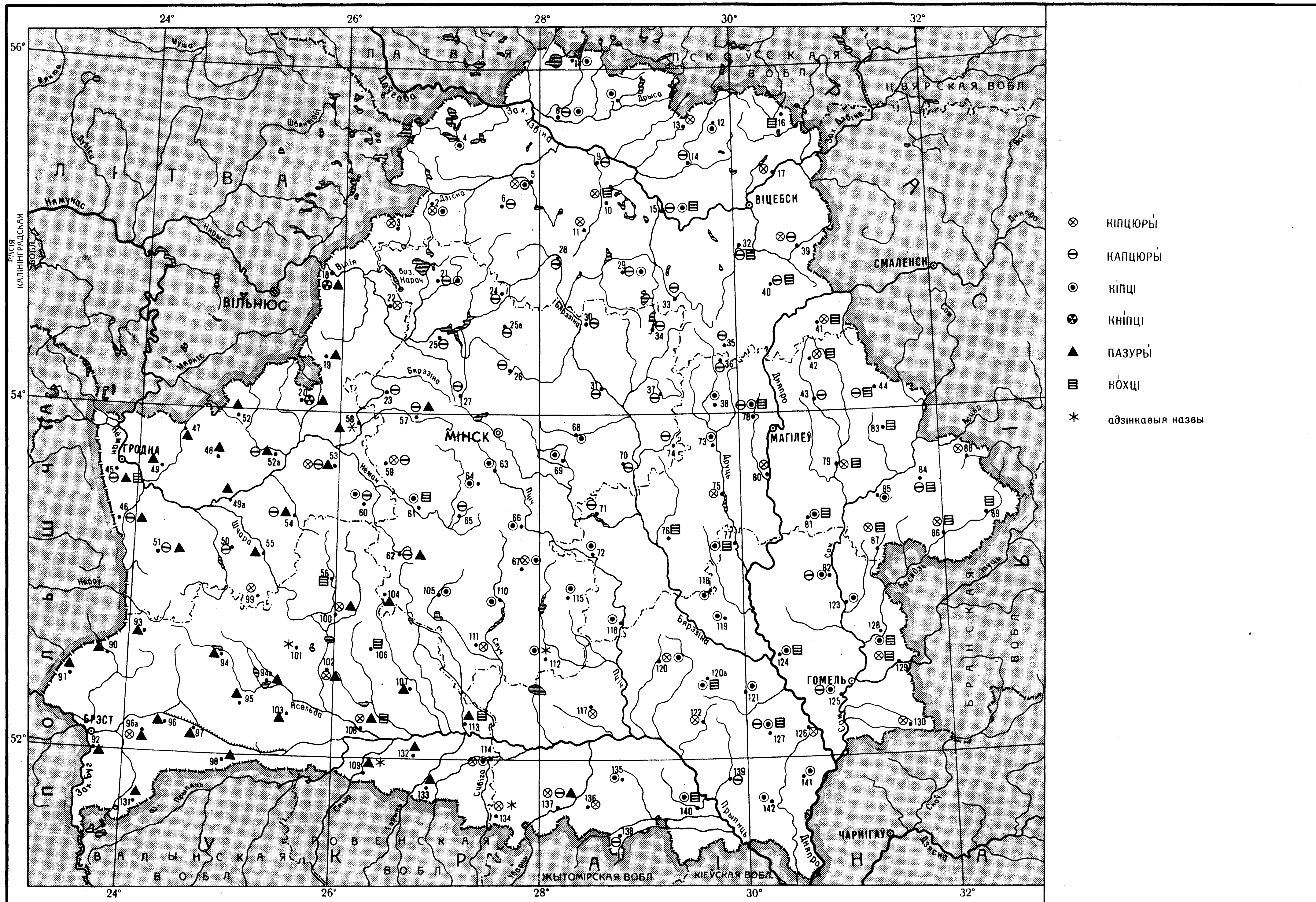
▽ ГЛЮ́ЮЦЬ

✳ ГЛЕ́ГАЮЦЬ

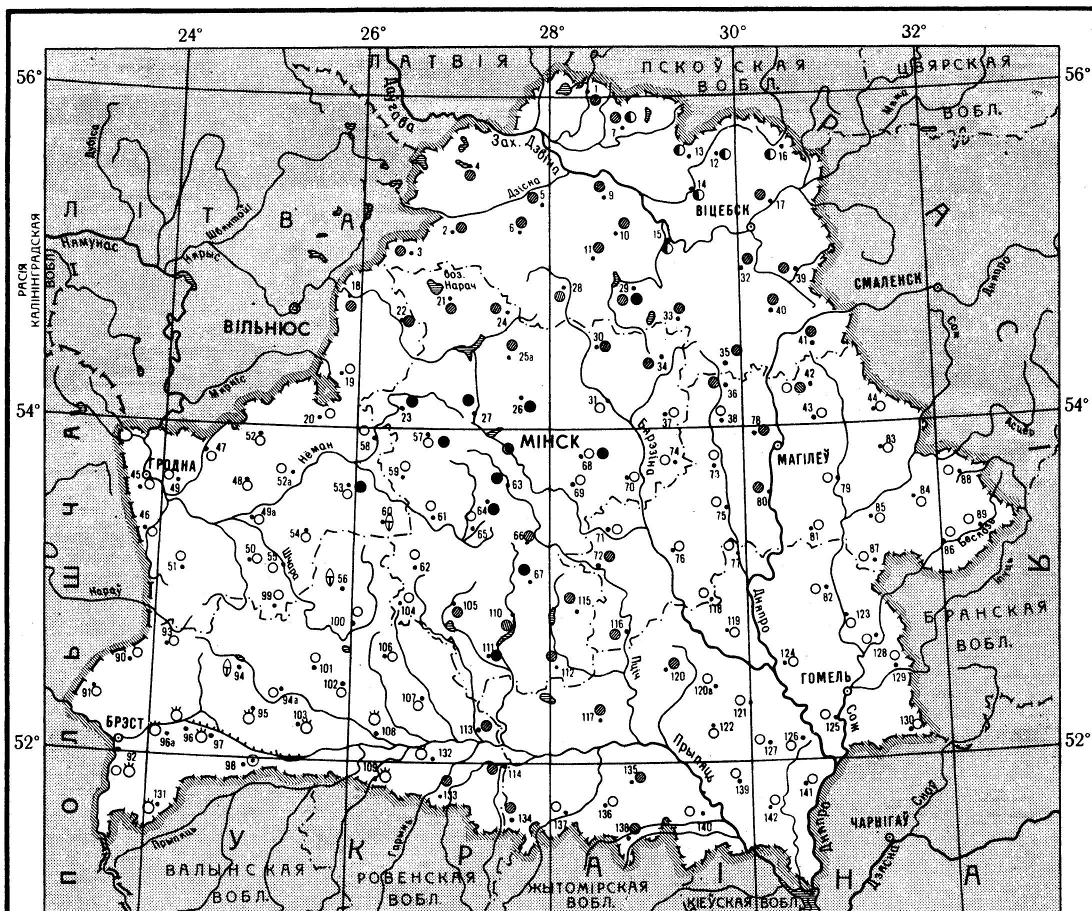
Маштаб 1 : 3 000 000

КІПЦЮРЫ Ў ПТУШАК

Карта № 93

Маштаб 1 : 3 000 000

ВО́ЛЯ

ВО́ЛО

ВАЛЛЁ

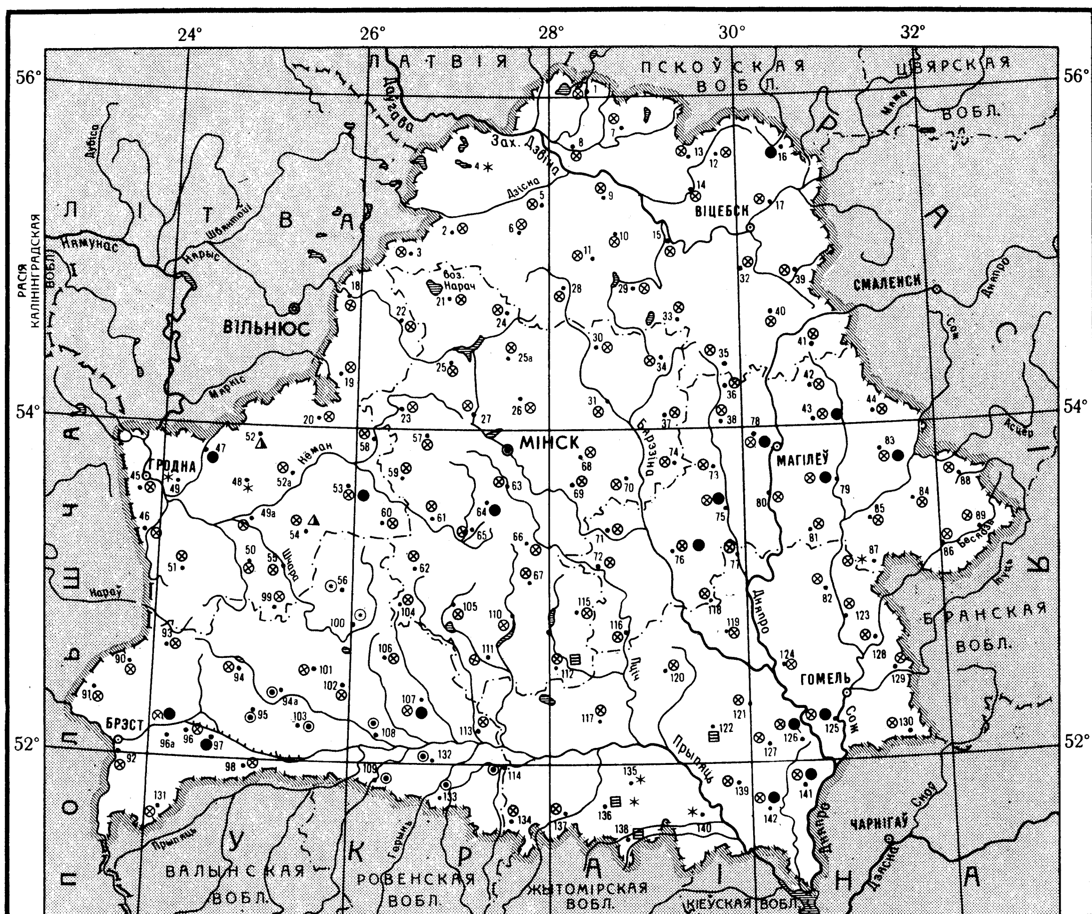
ВАЛЛЯ́К

ВАЛЮ́ШКА

ВО́ЛЫВО

ВУГО́ЛЁ

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ПУП

● ПУПО́К

◉ ПУПЭ́Ц

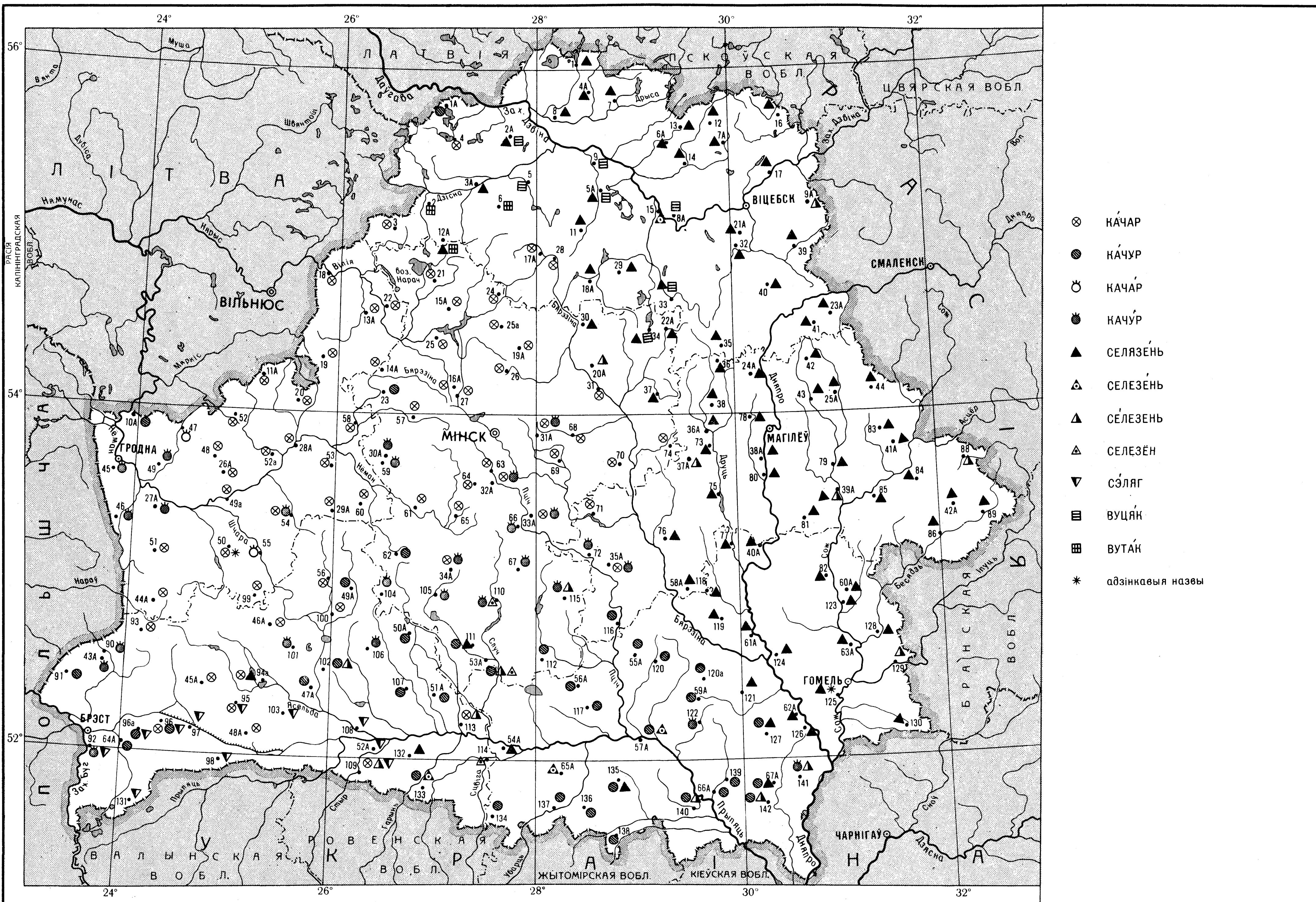
⊙ адзінкавыя утварэнні ад таго ж кораня

▲ КУНДЗЮ́К

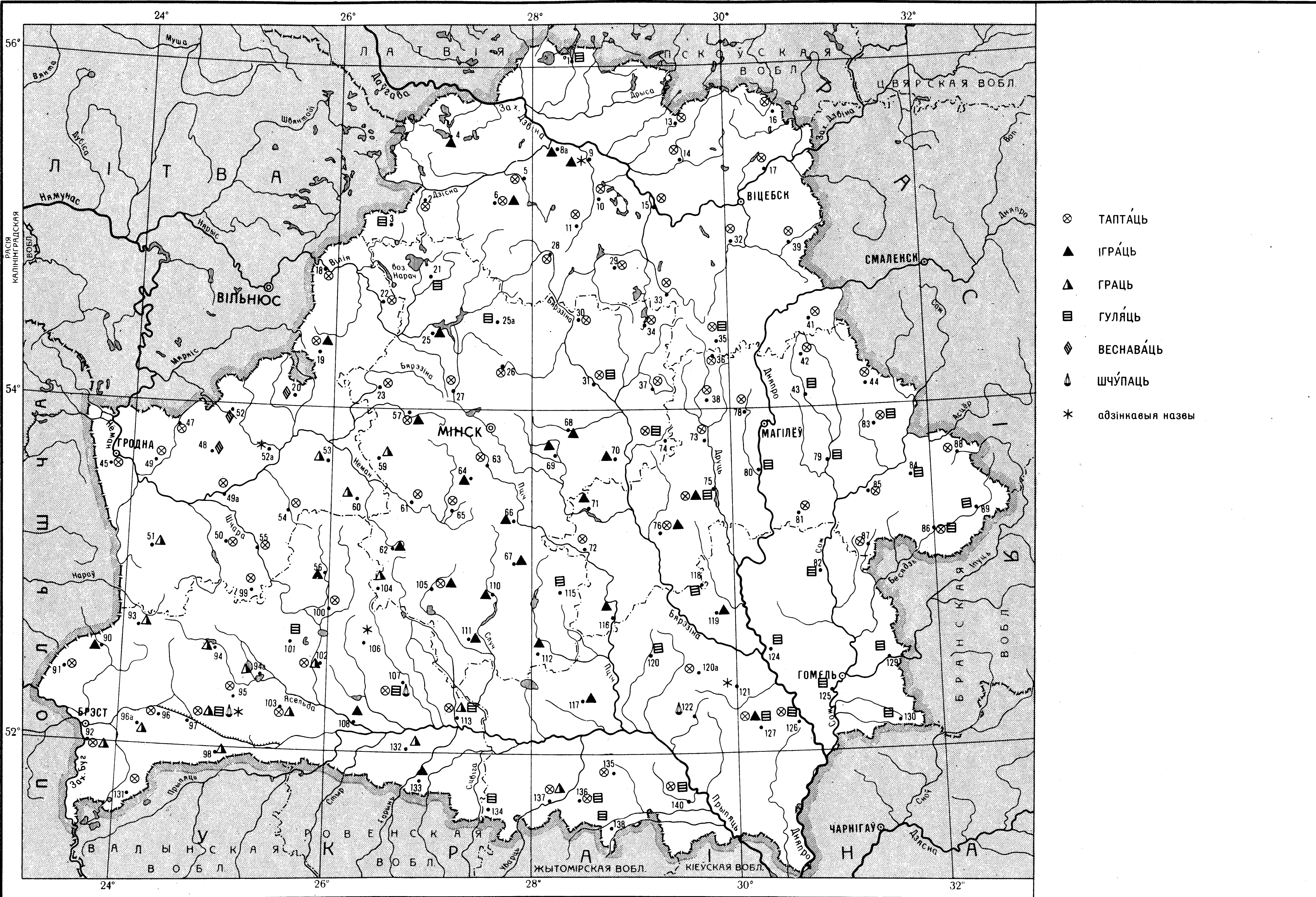
⊟ КО́ЎБІК

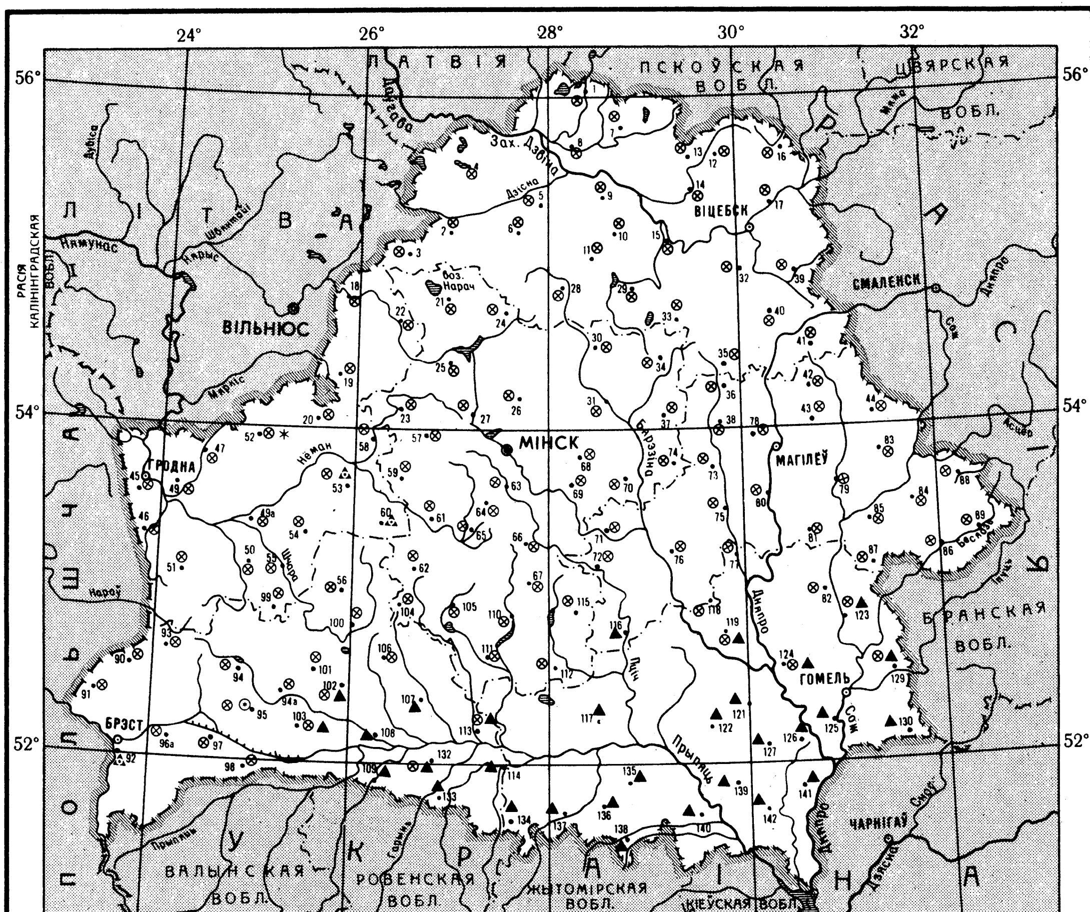
* іншыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ТАПТАЦЬ
ІГРАЦЬ
ГРАЦЬ
ГУЛЯЦЬ
ВЕСНАВАЦЬ
ШЧУПАЦЬ
адзінкавыя назвы
ВІЦЕБСК
МІНСК
ГРОДНА
МАГІЛЕЎ
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ВІЛЬНЮС
СМАЛЕНСК
ЧАРНІГАЎ
ЛАТВІЯ
ЛІТВА
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ГНЯЗДО́

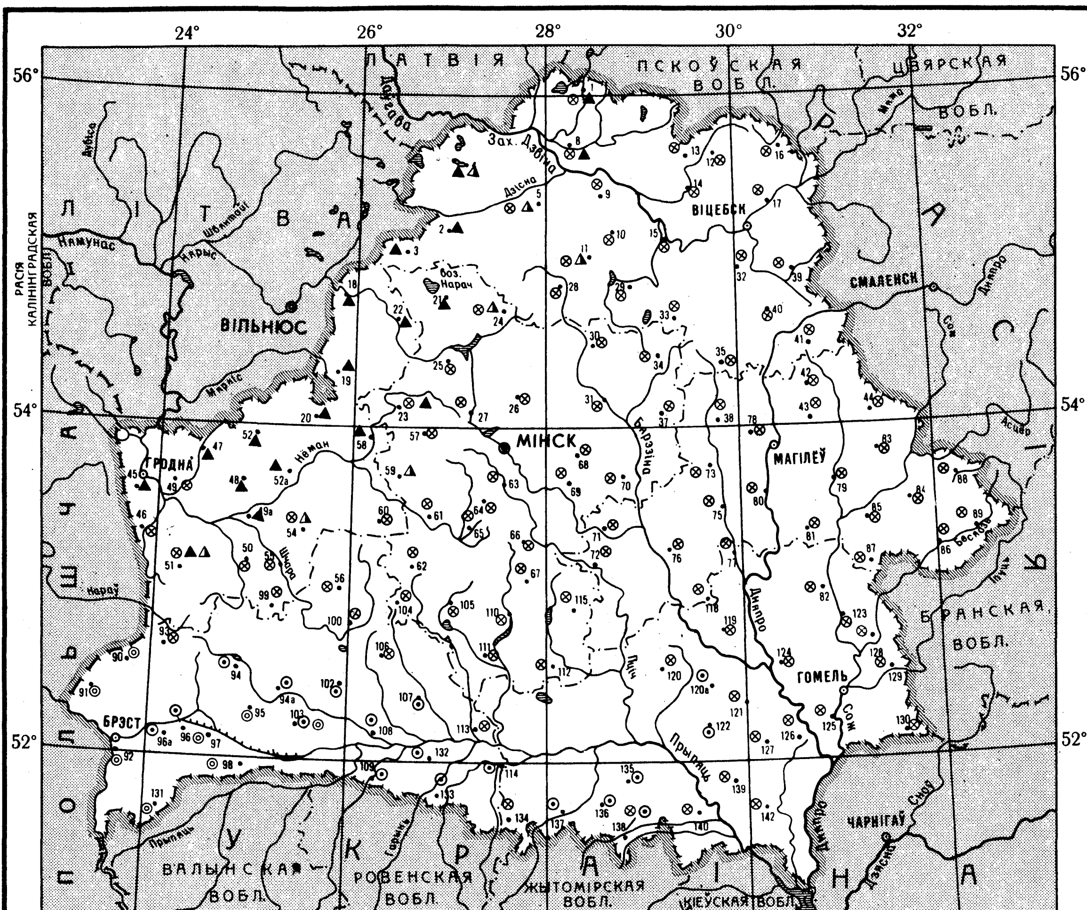
⊙ НЫЗДО́

▲ КУБЛО́

△ КУ́ПЯЛО

* ЃУШТА

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ЯЙЦО́

⊙ ЯЙЦЭ́

◎ ІЦЭ́

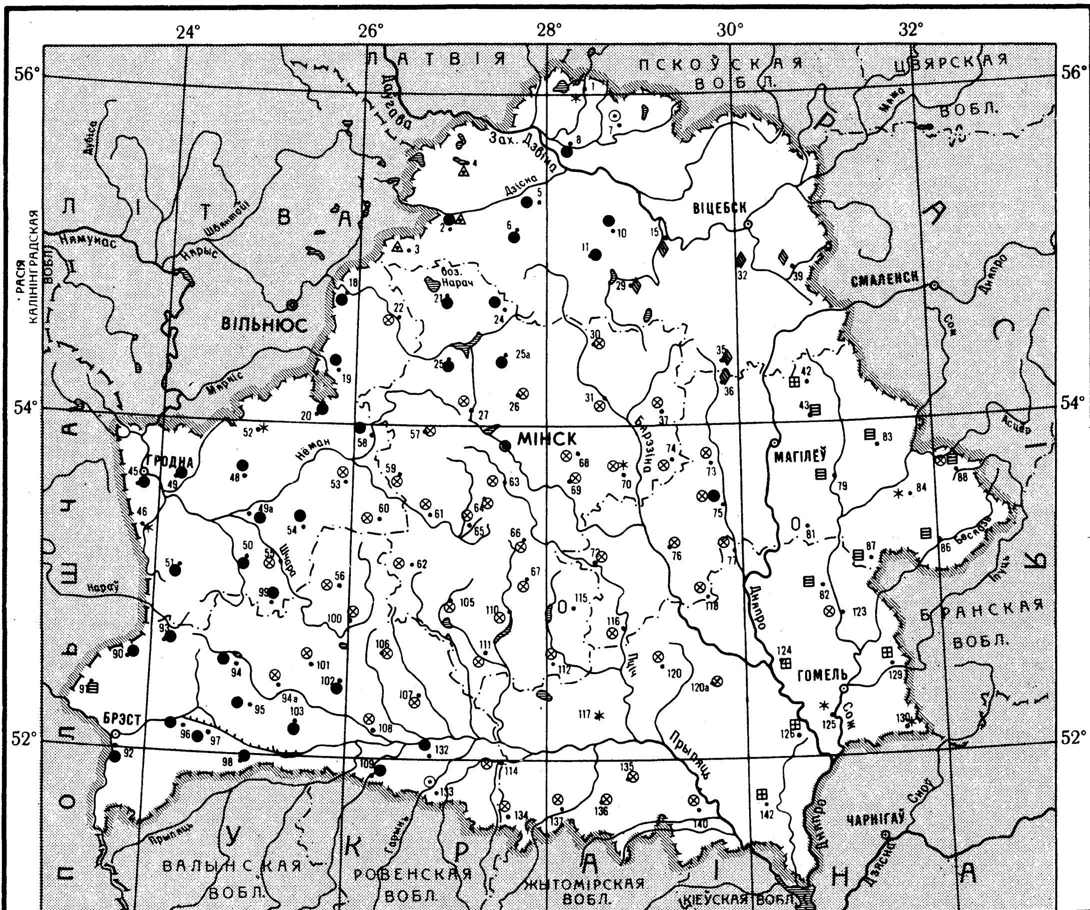
▲ ЯЙКО́

△ Я́ЙКА

Маштаб 1: 5 000 000

АПЛОДНЕНАЕ ЯЙЦО

Карта №100

⊗ НАЙГРА́НАЕ

● ЗАЙГРА́НАЕ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

△ ЗАХО́ДЛАЕ

⊟ ЗАРО́ДАК

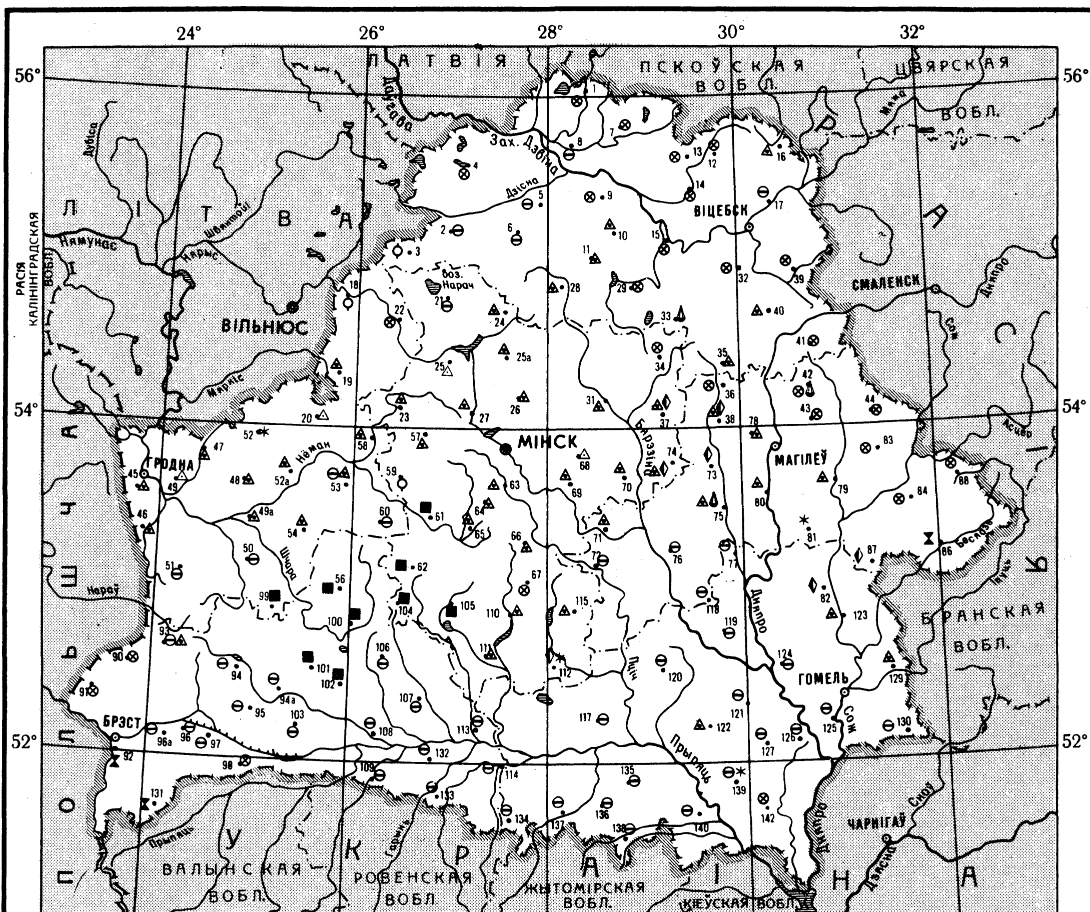
⊞ НАРО́ДАК

◈ ПЕ́ЎНАЕ

0 НАГУ́ЛЕНАЕ

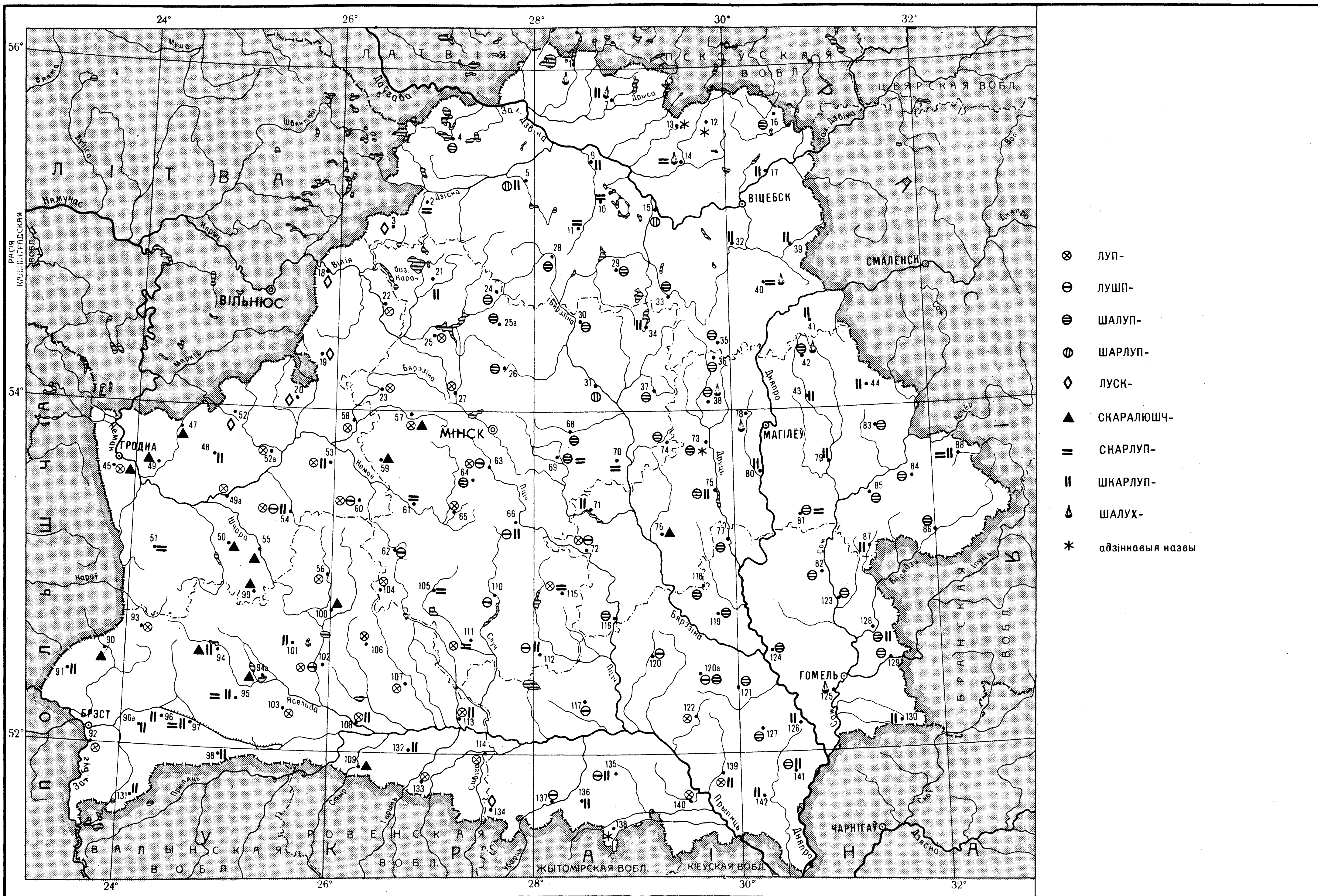
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

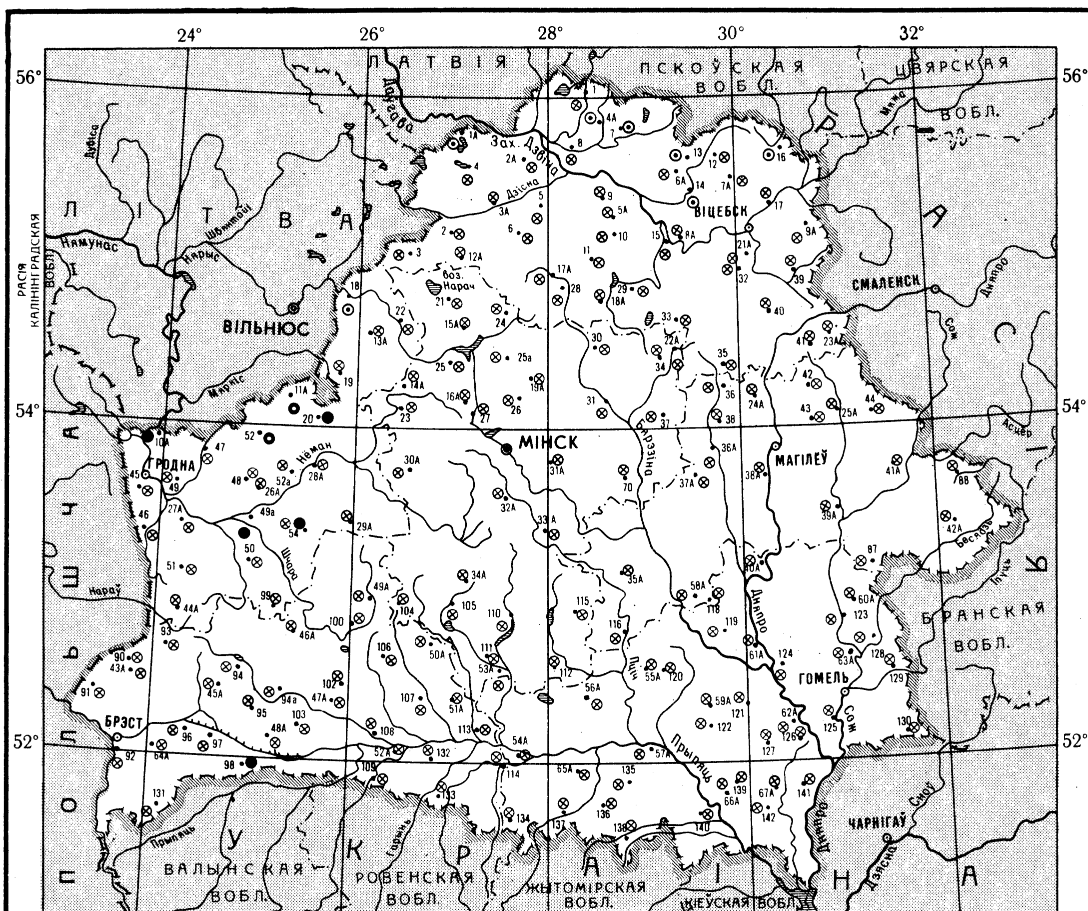

⊗ ПУ́ШКА
○ ПУ́ЧКА
⊖ ПУХА́
▲ ПЯ́ТКА
△ ПЯТА́
■ КАЦА́
◊ СРА́ЧКА
ЖО́ПКА
⧗ ДУ́ПКА
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

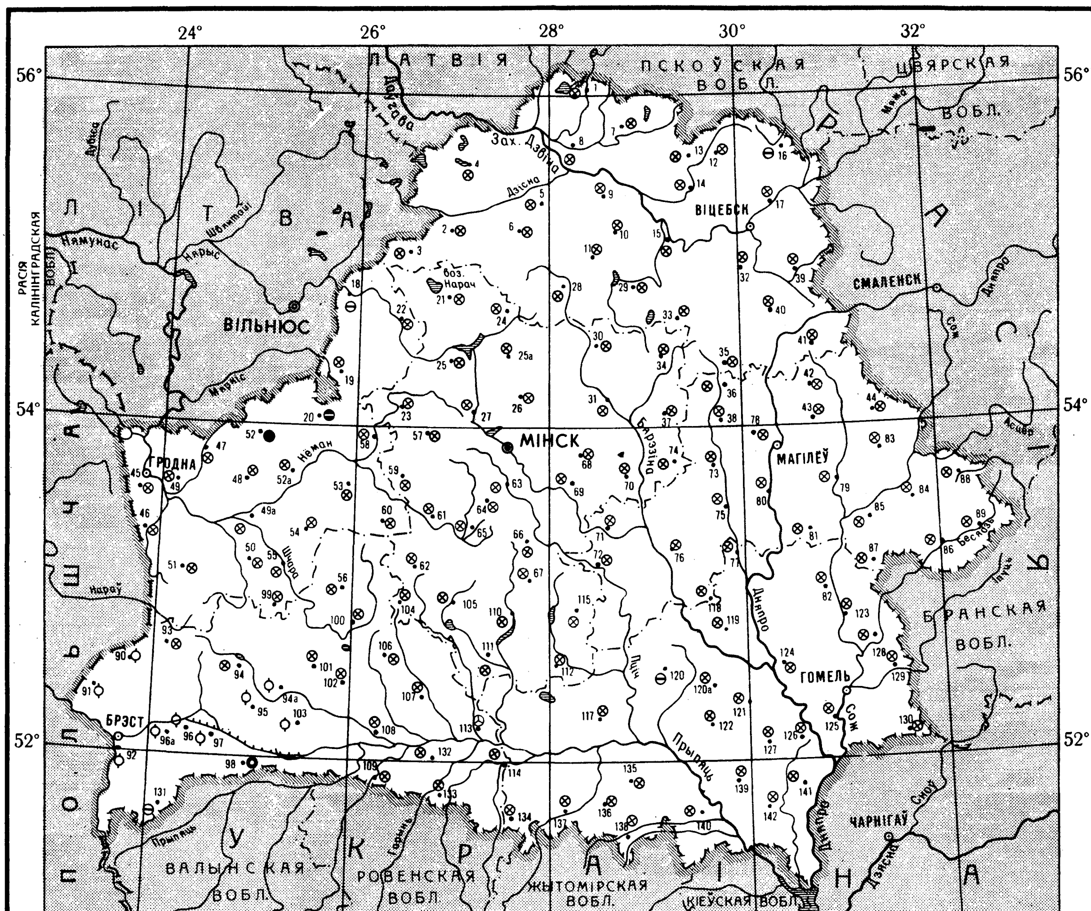
БЯЛО́К

БЯЛТО́К

БЯЛКО́

БЯЛТКО́

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ЖАЎТО́К

ϙ ЖОВТО́К

ЖОВТА́К

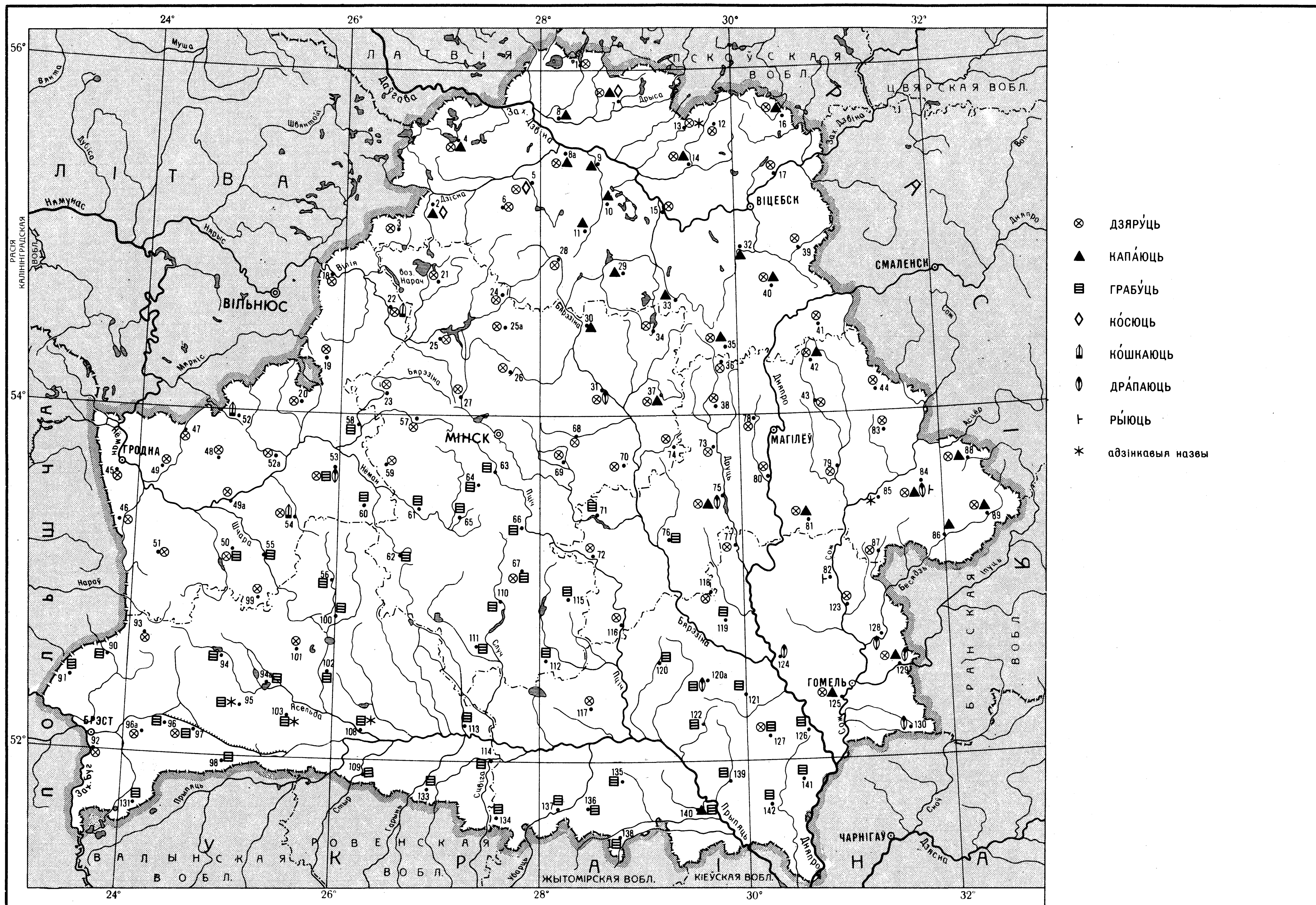
⊖ ЖАЛТО́К

● ЖАЎТКО́

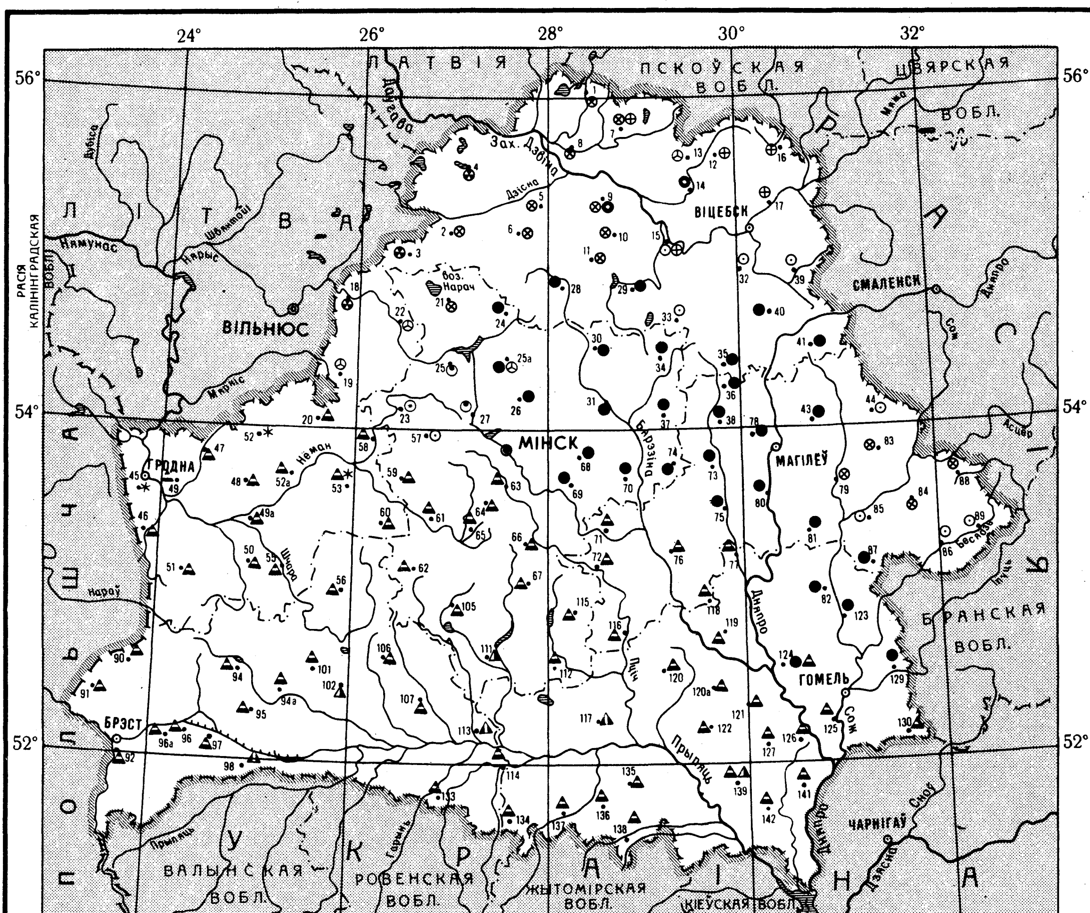
⊖ ЖАЛТКО́

◉ ЖІВУТКО́

Маштаб 1 : 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ КУРАСА́ДНЯ

⊙ КРАСА́ДНЯ

● КУРО́САДНЯ

○ КУРСА́ДНЯ

КУРАСА́ДНІК

КУРАСА́Т

КУРО́СТАНЬ

⊕ КРАШЭ́СЦЬ

КУРО́САН

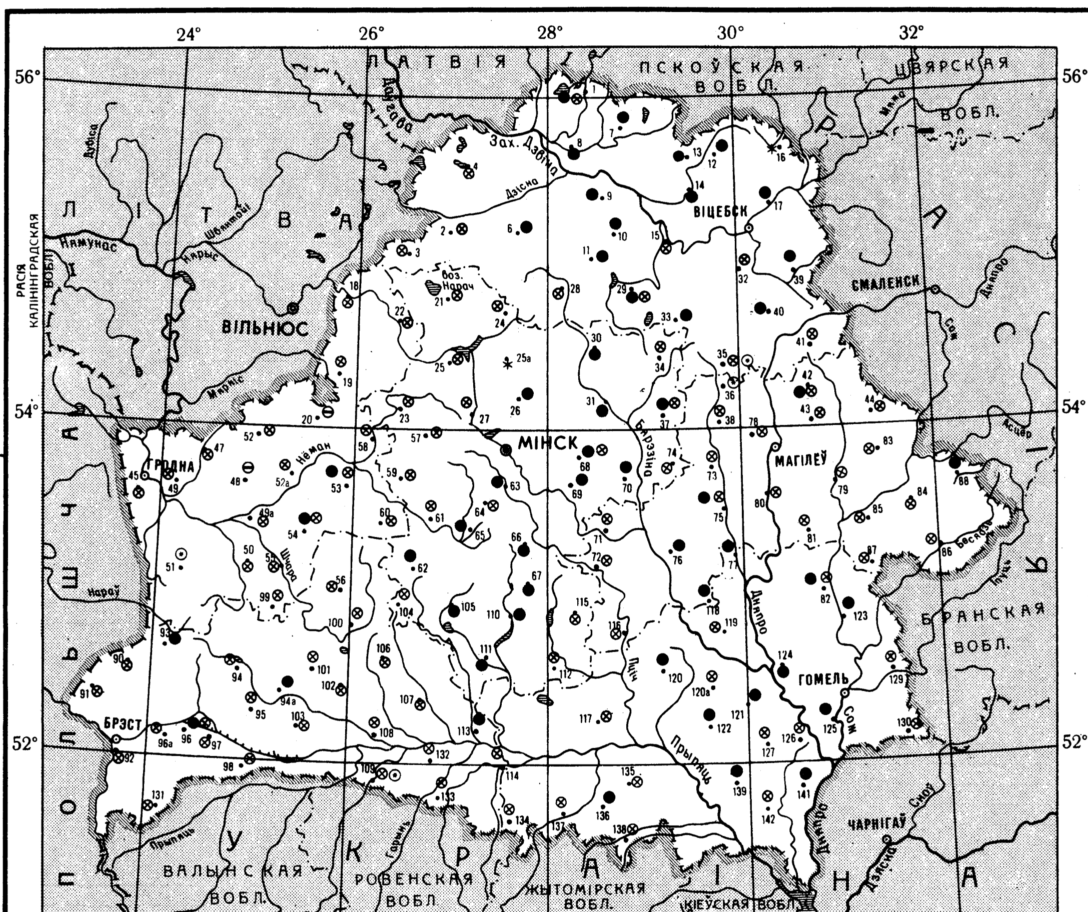
▲ СЕ́ДАЛА

СЕ́ДАЙЛА

НАСЕ́ДАЛА

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

● НЯСУШКА

⊖ НЁСКА

⊗ НЯСУШЧАЯ

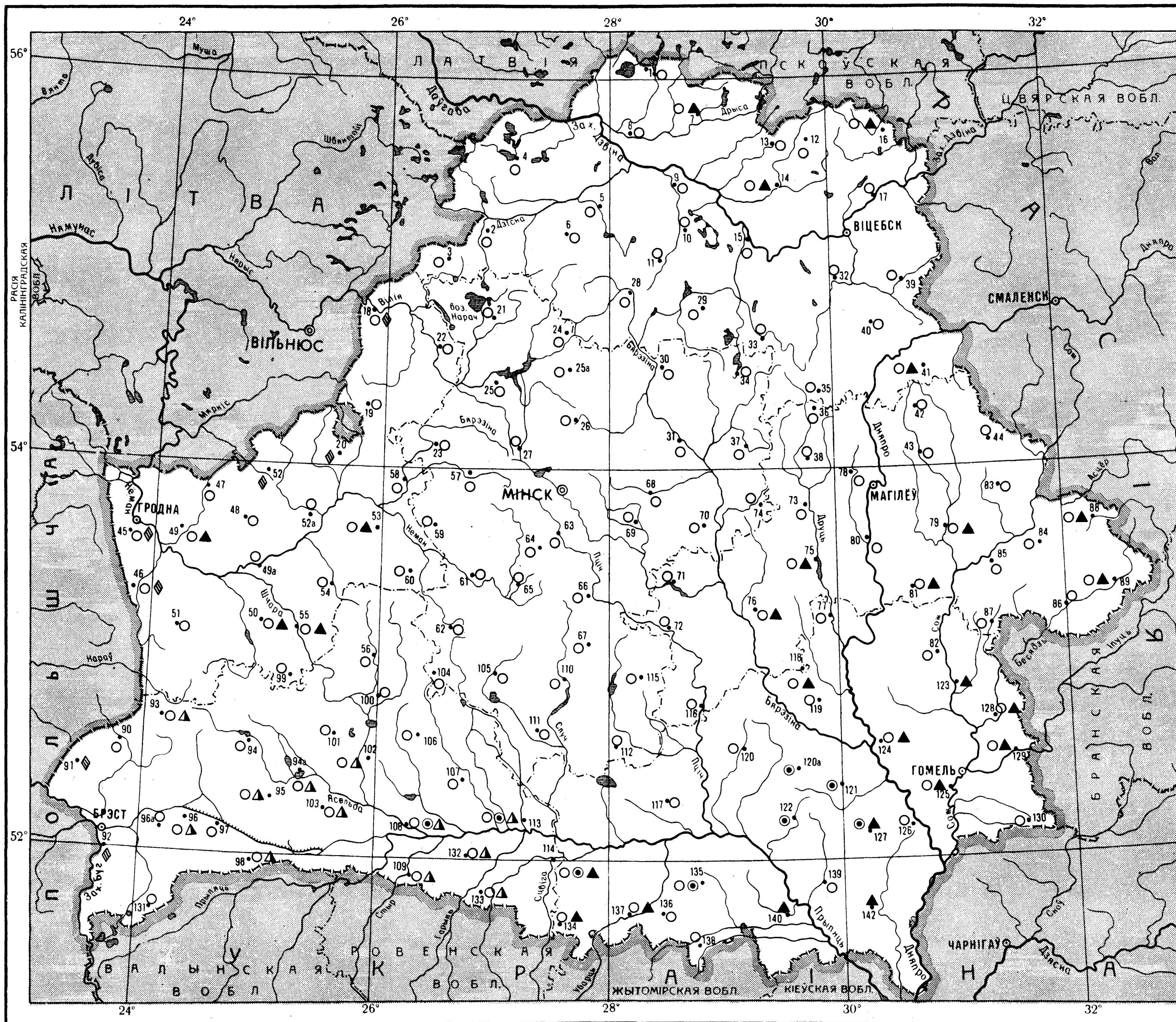
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

КУРЫЦУ ЗЛАВІЦЬ

Карта № 108

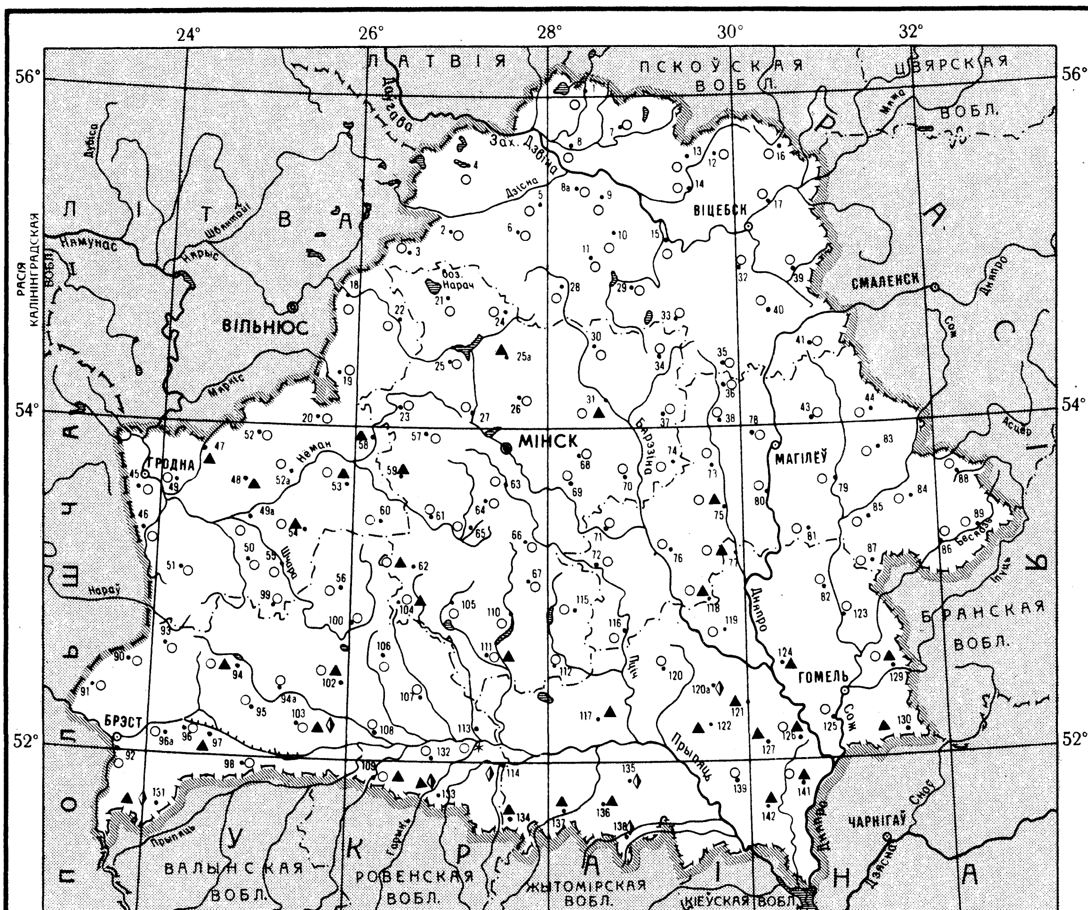

○ злаві́ць
◉ злава́ць
▲ пайма́ць
◭ пайня́ць
▨ злапа́ць

Маштаб 1 : 3 000 000

КУРЫЦУ ШЧУПАЦЬ

Карта №109

○ ШЧУ́ПАЦЬ

▲ МА́ЦАЦЬ

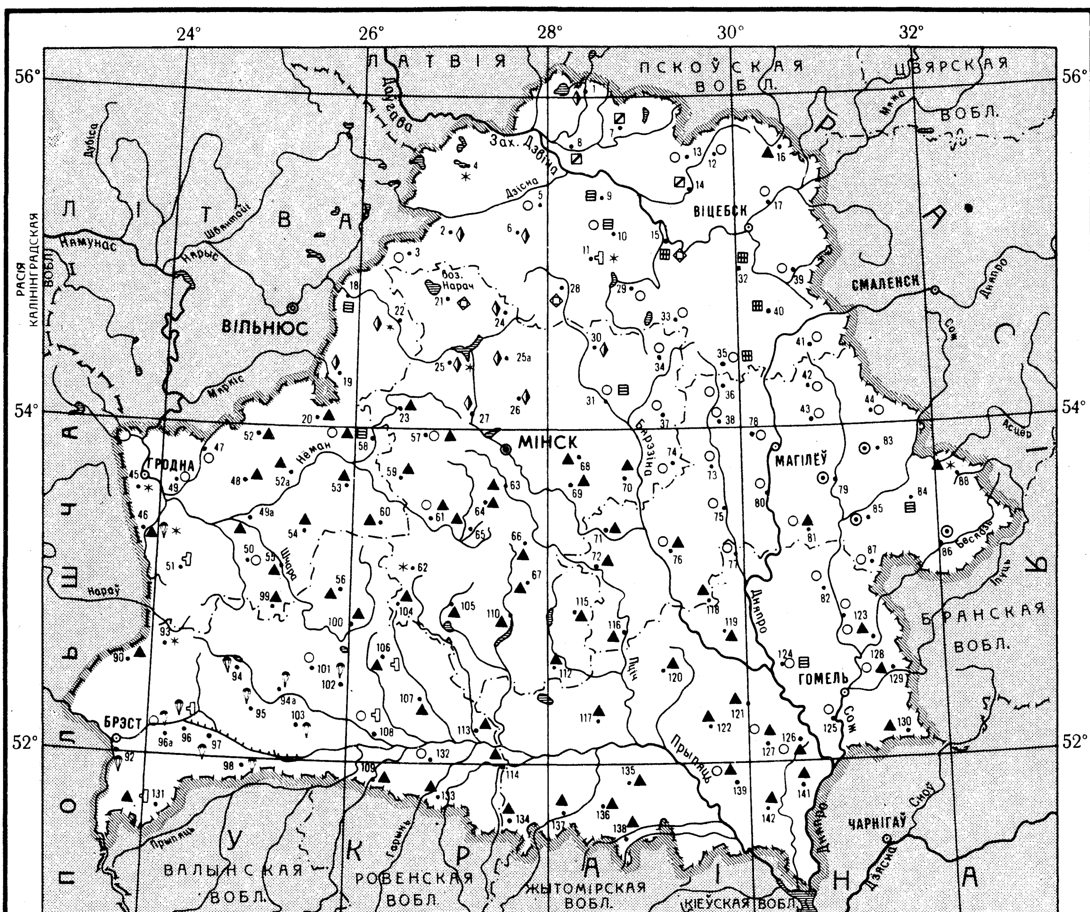
◊ ГЛЯДЗЕ́ЦЬ

∗ ВЕ́ДАЦЬ

Маштаб 1 : 5 000 000

РАХМАНАЯ КУРЫЦА

Карта №110

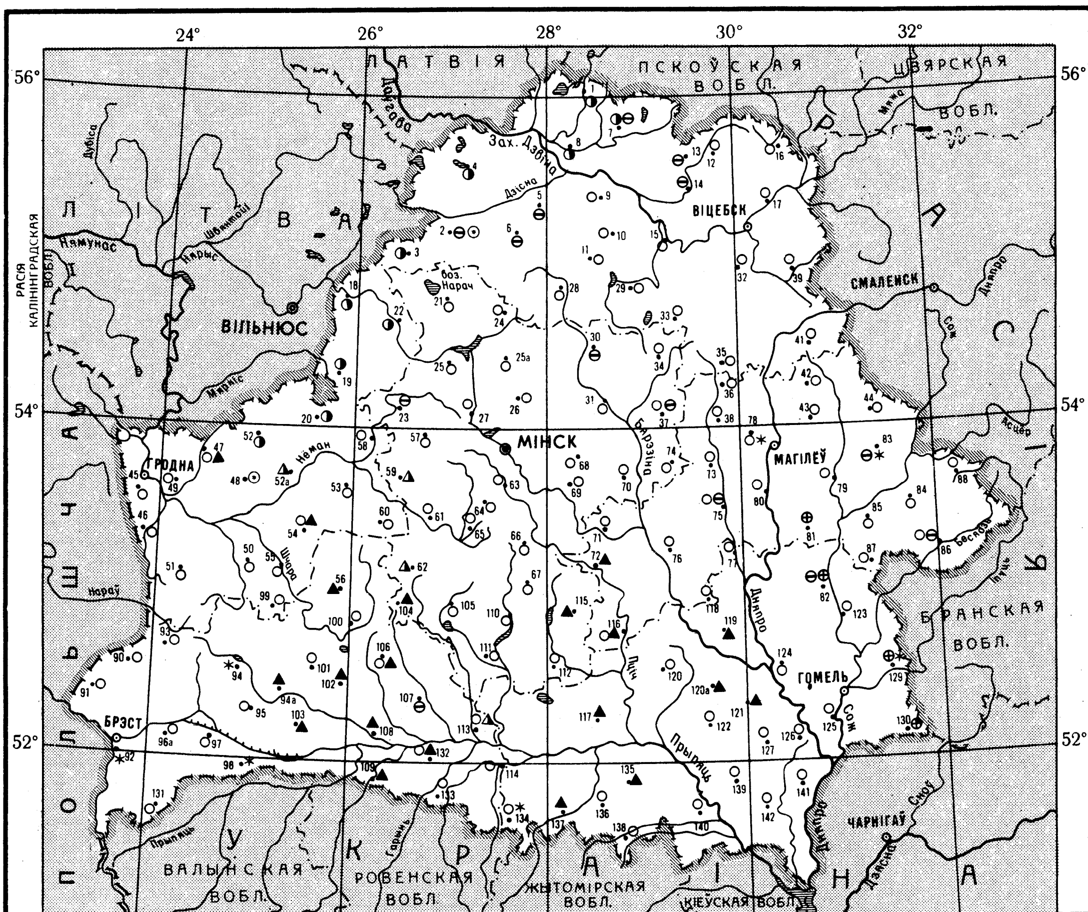

○	РУЧНА́Я	◊	ЛА́СКА́ВАЯ
⊙	РУКА́СТАЯ		ПЛО́ХАЯ
▲	РАХМА́НАЯ		СПАКО́ЙНАЯ
	СВО́ЙСКАЯ	*	адзінкавыя назвы
	СВО́ЙЛІВАЯ		
	СВО́ЙКЛІВАЯ		
	СВОЙСКЛІВАЯ		

Маштаб 1: 5 000 000

ДЗІКЛІВАЯ КУРЫЦА

Карта №111

○ ДЗІ́КАЯ

◑ ДЗІКА́Я

⊖ ДЗІКЛІ́ВАЯ

⊕ ДЗІКЛЯ́ВАЯ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

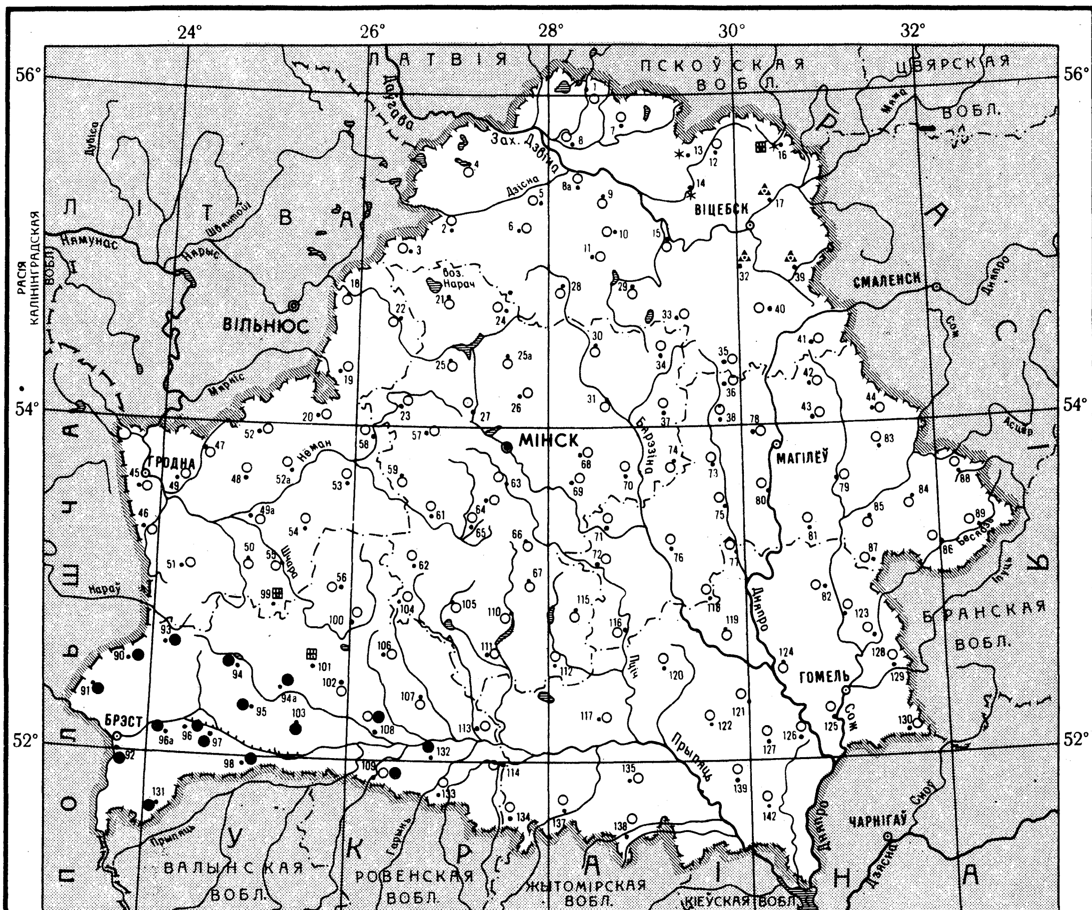
▲ ПУ́ДКА́Я

◭ ПУЖЛІ́ВАЯ

✳ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

КУРЫ САКОЧУЦЬ

○ САКО́ЧУЦЬ

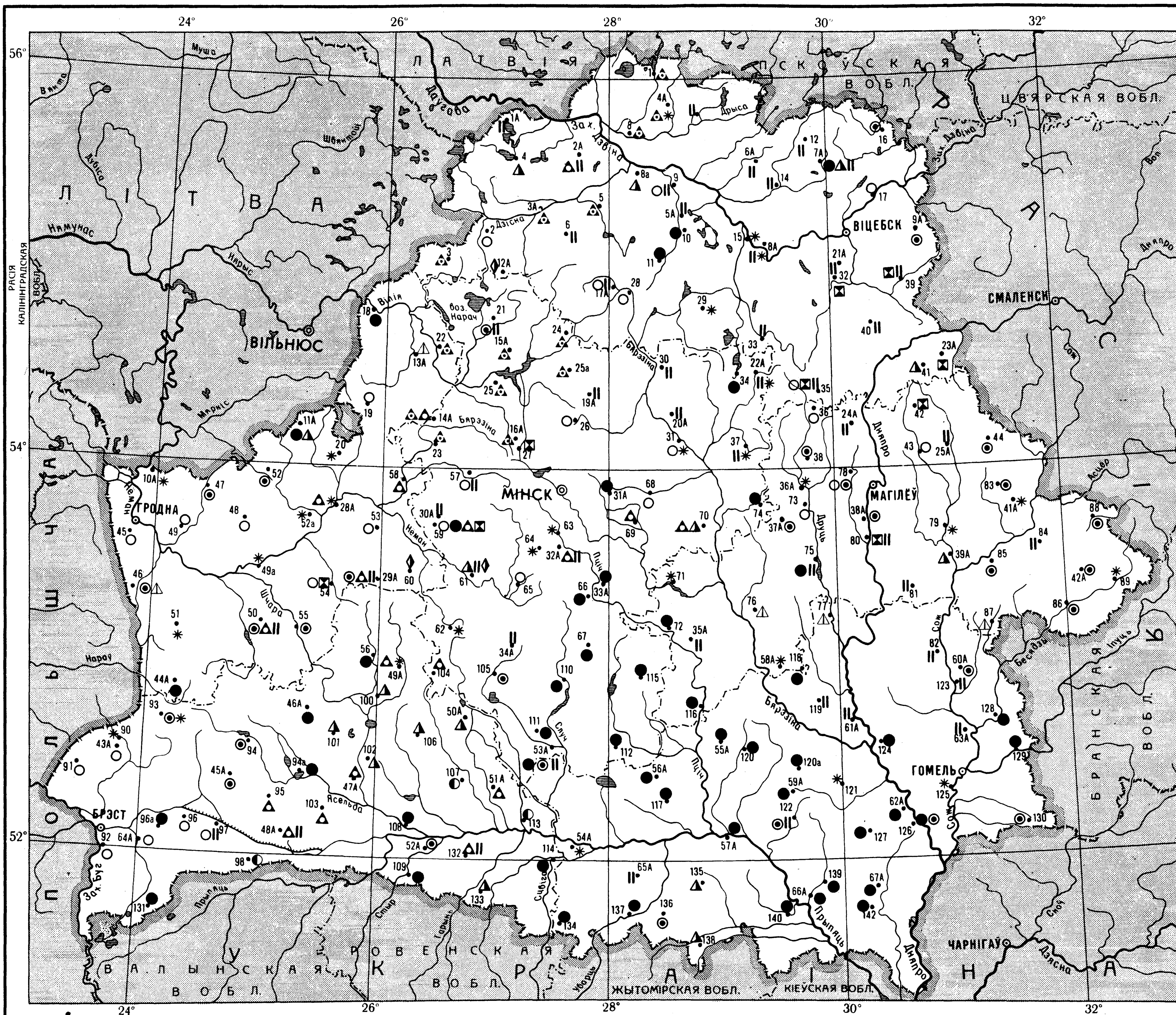
● САКАРА́Т

△ ТАРО́ЧАЦЬ

⊞ КАКО́ЧУЦЬ

∗ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

○ ҐА́ҐАЮЦЬ

● ҐЕ́ҐАЮЦЬ

◎ ҐАҐО́ЧУЦЬ

◐ ГЕГЕ́ЧУЦЬ

ҐА́РҐАЮЦЬ

ҐЕ́РҐАЮЦЬ

ГАРГО́ЧУЦЬ

ҐЕРҐЕ́ЧУЦЬ

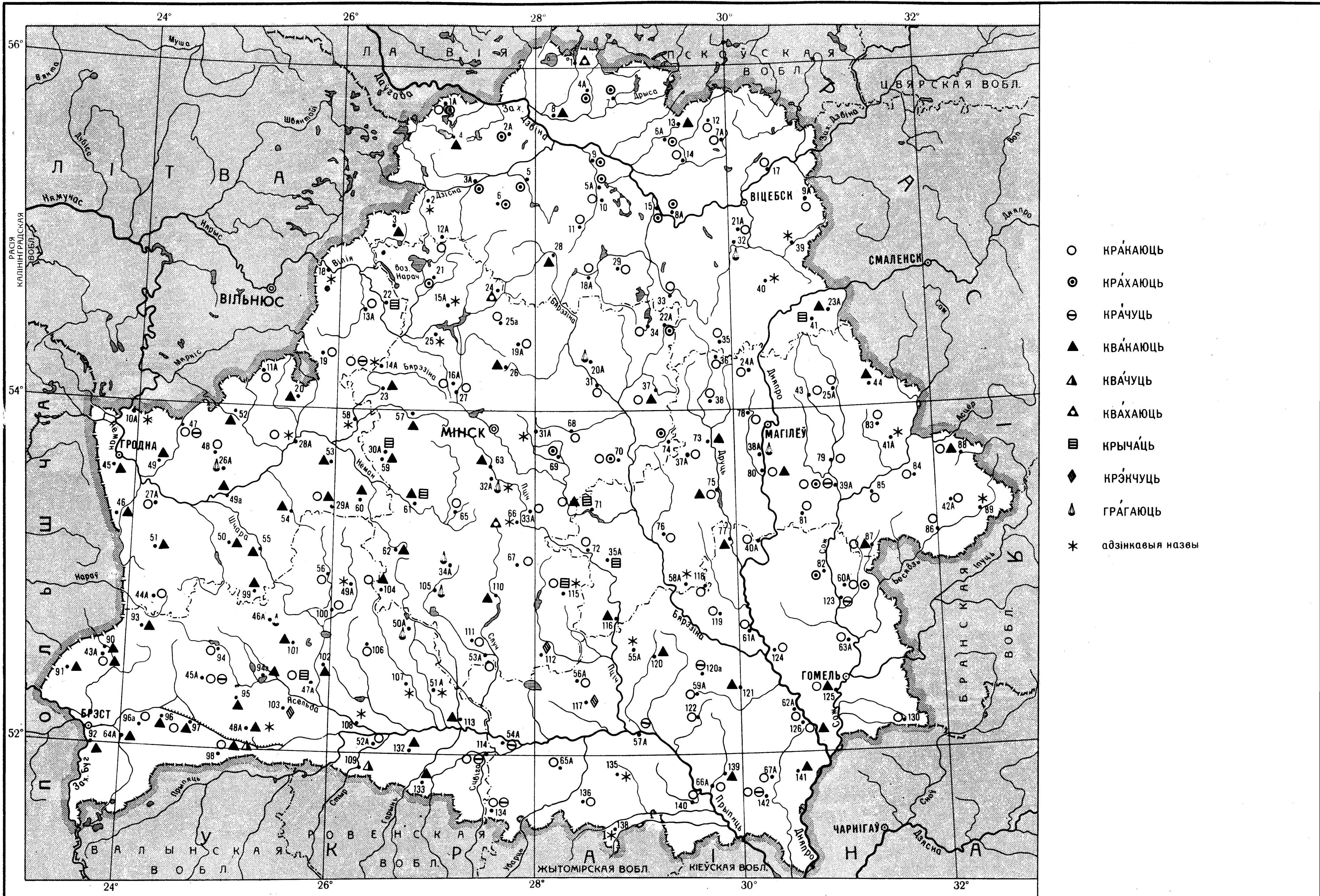
ҐРА́ҐАЮЦЬ

ll КРЫЧА́ЦЬ

ТЭ́РКАЮЦЬ

✳ адзінкавыя назвы

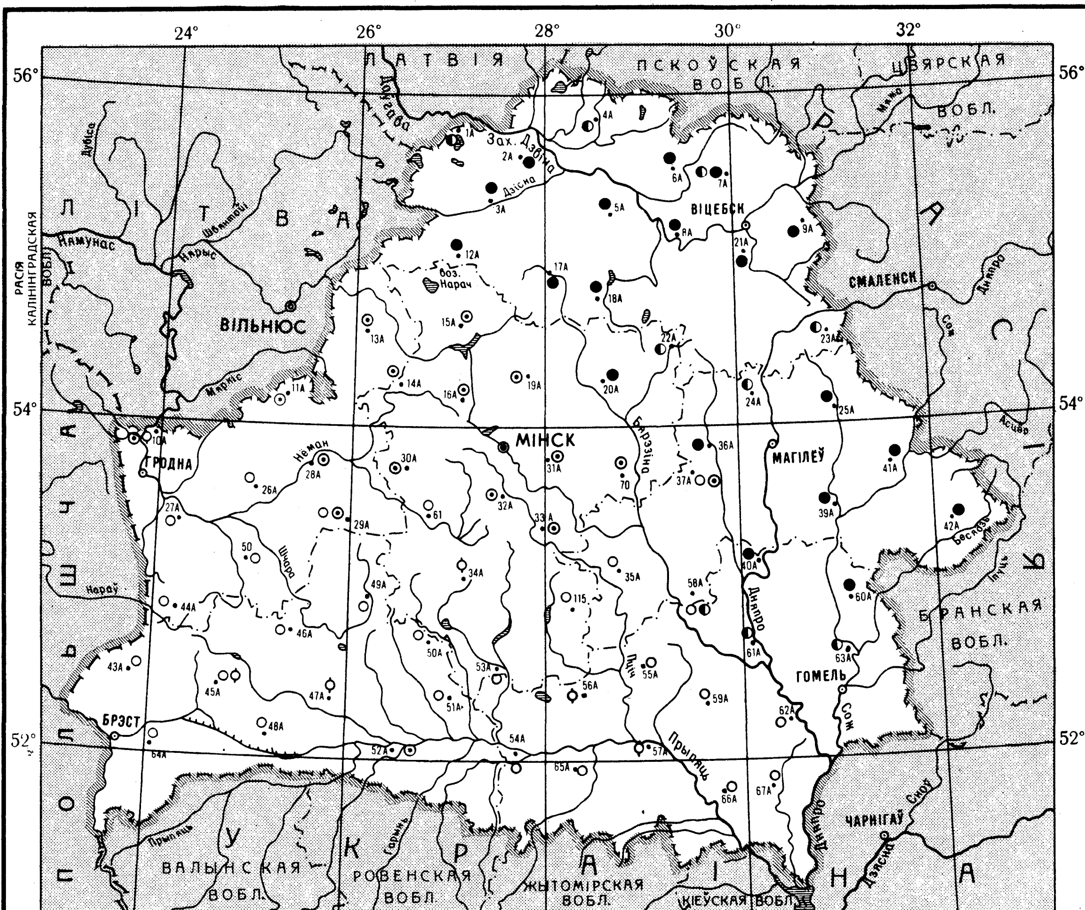
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ГУСЯНЯ

Карта №115

○ ГУСЯНЯ́

⊙ ГУСЯНЁ

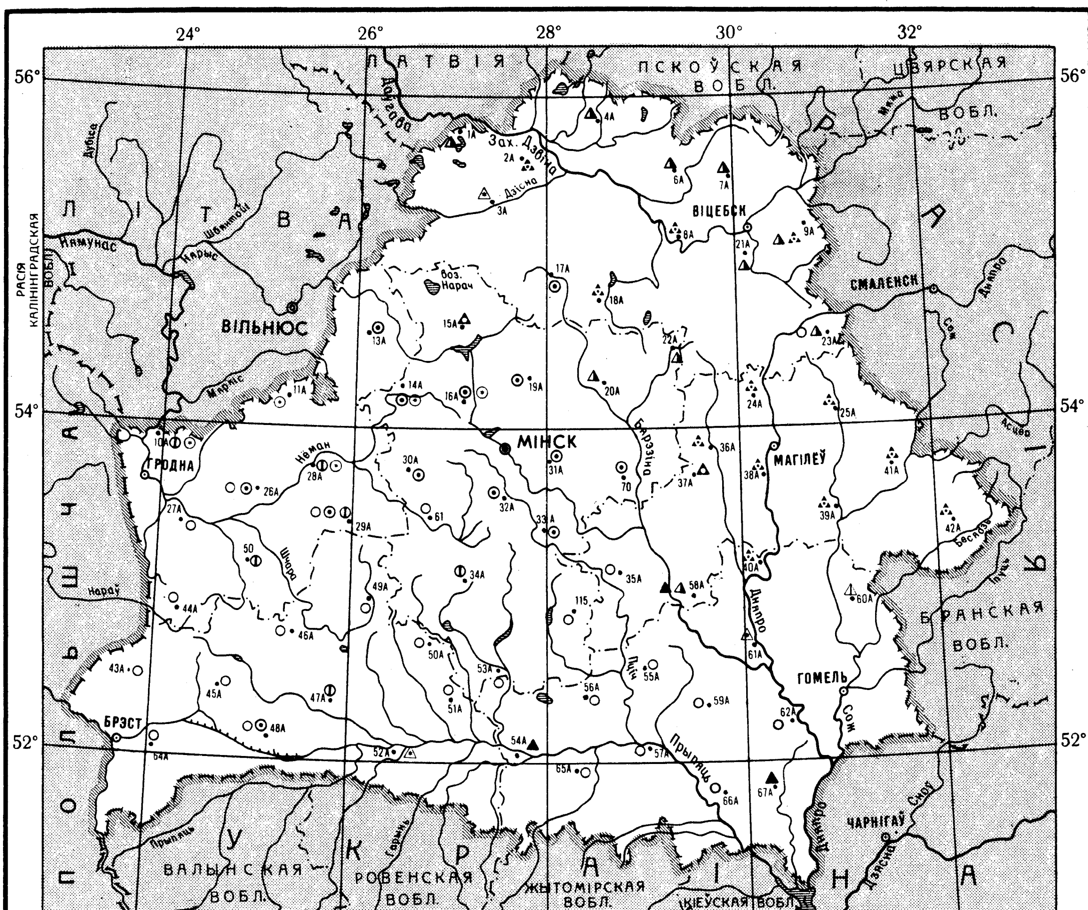
ГУСЯНЯ́ТКА

◐ ГУСЁНАК

● ГУСЯНЁНАК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

○ КАЧАНЯ́

⊙ КАЧАНЁ

Φ КАЧАНЯ́ТКА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ВУЦЯНЯ́

△ ВУЦЯНЁ

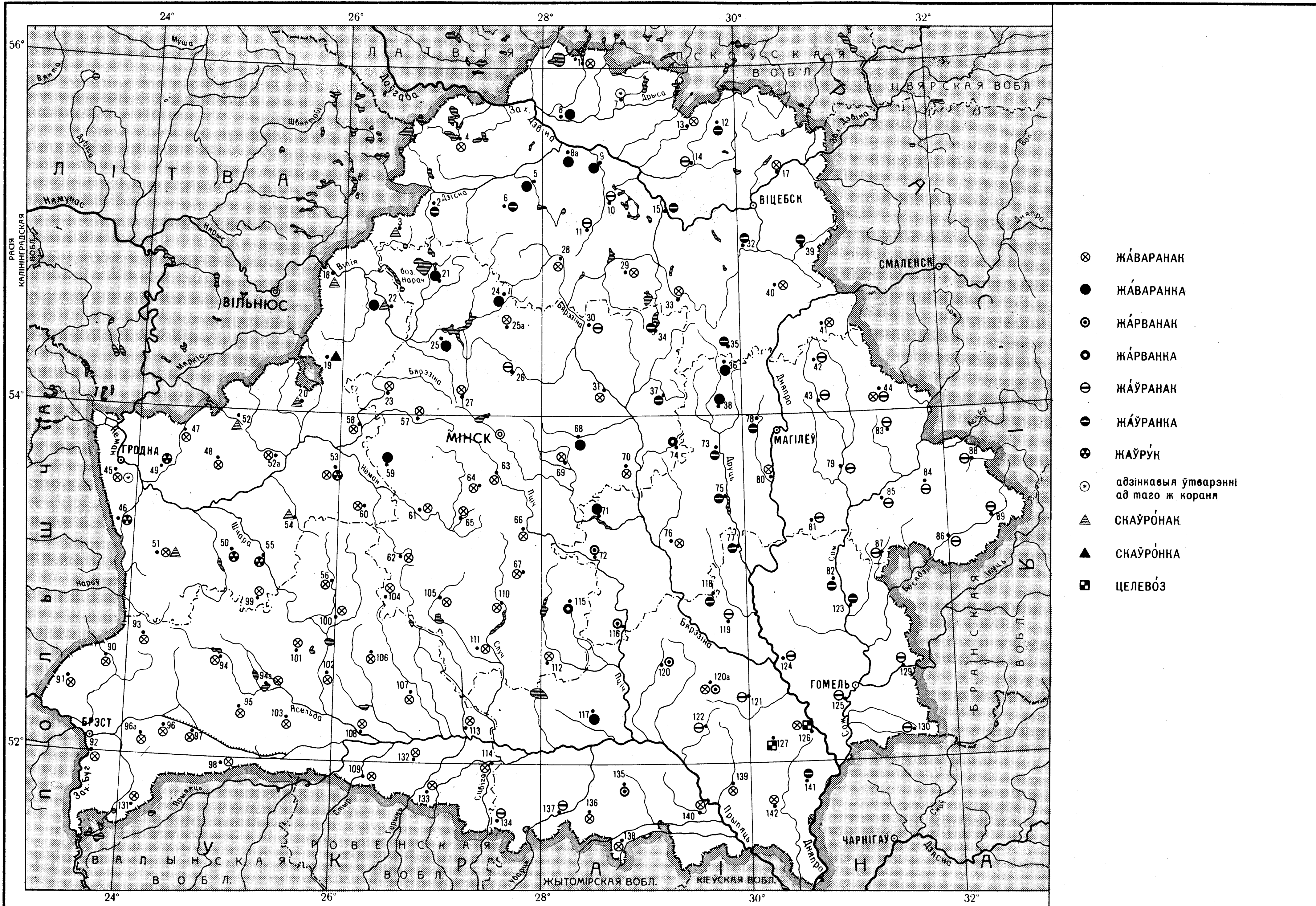
▲ ВУЦЁНАК

△ ВУЦЯНЯ́ТКА

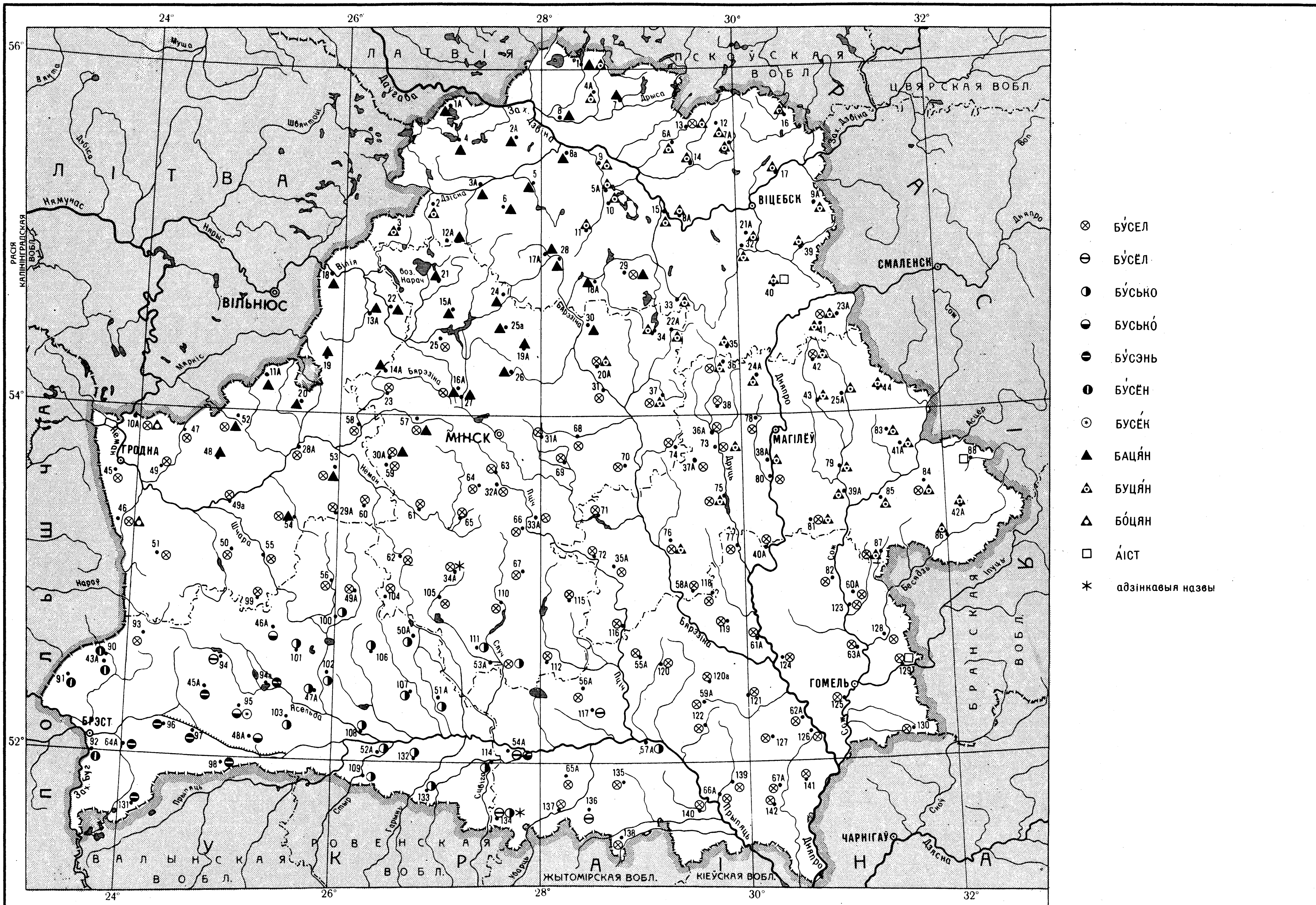
∴ ВУЦЯНЁНАК

△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

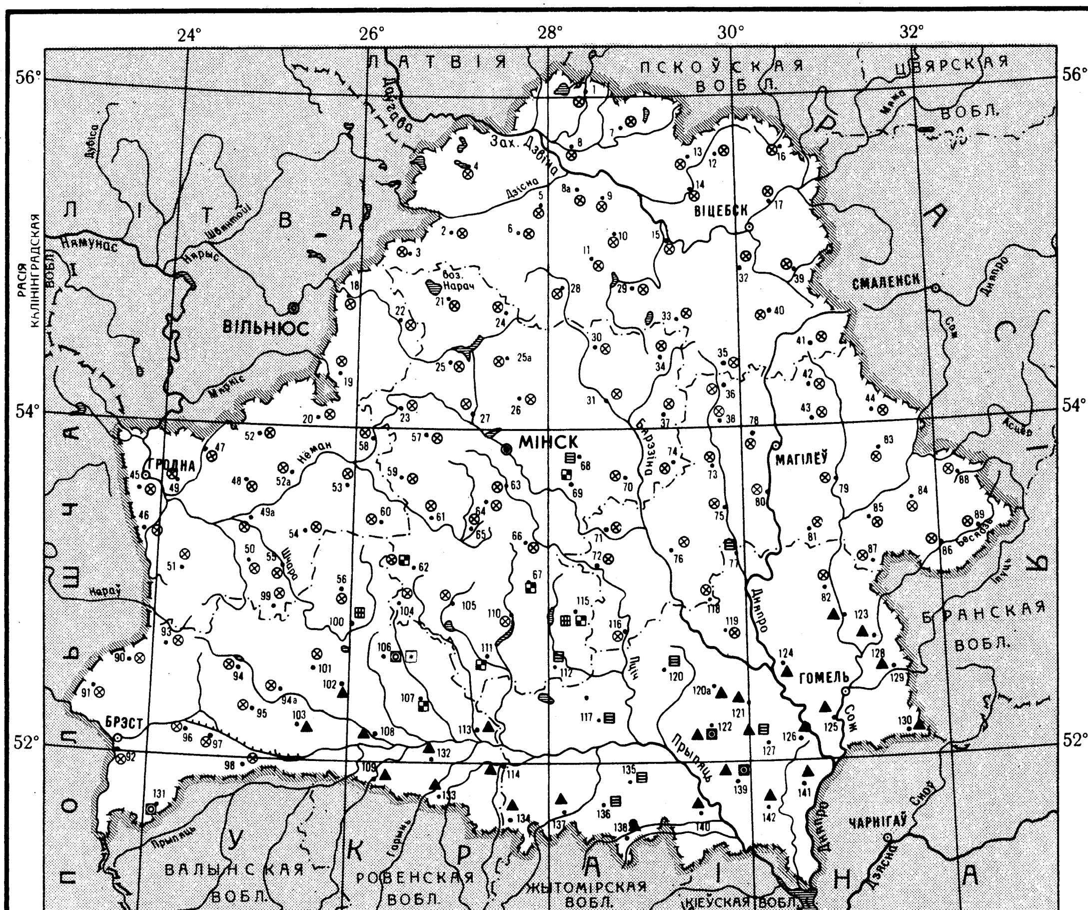
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ГНЯЗДО БУСЛА

Карта №119

⊗ ГНЯЗДО́

▲ КУБЛО́

⊞ БУ́СЛАЎКА

⊟ БУСЛО́ЎКА

◩ БУСЛЯ́НКА

◙ БУСЛЕНІ́ЦА

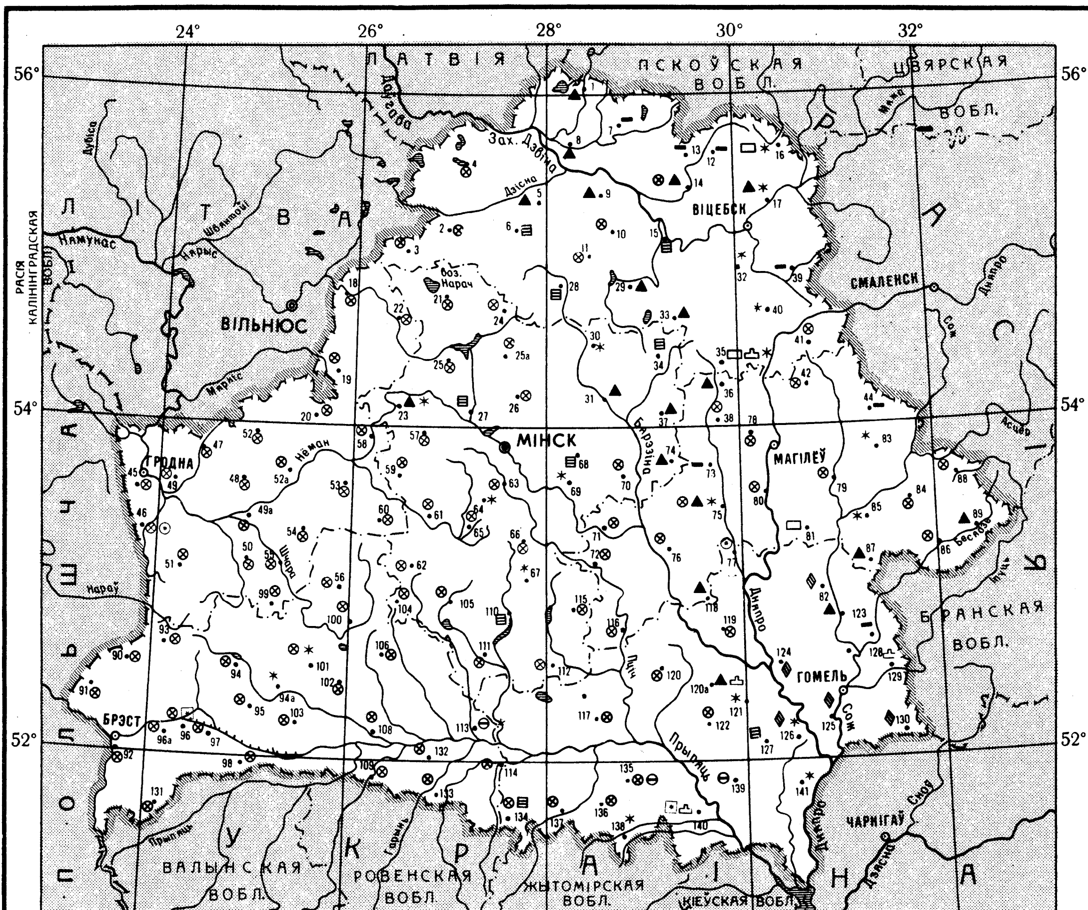
БУСЛІ́НА

⊡ БУ́ХЛАЎКА

Маштаб 1: 5 000 000

КЛЕКАТАЦЬ (пра буслоў)

Карта №120

ЛЕГЕНДА:

⊗ КЛЕКАТА́ЦЬ

⊖ КЛЕ́КАЦЬ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ЛЯ́ПАЦЬ

⊟ ЛЯ́СКАЦЬ

⊡ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

◆ ШЧАКАТА́ЦЬ

▭ СТРАКАТА́ЦЬ

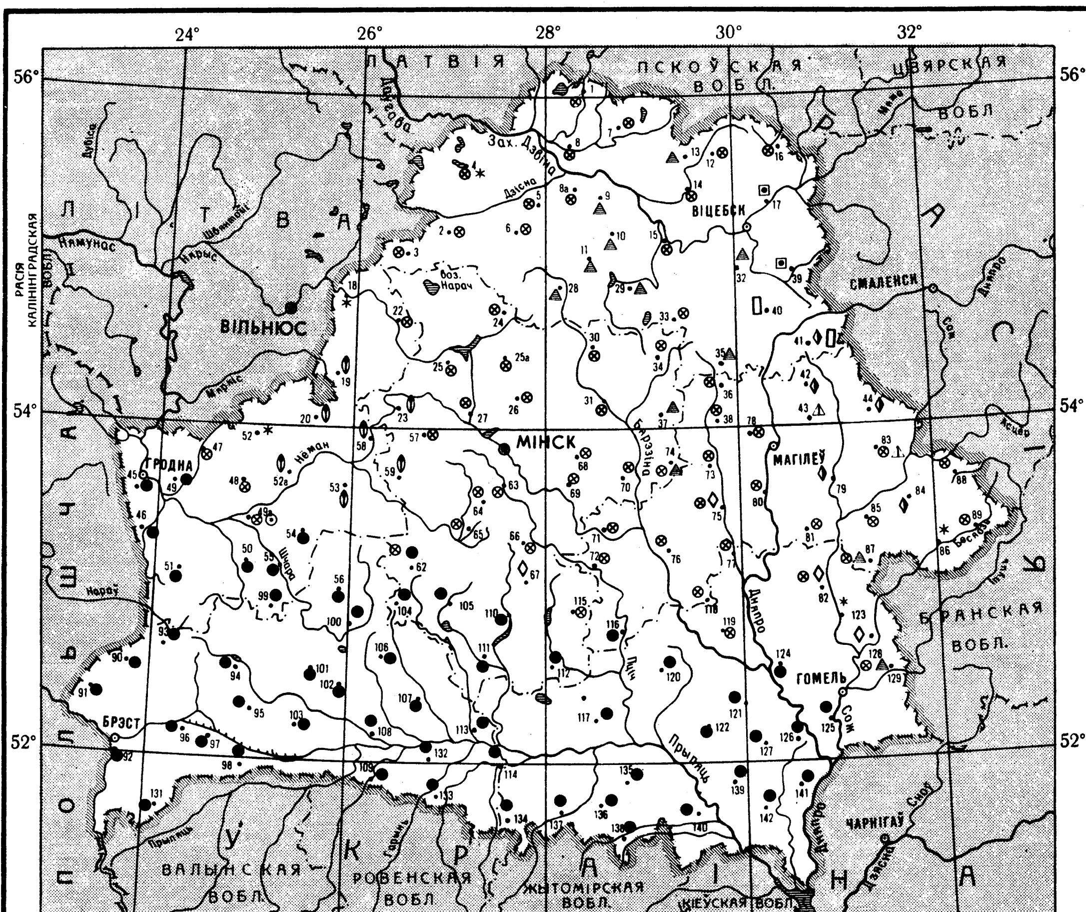
⏏ САКАТА́ЦЬ

* адзінкавыя назвы

▬ адсутнасць назвы

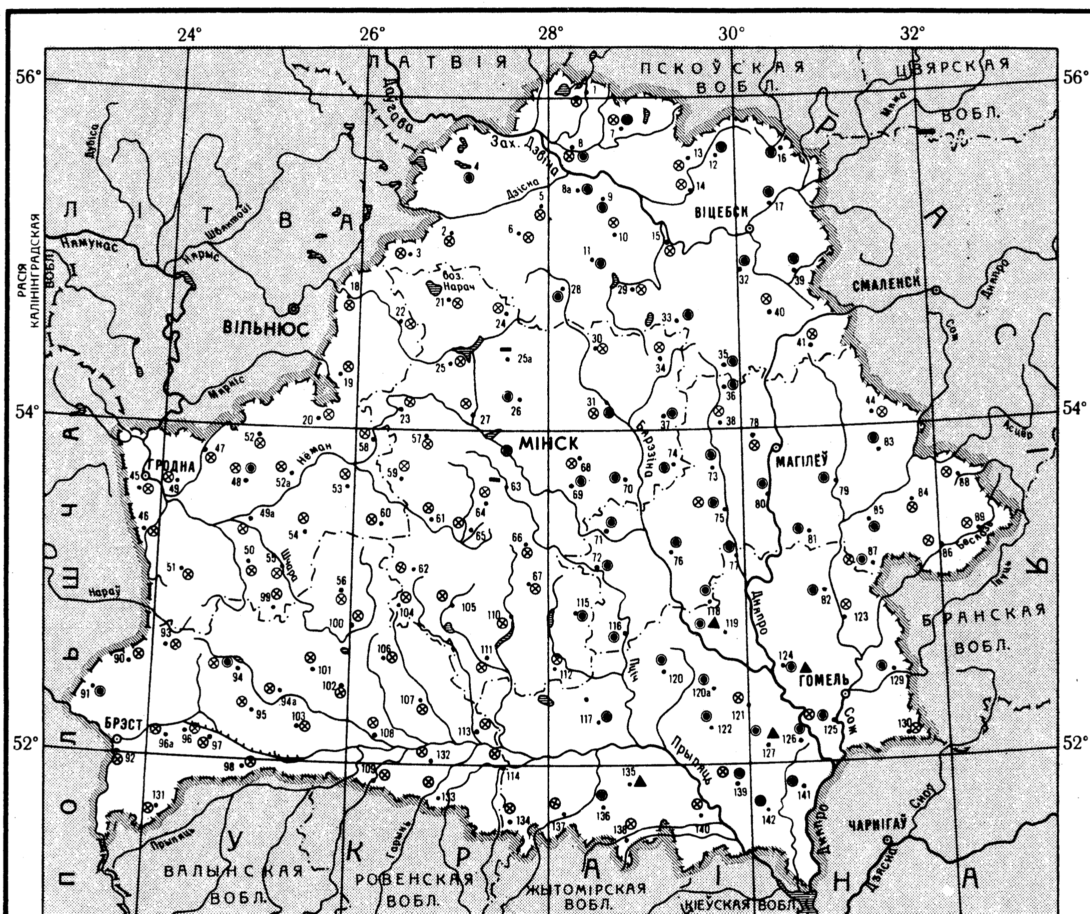
Маштаб 1: 5 000 000

КНІГАЎКА (Vanellus vanellus)

- ⊗ КНІ́ГАЎКА
- ● КНІ́ГА
- ⊙ КНІ́ГАВІЦА
- ▲ КА́НЯ
- △ КАНЮ́Х
- ◊ ЧА́ІЦА
- ◊ ЧА́ЙКА
- назвы з коранем -ПІГ-
- ▣ КІ́БІС
- ▯ назвы з коранем -КІГІК- (-КІГІЧ-)

Маштаб 1: 5 000 000

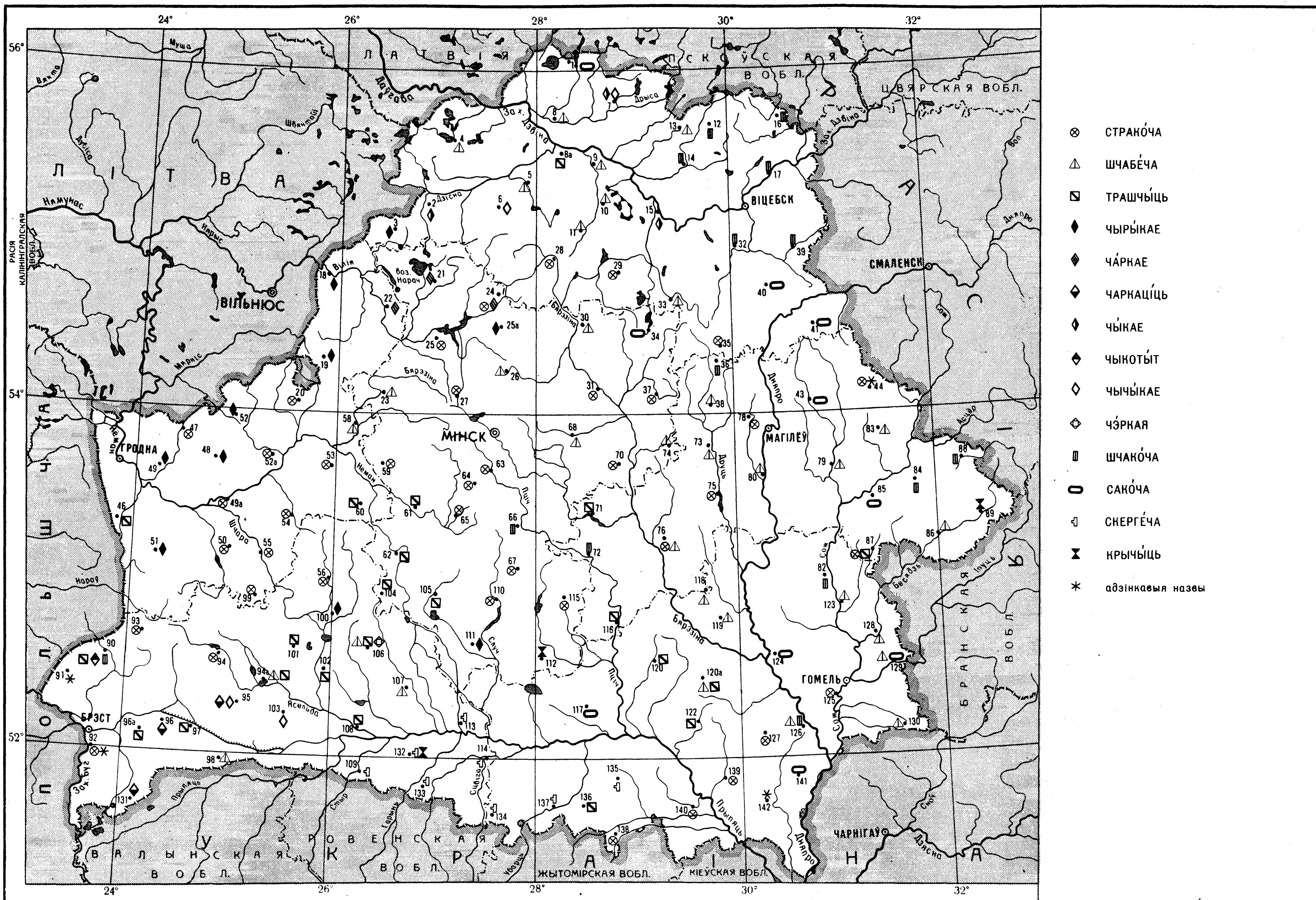
ЧА́ПЛЯ

ЦА́ПЛЯ

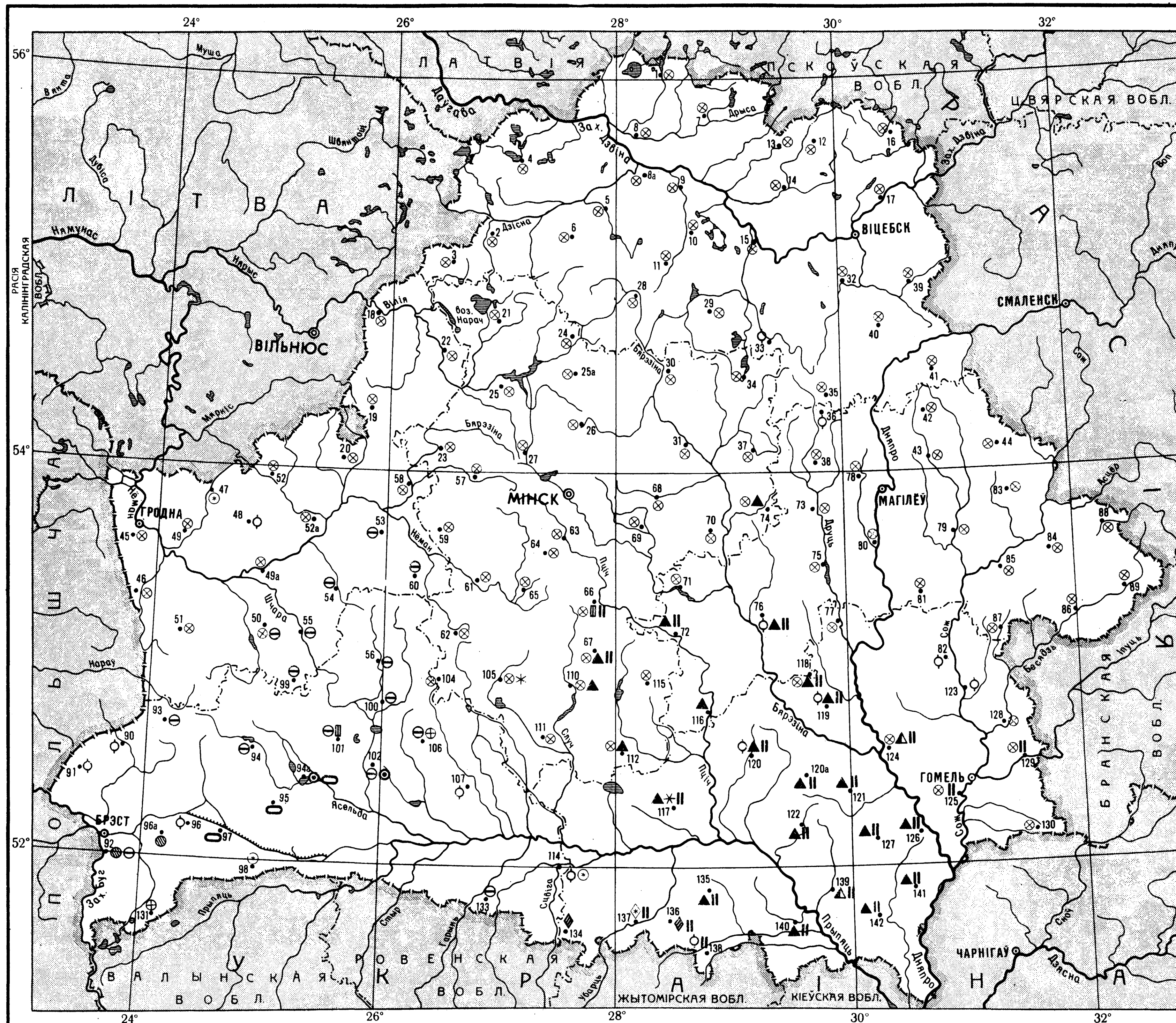
ВАЛЯВА́ХА

адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ВЕРАБЕ́Й

ВАРАБЕ́Й

ВАРАБУ́Х

ГАРАБЕ́Й

ГАРАБУ́Х

АРАБУШО́К

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

ШВО́РАБ

КАНАПЛЯ́НІК

КАНАПЛЮ́К

ПРАСЯ́НІК

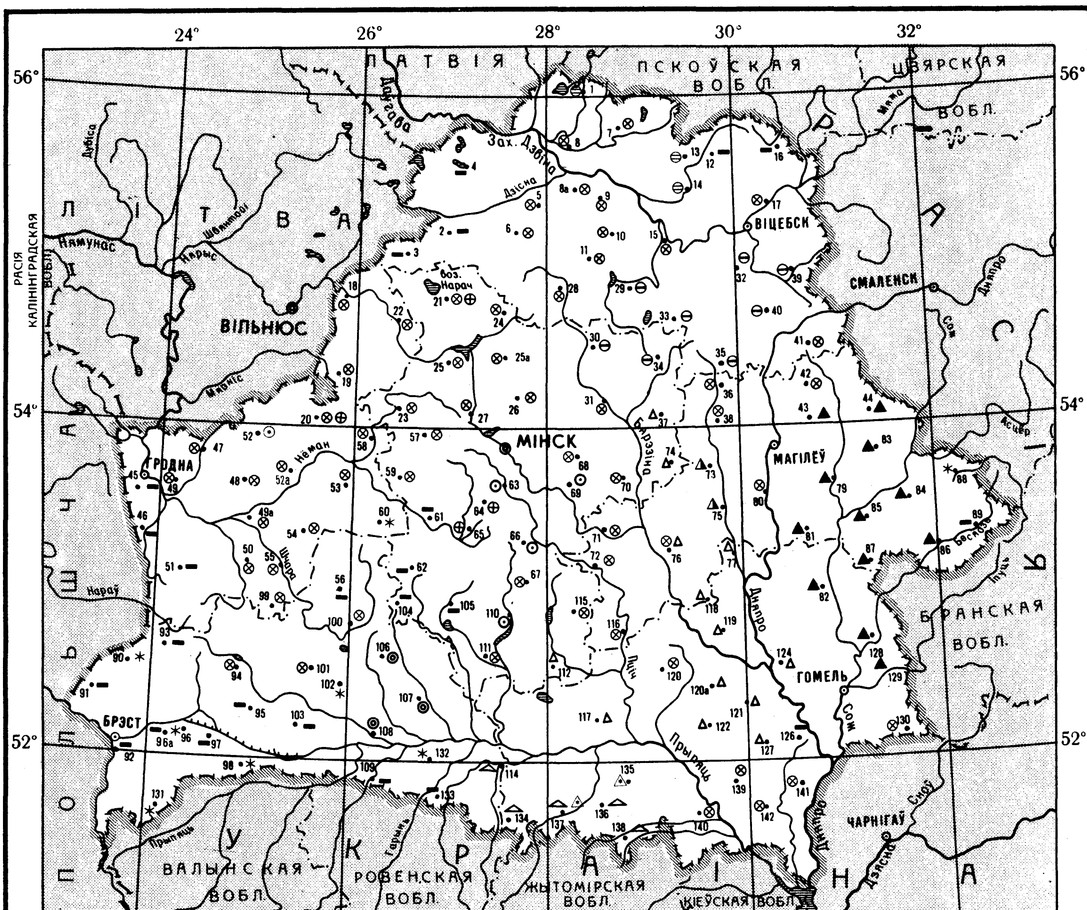
ПРОСЯНЮ́К

СМЕ́ТНІК

адзінкавыя назвы

ВЕРАБ'І

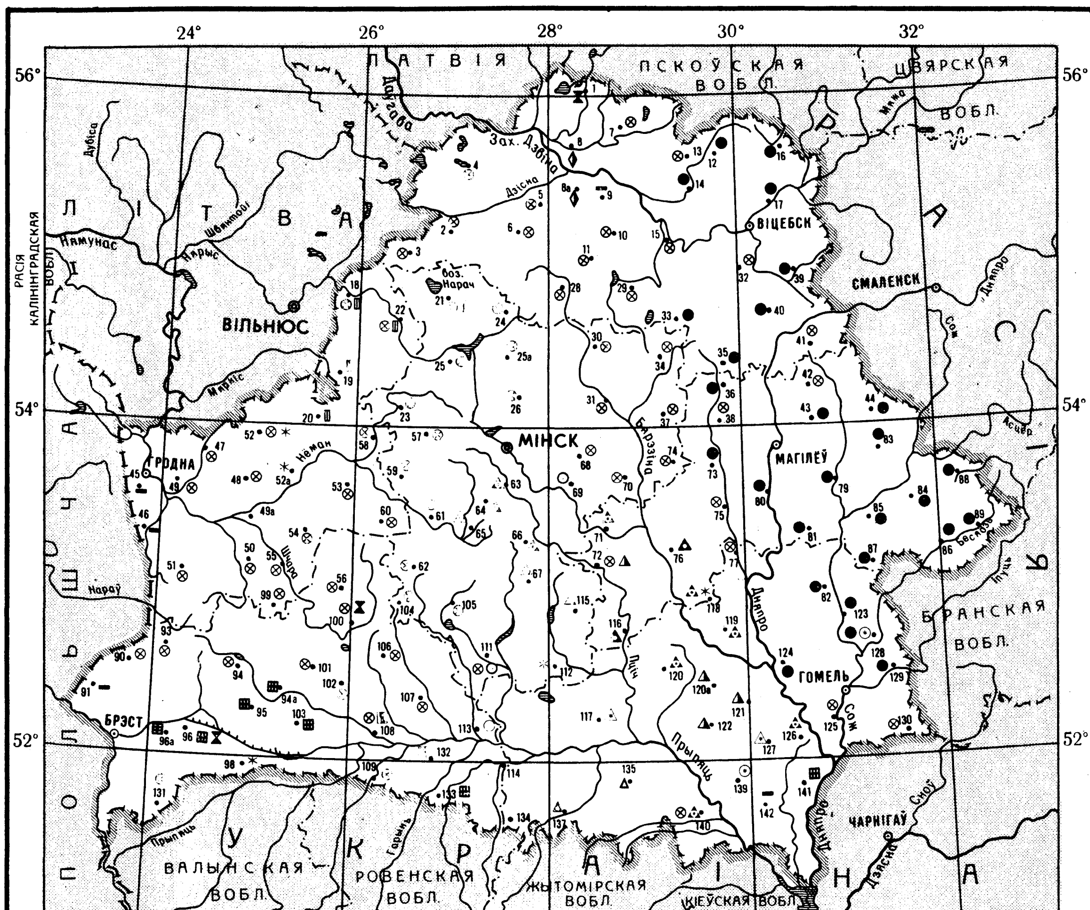
Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ СІВАВАРО́НКА
⊙ СІ́ВАЯ ВАРО́НКА
◉ СІ́ВАЯ ВАРО́НА
⊖ СІ́ЎКА-ВАРО́НКА
⊕ СІНЯВАРО́НКА
⊜ СІЗАВАРО́НКА
⊙ ШАРАВАРО́НКА
▲ СІВАГРА́К
△ СІВАГРА́КА
△ СІВАКРА́КА
⌂ СІВАДРА́КА
△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
* адзінкавыя назвы
▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ПЛІСКА (Motacilla alba) Карта №126

⊗ ПЛІСКА

● ПЛІСІЦА

○ ПЛІСАЎКА

⊙ адзінкавыя ўтва... ад таго ж коран...

СІТАЎКА

СЫТАЎКА

СІТКА

СЫТКА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

ВАЛАСЯНКА

БУКАЎКА

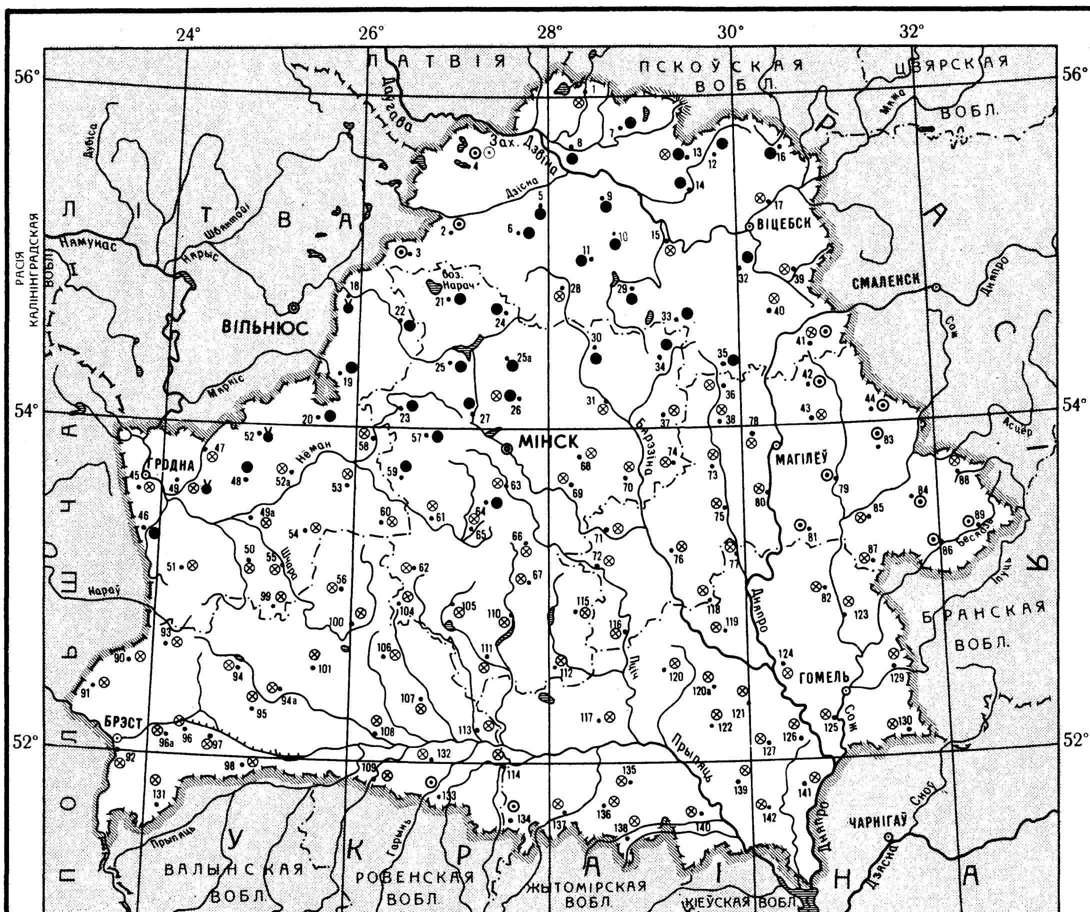
БОГАЎКА

...РАСАГУЗКА

...дзінкавыя назвы

...дсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ГО́ЛУБ

● ГАЛУ́Б

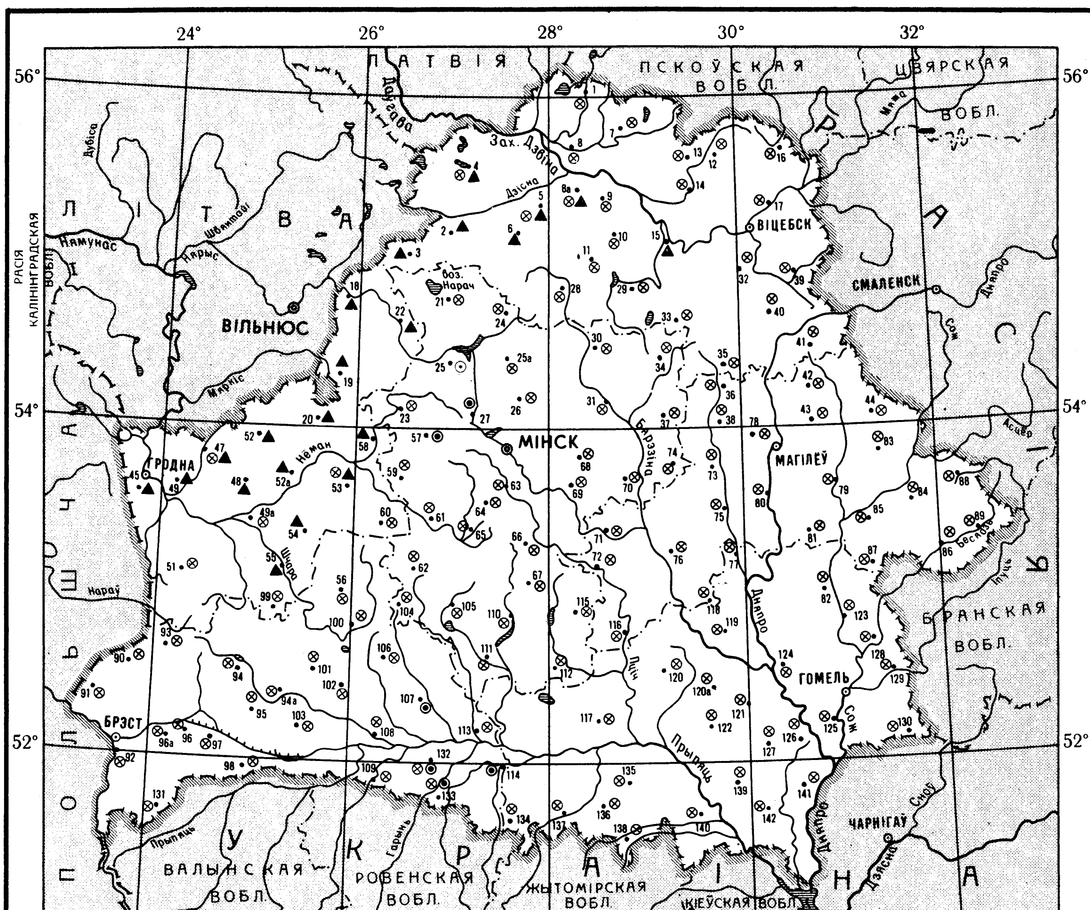
АЛУ́Б

⊙ ГАЛУБЕ́Ц

☉ ГАЛУБО́К

Маштаб 1 : 5 000 000

ГАЛКА (Corvus monedula) **Карта №128**

⊗ ГА́ЛКА

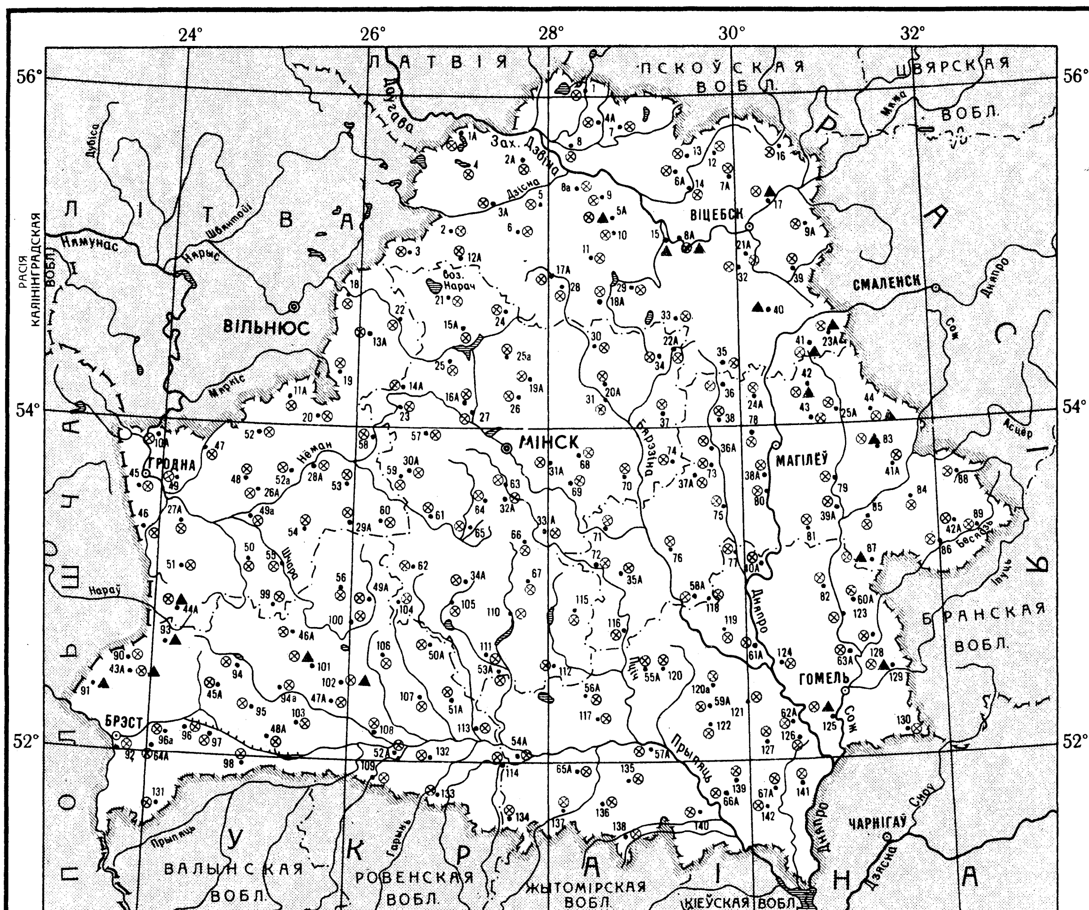
◉ ГА́ЛІЦА

⊙ ГАЛЕ́Ц

▲ КА́ЎКА

Маштаб 1: 5 000 000

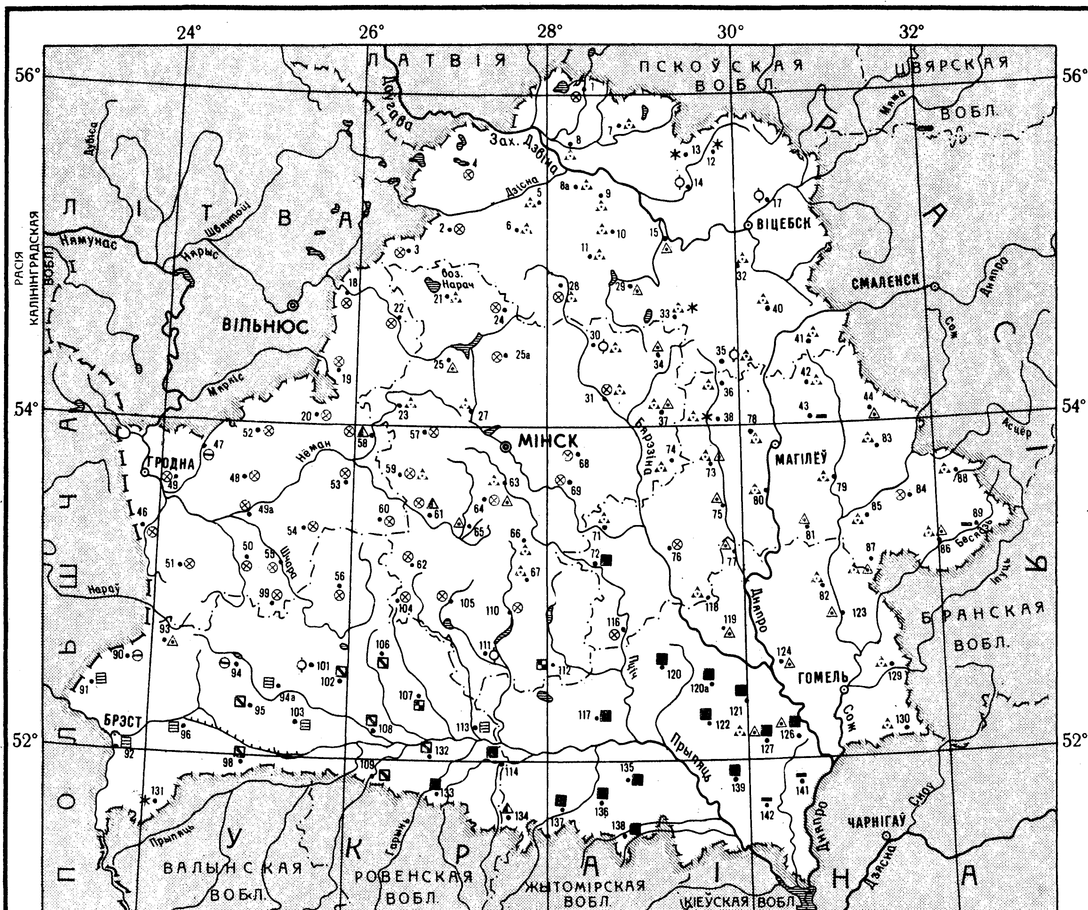
ШПАК (Sturnus vulgaris) **Карта №129**

ШПАК

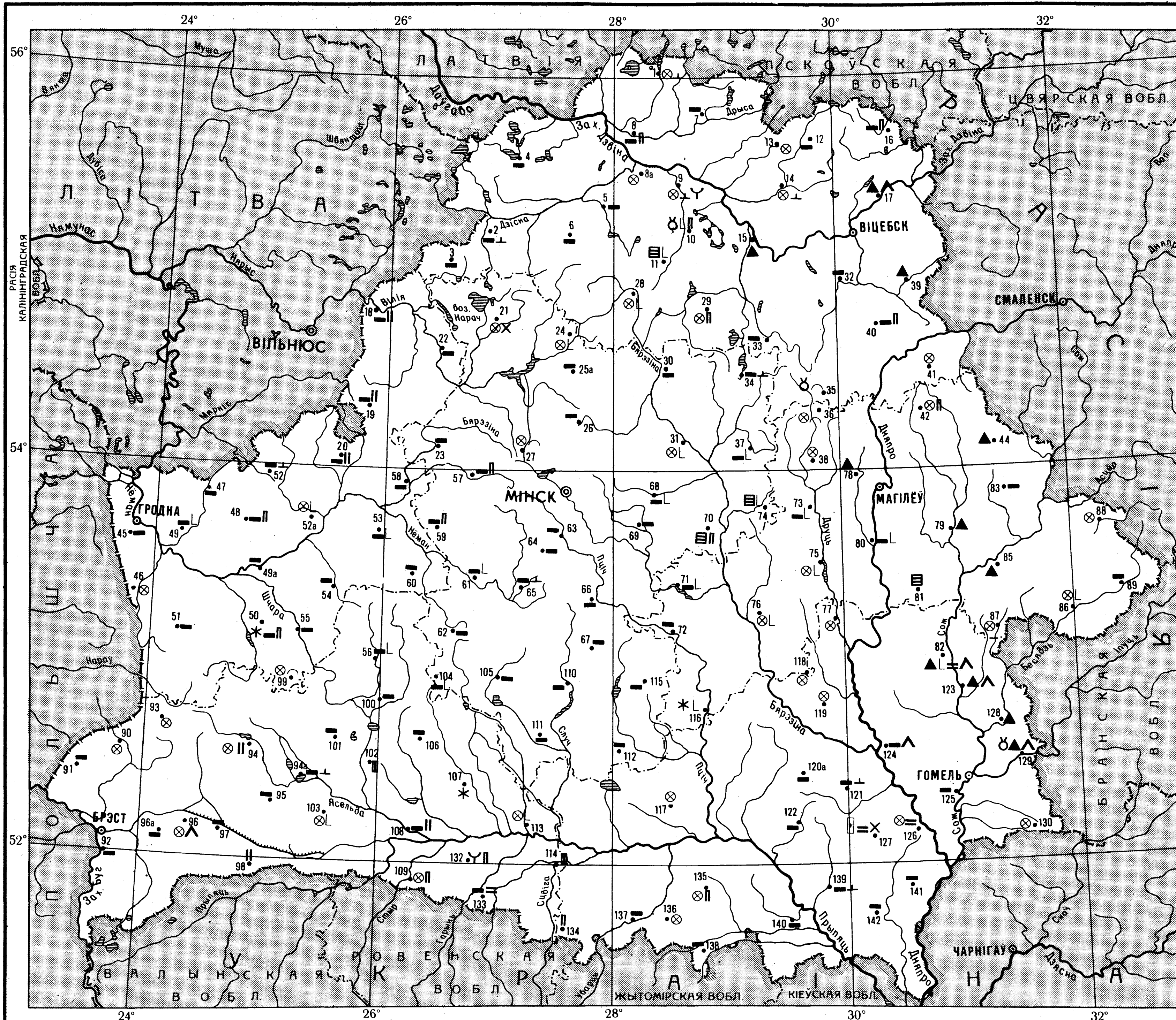
СКВАРЭЦ

Маштаб 1: 5 000 000

БАКА́С
БЕКА́С
БЭ́КАС
БАРА́Н
БАРА́НЧЫК
БО́ЖЫ БАРА́НЧЫК
ПЕ́КУР
ПЕ́КУН
БЭ́КАЧ
ПЭ́КАЧ
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ СТРЫЖ

ჾ ЧО́РНЫ СТРЫЖ

▲ ГРАНО́К

▤ СВІРГУ́ЛЬ

▮ ЛА́СТАЎКА

ДЗІКАЯ ЛАСТАЎКА

✱ адзінкавыя назвы

▬ адсутнасць назвы

БЕРАГАВАЯ ЛАСТАЎКА

L назвы з коранем -БЕРАГ-

II назвы з коранем -НОР-

= назвы з коранем -ПЕЧ-

⊥ назвы з коранем -ЗЕМЛ-/-ЗЯМЛ-

Y назвы з коранем -ВОД-

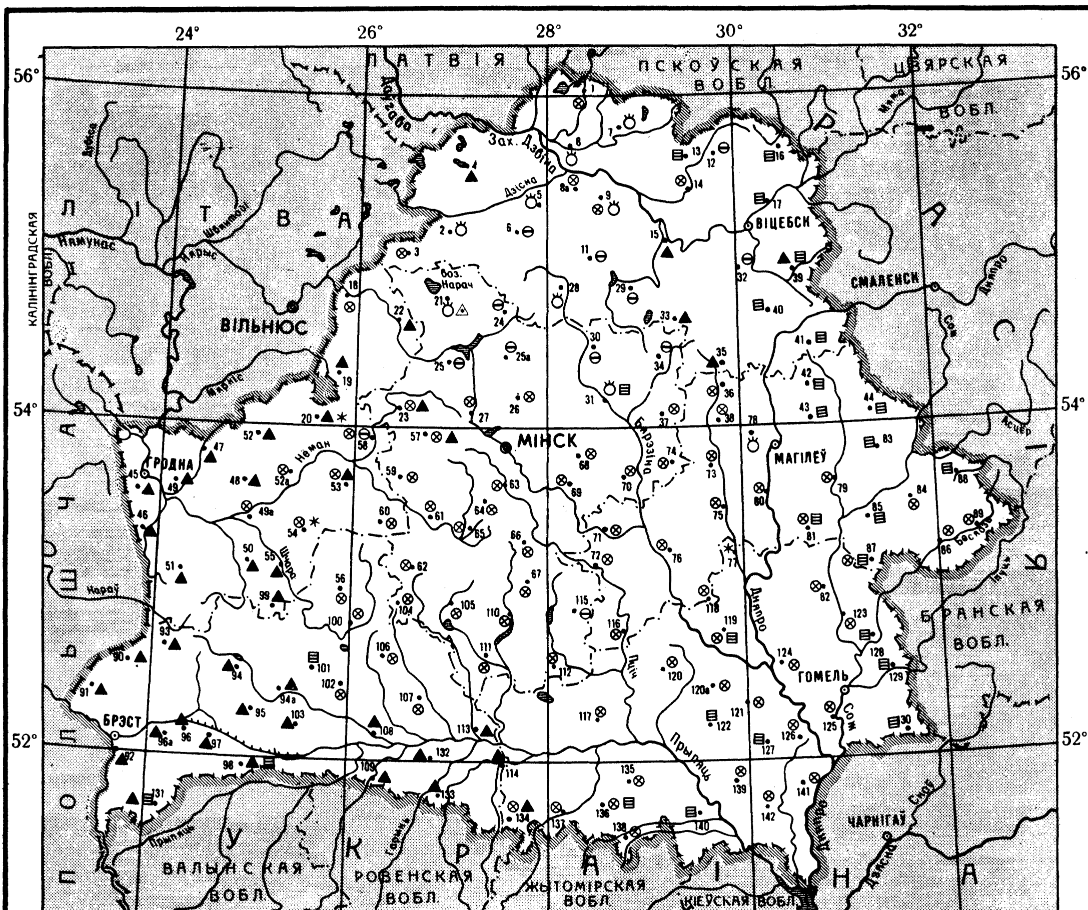
Λ ГРАНО́К

⌒ СТРЫЖ

Π ЛА́СТАЎКА

× адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ КРУМКА́Ч

ӧ ГРУМКА́Ч

⊖ ГРУГА́Н

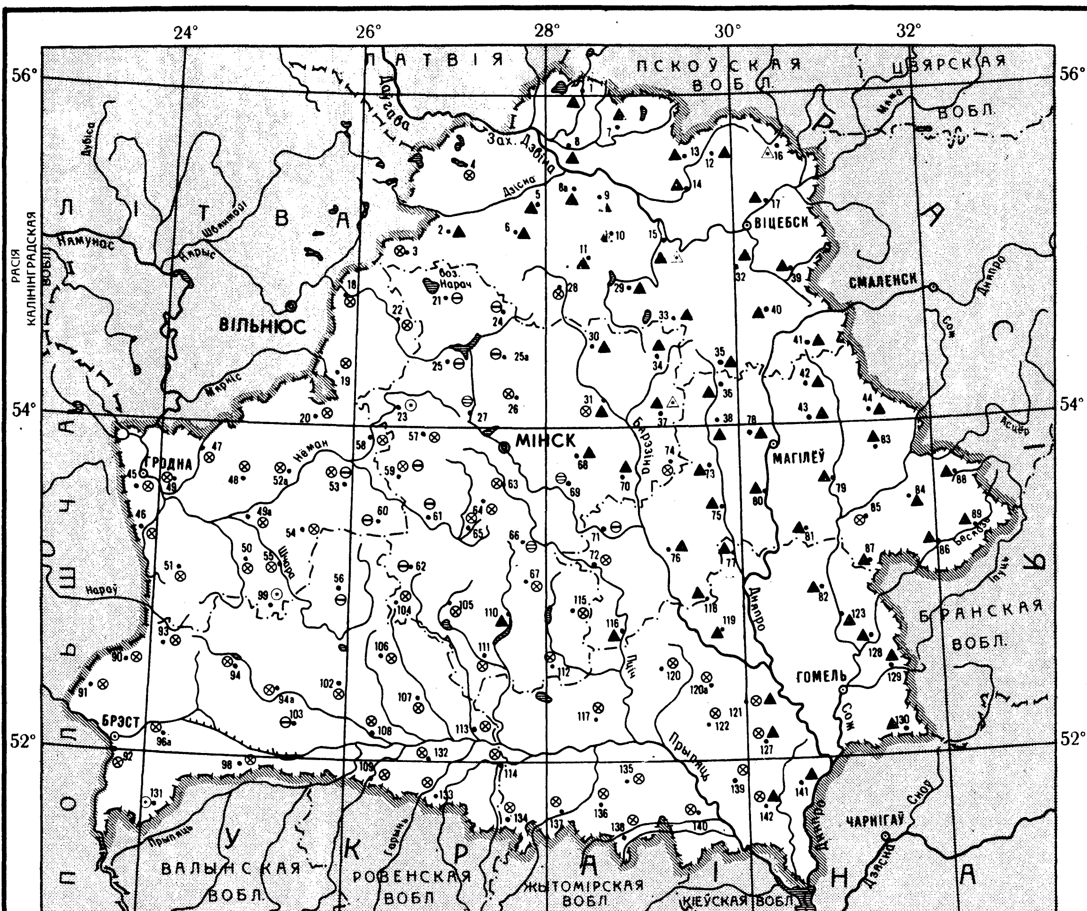
▲ КРУК

△ ГРУК

⊟ ВО́РАН

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ КАЧЫ́НАЕ

⊖ КА́ЧЧЫНА

⊖ КА́ЧАЕ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

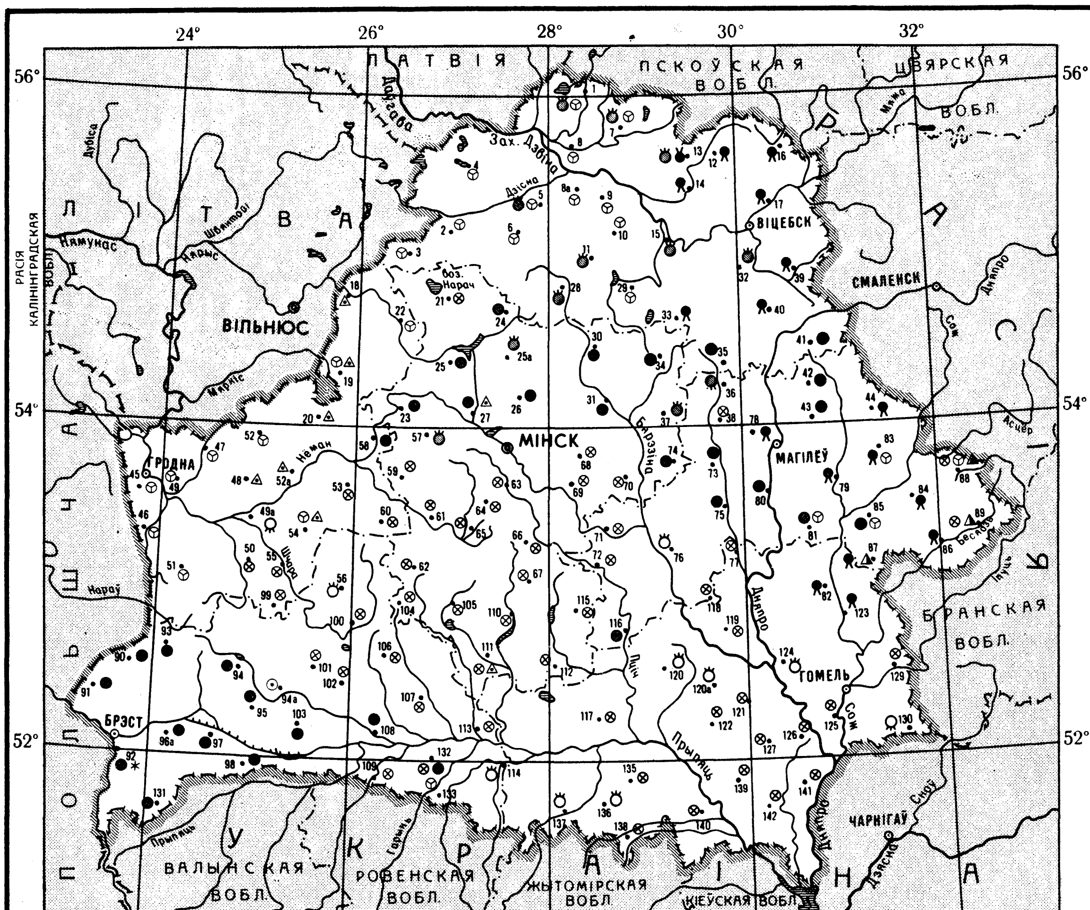
▲ ВУЦІ́НАЕ

△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

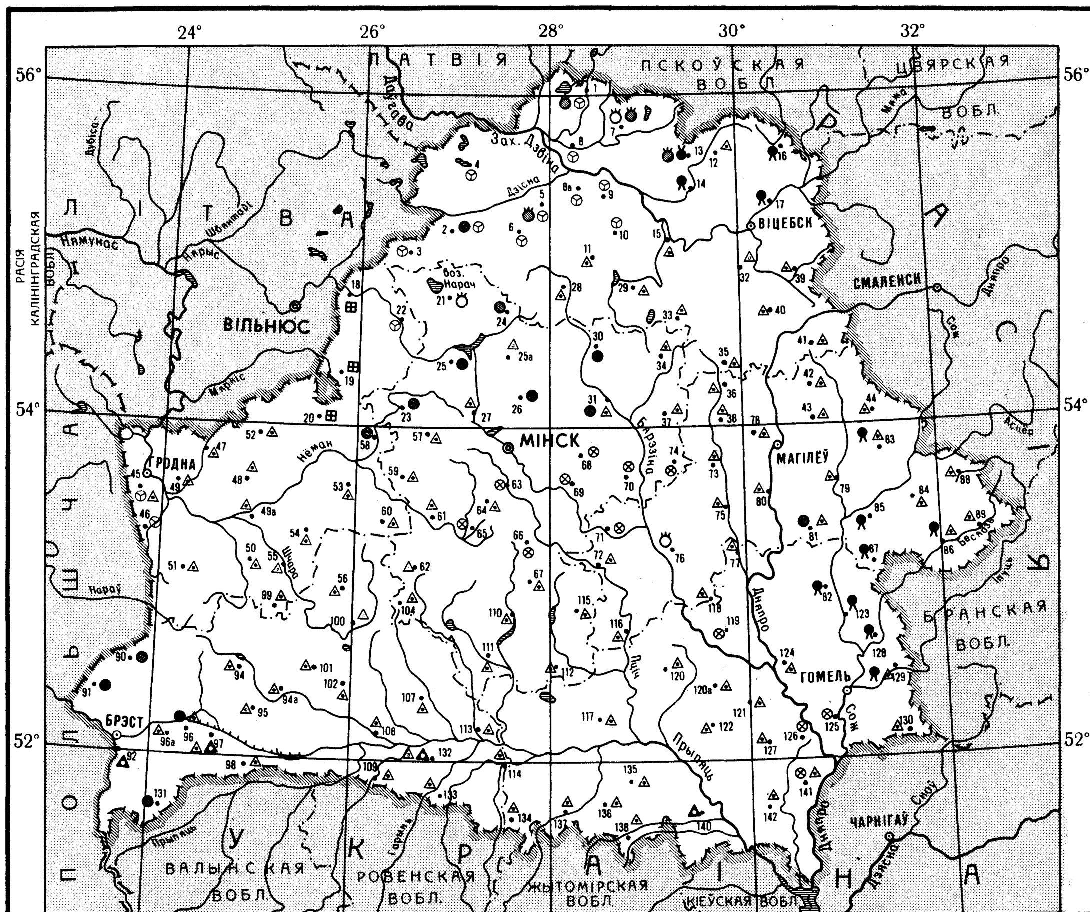
СКУБЦІ (птушку)

Карта №134

СКУ́БЦІ
СКУБЦІ́
СКУБЦЬ
СКУ́БСЦІ
СКУБСЦІ́
СКУБСЦЬ
СКУ́СЦІ
СКУСЦІ́
СКУСЦЬ
СКУБА́ЦЬ
СКУ́ПЧЫ
ДРАЦЬ
АБДЗІ́РАЦЬ
ОПШЧЫ́ПАТЫ

Маштаб 1: 5 000 000

СКУ́БЦІ

СКУБЦІ́

СКУ́БСЦІ

СКУБСЦІ́

СКУСЦІ́

СКУСЦЬ

СКУБА́ЦЬ

ДРАЦЬ

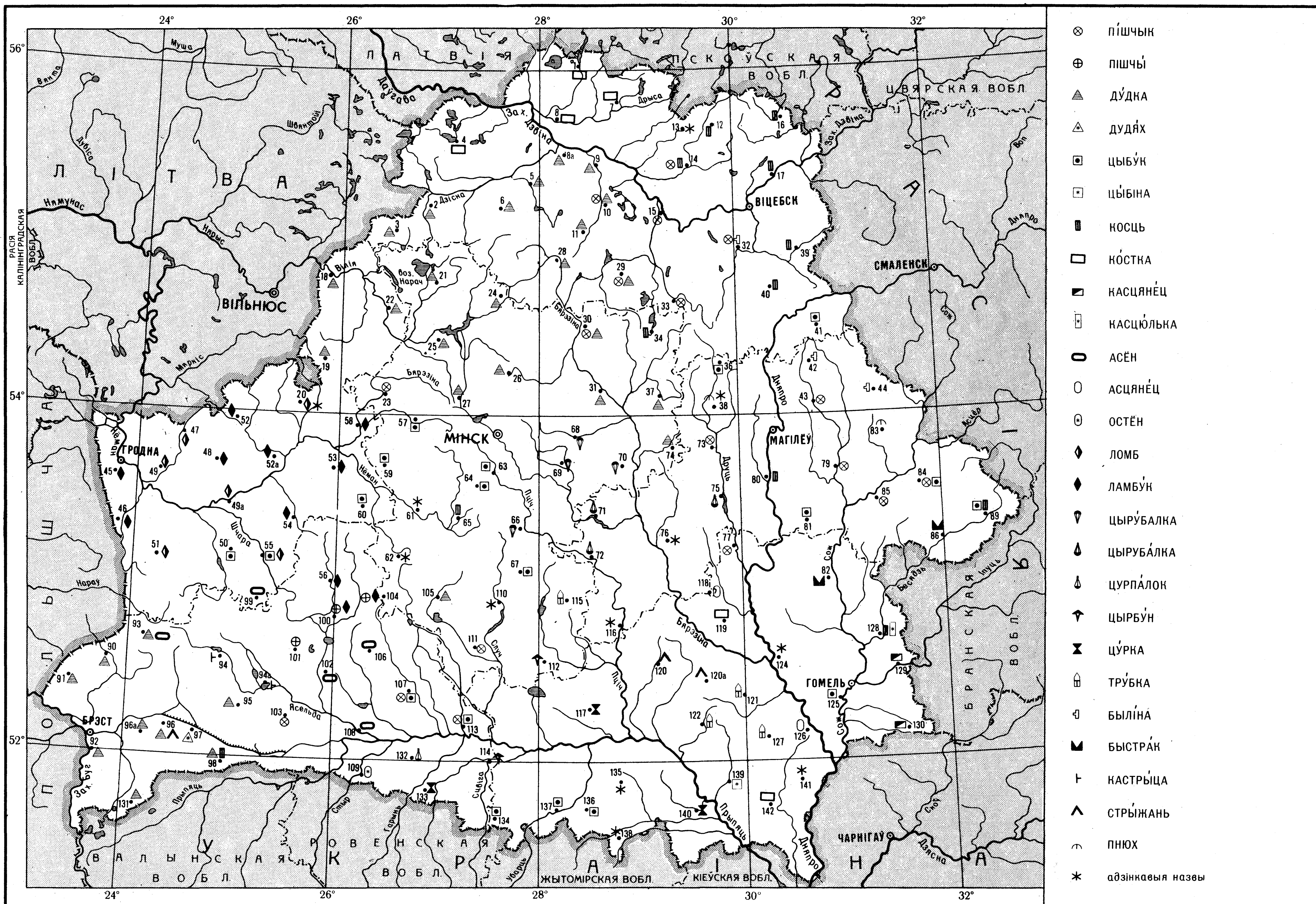
ДЗЕ́РЦІ

ША́РПАЦЬ

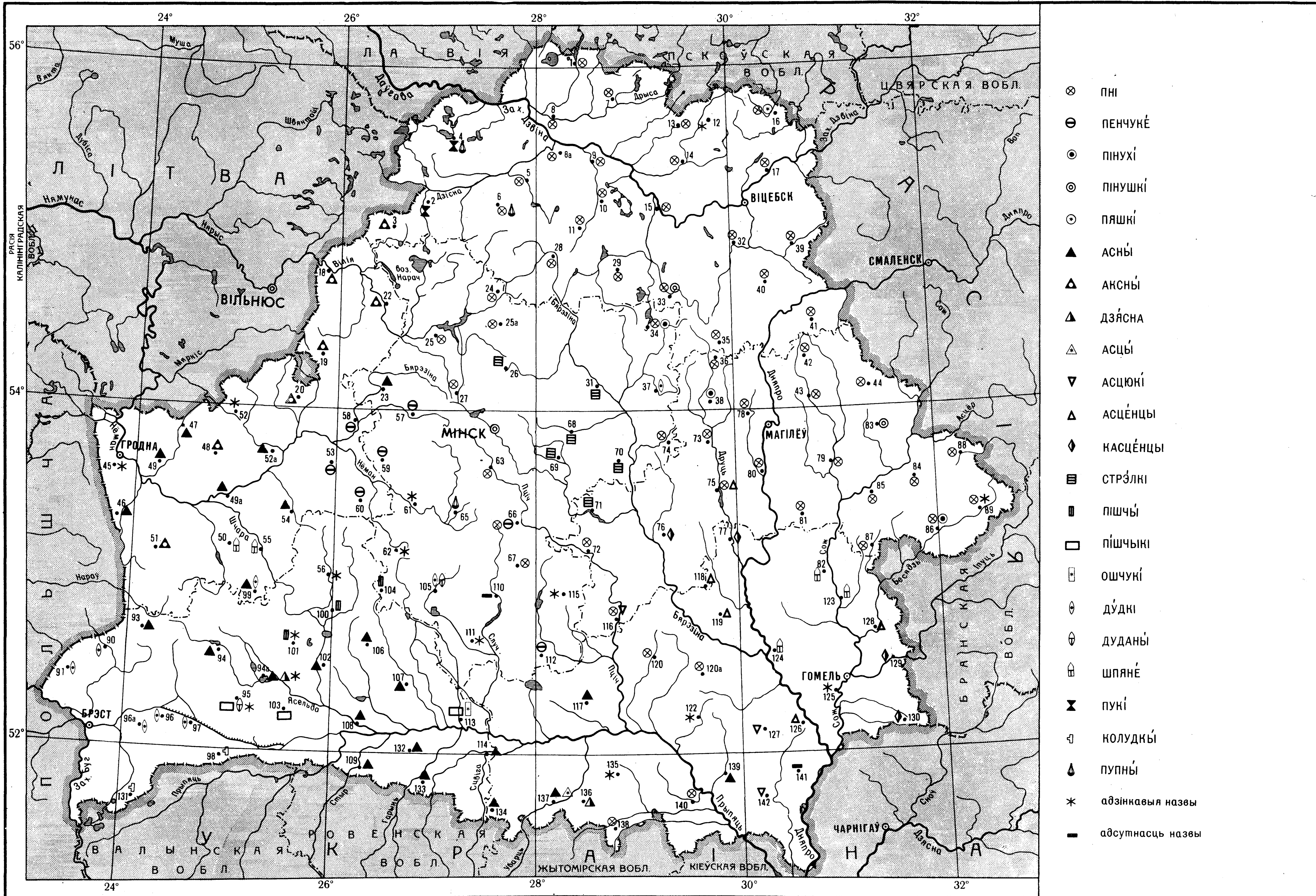
Маштаб 1:5 000 000

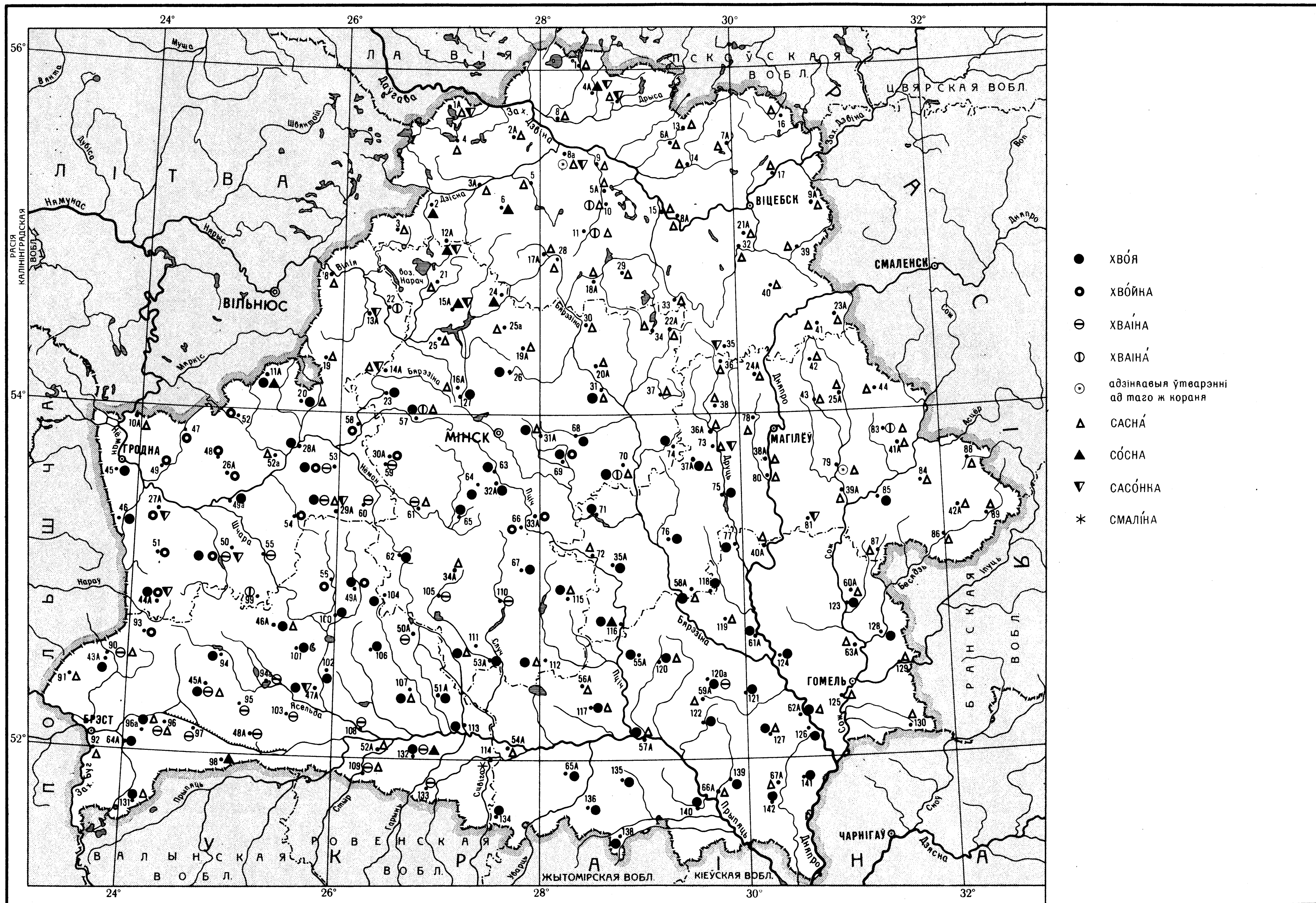
ЦВЁРДАЯ ЧАСТКА ПЯРА (з крылаў і хваста)

Карта № 136

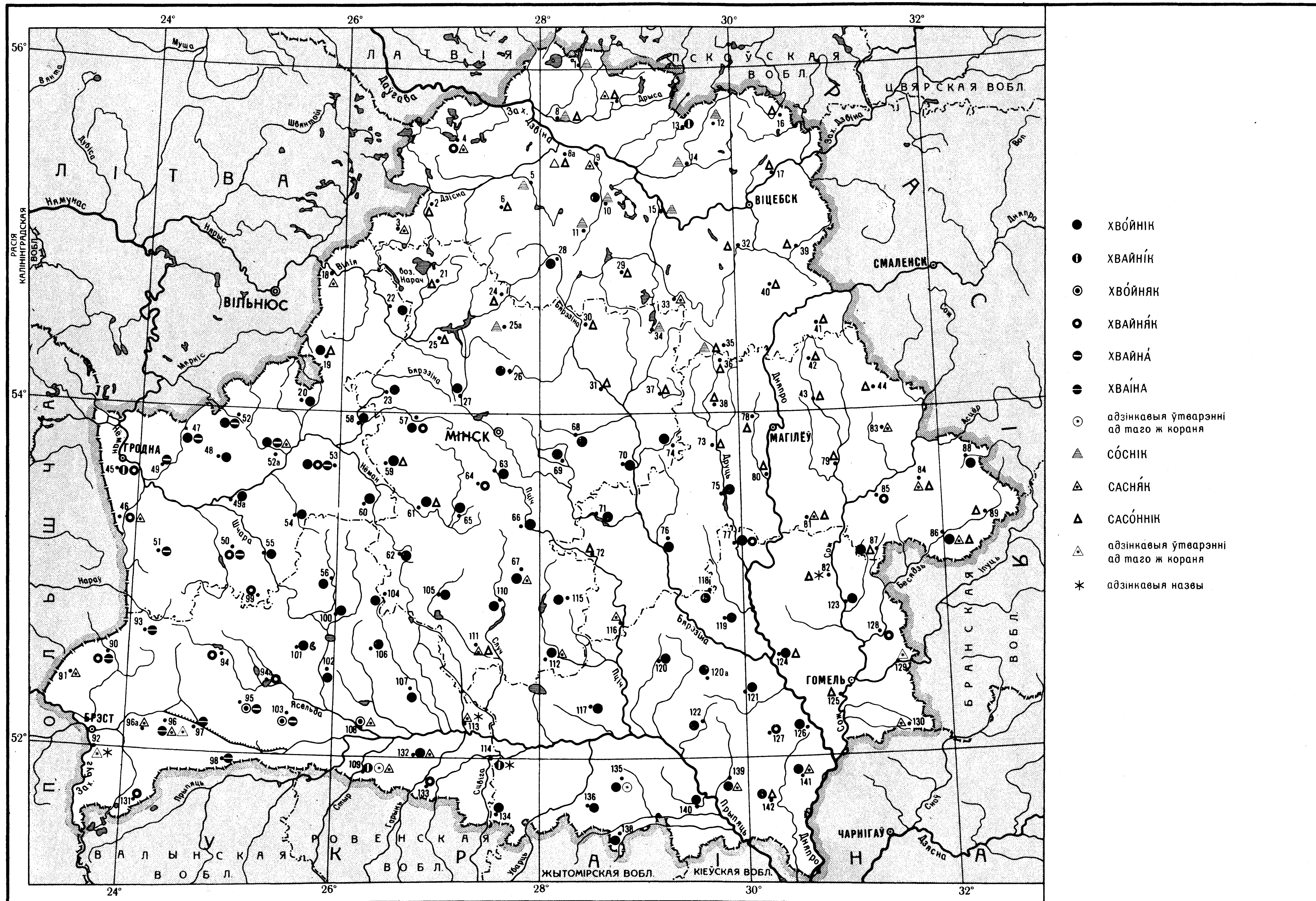

Маштаб 1 : 3 000 000

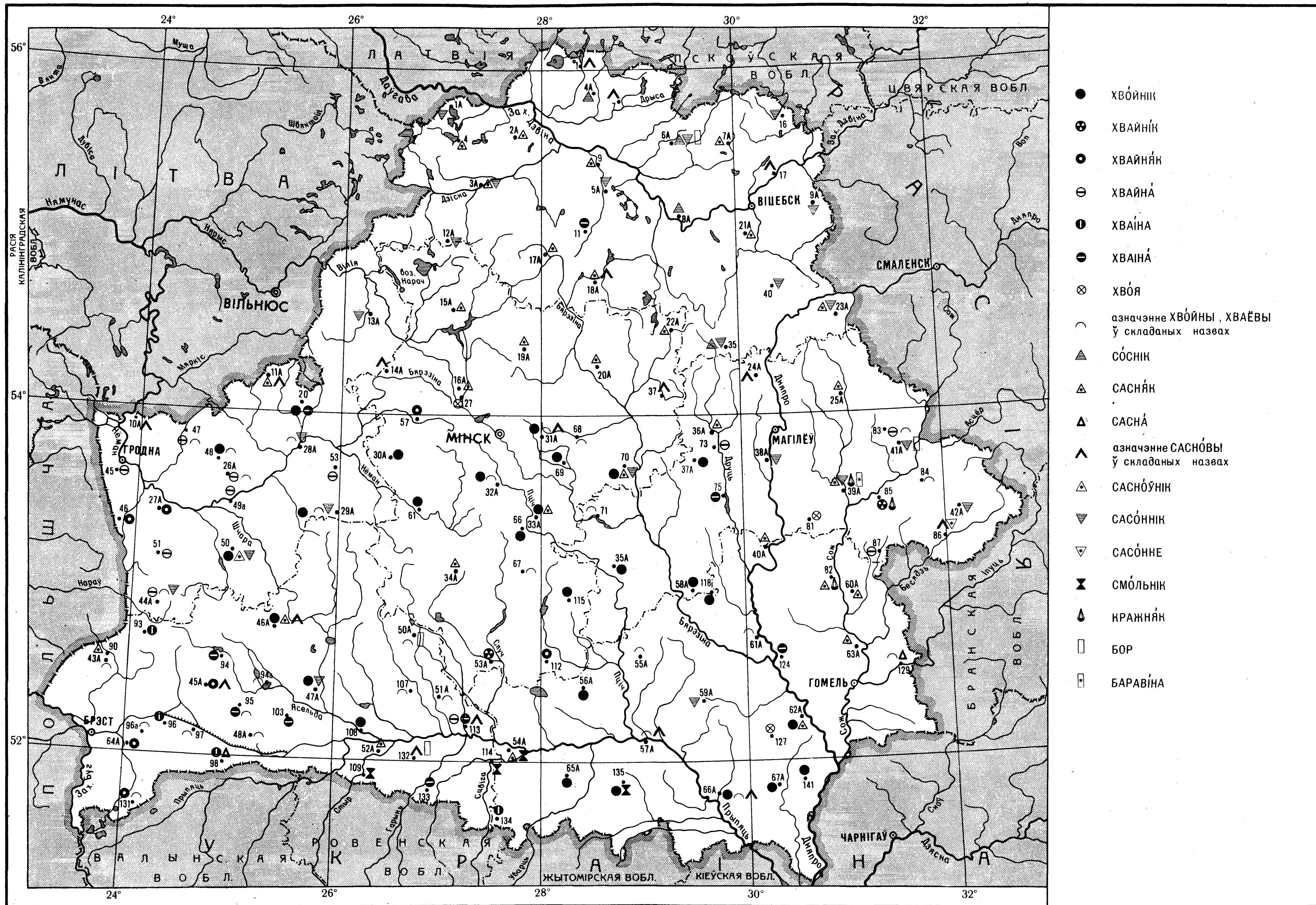

пні
пенчуке́
пінухі́
пінушкі́
пяшкі́
асны́
аксны́
дзя́сна
асцы́
асцюкі́
асце́нцы
касце́нцы
стрэ́лкі
пі́шчы
пі́шчыкі
ошчукі́
ду́дкі
дуданы́
шпяне́
пукі́
колудкы́
пупны́
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
РАСІЯ
СМАЛЕНСК
ВІЦЕБСК
МІНСК
МАГІЛЁЎ
ГРОДНА
ВІЛЬНЮС
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ЧАРНІГАЎ
ПОЛЬШЧА
УКРАІНА
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
Даўгава
Зах. Дзвіна
Дрыса
Дзісна
Вілія
Воз. Нарач
Бярэзіна
Нёман
Шчара
Ясельда
Піна
Прыпяць
Сож
Дняпро
Друць
Іпуць
Бесядзь
Случ
Пціч
Зах. Буг
Нараў
Нярыс
Мяркіс
Намунас
Шушупе
Дубіса
Шэнтоі
Муша
Вента
Стыр
Горынь
Убарць
Сцвіга
Дзясна
Волп
Асцёр
Маштаб 1 : 3 000 000

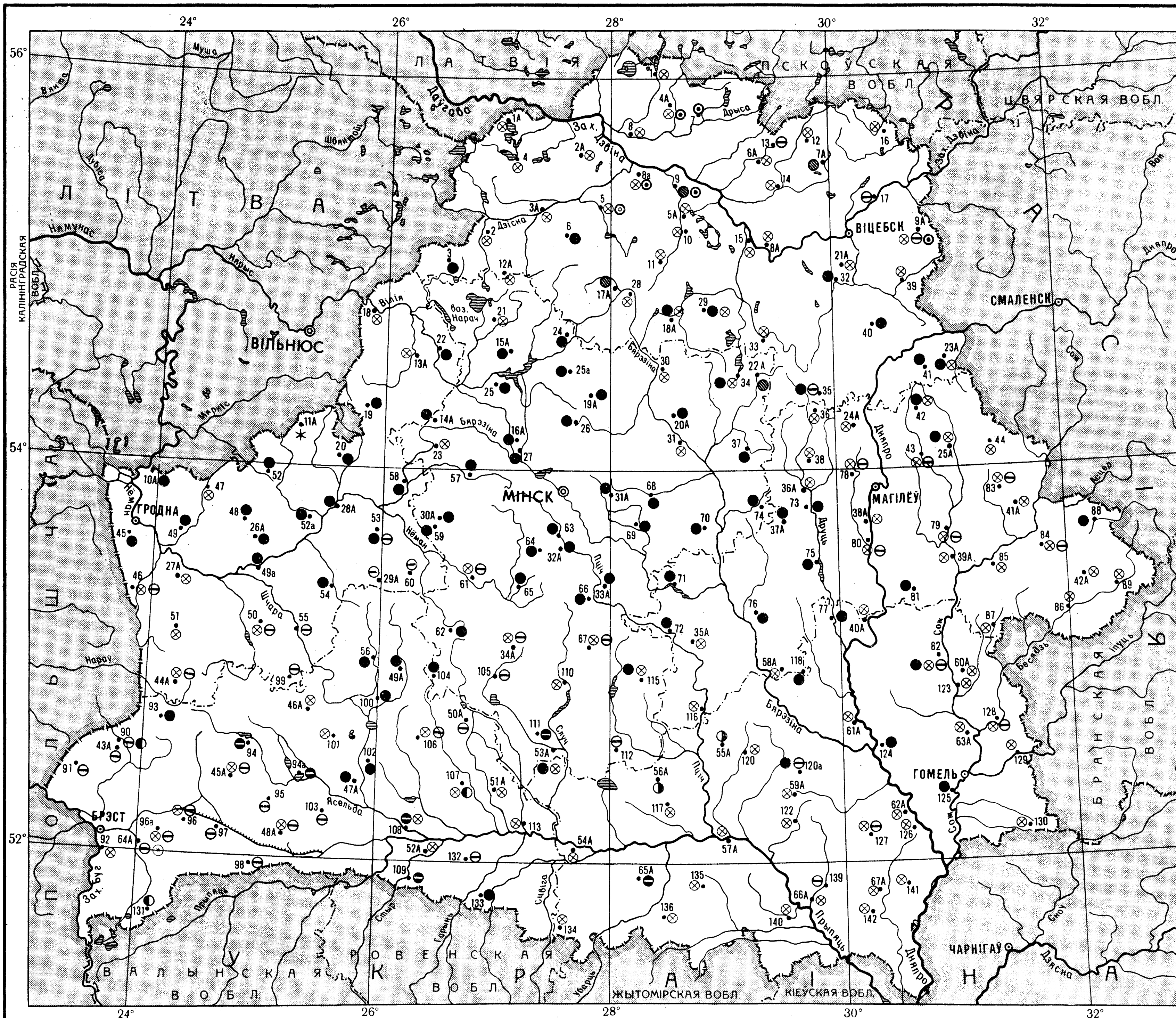
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

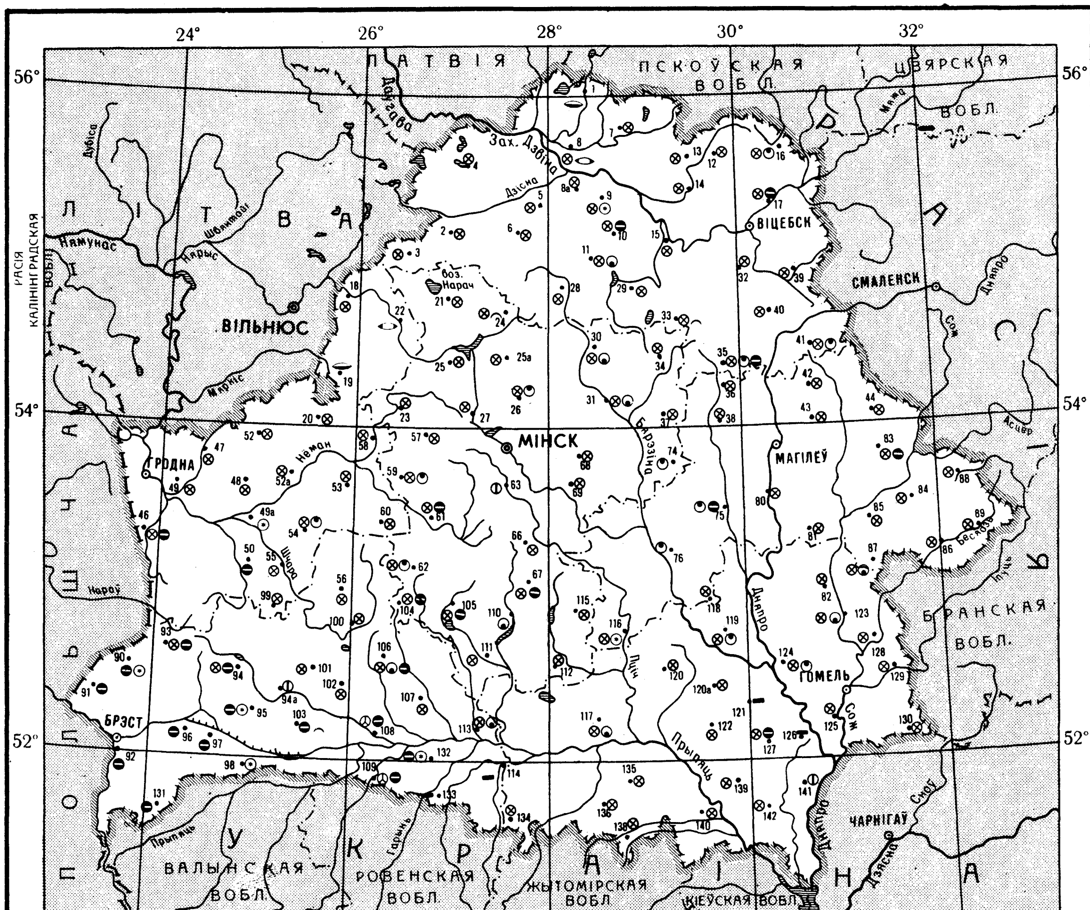

Маштаб 1 : 3 000 000

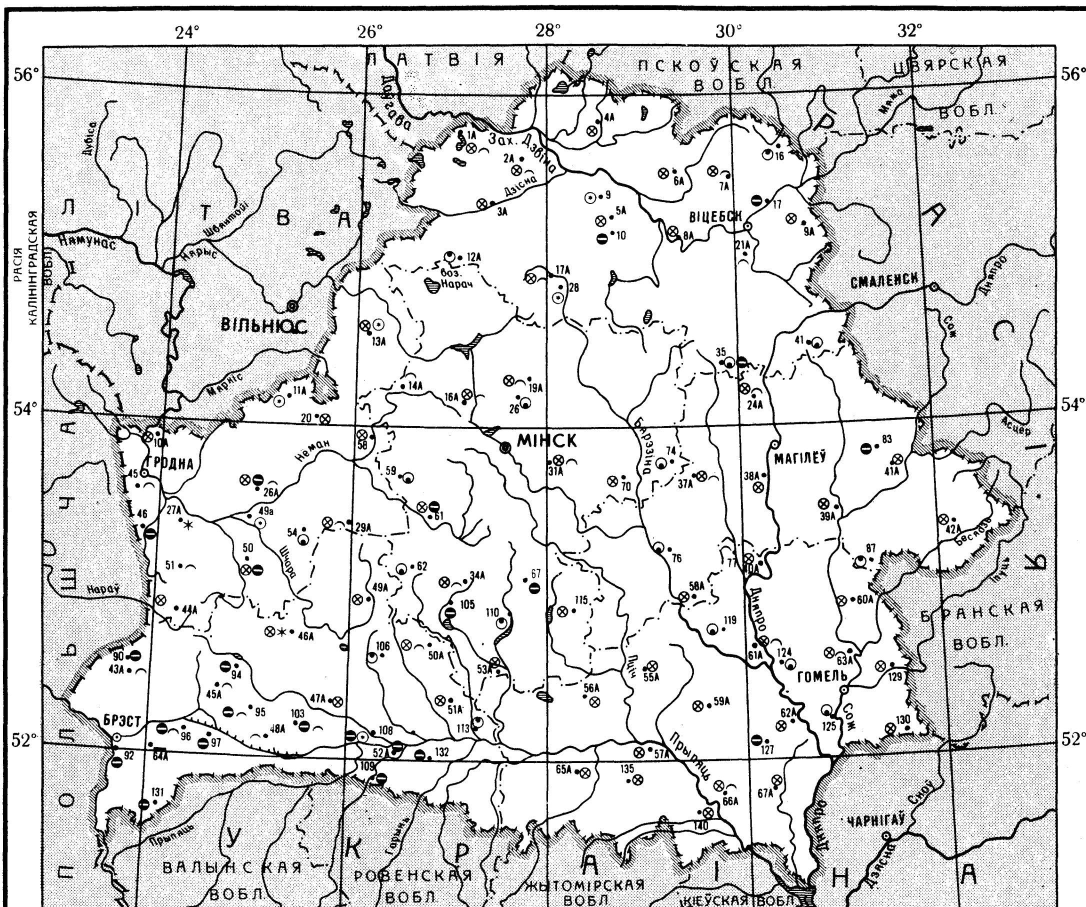
- ● Е́ЛКА
- ЕЛЬ
- Е́ЛЯ
- ЕЛІ́НА
- ⊗ ЁЛКА
- ⊖ ЯЛІ́НА
- ЯЛА́
- ⊙ ЯЛУШКА
- ЯЛ
- ✱ ЁДЛА

Маштаб 1 : 3 000 000

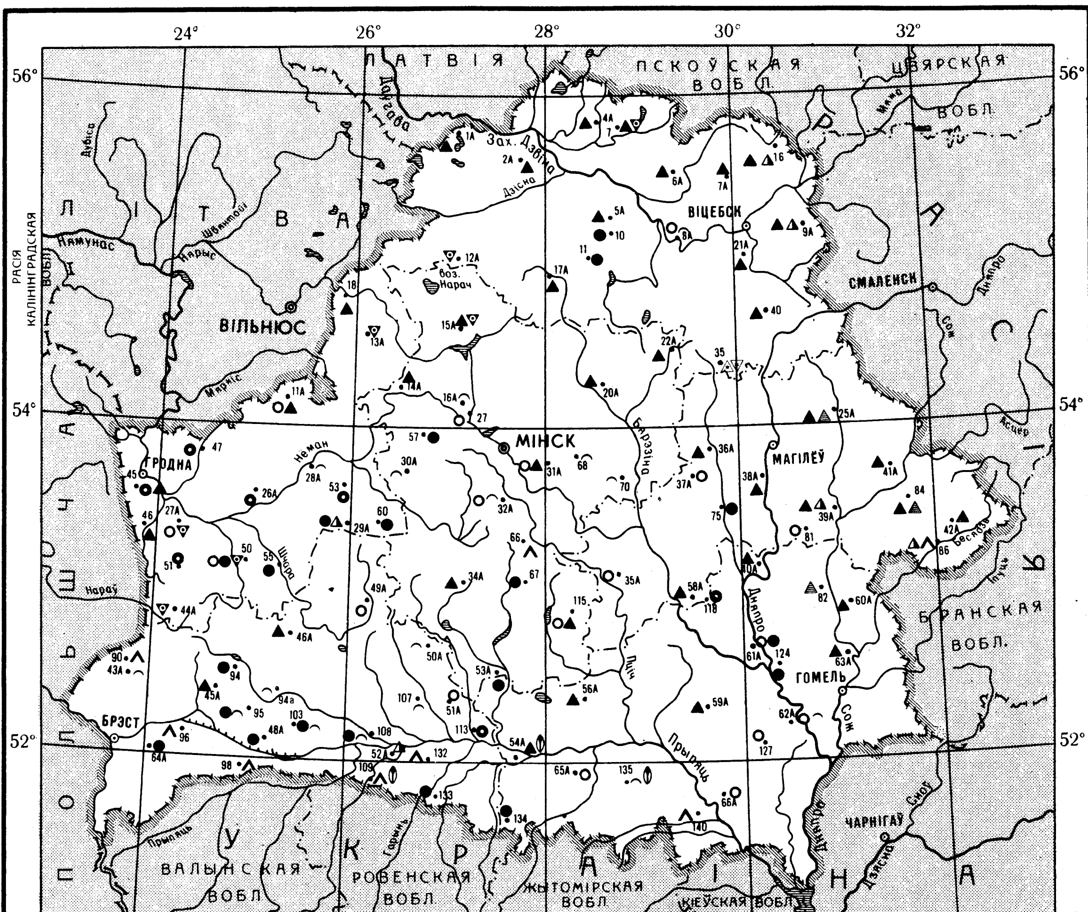
- ⊗ ЕЛЬНІК
- ЕЛНІК
- ЯЛЬНЯК
- ЕЛКА
- ЁЛКА
- ЯЛІНА
- азначэнні ЯЛОВЫ, ЯЛІНОВЫ ў складаных назвах
- ⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ЕЛАГА
- ЕЛАЖНІК
- ▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

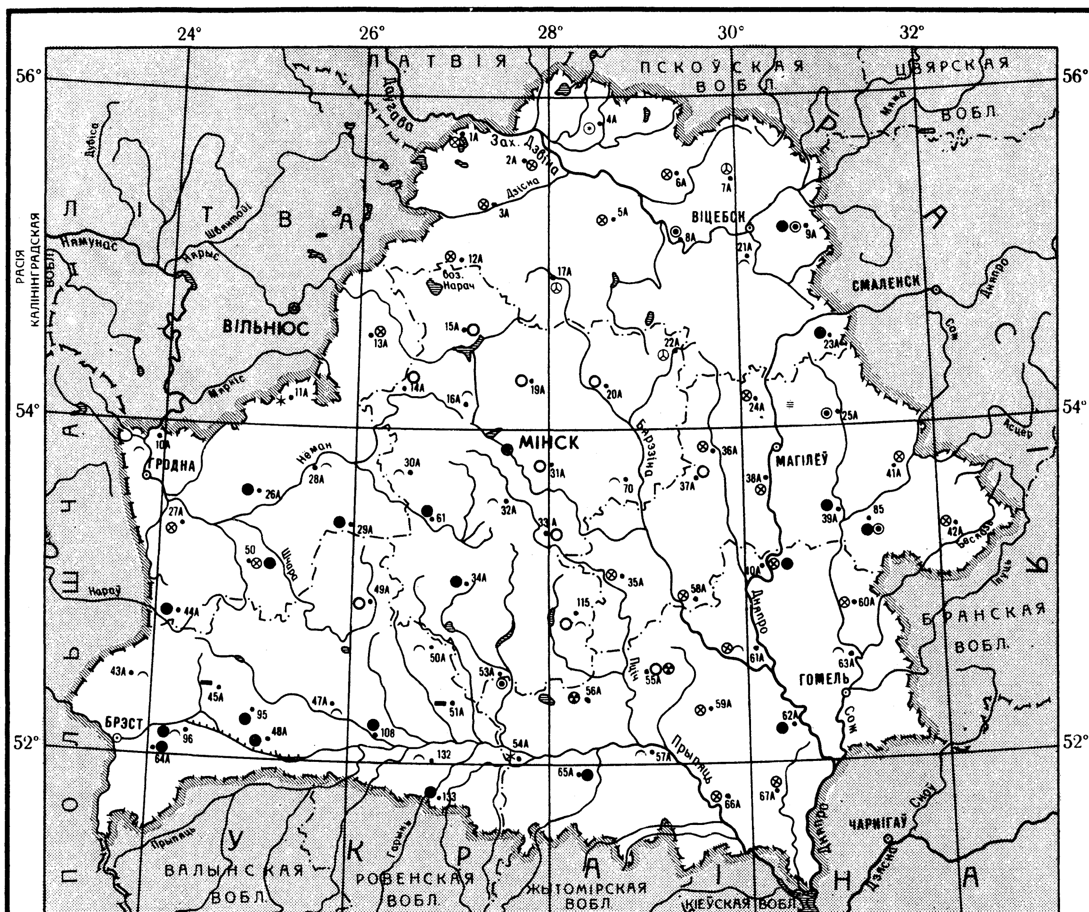
⊗	ЕЛЬНІК	⌒	азначэнні ЯЛОВЫ, ЯЛІНОВЫ ў складаных назвах
◒	ЕЛКА	⊙	адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
◓	ЁЛКА	*	адзінкавыя назвы
⊖	ЯЛІНА	▬	адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ХВОЯ
ХВАІНА
ХВАЙНА
азначэнне ХВАЁВЫ ў складаных назвах
САСНА
САСНІНА
САСНЯК
азначэнне САСНОВЫ ў складаных назвах
СОСНІК
САСОНКА
САСОННІК
СМАЛІНА

Маштаб 1: 5 000 000

○ ЕЛКА

⊗ ЁЛКА

● ЯЛІНА

◎ ЕЛЬНІК

⊕ ЕЛЯ

ЕЛЬ

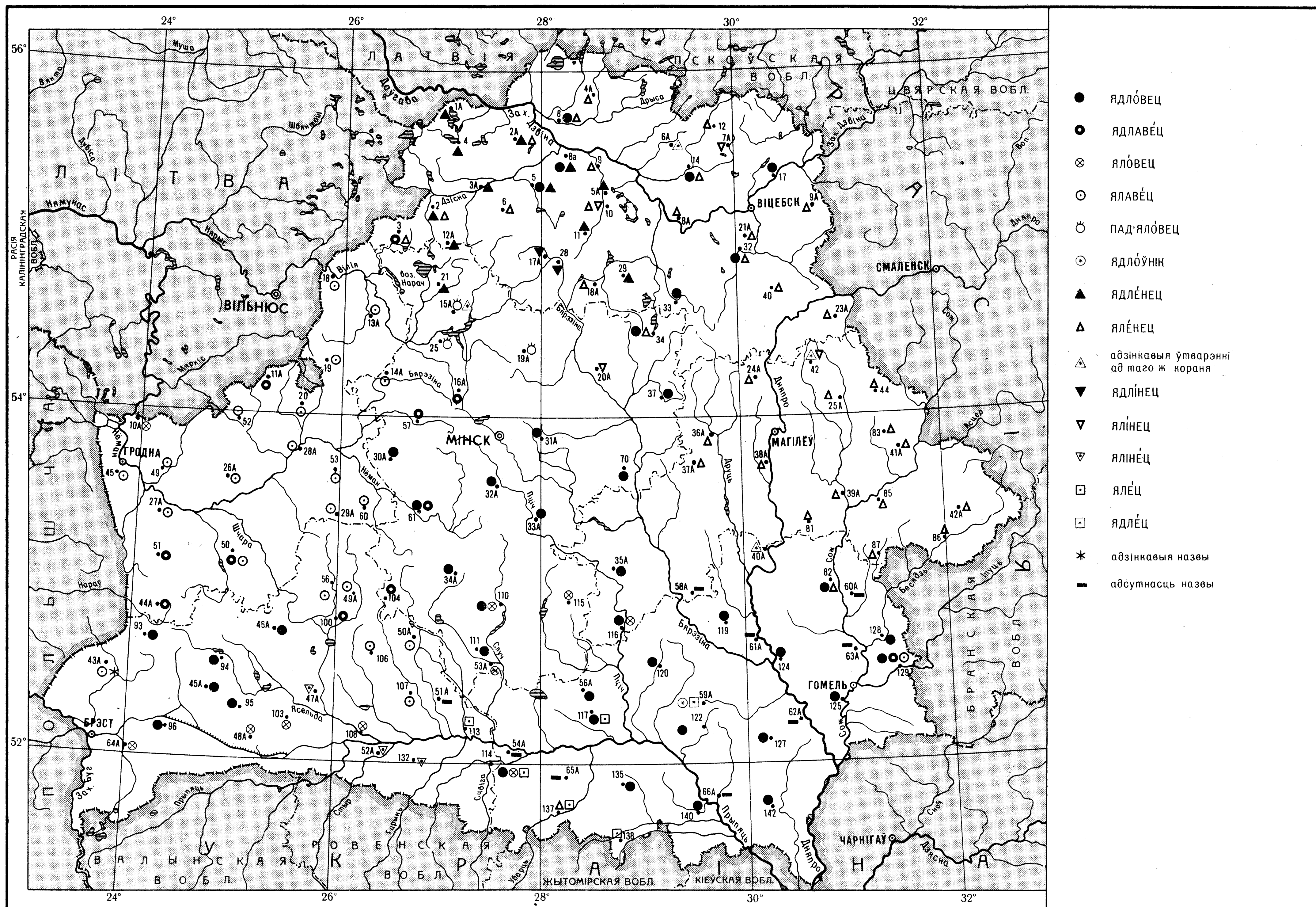
⌒ азначэнне ЯЛОВЫ ў складаных назвах

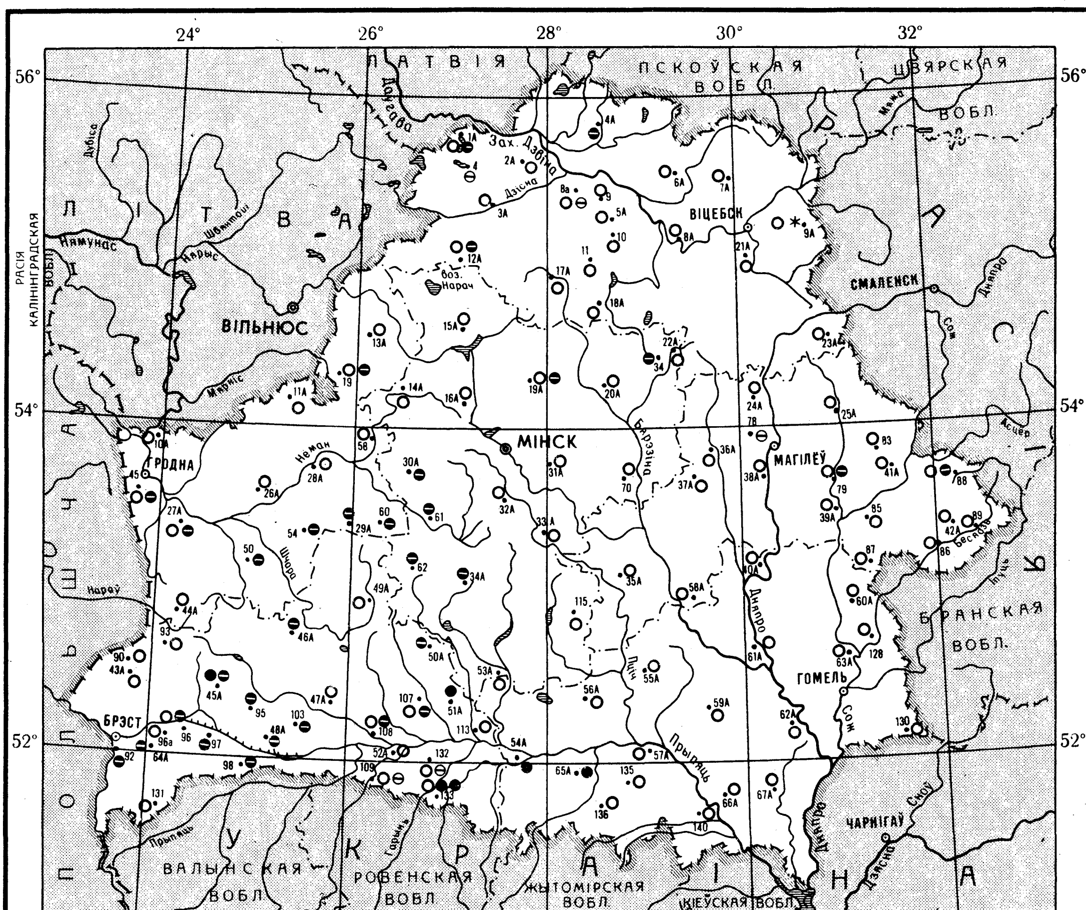
⊙ ЯЛУШКА

* адзінкавыя назвы

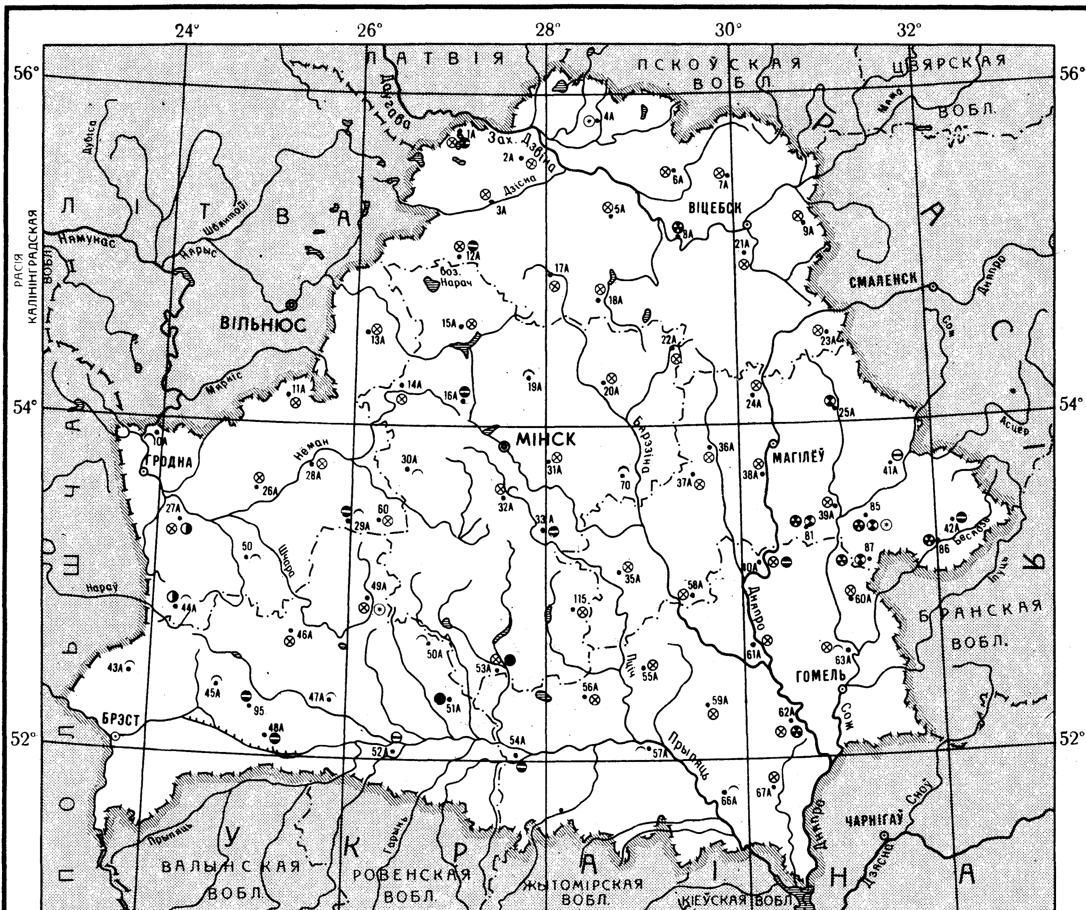
▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ЯДЛО́ВЕЦ
ЯДЛАВЕ́Ц
ЯЛО́ВЕЦ
ЯЛАВЕ́Ц
ПАД'ЯЛО́ВЕЦ
ЯДЛО́ЎНІК
ЯДЛЕ́НЕЦ
ЯЛЕ́НЕЦ
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ЯДЛІ́НЕЦ
ЯЛІ́НЕЦ
ЯЛІНЕ́Ц
ЯЛЕ́Ц
ЯДЛЕ́Ц
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
РАСІЯ
КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
ВІЛЬНЮС
ВІЦЕБСК
СМАЛЕНСК
МІНСК
МАГІЛЁЎ
ГРОДНА
БРЭСТ
ГОМЕЛЬ
ЧАРНІГАЎ
ПОЛЬШЧА
УКРАІНА
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
Маштаб 1 : 3 000 000

БЯРОЗА
БЯРОЗІНА
БЯРЭЗА
БЯРЭЗІНА
ВЯСЁЛКА

⊗ БЯРО́ЗА

⊖ БЯРО́ЗІНА

● БЯРЭ́ЗА

⊖ БЯРЭ́ЗІНА

◑ БЯРЭЗІНА́

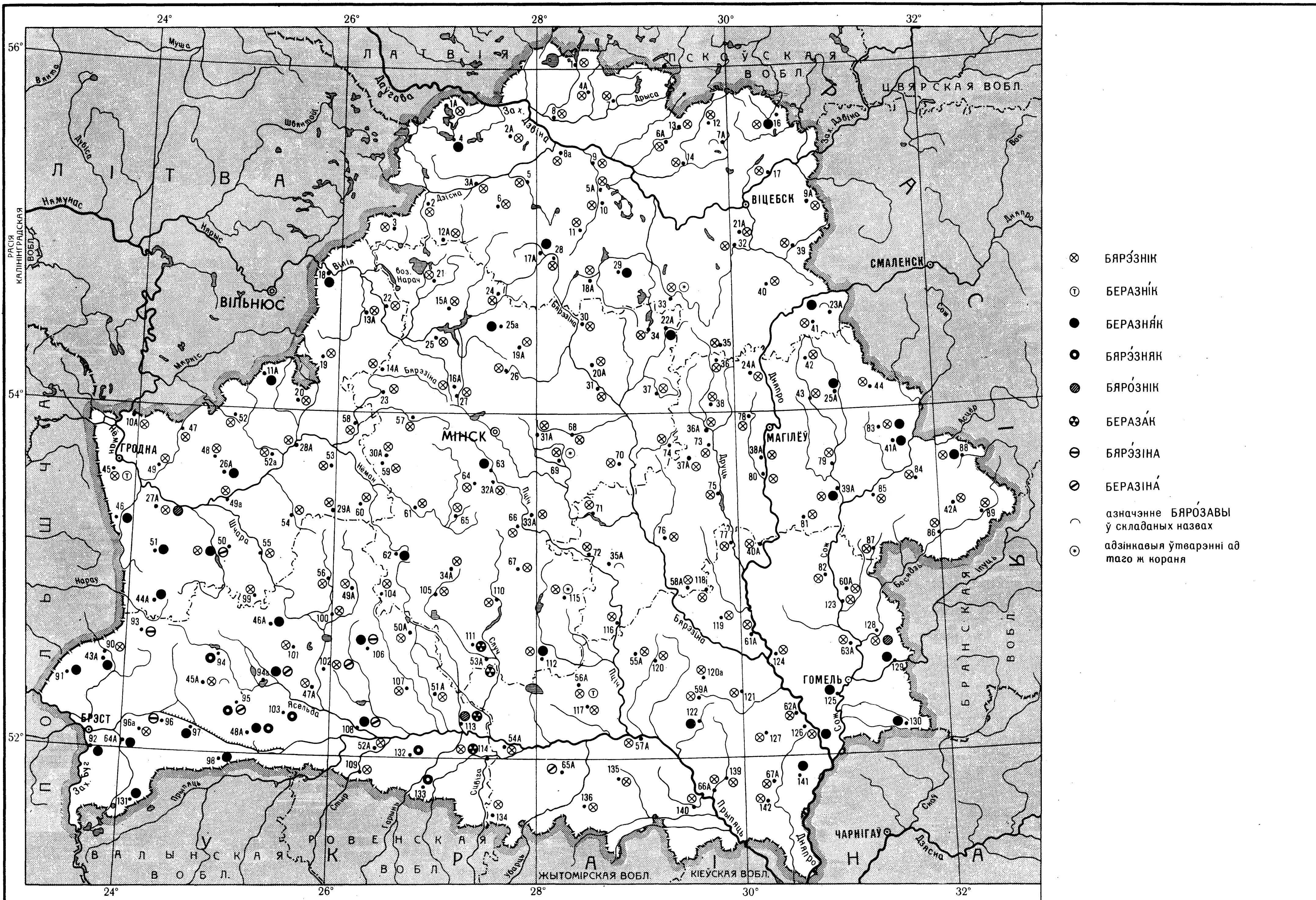
⊗ БЯРЭ́ЗНІК

⊗ БЕРАЗНЯ́К

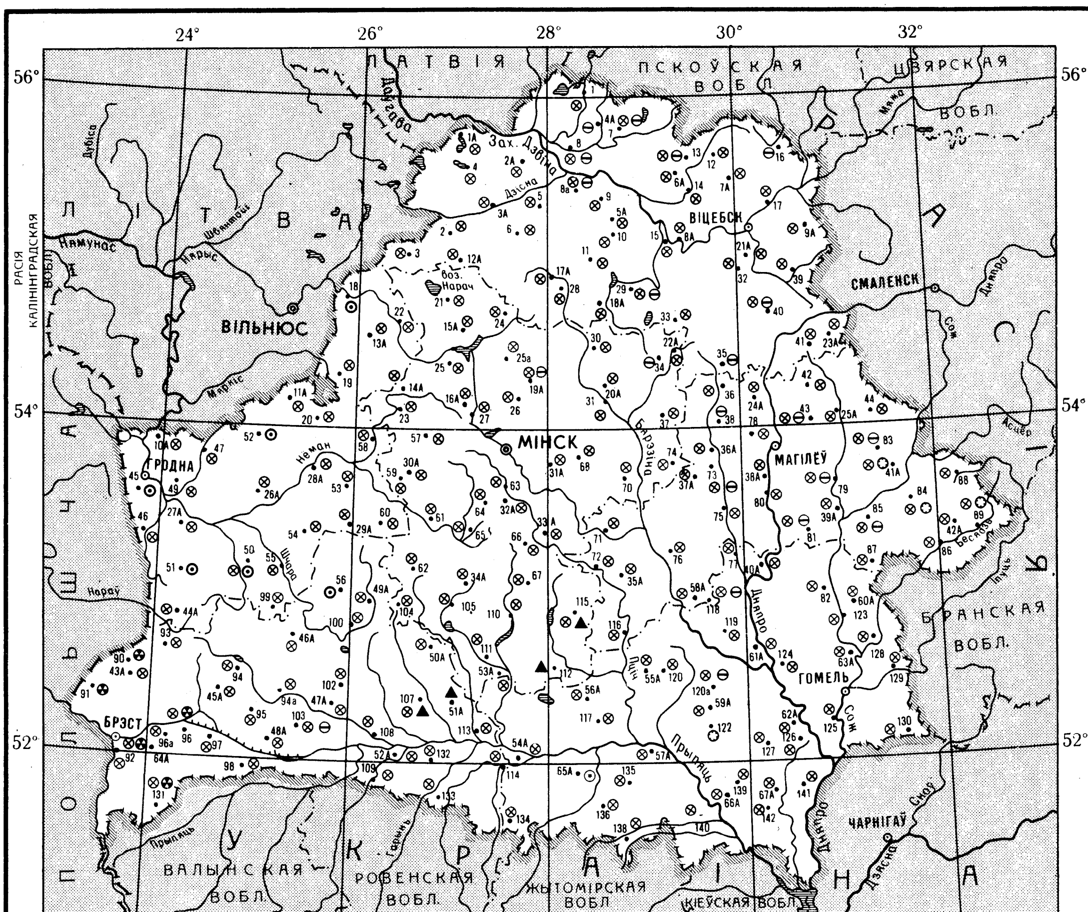
⌒ азначэнне БЯРО́ЗАВЫ ў складаных назвах

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ АСІ́НА

○ СІ́НА

⊙ АСІНА́

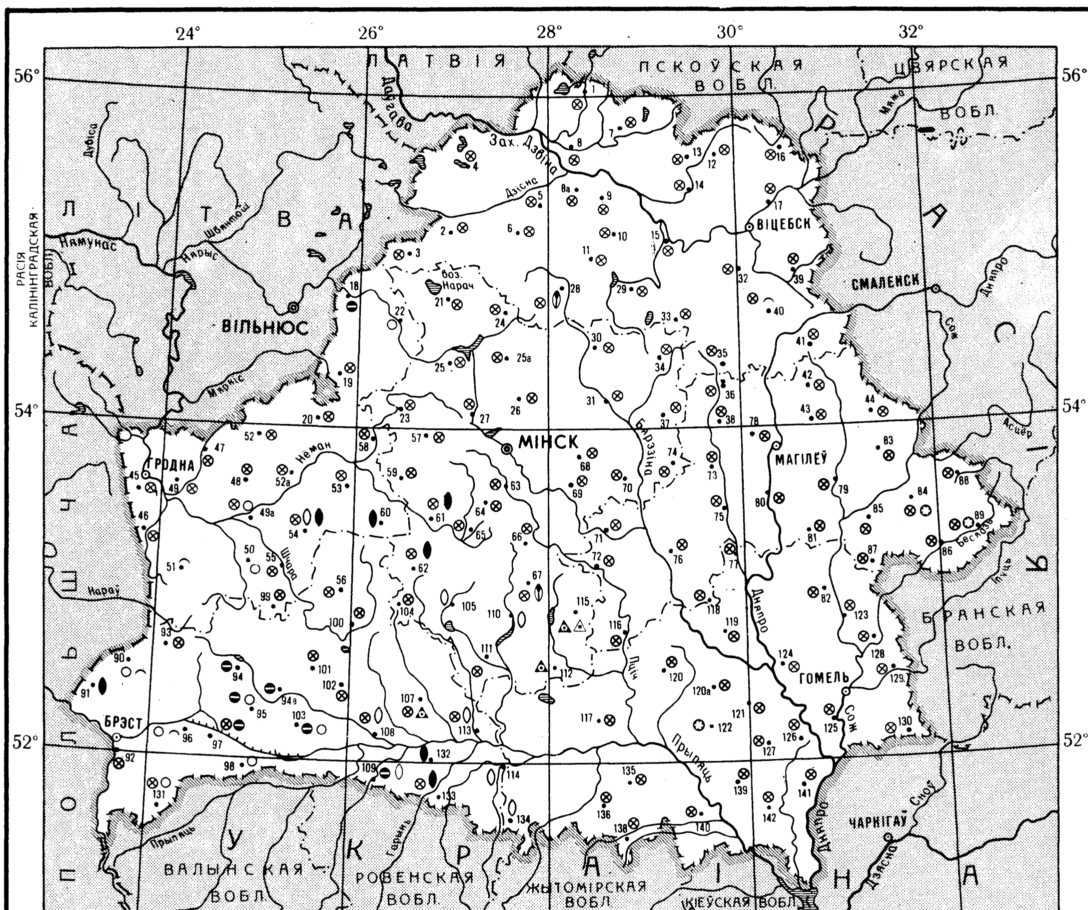
⊖ АСІ́НІНА

⊛ ОСА́

⊙ ОСІ́КА

▲ Я́ВАР

Маштаб 1: 5 000 000

АСІ́ННІК

СІ́ННІК

АСІ́ННЯК

АСІ́НА

АСНІ́К

АСНЯ́К

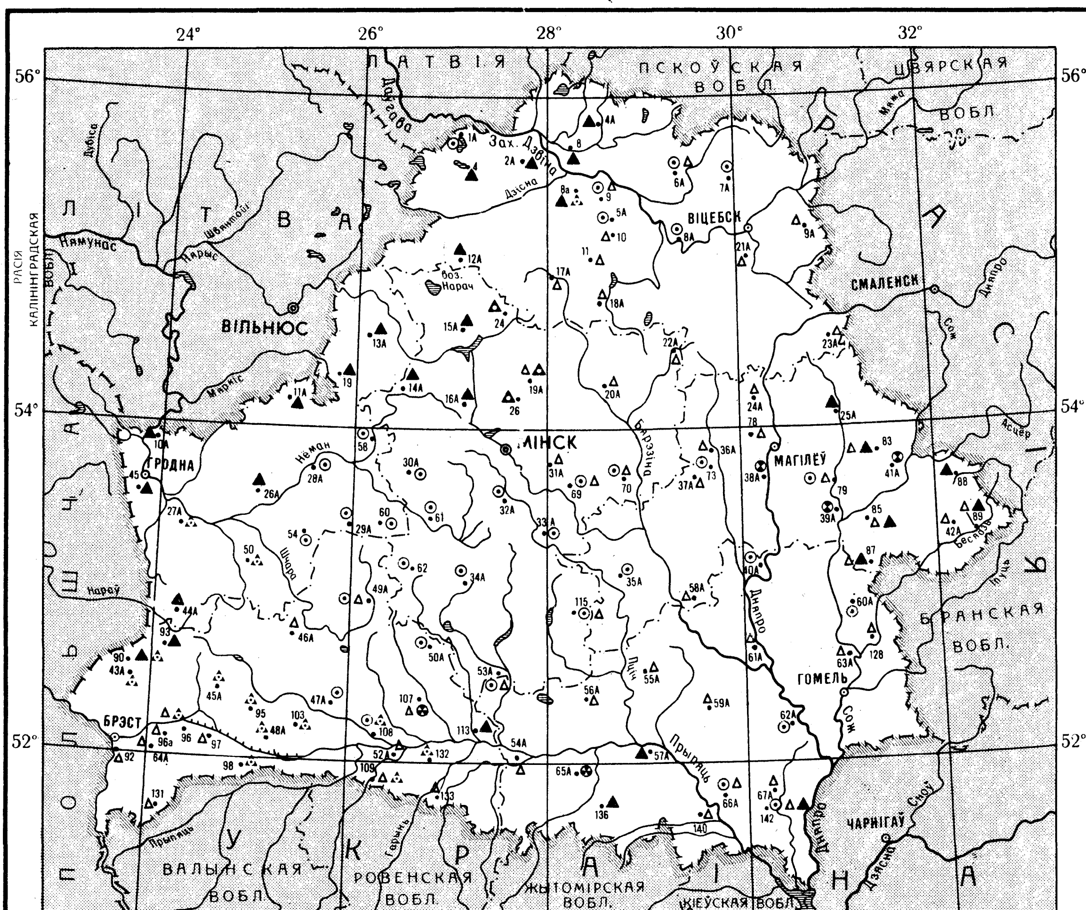
АСАВО́К

азначэнні АСО́ВЫ, АСІ́НАВЫ ў складаных назвах

Я́ВАРНІК

Я́ВАР

Маштаб 1: 5 000 000

⊙ АЛЕ́ШЫНА

АЛЕ́ХА

АЛЕ́ШКА

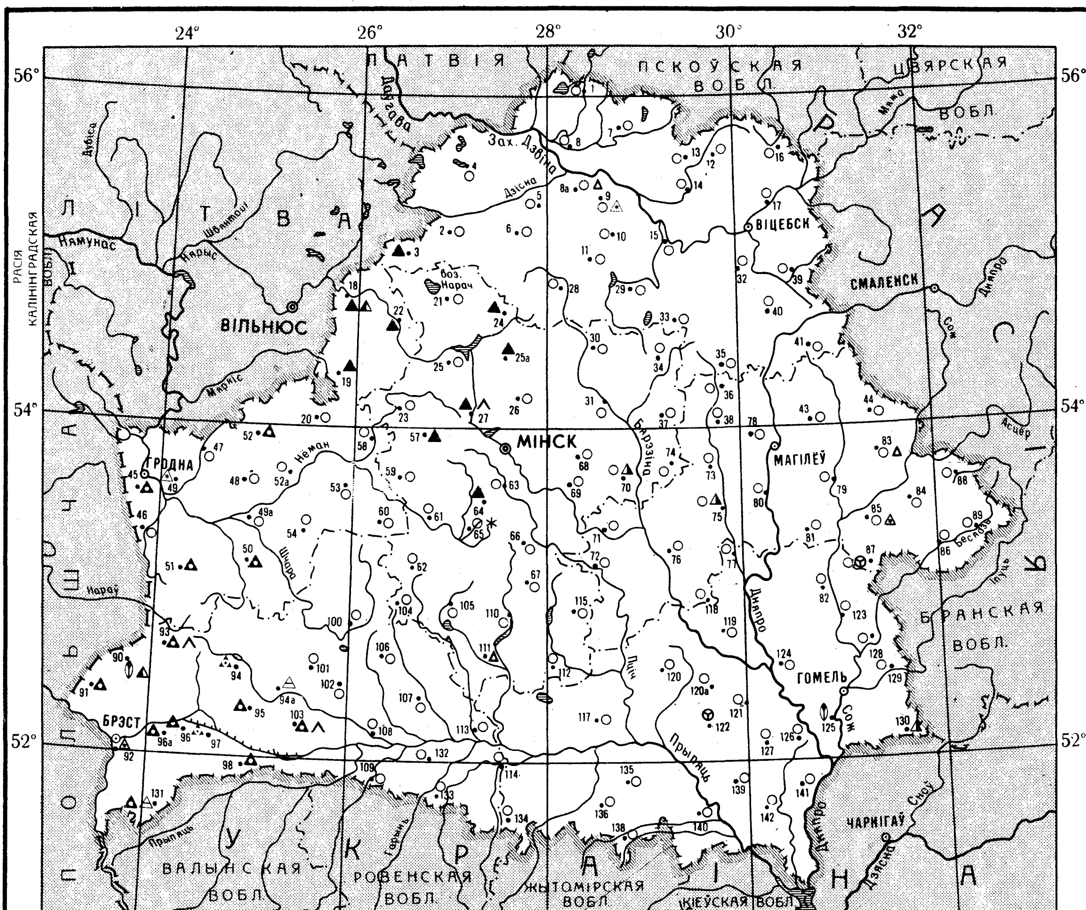
△ АЛЬХА́

▲ ВО́ЛЬХА

АЛЬШЫ́НА

АЛЬШЭ́ВІНА

Маштаб 1: 5 000 000

○ АЛЕ́ШНІК

ЛЕ́ШНІК

АЛЁС

АЛЬШЭ́ЎНІК

АЛЬХО́ЎНІК

АЛЬШЫ́ННІК

АЛЬШЫНА́

АЛЬШЫ́ННЯК

АЛЬШНЯ́К

ВО́ЛЬХА

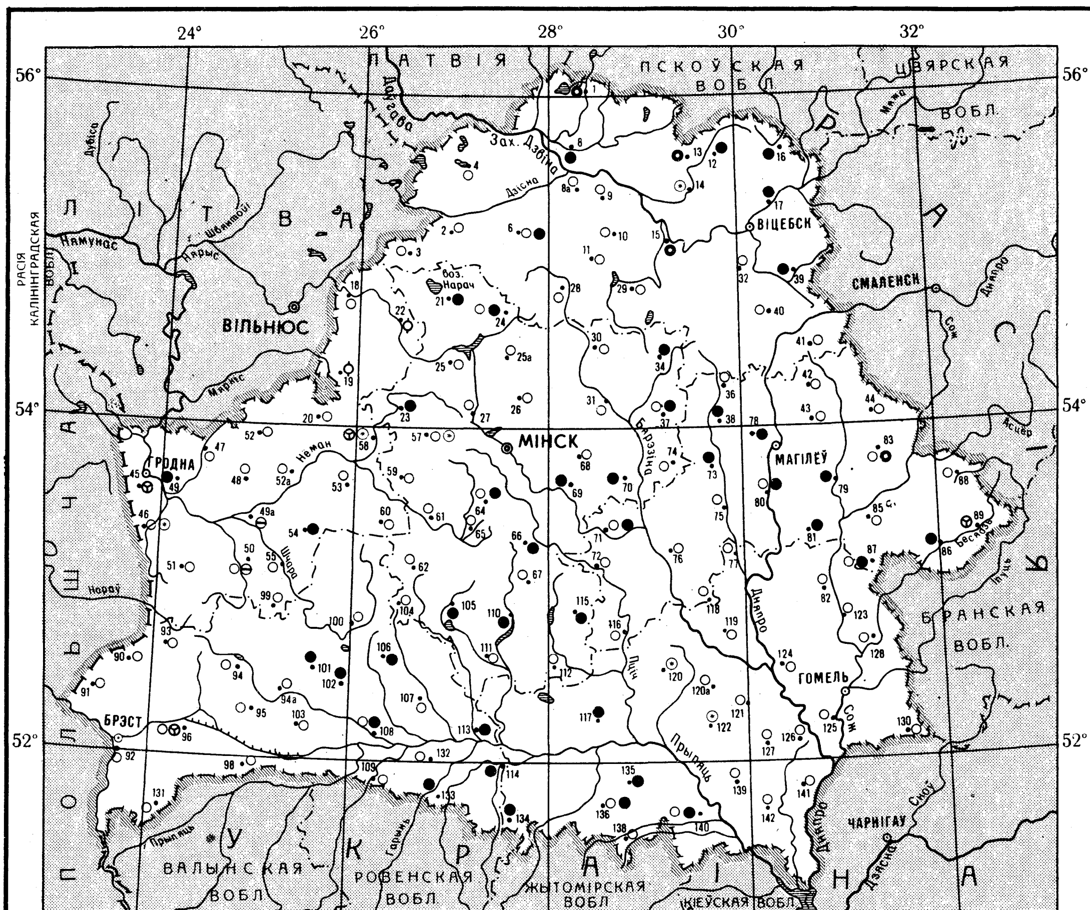
АЛЬХА́

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

азначэнні з коранем -АЛЬХ-/-ОЛЬХ- у складаных назвах

* СУ́ВАРАТА

Маштаб 1: 5 000 000

○ ДУБНЯ́К

ДУБНЯ́Х

● ДУБНІ́К

ДУ́БНІК

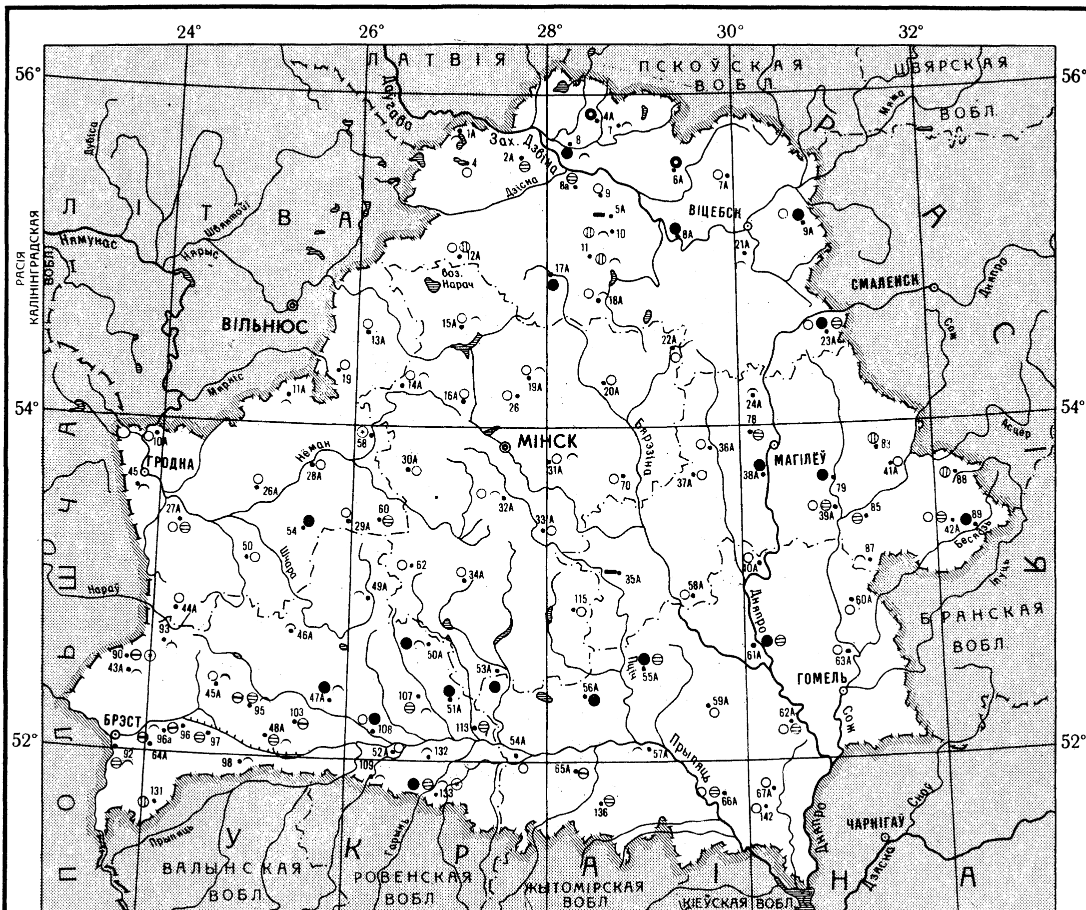
ДУБІНА́

ДУБКІ́

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

ДУБОВЫ ЛЕС

○ ДУБНЯ́К

● ДУБНІ́К

◉ ДУ́БНІК

⊖ ДУБІНА́

⊜ ДУБРО́ВА

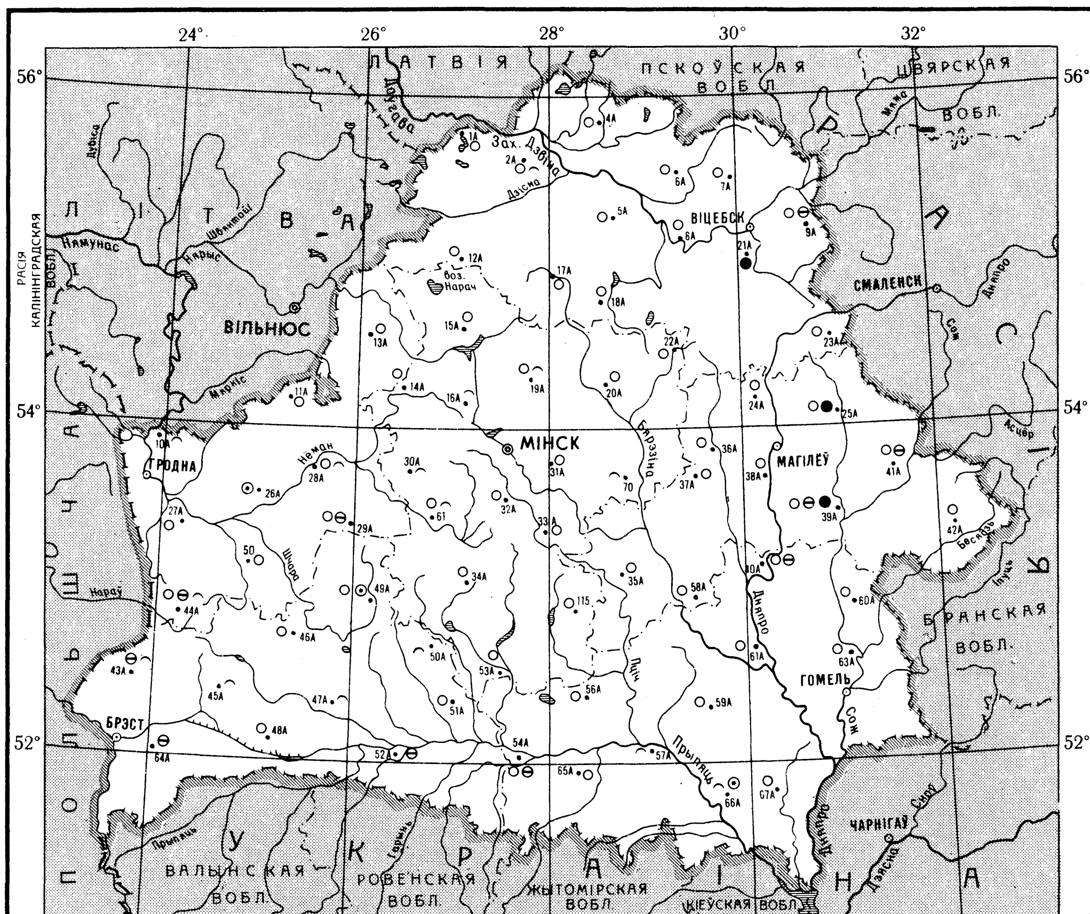
⦶ ДУБРА́ВА

⌒ азна́чэнне ДУБО́ВЫ ў складаных назвах

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ДУБ

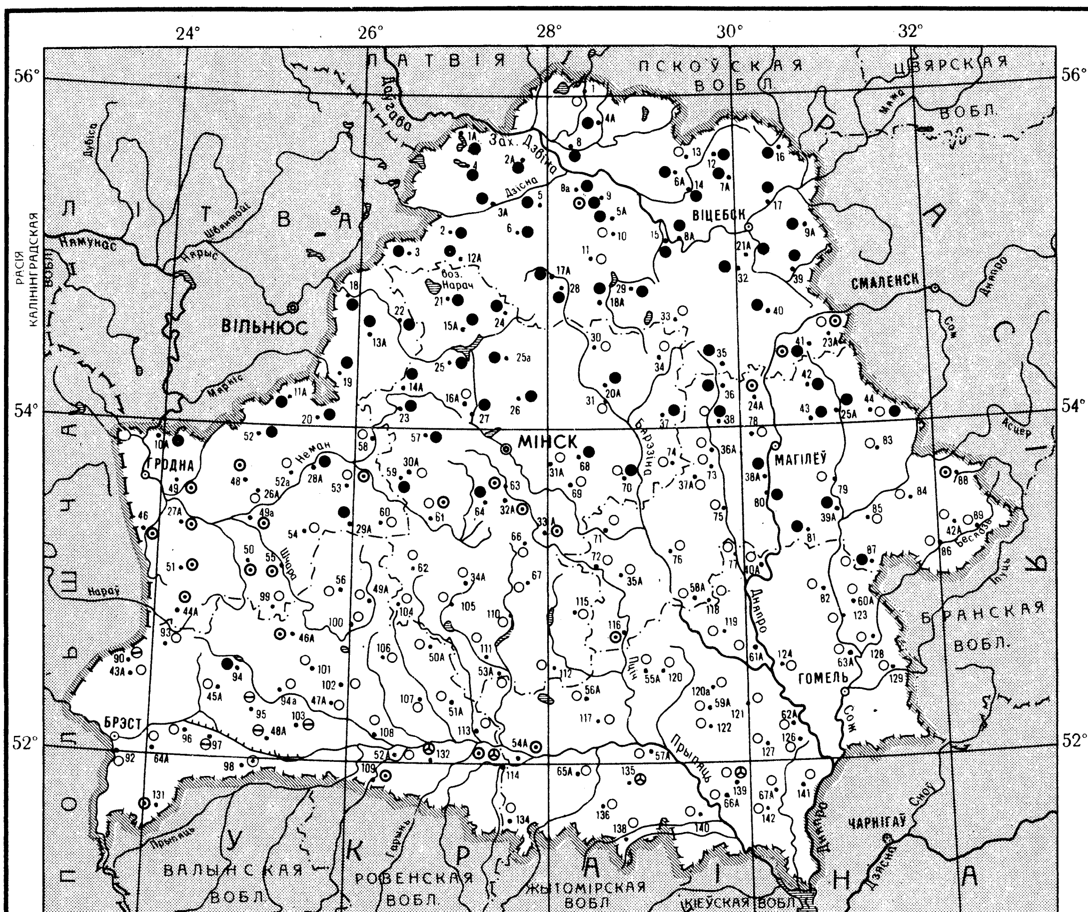
ДУБІ́НА

ДУБНЯ́К

азначэнне ДУБО́ВЫ ў складаных назвах

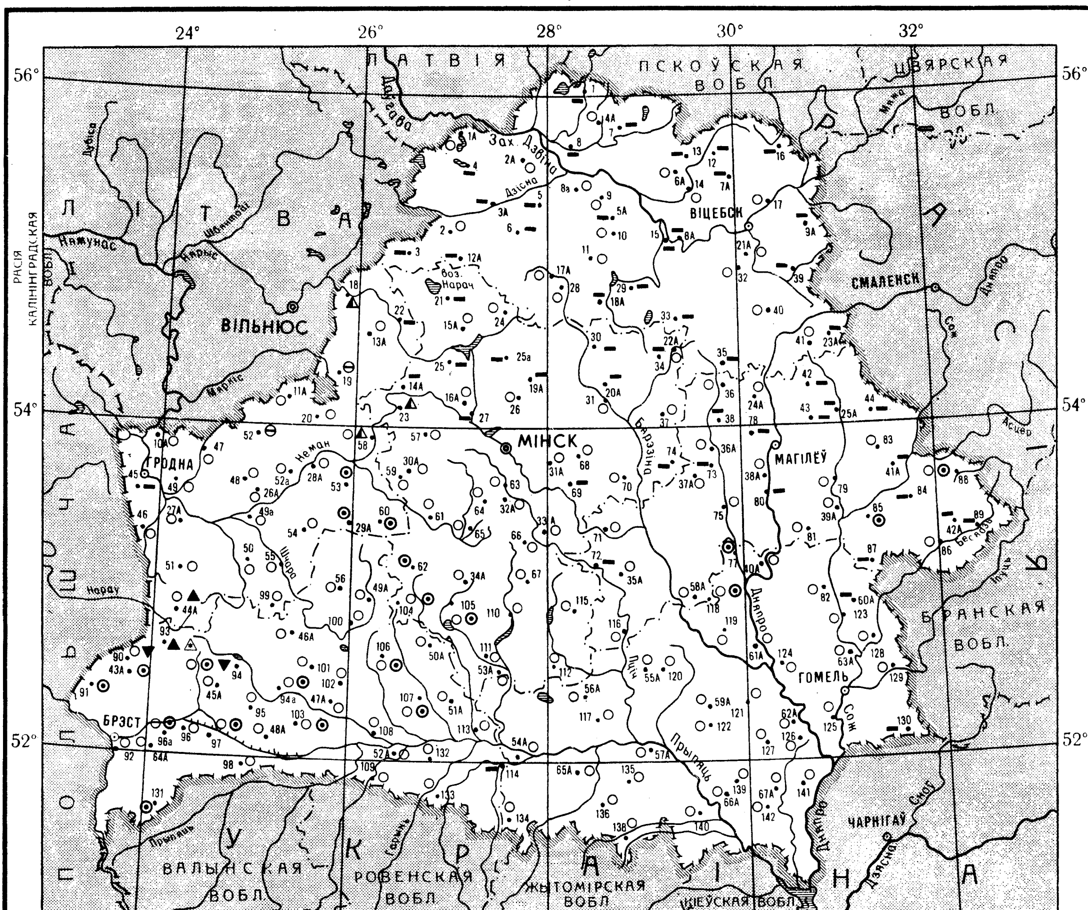
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

ЖО́ЛУД ○
ЖО́ЛОД ⊖
ЖО́ЛУДЗЬ ⊙
ЖАЛУ́Д ●
ЖАЛУДЗІ́НА
ЖЛУД

Маштаб 1: 5 000 000

○ ГРАБ

⊖ ҐРАБ

⊙ ГРАБІ́НА

▲ ҐАБ

▲ ҐАБА́

▲ ҐАБІ́НА

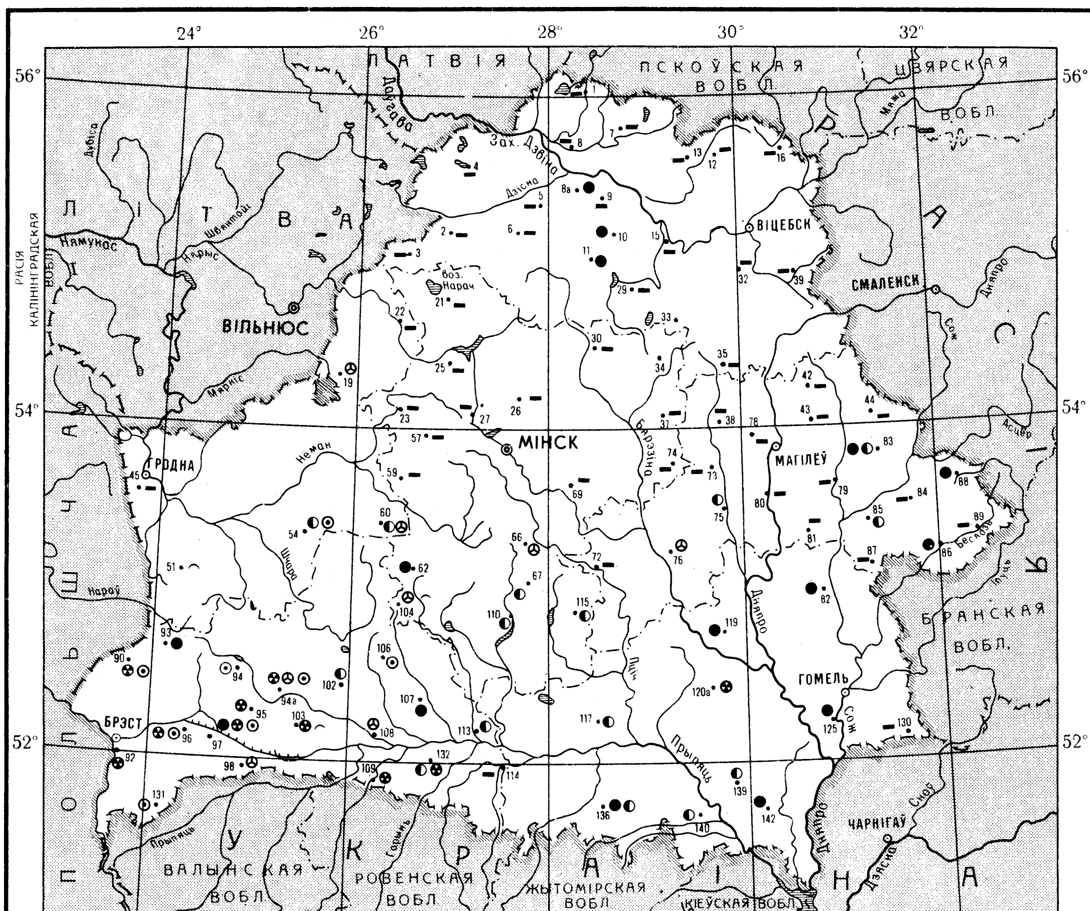
▼ КАБ

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1:5 000 000

МАЛАДЫ ГРАБНЯК

Карта №159

● ГРАБНЯ́К

◐ ГРАБНІ́К

ГРАБКІ́

ГРАБ

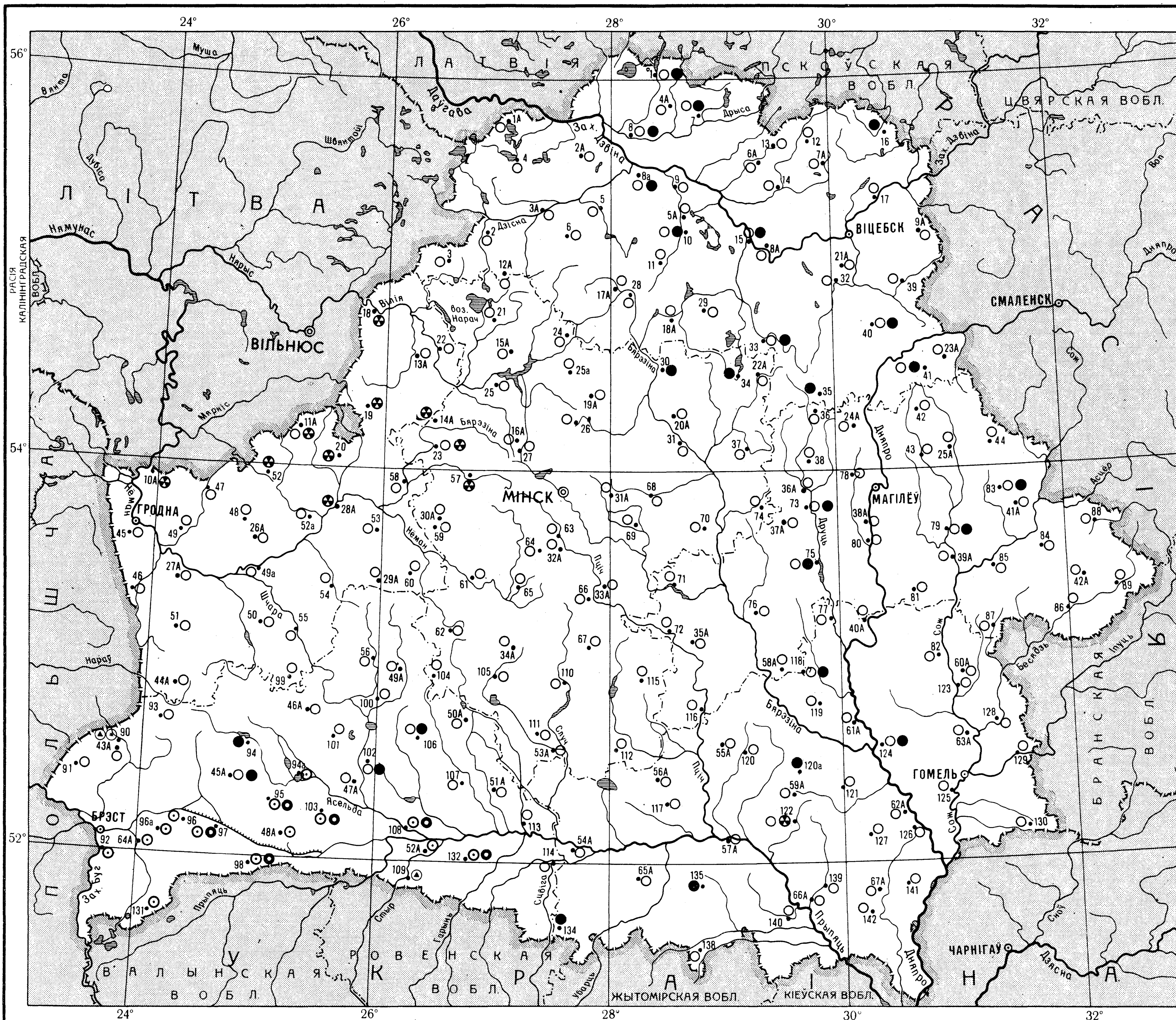
⊙ ГРАБІ́НА

⌒ азначэнне ГРАБО́ВЫ ў складаных назвах

⊙ ГРАБО́ЎНІК

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ЛІ́ПА

ЛІПА́

ɭЫ́ПА

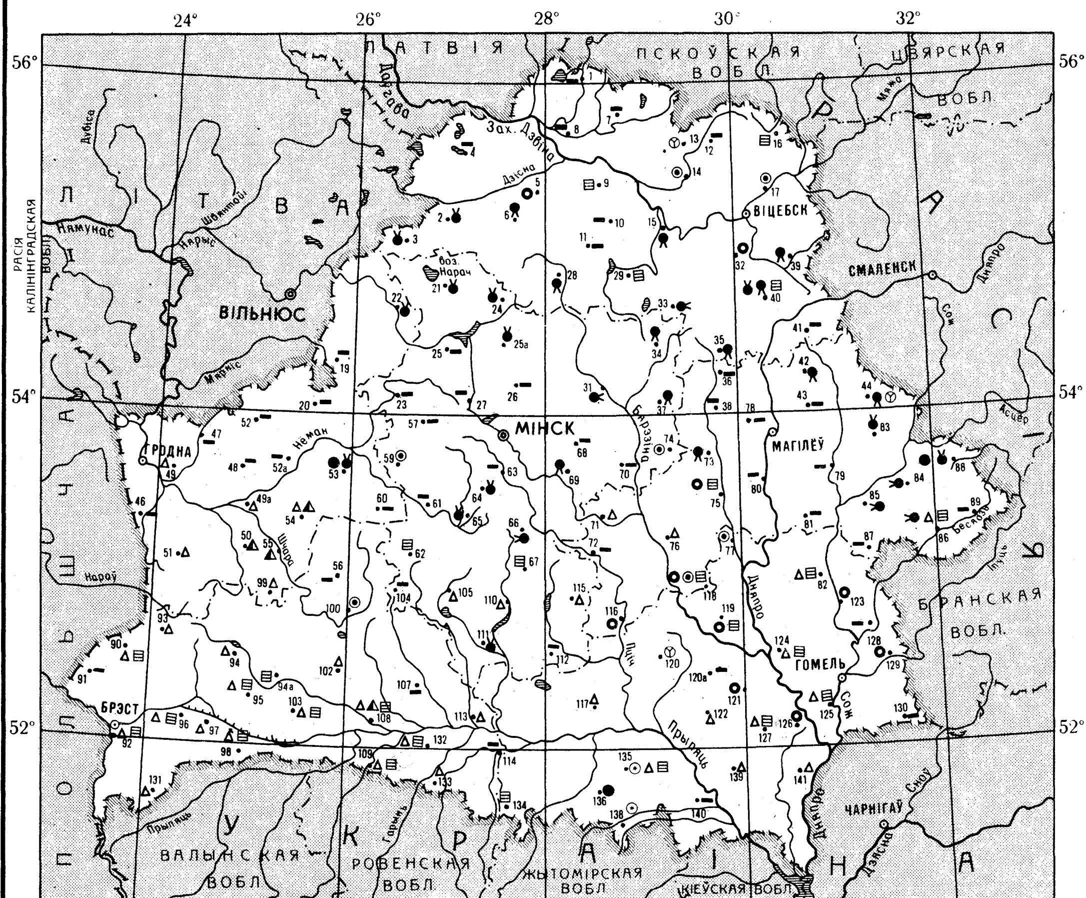
ЛЫ́ПА

ЛІ́ПІНА

ЛЫ́ПЫНА

ɭЭ́ПЫНА

Маштаб 1 : 3 000 000

● ІЛЬМ

ІЛЬМА

ІЛЬМІНА

ІЛЬМАК

ІЛЬМІНЬ

ІЛІМ

ЛЕМ

ЛЯМІНА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

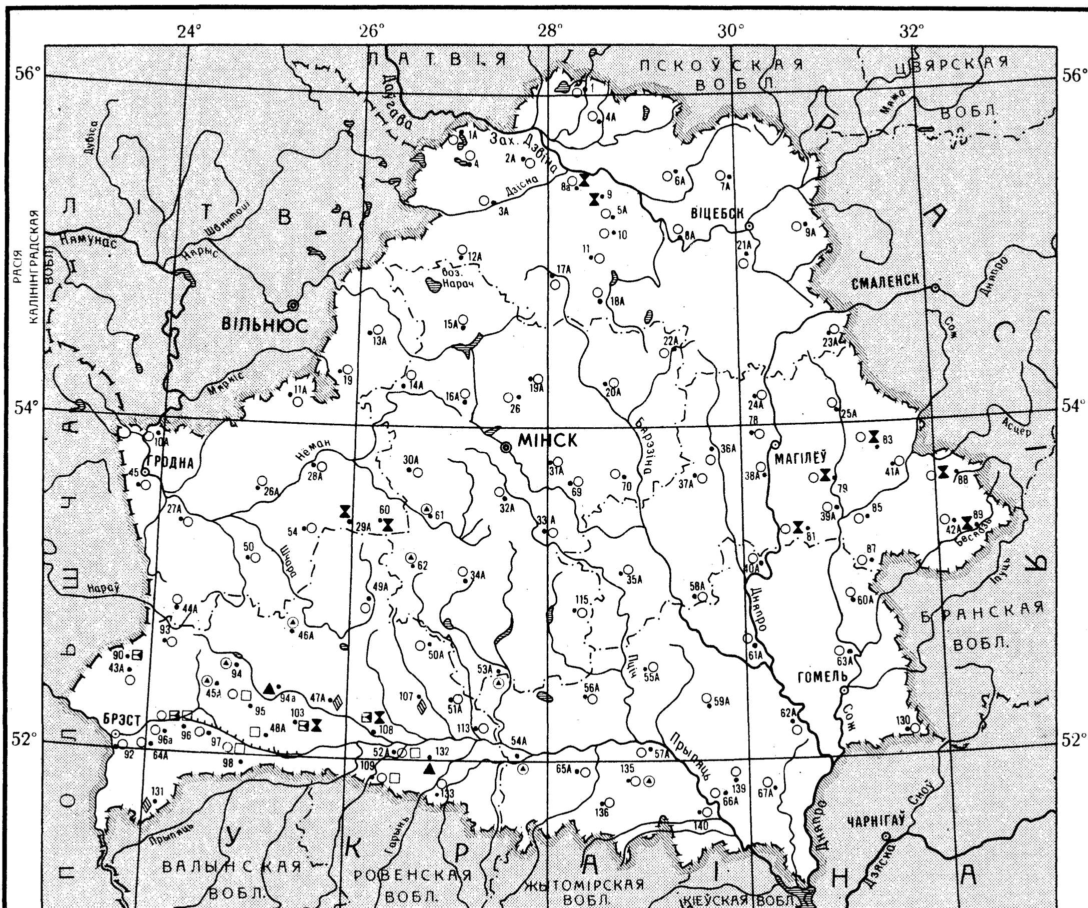
БЕРАСТ

БЯРЭСЦІНА

ВЯЗ

адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

○ КЛЁН

◎ КЛЁ(Ю)Н

▲ КЛЮН

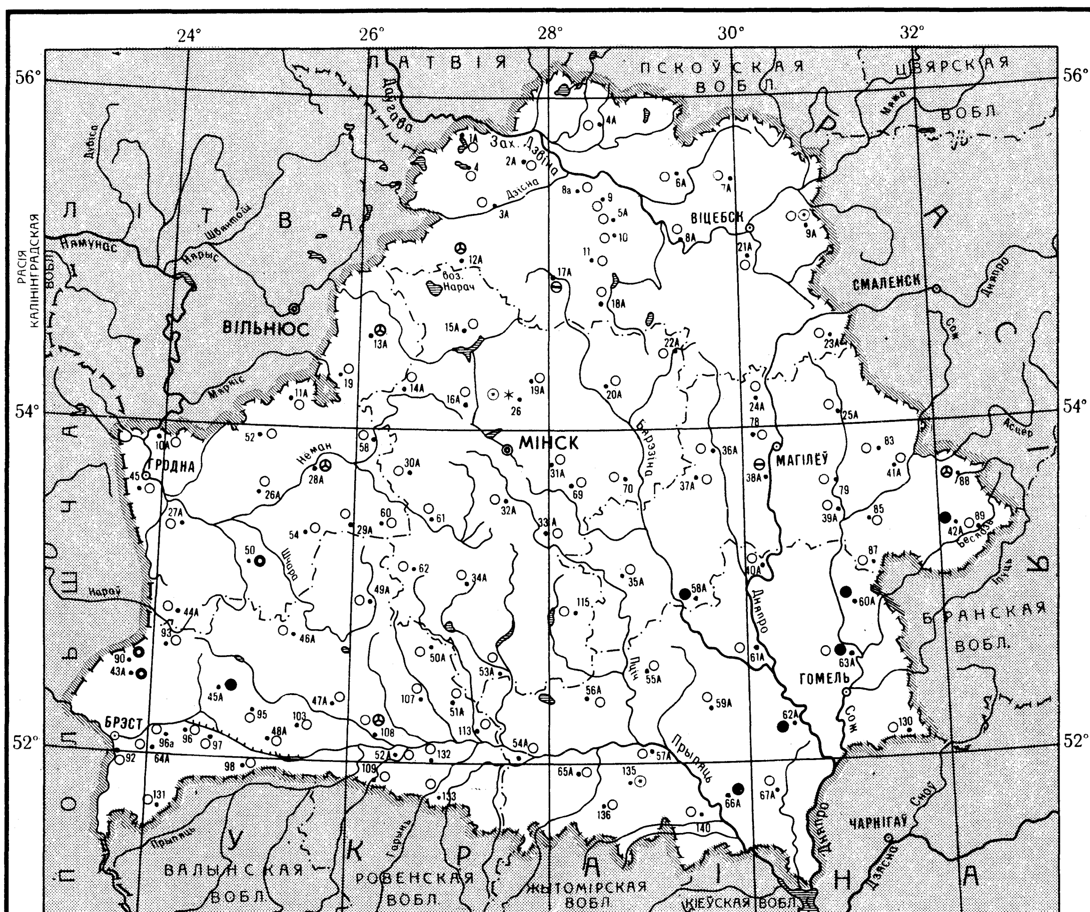
⊟ КЛІ(Ю)Н

□ КЛІН

◊ КЛЕН

⧗ КЛЯНІ́НА

Маштаб 1: 5 000 000

○ ЯСЕНЬ

⊖ ЯСЮНЬ

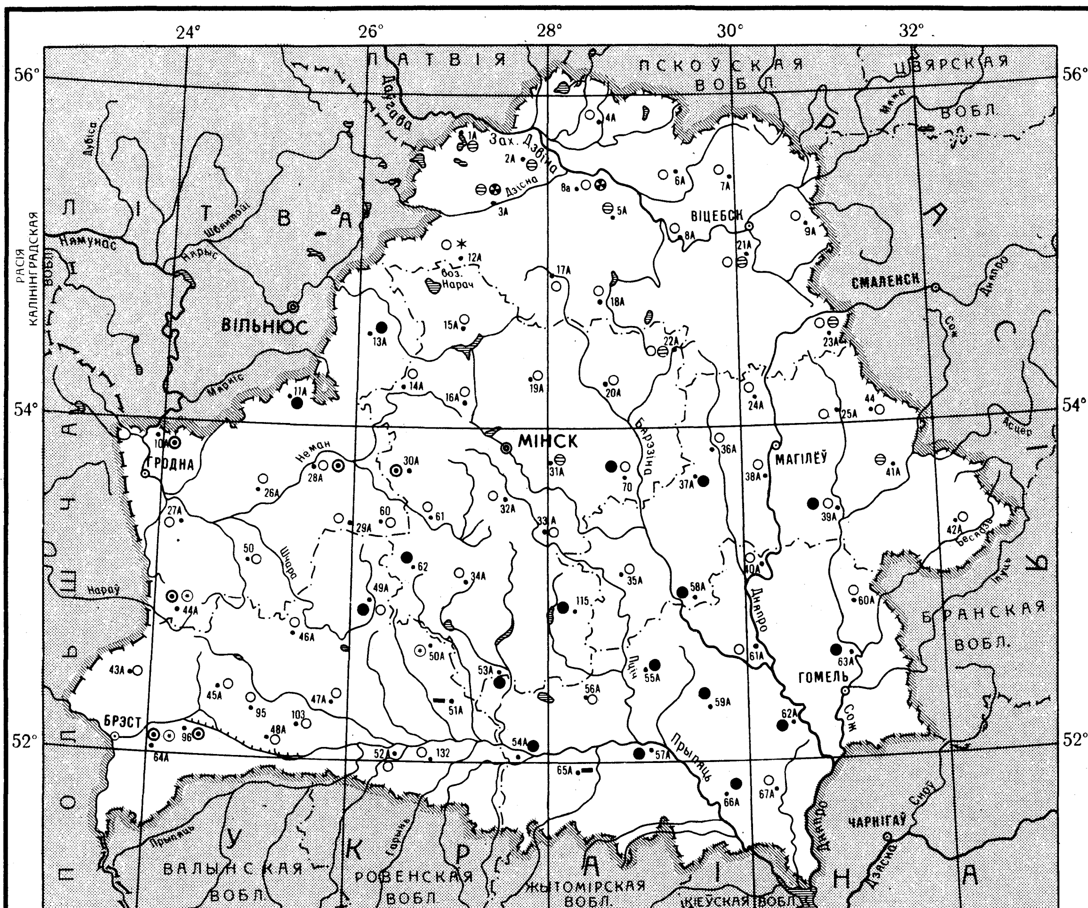
● ЯСЕН

◉ ЯСЁН

ЯСЕНІНА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* ЯЗВІНА

● ТАПО́ЛЯ

○ ТО́ПАЛЬ

⊖ ТО́ПІЛЬ

⊗ ТО́ФІЛЬ

◉ ТАПО́ЛЬ

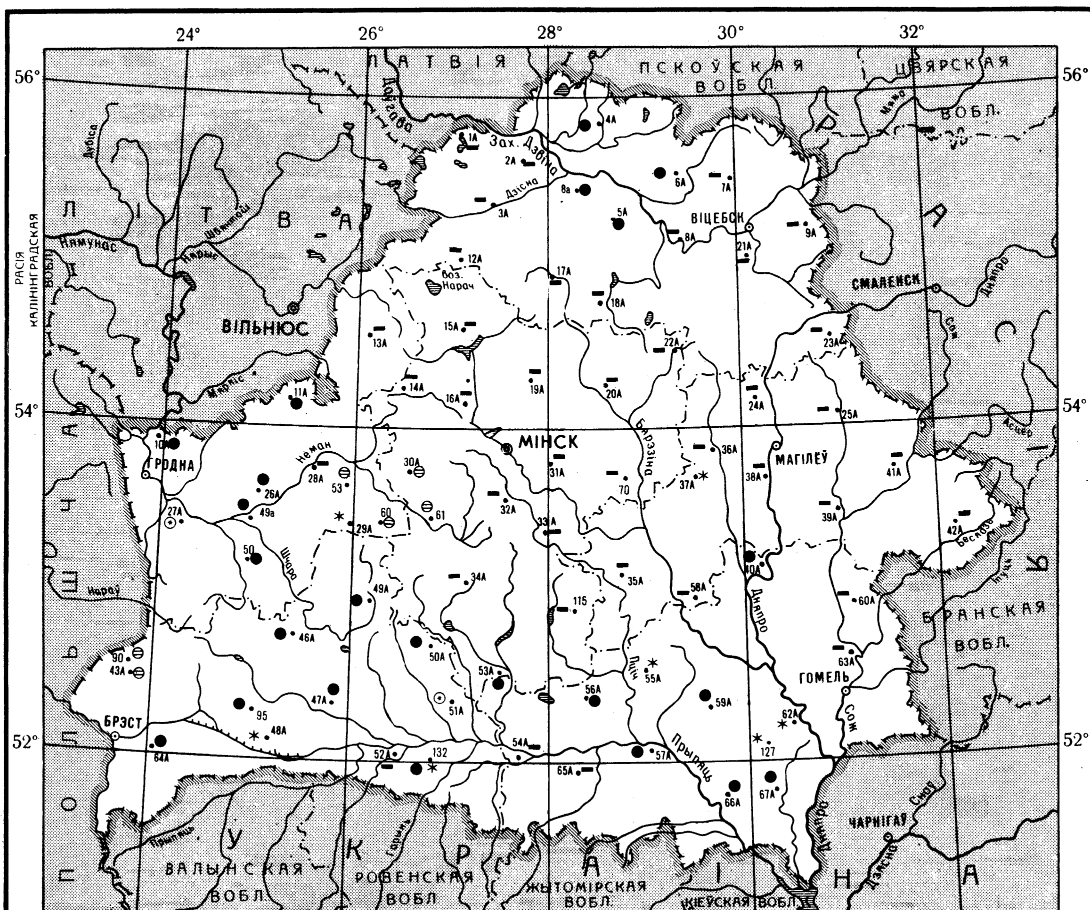
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

✶ БАЛЬЗА́Н

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

АМЯЛА (Viscum album L.) **Карта №165**

● АМЯЛА́

⊖ І́МЯЛА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

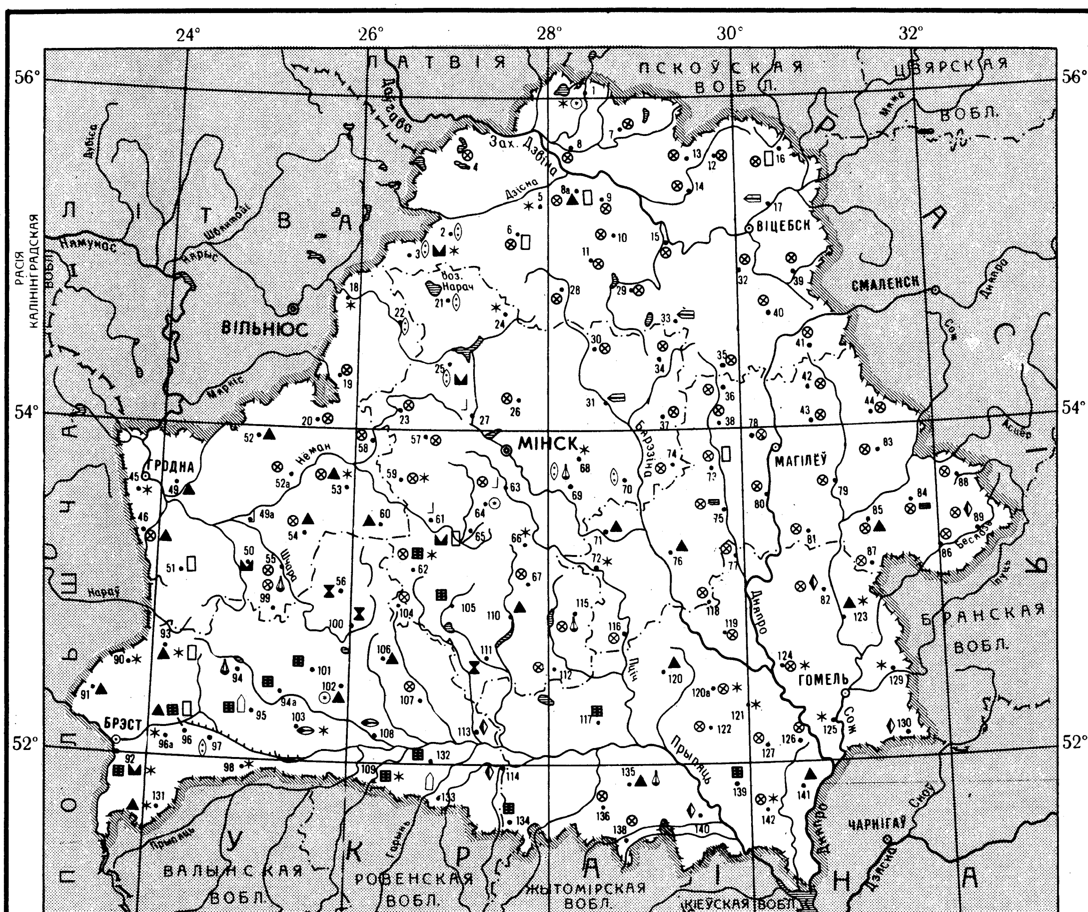
∗ адзінкавыя назвы

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

СУКАВАТАЕ ДРЭВА

Карта №166

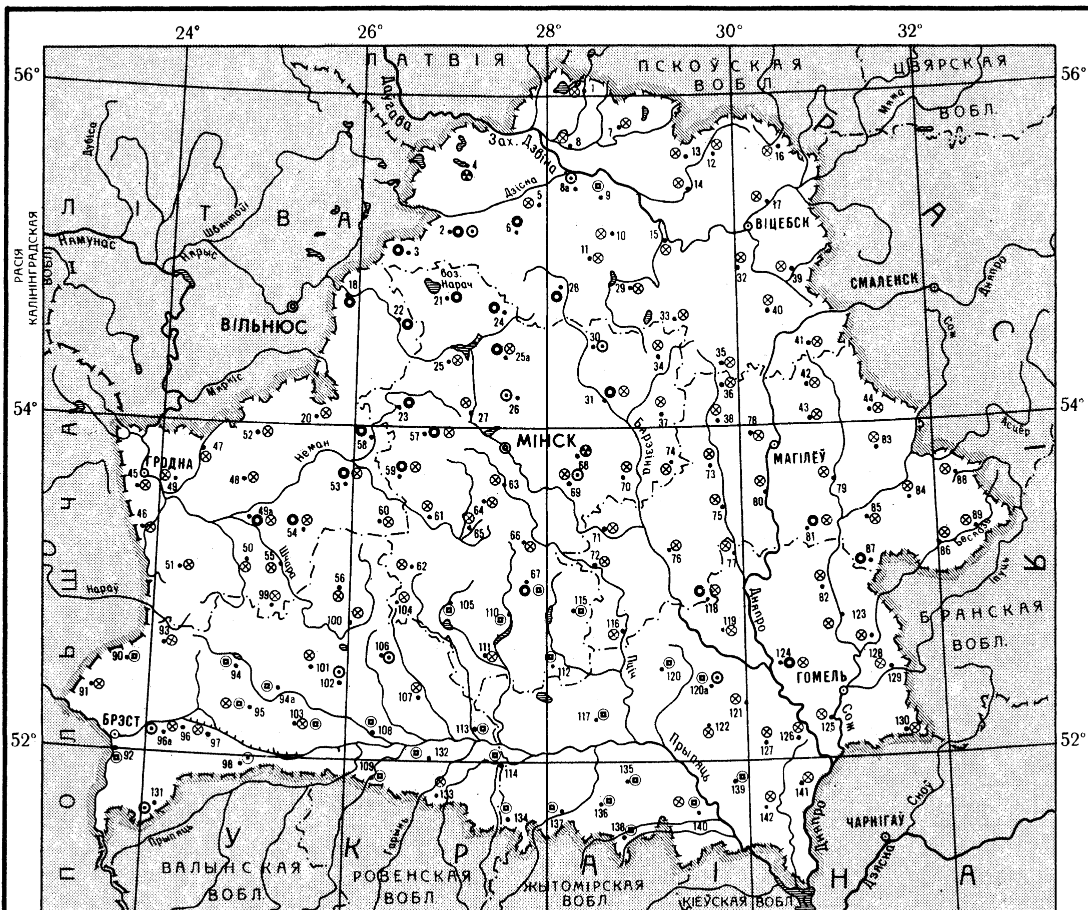

- ⊗ СУКАВАТАЕ
- адзінкавыя ўтварэнні з коранем -СУК-/-СУЧ-
- ▲ назвы з коранем -ГАЛ-
- назвы з коранем -РАЛ-
- КУЧАРАВАЕ
- РАСАХАТАЕ
- БАБКАВАТАЕ
- назвы з коранем -КАРКАМАЗ-
- назвы з коранем -КАРАМАЗ-/-КАРАМЗ-
- РАГАТАЕ
- РАЗЛОЖЫСТАЕ
- РАЗГАТАЕ
- назвы з коранем -РАГАЗ
- назвы з коранем -ВЕС-
- назвы з коранем -КАРАЧ-
- назвы з коранем -ВІЛ-
- * адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ДРАЎЛЯНЫ

Карта №167

ДРАЎЛЯ́НЫ

ДЗЕРАВЯ́ННЫ

ДЗЕРАЎЯ́НЫ

ДЗЕРАЎЛЯ́НЫ

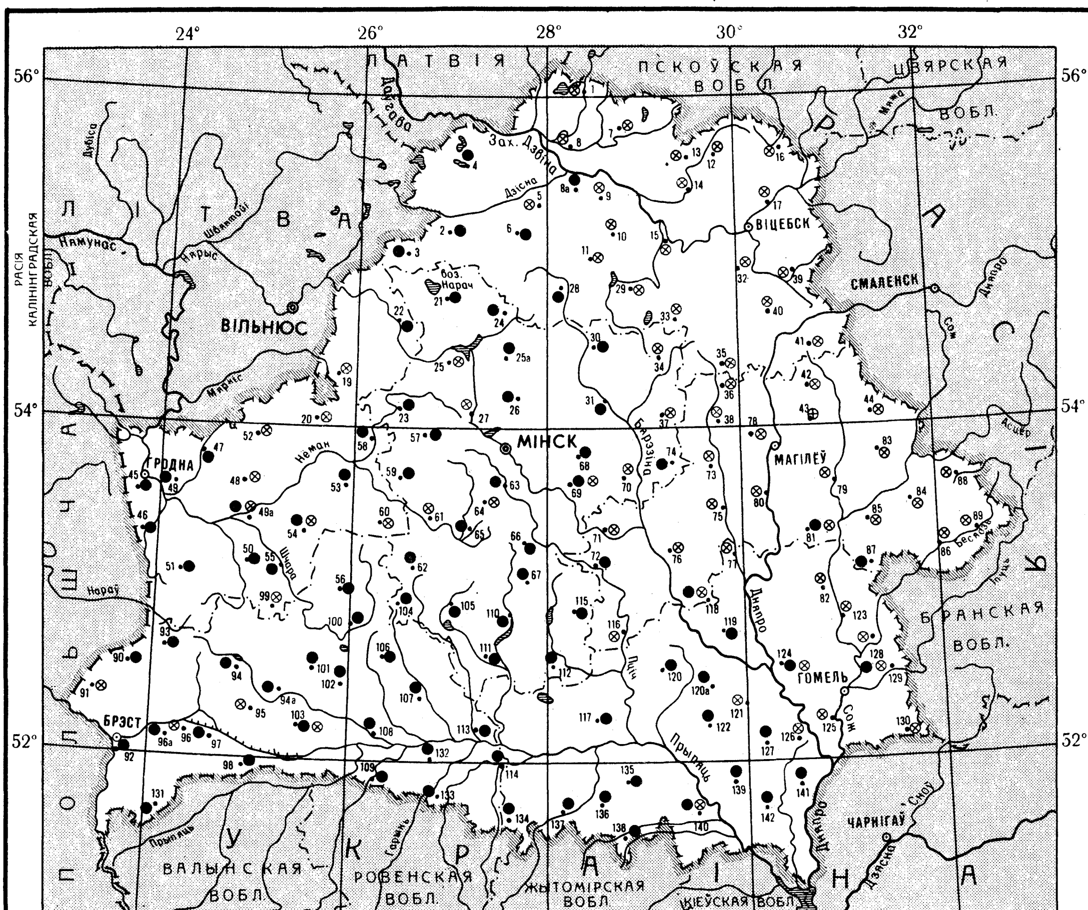
ДЗЕРАЎНЫ́

ДЭРЭВНЕ́НЫ

Маштаб 1: 5 000 000

ДРАЎЛЯНЫ (*-н-*, *-нн-* у суфіксе)

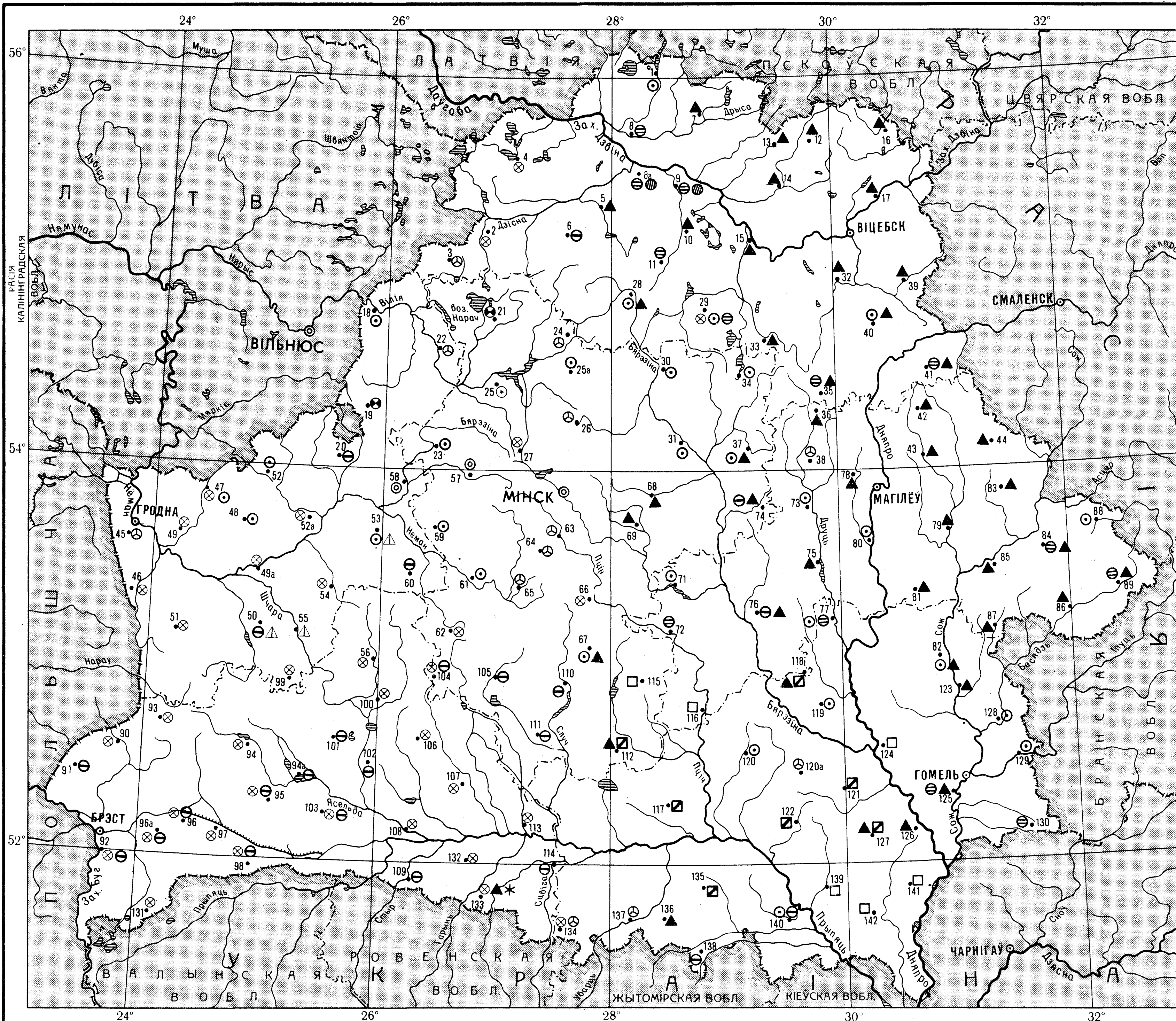
Карта №168

● -Н-

⊗ -НН-

Маштаб 1:5 000 000

⊗ ВЕРХ

⊙ ВЯРШЫ́НА

◎ ВЯРШЫНА́

⊖ ВЯРШО́К

⊜ ВЯРХУ́ШКА

ВЕРХАВІ́НА

ВЕРХАВІНА́

ВЯРША́ЛКА

ВЕРШАЛІ́НА

▲ МАКУ́ШКА

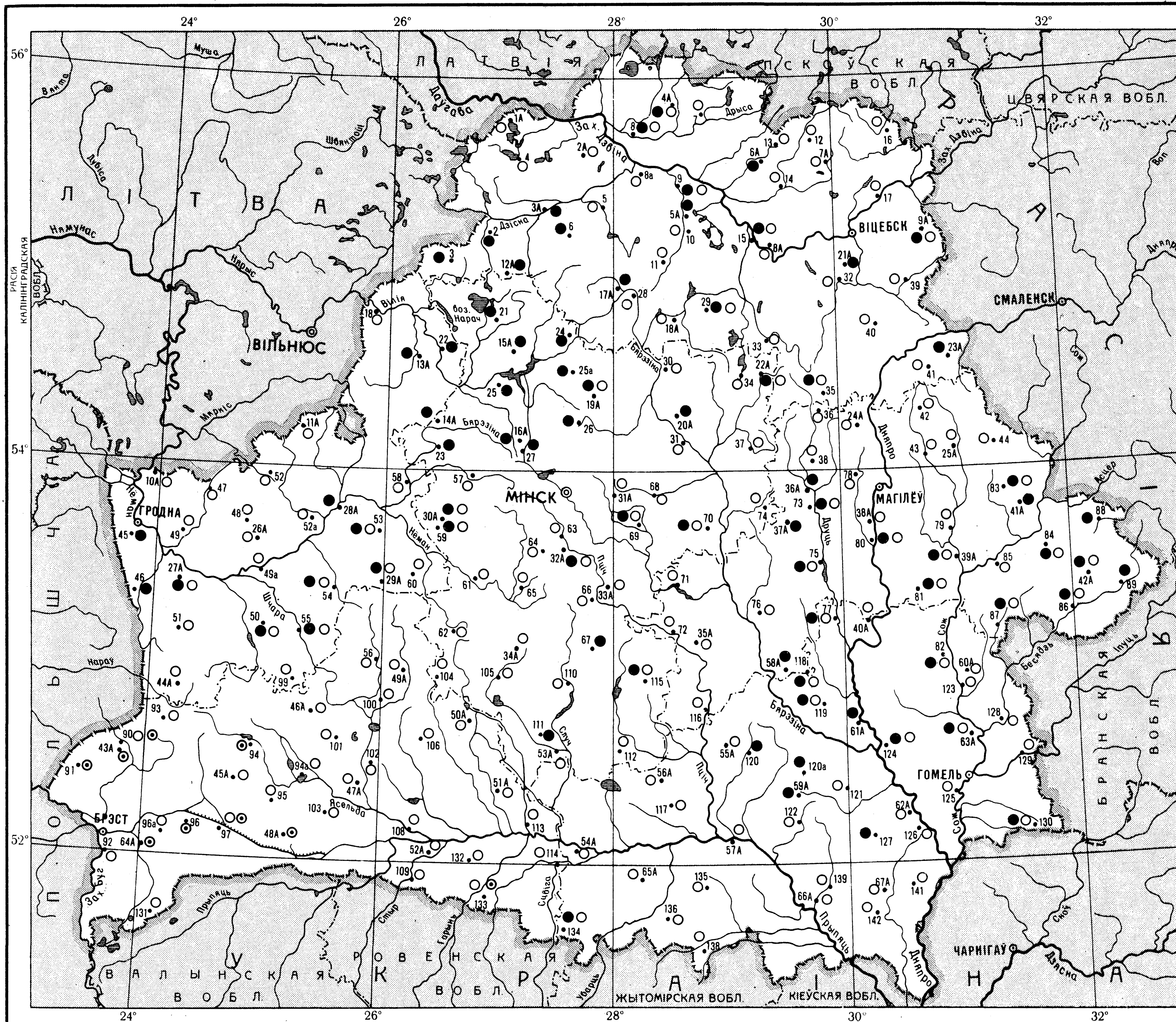
△ МА́КАЎКА

ШЧЫК

□ ШЧЫТ

✶ ШОЛОМО́ЧЭК

Маштаб 1 : 3 000 000

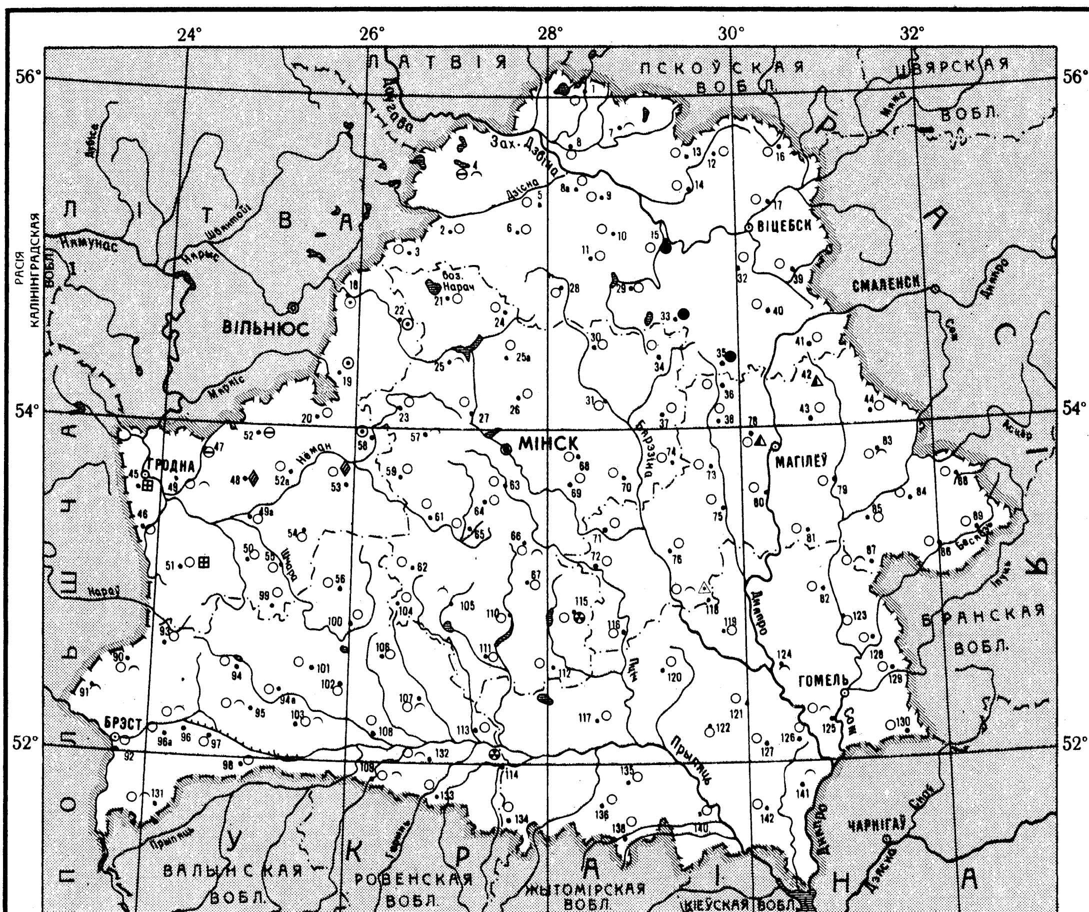

● ДРЭ́ВА

○ ДЗЕ́РАВА

⊙ ДЭ́РВО

Маштаб 1 : 3 000 000

○ МАЛАДНЯ́К

◉ МАЛАДНЯ́Х

⊖ МАЛАДНІ́К

● МАЛО́ЖА

⊗ ВО́БМАЛАДЗЬ

⌒ МАЛАДЫ́

⊙ МАЛАЗНЯ́К

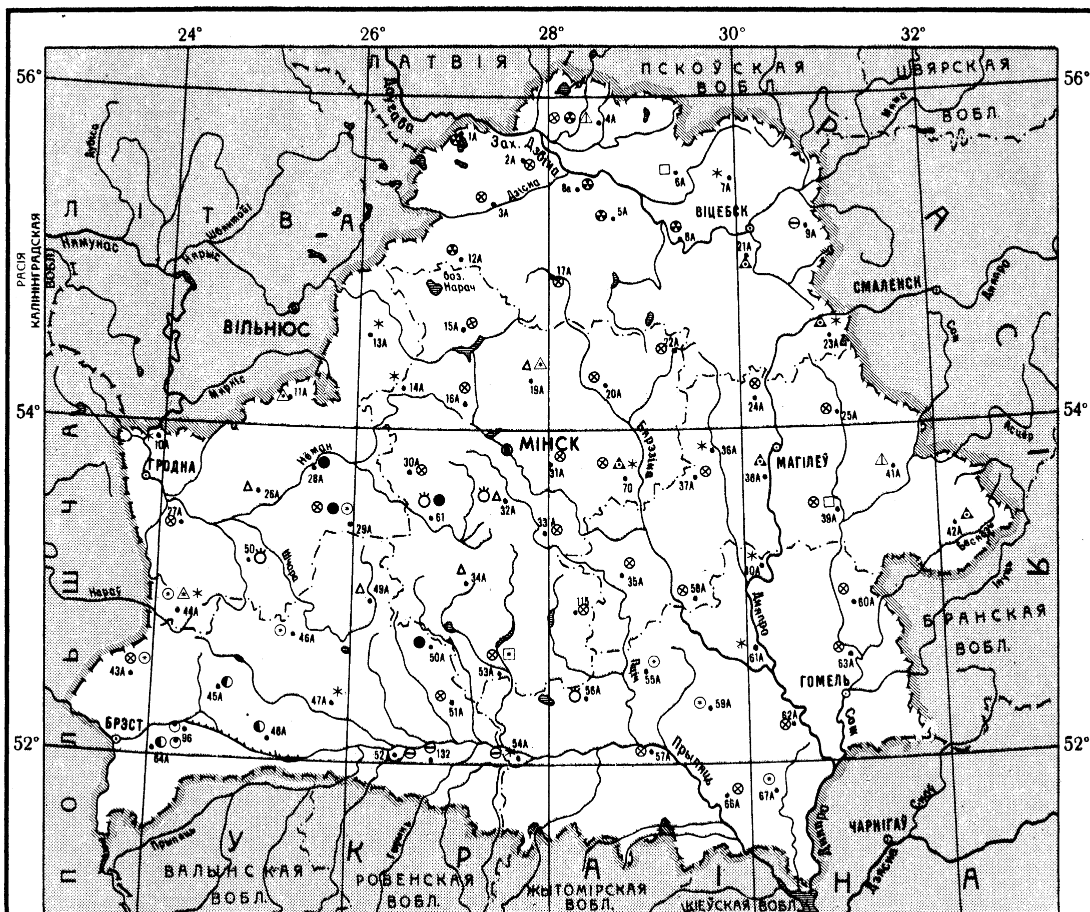
▲ ПА́РАСНІК

△ ПО́РАСЛЯ

⊞ ВЫ́ЦЕРАБ

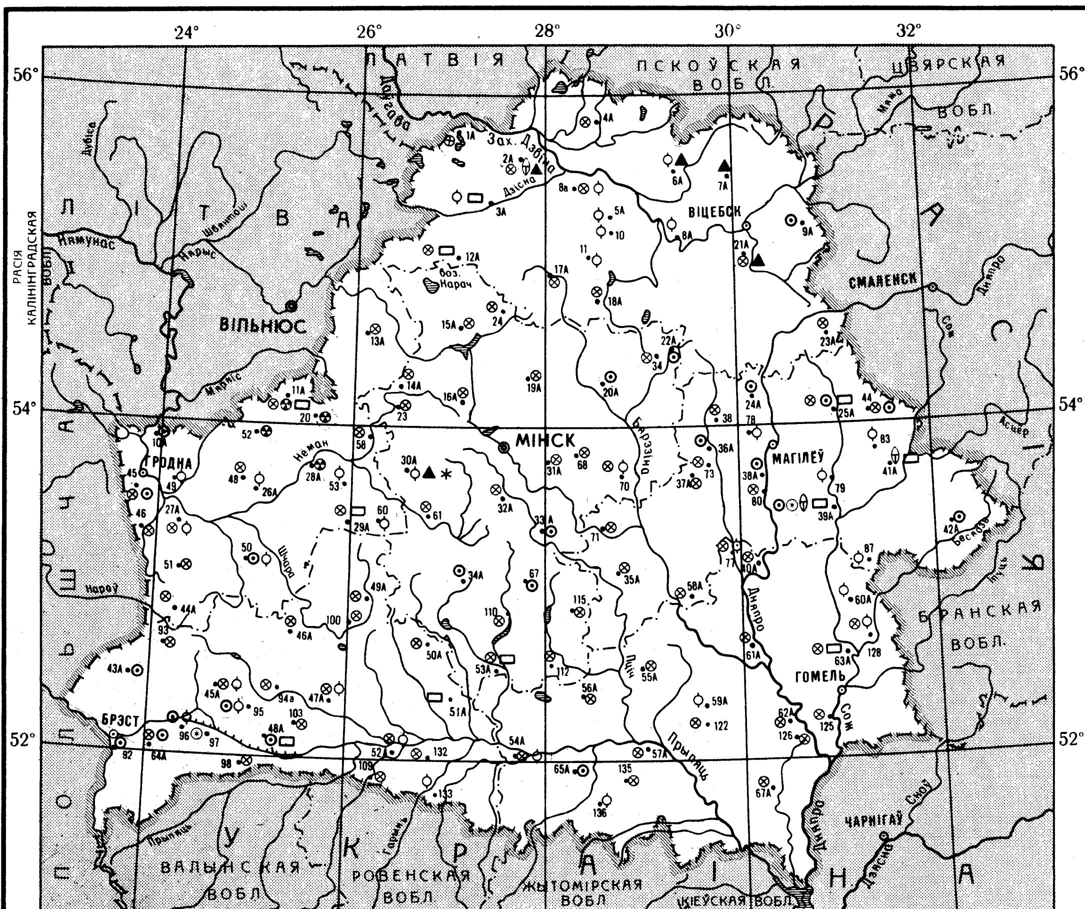
◆ КУ́ДРА

Маштаб 1: 5 000 000

- ⊗ ГУШЧА́Р
- ГУШЧЭ́Р
- ГУСЦЯ́Р
- ● ГУШЧА́РНЯ
- ⊖ ГУ́ШЧА
- ◐ ГУШЧА́ВІНА
- ГУШЧАЛЕ́ВІНА
- ⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- △ ЗА́РАСНІК
- ЗА́РАСЦЬ
- ЗА́РАСЦЕНЬ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- □ ЧАШЧО́БА
- ⊡ ЧАСЦЕ́Р
- * адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ЦЕНЬ М.

⊙ ЦЕНЬ Ж.

ЦЯНЁК

ЦЯНЯ́К

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

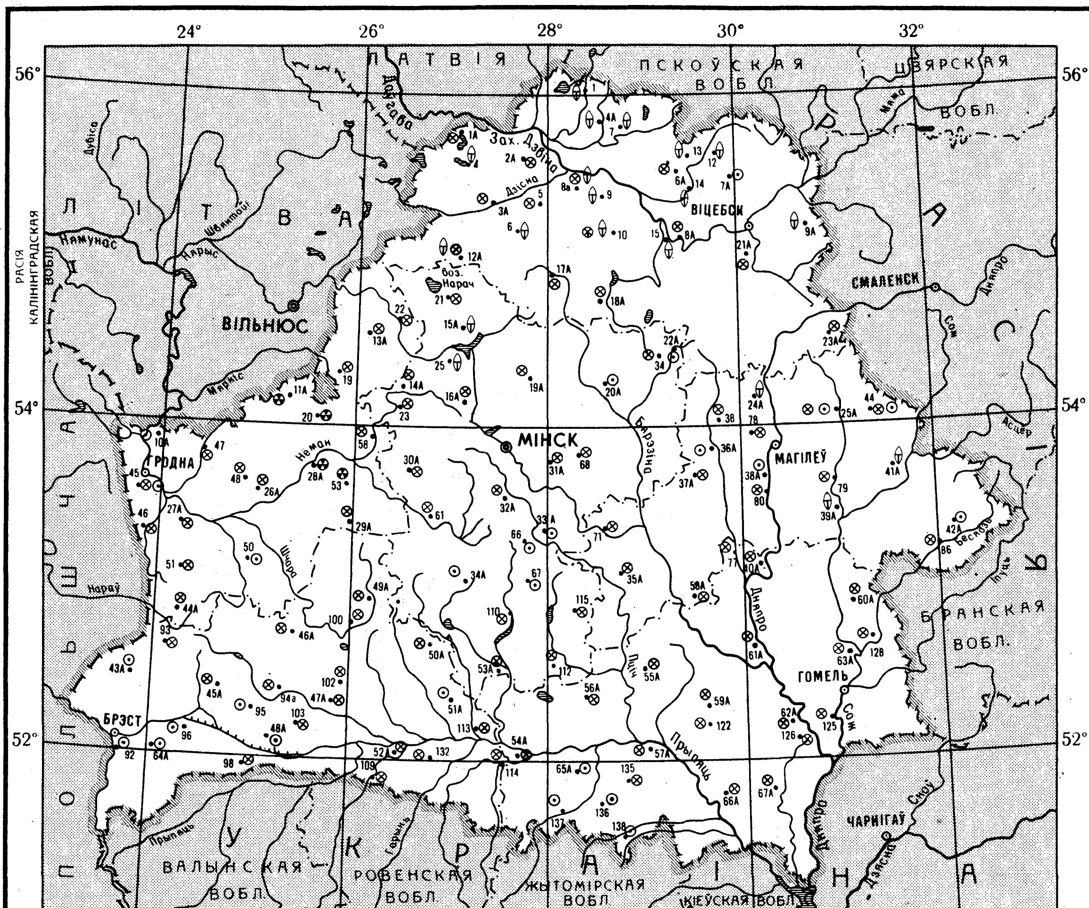
СЦЕНЬ

▲ назвы з коранем - ЗАСЕН -

▭ ХАЛАДО́К

* ХМАРО́К

Маштаб 1: 5 000 000

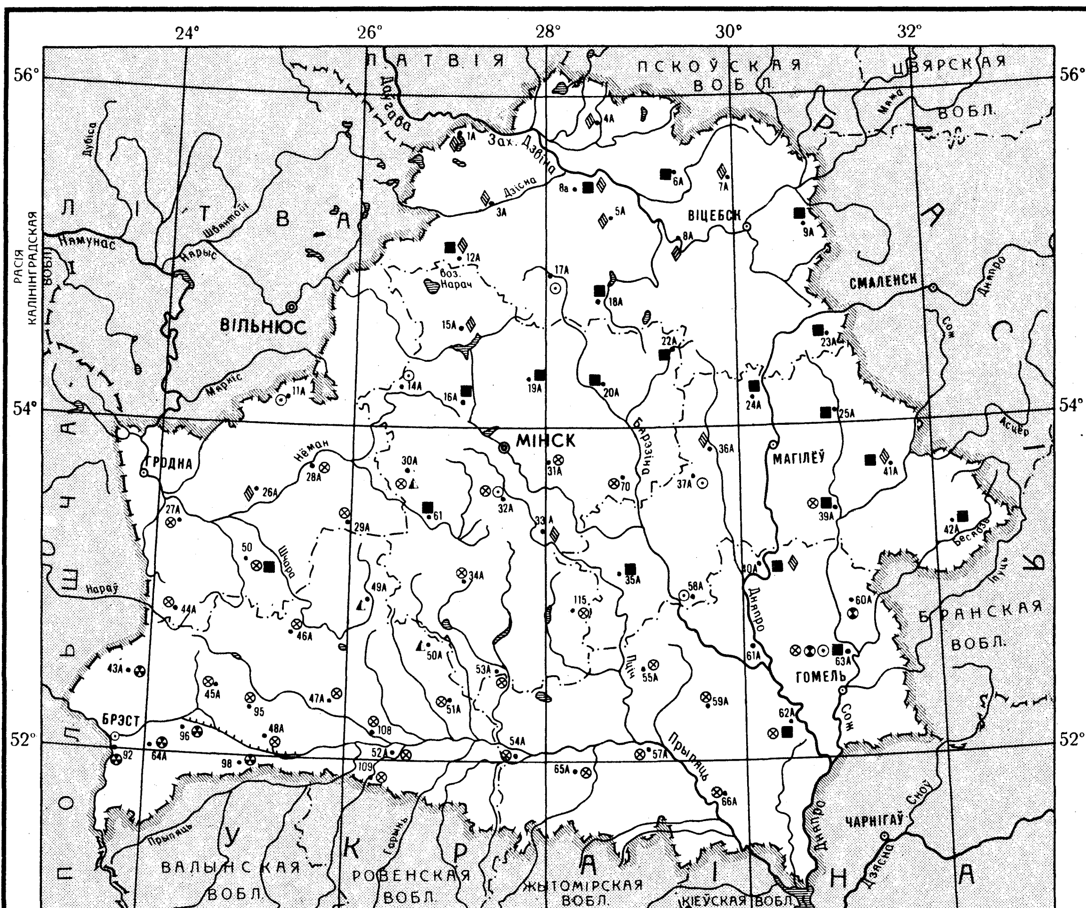
ЦЕНЬ М.

ЦЕНЬ Ж.

ЦЯНЯ́К

СЦЕНЬ

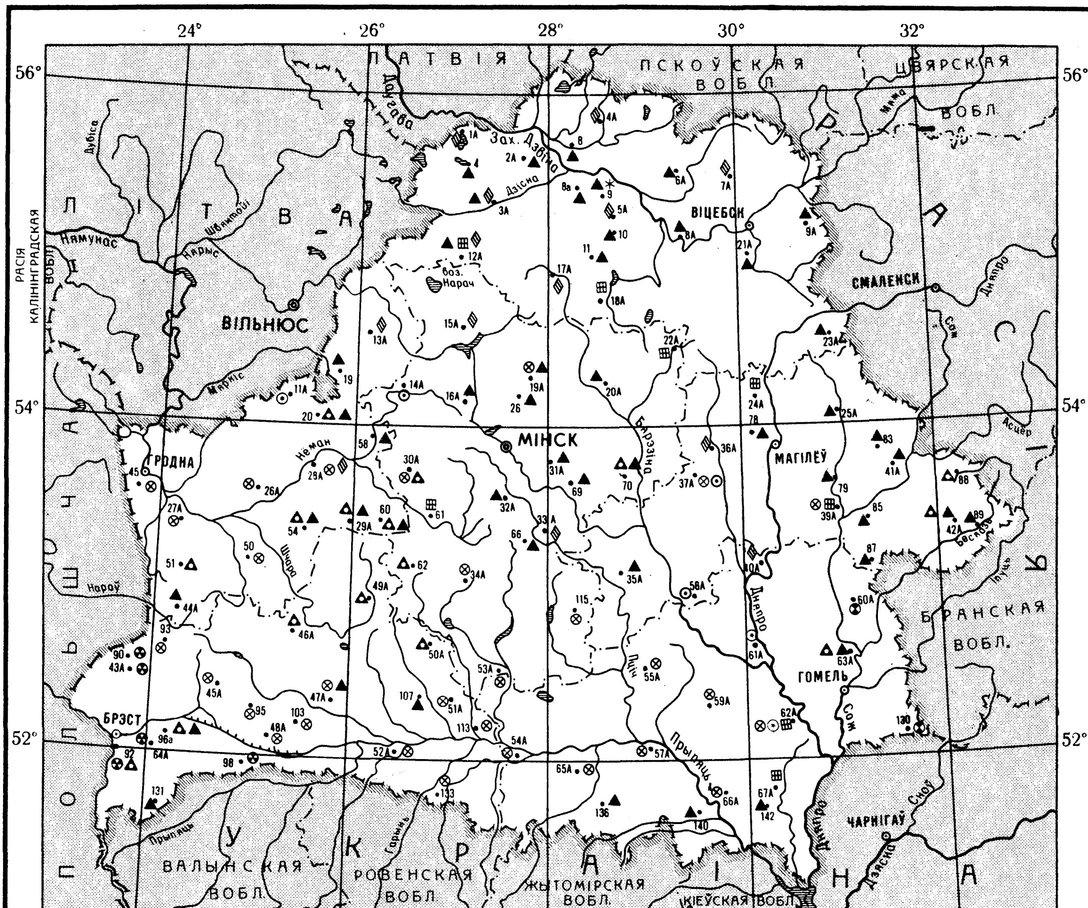
Маштаб 1 : 5 000 000

⊗ ГАЛІ́НА
⊙ ГАЛІНА́
ГАЛЯ́КА
ГАЛЮ́КА
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
■ ВЕ́ТКА
СУК
ЛА́ПА

ГАЛІНА ХВОЙНАГА ДРЭВА

Карта №176

ГАЛІ́НА

ГАЛІНА́

ГАЛЯ́КА

ГАЛЮ́КА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

ЛА́ПА

ЛА́ПКА

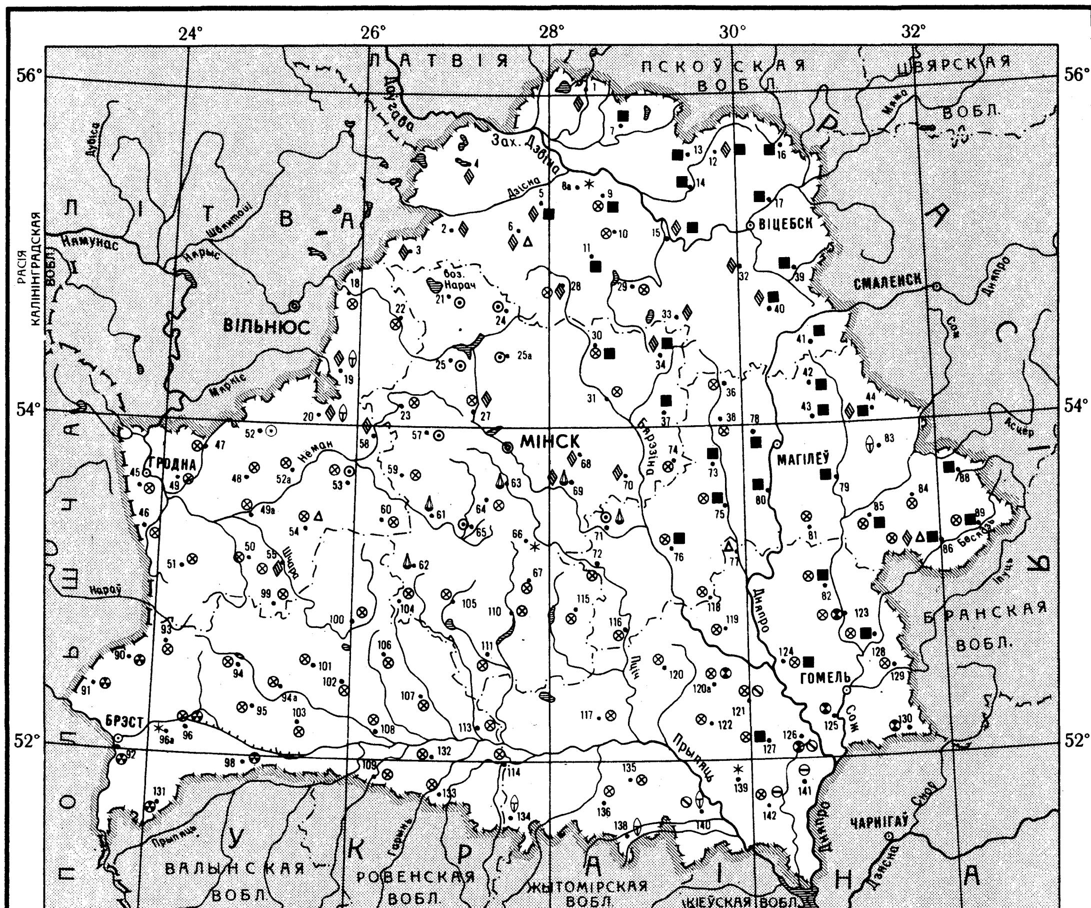
ВЕ́ТКА

СУК

ХВО́Я

Маштаб 1: 5 000 000

ТОНКАЯ ГАЛІНКА

ГАЛІ́НКА

ГАЛІНА́

ГАЛЛЯ́

ГАЛЛЯ́ЧКА

ГАЛЮ́КА

ГО́ЛЬКА

ГАЛЭ́НДЗЯ

СУЧО́К

ГУК

ГАЛУ́ЗА

ЛА́ПКА

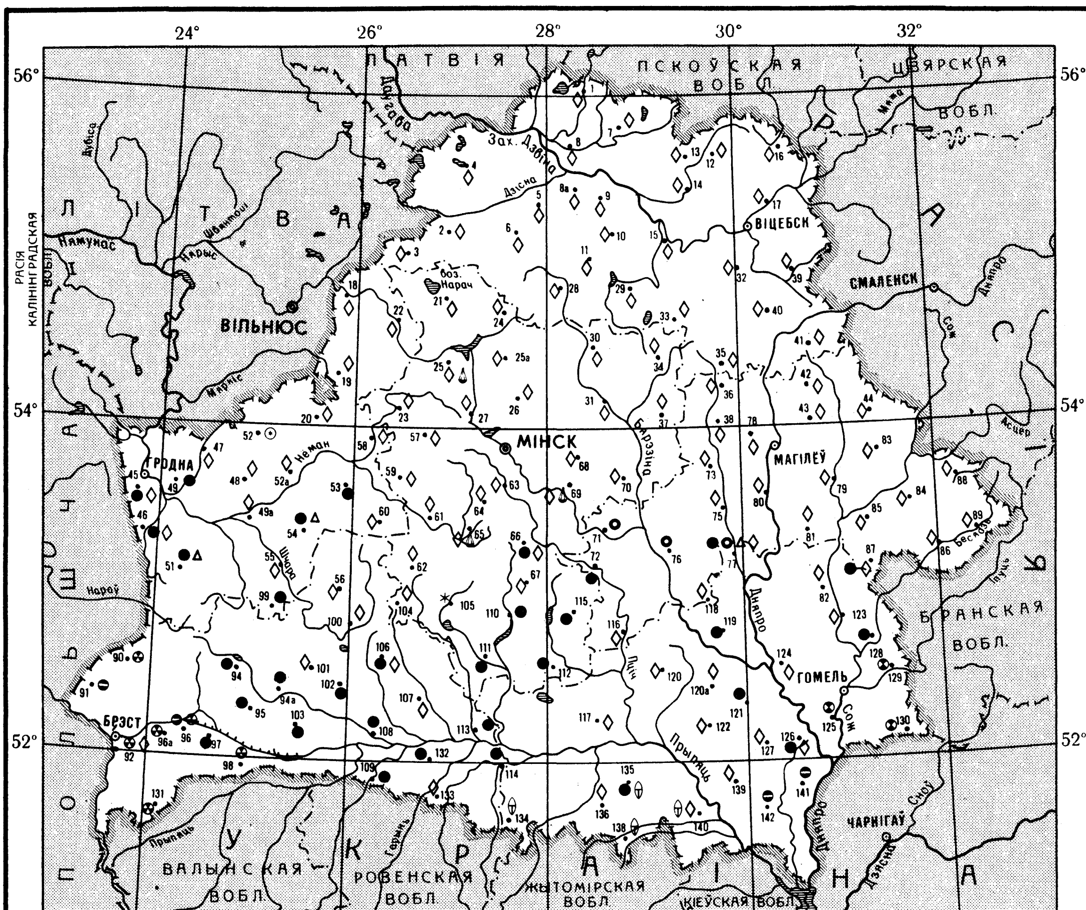
ВЕ́ТКА

адзінкавыя назвы

Маштаб 1:5 000 000

ТОЎСТАЯ ГАЛІНА

Карта №178

ГАЛІ́НА

ГАЛІНА́

ГАЛЛЯ́

ГАЛЛЯ́КА

ГАЛЮ́КА

ГАЛЭ́НДЗЯ

ГАЛУ́ЗА

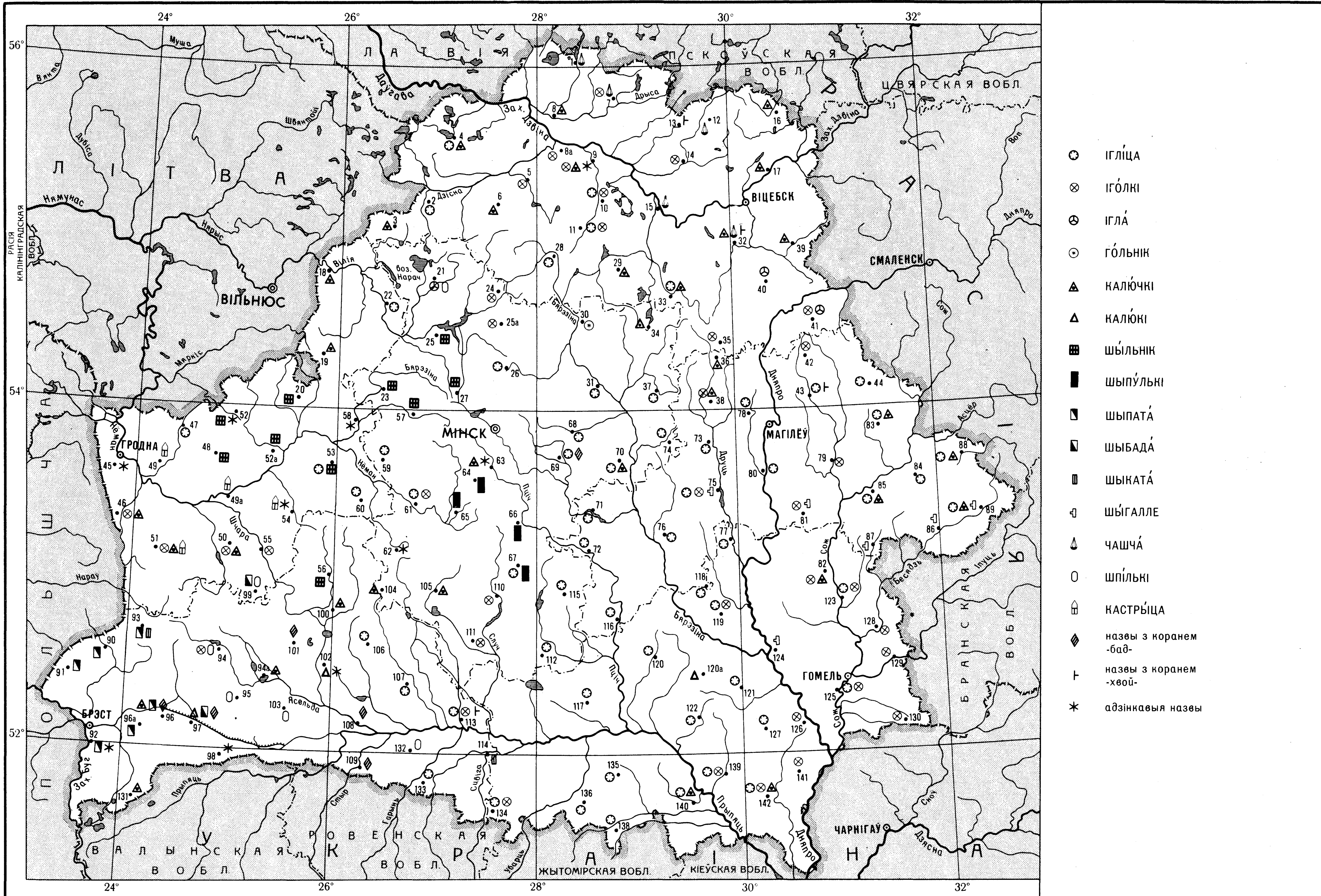
ЛА́ПА

СУК

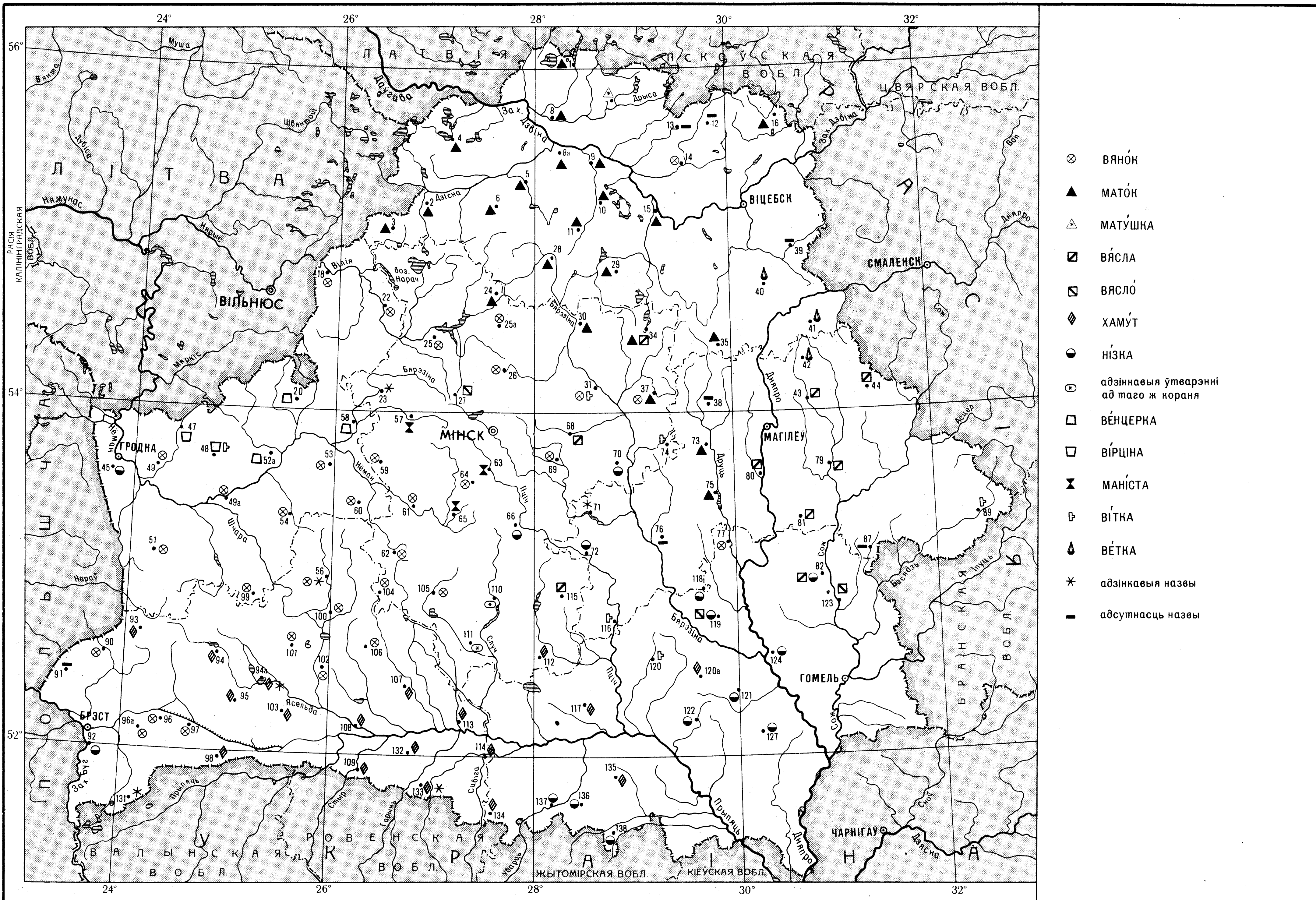
ГУК

РА́ЛЛЯ

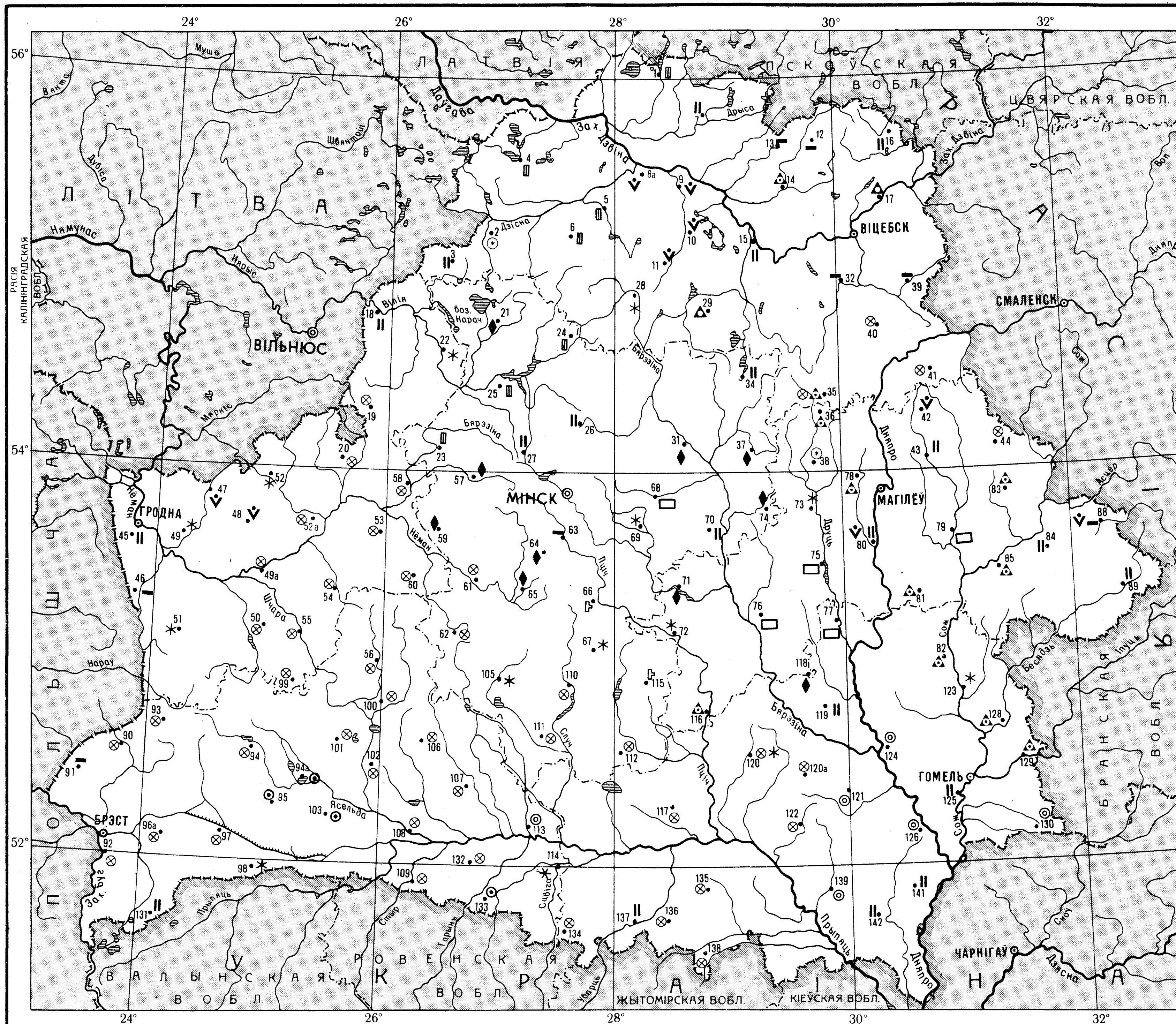
Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

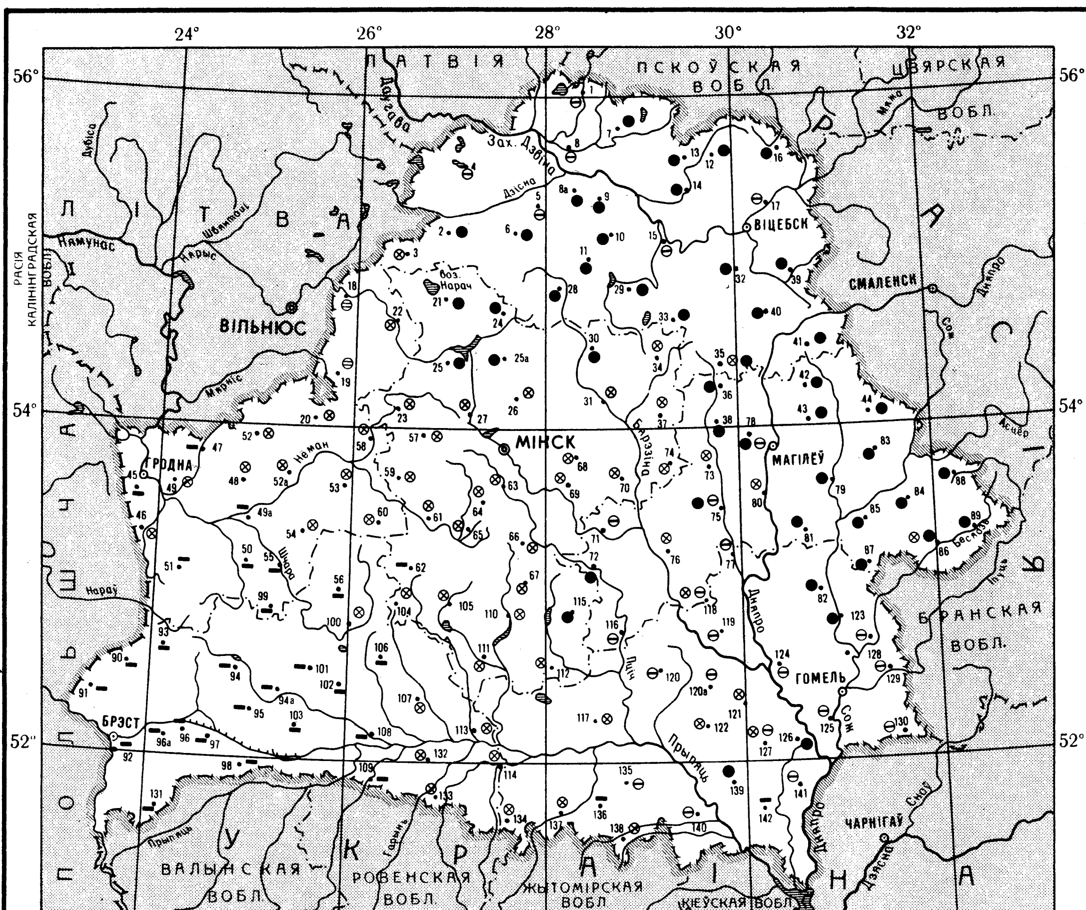

Маштаб 1 : 3 000 000

- ⊗ старча́к
- старчо́вы ко́рань
- старчавы́ ко́рань
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- стры́жань
- стрыжэ́н
- асноўны ко́рань
- ствол
- ствалавы́ ко́рань
- пастарна́к
- стая́к
- ко́рань
- адзінкавыя назвы
- адсутнасць назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

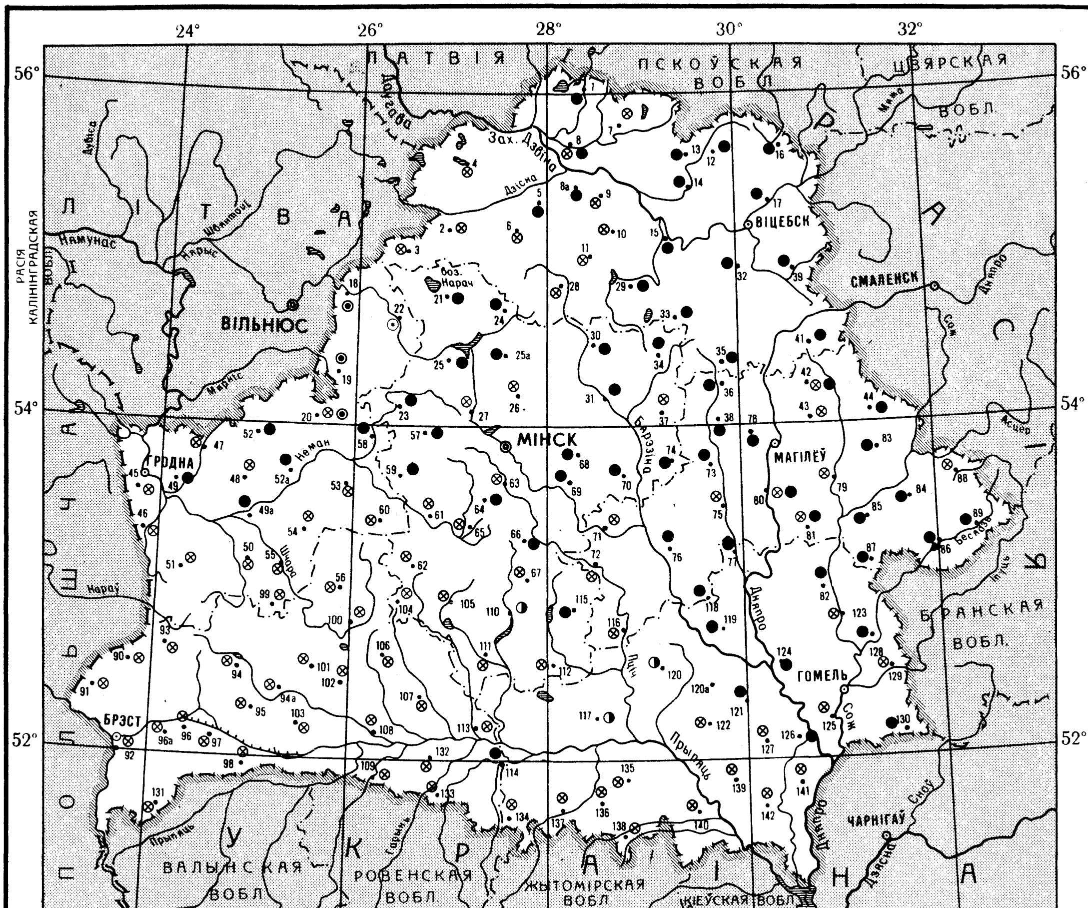
⊗ БЕРВЯНО́

⊖ БЕРВЯНЁ

● БЯРНО́

⊖ БРАЎНО́

▬ адсутнасць назвы

ДУПЛО́

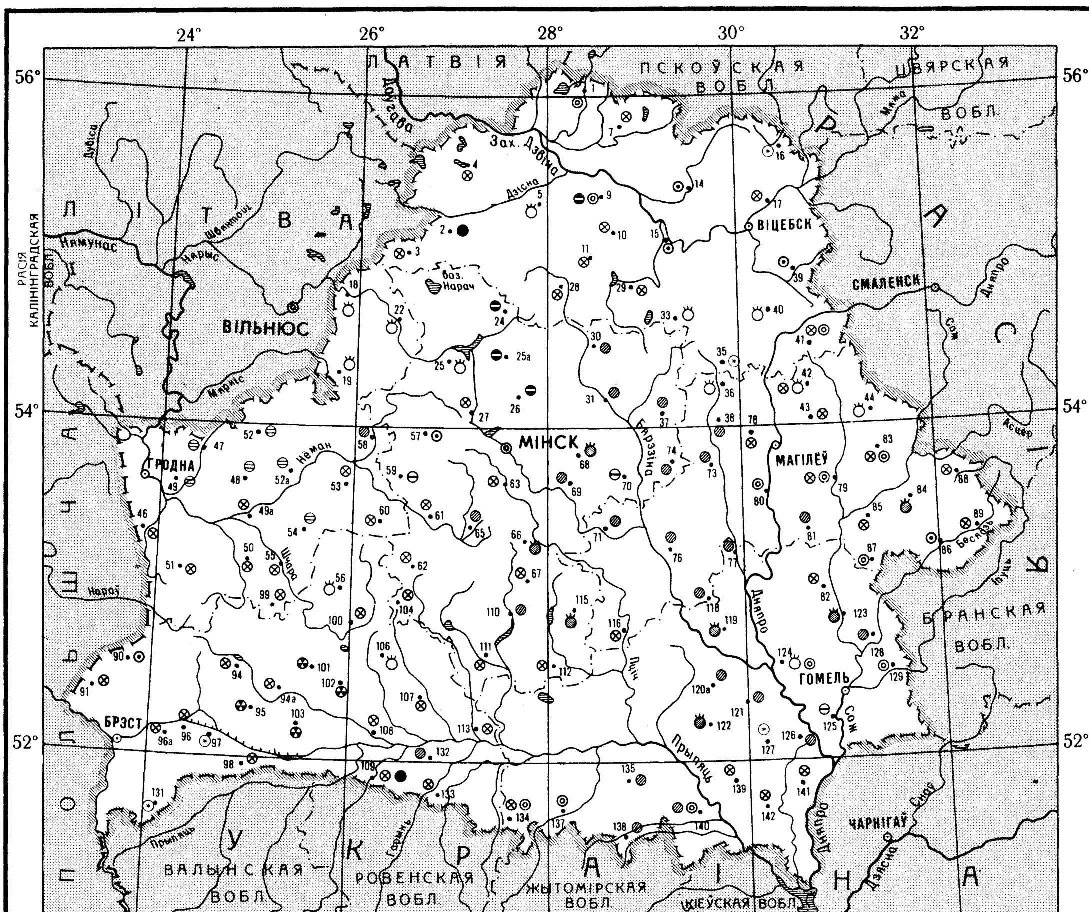
ДУПЛЁ

ДУПЛЕ́

ДУПЛЯ́

ДУПЕ́ЛЬ

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ДУПЛАВА́ТАЕ

Ծ ДУПЛЯВА́ТАЕ

◍ ДУПЛЯНА́ТАЕ

◍ ДУПЛЯНЯ́ТАЕ

● ДУПЛАНАВА́ТАЕ

⊖ ДУПЛЕНАВА́ТАЕ

⊙ ДУПЛЯ́СТАЕ

◎ ДУПЛІ́СТАЕ

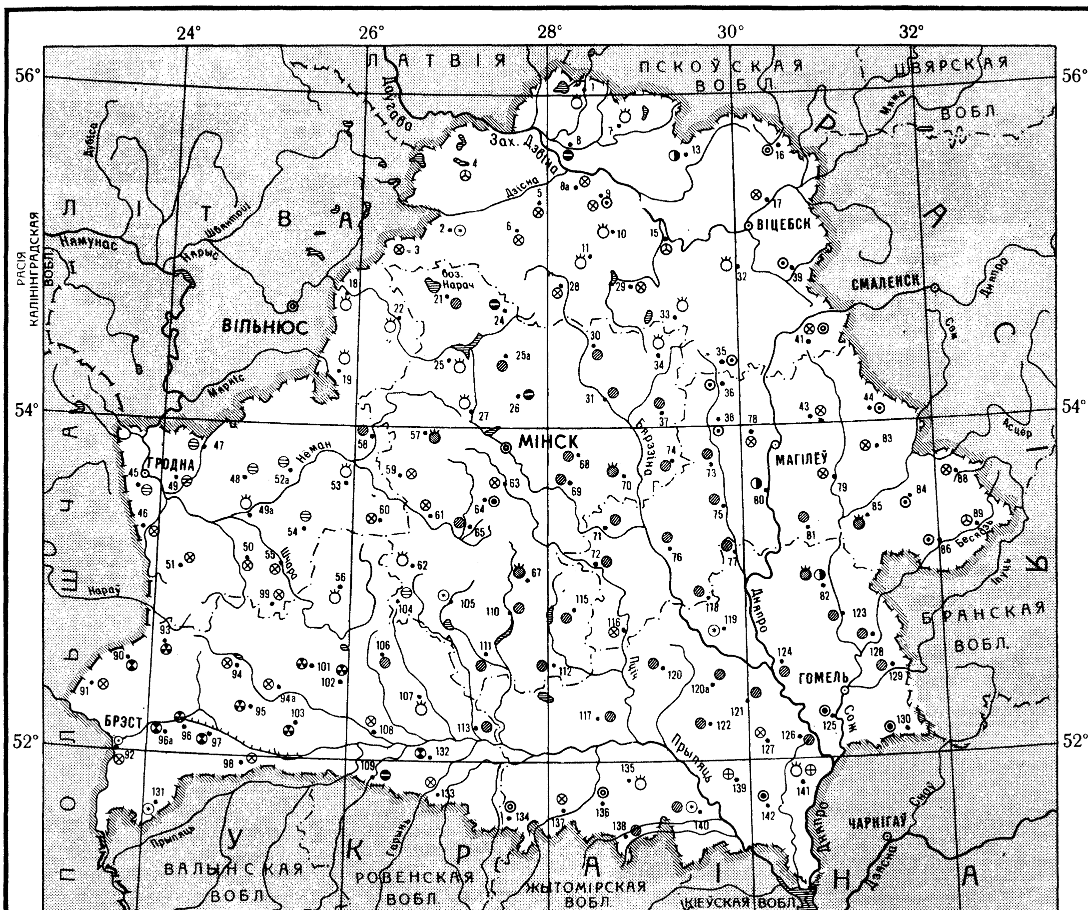
⊖ ДУПЛЯ́ВАЕ

⊖ ДУПЛЯ́НАЕ

⊛ ДУПНА́ТАЕ

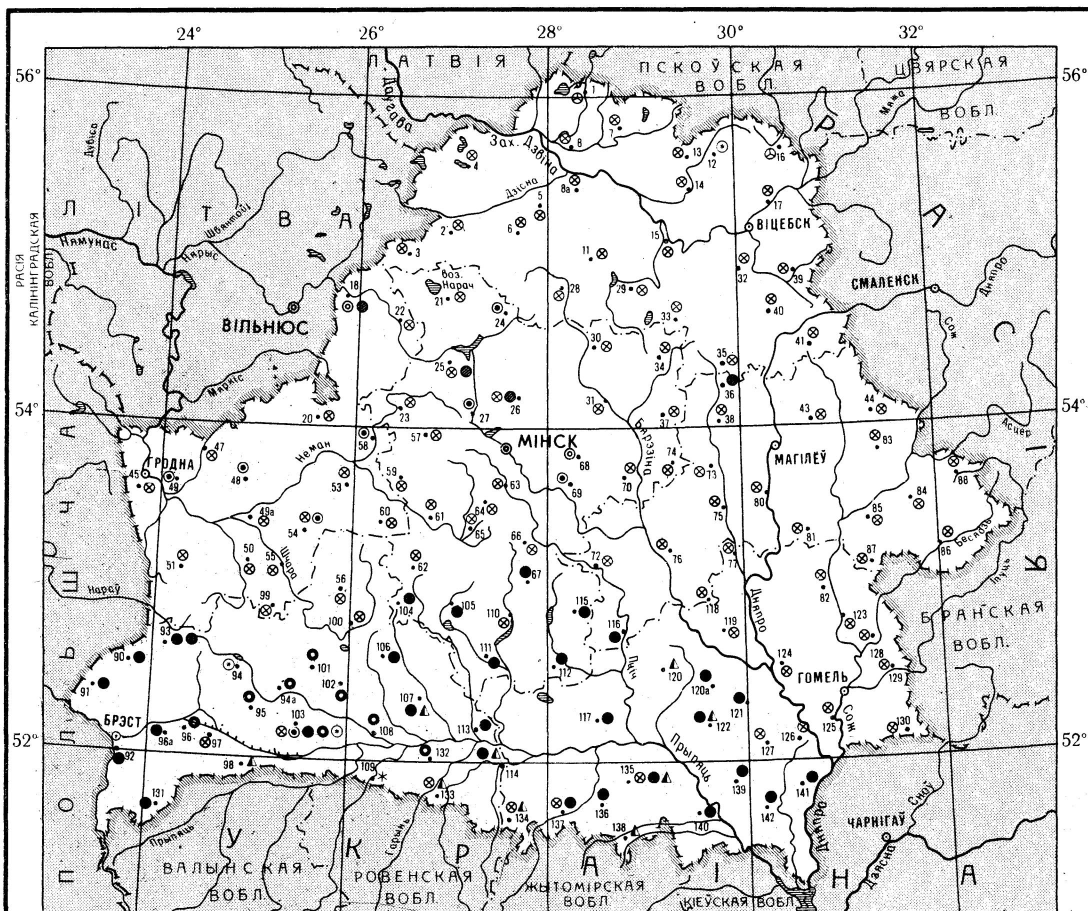
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

- ⊗ ДУПЛАВА́ТАЯ
- ДУПЛЯВА́ТАЯ
- ДУПЛЯНА́ТАЯ
- ДУПЛЯНЯ́ТАЯ
- ДУПЛЯ́СТАЯ
- ДУПЛІ́СТАЯ
- ДУПЛЯНЯ́СТАЯ
- ДУПЛІВА́ТАЯ
- ДУПЛЯ́НАЯ
- ДУПЛЯ́ВАЯ
- ДУПЛЯНАВА́ТАЯ
- ДУПНА́ТАЯ
- ДУПЛА́ТА
- ⊕ ДУПЛЯВА́НАЯ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ СУХАСТО́ІНА

◉ СУХАПАСТО́ІНА

● СУХАСТО́Й

◎ СУХАСТО́ЙКА

○ СУХАПАСТО́Й

⊘ СУХАЛІ́НА

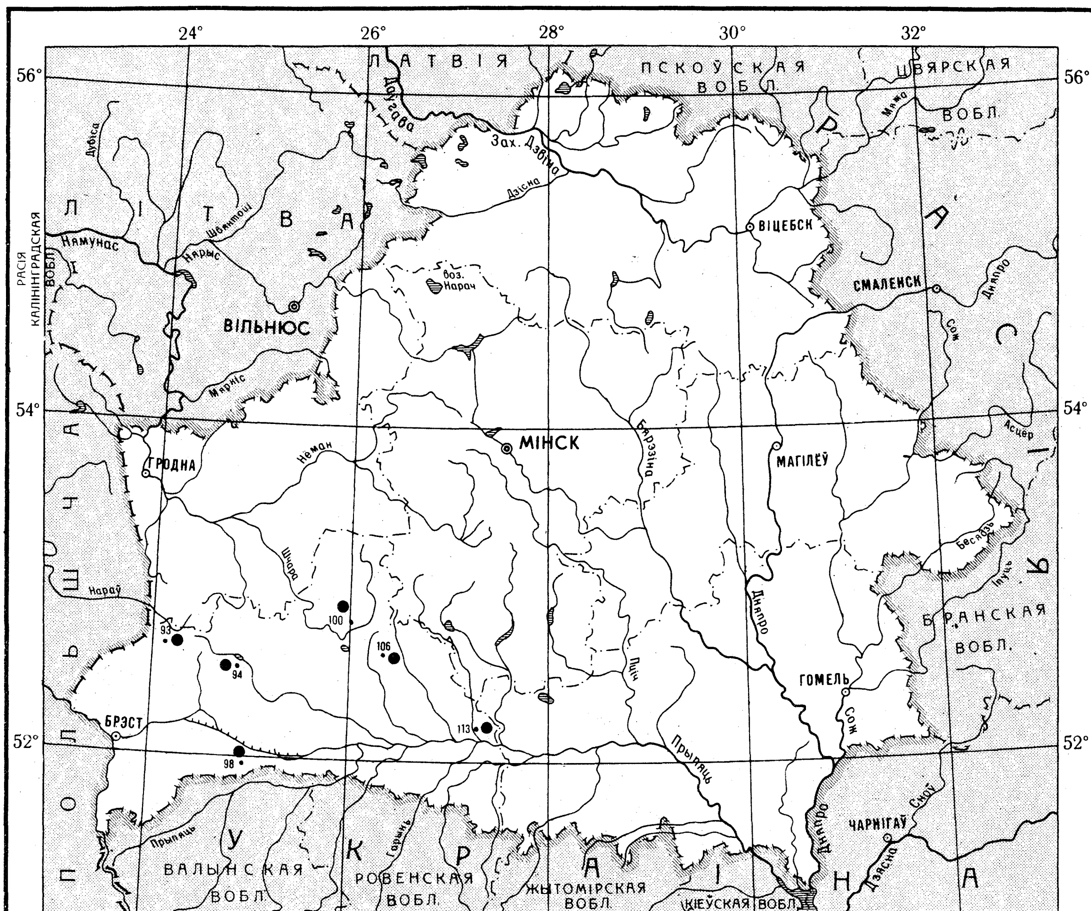
◍ СУ́ШКА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ВЯ́ЛІЦА

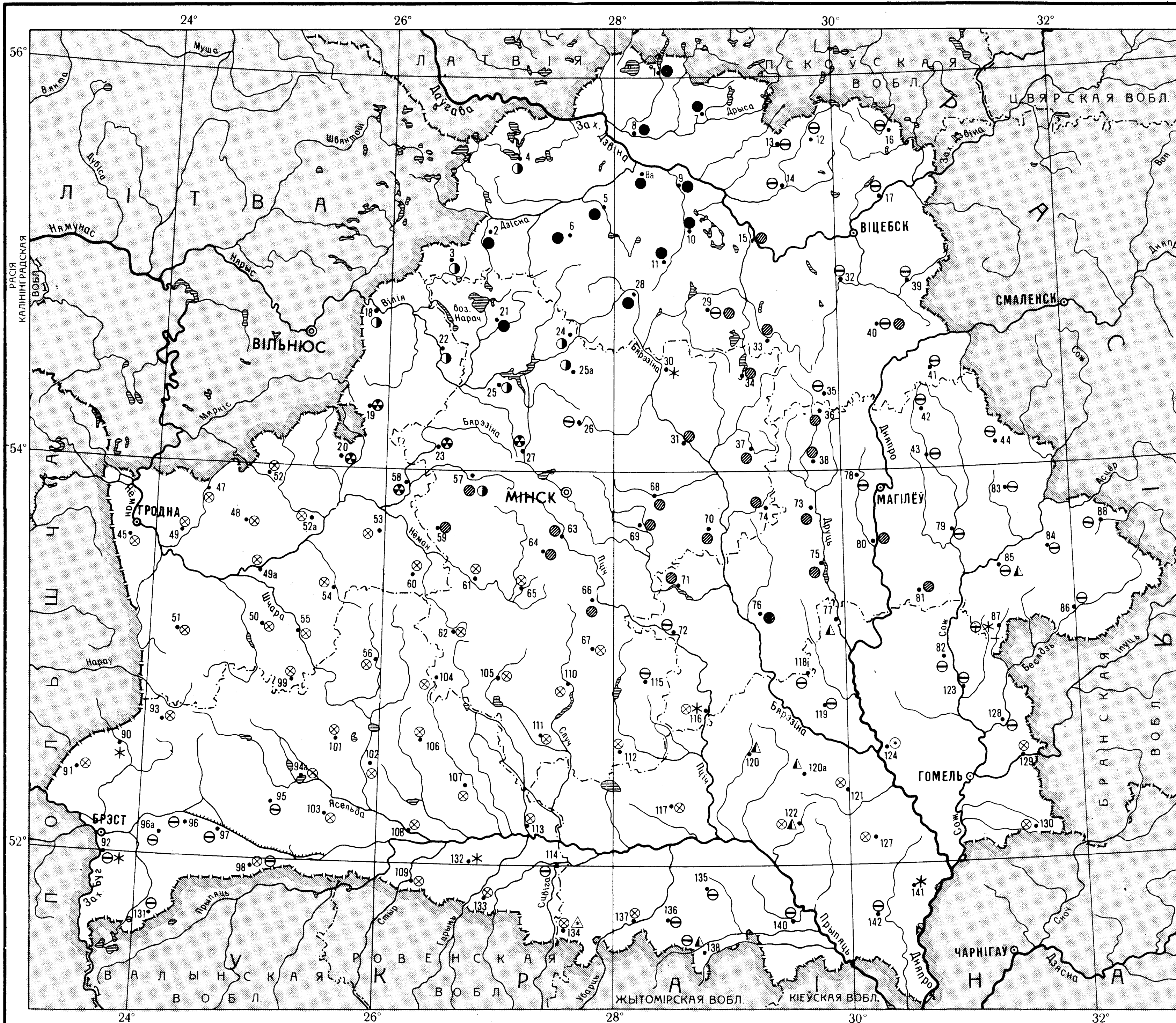
✶ ЧЭРТЯ́НКА

Маштаб 1: 5 000 000

● ПАВО́РЫСТЫ

Маштаб 1: 5 000 000

Вы́варат

Вы́варацень

Вы́варaць

Вы́варaціна

Вы́варaтка

Вы́варaтня

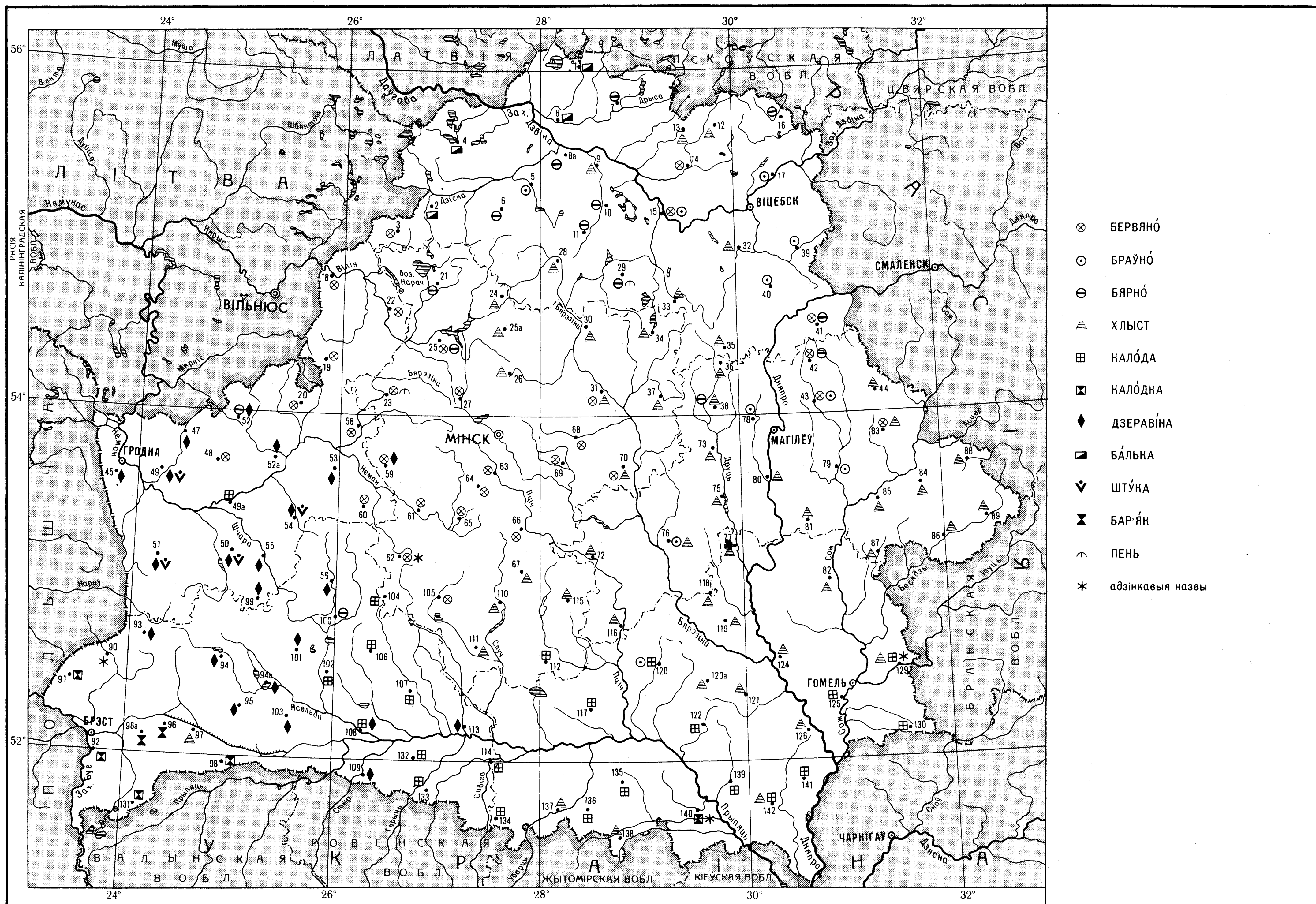
Вы́варaтак

Вы́скідзь

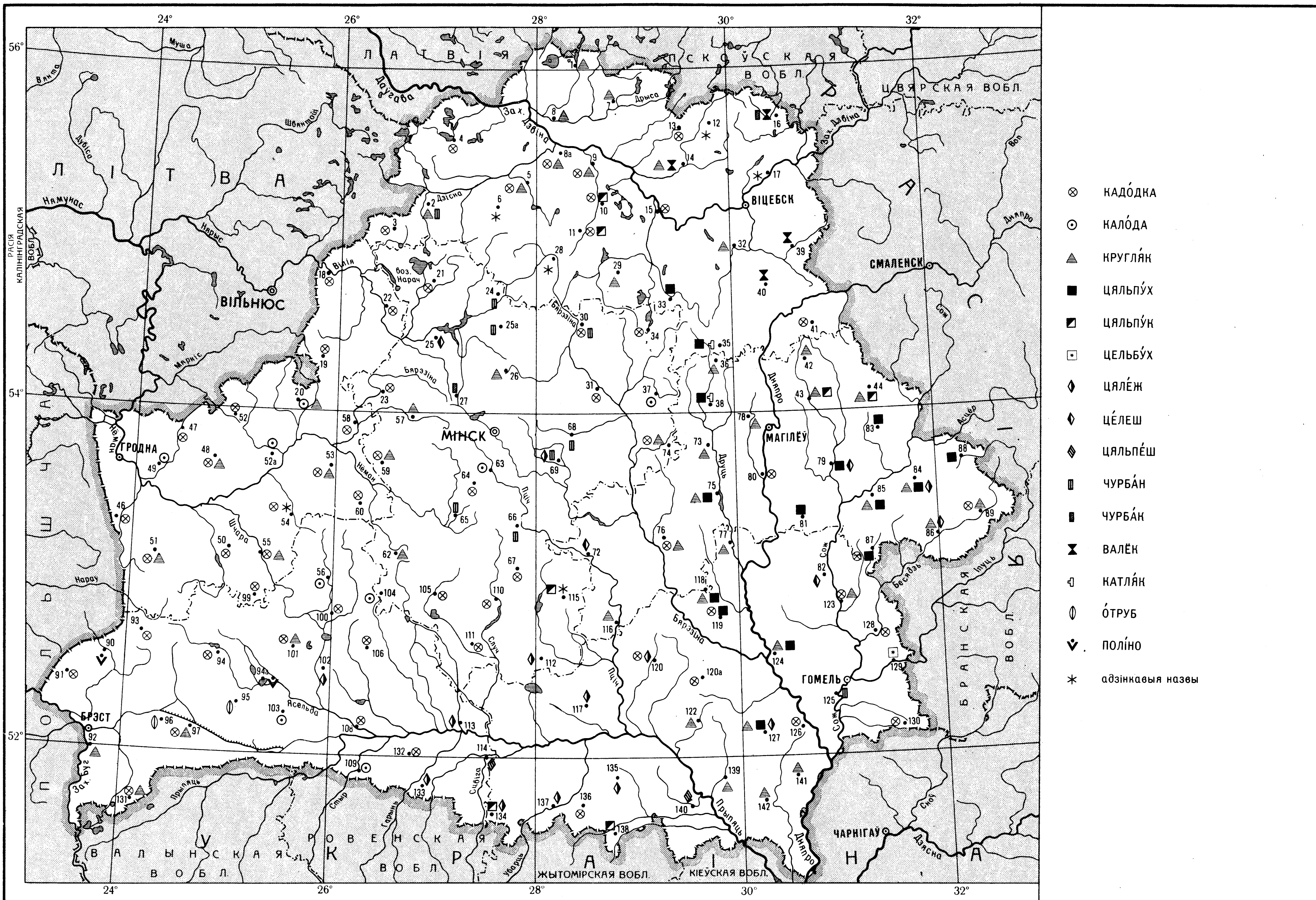
Вы́складзь

адзінкавыя назвы

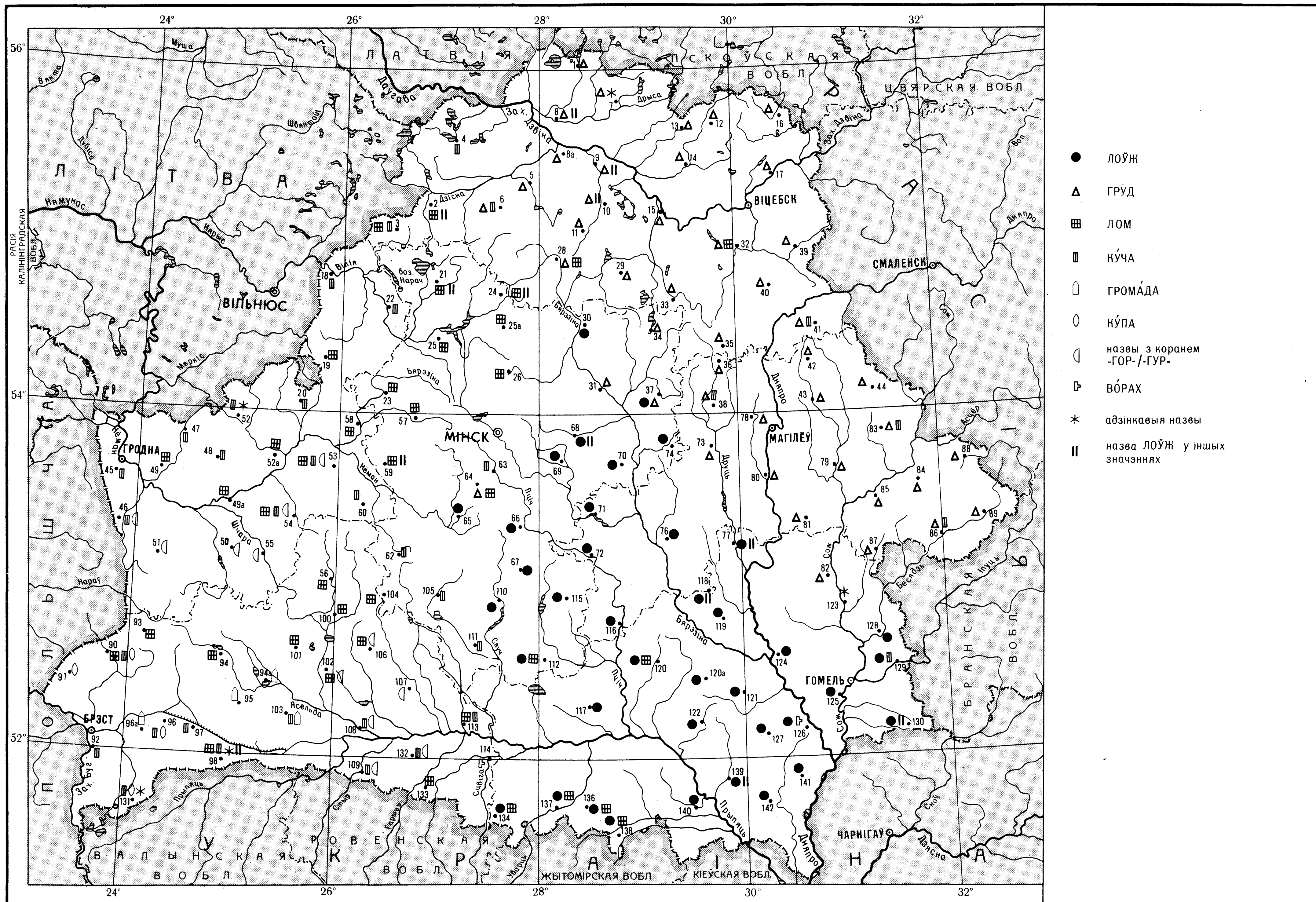
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

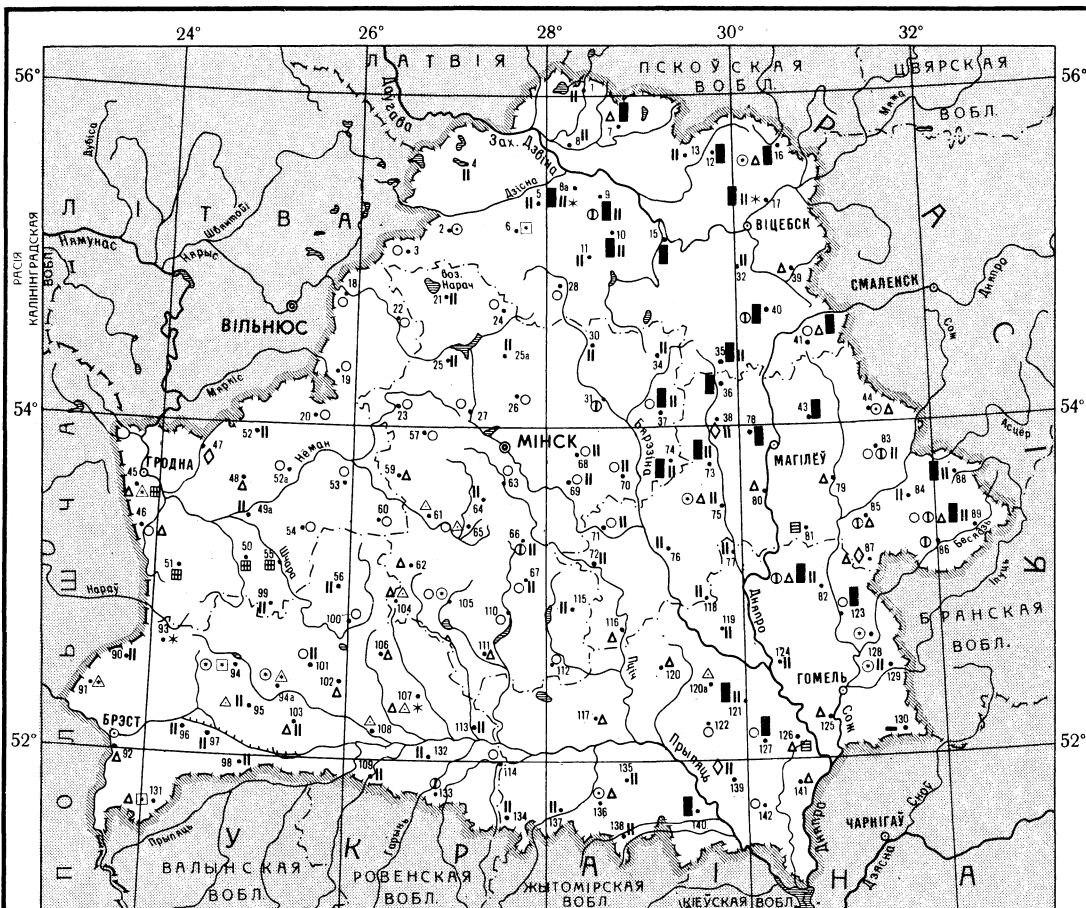
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

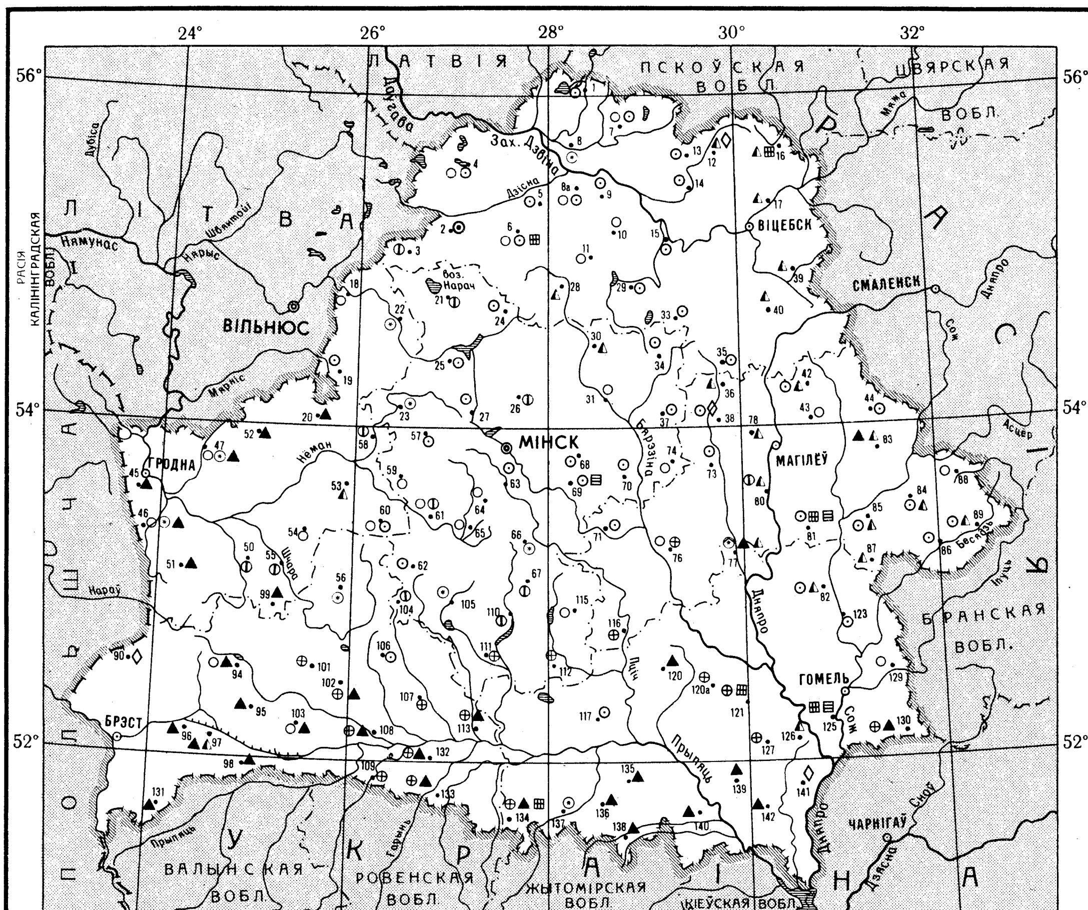
ВЫСЕЧАНЫ ЎЧАСТАК ЛЕСУ

Карта №192

- ○ ПА́СЕКА
- ⊙ ПАСЕ́КА
- Ф ЛЕСАСЕ́КА
- ⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ▲ ВЫ́РУБКА
- △ ПА́РУБКА
- △ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ⊞ ВЫ́ЦЕРАБ
- ⊟ РАСЦЯРО́Б
- ⊡ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ▮ ЛЯ́ДА
- ◇ ПАЛЯ́НКА
- ‖ ДЗЯЛЯ́НКА
- ✳ адзінкавыя назвы
- ▬ адсутнасць назвы

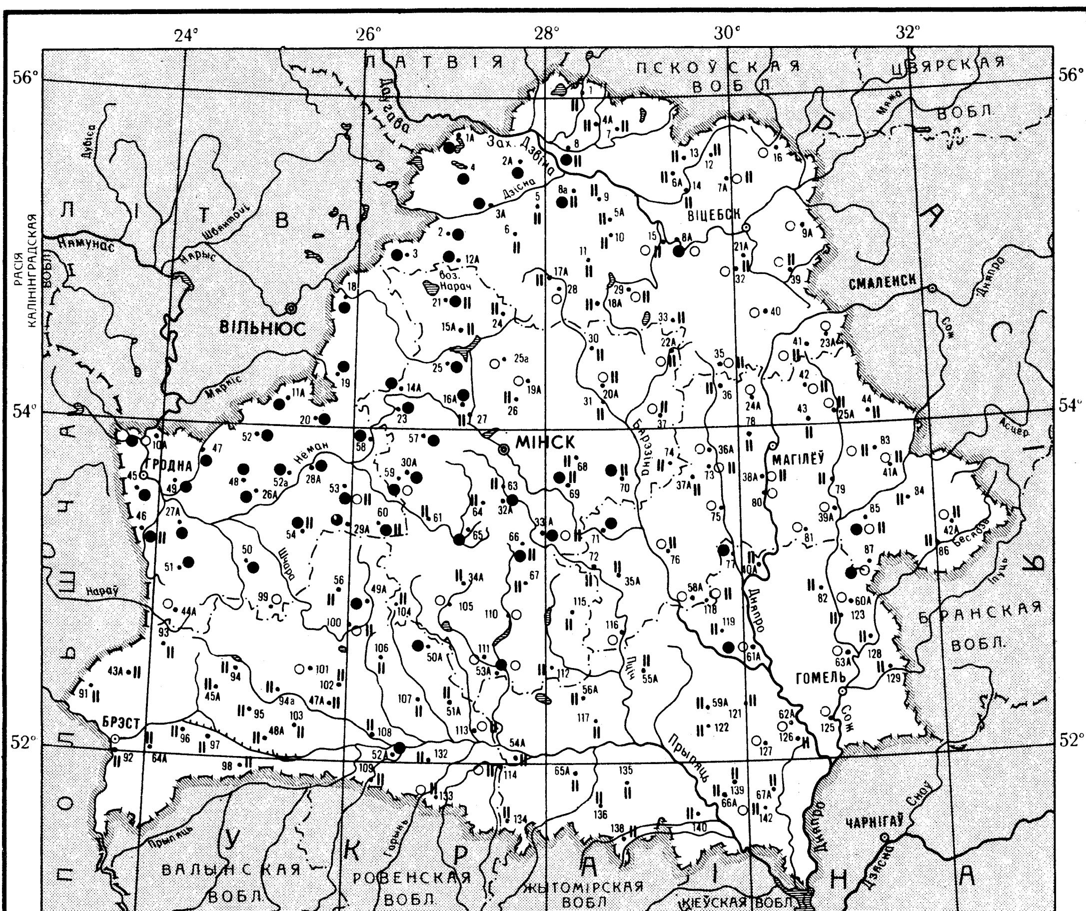
Маштаб 1: 5 000 000

○ СЯЧЫ
⊙ СЕЧ
Φ СЕ́КЧЫ
⊕ СЕ́КЦІ
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
▲ РУБА́ЦЬ
▲ РУБІ́ЦЬ
⊞ ВАЛІ́ЦЬ
⊟ ВАЛЯ́ЦЬ
◇ РЭ́ЗАЦЬ

Маштаб 1: 5 000 000

ПІЛАВАЦЬ ДРОВЫ

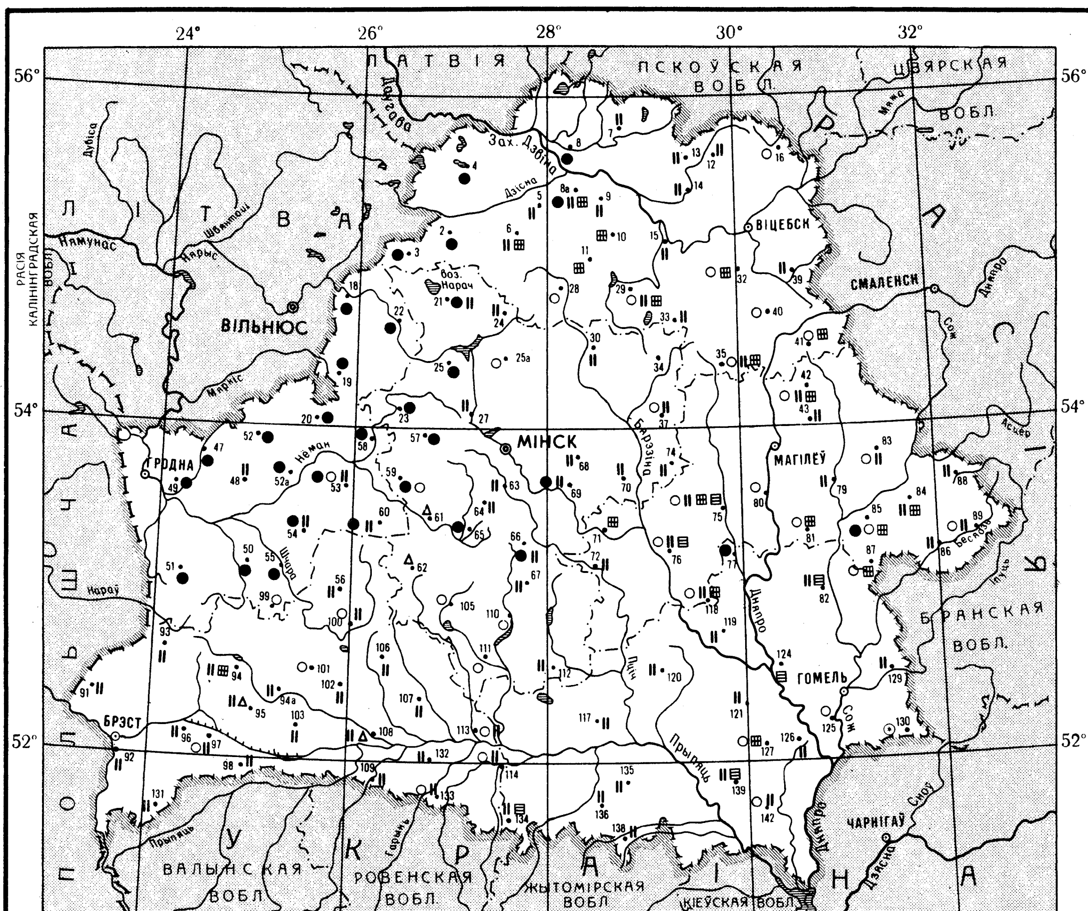

● ПІЛАВА́ЦЬ

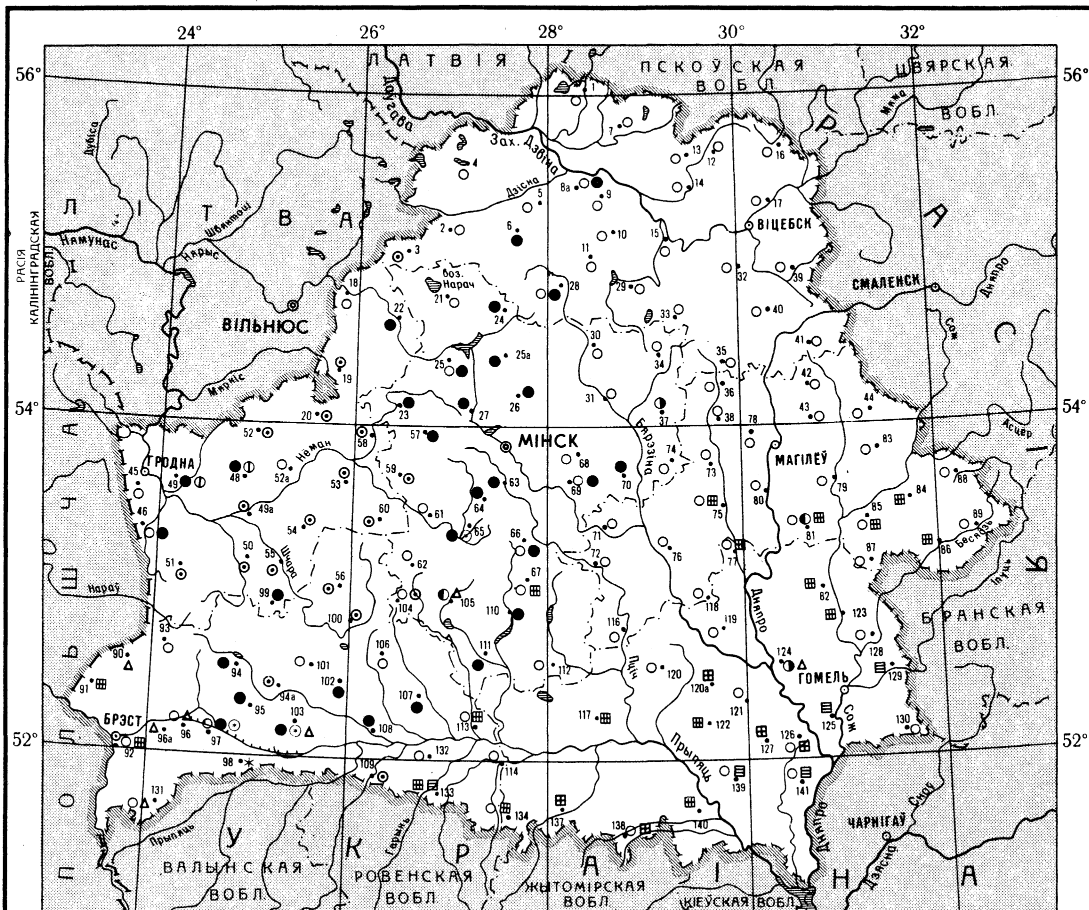
○ ПІЛІ́ЦЬ

॥ РЭ́ЗАЦЬ

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1: 5 000 000

○ АПІЛКІ

● ПІЛАВІННЕ

⊙ ПІЛАВІНЫ

ПІЛАЎНЯ

◐ ПІЛЬСЦЬ

◑ ПІЛЬШЧ

⊙ ПІЛАВІНА

△ назвы з коранем -РЭЗ-

⊞ ТЫРСА

КІРСА

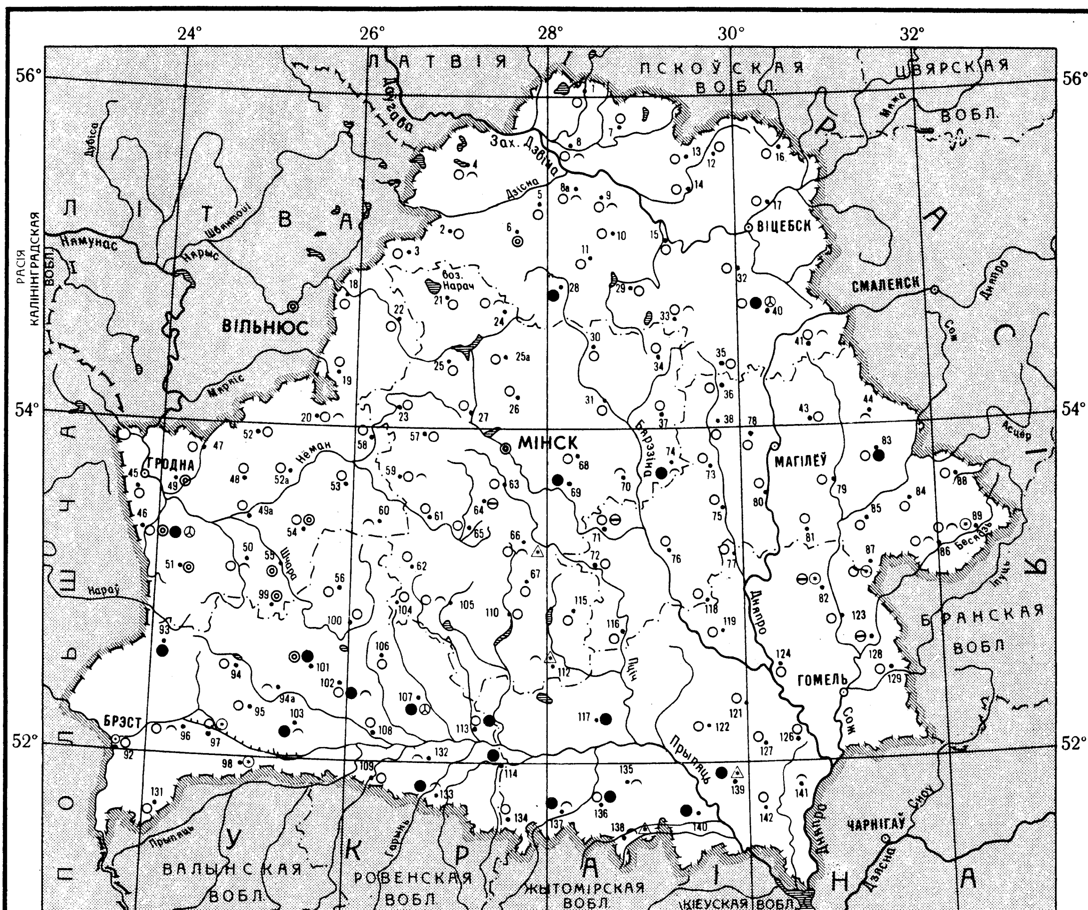
ПІРСА

∗ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ХВАЁВЫ КОРЧ, ЯКІ ВЫКОПВАЮЦЬ НА АПАЛ

Карта №197

○ СМАЛЯ́К

◎ СМАЛЬНЯ́К

⊖ СМАЛІНА́

● АСМО́Л

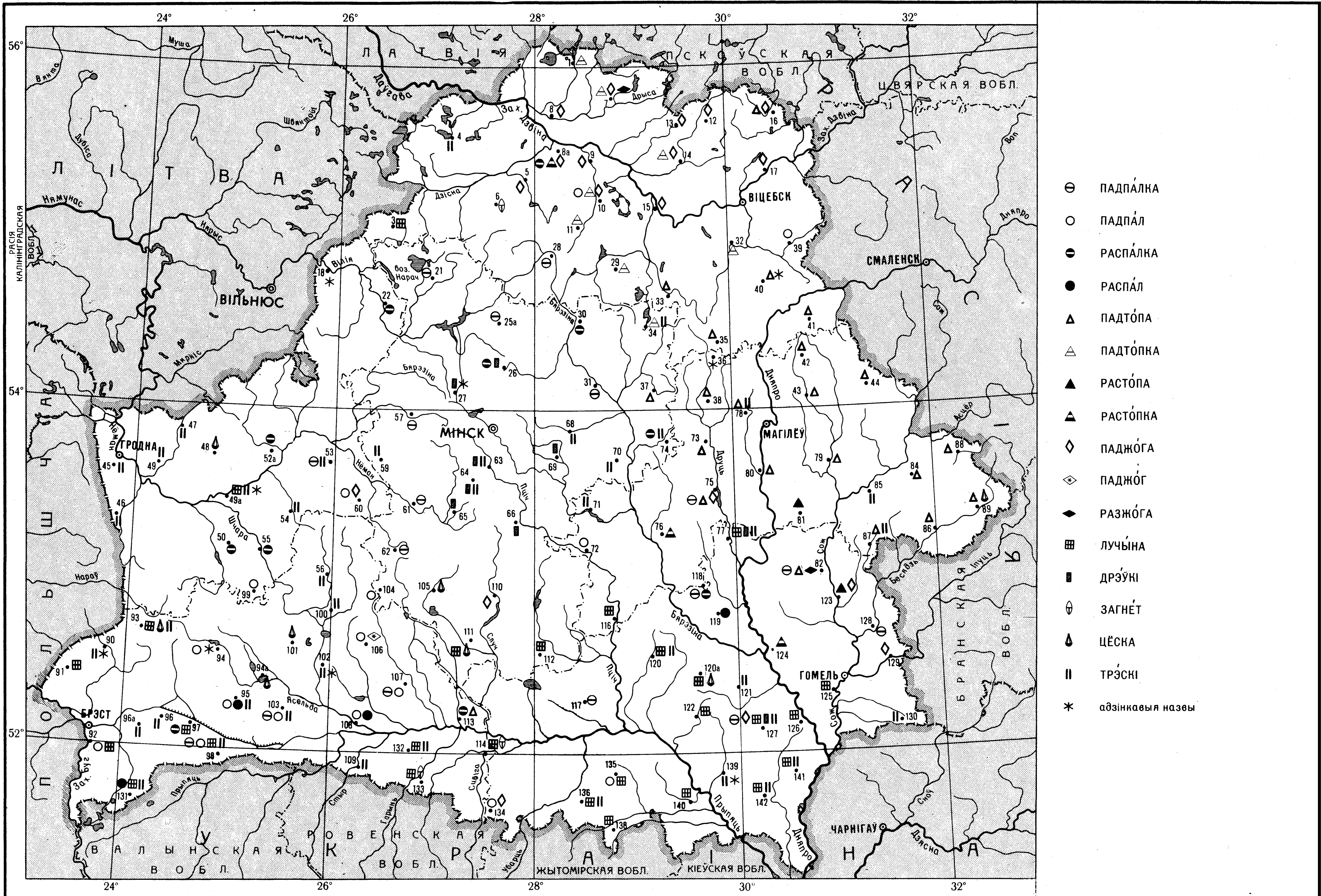
☮ АСМО́ЛАК

⌒ азначэнне з коранем -СМОЛ- ў складаных назвах

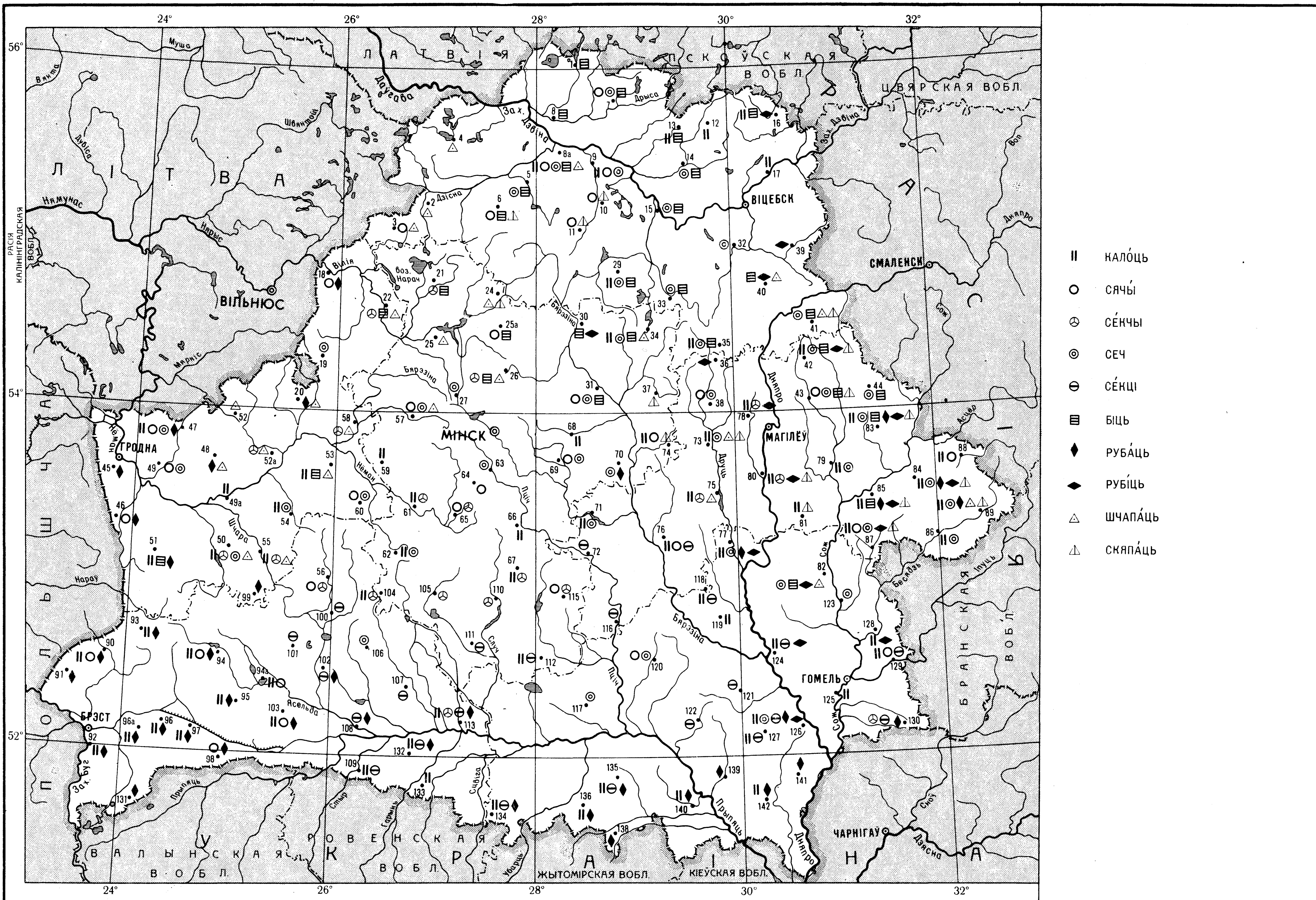
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

△ азначэнне з коранем -ХВОЙ- ў складаных назвах

Маштаб 1: 5 000 000

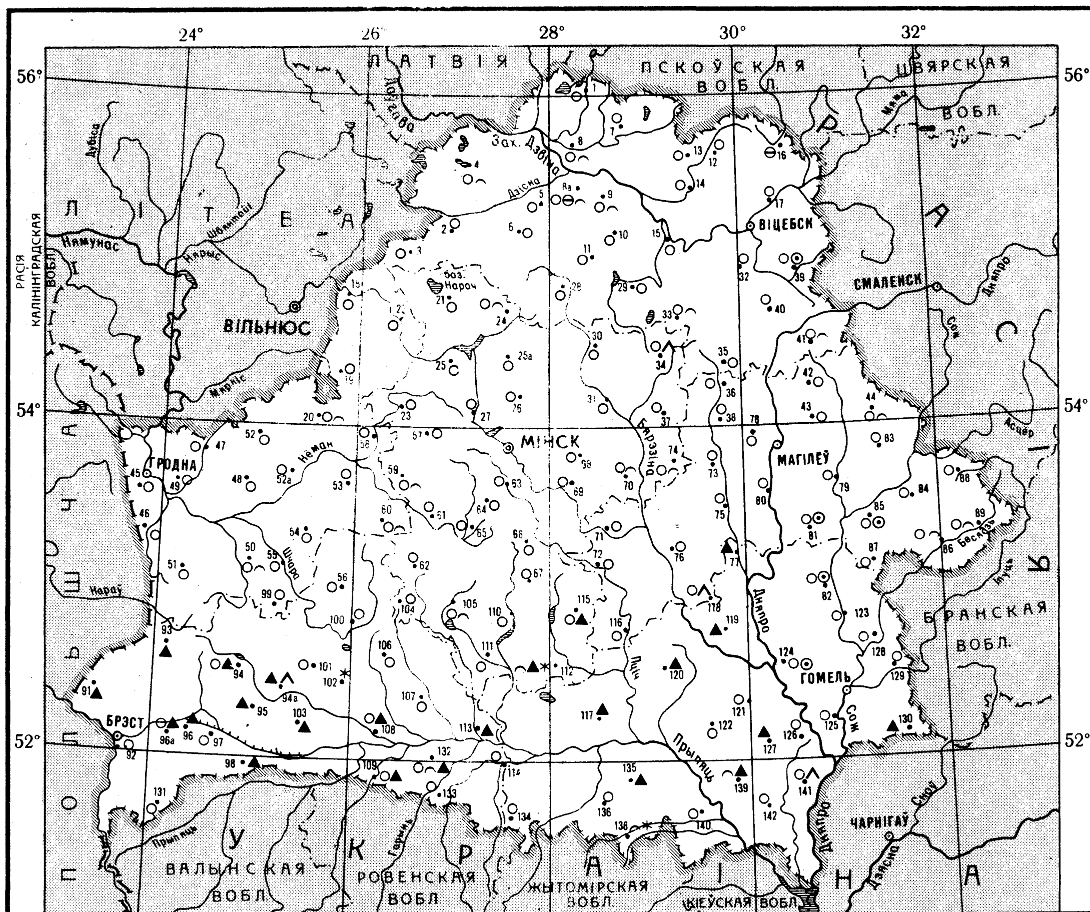
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ВЫКАПАНЫ ПЕНЬ З КАРЭННЕМ

Карта №200

○ КОРЧ

⊙ КАРЧЫ́ГА

⊖ КАРЧАВЕ́ШКА

⌒ назва КОРЧ у складаных назвах

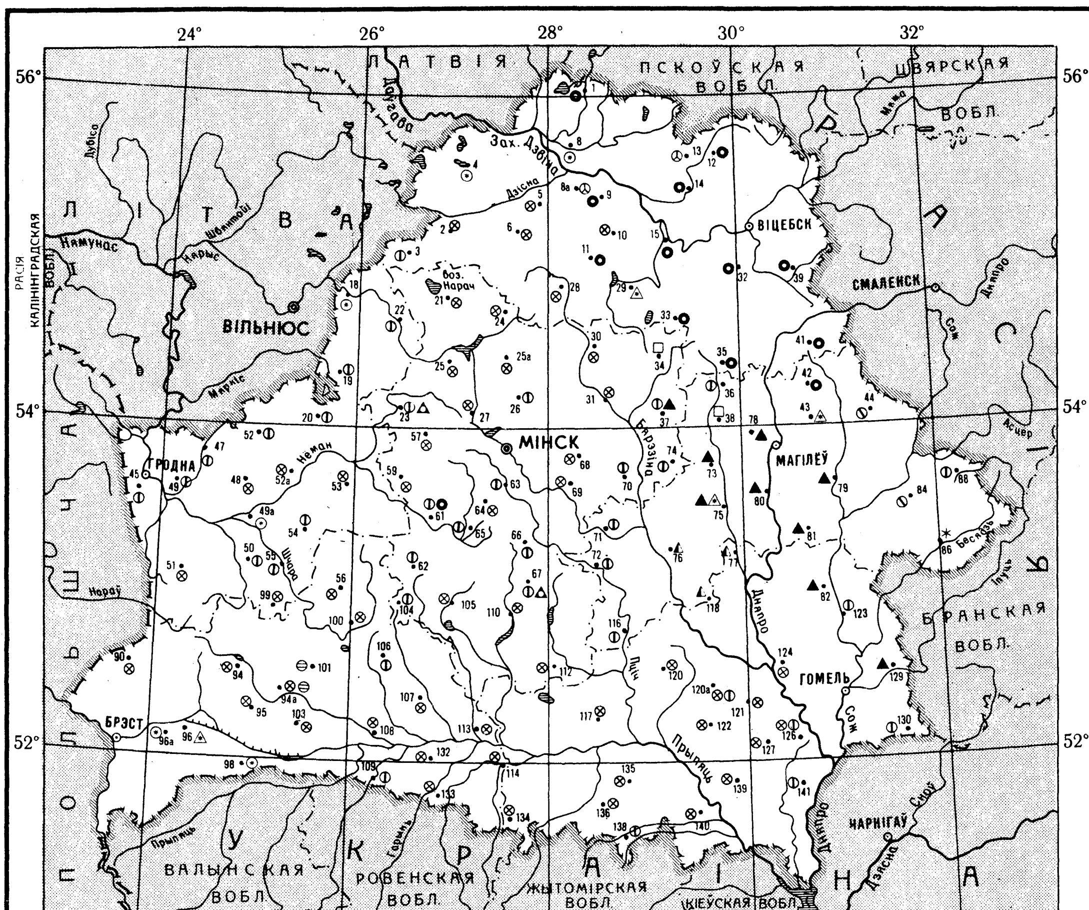
▲ ПЕНЬ

∧ назва ПЕНЬ у складаных назвах

∗ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ДРЫВОТНЯ

ДРЫВО́ТНЯ

ДРЫВО́ТНІК

ДРЫВАСЕ́К

ДВАРАСЕ́К

ДРАВА́РНЯ

ДРЫВАТО́ННЯ

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня:

ДРЫ́ЖНІК

ТРАСКО́ЎНІК

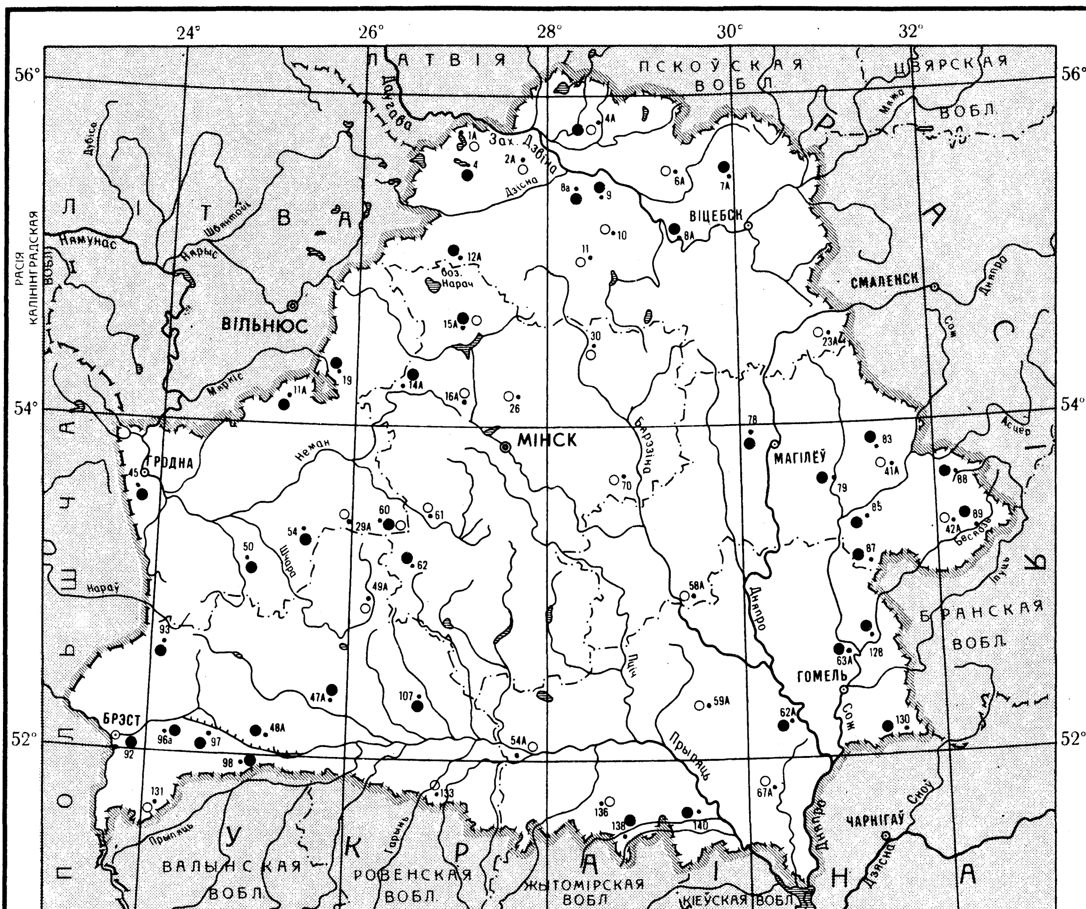
ТРАСО́ЧНІК

ТРЭ́СНІК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня:

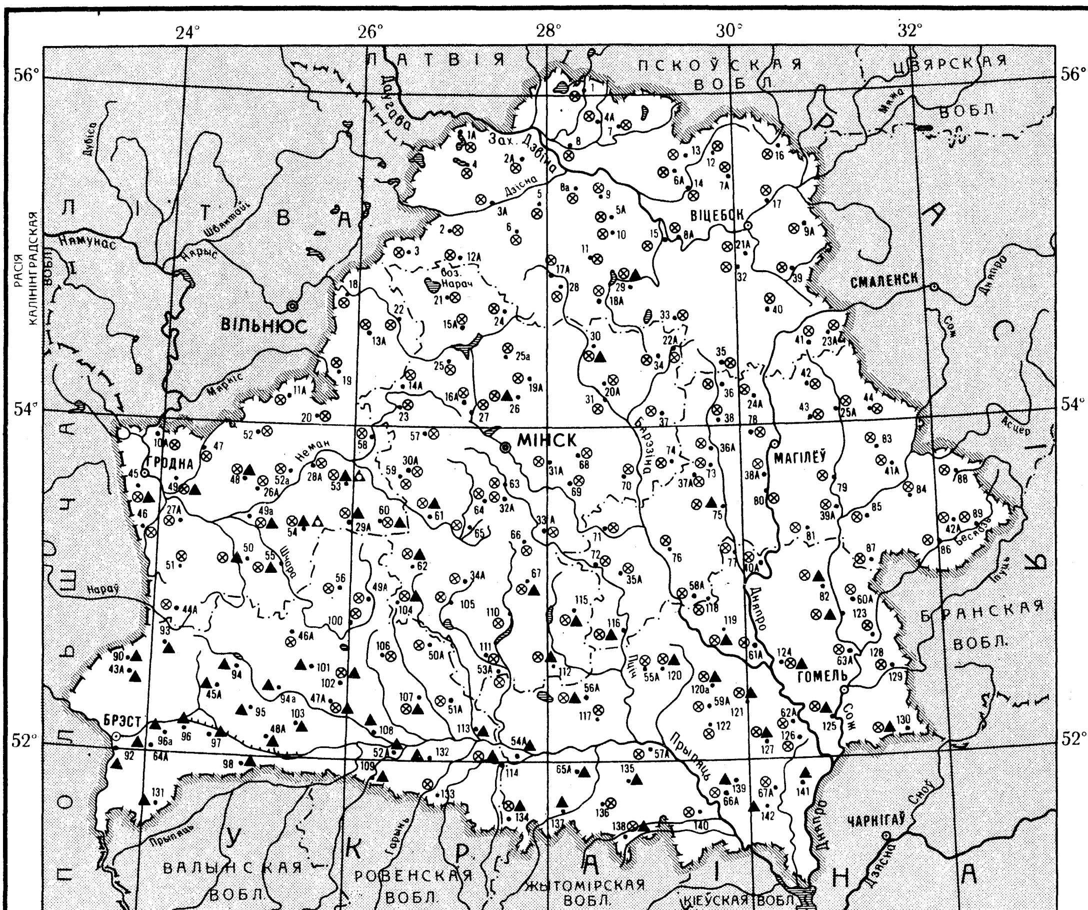
ШЧАПАВІ́ШЧА

Маштаб 1: 5 000 000

● КАЛО́ДКА

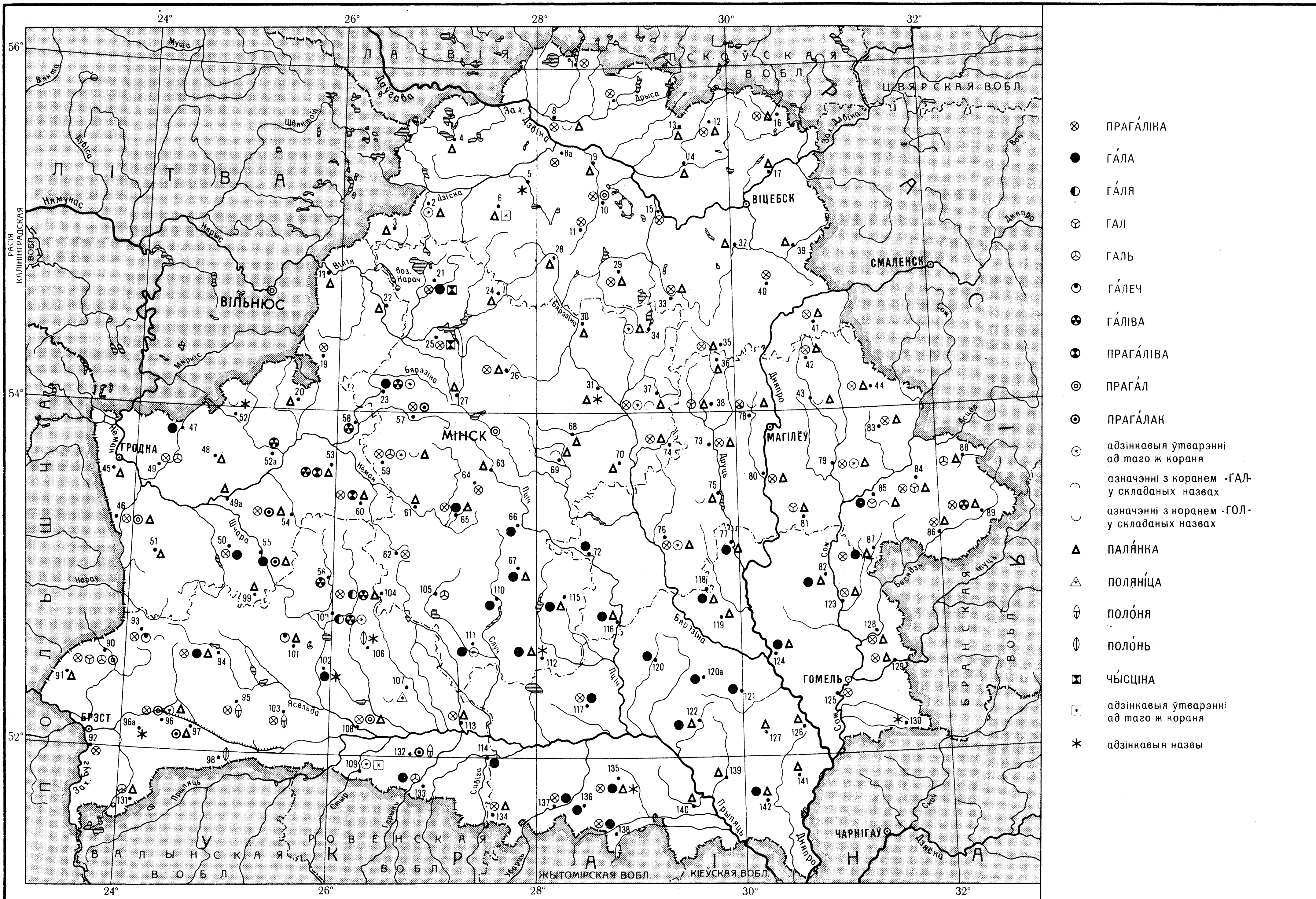
○ КАЛО́ДА

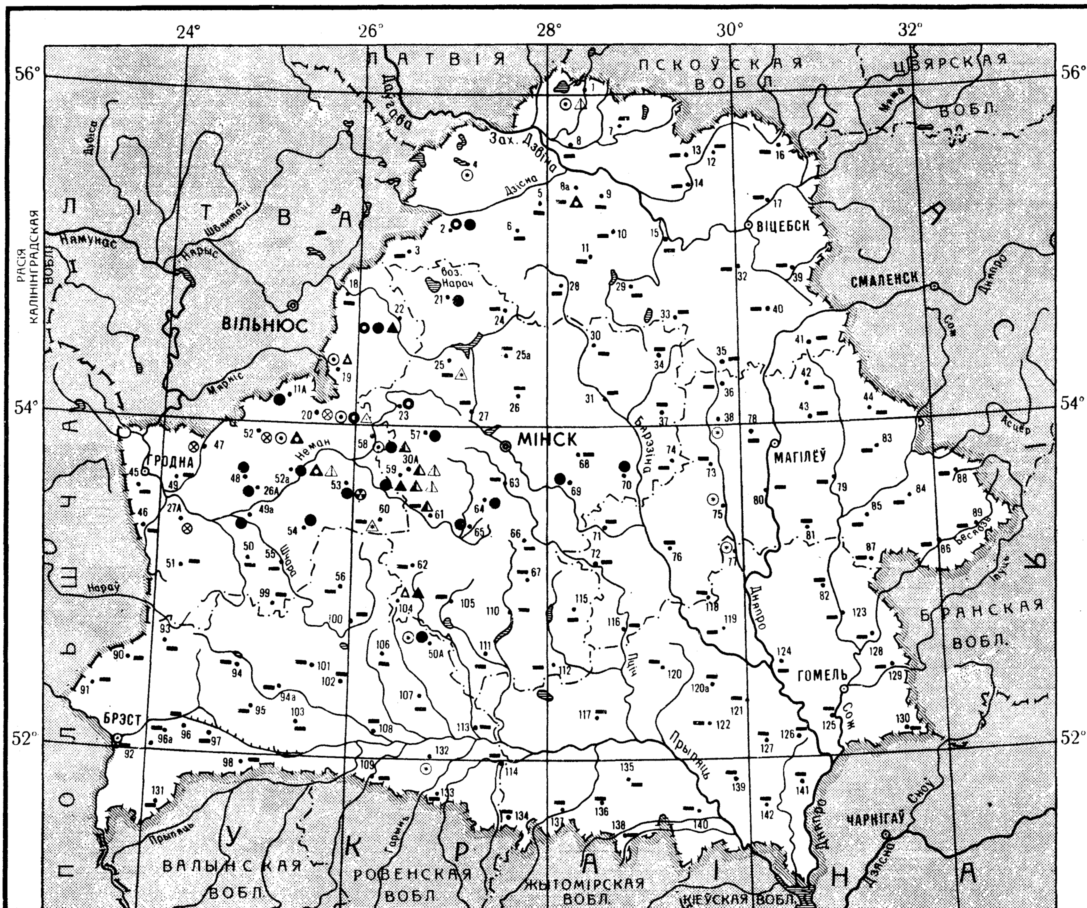
⊗ КУСТ

▲ КОРЧ

△ КАРЧА́К

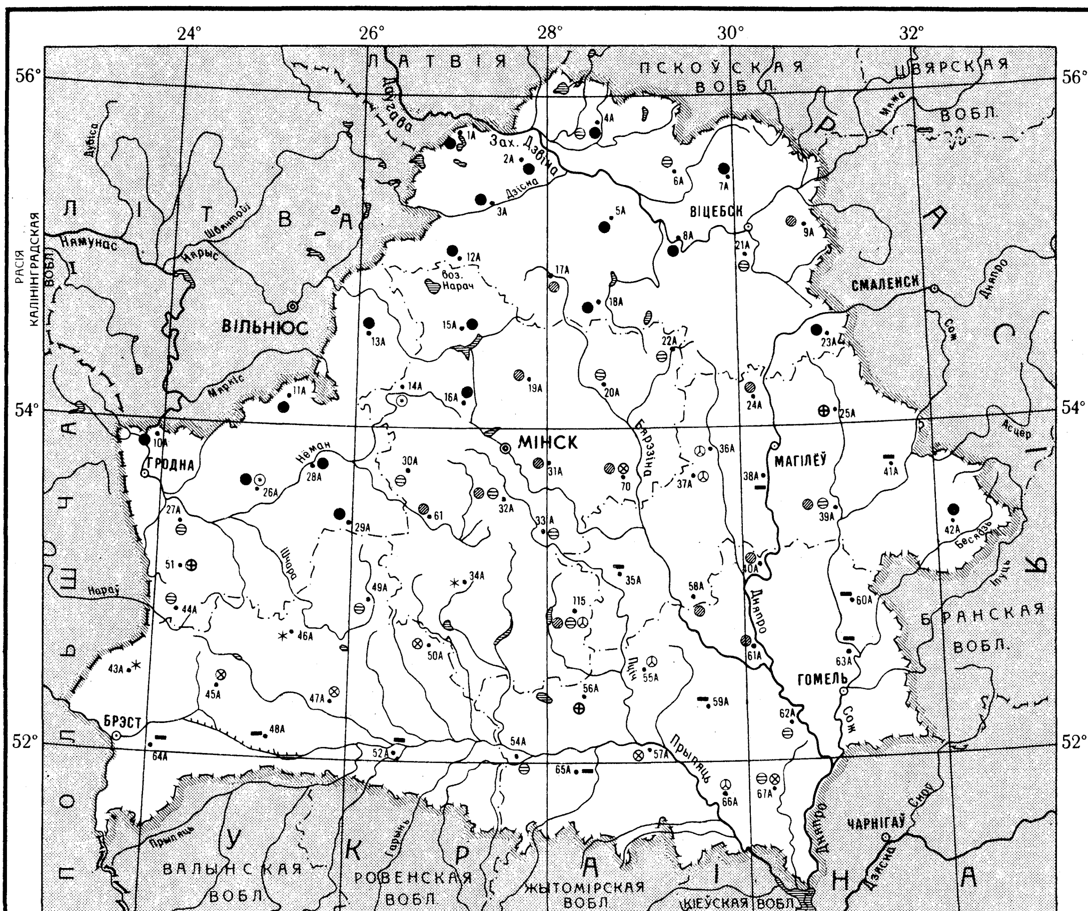
Маштаб 1 : 3 000 000

Мікратапонімы

⊗	ВАДАЁМ	△	ВАДАЁМ
⊙	ЗАРОСЛЫ ВАДАЁМ; БАЛОТА	△	ЗАРОСЛЫ ВАДАЁМ; БАЛОТА
○	КУСТАРНІК; ЗАРОСЛАЯ ПУСТАШ	△	КУСТАРНІК; ЗАРОСЛАЯ ПУСТАШ
●	ЛЯСОК; УЧАСТАК ЛЕСУ	▲	ЛЯСОК; УЧАСТАК ЛЕСУ
⊛	НЕКАЛЬКІ ДРЭЎ	◭	ПАША; ПАЛЯНА; СЕНАЖАЦЬ
⊙	іншыя значэнні	△	ПОЛЕ
▬	адсутнасць слова	△	не адзначаны характар аб'екта

Маштаб 1: 5 000 000

МЯЗГА́

МЯЗГ̓А́

МЯЗКА́

МАЗГА́

МЯЗДРА́

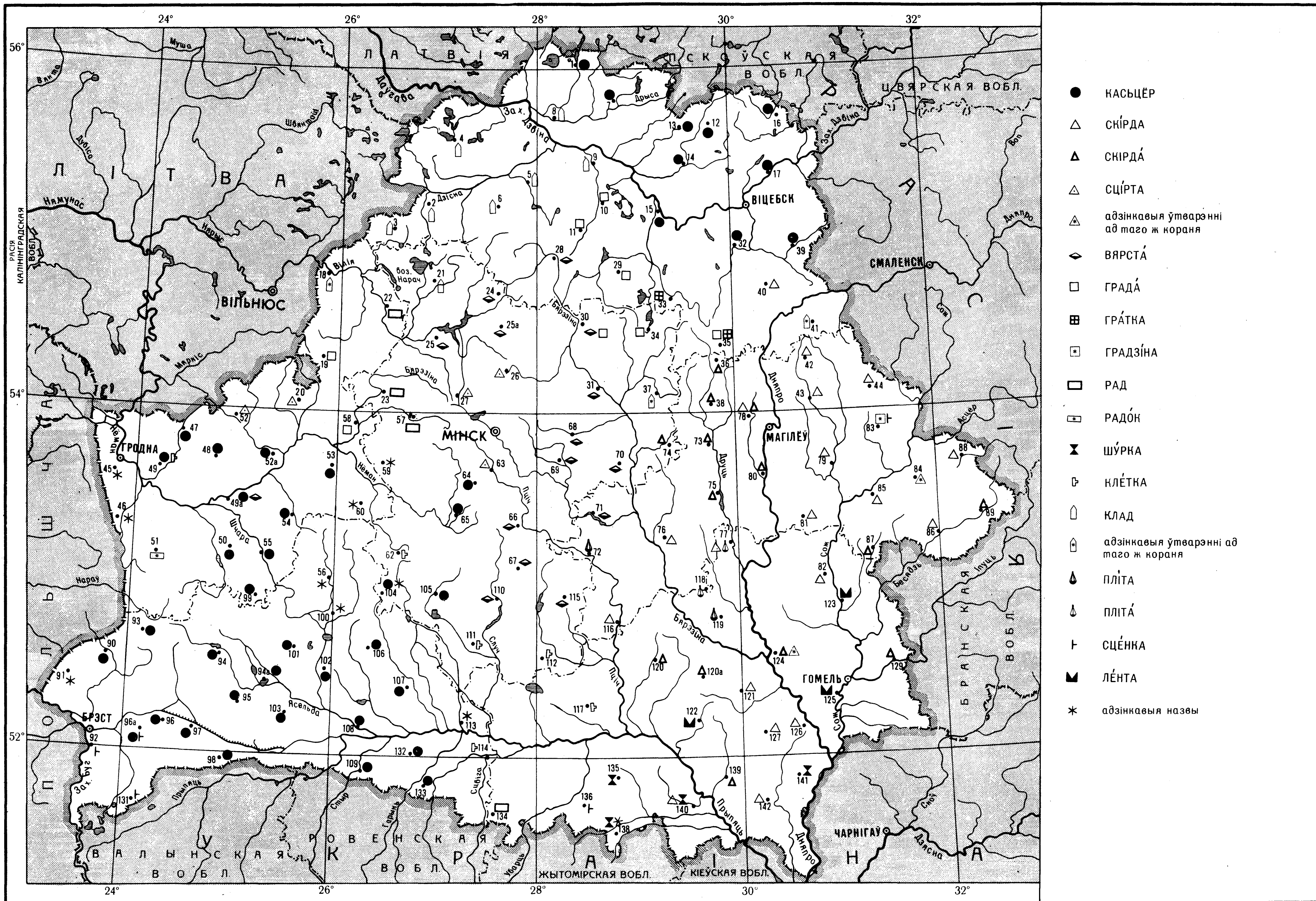
МЕ́ЗОК

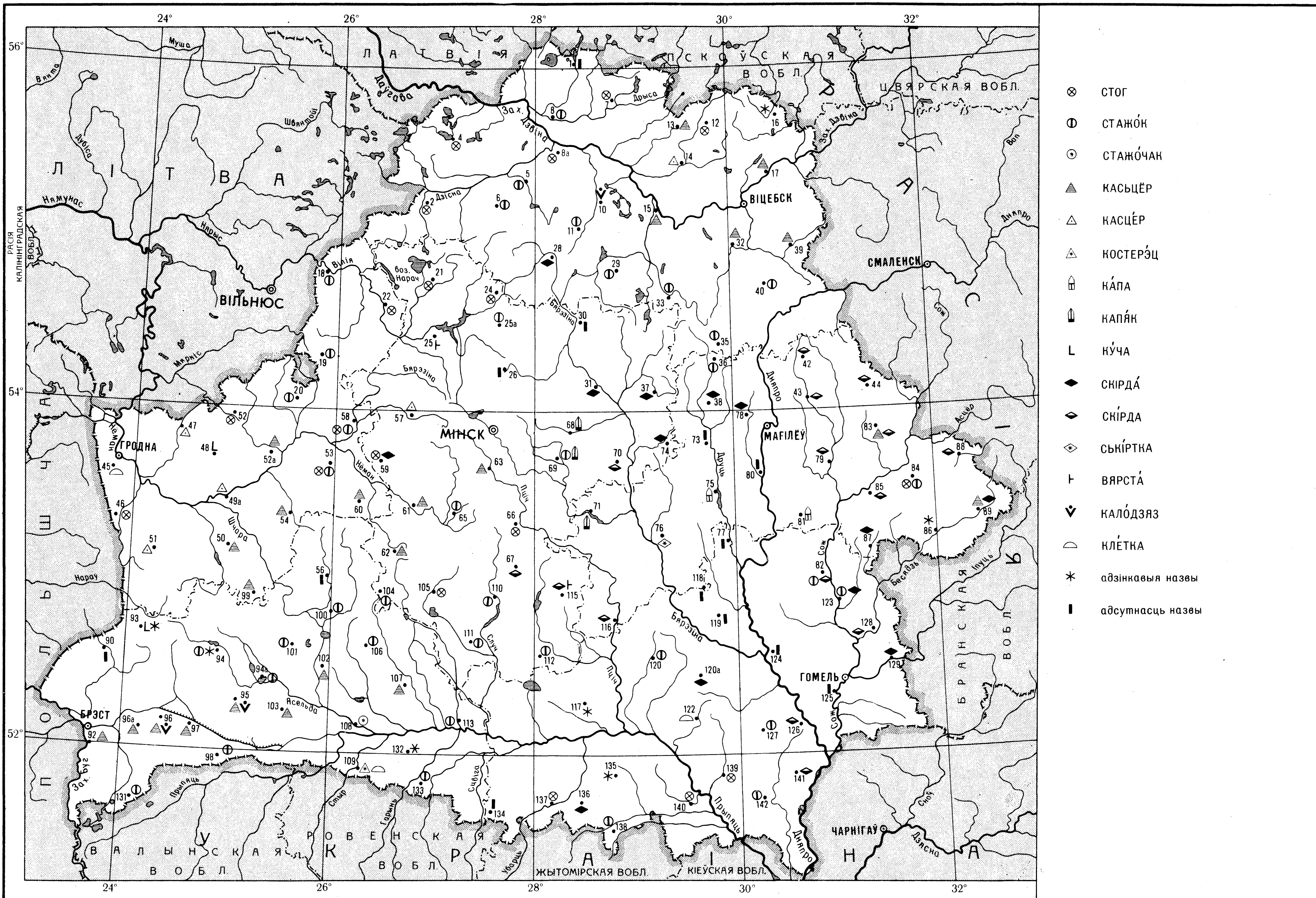
адзінкавыя ўтварэнні з той жа асновай

адзінкавыя назвы

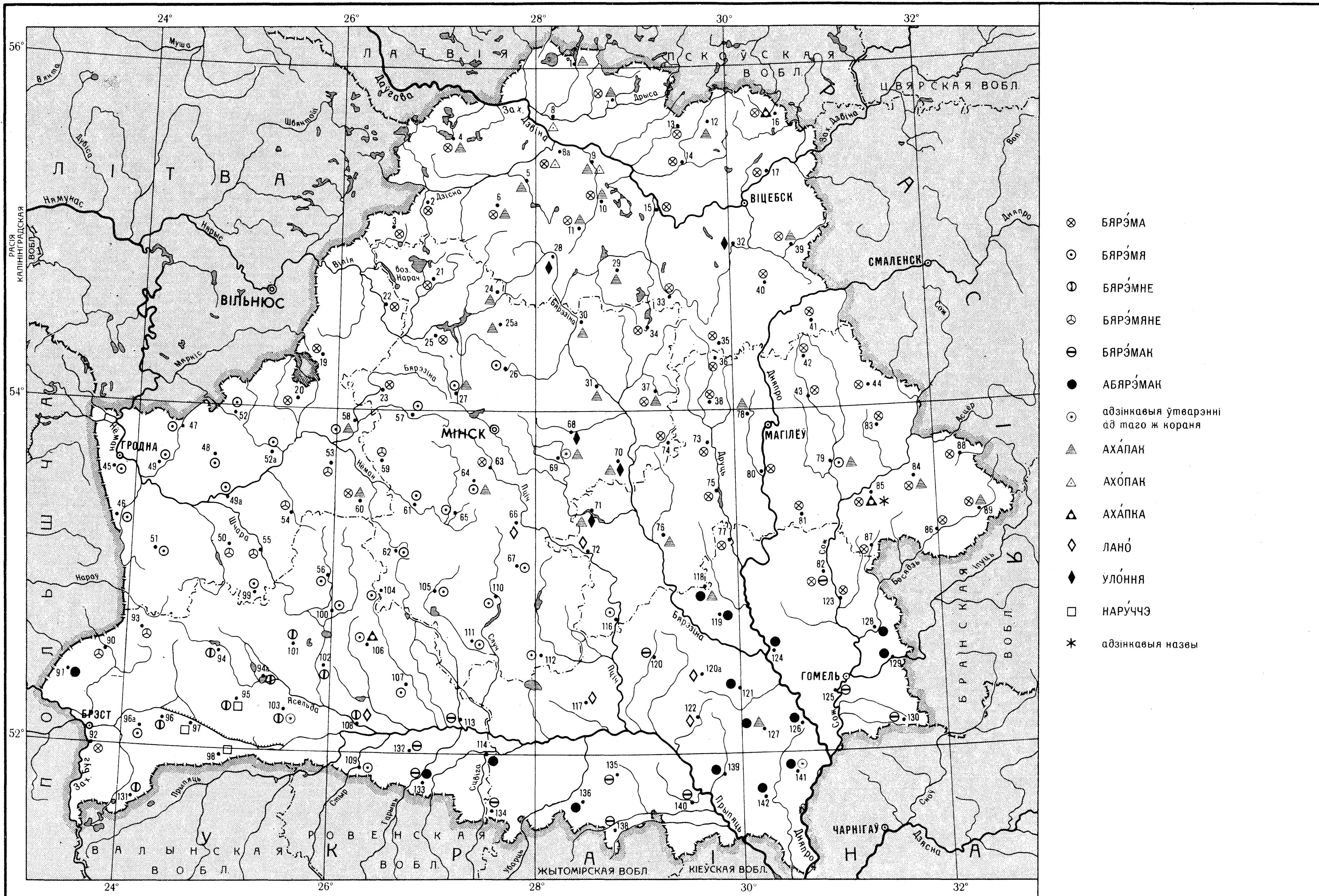
адсутнасць картаграфуемых асноў

Маштаб 1 : 5 000 000

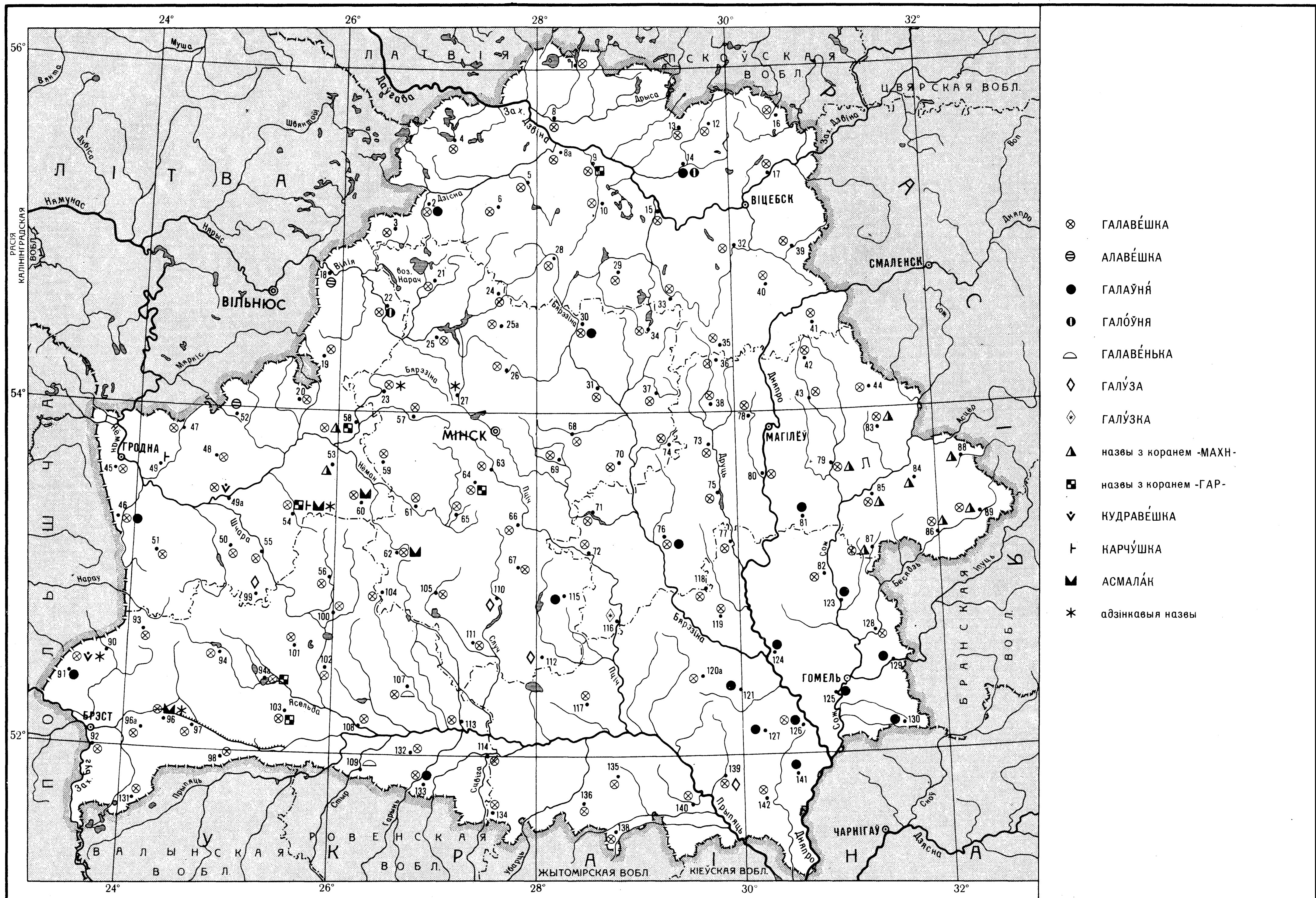

КАСЬЦЁР
СКІ́РДА
СКІРДА́
СЦІ́РТА
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ВЯРСТА́
ГРАДА́
ГРА́ТКА
ГРАДЗІ́НА
РАД
РАДО́К
ШУ́РКА
КЛЕ́ТКА
КЛАД
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ПЛІ́ТА
ПЛІТА́
СЦЕ́НКА
ЛЕ́НТА
адзінкавыя назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
ВІЛЬНЮС
ВІЦЕБСК
СМАЛЕНСК
МІНСК
ГРОДНА
МАГІЛЁЎ
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ЧАРНІГАЎ
РАСІЯ
КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
ПОЛЬШЧА
УКРАІНА
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
Даўгава
Зах. Дзвіна
Нямунас
Вілія
Бярэзіна
Нёман
Дняпро
Сож
Прыпяць
Шчара
Ясельда
Зах. Буг
Друць
Пціч
Случ
Іпуць
Бесядзь
Дзясна
боз. Нарач
24°
26°
28°
30°
32°
52°
54°
56°

Маштаб 1 : 3 000 000

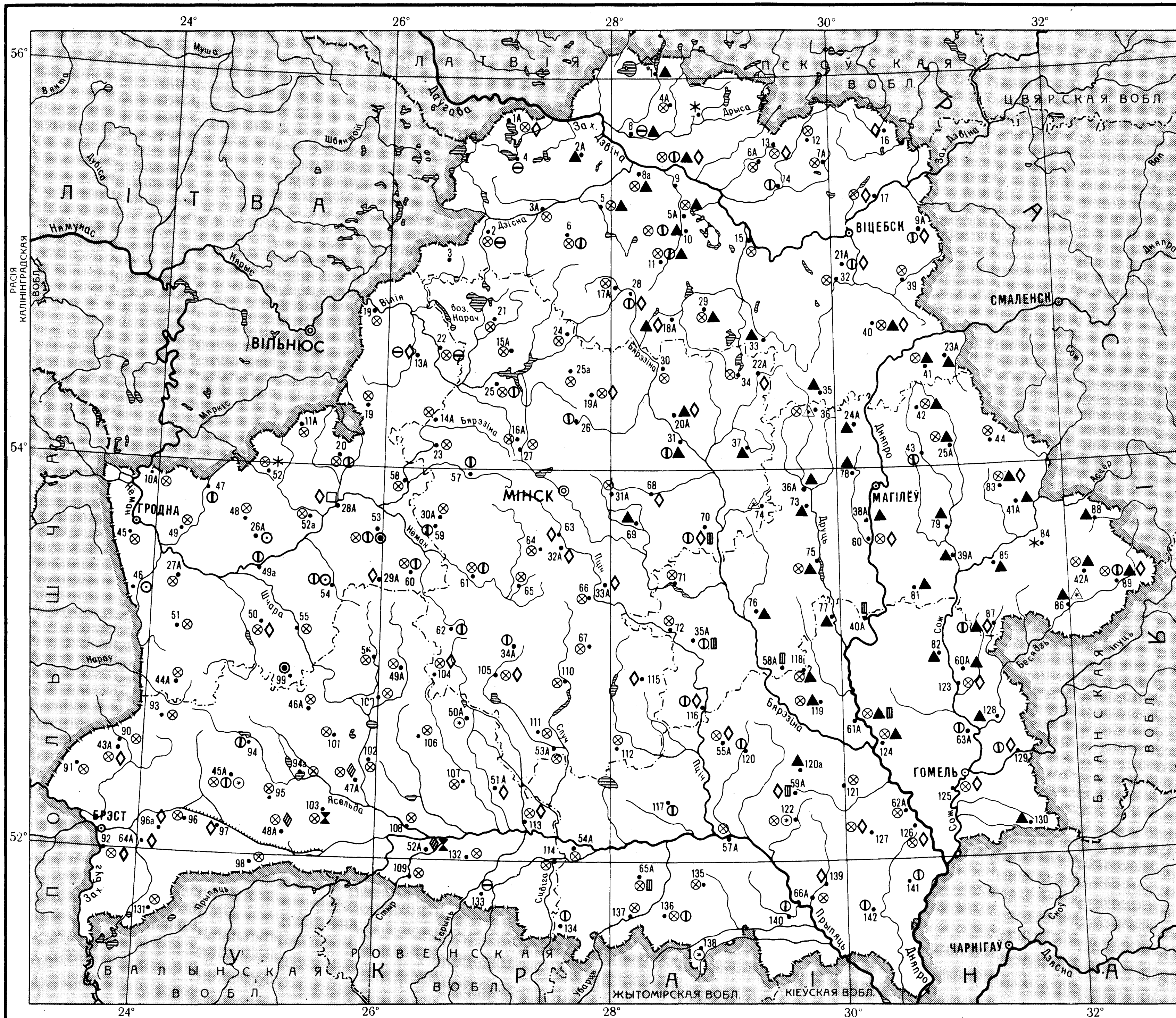

Маштаб 1 : 3 000 000

ГАЛАВЕ́ШКА
АЛАВЕ́ШКА
ГАЛАЎНЯ́
ГАЛО́ЎНЯ
ГАЛАВЕ́НЬКА
ГАЛУ́ЗА
ГАЛУ́ЗКА
назвы з коранем -МАХН-
назвы з коранем -ГАР-
КУДРАВЕ́ШКА
КАРЧУ́ШКА
АСМАЛА́К
адзінкавыя назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
РАСІЯ
ВІЛЬНЮС
ВІЦЕБСК
СМАЛЕНСК
МІНСК
МАГІЛЁЎ
ГРОДНА
БРЭСТ
ГОМЕЛЬ
ЧАРНІГАЎ
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
УКРАІНА
ПОЛЬШЧА
Маштаб 1 : 3 000 000

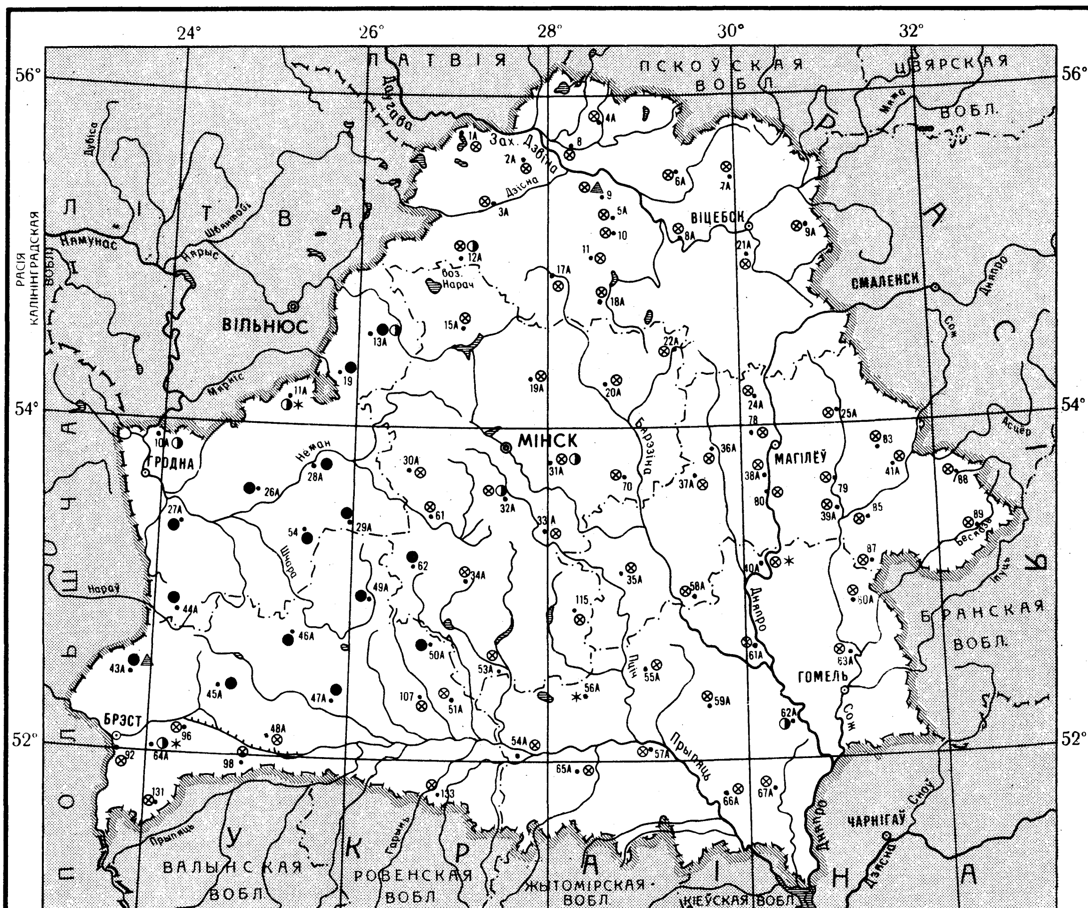
КАСЦЁР (вогнішча)

Карта № 211

⊗ АГО́НЬ
⊖ АГНІ́ШЧА
⦶ ВО́ГНІШЧА
⊙ АГНІ́СКА
◉ ВОГНІСКА
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
▲ ЦЯПЛО́
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
◇ КАСЦЁР
КАСЦЕР
□ ЛОМ
ЛОЎЖ
КУПАЙЛО
✳ адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ПРЫШЧАПІЦЬ

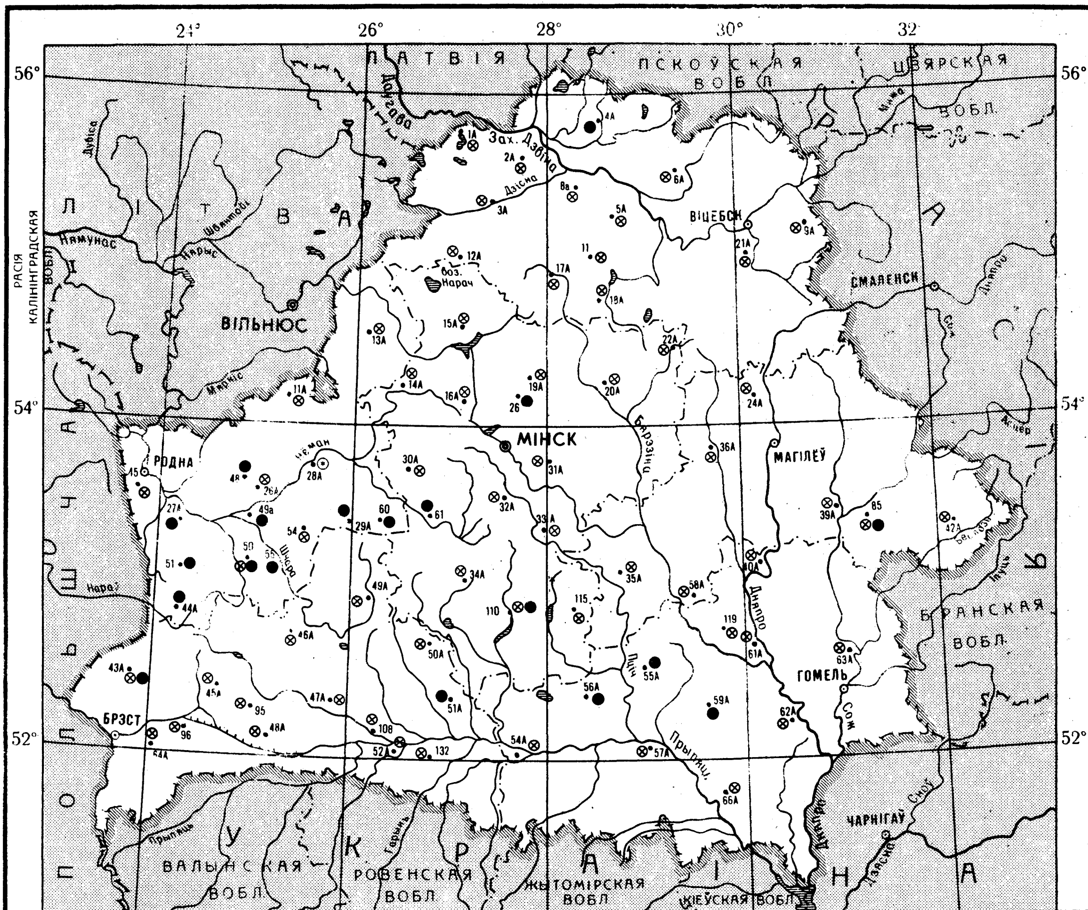
● УШЧАПІЦЬ

◑ ШЧАПІЦЬ

▲ ПРЫВІЦЬ

* адзінкавыя назвы

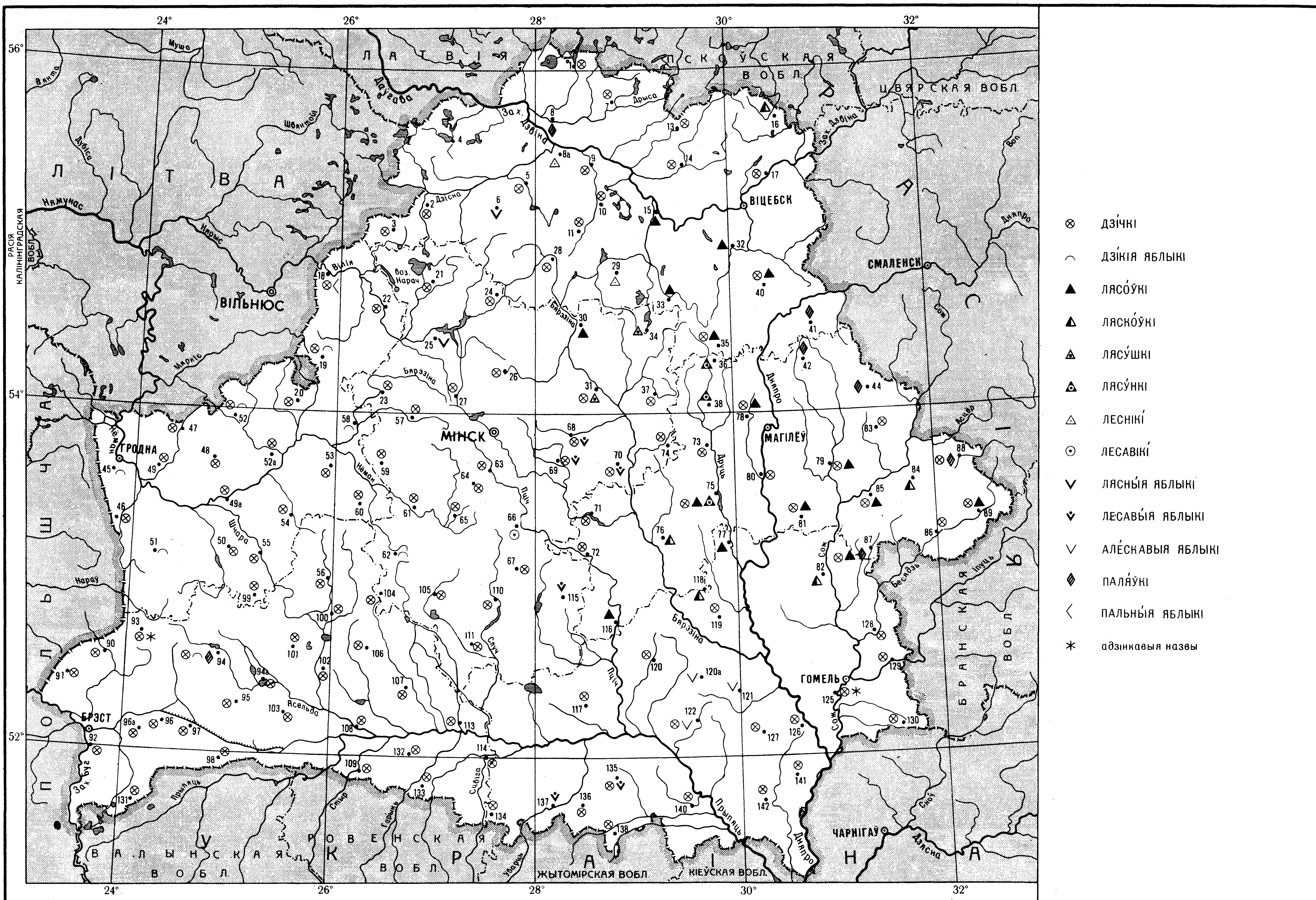
Маштаб 1: 5 000 000

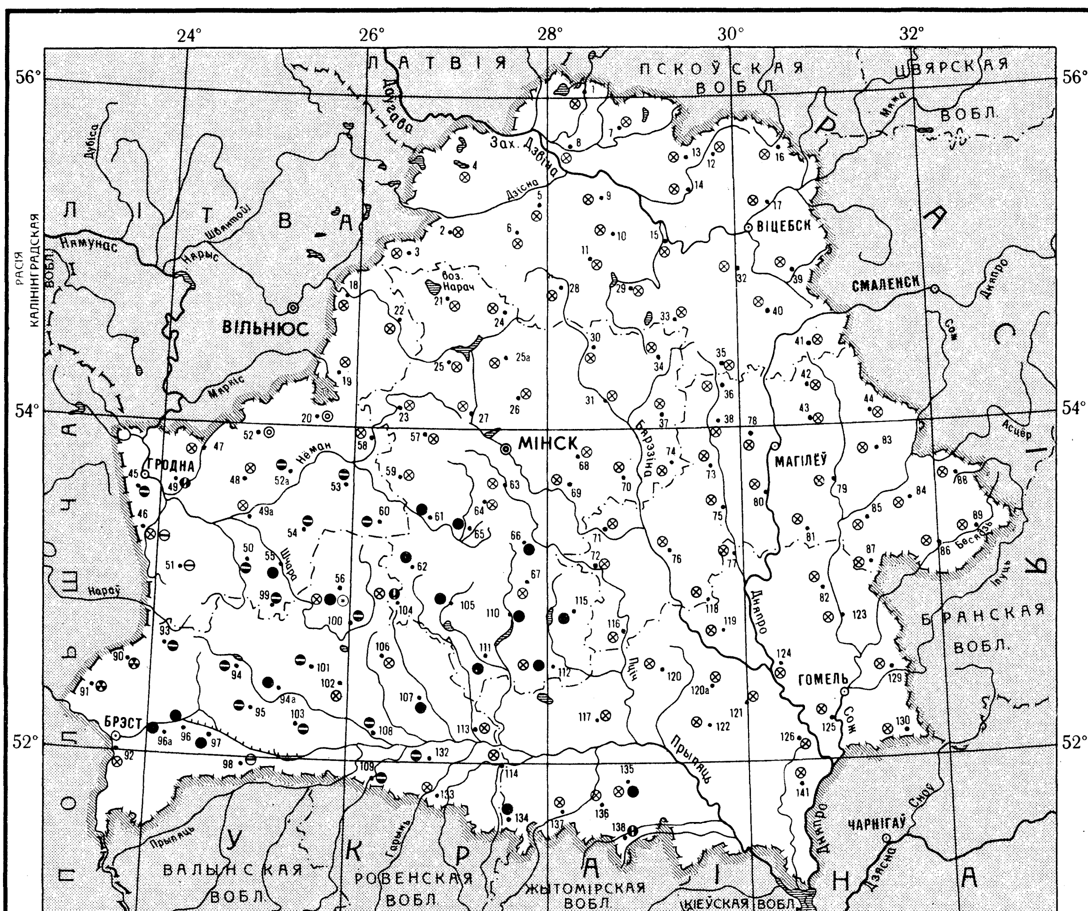
⊗ ЧАРЭ́ШНЯ

● ЦЯРЭ́ШНЯ

⊙ ЧАРЭ́ШЛЯ

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ РАБІ́НА

◎ РАБІНА́

⊖ ГРАБІ́НА

● АРАБІ́НА

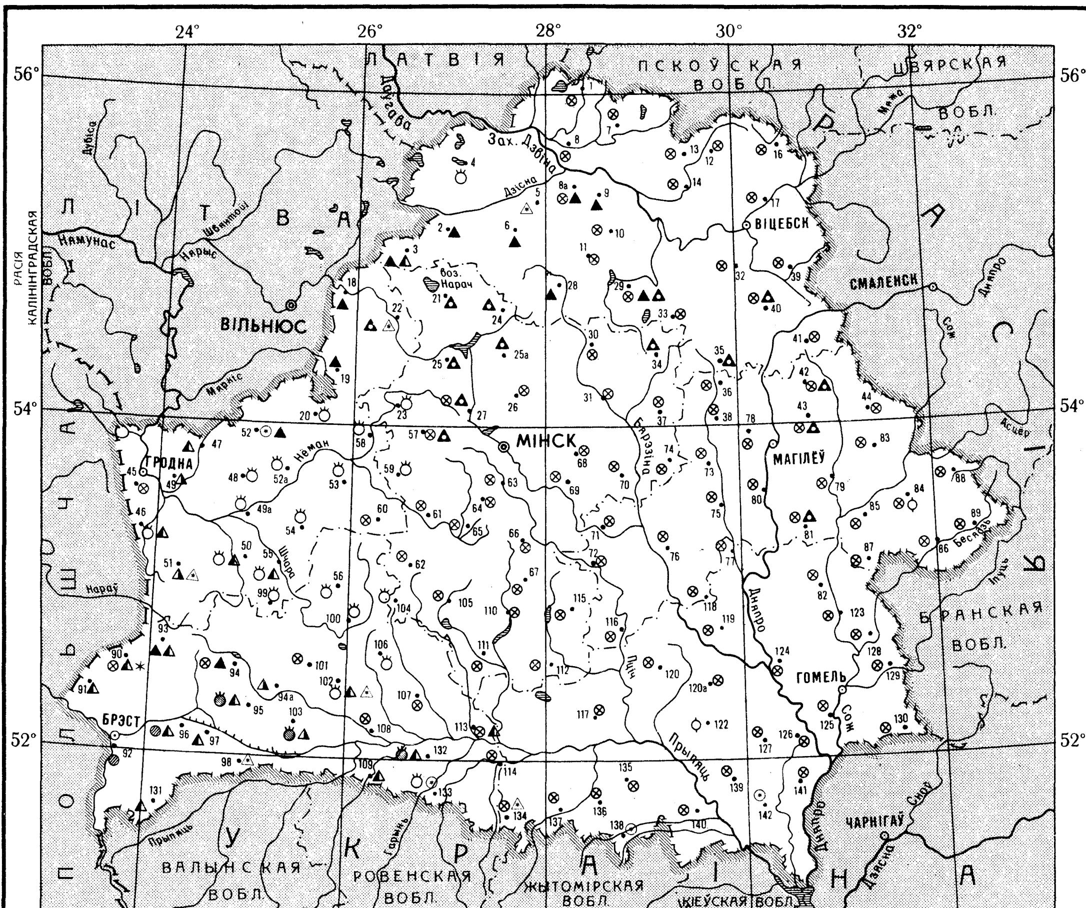
⊖ ГАРАБІ́НА

◐ ВЕРАБІ́НА

⊛ О́РАБ

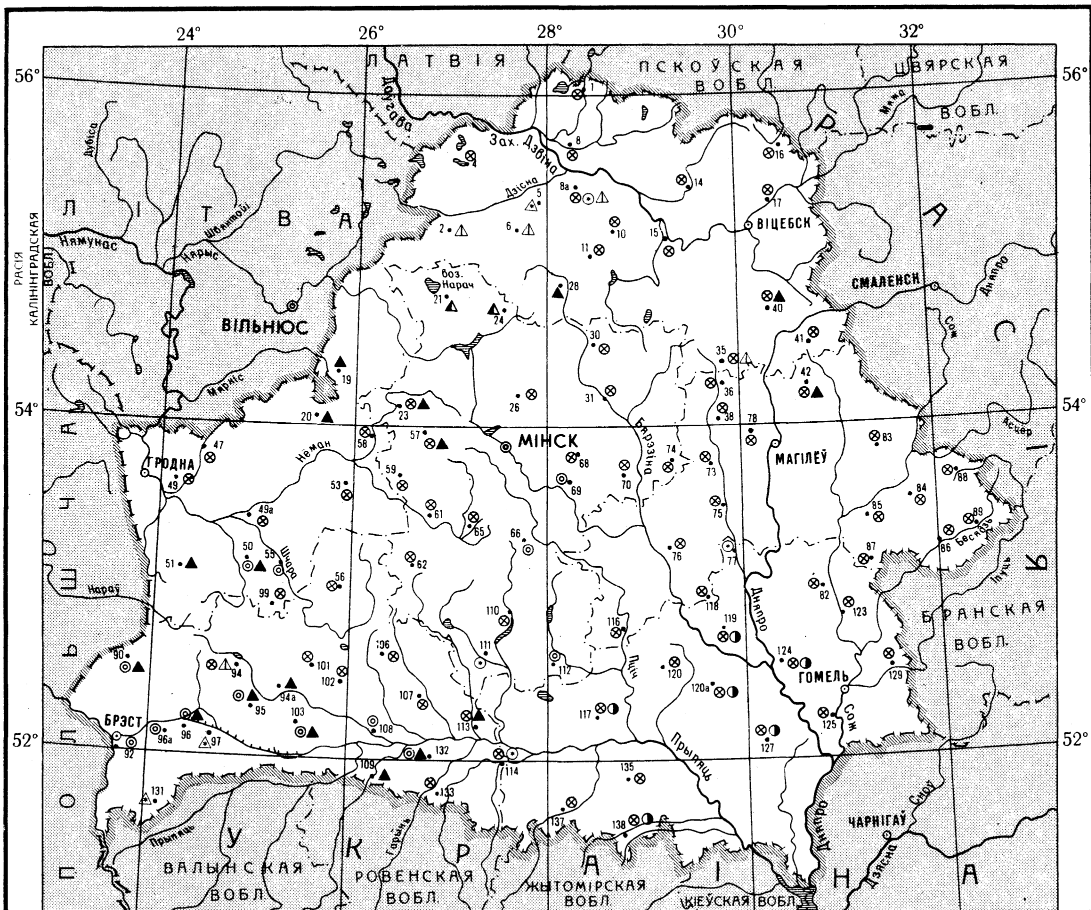
⊙ АГРАБІ́НА

Маштаб 1: 5 000 000

- АРЭ́ШНІК
- ГАРЭ́ШНІК
- РЭ́ШНІК
- АРЭ́ШНІКІ
- ГАРЭ́ШНІКІ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ЛЯШЧЫ́ННІК
- ЛЯШЧЭ́ЎНІК
- ЛЯШЧЫ́НА
- ЛЯШЧЫНА́
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ЛІСКО́ВЫ КОРЧІ́

Маштаб 1 : 5 000 000

ARЭ́ШЫНА — АРЭ́ШЫНА

АРЭ́ШЧЫНА

АРЭ́ШНІК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

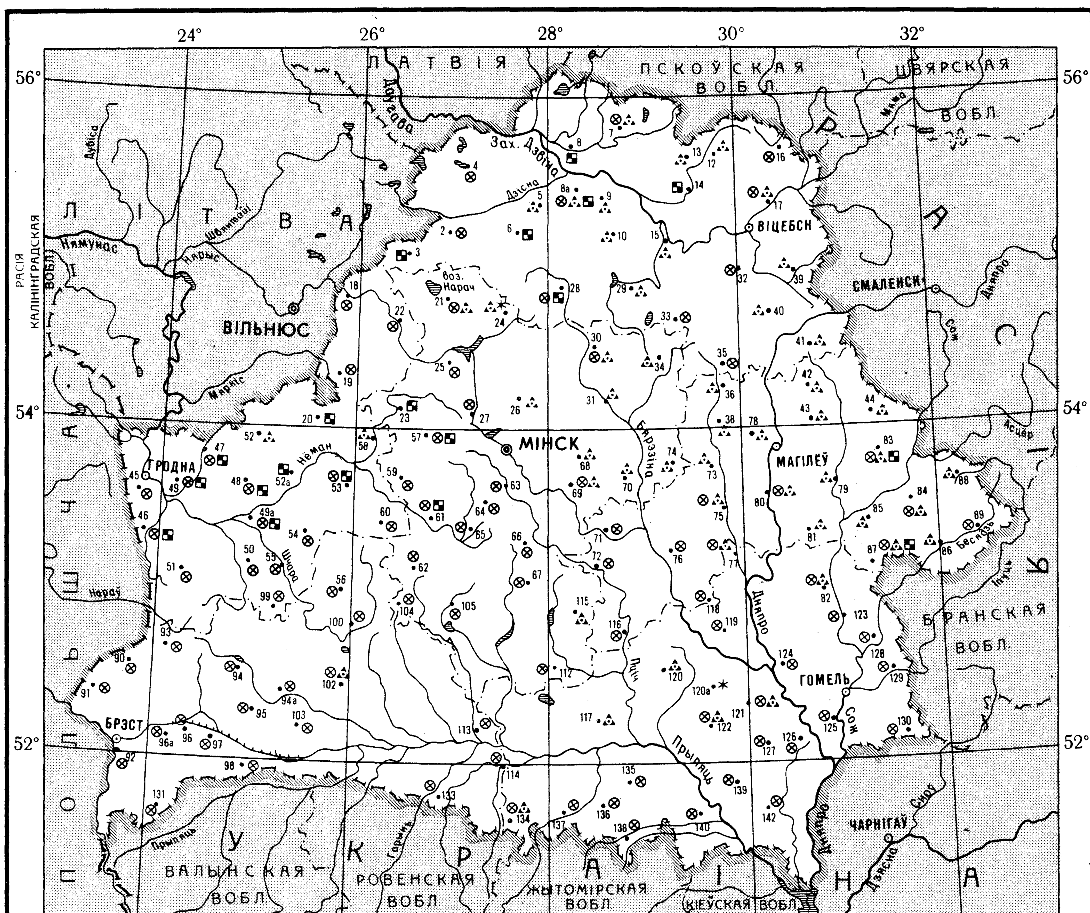
ЛЯШЧЫ́НА

ЛЯШЧЫ́НІНА

ЛЯШЧЭ́ВІНА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

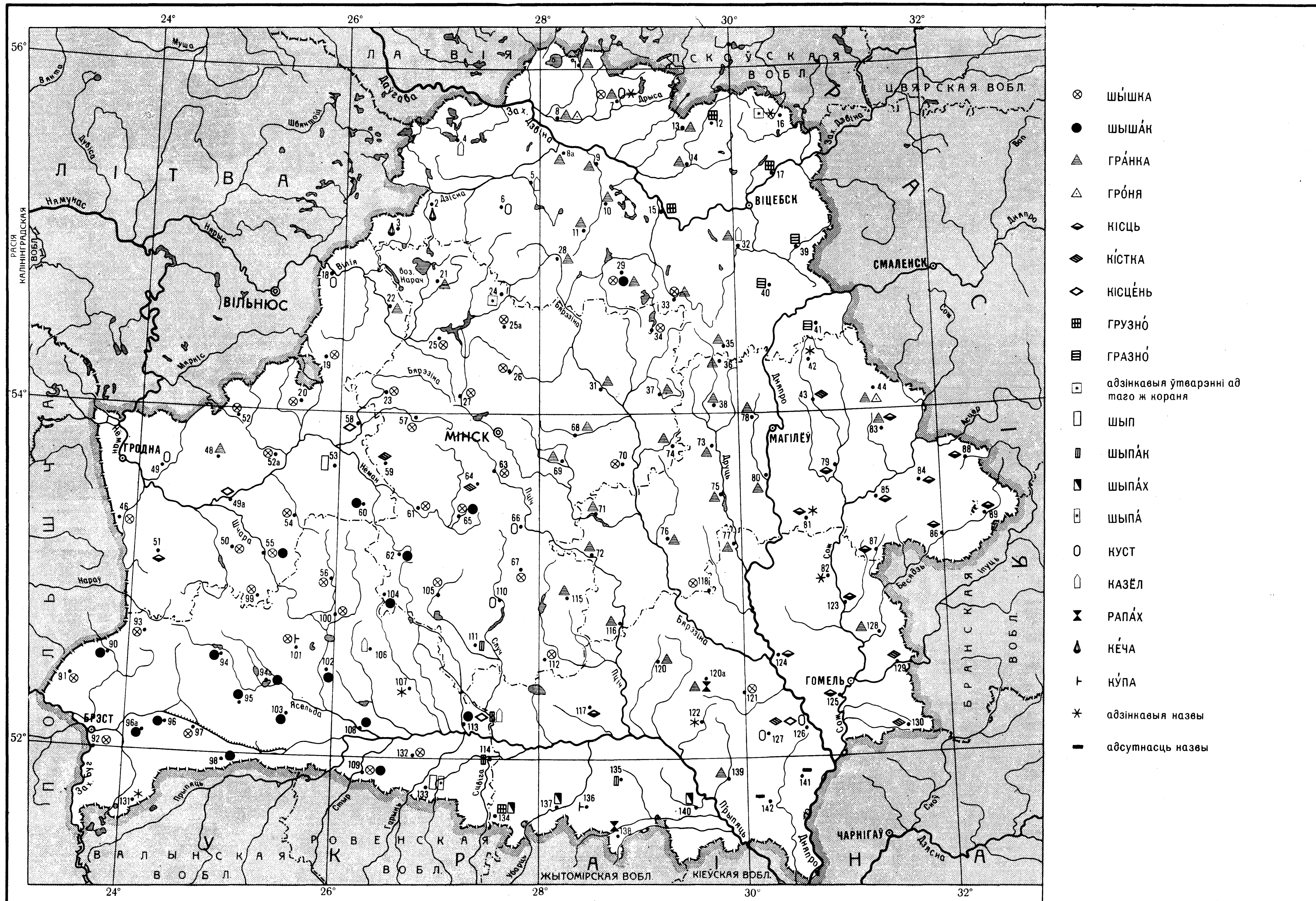

⊗ РВАЦЬ

∴ ШЧЫПА́ЦЬ

▣ ЗБІРА́ЦЬ

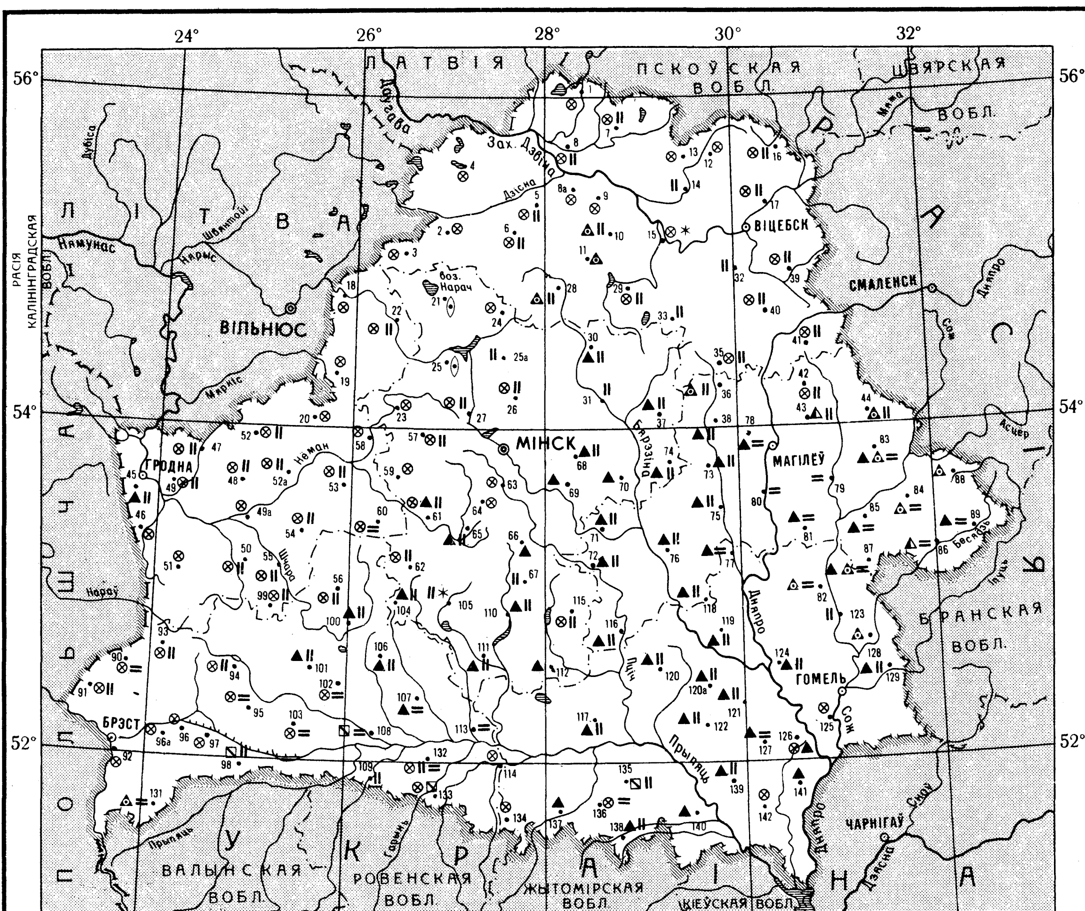
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

ЛУЗАЦЬ (пра арэхі)

Карта №220

⊗ ЛУ́ШЧЫЦЬ

▲ ЛУЗА́ЦЬ

ЛУЗКА́ЦЬ

ЛУ́ЗГАЦЬ

ЛУПІ́ЦЬ

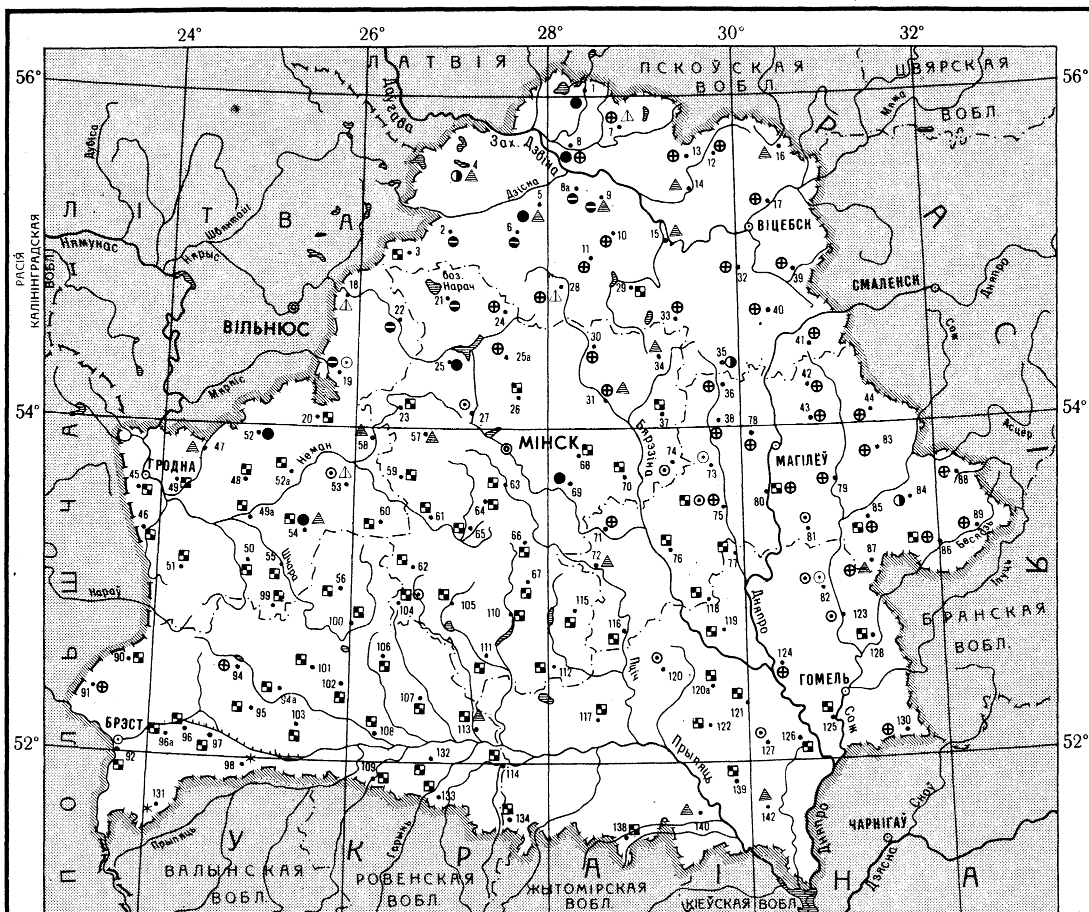
ШЧАЛУКА́ЦЬ

II КУСА́ЦЬ

= РАСКУ́СВАЦЬ

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ШЫПШЫ́НА

СУПШЫ́НА

ШЫПШЫ́ННІК

ЧЫПЧЫ́ННІК

ШЧЫПЧЫ́ННІК

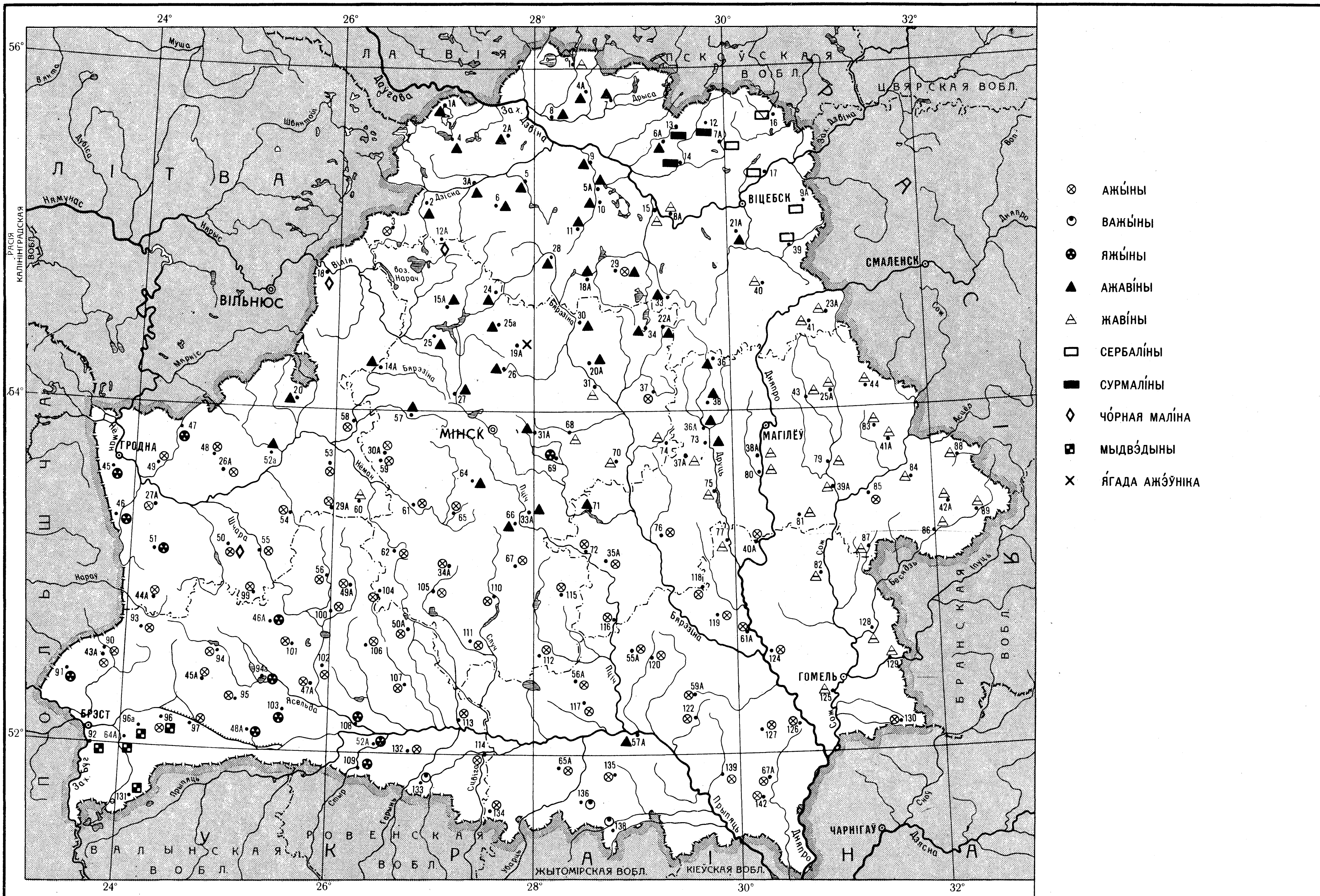
ШЫПО́ЎНІК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

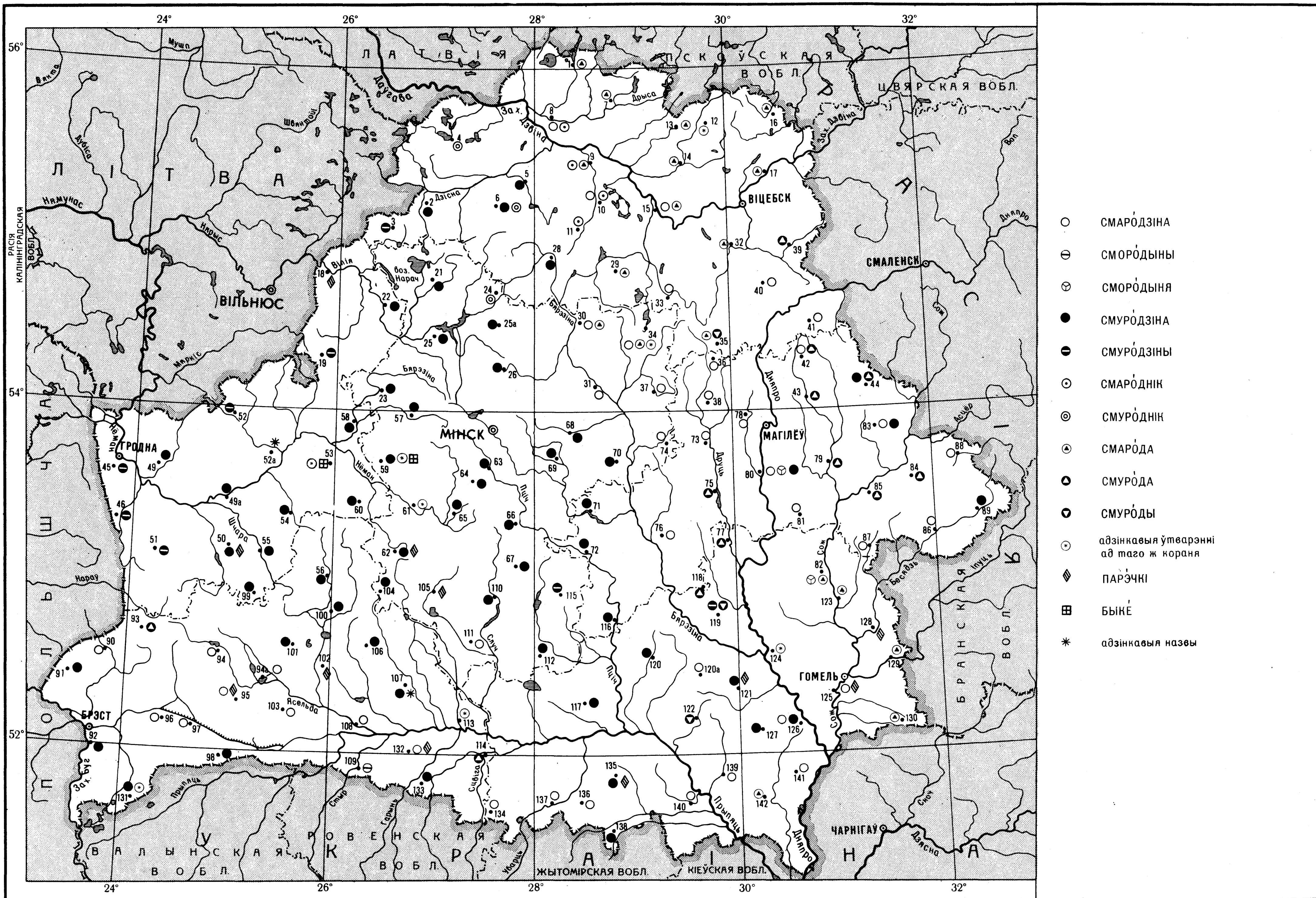
ДЗІ́КАЯ РО́ЗА

РО́ЗА

адзінкавыя назвы

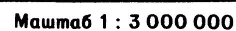

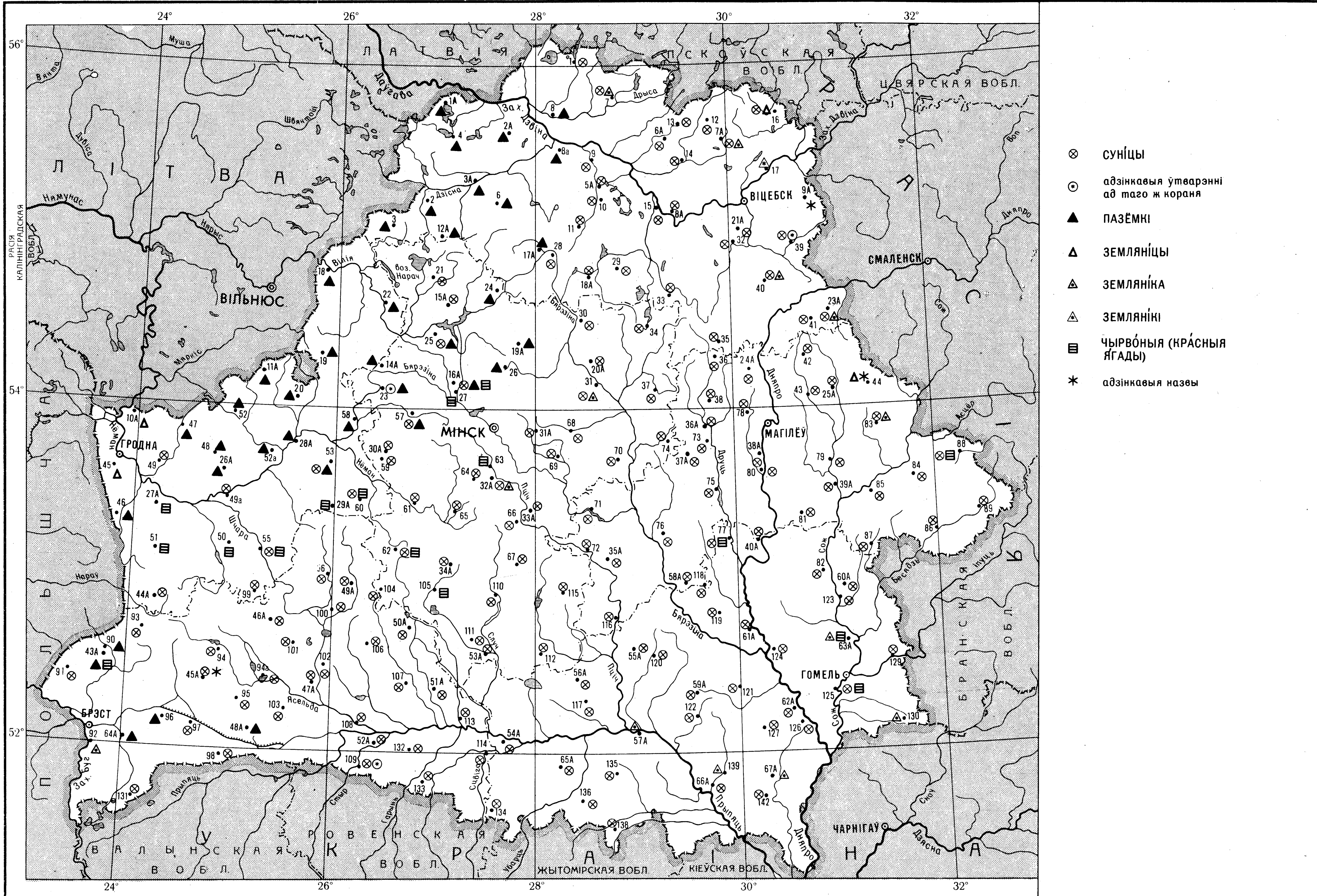
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

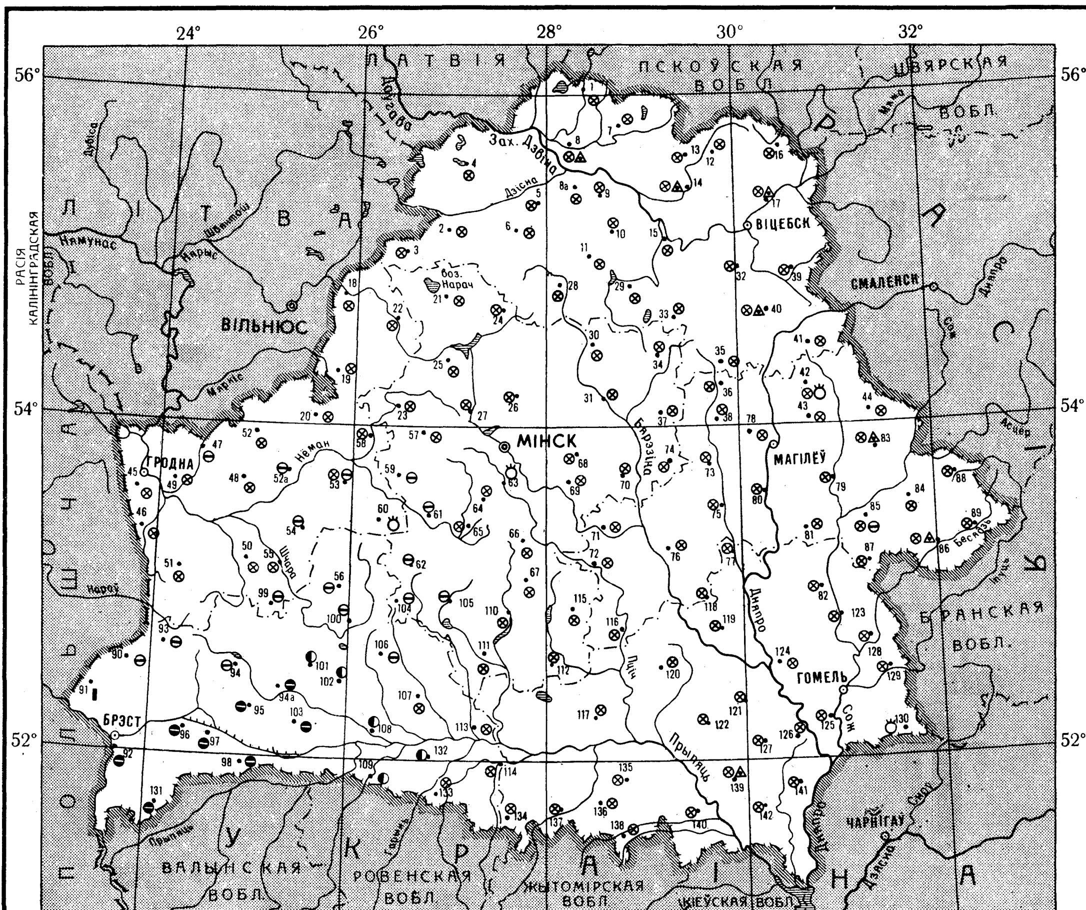
⊗ ДУРНІ́ЦЫ
◎ ДУРЫ́НЫ
▲ БУЯКІ́
БУЯХІ́
БУЯНЫ́
П'ЯНІЦЫ
П'ЯНІ́ЦЫ
ЛАХАЧЫ́
◇ ЛАХІ́НЫ
ГАЛУБІ́КА
ГАЛУБО́НІ
БУГАІ́
СІ́НІЦЫ
КРУ́ЦІКІ
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

ЖУРАВІНЫ

ЖУРАВІНЫ

ЖУРАВІНА

ЖУРАЎЛІНЫ

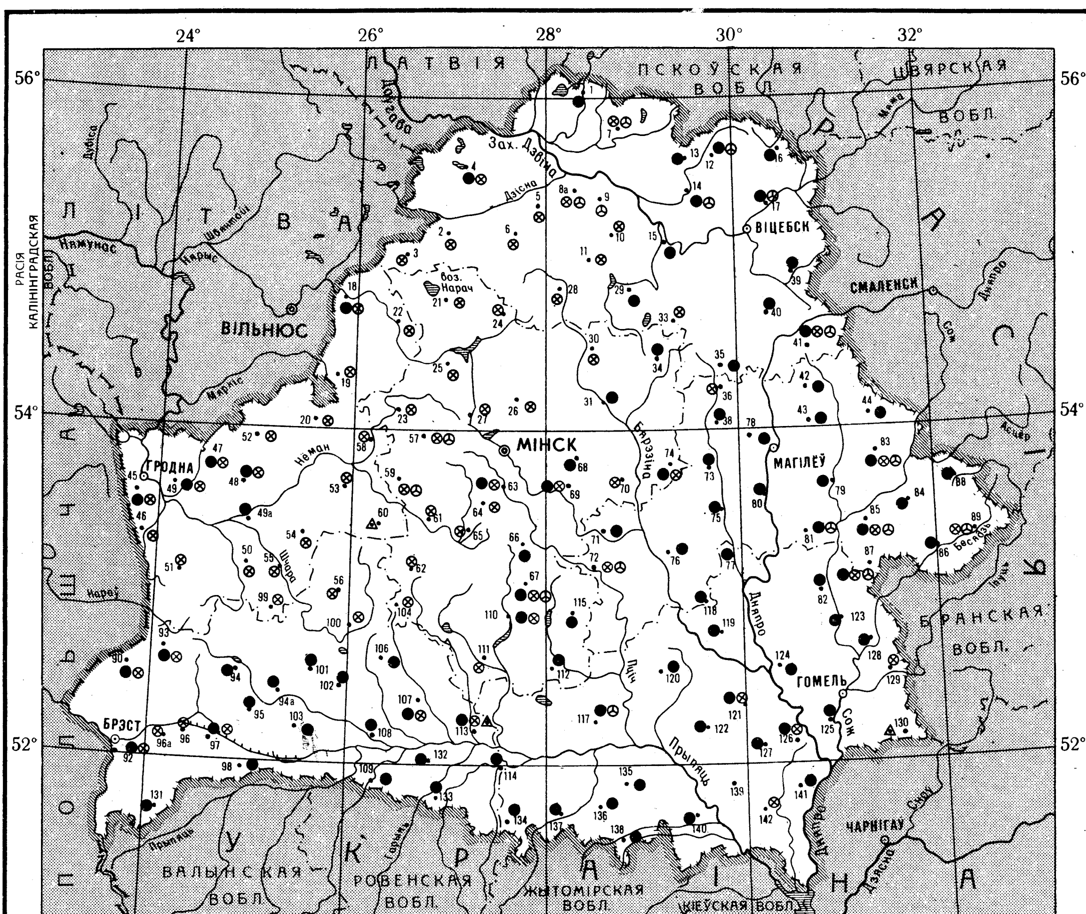
ЖУРАХЛЫНЫ

ЖУРАХВІНЫ

КЛЮКВА

адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

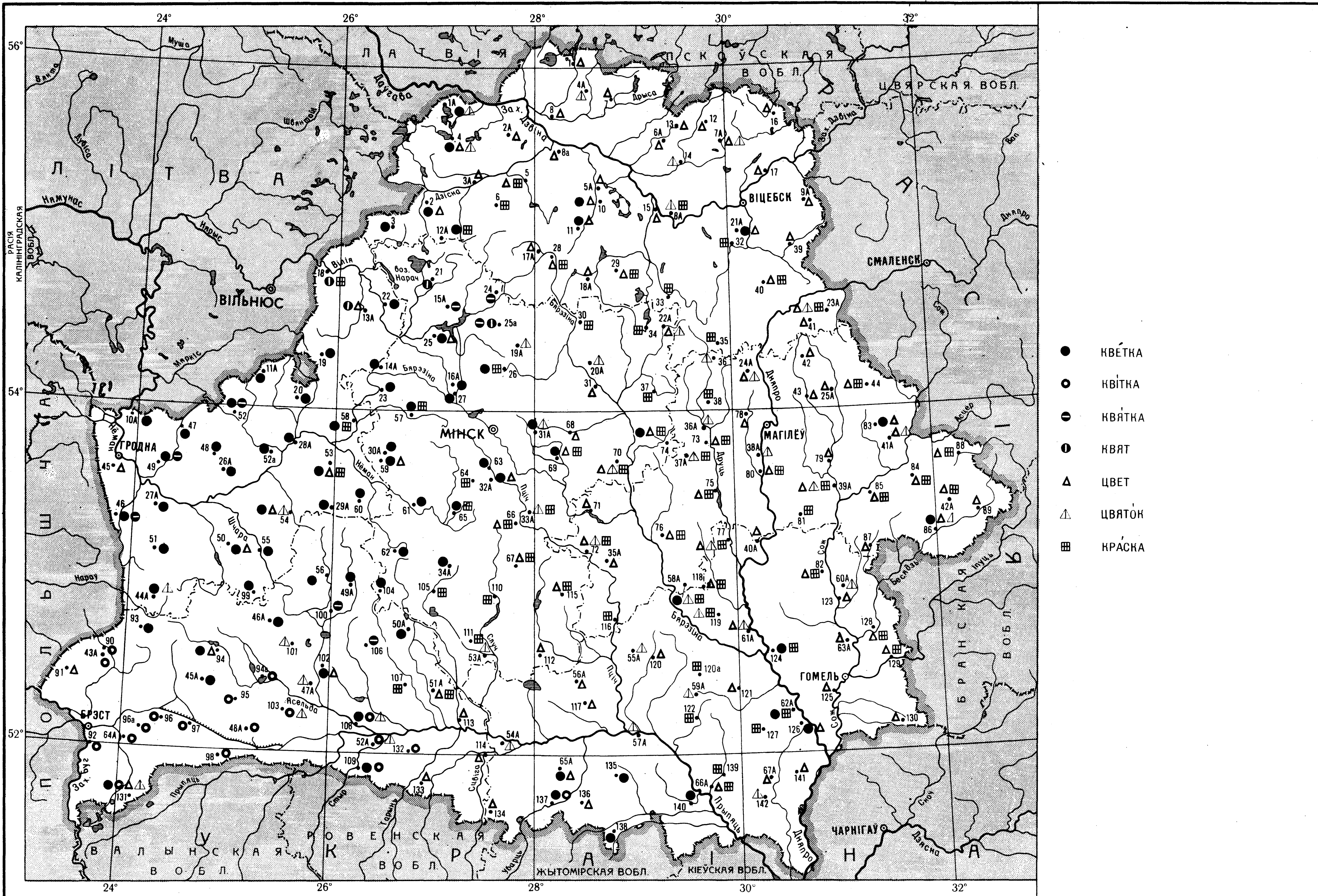

БРАЦЬ

ЗБІРА́ЦЬ

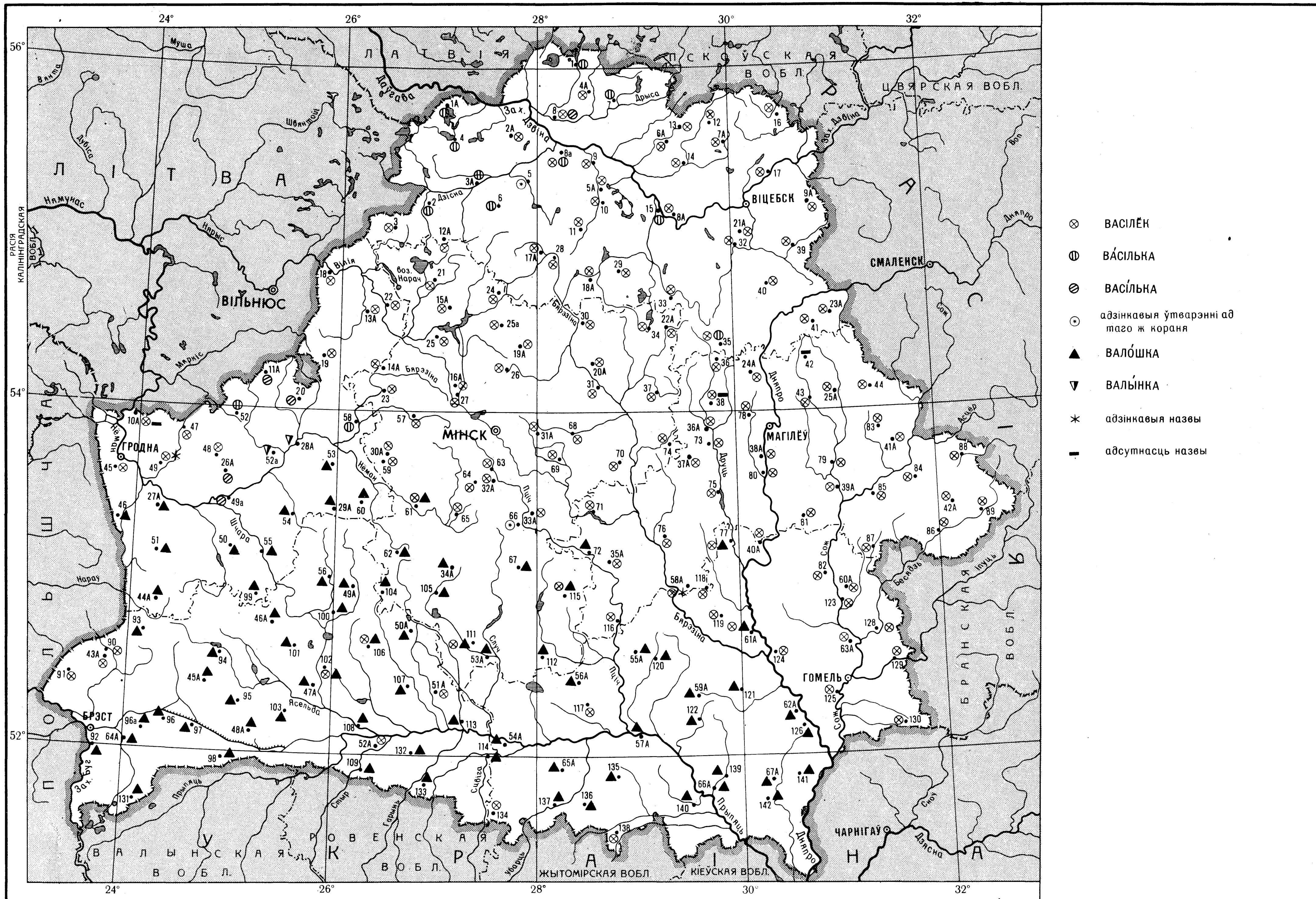
САБІРА́ЦЬ

РВАЦЬ

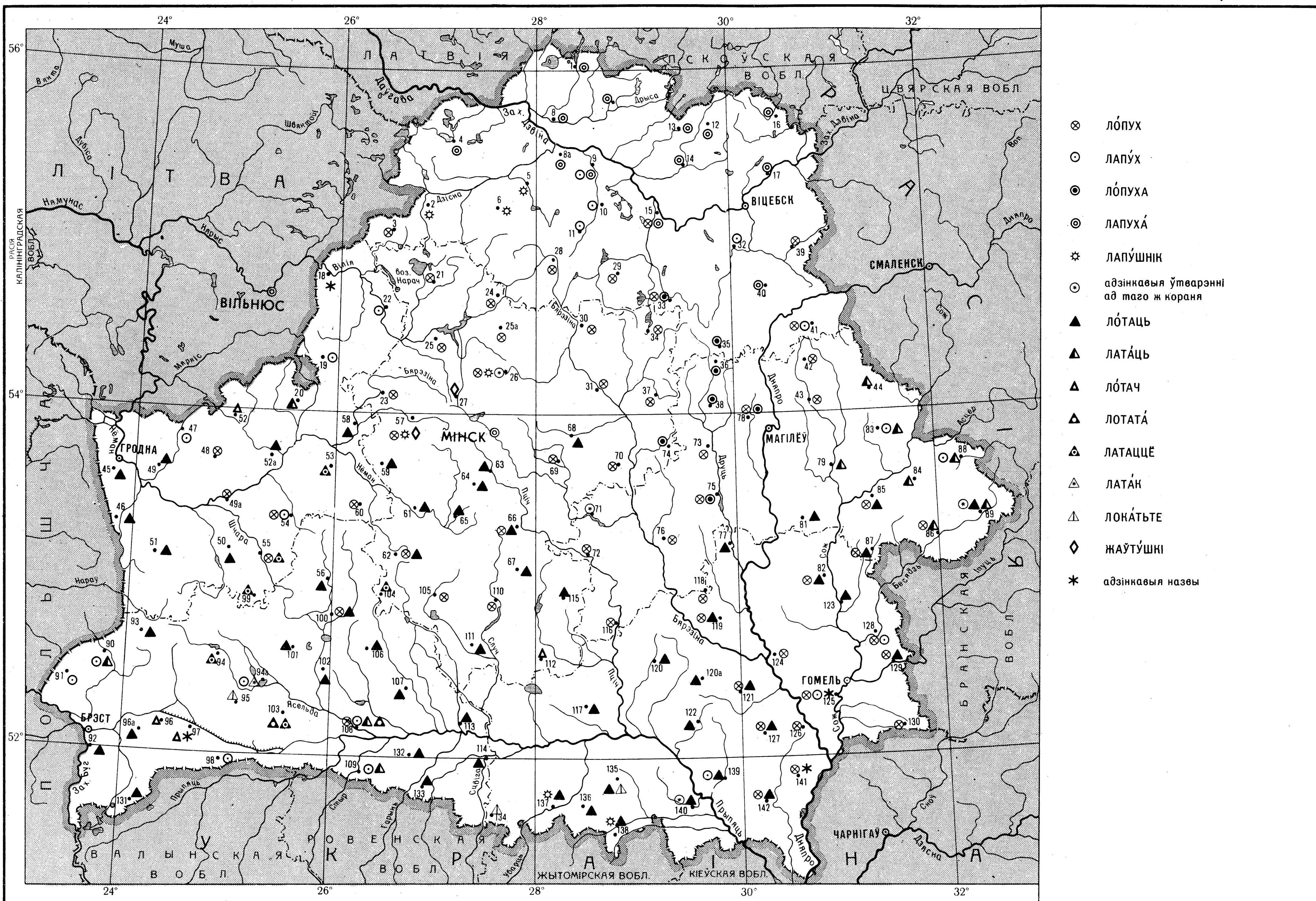
Маштаб 1 : 3 000 000

ВАСІЛЁК (Centaurea cyanus L.)

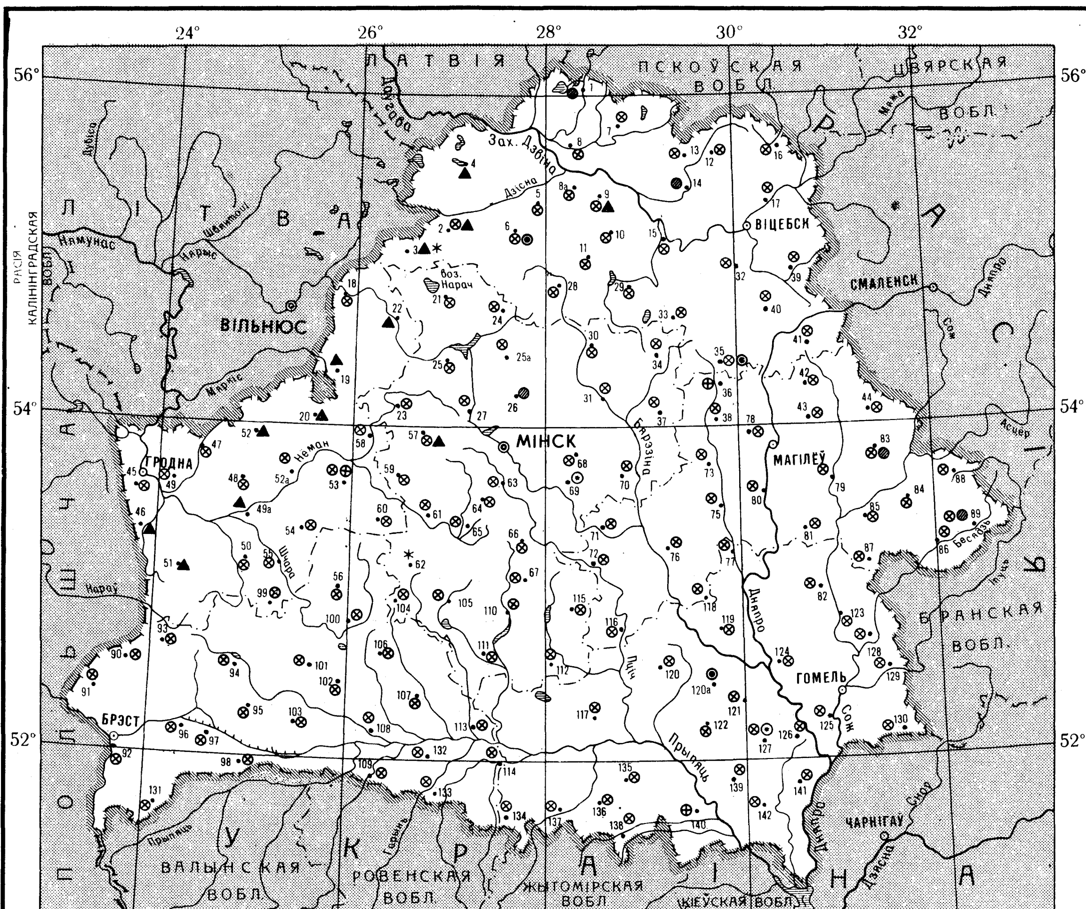

Маштаб 1 : 3 000 000

ЛОТАЦЬ (Caltha palustris L.)

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ЛА́НДЫШ

⊕ ГЛА́НДЫШ

ЛА́НДУШ

ЛА́НТУШ

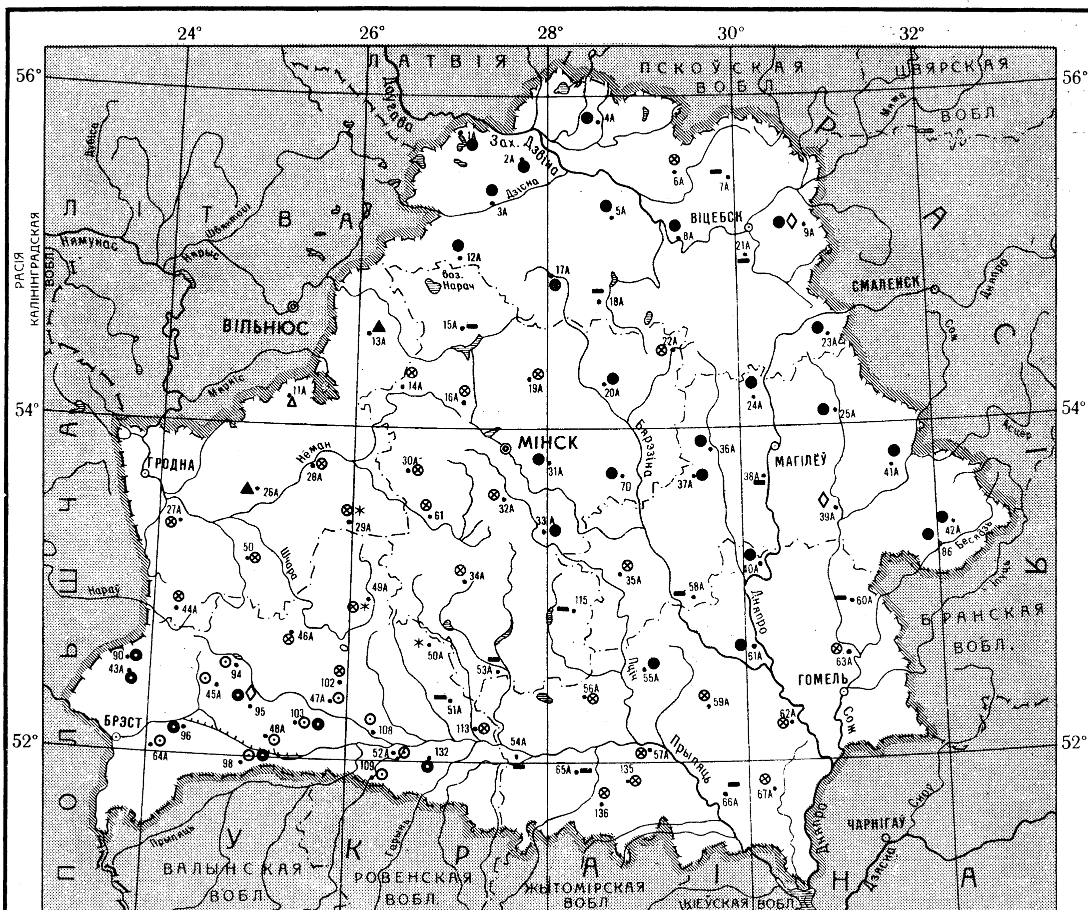
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ КАНВА́ЛІЯ

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1:5 000 000

НЕЗАБУДКА (Myosotis L.) **Карта №232**

⊗ НЕЗАБУ́ДКА

● НІЗАБУ́ДКА

⊙ НЭЗАБУ́ДКА

◉ НЫЗАБУ́ДКА

△ НЕЗАПАМІНА́ЙКА

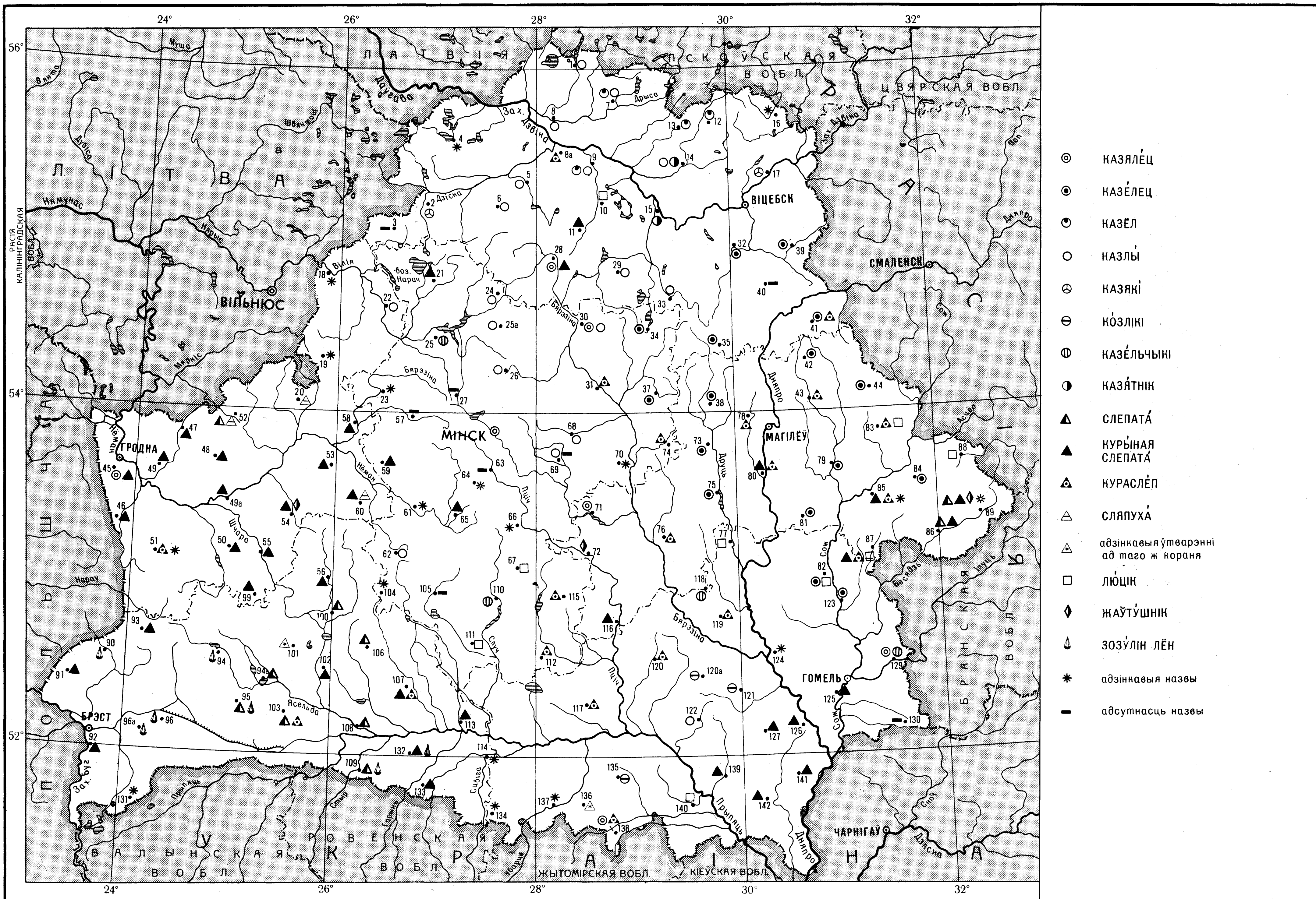
▲ НІЗАПАМІНА́ЙКА

◇ СІ́НЕНЬКІЯ КВЕ́ТАЧКІ

* адзінкавыя назвы

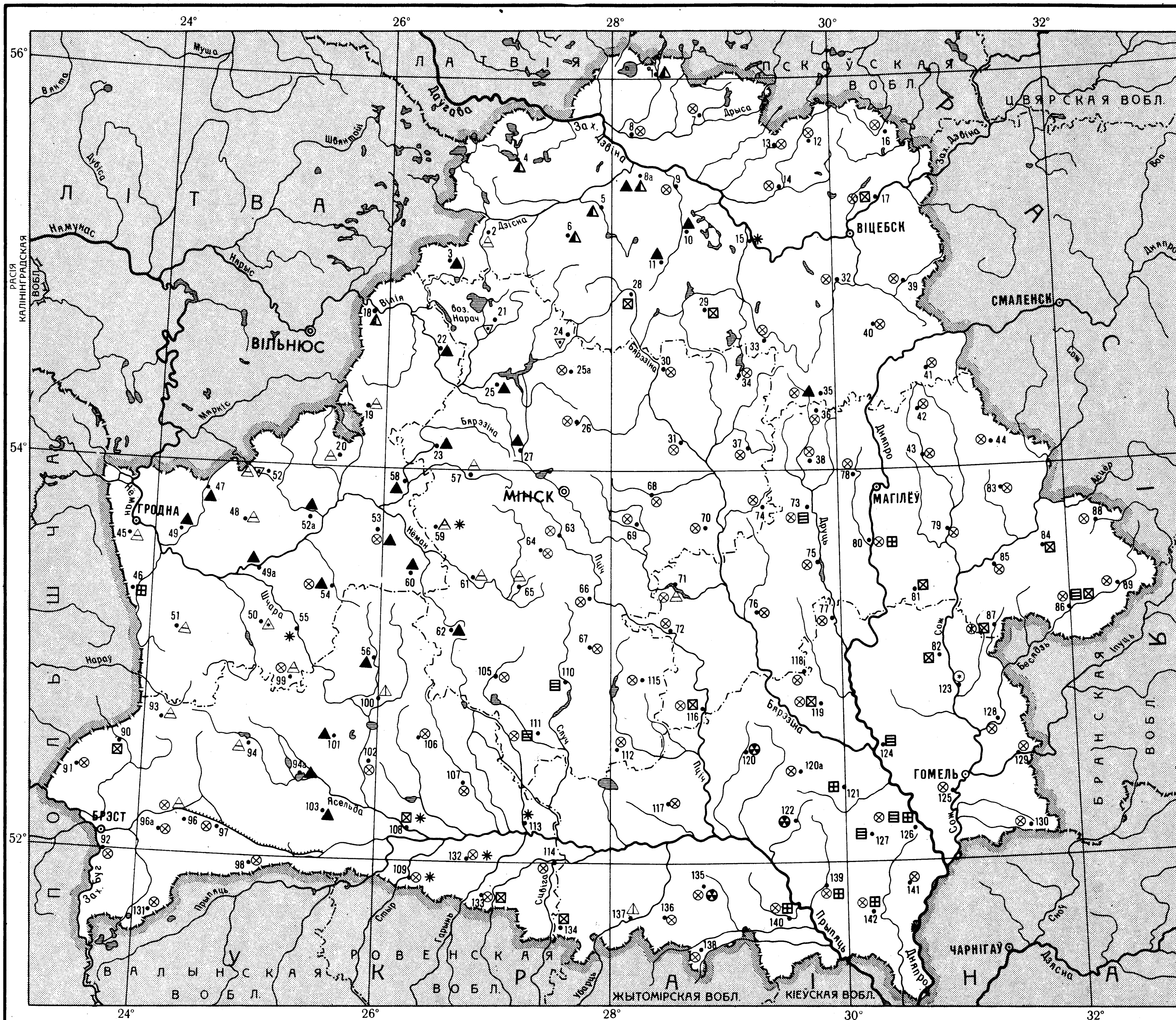
▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1:5 000 000

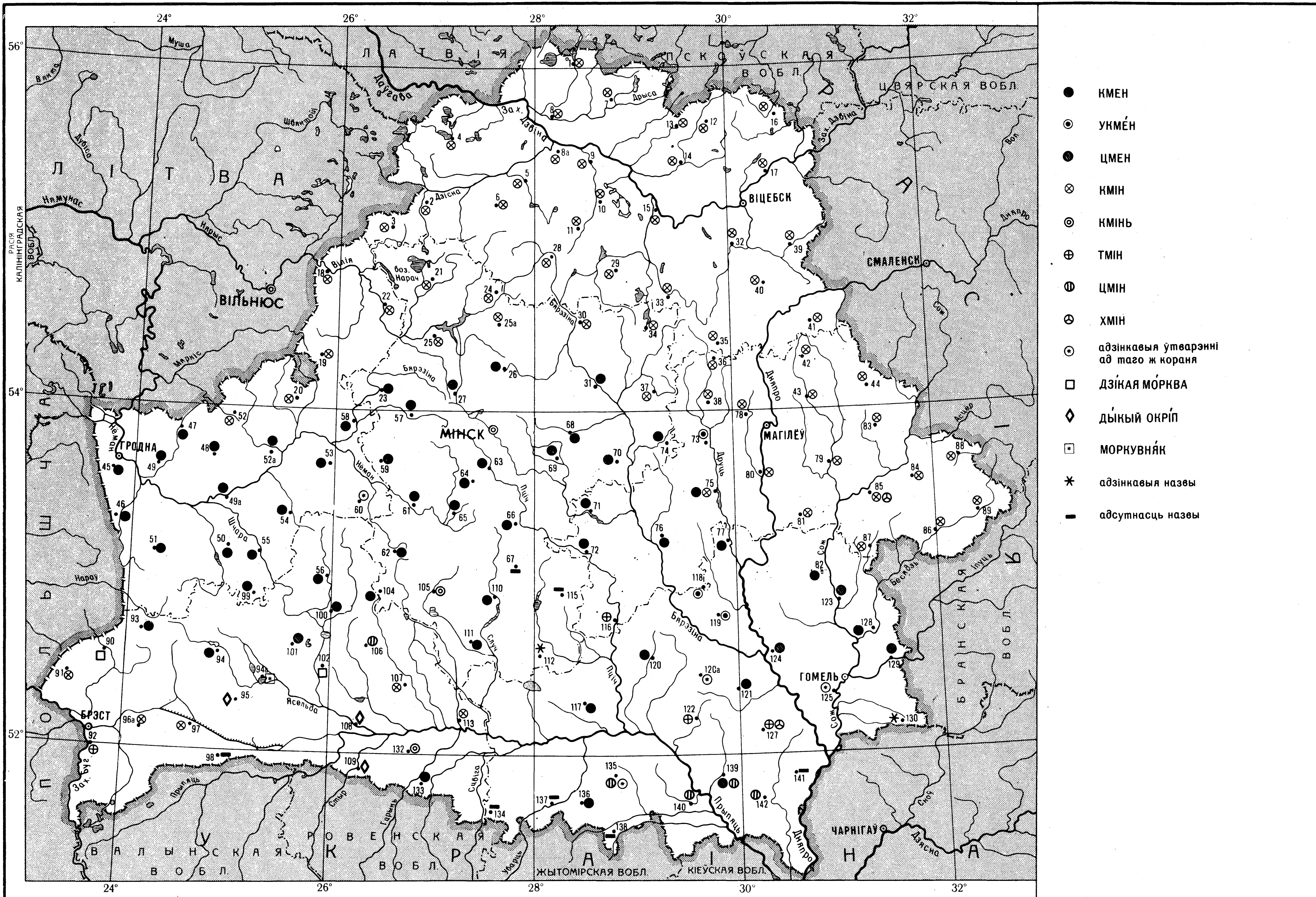
Маштаб 1 : 3 000 000

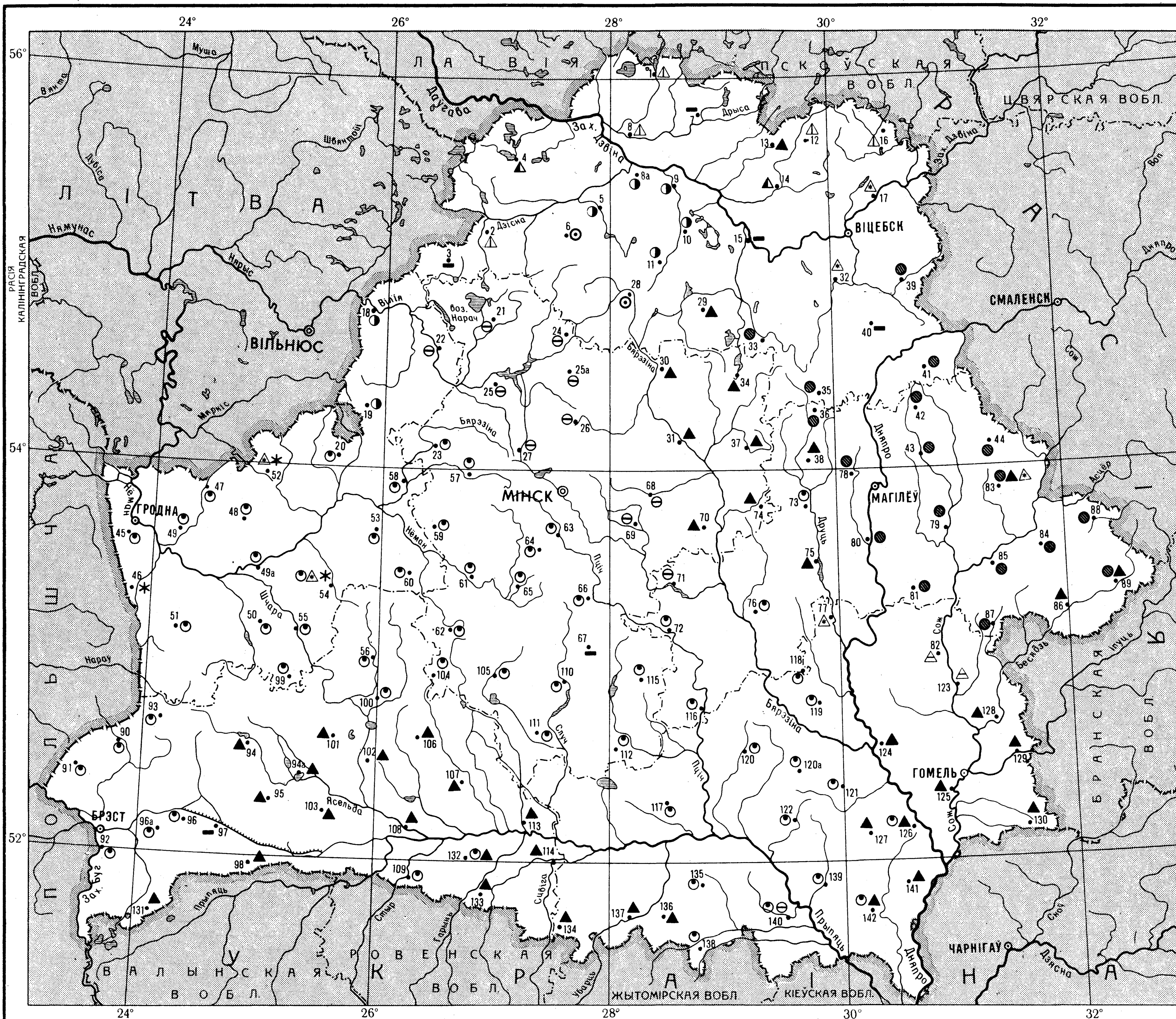
СВЯТАЯННІК (Hypericum perforatum L.)

- ⊗ ЗВЕРАБОЙ
- ВЕРАБОЙ
- ⊙ ПЕРАБОЙ
- ▲ СВЕНТАЯН
- △ СВЕНТАЯНСКІЯ ЗЁЛКІ
- СВЕНТЫЯНКА
- СВЕНЦІЯННІК
- СВЯНЦІЯДЛО
- ▽ ЯН
- ⊟ КРЫВАЎНІК
- ⊞ КРЫВАВЕЦ
- ⊠ КРОЎ
- ✳ адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

КМЕН
УКМЕ́Н
ЦМЕН
КМІН
КМІНЬ
ТМІН
ЦМІН
ХМІН
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ДЗІ́КАЯ МО́РКВА
ДЫ́КЫЙ ОКРІ́П
МОРКУВНЯ́К
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы
МІНСК
ВІЦЕБСК
МАГІЛЁЎ
ГРОДНА
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ВІЛЬНЮС
СМАЛЕНСК
ЧАРНІГАЎ
ЛАТВІЯ
ЛІТВА
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
УКРАІНА
ПОЛЬШЧА
Маштаб 1 : 3 000 000

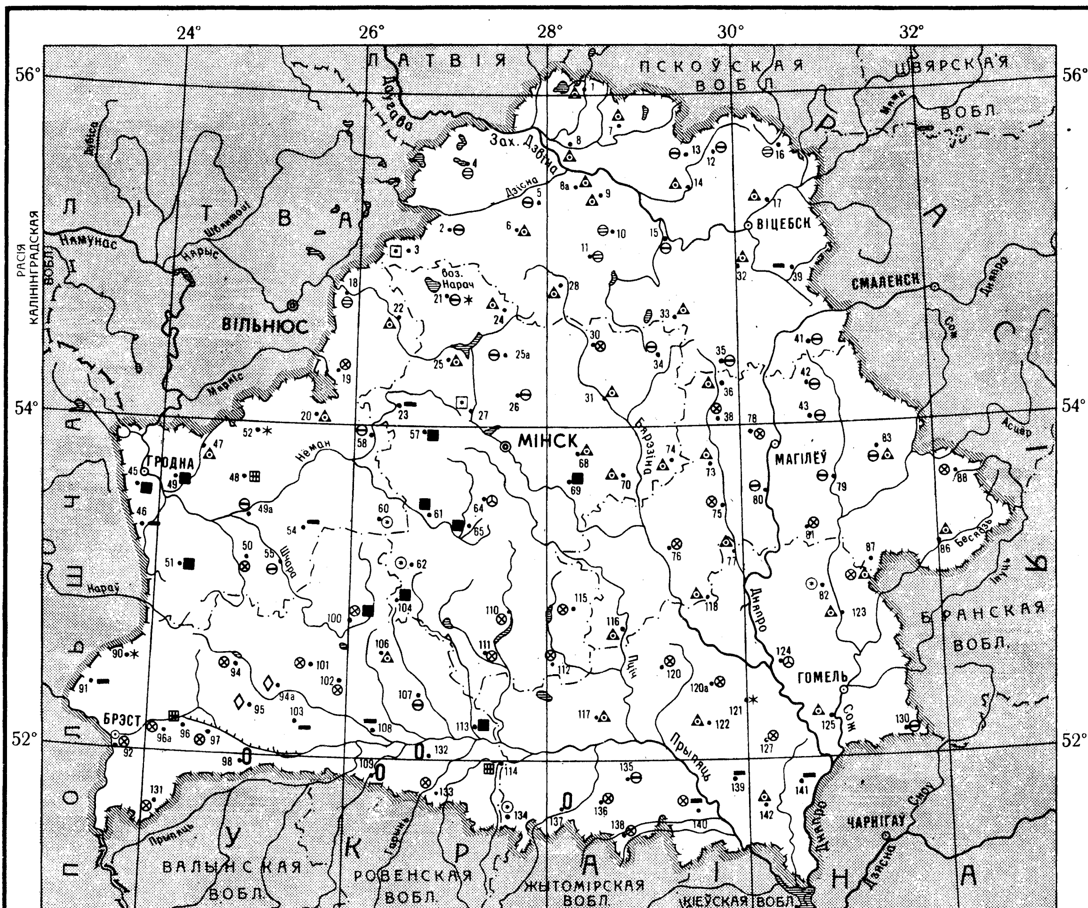

- ДРАСЁН
- ДРО́СЕНЬ
- ДРО́СЕЛЬ
- ДРО́СЬНІК
- ДРОСТ
- ГАРЧЫ́ЦА
- ГАРЧЫ́ЧНІК
- ГАРЧА́К
- ГАРЧА́Й
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- адзінкавыя назвы
- адсутнасць назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

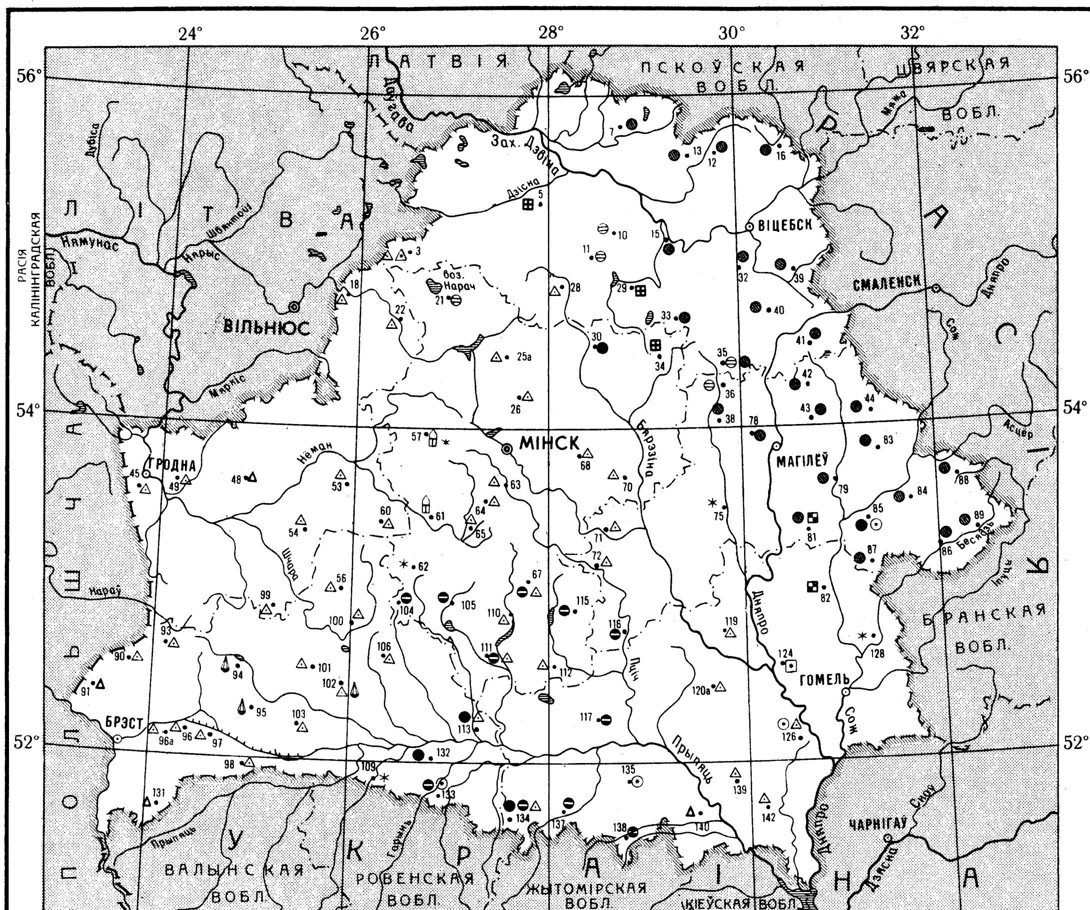
ГАРЛЯНКА (Prunella vulgaris L.)

Карта №237

⊗	ЧАРНАГАЛОЎ	▦	БРУНЭЛЬКА
⊖	ЧАРНАГАЛОЎКА	⊡	адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
⊜	ЧАРНАГАЛОЎНІК	◇	СЭРПНЫК
⊛	ЧАРНАГАЛОВЕЦ	0	ДЗЕРАВЯНКА
⊙	адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня	*	адзінкавыя назвы
⚠	ГАРЛЯНКА	▬	адсутнасць назвы
■	БУРНЭЛЬКА		

Маштаб 1: 5 000 000

ЗЯ́БЕР

ЗЯ́БРА

ЖАБРЭ́Й

ЖАБРЭ́ЙКА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

МЯДУ́НКА

МЯДУ́ЛЬКІ

МЯДУНІ́ЦА

КАНО́ПЛЯ

КАНАПЕ́ЛЬКА

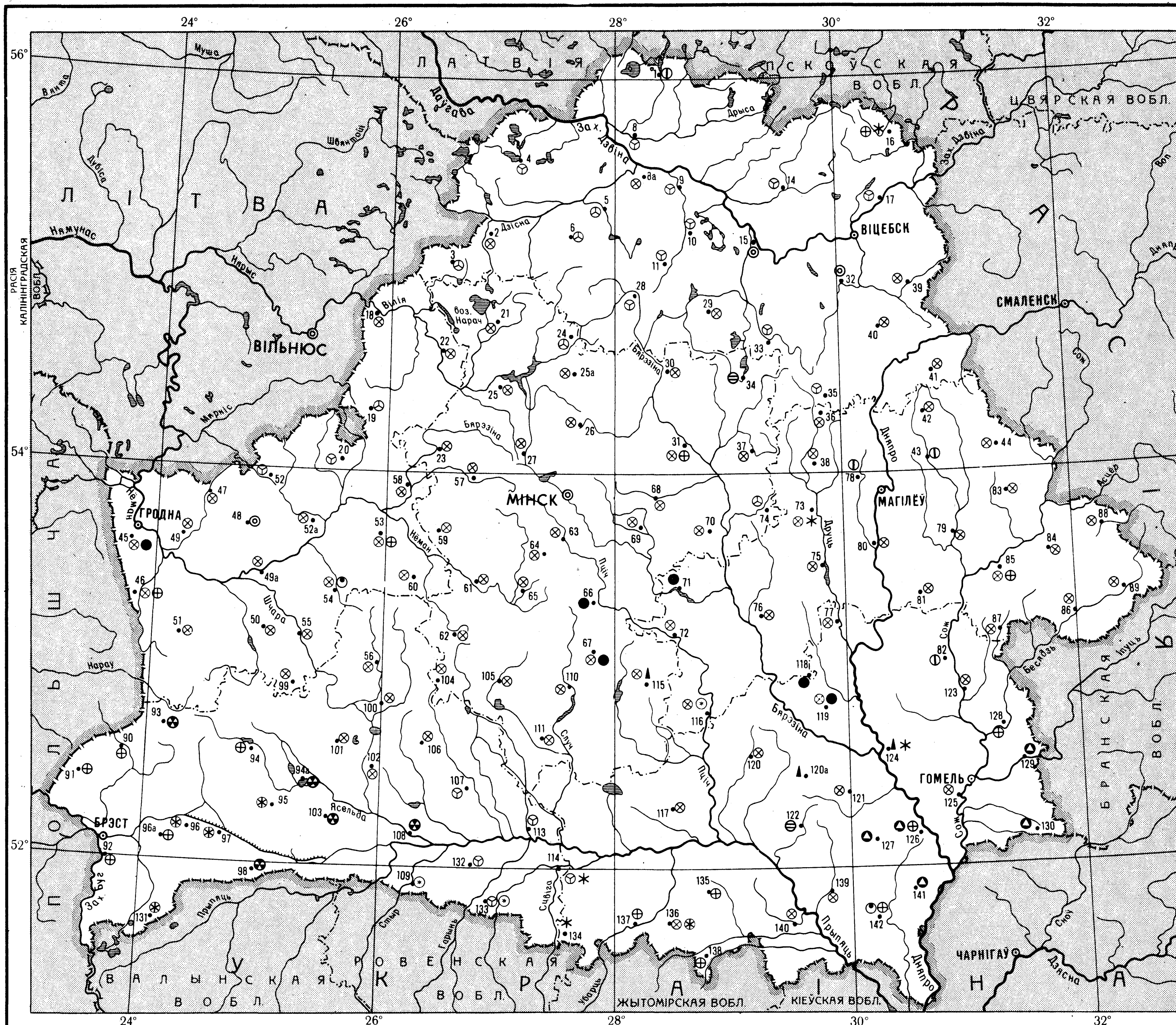
КАНАПЕ́ЛЬЦЫ

ВЫ́РАЧКІ

ВЫ́ТАРАБКІ

адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ЧАБО́Р

ЧО́БАР

ЧА́БАР

ЧАБЕ́Р

ЧАБУ́Р

ЧО́МБАР

ЧАМБО́Р

● ЧАБО́РЫК

▲ ЧАБАРО́К

ЧО́БРЫК

⊕ ЧАБРЭ́Ц

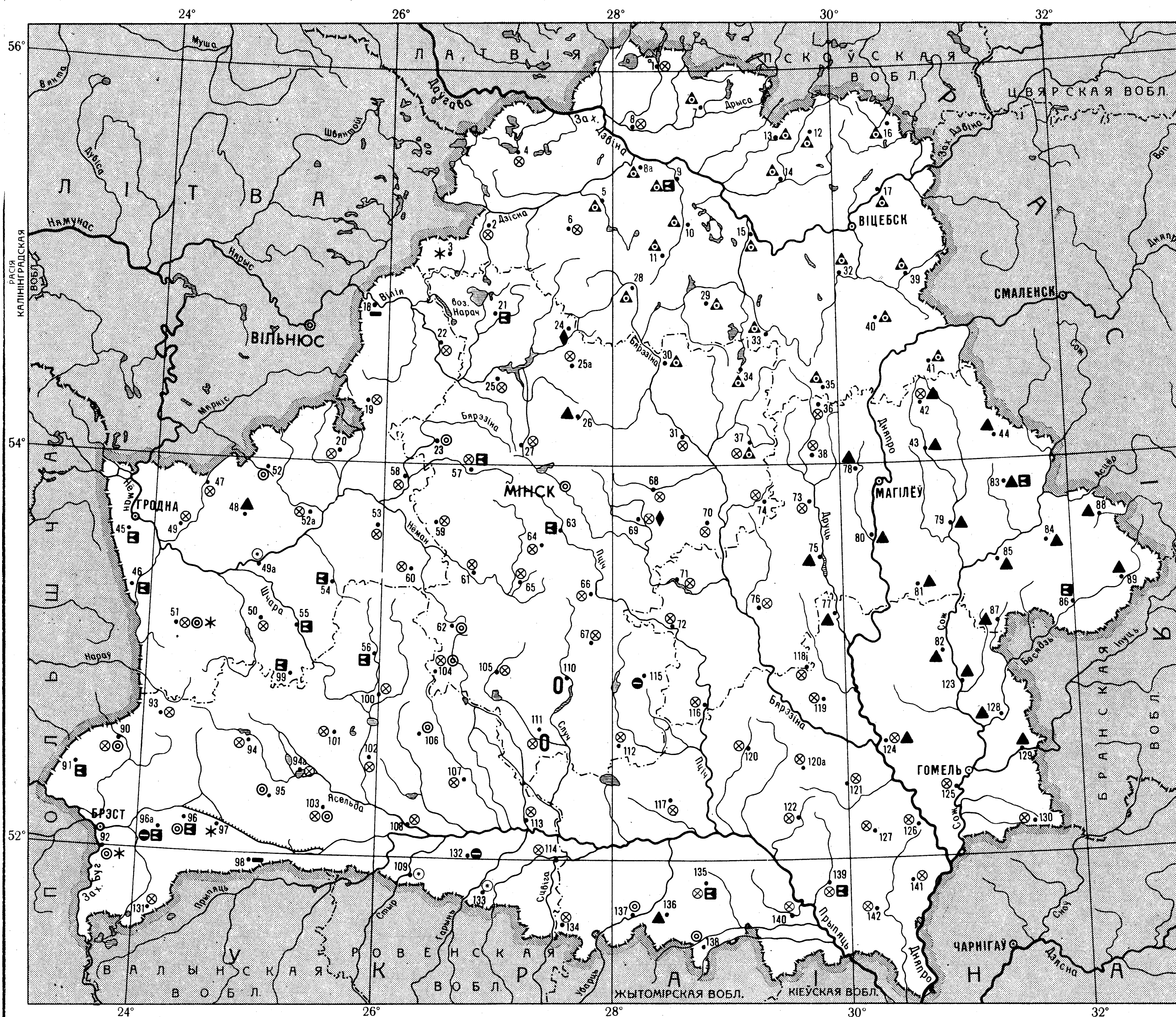
ШЧАБРЭ́Ц

ЧАБУРЭ́Ц

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ВАЎЧКІ

⊖ ВАЎЧАКІ

◎ ВАЎКІ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

△ СУЧКІ

▲ САБАЧКІ

⊟ ЧАРАДА

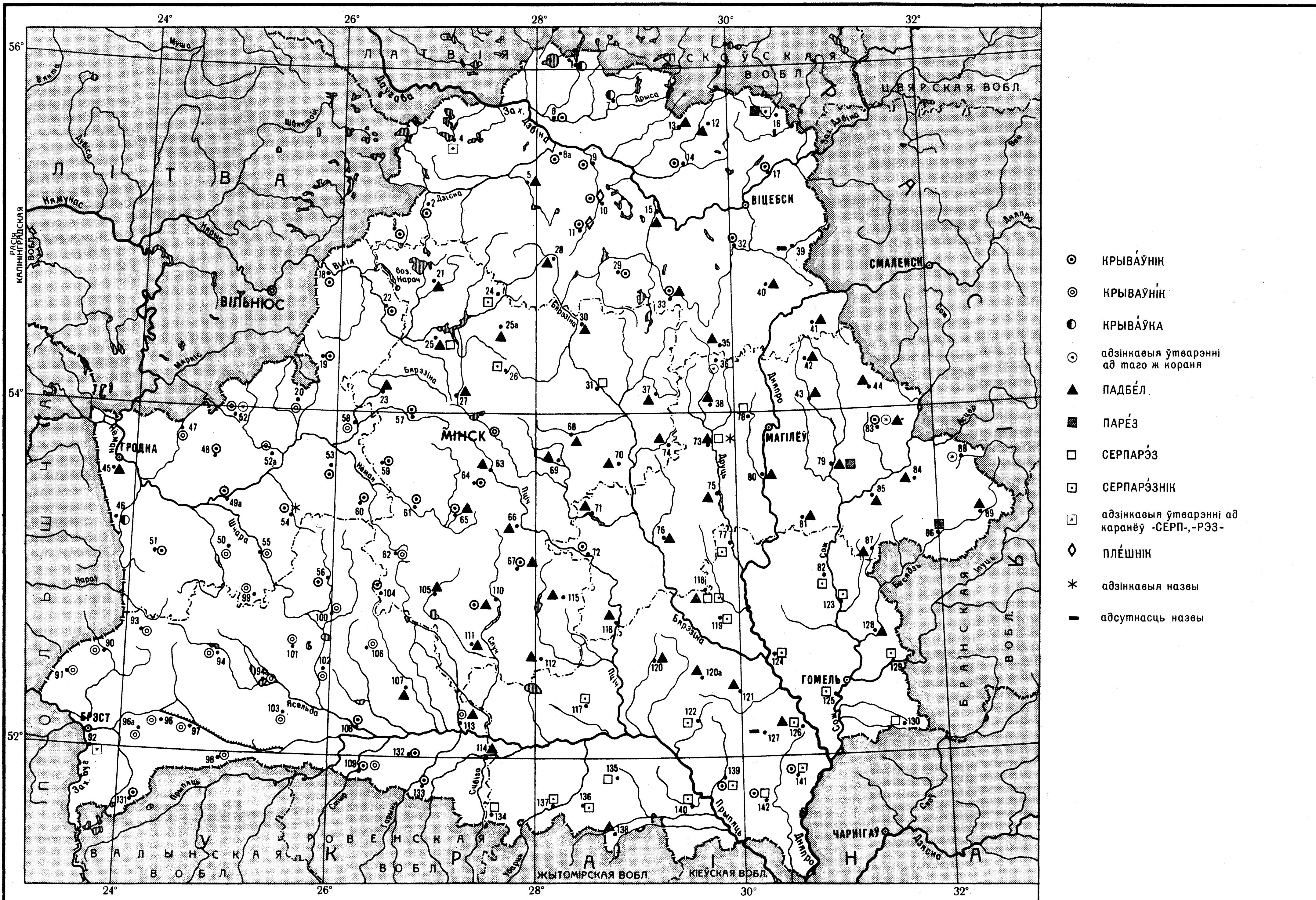
♦ БАДЗЮКІ

0 ПРАСТРЭЛЬНІК

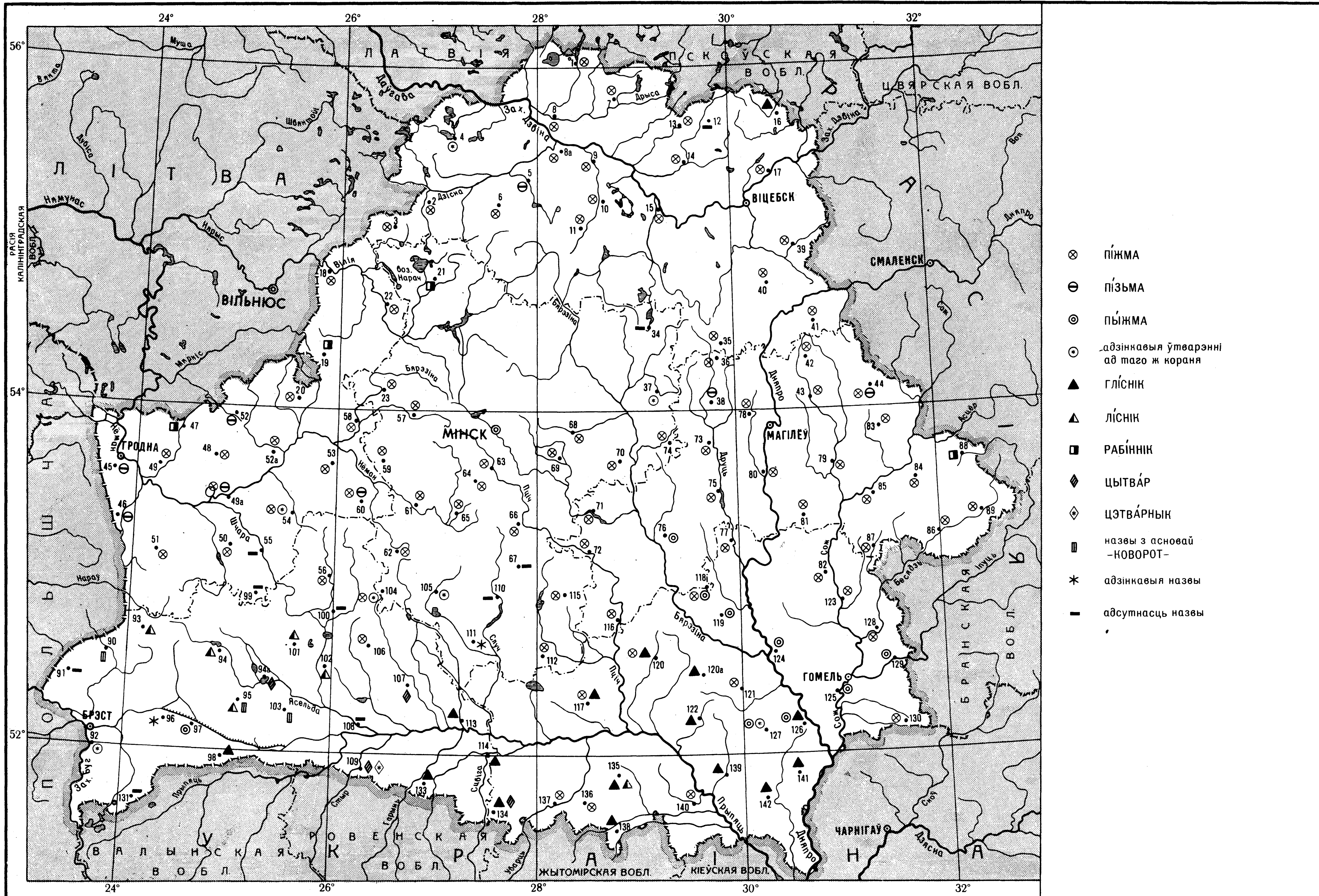
* адзінкавыя назвы

— адсутнасць назвы

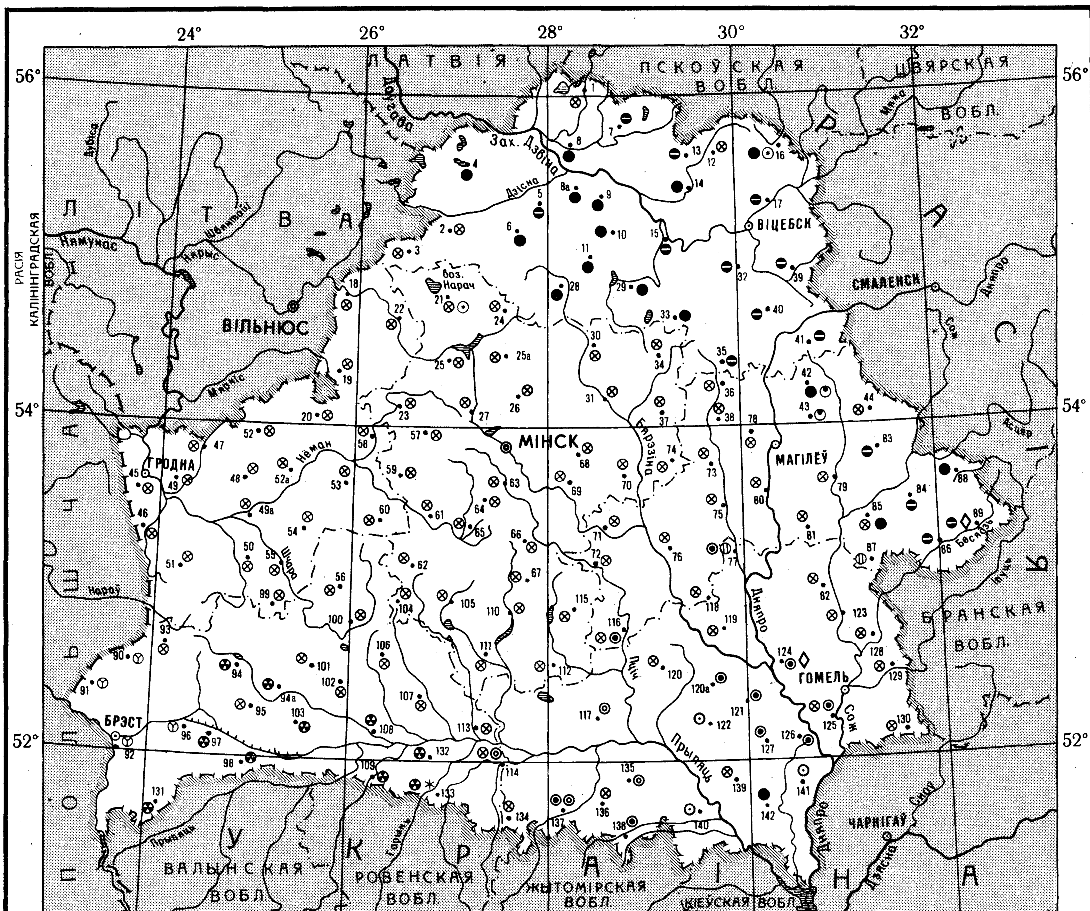
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

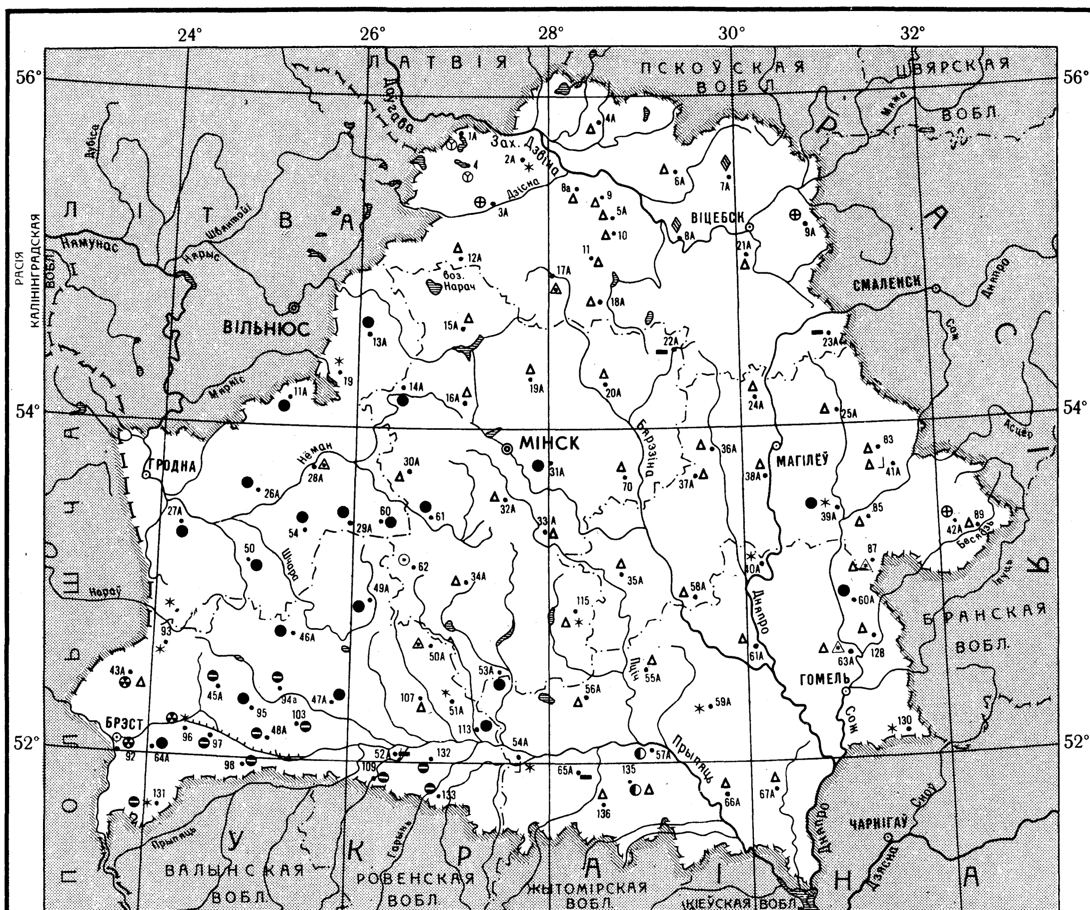
Маштаб 1 : 3 000 000

- ⊗ МАЛАЧА́Й
- МАЛАЧЭ́Й
- МОЛОЧІ́Й
- ● МАЛО́ЧНІК
- ⊖ МАЛО́ШНІК
- ◉ МАЛАЧА́К
- ◎ МАЛАЧ'Я́К
- ⊙ МАЛАЧНЯ́К
- МАЛО́ЧА
- МАЛАЧА́ЙНІК
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ◊ АСО́Т
- ✶ ЛЯШЧА́Й

АДУВАНЧЫК (Taraxacum officinale Wigg.)

Карта № 244

● МА́ЛАЧА́Й

⊖ МАЛАЧЭ́Й

МОЛОЧІ́Й

◐ МАЛАЧ'Я́К

МАЛО́ЧНІК

⊕ МАЛО́ШНІК

⊙ МАЛАЧА́К

△ АДУВА́НЧЫК

НАДУВА́НЧЫК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

ПУХО́ЎКА

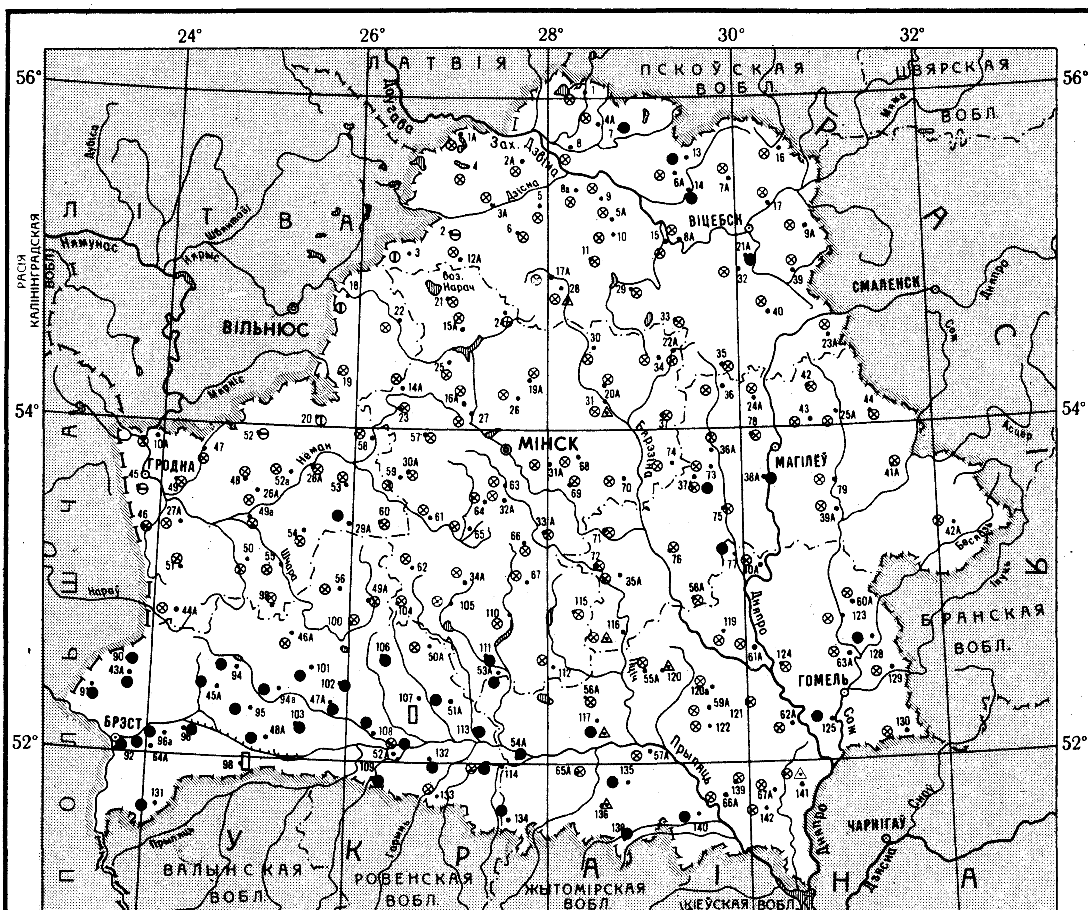
ЖЫДО́К

* адзінкавыя назвы

— адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

ПАЛЫН (Artemisia absinthium L.) **Карта №245**

ПАЛЫН

ПАЛЫНЬ

ПЯЛЫН

ПЯЛУН

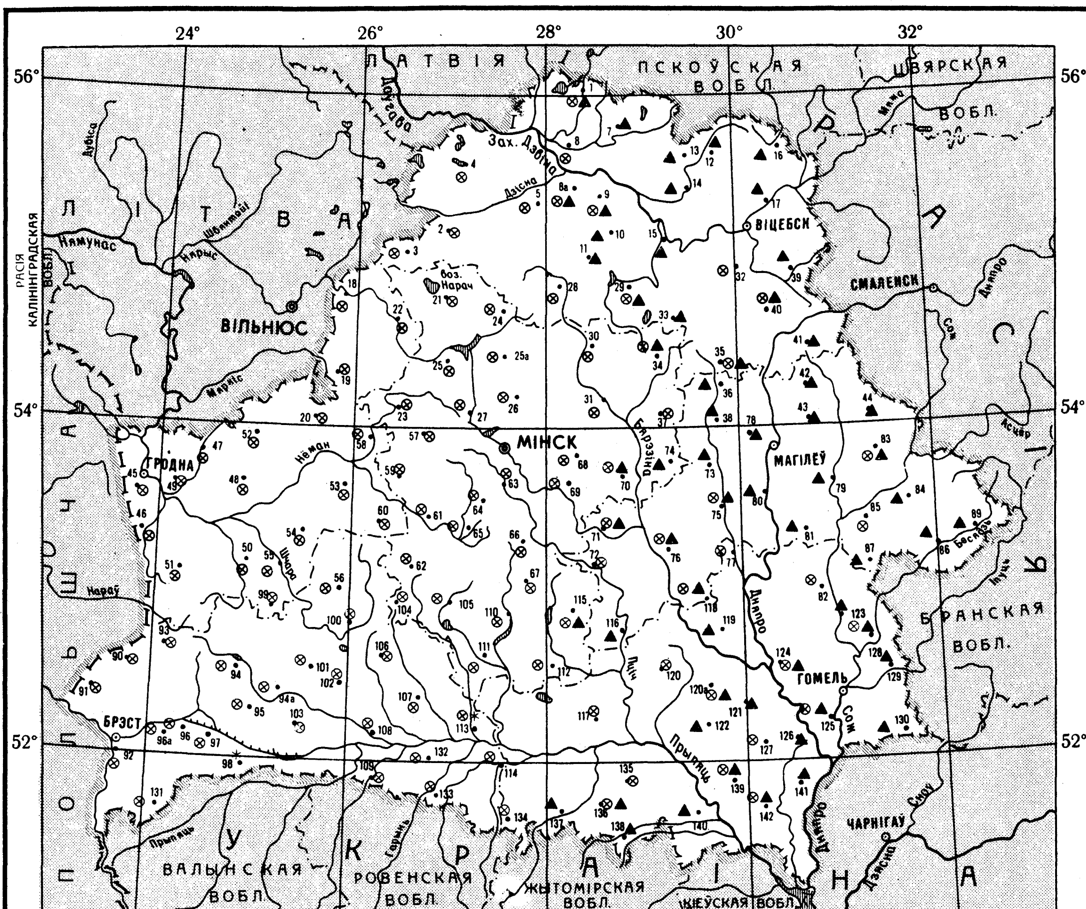
БЫЛЬНІК

БУЛЬНЯЧЧА

БЛІШНІК

Маштаб 1: 5 000 000

КАНЮШЫНА ЧЫРВОНАЯ (Trifolium pratense L.) **Карта №246**

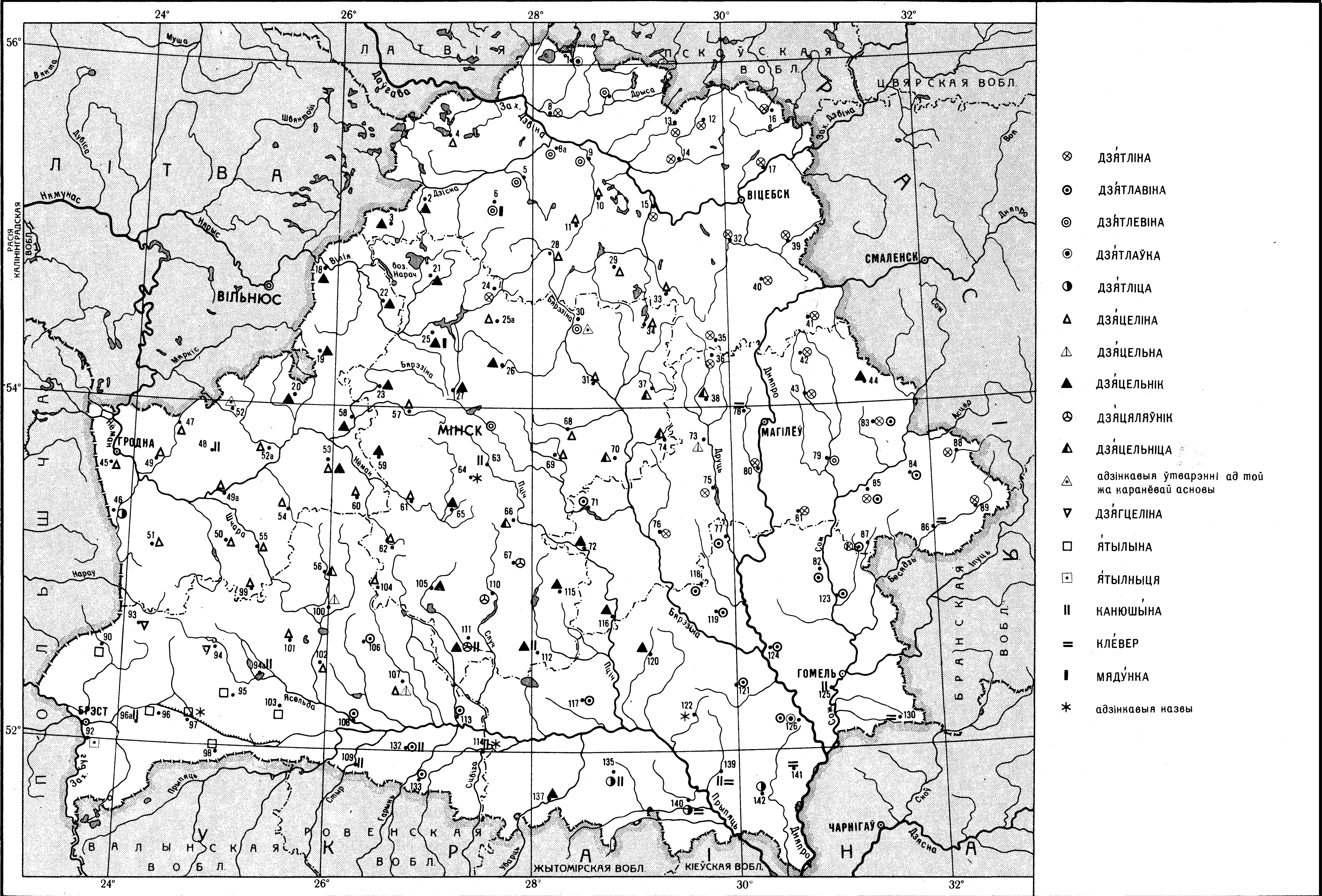
⊗ КАНЮШЫ́НА

▲ КЛЕ́ВЕР

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

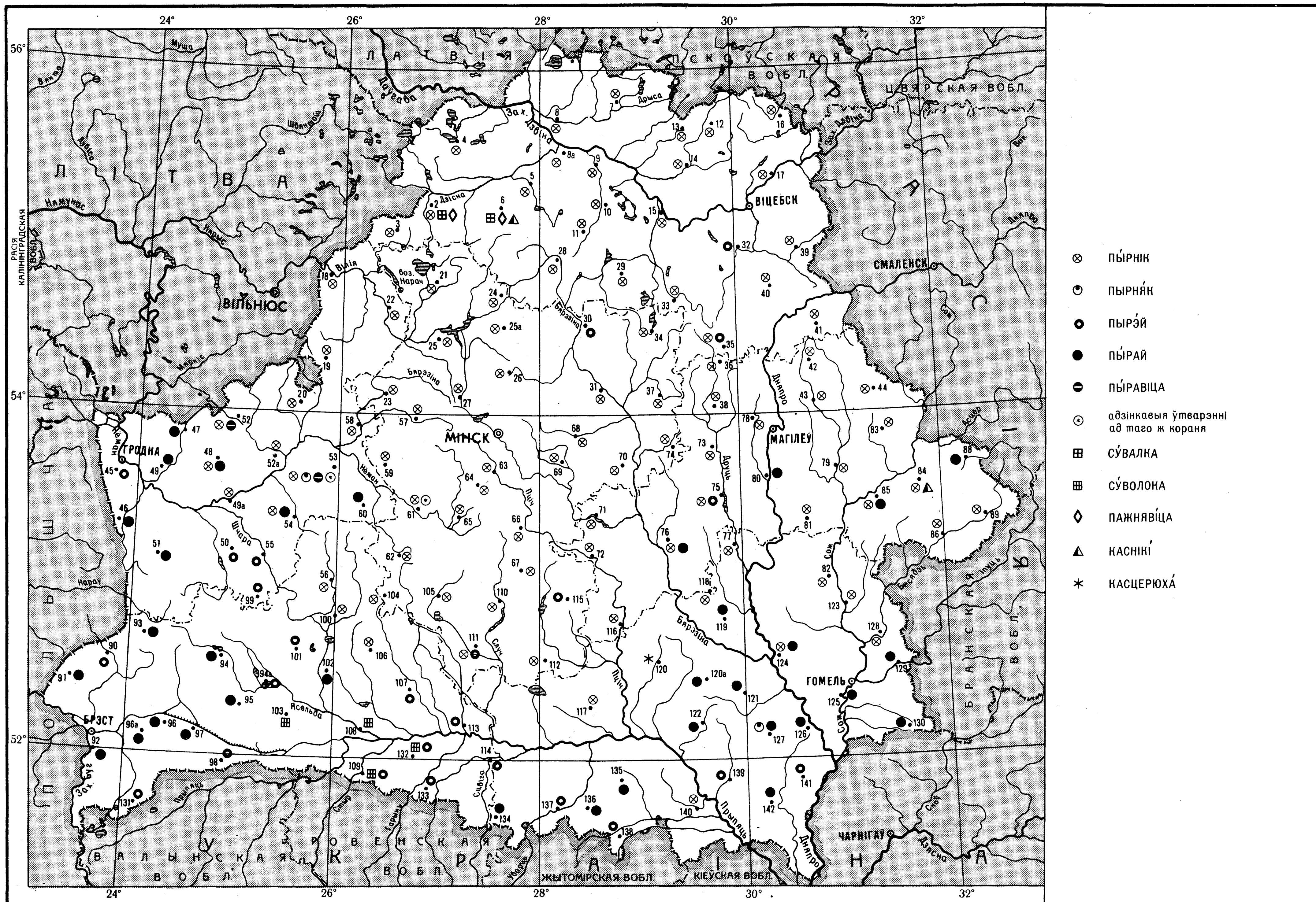
ДЗЯЦЕЛІНА (Trifolium repens L.)

Маштаб 1 : 3 000 000

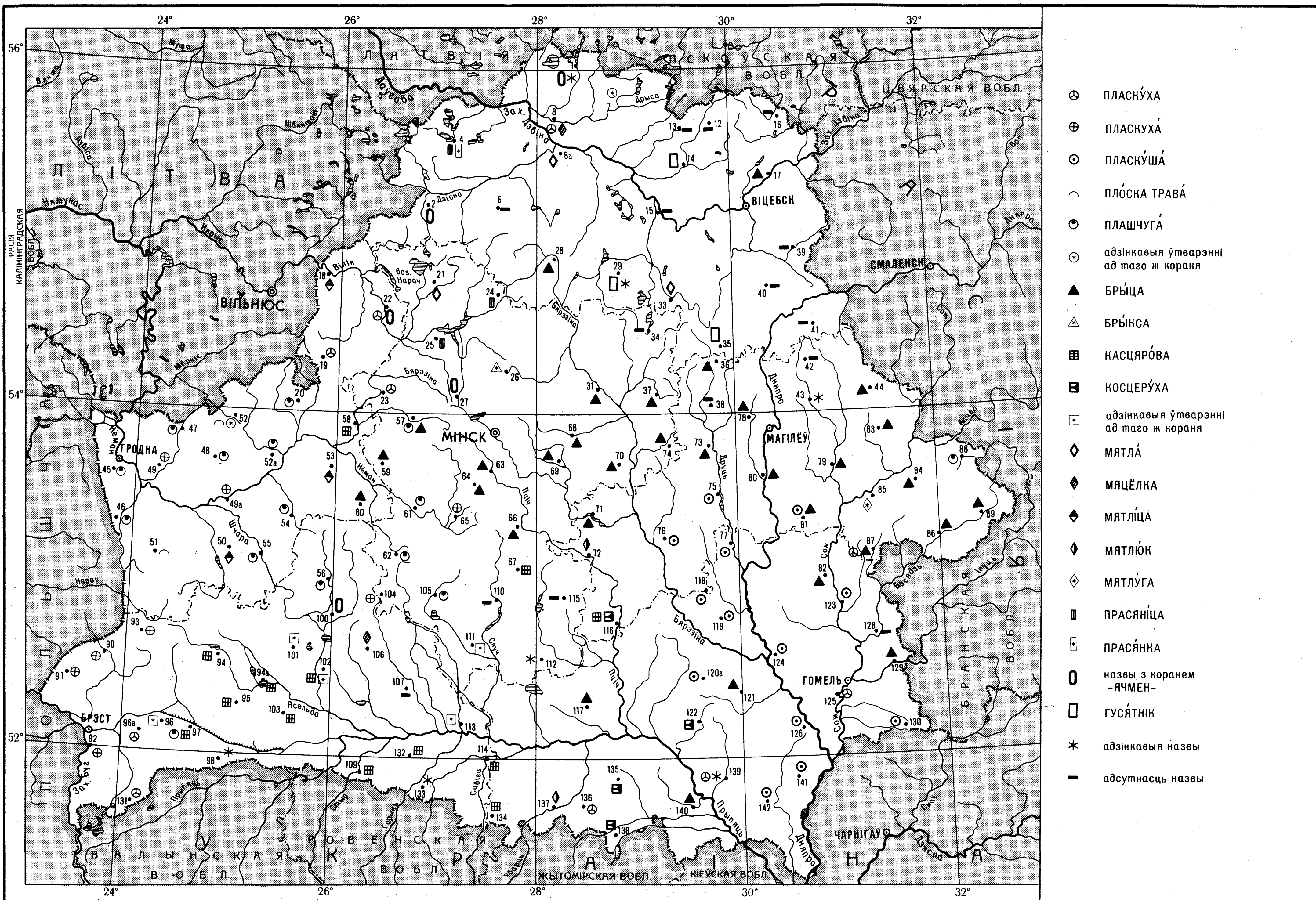
ПЫРНІК (Agropyron repens L.)

Карта № 248

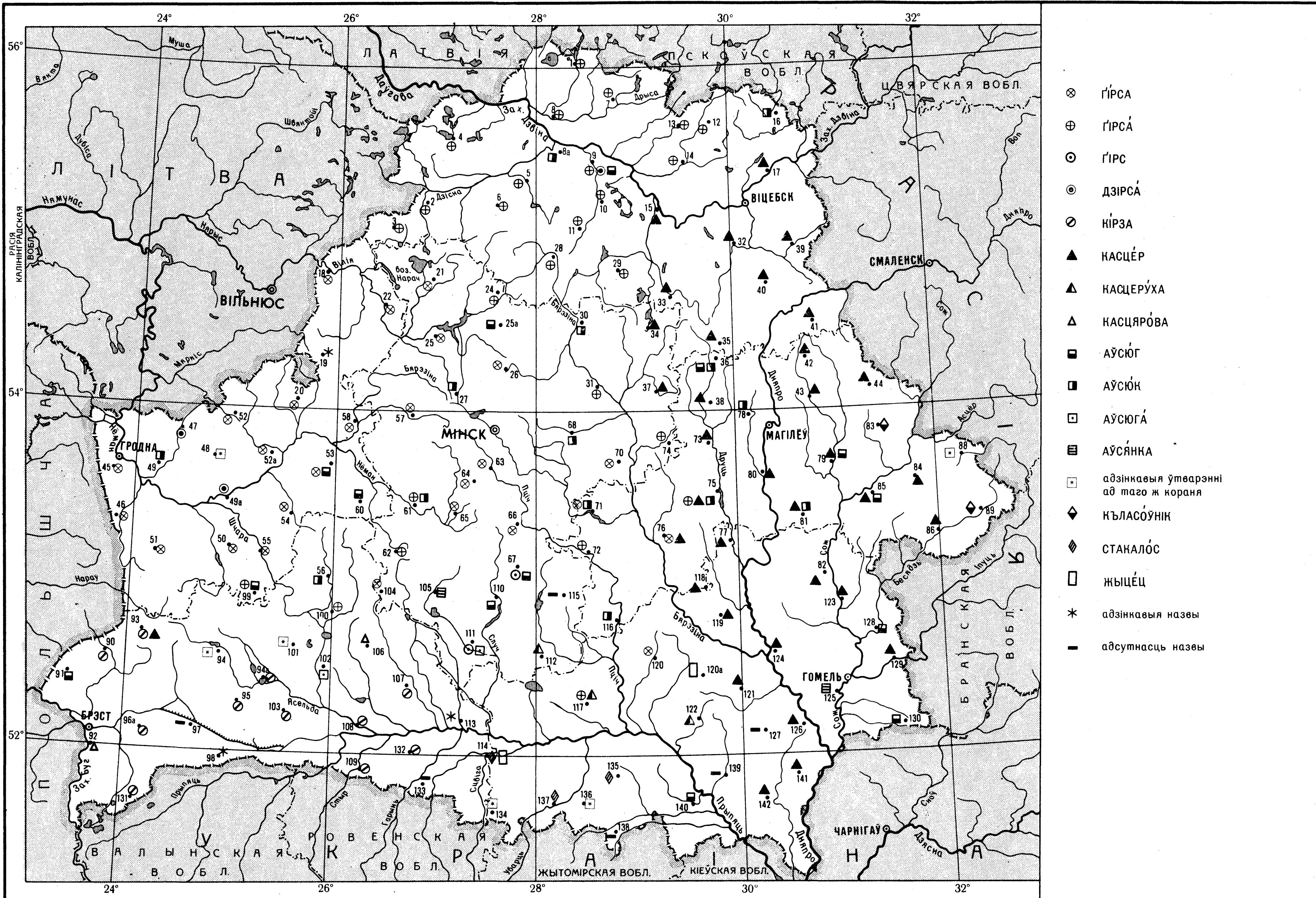

Маштаб 1 : 3 000 000

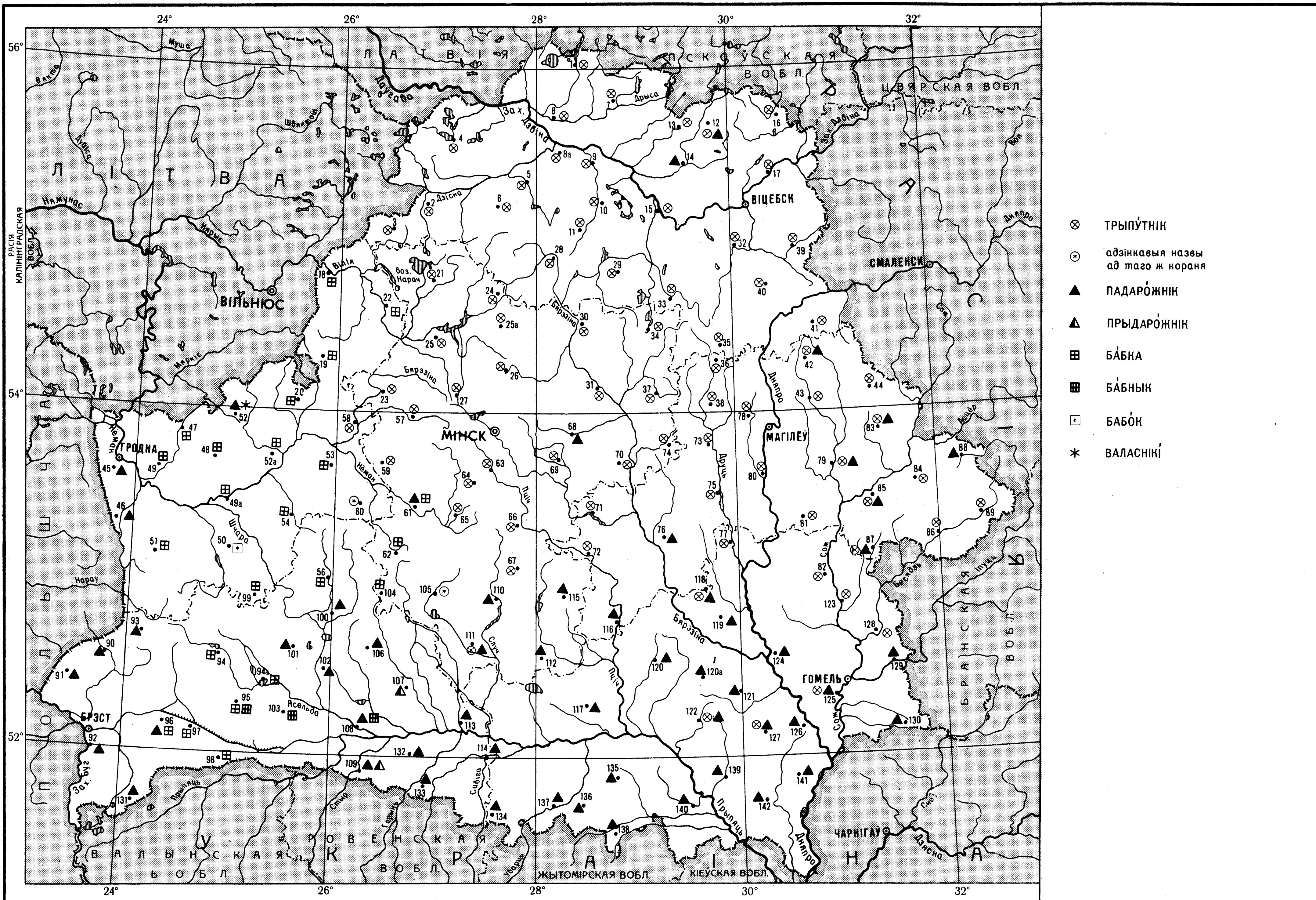
БРЫЦА (Echinochloa crusgalli L.)

Маштаб 1 : 3 000 000

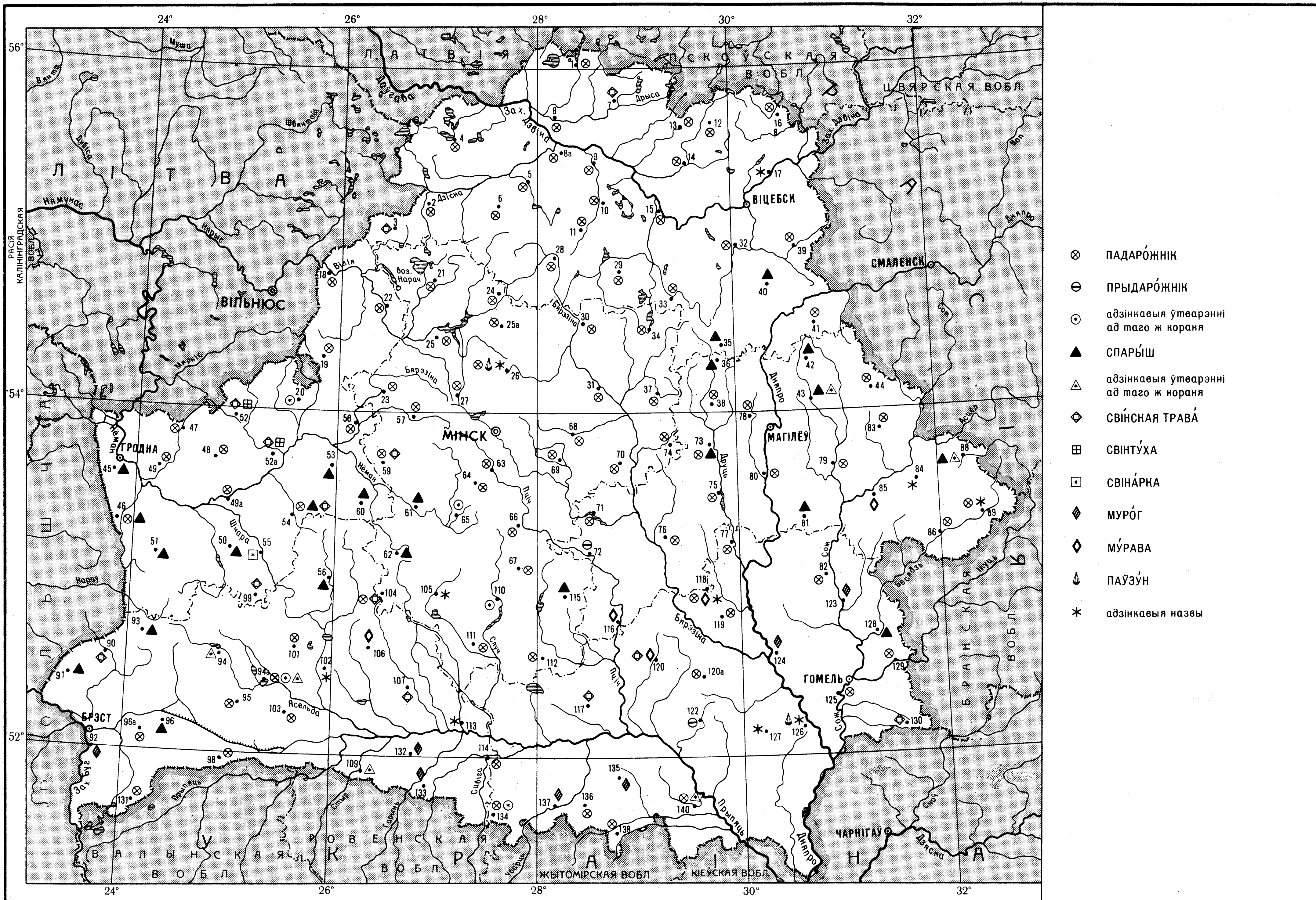
Маштаб 1 : 3 000 000

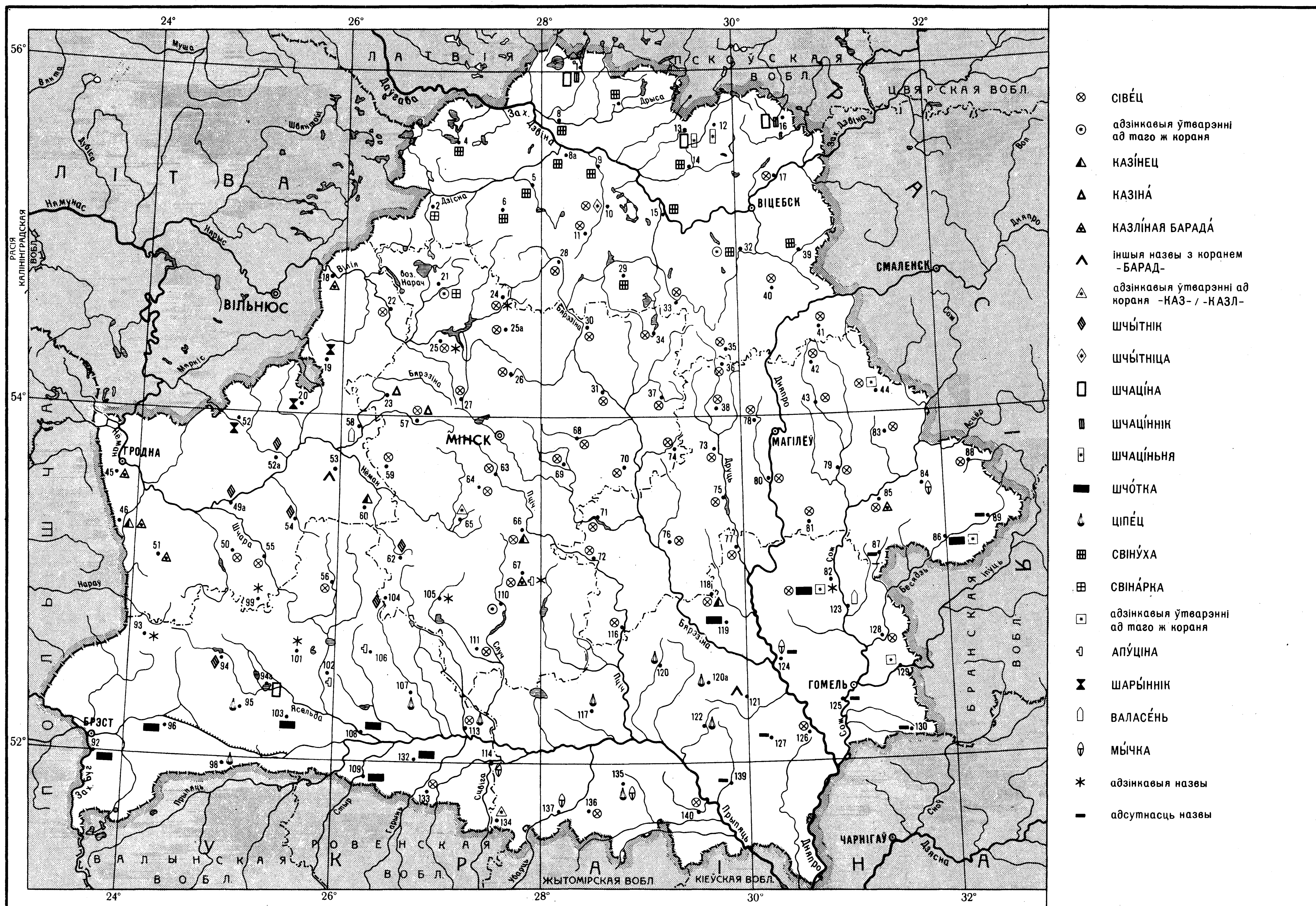
Маштаб 1 : 3 000 000

СПАРЫШ (Polygonum aviculare L.)

Карта № 252

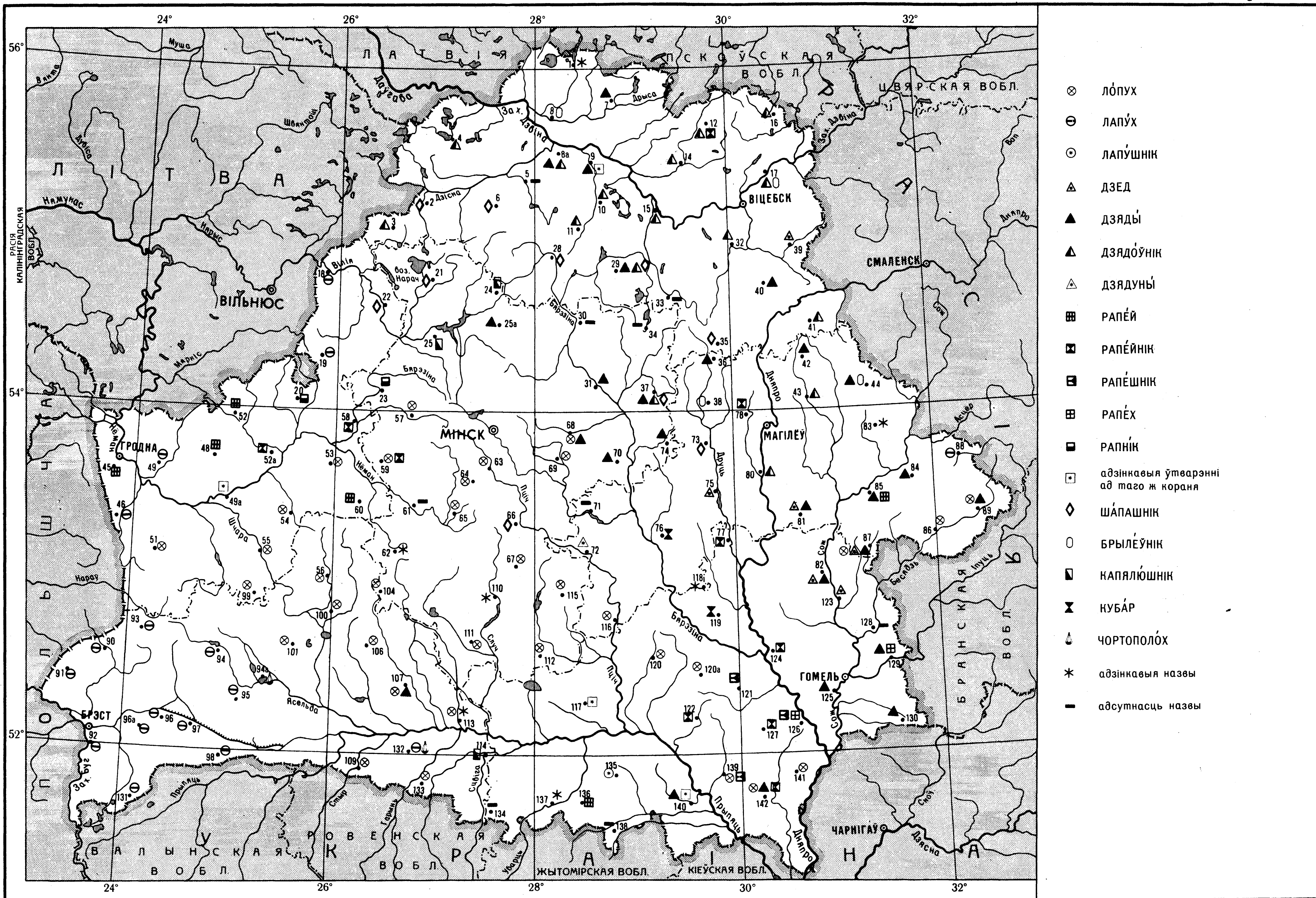
Маштаб 1 : 3 000 000

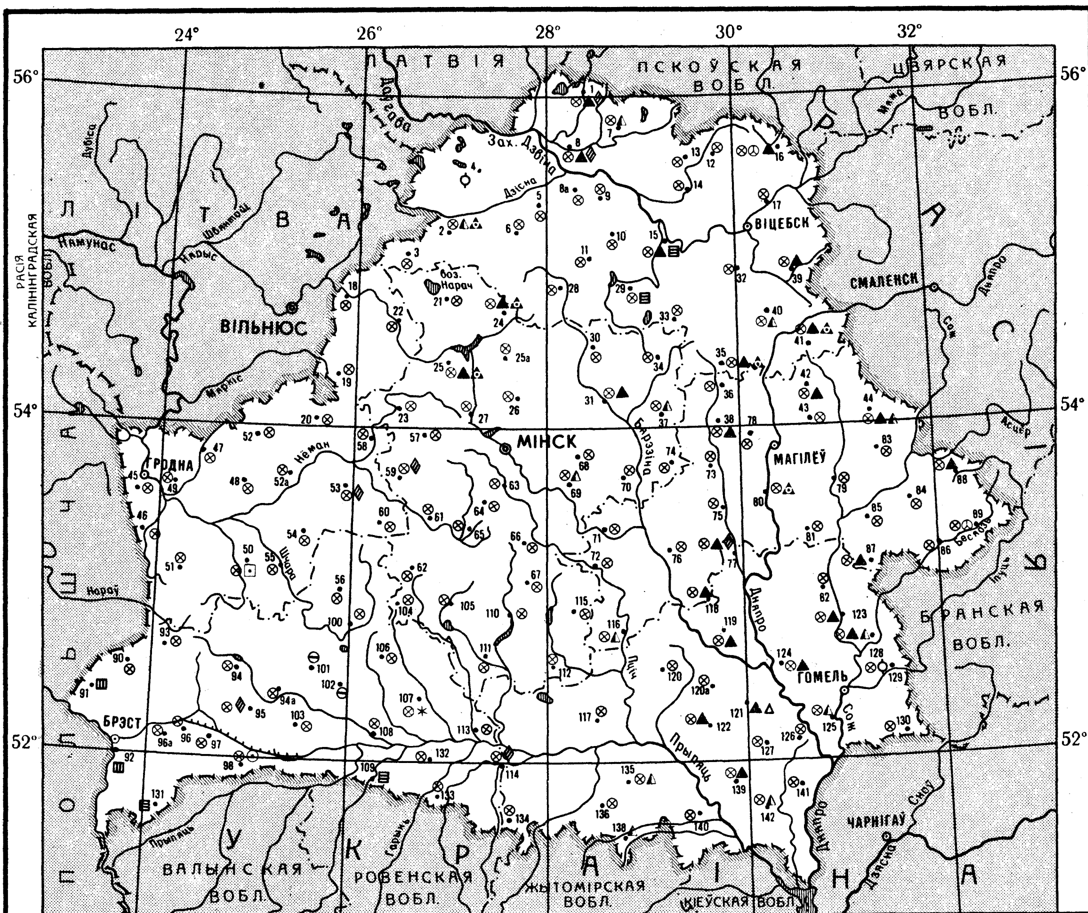
Маштаб 1 : 3 000 000

ЛОПУХ ВЯЛІКІ (Arctium lappa L.)

Карта № 254

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ АСО́Т

⌽ АСО́ТА

⊖ АЦО́Т

☮ СОТ

⊙ ПСОТ

▲ ДЗЕД

◭ ДЗЯДЫ́

◬ ДЗЯДО́ЎНІК

△ ДЗЯДУНЫ́

▤ БАДЗЯ́К

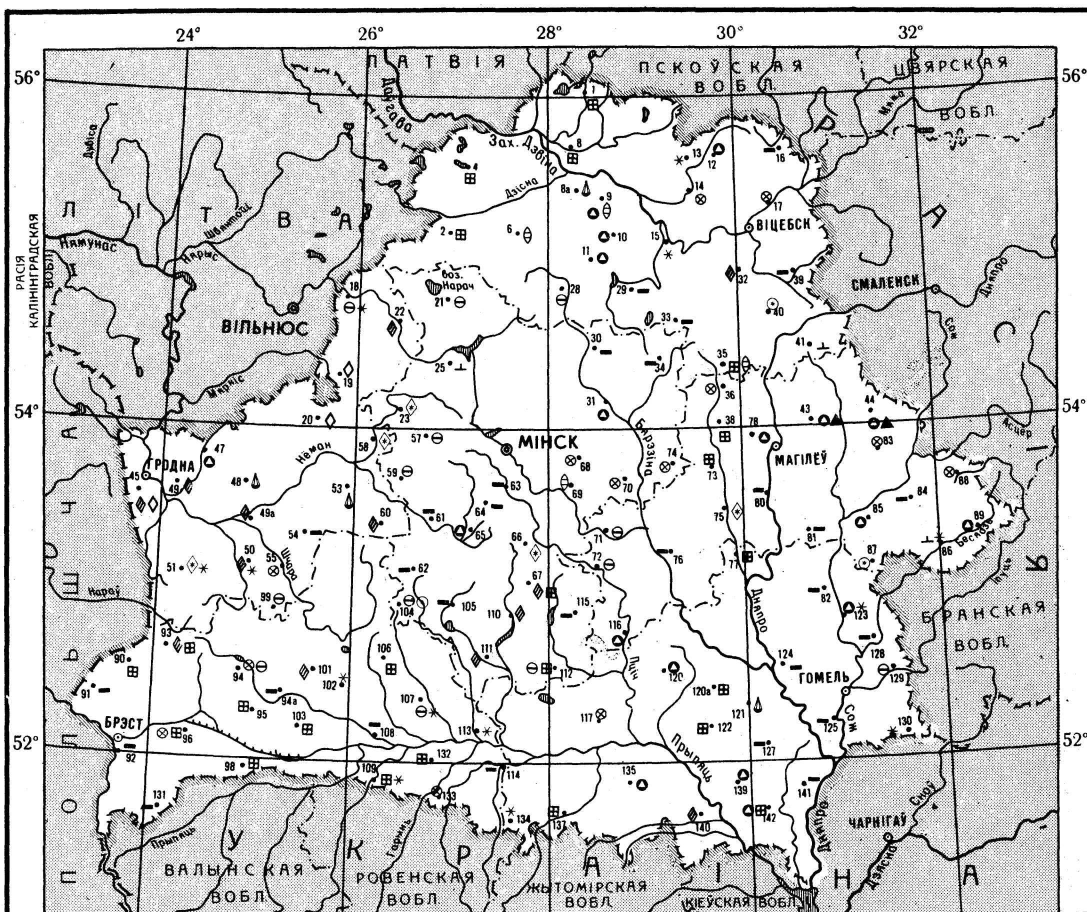
▥ БАДЗЯКІ́

⊡ БАДА́К

◈ ЧАРТАПАЛО́Х

* ДУРЭ́Ц

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ КОЦІКІ

⊖ КАТКІ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

◓ КАШАЧЫЯ ЛАПКІ

▲ ЛАПКІ

◈ СУХОТНІК

◇ СУХАВЕЙКІ

◇ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

⊞ БЯСМЕРТНІК

АГАТКІ

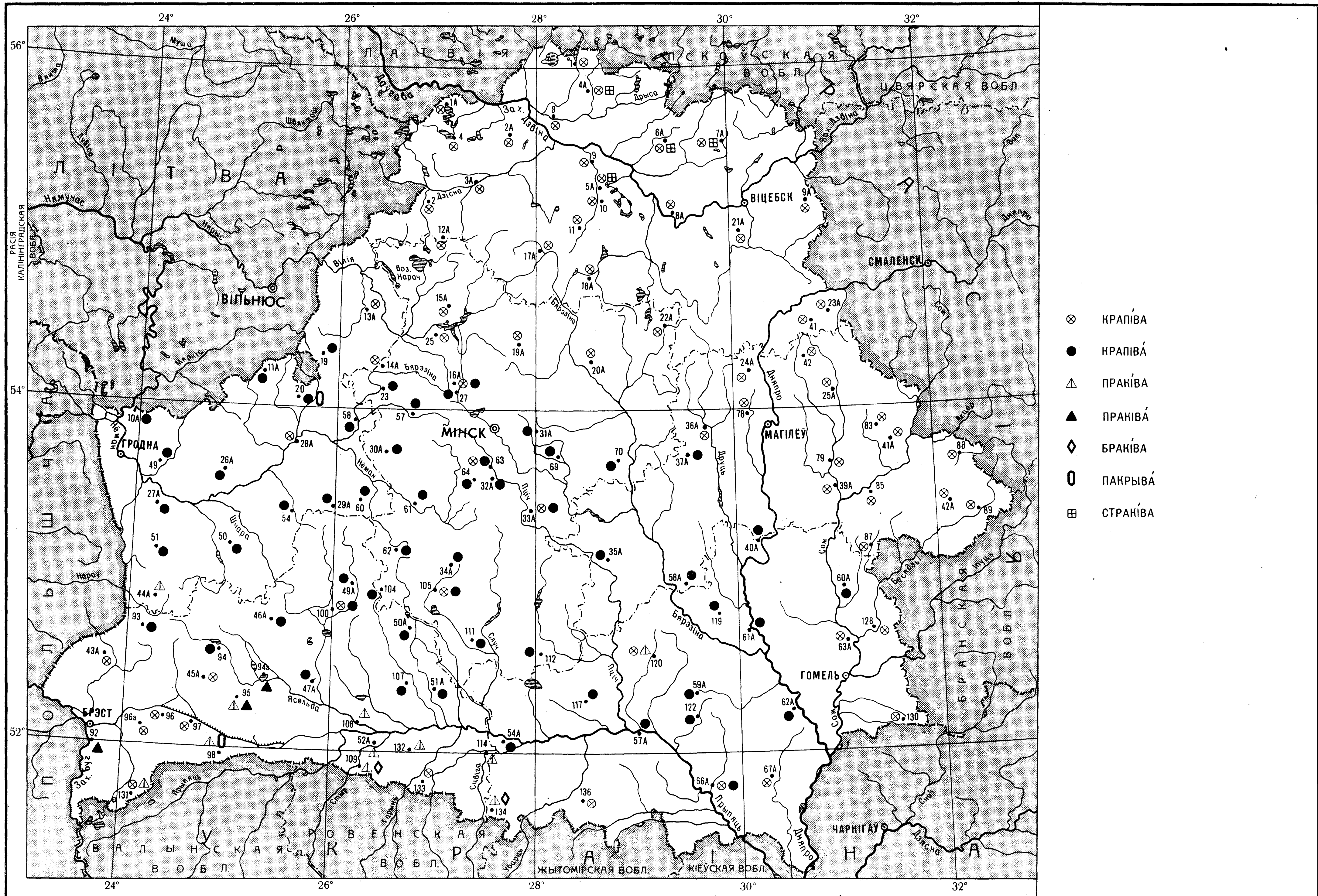
θ ЦМЕН

⊥ НАГАТКІ

* адзінкавыя назвы

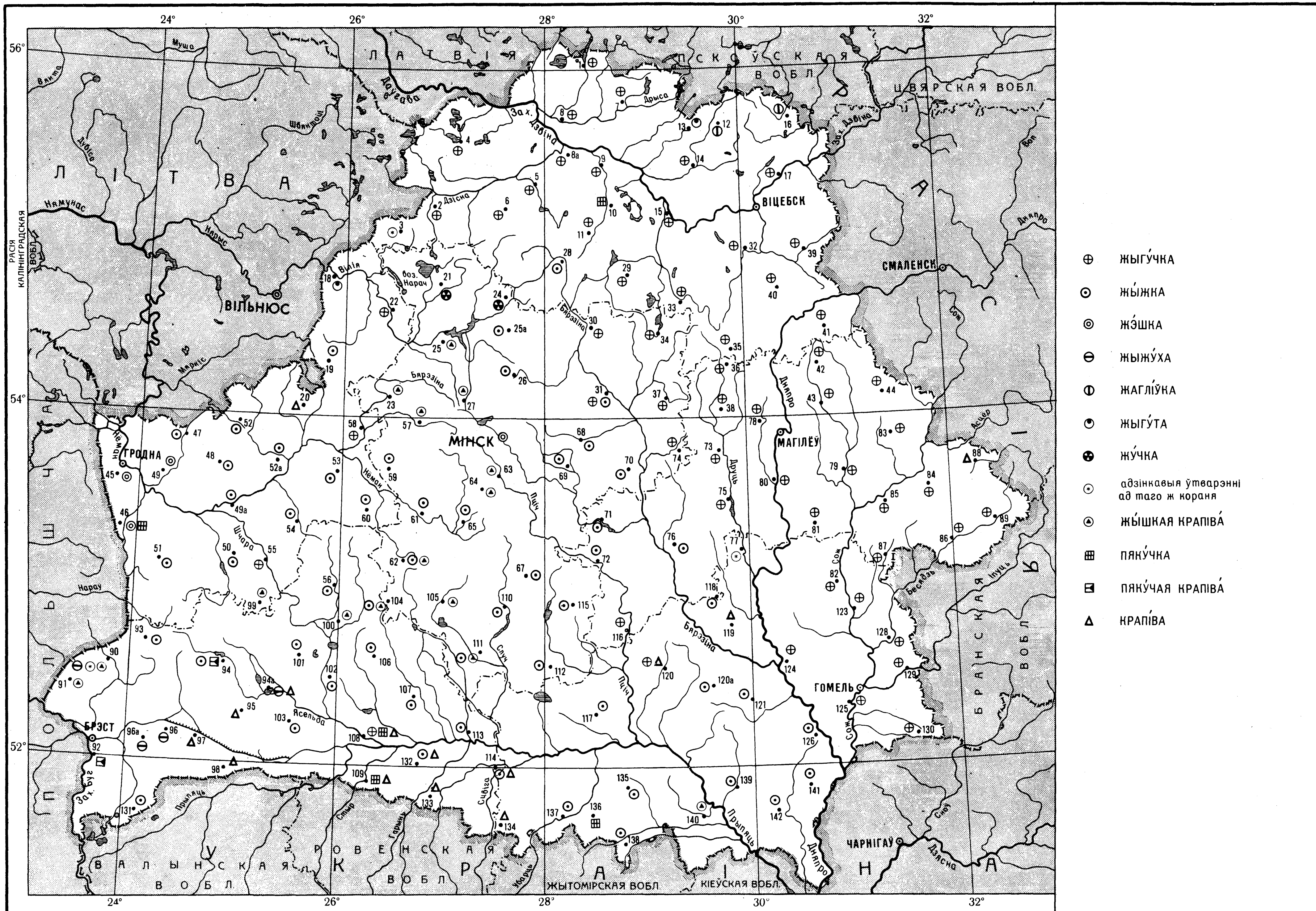
▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

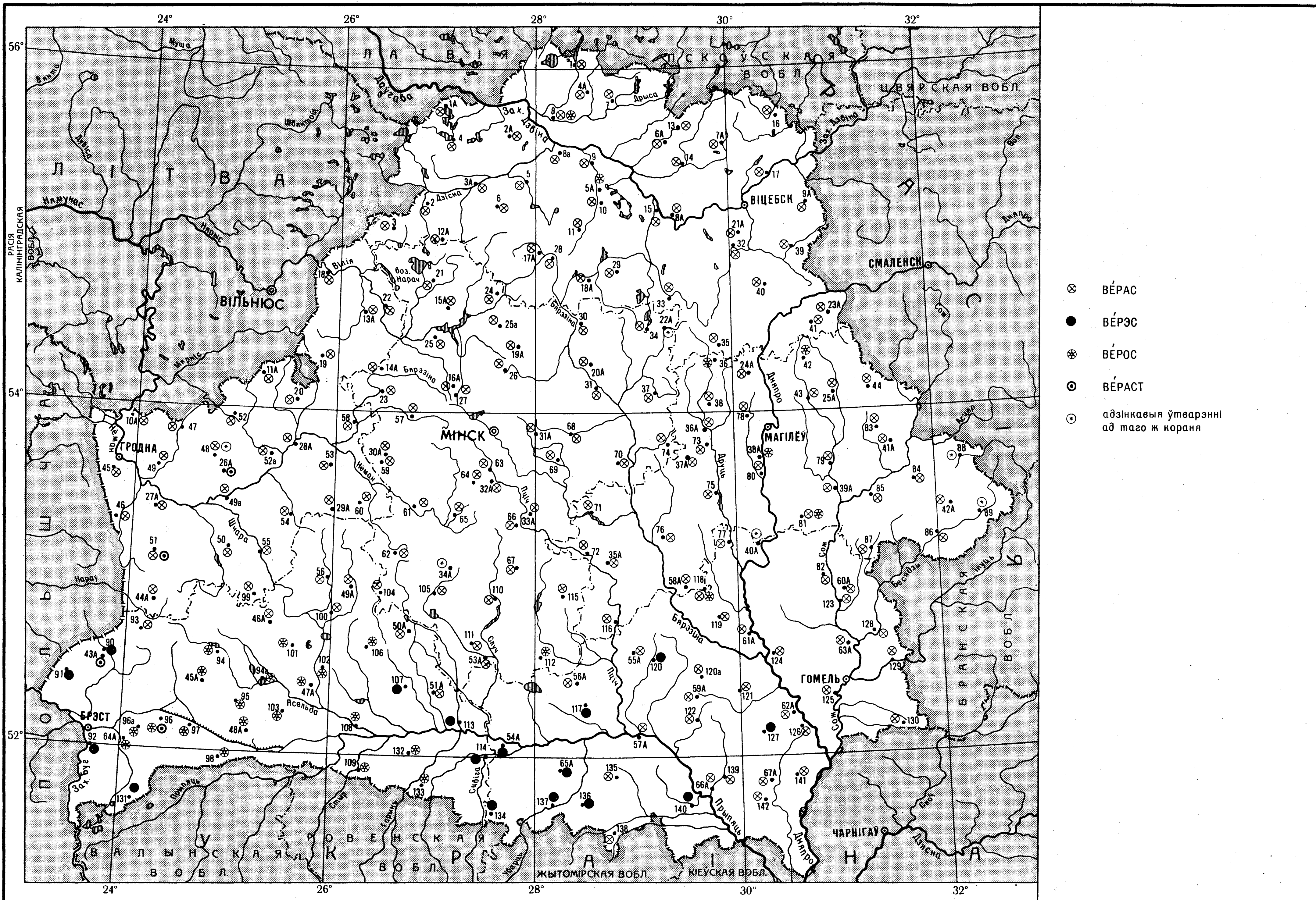
ЖЫГУЧКА (Urtica urens L.)

Маштаб 1 : 3 000 000

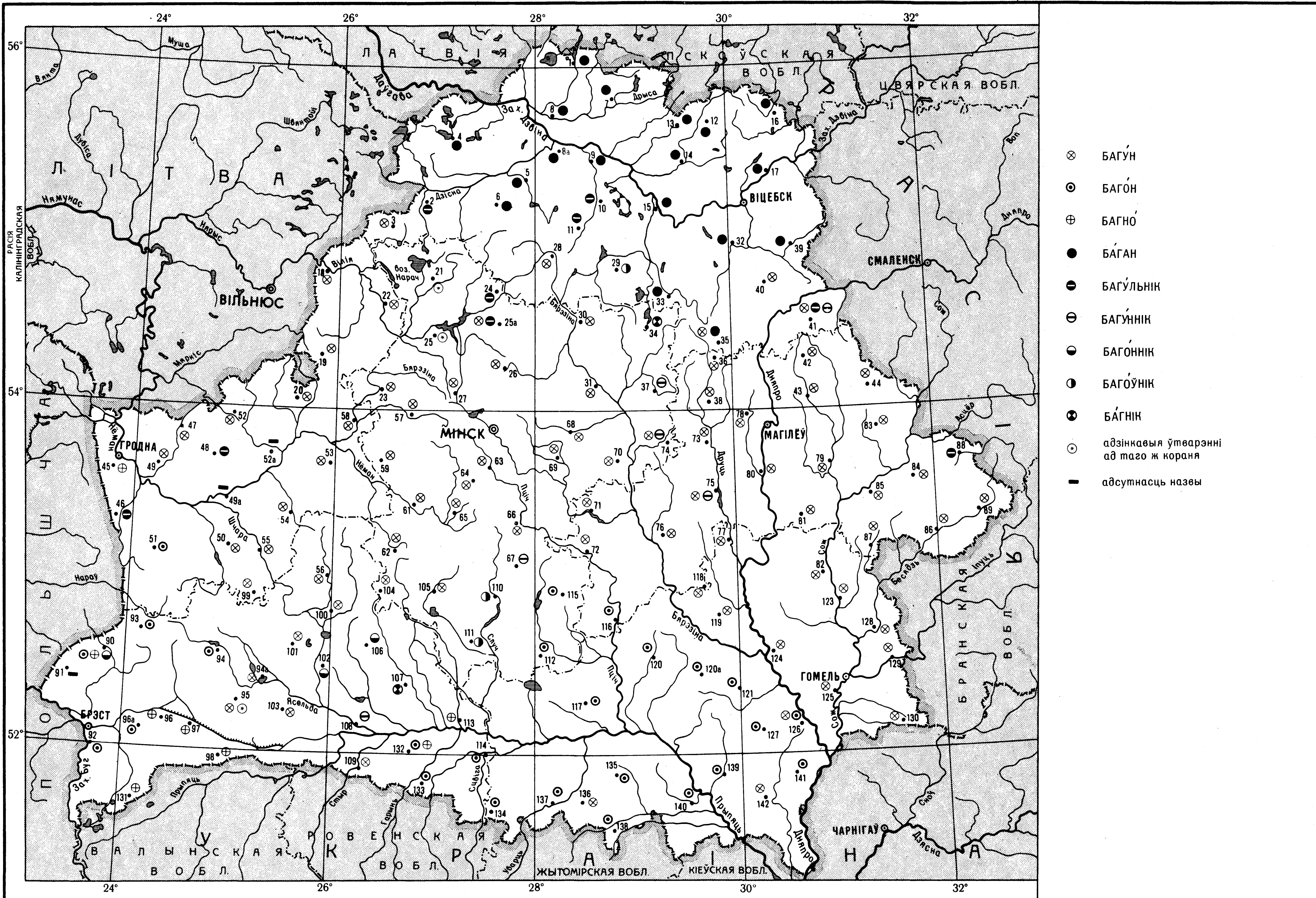
ВЕРАС (Calluna vulgaris (L.) Hill.)

Карта № 259

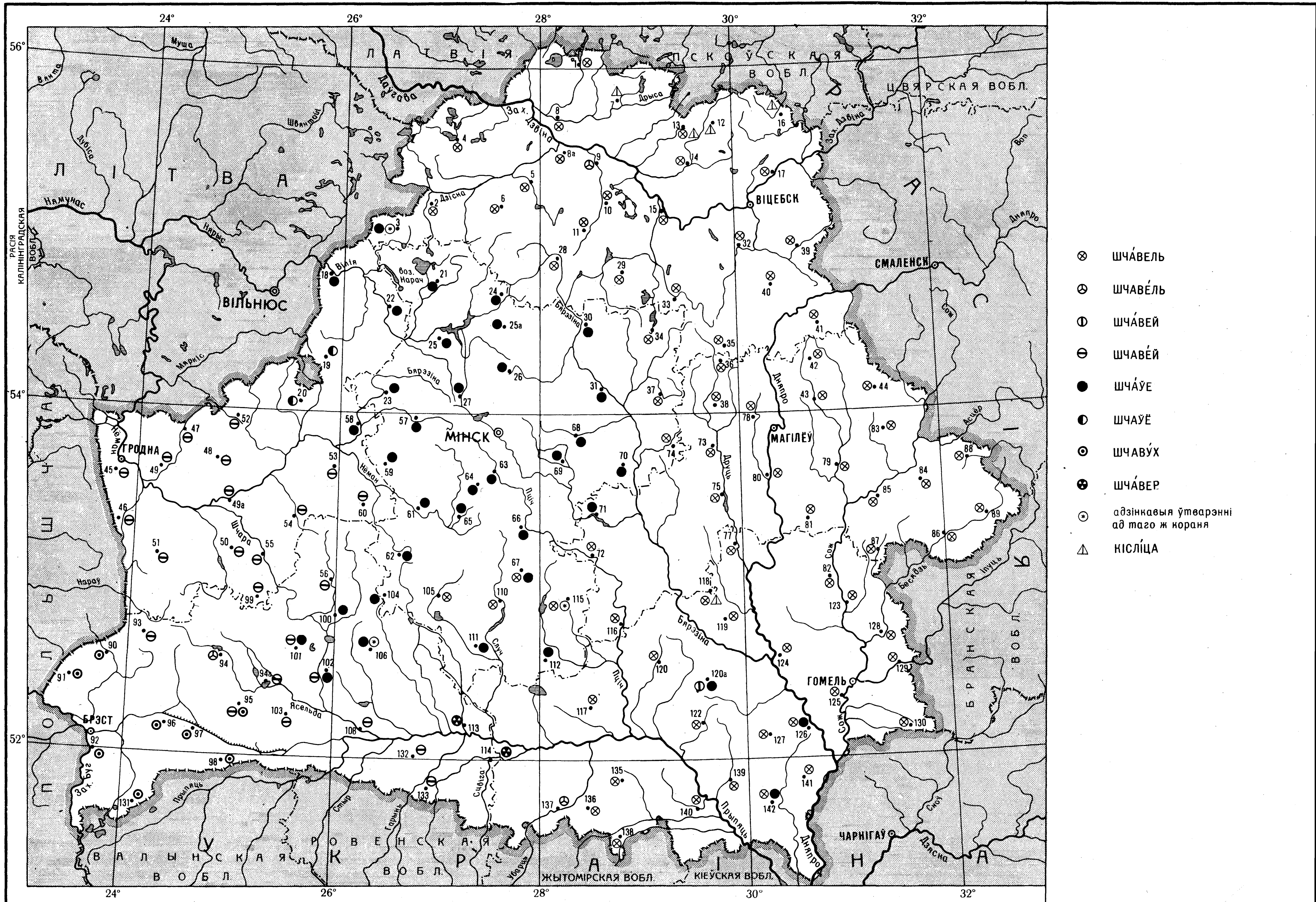

Маштаб 1 : 3 000 000

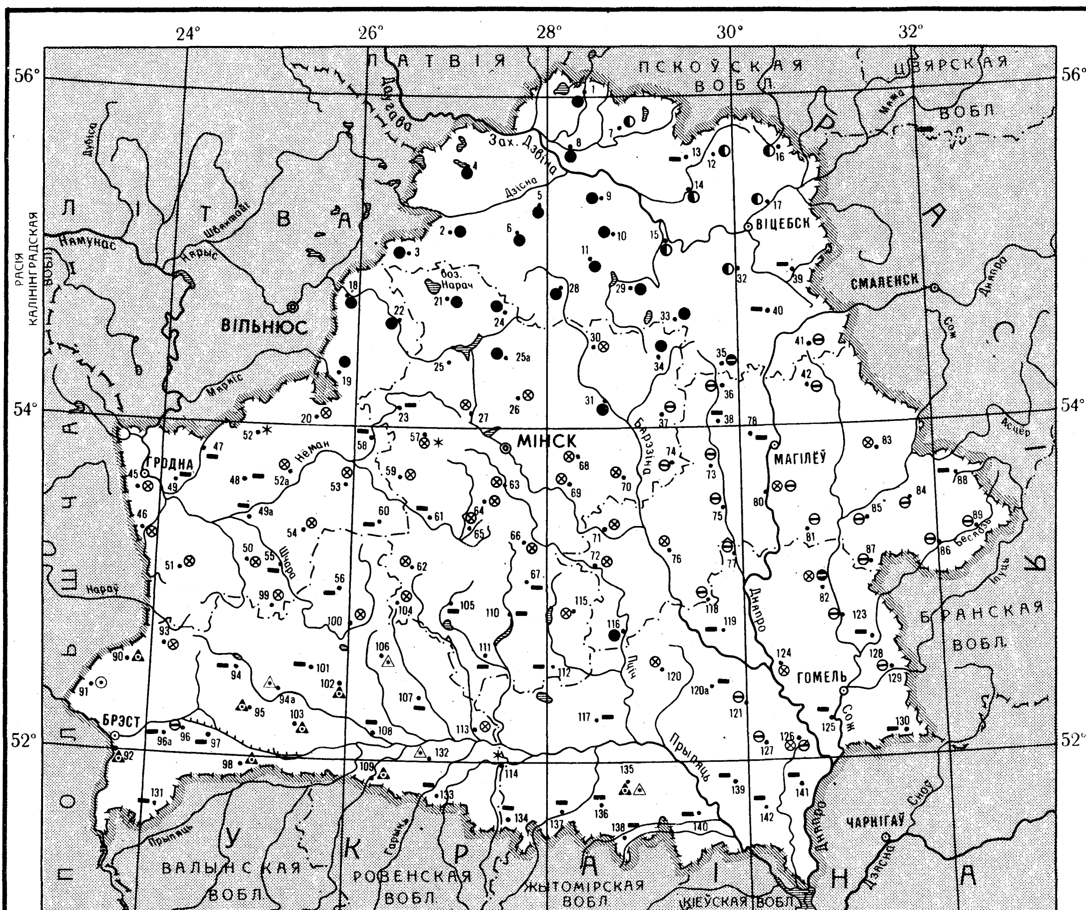
БАГУН (Ledum palustre L.) Карта № 260

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ СНІ́ТКА

⊖ СНЫ́ТКА

● ШНІ́ТКА

◐ ШНІЦЬ

⊖ ШНЫ́ТКА

⊙ СНЫТЫ́

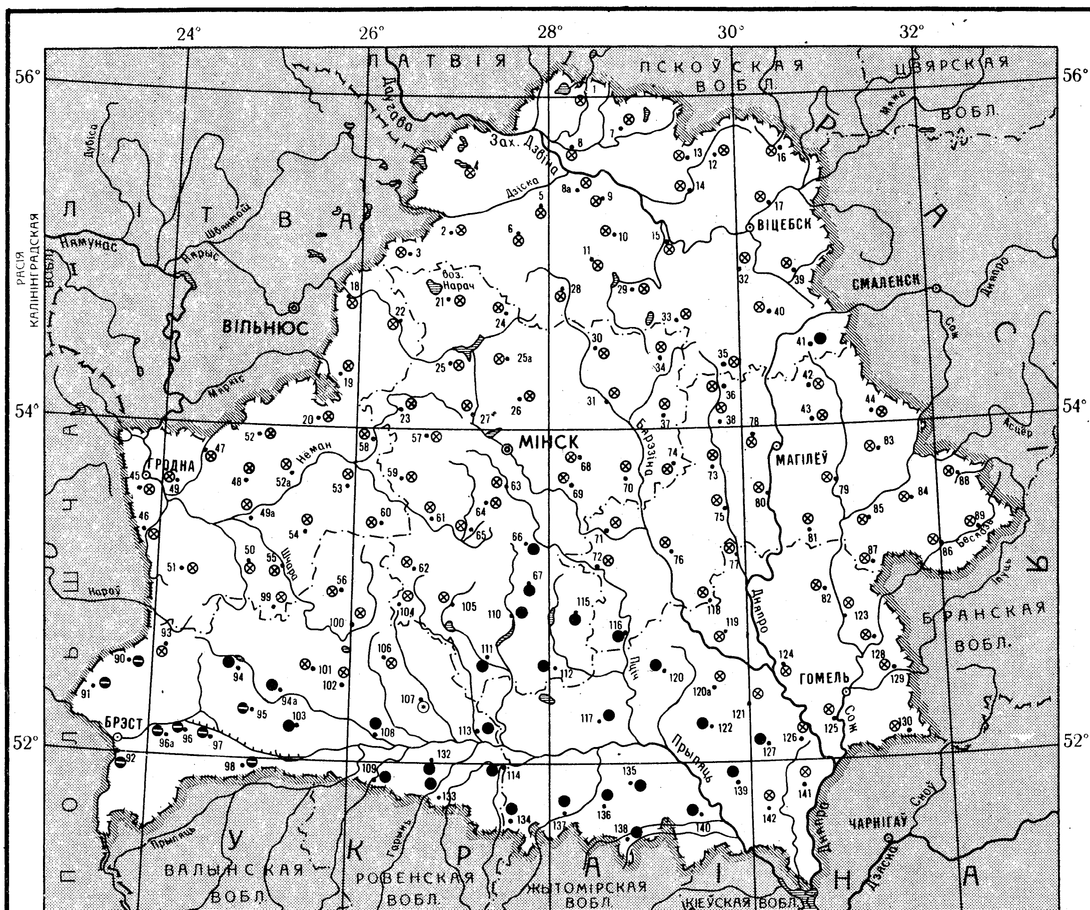
▲ МО́РКВА

△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

✱ адзінкавыя назвы

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

МАКРЫ́ЦА

МАКРЭ́Ц

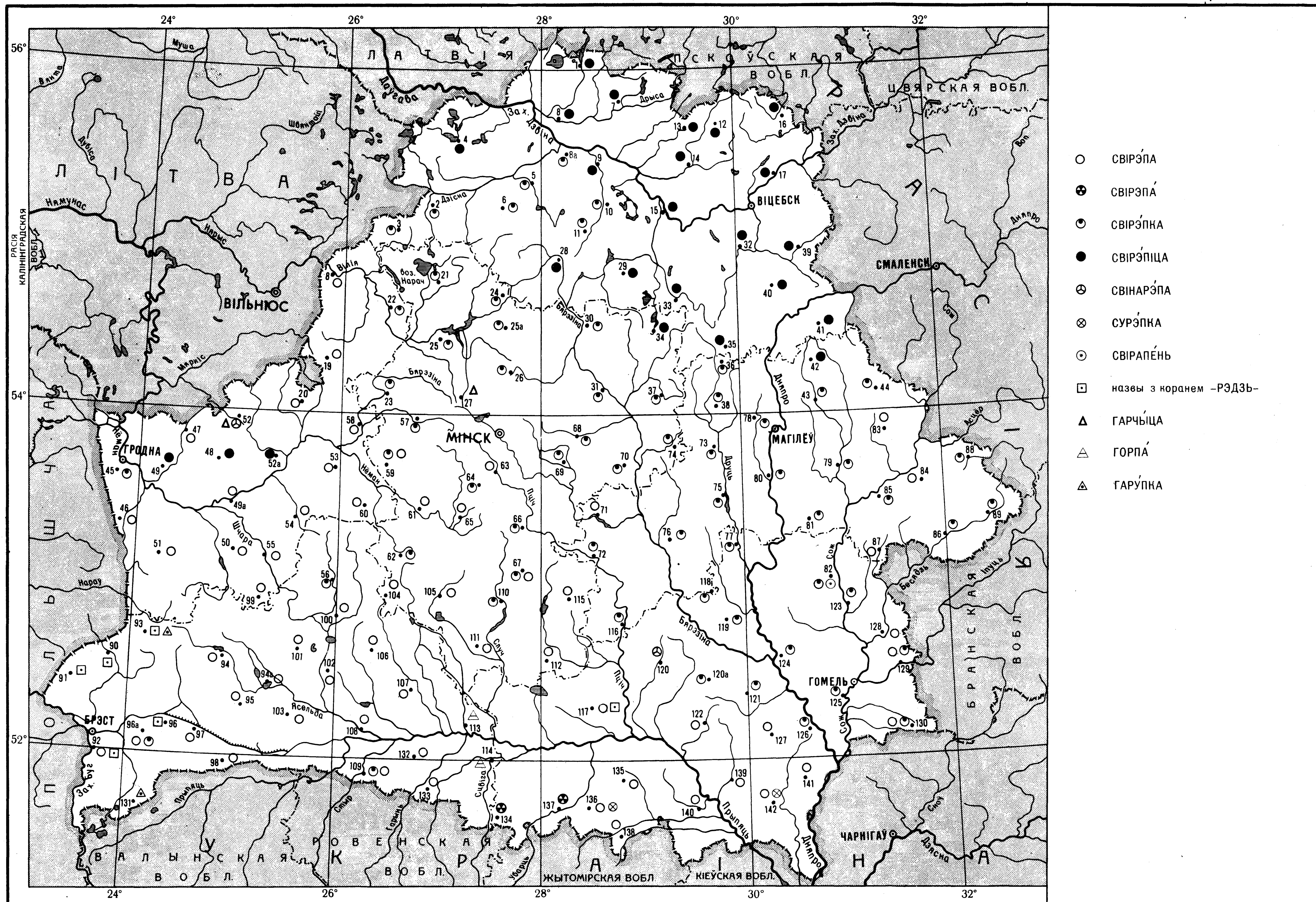
МОКРЭ́ЦЬ

МОКРЭ́З

Маштаб 1: 5 000 000

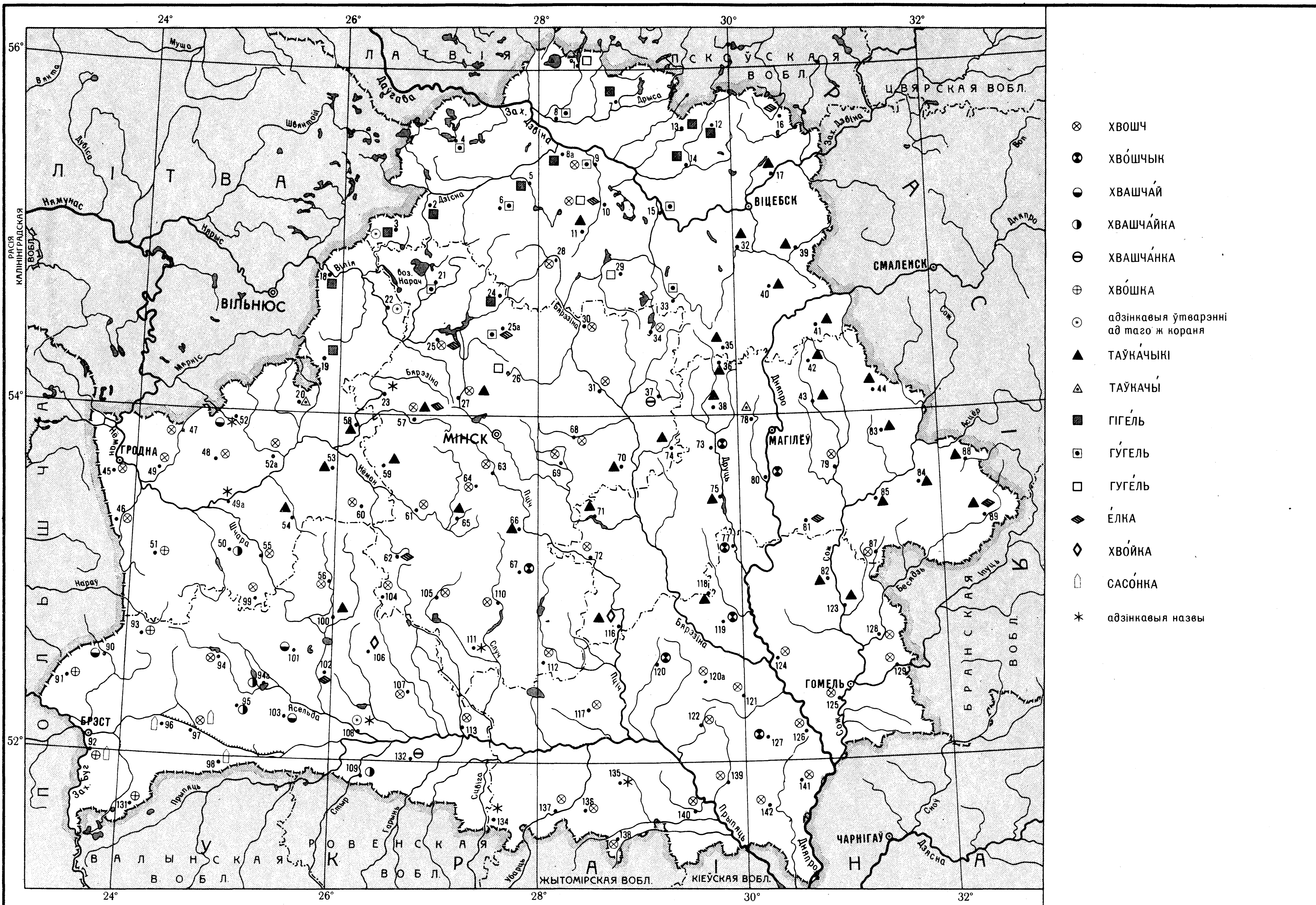
СВІРЭПА (Barbarea vulgaris R.Br.)

Карта № 264

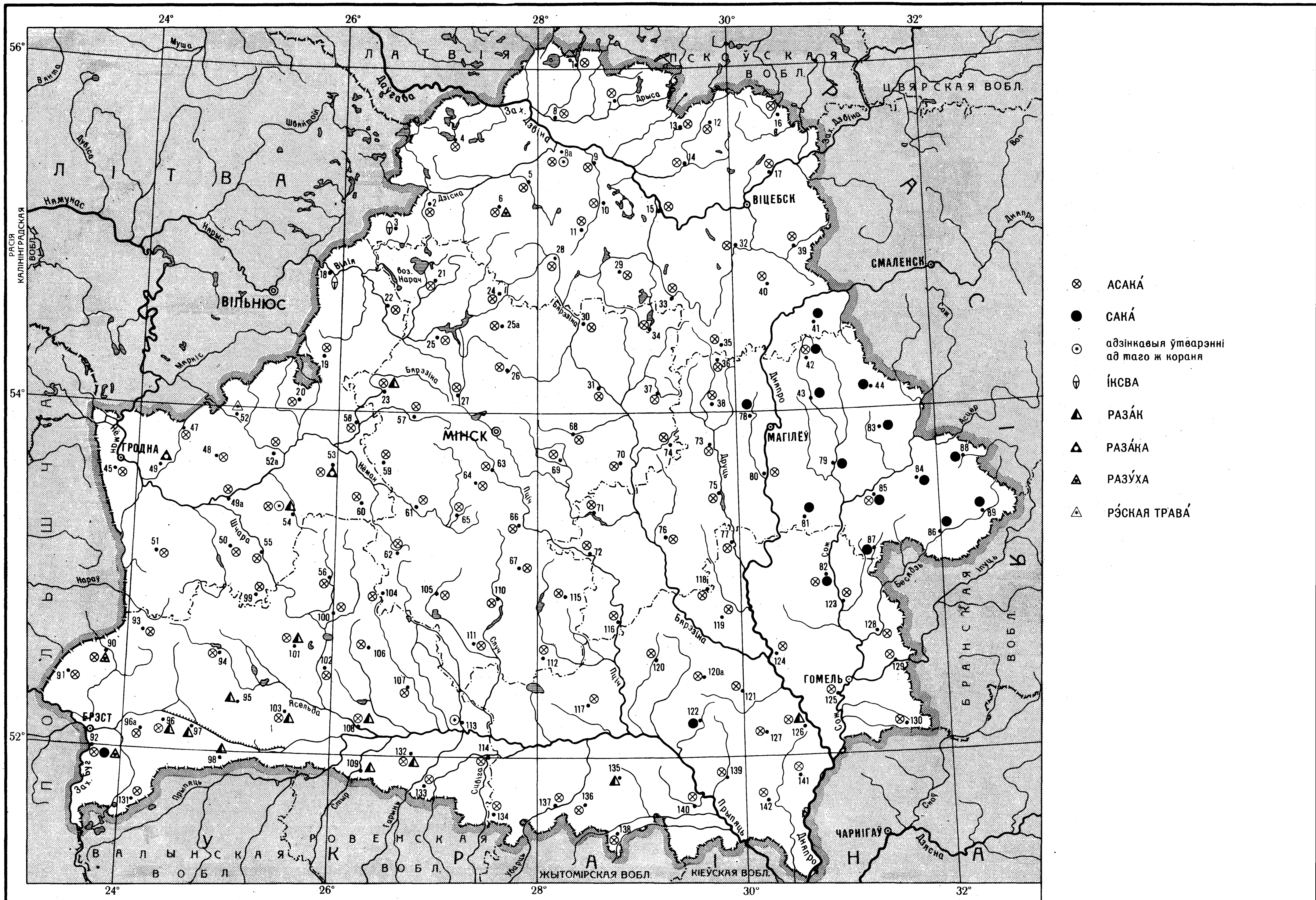

Маштаб 1 : 3 000 000

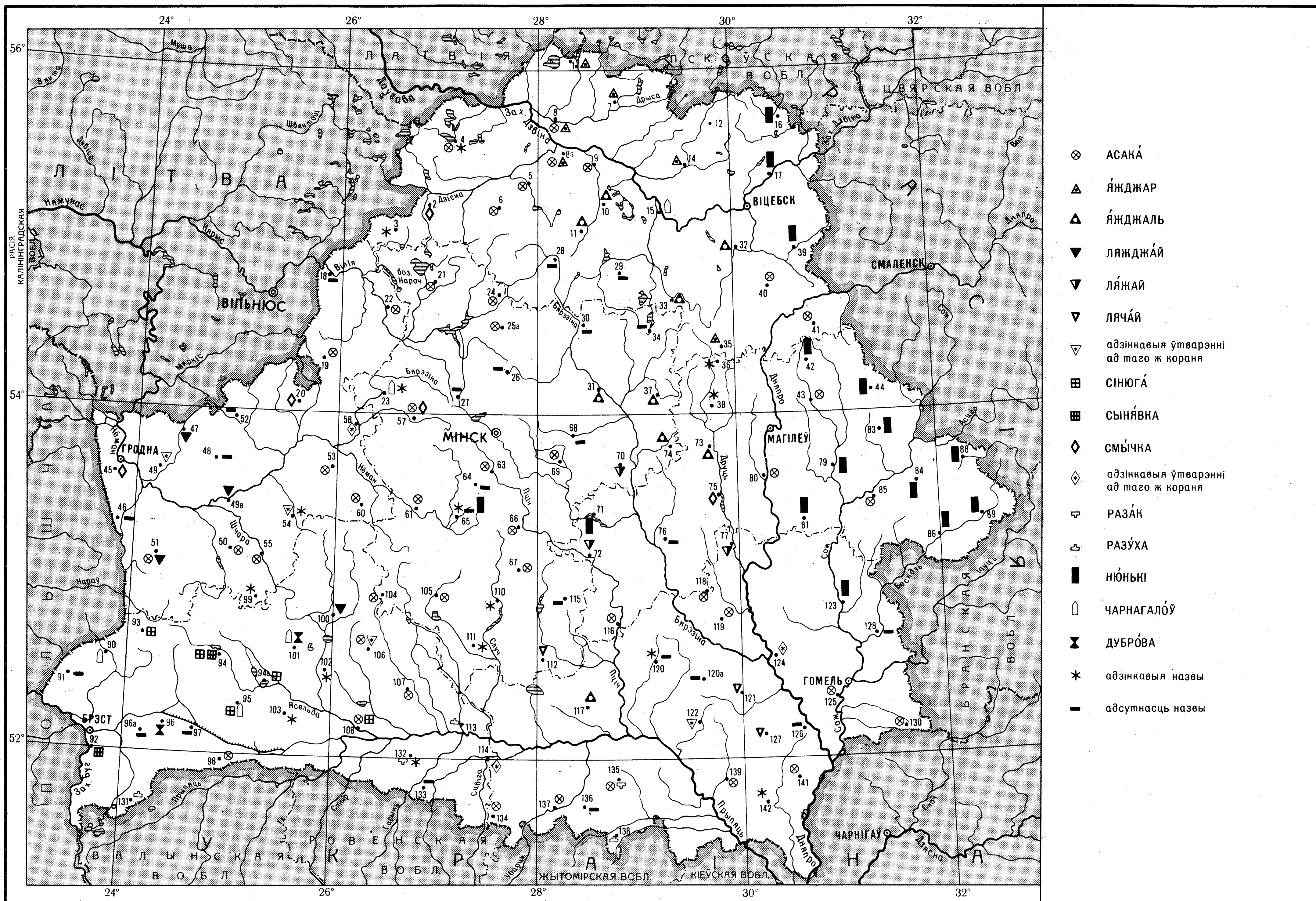
ПАЛЯВЫ ХВОШЧ (Equisetum arvense L.)

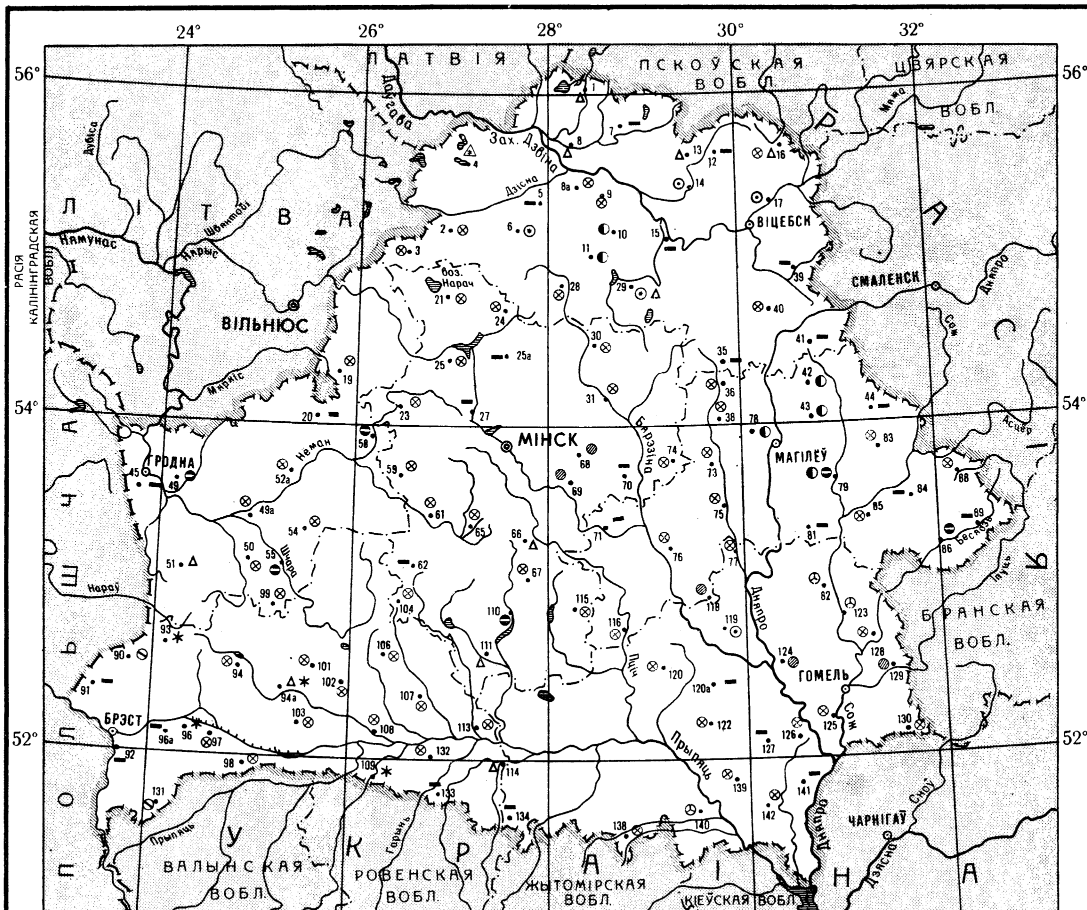
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ РАЗА́К

◐ ПАРЭ́З

⊖ МАТАРЭ́З

◍ РЭ́ЗНІК

СЕРПАРЭ́ЗНІК

⊙ РАЗУ́ХА

⊘ РЫЗЫ́Й

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

△ АСО́Т

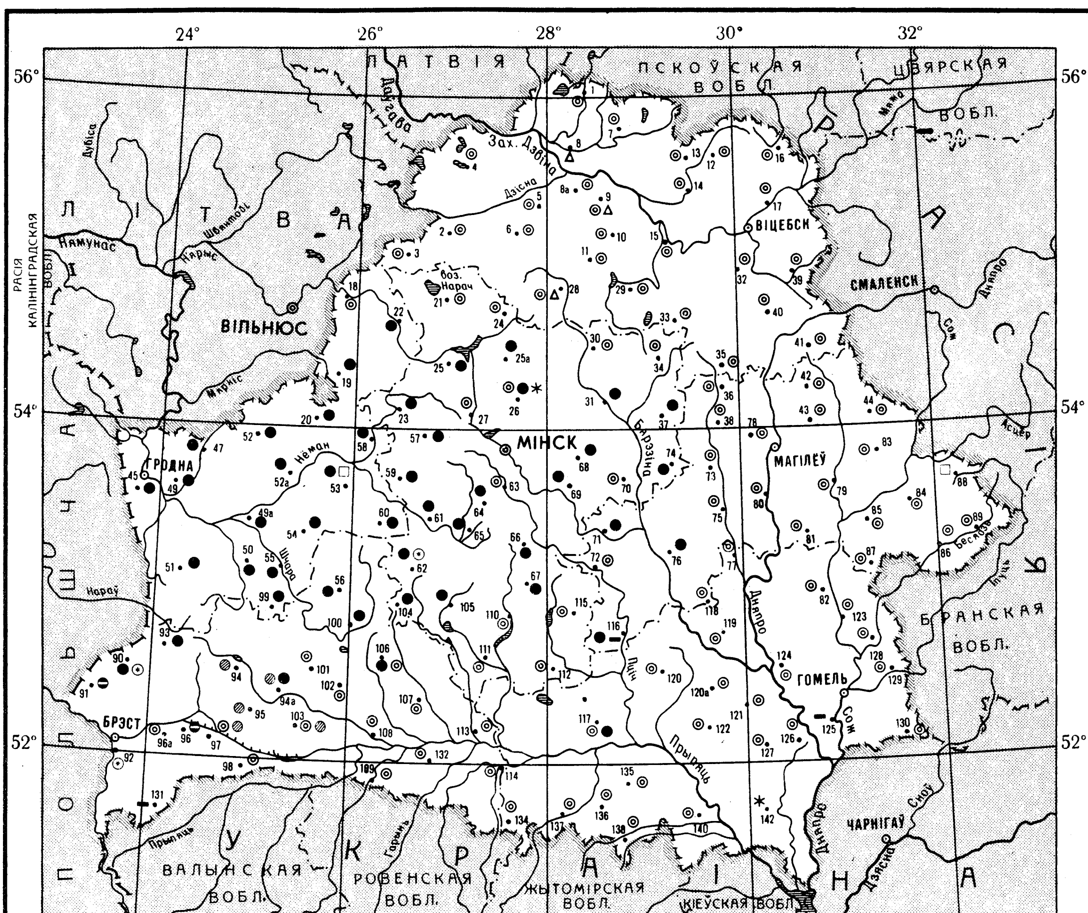
АСО́ТА

∗ адзінкавыя назвы

▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

БАБОЎНІК (Menyanthes trifoliata L.) **Карта №269**

◎ БАБОЎНІК

БАБОЎНЯК

БОБОВНЫК

● БАБОК

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

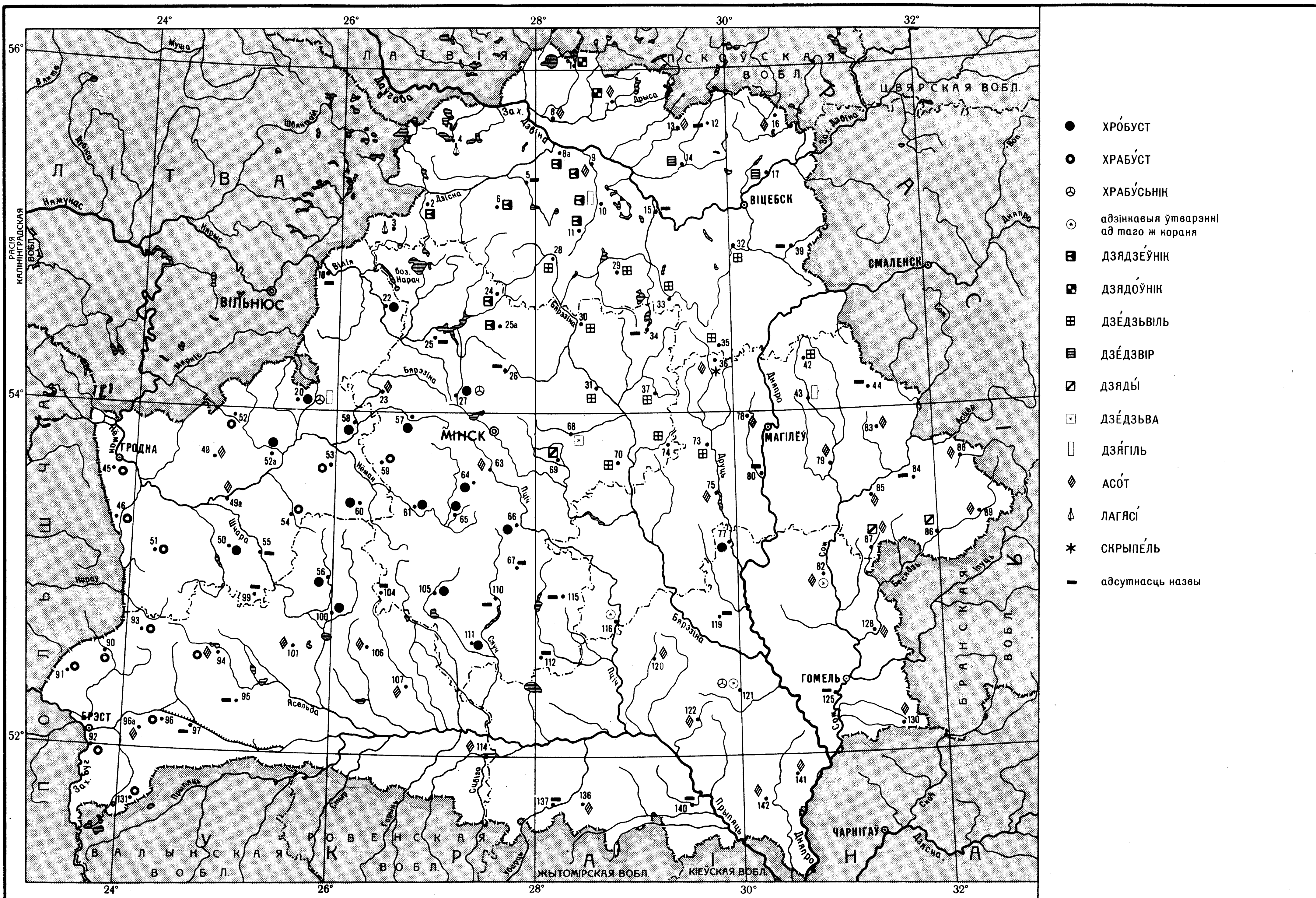
□ ТРЫЛІСНІК

△ КАЗЯТНІК

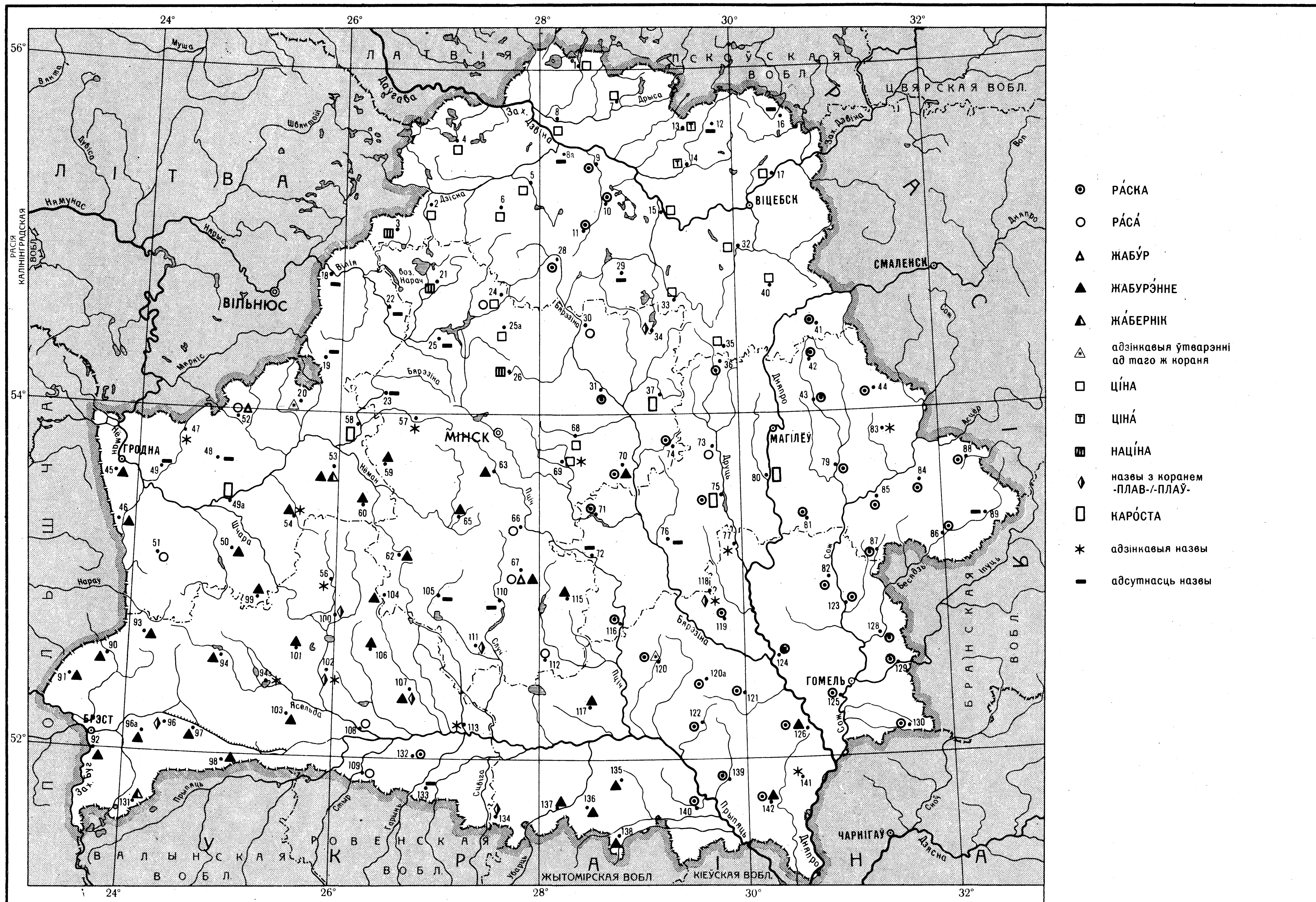
* адзінкавыя назвы

— адсутнасць назвы

Маштаб 1:5 000 000

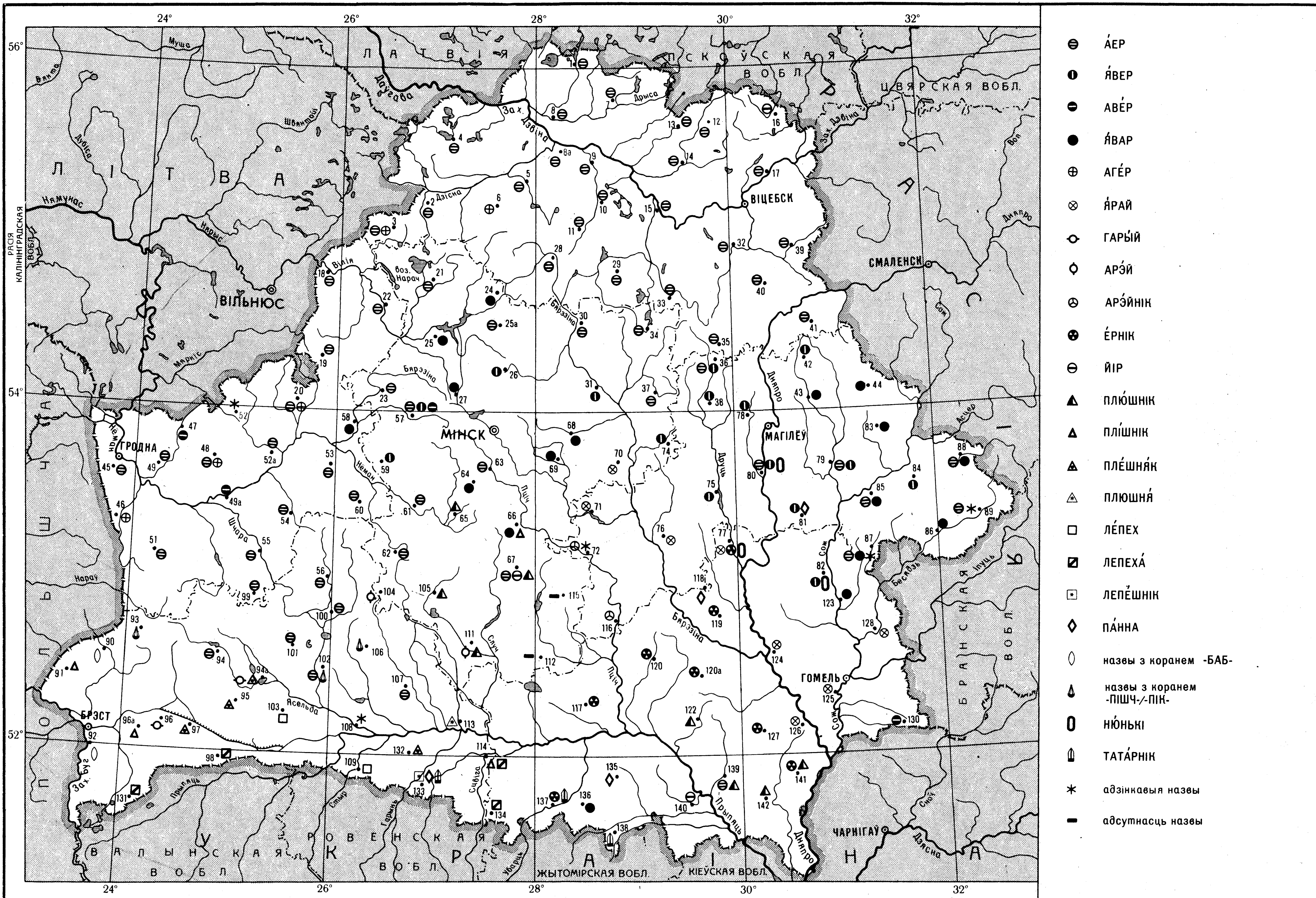
ХРО́БУСТ
ХРАБУ́СТ
ХРАБУ́СЬНІК
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ДЗЯДЗЕЎНІК
ДЗЯДО́ЎНІК
ДЗЕ́ДЗЬВІЛЬ
ДЗЕ́ДЗВІР
ДЗЯДЫ́
ДЗЕ́ДЗЬВА
ДЗЯ́ГІЛЬ
АСО́Т
ЛАГЯСІ́
СКРЫПЕ́ЛЬ
адсутнасць назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
РАСІЯ
ВІЛЬНЮС
ВІЦЕБСК
СМАЛЕНСК
МІНСК
МАГІЛЁЎ
ГРОДНА
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ЧАРНІГАЎ
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
УКРАІНА
ПОЛЬШЧА
Маштаб 1 : 3 000 000

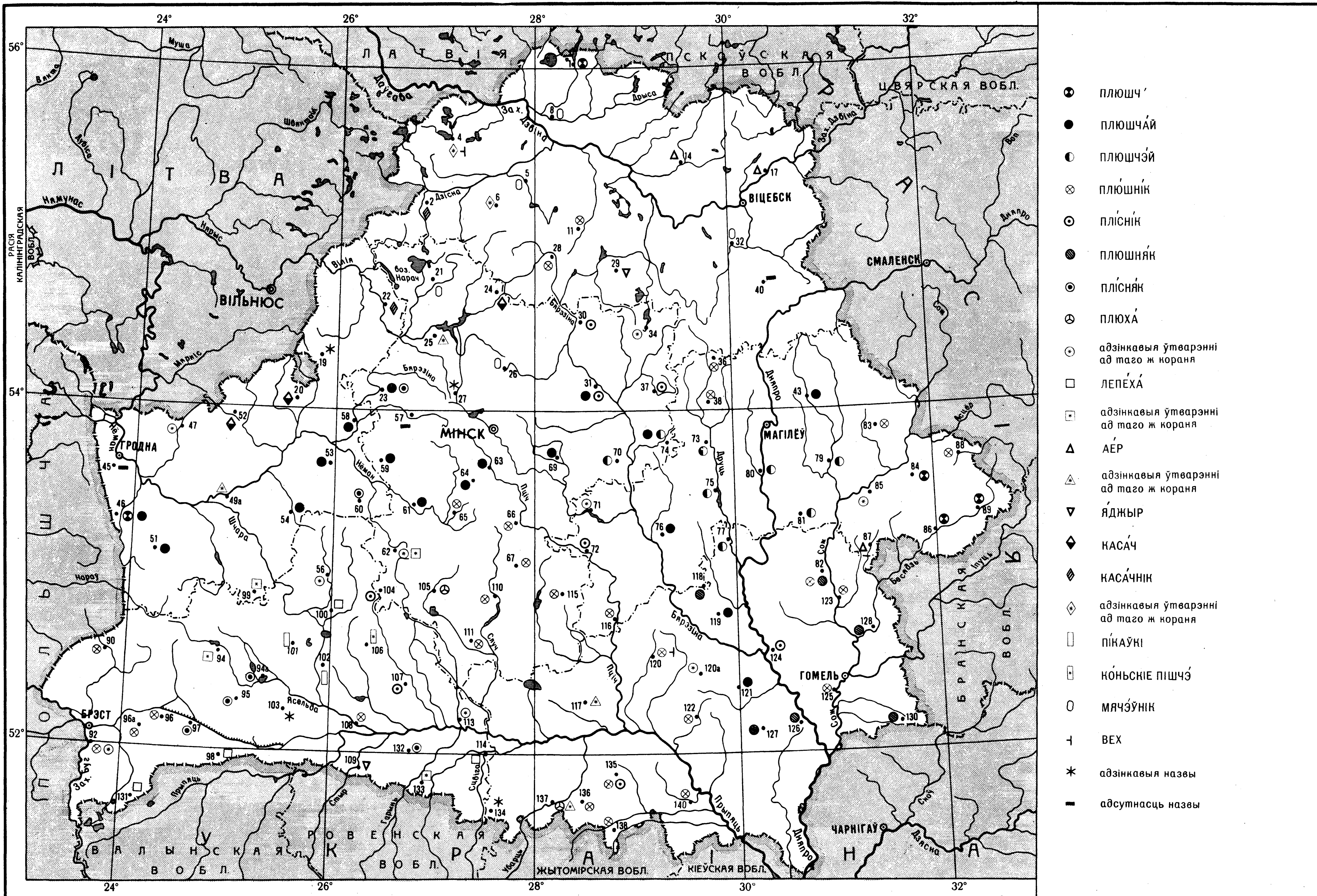
Маштаб 1 : 3 000 000

АЕР (Acorus calamus L.)

Карта № 272

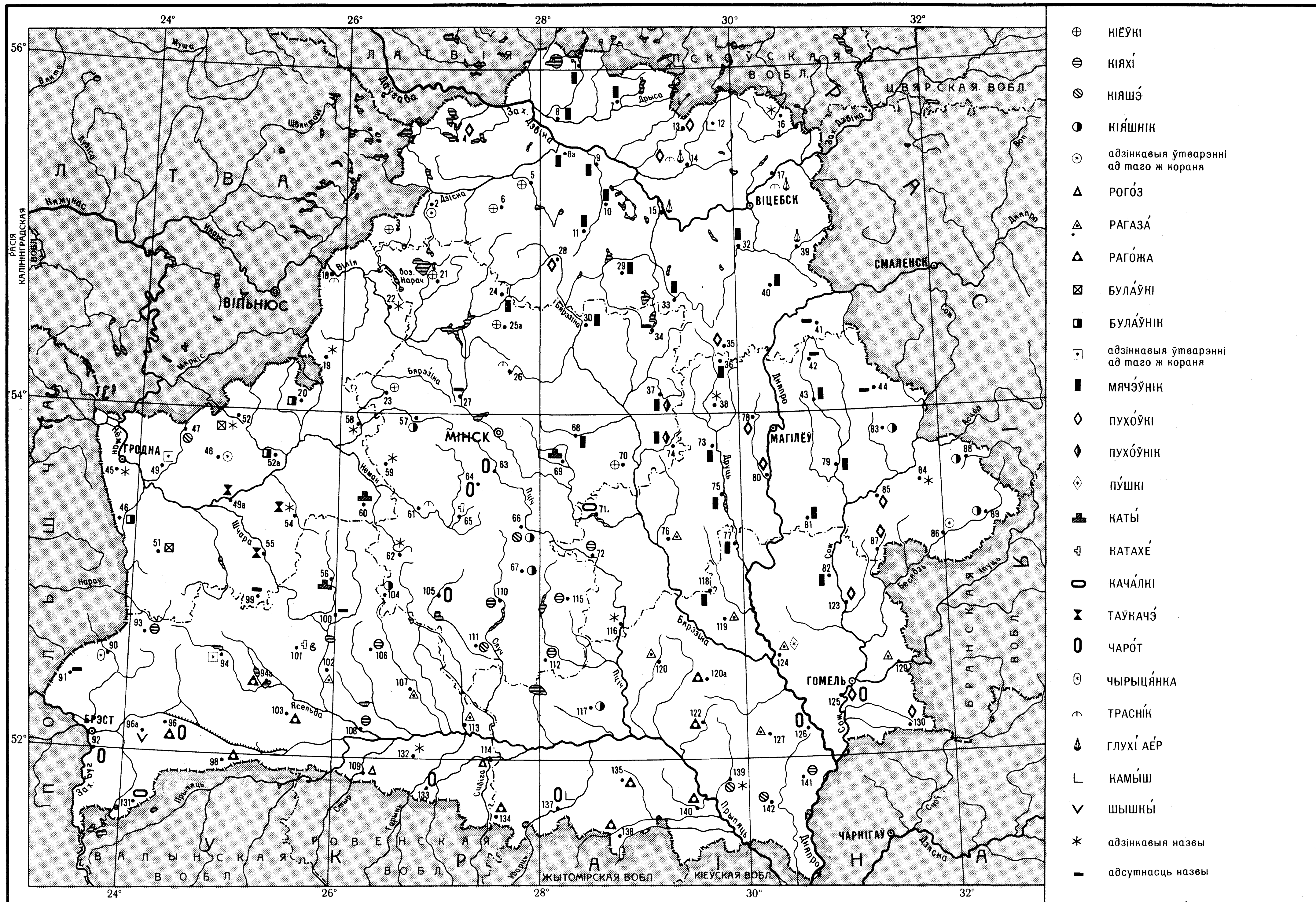

Маштаб 1 : 3 000 000

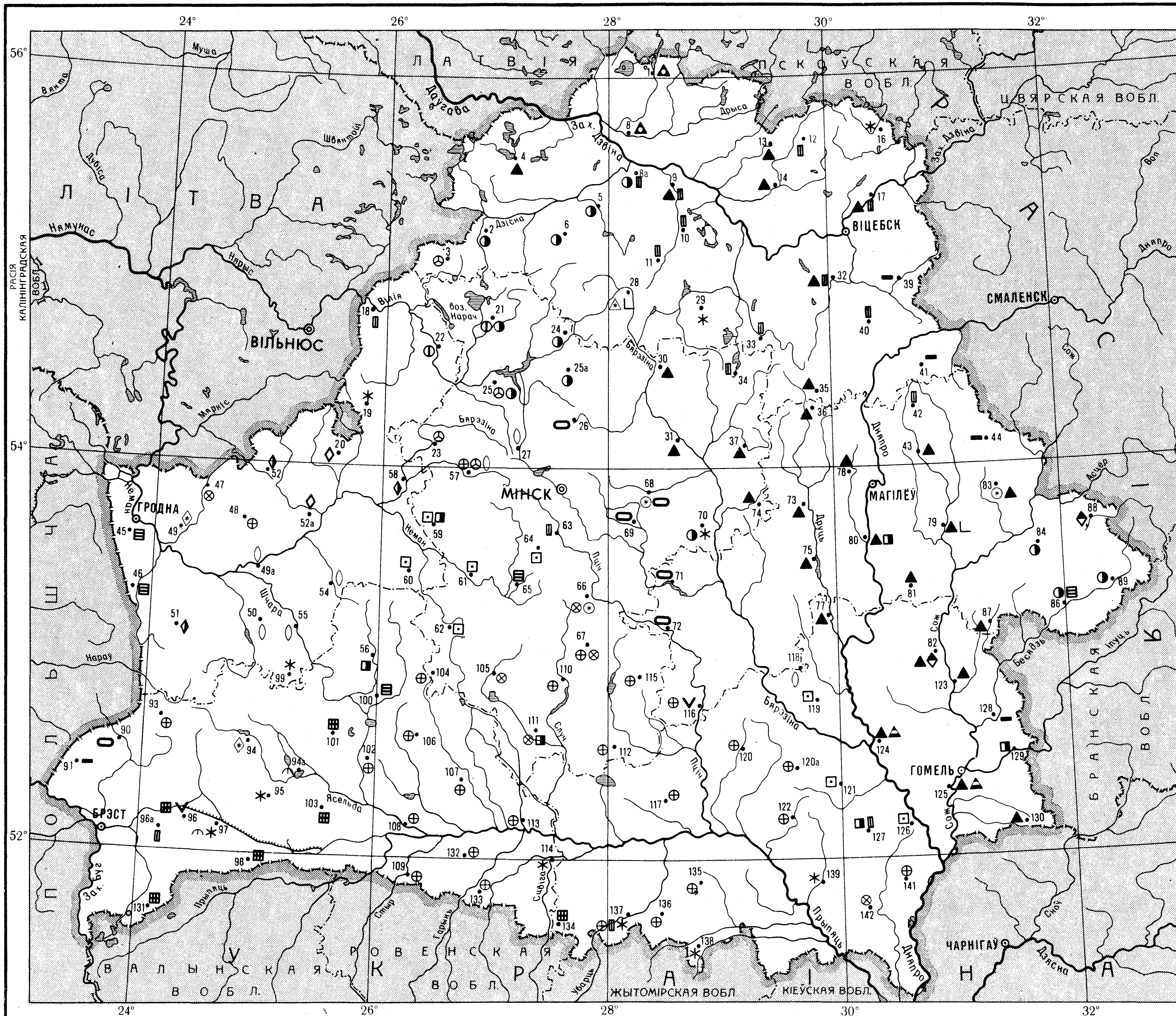

Маштаб 1 : 3 000 000

РАГОЗ (Typha latifolia L.) Карта № 274

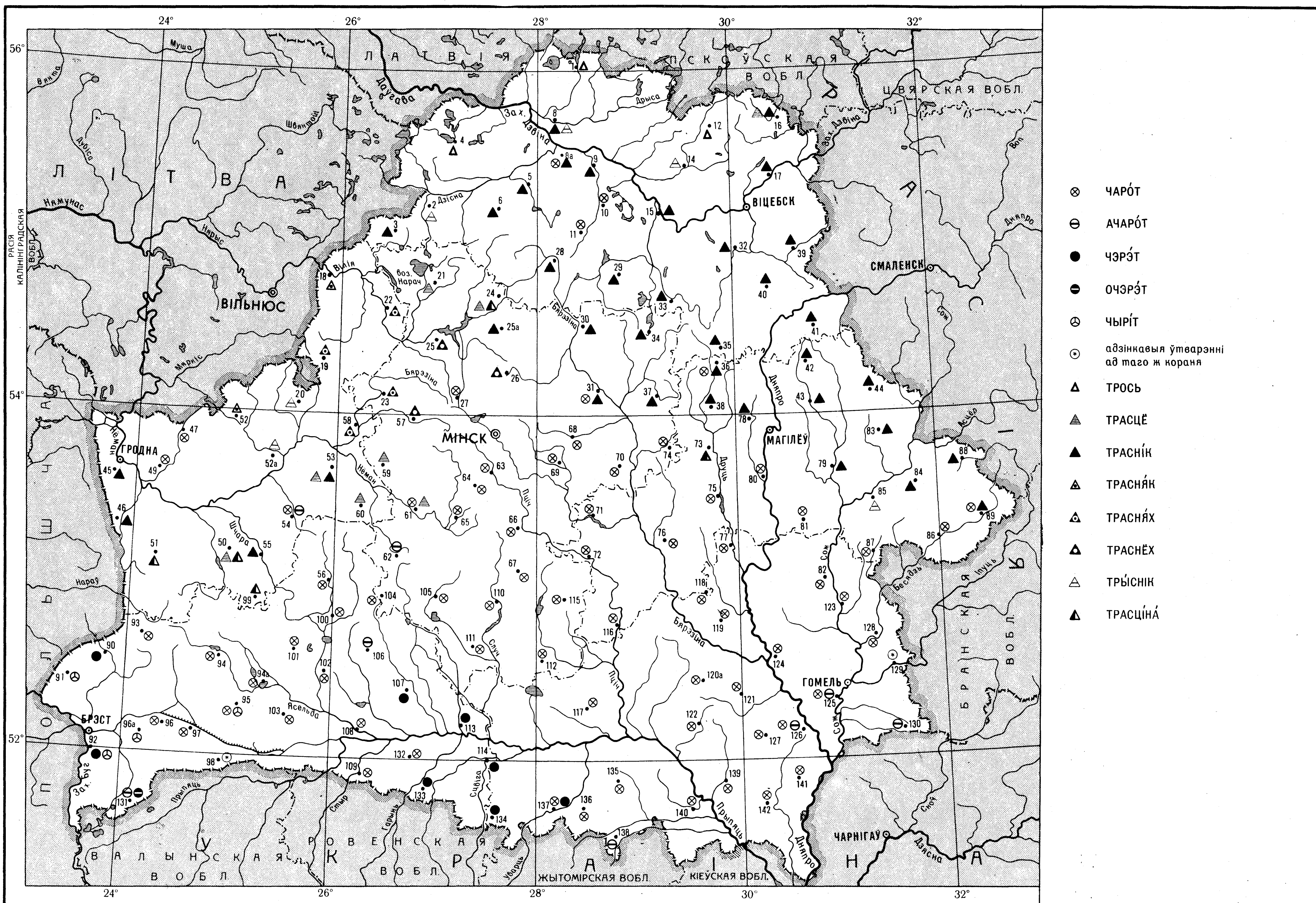

Маштаб 1 : 3 000 000

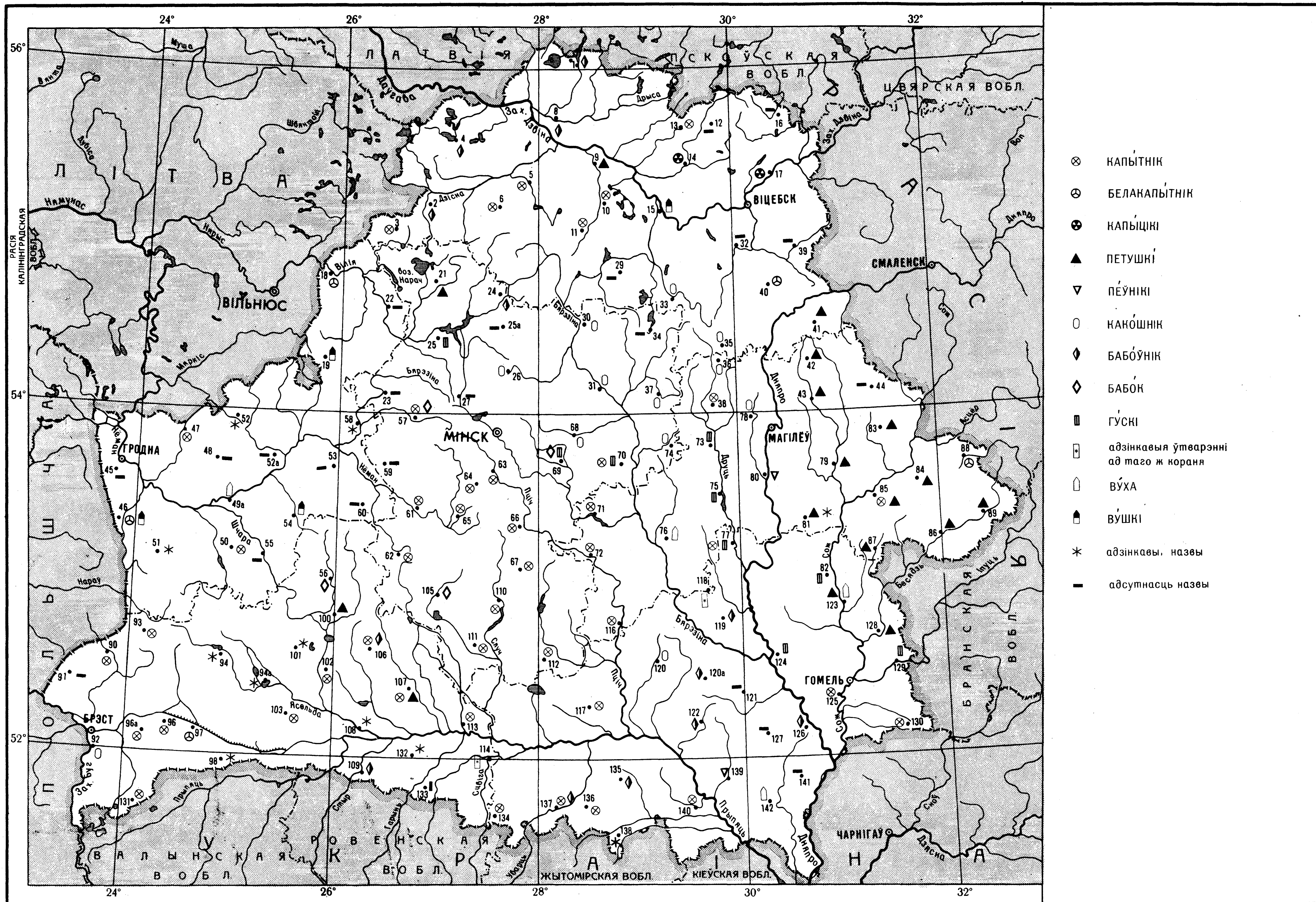

КІЯХІ
КІЯШЫ
КІЯЎКІ
КІЯЎКІ
КІЁЎКІ
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ПУХОЎКІ
ПУРХОЎКІ
ПУШКІ
ПУХОЎНІК
КАТЫ
КАТАХІ
КАЦЯХЕ
КОЦІКІ
БУЛАЎКІ
БУЛАЎНІК
БУЛДОЎКІ
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ТАЎКАЧЫ
КАЧАЛКІ
ШЫШКІ
ГАЛКІ
КАЧАНЫ
МЯЧОЎНІК
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы

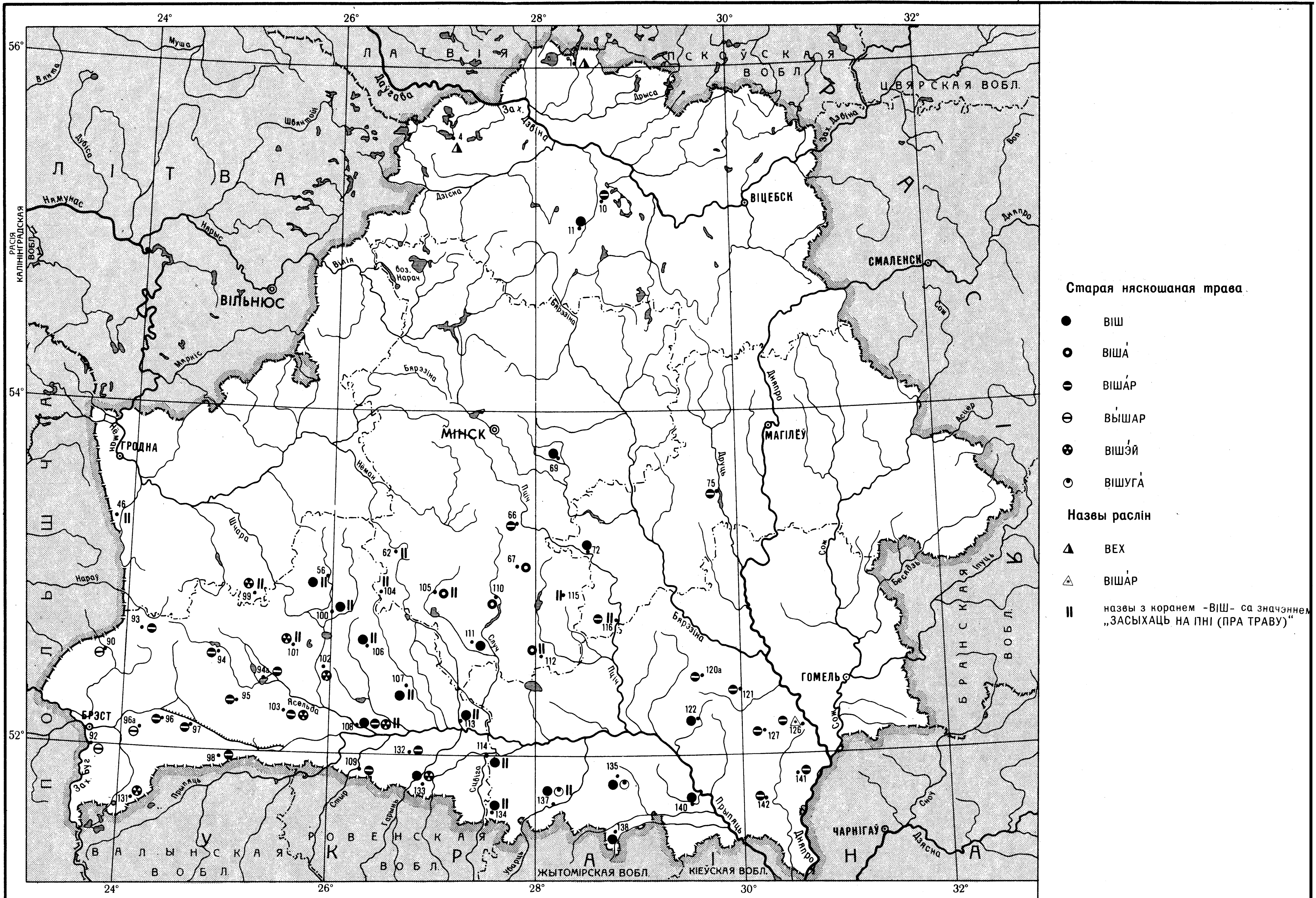
Маштаб 1 : 3 000 000

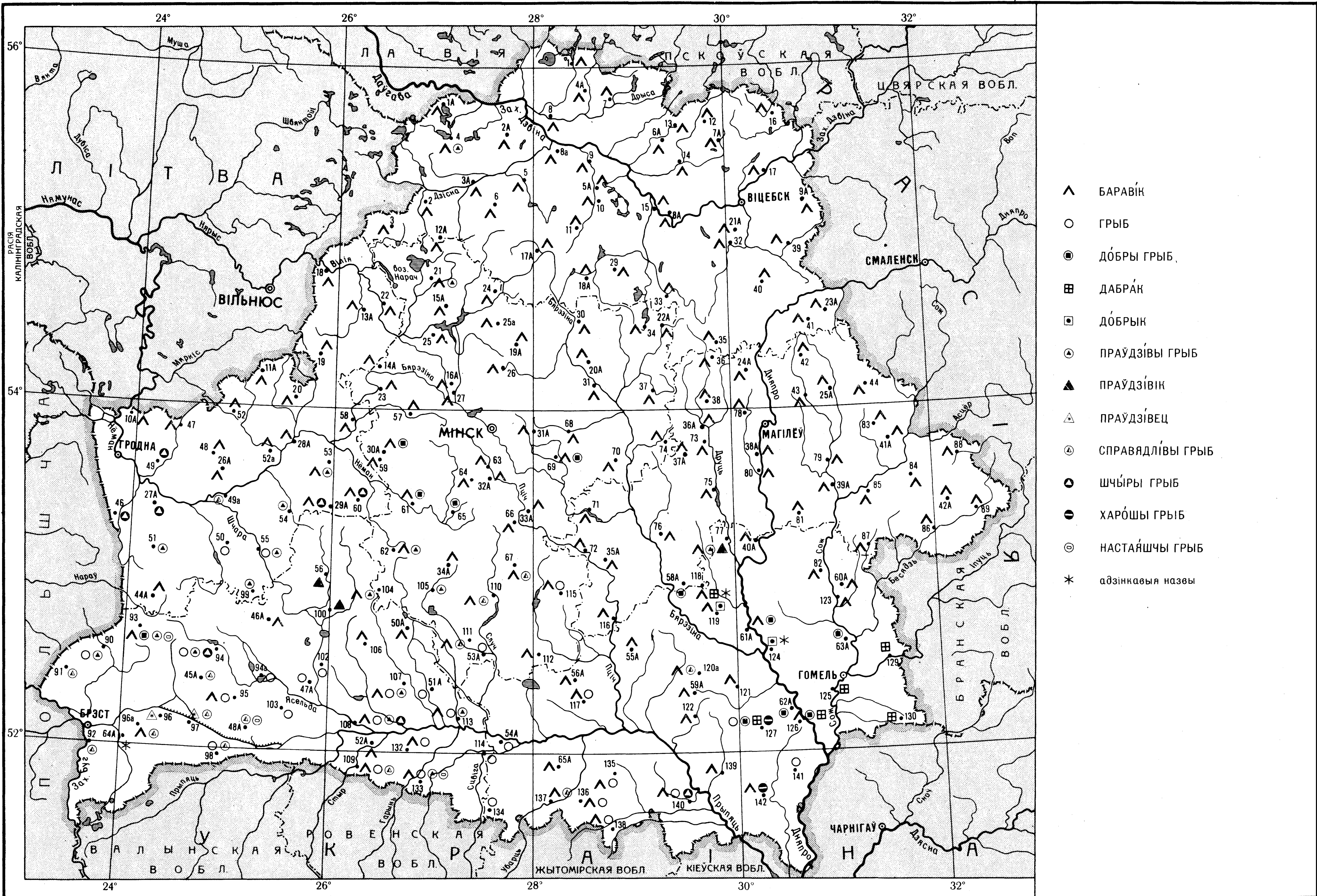
Маштаб 1 : 3 000 000

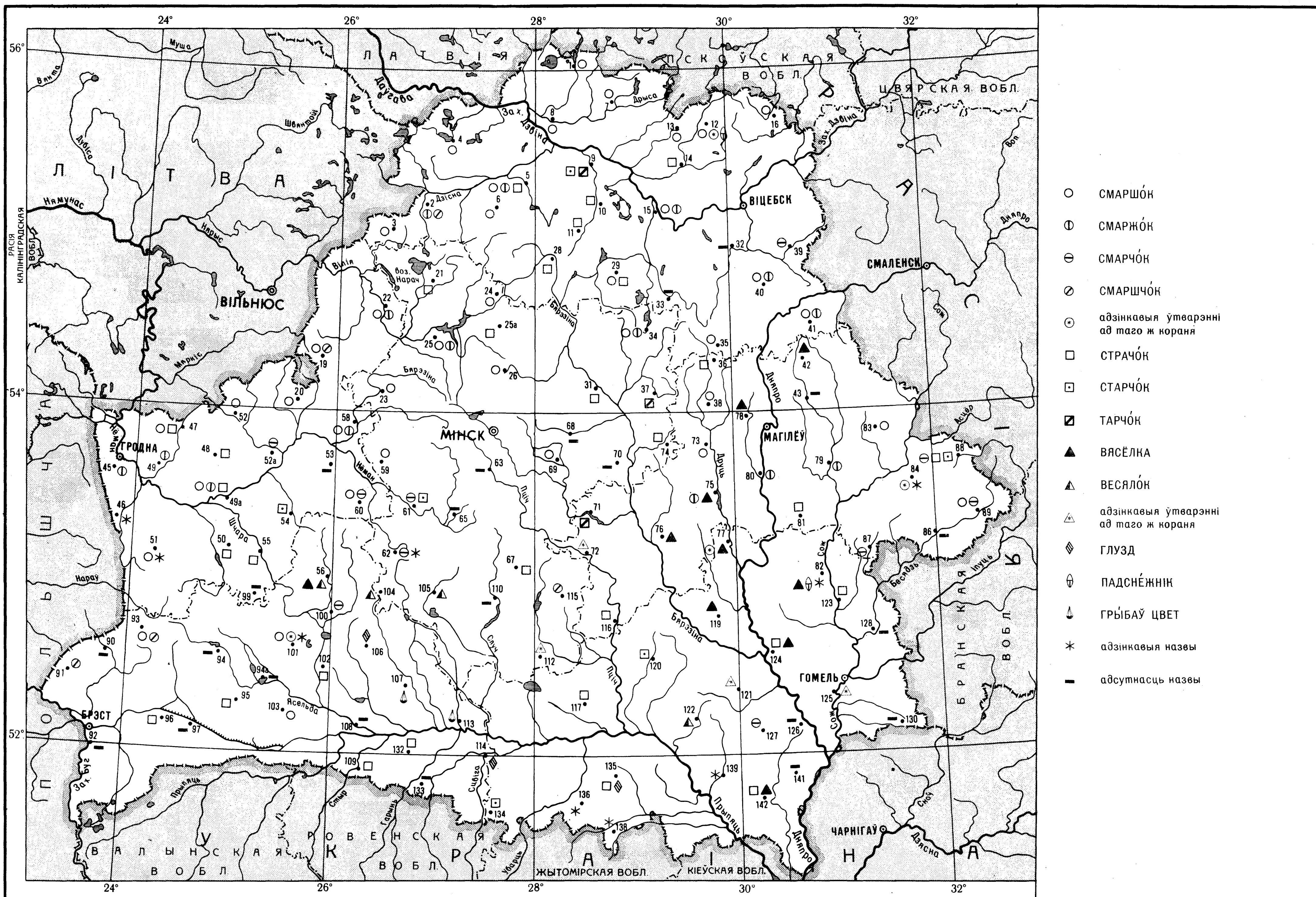
Маштаб 1 : 3 000 000

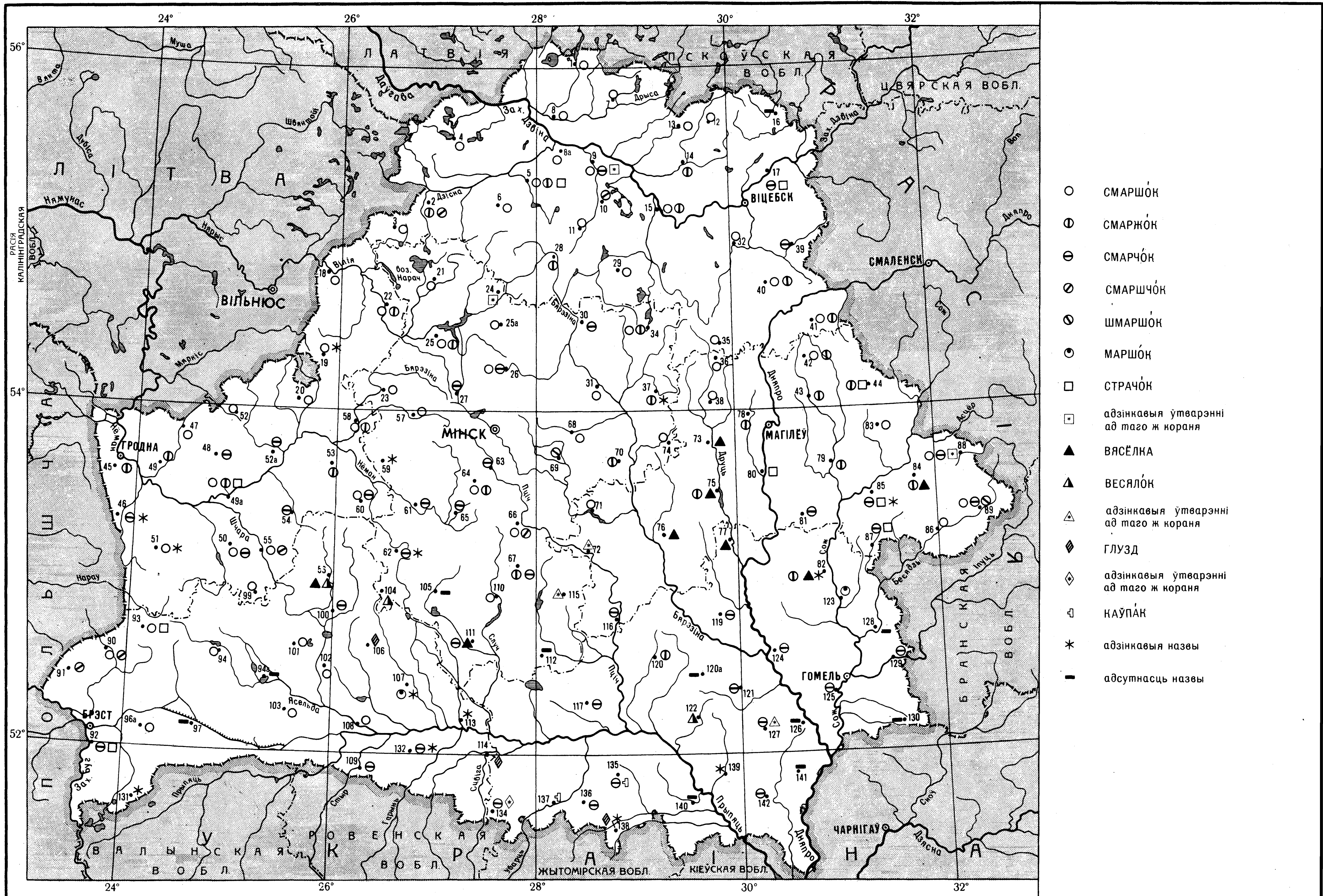
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

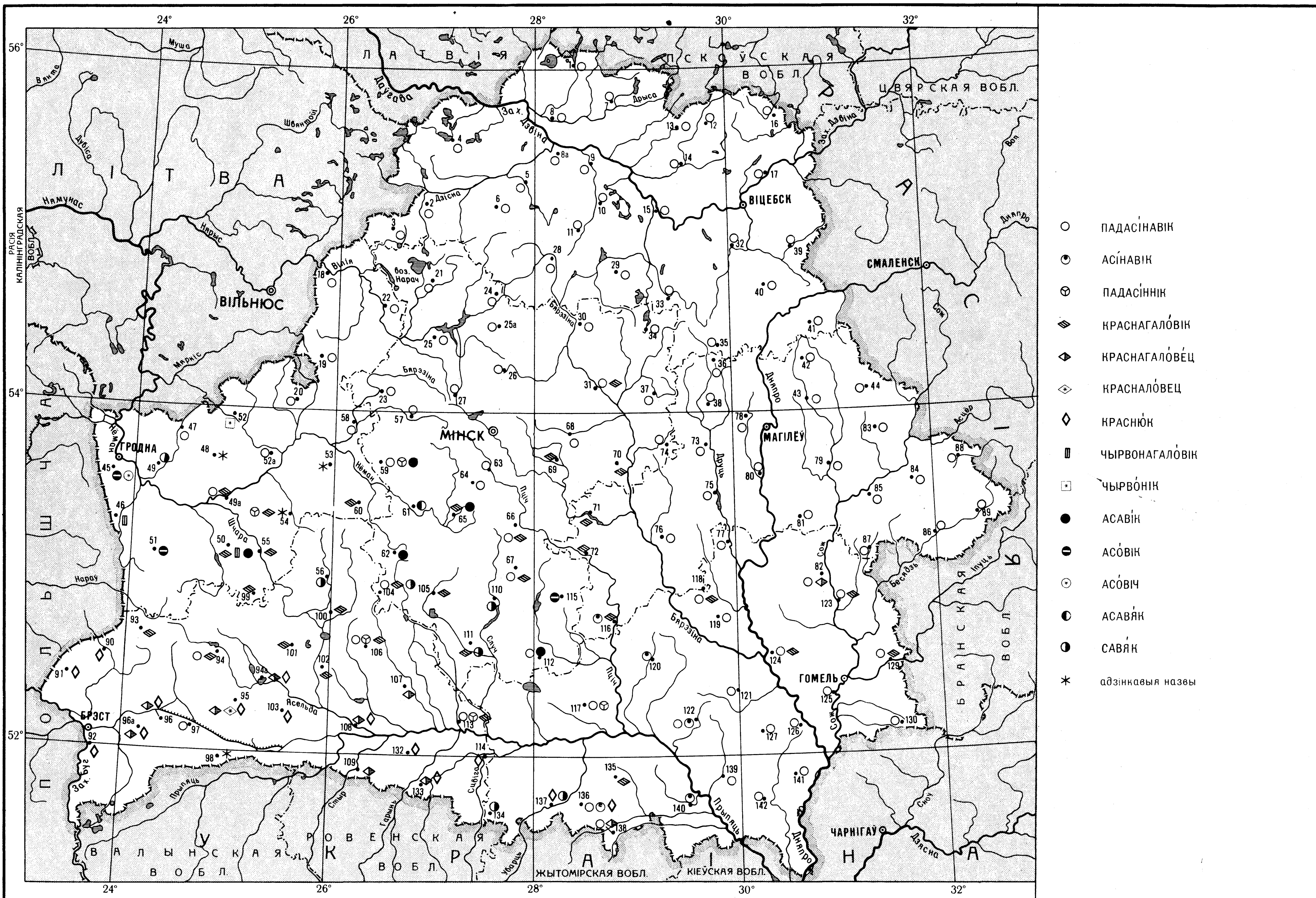

Маштаб 1 : 3 000 000

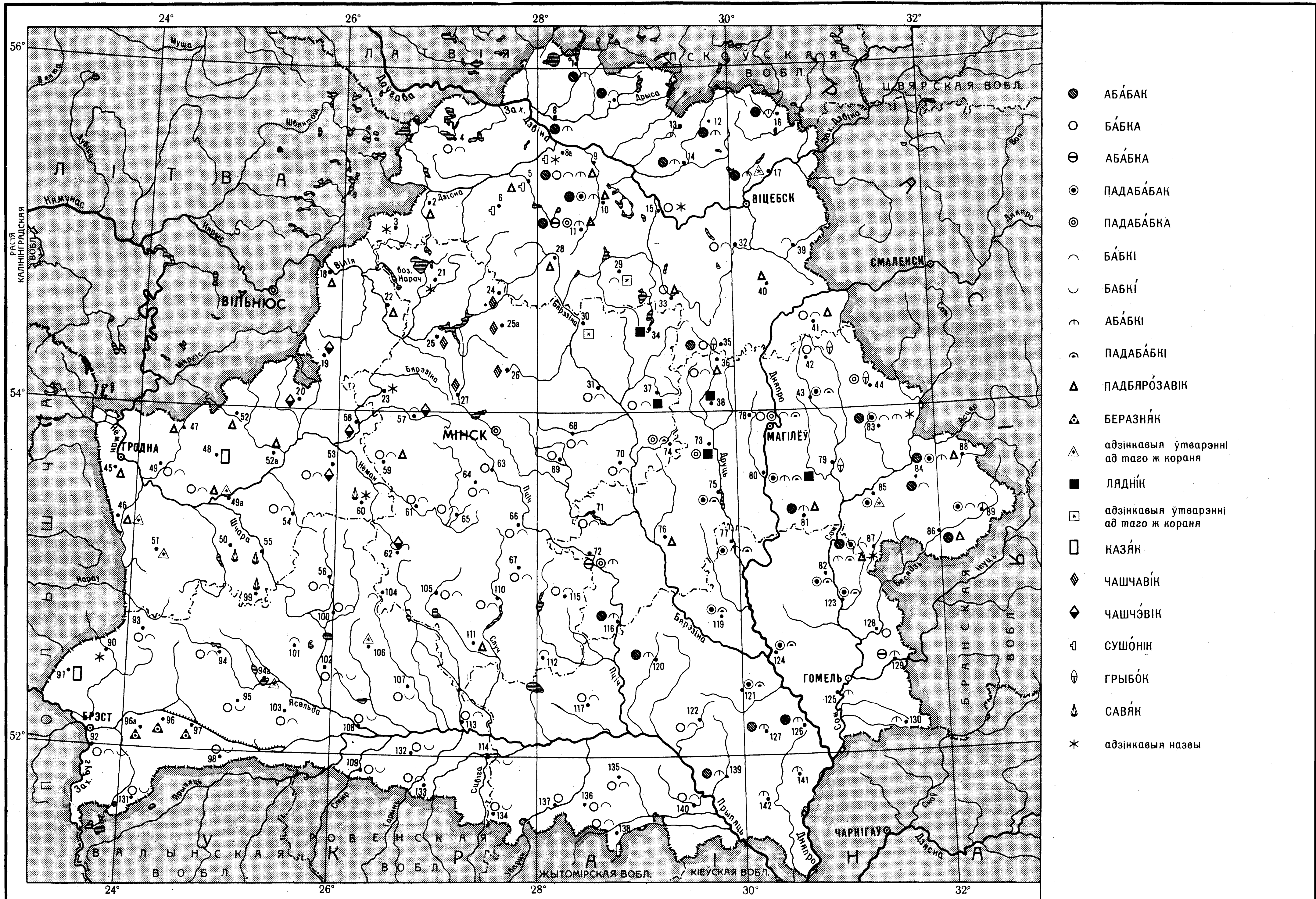

Маштаб 1 : 3 000 000

ПАДАСІНАВІК (Leccinum aurantiacum (Fr.) S.F. Gray f. aurantiacumi) І ІНШЫЯ ФОРМЫ

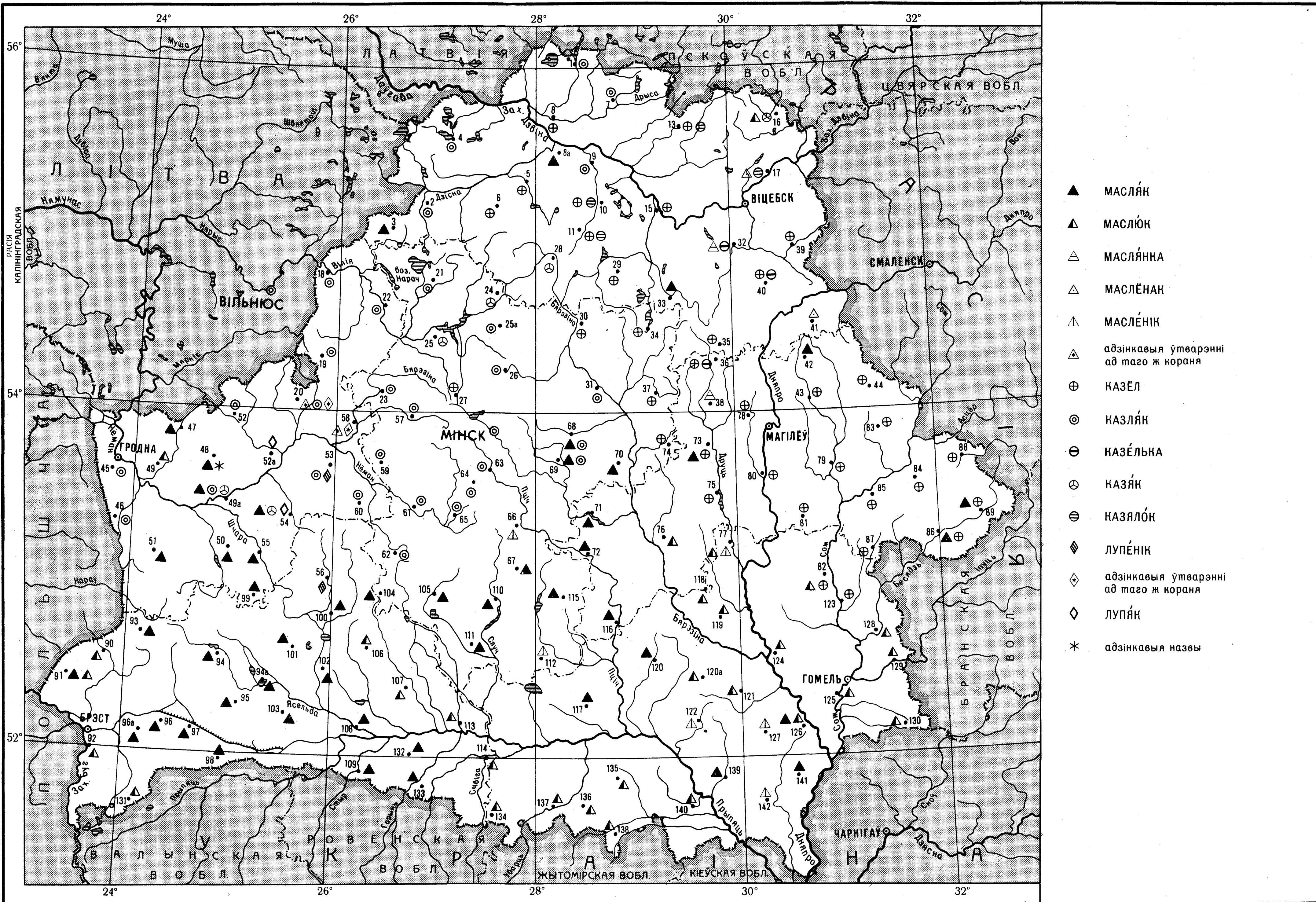
Маштаб 1 : 3 000 000

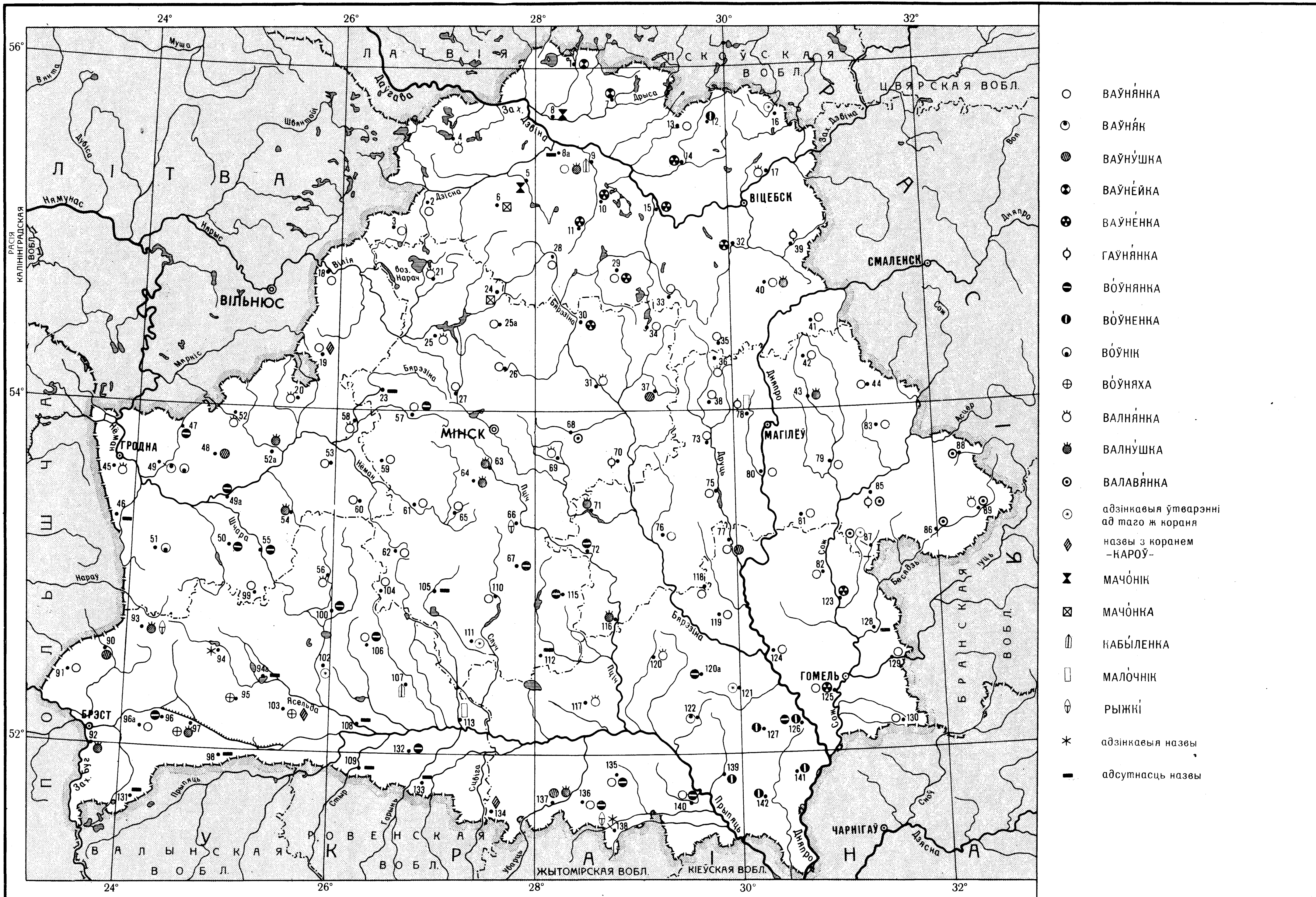
Маштаб 1 : 3 000 000

МАСЛЯК (Suillus luteus (Fr.) S.F. Gray, Suillus granulatus (Fr.) O. Kuntze)

Карта № 284

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

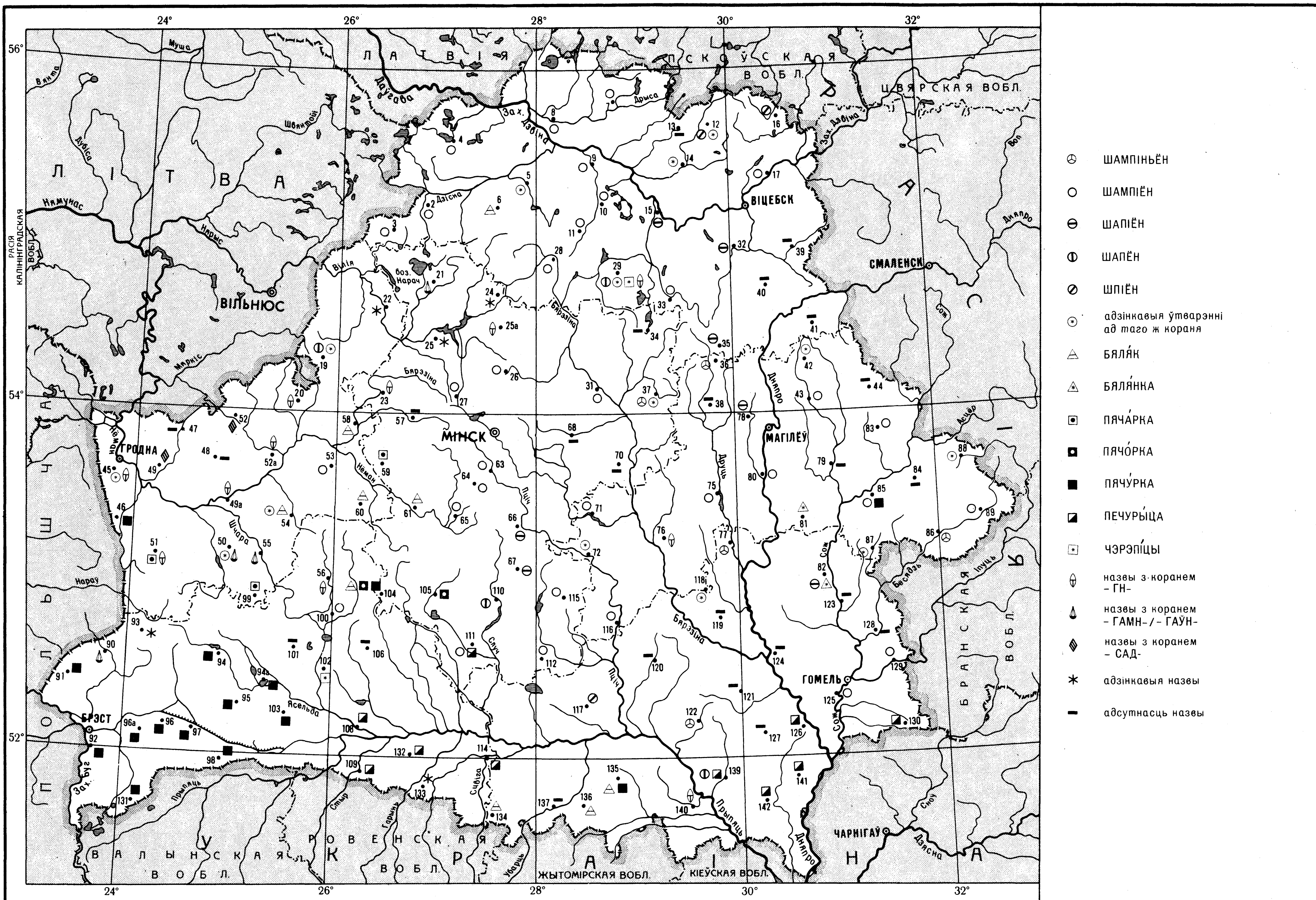
СЫРАЕЖКА (Russula S.F. Gray)

Карта № 286

- ○ СУРАВЕ́ЖКА
- ⊙ СУРАВЕ́ЖА
- ● СЫРАВЕ́ЖКА
- ◉ СЫРЫВЕ́ЖА
- △ СУРАЕ́ЖКА
- △ СУРАЕ́ЖА
- △ СУРАЕ́ЖЫНА
- ▲ СЫРАЕ́ЖКА
- ▲ СЫРАЯ́ЖКА
- △ СЫРАЕ́ЖА
- △ СЫРАЕ́ГА
- △ СЫРАГЕ́ЖКА
- ✳ адзінкавыя назвы
- ▬ адсутнасць назвы

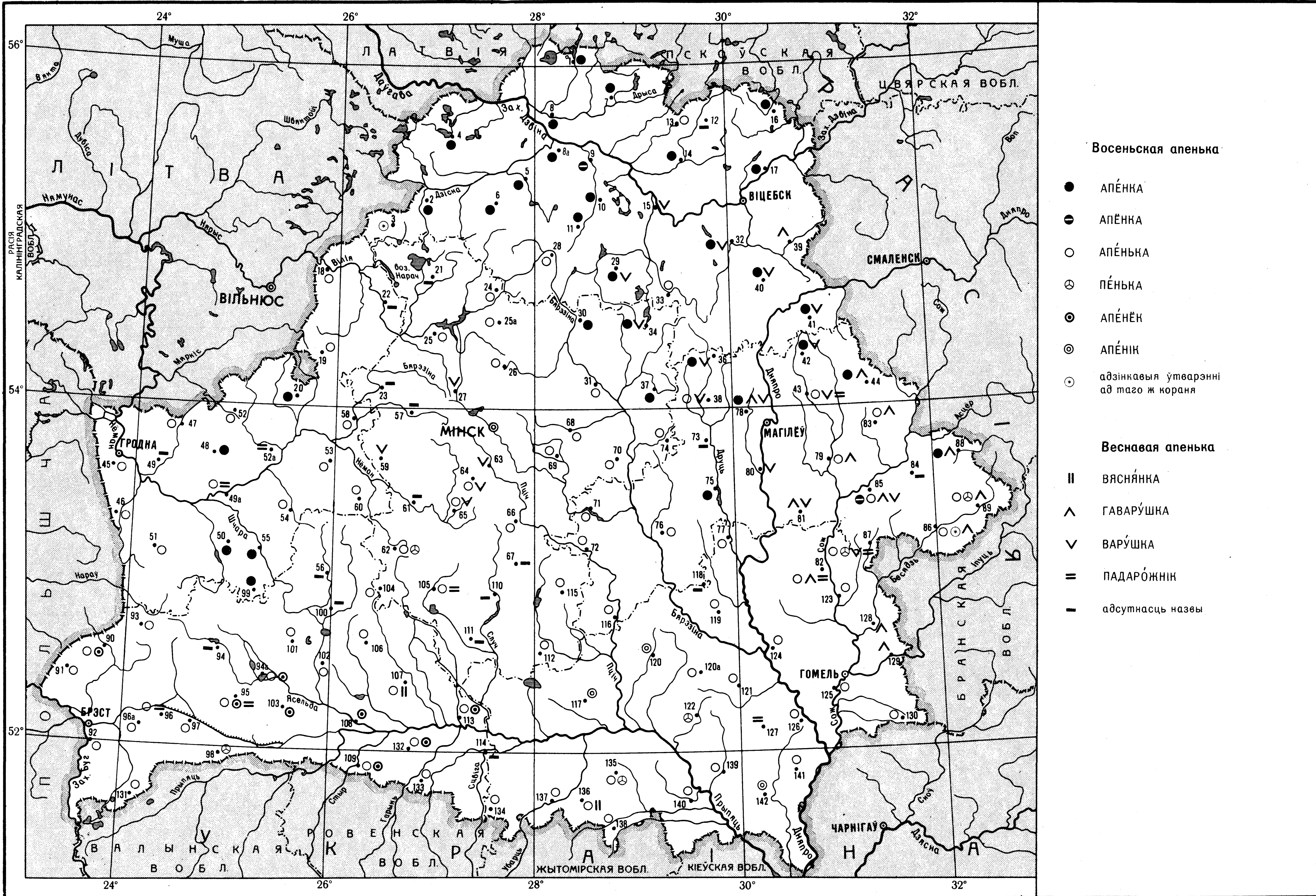

ШАМПІНЬЁН [Agaricus campester Fr., Agaricus arvensis (Secr.)]

Маштаб 1 : 3 000 000

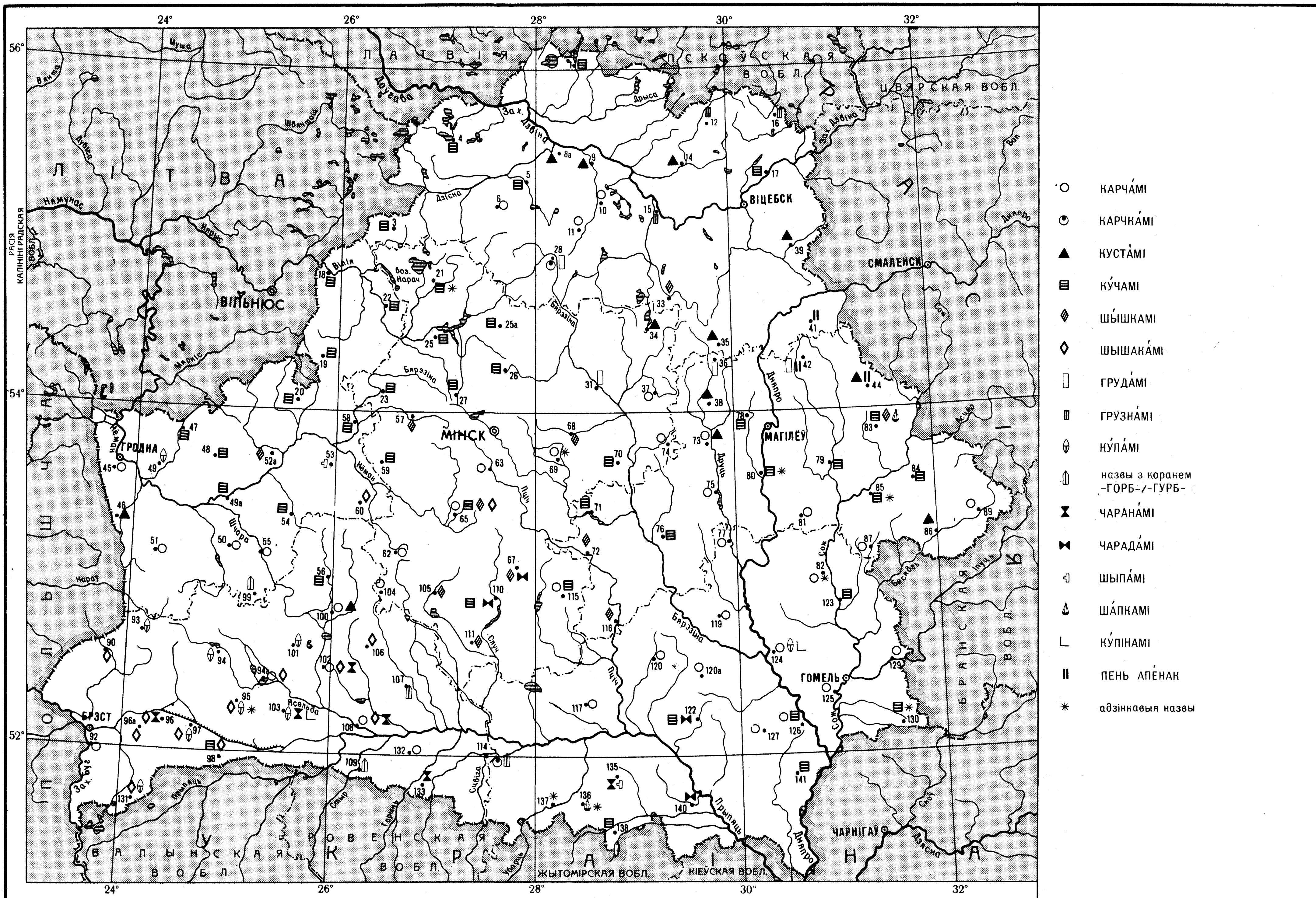
ВОСЕНЬСКАЯ І ВЕСНАВАЯ АПЕНЬКА (Armillariella mellea (Fr.) Karst., Marasmius oreades Fr.)

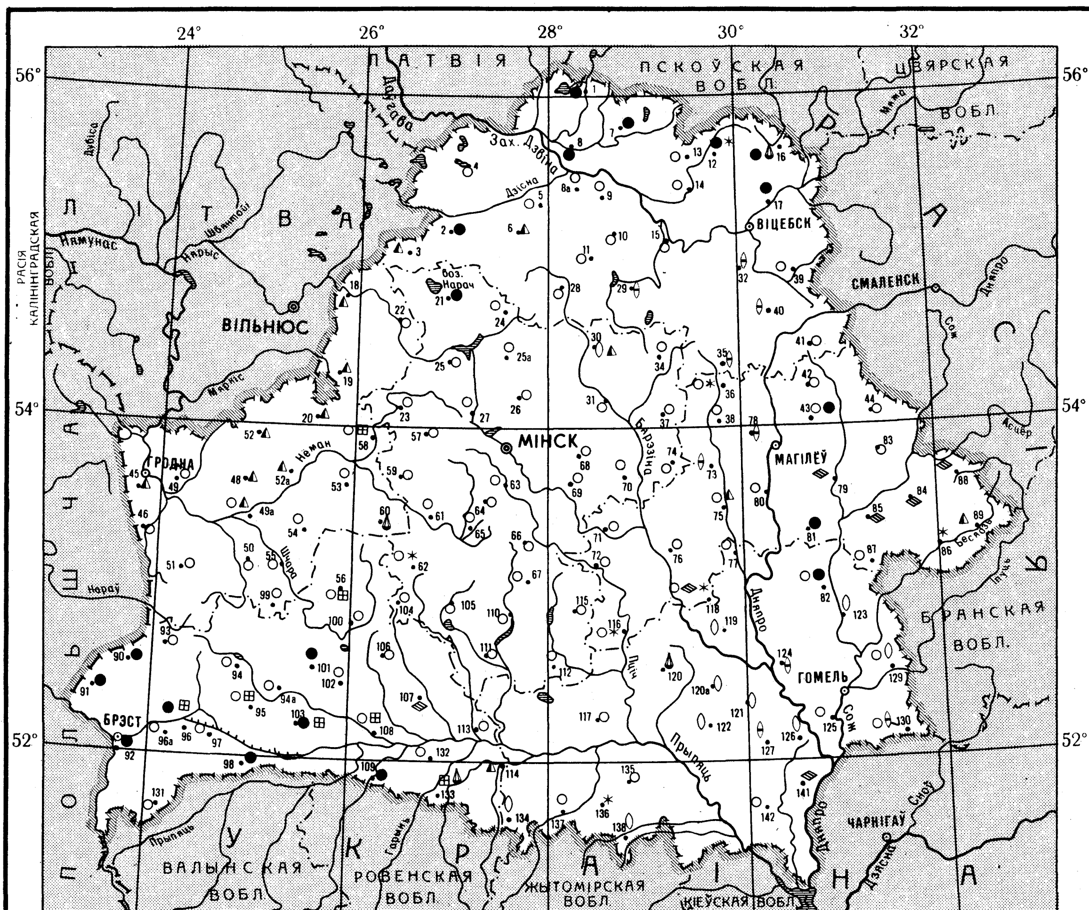
Маштаб 1 : 3 000 000

АПЕНЬКІ РАСТУЦЬ ШЫШАКАМІ

Карта № 289

Маштаб 1 : 3 000 000

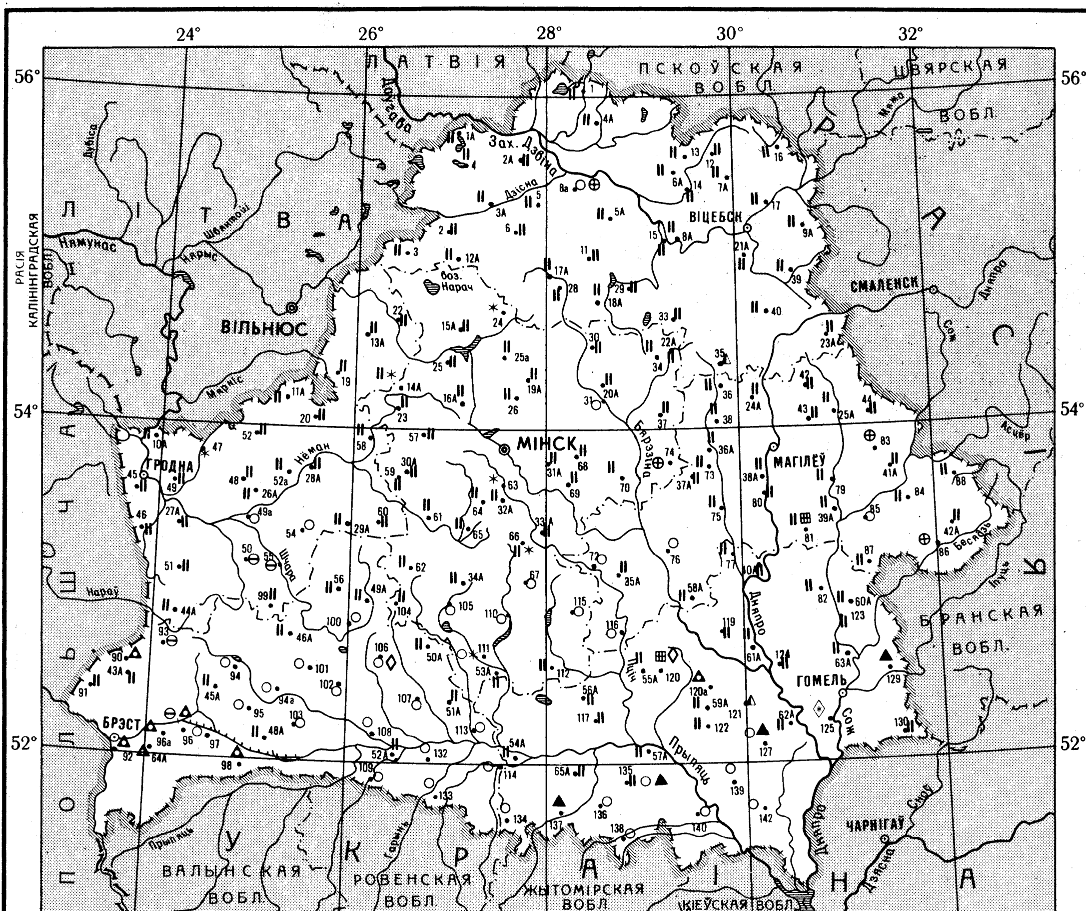

- ○ -ПОРХ-
- ● -ПУРХ-
- -ПУХ-
- -ПУШ-
- -БЗДЗ-
- ⊞ -БУСН-
- -ПАМП-
- -СЫР-
- * адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

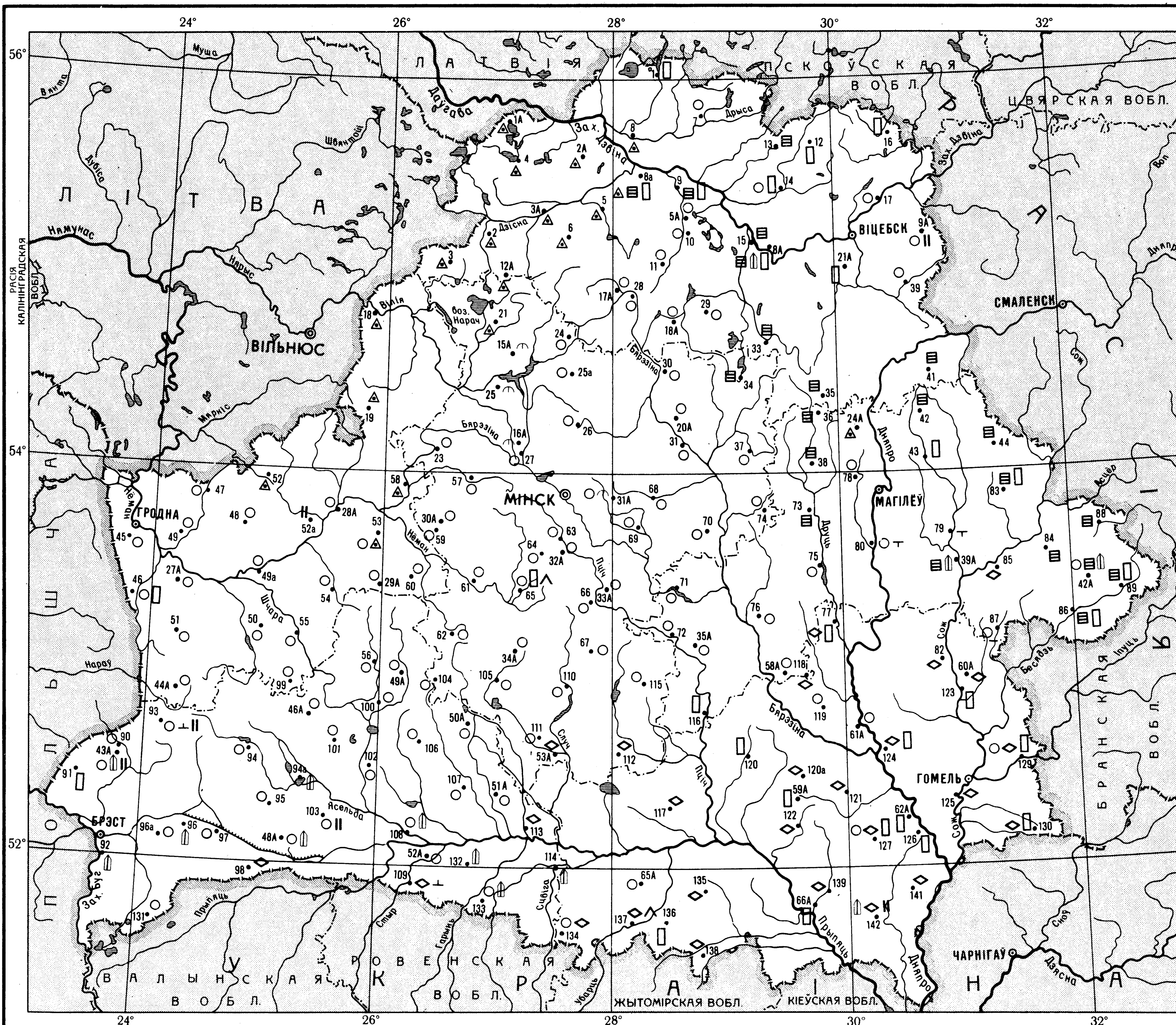
ЯДОМЫЯ ГРЫБЫ

Карта №291

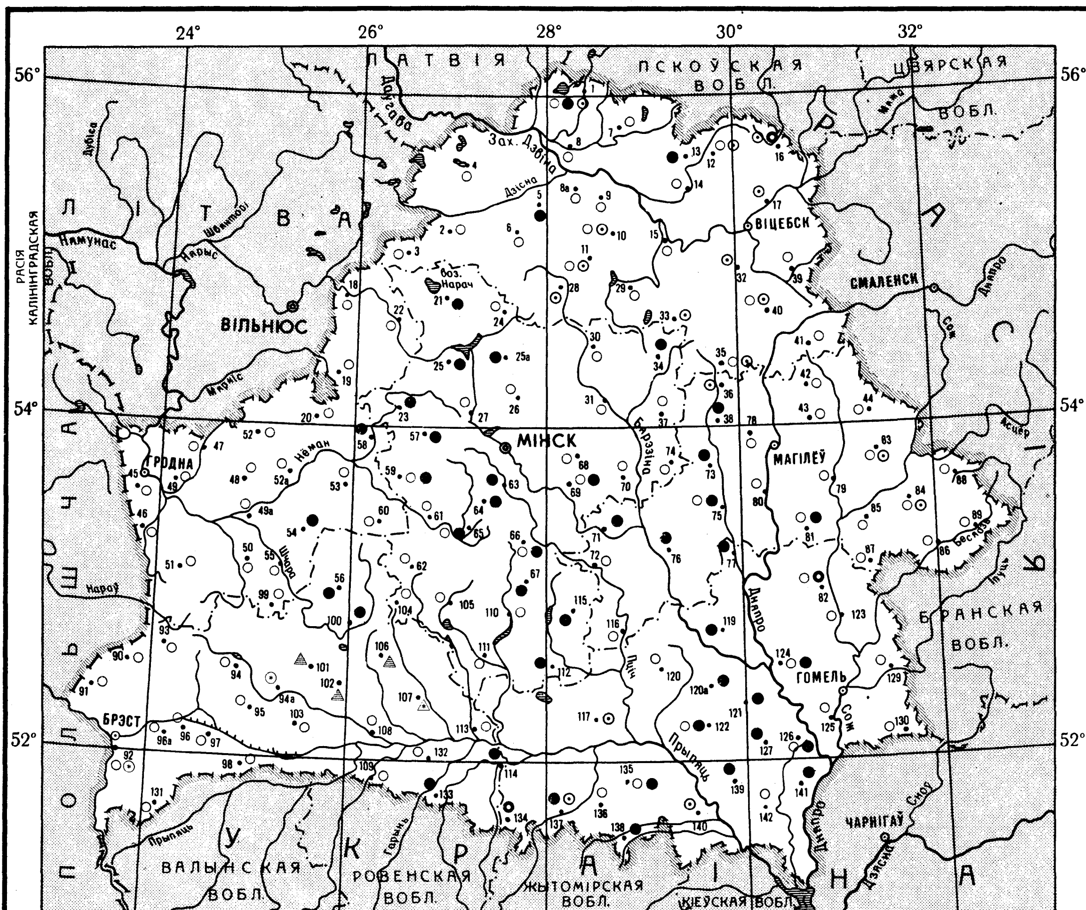
‖	ГРЫБЫ	◭	ГУБІНЫ
○	КАЗЛЯКІ	⊞	АБАБКІ
⊖	КАЗЯКІ	◇	МАСЛЯКІ
⊕	КАЗЛЫ	◈	МАСЛЮКІ
▲	ГУБЯКІ	*	адзінкавыя назвы
△	ГУБЫ		

Маштаб 1 : 5 000 000

-ВОЎК-
-САБА́К-
-МЫШ-
-ЖАБ-
-ВУЖ-
-ПАГА́Н-
-ДРЭН-
-НІЧО́Г-
-ГЛУХ-
-ДЗІК-
-БЛАГ-

Маштаб 1 : 3 000 000

МУХАМО́Р

МУХАМО́РА

МАХАМО́Р

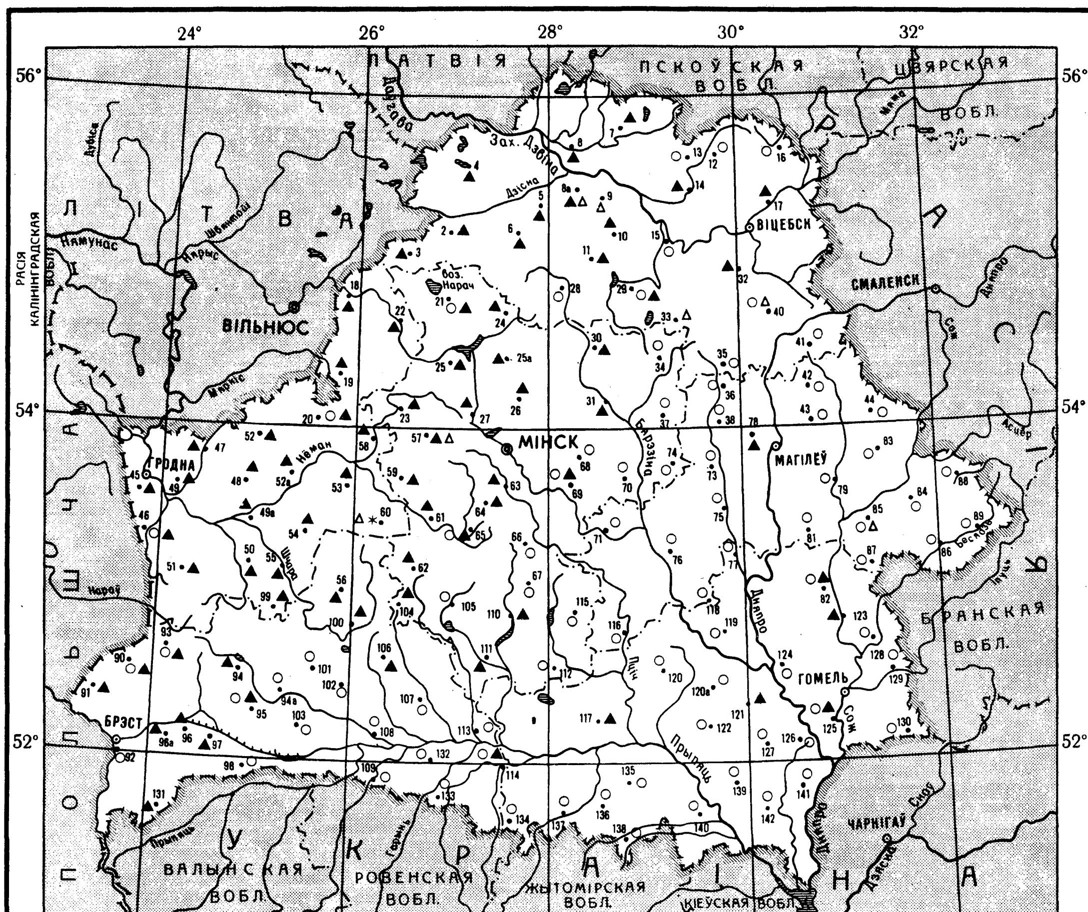
МАХАМО́РА

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

МУ́ХАРАНКА

МУ́ХАРАН

Маштаб 1: 5 000 000

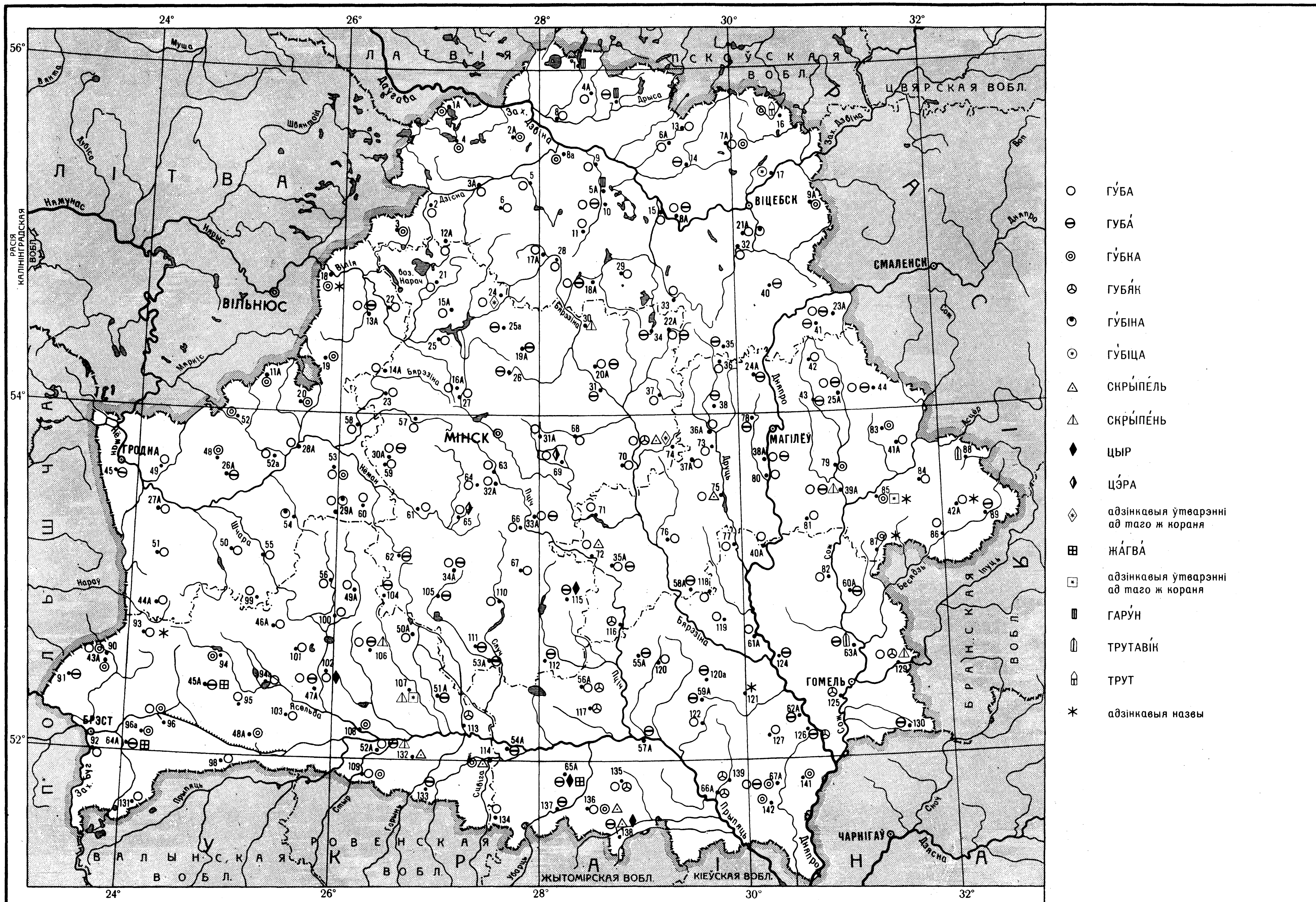

○ БРАЦЬ ГРЫБЫ́

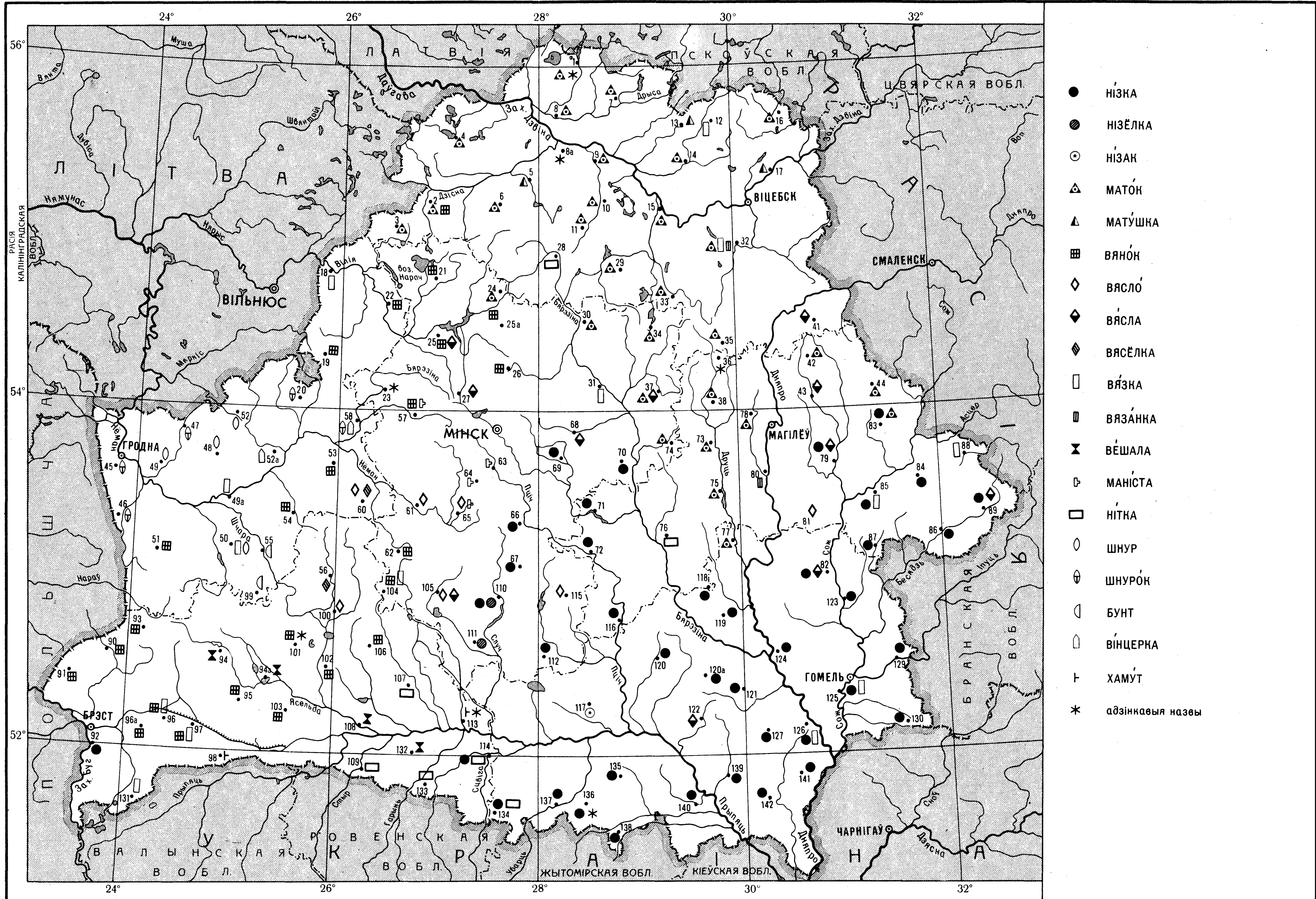
▲ ЗБІРА́ЦЬ ГРЫБЫ́

△ САБІРА́ЦЬ ГРЫБЫ́

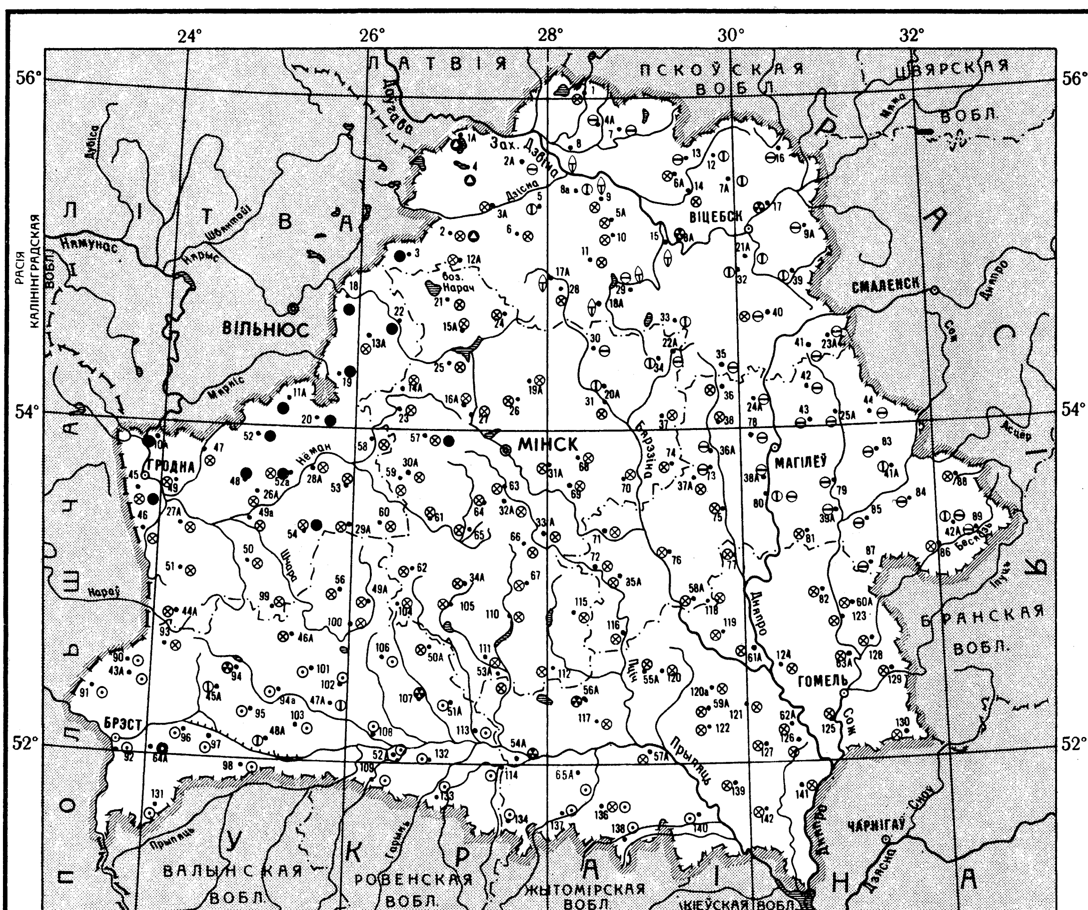
* РВАЦЬ ГРЫБЫ́

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ПЧАЛА́

⊙ ПЧОЛА́

⦶ ПЧЪЛА́

⊖ ПЧЫЛА́

ПЧЭЛА́

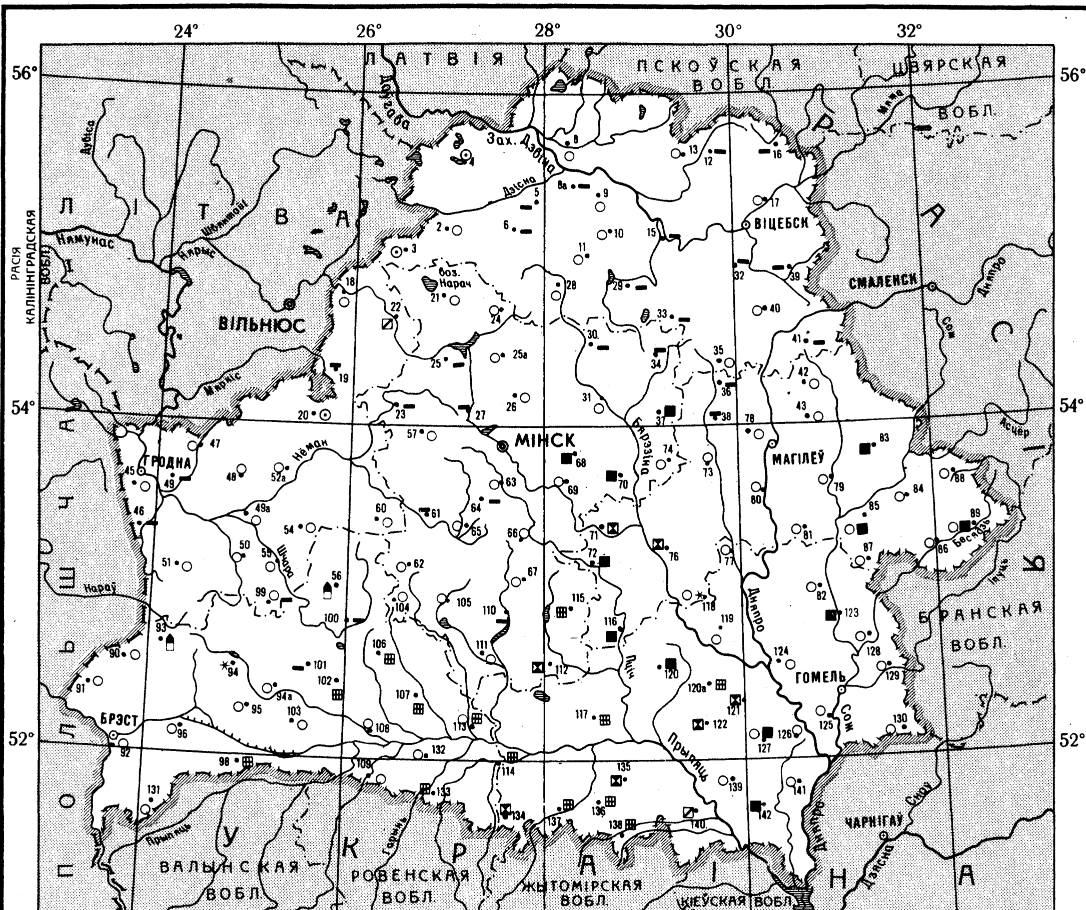
● ПШЧАЛА́

ПШЧОЛА́

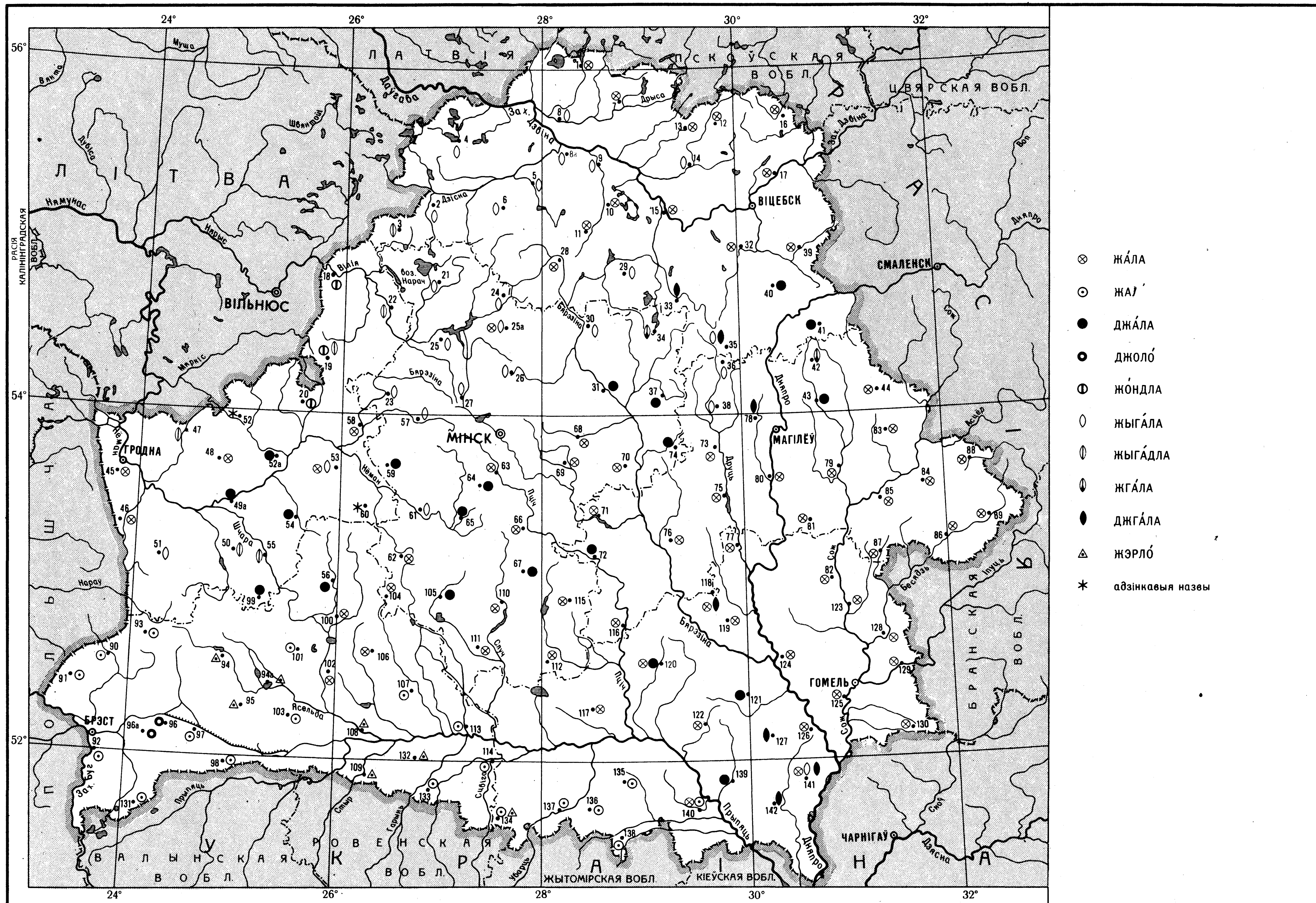
ПШЧО́ЛА

ПЧАЛІНА́

Маштаб 1: 5 000 000

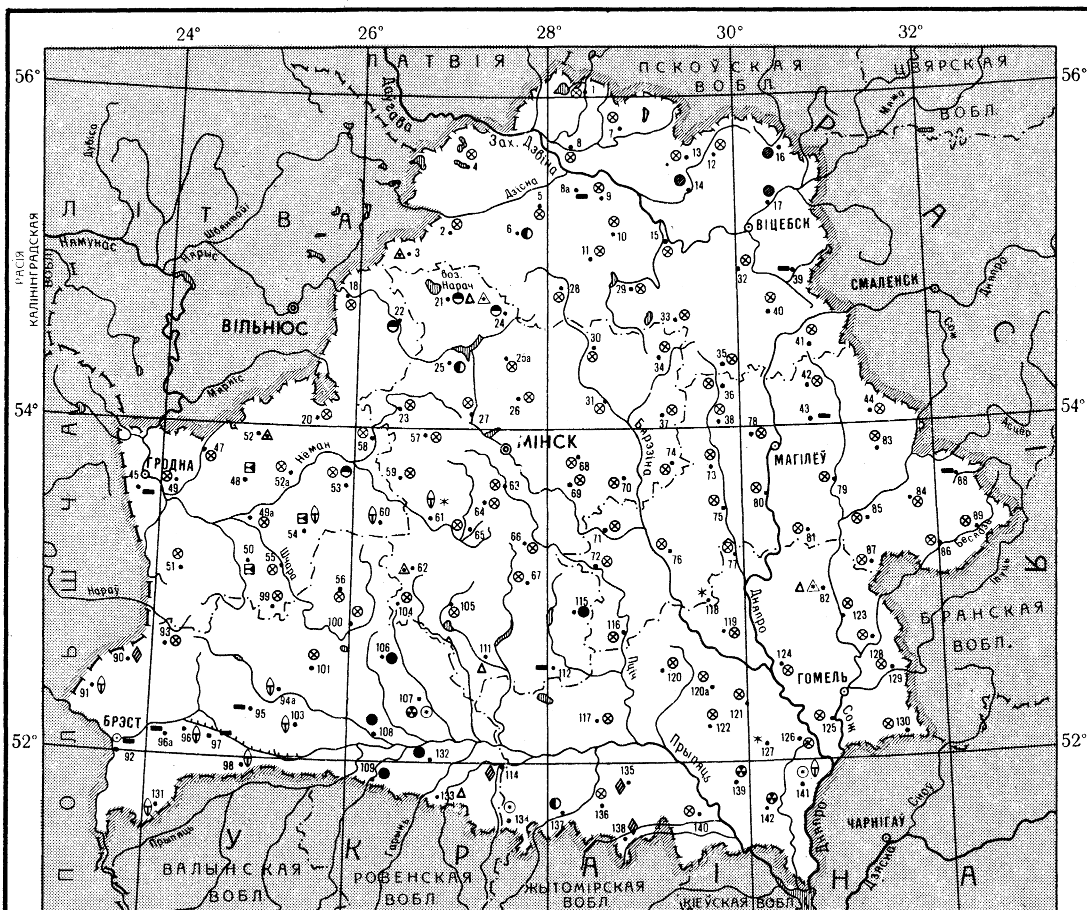

Маштаб 1: 5 000 000

ЖА́ЛА
ЖАЛ
ДЖА́ЛА
ДЖОЛО́
ЖО́НДЛА
ЖЫГА́ЛА
ЖЫГА́ДЛА
ЖГА́ЛА
ДЖГА́ЛА
ЖЭРЛО́
адзінкавыя назвы
ЛАТВІЯ
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
ЛІТВА
ВІЛЬНЮС
ВІЦЕБСК
СМАЛЕНСК
МІНСК
ГРОДНА
МАГІЛЁЎ
ГОМЕЛЬ
БРЭСТ
ЧАРНІГАЎ
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
ПОЛЬШЧА
УКРАІНА
РАСІЯ
Масштаб 1 : 3 000 000

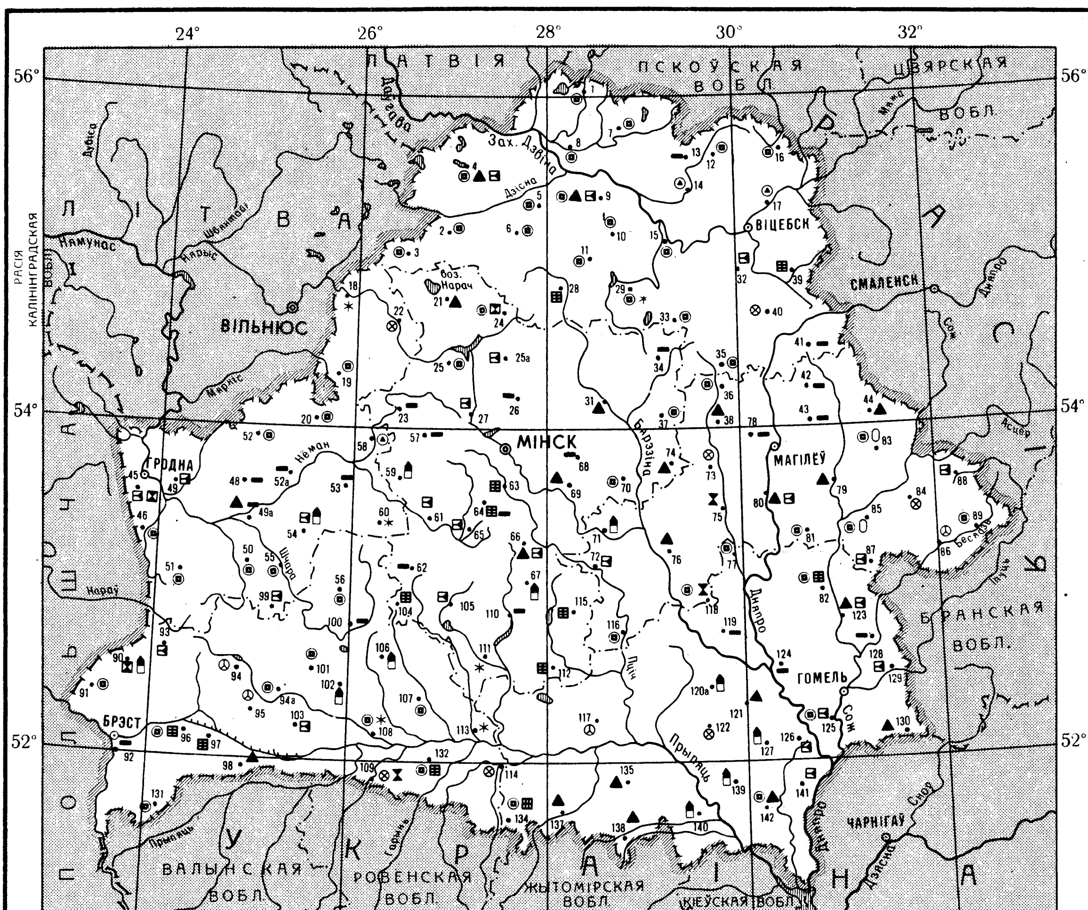
НОШКА НА ЛАПКАХ ПЧАЛЫ

Карта №300

- ⊗ АБНО́ЖКА
- НО́ШКА
- НО́ША
- О́БНОЖ
- АБНО́ЖЖА
- ПАДНО́ШКА
- ⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ПЫЛО́К
- ПЫЛЕ́Ц
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ХЛЕБ
- ПЕРГА́
- УЗЯ́ТАК
- * адзінкавыя назвы
- — адсутнасць назвы

Маштаб 1:5 000 000

РАСА́

МЯДО́ВАЯ РАСА́

ПА́ДЗЕВАЯ РАСА́

ПАДЗЬ

МЁД

ПА́ДЗЯВЫ МЁД

МЯДНІ́ЦА

МАНА́

СОК

ВЕ́РАМЯ

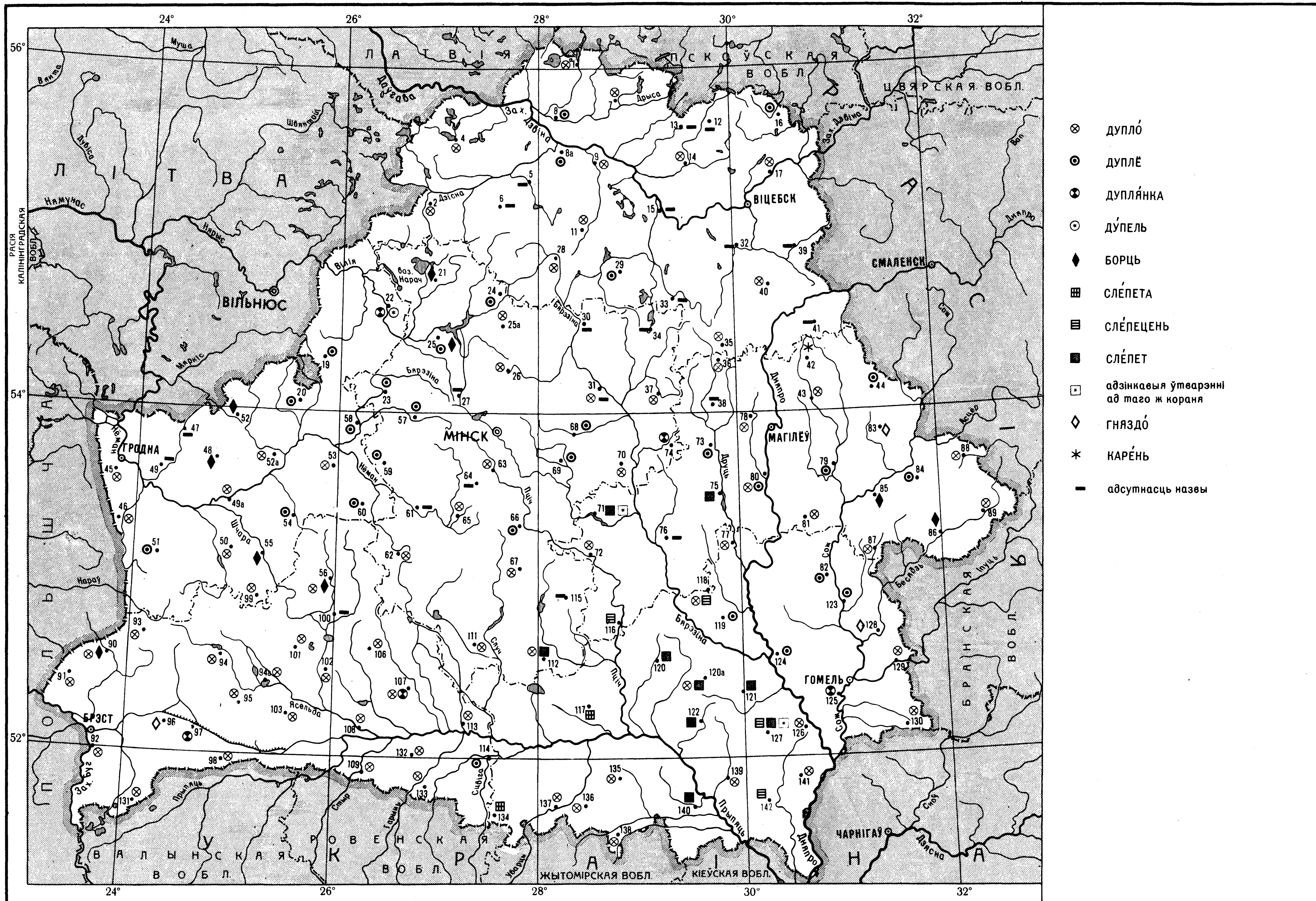
Я́ДРЫСЬЦЬ

адзінкавыя назвы

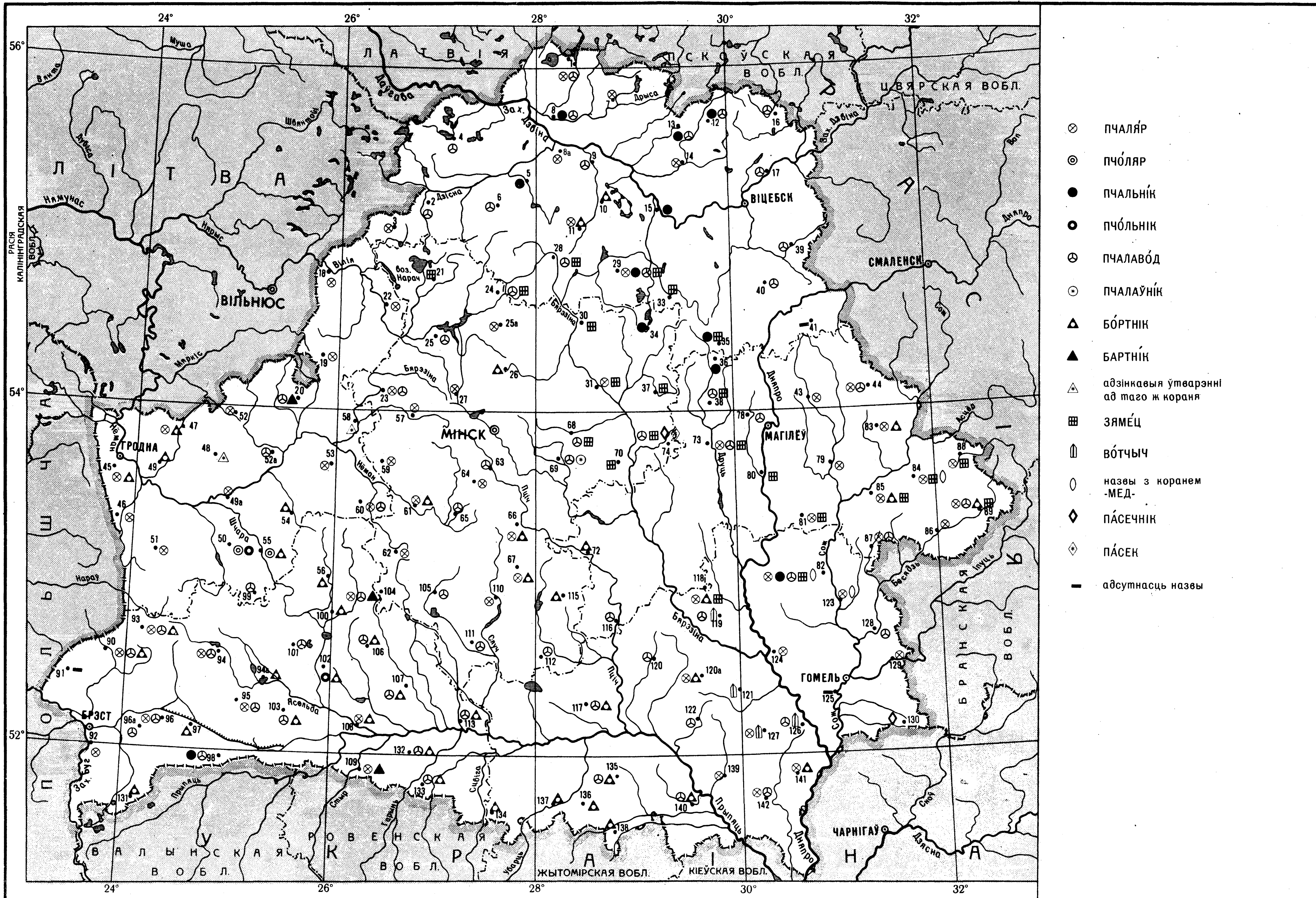
адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

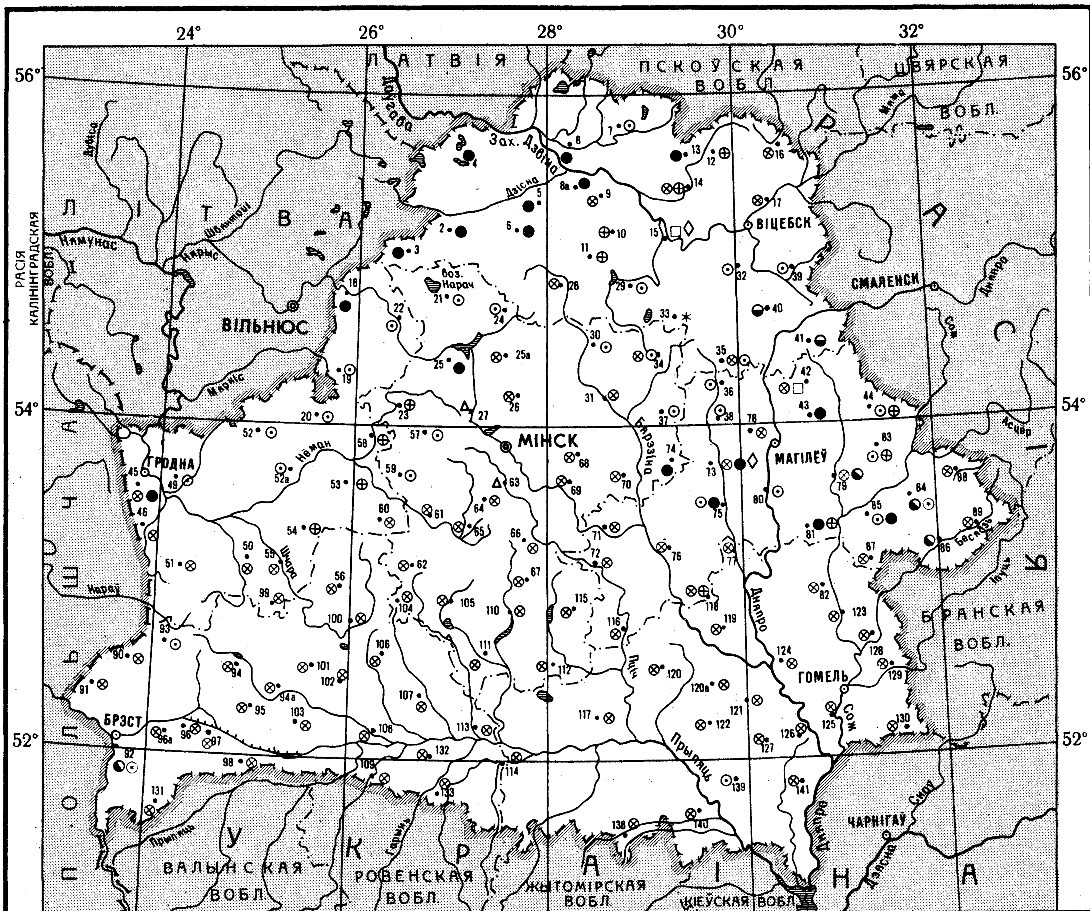
ДУПЛО, ДЗЕ ЖЫВУЦЬ ПЧОЛЫ

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ВУ́ЛЕЙ

⊙ ВУЛЕЙ

● ВУЛЬ

⊕ ВУЛЛЁ

◒ ВУЛЕ́НЬ

◐ ВУЛЛЯ́К

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

△ КАРАНІ́К

□ КАЛО́ДА

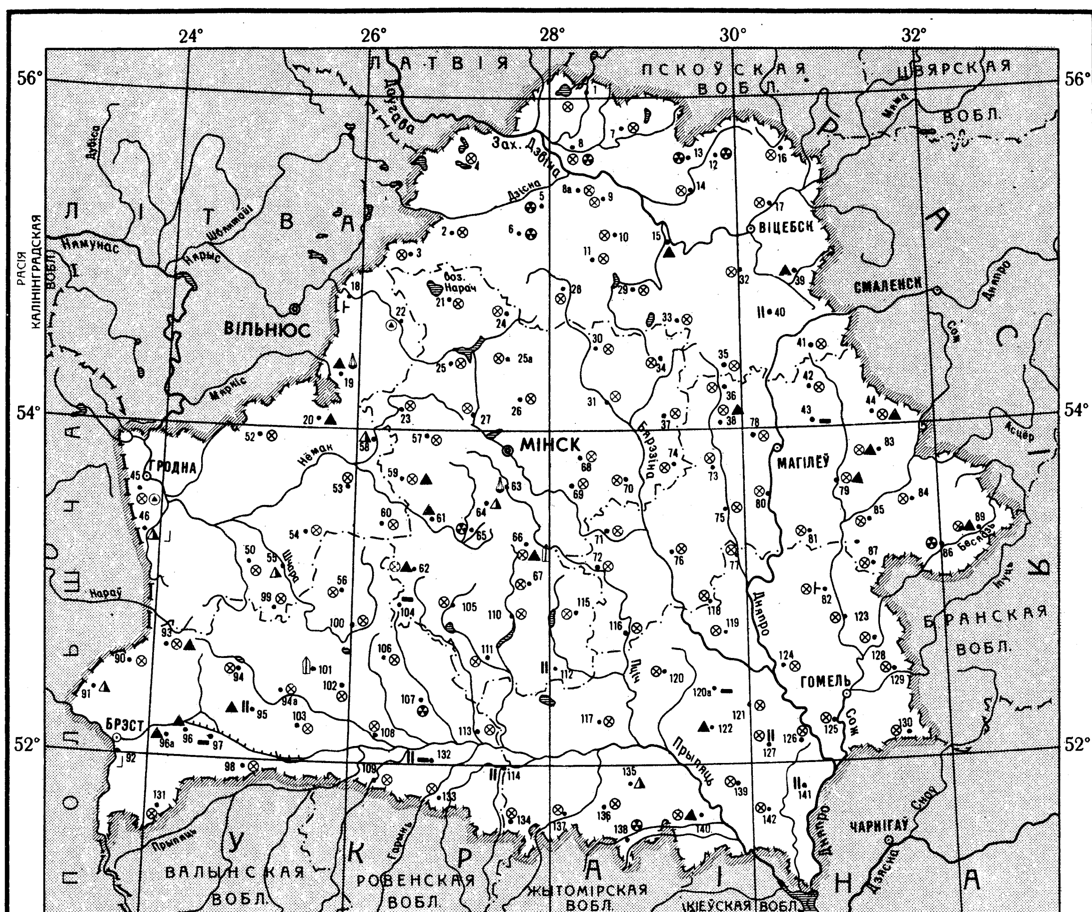
◇ ДО́МІК

* РАМО́ЎКА

Маштаб 1: 5 000 000

КРУГЛЫ ЛЯЖАЧЫ ВУЛЕЙ

Карта №305

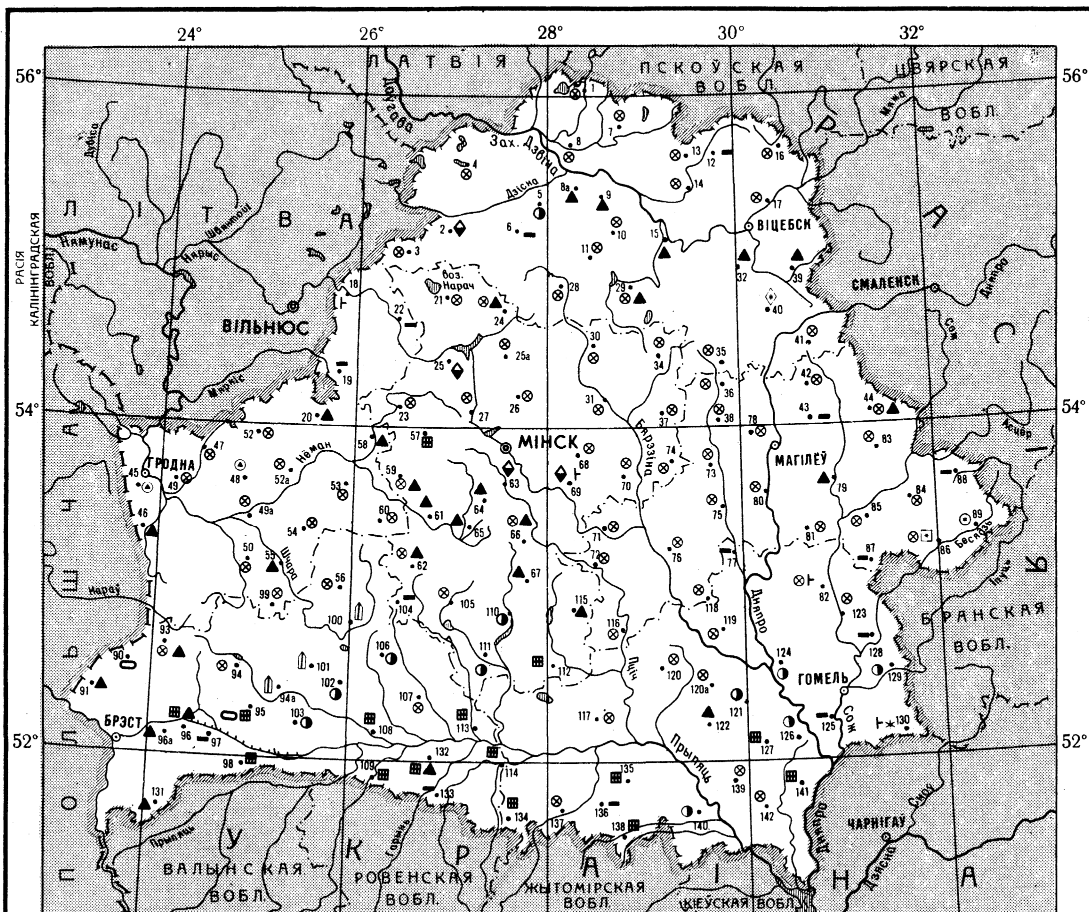

- ⊗ ЛЯЖА́К
- КАЛО́ДА-ЛЯЖА́К
- ЛЕ́ЖАНЬ
- ▲ КАЛО́ДА
- КАЛО́ДКА
- КАРАНІ́К
- КА́ДАЎБ
- ДО́ЎБАНІК
- ПЕНЬ
- ВУ́ЛЕЙ
- адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

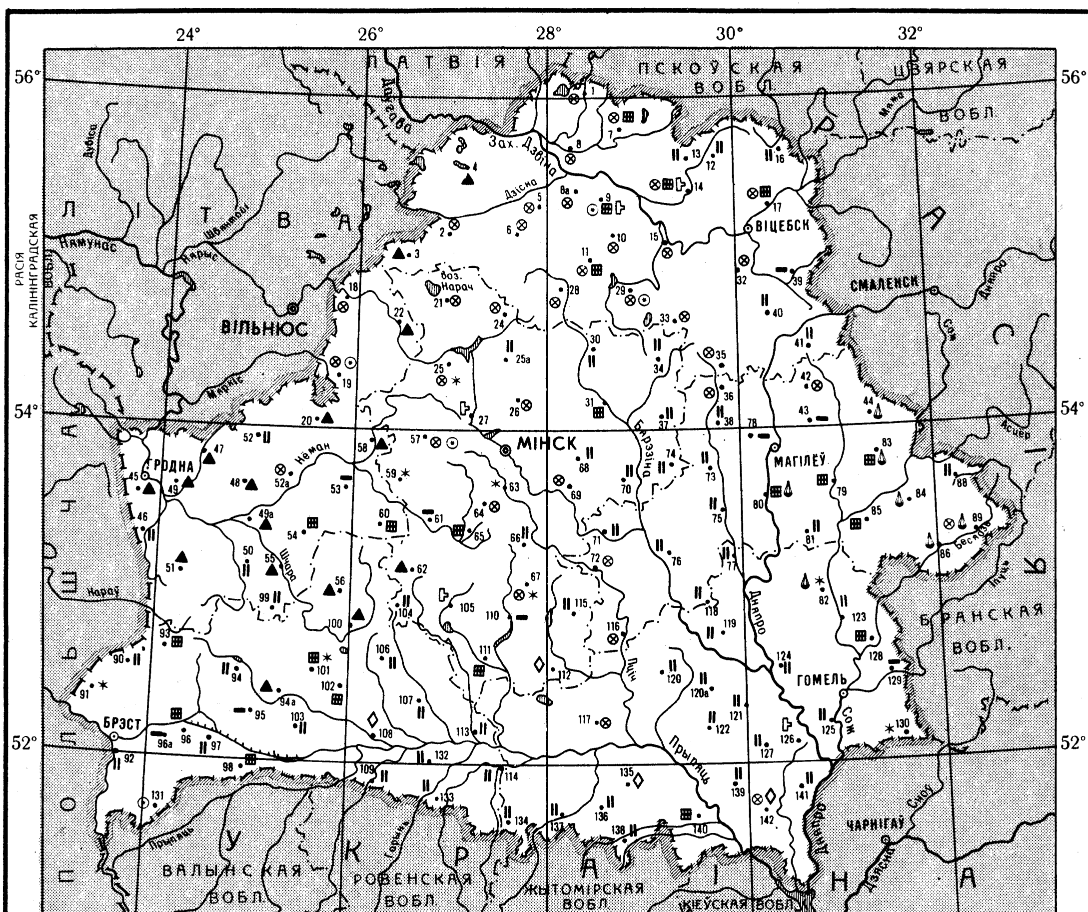
КРУГЛЫ СТАЯЧЫ ВУЛЕЙ

Карта №306

- СТАЯ́К
- КАЛО́ДА-СТАЯ́К
- СТАЯ́Н
- СТО́ЙНІК
- СТОВПА́К
- ВУ́ЛЕЙ
- ВУЛЛЯ́К
- КАЛО́ДА
- КАРАННІ́К
- КАРЭ́НЬ
- КА́ДОЎБ
- назвы з коранем -ДАЎБ-
- ДУПЛЯ́НКА
- адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ СТА́ЎКА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ВА́БІК

▦ ЛАВУ́ШКА

◇ назвы з коранем -МАН-

♁ НАВУ́ЗНІК

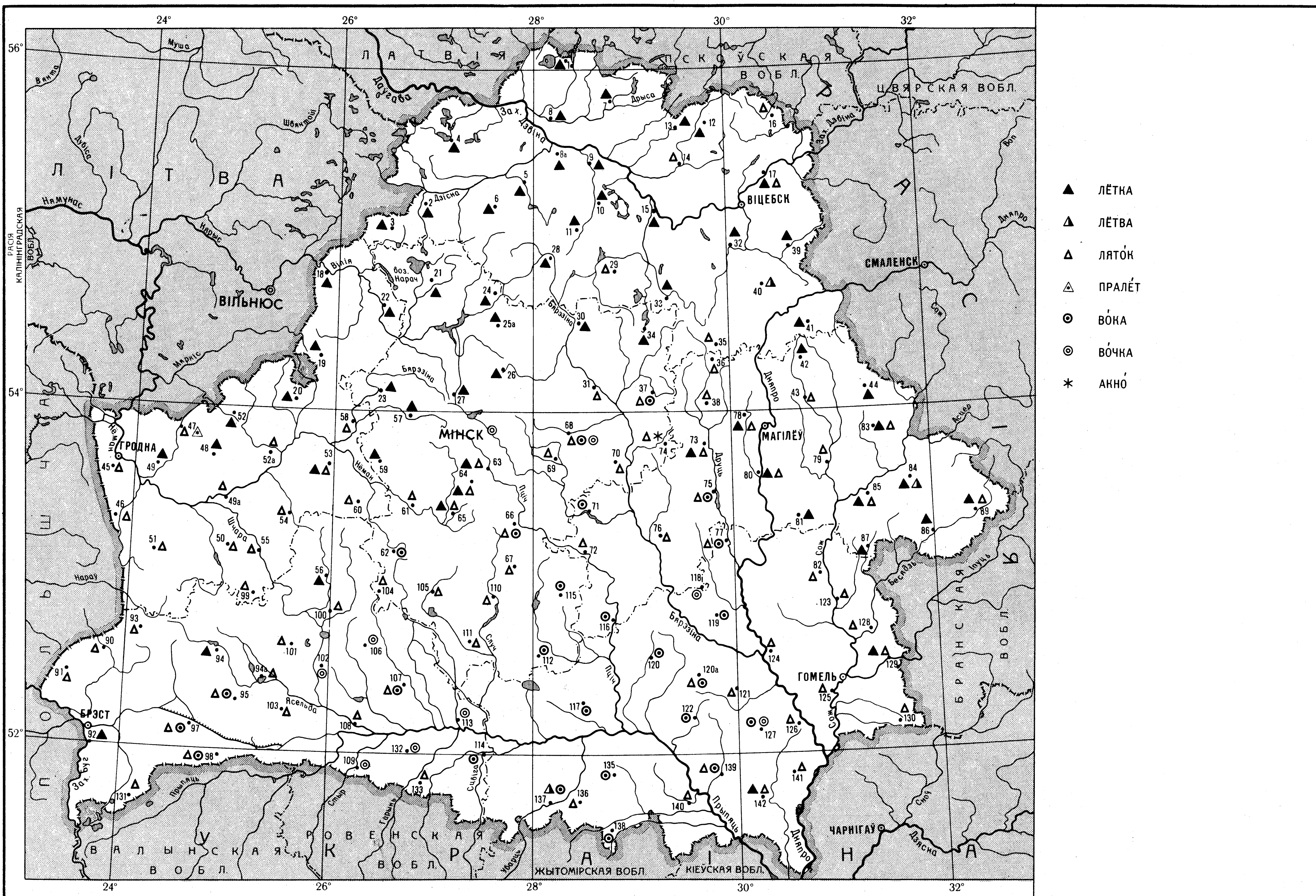
Ꮐ РАЁЎНЯ

ǁ адсутнічае спецыяльная назва і адзначана назва аднаго з відаў вулея

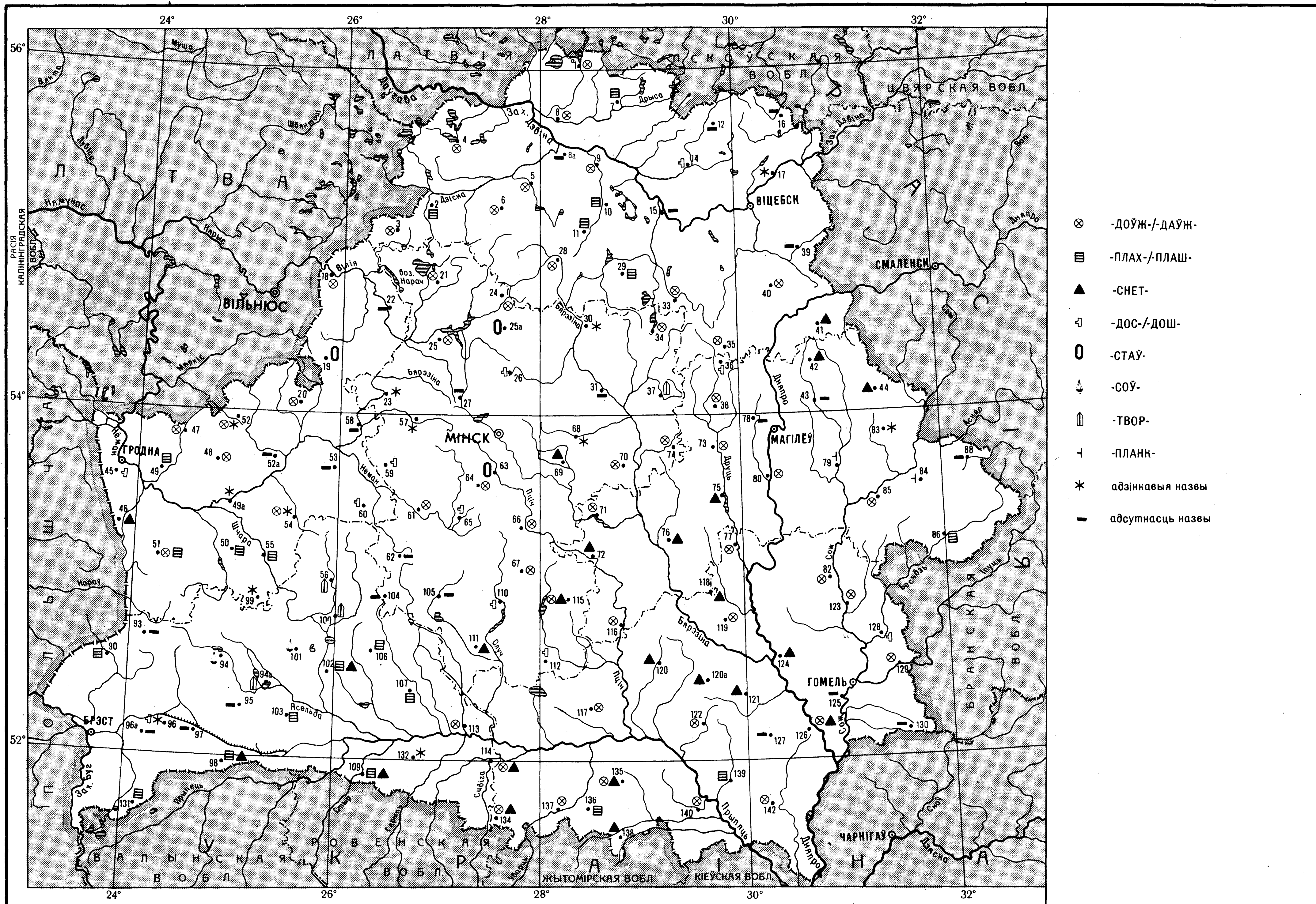
* адзінкавыя назвы

▬ вулей на дрэве не ставіўся

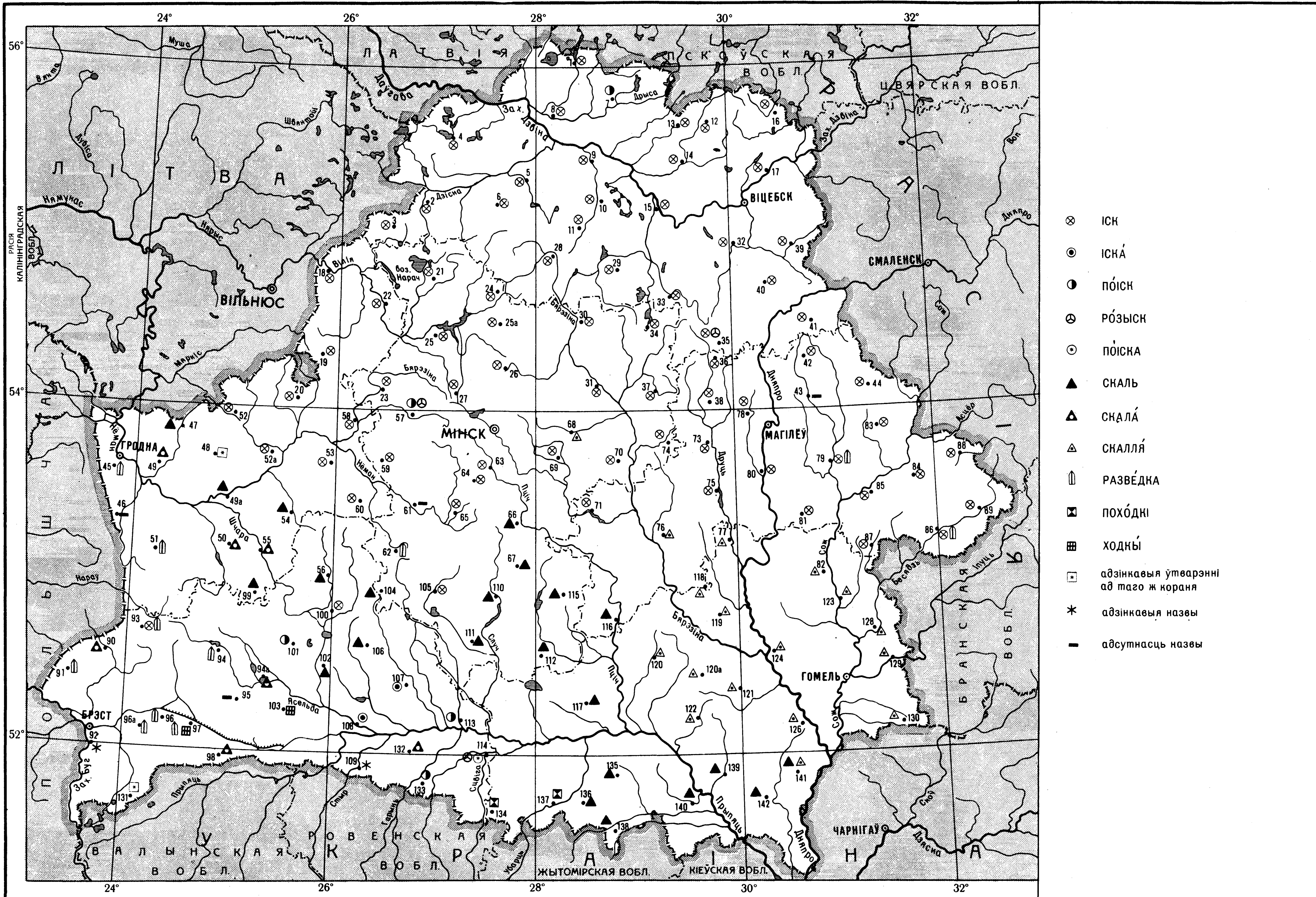
Маштаб 1: 5 000 000

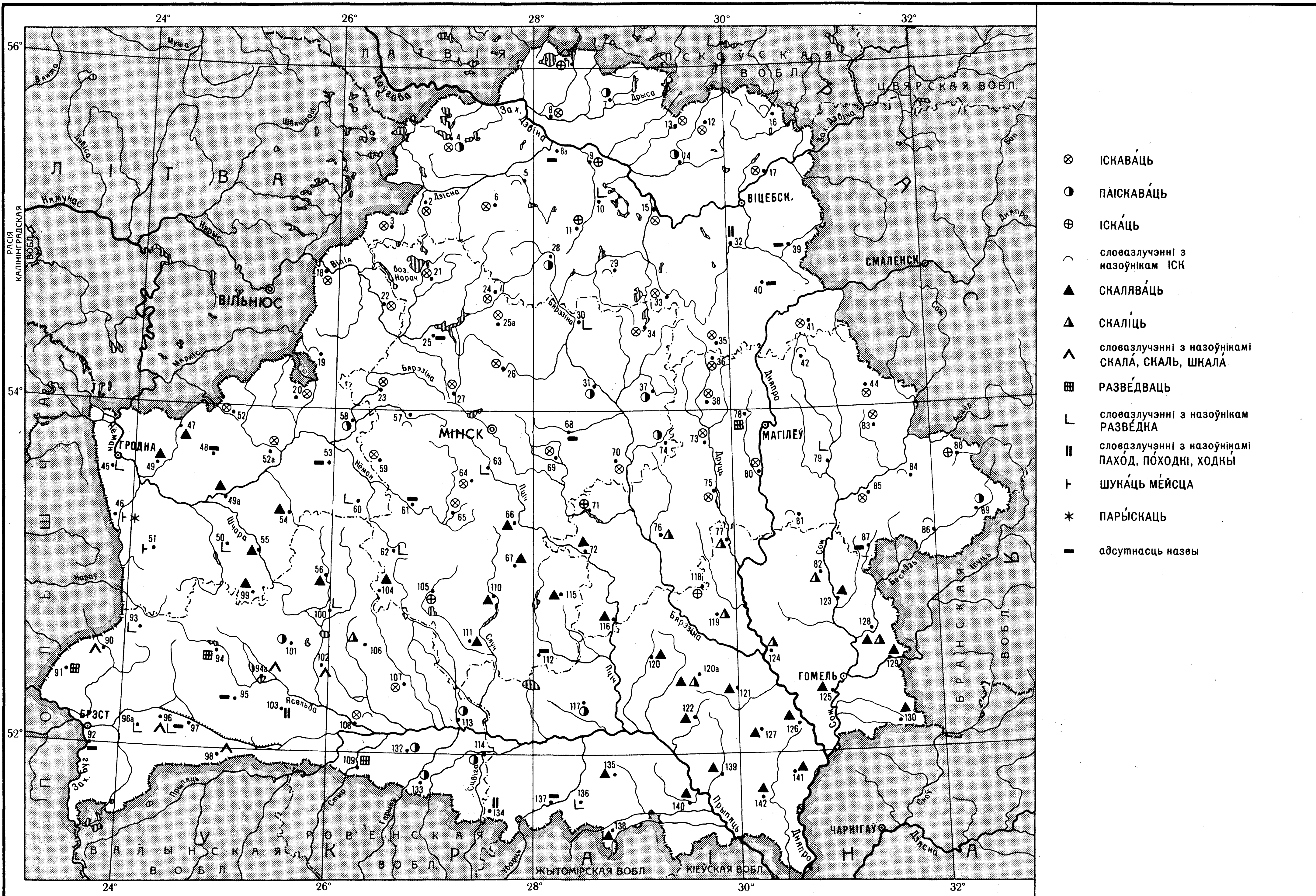
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ІСК
ІСКА́
ПО́ІСК
РО́ЗЫСК
ПО́ІСКА
СКАЛЬ
СКАЛА́
СКАЛЛЯ́
РАЗВЕ́ДКА
ПОХО́ДКІ
ХОДКІ́
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
адзінкавыя назвы
адсутнасць назвы
МІНСК
ГРОДНА
БРЭСТ
ВІЦЕБСК
МАГІЛЁЎ
ГОМЕЛЬ
ВІЛЬНЮС
СМАЛЕНСК
ЧАРНІГАЎ
ЛАТВІЯ
ЛІТВА
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
Маштаб 1 : 3 000 000

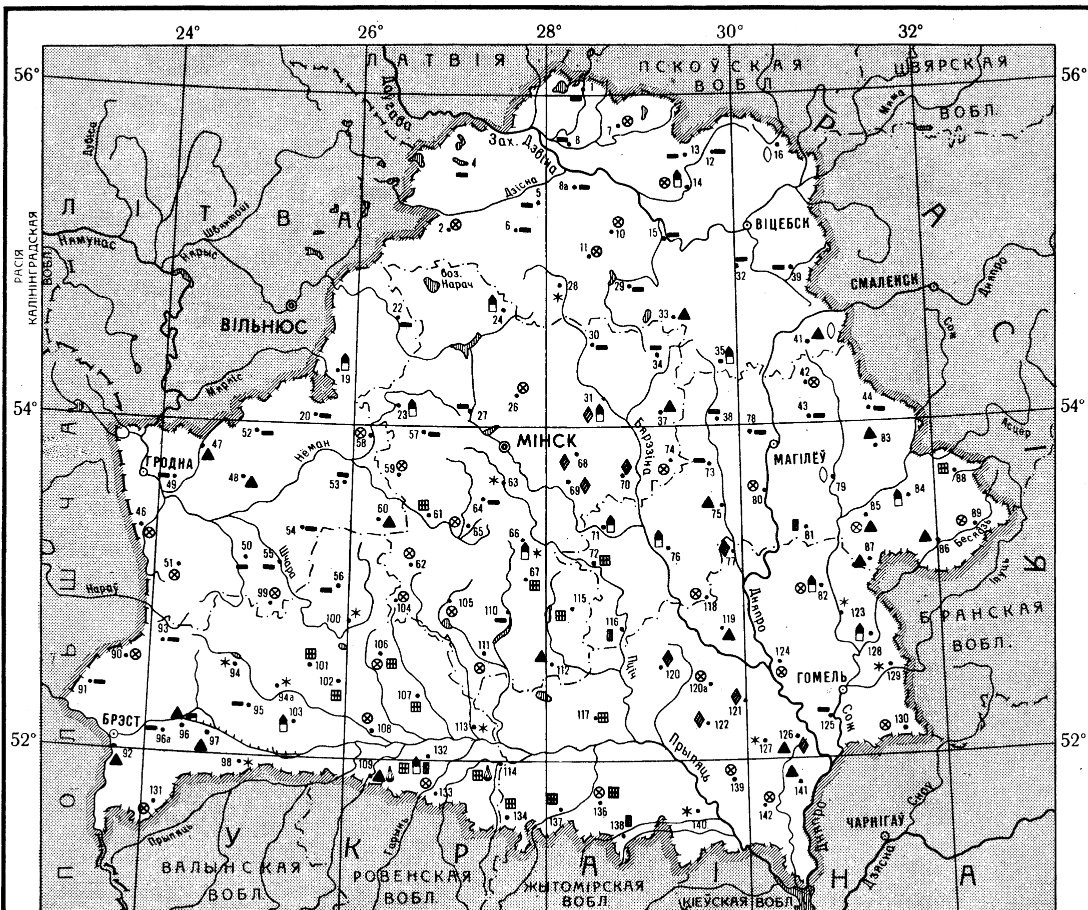
ШУКАЦЬ ВУЛЕЙ (пры раенні)

Маштаб 1 : 3 000 000

ПАМОСТ ПАД ВУЛЕЙ НА ДРЭВЕ

Карта №312

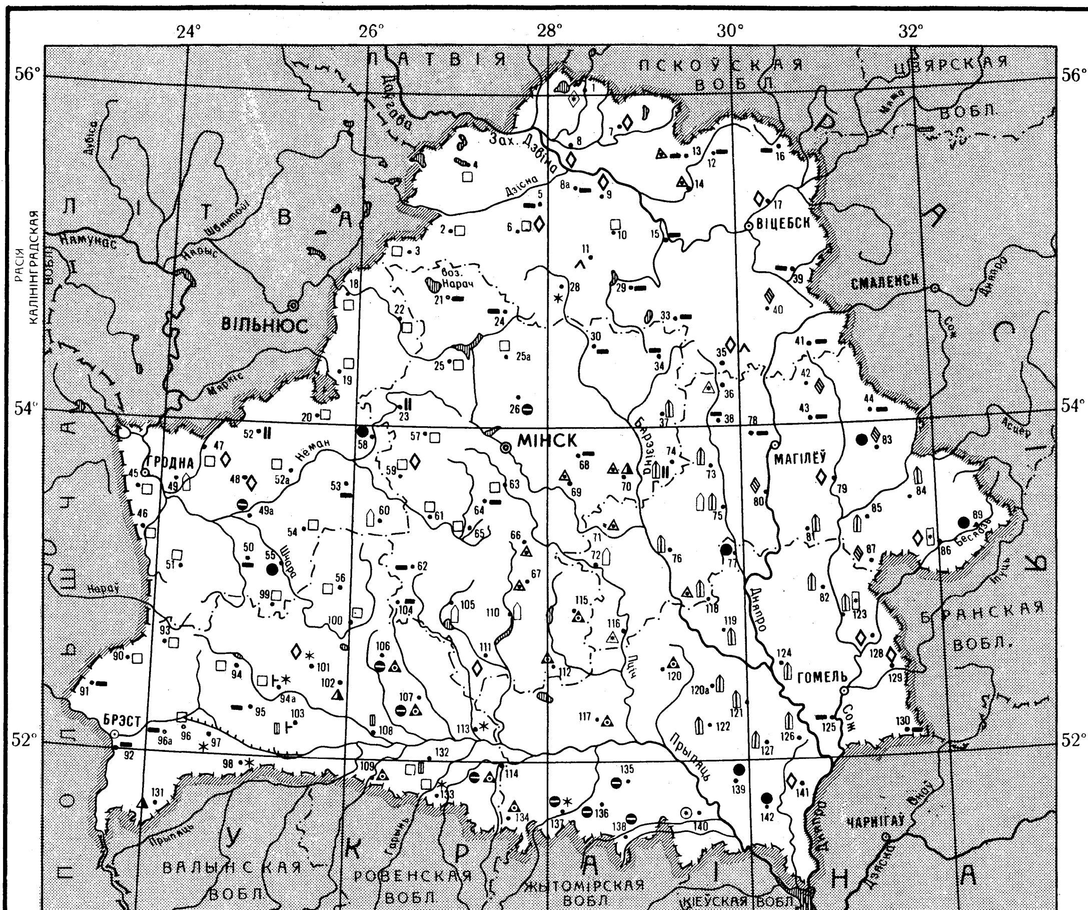

- ⊗ -МАСТ-/-МОСТ-
- ▲ -СТАЎ-/-СТ-
- ◆ ПО́ДКУР
- ⊞ АДЗЁР
- -ПАЛАТ-/-ПАЛ-/-ПОЛ-
- ▮ -КЛАД-
- 0 -КРЭСТ-/-ХРЭСТ-
- -ПОД-
- * адзінкавыя назвы
- ▬ адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

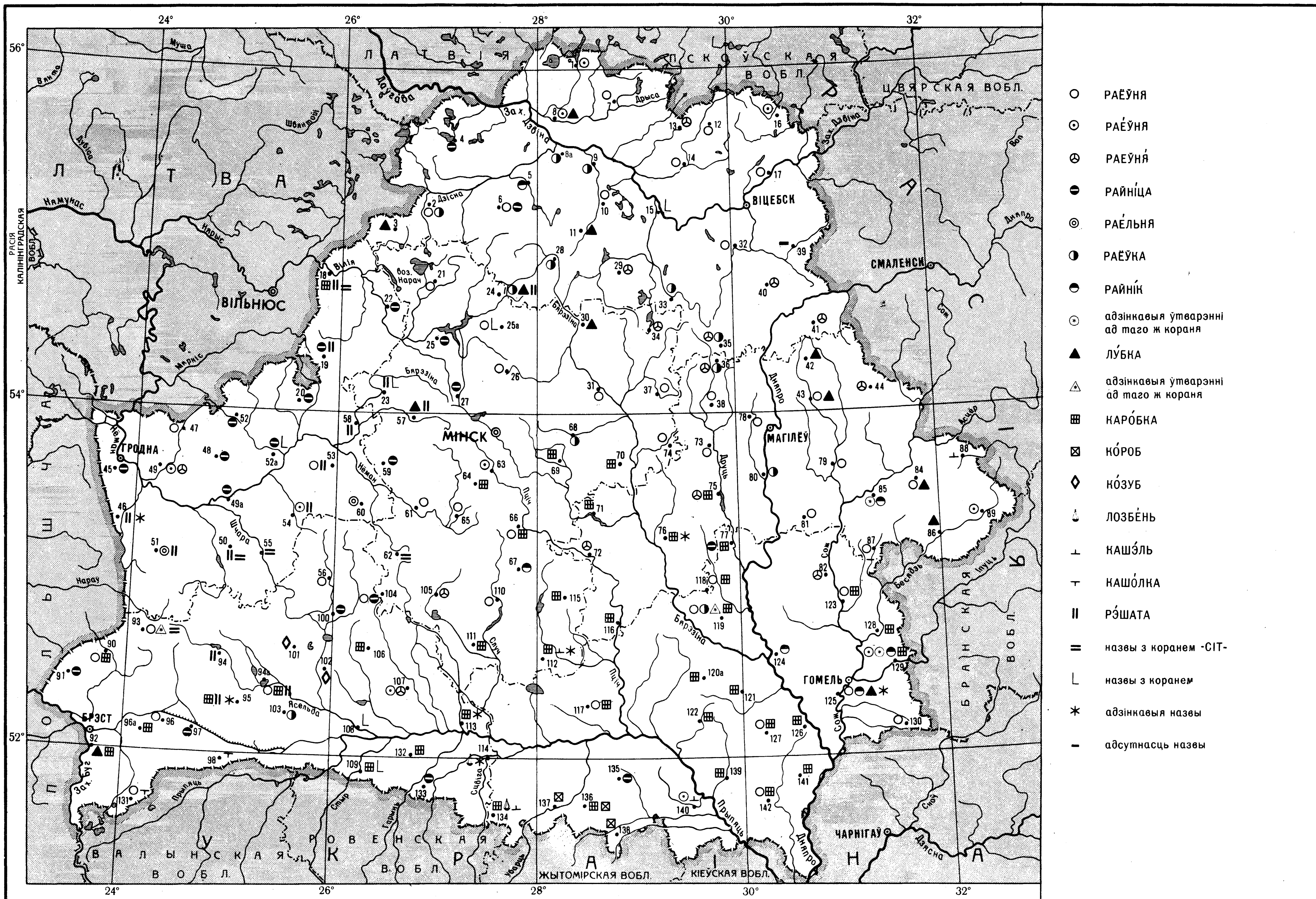
ПРЫСТАСАВАННЕ ДЛЯ ЛАЗЕННЯ НА ДРЭВА

Карта №313

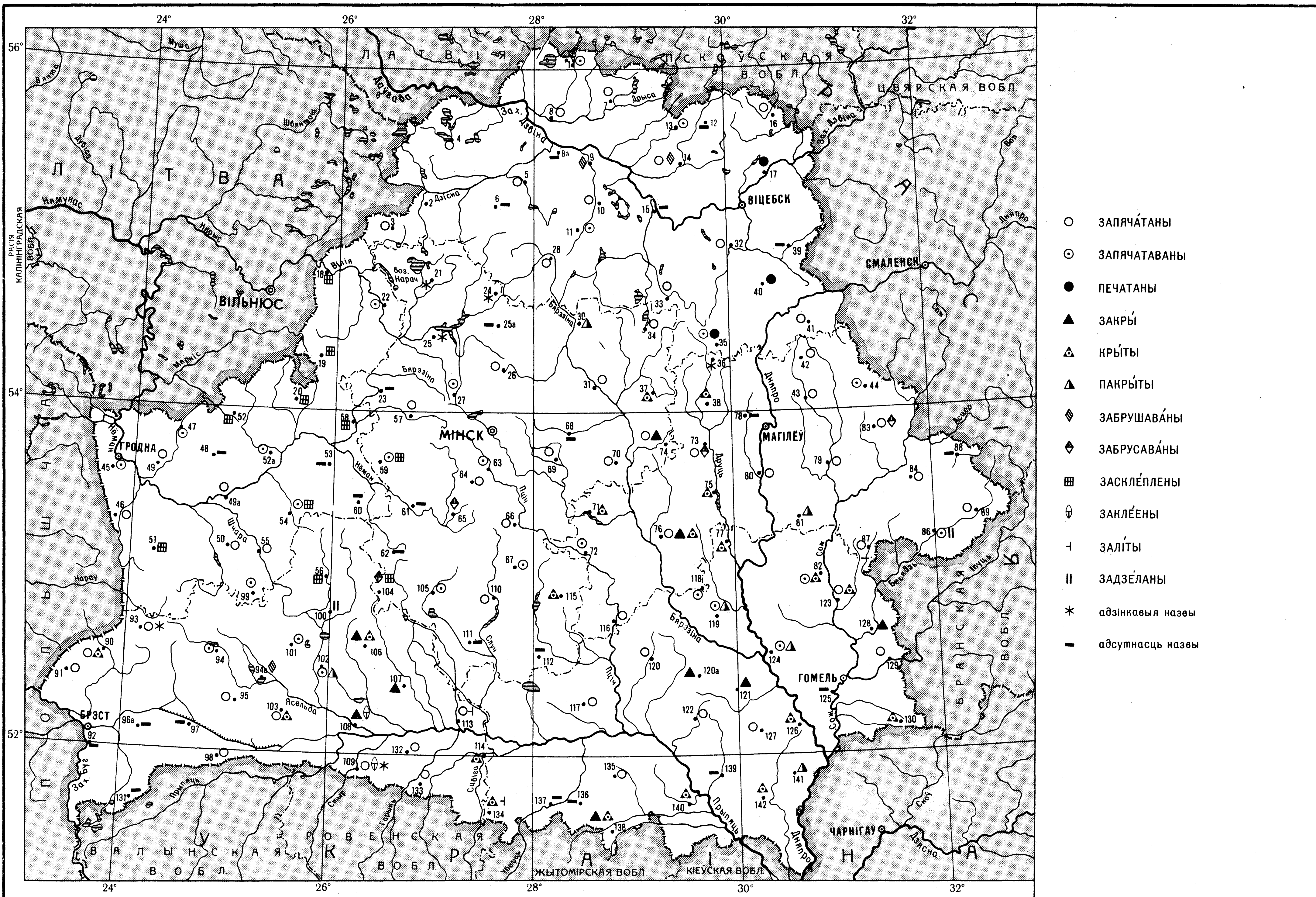

● ЛА́ЗІВА
⊖ ЛЕ́ЗІВА
⊙ ЛЕЗЕ́Я
АСТРО́Ў
АСТРО́ВА
▲ АСТРО́Г
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
□ ДРАБІ́НА
ЛЕ́СВІЦА
ВЕ́СЛІЦА
◇ ЛЕ́СНІЦА
ЛЕ́СКА
ПЛЕЦЬ
СТРАМЫ́НА
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
назвы з коранем -ЛІН-
^ назвы з коранем -УЖ-
⊦ БЛОК
* адзінкавыя назвы
▬ адсутнасць назвы

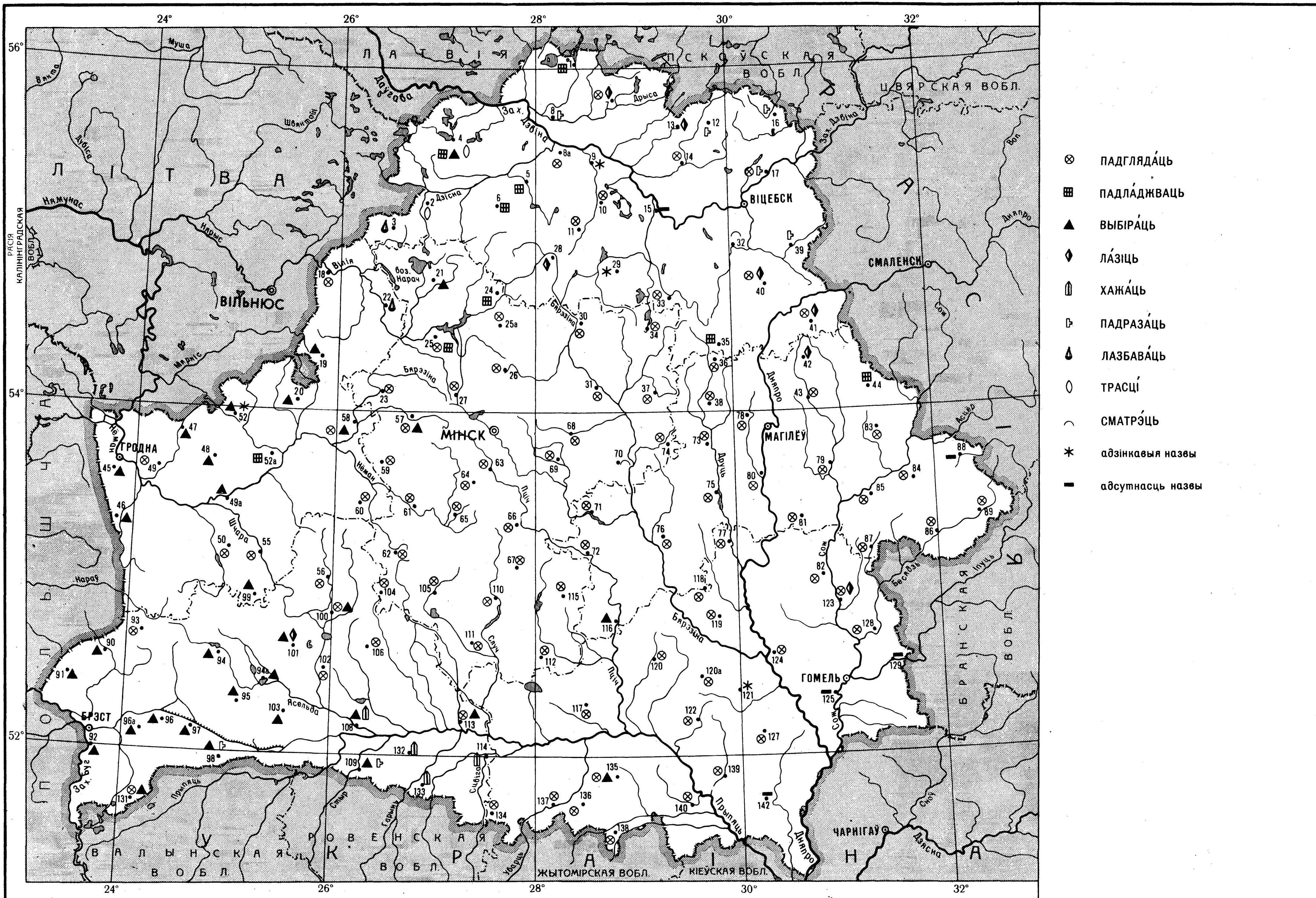
Маштаб 1: 5 000 000

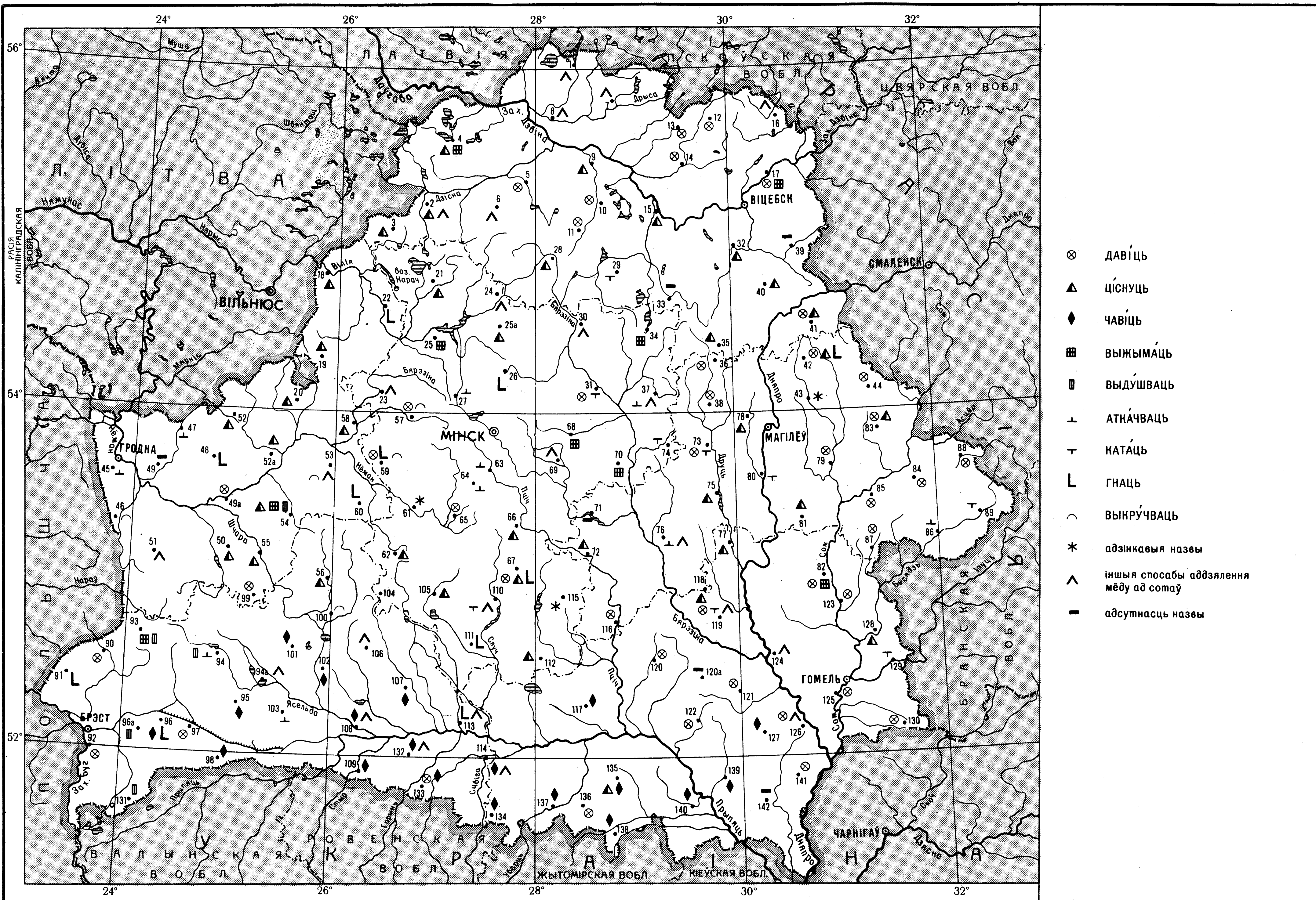
Маштаб 1 : 3 000 000

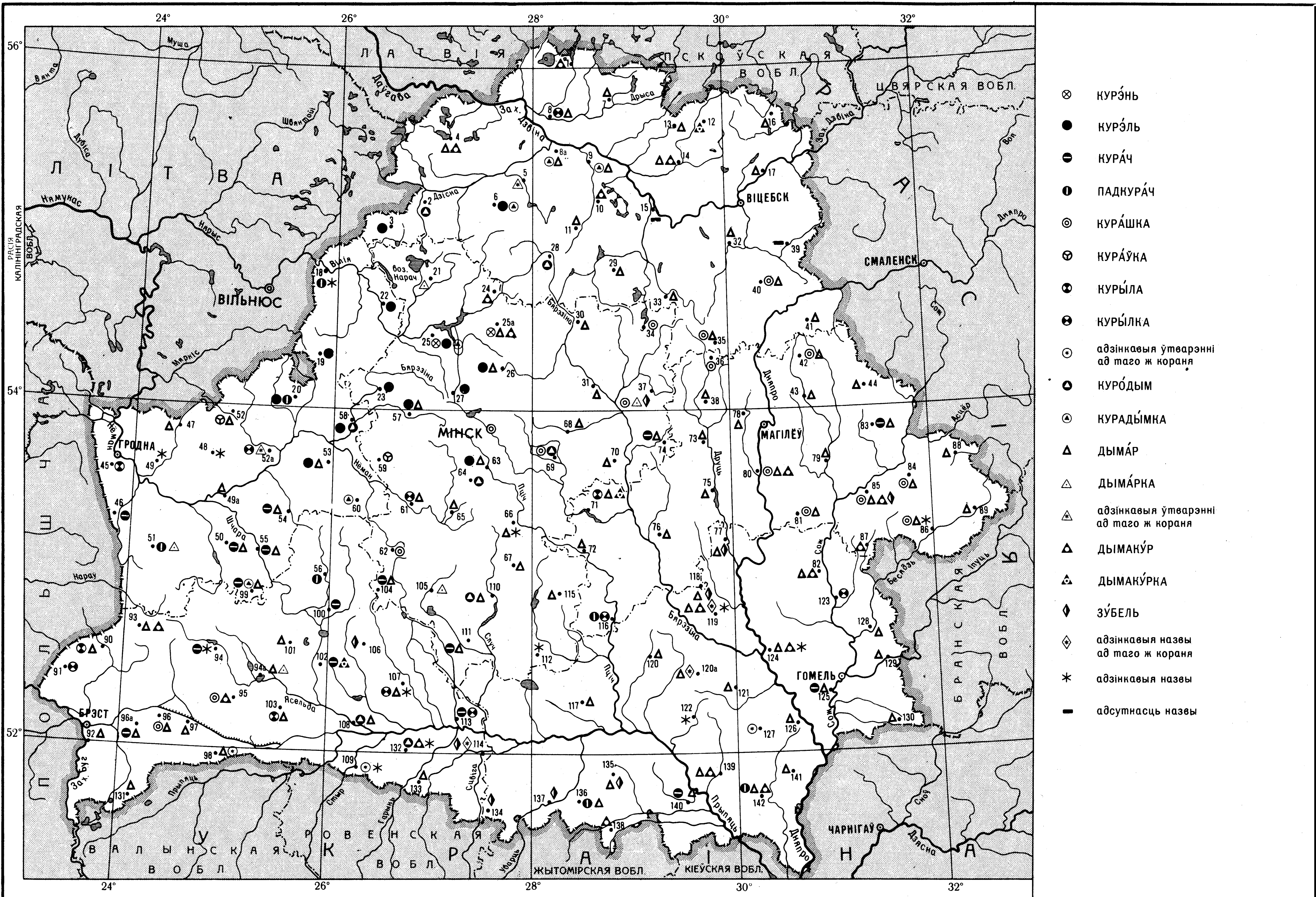
Маштаб 1 : 3 000 000

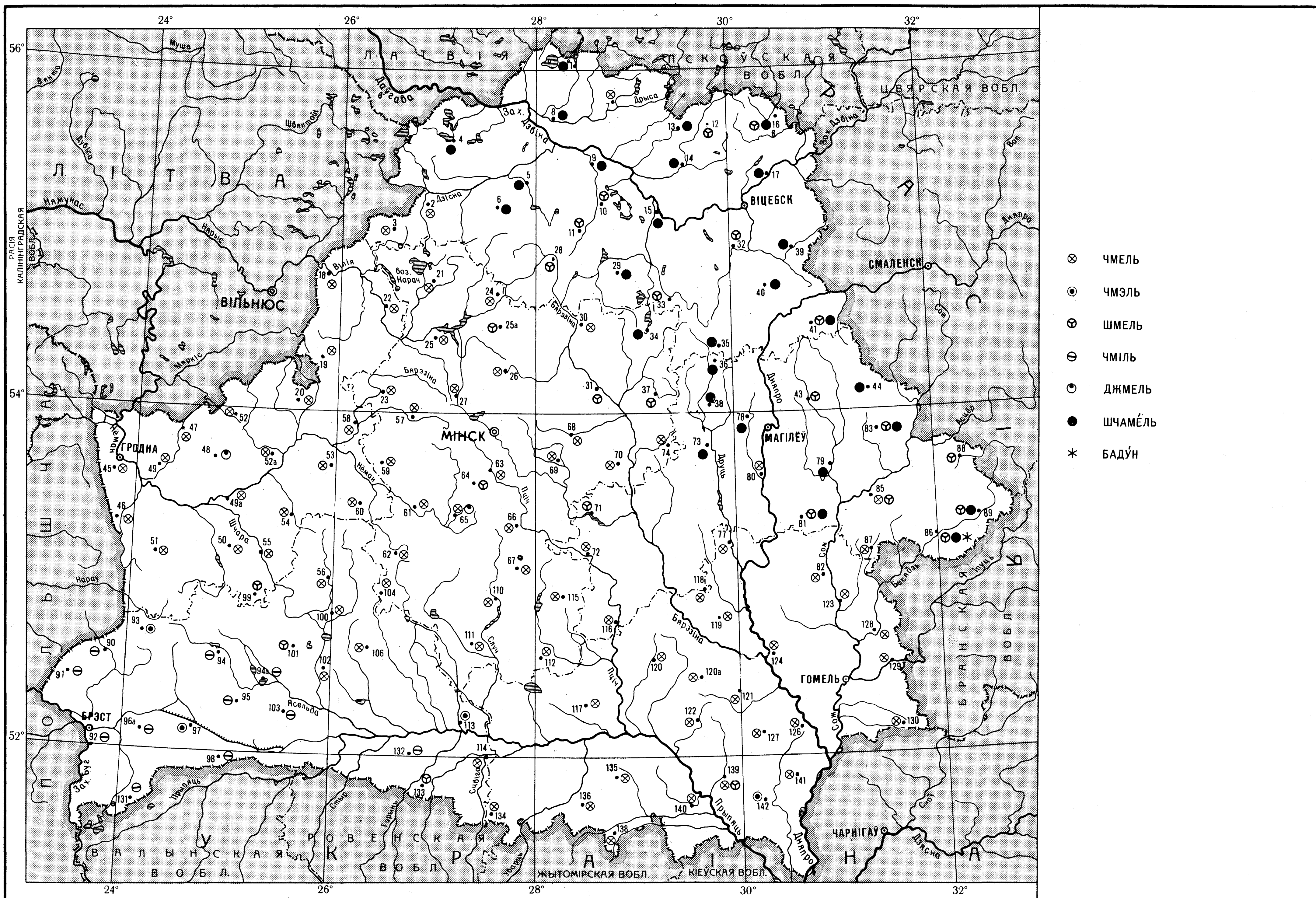
Маштаб 1 : 3 000 000

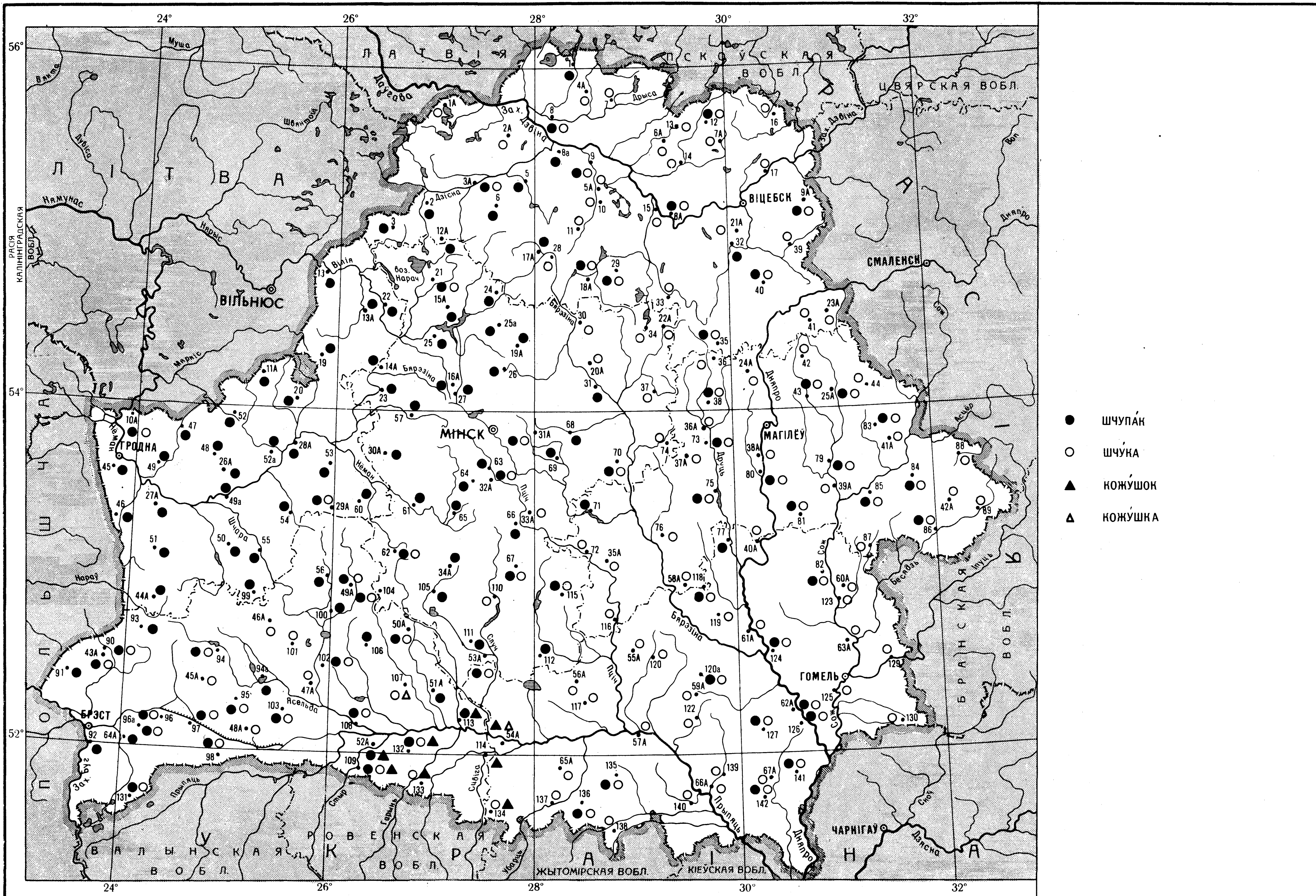
Маштаб 1 : 3 000 000

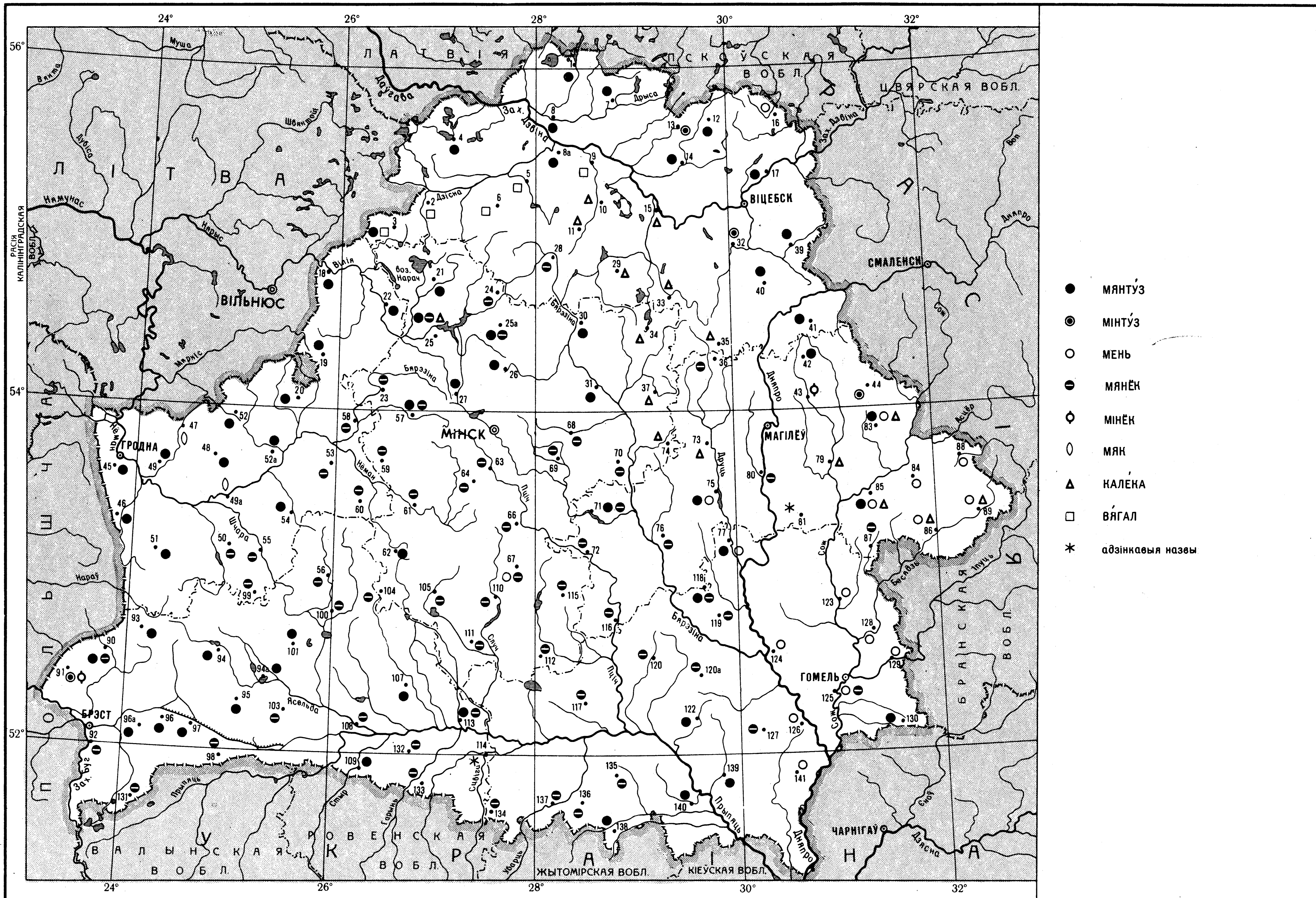
Маштаб 1 : 3 000 000

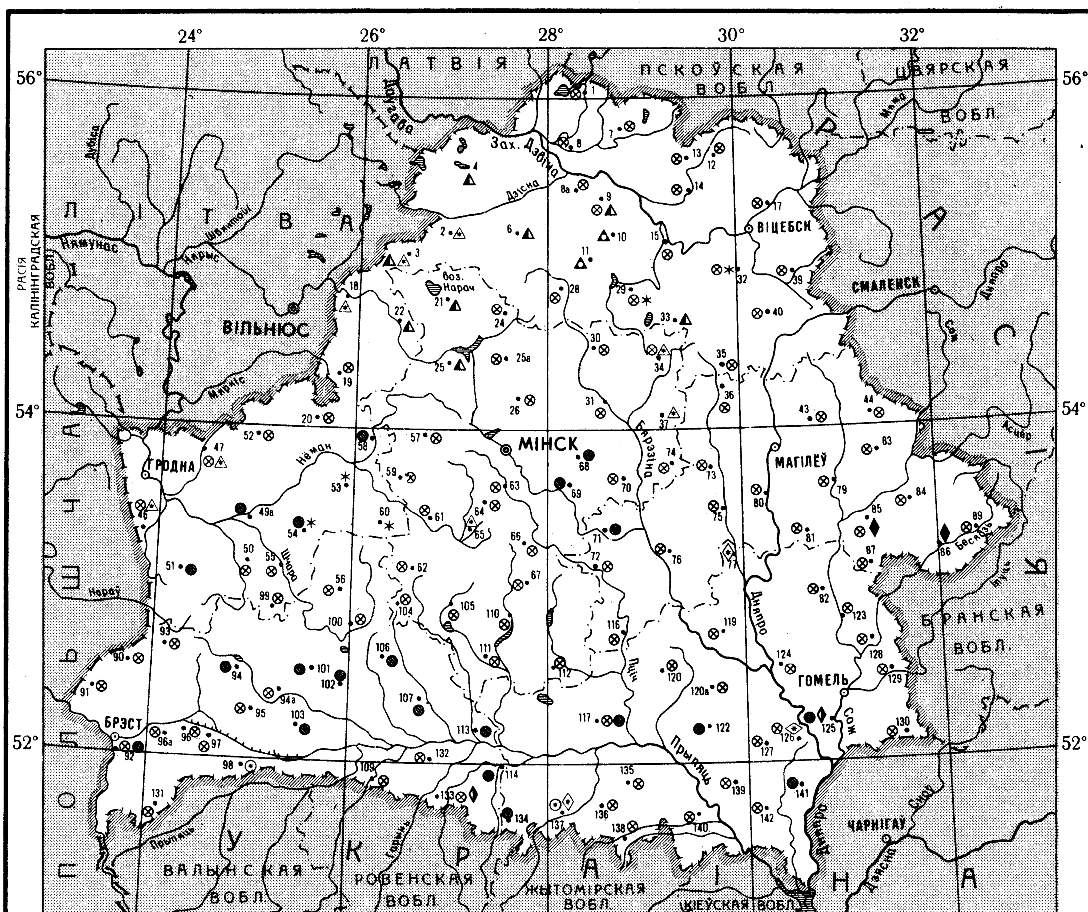

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

мянту́з
мінту́з
мень
мянёк
мінёк
мяк
кале́ка
вя́гал
адзінкавыя назвы
Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ ЁРШ

● ЕРШ

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ ЯЖГУ́Р

△ ЯДЖГУ́Р

◬ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

♦ САПЛІ́ВЕЦ

◈ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

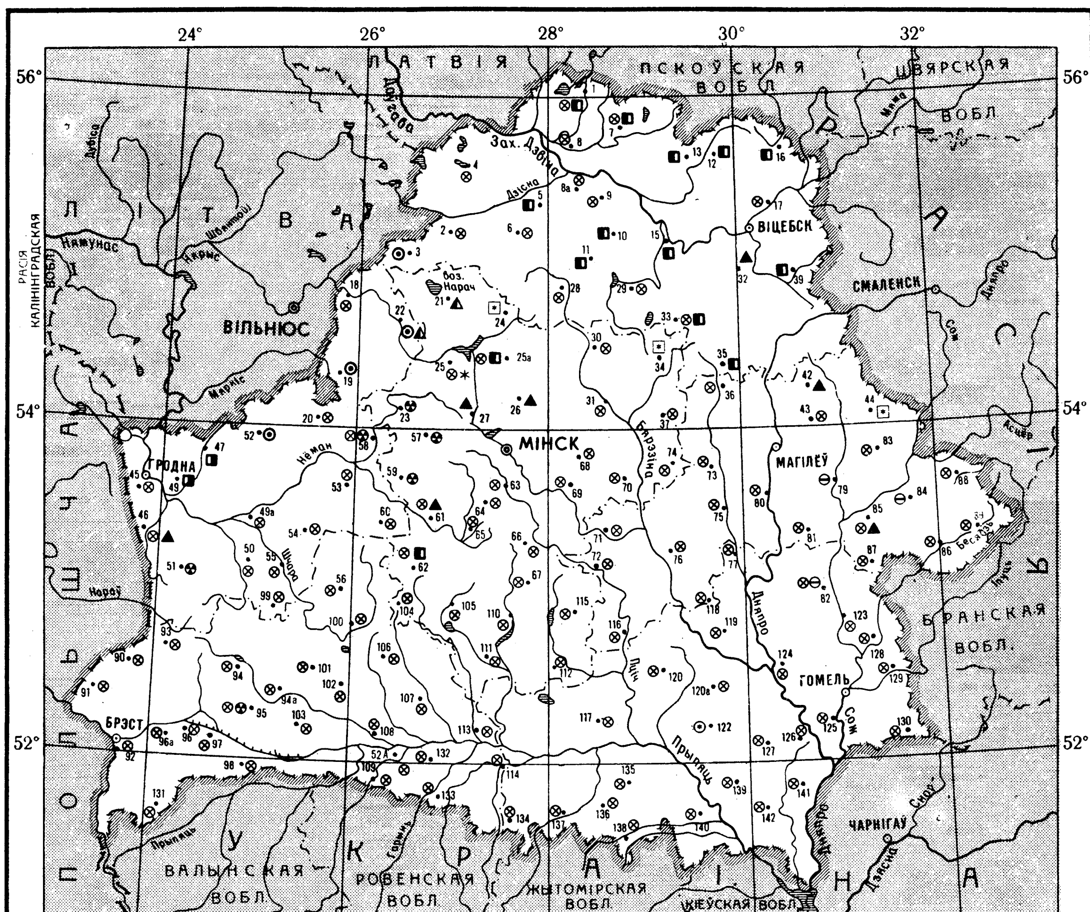
◆ СЛЮ́НЬКА

◇ СЛЮНЬЦЯ́Й

✱ адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

УЮН (Misgurnus fossilis L.) Карта №323

⊗ УЮН

◉ ВІЮН

⊖ ВАЮН

⊙ ВІЛЮН

ЮН

◧ ПІСКУН

◨ ПІСКУР

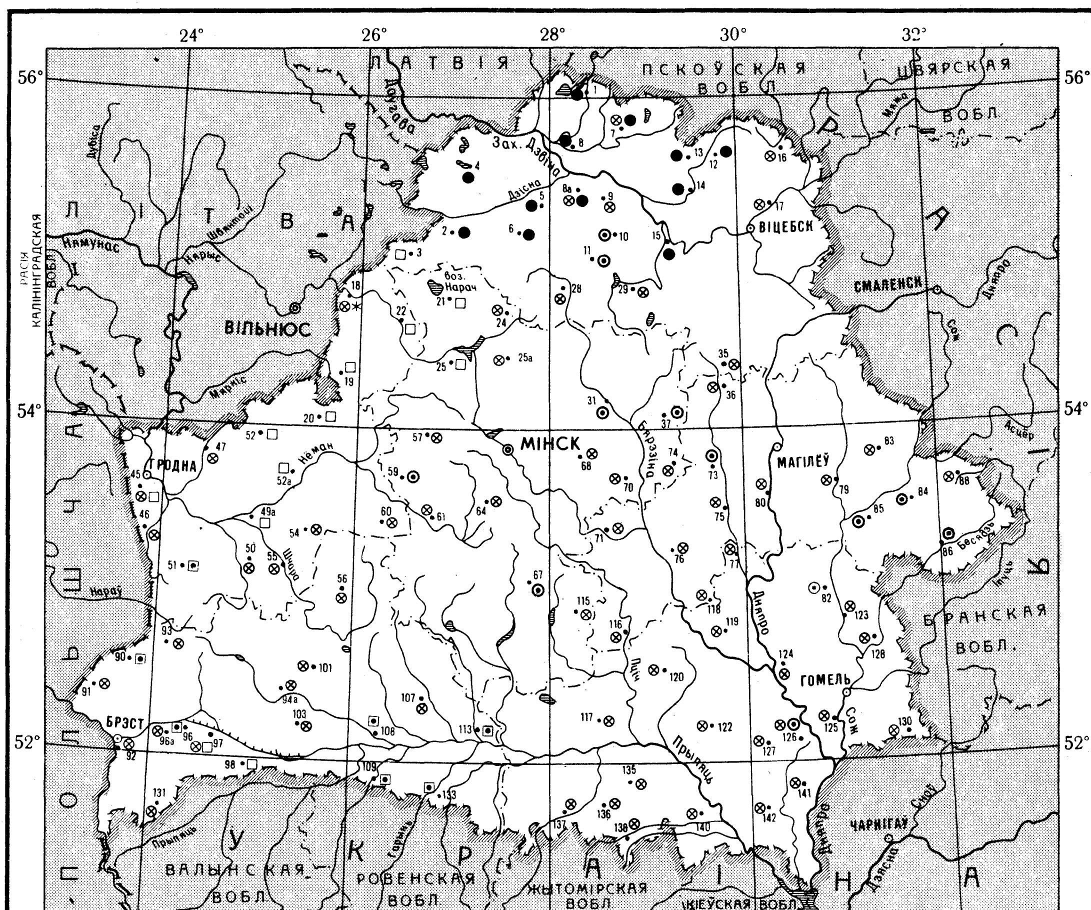
⊡ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

▲ СЛІЖ

◭ СЛІЖЫК

* КРОЎЖ

Маштаб 1: 5 000 000

⊗ ВУГО́Р

⊙ ВУ́ГАР

● ВУГОРЫЧ

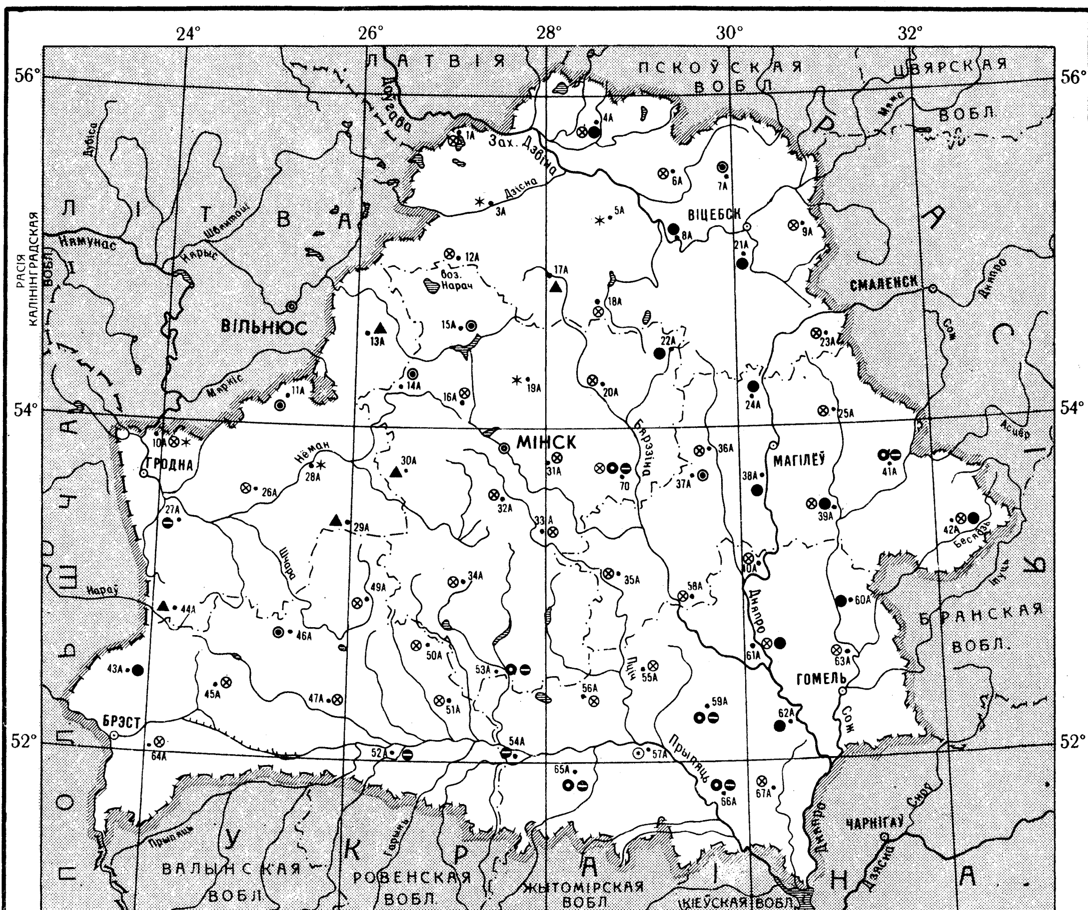
⊙ БУГО́Р

□ ВАНГО́Р

▣ ВЭ́НГОР

* ДАЎГА́Р

Маштаб 1: 5 000 000

ЖА́БРЫ

ЖЭ́БРЫ

ЗЯ́БРЫ

ЗЕ́БРЫ

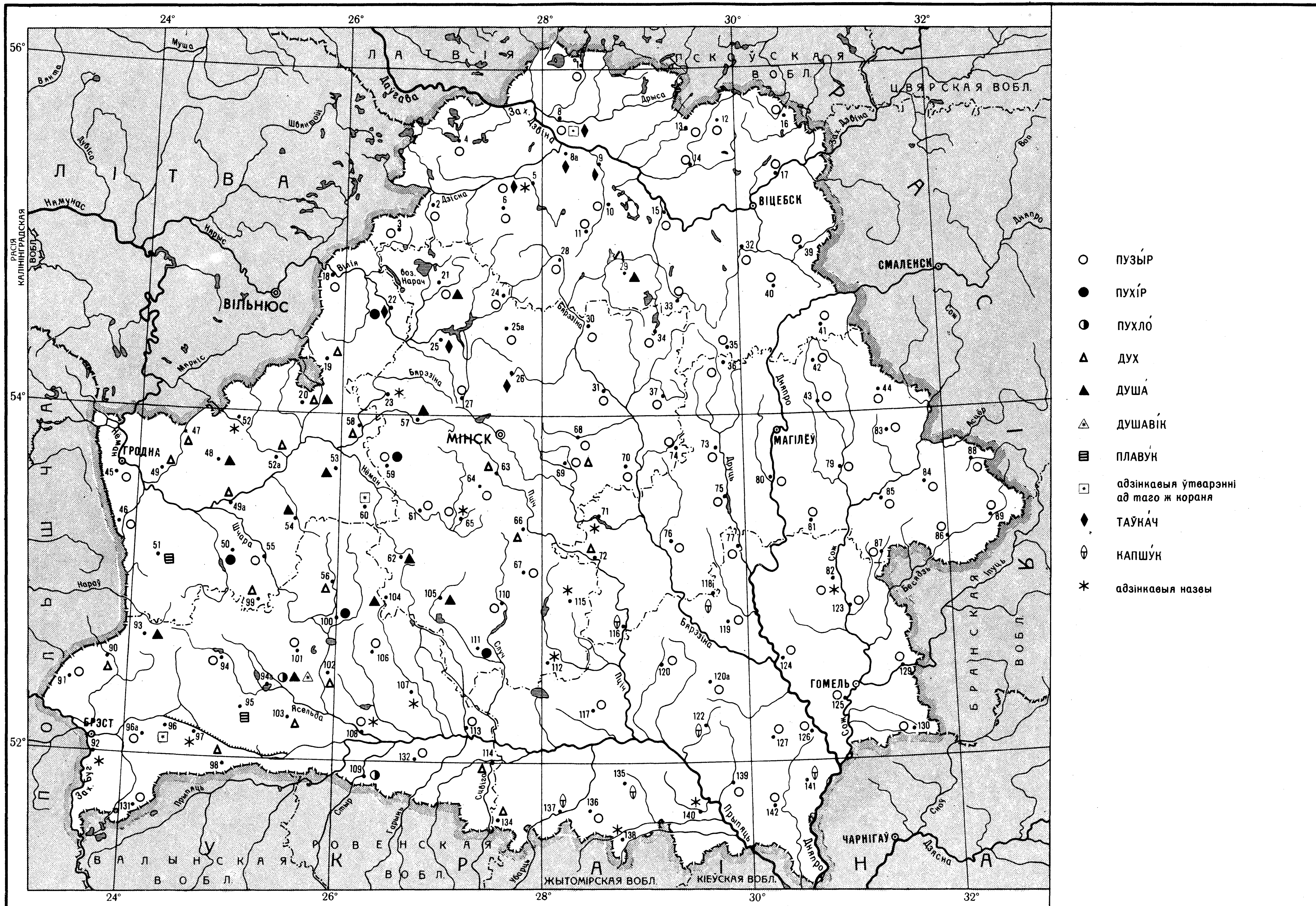
ЗІ́БРА

ЖАБРАКІ́

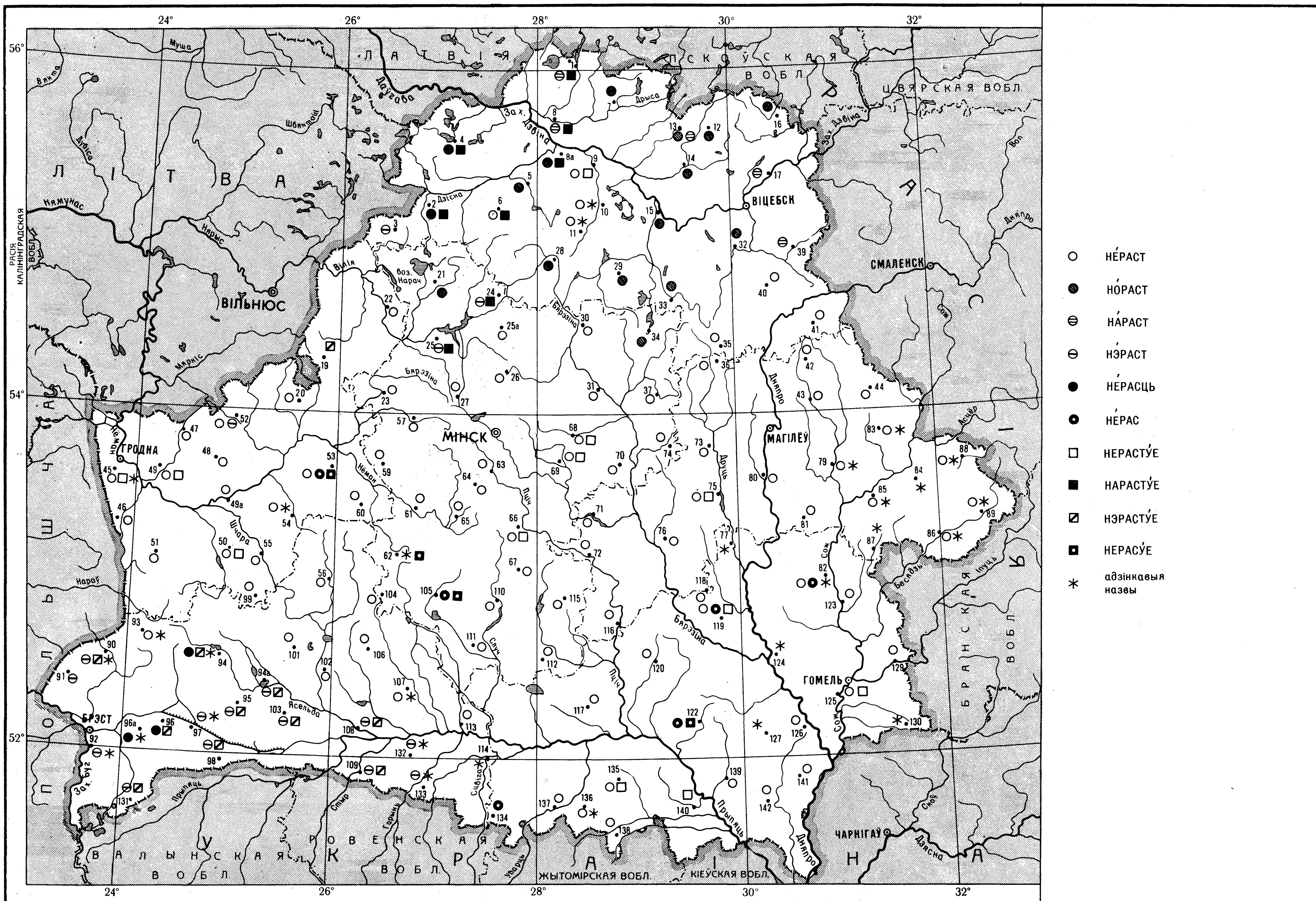
ВУ́ШЫ

адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

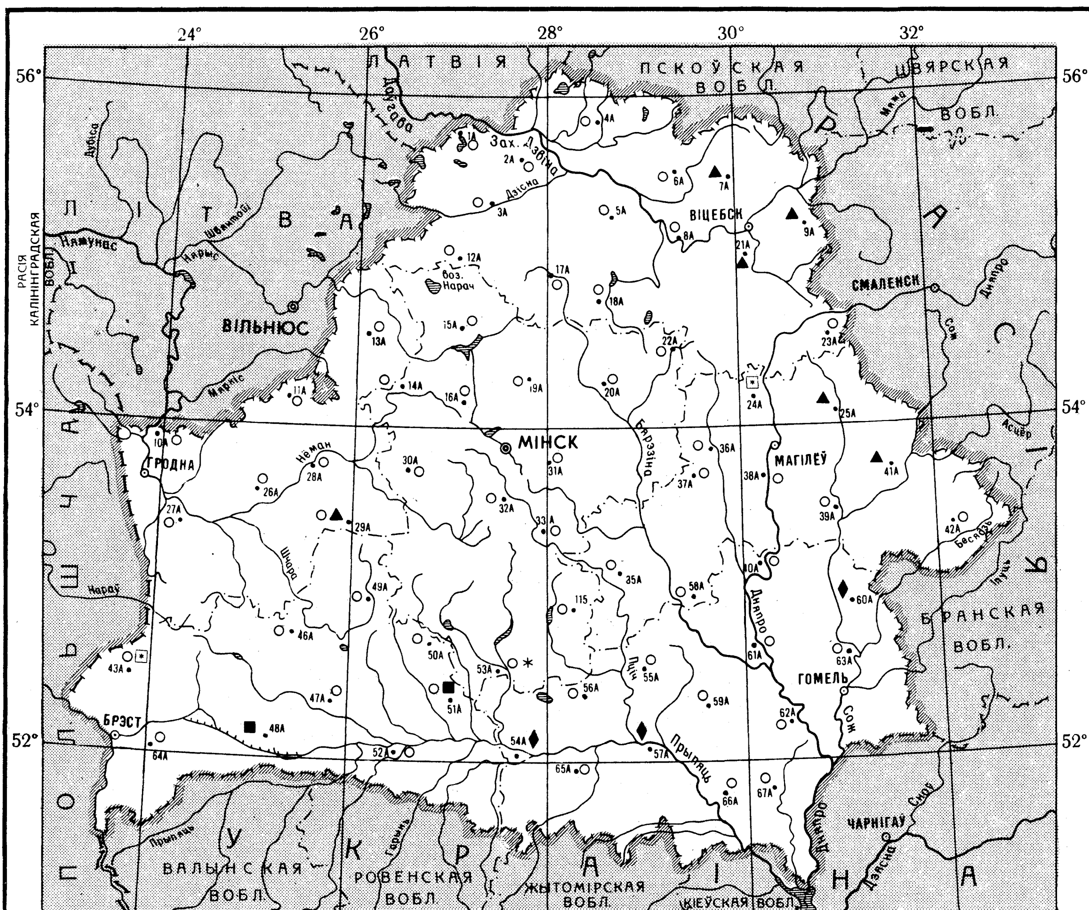

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

ЛУСКА Ў РЫБЫ

○ ЛУСКА́

▲ ШАЛУХА́

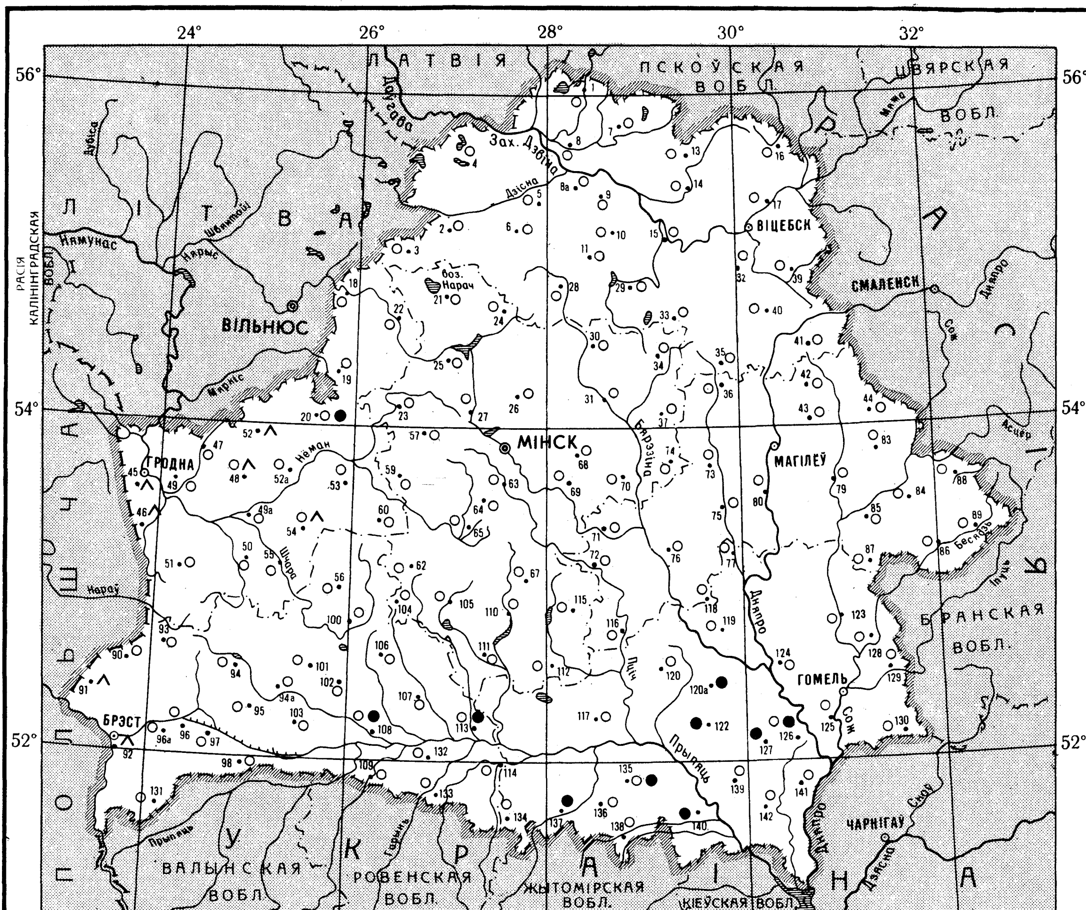
■ ЛУПА́

⊡ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

♦ СЛІНЬ

∗ КАРА́

Маштаб 1 : 5 000 000

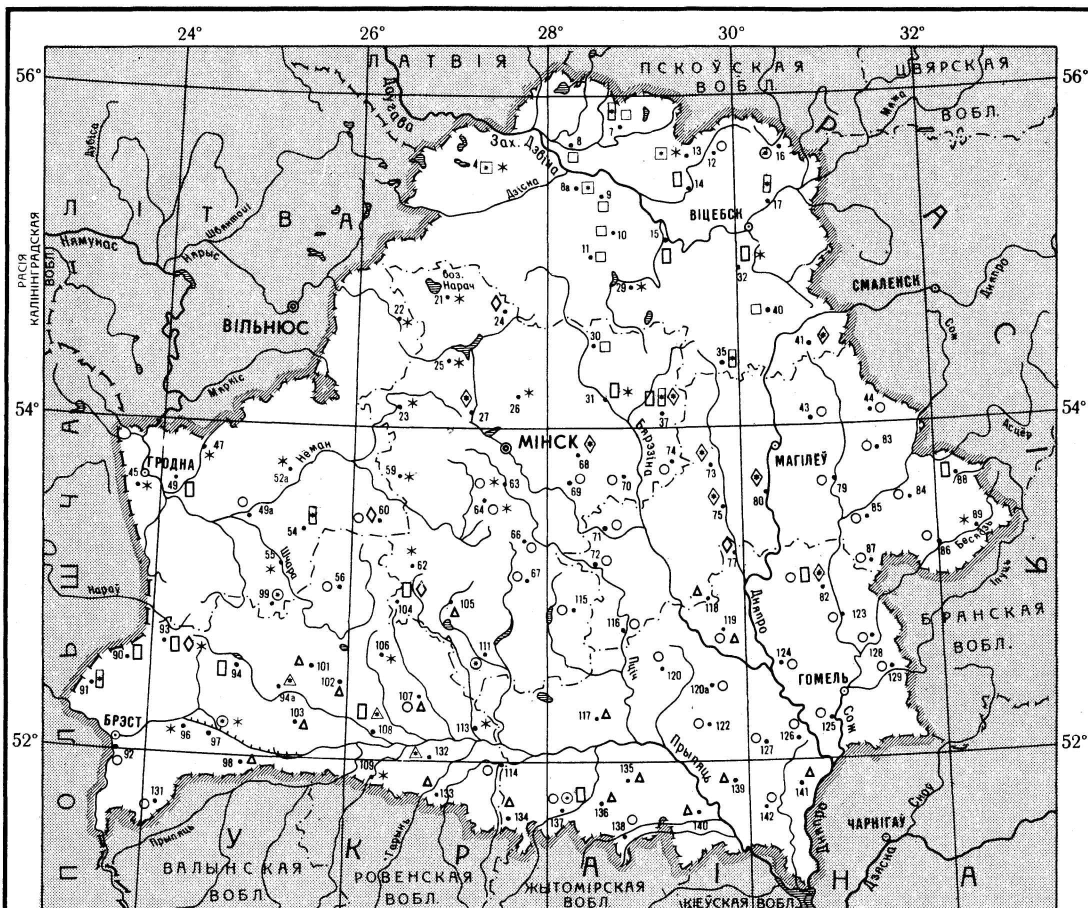

○ ЛАВІ́ЦЬ

● ЛОВА́ЦЬ

^ ЛА́ПАЦЬ

Маштаб 1: 5 000 000

○ НІ́ЗКА

⊙ іншыя назвы з коранем НІЗ-

▯ ВЯ́ЗКА

▯ іншыя назвы з коранем ВЯЗ-

◇ ВЯСЛО́

◇ іншыя назвы з коранем ВЯС-

△ МЕ́ТКА

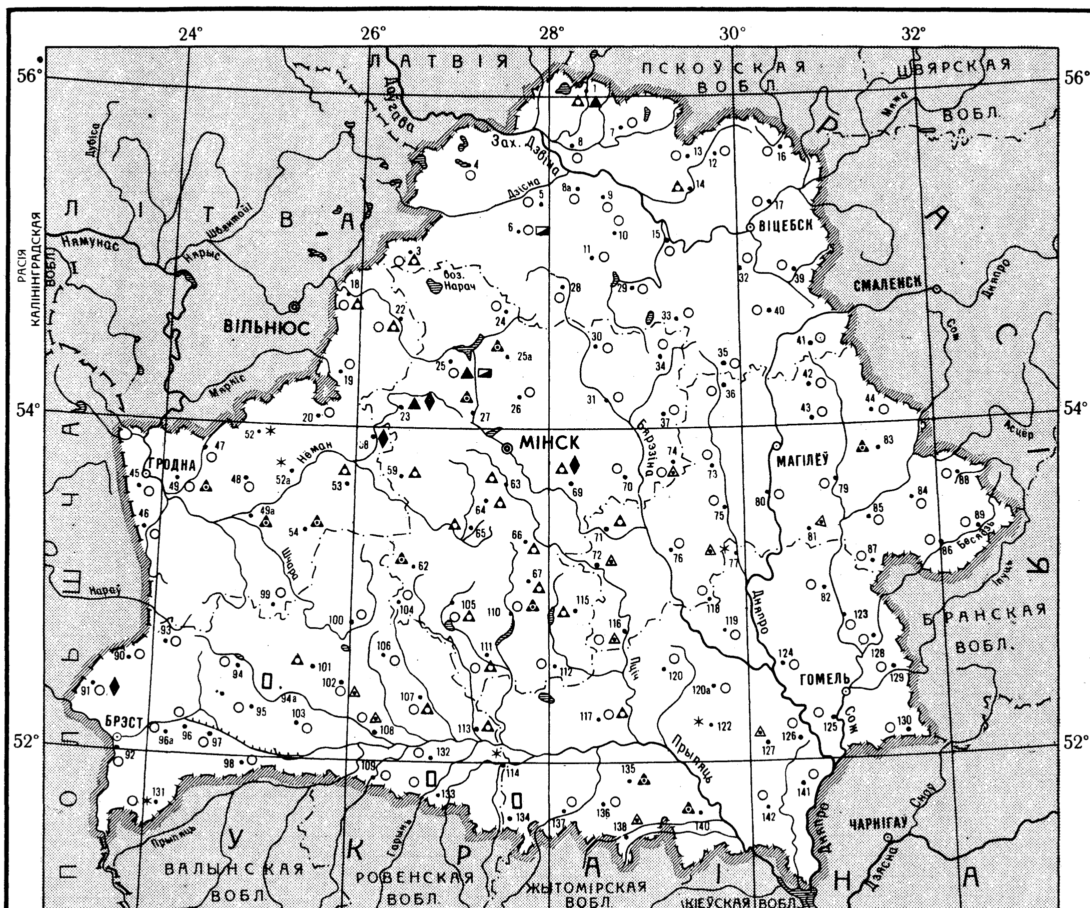
△ іншыя назвы з коранем МЕТ-

□ МАТО́К

□ іншыя назвы з коранем МОТ-

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1 : 5 000 000

○ ЧЫСЦІЦЬ

△ СКРЭБЦІ

△ СКРАБЦІ

△ ШКРЭБЦІ

▯ ЧАСАЦЬ

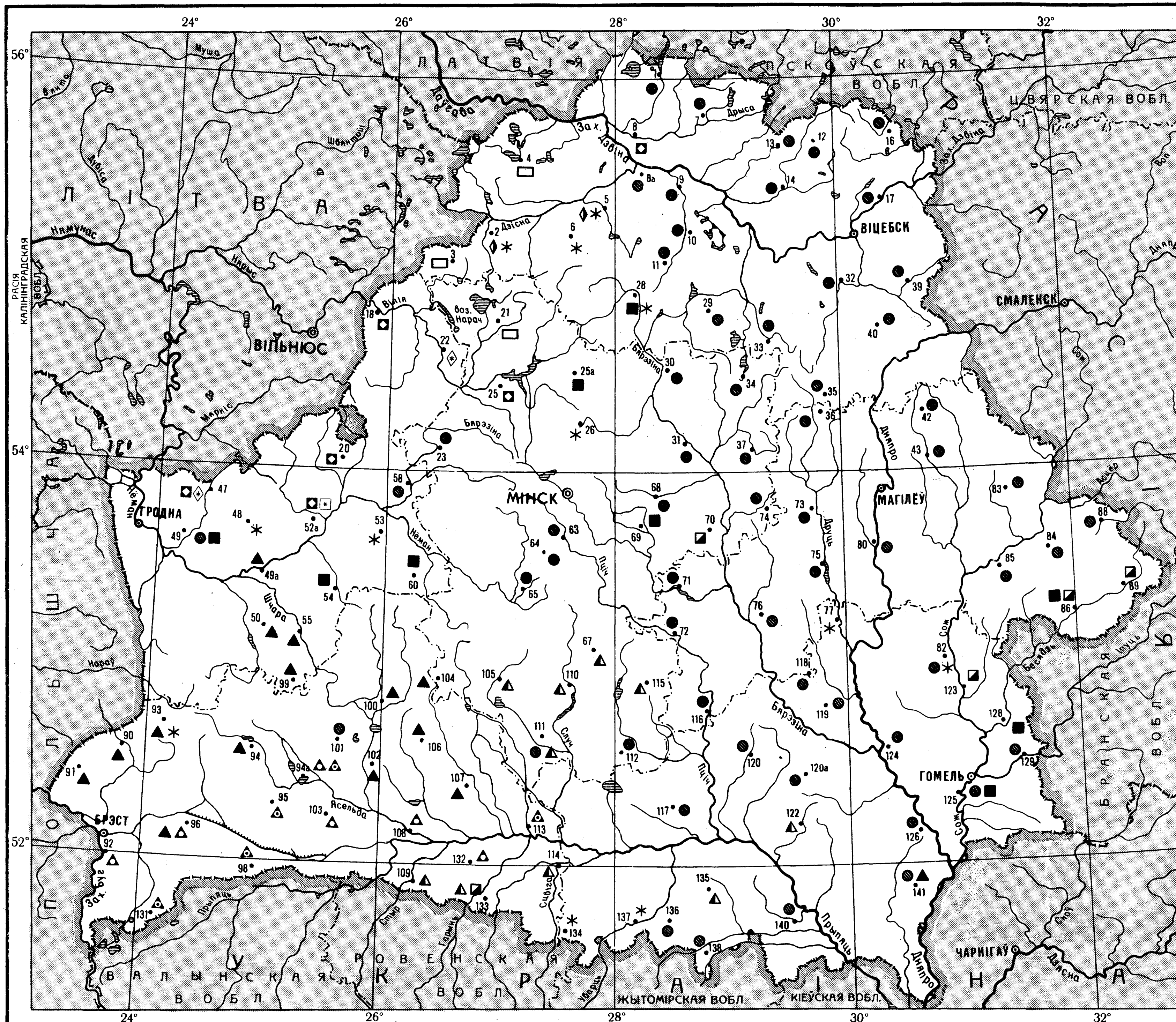
▲ СКАБЛІЦЬ

♦ ПАТРАШЫЦЬ

▭ ПЕРАБІРАЦЬ

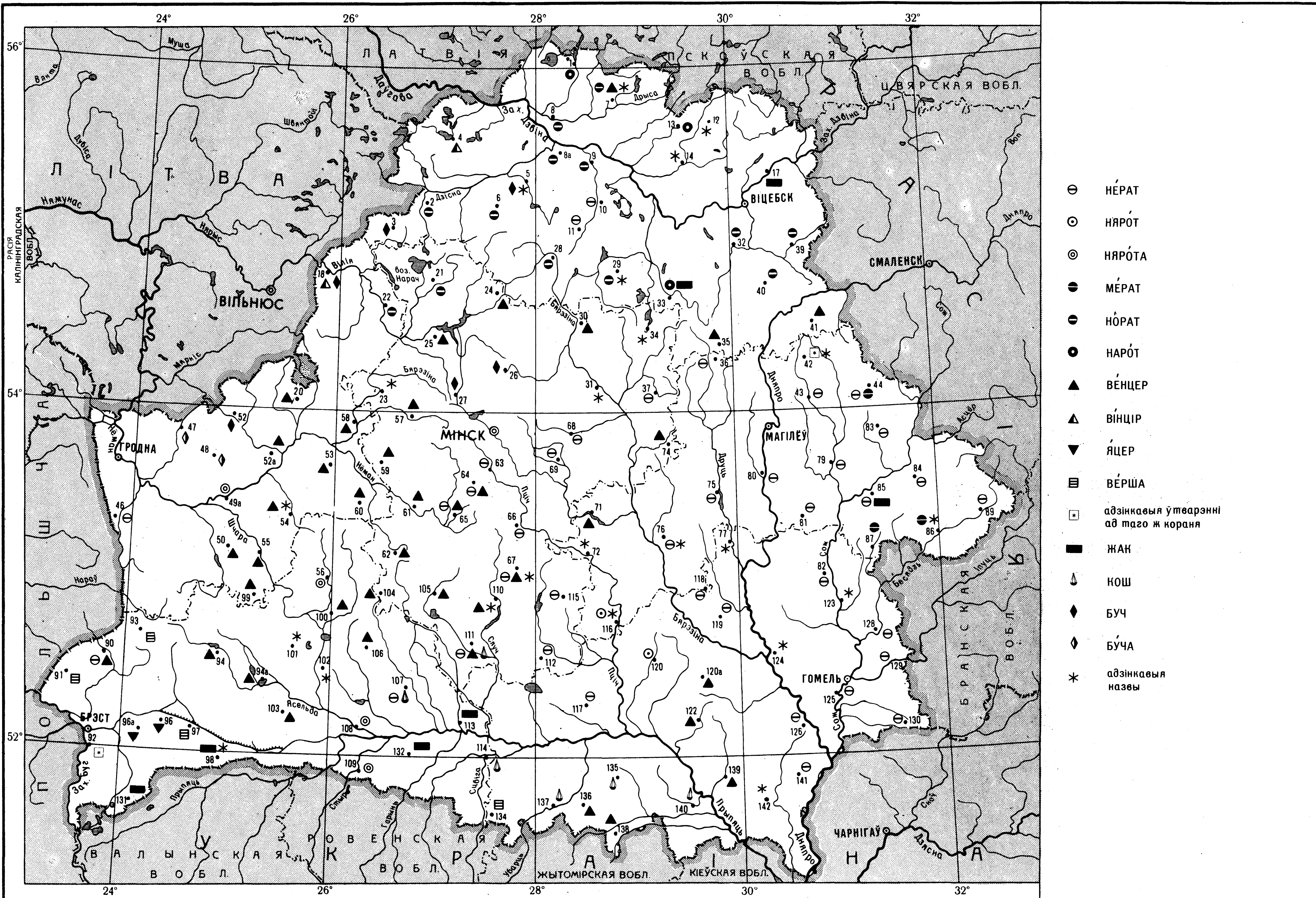
* адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

● КРЫ́ГА
▲ КЛО́МЛЯ
△ КЛО́МНЯ
КЛО́ЎНЯ
КО́МЛЯ
■ БРЭ́ДЗЕНЬ
БРО́ДЗЕНЬ
БРАДНІ́К
БРОТ
ТРАЙНІ́К
ТРАЙЧА́К
ГЕ́ГНІ
✳ адзінкавыя назвы

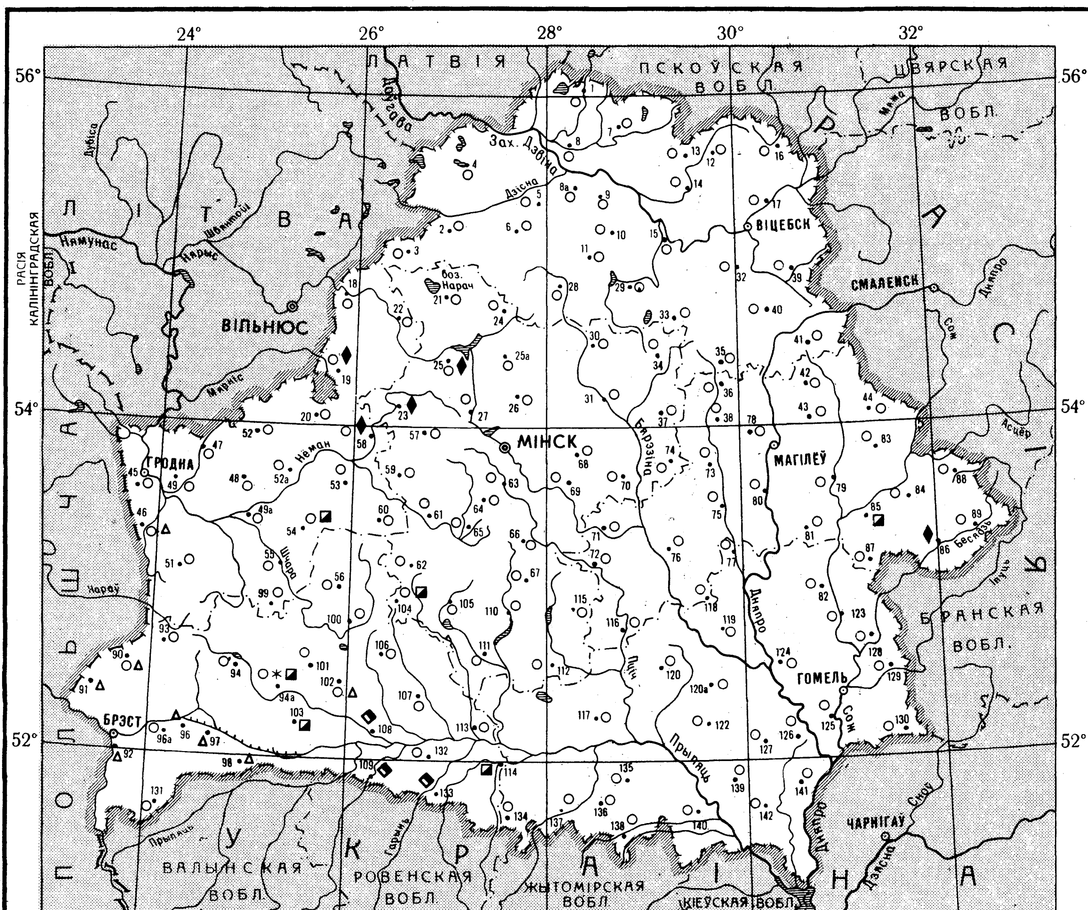
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

КРУЧОК У ВУДЦЫ

Карта №334

○ КРУЧО́К

◪ ЗА́ЗУБЕНЬ

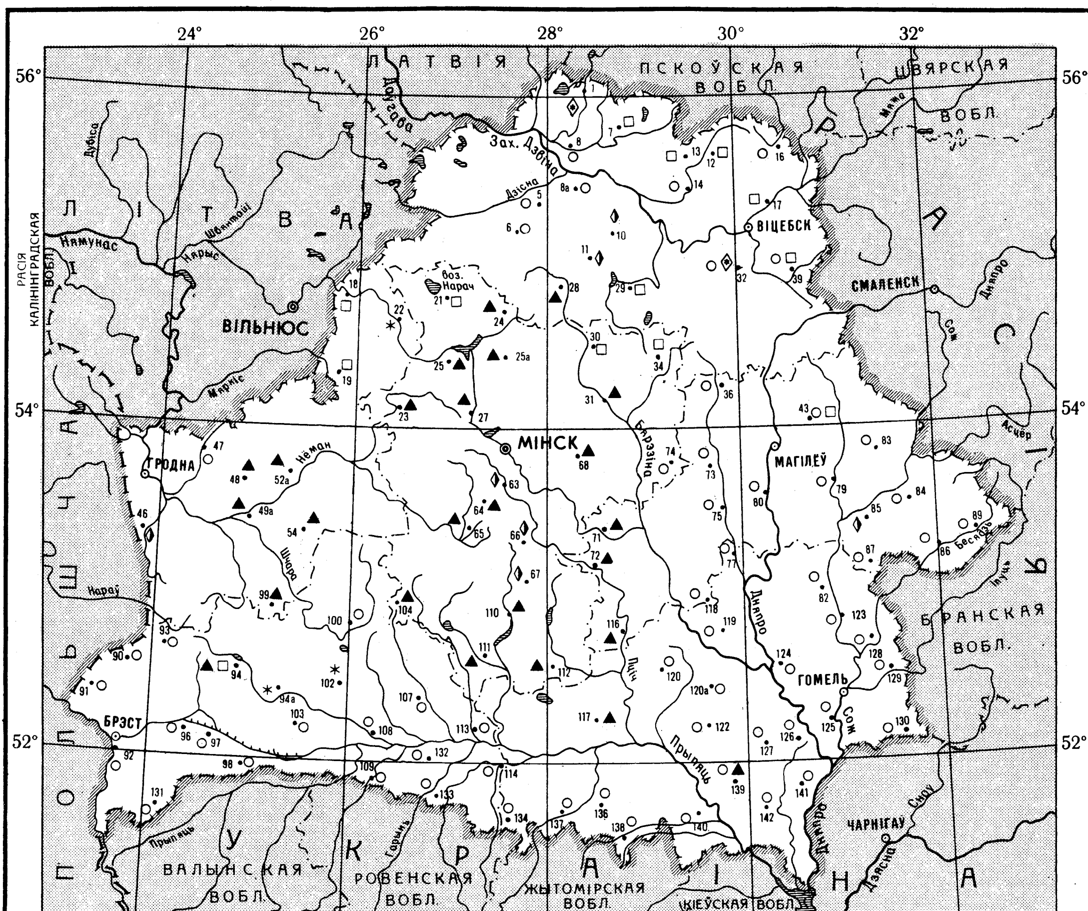
◆ ЗА́ЗУБЕЦ

△ ГАЧО́К

♦ ВУ́ДКА

* ЗАЧЭ́П

Маштаб 1:5 000 000

○ ЖАК

▲ ВЕ́НЦЕР

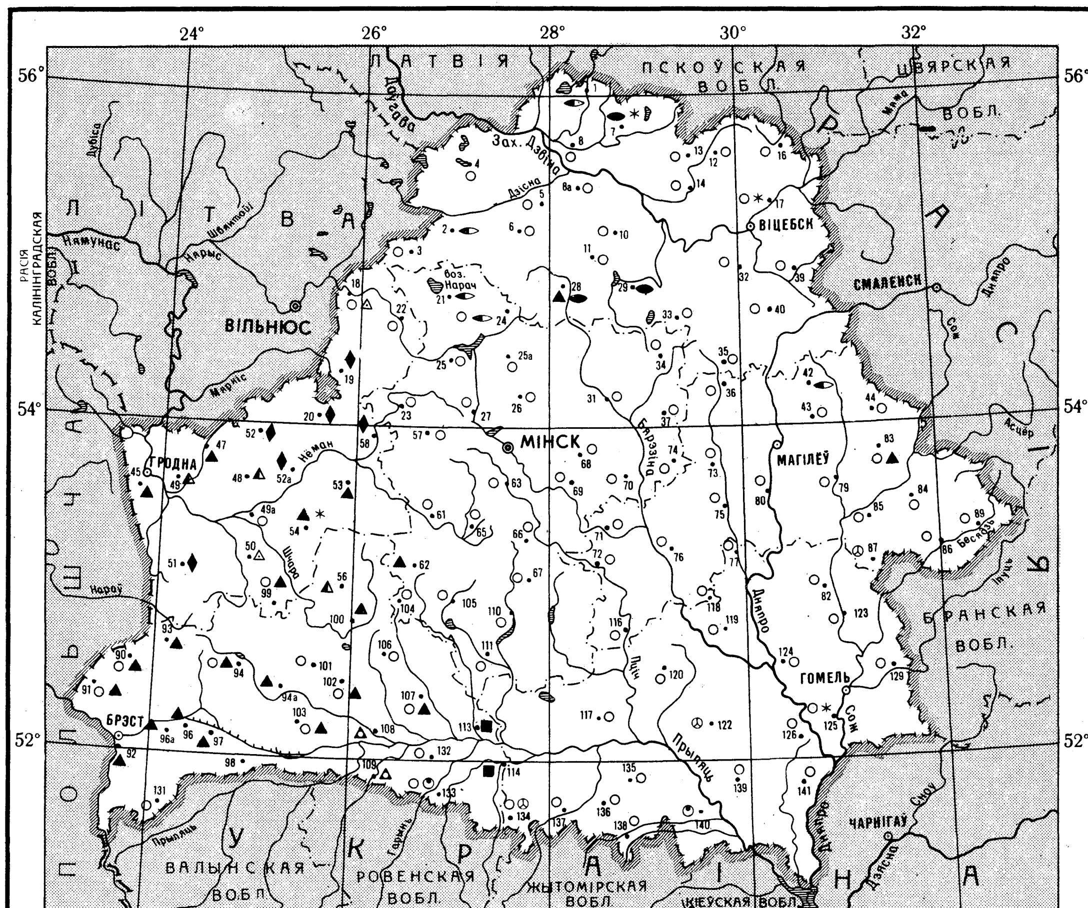
□ МЯРО́ЖА

◊ НЕ́РАТ

◈ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

✳ адзінкавыя назвы

АБРУЧ У ВЕНЦЕРЫ

АБРУ́Ч

БРУЧ

О́БРУЧ

КАБЛУ́К

КАМЛУ́К

ЗАКАБЛУ́К

КАБЛУ́Ч

КАЛА́Ч

ЛУК

ДУГА́

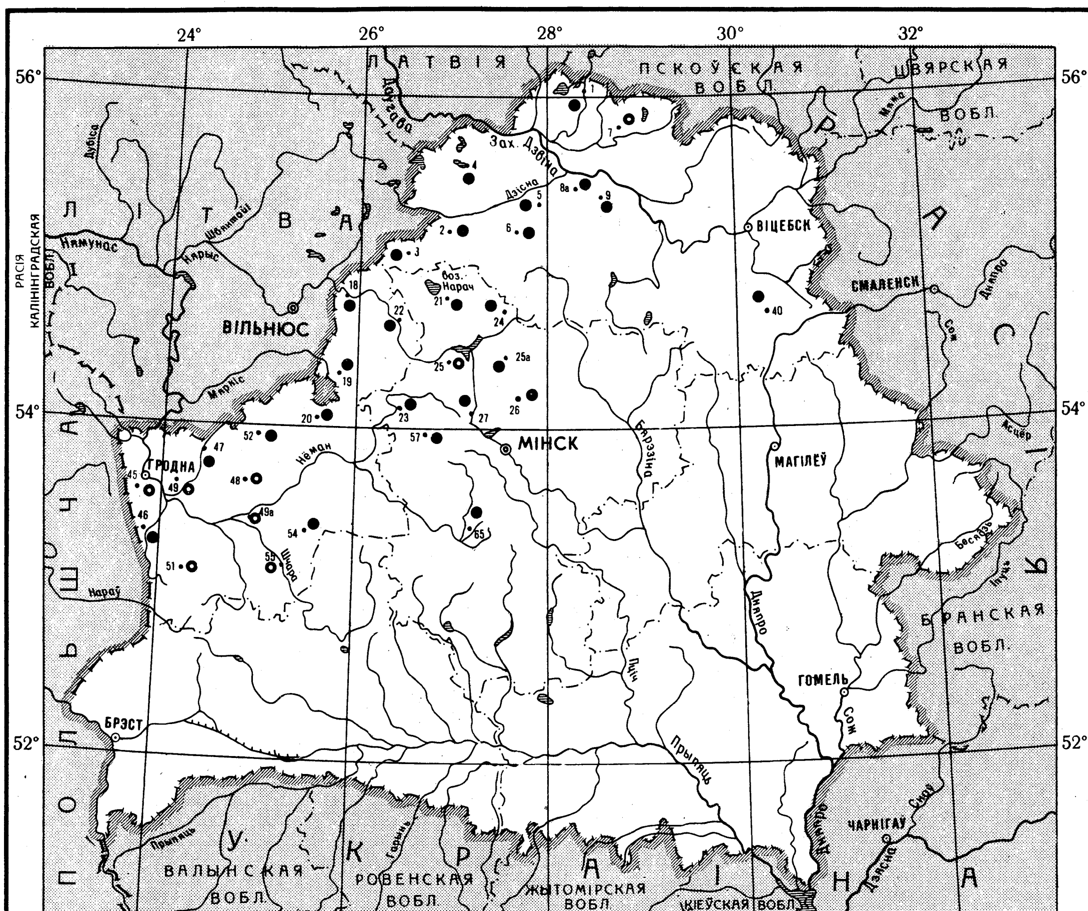
ДУ́ЖКА

адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

РЫБАЛОЎНАЯ ПРЫЛАДА БУЧ, БУЧА

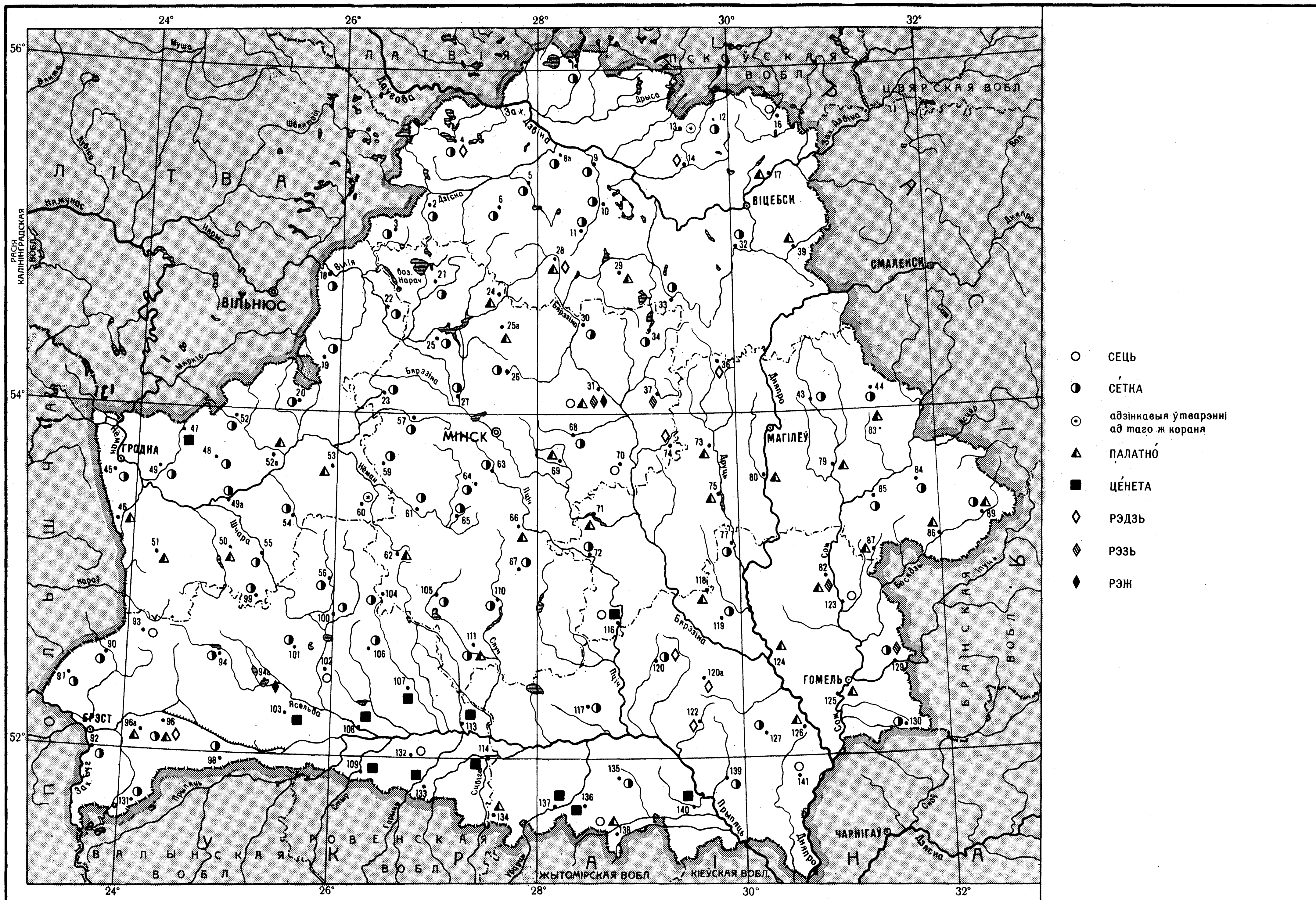
Карта №337

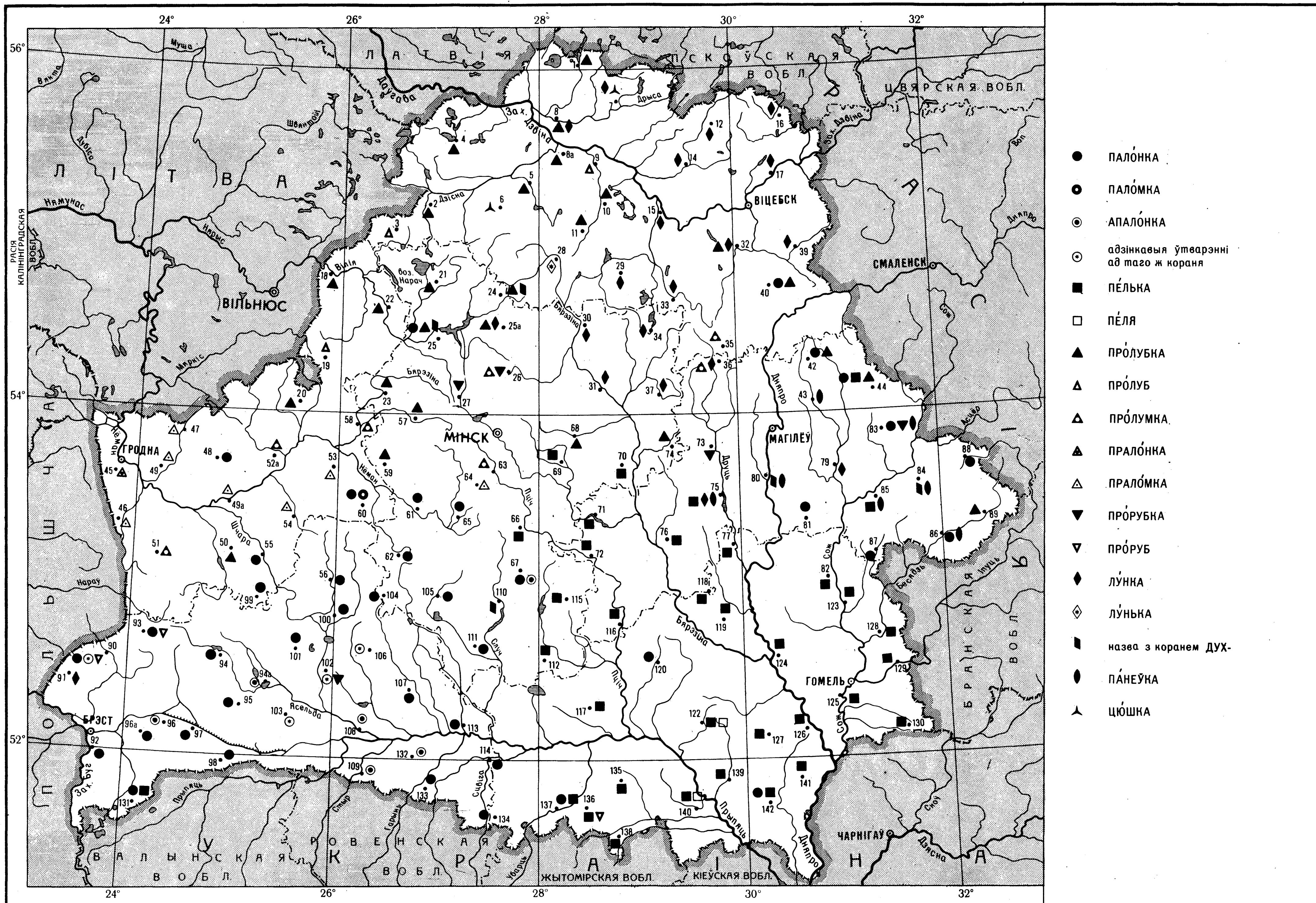
● БУЧ

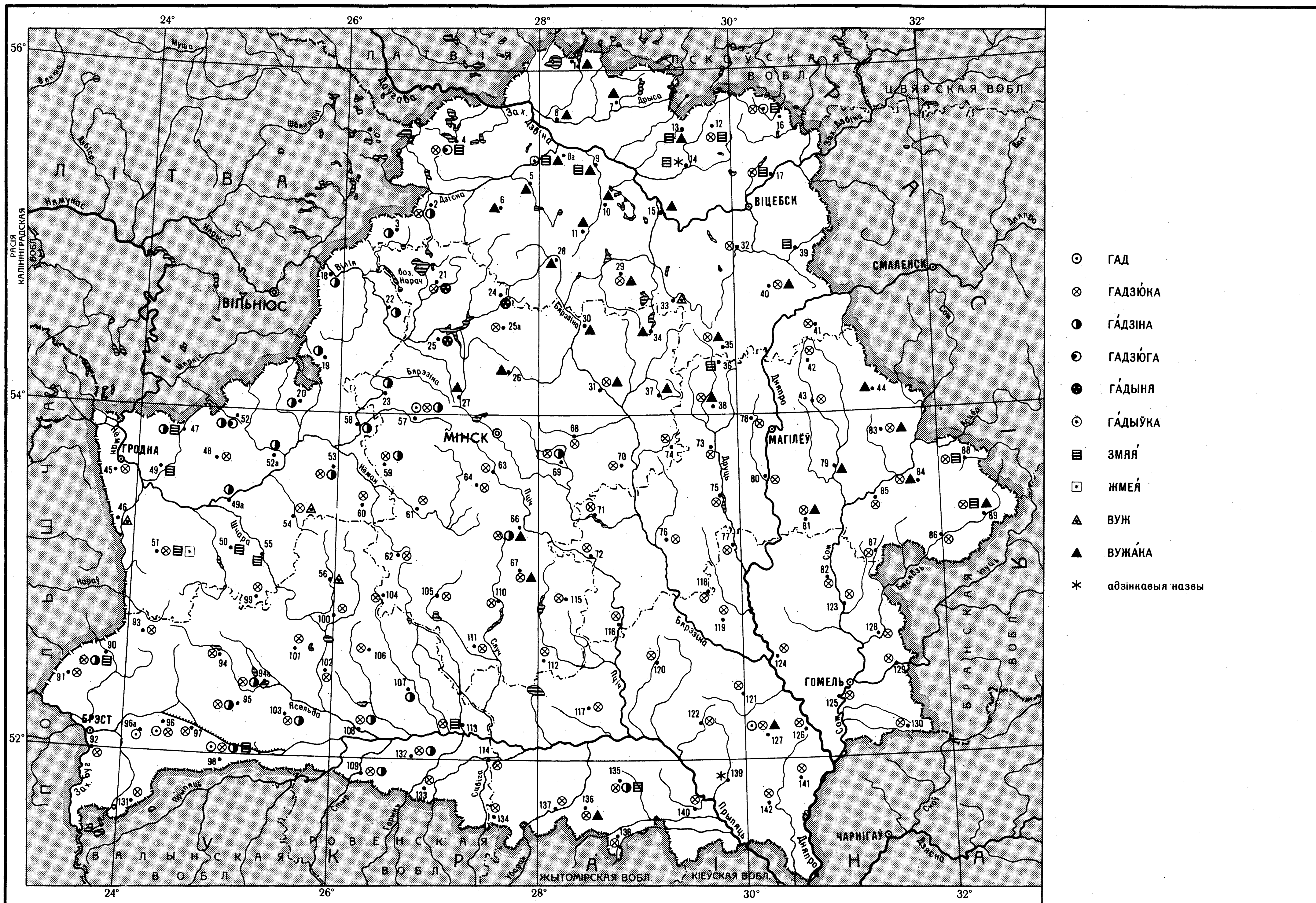
○ БУ́ЧА

Маштаб 1: 5 000 000

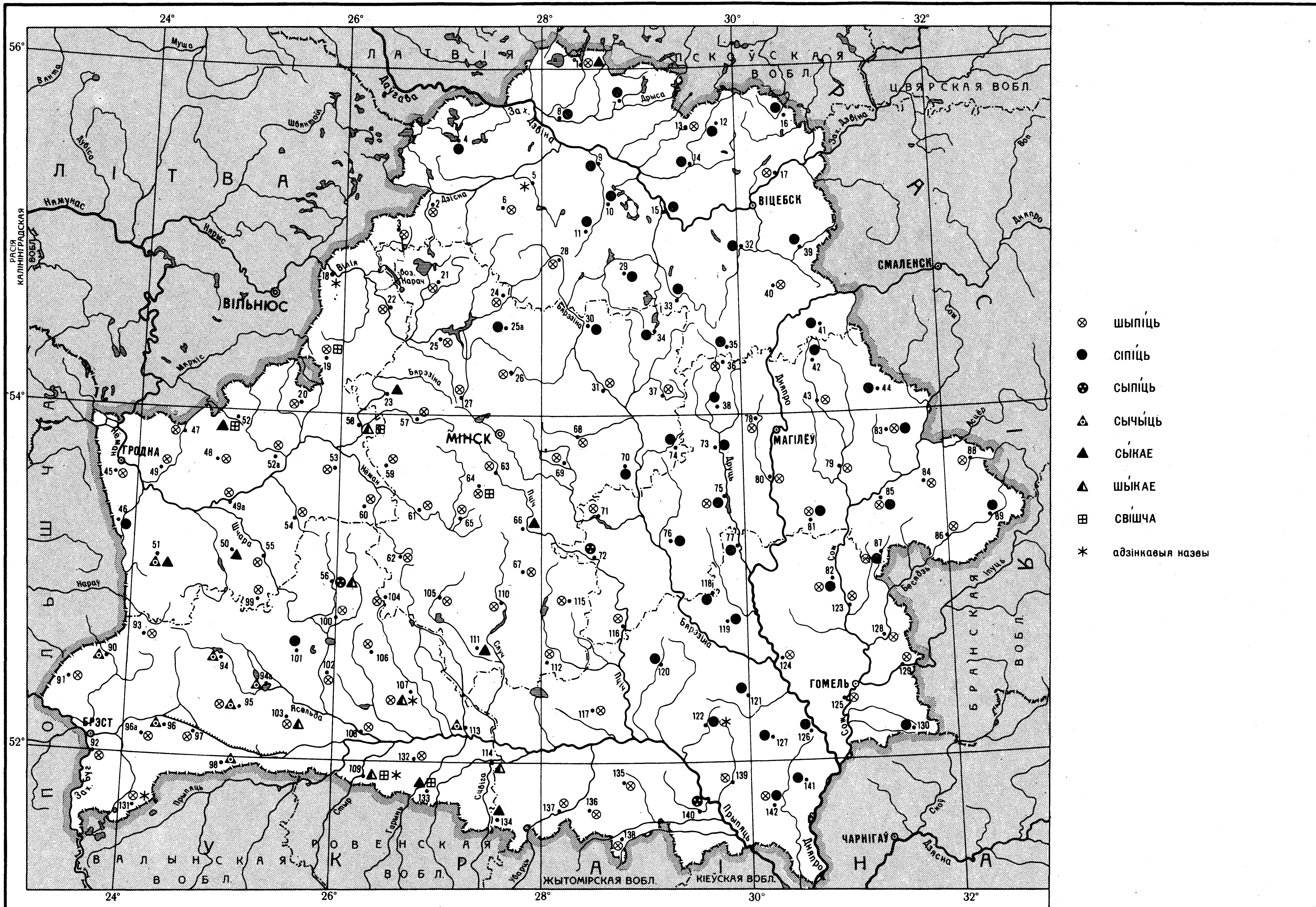
Маштаб 1 : 3 000 000

ПАЛО́НКА
ПАЛО́МКА
АПАЛО́НКА
адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
ПЕ́ЛЬКА
ПЕ́ЛЯ
ПРО́ЛУБКА
ПРО́ЛУБ
ПРО́ЛУМКА
ПРАЛО́НКА
ПРАЛО́МКА
ПРО́РУБКА
ПРО́РУБ
ЛУ́НКА
ЛУ́НЬКА
назва з коранем ДУХ-
ПА́НЕЎКА
ЦЮ́ШКА
МІНСК
ВІЦЕБСК
МАГІЛЁЎ
ГОМЕЛЬ
ГРОДНА
БРЭСТ
ВІЛЬНЮС
СМАЛЕНСК
ЧАРНІГАЎ
ЛАТВІЯ
ЛІТВА
ПОЛЬШЧА
ПСКОЎСКАЯ ВОБЛ.
ЦВЯРСКАЯ ВОБЛ.
БРАНСКАЯ ВОБЛ.
ВАЛЫНСКАЯ ВОБЛ.
РОВЕНСКАЯ ВОБЛ.
ЖЫТОМІРСКАЯ ВОБЛ.
КІЕЎСКАЯ ВОБЛ.
РАСІЯ КАЛІНІНГРАДСКАЯ ВОБЛ.
Машта́б 1 : 3 000 000

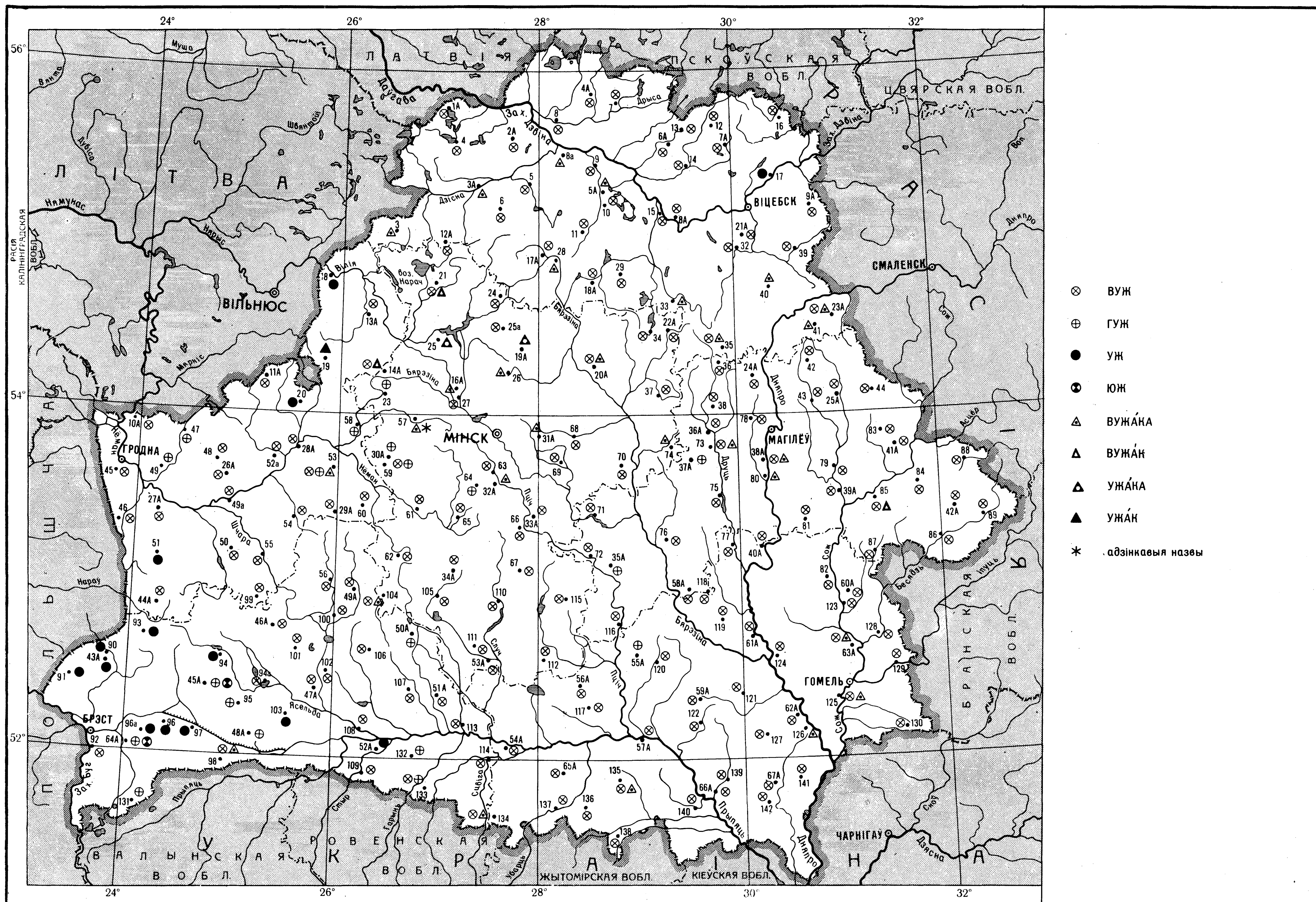

Маштаб 1 : 3 000 000

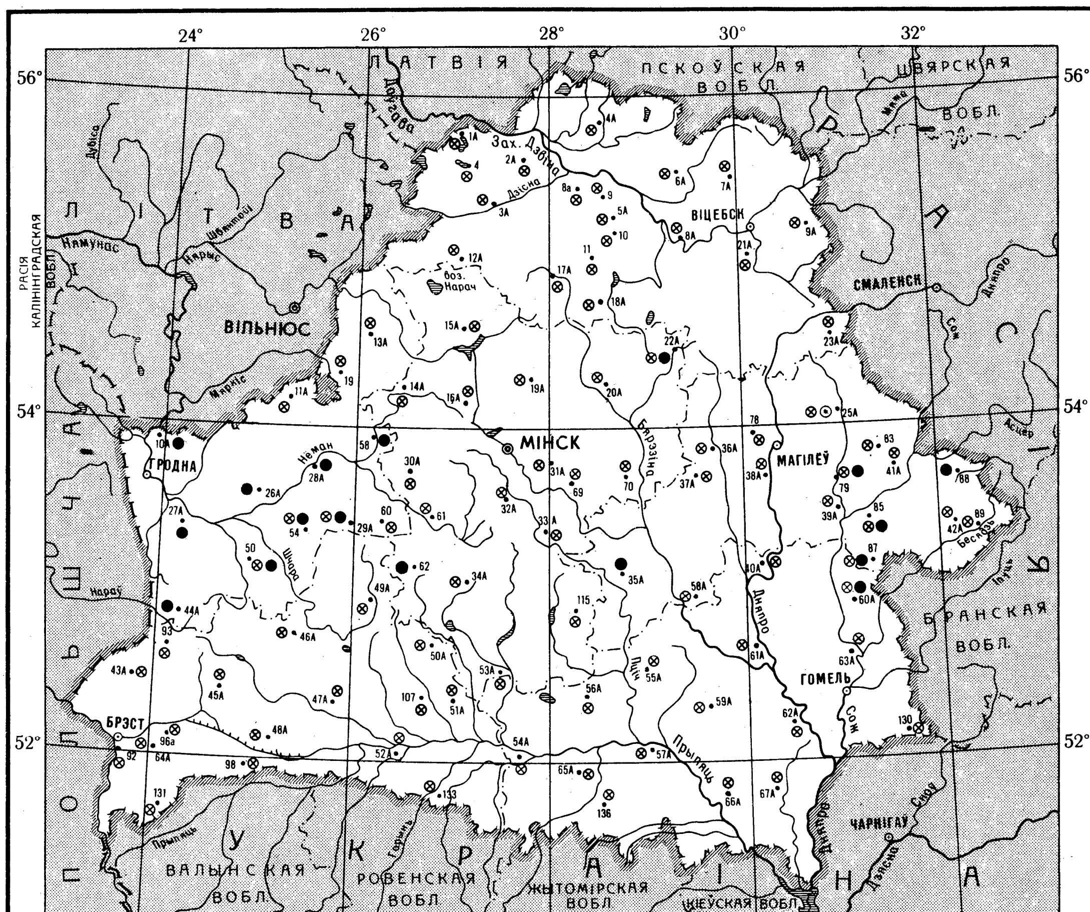
ГАДЗЮКА ШЫПІЦЬ

Маштаб 1 : 3 000 000

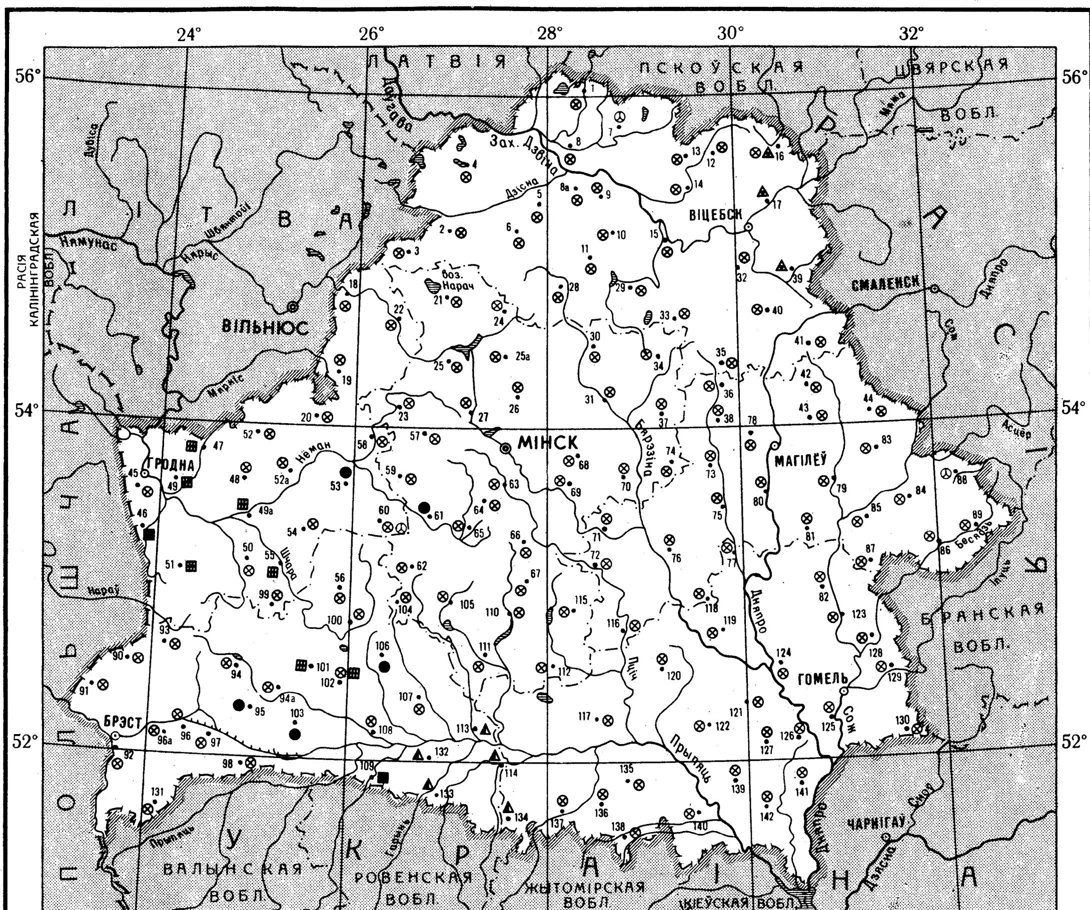
Маштаб 1 : 3 000 000

ЯШЧАРКА

ЯШЧАРЫЦА

ЯШЧУР

П'ЯЎКА

ПЛЯЎКА

ПІЯЎКА

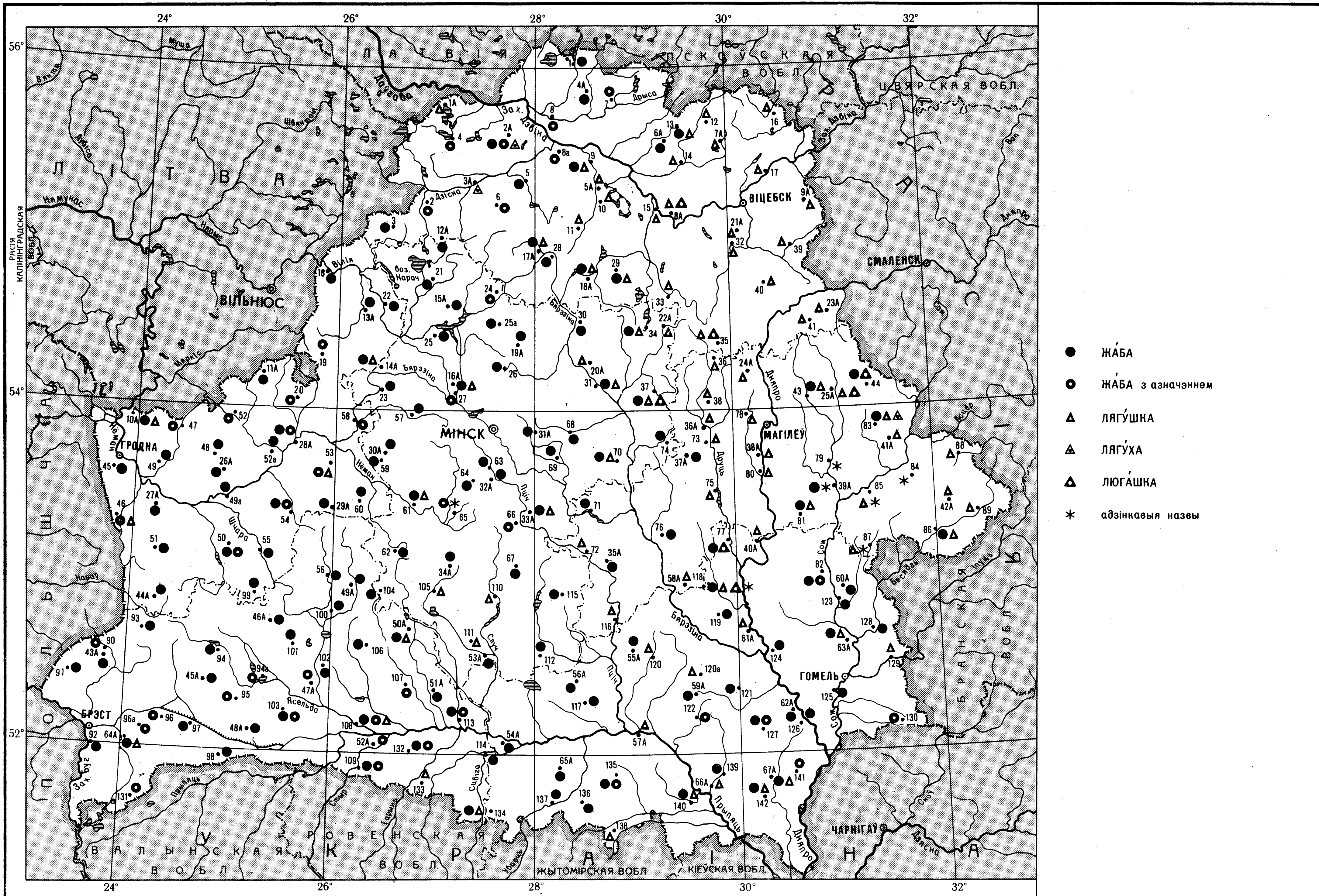
ПІВАЛКА

П'ЯЎГА

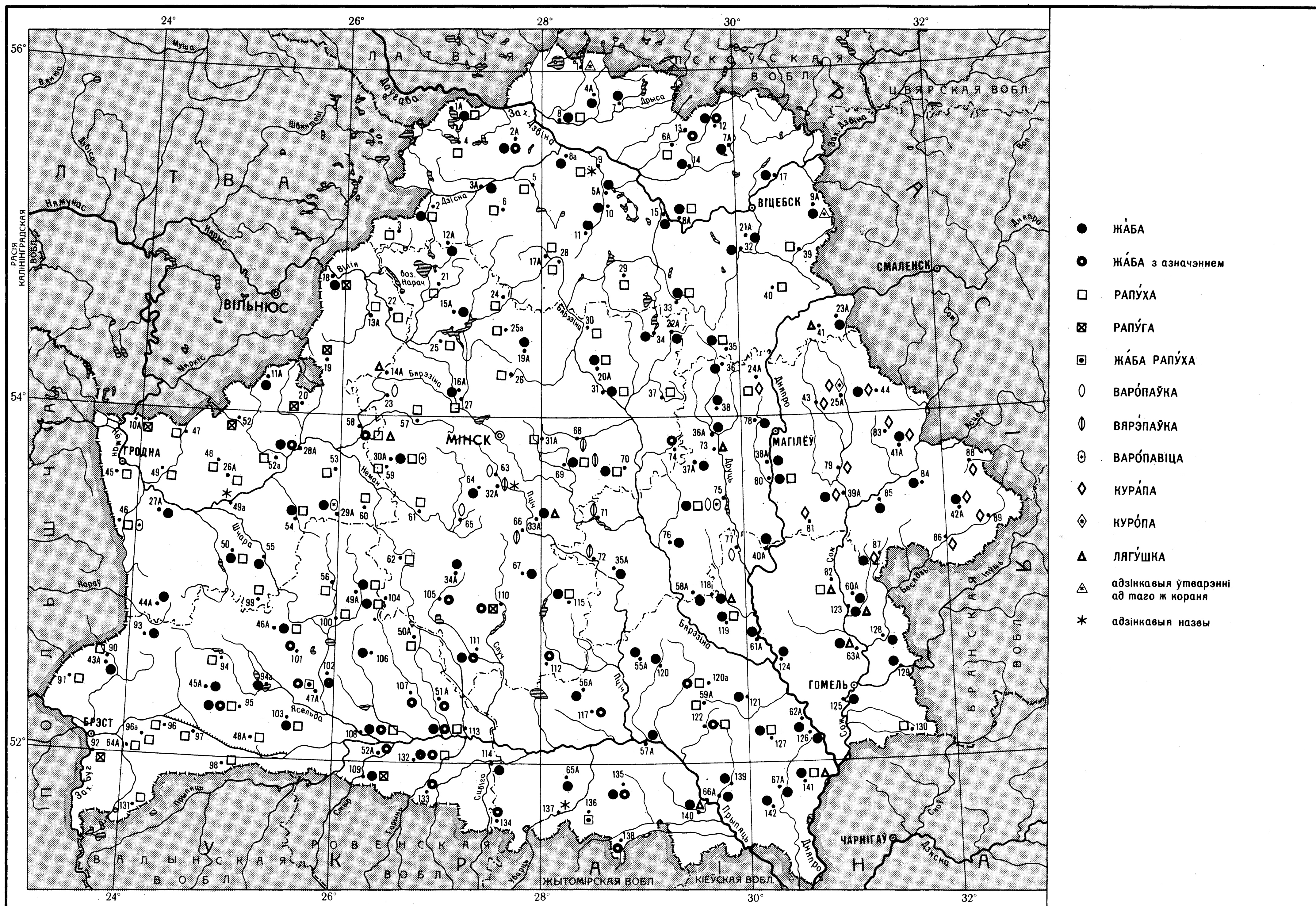
П'ЯВІЦА

ПЛЯВІЦА

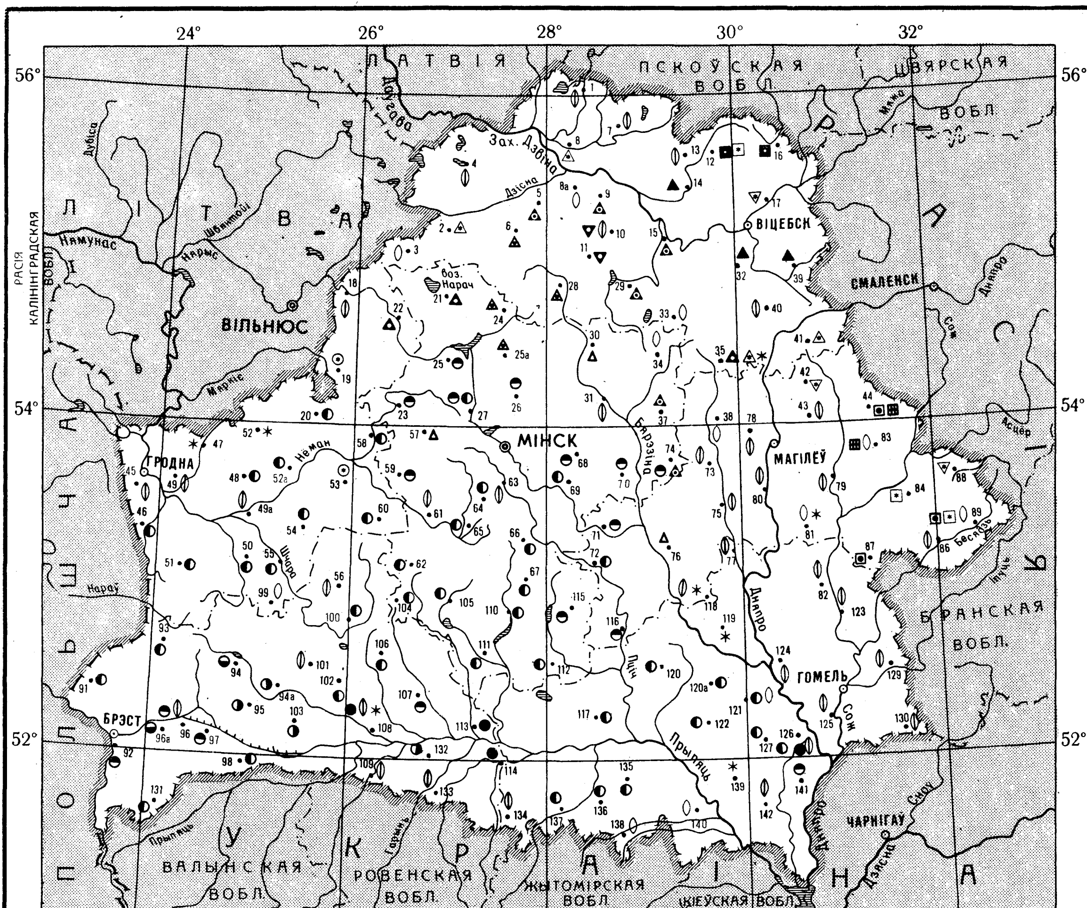
Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

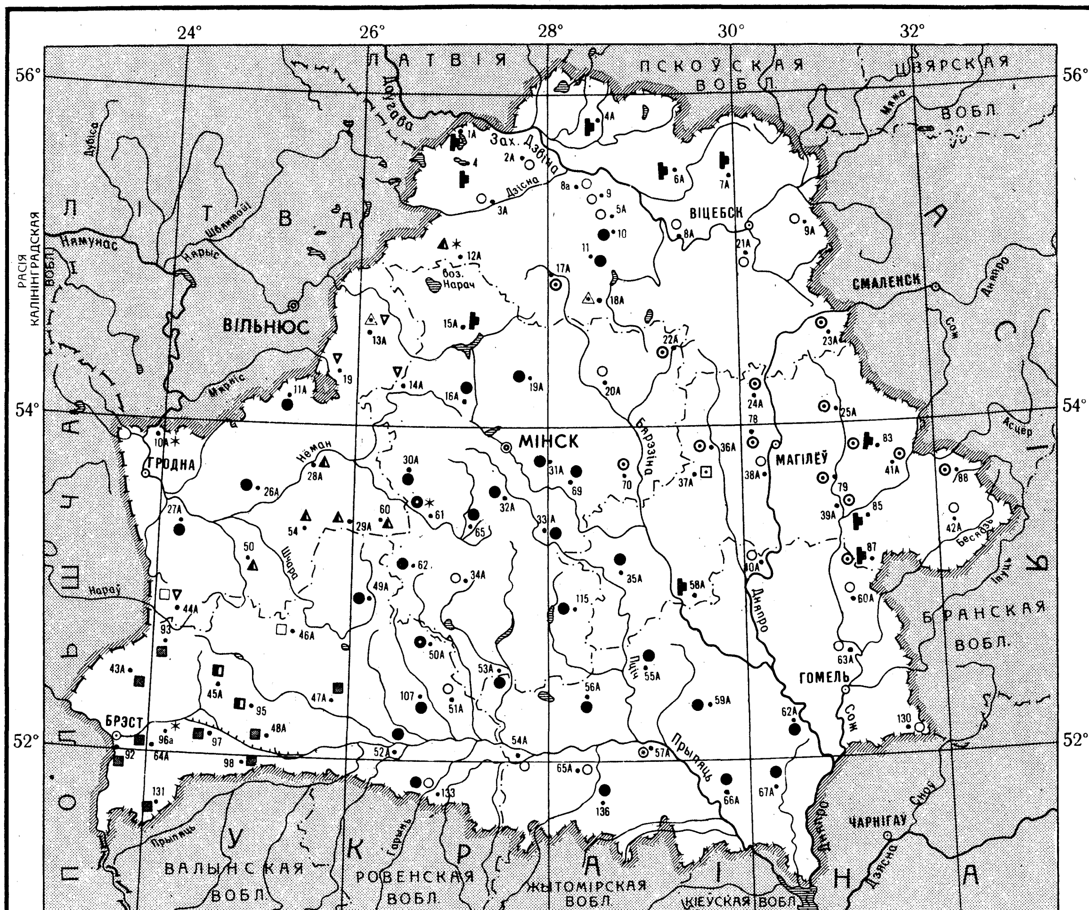

Маштаб 1 : 3 000 000

- ЖАБУРЫ́ННЕ
- ЖАБУРЭ́ННЕ
- ЖАБАРЭ́ННЕ
- ЖАБАРЫ́ННЕ
- ЖА́БУР
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- КРАКАВІ́ННЕ
- КРАХАВІ́ННЕ
- КРАКАЦІ́ННЕ
- КРАКТАВІ́ННЕ
- КРО́КАТ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- КАРКАВІ́ННЕ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- КВА́КАННЕ
- КВО́КАННЕ
- КВАКТА́ННЕ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- ІКРА́
- ІКРА́ з азначэннем
- адзінкавыя назвы

Маштаб 1: 5 000 000

● АПАЛО́НІК

● АПАЛО́ННІК

○ ПАЛО́НІК

⊙ ПАЛО́ННІК

ПАЛО́ЙНІК

⊙ ЛАПО́НІК

■ ПРА́ЧЫК

□ ПРА́НІК

⊡ ПРА́ННІК

ПРАЧ

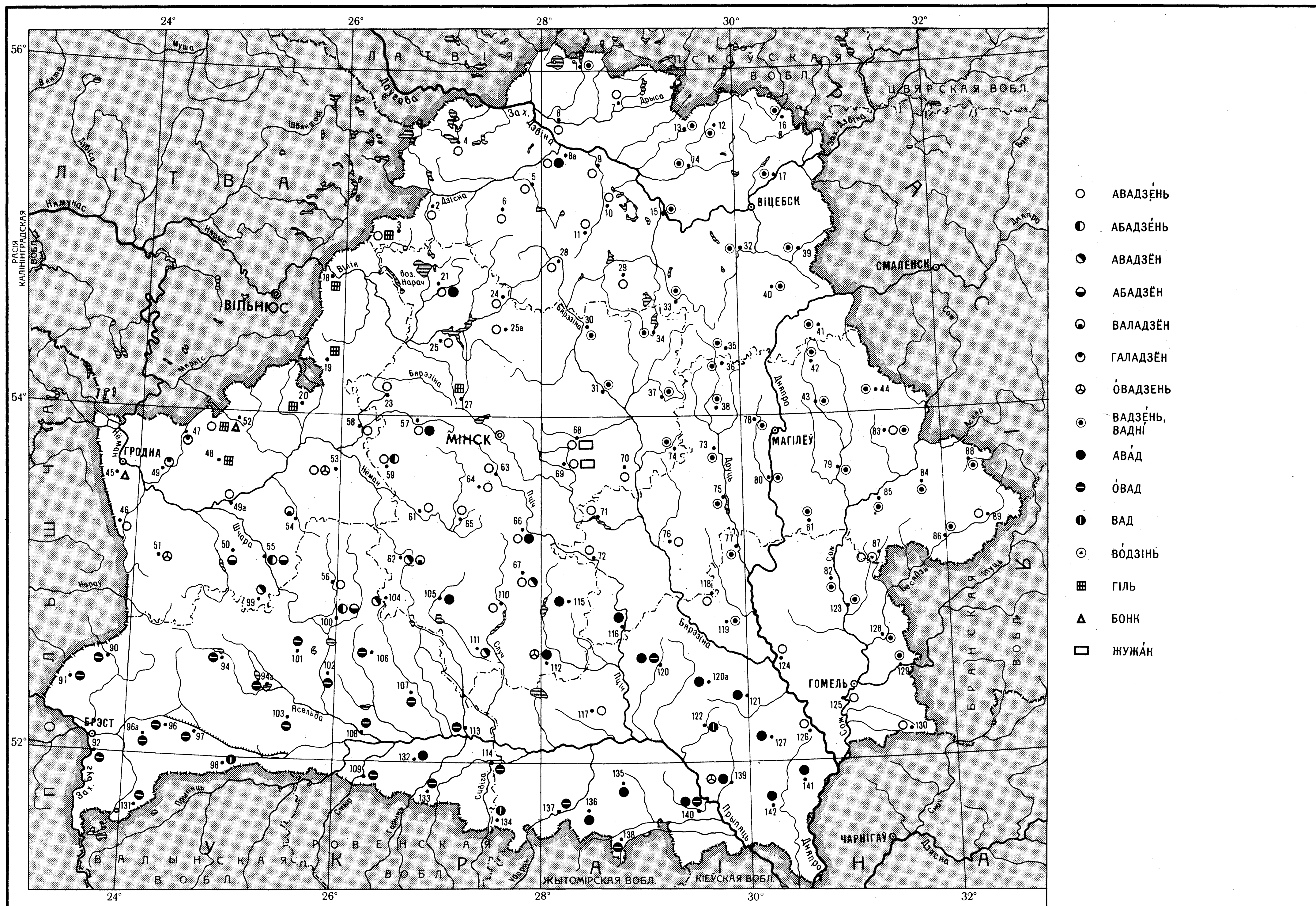
▲ ГАЛА́ВАЧ

△ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

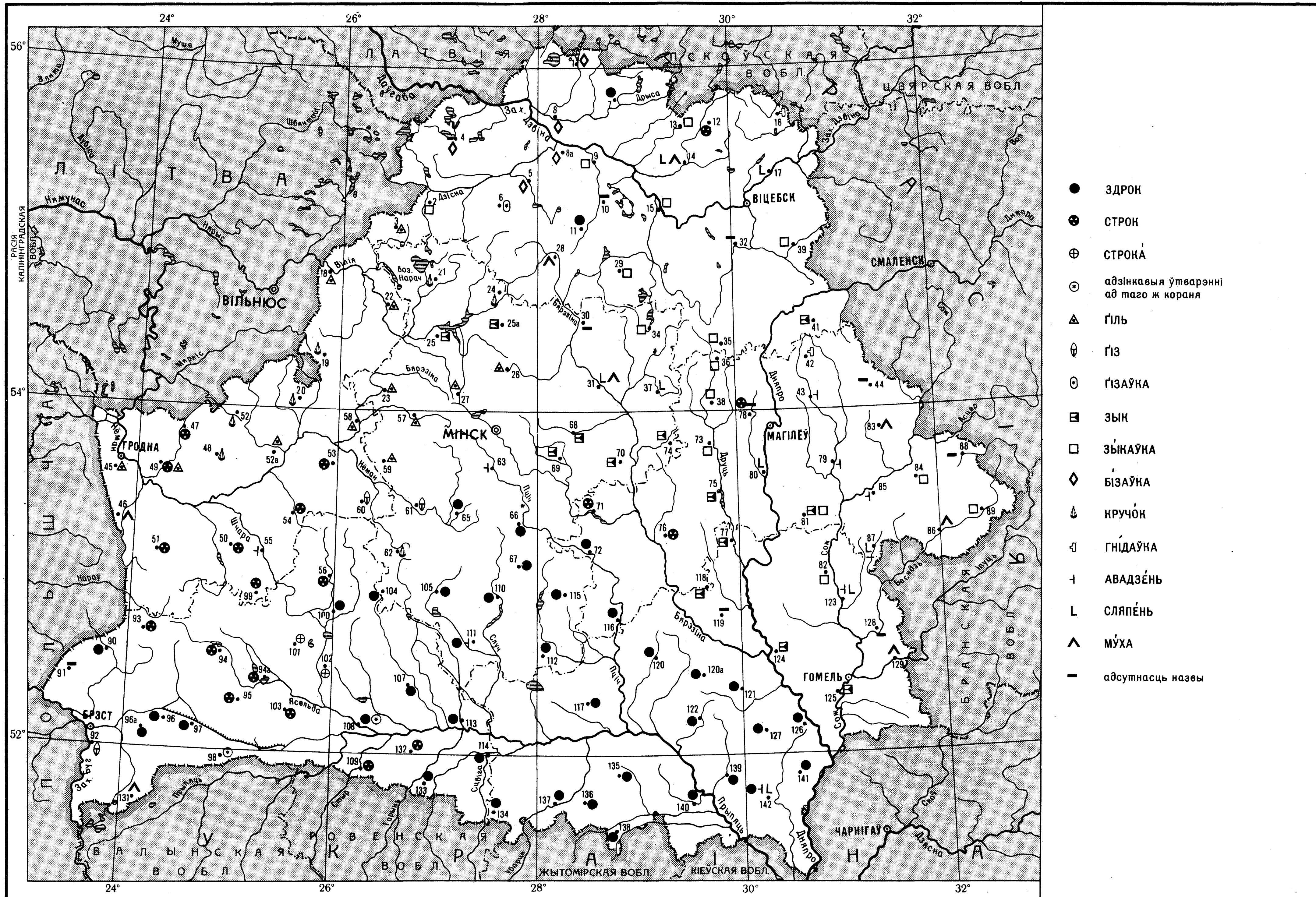
▽ КРУТАГАЛО́ВІК

* адзінкавыя назвы

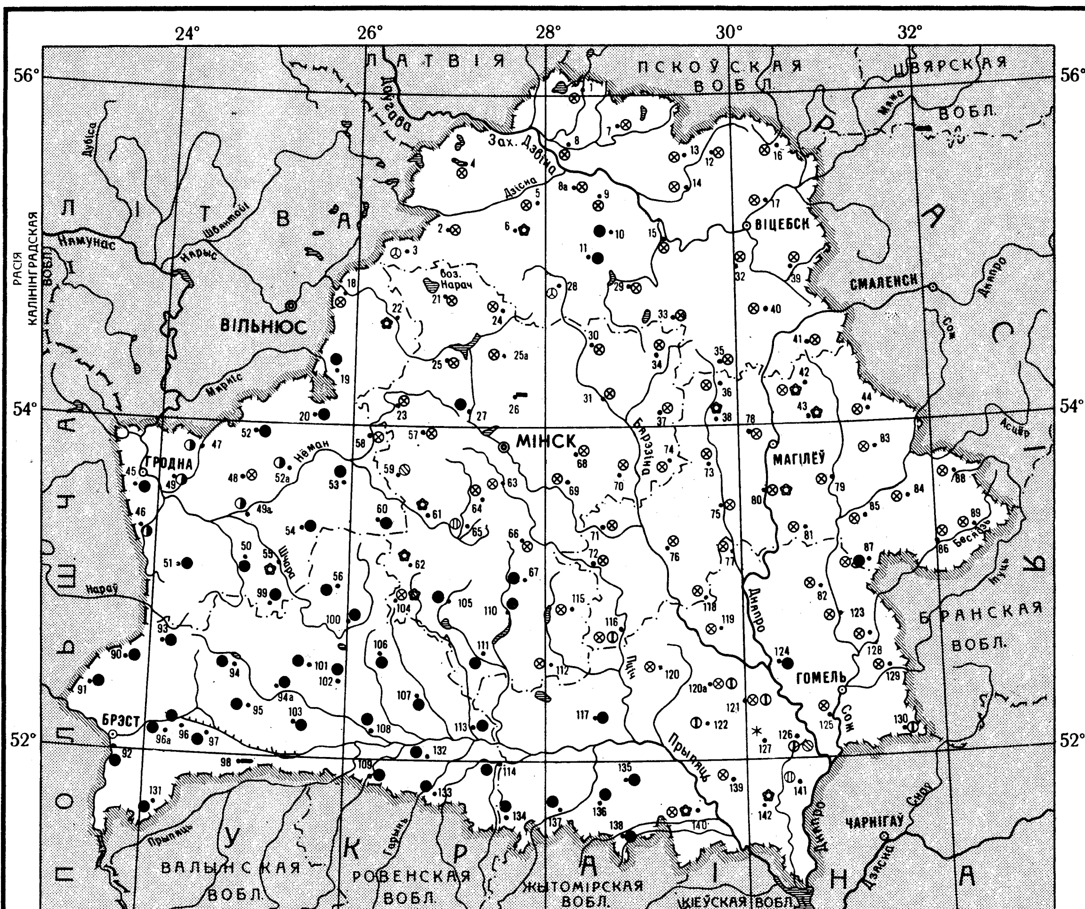
Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

СЛЯПЕ́НЬ

АСЛЯПЕ́НЬ

СЛЕ́ПЕНЬ

СЛЕ́ПАЦЯНЬ

СЛЕПАЦЕ́НЬ

СЛЯПА́К

СЛЯПНЯ́К

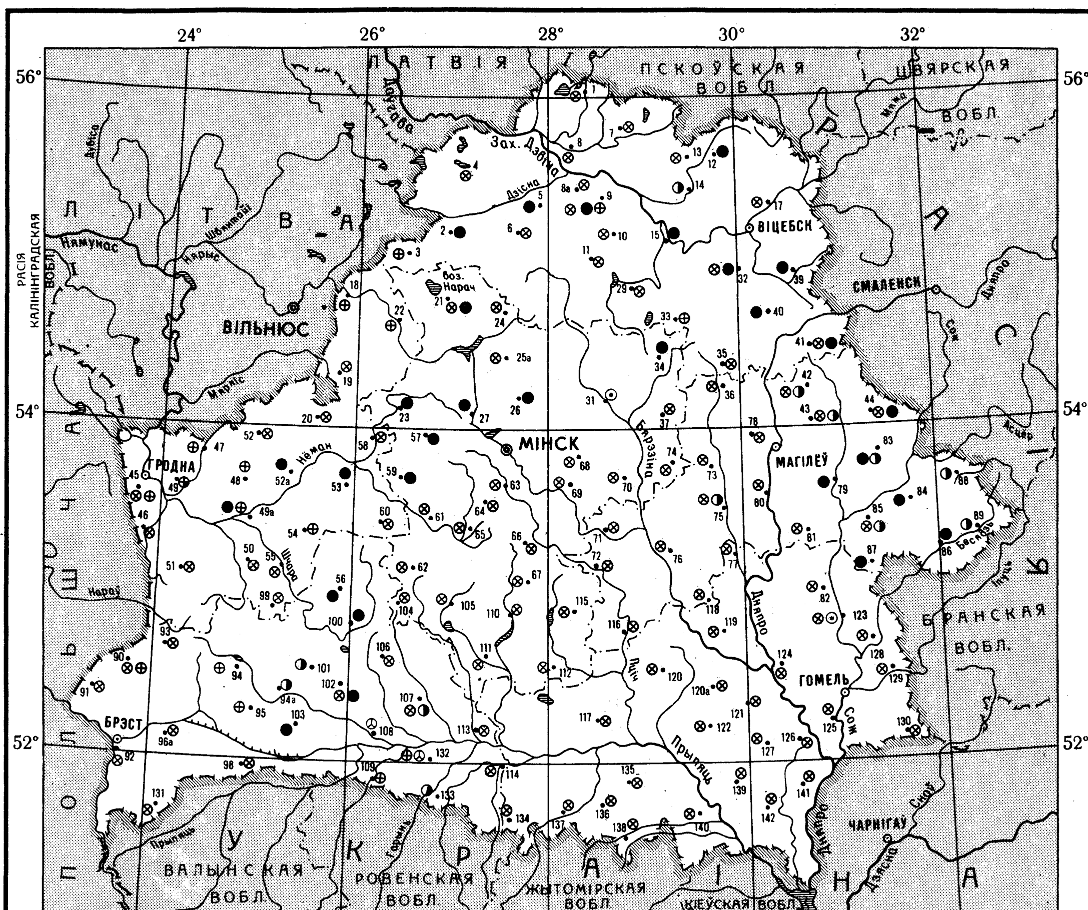
СЛЯПЕ́Ц

СЛІ́ВЕНЬ

адсутнасць назвы

Маштаб 1: 5 000 000

КУСЛІВЫЯ (авадні, мухі)

⊗ КУСЛІВЫЯ

● КУСАШЧЫЯ

◑ КУСАЧЫЯ

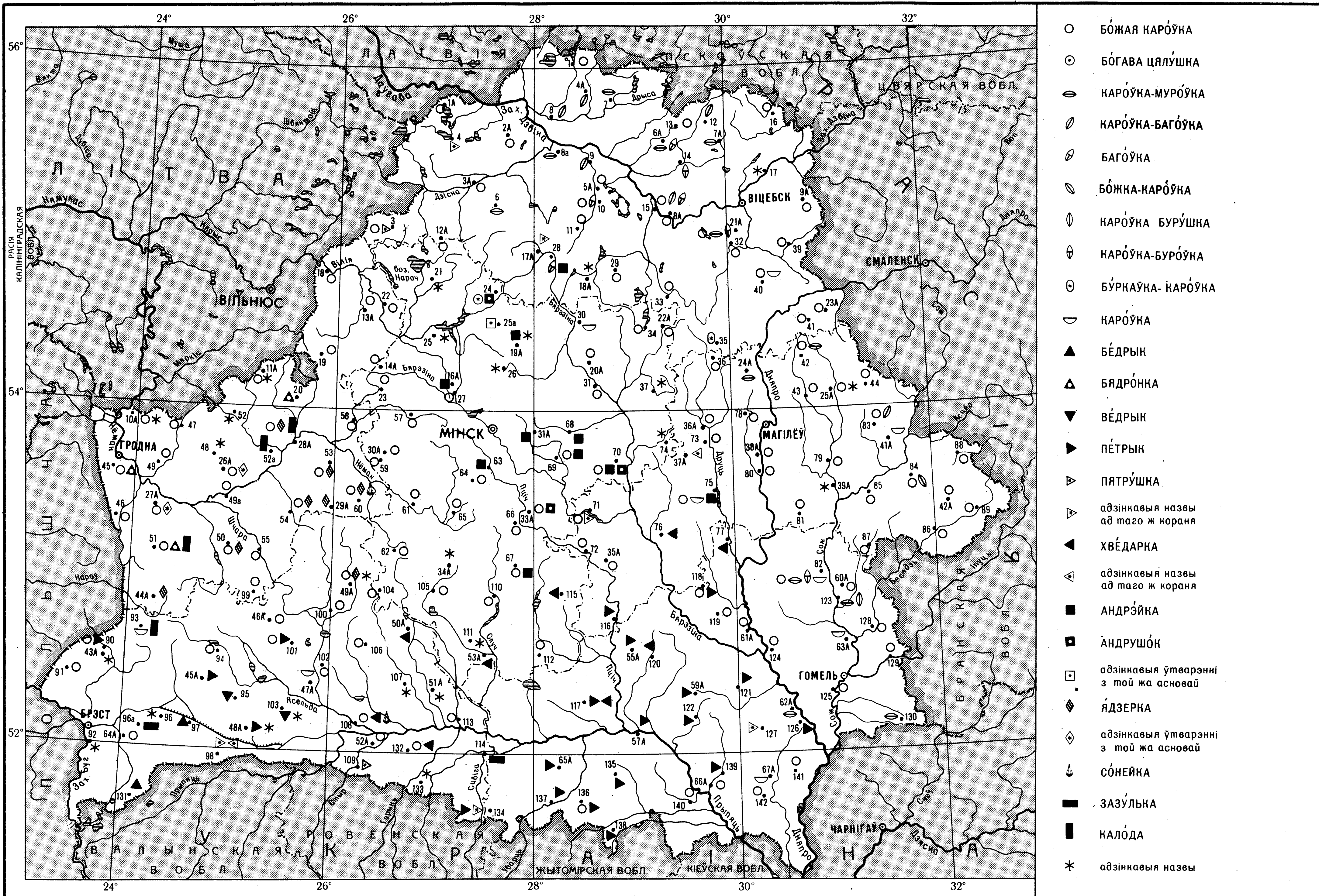
⊕ КУСУШЧЫЯ

☮ КУСУЧЫЯ

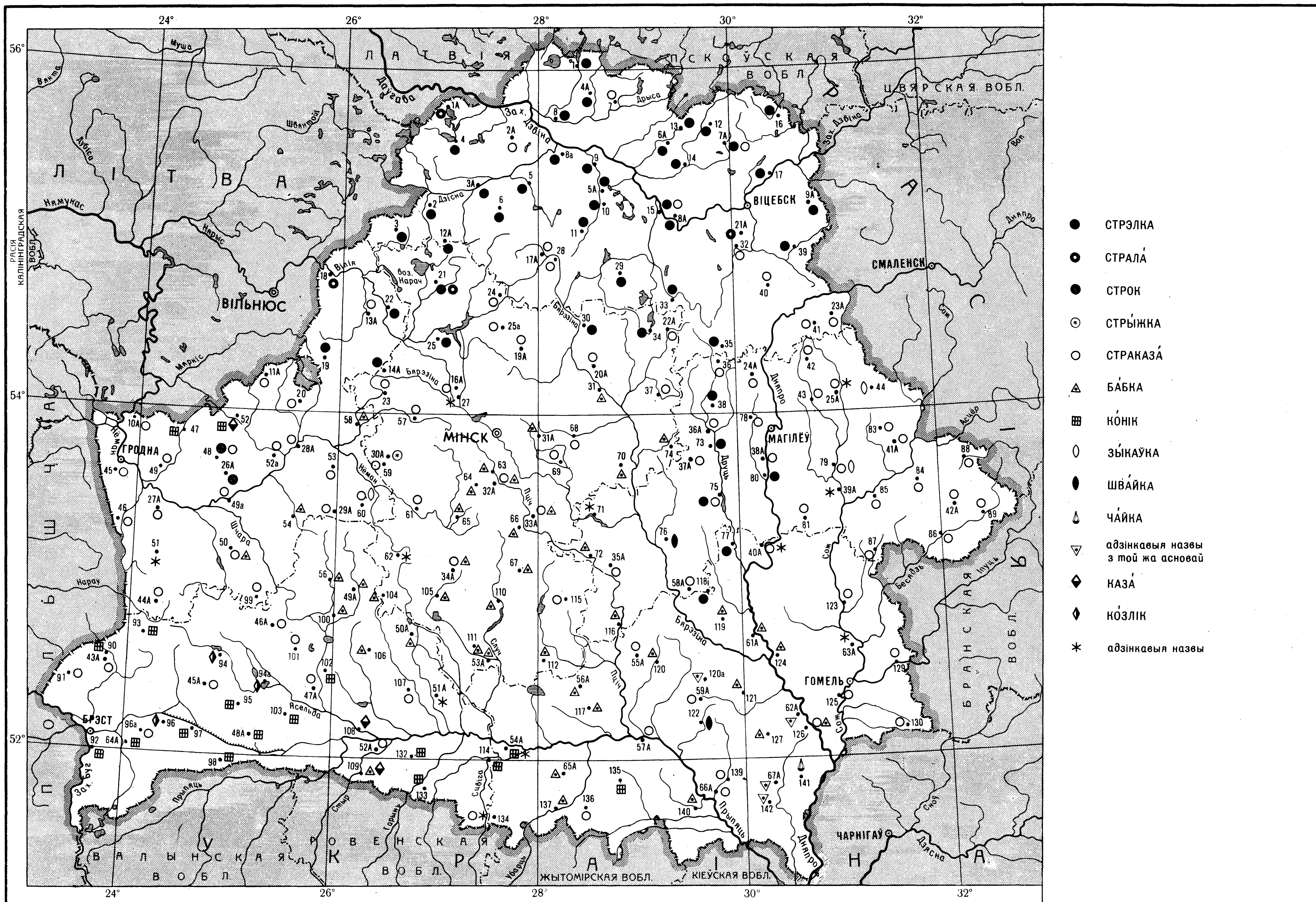
⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1: 5 000 000

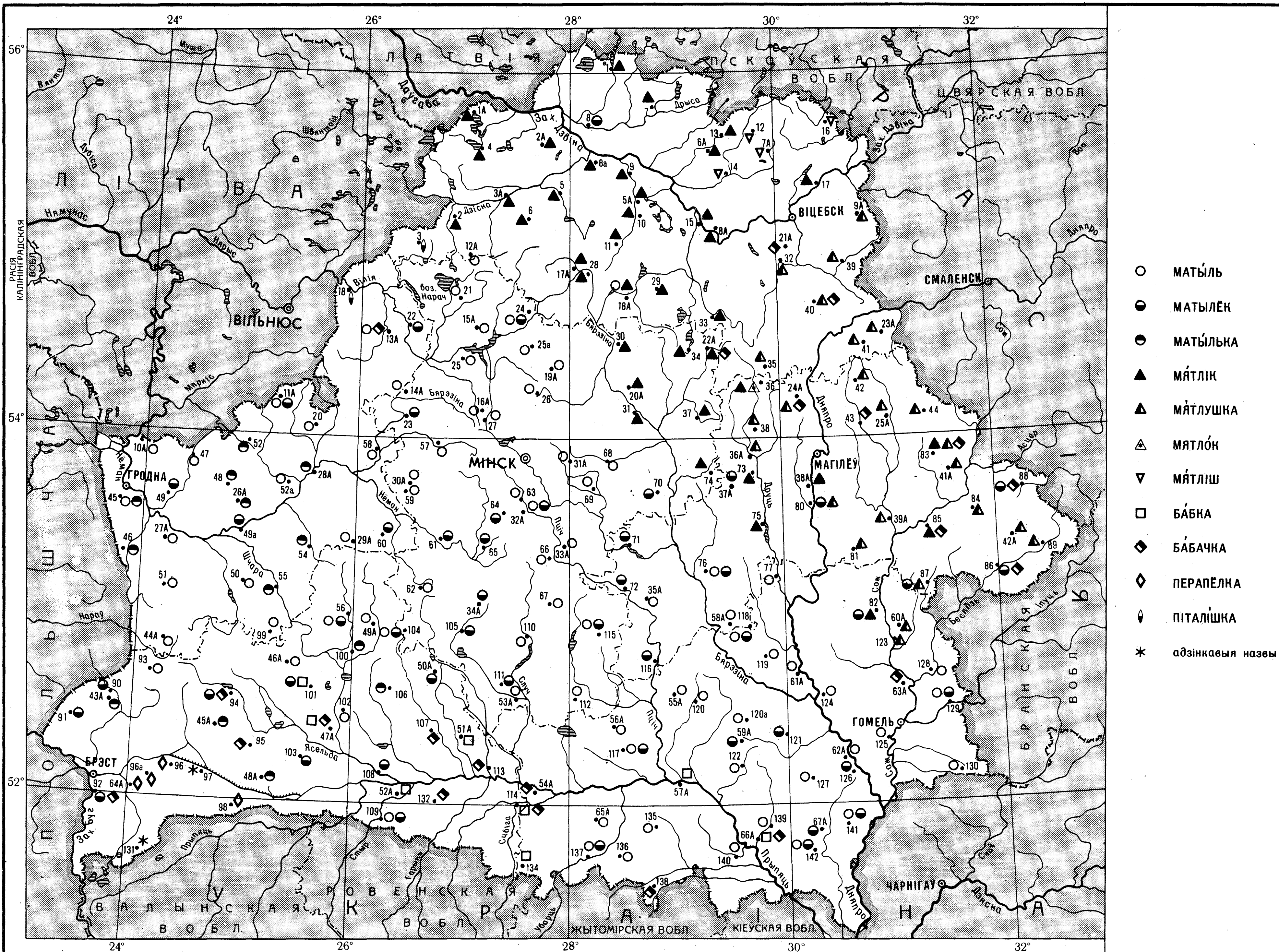
БОЖАЯ КАРОЎКА (Coccinella) Карта № 353

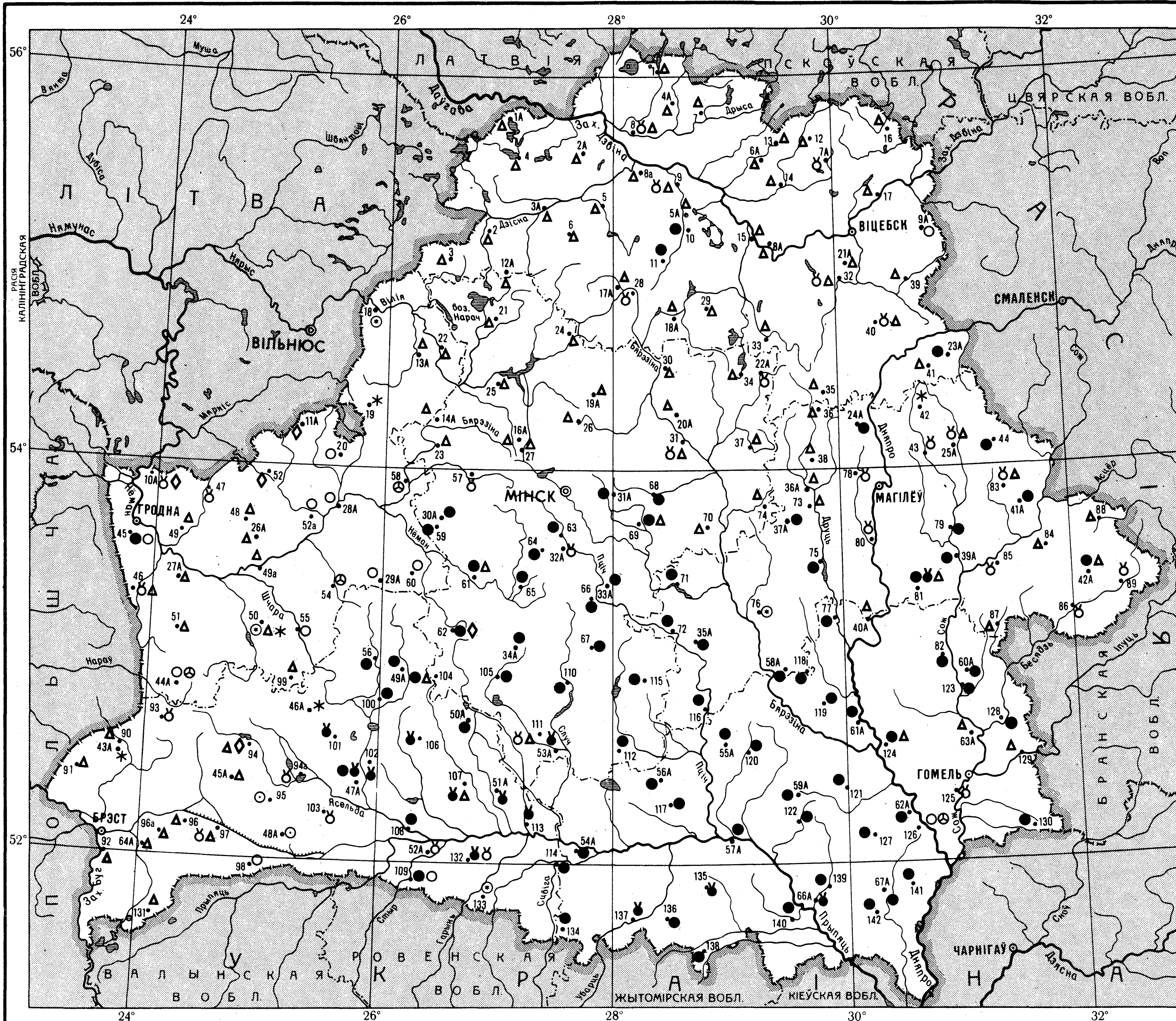
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

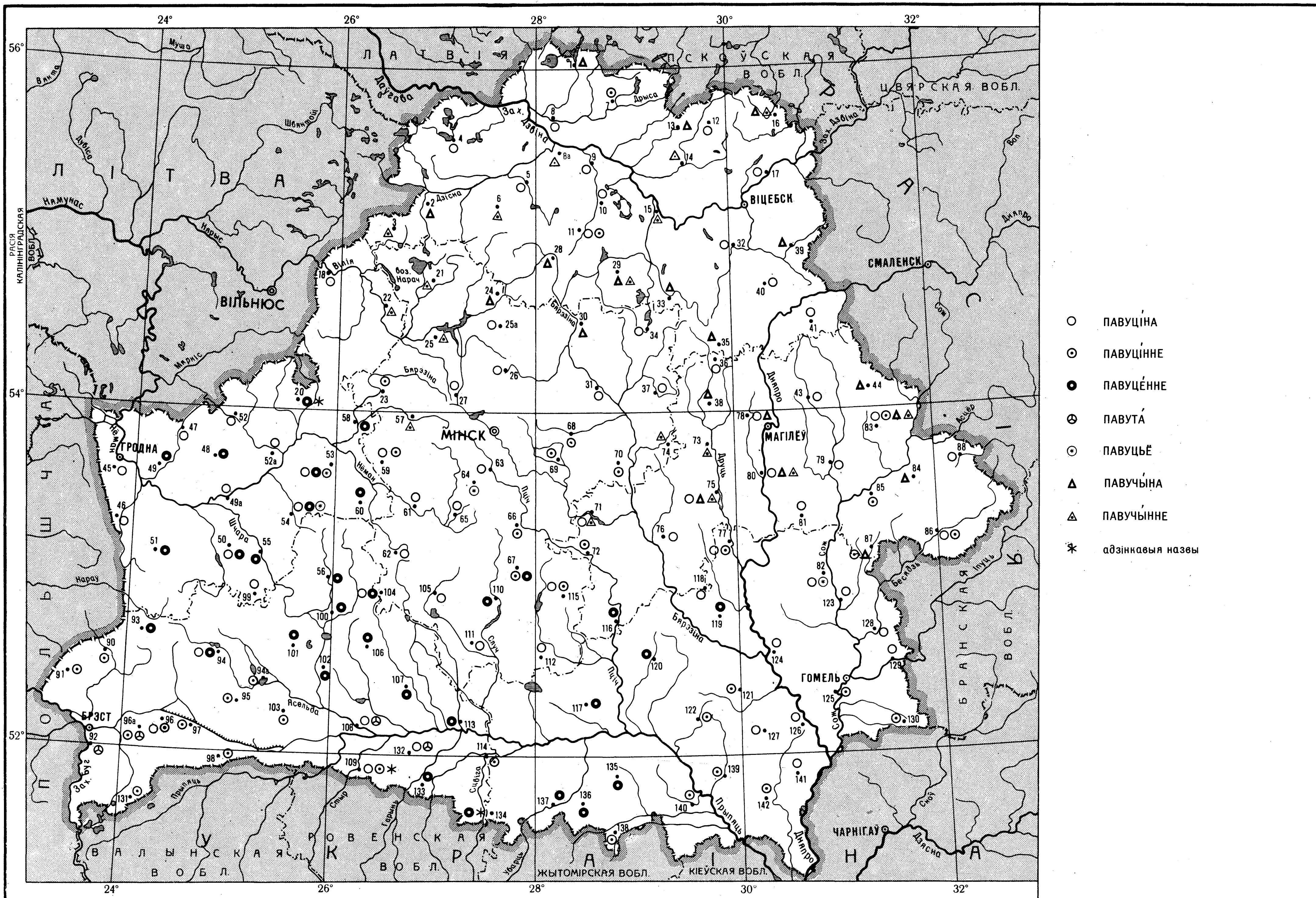

Маштаб 1 : 3 000 000

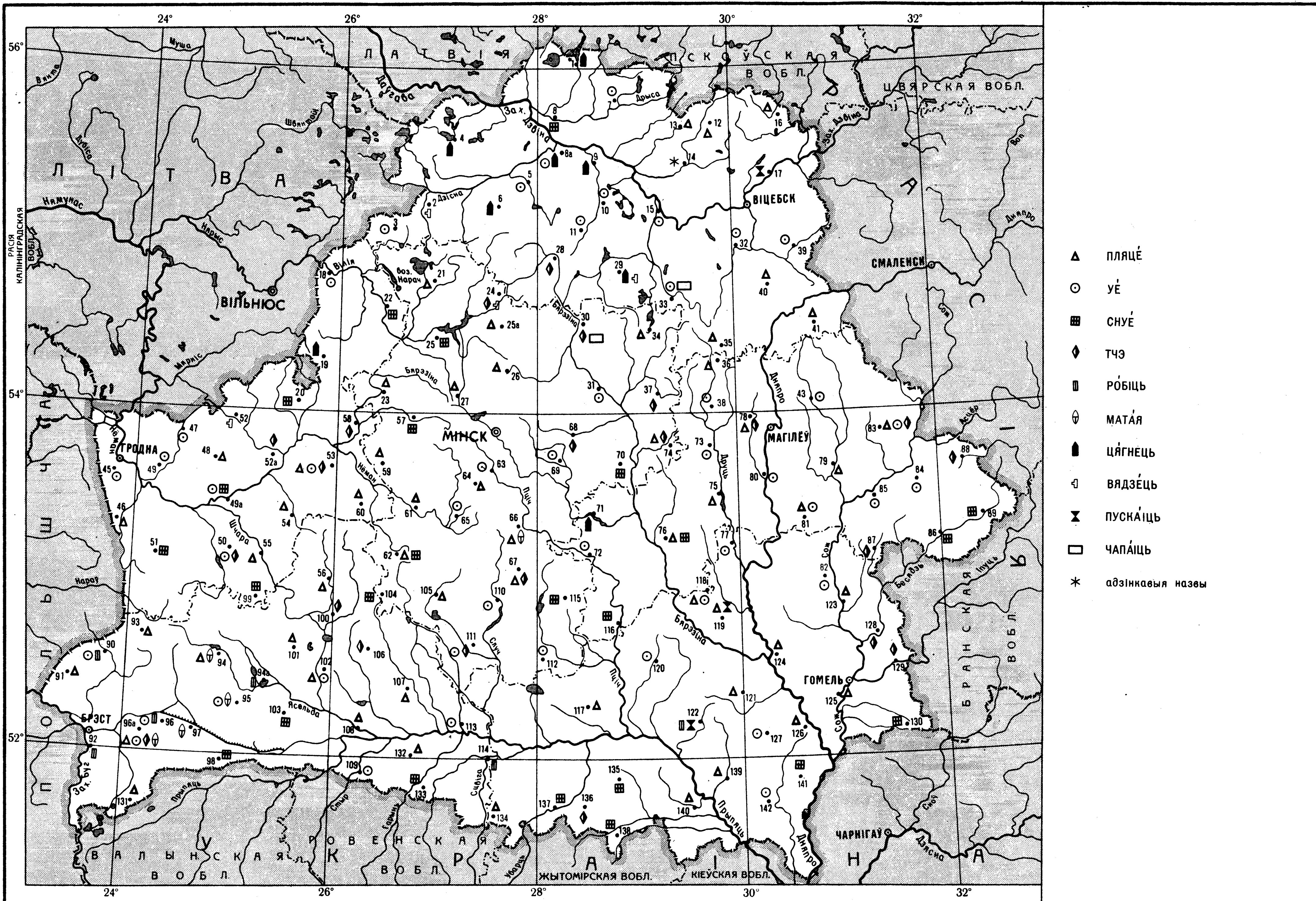

- ● ВУ́СЕНЬ
- ○ ВУ́СЕНІЦА
- ВУ́СЕЛЬНІЦА
- ГУ́СЕНЬ
- ГУ́СЕНІЦА
- ⊙ ОСЭ́НЫЦЯ
- адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня
- △ ЧАРВЯ́К
- ◇ РАБА́К
- ✳ адзінкавыя назвы

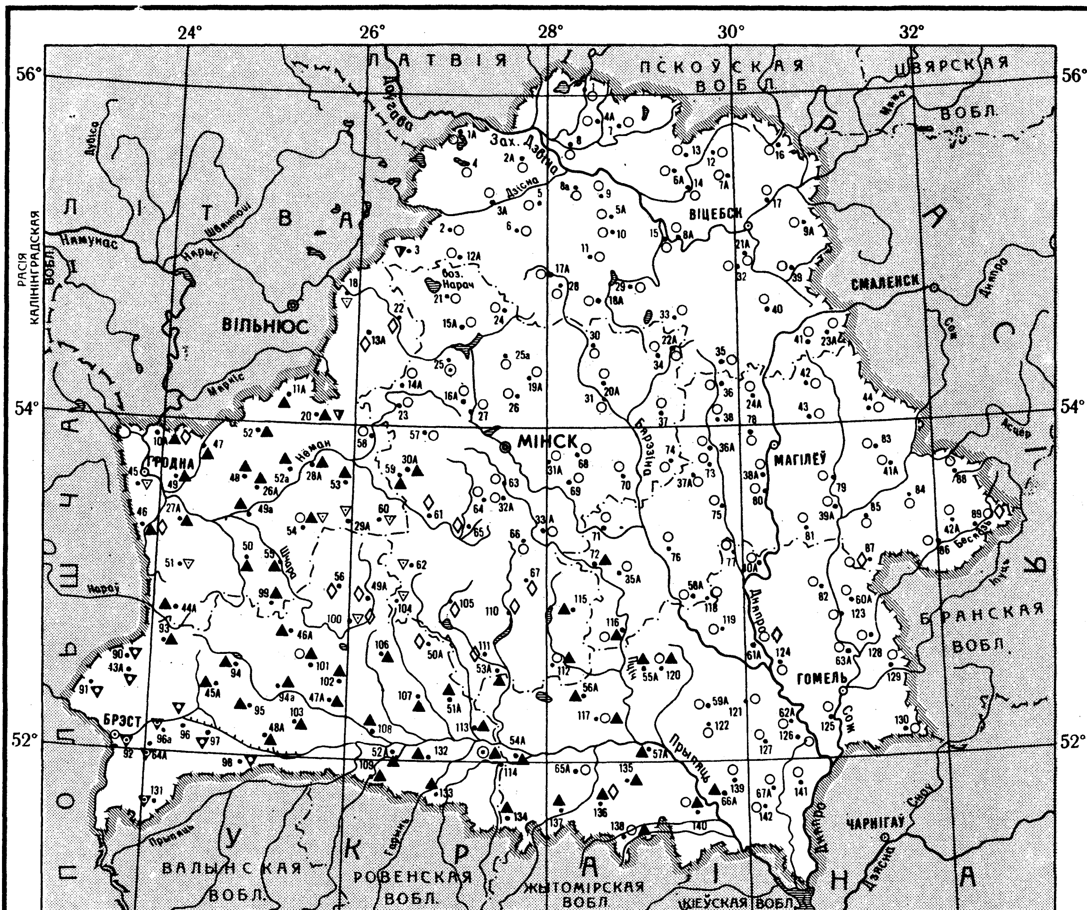
Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

○ КЛОП

⊙ адзінкавыя утварэнні ад таго ж кораня

▲ БЛАШЧЫ́ЦА

▽ БЛУ́СКА

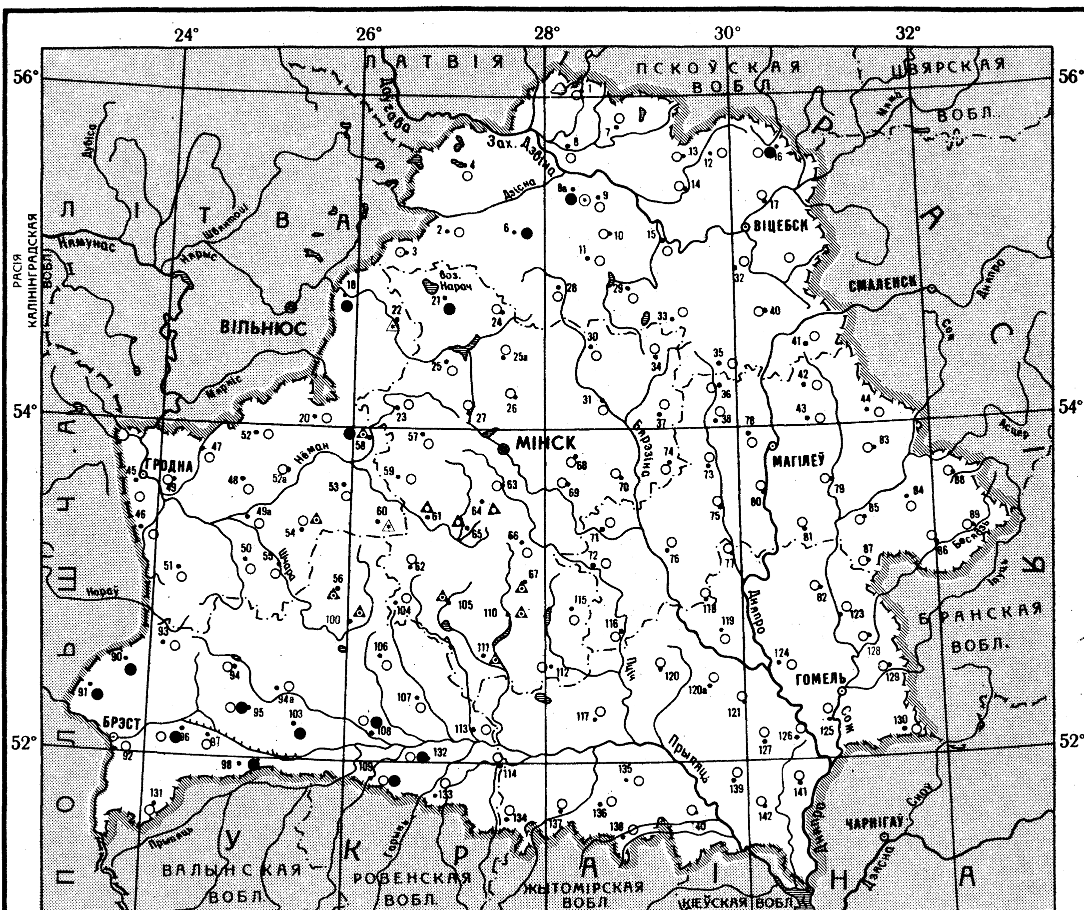
▽ ПЛУ́СКА

▽ ПЛЮ́СКА

▼ ПЛЮ́СКВА

◇ БЛЫХА́

Маштаб 1: 5 000 000

○ БЛЫХА́

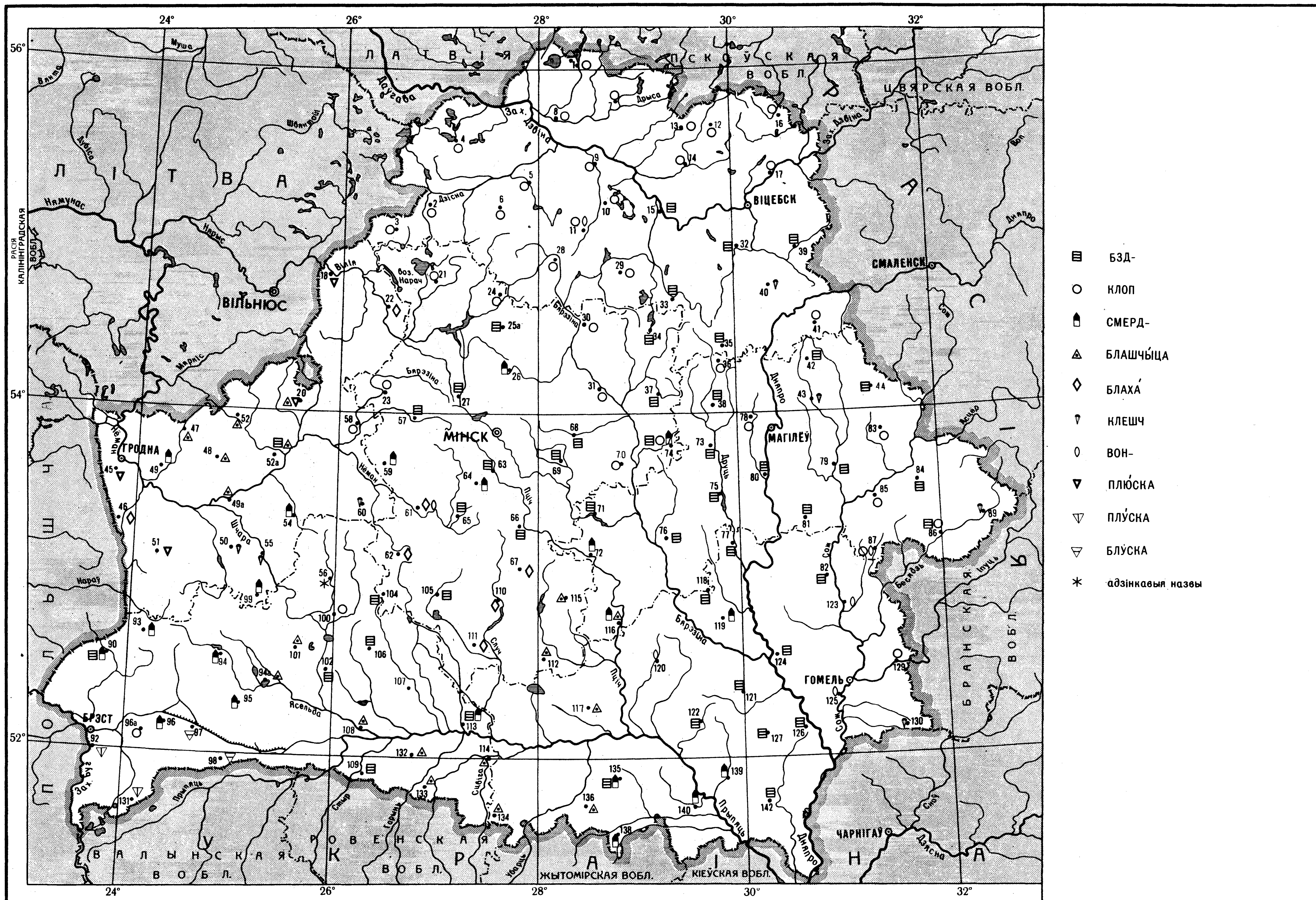
● БЛОХ

⊙ БЛО́ШЫНА

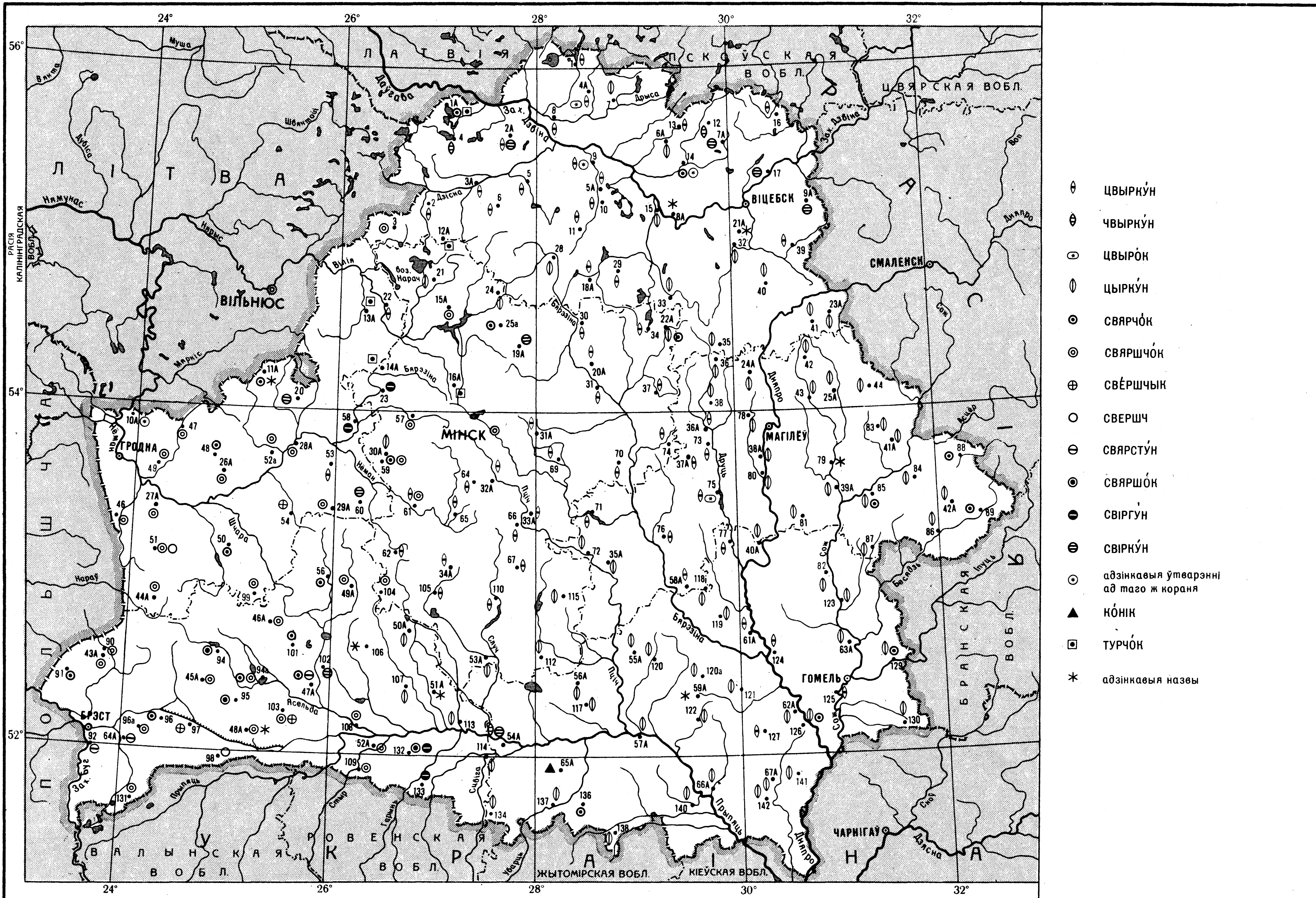
△ СКО́ЧКА

▲ СКАЧЫ́ХА

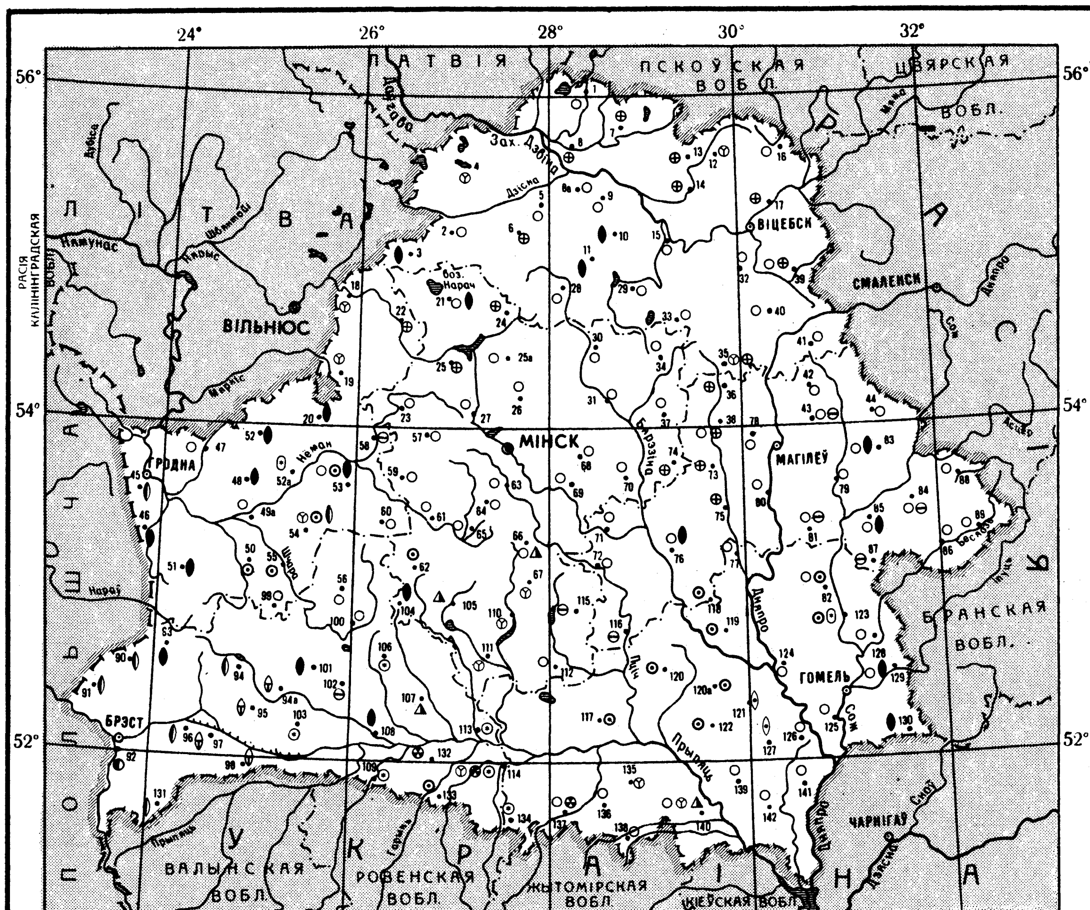
△ адзінкавыя утварэнні ад таго ж кораня

Маштаб 1 : 3 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

○ МУРАВЕ́ЙНІК

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

МУРАВЕ́ЛЬНІК

МУРА́ШНІК

⊕ МУРАВЕ́ННІК

МУРАШНІ́К

⊙ МУРАЎЁ

МУ́РАШНЫК

МУРА́ЎНІК

адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

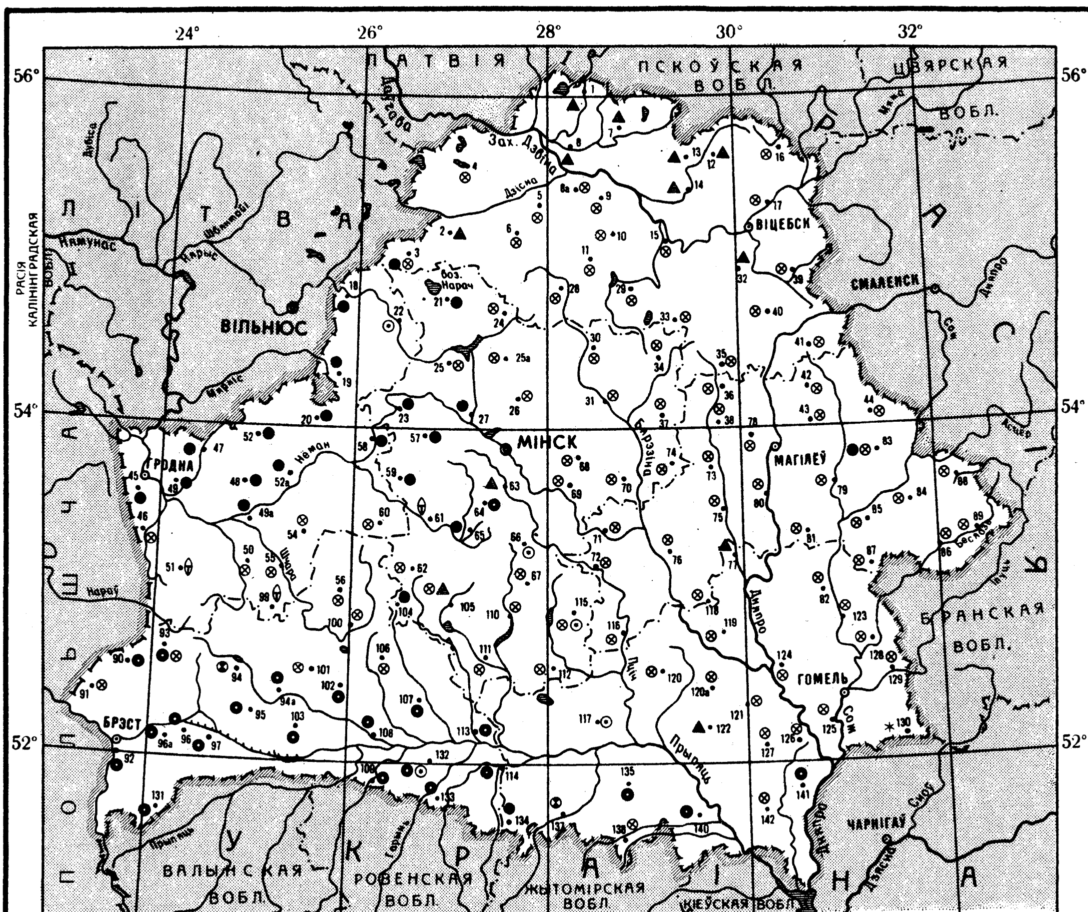
◐ МУРАВНЫ́К

МУРАХАЎЁ

⊖ МУРАВЕ́Й

▲ КАПЕ́Ц

Маштаб 1: 5 000 000

● СТАНО́ЖКА

● СТАНО́ГА

● СТАНО́Г

⊗ САРАКАНО́ЖКА

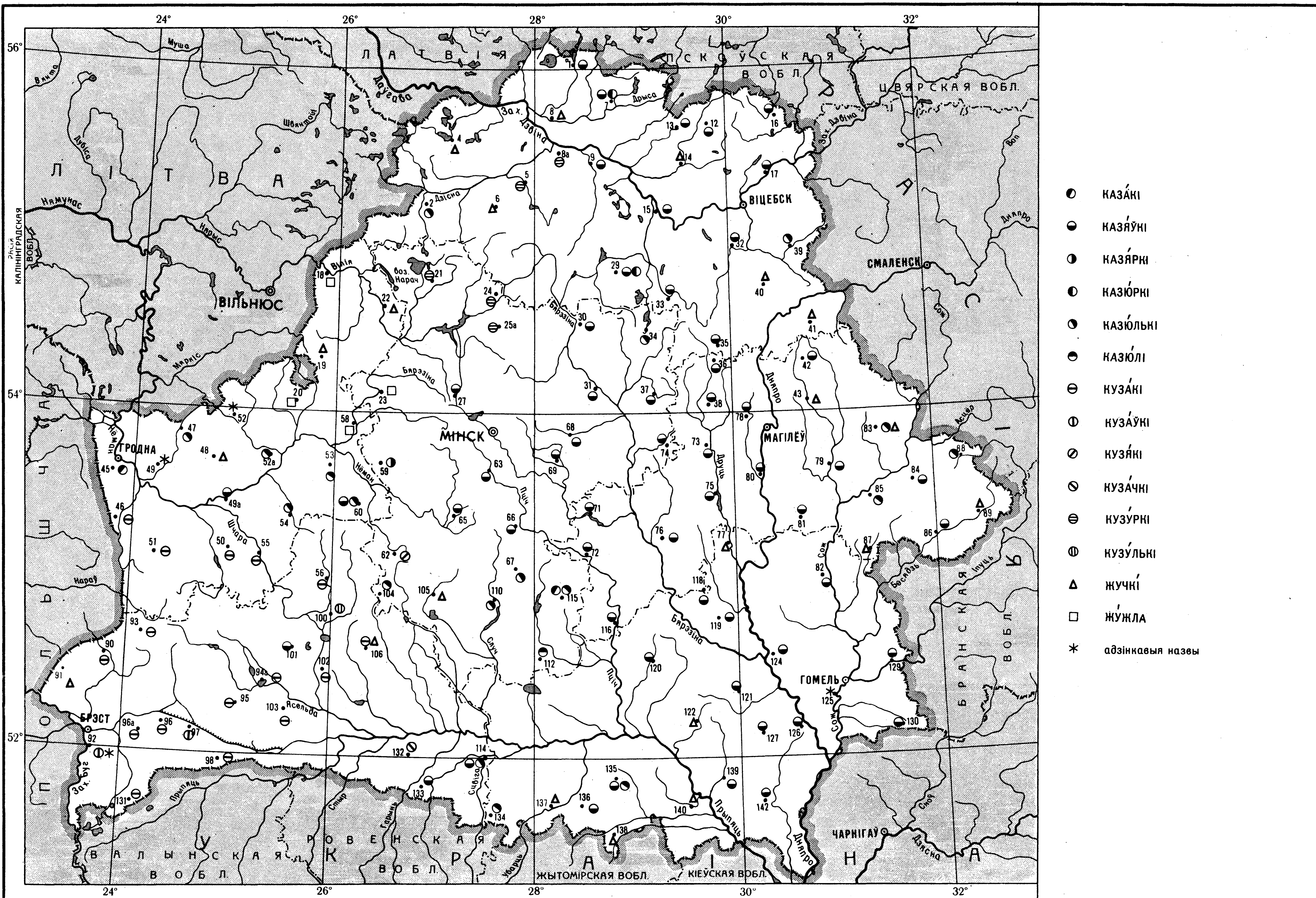
⊙ адзінкавыя ўтварэнні з коранем -НОГ-

СТАГА́Н

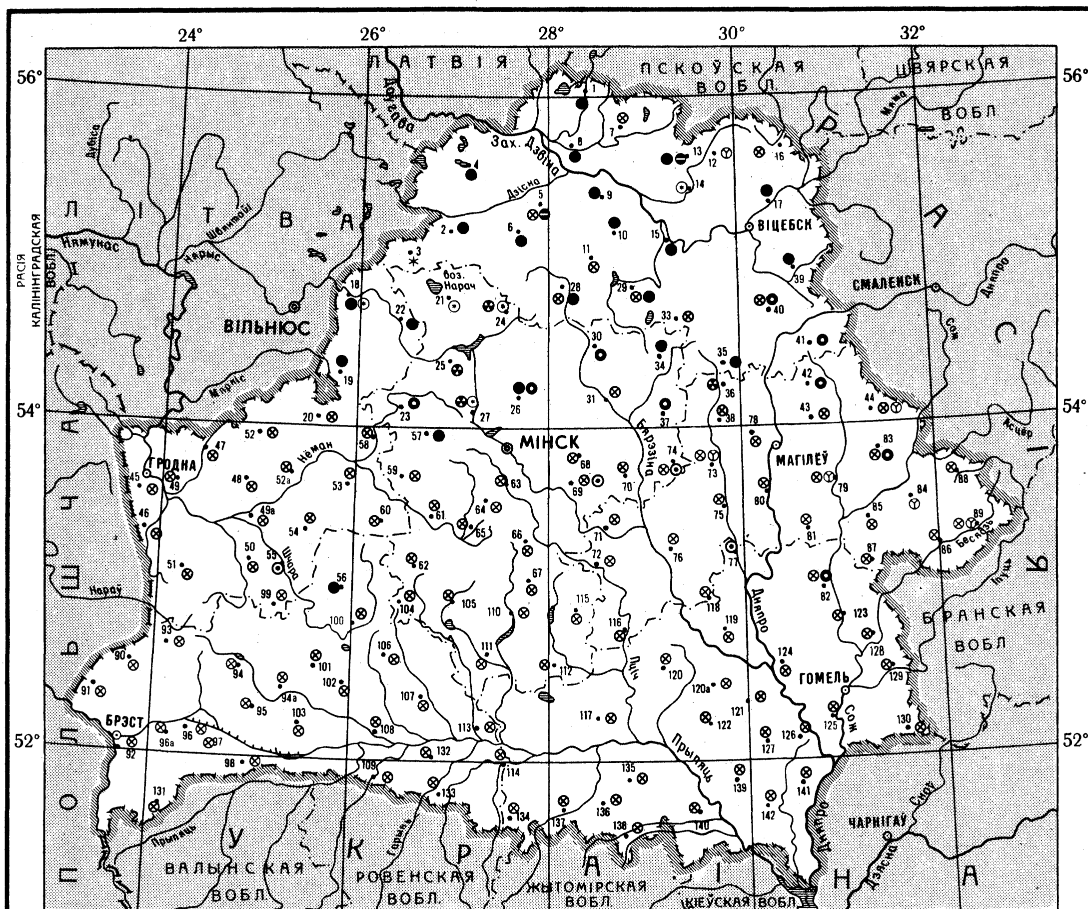
▲ назвы з коранем -МАКР-

* МАРХВО́ТКА

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000

⊗ АСА́

⊙ ВО́СА

● АСВА́

● ВО́СВА

⊖ АСВІ́НА

назвы з асновай -ОСЛ-/-АСЛ-

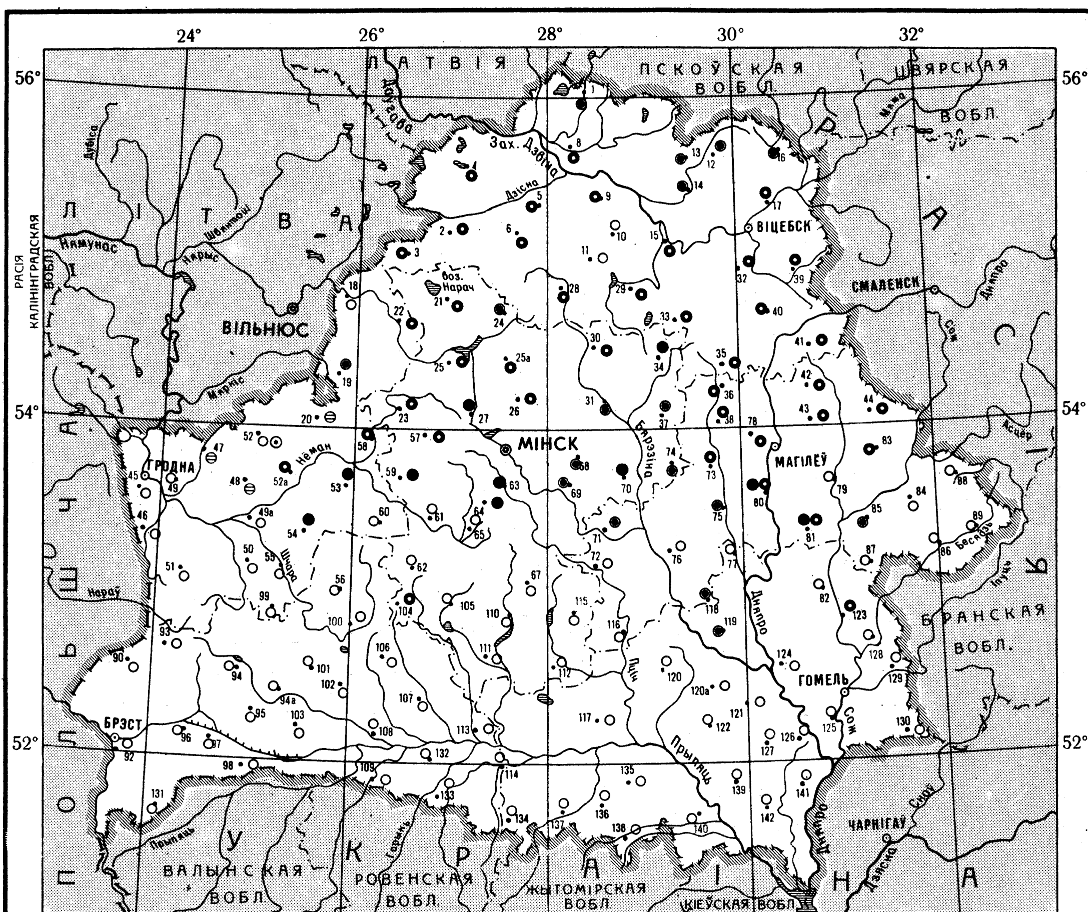
ВО́СПА

⊙ адзінкавыя ўтварэнні ад таго ж кораня

* адзінкавыя назвы

Маштаб 1:5 000 000

ШЭРШАНЬ (Vespa) **Карта №367**

ШЭ́РШАНЬ

ШАРШЭ́НЬ

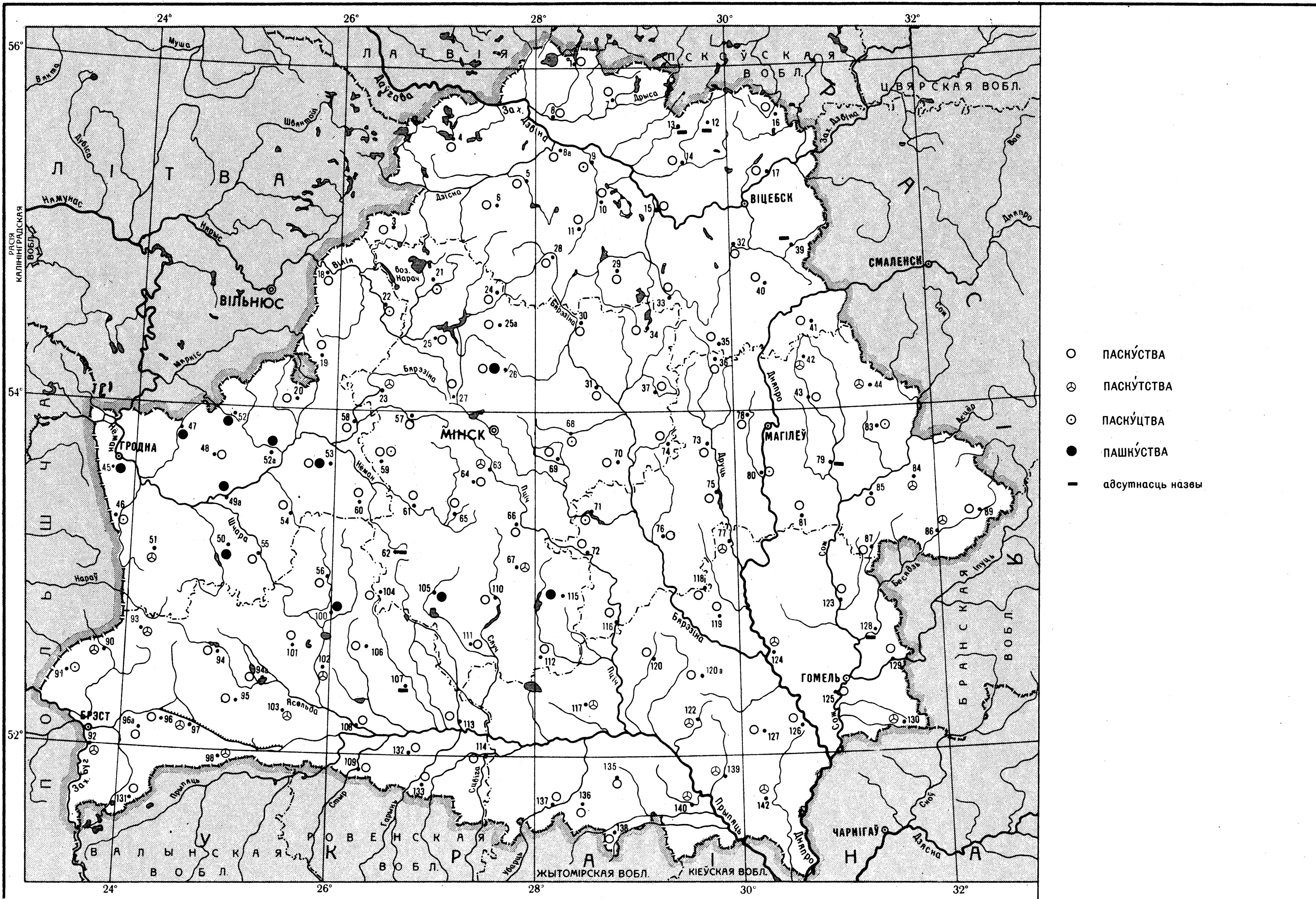
ШЭ́РСЦЕНЬ

ША́РСЦЕ́НЬ

ШАРШО́Н

ШЫРШУ́ЛЬ

Маштаб 1: 5 000 000

Маштаб 1 : 3 000 000